

No. 60.

No. 3

Arculanus

£ 275

. **ARCULANUS,** Johannes. **Expositio perutilis in primam Fen quarti canonis Avicenne** una cum adnotamentis *Symphoriani Champerij* sive champegij Lugdunensis; necnon cum indice tam capitum in Fen prima quarti canonis Avicenne: quam dubiorum in espositione Joannis Herculani contentorum. Black letter. 188 leaves. Title in red. With printer's device and initial letters. Folio. Wooden boards, half covered with stamped pigskin (border design); two clasps, one broken. Original binding. Lyons, Jacob Myt, for Vincentius de Portonariis, 1518.

L'Art Ancienne – Chittenden – H.C June 1935

Fr. 275. —

Allut, Symph. Champier, XXV, p. 199/200. L'Art ancienne

Rare edition; not in British Museum. Edited by Symphor. Champier, and enlarged by his valuable annotations and commentary. His dedicatory letter at the beginning is addressed to his colleagues at the university of Pavia: Franciscus de Bobio, Rusticus Placentinus, Matth. Curtius, Regulus Campesius (whom he calls his relative) etc. Concerning Champier, see Nos. 362—364. — Fine copy; a few old marginal notes.

XIII

188 leaves
coll. cpl.
D.

A 27

8

Joannis Herculani veronensis expositio perutilis in primā Fen quarti canonis Auicēne vna cū adnotamentis prestantissimi viri domini Symphoriani Champerij siue chāpegij Lugdunensis equitis aurati: ac serenissimi principis calabrū ⁊ Lotharingorū primarij medici: necnō cum indice tam capitum in Fen prima quarti canonis Auicēne: quā dubiorū in expositione Joannis Herculani cōtentorum.

Cum gratia et priuilegio.

Decembre 1518 -

¶ Symphorianus Champerius siue Champegius eques auratus Francisco de bobio. Petro ātonio rustico placētino. Mattheo de curte. Regulo cāpisio affini suo. Baptiste de belbello. Blasio de tignosis. Claudio de astarijs. Frācisco de canibus. Paulo de tricio: alijsq; ticinēsis gymnasij suis collegis. S. P. D.

Agnoscite college amantissimi si neotericos vestros hoc in volumine insequar. Ita enī tēporū iniuria factū est: et facilis hic debet venie loc⁹ qui ad hec pro temporū conditione Herculanū (etsi neotericus) itroducim⁹. Nā si q̄ ad Sycambros itarent: minus docti illis viderētur nisi quid sycābrū saperent. A gottica enī illa dudū latinorū litteris illata plaga: bone littere oēs nescio quid gotticū passe sunt: haud secus ac Ouidius scipsum aliquid vicij inter barbaros getas cōtraxisse ita cōqueritur. Si quis in hac ipsum terra posuisset Homerum: Esset crede mihi factus et ille getes. Ut ergo que ad peregrinas vulgaresq; litteras ptineāt agnoscatis: hec in primis esse cognoscite. Questiōes Jacobi de forliuio. Sermonete. Calculatoris. Ugonis. Thome de garbo. Dini. Marsilij: et proinde hec a vera philosophia medicinaq; reiecta putentur: et momentū nullum habere nisi adeo exiguū: neq; suas questiones ad veram medicinā: neq; ad verā philosophiā esse tradēdas: alioquin qui secus faciet: rem indignā faciet: sed sophismatis sunt consentanea: que cum in cute quid promittāt: nihil intus habent: quo id qd̄ promittūt exhibeant: aperte enim loquor: neq; vos: neq; aliū quenq̄ fallere volens. Eos oēs hac appello nomēclatura qui in Jacobi et Ugonis questiunculis sunt enutriti: quiq; philosophiā: medicināq; pulchritudine elocutiōis posthabita tradiderunt nouo quodā scribēdi genere: nec Platonem: Aristotelēve: nec hippocratem: aut galenum: necnō priscorū aliquem imitati: sed per questiūculas: et titillātes argutias: similes fortasse eis de quibus Cicero mentionem facit: qui quasi quibusdā pūctis quod versabat in dubio colligebāt: in hoc certe dissimiles q̄ illi quanq̄ orationis florē nō sequebātur: minime tamē aspernabant lingue proprie idiomatisve proprietatem. Quod ipsi fecerunt: vt est videre apud gentilem: Petrum aponēsem: Thadeum: Joānemq; herculanū: reliquosq; in eo philosophandi genere doctores illustres. Sed excusandi omnino cum is quo tradebant sua dogmata sermo tunc esset in vsu: latinaq; eloquētia iuisset pessum. laudauere eam nec imitabātur detenti a seculi illius cōsuetudine homines: alioquin iudicio valētes ⁊ intellectu subtilissimo. Ceterū nec senescendum in Jacobi: et Ugonis cōmentarijs medicis ipsis est atq; philosophis. Medicos omnes recte eos appellauerim: q̄ libris hippocratis coi: et galeni pergameni incumbunt: vt hominis naturā cognoscāt: alijsq; sint adiumēto. Multos tamē (quemadmodum alias fecimus) non eo inficias dari posse ad pristina studia reditus: aut relaxādi animi gratia: aut rememorādi que obliti sumus: aut cōponendi operis alicuius: aut alio quopiā genere iuuandi se et alios. hec sunt nature amatores feruētissimi: que de cōmentarijs Jacobi: Ugonis: aliorumve sophistarum antris pro ingenij nostri capacitate perstrinxim⁹. Valete igit̄ et Symphorianum vestrum symphoniace amate.

¶ Joannis Mercuriani sui tpis medicorũ ac philosophorum principis Expositio optima in quarti canonis Principis Fen primam feliciter incipit.

AUICENNA.

Febris est calor extraneus. accensus i corde ꝛ procedēs ab eo mediāti bus spū ꝛ sanguine per arterias ꝛ venas i totū corpus. ꝛ inflāmat in eo inflāmatione que nocet opationibus naturalibus: nō sicut caliditas ire ꝛ laboris: cum non vltimatur: ꝛ impedit operationē ita vt retineatur.

Empedocles ꝛ zenon necnō plerią hippocratis sectatores diffinierūt calorē ꝯ naturā a corde sumētē principium ac per arterias ac venas in corpus vniuersum progredientē: natura lesio sensus operationū actiones cōmouerūt. ¶ Hippocr. Febris ē calor ꝯ naturam cordis et arteriarū vitalē sicut mitudinē offendens: plane ꝯ deijciens subiecta corporis. ꝯ acuta: et vilificās tactui incidēs precipuum thorace et vbi arterie sūt magne. ad huiusmodi vo caliditatē inequalitas quedā et ordinis immutatio specie ipsius febris pulsibus aduenit.

Expositurus primaz quarti canonis Auicenne omissis pluri mis in librorum principijs inquiri solitis que hoc i loco prosequi esset superfluum accedam ad cōtinuationē huius quarti libri ad precedētes: diuisionē: et litere expositionē. Est eñ satis ex dictis in principio primi canonis manifestū ꝙ subiectū huius quarti canonis Auicenne est corpus humanuz arte sanabile sm egritudines particulares nulli membro appropriatas ad differentiā subiecti tertij canonis: qḋ est corpus hūanū sanabile sm egritudines pticulares mēbris organicis appropriatas. Patz scḋo ꝗnta sit huius quarti libri vtilitas ꝛ maxime huius prime Fen: quā sumus expositurí: cū per eam oim febriū notitia ꝛ ipsaꝝ ingeniū curatiuū adipisci valeamus: que duo ꝑpter frequentem febrium euentū ꝛ ipsaꝝ ingēs periculū sunt permaxime medico necessaria. Quapropter quisꝗ pro viribus elaborare dꝫ pro harū notitia capescēda: cuz sit sante rei doctrina puo perstricta volumine: per quā facile paruo temporis decursu decus: vtilitatem: gloriā: ꝛ amicoꝝ copiam nobis polliceri valeamus. ¶ Continuatur autē hic liber ad precedētes in hunc modū. ¶ Postꝗ Auicenna determinauit in primo de rebus vniuersalibus scientie medicinalis. et in scḋo de virtutibus medicinaꝝ simpliciū et in tertio de egritudinib⁹ pticularibus singulis membris organicis appropriatis: placuit sibi in hoc quarto libro determinare d egritudinib⁹ pticularibus nulli mēbro appropriatis: et de decoratione. postea in quinto determinaturus de medicinis cōpositis: qui dr antidotarius. ¶ Pro quo notādū ꝙ lꝫ febres possint dici egritudines communes comunitate inhesiōis. et apostemata possint dici egritudines cōmunes cōitate pruētie: qr continent tria genera morboꝝ simpliciū: ꝛ soluta cōtinuitas possit dici egritudo cōis: qr primo per se ledit vnitatē que est natura cōis tam simpliciū ꝙ compositoꝝ: et dispositio venenosa possit dici egritudo cōmunis cōitate lesiōis: qr ledit totū corpus: lꝫ principalius vnū mēbrū ꝙ reliquū. ꝛ oēs iste possint dici cōmunes: qr nulli membro appropriate: attamē oēs iste egritudines de quib⁹ agit in quarto dicuntur pticulares particularitate predicationis: sunt eñ tanꝗ spēs illoꝝ generū de ꝗbus agitur in pmo. ꝛ potissime in scḋa Fen primi vbi agit de egritudine cōplexionali cōpositionali ꝛ vnitatis: que sunt genera ad oēs egritudines considerataś in hoc quarto.

Diuiditur pns liber iuxta ordinē Auicenne in septē fen. In prima agit de febribus. In scḋa de crisi. In tertia de apatib⁹. In quarta de solutiōe cōtinui. In quinta de algebra siue restauratiōe dislocationū ꝛ fracturaꝝ ossiuz. In sexta de venenis. In septima de decoratione. Partes facile patēt. ¶ Prima fen diuidit in quatuor tractatus. In pmo agit de quibusdā vlibus pncipib⁹ ad febriū notitiā: ꝛ de effimeris. In scḋo de febrib⁹ humoralibus. In tertio de ethicis. In quarto de pestilētialib⁹: ꝛ sibi homogeneis. de febribus apostematuꝝ: ꝛ febribus compositis. Partes facile patent.

Uniuersalia autez ꝗ pmittit de febrib⁹ sunt quatuor: pmū est quiditas febris. scḋm est diuisio eius in suas spēs: de quibus in primo caplo agit. tertiuz est ꝗ corpora sint ad febres paratiora: quod ptractat in secūdo caplo. quartū ꝗ ꝛ quot sint tpa febriū: de quibus agit in tertio: ꝛ quarto capitulis. ¶ Primū autem capłm qḋ intitulat de fe. cū duo maxime vniuersalia de febrib⁹ premittant diuidit in partes duas. In pma ponit diffinitionez febris. In secūda ibi. Et sunt quidā hominū ponit diuisionez febris in suas species. pma itez in duas. nā pmo ponit diffinitionē. scḋo declarat duas pticulas in ea positas ibi. (Et inflāmat.) De pma pte dicit ꝙ feb. est calor ꝗ. i. est qualitas pma ꝛ nō corp⁹ calm extraneus. i. pternaturalis. ꝛ hec est prima differentia fe. accēsus in corde. s. in fieri quo ad effimeras ꝛ humorales ꝛ in facto eē quo ad ethicas. ꝛ p hāc pticulā manifestat pmū subm febris. ꝛ pcedēs ab eo s. aptus pcedere vel de facto pcedēs deducto impedimēto sicut apparebit inferi⁹ in caplo de lipparia. Ugo tñ exponit ꝛ. i. vel vt hec diffinitio cōpetat febrib⁹ mēbroꝝ pticulariū alioꝝ a corde. licet hec non fuerit mens Aui. vt pꝫ in cap. de liparia. Mediātib⁹ spiritu ꝛ sanguine supplete ꝛ vaporibus ꝛ per hāc particulā manifestant delatores febrilis caloris per venas ꝛ arterias supplete per neruos ꝛ reliquas corporis particulas ꝛ per hanc particulā manifestant vie delationis febrilis caloris in corpus vniuersum. in totū corpus p hanc particulam manifestatur totale ꝛ adequatū subiectum febris. nā licet cor sit primum subiectū febris: totum tamen corpus est totale et adequatuz subiectum eius.

Pro declaratione diffinitionis notandū primo ꝙ febris penes Isidorū et Conciliatorem differentia. 87. dr a feruore: eo ꝙ per ipsaz corpus feruecat et grece dr pyros a pyr qḋ est ignis: eo ꝙ per ipsaz corpus igneat. et febris que hic describitur nō est spēs: sed est terminus cōnotatiuus. ꝗpropter non vere essentialiter diffiniri pōt: sed describi ꝛ declarari. ¶ Notandū scḋo ꝙ calor nō est genus cuiꝰ sit spēs spālissima: sꝫ ponit loco generis. est n. ois febris calor: sꝫ nō ecōtra: ꝛ vt dictū fuit febris est calor qui est ꝗlitas prima. nō corpus calidū. sic eñ esset substātia ꝛ morbus in nūero: cū tñ 8⁰. terapētice cap⁰. primo sit accñs et morb⁹ in cōplone: et est ꝗlitas pma. et nō est cōplo que est ꝗlitas secūda. Qḋ pbatur pluribus rōnibus. ¶ Prima: qr calefactū esse humoꝝ et calefactū esse spūum sunt cause ꝯiuncte febriū effimeraꝝ et hūoraliū de intentione oim auctoꝝ: et nō sunt cause ꝯiuncte cōplexiōis: ergo hmōi febres nō sūt cōplones: tenet consequentia. et minor probatur: quia complexio est qualitas secunda causata immediate ex actio

ne et passione qualitatū cōtrariarū in elementis repertarū: quarum partes ad tantā paruitatē reducte sunt vt minimū vnius contāgat minimum alterius prima pmi. doctrina tertia. cap. 1. ergo cōplexionis causa consūcta non est aliqua de supra scriptis. alr eiusdē effectus essent plures cāe coniuncte: quod est impossibile. ¶ Scda. si febris est complexio sequitur ꝙ febre aucta que est calor formaliter ⁊ siccitas vtualiter deberet febrientis cōplexio effici colerica: qđ est falsuʒ: cū febrientes si sint flegmatici remaneāt flegmatici: ⁊ sanguinei sanguinei ⁊ sic de ceteris. ¶ Preterea sequit ꝙ i febribus habentibus multos paroximos multotiēs homo efficeretur colericus et multotiēs flegmaticus si complexio sua radicalis fuerit flegmatica. ¶ Tertia sit sor. colericꝰ q̄ icipiat pmutari ad flegmaticū ⁊ pono dū pmutat ad flegmaticum incipiat febrire febre augmastica. tūc si febris eēt cōplexio, sequeret ꝙ idē nūero itenderet in gradu caloris seu caliditatis ⁊ frigiditatis. pbat qȝ feb. augmastica cōtinue itēdit in gradu caloris: sʒ fc. est cōplexio iuxta opinionē ergo ꝯplexio sor. intēdit in gradu caloris ⁊ eadē cōplexio infrigidat qȝ sor. pmutatur ad flegmaticū. ergo idē calefit et infrigidat. ¶ Quarto suppono de intētione oīm ꝙ cōplexiones q̄ permutatur: magis pmutant per cibos et potus ꝙ per simplicē alterationē. hoc manifestū est: cū in pmutatiōe cōplexionū oporteat proportiones dictorum variari: sed variant magis per cibos ⁊ potus ꝙ per simplicē alterationem ⁊ manifestū est: ⁊ tūc accipio sor. colericū febrientem febre augmastica qui vtat lactucis ⁊ alijs notabiliter frigidis tūc manifestū est ex supposito ꝙ iste infrigidatur: qȝ cibi et potus sunt magis infrigidantes ꝙ simplex alteratio febrilis: sed febris cōtinue intenditur in gradu. ergo febris sua non est cōplexio eius: qȝ eius cōplexio infrigidatur et febris cōtinue intenditur in calore: relinquitur ergo ꝙ febris nō sit cōplexio: qđ erat pbādū.

Dubitatur vtrū febris sit calor supabūdans: arguit ꝙ non. nam in principio febriū interpolatarū adest frigus extremitatū. et in feb. sincopali cū frigore extremitatū est pulsus paruus tardus et ratus. ¶ Itē in morientibus ex febribus colliquatiuis cū frigiditate extremorū est anhelitus frigidus: que oīa arguūt frigiditatē in corde ⁊ membris. Quare cōcluditur ꝙ febris nedū ꝙ nō sit calor superabūdans: sed non est calor. ¶ In oppositū est Aui. ⁊ reliqui ⁊ precipue Gal. 8. terapeutice. ibi dicēs. Est aūt immoderatio discrasie feb. in supabūdantia caliditatis.

In hoc dubio sunt tres famose opiniones. Prima Marsilij de sancta sophia dicentis: ꝙ licʒ nō omnis feb. sit calor superabūdās quo ad tactū neqȝ respectu caloris debiti tpe sanitatis. est tñ omnis feb. calor supabundās respectu caloris naturalis in eodem subiecto reperti. primā partē huius cōclusionis probāt argumenta adducta ante oppositum. secunda pō pbatur: qȝ in qualibet febriēte est duplex calor. vnus naturalis: qȝ alr nō viueret. alter preternaturalis: qȝ alr nō febriret. nūc aūt febris est totus calor in febriente repertus qui est cōpositus ex naturali ⁊ preternaturali tanqȝ ex duabus partibus intensiuis. Et certū est ꝙ hic totus calor est intēsior ꝙ aliqua pars eius. ⁊ sic est superabundans respectu caloris naturalis in eodē subiecto existis sicut totū supabundat parti. et hāc cōclusionē dicit esse de intētione Aui. ⁊ reliquorum precipue Auer. 5° colliget dicentis ꝙ febris est calor compositus ex naturali et extraneo.

Contra hanc opinionem arguitur quatuor medijs. Primum quia penes Auicennā prima quarti. tractatu tertio. febris ethica est facta complexio membro cōueniens. si ergo febris sit totus calor. ergo totus calor est factus membro conueniens et naturalis et ipse etiam calor totus est preternaturalis: quia alr non esset feb. ergo feb. non est intensior calore naturali. ¶ Itez secunda primi. capitulo de causis doloris dicit ꝙ in ethica cōplexio mala corrumpit complexionem principalem et facta est sicut principalis. ¶ Preterea calor naturalis in febriēte repertus non est per se lesiuus operationum. ergo non est febris, nec pars eius. ergo feb. non componitur ex calore naturali et extraneo. ¶ Tertio sequitur ex positione ꝙ non potest esse feb. per solum caloris intensionem. consequens falsuʒ. multe enim sunt effimere per solam caloris intensionem. consequētia probatur. sit enī calor fortis naturalis vt quatuor: addātur duo gradꝰ a sole tunc certum est ꝙ calor vt quatuor est naturalis iuxta opinionem. ergo etiam calor vt duo qui est a quatuor vsqȝ ad sex est naturalis: cum sit minus intensus ꝙ calor vt quatuor qui est naturalis. ergo cuʒ nulla sit preternaturalitas nisi per intensiones sequitur ꝙ totus calor ille erit naturalis. et sic non erit febris: aut saltem ex hoc argumento conuincetur ꝙ febris non componitur ex duplici calore: scʒ ex preexisti naturali et addito preternaturali: quod est fundamentum sue positionis. ¶ Quarto totus calor in febriēte repertus: et quelibet pars eius fortius imprimit in tactum et fortius dissoluit et desiccat ꝙ solus calor naturalis preexistens ergo totus calor et quelibet pars eius est preternaturalis. ¶ Ultimo calor non variatus in gradu sed factus adustus: propter siccitatem sibi coniunctam est febris: cum sibi competat diffinitio feb. et tamen nō est cōpositus ex duplici calore: scilicet naturali preexistenti et preternaturali addito cum sit idemet calor qui erat primo ergo ⁊c.

Secunda opinio est Gentilis de fulgineo in questione sua. vtrum febris sit calor additus calori naturali. nam tenet in summa ꝙ febris est calor superadditus calori naturali, qui calor superadditus est preternaturalis aut per intensionem aut malam proprietatem: quia forte putredinalis aut venenosus sicut i pestilētialibus: et isto modo saluat ꝙ febris est calor superabundans calori naturali: quia sibi superadditus: ille enim solus est febris fm hanc opinionem: cum solus sit per se lesiuus operationum et in moriente cuius extrema sunt frigida et anhelitus frigidus licet totus calor sit diminutus ad tactum et in comparatione ad calorem sibi debituʒ. est tamen febris calor superabundans: idest superadditus calori suo naturali pauco: per quem viuit qui licet differat spē a calore febrili secum coextenso: fit tamen ex illis duobus specie differentibus vna forma media. et vniuersaliter dicit quod omnes duo calores habentes diuersas proprietates specie differant. et dicit quod proprietas illa est idem realiter cum calore. et ꝙ ex oībus caloribus spē differentibus si coextendātur in eodē subiecto pōt resultare vna forma cōplexionalis media. l. cōplexio. ⁊. h. maxime manifestat in febre ethica. et motus est ad dicendum hoc: pp̄ter dictū Arist. 5° metaph. ꝙ duo

accidentia

clinantē iuxta eas qua insita cognataqȝ caliditas. Nos aūt ne hec tereat qđ quēadmodum insitā: ita et aduenticias dicimus caliditates: nec tñ vt aduenticiā a sciticiāqȝ ita et cognatā dicimus frigiditatē: cuius oino causa non simpliciter: at ipse frigiditas nature opus sicut ⁊ caliditas: ex contrarium eius et corruptorium aiatorum ⁊ in primis aialiū frigiditas atqȝ incommoditatis potius ꝙ motus causam: q̄tus naturam comitari quodāmodo videnē non vti ꝙ per se: sʒ per accidens.

¶ Cobapersius. Que cōtra naturā est caliditas ea ex aliqua extrinseca causa q̄ sit neqȝ familiaris nature neqȝ ab ipsa capiēs principium corpori aduenient nō proportionale existens instrumentū naturalium potestatuʒ neqȝ custodiēs ad cōgnatā operationē hec ac q̄stitia ⁊ aliena est: que porro sua distempērantia neutiquā conseruās ad potētias ⁊ operationē: eiusmodi etiā diceretur pita naturam complexio ad maiorem calorē de

accidētia solo nūero differentia nō sunt in eodē subiecto adequato: et ꝓpter dictuȝ Gal. pͥmo de differētijs febͥū. ꝙ febris est in gñe caloris pter naturā. vñ voluit ꝙ calor extraneus sit genus ad plures calores specie dñtes. s. pternaturales. Propterea dicit ꝙ q̄ dicit ꝙ feb. sub̄a est in gñe caloris pter naturā: meli⁹ dicit ꝑdicationē ēentialeȝ facit. Sed qui dicit ꝙ febris est calor naturalis mutatus in igneum facit predicationem denominatiuam.

Cōtra hanc opinionem procedunt argumenta adducta contra hanc opinionem Marsilij de calore ethici et de calore non habente preternaturalitatē nisi merito intēsionis. et ꝑter hec sequit̄ ex dictis suis multas esse caliditates spē differētes que sunt qualitates pͥme. ꝗ ꝯñr ꝙ nō tm̄ quatuor sunt q̄litates ꝑ me: nec tantū quatuor elemēta. Et si diceret hm̄ōi caliditates nō esse primas qualitates sequit̄ a fil ꝙ caliditas putrefactiua et digestiua nō sunt prime qualitates ꝯtra pħm et Cōmentatorē 4°. metaurorū. ¶ Preterea sequit̄ ex dictis suis idē indiuiduū migrare de spē in spēm. et ꝙ ideȝ differat a seipso que implicant ꝯtradictionē. nam pono in corde sor. esse a calorem putridū pendentem ab humore putrido: et ꝙ illo calore nō mutato in gradu ꝑ inspirationē aeris venenosi si fiat humor ille venenosus. et ꝯñr calor ab ipso ꝓueniens ad cor. ¶ Et sequit̄ prima cōclusio q: calor ille primo hȝ ꝓprietatē putredinalē. et sic est vni⁹ spēi ꝭm exigētiā illius ꝓprietatis: deinde cū acq̄rit ꝓprietatē venenosam fit alterius speciei iuxta opinionem. ¶ Et ex eodem fundamento secunda conclusio faciℓe deduci potest: quia habet duas proprietates specie differentes.

Tertia opinio est Ugonis senensis: quam reputo veritati ꝯformiorē: qui premittit aliqua notata q̄ summatim referā. Primū ꝙ tres sunt modi caloris. vnus est calor elementalis: scd̄s naturalis: tertius celestis: nō ꝙ isti sint tres calores spē distincti: sȝ vn⁹ et idē calor ē elemētalis naturalis ꝗ celestis. ꝗ hec est qualitas prima sicut calor exñs in semine aialis. Dicit̄ aūt elementalis ꝑ quāto dirigit̄ a forma ignis vel aeris: et agit opera elemētalia: et q: calefacit: subtiliat: disgregat: resistit infrigidantibus. Et dr̄ naturalis ꝑ q̄to dirigit̄ ab ideis paterno et agit ad gñatione fet⁹ et cōplementū dispositionū eius. et ꝙ hec sit intentio Auer. 4° metaurorū pt̄s. Nā ipse vult ꝙ digestio fiat a solo calore naturali. postea vult ꝙ digestio et gñatio mixtorū q̄ est per digestionē fiat ab elemento ignis. vñ loquens de gñatione mixtorū in primo cap. dixit. et elementū qđ est gñatiōis cā prima añs operans in rebus cōpositis est ignis. Et Aui. dixit ad hunc sensuȝ prima pͥmi. ca°. de elemētis. ꝙ ignis ducit qualitates elementorū de ꝓprietate elemētaria ad cōplexionalitatē: qđ nō est nisi ꝑ digestionē. et id calor ignis digerit. et sic sequitur ꝙ est naturalis. Silr̄ calor qui est in seminib⁹ aialium dr̄ celestis pro q̄to agit in vigore formarū supercelestium vt apparet. 7° de gñatione aialium. ergo idē calor exñs q̄litas prima est simul elemētalis naturalis et celestis. ꝗ scd̄m hanc silitudinē calor existēs idē numero et qualitas pͥma pōt dici naturalis preternaturaliter digestiu⁹ et putrefactiu⁹ ꝭm ꝙ agit diuersas opatiōes et a diuersis coagētibus dirigitur. ¶ Notandū 2° calor actualis existens q̄cunq̄ naturalis nō absoluit̄ ab aliquo ope elementali agēdi aut resistendi. nā infrigidat magis calidū et resistit frigido corrūpenti. verūtñ q̄cq̄ magis: q̄sq̄ minus agit elementalr. Cū em̄ bene regulat̄ a forma mixti et agit in obiectū ꝓportionatū nō ita eliquat et dissoluit nisi forma dirigēs ipsum intendat talē dissolutionē vel eliquationeȝ et multotiens nō tā velociter calefacit q̄n forma dirigens intendit determinatū modū calefaciendi. ¶ Tertio notandū ꝙ q̄ncunq̄ aliq̄s calor agit magis elementaliter ꝙ conueniat forme mixti in quo est ille calor: dr̄ esse minus naturalis et magis igneus. hoc aūt pōt dupl̄r contingere: aut q: calor ille nimis excrescit in gradu aut multitudine forme. i. in q̄titate ꝗ hoc mō calor effimere pendētis a sole: exercitio et silibus est min⁹ igne⁹ et elemētalis. Scd̄o q̄n hȝ aliq̄d coagēs ad hm̄ōi operationes elementarias. sicut si caliditas esset cōiuncta nimie siccitati aut esset calor putredinalis directus ab humore vel vapore putrente vel a veneno calido: et hoc modo in moriente ex febre colliquatiua q̄tūcūq̄ calor in ipso reptus sit valde remissus in gradu: est tm̄ magis igne⁹ ꝗ elemētalis q̄ꝫ cōueniat illi: q: dirigit̄ ab huore vel vapore putrido vel venenoso. vel q: cōiūctus est nimie siccitati. ꝗ ita cōtingit in quacūq̄ febre ꝙ calor febrilis est magis igne⁹ ꝙ ꝯueniat forme illi⁹ hois. in ethicis em̄ q: vel intēsus in gradu saltem quo ad pͥmā spēm et forte scd̄am: aut q: cōiūctus nimie siccitati quo ad secundā ꝗ tertiā spēm. in effimeris aūt est calor igne⁹ ꝓpter excessum in gradu aut multitudinē forme: sȝ in putridis est calor igneus: q: directus a vapore aut humore putrido coagente et in pestilentialibus a vaporib⁹ venenosis. Ex his tandē ꝯcludit̄ ꝙ ois feb. est calor superabundans in igneitate: q: magis est factiuus opationū caloris ignei ꝙ conueniat forme hois febrientis. Et ex his tandē etiā pōt patere rñsio ad argumēta ꝓbantia ꝯtrariū in pͥncipio q̄onis adducta. ¶ Ad primū dr̄ ꝙ in pͥncipio interpolatarū illȝ extrema nō febriant eū frigida sint: cor tñ febrit ꝓpter vapores putridos ad ipsum delatos. Uel aliter dr̄ ꝙ etiā extrema febriūt q̄tūcūq̄ ad tactū sint frigida: ꝗ totus calor sit in ipsis diminutus in cōpatiōe ad naturalē: q: calor ille delatus cū spiritibus et vaporibus putridis ad mēbra q̄tūs remissus est magis igneus ꝙ conueniat forme aut saltē ꝙ conueniat gradui caloris ita remisso. Et ꝯñr oportebit cōcedere in eadē pte adequata esse simul morbū calidū et frigidū et eos simul intendi posse nō inq̄tū talis forme: sed inquantū preternaturales. et hoc idē manifestius verificat̄ in moriēte ex febribus colliquatiuis. ¶ Ad scd̄m de febre sincopali dicūt quidā ꝙ dū cor friget in pͥncipio paroxismi. ꝗ est pulsus paru⁹ tardus et rar⁹ tūc nō est feb. ꝗ improprie dr̄ pͥncipiū feb. sed postea cū cor calefit febrit. Uel dicendū sicut in precedenti argumēto ꝙ cor simul febrit et patit̄ malaȝ cōplexionē frigidaȝ. ¶ Ad vltimū argumentū de moriente ex febrib⁹ colliquatiuis dr̄ ꝙ febrit nō q̄dem per supabundantiā caloris in gradu: neq̄ in multitudine forme: sed per abūdantiā in igneitate. ꝗ sic exponendū est dictū Gal. 8. terapētice superius allegatū: immo in moriēte calor continue remittit̄. lȝ cōtinue efficiat̄ magis igneus mō superius dicto. et silr̄ est itelligēdus ꝭmo Gal. pͥma affo rismorū in cōmēto illius. hūidē dicte: cū dixit ꝙ fe. est calor naturalis mutat⁹ in igneū. i. q: cū h̄ ꝙ est ꝓtm naturalis est factus magis igne⁹ ꝙ cōueniat: q: cū sint duo gradus coextēsi in eodē sub-

fecto: et sunt eiusdē spēi ex illis fit vnus calor numero iuxta sniam phi. 5°. metaphi. q accidentia solo nūero differētia nō sunt in eodē subiecto adequato. et ptr cocedēdū est q totus calor in febricitāte repertus et qlibet pars ei9 est simul naturalis et preternaturalis et ignea: cum quelibet pars illi9 caloris agat simul opa naturalia et elementalia. ¶ Deinde cū dicit extraneus .i. pternaturalis. extrane9 em distinguit ꝯ ppriū. pprius em calor intendit perfectionē eius cuius est et opationē eius extraneus em corruptionē et ipfectionē. et per hāc differentiam differt feb. a calore naturali et proprio qui non est feb.

Hic dubitat Gēti. an feb. sit calor ꝯ extraneatiōe opposita sanitati an vite. et nō est dubiū q ois feb. ē calor extrane9 extraneatione opposita sanitati: q: cum febre nō stat sanitas: sed etiaz tenendū est q ois feb. precipue pendens a putredine aut venenositate est extraneatiōe opposita vite. lz em plures febres sint salubres propter defectum in gradu caloris aut preternaturalitatis et defectum proportionis in comparatione ad virtutem illius qui febrit: tamē ex natura sua inquantum feb. cum tali proprietate et toto genere vite inimica est et nata occidere: cuius signum est: q: feb. qtumcunq remissa occideret illum ad cuius virtutem haberet proportionē maioris inequalitatis. vt verbi gratia. senē in vltimo decrepitatis. est enim necessarium virtutem ex decursu etatiuo remitti ad non gradum. quēlibet autem febris est certe potentie ad ledendum et interficiendū. et sic dicimus de napello q ex natura sua est aptus interficere. causa autem q aliquando non interficit est defectus in qtitate et multitudine forme venenose in comparatione ad sumentem.

Dubitat Utr feb. sit calor addit9 calori naturali: vel sit calor naturalis preexistens nunc factus extraneus vel sit aggregatū ex vtroq sez addito et preexistente. ¶ Arguitur primo q feb. sit solum calor additus: quia solus ille calor debet dici feb. qui est preter naturam: sed solus calor additus est preter naturam: cum preexistens sit naturalis pendens a sanguine et spiritibus naturaliter dispositis. ¶ Secundo. si loco caloris fuisset inducta frigiditas impediens operationes sola frigiditas esset morbus et non calor preexistens nec aggregatum ex calore preexistente et frigiditate inducta. ergo a simili solus calor inductus est feb. siue morbus. ¶ Tertio medicus intendit seruare calorem preexistentem et corrumpere nouiter inductum. ergo solū inductus est morbus. tenet cōsequentia. et assumptum est manifestum. nam colerico et flegmatico equaliter febricitātibus frigidiora offerumtur flegmatico q collerico propter conseruationē complexionis naturalis flegmatici que fit a cōsimilibus. ¶ Quarto remoto calore addito. exempli gratia. pendente a putredine remouetur fe. sz remoto preexiti nō remouet fe. imo vita. ergo sol9 calor addit9 ē fe. ¶ Quinto sicut est de morbo in cōplexiōe sicut de morbo in cōpositiōe: sz si quinq digitis sit addit9 sextus digitus ille sextus digitus est morbus in numero et non primi quinq neq aggregatuz ex omnibus sex. ergo simile erit de calore addito. ¶ Quod aūt solus calor preexistens sit feb. arguitur: quia sol9 calor fitus non variatus in gradu per independētiam potest fieri preternaturalis et ledere operationes. ergo solus est febris. tenet consequentia ex diffinitione febris et assumptum satis est manifestū. q: gradu caloris non variato pōt corpus exiccari: et idem calor fieri acutior et magis igneus q conueniat. ¶ Itez idem calor numero nō variat9 in gradu potest per aeris venenosi inspirationē fieri venenosus. et certū est q sibi cōpetit diffinitio febris. ¶ Quod autez aggregatum ex vtroq calore sit feb. ostenditur: quia tali aggregato competit diffinitio febris. ¶ Itez accipiamus febres nō ledentes nisi per intensionem sicut sunt multe effimere. et sit exempli gratia calor preexistens naturalis vt quattuor et superadditus a sole vt quatuor. tunc aut calor preexistens est febris aut superadditus: aut aggregatum. si dicatur primum. ergo etiam superadditus erit feb. et a fortiori aggregatum ex vtroq. si dicatur secundum. ergo a pari calor preexistens est feb. cum sit equalis. et ex casu hic nō est feb. neq lesio operationū nisi per intensionem. ergo multo magis aggregatum erit feb. Preterea quocūq gradu remisso remittitur febris. et quibuscunq quatuor gradibus ablatis aufertur febris et remanet sanitas. ergo quicunq gradus est febris aut pars febris. Et similiter quicunq gradus quantum est ex se est sanitas aut pars sanitatis. et quilibet quatuor gradus sunt sanitas tota. ¶ Preterea quicunq gradus vt toti ꝯiunctus p se ledit operationes. et quicunq gradus vt toti coniunctus aliquo modo pficit operationes. ergo quicunq gradus aliquo modo est sanitas et aliquo modo egritudo. Sicut duobus trahentibus nauim quorum nullus sit per se sufficiens nō est aliqua pars tracta ab vno que nō sit tracta ab alio. Ex quo sequitur q a quolibet est tota nauis tracta. Et similiter in proposito a quolibet gradu pcēdit omnis lesio et omnis perfectio operationum.

In hac questione sunt due famose opiniōes. vna est Gen. de fulginco que omnino est errōea: nec potest saluari. tenet tamen vniuersaliter q feb. est solum calor superadditus calori preexistenti. ¶ Pro hac opinione sunt quinq argumenta superius adducta in principio questionis. Uerum G. volens fugere aliqua argumenta et precipue auctoritatem Aristotel. quinto metaphisi. dicentis q duo accidentia solo numero differentia nō possunt esse in eodem subiecto adequato: dixit q duo calores. scilicet additus extraneus: et preexistēs naturalis sunt specie differentes. Et similiter quicunq calores habentes diuersas proprietates specie differentes specie differunt: sicut calor putredinalis et venenosus. et sic de aliis. Et dixit secundo q proprietas caloris est idez realiter quod calor ille. Et tertio dixit q ex omnibus caloribus specie differentibus si sint in eodem subiecto adequato potest resultare et vna forma media sicut ex caliditate et frigiditate que satis euidenter sunt reprobata in dubio precedenti.

Sed cōtra hāc opinionez Gen. dicētis q febris sit solū calor additus procedunt argumenta ante oppositum adducta quorum aliqua probant febrem esse calorem preexistentē factum preternaturalem. aliqua vero probant febrem esse aggregatum ex calore addito et preexistente. ¶ Sed iterum adducūtur due demonstrationes omnino illam opinionem reprobantes. prima. duo calores iam dicti scilicet additus et preexistens non absoluuntur in actionibus suis. ergo quecunq lesio prouenit a calore addito

lis potentie. Nec em possibile est animā citra caliditatē q̄ ad calorem in aliqd agendi munus deuenire. Omē em̄ pe instrumentum pportionale cū eo cuius instrumentum esse necesse est.

¶ Champerius. Ex eis q hercul anus ceterique neoterici dicunt non dubiū qn naturalis et insita caliditas ab ea que contra naturam differat primo qdē causis deinde bona tēperie: ac mala temperie ac omnino vt extremū medio. Nam quēadmodū virt9 ad victū hinc quoq cōsequēter spē ac forma tanq sanū ab egroto corpore differt. Nempe ambo circa idez subiectū. At quoniam cōtra naturā ipsam diximus esse caliditatē: patet erit primo quid sit naturalis sapere quidez cōtra naturā caliditas genere namq manifesto (vt Alexādro placet) fortassis etiāz cuius sit genus non ignorabitur. Naturalis itaq caliditas: talis inquam est et insitus calor cuius natura est aīalis principium et anīmali nanqs nascitur et ob hoc dicitur naturalis: instrumentum. qtiss in totum anima

addito prouenit etiam a calore preexistente. Ex quo sequitur ꝙ si vnus est preter naturam et alter si vnus est morbus ⁊ alter. cum per lesionē operationum per se pendentē morbū arguamus: et probatur assumptū: et presuppono ꝙ remissum non intendit intensum. hoc assumptū est de mente omnium philosophantiū. Et tunc arguitur sic. caliditas cordis febriētis calefacit preternaturaliter sanguinem ⁊ spiritū: sed non per caliditatem additam: ergo per preexistentem aut aggregatum ex vtraq;. ꝙ non per additā arguitur. nam caliditas addita i calore febriētis ē remissior ꝙ̄ vt quattuor: sȝ caliditas sanguis et spūs ē supra quattuor et supra gradum mediuȝ latitudinis: ergo et supposito caliditas addita non intendit caliditatem sanguinis. Qꝺ autē caliditas addita in corde sit remissior ꝙ̄ vt quattuor manifestū est: quia cor naturaliter dispositum habet caliditatē supra mediū ponderale. si ergo caliditas addita eēt intēsa vt quattuor: tunc cor esset ita calidū sicut ignis: immo calidius igne: ergo dicēdū est calefactionem sanguinis et spiritus: et omnes similes actiones preternaturales esse a toto calore in corde reperto. ¶ Secunda demonstratio. accipiamus corpus temperatum habens in sua naturali dispositiōe quinq; gradus caloris. addatur a sole vnus gradus vt sit febriens: tunc si per approximationem infrigidātium remoueatur vnus gradus caloris de quinq; preexistentibus remanēte gradu caloris inducto a sole: hoc corpus erit curatum et reductuȝ ad suū proprium temperamentum: ergo gradus caloris induct⁹ a sole ē ita naturalis sicut aliq̄s ex quinq; preexistentibus: tenet consequentia: et probatur assumptum. nam accipiamus aliquod corpus tēperatum primo simile: in quo corrumpatur vnus gradus caloris per aeris frigiditatē: ita ꝙ corp⁹ illud perdat proprium temperamentum. Deinde pono ꝙ a sole corrūpatur gradus frigiditatis inducte et inducatur vnus gradus caloris: tunc hoc corpus redibit ad propriū temperamentū: ergo gradus caloris additus a sole est ita naturalis sicut preexistēs deperditus in hoc casu et in p̄cedēti igitur non est dicenduȝ ꝙ calor additus sit magis febris: ꝙ̄ calor preexistens: nec calor preexistens magis sanitas ꝙ̄ calor addit⁹. Multa enim sunt alia argumenta contra hanc opinionem: sed vt breuitati indulgeam his ero contentus.

Secunda opinio est Jacobi forli. Ugonis senensis: et quorundam modernorum: licet per quosdam antiquos recitata: sed non sufficienter dilucidata tenet hec opinio ꝙ febris sit totus calor actualiter in corpore vel membro scdm se totum in febriēte repertus ad hunc intellectum ꝙ totus ille calor est febris et quelibet pars eius: ita vt omnis lesio operationum que prouenit a toto calore p̄ueniat a quocunq; gradu caloris prout toti inexistit et ꝙ toti et cuilibet parti prout toti inexistit competat diffinitio febris: similiter totus calor et quelibet pars eius est vite conseruatiua et productiua operationum: quas habet corpus febriens et non mirum. nam ex omnibus gradibus caloris in eodem subiecto repertis fit vnus calor totalis: nec; illi gradus caloris differunt specie: sed ex ipsis fit vn⁹ calor idem numero. ¶ Si tamen queritur vtrū duo gradus caloris sint idem numero: dicitur ꝙ non: quia vnus non est alter. Et si arguatur ꝙ materia sit causa indiuiduationis. quinto Metaphy. ergo cum conueniant in materia sunt idem numero, respondetur ꝙ in habentibus materiam distinctaȝ materia est causa indiuiduationis. in non habentibus autem materiam aut in cōmunicantibus in eadem materia adequate materia nō est causa indiuiduationis: sed vnum differt ab alio numero per seipsum: quia hoc non est illud. Et ad autoritatē philosophi ꝙ non est possibile duo accidentia solo numero differentia esse in eodem subiecto adequato. dicitur ꝙ verum est ad hunc intellectum qꝺ ex omnibus his oportet ꝙ resultet vnum accidēs numero. ¶ Aliter tamen dicenduȝ esset scdm Thomam et Albertum magnū ꝙ calor qui intenditur manet vnus et idem a principio vsq; ad finem: et ꝙ gradus caloris, est quidam modus et non calor. Et scdm Burleum esset dicendum ꝙ in quocunq; instanti producitur nouus calor scdm se totum.

Thomas. Albertus magnus. Burleus.

¶ Prima tamen opinio est cōmunior tenens ꝙ intensio fiat per additionē partis ad partem vtraq; remanēte. Unde scdm opinionem iam dictam est tenendū qꝺ si calori naturali preexistenti addatur vnus gradus caloris venenosi vel putridi tot⁹ calor et quilibet gradus eius efficitur putridus vel venenosus. Si autem sit febris per solaȝ intensionem caloris sicut sunt effimere: dicitur similiter ꝙ totus calor est febris et quelibet pars eius: nec est assignāda aliqua lesio operationū nec; aliqua perfectio que non pendeat a quocūq; gradu.

His visis respondeamus ad argumenta Gentilis adducta in contrariū ¶ Ad primū cum dicitur solus ille calor debet dici febris qui est preter naturam: sed solus ille calor additus est preter naturam. conceditur maior et negatur minor: immo quilibet gradus caloris preexistentis efficitur preter naturam. Et si instetur: quia preexistens dependet a sanguine ⁊ spiritibus. sed superadditus dependet a putredine vel venenositate. Respōdetur qꝺ quilibet gradus huius caloris et totus iste calor pendet a sanguine spiritibus et a putredine. ¶ Ad scdm cuȝ arguitur si loco caloris fuisset inducta frigiditas ⁊c. Respōdetur ꝙ sola frigiditas inducta non est morbus: sȝ aggregatum ex frigiditate inducta ⁊ preexistente Similiter dico ꝙ aggregatum ex calore inducto ⁊ calore preexistēte est morbus. ¶ Ad tertium respōdetur ꝙ medicus intendit conseruare tantum calorem quantum est expediens pro sanitate: et si calor sit superfluus intēdit aliquem gradum ipsius corrumpere siue corrumpat aliquem de preexistentibus siue de nouiter inductis mō redeat ad gradum illi indiuiduo cōuenientē. Et si pendeat a putredine vel venenositate intendit remouere illam quia quicunq; gradus caloris preexistentis et nouiter inducti est similiter putridus aut venenosus Si vero calor non superfluat: sed sit dependens indebite intendit remouere causam indepēdentie conseruato calore in eadē graduali mēsura. Quo modo autem colerico et flegmatico equaliter febrientibus supra proprium temperamentum frigidiora offerenda sint flegmatico et potētius frigida colerico alibi sentietur. ¶ Ad quartum dicitur ꝙ quocunq; gradu remoto siue de preexistentibus siue de nouiter inductis: ita vt remaneat gradualis mēsura et remoueatur causa putredinis remouetur febris. nam quicunq; gradus: vt dictum est pendet a putredine etiam pēdet a sanguine ⁊ spiritibus. ¶ Ad quintuȝ negatur similitudo: quia ex illis sex digitis nō constituitur vnum numero: sed ex oībus gradibus caloris resultat vnus calor. et sic sufficiēter soluta sunt argumēta pro opiniōe

Galeni. ¶ Deinde cum dicit. accēsus in corde. per hanc particulam Auicenna nobis manifestat q̄ sit subiectū febris: et cum quibus circūstantijs dicens ꝙ calor extraneus qui est febris est accensus in corde. et pro vel procedens ab eo corde vel calore cordis mediante spiritu et sanguine per venas et arterias in totum corpus: vnde nō solum cor est subiectū febris sed totum corpus et quelibet eius pars: modo calor ille procedat a corde dans intelligere ꝙ si calor existens in toto corpore vel in aliqua parte eius procederet ab alio mēbro q̄ a corde calor ille quantūcunq̧ extraneus nō diceretur febris. Exponitur autem et pro vel: quia si teneretur copulatiue diffinitio non competeret febri existenti in alijs partibus vltra cor: quia calor illarū non esset accensus in corde.

Hic solet dubitari Utrū cor sit primum subiectū febris. In quo dubio tenende sunt iste conclusiones. ¶ Prima conclusio. capiendo subiectum pro subiecto inhesionis et denominationis non cuiuslibet febris cor est subiectum. probatur. nam alia membra habent febrem sibi inherentem a qua denominantur febrire. Talis autem febris non eidem cordi cum non sit possibile vnum accidens esse in pluribus subiectis loco distinctis: nec etiam ab illa febre aliorum membrorū cor denominatur febrire: vt manifestum est satis. ¶ Secunda conclusio. totum corpus est totale et adequatum subiectum febris. ad hunc intellectū ꝙ nunq̄ est febris nisi sit in toto corpore aut in aliqua eius particula. Hanc

Auerrois. conclusionem sensit Auer. Tertio colliget. cap. xij. dum dicit: ꝙ febris est calor qui continet totū corpus: et parum post dicit ꝙ diffinitio febris continet ꝙ sit calor extraneus missus a corde in totum corpus et ledit omnes actiones et passiones eius cui etiam sententie alludit Auicēna in presenti diffinitione. ¶ Pro tertia conclusione premittendum ꝙ cor esse primum subiectum febris potest dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ febris sit passio fluens a principijs essentialibus cordis. sicut dicimus ꝙ risibilitas est passio hominis. Secundo modo q̄ cor sit subiectum febris: licet alia membra non febriāt nec febrierint: et īpossibile est aliquod aliud membrū febrire nisi cor febriat. ¶ Quo sic premisso sit hec tertia conclusio: licet cor non sit primum subiectū febris primo modo. est tamē primū subiectum febris secundo modo. prima pars conclusionis probatur: quia aliter oporteret cor semper febrire: quod forte quis concederet actu vel aptitudine: sed forte non est possibile febrem que est per se cordis corruptiua fluere ex principijs essentialibus cordis per que cor est illud quod est. secunda

Auicenna. pars patet de mente doctorum et est diffinitio Auicenne. Est enim febris diffinitione calor extraneus accensus in corde aut calor extraneus procedens ab eo scilicet calore cordis in totum corpus. quare constat necessario quod febris aut est calor cordis aut procedens a febre cordis. Hanc etiam sententiam Auicenna innuit in capitulo de febre effimera ex calore aeris. vbi dicit calefit aer et peruenit ad cor et fit febris. Deinde spargitur. hoc idem

Galenus. innuit Galenus primo de differentijs febrium capitulo primo. vbi vult ꝙ distinctio febris in prima genera sumatur per distinctionem subiectorū calefacti esse in corde existentium. et tertio colliget ca. iij. Et dicimus p̄ hoc ꝙ subiectū ꝓpinquū istius caloris est cor.

Cōtra quā determinationem oritur dubium a multis doctoribus longis ambagibus ventilatum. Nunquid si calor extraneus ab alio membro a corde toti communicetur sit dicendum febris: vt puta si ab epate apostemato apostemate calido calor extraneus toti communicetur ledens operationes totius quid prohibet talem calorem esse febrem a quocunq̧ membro sit cōmunicatus: et eo magis: quia quid nominis feb. sibi conuenit. ¶ Preterea quo nomine magis congruo deberet hic calor extraneus nuncupari.

In hac questione licet sint multe opiniones clarissimorum doctorum: scilicet Antonij de parma. Dini. Gal. Marsilij de sancta Sophia. Ugonis senensis: ne prolixus sim recitabo tantū opinionē Ugōis sen. doctoris modernissimi ac subtilissimi deinde ponā opinionē q̄ mihi vr̄ veritati cōformior.

¶ Dicit Ugo ꝙ cā quare caliditas extranea exns Ugo in corde aut toti a corde cōicata dz dici feb. non aūt caliditas extranea epatis aut alterius mēbri: neq̧ ab eo toti cōicata dz dici feb. est: q: siue calor ab extra veniat vt ab aere vel ab alio cōtinente siue ab intra nō est possibile aliq̄ membrū totū calefacere caliditate actuali per se ledēte operationes oim partiū nisi ista totalis caliditas pcedat a corde. nā si ab extra veniat calor iuxta dicta istius necessario anteq̄ cōicet toti accēdit in corde p spūs qui ab aere vel alio ɔtinēte inflāmant: et si sit putredo vel apostema in cerebro aut in epate ꝓpter magnā cōitatē mediāte magna vena aut mediātibus arterijs anteq̄ hec mēbra possint tāto gradu caloris totū calefacere ꝙ opatiōes ledātur: inflāmatur cor et cōicat caliditatē toti ledētē opatiōes. Causa ergo eius est: q: īpossibile est totum febrire nō febriente corde: et quia nomen feb. dr̄ a feruore et de feruore qui prio radicaliter est accēsus in mēbro quod est aptū totū inflāmare: et sine cuius inflāmatiōe nō ɔtingit totū inflāmari mō dicto: iō nomē feb. nō dr̄ nisi de calore extraneo cordis aut ab ipso dependēte. ¶ Nō si dicatur epar naturaliter calidū pt totū reddere calidū corde exnte frigido ergo etiā epar pternaturalr calm pt totū inflāmare et facere ita calidū pter naturā vt ledant opationes sensibiliter sine pternaturali iflāma cordis. negat argumentū: cū epar calidū nō possit totū reddere calidū s̄m naturā nisi multomagis hic actualis calor pcedat a corde q̄ ab epate dato ꝙ cor ab epate nō reddatur calidū: nō tamen pōt epar aut aliud membrū preternaturaliter totū calefacere nisi primo hic calor preternaturalis cordi cōicetur et deinde cor preternaturalr calefactū totū calefaciat. Accedit ad hoc ꝙ epar apostematum apostemate calido non mittit sanguinem calidum supra totum nisi paulatim: et ante istud inflāmatur cor: et forte non est sanguis inflāmatus calidior spiritu cordis: sed quia prohibetur spiritus euentari: ideo inflāmatur: et postea inflammat totum.

Cōtra ex hac opinione simul cū fundamento suo sequitur ꝙ calor extraneus epatis et cerebri debet dici febris: quia cor preternaturalter inflāmatum non potest totū calefacere calore extraneo sensibiliter ledente operationes nisi ab eo primo calefiat epar et cerebrū calore extraneo: que calefacta cōmunicabunt calorem extraneum residuo corporis mediantibus spiritibus animalibus: naturalibus et sanguine: sicut in naturali dispositiōe cōmunicant calorem animalē et naturalem toti mediantibus eisdem. ergo ex fundamēto suo sequit̄ oppositū eius quod intendit.

intendit.assumptū manifestū est propter magnā
propinquitatē cordis ad mēbra illa et latitudinē
viarum inter cor et illa membra. ¶ Preterea.dicit
ipse ꝙ epar naturaliter calīm potest facere totum
corpus naturaliter calīm corde existente frigido:
tamen epar p̄ternaturaliter inflāmatū nō potest
totū preternaturaliter inflāmare nō inflammato
corde. ¶ Cōtra.talis potest esse proportio epatis
naturaliter frigidi preternaturaliter inflammati
ad cor frigidū:qualis est epatis naturaliter cali/
di ad idem cor frigidum:sed epar naturaliter cali
dum non sufficit inflāmare cor naturaliter frigi/
dum.ergo etiam epar naturaliter frigidū preter/
naturaliter inflāmatum nō sufficit inflāmare idē
cor frigidū.quare totum preternaturaliter inflā/
mabitur ab epate p̄ternaturaliter calefacto cor/
de preternaturaliter non inflāmato. assumptum
probatur.ponēdo ꝙ cor naturaliter frigidum ha
beat caliditatem vt sex cum dimidio. Epar autē
naturaliter calidum habeat caliditatem vt q̄nq̄
cum dimidio.semꝑ eñ cor naturaliter frigidum ē
calidius epate naturaliter calido:sed epar natu/
raliter frigidum habeat caliditatē vt quatuor cū
dimidio et acq̄rat vnum gradū caliditatis p̄ter/
naturalis.ita vt habeat caliditatem vt q̄nq̄ cum
dimidio. et sequitur veritas assumpti.quia q̄cūq̄
sunt equalia se habent in equali proportione ad
tertium. ¶ Ad primam rationē forte responderet
ꝙ licet cor preternaturaliter calefactum non pos
sit totum preternaturaliter calefacere nisi prius
calefaciat epar et cerebrum.que calefacta postea
cōmunicabūt caliditatē preternaturalem toti:si/
cut econtra epar et cerebrum preternaturaliter ca
lefacta non possunt totum preternaturaliter cale
facere nisi prius calefaciant cor:quod calefactū
cōmunicabit caliditatem toti. attamen inter ea
multum interest:quia semper cor magis cōmuni/
cabit caliditatem toti q̄ epar et cerebrum cū sit
calidi⁹.certe si sic intelligit bene dicit:sed hec opi
nio coincidit cum opinione Marsilij quam ipse
recitat vt apparebit statim. ¶ Ego autē opinor
Marsilius. opinionem Marsilij esse magis veram et confor
mem mentibus auctorū.Dicit eñ causam in que/
sito esse.s.ꝙ caliditas extranea epatis:et ꝑ ipsum
toti cōmunicata non dr̄ feb. sed caliditas extra/
nea cordis et per ipsum toti cōicata solū dr̄ feb.
quia medici vocauerunt febrem caliditatem illi⁹
membri qd̄ maxime est aptum inflāmari.et quod
inflammatum est maxime aptū alia inflāmare.et
similiter vocauerunt febrē caliditatē ab eo alijs
membris cōicatam.solum autem cor est huiusmo
di.epar autem et cerebrum licet possint inflāma
ri et inflammata cōmunicare caliditatem toti. ca
liditas tamē sua est remissa in comparatione ad
caliditatem cordis:cum cor sit calidius et magis
aptum inflammari ceteris membris: et habens
plus de multitudine caliditatis ꝛ magis comuni
catiuum caliditatis toti q̄ aliqd̄ aliud membrū
tam in naturali q̄ in preternaturali dispositione.
Propterea omnes auctores in hoc cōuenientes
congrue dixerunt febrem dictam a feruore esse p/
priam passionem cordis: quod maxime feruet et
est aptum facere vt alia feruea͞t:et nō epatis neq̄
alterius membri.sic enim sibi placuit et nō absq̄
ratione.Unde licet epar possit inflammari et in/
flammatum communicare toti caliditatē vt duo
in for.equalem caliditati cōmunicate a corde toti
in platone.et in vtroq̄ caliditas illa sensibiliter
lederet operationes et equaliter: caliditas ta/
men platonis esset febris et non caliditas fortis
sic eñ placuit auctorib⁹ propter causam assigna
tam. Et scdm̄ hanc opinionem euitant longe am
bages ꝛ controuersie quas inutile esset multipli/
care.vt bene sensit Auicēna p̄ma quarti. p̄mo ca/
pitulo. ¶ Ad argumētū autē in oppositū.dr̄ ꝙ ca/
liditas illa toti cōicata ab epate vocabitur mala
cōplexio calida totius pendens ab epate et non
febris:licet vt bene sensit Ugo raro cōtingat cali/
Ugo. ditatem extraneam toti ab epate ɔmunicari sine
cordis influxu. ¶ Concludit͞ itaq̄ ꝙ nulla calidi/
tas dr̄ feb.nisi caliditas extranea cordis aut ab
extranea caliditate eius pendēs et cū hoc sensibi
liter ledens operationes. ¶ Opinio autē Genti/
Gētilis de ful gineo. lis de fulgineo ē hec:qd̄ illud debet esse subiectū
primū feb.que per se ledit omnes opationes eiu/
usciūq̄ membri.vt est apud Auerroym tertio coli/
liget.cap.iij.qd̄ est primū subiectū caloris per se
oim̄ operationū perfectiui:sed cor est hm̄oi. ergo
cor erit primū subiectū feb.tenet ɔña. et maior ē
manifesta:quia cuius tēperies est sanitas eius in/
temperies est egritudo.et minor est de intentione
oim̄ medicorū.calor eñ cordis perfectiu⁹ est oim̄
operationū.calor autē ep̄tis solum perficit opera
tiones naturales sicut calor cerebri solum anima
les. ¶ Contra hanc opinionem possent fieri mul
te instantie quas vt breuitati indulgeā in presen/
tiarum omittam.

Quartum dubium.

Utrū fe.cāns in corde ꝓce
dat ab eo mediātib⁹ spū et sanguine per venas ꝛ
arterias in totū corpus. Arguit͞ ꝙ non. accñs nō
migrat de subiecto in subiectū.igit͞ q̄stio falsa ꝓ
parte affirmatiua. ¶ Scd̄o. in oībus febrib⁹ in q̄/
bus extrema frigēt:sicut in principijs paroxismo
rum:in febre liparia:in morientib⁹ ex febre colli/
quatiua non ꝓcedit calor extraneus cordis in to
Auicenna. tum corpus.ergo ꝛc. ¶ Et cōfirmatur ex sentētia
Auicenne in cap.de liparia in qua ſm ipm̄ est im/
peditus transit⁹ caloris ad extrema. ¶ Tertio.stat
multa alia mēbra a corde fuisse p̄ternaturalr̄ calīa
anteꝗ̄ cor febriret.q̄ postea corde febriēte nō ꝓce
det caliditas ab eo ad mēbra illa:cū tā vt pono in
casu āte habuerit tātū calorē extraneū q̄ntū cor tale
febriens possit sibi tribuere. ¶ Et ɔfirmat͞:q: pōt
causa extrinseca totū corpus prius calefacere vl/
timo cor.sim⁹ in instāti in quo cor ē p̄mo febriēs.
et certum est ꝙ in illo instāti feb.illa non ꝓcedit:
sed forte icipit ꝓcedere:sicut si nūc p̄mo cor sic fe/
briens reliq̄s mēbris nō calefactis p̄ternaturalr̄
ꝓ tunc a corde febriēte nō ꝓcedit feb. ¶ Quarto
feb.ethica existens in mēbris non procedit a cor
de:quia est feb.facta a nullo procedens aut depē
dens speciali depēdentia.sic enim esset sicꝰ ex nō
facta:ꝛ ꝙ talis feb.ethica possit esse ī mēbris ma/
nifestū est:quia aliquando facta est sicut natura/
lis secunda primi.et membra nō sentiunt suū calo
rem:infra tractatu tertio.ꝛ confirmat͞:q: feb.ethi
ca esset humoralis vel effimera si penderet a cor/
de per sanguinē ꝛ spm̄. ¶ Quinto sequitur omnes
febrem existem in mēbris esse effimerā vel sangui
neam.nā feb. debet denominari ſm veritatē sub/
iecti in quo fundatur calor a quo ipsa procedit.
Cū ergo iuxta titulū questionis oīs feb.membro
rum procedat a calore sanguinis ꝛ spirituum:oīs
talis erit sanguinea vel effimera assumptū autē
manifestum est:q: febres cordis distinguunt͞ pe/
nes distinctionē subiectoꝝ in quibus fundat͞ ca/
lor a quo dependēt iuxta doctrinam Auicē.ꝛ Gal.

ergo simile erit in febribus alioꝝ mēbroꝝ. ¶ For-
te dicitur ꝙ febres alioꝝ membroꝝ a corde specifi-
cant et denominātur denomiatione feb. existis i
corde. ¶ Cōtra. ex hoc sequit ꝙ aliqua caliditas
facta esset feb. effimera. Sequit scdo ꝙ aliqua ca-
liditas fiens esset ethica vtrūqꝫ falsum. et primus
probatur ponendo ꝙ cor febriat febre effimera ⁊
spiritu et sanguine ab eo delatis foueatur mala
complexio calīa fixa in aliquo mēbro et sequit ꝙ
caliditas illius mēbri est feb. et non nisi effimera:
quia cor non febrit nisi febre effimera. Pro scdo
ponatur ꝙ caliditas febrilis figatur in corde an-
teꝙ figatur in alijs mēbris. et per spiritū et san-
guinē ponant mēbra in calefieri ledente opatio-
nes. Et sequit ꝙ calor ille membroꝝ est feb. iuxta
diffinitionē et non nisi ethica: quia cor non febrit
nisi ethice: et tamen calor membrorū est fiens vt
ponitur in casu. ¶ Sexto posse est febriēte corde ca-
lefieri solum spiritū aut solum sanguinē. sed solo
spiritu calefacto defertur per solum spiritum. et
similiter solo sanguine calefacto defertur per so-
lum sanguinē. ergo non per spiritū ⁊ sanguinem.
patet assumptū: quia in effimera spūs sunt inflā-
mati et nō sanguis. et in putrida est inflammat⁹
humor et non spiritus: imo in ethica est inflāma-
ta cordis subā et nō spiritus nec sanguis nec ali⁹
humor. igitur a fortiori potest inflāmari sanguis
sine spiritu. et econtra. ¶ Confirmatur. quia cum
spiritus sit paratior calefieri ꝙ sanguis ⁊ magis
aptus moueri stabit ꝙ spirit⁹ deferātur ante san-
guinē et calefiant mēbra. et sic pro aliquo tēpore
potest deferri per solum spiritū. ¶ Septimo feb.
pōt procedere a corde in totum corpus per vapo-
res ⁊ putridas fuligines ⁊ simplicem alteratione
ergo non solum per sanguinem et spm. ergo diffi-
nitio insufficiens. ¶ Octauo. potest pcedere a cor-
de in totū corpus per neruos ⁊ reliquas corporis
particulas. igitur ⁊c. ¶ Et confirmatur. quia vene
et arterie non sunt extense per totuꝫ corpus. ¶ In
oppositum est auicē. in diffinitione feb. et Gal. in
pmo d differētijs febriū. ⁊ Auerro. tertio colliget.

Pro decisione questionis notandum primo ꝙ caloreꝫ a cor-
de pcedere in totum corpus potest dupliciter in-
telligi. Uno modo. ꝙ nou⁹ calor actualis spargat
a corde in mēbra ad hoc vt febriāt. Scdo modo ꝙ
extraneus existēs in mēbris causet a calore extra-
neo cordis sanguinis ⁊ spirituū siue illud causari
sit de nouo produci siue sit solum conseruari. Pri-
mus modus videt magis de intentione Auicē. in
cap. de febre effimera a caliditate aeris. nā dicit   Auicenna.
ꝙ cor primo febrit. postea defert feb. ad alia mē-
bra. calefit enī aer eius et puenit ad cor. et fit feb.
deinde spargit ⁊c. Et in cap. de liparia mouet q-
stionē quomodo potest esse feb. et nō procedat ex
ea caliditas in totū corpus. Respondet ꝙ in ter-
minis. i. diffinitionib⁹ harum dispositionū atten-
ditur vna conditio. s. ꝙ non sit qđ prohibeat. po-
test ergo ipediri delatio caloris sicut ipse exēpli-
ficat in textu propter aliqđ prohibēs: aut qꝛ non
esset tēpus sufficiens. ipse ergo per pcessum illuꝫ
intelligit noui caloris sparsionē. Secūdus auteꝫ
modus est magis amplus et veritati conformis.
et de mente doctoꝝ nec Auicē. contrarius. lꝫ pmū
magis specificauerit. seruabimus itaqꝫ hunc ꝰm
modum in determinatione istius qōnis. ¶ Se-
cundo notandū ꝙ omnia mēbra alia a corde sunt
minus calida spū et sanguine cordis in naturali
dispositione. ptꝫ: quia inter alia membra a corde
epar est calidissimū: qđ tamen est minus calidum
sanguine. prima primi. ¶ Tertio notandū ꝙ cum
duo vel plura calida approximant alicui tertio:
qđ vtroqꝫ illoꝝ sit minus calidum se inuicē iuuāt
ad calefaciendū illum tertiū: ita ꝙ nullū illorum
agit caliditatem in tertium: que caliditas etiam
non agatur ab alio tanꝙ a partiali agente: sicut
cum duo homines trahūt nauim vterqꝫ tanꝙ par-
tiale agens trahit totam nauim.

His ita notatis sit prima conclusio licet non omnis fe-
bris existens in corde sit procedens ab eo mediā-
tibus spiritu et sanguine in totum corpus. ois ta-
men febris existens in corde deducto impedimen-
to est apta procedere mediātibus spiritu. s. ⁊ san-
guine in totū corpus. Ista cōclusio quo ad vtrāqꝫ
partem est de intentione Auicē. in cap. de liparia   Auicenna.
que est febris in qua iteriora calent ⁊ exteriora fri-
gent: cuius est hic textus. Et habet aliquis vt di-
cat quomodo erit febris et non procedat in ea ca-
liditas ex corde in totuꝫ corpus. Responsio itaqꝫ
ꝙ in terminis. i. diffinitionibus harū rerū atten-
ditur vna cōditio vt non sit quod prohibeat sicut
diffinimus aquā frigidā et humidā quādo dispo-
sita est ꝰm naturā suam et nō fuerit qđ prohibeat
et diffinimus graue quod est illud quod tēdit in-
ferius quando dimissum fuerit cum natura sua: ⁊
in omnibus istis caliditas peruenit ad cor et pce-
dit in arterias et spargitur: at vero accidit prohi-
bitio illius in quibusdam locis: sicut accidit et su-
per quem ponuntur pruine. ¶ Et ex hac cōclusio-
ne sequūtur duo correlaria. Primum in omni cor-
de febriente est calor ex se sufficiens ad cōmunicā-
dum calorem febrilem toti corpori. Secundum ꝙ
in liparia et febribus omnibus in quibus exterio-
ra frigent non est dicendum illa exteriora febrire.
¶ Contra. sequitur ꝙ sincopalis in qua exteriora
frigent et pulsus est paruus tardus et rarus non
est febris. ¶ Sequitur scdo ꝙ morientes ex febri-
bus colliquatiuis nō febriunt. ¶ Sequitur tertio
omnem morientem ex febre ante mortem fieri in-
febrientem: et in summa ꝙ nullum mēbruꝫ febrit
nisi in eo calor sit intēsior calore sibi debito. Hoꝝ
solutio ponetur in solutione argumentoꝝ facto-
rum ante oppositum questionis. ¶ Secunda con-
clusio. omnis febris existēs in alio membro a cor-
de procedit ab eodem mediātibus spiritu et san-
guine. probatur. quādocūqꝫ aliqđ membrū aliud
a corde febris habet caliditatem preter naturaꝫ
sufficientem ledere operationes pendentem a cor-
de: vt patet ex questione precedenti. sed talis cali-
ditas: si pendet a corde: pendet etiam a spiritu et
sanguie igitur pcedit a spū et sanguine. tenet cō-
sequētia. et minor pbatur de tertio notato. si duo
vel plura calida iuxta ponātur vni reliquis min⁹
calido: illa duo vel plura se iuuant ad calefacien-
dū minus calm. sed in fe. cor sāguis et spūs iuxta
ponūtur alijs mēbris q̄ sunt ipsis min⁹ cala. igit
cor sanguis et spūs se iuuāt ad calefaciendū illa
mēbra: ita ꝙ nulla calitas ducet i mēbra illa q̄ nō
pcedāt a quocūqꝫ illoꝝ tāꝙ a ptiali agente iuxta
notatū. Qđ aūt cor sanguis et spūs sint calidiores
alijs mēbris: ptꝫ ex scdo notato. qꝛ sāguis minus
cals spū ⁊ corde ē calidior epate magis calido re-
liquis mēbris alijs a corde. pma pmi. et hec pclō
ͣitatē habet de sanguie et spū existētib⁹ in venis
et arterijs: sicut de spū et sanguine existētibus in
corde: similiter de vaporibus in his ptib⁹ cōtētis.
¶ Et hac cōclusione sequit primo ꝙ si alicui mē-
bro communicaretur

hoc communicaretur caliditas per simplicez alterationes absq presentia sanguinis: aut spiritus in illo membro adhuc calor ille procederet a corde mediantibus spiritu et sanguine, quia illis adiuuantibus agit cor caliditatem illam. ¶ Sequitur secundo ꝙ licet in membris aliis a corde sint febres more medicorum specie vel genere differentes: nō oportet illas a corde ꝓcedere per alios delatores ꝙ per sanguinem idest massam humoralem spiritus et vapores. illi enim simul cum corde agunt omnem caliditatem febrilem in membris repertam. ¶ Tertia cōclusio. non oportet ad hoc vt dicamus aliquam febrem procedere a corde ipsam esse caliditatē que producitur: aut fuerit a corde producta. Ista cōclusio probatur. potest enim aliquod membrū prius esse calefactum caliditate per se sensibiliter ledēte ꝙ caliditas post ea corde a febriente mediantibꝰ spiritu et sanguine conseruabitur: et cum conseruabitur dicetur febris cum antea non esset febris. igitur cōclusio vera. tenet consequentia, et assumptum probatur ex primo notato.

Superest vt respōdeamus ad argumēta facta in principio questionis. ¶ Ad primū dicitur ꝙ licet accidens non migret de subiecto in subiectuz, potest tamen subiectū illius accidētis inducere sibi accessus in pte sibi propinqua illius susceptiua. ¶ Ad scđm sunt duo modi respōdendi. vnus vt existimo magis conformis mentibus auctorum: et est ꝙ nullū membrū dicatur febrire nisi habeat caliditatem extraneaz excedentem et superabundantem caliditati sibi debite tempore sanitatis. hec in verum sunt de intentione auctorum si nō volumus eorum dicta extorquere. Primo hoc manifeste sonat textus Auicenne superius allegatus in capitulo de liparia et prima quarti capitulo primo. vbi declarans particulas in diffinitione positas dicit. Et inflāmatur in eo scilicet corde aut corpore inflammatione que nocet operationibus naturalibus: non sicut est caliditas ire: aut laboris cum nō vltimatur. Item iste textus Gal. octauo terapentice superius allegatus et statim inferius ponendus. et primo de differētiis febriū et Auerrois tertio colliget capitulo tertio vbi diffiniens febrez dicit ꝙ est aggregatum ex calore naturali et extraneo superaddito. Hoc idez ostendit quid nominis febris dicta a feruore: et grece dicta pyros. ¶ Item pro hac parte sunt rationes. quia aliter oporteret dicere ꝙ non omnis cura sit per contrarium formaliter aut virtualiter. nam quando extrema sunt frigida. sicut in principiis paroxismorum in liparia in sincopali in morientibus calefaciēdo extrema omnibus auxiliis cum his que sunt formaliter et virtualiter calida, ergo non febriunt. debet enim febris curari per frigida iuxta doctrinam Gale. octauo terapentice. Est autem immoderatio discrasie febrium in superabūdantia caliditatis. via igitur que in eucrasiam per infrigidationem erit. ¶ Preterea si febris in casibus iam dictis deberet curari oporteret ꝙ ipsa remitteretur: et cum ipsa sit calor oporteret calorem remitti. sed cōsequens est falsum. quia curantur per caloris intensionem: et hec argumenta procedunt contra Gal. dicentem ꝙ calor existens in membris infrigidatis de quibus supra, est febris propter malam a calore cordis extraneo dependentiam: qꝛ in morientibus anhelitum frigidum aut pulsum paruum tardum et rarum: si debet curari febris oporteret ꝙ curetur per caloris intensionem tam in corde ꝙ in extremis: ergo nec in extremis nec in corde, est feb. et ſm hanc opinionē concedendū est ꝙ nō solum in liparia extrema nō febriunt: sed neqꝫ in principiis aliarum febrium quando sunt frigida. et ꝙ principium sincopalis nō est febris. et ꝙ morientes ex febribus colliquatiuis necessario ante mortem fiunt infebrientes. et ꝙ nō est possibile aliquem mori febrientem. ¶ Alia tamē opinio est doctorum dicentium ꝙ in liparia extrema febriunt et similiter in principio interpolatarum Et ꝙ in principium sincopalis est febris: et ꝙ habentes anhelitum frigidum et extrema frigida ꝓpter febres colliquatiuas febriunt tam ſm cor ꝙ ſm extrema. ille enim prius calor qui est taz in corde ꝙ in extremis: licet sit in gradu diminutionis respectu caloris sibi debiti: et etiam in multitudine forme: tamen quia superabundat in igneitate et preternaturalitate propter quam superabundantiam ledit operationes dicitur febris. vt superius dictum fuit in determinatione prime questionis. et consequenter isti concedunt ꝙ in eadez parte adeqūta est febris que est mala cōplexio calida: et est mala complexio frigida: que duo possunt intendi in preternaturalitatem: licet simul nō possunt calor et frigiditas in eadez parte adequata esse. ¶ Et ad argumenta adducta pro alia opinione respondetur. ¶ Ad primum cum infert ꝙ nō omnis cura fieret per contrarium formaliter nec virtualiter. dicitur ꝙ qui approximant calida cum extrema sunt frigida curant frigiditatē et non febrem: nisi forte de per accidēs intenso calore virtus fortificata expelleret humorem putridum: aut venenosum a quo dependet ille paucus calor igneus. intentio enim in casibus in curatione febris nō est remittere calorem febrilem in calore. sed igneitate: quod fiet expellendo humorez putridū: aut venenosum a quo dependet ille paucus calor igneus. In his autem febribus in quibus calor febrilis est simul intensus in gradu caloris et igneitatis intentio est simul remittere calorem et igneitatem. ¶ Et similiter ad secundum dicitur. ꝙ curare febrem non est semper remittere calorem: sed bene est semꝑ remittere igneitatem ꝙ si in aliquo calor esset diminutus in gradu caloris ꝛ igneitatis: tunc non esset febris: nec mala complexio calida: sed bene malus calor: qui est diminutus: sicut calore aucto frigiditas pauca secum coextensa nō dicitur mala complexio frigida nisi forte penderet a re venenosa: et eēt magis elemētalis et magis ledens operationes ꝙ conueniret: tam remisso gradui frigiditatis. ¶ Aliqui tamen dicūt ꝙ in habentibus anhelitum frigidū et in principio sincopalis cor febrit: et ꝙ ibi calor vsqꝫ ad mortem est intensus in gradu caloris: sed est diminutꝰ in ꝗritate siue in multitudine forme. ideo aer expiratꝰ infrigidatꝰ. qꝛ potētia rei insequitꝰ multitudinem forme. ¶ Sed contra hanc opinionem essent instantie efficaces quas prosequi esset inutile. dicta aūt auctorum: priores dicētes oēm febrē esse calorē igneū: lꝫ aliquādo sit in gradu diminutionis. Et similiter isti posteriores dicentes oēm febrez esse calorē intensuz supra naturalem: sed aliquādo diminutū in multitudine forme. Primi glosant extorquendo dicta auctorū ad igneitatem scđi gradus ad intensionem absqꝫ multitudie forme. tu vero dic vt libet. ¶ Ad tertiū argumentū ptꝫ ex tertia cōclusione qđ sit rñdendū. illa eīn caliditas extra in mēbris lꝫ a corde nō

de nouo p̄ducatur: tñ a febre cordis cõseruatur. ¶ Et ad cõfirmationẽ admittitur casus: licȝ sit male verisimilis. et dr̄ ꝙ in p̄ncipio esse febris cordis qd̄ est primũ esse feb. aliorũ mēbrorũ: feb. aliorũ membrorũ a fe. cordis ↄseruatur: licȝ nõ de nouo p̄ducatur. sed in alio casu in quo ponitur nũc p̄mo cor febrire: dr̄ ꝙ febris cordis nõ p̄cedit ad alia mēbra: neqȝ forte incipit p̄cedere: sȝ diu post hoc p̄cedet. requirit enim tp̄s sufficiens ad p̄cessum illũ. ¶ Ad quartũ de febre ethica exñte in mēbris dr̄ ꝙ est facta et a nullo dependet speciali dependẽtia: sic enim esset fiens g̃nali tñ dependentia pendet a calore cordis sanguinis et spirituũ et hoc facit ipsam esse fientem q: etiã absqȝ hoc ipsa ex se esset apta cõseruari. sȝ hec g̃nalis dependentia posset ipsam intendere et facere magis resistentẽ causis ipsam corrũpentibus. Et ad cõfirmationẽ qd̄ dicendũ sit videbitur ex solone secũdi argumẽti. ¶ Ad quintũ negatur sequi oẽm febrem esse effimerã aut sanguineã et cõcedo ꝙ febres cordis specificãtur et denominantur sm̄ diuersitatẽ subiectorũ: in q̄bus sunt calefacta esse a q̄bus pendent: non tñ specificantur: aut denominantur sm̄ diuersitates subiectorũ in q̄bꝰ sunt caliditates fiẽtes a quibus pẽdent. tales aũt sunt sanguis et sp̄s: a quibꝰ pendet oĩs febris in mēbris generali dependẽtia: et dr̄ scḋo ꝙ febres aliorum membrorũ a corde specificãtur et denominãtur sm̄ denominationẽ febriũ que sunt in corde: et cõsequenter cõcederentur ille due cõclusiones illate in argumento et nõ absqȝ rõne. Nã sicut caliditates existentes in mēbris denominãtur febres p̄pter febres cordis: ita propter easdem debent denominari sp̄alibus nominibus ipsarum. ¶ Et si infertur: quia tunc esset eadem feb. fiens ꝛ facta dependens et independens. negatur ↄña. nõ enĩ omnis effimera. est fiens et dependens: neqȝ oĩs ethica facta est independens. ¶ Ad sextuȝ dicitur ꝙ non est possibile cor febrire quin sanguis sp̄s calefiant caliditate fiente et nõ facta. Et ad confirmationem licet spiritus citius calefiat q̃ sanguis: et calefactus citius ad membra deferatur q̃ sanguis: nõ tamen est possibile corde febriente quin ista sint calefacta: et sic ab ambobus simul pendebit quelibet febris aliorum mēbrorũ q̃uiscunqȝ citius deferãtur ad membra spiritus q̃ sanguis. ¶ Ad septimũ ↄceditur ad qd̄ deducitur. sed per spiritus Auicen. dedit intelligere vapores et putridas fuligines: ꝛ quantuncunqȝ per simplicẽ alterationeȝ membra aliter calefiant: illa tamen calefactio fit per sanguinẽ et spiritus. ¶ Ad octauum dicitur. ꝙ per venas et arterias dedit intelligere neruos et ceteras particulas per quas potest corpus calefieri: expressit tamen principaliora. ¶ Deinde cum dicit. Et inflammatur in eo. In hac parte Auicenna exponit duas particulas in diffinitione positas. primo declarat qualiter febris est calor accensus. in corde. in secũda ibi. (Et impedit operationem) declarat qualiter febris est calor extraneus. De p̄ma dicit ꝙ feb. q̄ est calor accensus in corde taliter inflammatur in eo corde vt per inflammationeȝ noceat operationibus naturalibus idest omnibus operatiõibus que insunt homini sm̄ naturam scilicet vitalibus animalibus et naturalibꝰ. ledit enim febris iuxta doctrinam Auerrois tertio colliget capitulo tertio omnes actiones et passiones cuiuscunqȝ membri Et subdit ꝙ non ledit ita remisse: sicut caliditas ire: aut laboris cum non vltimatur: quia cum caliditate ire: aut laboris non vltimata remanet homo in latitudine sanitatis. sed cum febre non remanet in latitudine sanitatis sed febris ledit hominem: ita intense sicut caliditas ire ꝛ laboris cũ vltimatur. illa enim caliditas vltimata ledit operationes hominis sensibiliter: sicut et febris: immo forte est febris. ¶ Pro qua particula notandum ꝙ calorem sequentem iram aut laborem vltimari potest dupliciter intelligi. vno modo sicut dictum est: quia sensibiliter ledit operationes: secundo modo: quia figatur caliditas in aliqua nostri corporis particula: sicut in spiritibus: humoribus aut membris. et vterqȝ modus est ad propositum. In secunda autem particula declarat ly extraneus. est enim febris calor ita extraneus vt impediat operationem: ita vt retineatur: que particula potest tripliciter exponi. Primo vt operatio retineatur: idest non sit omnino ablata: sed diminuta vel corrupta. nam cum ablatione omnium operationum non stat vita. licet cum ablatiõe alicuius vt visus: aut appetitꝰ: quandoqȝ stet vita in febribus. operatio enim leditur tripliciter. diminute: scȝ cum minuitur a mensura sibi conueniente. corrupte: quando nõ cõuenit alicui indiuiduo de specie humana naturaliter disposito: ablate quando operatio omnino aufertur. Exemplũ primi: sicut quando homo diminute appetit et vno bolo satiatur: corrupte quando appeteret carbones et res nõ conuenientes humane speciei. ablate si nihil appeteret: nunc autem in febribus retinetur operatio: q: nõ omnes auferuntur: q: sic esset mors. Aliqua tamẽ potest totaliter auferri: vt dictum fuit. Secũdo potest exponi ꝙ fe. impedit operationem: ita vt homo retineatur. i. impediatur ab operationibus sibi conuenientibus et solitis. Tertio exponitur a Gentile ꝙ febris impedit operationem: ita vt ipsa febris retineatur. i. non sit dependens a causa primitiua. voluit enim de intẽtione Gal. primo de differentijs febrium. nullam posse esse in corpore humano sanitatem aut egritudinem oĩno a causa primitiua dependentem. Exemplum. nam si for. habeat malam cõpositioneȝ manus in digitis manus: vt verbi gratia. torturaȝ vt nõ possit scribere: est eger. Si vero plato haberet torturam in digitis factam a ligatura vt nõ posset scribere esset sanus: q: impedimentum illud pendet oĩo causa primitiua absqȝ lesione in aliqua natura membri sui. Eodẽ modo pōt exẽplificari de sanitate. nam si quis habet bonã cõpositionem manus. i. vt possit scribere est sanus. Si vero quis habens digitum paraliticum vel tortum non posset scribere ex se socius tamen ducendo digitos suos faceret ipsuȝ scribere: non esset sanus quia operationes ille penderent omnino a causa primitiua. Similiter oportet de febre dicere ꝙ nõ sit omnino depẽdens a causa primitiua: sed sit facta lesio: et caliditas sit fixa in aliqua corporis particula: scȝ: in spiritibus humoribꝰ aut mẽbris.

Contra. temperamentum cordis pendet ab aere respirato et est sanitas. ergo sanitas pendet a causa primitiua. ¶ Secũdo frustum lapidis positum in vesica est egritudo in numero et est causa primitiua: ꝛ opilatio vrine est egritudo immediate pendens ab eadẽ causa primitiua. ergo determinatio falsa. ¶ Ad primum respondetur ꝙ temperamentum cordis non omnino pendet ab aere respirato: sed a spiritibus com

positione

positione complexione et vnita te. ¶ Ad secundum credo ꝙ lapis positus in vesica opilans viam vrinesit ita morbus in numero: et opilatio facta ab eo sit ita morbus in compositione: sicut fieret a lapide ibidem nato. Credo itaque addendum esse in diffinitione sanitatis et egritudinis ꝙ sint independentes a causa primitiua ad placitum remouibilis quod non est in proposito. hec tamen argumenta licet apparenter procedant contra opinionem Gentilis Marsilij et Jacobi de forliuio: non tamen procedunt contra opinionem quã sequor. Ego credo vna cum principe medicorum. secunda primi primo capitulo ꝙ egritudo est dispositio nõ naturalis in corpore humano et qua in operatione essentialiter peruenit nocumentũ peruentũ prior est aut cõplexio nõ naturalis aut cõpositio nõ naturalis Et econtra sanitas est dispositio naturalis in corpore humano et qua essentialiter perficiunt operationes. peruentu primo. et hec est complexio naturalis aut compositio naturalis: et sub compositione comprehenditur vnitas. Et similiter secunda primi. secundo capitulo. Sanitas est dispositio per quam corpus hominis in sua complexione et compositione tale existit: vt ex eo operationes omnes proueniant incolumes: et egritudo est dispositio hominis huic contraria nec credo addendum esse in diffinitione sanitatis: aut egritudinis ꝙ sint independẽtes a causa primitiua: sed sufficit ad esse egritudinis ꝙ sit dispositio mala sm aliquam corporis naturam per se sensibiliter lesiua operationum. Similiter ad eẽ sanitatis sufficit ꝙ sit dispositio bona sm omnes corporis naturas per se operationum perfectiua siue he dispositiones pendeant a causa primitiua siue non. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Alexander aphrodiseus. Febrium differentia vna quidẽ essentialis. Altera vero accidentalis siue qualitatis essentialis: et essentialis quidẽ q̄ ex ipsa fit febriũ essentia. Qualitatis vero essentialis q̄ ex ipsa accidẽtibus essentie ppetuo ac lõge assumpta essentia nãque febriũ est natura caliditas harũ siquidẽ essentia magis suscipit et minus. Est autẽ etiam in subiecto accidẽs quidẽ existens quod per se esse non põt vel ẽt et in efficiente eius cã itẽque et modus hẽ motus nature in quo est et qualitate siue subiectum siue causa sit.

¶ Et sunt quidam hominum qui diuidũt febres in duas diuisiones primas: scilicet in febrem egritudinem: et in febrem accidens: et ponunt febres apostematũ de genere febris accidentis.

¶ In hac parte determinat de febribus diuisiue: et diuiditur in tres. in prima ponit diuisionẽ vnã que sm aliquos: precipue Rasim. 16. continentis ca° 2° est principalis. In secunda parte ibi. (Procedamus ergo) ponit aliam diuisionem febris q̄ sm communem medicorum opinionem est principalior. In tertia ibi. (Et diuiduntur febres) ponit alias diuisiones minus principales. prima pars diuiditur in tres. in prima ponit diuisionem dictam de intentione Rasis. secundo declarat intellectum diuisionis ibi. (Et intentio quidem). in tertia parte ibi. (Et contradicenti quidẽ). arguit contra hanc diuisionem. de prima parte dicit quod sunt quidam hominum: scilicet Rasis et sequentes eum: qui diuidunt febres in duas diuisiones primas: idest in duo membra que dicunt esse prima. Putant enim hanc diuisionem febris esse principalem inter omnes: scilicet ꝙ febris diuiditur in febrem accidenũ et febrem egritudinem: et ponunt febrem apostematũ de genere febriũ accidẽtis et febrem sequentem humorum putredinem: aut calefactum esse spirituum et similes causas q̄ non sunt egritudines de genere febrium egritudinalium.

¶ Et intentio quidem huius sermonis est ꝙ febris egritudinalis est illa inter quã et causam que non est egritudo non est medium sicut febris putredinis. putredo enim est causa eius absque medio: et non est putredo in seipsa egritudo: immo est causa egritudinis. ¶ Febris vero apostematis est accidens apostemati existens: dum est apostema sequens ipsum: et apostema est egritudo in seipso.

¶ In hac parte declarat huius diuisionis intellectum dicens ꝙ febris egritudinalis sm intentionem diuidentis: scilicet Rasis est febris cuius causa immediata non est egritudo: sicut febris sequẽtis putredinem causa est putredo: siue per putredinem intelligas calorem putredinalem: siue intelligas putridam fuliginem. putredo autem nõ est egritudo sed egritudinis causa. febris autem accidens est cuius causa immediata est egritudo: sicut febris sequens apostema: aut vicus aut opilationem.

¶ Et contradicenti quidem inest vt dicat: quoniam si propterea ꝙ febris apostematis sequitur caliditatem eius: et sequitur et dolore ipsius est simile vt sit febris accidens: tunc oportet vt sit plurimum febrium effimerarum accidens: et si ipsa sequitur putredinem que est in apostemate. tunc apostema nõ est causa eius prima. vnde est apostema: immo quantum ad putredinem que est in ipso. Causa igitur eius q̄ est essentialis est putredo: et apostema nõ est causa eius nisi per accidens.

¶ In hac parte presenti primo arguit contra diuisionem. in secunda parte ibi. (Uerum occupatio). excusat se ab vlteriori argumentatione. prima in duas. nam in prima arguit contra dictam diuisionem sm vnum intellectum. in secunda parte ibi. (Et dicimus. arguit contra eandem sm aliũ intellectum. In prima parte arguit sic. febris sequens apostemata: aut sequitur calorem apostematis: aut dolorem: aut putredinem. si sequatur dolorem aut calorem: et propter hoc sit febris accidens sequitur effimeras sm plurimum esse febres accidentia. Ille enim sm plurimum sequuntur dolorem: aut calorem: vt patet discurrenti consequens est contra Rasim et sequaces qui nolunt aliquam effimeram esse febrem accidens nisi effimeram sequentem bubonem. Si vero febris sequatur putredinem: sequitur ꝙ putredo est causa essentialis: et immediata eius et non apostema nisi quantum est ratione putredinis: quare apostema non erit causa febris nisi de per accidens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et dicimus ꝙ si non significauerit per febrem accidens hoc: immo non intellexerunt per eam: nisi ꝙ ipsa sequitur apostema hoc: et inueniunt eam per intentionem apostematis. Similiter ergo est dispositio febrium putredinis per comparationẽ ad putredinem.

¶ Arguit contra diuisionẽ sm aliũ intellectum: dicens ꝙ si intellectus ponẽtiũ hanc diuisionẽ nõ fuerit

supraſcriptus:immo ꝙ febris dicaẽ accidẽs apoſtematis:q2 per ipſam inueniũt apoſtemata.ſ.deueniũt in noticiã apoſtematis ſilr erit febris putredinis:q2 per hanc deueniũt in noticiã putredinis.nam per febrem exacerbantẽ de tertio in tertium:aut de die in diem:aut de quarto in quartũ veniũt in noticiã humoris putrentis.

Contra illos, qui se impediunt in arte medicine per varias disputationes.

¶ Verũ occupatio in hmõi cõtradictionibus eſt illud qđ non cõfert in ſcia medicine aliquid:ꝛ facit medicũ ꝓcedere ex arte ſua ad inquiſitiones que foꝛtaſſe impediũt ipſum ab arte ſua.

¶ In hac parte excuſat ſe ab vlterioꝛi argumentatione cõtra hãc diuiſionẽ dicẽs ꝙ occupari in huiuſmodi ꝯdictionibus nõ ꝯfert aliquid in medicina:immo magis impedit medicũ ꝙ iuuet faciẽs eũ ꝓcedere ad inquiſitiones que impediũt eũ in arte ſua. ¶ Hũc paſſuz bene aduertãt terentes oẽ tps ſuũ in his altercationibus ꝛ q̃onibus Jacobi de foꝛliuio ꝛ Ugonis ꝛ Thome de gar°.qui tãdem neſciũt oꝛdinare vnũ cliſtere:ꝛ fine artis fruſtrãtur.Sũt.n.iſte res a quibus in pꝛimis ãnis ſe debẽt expedire poſtea ad finẽ artis intendẽtes ꝑ quam medici vocati ſunt.

Hic dubitatur. Utꝝ diuiſio ſupꝛa poſita ſit conueniẽs.ꝛ vr ꝙ ſic:q2 datur a Gal.7ᵃ ꝑticula affoꝛiſmoꝝ.ſi febris nõ a colera.hãc eandẽ vt ſupꝛa ponit Raſis.16.ꝛ.17.continẽtis.nec nõ Auẽzoar in theiſir. Itẽ Aui.in ꝑticula ſequẽti ꝛ ſtatim acceptabit eã.Rñdet Dynus:ꝛ bene ꝙ febris dupłr ꝯſideraẽ:aut in ſe:ꝛ ſic eſt moꝛbus:ꝛ nõ eſt diuidẽda in febrẽ accidẽs ꝛ febrẽ egritudinẽ.Alio mõ cõſideraẽ in relatione ad cognitionẽ ꝛ opationẽ medici:ꝛ hoc mõ eſt conuenienter diuiſa.per hoc eñ ꝙ ſcimus febrẽ eſſe accñs ſcimus pꝛincipalr eſſe intendendũ illi moꝛbo a quo dependet.ſecus cũ eſt moꝛbus a moꝛbo nõ dependet. ¶ Poſſumus etiã dicere ſecũdo ꝙ nõ eſt acceptãda tanꝙ pꝛincipalis. pꝛincipalioꝛ.n.eſt immediate ſequẽs:quã Aui. poſitur⁹ eſt:lꝫ hec diuiſio ſit vltimata ꝛ maxime medico deſeruiẽs:quã pꝛe oculis medicus ſemꝑ dꝫ hñe ne incidat in erroꝛes in quos pleriq; incidũt credentes febrẽ nõ ab alio moꝛbo ꝺpẽdere:cũ tñ frequẽtius decipiãtur erroꝛe ꝑſepe incoꝛrigibili.nec Aui.arguit contra eã vt impꝛobaret eã:qđ ꝑꝫ ex modo loquẽdi ſuo cũ dicit.Et cõtradicenti quidẽ ineſt vt dicat.quaſi dicat aliq̃s poſſet ſic arguere ꝯ eũ:ideo ad rõnes Aui.rñdeamus. ¶ Ad pꝛimũ cũ dr. ꝙ febris aut ſequiẽ doloꝛẽ:aut caloꝛẽ apatis:ꝛ ꝓpter hoc ſit accñs:ſequiẽ vt plimũ ꝙ effimere ſunt ſe.accñtia.negatur ꝯña.ille.n.nõ ſequunẽ doloꝛẽ nec caloꝛẽ apatis niſi que fiũt a bubonibus. ¶ Ad aliud cũ dr: ſi ſequãtur putredinẽ apatis ergo putredo eſt per ſe ꝛ immediata cã eius non aũt apa. negatur ꝯña.nam lꝫ apa nõ ſit per ſe pꝛimo cã ei⁹ eſt,tñ per ſe.ſcđo cã ipſius cũ pꝛoducat febꝛez per partẽ ipſius.ſ.putredinẽ.Et ad argumẽta ſua penes aliũ intellectũ huius diuiſionis cũ arguiẽ ꝙ ita febris ducit in notitiã putredinis:ſicut ducit i notitiã apatis ꝯcediẽ:ſed eſt dr̃ria:q2 feb.putredinis ducit in notitiã putredinis:que nõ eſt egritudo:ſed feb.apatis ducit in notitiã apatis quod eſt egritudo.Credo tñ ꝙ ꝓpter cuitare cauillatiões ꝙ eẽt tutius dicere ꝙ febris accñs eſt que pẽdet a moꝛbo mediate vel immediate:ꝛ hoc dico ꝓpter febrẽ ſequẽtem oppilationẽ que eſt accñs:cũ tñ nõ poſſit ſequi eã niſi mediate. illa aũt feb.que ẽ moꝛb⁹ eſt q̃ ſequiẽ nõ moꝛbũ. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Pꝛocedamus ergo ſm id qđ cõſuetuz eſt.Dicamus ergo ꝓpterea ꝙ febꝛes apatum ꝛ opilationum ſunt febꝛes accñtes ꝛ alie febꝛes ſunt egritudines:tũc cõueniẽs eſt vt dicamus.quoniaꝫ ꝓpterea ꝙ omnia que ſunt i coꝛpoꝛe hois ſunt tria gña.ſ.mẽbꝛa continentia illud qđ eſt in eis de hũiditatibus ſpiritib⁹:quoꝝ cõparatio eſt comparatio parietum balnei:ꝛ hũiditas recõdita et eius comparatio:eſt comparatio aque balnei:ꝛ ſpũs aĩalis vitalis ꝛ naturalis ꝛ vapoꝛes effuſi:ꝛ compatio eoꝛum:eſt compatio aeris balnei:ꝛ aer balnei:qñ infrigidatur illud qđ eſt vicinũ ei:non opoꝛtet vt ip̃e extinguaẽ:immo poſſibile eſt vt remaneat:ꝛ redeat ꝛ calefaciat illud qđ ei vicinũ eſt. ¶ Similiter eſt vnũ iſtoꝝ triũ generũ extra quod non inuenitur in homine genus coꝛpoꝛeum.

¶ In hac parte Auicen.poſiturus diuiſionẽ quaꝫ credit eſſe pꝛincipalẽ.pꝛimo acceptat diuiſioneꝫ ſuperius poſitã vt ſequatur opinionẽ alioꝛum:et ponit fundamenta diuiſionis ſequentis:in ſecunda parte ibi.(Nam ſi accendatur).ponit diuiſionem illam.in tertia parte ibi.(Hec ergo diuiſio febris eſt).dicit ipſam eſſe pꝛopinquam diuiſioni que datur per eſſentialia.De pꝛima parte dicit in ſententia.pꝛocedamus ergo ſm illud quod conſuetũ eſt de hac diuiſiõe ſupꝛaſcripta ab alijs et dicamus ſicut ipſi ꝙ feb.apoſtematum et opilationũ.et ſupplete vos vlcerum et alioꝝ mẽbꝛorum ſunt febꝛes accidẽtia:que aũt ſequuntur putredinẽ calefactũ eẽ ſpirituũ:ꝛ hmõi:que nõ ſunt moꝛbi debent dici feb.egritudines. Poſtea Auicenna ponẽs fundamẽta diuiſionis ſequentis.dicit ꝙ in humano coꝛpoꝛe ſunt tria genera coꝛpoꝛea:ſcꝫ mẽbꝛa que in ſe continent humiditates et ſpiritus.ſecundo humiditates ipſe.tertiuꝫ eſt ſpiritus animales vitales et naturales et vapoꝛes effuſi:ſcꝫ in membꝛis coꝛpoꝛis qui vapoꝛes nondum receperunt foꝛmam ſpũs vel ſunt ſpũs coꝛrupti vel foꝛte vapoꝛes a mẽbꝛis eleuati.nã vapoꝛes ꝛ putride fuligines ſub hũoꝛibus eleuate ab hũoꝛibus ꝯtinenẽ.hec aũt tria cõparãtur ad tria coꝛpoꝛa que in balneo ſunt reperta:membꝛa quidem ad parietes balnei.humoꝛes ad aquam balnei.ſpiritus et vapoꝛes effuſi ad aereꝫ balnei:aer autem balnei quando infrigidatur illud quod ei eſt vicinum:ſcꝫ parietes et aqua balnei non opoꝛtet pꝛopter hoc vt ipſe aer extinguaẽ:immo poſſibile eſt vt calidus remaneat vel de nouo calefiat et calefactus calefaciat parietes et aquam balnei:ſicut eſt videre in balneis que calefiunt a foꝛnace ſibi pꝛoxima mediãte ductu ferreo per queꝫ aer ignitus peruenit ad balneũ.Similiter parietes balnei calidi poſſunt calefacere aquam balnei et aerem:et aqua balnei calida poteſt calefacere parietes et aerem balnei.Similiter poteſt accidere in humano coꝛpoꝛe pꝛopter illa tria genera coꝛpoꝛea vltra que non inuenitur aliquod coꝛpoꝛeum.

Sed contra. Naꝫ pꝛeter h̃ tria genera coꝛpoꝛea ſunt in humano coꝛpoꝛe elemẽta aer inſpiratus aq̃ bibita cibi et ſimilia.

¶ Alexander aphꝛodiſeus. Cuꝫ ſint in nobis tria:ſolidi hũoꝛes ꝛ aeroſa cẽntia:ꝑpoꝛtiones coꝛpoꝛis nr̃i que foꝛſide ad hũoꝛũ humectoꝝ naturaliſq; flat⁹ aeroſe eſſentie ꝯtigit ꝯ naturaꝫ caliditatẽ q̃nq; ex alio cꝛeoꝛuꝫ capere pꝛincipiũ.Diſtribui ãt atq; diſponi a parĩete reliq̃ duo gña niſi p⁹ diſſolũ ꝑuenerit atq; diſtrahi ꝛ hic tres nobis que ad ſituã febꝛiũ dñie refeꝛunẽ:vna q̃deꝫ q̃ aeroſa eſſentia ſola ſatis calefacta eſt at hũida ꝛ ſolida calefiũt quidẽ ipſa quoq; at necduꝫ calefacta:nec eñ paruꝫ differt calefieri ꝛ calefactũ eẽ.hoc eñ ſit poꝛẽtia que cõmixtũ ſemꝑ et necdũ entelechia hꝫ vt ſit h̃ ꝺo iaꝫ factũ eſt nec potentia cõmixtũ ẽ:eſtq; actione. Alia vero qua hũoꝛũ eſſentia calefacta eſt. At necdũ calefacta eſt aeroſa eſſentia neq; ſolida adhuc calefiunt necduꝫ calefacta ſunt. Tertia et vltima q̃ iam calefacta ſunt ſolida. Cetera vero calefiunt quideꝫ at calefacta ñ poſſunt. Pꝛia igitur differentia quotidianas ſiue effimeras. Scđa in putridis humoꝛibus ſucceſſiones hꝫ. Tertia ethicas oñdit febris.

similia. ¶ Dicendū q̃d elemēta sunt partes istorū triū iam dictoꝝ. Sed Auic. intellexit in littera q̃d preter ista tria corpores cōcurrētia ad cōstitutionē corporis humani nō est aliq̃d genus corporeū q̃d nō sit pars alicuius istoꝝ. nūc aūt elemēta sūt partes vniuscuiusq; istoꝝ. aer autē inspiratus et aq̃ bibita et cibi biberi nō sunt partes constituentes corpus hūanū. chilus aūt lac et hūiditates secūde stercora et similia: sub hūiditatib⁹ comprehendūtur: capilli aūt nō sunt partes integrantes corpus humanū. i. necessarij ad constitutionē corporis humani. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nam si accendat̃ febris in mēbris radicalibus accensione prima sicut accenditur adustio: verbi gratia: vt in parietibus balnei: aut per follē ferrarij: aut per ollā coci: tunc illud genus febriū noiat̃ febris ethica. ¶ Et si accēdit̃ febris accēsione prima in hūorib⁹: deinde accēdatur ex eis in mēbris: sicut accidit vt accendat̃ aq̃ calida in balneo: et igneat̃ lateres eius: aut ius calidū in olla cā eī⁹: tūc illud genus feb. noiat̃ febris hūoris. ¶ Et si accēdat̃ febris accēsione sua p̄ia in spiritib⁹ ꝛ vaporib⁹: deinde accēdat̃ ex eis in mēbris ꝛ hūorib⁹: sicut accidit vt pueniat ad balneū: aer igniusq; accēdat̃ in eo: ꝛ calefaciat aerē eius: ꝛ puenit ad aquā et parietes: tūc gen⁹ illō febris noiat̃ febris effimera: q̃m est accēsa in re subtili: q̃ resoluit̃ cū velocitate: ꝛ raro ptrāsit diē cū nocte sua: nisi ɔuertat̃ ad gen⁹ aliud febriū.

¶ Hic Auicen. ponit diuisionē quā intēdit dicēs. q̃d si accēdat̃ febris in mēbris radicalibus q̃ sunt oia mēbra p̄ter adipē et pinguedinē: licet mēbra spmatica maxime iter oia vocēt̃ radicalia. q̃a sūt tanq̃ radices et fundamēta alioꝝ. Accēsiōe p̄ma vt det exēplū ethice alijs febribus nō cōplicate: tūc dicitur febris ethica. i. habitualis. vel q̃r iuxta Ysidorū habitū corpis ꝛ fixas corpis partes possideat q̃ ethica dr̃: vel tenet̃ sicut adustio: calor em̄ ethicus magis cōuenit cū calore adustiuo quā cū putrefactiuo q̃ est calor febriū putridaꝝ: mēbra nāq; ethica adurūtur et exiccātur: sed non putrēt. hūores aūt faciētes putridas putrēt. Que aūt sit differētia iter putrefactionē et adustionē dicet̃ in p̄ncipio tractatus scd̃i huius fen. declarat autem hoc exēplariter in parietib⁹ balnei: follib⁹ fabri: ꝛ in olla coci. ¶ Deinde notificans humoralem alijs nō coniūctā replicat q̃d si accēdat̃ febris accensiōe p̄ma in hūoribus: deinde in mēbris. s. cuꝫ ex aq̃ calida accēdūtur parietes balnei et ex brodio calido olla coci: tunc est febris humoralis. et dixit hūoralis vt cōprehēderet putridas ꝛ nō putridas. lꝫ G. nono terapētice. viij. cap. ponat sinochas sine putredine quasi medias inter putredinem ꝛ effimerā. ¶ Deinde hoc idem dicit de effimera ostendēs q̃ dicatur effimera q̃d raro ptransit diē naturalē nisi cōuertat̃ ad aliud gen⁹ febriū. Est em̄ calor accēsus i spiritib⁹ q̃ facile aut resoluunt̃: aut ad tēperamētū propriū reducunt̃ ppter tenuitatem sue substātie. effi. dr̃ ab hymera grece q̃d est dies latine. vnde effimera febris dici. Et lꝫ dicat ysaac q̃ effimera dicat̃ ab effimeron piscis: cui⁹ vita et piodus finit̃ in die naturali. credo potius q̃d tam effimera q̃ effimeron dicant̃ ab effimeris grece idem sonante q̃d opus dici

¶ Hec ergo diuisio febrium est per modū ppinquū diuisioni eueniēti p differētias.

¶ Hic extollit hāc diuisionē dicēs q̃ est ppinqua diuisioni eueniēti per differētias essentiales.

Super hac particula cadūt duo dubia p̄mo vtrū q̃libet febris specificet̃ et denoiet̃ur scd̃m subiectū calefacti eē in corde. ¶ Pro cuius decisione ponēde sunt iste due conclusiōes. Prima. licet ois feb. cordis pēdeat a calefacto esse alicuius subiecti existētis in corde: nō tamen ois febris aliaꝝ partium dependet ab hmōi calefacto esse depēdētia speciali. prima ps est de intētione G. p̄mo de differētijs febriū. et p̄bat̃ inductiue. effimera nāq; cordis pendet a calefacto esse spūs existētis in corde et ethica a calefacto esse substātie cordis: et hūoralis a calefacto esse hūoris: vel vaporis existētis in corde. Secūda pars probat̃. nā possibile est febrem fixam esse in aliquib⁹ mēbris sola febre fiente existente in corde vt puta effimera. sed ois talis feb. fixa est indepēdēs depēdētia speciali. igit̃ ꝛc. Assumptū autē declaratum fuit in q̄stione precedēte. ¶ Scd̃a cōclusio. ois febris siue cordis: siue aliaꝝ partiū specificatur et denoiatur s̄m aliq̃d subiectum calefactum esse existentis in corde. pbat̃. ois feb. cordis specificat̃ et denoiatur scd̃m aliq̃d subiectū calefacti esse existētis in corde. sed ois feb. aliarū partium specificat̃ et denoiatur scd̃m exigentiā feb. cordis. ergo ois febris aliarū partiū specificat̃ et denoiat̃ s̄m aliq̃d subiꝫ calefacti eē i corde. lꝫ ɔña et minor pbat̃ inductiue vt supra et ē de intētiōe G. primo de differentijs febrium.

Contra determinationē instatur ponam⁹ q̃d per caliditatē fientē in sanguine et spū et in alijs partibus corpis pducat̃ caliditas fiens in corde sensibiliter ledēs opationes tūc manifestū est q̃d caliditas cordis est feb. quia sibi cōpetit diffinitio feb. et tamen nō pendet ab aliquo calefacto esse cū nullū sit. ergo ꝛc. ¶ Forte nō admittitur casus. Contra per caliditatē fientem in sanguine et spū potest deferri caliditas a corde in totū corpus iuxta determinata. ergo cuꝫ cor sit ceteris mēbris inflāmabili⁹ poterit caliditas ad ipsum deferri. mediāte caliditate fiente sanguinis et spūs. ¶ Ad hāc rationē dicit̃ admisso casu q̃ illa caliditas cordis licet sensibiliter ledat opationes: tamen non est feb. nec sibi cōpetit diffō fe. nō em̄ est calor accēsus in facto esse i aliqua corpis pticula q̃d req̄rit̃ ad esse cuiuscūq; feb. siue facte siue fiētis in corde. ¶ Scd̃a rō cōtra determinationē est: q̃r de intētiōe Hypocratis et G. in afforismo illo. In bubonibus oēs febres male exceptis effimeris. Effimera in corde fit per solā cordis calefactionē absq; q̃ deferat̃ vapor putridus ad cor. q̃r sic esset pu. neq; appet ibi aliquod calefactū esse. ¶ Rñdet̃ q̃ i corde est calefactū esse spirituū qui spūs erāt p̄mo in mēbro bubonato: et postea sunt ad cor delati spūs em̄ lesi trahūtur ad cor vt fomentū inde recipiant. ¶ Tertio cōtra determinationē arguit̃. q̃r sequitur q̃ omnis feb. putrida esset continua conclusa. cōsequēs falsum et pbatur ɔña. q̃r illa est fe. cōtinua cōclusa q̃ pēdet a pu. hūorum in corde existētiū. ¶ Ad hec rñdet̃ q̃ si putrerēt humores pprij ipsius cordis facerēt cōtinuā cōclusaꝫ. sed si vapor putridus aliūde ad cor deferatur: potest facere febrem interpolatā et continuam proportionalem secundum exigentiā humoris putrentis: aut extra venas: aut in venis a corde distantibus qui vapor gerit vicem et sapit

naturam hūorū a quo eleuatur. quapropter ipso existente in corde possumus dicere aliqđ subiectū calefacti esse in ipso corde a quo feb. cordis pendet specificatur et denominatur. Que aūt sit differentia inter calefactum esse et calefieri patuit ex questione precedenti.

Secundum dubium

utrum diuisio feb. in effimeras humorales et ethicas sit per differentias essentiales. ¶ In qua questione primo tenendum est ꝙ feb. cū sit quid minus commune calore ꝙ est species specialissima nō potest diuidi ꝑ differentias essentiales quibus diuidunt̄ genera apō physicū et metaphysicū. ¶ Dicendū scđo ꝙ licet nō habeat differentias essentiales: habet tamen species et differentias similes essentialib⁹: de qb⁹ physicus et medicus cōsiderāt. sicut eīn ille differentie essentiales ducunt physicū et methaphysicum in cognitionē specierū et inuentionē diffinitionū et tandē in finē suum qui est scientia: ita iste differentie et species siue modi feb. ducunt medicum in finem suum: ita vt per has cognoscat naturam febrium: causas: pronostica: et tandē curam. Nam si medicus scit ꝙ feb. est ethica scit ipsam esse firmā subo denso et difficulter remouibilē: precipue si ventum sit ad secūdam speciem: scit etiā intentiones curatiuas esse infrigidationē humectationem et restaurationē. Si aūt sciuerit ꝙ sit effimera scitur ipsam esse breuis terminationis et curandā esse ꝑ infrigidationē et humectationē absqꝫ euacuatione. Si aūt sciuerit ꝙ sit humoralis scit ipsam esse breuem: aut longam: mortalem: aut salubrem ſm exigentiam humoris a quo pendet: et alias circūstantias. scit etiam in cura eius duplicem esse intentionē vnam circa causam cōplendā per digestionē et euacuationē. alterā circa febrem cōplendam per infrigidationē et hūectationē. Est itaqꝫ hec diuisio propinqua vel similis, vt dicit Auicē. diuisioni euenienti per differentias essentiales ad intellectum dictum. ¶ Et ex determinatis manifestum est qđ omnis febris est effimera ethica vel humoralis. ¶ Contra ponamus qđ ad esse febris et sensibilis lesionis operationū requirant̄ tres gradus caloris preternaturalis. in corde sit solus vnus gradus sic⁹. in suba cordis addatur scđus a calefacto esse spirituū: et addat̄ tertius a calefacto esse humorum: tunc aggregatum ex his trib⁹ gradibus est febris: et quilibet illoꝝ trium per se non esset febris: sed neutralitas. tunc arguit̄ sic. hic totus calor est feb. et nō est ethica, quia si hic totus esset ethica totus esset independens. consequens contra casum: neqꝫ totus hic calor est effimera: aut humoralis. quia sic totus esset dependens dependentia speciali: qđ est contra casum. Ad hoc dicit̄ qđ hic totus calor est febris ethica effimera et hūoralis de copulato extremo et non copulatiue nec diuisiue propter rationes dictas. ¶ Secūdo arguitur, ponam⁹ a mēbro putrefacto scꝫ a substātia mēbri eleuari putridā fuliginē ad cor et facere febrem in corde: tunc hec est febris et nō effimera. quia nō dependet a calefacto eē spirituū: nec humoralis. quia nō dependet a calefacto esse humorū: sed solum a membri suba: neqꝫ ē ethica: qꝛ est dependēs dependētia speciali. ¶ Ad hoc dicit̄. qđ est hūoralis et putrida pēdēs ab humiditate mēbri euaporāte. ¶ Cōtra ponam⁹ qđ aliq̄ pars cordis putrefiat et faciat febrē: tūc hec est ethica: qꝛ fixa in corde: et est fixa et putrida: qꝛ pendēs a putredie, ergo aliqua erit ethica et putrida. dicit̄ qđ hoc est concedendū. vt ꝓbat argumentū. Alia vero argumēta de spmate ꝯmib⁹ chilo: et similib⁹ hūiditatib⁹ putrētib⁹ facile soluūtur. qꝛ oēs iste sunt putride pendentes ab humiditatibus putridis.

¶ Et diuidūtur febres alio mō: dr̄ eīn qđ de febrib⁹ sunt febres acute: et de eis sunt nō acute: et de eis sunt cronice: et de eis sūt nō cronice. Et de eis sūt nocturne: et de eis sunt diurne: et de eis sunt salubres recte: et de eis sunt habentes accidētia horribilia. Et de eis sunt dimittētes: et de eis sunt inseparabiles. Et de insepabilib⁹ sunt q̄daꝫ qb⁹ sunt remissiones: et de eis sunt qb⁹ sunt intēsiōes. Et de eis sunt qb⁹ sunt fortiores et de eis sunt similes. Et de eis sunt frigide habētes rigorē: aut horripilationē. Et de eis sunt simplices: et de eis sunt composite.

Champerius. Cū sint i nobis tria: solidi hūores: et aerosa essentia: et portiones corpis nostri q̄ solide. At hūorū hūectatioꝝ. Et hec ipsa gēa multas subeūt differentias preter magis et min⁹ contra naturā calliditatisq̄ etiā essentialem febriū dicim⁹ eē differētias: quas longas et breues febres nominamus et ꝑ ter modū mot⁹ quo tarde et celeres dicunt̄ febres relinquentesqꝫ et nō. Dicere etiā cōsueuimus febrium alias quidē rubentes: alias pallidas: alias liuidas: et alias aliter.

¶ In hac pte ponit septē diuisiōes minus pncipales. pma qđ aliq̄ fe. sunt acute: et aliq̄ nō acute: aliq̄ cronice. febres aūt acute sunt breuis terminatiōis et feuoꝝ accidētiū: vt pꝫ in cōmēto afforismi. Acute egritudines i q̄tuor dieb⁹ terminant̄. Ex quo infert̄ ꝙ iꝫ effimere i breui terminent̄: tn̄ cum nō sint seuoꝝ accītiū nō dicūtur acute. acute aūt ad minū terminātur i q̄tuor dieb⁹ et vocat̄ peracute. ad maximū aūt in. xiiij. et vocātur acute absolute. nō acute aūt absolute dicūt̄ acute tropice. i. ꝯuersiue. qꝛ ex acutis absolute ad cronicas ꝯuertunt̄. et iste terminātur a. xiiij. vsqꝫ ad. xl. inclusiue crōnice aūt. i. tpales terminātur a. xl. supra. ¶ Secunda diuisio. febriū q̄dā sūt nocturne. i. solū affligētes i nocte: aut saltē notabili⁹ in nocte ꝙ i die. aliq̄ dicūtur diurne et cātis ꝯ rario. ¶ Tertia diuisio. quedā sunt salubres recte. i. non cū accītib⁹ terrorē facientib⁹: quedam sunt habētes accidētia horribilia: siue ad mortē terminēt̄ siue nō. ¶ Quarta diuisio. febres q̄dā sunt dimittētes. i. interpollate: q̄dā sunt inseparabiles. i. ꝯtinue. ¶ Quinta diuisio. febres ꝯtinue sunt quadruplices: sunt eīn q̄daꝫ hn̄tes remissiōes. i. q̄ pcedūt remittēdo a pri i sua inuasione vsqꝫ ad finē: et dr̄ paugmastice. Quedā sunt hn̄tes intēsiones. i. pcedūt intēdēdo a sua manifesta inuasiōe vsqꝫ ad finē: et dr̄ augmastice. Quedā sunt hn̄tes exfortatiōes. i. q̄ aliqñ intēdunt̄: et qñqꝫ remittūtur: et iste sunt ꝯtinue ꝓportionales. Quedā sunt similes. i. a sua pria manifesta inuasione vsqꝫ ad finē equaliter affligētes et dr̄ omotene. ¶ Sexta diuisio. quedā sunt frigide. i. hn̄tes rigorē frigus aut horripilationē: quedā sunt calide. i. sine tipo. ¶ Septima diuisio. quedā sunt simplices vt tertiana quartana et quotidiana. quedā cōposite sicut emitriteus. ¶ Iste autē diuisiōes dr̄ minus principales ꝙ suprascripta in ethicam effimerā et humoralē. qꝛ minus medico deseruiūt ad cognitionem ꝓnosticationē et curaꝫ: sicut pōt patere ex dictis in solutiōe dubij immediate pcedētis.

Dubitatur

ꝯ a doctorib⁹ vtrū fe. sit morb⁹ cōposit⁹ ex calō et sicco. huius dubij solō erit mā̄ifesta ex dicēdis. Et arguit̄ ꝙ sic. ex intētione Gal. in particula pma afforismorū in cōmento illius afforismi. Humide diete ꝛc. Dicit eīn qđ febris est morbus calidus et siccus. ¶ Et confirmat̄: qꝛ ex afforismo pcallegato humide diete oībus febricitantibus conferūt: et ergo cum cura fiat per ꝯtrariū: sequit̄ qđ febris sit morb⁹ siccus: et cū sit calidus vt māifestū ē ex diffinitione;

finitione: erit morbus cōpositus ex calido et sicco. ¶ Quid aūt sit dicendū de hoc dubio p3 ex snīa

Galenus Galeni. nono terapētice. et primo de differentijs febrium. vbi dicit ꝙ febris est de essentia caloris siue in genere caloris. Constat aūt ꝙ calor est forma vna simplex nō includēs siccitatē tanꝙ ptem suā: necꝫ in essentia sua. et in hoc oēs antique diffinitiones cōueniūt. Itē scōo cōcedendū est ꝙ aliquis est febriēs in quo nō est siccitas pter naturam. pbatur. nam aliquis pōt habere humiditatem superfluā. si ergo febris in illo accendat per tēpus stabit febris anteꝙ inducatur siccitas sensibiliter ledēs operationes. immo forte perfebrē ad temperamentum in passiuis reducet. quare in isto febris nō erit morbus calidus et siccus. ¶ Tertio dicendū est oēm febrē esse morbū preternaturaliter exsiccatiuū. Est eñ ois febris caliditas ignea humani corporis exsiccatiua. Ex quo infert ꝙ ois febris est morbus virtualiter siccus: lꝫ nō sit essentialiter siccitas: sed solum calor: et hoc voluit G.

Hypocrates. affo:ismo allegato. Et similiter Hypocrates cū dicit humidas dietas oibus febricitantibus conuenire actu. scꝫ vel aptitudine. ¶ Et hec sufficiant pro determinatione huius dubij omissis multis superfluis positis a doctoribus: quorum inquisitio magis conueniret philosopho naturali ꝙ medico.

¶ De preparatis ad febres Cap. ij.

ixerūt qdā ꝙ corpa vehemēti⁹ pparata ad febres sunt corpa calida et humida: et ppie cum hūiditas ē fortior caliditate: et isti qdē sūt fetidi sudoris et vrie: et egestiōis

¶ Hoc est scōm capitulū primi tractatus prime fen quarti canonis: in qua agitur de corporibus preparatis ad febres. sic enim dicit rubrica capli. Habet hoc capitulum partes duas. in prima agitur de corporibus preparatis ad febres. In secunda ibi (. Et corpora frigida) agitur de corporib⁹ longinquioribus a febribus. Primam partem diuido in quatuor sm quatuor gradus corporum preparatorum. in primo gradu ponūtur calida et humida. in secūdo ibi. (Et corpora calida. ponūtur corpora calida et sicca colerica.) in tertia ibi. (Et sequuntur hec ambo) ponūtur corpora calida tantū: q equātur in humiditate et siccitate. in quarta ibi. (Postea illa) ponūtur humida tantū que equantur in actiuis. De prima parte dicit ꝙ quidā dixerunt: et isti nō fuerūt Rasis necꝫ Galenus sicut male opinatus est Gentilis cum isti dicant oppositum vt videbitur. sed fuerunt alij qui nobis sunt ignoti. Dixerūt ergo illi ꝙ corpora paratiora ad febres sunt corpora calida et humida: et proprie que sunt magis lapsa ad humidum ꝙ ad calidum. hec enim corpora sunt fetidi sudoris et vrine et egestionis.

¶ Et corpa calida et sicca: iterū sunt ppa rata ad feb. calidas: et incipiūt prius effimere. deinde festināt ad putredinē et adustionē: et qñqꝫ faciūt cadere in ethicam.

¶ In secūda parte ait ꝙ iterū corpora calida et sicca sunt multum ad febres preparata: sed sm plurimum prius icipiunt in eis febres effimere. deinde festinant ad putredinem et adustionem et ad febres putridas et adustiuas. que febres tam dicte quandoqꝫ faciunt cadere in ethicam.

Notandum pro declaratione partis ꝙ corpora calida et humida sunt ad febres parata et maxime putrida propter caliditatem actiue concurrentem et humiditatem disponentē ad putredinē: et proprie qñ humiditas superat calorem: ita vt obtundat et suffocet ipsum. ¶ Contra. plurimum minus putrescit pauco. quarto metheororū. ergo ꝙtum humidus est maius: maius erit putrescibile. Dicēdū ꝙ quātum humidum est maius et bene a calore regulatū min⁹ putret ꝙ paucū humidū eque bñ regulatum: sicut apparet in aqua multa et hmōi humidis que cum multa sunt minus putrent ꝙ pauca. sed in proposito humidum illud multum non est bene a calido regulatū: vnde multiplicantur superfluitates ad putredinem disponētes. Item humidum illud superfluum disponit ad putredinē oppilando: prohibendo exalationem: et calorē suffocando: quapropter sua caliditas efficitur extranea. ¶ Notandum secūdo ꝙ hmōi corporora sunt fetidi sudoris vrine et egestiōis ppter plurimas superfluitates acuitate participantes multiplicatas in prima scōa et tertia digestione quapropter fetent sicut corpa hircorū. octauo terapētice. ¶ Utrū aūt aliqua putredo stet cū latitudine sue sanitatis nō intendo ad presens disputare. Credo tamen ꝙ nō sit inconueniens ꝙ in huiusmodi corporibus cū latitudine sue sanitatis stet in aliqua leuis putrefactio cuius signum est fetor excrementum. Quod aūt dicat Auic. tertia primi. ꝙ ars cō- Auicenna.
seruatiua sanitatis facit securitatem de prohibitione putrefactionis omnino intelligitur in corporibus inculpate sanis. ¶ Notandum tertio ꝙ corpora calida et sicca sunt ad febres parata propter simboleitatem: cū febris sit calor formaliter et siccitas virtualiter. ¶ In istis aūt et fere in omnibus accedunt febres effimere propter spiritus inflammabilitatem et subtilitatē. vult eñ Gal. primo de differētijs feb. primo capitulo. ꝙ spūs Galenus.
facilius ꝙ humores: et humores facilius ꝙ membra et plurimū recipiunt calefactū esse. vbi dicit ꝙ ois leptomeris substantie facilius alterat per achimera: et q: humores eorum sunt mordaces inflammabiles nō multū amici nature facile putrefiunt et aduruntur: et sic facilius transeūt ad feb. putri. et adustiuas: inter quas inferius in capitulo de causone ostendetur differentia. cadūt etiam faciliter in ethicas: cum corpora eorum sint calida: et sicca ethice proportionata. permutatio eñ in genere proportionali est facilior.

Dubitatur vtrū corpora calida et humida sint ad febres ceteris paratiora. et videtur ꝙ sic. ex snīa Auicenne in capitulo presenti auctoritate aliorū quos non reprobat quare sibi videtur cōsentire. ¶ In oppositū est G. octauo terapentice. 10. caplo quem sequitur Rasis. 16. cōtinentis scōo capitulo qui in pmo gradu inter parata a feb. ponūt corpa calida et sicca. in secūdo gradu calida et humida. ¶ Pro solone dubij premittendum primo ꝙ aliqđ corpus esse paratū ad feb. pōt dupl'r intelligi. vno mō q: facili⁹ est aptū ad febres pmutari. et ecōtra. illud est minus parū ad febres qđ difficili⁹ ad feb. pmutatur et cū difficultas actionis iuxta cōe opinionē habeat attendi penes potentiam necessariā ad operationē illud corpus erit magis paratū ad fe. qđ a minori cā pōt ad feb. trāsmutari: et ecōtra. illud erit min⁹ paratum qđ fortiorē exigit cām ad ipsum transmutādū ad fe. Scđo mō pōt intelligi aliqđ

corpus esse paratū ad feb. q̄n aggregatū ex oib⁹ p̄parationibus ad fe. est maꝰ in ipso ꝙ̄ in alio p̄parationes aūt iste sunt. s. p̄paratio ad ethicas: p̄paratio ad effimerā et ꝑparatio ad humoralem. ¶ Premittendū. scdo ꝙ aliqd corpus esse ꝑparatū ad fe. pōt itelligi: aut ad fe. absolute: aut ad feb. facile cognoscibiles. dicimus eni ꝙ putride facile cognoscunt. sed effimere ⁊ ethice in suis ꝑncipijs difficulter vt inferius Auicē. vbi agit de effimeris i particulari: et tractatu tertio. vbi agit de ethicis.

Quibus ita p̄missis sit hec prima cōclusio. accipiendo paratuꝫ primo mō corpora colerica sunt magis pata ad feb. ꝙ̄ sanguinea ꝙ̄ et quecūq₃ alia ꝓbaṫ. nā corpora colerica facilius trahunṫ ad effimerā ꝙ̄ sanguinea: et tā colerica ꝙ̄ sanguinea facilius trahūtur ad effimerā ꝙ̄ ad quācunq₃ aliam febrē. ergo corpa colerica sunt magis parata febrire ꝙ̄ sanguinea. ¶ Scda pclō. accipiēdo paratū. scdo mō colerica sunt magis parata ad feb. ꝙ̄ sanguinea et quecūq₃ alia ꝓbatur: q: in colerico est maior p̄paratio ad feb. effimeras ꝙ̄ in sanguineo: aut aliquo alio. ⁊ in ipso est etiā maior ꝑparatio ad ethicas. iuxta textū Auic. et cū hoc est valde paratum ad feb. adustiuas et putridas: iuxta textū Aui. ergo absolute est magis paratū ad febres ꝙ̄ sanguineū. ¶ Et he due cōclusiōes sunt ꝑ opinione Ga. et Rasis. Et ex istis infertur ꝙ corpora colerica facilius febriunt ꝙ̄ sanguinea. ¶ Tertia cōclusio ꝑ opinione Aui. corpora sanguinea sunt magis parata ad febr. facile cognoscibiles. i. ad putrida ꝙ̄ corpora colerica. ¶ Correlarium. corpora sanguinea frequētius febriunt pu. ꝙ̄ colerica. Hec tū tertia cōclusio nō hꝫ demonstrationē: sed persuasionem. q: in sanguineo simul cōcurrunt cause agentes ⁊ patiētes cōcurrētes ad putredinē. ⁊ cū hēt in eis mlta opilatio ꝓhibēs euētationē ⁊ plime sūt superfluitates facile putrescibiles. ¶ Deinde cū dic.

¶ Et sequuntur ea ambo que equantur in humiditate et siccitate: et dominatur caliditas: et ista sunt de genere eorū quibus incipit febris vaporis calidi. deinde permutatur ad febres humoris.

¶ In hac tertia parte ponit tertiū gradū corporꝫ ꝑparatorū ad febres que sunt corpora calida tm̄ i. lapsa a tēperamento per calidū: et in passiuis tempata. et dicit ꝙ ista sunt minus parata ꝙ̄ duo p̄cedētia et magis parata ꝙ̄ sequētia. et in ipsis icipiūt febres vaporis calidi. i. effimere: quarū calefactū esse est in vapore calido qui est spūs demū cōtinuata actione caloris permutaṫ ad feb humorales: incipiūt aūt febres effimere: q: habēt spūs multos: et valde calidos et inflāmabiles. hec eni cōplexio ꝓportionata est multiplicatiōi spirituū qui sunt magis calidi ꝙ̄ humidi. sunt aūt hec corpora minus parata ad febres ⁊ ꝓprie putrida ꝙ̄ calida et humida. q: habent paucitatē superfluitatū: nec ita sunt parata, opilationi cū habeāt minus de humiditate ꝙ̄ calida ⁊ humida. lꝫ forte nō sint minus parata febribus effimeris. Sunt etiā minus parata ad feb. ꝙ̄ corpora colerica que ꝓpter vtranq₃ qualitatē sunt incendio parata ad febres effimeras ethicas et humorales: et ꝓprie colericas tam putridas ꝙ̄ adustiuas.

¶ Postea illa in quibus equantur calor et frigus et multiplicatur humiditas: et istis quidem febres putredinis accidunt ſm plurimum incipientes.

¶ Ponit hic quartū gradū et sunt humida tm̄ tēperata in actiuis et lapsa a tēperamento per humidum: et in istis incipiūt feb. putredinis ꝓpter humiditatē superfluā ad putredinem disponentem. Ista aūt corpora lꝫ forte sint magis pata ad putridas ꝙ̄ calida tm̄: sunt tamē minus parata ꝙ̄ illa ad ethicas et effimeras: quapropter absolute comparata triplici p̄paratione sunt absolute minus parata ad feb. ꝙ̄ calida tantū. ¶ Contra: hec corpora sunt magis parata ad feb. ꝙ̄ calida et humida. igiṫ ordo malus. tenet cōsequētia. q: ex snia Auic. corpora calida et humida sunt maxime parata ad feb. q̄n humiditas vincit caliditatē. sed in humido tm̄ humiditas magis vincit caliditatem quā in calido et humido cū humiditas in ambobus sit equalis et caliditas sit remissior in hūido tm̄ ꝙ̄ in calido et hūido. ¶ Dicendū ꝙ nō solū sufficit dominiū humiditatis supra caliditatē ad disponendū corpus ad putredinē: sed requiriṫ etiā ꝙ sit caliditas notabilis potens promouere ad putredinē qd nō est in humido tantū: sed bene in calido et humido. Et ꝙ hec rñsio sit vera manifestū est. nā ex eodē argumēto⁹ ꝓbareṫ ꝙ frigida et humida sunt magis ad putredinem parata qd est contra omniū determinationem. Bulcōne.

¶ Et corpora frigida et humida et frigida et sicca sunt longinquiora corpora a febribus et proprie effimera.

¶ In hac pte vltima p̄sentis capli ponit corpora longinquiora a febrib⁹ dicēs ꝙ sunt corpa frigida et hu. et frigida ⁊ sic. ⁊ ꝓprie ab effimeris. non eni habent hec corpa spūs incēdio patos. et corpora frigida et hu. resistūt ſm vtranq₃ qualitatē lapsui febrili q̄ est calor formaliṫ et siccitas virtualiter. et ista corpora inter oia sunt maxime longinqua ab ethicis et effimeris. frigida aūt et sicca magis lōginqua a putridis quā aliqua ex p̄cedentibus.

Dubitatur cū nouē sint cōplexiōes octo distempate quatuor simplices. s. calida tantū: frigida tm̄: sicca tātū: et hūida tātū. et quatuor distempate cōposite calida ⁊ hūida. calida ⁊ sicca. frigida et hūida. frigida et sicca. et nona est tempata ſm vtrasq₃ cōtrarietates. q̄re Auic. graduauit solū sex et omisit frigidā tantum siccā tantū et tempatā. ¶ Rñdeṫ ſm G. de intentione Tadei ꝙ graduatio harū cōclusionū trium quas omisit daṫ intelligi per reliquas. nā cōplexio tempata inter ceteras plus resistit: et frigidā tantum intelligit ordinari vt frigidam et siccam. et vltimo siccam tantum.

Contra hanc determinationē est snia G. octauo terapentice. et Rasis. 16. continentis qui graduando has cōplexiōes posuerūt in p̄mo gradu ꝑparatiōis calidā et siccā, i scdo calidā et hūidā. i tertio calidā tātū. in quarto siccā tantū. in q̄nto tpatā. ergo tpata nō maxie resistit causis trahentibus ad febres nec est maxime longinqua a febre. et ꝓbaṫ rōne. accipiamus corpus temperatum in extremo calidiori et sicciori tempamenti ⁊ aliud corpus temperamentū in extremo frigidiori et humidiori tēperamenti: tunc certuꝫ est ꝙ in hoc resistit magis causis febris facientib⁹ quā illud qd est in extremo calidiori et sicciori. ergo in aliqua ꝓportione fit ergo ꝙ in dupla. volo tunc ꝙ labaṫ. hoc corp⁹

extra

extra temperamentū per frigidū et humidū. et sequitur φ immediate post hoc erit distemperatū. Et ptz φ magis resistet causis febrē facientib⁹ φ tēperamentū in extremo calidiori et sicciori tēpamēti cū nulla ꝓportio subito depdat. ¶ Et cōfirmatur: q: corp⁹ frigidū et hūidū et sīr frigidū tm̄ et frigidū ⁊ siccū magis resistūt ne trahant ad effimeras ethicas et putridas ꝓpter complexiones suas his lapsib⁹ magis ꝯrias. Quare vna cū Galeno et Rasi tenendū est corpa tēperata in quoto gradu ꝓparatorū ad feb. esse situāda. Si aūt queratur de lapsib⁹ in spāles febres est dicēdū φ sanguinea magis sunt parata ad sanguineas: colerica ad colericas: melancolica ad melācolicas: flegmatica ad flegmaticas ꝓpter simbolettates sicut quotidiana experientia comprobatur.

¶ De horis febrium Cap. iij.

Febrū hore sunt sicut reliquarū egritudinū: principiū et augmentū et status apud vltimū et declinatio. Et sunt quandoqꝫ particulares cause cuiusqꝫ paroxismi.

¶ Chāpegius. Febres q̄ uor: habent tempora principium. Ascensum: acumē: et declinationē. Principiū febris est cū natura non amplius opponitur supata ab ea q̄ gignit materia. Ascēsus est cū dolores capiunt incremētū et febris intenditur: dohecqꝫ eualescerant. Acies seu acumē cū hec oia temp⁹ quodāmodo nec magis nec minus. Declinatio seu cessio cum dolorem difficultas abeūt: et si ita euenit tussis cū febre in corpore eorū agantur: hic intendenda medico acies in egri pariter et morbi naturam.

¶ In hoc tertio caplo ⁊ sīr in quarto sequēti agit de horis siue tēporib⁹ fe. et in hoc tertio caplo investigat numerū tēporū et descriptiones ipsorū. et i quarto capitulo docet hmōi tpa cognoscere. Hoc aūt tertiū caplm diuidit in tres ptes. Pmo ponit nūerū tēpoꝝ quaternariū. in scōa pte describit vnūquodqꝫ tps. i tertio pōit canones cōpletiuos huius doctrine. scōa ibi. (Et. pncipiū q̄dē) tertia ibi vltra mediū capli. (Et status q̄dem diuersificat) pma in duas. in pria ponit duas diuisiōes tēporuꝫ. in scōa pte ponit duos canones. scōa ibi (Et timor est a pncipio). ¶ De pria parte dicit φ feb. hore sunt quatuor sicut reliquarū egritudinū s. pncipiū augmentū et status apud vltimū. i. in quo accitia vltimant vel vltimat victoria v̄tutis ꝯtra materiā: aut ecōtra. quartū ē declinatio. Et subdit φ hec quatuor tpa: q̄ñqꝫ sunt paticularia cū vniuscuiusqꝫ paroxismi. ¶ Pro quo sciendū φ tpa dicūr vlia: q: mensurāt tot⁹ morbi ꝯsistentiam. Et dicūr particularia: q: mēsurāt partē. s. potissimū vel exacerbationē. et per tpa quatuor debetis intelligere quatuor varietates diuersas q̄ accidunt in totius morbi cōsistentia. aut in paroxismo: que varietates tpe mensurātur. Iz. etiam per quatuor tpa possumus intelligere quatuor mēsuras illos quatuor varios motus totius morbi aut paroxismi mensurātes. sed hic scōs intellectus pertinet magis ad physicos: qui diffiniunt tēpus esse numerū motus ſm prius ⁊ posterius. et pars intellectus est magis medicorum.

Dubiū difficile in hac parte dignum discussione paucis ꝯstringendū est. Utrū q̄lz morb⁹ hēat quatuor tpa. ¶ Pro decisione huius dubij pmittendū φ morb⁹ apud Aui. scōa pmi ca. pmo et scōo est dispositio nō naturalis in corpe hūano et qua puenit i opationibus nocumentū eēntialiter pmo ꝓuentu. i. per se et imediate: et illa ē cōplexio nō naturalis: aut cōpositio nō naturalis sub qua soluta ꝯtinuitas cōprehēdit. ¶ Notandū scōo φ tps morbi dupliciter accipit. pmo ꝓprie sicut accipiūt phi ꝓ mensura mot⁹ morbi. scōo accipit magis ꝓprie apud medicos ꝓ motu morbi tpe mensurato. Unū ſm hāc acceptionē quatuor tpa morbi sunt quatuor varietates morbi distincte tpe mensurate. sed penes phos quatuor tpa essent mēsura q̄tuor varietatū.

¶ Tertio notandū φ tpa sunt duplicia vlia et particularia que sunt superi⁹ descripta. ¶ Tpa vlia distiguunt tripliciter aut penes morbi essentiā: aut penes accitia: aut penes materie alterationē. ¶ Penes morbi eēntiā pncipiū est tps in quo apparet egritudo et ei⁹ similant dispositiones: nec apparet in ea augmētū. s. notabile. ¶ Augmētū est tps in quo egritudis manifestātur signa di hora post horā. s. manifeste intendēdo vsqꝫ ad statū. ¶ Status est tps in quo egritudo manet ſm vnam dispōnez. i. postq̄ aucta est: ita vt nō appareat notabilis mutatio intendēdo: aut remittendo. ¶ Declinatio est tps in quo ei⁹ appet diminutio. et quāto plus ꝓcedit minoratio est magis manifesta. q̄ diffinitiones sunt istorū tēporū etiā penes accidentia cū cā ⁊ effectus debeāt ꝓportionari: ⁊ iste sunt descriptiones tēporū vniuersaliū morbi ſm Aui. scōa pmi. c. septio. ¶ Principiū aūt penes alterationē materie ē tps in quo materia cruda est nec appet in ea vestigiū digestiōis manifestū: aut digestioni ꝯriū. ¶ Augmētū est in quo apparet in materia v . . . digestionis manifestū aut digestioni ꝯriū: diminutū tñ a summa digōne vel dispōne ꝯtraria digestioni. ¶ Status aūt est in quo appent signa digestiōis cōpleta: aut dispōnis cōtrarie digestiōi. ¶ Declinatio aūt est cū materia digesta notabilr expellit aut permutat. Si. n. sint signa ola digestioni ꝯtraria post statum nō sequitur declinatio: cuꝫ mors accidat in eo. ¶ Tpa aūt pticularia in febrib⁹ distingūtur penes modū se habēdi caloris. ita vt dicat pncipiū qñ calor ptefocatur a materia submersa in mēbro. Augmentū quādo calor pfocat⁹ excitat et manifeste ad extremitates corporis ꝓcedit. Status aūt est cuꝫ oēs partes corporis intēsiori gradu calefiunt. Declinatio aūt cuꝫ calor putredinalis incipit remittere. ¶ Tpa tñ febrium ab Aui. in presenti capitulo statim describentur.

His igitur prenotatis sit hec pria distinctio, morborū quidā sunt materiales quorū cā cōiuncta est materia: quidā immateriales q̄ nō imediate pendent a materia ꝑ materiā aūt intelligo humorē hūiditates scōas: cibū feces: sudorē: vrinā et hmōi: exēplū naturalium sicut feb. humorales et apata: exēplū scōi. sicut ethica et effimera: et de vtrisqꝫ est sermo in questione. Unde nota φ materia de qua est ſmo apō medicos describitur est corpus mixtū inaiatum aīa hūana corpori intrinsecū manifeste sensibile sensuvisus ⁊ tactus. ¶ Secūda distinctio morboꝝ quidā sunt salubres: quidā mortales et de vtrisqꝫ similiter est sermo. ¶ Tertia distinctio morboꝝ naturaliū salubriū q̄daꝫ sunt seruātes materiam ad vnā creticā expulsionē sicut causon sinocha ⁊ similes. quidā nō seruātes materiā ad vnā creticā expulsionē sicut pleuresis empima tussis et similes ¶ Quarta distinctio. morbi q̄ñqꝫ incipiūt a materia cruda: q̄ñqꝫ incipiūt a materia digesta aut a materia maligna habente dispōnē digōni ꝯriaꝫ. Exēplū pmi sicut si feb. incipet a flegmate aut colera in qua nullū appareret signū digōnis aut digestioni ꝯriū. Exēpluꝫ scōi. si incipet ab aliqua materia cū manifestis signis digōnis in pncipio aut ꝯtrarijs digōni. Est. n. possibile φ aliqua materia digerat invento a corde distantib⁹ ⁊ ꝓ distātiā feb. nō faciāt. Si aūt ista moueat versus cor faciet feb. ꝓp ꝓpinquitatē eius ad cor. q̄ fe. incipiet a materia digesta. Idē casus pōt fieri de materia malignata in locis a corde distātib⁹ q̄ postea ma

la versus cor faciet se. incipiētē cū signis digestiōis cōtrarijs. ¶ Quīta distinctio. morbi quidā incipiūt post pn^m gn̄ationis: quidā in pncipio. nō. n. est inconueniens q̄ aliquis incipiat esse cū febre. lꝫ ante primum instans esse sui caliditas illa non diceretur febris: sed solū modo caliditas extranea. est cū febris passio veuentis.

Ḣis ita premissis

sit hec prima cōclusio. In morbis pēdentibus ab vnica materia durante a principio vsqꝫ ad statum nulla facta notabili subtractione aut additione alterius materie tpa paroxismi et tpa vīta coincidūt. Scđa cōclusio. lꝫ ita sit vt precedēs asserit cōclusio stat tn̄ pncipiū pticulare includere pn^m augmentū ꝛ statū vlēs. pbat̄ nā moriat̄ q̄s in pn° pticulari pmi paroxismi cuꝫ frigiditate extremorū: tūc certū est q̄ ille morit̄ in statu vlī quo ad accn̄tia: q: ꝺ necessitate pcesserūt pncipiū et augmentū vlīa. est. n. status cū accn̄tia vltimant̄: sed nō possunt magis vltimari q̄ cum morit̄. ¶ Tertia ꝯclusio. ī nullis morbis nō habētibus aliquā varietatē a medico sensibilē cōtingit aliqđ tpꝰ esse. pꝫ de cecitate incipiente in pn° gn̄ationis et durāte vsqꝫ ad extremū vite. hec eīm cū nō hꝫ varietatē a medico sensibilē nō hꝫ tēpus ¶ Quarta cōclusio. in morbis incipientibꝰ in pn° gn̄ationis aut ad mortē terminādis nō sunt quatuor tpa assignanda: cū frequenter careant primi pn°. scđi semꝑ declinatiōe ¶ Quīta ꝯclo. in morbis materialibꝰ aut immaterialibus nō recipientibus notabilē variationē: nō opꝫ assignare quatuor tpa penes ipsius materie variā dispositionē pꝫ in opilatione. ¶ Sexta ꝯclo. in oī morbo siue materiali siue immateriali incipiente post pn^m gn̄ationis et ad salutē terminando sunt quatuor tpa tā penes morbi eēntiā q̄ accn̄tia. pꝫ ꝯclo. cū oē qđ incipit: deinde declinabit necesse est intēdi et aliq̄n in vltima sui intensiōe existere. ¶ Septima ꝯclo. nō qlꝫ morbus materialis incipiēs post pn^a. gn̄ationis ꝛ ad mortē nō terminādus ꝓm dispositionē materie notabiliter variabilis hꝫ quatuor tpa penes materie alterationē: pꝫ de incipiēte a materia digesta nō habēte prin^m aut a materia q̄ reducit̄ ad benignū q̄ nō hꝫ declinationē sicut in apate curato ꝑ repercussionē aut in sinocha: cū materia ad benignū reducit̄. ¶ Octaua cōclusio. in oī morbo materiali incipiente post pncipiū gn̄ationis et ad salutē terminando notabilr variabili in suis dispositiōibus ꝓm materie varietatem et incipiente a materia nō reducibili ad benignū cruda processura vsqꝫ ad cōplementū digestionis illi materie cōuenientis sunt ad minꝰ quatuor tpa ꝓm materie dispositionē. Hec cōclusio taliter limitata est de intentione auctoris. ¶ Nona ꝯclo. possibile est in aliquo morbo simul inchoare pricipiū augmentū ꝛ statū declinationem quo ad materie dispositionē. Hec ꝯclo manifesta est posito q̄ aliqua febris incipiat a materia difformi: cuius vna pars sit cruda: alia manifeste digesta et alia summe digesta. et cū hec materia sūme digesta incipiat expelli: et ita vsqꝫ ad finē cōsumptionis materie totius pcedat̄ ita vt ps cruda digeratur. et silr manifeste digesta cōplete digerat̄: ꝛ tādē oēs expellant̄. ¶ Decima ꝯclo. posē est post statū vlēm scđ̄ pn^m ꝛ augmentū. ꝯclo pꝫ exponendo q̄ ꝑ noue materie aduentū materia digesta incrudet̄ et fiat inepta expulsioni. vn̄ videmus sepe post manifestā digōnem appentē in vrina: iterū appere vrinā crudā subtilē sine ypostasi. Correlarium. pl̄a pncipia augmenta status et declinationis sunt ī eodē morbo repibiles. ¶ Undecima cōclusio. qlꝫ paroxismus febrilis: et salubris hꝫ. 4. tpa penes modū se habēdi caloris distincta. dr̄ febrilis ad differētiā paroxismi nō febrilis: sicut esset paroxismꝰ colice: q̄ nō distinguit̄ penes moduꝫ se habēdi caloris: sed penes doloris intēsionē: ꝛ reliqua accn̄tia. dr̄ salubris ad differētiā mortalis. in cuius quolꝫ tpe pōt eger mori. Hec cōclusio sic limitata est de intēriōe auctoris. et ex his pōt apparere solō omniū fere argumētoꝝ que in hac materia fieri cōsueuerunt.

¶ Et timor ē a pncipio vsqꝫ ad statū: apō declinationē vō nō morit̄ eger ex ipsa feb. nisi per id qđ dicemus de ea communiter. ¶ In pte pn̄ti ponit duos canones pnosticos. pmus est q̄ timor est a pn°. vlī vsqꝫ ad statum vlem inclusiue. nā in quocūqꝫ istorū pōt eger mori. scđs canō q̄ in declinatione vlī vō nō ꝯtingit egrū mori merito ipsius febris: sed bene propter id quod spē dicet scđo huiꝰ. de causis potentibꝰ īterficere ita in declinatione sicut in alijs tpībus.

¶ Champerius. Ad tēpus declinationis vigoris perue nire. nullo mo do potest egri tudo raro nāqꝫ moritur quis pt̄ā in vigoris declinatiōe ra tione egritudi nis nisi altera egritudo pri occuparit. preterea neqꝫ necesse est vt ad pubertatis tē pus moritur gueniat: ꝛ plurimū autē langu entes in pn cipio: aut aūcē su moriuntur: ascēsus est cuꝫ dolores capi unt incremen tum et febris intenditur doloresqꝫ crucie rant. Acies cū hec oīa ad tē pus custodiū neqꝫ maiꝰ neqꝫ minus.

Notandū primo

q̄ cū tēpora tripliciter distinguant̄. s. penes essentiā morbi accn̄tia: ꝛ materiā in ħ prio canone intelligit q̄ cōtingit egrū mori in quolꝫ istorū tēpoꝝ pncipij augmēti et status distinctoꝝ penes alterationē materie: nō aūt penes accidētia: neqꝫ morbi essentiā. nā oīs q̄ morit̄: morit̄ in statu accn̄tiū sequēte essentiā morbi in pn°. n. augmento et statu penes materiā pōt mori ꝑpter materie multitudinē: aut grossitiē suffocantē: aut propter ipsius malignitatē manifestā: aut occultā ꝑpter virtutis debilitatē: immo ēt appentibus manifestis signis digōnis: nisi materia sit difformis pōt mori merito ptis malignioris nō recipientis digōnem. ¶ Gentilis tn̄ dicit q̄ vbi tota materia sit vniformis vniformitate a virtute dicibili appentibus signis digōnis nō contingit egrū mori. q: postq̄ natura fuit sufficiens ad dandū sibi digestionē manifestam: cū prꝰ nō haberet: multo potentior erat ad dandū cōplementuꝫ digestionis. ¶ Hec tn̄ rō Gentilis nō est multū efficax: q̄ pcipue apud ipsum q̄ ꝛꝫ q̄ digestio et putrefactio simul intendant̄. possent eīm appere signa digōnis manifeste: et tn̄ putredinē plus intendi in materia q̄ digōnē: et sic tandē interficiet. ¶ Preterea lꝫ virtus pcedat in morbo digerēdo materiā: procedit etiā debilitando. cū ergo sit possibile ipsam plus debilitari ꝑportionabilr q̄ materiā digeri poterit accidere mors an̄ cōplementū digōnis. ¶ Preterea dato q̄ cōplete digesserit forte non poterit ipsam expellere ꝑpter ineptitudinē viarum. et q: materia erit in loco distante a vijs ductuū. quare tandē succūbit. ¶ Est ergo vna cū Aui. dō m q̄ cōtingit egrū mori a pn°. vsqꝫ ad statū siue materia sit vniformis: siue difformis: immo ēt appentibꝰ signis cōplete digōnis: qđ etiā quotidiana experientia pbat̄. Ide etiā dicit Ga. q̄ signa digōnis Galenus.
sunt dātia fiduciā sanitatis. dixit. n. fiduciam et credulitatē nō aūt sciam aut salutis necessitateꝫ.

Pro declaratione

scđi canonis dubitatur vtrū cōtingat egrū mori in declinatione vlī vī morbi illius cuius est declinatio. ¶ Et arguit̄ q̄ sic. q: cōtingit egrū mori in declinatione particulari. ergo etiā vlī. tꝫ ꝯña. cū nō videatur eē diuersitatis. ¶ In o^m est Auicē. in ca. pn̄ti: et Gal. in tertio de crisi

crisi.ca°.5°.et dicit Gal. ibi hoc esse experimẽto ꝛ
rõne. Ratio aũt vel° hec est:q: nõ ẽ possibile ꝙ eger
moriatur vi illius morbi:cuius materiã vincit vir
tus.et cui pfecte dñatur.nã si in tpibus prorib° nõ
succubuit vbi nõ erat tanta ꝓportio virtutis ad
morbũ qũo poterit in declinatione succũbere in
qua maiorata est ꝓportio virtutis ad morbum et
causam et accidentia eius.

Pro solutione dubij dicendũ:ꝙ du/
plex est declinatio vni
uersalis.ṽa et nõ ṽa vel mẽtita.ṽa declinatio est
illa in qua virt° pfecte dñatur morbo et cause ei°
et accñtibus.et nõ mirũ.est eñ ṽa declinatio via
in salutẽ.vbi aũt nõ fit verũ dñium sup dictus his
cũ fixione virtutis et cõstantia eius est necessaria
via in salutẽ.Declinatio aũt nõ ṽa siue mentita ẽ
qñ sup his tribus virt° nõ pfecte dñatur cũ fixio/
ne et cõstãtia ei°:sed solũ appenter. ¶ De hac aũt
declinatione vẑi nõ vera auctores cõmonefaciũt
medicũ ne facile ꝓpter appentẽ declinationẽ sa/
lutem pmittat.Et posuerũt sex casus false decli/
natiõis freqñter ꝯtingẽtes. ¶ Prim°.mltotiẽs cõ
tingit ꝙ calor naturalis resoluit̃ ad cui° minora/
tionẽ minorat̃ extrane°.vñ mẽbra q̃ pri° erãt nota
bilr calida ad tactũ iã incipiũt tepere tepore fili
calori naturali.hic tñ tepor est transit° in frigidi/
Auicenna. tatẽ extremorũ et mortẽ caloris inati.et de h Aui.
cõmonefacit.pma quarti ca°.4°.quasi in fine ca/
pituli ibi.Et multotiens qñdẽ accidit apud mortẽ
dispositio q̃ est sicut declinatio.et est sicut eger iã
euaserit:sꝫ opꝫ vt nõ occupis i h:imo cognoscas
dispositionẽ plius an magnificet̃:an finiat. ¶ Se
cũdus casus est.qñ materia ẽ difformis ꝛ subtile
qδ putruit aut forte nõ putruit resoluit̃:ꝛ aliquo
mõ eũatur.sꝫ remanet grossũ qδ nondũ putruit
malignius subtili.qδ tandẽ ducit ad interitum si
cut in emitriteis. ¶ Tertius casus.qñ materia per
mutatur de vno mẽbro in quo facit fortiora accñ
tia ad aliud mẽbrũ nobile in quo cũ figit̃ interfi/
cit:tũc cũ materia ẽ in via trãsitus de vno ad alte
rũ videt̃ manifesta alleuiatio accñtiũ:ꝛ estimatur
declinatio cũ qua tñ mors seqtur ꝓpter fixionem
materie in alio mẽbro.exẽpla sicut squinãtia mu
tatur ad periplemoniã:aut ad frenesim:et sicut cũ
colica pmutat̃ ad paralisim ꝛ apoplexiã. ¶ Quar
tus casus est qñ morbi materia minorat̃.et similr
morbus:sꝫ ṽtus etiã cũ hoc minorat̃:sed equalr
aut forte plus:tunc est deuenire ad instãs in quo
fere simul deficiet virtus et egritudo.et ista apud
Galenus. Gal.tertio de crisi.et in lib. sectarũ et apud Cõci
liatorẽ differẽtia.cvij.vocat̃ pugna cadmica:dixit
eñ Cadmus rex persarũ filius Agenoris duos fi
lios teucron:et polinicẽ:q̃ se mutuis vulneribus
interfecerũt.sic in hoc casu virt° ꝛ morbus sese in/
terimũt. ¶ Quintus casus est qñ ꝓpter multũ co/
natũ virtutis vident̃ accidentia remitti et virtus
fortificari:sicut accidit illi q̃ cũ erigit caput in sin
copi morit̃:et multotiens ista accidũt in febrib°
apud mortẽ:ꝓpter vltimos conatus nature.q: in
firmi se erigũt:recti loquũtur.et post pusillũ defi/
ciunt.Et de hoc te cõmonefacit affor.scδe pticule
Non ẽm rõnem alleuiatis opꝫ nõ credere.i.cõfi/
dere. ¶ Sextus casus est qñ ad aliquẽ morbũ ma/
terialeꝫ sequit̃ alius morbus immaterialis:vt cũ
ad apostema renis declinans et rupturã ad inte/
stina sequitur vicius morbus tandẽ mortalis. Si/
militer cũ ad periplemoniã declinantẽ ruptura se
quitur et ptisis:sed oẽs iste sunt declinationes nõ
vere q: nõ sunt cum perfecto dñio virtutis supra
morbum cãm eius et accidentia eius cũ fixione et
cõstãtia ipsius virtutis:ꝓpterea nõ facile salutẽ
pmittas nisi alleuiatione perseuerante.et postq̃
cognoueris esse veram declinationem.

Ad rationem in oppositũ de declina/
tione vera pticulari.ꝛ ve
ra vñ dr ꝙ similitudo nõ est bona.illa eñ pticula
ris fit a calido putredinali euaporãte cũ qua põt
extingui calor inatus.et etiã põt mori merito ma
terie q̃ est sub for.ª cause antecedẽtis cui virt° nõ
dñatur:sed dñetur materiei faciẽti paroxismum.
¶ Et nota ꝙ lꝫ sicut determinatũ est possit mori
eger in declinatione vera vẑi merito illius egritu
dinis:põt tñ mori merito alterius dispositionis
q̃ illi egritudini cõplicetur. Item põt mori ꝓpter
inordinatũ regimẽ in aliqua sex rez nõ naturaliũ
vt forte.q: debilis surgit ad assellã et taliter sur/
gens sincopizat:quapropter esto certus vbi virt°
sit debilis maxie summoqꝫ opꝫ cauere dẽ hmõi
regimẽ inordinatũ.et hoc est qδ dicit Aui. in textu
ꝙ nõ morit̃ eger i fe. ipsa nisi ꝓpter illud qδ dice
mus scδa quarti.de eã cõiter accñte tam in decli/
natione q̃ in alijs temporibus.

¶ Et principium quidẽ est hora:qua ca/
lor naturalis prefocat̃ a materia submer/
sa in mẽbro taꝫ diu donec nõ appareat ma
turationi:aut diuersitati eius cõtrarie ma
turationi vestigiuꝫ.

¶ In hac pte describit quatuor tpa supra scripta.
et prio pn^m^.scδo augmentũ.tertio statuꝫ.quarto
declinationeꝫ.scδa ibi (et augmentũ.) tertia ibi
(ꝛ stat°.) quarta ibi (et declinatio) pma in duas
nã primo facit sicut dictuꝫ est.in scδo ibi (et pn^m^
quidẽ est inuentũ) remouet qδdã dubiũ.de prima
pte describens pncipiũ dicit ꝙ est hora in qua ca
lor inatus pfocatur a materia submersa in mem/
bro durãs tandiu donec nõ appareat maturatio/
nis aut dispositionis ꝯtre maturationi vestigiũ
seꝫ manifestum.nam cum incipit apparere hmõi
vestigiũ manifestum incipit augmẽtum.

Notandum prio ꝙ pn^m^ capit̃ tripr Principiũ tri/
qñqꝫ p pncipio initiatiuo plex.
morbi.qñqꝫ p pmis tribus diebus.et neutro isto
rũ modoꝝ hic describit pncipiũ.tertio mõ accipit̃
vt est vnum de quatuor tpibus morbi:ꝛ talr sum/
ptũ hic describit̃. ¶ Notãdũ scδo ꝙ calorẽ pfoca
ri nõ est nisi calorẽ cõstringi et disponi ad extin/
ctionẽ qδ fit ẽm plurimũ ꝓpter materiaꝫ ꝛ ꝓpter
grossam ꝛ viscosaꝫ aut multã:aut ꝓpter vapores
multos grossos et viscosos.hec aũt materia sub/
mergitur in mẽbro:q: tegit mẽbrũ.et forte implet
ipsius porositates.ꝓpter qδ tegmentũ calidum
actuale et ꝓpter spumosum indigẽs p sui ꝯserua
tione vt euẽtet̃ iã ꝓpter materiã tegentẽ aut ꝓp
vapores cõstringit̃:q: nõ põt dilatari sicut dꝫ et
tendit ad extinctionem sicut ignis sub multis li/
gnis viridib° suffocatur:aut etiã sub scutella po/
situs.Et qñqꝫ hec pfocatio est tanta vt nõ solũ mi
nuat calorem sed destruat ꝓpterea qñqꝫ accidit
mors in pncipijs paroxismoꝝ. ¶ Et ex his apparet
q̃ sit differentia inter calorẽ extingui p viã suffoca
tionis mõ iã dicto:et calorẽ extingui p viã resolu
tionis ꝓprij subiecti. ¶ Notandũ tertio.ꝙ calor
magis pfocat̃ in pncipio vñ et in principijs pa/
roxismorũ:q: materia est magis grossa et min° pas/
sa a calore. ¶ Cõtra.in pncipijs paroxismorũ stat°
calor magis pfocatur:q: frigus durat diutius q̃
in pncipijs paroxismoruꝫ pncipij.ergo hec noti/

ficatio magis cõuenit statui q̃ pn°. ¶ Dicendũ:
q̃ in pncipijs parorismoꝝ status multotiẽs ca/
lor magis prefocat̃ q̃ in pncipijs parorismoꝝ pn
cipij vlis: q: materia est pluris quãtitatis aut for
te mouetur ad mẽbra maiori cũ impetu. Sed in/
tentio Auic. est q̃ in pn° magis p̃focat̃ a materia
rõne grossitiei sue: q: paꝝ passa est a calo. Uñ reli
quis existibus parib⁹ in prin° et statu p̃terq̃ ꝑ
te grossitiei materie ꝛ suoꝝ vaporũ semꝑ magis
prefocaretur calor in prin. q̃ in statu. ¶ Cõtra in
tertianis puris materia est subtilior in prin. q̃ in
statu que digerit̃ ꝑ ingrossationẽ. ergo calor ma/
gis p̃focat̃ i statu i hmõi tertianis puris q̃ i pn°.
¶ Rñdetur q̃ cõparãdo materiã grossam ad sub/
tilẽ magis prefocatur grossa q̃ subtilis: cũ hoc tñ
stat q̃ materia subtilis magis prefocet q̃ medio/
cris: q: magis submergit̃ in porositatibus mẽbri.
¶ Notandũ quarto. q̃ in pncipio põt apparere ve
stigiũ digõnis aut dispositionis cõtrarie digõni
occultũ sicut exẽplificat Galenus tertio de crisi.
Luꝫ vrina aliqualiter rubesit aut subtilis aliqua
liter ingrossatur et hmõi vestigia digõnis occul/
ta nõ excludunt principia sed solũ manifesta sicut
cũ apparet yypostasis. ¶ Notandũ quinto ꝭm Gẽ
tilẽ q̃ hec notificatio pricipij cõuenit tã pricipio
pticulari q̃ vli. In vtrisq̃ eñ p̃focat̃ calor a mate
ria submersa in mẽbro magis q̃ in alijs tpibus.
Similiter etiã tpe quietis principij merito cause
añcedẽtis magis p̃focatur calor q̃ in quiete alio
rum temporũ. ¶ Contra instatur ꝭm Gentilẽ: q:
in principio particulari status vlis apparet ma/
nifestum vestigiũ digõnis cũ tota materia sit ma
nifeste digesta et pfecte. ergo hec notificatio q̃tñ
ad ptem illã nõ ꝯuenit prin°. pticulari. ¶ Rñdet
ipse pricipio q̃ hec descriptio cõuenit principio pti/
culari quantuꝫ ad primam particulã: sed quantũ
ad scḋam cõuenit solũ principio vniuersali: lꝫ ẽt
prima cõueniat principio vli. ¶ Scḋa rñsio. q̃ ẽt
in prin° particulari status lꝫ materia sit digesta
motus tamẽ eius est suffocatiuus caloris et con/
clusiu⁹: ita vt appareat in pulsu submersio ꝛ in vri
na subtilitas. ¶ Tertia rñsio sibi placens q̃ mate
ria faciens parorismũ in statu nõ est illa que ẽ di/
gesta: sed noua materia q̃ mouet̃. ¶ Sed hec rñsio
dio est absurda cũ possibile sit in statu esse aliam
materiaꝫ nisi q̃ digesta est. in statu eñ materia est
summe digesta. ¶ Prime due rñsiones magis mi/
hi placent lꝫ credã intentionẽ Auic. fuisse hic de/
scribere solũ tpa vlia penes materiã. lꝫ alique p/
ticule conueniant temporibus particularibus et
alique tpibus vniuersalibus penes accidentia.

Dubitatur ꝓpter q̃sitũ Gentilis vtrũ in pn° vli possint apparere si/
gna manifesta digõnis aut dispositionis cõtra/
rie digõni. ¶ Et arguit̃ q̃ sic. nã in prin. hõ potest
mori ꝛ pñt etiã in prin° appere signa mortis lꝫ
ꝓ tunc nõ moriatur. Silr possunt in pncipio ap/
parere signa ꝛ salutis: lꝫ hec in morbis materiali
bus sumunt̃ a digestiõe materie aut a dispositio/
ne digestioni cõtraria. ergo questio vera ꝓ parte
affirmatiua. ¶ Et confirmatur. nam in principio
potest vrina apparere nigra aut viridis q̃ est cer/
tum signum mortis si sit perseuerans. similiter in
principio põt apparere vrina laudabilis febre in
cipiente a materia summe digesta. ¶ In opposi/
tum est Auic. in diffinitione principij.

Pro solutione premittit Gale. q̃ di/
spositionem esse dige/
stioni cõtrariam potest dupliciter intelligi. vno
modo q̃ priuet digestionaẽ actu. et hec dispositio
ꝓprie vocatur cruditas tollens tam digestionem
q̃ dispositionem cõtrariam digestioni actu lꝫ nõ
aptitudine. scḋo modo potest intelligi dispositio
nem esse digestioni cõtrariam: q: priuet digestio/
nem actu et aptitudine sicut est dispositio cole/
re cinarie aut materia herpetis estiomeni carbũ/
culi ꝛ similium que nullo mõ possunt digeri. Quo
premisso ponit hanc cõclusionem. lꝫ in principio
appareant signa cruditatis priuantis digestio/
nem actu: et nõ aptitudine: licet etiaꝫ possint ap
parere signa occulta digestionis et dispositionis
cõtrarie: nõ tamẽ est possibile in principio appa/
rere signa manifesta digestiõis aut dispositionis
cõtrarie. prima pars ptꝫ cum morbi incipiãt vt
plurimum a materia cruda. Scḋa pars ꝓbatur.
q: de intentione Galeni tertio de crisi signa di/
gestionis aut dispositionis cõtrarie occulta non
separant principium ab augmento: sed solũ ma/
nifesta. Tertia pars cõclusionis est de mente Auic.
in diffinitione principij.

Ad argumenta aũt in oppositũ rñ/
detur q̃ licet hõ pos/
sit mori in pn° quo ad alterationeꝫ materie: et li/
cet possint apparere signa certa salutis et mortis
in principio. ista tamẽ non sumũtur a digestione
aut putrefactione materie: sed multotiens a quã
titate materie intensione morbi virtutis debilita
te et similibus quibus medicus prudens iudicio
rationabili iudicabit morbũ esse mortalem. sicut
econtra iudicabit salubrem et dispositionib⁹ cõ/
trarijs. ¶ Ad secũdum respondet ipse q̃ licꝫ mor/
bus incipiat cũ vrina nigra aut viridi: est tamen
adhuc in principio. Nam quãuis illa sint manife
sta signa dispositionis cõtrarie: illa tamẽ dispo/
sitio nõ ẽ acquisita in materia merito caloris pu/
tredinalis agentis in materia tẽpore morbi: sed
ante morbum. ꝛ hec apparitio nõ excludit princi
pium ab augmento. Augmentũ autẽ huius mor/
bi erit quando preexistenti malicie per actionem
caloris putredinalis tẽpore morbi noua addetur
malitia. ¶ Sed instat ipse ponẽ q̃ morbus inci/
piat a materia ita maligna vt nihil possit addi su
pra illam malitiã. tunc respondet ipse q̃ hic mor
bus hꝫ solum principium quo ad malitiã in quo
principio morietur. Similiter respondet de mor/
bo incipiente a materia digesta. ¶ Sed cõtra po
no q̃ morbus incipiat a materia summe digesta:
tunc per ipsum est in principio: et cũ euacuabitur
hec materia digesta erit declinatio. ergo fiet trã/
situs de extremo scꝫ de pricipio ad extremum scꝫ
ad declinationem sine medio: qḋ est satis absur/
dum. Tutius itaq̃ est dicere sicut dictum fuit in
questione de tẽporibus morbi. q̃ hic morbus inci
piens a materia digesta incipit a statu et q̃ nũq̃
precessit principiũ aut augmentum et post ipsuꝫ
statum sequitur declinatio. Similiter de morbo
incipiente a materia summe maligna qui incipit
in statu in quo morietur quẽ neq̃ p̃cessit aliud tẽ/
pus neq̃ sequetur. Unde apud me tenẽda est hec
conclusio licet inchoante morbo possint appare/
re signa manifesta: immo completa digestionis
aut dispositionis contrarie digestiõi: non tamen
est possibile q̃ in principio appareant nisi occul
ta signa digõnis aut cõtraria digestioni.

¶ Et principium quidem est inuentum in
omni egritudine. verum quandoq̃ occulta
tur sicut est eius occultatio in sinocha et
epilensia et

Galenus.

¶ Champeri⁹. Pricipiũ morbi est cum natura non ample opponi/

epilensia et apoplexia:ꝛ quandoqꝫ princi-
pium est occultū paucorū accidentium:et
estimatur ꝙ nō sit principiū in ea.Et simi-
liter quandoqꝫ in die primo febrium acu-
tarum videt̄ nubes et signum maturitatis
ꝛ estimat̄ ꝙ nō sit ei principiū:et nō est ita.
¶ Hic remouet dubiū ostēdens ꝙ in oī morbo est
pn̄m lꝫ aliquādo occultet̄ dās tres modos q̄bꝰ
pōt occultari. ¶ Primus modus qn̄ principiū est
ita breue ꝙ nō est cognoscibile sicut ī sinocha au-
gmastica que post pmā apparentē inuasionē p-
cedit fere semꝑ augendo.in hoc em̄ occultat̄ pnci
piū status et declinatio.ꝛ sicut in sinocha perau-
gmastica que a pria manifesta inuasione ꝓcedit
declinando occultat̄ ꝓpter breuitatem pncipiū
augmentū ꝛ statꝰ. Et in omotena que a prima ma
nifesta inuasione vniformiter se hꝫ et fere tota est
status occultant̄ ꝓpter breuitatē pncipiū augmē
tum ꝛ declinatio. Similiter dicendū est de paro
xismo apoplexie et epilensie. ¶ Secūdꝰ modus est
quādo morbus est paucorū accidentiū.estimatur
em̄ ꝓpter paruā lesionē ꝙ nō sit principiū et pro
prie hoc accidit in hoīe forti ꝛ nō delicato.lꝫ ta-
men in veritate hūerit pricipiū sensibiliter ledēs
operationes:qđ cognitum fuisset a medico si fuisset
p̄sens. ¶ Tertiꝰ modus qn̄ in die pma febriū acu-
tarum apparent in vrina nubes/siue ypostasis et
alia signa maturitatis quapropter estimatur nō
habere pncipiū lꝫ hūerit.hec aūt nubes aliqn̄ est
vera.qꝛ forte morbꝰ icepit a materia digesta. aut
qꝛ forte ꝓpter benignitatem materie calide acq̄si
ta est.aut tertio qꝛ hec nubes decisa est a materia
nō infecta que erat tpe sanitatis:sicut aliqn̄ acci
dit in pestilentialibus. Aliqn̄ aūt nō est vera ypo-
stasis:sed qđdā flegma liquefactū simile ypostasi
inter que duo est differentia.qꝛ illud flegma ante
finem hore petit fundū.ypostasis vero nō ita cito
descendit. Item ypostasis attinet cuidam relucen
tie:sed nō flegma.

Et augmentū quidē est hora in qua cōmo
uetur caliditas innata ad resistendum ma
teriei motu manifesto.et apparēt signa di
gestionis aut signa contraria digestioni.

¶ In hac parte describit augmentū duo dicens
pmū qđ ē hora in qua cōmouetur caliditas inata
ad resistendū materiei motu manifesto. Scđm' di
ctū est ꝙ in hora augmēti apparēt signa digestio-
nis aut dispositionis cōtrarie digōni. ¶ Notan-
dū circa pmā ptem ꝙ per caliditatē innatā de-
bemus intelligere totū calorē in febriente reptum
qui ptim est naturalis ptim p̄ternaturalis. hic q̄-
dem totꝰ calor q̄ primo erat a materia p̄focatus
iam mouetur motu manifesto ad resistēdum mate
riei ne prefocetur:ꝛ ad agendū in ipsam ad hūc fi
nē vt digeratur:sicut ignis qui primo sub lignis
viridibus suffocabatur iam spargitur et dilatatur
vt ligna calefiant.sic est de calore nostro respectu
materie.si ergo calor iste taliter agit ī materiam
vt fiat in ipsa manifesta impressio ratione cuius
sint apta sequi manifesta signa digestiōis vel cō-
traria tunc est augmentum. Si autem diminute
ipsam agitet vt non sint apta sequi vestigia dige
stionis aut dispositionis digōni cōtrarie nisi oc-
culta tunc est principium de quo sermo precessit.
¶ Notandū secūdo ꝙ hic calor ab anima directꝰ
licet intendat digestionem materie:nō tamē sem-
per materiam digerit. Si enim sit fortis ꝛ mate-
ria obediens sequitur digestio intēta ab eo. Si au
tem sit debilis ꝛ materia multum resistens ratio-
ne quantitatis aut ratione qualitatis male ma-
nifeste vel occulte:tūc sequit̄ dispositio cōtraria
digestioni. Nec est credendum ꝙ ille calor semper
resistat dispositioni male in materia a calore pu-
tredinali inducēde:immo plerūqꝫ accelerat ipsiꝰ
inductionem materie calefaciendo.

¶ Et status quidem est hora in qua vehe
mens est pugna inter naturaꝫ et materiā
et apparet victoria vnius ambarum earuꝫ
super aliā et est hora pugne.

¶ In parte presenti notificat statū:ꝛ hꝫ duas p-
tes.in pma describit statū.in secūda ibi.(Et eiꝰ
spacium) declarat tēpus durationis eius. In pri
ma parte describens statū dicit tria. Primū est ꝙ
status est hora in qua fit vehemens pugna inter
naturam ꝛ materiā. Scđm ꝙ in hac pugna appa
ret victoria vnius ambarum super alterā.s. natu-
re supra materiam aut ecōtra. Tertiū qđ est hora
pugne. ¶ Circa primā partē notandum ꝙ vehe-
mens pugna inter naturā ꝛ materiam accidit ex
resistentia materie ad naturā sicut in ceteris trās-
mutationibus et motibus mere naturalibꝰ q̄ oēs
sunt successiui et fiunt in tempore ꝓpter resisten-
tiam passi ad agens. Deducta enim resistentia
transmutans ageret in nō tempore.hec autem pu-
gna est maior in statu q̄ in aliis temporibus licꝫ
quocunqꝫ tempore sit aliqua pugna inter naturā
et materiam sed nō vehemens sicut in statu.

Contra in augmento multotiens est ma
ior pugna q̄ in statu eiusdem
morbi.vtquando materia in statu est pauca.quia
in temporibus precedentibꝰ est s̄m partem expul
sa.tā̄ē em̄ in statu paroxismi sunt remissiores ꝛ mi
nus durātes q̄ in augmēto.ꝛ per ꝯñs minor pu-
gna. ¶ Ad hoc dicūt aliqui q̄ status hic descriptꝰ
est solū morborū in q̄bus cōcidunt tpa penes al-
terationem materie et accidētia:ꝛ isti sunt morbi re
seruantes materiā ad vnā creticam expulsionem.
In aliis em̄ nō est incōueniēs pugnā esse maiorē
in augmēto et pnꝰ quo ad digōnē.ꝛ plerunqꝫ in-
cludat pn̄m augmentū ꝛ statū quo ad accidentia:
et status quo digestionē nō includat in illis nisi
declinationē quo ad accn̄tia:sicut in pleuresi ꝛ in
oībus morbis materialibꝰ in q̄bꝰ materia in plu
ribus vicibus in principio ꝛ augmento est expul
sa. ¶ Uerū s̄m hanc rationē opꝫ dicere hāc descri
ptionem nō cōpetere cuicūqꝫ statui vniuersali,pe
nes materiā. ¶ Aliter ergo dr̄ ꝙ aliorum paritate
supposita precipue ex ꝑte quātitatis materie ma
ior est pugna in statu q̄ in augmento.qꝛ materia
in statu hꝫ oīm digōnem ꝛ putrefactionē quā re-
cipit in augmento.ꝛ per ꝯñs est apta magis sti-
mulare virtutem q̄ in augmēto. Et precipue hoc
est verum apud tenentes digestionem et putrefa-
ctionem simul intendi. Et est etiaꝫ in statu maior
agitatio materie non solum ex parte alteratiōis
sed etiam motus localis cum in statu magis q̄ in
temporibus precedentibus fiat commotio ante-
cedens crisim per quam separatur inuatiuum a
nociuo. Et tertio etiā in statu fit pugna cretica
per quam materia expellitur ad extra aut permu
tatur.hec enim omnia licet aliquando possint ac
cidere in augmento:non tamen sunt de ratione
augmenti. ¶ Contra sequitur ꝙ in declinatio-
ne est tanta pugna quanta est in statu.cum ha-
beat omnē digestionem.ꝛ putrefactionē quā ha-

rie superata ab ea que gignit morbum mate ria. Et princi pium accessio nis feb. et plu rimum est cor reptio omnium extremarum ꝑ tium precipue nasiqꝫ totiꝰ corporis frigi ditas. Estqꝫ etiam lingua tussi cula irritet se frigiditati im mixta oscita tio:ꝛ prurituꝫ vel nausea:vel vomitus lassi tudo deficien te aīa:ꝛ capitis dolor vel alte riꝰ partis. In somnū sepe de lapsus. prius preterea par uus:tarde re scindens. Alcē sus est cū dolo ris capitūt icre mētū:et febris intēdit. Aeies cū hec oīa tem pus custodiūt Declinatio seu decessio:cū do lores:difficul tas anhelitus et si ita euenit tussis cū febri in corpore deu agūtur. In pu bertate aūt pa roxismorū mo riuntur vi ꝛ ve hementia egri tudinis supa ta natura:vbi egri potestas vicqꝫ fuit. H aūt modo ꝯtingit etiam in addi tamento paro xismi ipsorum mo ri:in deficiēti bus autem vi ribus ꝓpter ꝑpor morū moriunt̄ soluta ipsis vi tali firmitudi ne. hinc videt̄ vulgaribus:et imperitis:tūꝫ melius habere cū exurgit:ꝛ vē ter ducit̄ aīa deficiētes.

hebat materia in statu: et cum hoc materia localiter mouetur et expellitur. ¶ Respondetur ꝙ licet in multis sit paritas: tamen in hoc est differentia ꝙ in ratione declinationis includitur ꝙ materia sit paucificata respectu eius qḋ erat in statu. non autem hoc includitur in ratione status respectu augmenti. ¶ Secũdo instatur cõtra descriptionẽ quia motus digestionis et dispositionis contrarie digestioni sunt velociores in augmento ꝙ̃ in statu cuꝫ magna pars digestiõis aut putrefactionis acquiratur in augmẽto: parua autem in statu In statu enim fit solum complementum digestionis aut dispositionis cõtrarie: quare valde paruz intenditur. ¶ Ad hoc respondetur ꝙ quantũcunqꝫ hoc assumptum sit verum et conueniens diffinitioni augmenti: tñ negatur consequentia ppter tres causas dictas statim que faciunt maiorẽ esse agitationem et maioreꝫ pugnaꝫ in statu ꝙ̃ in augmento. ¶ Circa secũdum dictum est notandum ꝙ post hanc vehementem pugnam in statu apparet dominium aut nature supra materiam cum apparent signa complete digestionis sumpta maxime ex vrina. aut apparet dominium materie supra naturam cũ apparent signa completa dispositionis digestioni contrarie. ¶ Circa tertium dictum notandum ꝙ status est hora pugne scilicet cretice. fiunt enim crises maxime in statu tuꝫ quia virtus est multum irritata. tuꝫ q: materia est summe digesta: ⁊ sic parata expulsioni. aut summe maligna virtutem facile oppressura. ¶ In hac ergo particula vltima diffinitionis loquitur de pugna cretica. sed in prima particula: cum dicit q: est vehemens pugna loquitur de pugna nõ cretica.

Et eius spacium est in habentibus paroxismos acutos paroxismus vnus. et non cognoscitur nisi per illum qui sequitur ipsuꝫ aut duo paroxismi et cognoscitur in tertio eius: ideo ꝙ non addit super illos ambos in pluribus nisi in egritudinibus macronorijs. fortasse enim assimilantur paroxismi plures in omnibus iudicijs suis. et illic apud statum completur vestigium digestionis aut contrarij eius.

¶ In hac parte declarat quod sit spacium status et quomodo cognoscitur. et tria dicit. Primum ꝙ status in morbis habẽtibus paroxismos acutos idest in morbis valde acutis est vnus paroxism⁹ aut ad plus duo paroxismi sed i egritudinib⁹ macronorijs. i. longi tpis possunt esse valde plures paroxismi status q̃ vel erunt similes in oĩbus iudicijs suis. s. in longitudine intẽsione ⁊ lesione operationũ et similibus. Scḋo dicit ꝙ status nõ cognoscitur nisi per paroxismũ sequentẽ. Si enĩ paroxismus sequens sit valde remissus tunc precedentes omnino similes fuerunt status. Tertio dicit ꝙ in statu cõpletur vestigiũ digestiõis aut dispositionis ei contrarie. ¶ Contra scḋm dictum est sententia Gal. primo afforis. cõmento 7°. et primo de crisi. dicentis ꝙ status cognoscitur anteꝙ̃ sit ⁊ quando est presens. ¶ Preterea cũ omnis dieta ordinetur in relatione ad statum quomodo nõ pcognito statu potest medicus egrum dietare. Respondetur ꝙ iudicio cõiecturatiuo ⁊ estimatione veritati ppinqua cognoscitur status anteꝙ̃ sit. ⁊ multo magis cum est presens. que cognitio sumitur ex natura morbi: quãtitate materie: qualitate ipsius: temporeꝫ et virtutis cõstantia vel debilitate et ceteris de quibus in sequenti caplo: cum scietia certa nõ cognoscatur status nisi cũ pterijt per paroxismuꝫ sequentem. ¶ Ex tertio dicto collige ꝙ digestio et similiter cõtraria dispositio intendũtur in statu. dicit enĩ ꝙ cõpletur vestigiũ digõnis aut sui contrarij in statu. Et hoc idẽ sentit Gal. primo affo. cõmẽto 12. et primo de crisi. lz quidem scḋm verba Auer. 5°. colliget dicentis ꝙ cum cessat digestio aut putrefactio tunc est status. q. d. ꝙ in statu materia nõ digeritur: necꝫ putrescit. sed omnis talis trãsmutatio fit in augmento glosandus est ꝙ nõ ita manifeste pcedit digestio aut putrefactio in statu sicut in augmento.

Et declinatio quidẽ est hora qua calor innatus iam dominatur materiei ⁊ vincit eam ⁊ existit in cõgregationis eius separatione. s. rei post reꝫ: et alleuiatur caliditas caloris occulti. et expellitur ad extremitates donec resoluitur et multotiẽs ingrossatur. Declinatio se decessio.

¶ In parte presenti describit declinationem. ⁊ dicit quatuor. primo ꝙ declinatio est hora in qua calor inatus iã dñatur materie ⁊ vincit eam. scḋo dicit ꝙ existit in separatione cõgregationis eius. s. rei post rem. s. ptis post partem. tertio dicit ꝙ per hanc expulsionem alleuiatur caliditas occulti. s. partiũ occultarũ intrinsecarũ et expellitur ad extremitates. s. pars materie et caliditas. Ultimo dicit ꝙ hec declinatio durat donec resoluitur: et destruitur caliditas aut donec resoluitur. s. totaliter expellitur materia siue sensib[i]liter: siue isensibiliter. et multotiens ingrossatur. s. apatur aliqḋ membrũ materia ad illud membrũ cretice pmutata. aut ingrossatur. s. materia quando resolutis partibus subtilibus remanet cinericium: qḋ non est amplius vehiculũ caloris putredinalis. ⁊ hec maxime accidit quãdo materia est difformis ita vt habeat ptem subtilem et partẽ grossam. si enĩ esset vniformiter subtilis tota resolueretur. ¶ Circa primũ dictũ est notandum. ꝙ lz in statu salubri natura dñetur materie quantũ ad digestioneꝫ et separationem nocitiui a iuuatiuo: tamen in declinatione dñatur materie magis ꝙ̃ in statu: ⁊ alijs tpibus quantũ ad expulsionem materie ad extra corpus vel saltẽ permutando eã a loco in quo est ad aliqḋ mẽbrũ: quantũcũqꝫ enĩ in alijs tẽporib⁹ possit fieri materie expulsio. ⁊ permutatio: hoc tamen fit pl⁹ pportionabilr in declinatiõe ꝙ̃ in aliquo tẽporũ precedentiũ. ¶ Circa 2ᵐ nota ꝙ fit expulsio materie per partẽ post partẽ. q: expellitur nocitiuum et remanet iuuatiuũ in crisi laudabili que est in declinatiõe ad differentiã mot⁹ sinthomatici q̃ põt esse in quocũqꝫ tpe alio cũ quo quasi subito expellitur iuuatiuuꝫ ⁊ nocituũ. ⁊ ideo in declinatione vera illa expulsio fit cũ bona egritolerantia ⁊ cõferentia: nõ sic in alijs tpibus. ¶ Circa tertiũ nota ꝙ lz alleuietur caliditas tam partium intrinsecarum ꝙ̃ extrinsecarum tamen plus proportionabiliter alleuiatur caliditas partiuꝫ intrinsecarum a quibus materia expellitur cũ de ipsa forte aliquid ad partes extrinsecas expellatur. ¶ Ultimo nota duplicem crisim accidentẽ in declinatione frequentius ꝙ̃ in alijs temporibus vnam euacuationis: alteram permutationis.

Pro declaratiõe descriptiõis hoꝝ tẽporũ dubitatur vtrũ he descriptiones sint temporũ vniuersalium aut particularium. Et si vniuersalium an ipsorum distinctorum

distinctorū penes alterationē materie: an ipsorū vniuersalium, distinctorū penes morbi essentiam et accidentia. ¶ In qua questione tenenda est hec cōclusio ꝙ intentio Aui. fuit hic diffinire tempora vīia febrium penes alterationem materie distincta. et sic videbis dēm particulaꝫ in his descriptionibus positam cōuenire tēporibus vīib⁹ penes materiā distincta. Non aūt intētio sua fuit diffinire tempora particularia cū eorum diffinitionem ponat in sequenti caplō ꝙuis alique particule in his diffinitionib⁹ posite eis possint adaptari. nec etiā intentio sua fuit diffinire tempora vniuersalia penes morbi essentiam et accidentia cum has diffinitiones posuerit scōa primi ca°. 7°. que diffinitiōes ibidem posite sunt cōmunes febribus et omnibus morbis.

Stat⁹ i. seu acumen siue acies

¶ Et status quidē diuersificātur in egritudinibus. egritudinū eñ valde acutarum lōginquior status est vsq; ad quatuor dies et febres effimere sunt de hac summa: veruntamen ipse non numerantur acute: qm̄ nō sufficit in acuitate egritudinis vt sit status eius proximus: immo sit de egritudinibus habentibus timorem. Et sequuntur eas febres acute absolute nō valde. ⁊ sunt ille quaruꝫ status peruenit vsq; ad quatuordecim dies: et quod est supra id.

¶ In parte presenti Auic. ponit quatuor cano. cōpletiuos huius doctrine de temporibus morbi. Et sic posset diuidi in quatuor partes. scōa ibi. (Et cognitio quidē egritudinum). tertia ibi. (Et plures quidem febrium.) quarta ibi. (Et febres quidem diuersificantur.). Primus canō est ꝙ status diuersificantur in egritudinibus quantuꝫ ad propinquitatem et longinquitatem. Egritudinū enim valde acutarum quas Ga. appellat acutas in vltimo. prima particula affor. status propinquior est vsq; ad quatuor dies. huius autē tam cite terminationis causa est ꝙ natura nequit tam fortes motus tolerare nisi paruo tēpore. Est eñ necessarium vt natura cito vincat aut vincatur. et effimere quantū ad hāc propinquitatem sunt ex hoc numero. terminantur eñ in quatuor diebus et proprie effimera et apostemate et nauseatiua satietate: nō tamen dicūtur acute cum nō sit in eis seuitas accidentium que preter breuem terminationem requiritur ad hoc vt egritudo dicatur acuta. Similiter diceretur de tertiana pura duorum aut trium paroxismorum. Sunt in secūdo loco alique egritudines absolute acute distinguēdo eas cōtra peracutas. Istarum quedam sunt quarum status ē .14. dierum. Alie autem vocātur acute tropice idest cōuersiue quaruꝫ status est a .14. vsq; ad 40. supplete vos. Alie sunt cronice quarum stat⁹ est supra .40.

¶ Et cognitio quidē egritudinū acutarū in ordinibus suis et cronicarum est iuuatiua in regimine cibi egri fm ꝙ dicemus in sequentibus.

¶ Secūdus canō est ꝙ cognitio egritudinum acutarum ⁊ cronicarum in ordinibus suis idest temporibus suis est iuuatiua in regimine cibi fm ꝙ dicetur in capitulo de regimine febricitantium. medicus nanq; ordinat dietam in comparatione ad statum. Si enim status est longinquus aliorū paritate supposita ordinat dietam grossiorem. Si vero propinquus subtiliorē: et quanto magis accedit ad statum quantum est merito status non sumendo indicationē a repletione nec ab alia re tanto ordinat dietam subtiliorem.

¶ Et plures quidez febriū complēt principiū augmentū et statū in paroxismo vno. et faciūt poxismum alium declinando.

¶ Tertius canon est. ꝙ plures febres cōplent principium augmentum et statum in vno paroxismo deinde faciunt scōm paroxismum ptinentem declinationi: immo etiam quod plus est plures febres tertiane quartane et quotidiane complent in vno paroxismo. Et dicuntur tertiane quartane et quotidiane merito materie a qua pendēt apte paroxismareq; huiusmodi prodis.

¶ Et febres quidē diuersificantur in his temporibus. de eis quidem sunt quarum augmentū prolongatur. et de eis sunt quarum declinatio prolongatur.

¶ Quartus canon est. ꝙ febres diuersificantur in tēporibus penes longitudineꝫ aut breuitatē vni⁹ tpis in cōparatione ad alia. Sunt eñ quedam in quibus augmentū plogatur. et quedam in quib⁹ declinatio est longa in cōparatione ad alia tēpora. Et tu dic similiter de statu ⁊ prin°. Harum aūt diuersitatum causa diffuse perquiretur inferius in capitulo intitulato de rebus in quarū quibusdam cōueniunt febres ⁊ in quibusdā differūt.

¶ Cognitio horarum egritudinis vīium quādoq; est ex spē egritudis. nā spasmus sicc⁹ ⁊ epilēsia ⁊ apoplexia ⁊ sinā chia sunt ex acutis valde: ⁊ tertiana pura ⁊ causon dē acutis nō valde: et quartana et paralesis de macronoxijs.

¶ Postꝙ Aui. in pcedenti ca. notificauit tpa egritudinum ⁊ pprie febriū quantū ad eorū qditates hic docet cognoscere huiusmodi tēpora et marie statum vniuersalem iuxta rubricam. qr fm ipsius exigentiam est dieta vniuersalis ordinanda vt est apud Gale. prima afforismorꝫ. et primo de crisi. Galenus.

Sed qr etiam varianda est dieta pticularis fm exigentiam temporum particularium docuit Auic. in presenti capitulo non solum cognoscere tempora vniuersalia sed etiaꝫ particularia. hꝫ igitur hoc caplm duas partes. in prima docet cognoscere tēpora vniuersalia. scōa. ibi. (Cognitio aūt horarum pticularium) docet cognoscere tempora particularia describendo. Prima ps diuiditur in duas. nam in prima docet cognoscere tempora vīia et proprie statum per signa preapparētia. in scōa parte ibi. (Et quādoq; cognoscitur ex dispositione euacuationum) docet cognoscere hmōi tēpora p signa post appentia. p⁹ pars iterū diuiditur in plures ptes fm ꝙ plures sunt materies signorū papparētiū. ptes vero patebūt discurrendo per textū. ¶ Pro cuius notitia sciendū ꝙ signa illa dicuntur preapparentia que scōm plurimum preapparent in principio egritudinis. Sed illa dicuntur postapparentia que secūduꝫ plurimum non apparent in principio egritudinis. Exemplum primorum. sicut species egritudinis. regio tempus complexio ⁊c. Exemplum secūdorum. sicut euacuatio ⁊ digestio. In pria parte docet Auicenna cognoscere tempora vniuersalia et proprie statum et specie egritudinis. Nam spasmus siccus .i. de inanitione et epilensia vnius paroxis

mi et apoplexia et sinantia sunt egritudines val/
de acute quatuor diebus terminãde: quarum sta/
tus est valde propinquus. Sed tertiana pura. cõ/
tinua et causon sunt ex acutis non valde qua/
rum terminatio est inter quartum et decimũquar
tum. sed quartana et paralesis sunt ex macrono/
xijs idest valde longis quarum status est longin/
quus. ¶ Notandum circa hãc partem ꝙ licet hec
noticia sumpta ex specie egritudinis valde iuuet
medicum in cognoscendo longitudinem aut bre/
uitatem egritudinis et cõsequenter vtrum status
sit longinquus aut propinquus vel medius. tamẽ
hec nõ ẽ certa noticia nec limitata ꝫ species egri
tudinũ. nam quartana ponitur inter cronicas. et
tamen quandoq; quartana in tribus aut quatuor
paroxismis finitur. ¶ Similiter quãdoq; vidi pa
ralesim in septem diebus liberatam. et similiter
multotiens vidi tertianam vnius poxismi. ¶ Pre
terea esto ꝙ omnes flegmatice aut plures sint cro
nice. maxime tamen est differentia inter duratio/
tiones earum: et consequenter in propinquitate
et longinquitate status earum. quare hec noticia
nõ est omnino limitata nec certa sed ipsa cũ alijs
multum iuuat medicum in cognoscendo propin/
quitatem aut distantiam status. Et q2 exempla
hic posita sunt aliqualiter dubia ideo declaratio
ne indigẽt. primo spasmus sicc⁹ particularis po/
test esse coeternus patienti: quia nec interficit nec
liberari potest: vt puta spasmus digiti combusti:
sed spasmus siccus vniuersalis tam fact⁹ est egri
tudo peracuta occidens infra quartum. ⁊ de hoc
est ꝫm hic. Spasm⁹ tamẽ humidus scdm plurimũ
est magis acutus frequenter occidens in die na/
turali propter nocumentum in anhelitu. ¶ Tenẽ/
dum tamen est ꝙ spasmus siccus eque intẽsus cũ
spasmo humido citius interficiat cum eque bene
impediat anhelitum sicut humidus. ⁊ cum hoc in
sicco est virtus magis debilis per essentiam. Epi
lensia quoq; quantũ ad totam sui cõsistentiam est
egritudo cronica. nec potest dici ꝙ hic Auicẽ. in/
telligat de paroxismo vno epilensie cum hic non
declarat tempora particularia sed vniuersalia.
¶ Est ergo dicendũ ꝙ hic loquitur de epilẽsia ha/
bente vnicũ paroxismum. Apoplexia autẽ est egri
tudo acuta valde: nõ quia cito terminetur ad mor
tem aut ad salutem. sed q2 aut terminatur ad mor
tem aut desinit apoplexia cum permutetur ad pa
ralisim. Vel dicatur ꝙ intelligit hic de forti apo/
plexia que semper cito ad mortem terminatur in
quarta vel infra: maxime squinantia anhelitum
impediens que fit in musculis epiglotis maxime
intrinsecis. hec enim ꝫm plurimum occidit circa
quartam: immo frequenter in prima die natura/
li. squinantie autẽ que fiunt in musculis mere in/
trinsecis aut extrinsecis aliquãdo trãscẽdunt quar
tam ⁊ non sunt semper ex peracutis. Tertiana au
tem pura ponitur inter acutas valde si sit conti/
nua. q2 habet vtrasq; conditiões. Est enim seuo
rum accidentium: et terminat̃ inter quartam ⁊ se
ptimam. Si autem sit interpolata numeratur in
ter acutas absolute quantum ad terminationem
nõ quantum ad seuitatem accidentium. Causon
autẽ q̃ pendet a colera aut flegmate salso peccan
te aut in venis totius aut in locis cordi propin/
quis cõiter terminat̃ inter quartũ ⁊ decimũq̃rtũ.

De attonitione et morbo herculeo siue comitiali.

Squinantia siue sinantia vel angina.

¶ Et quandoq; ex motu egritudinis. naꝫ
si paroxismi sunt breues significant ꝙ sta/
tus est propiquus: sicut tertiana pura. tem
pus enĩ paroxismorũ eius est ex tribus ho
ris vsq; ad quatuordecim horas. et si sint
prolixi significant ꝙ materia est grossa et
status loginquus: sicut tertiana pura. ⁊ si
nõ fuerint illic paroxismi: imo materia ei⁹
fuerit acuta: sicut sinochi tũc egritudo erit
acuta. et si fuerint signa eius signa frigide
grosse aut decliuis ad grossitudinem tunc
egritudo erit nõ acuta. et si remanserint cũ
dispositione sua tunc egritudo non erit il/
lius acuitatis.

¶ In hac scda parte ponit scdam manerię signo/
rum sumptã a motu egritudinis. Et dicit quinq;.
¶ Primũ ꝙ si paroxismi sint breues significant ꝙ
status est ppinquus. ⁊ ꝙ egritudo est breuis: sicut
in tertiana pura. tps enĩ paroxismorũ eius ẽ ex tri
bus horis vsq; ad. xiiij. Si vero poxismi sunt pli/
xi significant ꝙ materia est grossa aut multa et cõ
sequenter ꝙ egritudo est longa ⁊ status est longin
quus: sicut tertiana nõ pura. paroxismi enĩ ipsius
durant vsq; ad triginta horas et supra interdum.
¶ Tertiũ dictum ꝙ si in aliqua febre non fuerint
paroxismi: tunc debemus cõsiderare materiam.
Si enĩ fuerit acuta ⁊ calida ⁊ subtilis: sicut mate/
ria sinochi. i. febris sanguinee: tunc egritudo erit
acuta terminãda a quatuor vsq; ad quatuordeciꝫ.
¶ Quartuꝫ dictum. ꝙ si adsint signa frẽ et grosse
materie aut declinantis ad grossitiem: tũc egritu
do erit nõ acuta scꝫ absolute. erit enĩ tropica. sed
ꝫm plurimũ cronica vltra. 40. terminãda. ¶ Qui
tum dictum est. ꝙ si egritudo remanserit cum di/
spositiõe sua. q2 sit continua in qua non sint signa
materie acute neq; materie frẽ grosse. sed supple/
te vos signa materie mediocris: tunc nõ erit illi⁹
acuitatꝭ cui⁹ acuitatis est sinoch⁹ neq; ita longa si
cut cõtinua pendens a materia frigida et grossa.

Quinq; sunt notatu digna.

Dubitatur circa duo prima dicta vtrum paroxismi breues significent
morbũ breuẽ: et cõsequenter statũ esse ppinquuꝫ.
¶ Et similiter ecõtra significent paroxismi longi.
¶ Et arguitur ꝙ non. nam paroxismi epilensie
sunt valde breues et breuiores q̃ paroxismi ter/
tiane: cum tamẽ ipsa sit longissima. est enim fre/
quenter coeterna patienti. ¶ Et cõfirmatur. quia
apoplexia est breuis ꝫm plurimum ante quartuꝫ
terminãda: paroxismus tamẽ eius longior q̃ pa/
roxismus epilensie. ¶ Secũdo febris existẽs in pri
cipio est longior q̃ ipsamet existens in statu: cũ tñ
in prin⁹ poxismi sint breues: in statu vero longio
res. ¶ Forte dr ꝙ intentio Auic. nõ est comparare
eandem egritudinẽ ad seipsam ꝫm diuersas egri
tudines. ¶ Contra accipiamus vnam aliã egritu
dinem cuius totalis materia ab ipso initio sit ita
disposita sicut materia in statu alterius egritudi
nis. et certum est ꝙ hec secũda erit breuioris ter/
minationis et habebit paroxismos longiores.
¶ Tertio sit a. febris pendens a materia diffor/
mi cuius vna pars sit subtilis ⁊ alia grossa. ⁊ sit b
feb. pendẽs a materia vniformiter grossa sicut est
materia a. sed minoris q̃titatis. Et sequit̃ ꝙ po/
xismi a. dependentes a mã subtili erũt breuiores
q̃ paroxismi b. ⁊ tamen a. erit longior b. vt pa/
tet ex casu. ¶ Quarto possibile est propter subti/
litatẽ materie naturã totam materiam simul ex/
pellere que tñ faciet vnum poxismum cuꝫ tamen
ipsa sit breuissima. Vltimo. paroxismi continua/
rum sunt longiores q̃ paroxismi interpolatarum.

cum tamẽ

est tamen cõtinue febres sint breuiores interpo⸗ latis vt est apud Gale.tertio de crisi.caplo tertio ergo longitudo parocismorum nõ significat egri tudinis longitudines.igitur ⁊c.¶ In oppositũ est Auicẽ in parte presenti.

Pro solutione q̃onis p̃mittendum ꝙ varietas porismorũ ⁊ egritudinũ q̄ fiunt in hũano corpore ꝓuenit ex tri bus causis.primo ex varia dispositione mẽbrorũ mittentiũ et recipientiũ.scdo ex varia dispositio⸗ ne materie.tertio ex his que vtrisq; causis tã; di⸗ ctis superueniũt.ex pte q̃dem mẽbrorũ mittentiũ fit magna variatio in paroxismis et egritudini⸗ bus ẞ; potentiã eorũ vel debilitatẽ.Nã si mẽbrũ est potens in expellendo expellit multã quãtitatẽ materie in vna vice aut aliq̃ corpis mẽbrũ aut ad extra corpꝰ sicut cõtingit in stomacho forti qui vnica vice multũ euomit et debilis parũ.Simili⸗ ter cerebrũ apoplecticũ forte expellit materiã mul tam ad neruos vt se deponeret.debile aũt nõ sic.⁊ siľr epar aut mẽbra fortia itrinseca expellerẽt vna vice multã materiã ad extra venas facturã paro⸗ xismos longos.et si debilis sit nõ tantã poterit ex pellere.Et similiter si mẽbrũ recipiẽs fuerit forte nõ tm̃ recipiet:debile autẽ recipiet plus.Siľr est diuersitas ex parte mẽbrorũ postꝙ materiã rece⸗ perint.fortia eñ facillime materiã expellũt sensi biliter aut insensibiľr.similiter habentia vias la⸗ tas facilius expellũt q̃ habentia ipsas angustas. vñ in hoĩbus latorũ pororũ citius paroxismi ter⸗ minant̃ q̃ in hñtibus poros strictos.tertio cõtin git hmõi diuersitas ꝓpter fortiorẽ conatũ virtu⸗ tis ad expellendũ materiã receptã qui conatꝰ põt ꝓuenire ex duobus:aut ex nimia sensibilitate.ꝓ⸗ pterea in colericis et corporibꝰ siccis tm̃ porismi citius terminant̃.natura eñ ꝓpter sensibilitatẽ magis irritata est ad materie expulsionẽ.scdo ꝓ⸗ uenit hic conatus ex parte nobilitatis lese actio⸗ nis.et ꝓpter hãc cãm cerebrũ apoplecticũ cito ex pellit materiã apoplexie ad neruos nõ sufferens tantã lesionẽ.scdo principaľr ꝓuenit hec diuersi⸗ tas paroxismorũ et egritudinũ in sua duratione ex parte dispositionis materie.q: si multa sit aut grossa aut viscosa aut per aliquã qualitatẽ mani festã vel occultã virtuti inimica opprimens tp̃am est cã longitudinis porismorũ ⁊ egritudinum.Si vero habeat ꝯrias dispositiões est cã breuitatis et ꝓpriẽ si sit digesta.tertia cã p̃ncipalis huiꝰ di⸗ uersitatis ex pte rerũ extrinsecarũ respectu istarũ duarũ causarũ que sunt magis p̃ncipales est hec. Certũ eñ est ꝙ cõplexio calida regio calida tp̃s calidũ et sicca abbreuiant egritudines et paroxis mos et contraria ꝓlongant.

His ita p̃missis sit hec cõclusio rñsiua ad q̃ situ de intentione Aui.in parte p̃n⸗ ti.ꝙ oĩ paritate supposita preterq̃ ex parte mate rie multe grosse viscose aut modis ꝯtrarijs cõdi⸗ tionate breuitas porismorũ ẞm plurimũ signifi⸗ cat breuitatẽ egritudinis.et ecõtra longitudo po rismorũ significat longitudinẽ egritudinis.ꝓbat̃ nã si paroxismi sunt breues significãt ꝙ materia est pauca aut subtilis et ecõtra.si longi significãt ꝙ sit grossa aut viscosa aut multa.⁊ sic oz esse dis⸗ posita q̃ ẽ sub forma cause añcedentis sic̃ materia porismalis.g̃ porismi breues significãt breuitatẽ egritudinis et longi longitudinẽ ẞm plurimum.

Ad rationes in oppositũ.Ad p̃mã; de epilẽsia dr.ꝙ nõ est inten tio Aui.cõparare epilensiã ad feb.sed intẽtio sua in his signis est cõparare adinuicẽ egritudines eiusdẽ spẽi.Vñ ꝯsr dico ꝙ epilensia habens po⸗ rismos breues est breuior q̃ hñs porismos lõgos ¶ Et ad cõfirmationẽ de apoplexia q̃ est breuis: et tñ hʒ paroxismũ longũ in cõparatione ad epi⸗ lensiã dr ꝙ nõ seruat̃ paritas in situ materie. Est eñ materia in apoplexia cõtenta ẞm plurimũ eiꝰ in scdo.et vltimo ventriculo cerebri.sed materia epilensie magis in anteriori ventriculo quare ma teria apoplexie permutat̃ ad nucham.nã q: mul⸗ ta et grossa non põt facile resolui aut alio mõ ad extra expelli:sicut materia epilensie q̃ est paucior et subtilior.¶ Ad scdm dr ꝙ nõ seruat̃ paritas.in statu eñ est materia magis digesta q̃ in principio quapropter paroxismi fiunt longiores cũ sit ma⸗ gis parata vt expellatur de venis ad extra venas. ¶ Ad tertiam de materia difformi dicit̃ illud cõ⸗ cludere propterea in cõclusione dictũ fuit ẞm plu rimũ.et similiter respondet̃.¶ Ad quartũ.neq; de hoc miretur aliquis.vnũ eñ signũ non sufficit ad significandũ longitudinẽ aut breuitatẽ egritudi⸗ nis:sed oĩa tredecim de quibꝰ agitur in presenti ca.sunt adinuicẽ cõparãda vt defectꝰ in vno sup⸗ pleat ɔ̃fectũ alteriꝰ.¶ Ad vltimã dr.ꝙ cũ cõpant̃ quartana cõtinua et tertiana interpolata nõ ser⸗ uatur paritas ex parte sitꝰ materie cũ in cõtinuis cã cõiuncta paroxismi sit ad intra venas:sed in in terpolatis extra venas.Sed si cõparent̃ tertiane cõtinue adinuicẽ aut due interpolate adinuicem ille quarũ porismi erũt breuiores abbreuiabũtur et quarũ longiores elongabũtur.¶ Vltimo solet q̃ri an continua sit breuior interpolata.¶ Ad qd̃ dr.ꝙ cõtinua ad totã interpolatam cõparata est breuior vt vult Ga.q̃rta pticula affor.afforis.illo. tertiana pura in septem periodis iudicat̃ lõgis⸗ sima.Sed si cõparet̃ ad totũ tp̃s afflictionis in in terpolatis certum est ꝙ illud est maius.s.tempus afflictionis.continue q̃ interpolate aliorum pa⸗ ritate supposita.

¶ Et quãdoq; est ex ꝟtute cui velociter ac⸗ cidit debilitas.q̃re est egritudo acuta aut non appet illud ⁊ est egritudo non acuta.

¶ In hac tertia parte docet cognoscere morbi longitudinem ex virtute.nam si virtuti aduenit de bilitas significatur ꝙ egritudo est acuta idest bre uis terminationis.Si autem ei nõ accidat debi⸗ litas.scilicet notabilis:tunc egritudo est nõ acu⸗ ta idest nõ breuis terminationis.¶ Notandum primo ꝙ virtutem debilem arguimus ex operatio⸗ nibus cum ipsa nõ est bene potens ad illas per⸗ ficiendas:⁊ secũdo ex pauca resistentia causis al⸗ terantibus.¶ Notandum secundo de intentione Auicen.scdã primi virtutem ex tribus debilitari: aut propter nocumentum in membro:sicut cum est lesa sua complexio compositio aut vnitas.se⸗ cũdo propter nocumentum in spiritibus:sicut cũ sunt pauci aut aliqua mala qualitate infecti ma nifesta vel occulta sicut est venenositas.tertio de⸗ bilitatur propter defectum in ipsa virtute idest in ipsa anima cum est distracta per multiplices ⁊ for tes operationes.sic enim preter modum vacans operatiõibus animalibus debilitatur scdm ope rationes naturales etiam absq; hoc ꝙ spiritus membrorum naturalium resoluantur aut conuer⸗ tantur ad membra animalia:immo solum quia anima non applicatur ad illas operationes per agẽdas. Sic enim intenti fortibus imaginatio nibus delata sub oculis nõ videmus.scdo de aia

¶ Champerꝰ. Quidaʒ enim morbi breues sunt:q̃ cito vel tollunt homi⸗ nẽ vel ipsi cito finiunt̃. Qui⸗ dam longi sub q̃bus neq; sani tas in propin⸗ quo neq; exi⸗ tium est. Ter⸗ tiumq; genꝰ co rũ est:qui mo do acuti mo⸗ do longi sunt. Atq; etiã pre⸗ ter hos q̃rtum est:qd̃ neq; acu tus dici potest q: nõ perimit neq; vtiq; lon⸗ gus:q: si occurri tur facile sa⸗ natur. Acutus quidẽ morbus quo vetustior est:longus au tem quo recẽ⸗ tior:eo faciliꝰ curatur.

¶ Ad ppositū cū dicit hic Aui. q debilitas virtutis significat morbuz breuē intelligit̄ de quacūq debilitate: sed potissime de pͣma et secunda. Gētilis ꝛ Marsilius reddētes rōnē hui⁹ passus dnt q in morbo mortali virtutis debilitas est signum breuitatis: et virtutis fortitudo signū longitudinis morbi. q: in morbo mortali necesse est virtutē debilez citius succūbere q̄ vtutē fortez. s; in morbo salubri est ɔtrariū. nā vtus debilis significat longitudinē morbi salubris et vtus fortis significat breuitatē cū maiorez pportionē habeat vtus fortis supra morbū q̄ debilis. quare citius ad salutē virtus fortis terminabit morbū salubrem q̄ virt⁹ debilis. et hāc dicūt esse itentionē Ga. vltio ca⁹ scdi de dr̄ntiis febriū cū dicit q vtus debilis significat lōgitudinē egritudis. s. salubris. ꝛ h̄ mō auctores istos appenter aduersantes cōcordant.

Ugo senensis. ¶ Sed lz dicta sua sint vͣa: vt dicit Ugo senensis: tn̄ nō sunt ad mentē Aui. in pte pn̄ti. hic em̄ vt pz in textu. loq̄tur de debilitate aduenientē merito morbi. sed hec debilitas aduenientis merito morbi absolute significat breuitatē morbi siue sit salubris siue sit mortalis. Nā si morb⁹ sit salubris et adueniat velociter debilitas ex morbo ꝯs pl⁹ pportionabilr̄ debilitari q̄ virtutē. et sic de necessitate ad salutē terminabit̄ q̄uis in hoc casu vtute existente forti citius ad salutē terminaretur. Si vero morbus sit mortalis res clara est: cū maiorē pportionē habeat morbus supra virtutē debilē q̄ supra fortem. ergo gn̄aliter debilitas virtutis accisa ex morbo est signū breuitatis morbi. Sed si virt⁹ in morbo remaneat fortis ꝛ morbus sit mortalis de necessitate plongabit̄. q: lz morbus ille mortalis habeat pportionē maioris inequalitatis supra virtutē: illa tn̄ parua est q: virt⁹ nō debilitatur. Si aūt morbus sit salubris velocius aut citius ad salutem terminabitur s̄m variam pportionem virtutis ad morbum.

Signa longitudinis morbi. ¶ Et q̄nq est ex etate et tpe. nam in etate calida et tpe calido festinat status egritudinum. et in temporibus frigidis et etatibus frigidis tardatur status egritudinū. et similiter est dispositio regionum.

¶ In hac. 4ᵃ pte Auic. ponit quartā q̄ntā ꝛ sextā manerie signorū lōgitudis aut breuitatis in morbo dicens q hoc cognoscitur ex etate ꝛ tpe anni. Nā in tpe calido et etate calida festinat stat⁹ egritudinū: ꝛ sic egritudo abbreuiabit̄. sed in tpibus ꝛ etatibus frigidis sicut seniū ꝛ hyems tardat̄ status. ꝛ sic egritudo plongat̄. Et idē iudiciū est de regione calida ꝛ frigida. Tu vͦo potes addere cōplexionē calidā et frigidā q̄ silr̄ significat sicut iaz dicta cā ē. q: i etate tpe regiōe ac cōplexiōe frigidis multiplicant̄ hūores grossi frigidi ꝛ viscosi q̄ faciūt egritudinē longā. ¶ Item pori et alij duct⁹ cōstringunt̄ et virt⁹ debilitat̄. s. expulsiua. sed in his calidis multiplicant̄ hūores calidi subtiles: pori et ductus aperiuntur: virtus expulsiua fortificatur: et irritat̄: et cū hoc cōtinua fit hūorū resolutio quare egritudines abbreuiātur.

Cōtra virtus est fortior tpe frido q̄ tpe calido iuxta affori̇smū pme pticule. vētres vere et hyeme. ergo morbi salubres erunt lōgiores tpe calo q̄ tpe frigido. ¶ Ad h̄ dr̄: q rō pcederet si cetera essent paria. sed est magna disparitas. Nā tps calidū apit poros: puocat sudores subtiliat: resoluit: paucificat. q̄re morbi salubres citius ad salutē terminant̄. hec em̄ plus pmouēt q̄ fortitudo virtutis in hyeme. etiā morbi mortales citius ad mortē terminant̄ tpe calido q̄ frigido. q: adsunt hūores calidi fortius iprimētes. et cū hoc fit spūum maior resolutio et vtutis debilitas q̄ tpe frigido. et hec vͣa sunt s̄m plurimū. maxͥ in morbis calidis immaterialibus sicut est effimera sec⁹ esset q: caliditas sua a frigiditate tpis citius remouet̄. Silr̄ si morbi essent mortales: q: virtutē suffocātes ppter materiā multā malā grossam et viscosam citius accideret mors tempore frigido q̄ calido.

¶ Et ex pulsu. nam si est velox: magn⁹: frequens tunc egritudo est ad acuitatem declinans. et si non: tunc non est acuta.

¶ Champer⁹ Pulsus is vocatur mo⁹ vitalisq potentia cuius cor ē principiū ingenitamq sibi vitalem caliditatem omni corporis particule per arterias distribuit sicut iecur p venas alimētum. proinde estuante corde cōfestim totum corpus cōtra naturaz exestuat et frigente friget.

¶ In hac pte 5ᵃ. docet ex pulsu significare lōgitudinē aut breuitatez morbi dicens. q si pulsus est magnus velox ꝛ frequens: tūc egritudo est ad acuitatem declinās. ꝛ si nō: tunc egritudo nō est acuta. i. breuis terminatiōis. cā dicti est. q: pulsus magnus velox et frequēs significat necessitatē euentationis. hec aūt ceteris paribus significant materiā esse calidā et p ɔ̄ñs merito huius egritudinem ab ea pendentē esse citius terminandā q̄ qn̄ pulsus non est tante magnitudis velocitatis aut frequentie. cū illa significent febrē pendere ab humore frigidiori. Si tn̄ cōtingeret in febrib⁹ pulsum esse paruū tardū ꝛ rarū: tūc significat s̄m plurimū ppinquitatē mortis. hoc em̄ aliqn̄ accidit in fine febriū acutarū cū ppter extremā calidi resolutionē cor infrigidet̄. et multotiens accidit in sincopali tā minuta q̄ hūorosa que frequenter ad mortē terminantur. Si vero pulsus esset paruus valde velox et frequens significat magnā virtutis oppressionē aut ppter multitudinē materiei: aut eius maliciā. ꝛ tunc si morbus sit mortalis. citius s̄m plurimū ad mortē terminabit̄ q̄ si pulsus eēt magnus velox ꝛ frequēs nō significans tantā virtutis oppressionē. Si vero morb⁹ sit salubris credo q citius ad salutē terminabitur habens pulsum magnū velocem et frequentē: cum significet maiorem pportionē supra morbum.

¶ Et ex rigore. nam si est proliri spaciij tūc egritudo est decliuis ad prolixitatem. Et si est breuis spaciij tunc egritudo ad acuitatem tendit. et quando nullo modo est rigor tunc abbreuiabitur eius extensio.

¶ In hac sexta parte docet cognoscere longitudinem aut breuitatem morbi ex rigore dicens tria primum q si rigor fuerit prolixus egritudo est longa. secūdo si vero breuis cito terminatur. tertio dicitq quando nullus est rigor sicut in febribus continuis abbreuiatur eius scilicet febris extensio. quia cito terminatur. Causa autem predicti est q: rigor prolixus significat multitudinem. aut grossitiem materie cui nō facile virtus dominetur. breuitas autē eius significat dispositiōes cōtrarias in materia et virtutem facilius dominantem. Causa autez tertij quando nullus est rigor significat febrem esse continuam. q: proprium est continuarum nō horrere. primo de differentijs febr. febres autem continue sunt breuiores interpolatis. Causa autem quare continue non horrēt est q: nō spargitur extra venas materia supra membra sensibilia. ¶ Contra duo prima dicta instatur. quia tertiana non pura et flegmatica habēt minorem rigorē q̄ tertiana pura. ¶ Respō detur qō rigor dupliciter accipitur. vno modo pprie

pprie pro motu mēbrorū cōcussiuo et taliter non
sumit hic.2°.cōiter vt cōnecti cū typo.ꝛ sic est qd
cōmune ad frigus rigorē et horripilationē.ꝛ hoc
mō acceptus est lōgior in flegmatica et tertiana
pura ꝙ impura. ¶ Cōtra tertiū dictū arguit.q: in
febribus cōtinuis accidit aliqñ rigor ꝛ significat
eorū velocē terminationē ad salutē vel ad mortē
iuxta affor. A causone dico rigor superueniēs sol-
uit si pcesserunt signa manifesta cōpleta digōnis
Si vero nō significat mortē festinā natura tentā-
te crisim:et nō potente pficere. Itē iuxta aforis-
mum. Si in febribus nō deficiētib⁹ rigores inter
ciderūt iam debili existe vtute mortale.significat
cū vltimus nature conatus ad materiā expellen
dā q̄ nō potens expellere succūbit. ¶ Ad hoc dr ꝙ h
est sermo de typo accñte in pncipio exacerbatio-
nū et paroxismorū.nō aūt in medio natura tentā
te crisim. ¶ Utrū aūt in pn° exacerbationū febriū
cōtinuarū possit accidere typ⁹.tenēdū ē ꝙ sic sicut
in pn° flegmatice cōtinue.dicit Aui.exacerbatiōes
ipsius incipere cū frigore rigore et horripilatiōe
sed illi typi nō pueniunt merito sp̄rsiōis mate-
rie supra mēbra sensibilia:sed pter multitudinē
materie mote ad venas minores calidū naturale
suffocantes. ¶ Utrū aūt sit possibile febres inter-
polatas in pn° suorū paroxismorū incipe sine typo.
Dicit Ugo senensis:et sīr Gentilis h nō esse pos-
sibile cū materia spargat supra mēbra sensibilia
rōnes aūt et experiētie efficaces sunt in ɔtrīū.Nā
possibile est materiā venientē ad mēbra esse tali-
ter dispositā:sicut est disposita materia in augmē
to alicui⁹ paroxismi post rigorē.sed illa nō facit ri-
gorē.ergo nec est ista ꝛ ɔña.et assumptū pbat.q:
possibile est materiā aliquā benignā tarde moue
ri ad membra sensibilia.et sicut mouetur ita cale
fieri et acqrere silem dispositionē materie q̄ est in
augmēto alicuius paroxismi post rigorē:et tunc nul
lo mō faciet rigorē. Scdo quotidie videm⁹ in pa
roxismis iterpolatarū subintrantib⁹ icipe.2ᵐ paro
xismū in statu pcedētis.et nullo mō seq̄ rigorem.

¶ Et cognoscunt hore egritudinis quīqꝫ
ex pte horarū paroxismorū.nā si fuerint p
cedentes ſm accessionē superfluentē:ita vt
vn⁹ antecedat supfluitatē alterius tendēs
ad additionē:tunc egritudo erit in augmē
to:qm de egritudib⁹ sunt q̄ currūt vsqꝫ ad
finē horarū suarū ſm augmētū.ꝛ sunt quā
doqꝫ de genere tertiane:et de genere assi-
due.si aūt steterit antecessio et steterint su-
perfluitates:tunc sine dubio erit egritudo
in statu. Et seruans horam vnam est longi
spacij et si postponuntur tunc egritudo est
in declinatione.

¶ In hac septima parte docet cognoscere tpa fe-
briū et mō paroxismandi. Et dicit quatuor.pᵐ ꝙ
cognoscunt hore.s.vīcis ex parte horarū paroxismo-
rū.i.ex parte paroxismorū cū inuadūt.nā si paro-
xismi fuerint pcedentes ſm antecessionem super
fluentē vt antecessio vnius excedat antecessionē
alterius tunc egritudo est in augmēto et remouēs
dubiū dicit:ꝙ ideo dixit ad significandū augmen
tū esse necessariū.aliqñ ꝙ anticipatio vnius paro
xismi excedat anticipationem alterius.q: sunt ali
que egritudines que semper procedūt anticipan
do a pn° vsqꝫ ad finē. Et de istis sunt qdā tertiane:
qdam continue. In istis enim per solā anticipa-
tionem nō cognosceretur augmentū:sed requiri-
tur ad cognoscendū ipsum ꝙ anticipatio vni⁹ pa
roxismi augmenti addat super anticipationē alte
rius. ¶ Dicit scdo ꝙ si steterit antecessio.i.ꝙ paro
xismi inuadant eadem hora ꝛ steterint supfluita-
tes.i.excessus vnius paroxismi supra reliquū tūc
egritudo est in statu. ¶ Tertio dicit ꝙ illa febris
in qua paroxismi inuadunt eadem hora a princi-
pio vsqꝫ ad finem est longi spacij et est sñia illius
aforismi.quibus exacerbationes aut paroxismi.
¶ Quarto dicit ꝙ qñ postponunt paroxismi tunc
egritudo est in declinatione.

Notandum primo pro declaratiōe hu
ius ptis ꝙ alique sunt fe-
bres in quibus a principio vsqꝫ ad finem paroxis
mi inuadunt eadē hora:alique sunt febres in qui
bus paroxismi in aliqua parte sui inuadūt eadē
hora.et hoc est cōiter in principio et statu.in ali-
qua pte postponūt et ē ſm plurimū declinatio.in
aliq̄ anticipāt:et est ſm plurimū augmētū. ¶ Ter
tio sunt alique febres in quibus paroxismi antici
pant a pncipio vsqꝫ ad finē. ¶ Quarto alique in q̄
bus postponūt a principio vsqꝫ ad finem. ¶ No- Cause varieta tum quatuor.
tandū scdo ꝙ cā harum varietatū sumitur a qua
tuor.a materia.a membris.ab astrorū influxibus
quarto a regimine in sex rebus nō naturalibus.
A materia qdem.nā cū est vniformis quantum est
merito illius est apta vt paroxismi equaliter inua
dāt.maxime aūt hoc fit qñ est vniformiter grossa
et viscosa q̄ nō pōt faciliter ab ordine suo remo-
ueri. Itē merito quantitatis.nā quāto est pluris
quātitatis:est magis apta vt paroxismi anticipēt
ecōtra qñ est pauce quātitatis est apta vt paroxis
mi postponāt. Item ex parte digōnis.nā quanto
velocius digerit aut velocius putret est causa an-
ticipationis.qto aūt est magis cruda est cā post-
positionis cū semp primus paroxismus incipiat
a subtiliori:et scdo a minus subtili:et sic deinceps.
Ex parte aūt mēbrorū mittentiū.nā quādo sunt
fortia aut magis fortificātur:aut absolute aut in
cōparatione ad materiā merito huius paroxis-
mi anticipāt.quādo aūt magis debilitant magis
postponunt. Similiter ex parte acuitatis sensus
eorū.Nā qto sensus eorū est acutior et intendat
eius acuitas forte pter humidi resolutionē q̄ sen-
sum faciebat obtusum tunc paroxismi anticipāt
q: irritat virtus semp magis ad expellēdum ma-
teriā. Ex parte aūt membrorū recipientiū fortitu
do eorū est cā postpositionis paroxismi et debili-
tas anticipatiōis. Sꝫ ex pte astrorū et pprie lune
nobis inter ceteros planetas ppinque et hñtis
dñium sup humiditatē nri corporis qñ mouet veloci⁹
sicut in auge sui epicicli paroxismi anticipāt.sed
qñ tardius sicut in opposito augis paroxismi post-
ponūt. Ex pte aūt regiminis.nā regimen in sex re
bus nō naturalibus calefaciēs faciet paroxismos
anticipare.et ecōtra infrigidās faciet paroxismos
postponi. ¶ Ad ppositū cā ꝙ paroxismi inuadāt
eadē hora est viscositas materie:et grossities et⁹
vniformis cū qua pportione virtutis ad ipam. Et
sic ista equlis inuasio significādo materiā grossam
et viscosam significat morbi longitudinem. ¶ Si
autem queratur quis morbus sit longior an inua
dens eadem hora:aut nullum seruans ordinem
in inuasione. Respondetur ꝙ si hec inordina-
tio proueniat ex debilitate virtutis secūdum plu
rimum breuior erit.quia citius ad mortem termi
nabitur. Si autem hec inordinatio proueniat ex
multa difformitate materie ꝛ sit salubris sic cete-

ris paribus erit longior cũ sit difficilius virtuti dñari materie tante diuersificatis q̃ materie vniformiter grosse. et eo magis quia medici male possunt exhibere digestiua quia si digerunt materiam subtilem ingrossando nocebunt materie grosse. Si vero digerũt materiam grossaȝ subtiliando nocebũt subtili. Causa aũt secũdi quare in aliquibus febribus fm principium et statum porisimi inuadũt eadẽ hora est. q: in pncipio materia ẽ cruda. nec pcedit manifesta alteratio ipsi᷒ a calore naturali nec a calore putredinali: et sic est fere equalis pugna inter virtutes et materiam. et hinc est ꝙ materia paroxismat equaliter vel quasi. In statu etiã nõ velocitatur digestio nec putrefactio cũ sit fere cõplementum digestionis aut putrefactionis in ipso. quare natura paroxismando equaliter mouet cõtra ipsam. Sed in augmento q: velocitatur digestio et sĩr putrefactio est apta materia cõtinue et velocius moueri. et sic paroxismi anticipabũt. ¶ Itẽ q: maior quãtitas cõtinue mouetur vsq₃ ad statũ: sed maior quãtitas est causa anticipationis. In declinatiõe aũt fit postpositio. q: paucificata est materia. et virtus nõ multum a materia irritatur. Causa aũt ꝙ porisimi in aliqua egritudine semꝑ anticipent est. q: materia aut cõtinue subtiliatur. aut q: membrorũ sensus continue fit acutior. Causa aũt quare postponũt semper est d ifformitas materie. vnde prim᷒ paroxismus incipit a materia magis subtili. secũdus a minus subtili. et sic deinceps. quare postponũt. cũ materia grossa tardius moueat. ¶ Scđa causa ꝑ ẽt eẽ obtusio sensus mẽbrorũ que crescat a pncipio vsq₃ ad finem. ¶ Reliquie etiã due cause sumpte a regimine sex rerũ nõ naturaliũ et ab astris potissime possunt esse cause tantarũ varietatum. ergo verificando primũ dictũ Aui. in his morbis quorũ paroxismi semꝑ anticipãt pura anticipatio nõ est signũ augmẽti: sed anticipatio supflua. nã in principio et statu lȝ sint anticipationes: nõ tñ sunt superfluentes. In declinatione autem lȝ fiant anticipationes ille cõtinue remittũtur. Similiter in morbis quorũ paroxismi semꝑ postponunt postpositio sola nõ signũ declinatiõis: sed postpositio superfluẽs. In principio ⁊ statu erit sola postpositio absq₃ superfluitate. In augmento aũt lȝ fiãt postpositiões ille erũt ɔtinue minores

Et similiter cognoscitur dispositio horarũ ex augmento accidentiũ febriũ et statione eorum et᷒ declinatione ipsorum.

¶ In hac octaua parte ex accidentibus et morbi essentia docet cognoscere tẽpora vniuersalia. nã cũ accidẽtia incipiũt nec apparent in ipsa manifeste intendi est principiũ vniuersale. cũ aũt manifeste augmentãdo pcedũt est augmentũ: cũ auteȝ stãt in sui vltimitate vel circa tũc est status. cũ aũt manifeste declinant est declinatio. ¶ Nota pmo ꝙ si distinguamus tẽpora morbi penes accidẽtia res clara est. si aũt simul penes accñtia et materie alterationẽ vt sit pncipiũ qñ est materia cruda et accidentia incipiũt. augmentũ qñ pcedit manifesta digestio vel putrefactio manifesta et accidentia augmentant̃. Status qñ accñtia vltimãtur et materia sĩr hȝ cõpletã digestionẽ aut putredinẽ: tũc dicta Aui. clara sunt. Sed si distinguant̃ tpa penes alterationẽ materie: tunc dicta sua nõ sunt vĩr vera. in morbis eñ non seruantibus materiaȝ vsq₃ ad statũ: sicut in pleuresi: et multis alijs febribus in q̃bus materia expellit̃ ꝑ magna parte in principio et in augmẽto et in statu quo ad digõnem remanet pauca. pricipiũ quo ad digõnẽ aliqñ icludit pncipiũ augmẽtũ et statũ quo ad accñtia et status quo ad digestionẽ icludit declinationẽ accidentiũ vt in pleuresi et multis febribus. sȝ in morbis reseruantibus materiã totã aut quasi totã vsq₃ ad statũ dicta sua continent veritatem. ¶ Notandũ scđo ꝙ ista accidẽtia de q̃bus hic loquitur sunt sicut dolores capitis sitis vigilie ⁊c. ¶ Notandũ tertio ꝙ cũ dr̃ ꝙ in statu accidẽtia vltimant̃ dȝ intelligi cõparãdo partes ꝓportionales paroxismorũ inter se. Nulli eñ est dubiũ ꝙ in declinatiõe porismi stat᷒ sunt accñtia remissiora q̃ in statu paroxismi augumẽti aut declinatiõis.

Et ex additione paroxismorum eius in lõgitudine ⁊ breuitate ipsorũ et fortasse diuersificãtur et nõ assimilantur.

¶ In hac parte docet cognoscere tpa et pte cẽntie morbi. Nã cũ porismi sunt breues et parũ intensi est pncipiũ. cũ manifeste intendũtur et plongãtur est augmẽtũ. Cũ aũt fere stãt in vltiata sui intentione et longitudine est status. cũ vo minuũtur est declinatio. ¶ Subdit tñ Aui. ꝙ aliqñ porismi diuersificant̃ et nõ assimilant̃: q: in statu poterit esse vnus porismus breuis valde in cõpatione ad paroxismos augmẽti. Et sĩr aliquis breuis in augmento in cõparatione ad ꝑoxismos pncipij aut declinationis: qđ totũ puenit ꝓpter exberogeneitatẽ materie: et regimen nõ cõueniẽs: ⁊ silia Auicenna.

Et qñq₃ cognoscuntur ex dispõne euacuationũ. nã cũ accidit in porismo aliquo sudor aut vẽtris fluxus: et porismus scđs qui est post ipsuȝ est in similitudie vehemẽtie pmi: et fortitudine eius: aut supra ipm tũc euatio ei᷒ ẽ ꝓꝑ multitudinẽ: nõ ꝓpter fortitudinem: et egritudo iudicat̃ longa.

¶ In parte pñti docet cognoscere longitudinẽ et breuitatẽ morbi. et ɔ̃r longinquitatẽ aut ꝓpinquitatẽ status ex signis post apparentib᷒. hȝ hec ꝑs duas ptes. In pma docet hoc cognoscere ex euatione. In scđa ex digõne. scđa ibi. (Et qñq₃ cognoscunt̃). In prima parte dicit ꝙ longitudo et breuitas morbi ex euacuatiõe cognoscunt̃. nã qñ in paroxismo vno accidit sudor aut fluxus vẽtris et vos supplete vomitũ fluxũ sanguis nariũ: et ceteras hmõi euatiões: cũ q̃b᷒ vĩr educit̃ aliq̃d de materia factura morbũ si sequẽs paroxismus fuerit in vehementia pumi: quo ad accidentia. et in fortitudine quo ad intensionẽ et longitudinẽ ipsi᷒ aut excesserit precedentes debem᷒ iudicare ꝙ euatio illa est ꝓpter multitudineȝ materie: nõ ꝓpter dñium magnũ virtutis supra materiã totã. quapropter egritudo illa iudicãda est lõgior. Si aũt fuerit ecõtra ꝙ paroxismus sequens breuis fuerit iudicandum est egritudinẽ esse breuem. ¶ Circa quam partem notandũ ꝙ si materia fuerit valde multa aut maligna natura multum irritata vehementi conatu materie ad ipsius expulsionem non digeste expellit aliquam partem ipsius simul cuȝ fumatiuo. Isti sunt motus simtomatici .i. ruinosi: et cũ nõ habeat dominiũ supra totam materiam partem solam expellit. reliqua auteȝ materia agitata forte faciet paroxismum sequentem maioreȝ precedente: qui tamen forte erit minor q̃ si precedens materia non fuisset euacuata. Cum auteȝ materia est digesta aut propinqua vijs ductiuum natura expellit multam quantitatem non agitando residuum

tando residuū taliter q̄ s'm plurimū sequēs parox/ismus est minor p̄cedente. et si nō sequēs saltē ter/tius minor erit. ¶ In p̄mo aūt casu arguimus lon/gitudinem egritudinis si morbus sit salubris. si vero mortalis arguimus breuitatē materia mul/ta cito oppressura virtutem. sed in scd'o casu ar/guimus breuitatē morbi et salubritatē. ¶ Notā/dum scd'o q̄ licet hec dicta sint vera s'm plurimum: tamē quādoq̄ contingit error. nā materia existen/te etherogenea forte sequens paroxismus pen/dens a materia subtili erit breuis nōdū mota, ma/teria grossa et multa ad putredinē que postea erit causa longitudinis morbi: et forte mortis. Simi/liter possibile est econtra materia existente beni/gne et subtilis aut mediocris substātie paroxismus sequentes esse valde longū: q2 forte tota causa an/tecedens transibit in cōiunctā facturam scd'm paro/xismū. et sic egritudo in scd'o paroxismo erit termi/nata sicut multotiēs vidi. Propterea do tibi sanū consilium vt in his casibus expectes saltem duos paroxismos anteq̄ de longitudine aut breuitate morbi pronosticeris.

Et qñq̄ cognoscitur ex pte digestio/nis et cotrarij digestionis s'm q̄ dicimus. verbi gratia qñ apparet sputū cū digestio/ne aliqua: aut vrina in qua ē nubes aliqua tunc est principiū augmēti. deinde quādo multiplicatur illud et apparet. aut cōtrariū eius: tūc ē status. Et iterū quādo apparet digestio aut cōtrariū eius velociter ex spu/to aut nube: tunc scias q̄ status est p̄pin/quus. et si tardatur: tunc scias q̄ status est longinquus.

¶ Docet cognoscere tēpora morbi qñ sunt et lon/gitudinem et propinquitatem status ex parte di/gestionis et dispositionis contrarie digestioni. Dicit enī q̄ qñ apparet sputum cū digestione ali/qua aut vrina in qua est nubes aliqua: tūc est p̄n/cipium augmenti. Deinde qñ multiplicatur illō scz digestio: aut dispositio digestioni ɔtraria est status. in principio enī nō apparet aliqd' princi/pium digestionis nec dispositionis cōtrarie di/gestioni manifestū. ¶ Declinatio aūt in salubrib' cognoscitur per materie euacuationem mortales enī nō habent veram declinationē. Deinde noti/ficans propinquitatem aut longitudinē status di/cit q̄ quando apparet digestio aut cōtrariū eius velociter ab initio egritudinis in sputo aut nu/be: tunc status est propinquus. et si tardatur tunc est longinquus. hi canones s'm plurimū sunt veri licet nō semp. nā materia existente difformi poterit ex materia subtili cito apparere vestigiū digestio/nis. materia tamē grossa erit causa prolongatio/nis egritudinis. Similiter quādo apparet in vri/na nubes que nō erit decisa a materia morbi: sed ab humoribus sanis qui preerant tpe sanitatis.

¶ Cognitio aūt horarū particulariū. nā hora p̄ncipij paroxismi ē hora in qua coarta/tur pulsus et tu iam sciuisti intentionē ei' et plūbeus fit color extremitatū et infrigi/dantur extrema et p̄prie extremitas au/ris et nasi vsq̄ ad horam in qua sentitur sparsio caliditatis.

¶ Cb' ipersus p̄ncipiū ac/cessionis febris s'm plurimū est correptio oīm extremar' pciū p̄cipue nasi qñ exter' corpo/ra frigiditas

¶ In hac parte docet cognoscere tpa particula/ria. et tria facit. primo describit tpa ipsa. in scd'a ibi. (Et si tibi videt') declarat ipsa per exēplū. in tertia ibi. (Et scias q'd egritudo) ponit causas longitudinis feb. p'a pars diuidit' in quatuor s'm q̄ quatuor sunt tpa. scd'a ibi. (Et hora augmenti) tertia ibi. (Et hora status) quarta ibi. (Et hora declinationis). Prima iterū in tres. nā primo de/scribit p̄ncipiū pticulare. scd'o ponit accidētia fre/quenter in eo cōtingentia. tertio ondit virtutē ma/gis debilitari in principio et statu q̄ in augmen/to et declinatione. scd'a ibi. (Et qñq̄ associatur) tertia ibi. (Et vehementius quidē debilitantur.) ¶ In prima parte describēs primū dicit quatuor: Primū q̄ principiū est hora in qua pulsus coar/tatur. et tu iam sciuisti. i. scd'a primi et scien infer' in ca. de signis febriū putridarū intentionē eius scz quid sit pulsus coartatio. Scd'o dicit q̄ in prin/cipijs paroxismorū calor extremitatū fit plube' tertio q̄ infrigidant' extrema et p̄prie extremitas auris et nasi. quarto dicit q̄ primū durat vsq̄ ad horā in qua sentit' sparsio caloris. s. inclusiue et nō exclusiue. ¶ Circa primū notandū q̄ pulsus coar/tatio est paruitas pulsus cū diuersitate pendens a cā tegente et suffocante calorē. fit enī hui' pul/sus coartatio in p̄ncipijs paroximorū p̄pter mate/riam que expargit' de venis magnis ad minores in exacerbationibus aut de venis ad extra venas in paroximis: q'd s'm plurimū est in ambitu to/tius corporis q̄tū ad ptes extremas. hec aūt ma/teria taliter expsa suffocando calorē mēbrorū ad que spargit'. et et mittēdo vapores grossos ad cor eū cā q̄ spūs et sanguis subtilior ad cor retrahat' p̄pter cuius retractionē cū suffocatione materie iā dicta op3 pulsum fieri puum et diuersus: p̄pter virtutis debilitatē ɔsequētē caloris suffocationē. ¶ Circa scd'm dictū notandū q̄ color fit plūbeus permixtus ex albo et nigro. Nā p̄pter p̄sentiā san/guinis nigri grossioris sine relucentia p̄pter de/fectū spirituū cū albedie cutis resultat color plū/beus. ¶ Cōtra tertiū arguit'. nā si in statu parox/smi precedētis occurrat p̄ncipiū sequētis parox/smi extrema nō infrigidabunt'. q2 calor feb. prece/dentis magis sufficit extrema calefacere q̄ suffi/ciat p̄ncipiū febris infrigidare. ¶ Ad hoc dr' argu/mentum cōcludere. sed posita in hac descriptione d3 intelligi deducto impedimēto: sicut dr' in cap. de lyparia. Infrigidātur aūt extremitates auris et nasi magis: q2 ille ptes sunt magis exangues spiritib' magis priuate q̄ cetere extreme. ¶ Ulti/mo nota q̄ p̄ncipiū durat quousq̄ extrema infrigi/data incipiūt tepere. nam tūc est p̄n[m] augmenti.

¶ Et qñq̄ associant' p̄cipio alteratio co/loris et pigricia: et angustia: et tarditas mo/tuū: et p̄funditas somni: et mollificatio pal/pebrar': et horripilatio iter spatulas: et gra/uitas sermōis: et fortasse accidit in eo rigor fortis: et qñq̄ accidit cursus saliue et saltus timporū et tinnitus auriū et sternutatio: et cōmotio membrorū corporis.

¶ Narrat. i3. accidentia frequenter in p̄ncipio pa/roxismorum cōtingentia. Primū alteratio calo/ris: quare fit color plumbeus de quo supra: sicut cū in sincopalibus apparet facies sicut mortui fe/re omnibus spiritibus et sanguine ad cor redeūti/bus. ¶ Secūdum est pigricia: scz ad mot' inchoā

ēqñ exigua tussicula irritet se frigiditati im/miscēs: oscita/tio: et pruritus vel nausea: vel lassitudo defi/ciente aīa: ca/pitis dolor vel alterius ptis. In somnum sepe delapsus pulsus preterea paru' et corre/ptus: tarde re/scindēs: et q̄ co/mitari ɔsueue/runt egritudi/nes casuū pre/sentium irrita/tio.

Accidentia fe/brium in prin/cipio.

dos: cū ꝓpter vapores expansos per corpus musculi mouētes membra sint debilitati: et etiam q: inclinatur ad somnū. ¶ Tertiū est angustia cōsurgens merito nocumenti oris stomachi ꝓpter humores motos ad ipsum in principio paroxismorum. ¶ Quartū est tarditas motuū. s. ad ipsos cōtinuandos. ¶ Quintum est ꝓfunditas somni propter multos vapores: ⁊ ꝓprie frigidos aut humidos petentes cerebrū anterius: ⁊ ꝓprie rete mirabile: lȝ in causone ⁊ febribus colericis posset accidere subhet ꝓpter vapores sua multitudine opilantes. ad hoc forte adiuuat eleuatio vaporum a sanguine ⁊ flegmate: lȝ nō putreat. ¶ Sextum est mollificatio palpebrarū a vaporibus multis ad ipsarū musculos eleuatis. ¶ Septimum est grauitas sermonis. tum ꝓpter somnū. tum propter vapores ad musculos epiglotis eleuatos. ¶ Octauum est horripilatio inter spatulas ⁊ in dorso: et fortasse accidit rigor fortis: quorū cā inferius ponetur in capitulo proprio fiunt aūt maxime in dorso et inter spatulas: q: ille partes sunt multū sensitiue propter neruos per illas partes disseminatos: ⁊ quia sub loco illo transit vena chilis: ⁊ arteria adorti in quibus multe materie occulte continentur: que facile pñt ꝓpter ꝓpinquitatē illis partibus cōicari. ¶ Nonū est ꝙ quandoqȝ accidit cursus saliue ꝓpter liquefactionē humiditatū a capite et quandoqȝ ꝓpter multos vapores a stomacho ad partes oris eleuatos. ¶ Decimū est saltus timporū. idest fectigatio accidens in musculis illis qui sunt in timporibus ꝓpter ventositatem materie illis partibus cōicate. Et fortasse materia mordicans illis musculis cōicatur: que propter nocumentum sensatum ꝓpter nimiam eorū sensibilitatem cōmouētur ad illā excutiendā: que sibi nocet: et propterea fit motus ille. ¶ Undecimū est tinnitus ille aurium vaporibus ad miringā auditus: et ad neruū auditiuū delatis. ¶ Duodecimuȝ est sternutatio vaporibus aut humoribus acutis superioribus partibꝰ nasi cōicatis. ¶ Decimūtertiū est cōmotio mēbrorum corporis: scȝ in allicibus ꝓpter multos vapores membris sensibilibus cōmunicatos.

¶ Et vehementius quidem debilitatur virtus propter debilitatem que est in principio aut statu.

¶ In hac parte dicit virtutem magis debilitari in principio et in statu: ꝙ̄ in augmento aut declinatione. in principio quidē debilitatur ꝓpter calidi innati suffocationē. vnde fit multorum spūū corruptio. hec aūt suffocatio nō est i augmēto aut declinatione. similiter in statu ꝓpter caliditateȝ intēsam fit maior resolutio spūum ꝙ̄ in augmento in quo: caliditas non est tanta quanta in declinatione. in qua iam calor putredinalis exhalat materia pro magna parte resoluta: ⁊ materia est a corde magis longinqua. hec autem intelligūtur aliorum paritate supposita. nam possibile est virtutē ꝓpter nocumētū principij augmēti. ⁊ statꝰ esse tantū debilitatā: vt in declinatiōe ꝓportionabiliter possit minꝰ resistere ꝙ̄ in principio vel statu.

Et hore augmenti medietas prima est hora in qua pulsus incipit apparere ⁊ magnificari ⁊ velox fieri. ⁊ spargitur calor in toto corpore sm equalitatē: ⁊ medietas eius altera est hora in qua non cessat hec caliditas sparsa cū equalitate augmenti.

¶ In hac parte describit augmentū diuidens ipsum in duas medietates dicens ꝙ prima medietas augmenti est hora in qua pulsus qui primo erat suffocatus incipit apparere et magnificari et velox fieri: ⁊ spargitur calor in toto corpore sm equalitatem. Sed scḋa medietas est hora in qua hec caliditas sparsa cū equalitate ꝓcedit augendo. ¶ Circa quā partē notandū ꝙ Galenꝰ in libro de tpibus particularibus posuit quinqȝ tempora ꝑticularia. s. principium: anomaliā: augmētum: statum: et declinationeȝ: quē Auicēna sequēs diuisit augmentū in duas medietates: quarū prima a Galeno dr anomalia. i. sine norma. nō eīm calor est eque ꝓportionabiliter sparsus in toto corpore: immo partes extreme valde parum calēt in comparatione ad calorem sibi debitum partibus centralibus magis calentibus debito. ⁊ hoc in principio ipsius: sed in fine huius prime medietatis est calor sparsus per omnia membra equaliter. i. ꝓportionabiliter. Scḋa autē medietas que a Galeno vocatur augmentū est hora in qua nō cessat hec caliditas sparsa cū equalitate augmenti seruata debita ꝓportione ad calorem sibi debitum. Non dico tamē ꝙ in oībus mēbris semꝑ seruetur hec ꝓportio: sȝ multo magis seruat ꝙ̄ in principio prime medietatis. Aliter possumus intelligere caliditatem cum equalitate augmentū in omnibus membris. i. ꝙ omnia membra in caliditate intenduntur in secūda medietate et in fine prime medietatis oīa sunt calida et debent dici calida sed in principio prime medietatis nō. Un hoc mō exponēdo equalr idē significat qḋ vniuersaliter.

¶ Et hora status est hora in qua remanet caliditas sparsa cum equalitate ⁊ accidentia cum dispositione sua ⁊ pulsus fit maior ꝙ̄ vnqȝ ⁊ fit vehementius velox ⁊ freqns.

¶ Describit statum particularem dicens ꝙ statꝰ est hora in qua caliditas est facta intensior ꝙ̄ vnqȝ ⁊ remanet cum intensione illa ita vt non appareat ipsam notabiliter intendi aut remitti. ⁊ pulsus est maior ꝙ̄ vnqȝ fuerit in tali paroxismo. s. si virtus consistet ⁊ est velocior ⁊ frequentior ꝙ̄ in alijs temporibus propter maiorem esse necessitateȝ in illa hora ꝙ̄ in alijs. Si tñ virtus multum debilitaretur nō esset incōueniens ipsuȝ esse minorem ⁊ tardiorem lȝ esset frequētior. Et credendū ꝙ aliquādo ex forti oppressione virtutis in principio: non potentis magnificare pulsum: immo nec forte velocitare fiat pulsus frequētior in principio ꝙ̄ in statu. Similiter aliqñ in declinatiōe mortali fit pulsus formicans valde frequentior ꝙ̄ fuerit pulsus in statu eiusdeȝ paroxismi: sed intelligitur sic debere esse sicut textus dicit merito necessitatis q̄ est maior in statu ꝙ̄ in reliquis temporibus.

¶ Et hora declinationis est hora in qua incipit diminutio: et incipit pulsus temperari et equatur deinde illa in qua incipit corpus sudare ⁊ producit corpus ad eradicationem.

¶ In hac parte dscribit primo declinationē. scḋo ostendit q̄dam cōtingentiā ad monendū medicos ne sint faciles ad ꝓnosticandum. secunda ibi. (Et multotiēs). Dicit quoqȝ ꝙ declinatio est hora in qua incipit diminutio accidentiū et incipit pulsus tpari. i. redire versus tēperamentū in suis differētijs. et equatur illa. s. caliditas febrilis. q: ducitur Declīatio q̄ꝰ fit.

ducit versus equalitatē egro cōnaturalē. Deinde incipit corp' sudare: ꝛ pducit ad febris eradicatio nē nisi alter subintraret paroxism'. Hoc aūt cā est q: materia paroxismalis est multū paucificata et subtiliata ꝛ fumi resoluti ꝛ a fōte caloris elōgati. ¶ De sudore aūt nota ꝙ duplex est q̄dam materie paroxismalis: ꝛ hic si dʒ accidere fm plurimū acci dit in declinatiōe. Verū aliq̄n materia existēte dif formi accidit in augmēto ꝛ statu: ꝛ est signū longi tudinis nō solū paroxismi: sed etiā toti' egritudi nis: et hic est afforismus quarte particule. ¶ Si su dor inciderit nō deficiēte febre. Alter est sudor ma terie que est sub forma cause aūtis cretice expul sē: ꝛ hic fm plurimū incohoat in statu vniū: q̄ est hora pugne: et etiā fm plurimū incipit in statu particu lari. Et cōsimiliter tam in declinatione vniuersali q̄ particulari: licʒ frequenter in pluribus declina tionibus particularibus cōplicatur.

¶ Lhāpegius. In deficiētib' aūt vigoribus paroxismorum maxime soluta ipsius vitali firmitudie Obseruo: nāq3 pcidēs q̄ in quidā deficientibus vigorib' paroxismi fit pulsus. defluit nāq3 cū alijs in corpe: tū etiā febrilis calor. Hinc videt vulgaribus: ꝛ ipe ritorū melius habere cū eurgit: vēter ducit: vel alio modo mouet: aīa deficiēs. Aliq aliquātulū cū sudore glutinosum educentes vita decesserūt.

¶ Et multotiēs q̄dē accidit apud mortem dispō que est sicut declinatio: et est q̄si eger euaserit: et nō opʒ vt tu occuperis in hoc: immo cognoscas dispōnē pulsus: et an ma gnificetur et fortis fiat.

¶ In hac parte ponit ꝯtingentiā qua medici cru ciātur vt nō sint faciles ad pnosticandū dicēs: q̄d multotiēs accidit apud mortē dispō que est sicut declinatio: ꝛ est quasi eger iam euaserit. ¶ Scdo di cit ꝙ ad certificandū te ne error ꝯtingat nō debes solūmodo occupari. i. ꝯsidere in illa apparēti de clinatiōe: imo cognoscere dispōnē pulsus an ma gnificet ꝛ acquirat dispōnes ꝯuenientes an finiat tendēs versus formicularē aut formicantē.

Notandū ꝙ hec dispō similis declinatio ni pōt esse in trib'. In calidita te ad tactū sensata: q: vbi erat valde calidus pro pter defectuʒ caloris innati intendit ad frigidita tē: ꝛ cū nō sit trāsitus de extremo ad extremū nisi p mediū: aliq̄n veniet ad tepiditatē siue q̄dā tēpe ramentū graduale pportionatū sanitati. ¶ Scdo pōt esse in opationib': q: forte natura agēs fm vl timū conatū pficiet aliquas opationes: q̄s antea nō pfecerat sicut cū homo ppinquus morti se eri git: et loquit cuʒ antea hoc nō fecerit. ¶ Tertio est apparēs declinatio: q: apparet remissio accidētiuʒ q: virtus defecta nō audet aggredi ꝯtra materiā q̄re materia nō agitata apparēt accidētia remit ti: et hec multotiēs apparēt in pestilētialibus. er go in huiusmodi casibus nō ꝯfidas nisi pulsuʒ cō sideres an fortificet: ꝛ tunc audacter pronosticare salutem: vel mortem ipso deficiente.

¶ Et si tibi vꝫ ponā tibi exemplū de ter tiana. attēde ergo ꝙ cū tertiana in plurib' dispōnibus incipit horripilatio: deinde fri gus et rigor. postea sedat rigor et minorat frigus: et incipit calefactio. postea equatur calefactio: deinde additur: postea stat: dein de incipit minui vsq3quo eradicetur.

¶ In hac parte docʒ Auicē. exēplo cognoscere hec quatuor tpa particularia. Nā in principio tertia ne fʒ plurimū incipit horripilatio q̄ fit ex remissio ribus causis: q̄ frigus ꝛ rigor: vt infra in ca. pprio post horripilationē sequit frig' ꝛ rigor: ꝛ cū est aug mentū pricipij. postea sedat rigor: ꝛ minorat fri gus: ita vt in extremis fiat q̄dā tepiditas: ꝛ ē finis principij. ꝛ postea augmēto incipiēte incipit cale factio: ita vt sentiātur aliqua mēbra notabilit ca lefieri. Postea in scda parte pme medietatis aug mēti equat calefactio. i. ꝙ oīa mēbra efficiunt ma nifeste calida. nō tamē ꝙ caliditas sit eq̄lis in oī bus. Deinde in scda medietate augmēti addit ca lefactio in oībus mēbris: ita vt in ipsis manifeste caliditas intendēdo pcedat: ꝛ est finis augmenti: postea caliditas in statu in vltimata sui intēsione stat vt nō videat manifeste addi aut minui. Vltio in declinatiōe icipit minui manifeste vsq3quo era dicetur. Et scias in hac vltima parte hui' capli po nit causas plongatiōis feb. quarū sufficiētia ita sumēda est: q: cā plōgatiōis febris aut sumitur a causis incorporeis: aut a causis corpeis. Si pmū habētur tres cause scʒ regio frigida: tps anni frigi dum: ꝛ reliquū regimē sex rerū nō naturaliū multi plicatiuū materie inepte digestiōē: aut euacuatiōē aut oplationē faciētes. Si vo cāe sunt corporee: aut sumit a materia: aut a mēbris: si a materia sic mixta grossa: aut viscosa: aut frigida: aut difformis in partibus suis est cā plōgatiōis. Si vo a mem bris aut a cōplexiōe eoꝝ: aut a cōpositiōe: si a cō plexione tunc cōplexio frigida merito pportiōis elemētoꝝ: sicut flegmatica: melācolica: frigida th et supflue humida sensum obtūdēdo: ꝛ simil es es sent cause plōgatiōis: ꝛ silr frigida ex decursu eta tis sicut senū. Si vo a cōpositiōe: tunc soliditas corporis. i. meatuū ꝛ poroꝝ strictura phibēdo ma terie euacuationē est cā plōgatiōis: sunt etiā mul te alie cause pter naturā: de quib' hic nō egit Aui cenna: sicut duricies viscerū: debilitas ꝟtutis ꝛ si miles: sʒ tm̄ egit de naturalib' aut nō naturalib'. Et tu ex causis cōtrarijs collige morbi abbreuia tionem. Et he cause prolongationis intelligūtur in putri. non in effi. aut ethicis.

Dubium difficile discussione dignum est. vtrum feb. putrida salubris pen dens a materia non reducibili ad benignum sit maior morbus in statu q̄ in augmento: ꝛ maior in augmēto q̄ in pncipio loquēdo de hisr pib' distin ctis penes alterationē materie: nō aūt penes acci dentia nec morbi essentiā. ¶ Fit aūt in dubio mē tio de febre putrida: q: de effimera ꝛ ethica nō est dubiū: q: cū sint morbi immateriales nō hnt tpa distincta nisi penes morbi essentiā ꝛ accntia. Et cer tū est ꝙ sunt maior eo morbi in statu q̄ in augmen to: ꝛ in augmēto q̄ in pncipio. Silr loq̄tur i dubio de materia nō reducibili ad benignū: q: certuʒ est ꝙ morbus pēdens a materia reducibili ad beni gnū est minor in statu quo ad vigorē q̄ in alijs tē poribus: imo cū est sūme digesta ampli' nō est mor bus. ¶ In hoc dubio omissis argumētis ad ptes: q: de his agit infer'. primo ponā quedā notāda. scdo ponā opinionē plurimoꝝ Cōmentatoris. tertio opinionē gentilis. ¶ Notandū pmo ꝙ febris pu trida hʒ duplicē causam: antecedētē ꝛ ꝯiūctā. Est aūt causa coniūcta febris putride cā corporea im mediate febris pductiua. hec aūt est humor putri dus et vapor inde cōsurgens et non solus vapor vt opinatus est Cōciliator differētia cētesima q̄n quagesima nona. quoniā humor putridus cordi cō tiguus: sicut sanguis putrescēs in dextro vētriculo cordis pducit imediate caliditatē putredinalem in corde: ꝛ nō solū vapor eius: sed de humore a cor de distante qui solus absq3 vapore ab ipso eleua to nō possit calefacere cor: est magis dubiū. Sʒ cer te tenendū est ꝙ si vapor ab ipso cōsurgēs sit eius dem speciei cum ipso humore a quo eleuat ꝙ ipse humor est causa ꝯiūcta febris: sicut si ignis sit ap plicat' alicui cōbustibili tam medietas ignis p

ꝓpinqua cōbustibili ꝙ remota est causa imediata calefactiōis cōbustibilis. Siłr in ꝓposito tam humor putrens ꝙ vapor inde ꝓsurgens cordi cōtiguꝰ est imediata cā febris. Sed ponēdo vaporē specie distinctū ab eo a quo eleuatᷣ magis est dubium. ¶ Sed tenendū est adhuc ꝙ humor est cā coniūcta febris: sicut sol calefaciēs hoiem ꝑ radios suos est immediata cā caloris illius: q2 causat illū: ꝛ nulla est cā imediata q̄ sit ꝑncipalis: sed solū instrūalis sicut si q̄s deberet nauē mediāte fune trahere: aut ꝑcutiēs aliquē cū baculo dicimꝰ ipm ēē cām imediatā: q2 nō mediat nisi cā instrūalis. Est eñ vapor putridus: sicut instrm hūoris putridi. Cā v̄o alia est cā corpēa mediata causans febrē mediātē cā ꝯiuncta: ꝛ solū de ꝑ accidēs. sicut. ꝛ. ℥. cholere exñtes ī venis sunt cause febris: q2 stimulādo naturā sunt cause vt natura irritata expellat aliquā partē extra venas ad poros ꝛ cutē: q̄ expulsa ꝓpter motū illū putrescit: ꝛ fit cā ꝯiuncta febri. ¶ Nō dico tñ ꝙ q̄libet febris habeat duplicē cām: sed aliq̄ hꝫ soluꝫ cām coniūctā: vt qñ tota materia ad putredinē mouetᷣ vt in tertiana vnꝰ paroxismi. Aliqñ nō hꝫ nisi causam antecedētem sicut in tertiana pluriū paroxismorū in tpe q̄etis in qua tertiana seruatᷣ vnitas in cā antecedēte. Aliqñ nō hꝫ cām añtē nec ꝯiūctā si ꝓpter caliditatē epatis ꝛ venarū ex cibo sumpto hodie generentᷣ due. ℥. colere q̄ putreāt ꝛ faciāt paroxismū. Deinde ex eadē cā gñentᷣ due alie. ℥. ꝛ faciāt aliū paroxismū: ꝛ sic de alijs. Est eī manifestū ꝙ aliqñ nō habebit cām ꝯiūctā nec añtē q̄ sit materia: vnitas aūt huiꝰ febris seruatᷣ in cā añte q̄ est caliditas epatis ꝛ venarū. ¶ Scdō notandū ꝙ distinctio tēporū feb. penes alterationē materie debetur febribꝰ putridis tā interpolatis ꝙ cōtinuis. Est eñ febris interpolata febris inter cuꝰ paroxismos cadit quies media: cuiꝰ cā cōiuncta putret extra venas. Cōtinua aūt est q̄ semꝑ affligit cuius cā coniūcta est humor putrens intra venas. Hec āt est duplex cōtinua ꝓportionalis ꝛ est nota: licꝫ eñ ꝯtinue affligat: habet tñ excrescētiā de die in dieꝫ aut de tertio ī tertiū: aut de quarto in q̄rtū ſm analogiā ad suam materiā. Alia est ꝯtinua ꝯclusa ꝯtinue affligēs: et nō habēs hmōi excrescentiā de q̄bꝰ supra: ꝛ hec est duplex: quedā pēdet ab vnica materia durāte a principio vsq ad finē cui nulla fit additio: sicut esset tertiana vnius paroxismi. Aliqua aūt pendet ab aliqua materia durāte a principio vsq ad finē: cui tamē aliqua fit additio. Et hec est triplex. augmastica: in qua de materia plus additᷣ prime materie putrēti ꝙ sit illud qd̄ ab eo resolutᷣ que ꝓpter augēdo ꝓceditᷣ: ꝛ est fere tota augmentū. Scd̄a est peraugmastica q̄ declinando ꝓcedit. huiꝰ causa est: q2 de materia prima plus resoluitur ꝙ sit illud qd̄ additᷣ. Tertia est omotena q̄ vniformiter affligit: et est fere tota status. cuius causa est q2 tantū de materia additᷣ quantū est illud qd̄ de prima putrēte resoluitᷣ. Febres aūt iste quibꝰ nulla fit additio sunt rarissime: vt ptꝫ discurrendo.

Distinctio temporū.

¶ Distinctio aūt tempoꝝ in his penes alterationem materie sumitur hoc modo: quia in principio nō est nisi vestigiū digestionis aut dispositiōis digestioni cōtrarie occultū. In augmento signa digestionis cōtraria sunt manifesta: ꝛ digestio aut putrefactio manifeste augēdo procedit. In statu licet aliq̄liter digestio intendatur: saltē vsq ad medium status: in medio status est summa digestio: ꝛ ita summa putrefactio. ¶ Cōtra. maior est ꝓportio v̄tutis digestiue ad materiā dirigendā a principio status vsq ad mediū ꝙ vnquā ante, ergo digestio magis intēditur: ꝛ velocitatᷣ in hoc tēpore ꝙ in augmēto: ꝛ si sic: sequitᷣ ꝙ augmētū digestiōis dꝫ eē in statu magis manifestū: ꝛ sensibile ꝙ in augmēto. ¶ Ad hoc dr̄ negādo vltimā ꝯñquentiā. naꝫ q̄ntūcunq digestio velociꝰ ꝓcedat in statu q̄ in augmēto: illo tñ nō est ita sensibile sicut ī augmēto: sicut q̄ntitas digitalis alicui corpi magno nō est ita manifesta: sicut quātitas eadem addita corpi paruo. ¶ Notādū tertio ꝙ licꝫ plures sint febres eiusdem speciei: nō tamē seruāt eandem ꝓportionē in motu materie suorū paroxismorū. pōt eñ esse vna tertiana: in qua materia vnius paroxismi sit maior ꝙ materia scd̄i: ꝛ materia scd̄i ꝙ tertij: ꝛ sic deinceps vsq ad statū. Alia tertiana se hēbit oino ecōtra: in q̄ materie suorū paroxismoꝝ erūt eq̄les: ꝛ sic paroxismi erūt fere eq̄les in lōgitudie: ꝛ in suis accidētibꝰ. ¶ Nō aūt hoc sit verū ꝯsideratur. nā in continuis cōclusis hoc est possibile: sicut in augmasticis in quibus magis de materia mouetᷣ ad putredinē in tēpore sequēti ꝙ in precedēti. Et in omotenis in quibꝰ tantū de materia additᷣ ad putredinem in tpe sequēti quantū in tpe ꝓcedēti: ergo ita erit possibile in interpolatis. ¶ Harū autē diuersitatū causa potissime sumitᷣ ex diuersitate materie. nā materia existe difformi ꝛ etherogenea mixta ꝑs subtilis poterit moueri in pmo paroxismo: ꝛ in secundo paroxismo materia erit paucior: q2 magis grossa ꝛ difficiliꝰ mobilis. in tertio ꝑoxismo paucior: q2 adhuc magis grossa: ꝛ sic deinceps. Aliqñ etiā res se habebit econuerso: ꝛ sic accidit ſm plurimū: ꝛ ꝓpter: q2 quādo materia est vniformis vel q̄si. Nam primus paroxismus pēdet a pauca materia quia nō est digesta: nec a iuuatiuo separata. Scd̄s pēdebit a pluria materia: q2 erit magis digesta ꝛ motui magis parata: ꝛ sic de alijs. ¶ Et ex hoc notato inferuntur q̄daꝫ correlaria. ¶ Primū. materia que mouetur in statu febris salubris aliqñ est pluris quantitatis ꝙ illa que mouetᷣ in principio: aliquando econtra ꝓpter causas suprascriptas. aliquando sunt equales ſm ꝙ aliqñ febris erit maior in statu: q2 longioꝝ et fortioꝝ accidētium ꝙ in principio. aliquādo ecōtra: et aliquādo equalis. ¶ Ex quibꝰ sequitur ꝙ questio in eodē est īdifferēs et neutralis: cum aliquādo febris sit maior morbꝰ in statu ꝙ in augmēto: et in augmento maior ꝙ in principio. aliquādo ecōtra. aliquādo in omnibus erit equalis. nam materie multitudo et paucitas est causa potissima ad faciendū morbum magnū vel paruū. ¶ Tertio ex notato sequitᷣ ꝙ tēpora febris quo ad accidētia: et penes alterationē materie raro coincidūt: immo fere non coincidunt nisi in morbis seruātibus materiā ad vnā creticā expulsionē. Et quia dubiū hoc modo est neutrale a quibusdam limitatur. Albertus eñ bononiensis dicit non aliter limitandū esse ꝙ fuerit dictū in principio questionis. ipse tamē sequens pluslq̄ cōmentatorem ponit generalē cōclusionem: ꝙ ois febris putrida salubris ꝛc. est minor morbus in statu ꝙ in augmento. et minor in augmento ꝙ in principio. Et cōsequēter dicit ꝙ licꝫ plus de materia putreat in statu ꝙ in principio: attamē quia illa materia est facta benigna per digestionē morbus est minor. ¶ Cōtra. malignitas materie principij est finita: et malignitas materie est aliquāta: imo notabilis cum putreat et faciat febreꝫ et accidentia sequētia febrem. Sed certum est ꝙ contingit maiorem proportionē esse quātitatis materie status ad quantitatē materie principij ꝙ sit malitia principij ad malitiā status. ergo plus promouebit ad magnitudinē

Albertus bononiensis.

magnitudinem morbi quantitas materie in statu
ꝙ ad remissionē morbi ꝓmoueat benignitas eius-
dem in comparatione ad principium. ⁊ alias est sa
tis manifestum volentibus absqꝫ passione metiri
huiusmodi cōtingētias. in statu eni materia cōiter
magis nocet siccando imprimendo: sꝫ in pricipio
Gentilis. magis suffocando. ¶ Gētilis autē in sua magna qōs-
ne limitat titulum questionis ad febres incipien-
tes ab aliqua materia que tota incipiat putresce-
re: ⁊ ita ducatur ad statū absqꝫ noue materie addi-
tione: sꝫ quia iste sunt paucissime: idō titulus qōnis
nis est valde artatus: ⁊ nō se extendit nisi ad feb. q̄
reseruant materiā ad vnā creticā expulsionē: ⁊ non
etiā ad omnes istas. Sunt. eī multe ex istis reser
uantibus in quibus tota materia in principio nō
incipit putrescere. Et sunt ēt multe ex istis in qui-
bus in augmēto ⁊ statu additur materia: que om-
nes postea vna crisi expelluntur. Ad paucissimas
itaqꝫ febres se extēdit titulus questionis. Propter
ea Vgo senēsis dicit ꝙ qōnio dꝫ limitari alijs pa-
ribus: exceptis illis in quibus fit cōparatio ⁊ ne-
cessario sequentibus. et ideo iuxta doctrinā secū
di cōplexionū in cōparatiōibus seruādā debet titu-
lus questionis sic formari. vtrū feb. putrida salu-
bris pendens a materia nō reducibili ad benignū
sit maior morbus in statu ꝙ in augmento ⁊ maior
in augmento ꝙ in principio. supposito ꝙ precise
sit tanta materia sub forma cause cōiuncte in ho-
ra status: sicut in principio vel partis stat⁹ sibi pro
portionabilis in principio cōparando: ita ꝙ si ē cō
tinua ꝙto plus est dissolutū in hora stat⁹ ꝙ in prin
cipio tāto plus transiuit in tpe intermedio in pu-
tredinis actū. Et si est interpolata ꝙ precise tan-
tum trāseat de cā añte sub forma cause cōiuncte
in statu in vno paroxismo ꝙtum trāsiuit in paroxis-
mo principij. ¶ Quarto notādum ꝙ digō in nociti
uo non reducibili ad benignū q̄ est preparatio ma
terie ad expulsionem est duplex. quedā est adequa-
tio subiecte materie digerēde. vt qꝫ si subtil' sit im-
bibita ingrossetur. si grossa nō potēs per meatus
angustos trāsire subtilietur. Si visco sa adherens
membrorū superficiei incidatur. Altera autē est
proprietas occulta q̄ acquiritur materie per actio
nē caliditatis innate agētis in materiam ⁊ assimi
lant eam mēbris radicalibus: quorū est instrumē-
tum: cuiusmodi digōnis efficax argumentum est.
quia in apāte fctō in corpore tēperato a percussio
ne ꝙ tūcūqꝫ sanguis sit mediocris indigem⁹ matu
rantibus. non quidem vt sanguis ille acquirat sub
stantiam mediocrē cū sit temperatus: sꝫ vt acqui-
rat proprietatē illam q̄ facile obediat virtuti ex-
pulsiue. Silr in sinocha facta in corpore tempera-
to nō fit crisis in prima ꝙtūcūqꝫ sit sanguis quo
ad modū sube mediocris ⁊ optime digestus: sꝫ fit
crisis in septima post actionem caloris in sangui-
nem dātis sibi proprietatē de q̄ supra. ¶ Itē si so-
la adequatio sube sufficeret nō oporteret ad signi
ficandum digestionē cōpletā ꝙ ypostases essent al
be. nā incipiente febre a colla rubea media vel san-
guine: cum qñqꝫ huiusmodi humores sint medio-
cris substantie sufficeret ad significandum cōple
mentū digestionis ꝙ ypostases essent mediocris
substātie citrine rubee vel nigre. quod tamen fal-
sum est: ⁊ contra experientiā: que etiam debebant
apparere in prima die. ergo cōcluditur ꝙ preter
modū substantie requiritur proprietas de qua su
pra que acquiritur in materia per actionem mem
brorum radicalium in materia. que ꝓprietas ma-
xime cognoscitur per albedinē ypostasis. ¶ Quin-

to notandum ꝙ digestio debetur taꝫ cause añtiqꝫ
coniuncte: licet de hoc dubium non paruum fue-
rit apud antiquos: sed ꝙ debeatur cause coniun-
cte manifestū est in apostematibus in quibus ma-
teria putrens ⁊ faciēs febrē digerit ⁊ tandē sania Galenus.
tur. hoc idē penes Galenū. j. de differētijs febriū
ca. vj. reperitur in causa coniūcta febriū putridaꝝ
vbi dicit: ꝙ putredo humoꝝ qui in venis ⁊ arterijs
sunt est similis illi qui scdm apostemata: sed vincē
te natura in apostematibus fit pus laudabile. in
humoribus vero qui sunt scdm arterias et venas
ꝓportionale puri illud quod in vrinis subsistit hy
postasis. videmus etiā in cōtinuis ꝯclusis appa-
rere in ꝓcessu hypostasim laudabilē: cum prius
non apparuerit: que aliquādo nō habent nisi cau
sam coniūctam. Nō añt debeatur cause antecedē
ti ostenditur in interpolatis: in quib' apparet hy-
postasis laudabilis: cum prius nō apparuerit. Et
certum est ꝙ hypostasis illa nō descēdit nisi a mate
ria existente in venis que nō est putrida. A materia
enim putrēte in poris cutis nō eēt possibile descēdi
materiā hypostasis: que venas ingrediēs cum vri-
na descēderet. Et etiā apud Auicen. scda primi ca.
de hypostasi. hypostasis laudabilis principaliter
significat digestionē humorū qui sunt in venis. Et
idē Gal. j. de crisi. Est añt certū ꝙ in interpolatis
materie nō sunt putrētes intra venas: quia facerēt
continuā. ¶ Et ex his manifestū est ꝙ extranee lo-
cutus est cōciliator. differētia. clix. qui dixit ꝙ cau-
sa coniūcta febri est vapor putridus antecedēs hu
morem nō putridū: sed humor putridus est quodā
modo mediū inter causam antecedentē ⁊ ꝯiunctā
Et dicit ꝙ cause coniūcte qui est vapor pauca de-
betur digestio: quia nō habet substantiā impediē
tem: merito tamē qualitatū: quibus est nature re-
bellis: aliqua debet alteratio. humori vero putri
do qui est causa media ꝓprie et per se debetur di-
gestio: quia oportet in eo facere cessare putredinē
manente substātia: sed humori qui est sub forma
cause antecedentis non debetur proprie digestio:
cū non sit putridus: sed bene ei debetur aliqualis
digestio per quā sua substātia adequetur. nō autē
est proprie digestio: nisi illa que facit cessare putre
dinem manēte suba iuxta diffinitionē digōnis. iij
tegni. Error añt totus est in expōne textus Gale.
iij. tegni. ¶ Pro cui⁹ intellectu est sciendū ꝙ si ma-
teria fuerit putrens leui putredine: tūc digestio fa
cit cessare putredinē manēte suba. i. manente for-
ma huoris: q: per digōnē huor reducit ad benignū
Si ꝟo sit humor nō putrēs: ⁊ sit cā añs febris ꝑ ali
quā malā dispōnē in ipo: tūc sibi ꝯuenit digō que
facit cessare putredinē nō pñtē sꝫ secuturā merito
sue male dispōnis q̄ remouebit p digōnē p quam
vel adequabit suba eius: vel remouebit eius ma-
la ꝯpls dispōnēs ad putredinē. Nō est tñ credēdū
ꝙ quilibet huor possit talr digeri. naꝫ aliqñ est ita
putridus vt necessarium sit ipsum resolui aut inci-
nerari: aut aliter sensibilr expelli. tenendū est itaqꝫ
iuxta suprascripta ꝙ tam cā añti ꝙ ꝯiūcte ꝓprie
debet digō: ⁊ ꝙ descripcio data a Gal. cōpetit so
li digōni i nociuo reducibili ad benignū. ¶ No
tandū sexto ꝙ i feb. salubrib⁹ huor q̄ mouet poste
rius scdm plimū est magis digest⁹ ꝙ ille q̄ prio mo-
uet: vt puta in interpolatis tota cā añs a principio
incipit digeri: vñ mā scdi paroxismi est magis dige
sta ꝙ materia primi. Et ita mā tertij mag' digesta ꝙ
materia scdi: ⁊ ita in ꝯtinuis ꝓportionalib⁹ ⁊ cōit
in oib⁹ feb. salubrib⁹. Verū aliqñ ꝯtingit opposi-
tū ꝓp etherogeneitatē materie sicut i flegmaticis

nā q̄hꝫ materia sequētiū parorismorū q̄ est grossior
ꝙ̄ materia p̄cedentiū:ꝛ nō facile passibilis a vir-
tute digestiua est minus digesta ꝙ̄ materia p̄cedētiū
ꝛ hec est cā quare aliq̄n perdūtur signa digestiōis
ꝛ post statū redit principium:ꝛ quare fiūt recidiue
vere. ¶ Et ex hoc notato seq̄tur p̄io ꝙ in plurib⁹
materieb⁹ p̄cedit digestio in quib⁹ nō p̄cedit pu-
trefactio:pꝫ in materieb⁹ interpolatarū ꝛ multa-
rū aliarū febriū. ¶ Sequit̄ sc̄dō ꝙ vt plurimū in ma-
terieb⁹ putrētib⁹ in statu nō p̄cessit putrefactio a
principio vsqꝫ ad finē. Istud pꝫ in interpolatis in
quib⁹ materia paroxismi stat⁹ soluꝫ incipit putre-
re in p̄ncipio eiusdē parorismi:ꝛ ita dōm est de mate-
ria exacerbatiōis stat⁹. Itē in multis cōtinuis con-
clusis in q̄b⁹ stat⁹ in .xiiij. die est verisimiliter existi-
mandū esse nihil esse de materia mota a p̄ncipio.
¶ Ex his seq̄tur ꝙ licꝫ concederet̄ digestionē ꝛ putre-
factionē simul intēdi posse:ex hoc tn̄ nō seq̄tur q̄ð
hora stat⁹ vt plurimuꝫ in feb. putredis materia sit
magis putrida ꝙ̄ in p̄ncip. Nā nō opꝫ ꝙ pluri tē-
pore putruerit ꝙ̄ materia q̄ est sub forma cāe ꝯiun-
cte in p̄ncip. imo stat ꝙ p̄ eisē eq̄li tp̄e aut mīto mi-
nori. hoc pꝫ i interpolatis in q̄b⁹ tā in statu ꝙ̄ i pri-
cipio materia incepit putrere in principio suorū
paroxismorum. si enim sint in pūctis eque distan-
tib⁹ a p̄ncip. suoꝝ parorismoꝝ ille materie sūt equa-
liter putride. Si v̄o sint in pūctis neq̄ distātib⁹ il-
la min⁹ putret q̄ magis vicinat̄ suo p̄ncipio. idem
iudiciū est in ꝯtinuis p̄portionalib⁹. ¶ Ex q̄b⁹ tā-
dē seq̄tur ꝙ via vera ad soluēdū q̄ōnē p̄positā non
esset hoc ꝙ digō ꝛ putrefactio sil intēdant̄:lꝫ Gen-
tilis putauerit illud esse fundamētū solutiōis du-
bij p̄positi. ꝛ pꝫ q2 isto ꝯcesso nō seq̄tur in statu vel
putredinē eē intēsiorē in materia ꝙ̄ fuerit a p̄nci-
pio:nisi solū in casu in quo vna materia a p̄ncipio
vsqꝫ ad statū putruerit:ꝛ simul digesta fuerit: q̄ eēt
tota cā morbi q̄ casus rarissime ꝯtingit:ꝛ nō vr̄ eē
de intentiōe autoꝝ:q̄ posuīt regulas q̄s volunt in
plurib⁹ v̄ificari:sicut sunt canōes in ordinādo die-
tam ꝛ siles. ¶ Septimo notandū ꝙ illud dr̄ magis
putridū q̄ð magis appropinq̄t termino putrefa-
ctiōis q̄ est incineratio:aut magis distat a termio
a quo:siue a non gradu putredis. ¶ Ex quo seq̄tur
ꝙ nō oē q̄ð est magis putridū est magis calidū:x ū
ca q̄ mltū appropinq̄nt incineratiōi min⁹ habeāt
de humido:ꝛ p̄ ꝯns minus de calido actuali ꝙ̄ ca
q̄ aliq̄tulū magis distāt:sicut videm⁹ in stercorib⁹
que putrēt q̄ min⁹ sunt calida cū vicinant̄ incinera-
tiōi. Cū ḡ tā in p̄ncip. ꝙ̄ in statu vel materia ter-
minet̄ ad incinerationē:ḡ vtrobiq̄ erit magis pu-
trida. q̄re fundamentū Gētilis nullū q̄ dicit febrē
eē maiorē morbuꝫ in statu ꝙ̄ in p̄ncip. q2 materia
status est magis putrida. ¶ Forte rn̄debit̄ ꝙ illud
dr̄ magis putridū:q̄ð hꝫ plus de calido putredina-
li:q2 putredo nō est aliud ꝙ̄ calor fimus in materia
putrida:vt vult Auicē. ij. primi in ca. de cāis calefa-
cientib⁹. vbi dicit ꝙ intētio putredis est q̄ caliditatē
extraneā eueniī facit:ꝛ nō aliud. putredo itaq̄ nō
est aliud ꝙ̄ calor putridus:ꝛ s̄m istud illud est ma-
gis putridū q̄ð est calid⁹ caliditate putrida: nō aūt
q̄ð magis appropinq̄t incineratiōi aut q̄ð magis
distat a termio a quo. ¶ Cōtra seq̄tur ꝙ tā in p̄nci-
pio vel ꝙ̄ in statu materia eq̄lr erit putrida cū vtro-
biq̄ trāseat a nō gradu putredis vsqꝫ ad terminū
eius:ḡ fundamētū Gētilis nullū:cū in vtroq̄ trāsi-
tu tā materia p̄ncipij ꝙ̄ materia stat⁹ erūt eq̄liter
calide caliditate putredinali. ¶ Notandū tn̄ ꝙ nō
oē q̄ð est magis putridū est maligni⁹ minus putri-
do:sicut in materia pestilentiali:q̄ licꝫ sit min⁹ pu-
trida:pōt tn̄ esse malignior alijs magis putridis:
cū etiā absq̄ putredine esset malignior. videm⁹ eī
ꝙ materia antracis est malignior plib⁹ alijs mate-
riebus apatū magis putridis ꝛ fetētib⁹ cū corrū-
pat oīe sibi vicinū. ¶ Octauo notandū ꝙ digō in
materia:ꝛ si nō p̄hibeat oīno ipsam putrefieri p̄-
hibet tn̄ ipsam putrefieri valde maligna putredie.
¶ Prima ps notādi est manifesta i apatib⁹ in q̄b⁹
sanies laudabilissima adhuc faciet feb. putridaꝫ.
Itē in febrib⁹ in q̄b⁹ materia i statu ꝛ declinatiōe
est summe digesta:ꝛ adhuc facit febrē putridam.
¶ Secūda ps notādi p̄bat̄ q2 tam sanies laudabi-
lis ꝙ̄ sedimē laudabile decisum a materia inuentis
digesta sunt dantia fiduciā sanitatis cū q̄bus non Galenus.ij.de
timem⁹ malignā putredinē. p̄ hoc ē sn̄ia Gal.ij. crisi.
de crisi. vbi dixit. nō est possibile apparēte sedimi-
ne laudabili ꝙ febri sit difficultas vl dominiū. Et
idem sentit Auicē.ij. q̄rti cū dixit ca. de signis dige-
stionis. Et scias ꝙ nō febris cū apparitiōe digō-
nis neq̄ sublimatio fit cum declinatiōe apatis tī-
mor vehemēs. ¶ Notādū nono ꝙ est possibile ca-
lorē naturalē ꝛ p̄ternaturalē in eandē materiā age-
re vnum digerēdo alterū putrefaciēdo:ita vt digō
ꝛ putrefactio adequate in eadeꝫ materia intēdan-
tur. hoc p̄io manifestuꝫ est in sanie laudabili que
cū generat̄ putrefactio intēdit̄:q2 febris putrida
crescit ꝛ alia accn̄tia tp̄e ebullitiōis. Idē ēt accidit Galenus.
in materijs in cōcauitate venarū:vt est apud Gal.
p̄io de differētijs febriū. vi. ca. ḡnat̄ eī ypostasis
laudabilissima p̄ ebulitionē cū qua etiā fit febris
intēsio. ¶ Decimo notandū ꝙ trāsmutatiōes fa-
cte in corpe hūano sunt triplices:q̄dam oīno natu-
rales facte a calore naturali solū: sicut digestiōes
quib⁹ cibus in chilū:chilus in sanguinē: sanguis
in hūiditates scd̄as trāsmutat̄. Quedā oīno p̄ter-
naturales sicut putrefactiōes q̄ fiunt in cācrenis
a scachilos estiomeno. Quedā āt sunt medie sicut
est trāsmutatio humorū in saniē. Et hec est triplex
quedā in qua agit principaliter calor naturalis ꝛ
parū extrane⁹:sicut cū fit sanies laudabilissima:et
sicut cū materia hypostasis laudabilis in cōcaui-
tatibus venarū ḡnat̄ in febrib⁹. Quedā in q̄ mag̃
cōcurrit calor extrane⁹ putredinalis:sicut q̄n ḡna-
tur sanies maligna: fetida:nigra vl viridis. et q̄n
generat̄ hypostasis maligna sūr tēdens in viride
vel nigrū. ¶ Et est tertio alia transmutatio in qua
calores isti equaliter cōcurrunt: ita vt in materia
vtriusq̄ vestigiū appareat et equale. Credo tamē
tenendum esse vnū et eundem calorem numero re-
pertū tam in mēbris ꝙ̄ in materia esse simul natu-
ralem ꝛ p̄ternaturalē talia noīa sortiri s̄m diuersi-
tatem operationū ꝛ effectuū qui sequūtur. ¶ Vn-
decimo notandū ꝙ feb. possunt cōparari duplici-
ter in malignitate:ꝛ fortitudine. nullū eī incōue-
niens est vnā eē alia maligniorē:q̄ tamē sit remis-
sior:sicut pestilētialis cōparata causoni. fortitudo
eī febris sequit̄ caloris intēsionē ꝛ multitudinē.
malignitas āt p̄ternaturalitatē qua magis ledat
et occidat:q̄ malignitas seq̄tur aut venenositatem
aut putredinē intēsiorē ꝛ huiusmodi: licet etiā se-
quatur caloris intēsionē et mltitudinē. Et ita vna
febris ad seipsam cōparata diuersis temporibus
pōt esse vno tp̄e malignior:ꝛ min⁹ intēsa. ꝛ alio tē-
pore se habet econtra. Et cum malignitas febris
tanq̄ penes effectū habeat attendi penes lesionē
operationū illa febris est malignior q̄ ampli⁹ est
operationū lesiua: siue merito caloris naturalis
siue p̄ternaturalis:siue merito vtriusq̄ hoc notādū
pōt dici ex dictis Gal.iij. de crisi. ca.iiij.

Quantū ad

Quantū ad secūdū articulū p opinione plusq̄ cōmentatoris et sequentiū pertractāda supponitur primo titulum questionis sic esse limitandū: sicut ab initio dictum fuit: scz utrū febris putrida salubris pendens a materia nō reductibili ad benignū sit maior in statu q̄ in augmēto: et maior in augmēto q̄ in principio: loquēdo semꝑ de his tēporibus distinctis penes materie digestionē. Secūdo supponit q̄ in tota materia que in statu facit feb. continue ꝓcesserit digestio a princip. usq̄ ad statum. Tertio q̄ digestio facit materiā putrere minꝰ mala putredine q̄ si nō fuisset digesta. hoc suppositū ptz ex notatis. ¶ Quarto supponit q̄ in rōne feb. includūtur duo. unum q̄ sit calor. alterū q̄ sit pter naturam. et ratione utriusq̄ potest dici febris maior: scz aut q: sit magis preter naturā: aut q: sit calor intēsior. Hoc suppositū est manifestū ex ultimo notato supraposito. ¶ Quinto supponitur: q̄ accidentiū in febribus et in alijs morbis q̄dam sunt ꝓpria morbo: et quedā sequūtur morbū et nature incitationem: sicut sunt propria febribus coartatio pulsus. frigus extremitatum corporis: exiccatio: sitis: dolor capitis: instātie vigiliarū et similia. Sequentia autem febrem et nature incitationē sunt sicut rigor: vomitus: fluxus ventris: et omnia accidentia cretica.

Ad responsionem. **His suppositis** sit hec ꝯclusio responsiua ad dubiū. Ois febris putredinis salubris pendēs a materia non reducibili ad benignū in qua tota et sola putrente in statu processerit digestio a principio usq̄ ad statum est maior morbus in aliqua parte principij: q̄ in aliqua parte tēporū sequentiū: et maior i aliqua parte augmēti q̄ in aliqua parte status. ¶ Ista cōclusio est de intentiōe Gal. in cōmento illius afforismi. incohātibus morbis: et rationibꝰ sic ꝓbatur.

Galienus. ¶ Prima: quia materia in statu est magis digesta q̄ in augmēto: et magis in augmēto q̄ in principio: ergo cū digestio iuxta tertiū suppositū faciat materiam minus mala putredine putrere: q̄ si nō digeratur materia putrēs erit magis maligna in aliqua parte pricipij q̄ in aliqua parte tēporū sequētium. et sic dicendū est de augmento statui cōparato: sed materia magis maligna ceteris paribus maiorem facit morbū. quare ꝯclusio vera. ¶ Secūda ratio est virtus maiorē habet ꝓportionē ad materiā in statu q̄ habeat in augmēto: et maiorem in augmento q̄ in pricipio: ergo materia minorē in his tēporibus habebit ꝓportionē ad virtutē alterandā: et sic morbus erit minor in statu q̄ in augmento: et minor in augmēto q̄ in pricip. ¶ Tertia continue post principiū talis morbi salubris corpus movetur ad sanitatē: et digestio ꝯtinue procedit: ergo cōtinue post minus participat de termino a quo: qui est: egritudo in statu. itaq̄ morbus erit minor: cum tunc corpus sit magis motū ad sanitatem q̄ tempore precedēti. ¶ Quarta: q: in statu accidentia ꝓpria morbo sunt remissiora q̄ in principio. ptz in pleuresi suppurata: in qua dolor et cetera accidentia sequentia pleuresim sunt remissiora q̄ in principio. Et ita scdm plurimū est in ceteris apostematibus suppuratis: nam circa generationem saniei fiūt dolores et febres magis q̄ facta sanie iuxta afforismū. ¶ Quinta maiori et minori equaliter decrescētibꝰ cōtinue crescit proportio maioris ad minus: sz virtus q̄ est maior in morbo salubri: q: hz ꝓportionē maioris inequalitatis ad ipm: et morbus q̄ est minor ꝯtinue decrescūt a pncip. usq̄ ad statū: virtus q̄dē decrescit: q: resolvit spūs paucificat: et humidū ꝯsumit: et morbꝰ decrescit q: materia digerit: et efficit minꝰ maligna: et etiā ex actione caloris ꝑ parte resolvit: ergo cōtinue decrescit proportio morbi ad virtutē quare morbꝰ nedū absolute: sed in cōparatiōe ad virtutē erit minor in statu q̄ in augmēto: et minor in augmēto q̄ in pncipio. ¶ Sexta ois febris putredis salubris est malignior in pncipio q̄ in augmēto: et in augmento q̄ in statu: ergo est maior morbus ⁊c. Assumptū ꝓbatur: q: malignitas morbi habet attendi penes preternaturalitatē tanq̄ penes causam et lesiones operationū ꝑ se ductiuarū ad mortē tanq̄ penes effectum: ut pōt elici ex ultimo notato: sed ois talis feb. in pncipio a quo materia nō est digesta est magis pternaturalis aliorū paritate supposita q̄ in statu in quo materia est digesta: et est ad mortē periculosior q̄ in statu in quo ꝓpter digestionē ꝯpletā sunt certa signa salutis. igit est maior morbus in pncip. q̄ in statu: sz i augmēto iudiciū est mediū et ad intellectū ꝯclusiōis suprascripte itellexit Rabimoyses cū dixit: q̄ egritudo in tpe status est melior: q̄n infirmus dz salvari. ¶ Ex q̄ ꝯclusiōe sequitur neutralitatē precedentē febrē esse malignioē q̄ sit febris tpe status: quia magis preternaturalis et periculosior. ¶ Scdo sequit oēm febrem putridam salubrē aliorū paritate supposita esse minorem febrē in statu q̄ in principio partes ꝓportionales istorū tempoꝝ ad inuicē cōparādo: nam postq̄ materia putrens est eq̄lis et magis benigna ꝓpter digestionē: minorē debet facere febrē: sicut videmꝰ in apostematibus suppuratis minorē esse febrē et remissiora accidētia: taliter etiā dz esse in materia summe digesta in cōcauitate venarū: cum Gal. i. de differentijs febriū cōparet digestionem que est in venis ꝑ quā fit materia hypostasis laudabilis digestiōi materie apostematū in q̄bus generatur saniess: et hunc intellectū habuit Avicen. ij. q̄rti ca. de iudicijs digōnis: cū dixit: q̄ nō est sublimatio febris cū appartiōe signoꝝ digōnis: sicut nō est cum digestione apostematis dolor fortis. ¶ Ex his itaq̄ tandē cōcludit q̄ febris putredis salubris est maior morbus in pncip. q̄ in statu: et secundo q̄ est malignior: et tertio q̄ est intensior febris aliorum paritate supposita. in augmēto aūt in omnibus his iudicium est medium.

Sed contra hāc determinationē arguitur: q: febres servātes materiā ad unicā creticā expulsionē sunt maiores in statu q̄ i tpibꝰ pcedētibꝰ: ergo determiatio falsa. tz ꝯña. assumptū. ꝓbat prio de intentiōe Gal. ij. de crisi. ij. ca. ubi dixit: q̄ febris in pncip. est parua debilis respectu eiꝰ q̄ñ in statu est cōpleta et fortis. ¶ Amplius accñtia ꝓpria q̄ sequūtur ipressionem materie in mēbro sunt fortiora in pncip. q̄ in statu et cū hoc in statu accñtia cōia et ꝓprie accñtia cretica sunt fortiora q̄ in pncip. illa eñ remississime accidūt in principio. ergo absolute accidentia sunt fortiora q̄ in principio. ¶ Ad hec dr. ¶ Ad pmum q̄ in servātibꝰ materiā ad unicā crisim cetera non sunt paria: q: plus de materia est in statu q̄ in pncipio: cū sm plurimū in ꝓcessu noua addat materia: que postea tota in crisi expellitur. Et sic dr ad Gal. ij. de crisi. ¶ Ad sm negat assumptū: et dr q̄ accidentia omnia tam sequentia impressionem materie q̄ sequentia oppressionē fortiora sunt in pncipio q̄ in statu alijs paribus. accidentia tamen cretica que sunt ad salutē fortiora sunt i statu q̄ in princip. cum raro in principio accidat crisis. Con

cedēdū tñ est ꝙ vt plurimū febres putride salubres sunt maiores in statu ꝙ̄ in pncip. licꝫ in statu materia sit digestior: tñ multo est amplior ꝙ̄ est sub forma cause contīuēte in statu ꝙ̄ in princip. Preterea cōtra determiatonē instat: quia febris nō est nisi calor pter naturā: ⁊ iste est maior in statu ꝙ̄ in pncipio: vt pꝫ ad tactū: et q: pulsus sunt maiores velociores ⁊ frequētiores: ⁊ similiter anhelitus. ¶ Secundo: quia status est hora pugne prima quarti. capitulo tertio: et Galenus prima afforismorum et hoc nō est nisi propter fortem stimulationē quā facit materia in naturaꝫ: ideo crisis fit magis in die paroxismi: sed causa maioris irritationis nature nō est nisi maior impressio a materia in membro: quare febris fit maior in statu. ¶ Itē accidentia omnia sunt in statu maiora tam ꝙ̄ merito mensure sunt preter naturā: ꝙ̄ que ex toto gñe pter naturam: vt dolores ⁊ similia: quare intēsior ⁊ magis preter naturā. ¶ Itē oēs opatiōes animales vitales et naturales sunt magis lese in statu ꝙ̄ in principio: vt apparet intelligēti. ¶ Itē si febris est maior in principio ꝙ̄ in statu: tūc sequit ꝙ neutralitas sequēs principiū est maior ꝙ̄ febris in statu. ¶ Item Galenus in libro de tēporibus morbum cōparat plante et aiali in principio paruis: postea augmentatis: postea magnis. ¶ Itē pro hac parte est Galeni. ij. de crisi. c. ij. cū dicit. Iam ergo opꝫ vt exercites teipsum donec cognoscas vnāquāꝗ egritudinem singularē fm seipsam: an est integra et cōpleta cum velocitate. nam si nō antecesserit exercitaueris teipm in hoc cum studio ⁊ solicitudine nō cognosces egritudinē quādo incipit: cum sit pauca et debilis. ¶ Ad hec respōdetur. ¶ Ad primū dicit ꝙ calor nō est maior in statu ꝙ̄ in pncipio aliorum paritate supposita: comparādo partem calidiorē status ad partē calidiorē in principio. ¶ Sꝫ vt plurimū nō est paritas: q: ampliorē cā pñēta febris in statu ꝙ̄ in pncip. ⁊ sic negat ꝙ pulsus sint maiores etiā alioꝝ paritate supposita. ¶ Ad scōm dr ꝙ maior est pugna in statu ꝙ̄ in principio quia plus de cā antecedēte trāsit in contīuētā in statu ꝙ̄ in principio pp̄ter materie digestionē: ⁊ sic nō seruat paritas. Nō si seruet paritas: dico ꝙ non erit maior pugna pp̄ter obediētiam materie: p quā facile separabit. ¶ Sic ad tertiū dicit ꝙ accītia nō sunt maiora fuata pitate sꝫ vt plurimū nō fuat pitas. ¶ Ad quartū dicit ꝙ oēs opatiōes sunt magis lese in statu ꝙ̄ in principio. Nec per hoc sequitur ꝙ morbus sit maior: quia tota lesio illa nō est acquisita tēpore status: sed in tēporibus precedētibus. ¶ Utrū aūt in equali tpe status acquirat maior lesio ꝙ̄ in equali tpe pricipij alioꝝ paritate supposita est dubiū nō paruū. ¶ Cuius solutio fiat in videndo i quo tpe est maior pportio vtutis ad morbū in statu vel in pricip. Et credo vtrāꝗ partē facile defendi posse. ¶ Ad quintū dicit ꝙ febris augetur tpe pricipij: nec hic sumit pncipiū p. instāti initatiuo morbi: sed p vno de tpibus morbi. ¶ Si que aūt autoritates Gal. ⁊ alioꝝ videntur sonare oppositū. Dic ꝙ intelligunt de tpibus distinctis penes accidētia. aut ꝙ nō seruat paritas: q: plus de materia repitur de forma cause contīuēte in statu ꝙ̄ in pricipio. ¶ Sed cōtra hanc determiatonē est hic argumentū. Febris est maior in statu paroxismi ꝙ̄ in pricipio eiusdē: ergo simile erit in febre in casu cōclusionis. illa eñ est sicut vnus paroxismus. ¶ Rñde sicut scis. ⁊ maxime argumētū procedit de paroxismo status vniuersalis in quo materia est magis digesta ꝙ̄ putrida.

Galenus.

Quantū ad tertiū articulū p opinione Gētilis sit hec pria cōclusio. In materia febris putride salubris que nō reducitur ad benignū post initium febris procedit putredo intendendo: vsꝗ ad certū tēpus pbat cōclusio in pricip. putredo materie ē aliquā te intēsionis aliter nō faceret febrē: qui gradus putredinis est acqsitus in tēpore neutralitatis precedentis febrē. ¶ Et pcedit augmētum vsꝗ ad certum tēpus: q: aliter nō augeret feb. nō potest eñ febris augeri nulla addita noua materia: nisi per augmētum putredinis in ea: aut q: materia magis cordi vicinat: ꝙ̄ rarissime accidit: q: fm plurimum augmētū febris fit per cremētum putredinis i materia. hec autē putredo ⁊ similiter febris sequēs eā nunꝙ̄ cessat nisi materia expellat aut incineretur. ¶ Secūdo: q: simile est de materia febriū putredinis: ⁊ de materia apatū. prio de dr̄ijs febriū. ca. vi. ¶ Sꝫ in materia apatuꝫ post ipsoꝝ initiū intēdit putredo: ergo sīr fiet in materia putridarū: pꝫ minor p augmentū fetoris in materia cū maturatur. ¶ Tertio hoc manifestū est i materia sinoche: in ꝗ cum fit flobotomia in principio euacuat sanguis parū distās a naturali postea cum fit flobotomia euacuat sanguis mltū alterat⁹ ⁊ fetēs. ¶ Scōa cōclusio i mā feb. putride salubris pcedēte putredine procedit etiam digestio. ¶ Hec ɔclusio ꝗ̄ est fundamentū positiōis Gētilis pbatur: q: quādocūꝗ vni passo duarū dispositionū susceptiuo applicātur duo agentia illas intēdētia. ille due dispōnes in illo passo inducētur. sed materie febris putride salubris applicat calor naturalis intendēs digōnē: ⁊ calor pternaturalis intendens putrefactionē quare vtraꝗ dispō inducet. ¶ Scōa ratio ex Gal. prio pnosticorū. cōmento vltimo. Et ex Auicē. ij. quarti cap. de iudicijs saniei. sanies fit a calore naturali: qui intēdit digestionē: ⁊ a calore preter naturā intēdēte putrefactionē. probat. in sanie est albedo intenta a calore naturali et fetor intentus a calore preternaturali: ergo idem accidet in materia febriū iuxta Gal. vbi supra. ¶ Tertia ratio: q: egestio nigra apparens in statu et sīr hypostasis aut vrina nigra nō significant ita male: sicut quando apparēt in pricip. quarta particula afforismorum. Egestiones nigre qualis sanguis ⁊c. ⁊ scōa primi. Etiā Isaac de vrinis. ¶ Sed hoc nō pōt cē nisi q: cum putrefactiōe in statu etiaꝫ pcessit digō que nō pcessit in principio quare ⁊c. ¶ Tertia conclusio de intentiōe gētilis responsiua ad dubium vel quesitū est ista: ois febris putrida salubris pcedēs a materia nō reducibili ad benignū que tota pcessit sub forma cause contīuēte a pricipio vsꝗ ad statum illius saltē nulla facta notabili diminutione est intensior ⁊ fortior in statu ꝙ̄ in augmento: et in augmento ꝙ̄ in principio. ¶ Ista conclusio est de intentione Galeni. in libro de temporibus vniuersalibus vbi assimilat morbuꝫ plāte que primo incipit. postea augetur. postea stat. et Auicenna secunda primi. dicit ꝙ in augmēto manifestat constrictio: ⁊ ꝙ in statu consistit ex multis suis partibus. Et Aliabas quarto theorice dicit ꝙ augmentum est quādo incipit maturatio: ⁊ tunc auget virtus morbi ⁊ virtutis debilitas. ¶ Et hoc idē clare dicit Auicenna prima quarti ca. iij. ⁊. iiij. Et certū est ꝙ ibidem loquitur de tēporibus distinctis penes alterationē materie. ¶ Et pbatur ratione. q: illo tempore febris putrida est fortior ⁊ intēsior in qua materia est magis putrida in statu ꝙ̄ in principio cū a pncip. vsꝗ ad statū pcesserit itendēdo. ¶ Et confirmatur

Gentilis opinio.

Galenus.

Isaac.

Galenus.

Aliabas theo. iiij.

¶ Et cõfirmatur: q: simile est de tota consistẽtia fe/
bris in casu ɔclusionis: sicut de vno paroxismo fe
bris: sed paroxismus continue ꝓcedit intendẽdo a
principio vsq; ad statũ: vt pꝫ ex quotidiana expe/
rientia: ⁊ nõ est nisi q: materia magis putrefit ⁊ ca
lefit. ergo ⁊c. ¶ Tertio in febre putrida virtus etiã
ꝓcedit debilitãdo notabiliter vsq; ad statũ. ⁊ mo/
dus augetur aut saltẽ ẜm oẽm opinionẽ nõ nota/
biliter diminuitur. Hui⁹ rei exemplũ manifeste ha/
bemus in paroxismis. ergo cõtinue crescit ꝓpor/
tio morbi ad virtutẽ: ergo in equali tẽpore plus le
duntur et minuuntur operationes in statu q̃ in aug/
mento: et in augmẽto q̃ in principio quare accidẽ
tia fortiora fient. ⁊ sic morbus intensior.

Sed cõtra hãc determinationẽ instatur prio q: si digestio ⁊ putrefactio
intendãtur equaliter aut magis digõ q̃ putrefa/
ctio: et digõ facit materiã benignã: ⁊ putrefactio
malignã: sequitur q̓ eq̃liter aut magis itendetur in ma/
teria benignitas q̃ malignitas. ¶ Ad hoc dr̃ q̓ pu
trefactio magis intẽditur q̃ digõ ⁊ i plib⁹ ptib⁹: q:
licꝫ aliq̃ pars materie dealbetur a qua decidit hy/
postasis ẜm digõnẽ summã: nõ tñ totalr̃ dealbatur.
pꝫ ex hinc q̃ accidũt ex crisi in qua expelluntur hũores
sub ꝓprijs formis: vt colera citrina sanguis ruber
⁊ melãcolia nigra. Et si queratur quõ signa digõnis
sunt signa salutis si maior ps hũoꝝ non digeritur ⁊
forte oẽs putreãt? ¶ Rñdetur q̓ nõ obstãte putredie
virtus mẽbroꝝ remanet fortis q̃ significatur p hypo
stasim: quapp̃ põt totã expellere materiã tã deal/
batam q̃ nõ dealbatã. Et ista etiã hypostasis ẽ si/
gnũ q̓ ⁊ si hũores nõ digerãtur: nõ tñ putrefiãt ma
ligna putredine: ⁊ ɔcedendũ est in residuo materie
aliquã digõnẽ esse. ¶ Scdo instatur: q: digõ ⁊ putre
factio sunt cõtraria: ſꝫ ɔtraria nõ p̃nt intẽde in eo
dẽ subiecto: sicut nec caliditas ⁊ frigiditas ⁊ hmõi
¶ Ad hoc rñdetur q̓ isti mot⁹ sunt aliquo mõ ɔtrarij
tñ nõ ꝓprie: imo sunt vnus mot⁹ diuersa noia for
titus ẜm diuersas dispõnes q̃ inducuntur: in q̃b⁹ ap
Galenus. paret vtriusq; caloris tã natural' q̃ ꝑternaturalis
vestigiũ. Et hoc voluit Gal. j. de differẽtijs febriũ
cũ dicit altera vocatur putredo quã ⁊ digõnẽ dicim⁹
in vnã spẽm semp trãsmutatur ps. ¶ Et iõ qñ mate/
ria est hoc mõ summe digesta: ⁊ etiã summe putri
da facit maiorẽ febrem. Et huius exemplũ est sicut
quãdo aliq̃d nõ coloratũ rubescit: licꝫ nõ formalr̃
tñ virtualr̃ acq̃ritur albedo ⁊ nigredo. Et crescẽte
rubedine crescũt ṽtualiter albedo ⁊ nigredo: ita vt
rubefactio possint aliquo mõ dici albefactio ⁊ ni/
grefactio. Nõ aũt putrefactio ⁊ digestio nõ sint ꝓ
prie ɔtraria: sed participẽt naturã ɔtrarioꝝ ẽ ma/
nifestũ: q: putrefactio quarto metauroꝝ ẽ ɔtrariũ
magis gñationi mixtoꝝ: ſꝫ tñ vnũ vni est ɔtrariũ.
Nõ aũt participẽt naturã ɔtrarioꝝ pꝫ: q: nõ p̃nt
sub quibuscũq; gradib⁹ se cõpati. ꝑfecta eñi digõ
que est in corpe tẽperato nõ patitur secũ summã pu
trefactionẽ que est in hijs q̃ incinerãtur: ſꝫ grad⁹ sũ
me digõnis ⁊ putrefactiõis se cõpatiẽtes sunt in
statu febriũ ⁊ apostematũ salubrium: qñ apparet
optia hypostasis ⁊ sanies laudatissima. ¶ Cõtra
sanie laudabili ꝑfecta febris remittitur iuxta affo/
rismũ. Circa gñationẽ saniei ⁊c. et similr̃ dolores
⁊c. ergo ɔclusio falsa. ¶ Preterea ẽ sic de hypostasi
⁊ sanie. prio de differẽtijs febriũ. ca. vi. ergo hypo
stasi laudabili ꝑfecta debet febris remitti. hoc ar
gumentũ est mihi difficile. ¶ Tertio rõ: quia nõ va
let hoc argumentũ longiori tẽpore ꝑcessit putre/
factio in statu q̃ in principio vel augmẽto: ergo fe
bris est maior. Nam ex hoc fundamẽto sequeretur
q̓ feb. esset maior in declinatiõe: et sic fundamẽtũ
gentilis nullũ. ¶ Dicitur q̓ argumẽtũ illud sic abso
lute nõ valet: sed bene valet cũ hac additiõe: ⁊ ma
teria tunc prio est summe digesta: ergo tũc est sum
me calida calore putredinali: et sic febris maior.
Unde dr̃ q̓ intẽtio putredis hꝫ attẽdi penes distã
tiam a nõ gradu putredis: ⁊ penes accessionẽ ad
summũ gradũ caloris putredinalis. nõ aũt penes
accessum ad terminũ putredinis qui est incinera/
tio. que eñi sunt valde vicina incinerationi parũ
habent de calore actuali putredinali: licꝫ tamen
Gẽtilis in q̃õne sua dicat oppositũ: ⁊ male possit
rñdere ad argumentũ factũ statim. ¶ Quarto ar/
guitur sic. digestio ⁊ putrefactio sunt diuersi motus
cũ velit Gal. v. de simplici medicina. digestionẽ fie
ri a calore naturali. putrefactionẽ võ a calore pre
ternaturali. ¶ Respondetur scdm gentilem q̃ꝫ est
vnus motus dictus digestio et putrefactio: licet
fiat a diuersis agentibus. Propterea in materia
digesta sicut in sanie apparet vestigiuꝫ caloris na
turalis: scꝫ albedo ⁊ vestigium caloris preter natu
ram: scꝫ fetor: licꝫ ẜm veriorẽ opinionẽ sit vnus et
idem calor numero perficiẽs hunc motũ: qui dr̃ na
turalis ⁊ ꝑter naturã ẜm diuersos effectus. ¶ Et si
adducatur textus. A. in sermone vlti vlcerũ q̓ in lau
dabilissima sanie nõ est putrefactio. dic q̓ non est
putrefactio maligna qualis in herpete estiomeno
sed bene aliqualis putrefactio. ¶ Quinta rõ posi/
tio Gẽtilis est volũtaria. licꝫ eñi supponat verum
q̓ scꝫ digõ ⁊ putrefactio vsq; ad aliquẽ gradũ pos
sint simul in eadẽ materia adequate intẽdi: ⁊ se cõ
pati: tñ nõ ꝓbat vsq; ad quartũ gradũ: est eñi cer/
tum q̓ cũ putredine qualis est in herpete ⁊ fistulis
nõ intẽditur digõ ĩmo diminuitur: ⁊ similr̃ cũ materia de
nigratur: vñ fit sputũ nigrũ: et hypostasis nigra:
ergo ɔsilr̃ cum materia est summe digesta: vt q: sa
nies ⁊ hypostasis sint albe ⁊ laudabilissime dꝫ pu
tredo esse remissa. Huius autẽ signum est: q: sanie
laudabili perfecta febris ⁊ calor remittitur iuxta af/
forif. Circa generationẽ saniei ⁊c. Et silr̃ debet esse
hypostasis apparẽte laudabili: quia potius ante
perfectã digestionẽ febris est intẽsior: scꝫ in aug/
mento in quo fit ebullitio ꝑparãs ad summã dige
stionem: et tunc debet esse summa putredo que de/
inceps remittitur. certe hec rõ sicut ⁊ instantia supe/
rior est mihi difficilis. ¶ Sexta rõ. digestio mate/
rie facit ipsam putrere minus maligna putredine
q̃ si ipsa nõ esset digesta: ergo in febre salubri ha/
bente plures paroxismos ceteris paribus ex par/
te quãtitatis materie. materia paroxismoꝝ prin/
cipij que nõ est digesta debet putrere magis mali
gna putredine q̃ materia paroxismoꝝ status que
est digesta ergo hec febris in principio erit maior
morbus q̃ in statu. Hinc dicitur concedẽdo illud ad
q̃ꝫ deducitur. sed non sumus in casu gentilis. loquitur
enim gentilis de febre pendente a materia in qua
putredo et digestio processit vsq; ad statum. ¶ Cõ
tra digestio facit materiã benigniorẽ: putrefactio
maligniorem. sed possibile est scdm variam dispo
sitionẽ materie q̓ digestio in aliqua materia ma
gis ꝓcedat et intẽdatur q̃ putrefactio. sicut in ma
teria benigna. et possibile est econtra: sicut in ma/
ligna. ergo possibile est q̓ equaliter intendantur.
quo posito sequitur q̓ febris aliquando erit beni/
gnior: aliquando malignior in statu q̃ in tempori
bus precedentibus: aliquando equalis.

Ego autem credo nullam positionũ su/
periorũ defẽdi posse: ⁊ mul
ta ex argumẽtis supra positis contra eas militare.

Sed credo in hac materia has ↄclusiones esse tenendas. ¶ Prima conclusio. omnis febris putrida salubris est salubrior in statu ꝙ in augmēto: et in augmēto ꝙ in principio: et voco febrē tunc salubriorem in qua apparent magis certa signa salutis: et que est sanitati propinquior: probatur. q2 in statu apparent completa signa digestionis q̄ sunt dantia fiduciā sanitatis. ¶ Secunda cōclusio oīs feb. putrida salubris est maior morb⁹ et malignior in principio ꝙ in augmēto: et in augmēto ꝙ in statu oīum paritate supposita: preterea in quibus fit cōparatio: et que necessario sequitur ad cōparationem: op3 enim supponi paritatē ex parte quātitatis materie et ex parte gradus putredinis in oībus his tēporibus: et reliquorū que faciunt ad morbi magnitudinē vel remissionē. nemo em̄ dubitat qđ tertiana vni⁹ paroxismi est maior in statu ꝙ in augmento: et maior in augmēto ꝙ in principio: sed nō seruatur paritas ex parte gradus putredinis: quia in pricipio materia est occulte digesta. in augmento manifeste. in statu summe digesta: sed quāto est digestior: est aptior putrere minus mala putredine quare ꝛc. Et pro hoc sunt omnes autoritates pro opinione plusꝙ Cōmētatoris superius adducte. ¶ Tertia cōclusio vbi nō seruatur paritas in oīb⁹ contingēs est febrē esse maiorē morbum aliquādo in pricipio: aliquādo i augmēto. aliqñ in statu maxime propter disparitatē in q̄titate materie i gradu putredis. pt3. nā maior gradus putredis et maior q̄titas materie faciūt morbū esse maiorē. Cum aūt hec possint cōtingere in quocūꝙ istorū trium tēporū sequit veritas cōclusiōis. ¶ Quarta cōclusio. lic3 ita sit vt asserit scđa ↄclusio: nō tamē oīs febris putrida salubris est intēsior in pricipio ꝙ in augmēto: et in augmēto ꝙ in statu. ↄclusio p3. nā multe febres putride per digōnē intendūtur in calore: sicut pendentes a materijs frigidis que per digestionem calefiunt. non est autem necessarium ꝙ omnes materie calide per digestionem calefiāt īmmo q̄ꝗꝫ infrigidātur. Digerimus enim materiam colericam subtilem et sanguinem supercalefactum per potum aque frigide: sicut etiam accidit in digestione que est in inuatiuo: sicut cum sanguis in lac transmutatur. ¶ Rationes autem que possunt adduci contra hanc opinionem superius posui et solui cum pertractaui opinionem plusꝙ Commētatoris. Et sic cum dei gratia sit finis huius questionis.

¶ De causis effimere oīs speciei. Ca. v.

¶ Chāperius. Fiūt quotidiane febres circa humorꝫ tabem solo cōflagrante spiritu: et tō a latinis quotidianea neotericis vero effimere vocitantur.

Cause omnium specierū febris effimere sunt cause pⁱmitiue calefacientes essentialiter et calefacientes per accidens de summa occurrentium et assumptorum: scilicet in cibo et potu et passionum corporearum et animalium et ex doloribus et apostematibus apparētibus: et sunt de eis ex opilationibus quarum causa non est primitiua.

¶ Postꝙ Auicenna in quattuor capitulis precedentibus egit de quattuor vniuersalibus de febribus presciendis. In hac parte agit de effimeris. et primo in generali. secundo in speciali ibi. (De febribus effimeris sunt.) in principio sexti capituli. Primam partem diuido in quattuor. Nam in prima parte premittit sermonem generalem de febribus effimeris. in secūda parte ibi. (Et de proprietatibus.) in principio sequentis capituli ponit signa generalia febriū effimerarꝫ. in tertia parte ibi (cum expedit.) in pricipio tertij capituli ponit causas et signa permutationis feb. effime. ad alias feb. in quarta ibi. (in omnibus speciebus.) in principio quinti capituli ponit curationē generalem feb. effimerarū. In prio capitulo ponit quattuor generalia de febribus effimeris presciēda. ppterea hoc caplm dicit̄ sermo gñalis in feb. effimeris. Primū est cause cuiuscūꝙ effimere in gñali. Scđm est tempus durationis feb. effi. et incipit ibi. (Et iste quidem feb.) tertium qualiter se habeant in facilitate et difficultate cognitionis et cure ibi. (Et hec quidē febris.) quartū est q̄ corpa sint paratiora ad ipsas ibi. (Et hoies quidē.) primā partē diuido in tres. Nam prio in gñali ponit causas effimerarū. in scđa ibi. (Et nō puenīūt.) ponit modū quo hmōi cause ducūt ad effimeras et nō ad alias febres. in tertia ibi. (Et sunt quidaꝫ hoim.) remouet quendā errorem. Et si q̄s q̄reret quare Auicen. in hoc primo tractatu simul egit de generalibus presciendis de febribus et de effimeris. nō aūt sic de putridis aut ethicis. Dicendū obmissis ambagibus ꝙ hoc fecit quia sibi placuit. ¶ De pria āt parte dicit ꝙ cause oīum specierū feb. effime. sunt cause primitiue calefaciētes essentialr̄. i. p se et immediate calefaciētes per accidens: sicut opilando aut p antiparistasim. Et iste cause sunt de summa occurrentiū: sicut aeris solis balnei et similium que corpori occurrūt. Et sunt de summa assumptorum in cibo et potu sicut cibi et potus calidi actualiter aut potētialiter et sūt medicine. Et sunt etiam iste cause de summa passionum corporearū sicut est exercitiū: et de summa aialiū. s. passionū sicut est ira et reliq̄ animi accītia: et ex doloribꝰ et apatibus apparētibꝰ. i. extrinsecis. Nā intrinseca scđm plurimū faciunt feb. putri. licet non negādum sit ipsa posse facere effimerā: sed extrinseca frequenter faciunt effimeram raro putridā nisi sint magna aut maligna. Et sūt de eis. s. causis alique sunt, ex opilationibꝰ quaꝝ scꝫ effimerarū cā nō est primitiua vel aliter. quarū opilationū cā nō est primitiua. s. semper cūopilatiōes etiam perducētes ad effimerā possint a causis pēdere corporeis: lꝫ frequētius pendeāt a causis primitiuis sicut aere frigido balneo stiptico et similibus. ¶ Notandum primo qđ duplex est effimera: vera et nō vera. vera est illa que pēdet a cā primitiua: sꝫ nō vera pendet a cā corporea: licꝫ tamē ambe in veritate debeāt dici effimere cum ipsis competat diffinitio effimere: sed pendentes a causis primitiuis: ideo dīr vere: q2 scđm plurimū durāt solū per vnā diem: et sic sibi cōpetit quid nois effimere. Sed pendētes a causis corporeis durant lōgiori tempore. scđa causa: quia primis vnica tantū debetur intētio que est alteratio cum non habeant aliquā causam corporēā a qua pendeāt. Secūdis autem duplex debetur intentio vna ad causam corporeā que est ipsius remotio: altera ad febrem: que est alteratio. ¶ Notandum secundo. quod Auicenna numerando causas preter passiones corporeas et animales dixit quasdā cās sumi ex doloribus: qđ fecit quia dubium erat apđ aliquos: an dolores sint inter dispositiones corporeas aut animales numerandi: quod dubium tamē solui posset. Nam dolores corporis sunt inter dispositiones corporeas numerandi sicut exercitium et similia que incipiunt cum manifesta corporis passione: sed dolor siue tristitia mentis ira et cetera

Duplex effimera.

cetera animi accidentia numerantur inter dispositiones animales cum incipiant sine manifesta corporis passione: sed solum anime: quãuis quãdoq̃ perducãt ad manifestas corporis passiões.

¶ Et non proueniunt cause earũ cum vehemẽtia sua ad hoc vt pertrãseat illud qḋ inflammat spm̃: nam si pertrãseãt illud faciunt cadere in ethicã: aut in species febriũ humorũ quam dicemus. ¶ Cause eñ primitiue quãdoq̃ mouent antecedentes: q̄ si mouerint eas ad putredinẽ erunt febres putredinis.

¶ In secunda parte dicit q̄ iste cause iam numerate faciũt solũ effimerã quãdo nõ calefaciũt nisi spũs ponendo in spũs calefactũ esse. Si eñ cum vehementia sua puenirẽt ad ponendũ calefactũ esse in humoribus aut mẽbris tunc fieret humoralis aut ethica. nã cause primitiue plerũq̃ mouent antecedẽtes. eñ si mouerint eas ad putre. faciunt febres putridas. si autem fecerint caliditatem in membris fiet ethica.

Dubitatur circa partẽ presentem. q: effimera est morbus factus. primo de feb. ad glauconẽ ⁊ viij. terapẽtice. ergo nõ habet causã a qua pẽdeat spãli depẽdẽtia. ¶ Dicẽdũ q̄ apud tenẽtes spiritum esse formalr aiatũ effimera est morbus factus siue mala cõplo facta est eñ calefactũ esse qḋ est in spiritib⁹. ¶ Sʒ apḋ tenẽtes q̄ spũs nõ sit formaliter aiatus febris effimera est cõplo fiens in corde. et nõ est calefactuʒ esse qḋ est in spũ. quia oĩs morb⁹ est passio vniens eis. verũ calefactũ esse in spiritib⁹ est imediata cã eius. Gal. tamẽ qui vt credo nõ tenet spm̃ eẽ formaliter animatũ est interpretãdus q̄ dicit effimeram esse morbum factuʒ fm quandã metaphorã: quia sicut ethica que ẽ morbus factus indiget solum intentione que est ad febrem ⁊ nõ ad causaʒ: ita effimera. s. vera indiget solum intentione que est ad febrem. s. alteratione.

Secundo dubitatur vtrũ effimera sit putri. ¶ In quo dubio tenendũ est q̄ licet aliquãdo effime. sit putri. illud tamẽ raro cõtingit. prima pars pbaẽ. nam spũs possunt putrefieri. et certũ est q̄ effimera pendẽs ab eis ẽ putrida sicut feb. pendẽs ab humore putrido dicẽ humoralis putrida. assumptũ autẽ probatur de intentiõe phi. iiij. metau. q: oĩa putrescũt pter ignem. Item q: aer cui spũs in modo substãtie et in cõplexione assimilaẽ putrescit ergo et spũs poterit putrere. assumptũ est Auicẽ. fẽda pmi. in ca. de mutationib⁹ aeris cõtra naturã. et prima q̃rti. ca. de pestilẽtia. tertio. q: de intentione Arist. iiij. metau. putrefactio opponiẽ generationi mixtorũ. q: sicut in mixtiõe fit elemẽtorũ coniunctio ita in putrefactione fit ipsorũ separatio. Ex quo infert q̄ oĩa mixta possunt putrere. ¶ Secũda pars cõclusionis pbaẽ. q: spũs propter substãtiã suã remissã et humidũ suũ facile euaporabile. et q: sunt magis calidi quã hũidi raro putrent. sed fm plm cũ inflãmantur resoluunẽ et corrũpunẽ absq̃ putredine. et p cõñs feb. effimera pendens ab eis est fm plm nõ putrida. Ecõtra aũt est de feb. hũorali. q: est fm plurimũ putrida. raro eñ ebulliũt humores sine putredine: licet aliqñ illḋ fit posse: sicut in sinocha nõ putrida. ¶ Et ppter hãc cãm auctores nõ fecerũt mẽtionẽ de effimera putrida. q: raro cõtingit. Itẽ q: nõ diuersificaẽ morbus cura-

Aristoteles.

tionis siue sit putridus siue sit nõ putridus. solũ eñ opus ẽ alteratiõe. Et si spũs sint valde diminuti opus ẽ eorũ restauratiõe. ¶ Alij tñ dicunt q̄ effi. nũq̃ est putrida. s. manifesta de qua est sermo apud medicos q̃ fit cũ manifesta hũidi eductiõe absq̃ ipsius resolutiõe. Et ppterea oĩa q̃ putrẽt hac putredine efficiunẽ mollia et humida. Spũs eñ non possunt putrere hac putredine manifesta cũ sint remissiue substãtie habẽtes humidũ facile vaporabile: cuius non põt apparere separatio a partib⁹ terreis. Sed hũores possunt putrere hac putredine manifesta. ppterea hũorales fm plm sunt putride. ¶ Et si instet q̄ spũs possunt putrere putredine descripta ab Aristo. iiij. metheoroꝝ. dr̃ q̄ ẽ verũ. sed cũ illa putredo spũs. q: nõ est sensibil̃ nõ facit vt apḋ medicos effi. dicaẽ putride.

Tertium dubium discussione dignũ est nũq̃d effimera possit cõiungi cũ putrida vel ethica. i quo dubio sunt due famose opiniones. ¶ Una Thadei doctoris antiq̃ssimi q̃ tenet effimerã nõ posse cõiũgi cũ ethica vel putrida motus auctoritate Isaac. 2°. febriũ. et auctoritate Gal. pmo de differẽtijs febriũ. 8. cap. vbi dicit. Calefiunt eñ ãpli⁹ i effimeris superfluitates. deinde principiũ putrefactionis huic assumẽtes accẽdunt aliã febrẽ specie priore iã q̃escẽte. Ecce vult q̄ qñ putrefiũt humores accenditẽ alia species feb. ab effimera et q̄ effimera q̃escit cum accenditur putrida. ¶ Huius aũt causam reddens Thadeus dicit: q̄ caliditas putride ⁊ ethice pertrãsit spm̃. q: calitas nõ figiẽ in substãtia spũs. q: substãtia sua p actionẽ caliditatis putride febris aut ethice nimis subtiliaẽ et exterminaẽ et nõ sit potẽs ad retinẽdũ calitatẽ in eo ipressaʒ deducto spãli cõseruãte. Quare licet spũs ita subtiliat⁹ ageret caliditatẽ in corde sensibiliter ledentẽ opatiões: nõ tamen illa calitas debet dici feb. effimera: cum non sit aliqḋ calefactum esse in spiritibus.

Isaac israelita
Galenus.
Thadeus florẽtinus.

Secunda opinio fuit thome de garbo q̃ in cõmẽto libri de differentijs febriũ recitans opinionẽ Thadei dicit illam opinionẽ esse ita vilẽ vt non sit digna redargui. quasi dicat q̄ ex seipsa manifeste falsa est. ¶ Sed tamẽ si quis bene cõsiderauerit erit difficile repire meliorem viã ad saluandũ dicta Gal. et Isaac locis supra allegatis. Ipse ergo vna cuʒ Gentili tenet effimerã posse causare putridã et ethicam cũ q̃b⁹ coniungi potest. et similiter putridam et ethicam posse causare effimerã cum qua cõiungi possunt. Et tertio q̄ ipse possunt simul coniungi pendentes ab vna aliqua causa vel pluribus. ¶ Primum sic pbaẽ. ponaẽ sor. habere talem dispositionem in humorib⁹: vt hinc ad duas horas debeat incurrere febrem putridã. et q̄ nunc ex calefactione solis incurrat effimeram: que agens in humoribus sortis ad putredinẽ dispositis velociter eorũ putrefactionẽ ita vt sequatur putrida. Et certum ẽ in hoc casu effimerã per aliqḋ tẽpus posse cõiungi cũ putrida. aliter sequeretur latitudinem fictõis caliditatis spirituum subito deperdi. vt puta initiante putrida. ¶ Et confirmatur: quia in casu priori ex actione caliditatis solis possunt spirit⁹ taliter disponi vt in fine secunde hore incipiat effimera: et per casum etiam incipiet putrida. ergo ambe possunt simul incipere. et cum nulla latitudo subito deperdatur: vt supra per aliquod tempus remanebunt coniuncte.

Thomas de garbo.
Gentilis.

¶ Secundo pncipaliter arguitur sic. quãcũq̃ ca-

liditatē potest recipere in facto esse. ergo putrida calefaciēte spm̄ poterit quecunq̃ gradus caloris a putrida ipressus i spm̄ recipi in facto eē. Et si sic effi. et putridi. simul cōiungūtur. tenet pn̄a. et assumptū manifestū est, quia frequenter omnem caliditatē quam recipit spūs a causis extrinsecis recipit in facto esse: aliter non sequeret effimera. ergo etiā potest esse per actionem febris putride in spiritum. ¶ Et cōfirmatur: quia ille motus est calefactio. sed terminus cuiusq̃ motus est mutatum esse. v. phy. ergo terminus calefactionis spūs est calefactū esse ipsius qd̄ est causa effime. quare putri. et effimera simul coniungent. ¶ Tertio sic. humor putridus existēs in bubone potest esse causa effimere ponēdo spūs in calefacto esse. Et potest esse causa putredinis cōcedādo vapores putridos cordi. ergo bubo erit simul causa vtriusq̃. ¶ Quarto sic. potentior est caliditas febrilis ad calefaciēdum spm̄ quā sint multe cause extrinsece. sed ille possunt inducere in spūs caliditatē factā sufficiētem ad effimeram. ergo etiā febris putrida poterit inducere eandē vel similē caliditatē in spiritū sufficientem ad causandū. ¶ Quinto argumento

Thomas de garbo. Thome qd̄ est sicut, demr̄atio. accipiamus cor fortis ethicū. putrefiat sanguis in ipso existens et faciat putridā durantē per quatuor dies. tūc in hoc tpe necessariū est nouos spūs in corde ex sanguine ibi reperto generari qui spūs erunt putridi sicut sanguis ex quo generātur. et si sic seq̄tur ꝙ habebunt caliditatē fixam q̄ est causa effimere. ergo simul ethica effimera et putrida pendēs a sanguine putrido cōiungētur. ¶ Sexto psuppono ꝙ stantibus causis sufficientib' ad productionē alicui' effectus: ille effectus producatur et tam diu duret effectus quā diu durant cause sufficientes ipsum conseruare. ¶ Presuppono scdō ꝙ calefactū esse humorū sufficiens causare caliditatē in corde sensibiliter ledentē operatiōes sit causa putride ita vt quā diu duret tam diu cōseruet putrida. Et sic ꝙ calefactū esse spūs ponens caliditatē in corde sensibiliter ledentē operationes sit causa effimere: ita vt quā diu duret tam diu cōseruetur effimera. Hoc suppositū manifestū est ex diffinitione effimere et putride. ¶ His suppositis arguitur sic. caliditas medicine calide in tertio: sicut est confectio anacardina sumpta in potu ponit in spiritibus calefactum esse sufficiens ad febrem effimeram: sed tantā proportionē ad calefaciendū spm̄ calefactū esse humorū potest habere quātā habet confectio anacardina. ergo si cōfectio anacardina ponit in spiritibus calefactū esse sufficiens ad effimerā: etiam calefactū esse humorū agens ab eadem vel simili proportione idem poterit facere quo stāte sequitur ꝙ putrida et effimera simul cōiungentur. assumptū aūt probat: q2 tanta precise potest esse potētia calefacti esse humorū quāta ē potentia confectionis anacardine. Et quecunq̃ sunt equalia se habent in equali proportione ad tertiū ex primo Euclidis. ergo etc. assumptū autē probatur. quia potētia calefacti esse humorū potest esse maior quam potentia confectionis anacardine. et pōt eē minor. ergo pōt eē eq̄lis: q̄re etc.

Tertia opinio nondū vulgata que ē Vgonis et quorūdā modernorū ponit quatuor cōclusiones. ¶ Prima ꝙ effimera potest esse cū putride vel ethice cū q̄bus pōt piungi. ¶ Scdā ꝙ ambe possunt ab eadē cā vel plurib' simul pēdere. et sic p aliquo tpe simul coniungi. ¶ Tertia ꝙ illud tepus est ita paruū vt non sit medico sensibile. ¶ Quarta ꝙ nulla putrida vel ethica pōt eē causa effimere nec aliquo pacto cōiungi cū effimera ab ipsis pendēte nec pro tpe etiā instāti. pma pclo et vltima sunt de intētione Isaac et Galeni pmo de differētijs febriū. Dicūt enī ꝙ effimera pōt esse cū aliorū modorū fe. Galenus. sed ꝙ ipsa nō potest ab alijs causari. q2 spūs non Isaac. habz materiā q̄ possit retinere calorē cessāte alia febre q̄ est cā. ¶ Et hanc cōclusionē pmā probant rationes adducte p opinione Gētilis et Thome et similiter per easdē pbat pclo scdā. Et cōclusio tertia est de intētiōe Ysaac et Galeni in libris iam allegatis cū dicūt ꝙ spūs nō habēt materiā que possit retinere calorē cessāte alia febre que est cā. Propterea auctores parū faciūt mentionē de cōplicatione effimere cū alijs modis febriū. ¶ Vltima aūt pclo pbat etiā experiētia. Nūq̃ enī vidimus post paroxismū tertiane etiā in corpe colerico qd̄ est patissimū ad effimeras remanere effimerā. qd̄ tamē deberet esse si putredo posset causare effimeram. Et similiter nūq̃ cōpertū est effimeram insequi putridam vel ethicam. quare etc.

Sed opus est vt respōdeam' ad argumenta Thome et Gētilis q̄ pcedunt contra hāc pclusionē. Obmisso ergo primo argumēto suo qd̄ facit p pma pclusiōe respōdet ad scdm ꝙ quācūq̃ caliditatē ab aliquo determinato agēte impressam: vt puta a sole vel vino que nō sunt fortia agētia pōt recipe spūs i facto esse: sed nō a febre putrida q̄ exterminat spūs substātiā ita vt caliditas nō possit figi. ¶ Et ad cōfirmationē cōcedit ꝙ termin' intrinsecus calefactionis est calefactū esse. i. gradus caliditatis inducte. nō aūt est calefactū esse more medicorū qd̄ ē caliditas fixa. ¶ Ad tertiū dicit ꝙ humor putridus existēs in bubone si causat putridā nō causat effimerā. q2 ppter fortitudinē sue actionis exterminat spirit' substātiā. ¶ Ad quartū negatur cōsequentia. et cōcedit ꝙ minus potēs caliditas pōt inducere in spiritibus calefactum esse: qd̄ fortior caliditas nō pōt inducere: licet possit inducere valde intensiorem caliditatē. Et cōsequēter cōcedit ꝙ quāto caliditas magis intendit in aliquo subiecto tāto minus figit. Exēplū manifestū habes i carnib' in q̄b' figit calitas putredinalis a calore ptinēte. s. aere: et tn̄ nō figit in eis caliditas a caliditate ignis assante aut elixāte. nā remote ab igne statim ifrigidant. sed licet remoueant ab aere calido et ponant in aere frigido aut i aq̄ nūq̄ āpli' remouet calor putredinalis. Sz si deret remoueri poti' remoueret per actionē fortis caliditatis. ¶ Ad q̄ntū Thome dr̄ ꝙ spūs genit' ex sanguine putrido nō ē putridus. q2 nō hz calitatē fixam ppter nimiā tenuitatē sue substātie. neq̃ est necessariū ꝙ oē genitū ex putrido sit putridū. vt ē apd̄ Auic. de fe. sāgui. ¶ Ad sextū admissis suppositis forte pcedit ꝙ calefactū eē hūor pōt inducere calefactū eē i spiritib' sufficiēs ad effimerā. Sz dr̄ ꝙ illō calefactū eē hūor nō sufficit causare febrē putridā: sz solū neutralitatē febris. Et si esset ita potēs ꝙ causaret putridā nō poneret calefactū eē in spiritib'. q2 nimis subtiliaret eorū substātiā. ¶ Cōtra. calefactū eē hūor ē potētius aut eq̄ potēs ad calefaciēdū cor q̄ calefactū eē spūū: cū pducat ab eo. sz calefactū eē spūū pducit in corde caliditatē sensibilr ledētē opatiōes. ergo etiā calefactū esse humorū pducet in corde caliditatē sensibiliter ledentē operatiōes. Replicatio ē efficax. quare est aliter respondendum.

Ultimo contra vltimam conclusiones arguitur.nā effimera potest coniungi cū putrida cuius ipsa effimera est cā iuxta primā cōclusionē. sed tanta precise potest esse proportio putride non sequentis effimerā ad calefaciendum spiritus: quāta est putredo sequētis effimere.ergo si effimera potest cōiungi cum putrida sequēte ipsam effimeram: etiā effimera sequens putridā poterit coniungi cum ipsa putrida. Nam posito ꝙ est eadem ꝓportio vtriusqȝ putride ad calefaciendum spiritus non magis vna subtiliabit spiritus substantiam ꝙ altera. ¶ Et confirmatur. quia a duobus agentibus s.a causa effimere et putrida magis subtiliatur substantia spiritus ꝙ a putrida tantū.ergo ꝛc. Opinio tamen dicens ꝙ nullo modo possunt effimere et putride coniungi potest facilius defendi ꝙ hec vltima: et est mentibus auctorum magis conformis. et maxime Galeni ꝛ Isaac in locis supra allegatis. Et Auic.i capitulo presenti.vbi dicit. Et intentio quidem permutationis est ꝙ retentio caliditatis pertransit spiritū ad corpus aut humorem. quasi dicat non retinetur in spiritu cum figitur in corpore aut humore. et in hoc sequitur Ga. primo de differentijs febriū. loco supra allegato et ratio mea vltima suprascripta est efficax contra opinionem Ugonis: et tu potes formare casum in quo manifestius apparebit vis illius rationis.

Auicenna.

¶ Et sunt quidam hominum qui estimāt ꝙ febris effimera non fit nisi ex labore spiritus et corporis et illud est error.

¶ Hic narrat falsam opinionem circa causas effimere.et patet ex labore spiritus.i. accidentibus anime et labore corporis.i.exercitio. Est.n.certum ꝙ a multis alijs causis preter istas potest effimera contingere.

¶ Et iste quidem secundū plurimum recedunt in die vno et raro pertranseunt tertium diem. nam si pertranseant illam quātitatem estimatur de esse earum ꝙ ipse permutātur. Et intentio quidem permutationis est ꝙ retētio caliditatis pertransit spiritum aut ad corpus aut humorem. licet sint de hominibus qui dicant ꝙ ipsa quandoqȝ remanet sex diebus ꝛ consumitur integra cōsumptione cui non esset similis si permutaretur ad aliud genus.

¶ In hac parte ponit tempus durationis effimerarum.et dicit tria. primum ꝙ feb.effimere secundum plurimum recedunt in die vno.i.in.xxiiij.horis.et raro pertranseunt tertiam diem.et si pertrāseant tertiam diem estimatur ꝙ ipse permutantur ad humoralem vel ad ethicam. Secundo dicit ꝙ intentio huius permutationis.i.ꝙ hec permutatio sic intelligitur ꝙ retentio caliditatis.i. caliditas fixa pertransit spiritum ad corpus aut humorem.quia figitur in corpore aut humore et non in spiritu. Ex quo manifeste collige ex modo loquendi Aui.ꝙ cum fit ethica aut putrida cessat effi. que prius fuerat.quod etiam est de intentione Galeni et Isaac locis supra allegatis. Tertio dicit ꝙ quidam ex hominibus dicunt ꝙ effimera quandoqȝ remanet sex diebus et consumitur integra consumptione cui consumptioni integre non esset similis si permutaretur ad aliud genus febrium quasi.d.ꝙ in his sex diebus remanet effime.absqȝ transitu in aliud genus febrium. Causa quare durat vera effi.solum.xxiiij.horis est.quia spūs sunt tenuissimi quare vel corrūpuntur in hoc tempore vel per infrigidationem ad benignum reducunt nisi habeant causam continue fouentem. pertranseunt autem aliquando vsqȝ ad diem tertiū et vltra quando sunt non vere pendentes a causa corporea continue calefacientis. Nec est credendū ꝙ idem spūs nūero faciat effi.durātē trib⁹ aut pluribus diebus cū fere in quacūqȝ cibatione restaurētur noui spūs.ij.tera pēti. primis ergo spiritibus corruptis accenditur caliditas in alijs donec remoueatur causa corporea a qua pēdet calefactus esse spiritus. ¶ Contra tertium dictū instatur.qȝ potest vna putredo cōsumi in paucioribus ꝙ sex dieb⁹.ergo dictū Aui.non verū.assumptū manifestum de tertiana vnius paroxismi ꝛ de febrib⁹ peracutis q̄ in.iiij.terminantur. ¶ Respondendū ꝙ cōsumptio illarū non est similis consumptioni effi. qȝ cum manifesta euacuatione consumuntur effi. vero nō: cum substantia spirituosa non possit sensibiliter euacuari.

Galenus. Isaac.

¶ Et hec quidem febris ē facilis curationis et difficilis cognitiōis. et similiter principium ethice.

¶ In hac parte dicit ꝙ feb.effi.est facilis curationis et difficilis cognitionis. ¶ Contra effimera ē facilis cognitionis apud Gal. primo de differentijs febrium. ¶ Dicendū dupliciter. primo ꝙ effi. comparata ad putredinem est ſm pſm difficilioris cognitionis quā putredo.et hoc voluit Auicē. sed comparata ad principium ethice est facilioris cognitiōis.et precipue cum ethica est alijs febribus complicata: et hoc voluit Gal. ¶ Aliter dicendū ē ꝙ effimera cum incipit est difficilis cognitionis. cum autem processit vsqȝ ad statum vel declinationem est facilis cognitionis. primum voluit Aui.ſm Gal. Est autem difficilis cognitiōis: quia parum impedit hominem in suis operationibus.et calor suus est parum mordax vix recedēs a dispositiōe sanitatis. ¶ Item videt ꝙ ethice principium sit difficilis curationis: cum sit caliditas fixa in membris non facile remouibilis. ¶ Dicendum ꝙ est facilis curatiōis comparata ad putredinem ſm pſm occurrentes.quia sibi non debetur in principio nisi infrigidatio que faciliter per applicita et assumpta pficī potest: sed putridis preter infrigidationem que debetur feb.est alia intētio circa digestionem humoris: et ipsius euacuationem que non facile completur.

¶ Et homines quidē velocius cadētes in febres effimeras: et qui vehementius leduntur ab eis si errētur in eis: sunt illi in quib⁹ calor et siccitas sunt magis vincentes: qm̄ perueniunt velociter ad ethicā et tertianā. Deinde illi in quibus calor et humiditas vincunt: quoniā perueniunt velociter ad febrē putredinis. deinde illi in quibus calor ē plurim⁹. deinde illi in qb⁹ ē plus siccitas.

¶ In hac vltima parte ponit que corpora sint ad feb.effime.paratiora. secūdo dat quendam canonem.ibi scd'a.(Et cum illi.) In prima parte ponit quatuor ordines preparatorum tam ad casus in effimera quā ad hoc vt ledantur ex effimera. In primo gradu sunt corpora calida et sicca: quoniā

peruenient velociter ad ethicam et tertianam. in scdo ordine sunt calida et hũida: qm̃ puenĩunt velociter ad feb. putredinis. in tertio gradu sunt calida tãtũ: in quarto sunt sicca tm̃. ¶ Cõtra calida tantũ sunt magis pparata ad effi. ꝙ calida et humida humiditate prohibente spirituum inflãmationem. igitur ordo malus. ¶ Respondetur concedẽdo illud ad quod deducit. sed intẽtio Auic. fuit ordinare ista corpora non solũ in preparatiõe ad casum in effimeras: sed ad casum in effimeras et ad lesionem ab eis simul. Nunc autẽ corpora calida et humida sunt magis apta ledi ex trãsitu ad effi. ꝙ corpora calida tantũ. qꝛ citius transeũt ad putredinẽ ꝙ calida tantum. Aggregatum ergo ex vtraqꝫ preparatione est maius in calidis ꝛ humidis ꝙ in calidis tantum.

¶ Et cũ illis qui habẽt cõplexionẽ calidam et siccã accidit fames ꝛ aduenĩũt cum ea vigilia et labor aĩalis et labor coporeus festinat ad ipsum febris effimera cum horripilatiõe quadã: ꝙ si nõ succurrat ꝛ cibet statim festinabit ad ipm febris putredis.

¶ Quid dicat in hac parte vltima est satis manifestum. Sed est dubium quomodo febris effimera incipiat cum horripilatione: cum nõ cõueniat effimere incipere cum typo nec pulsus coartatione. vt in cap. sequenti. Dicendũ horripilationẽ fieri in corpore colerico ex quibusdã vaporibus ad cutim sparsis per calefactiones effimere etiã nõ accidit merito spirituũ. nisi ergo succurrat iuxta textum his corpibus colericis cũ cibo quiete animi et corporis somno ꝛ huiusmodi infrigidantibus facile trãseũt in effi. et ex effimera ĩ putridã.

¶ De signis effimerarum in generali.

Alexander aphrodiseus. Manifestũ est qđ facillime oim spũs succenditur et celerrime dissoluitur: minusqꝫ fueritquotidiana: absunt aũt humores.

E proprietatibus earum est ꝙ ipse non fiunt a causis antecedentibus.

¶ In hoc capitulo agitur de signis febriũ effimerarum in generali. et habet hoc cap. viij. partes fm ꝙ sunt octo maneries signorũ ipsius effimere. ¶ Prima est sumpta a causis. scđa a priuatione coartationis pulsus. tertia a caliditate miti. quarta a pulsu et vrina simul. quinta a pulsu tantũ. sexta ab accidẽtibus. septima a sudore. octaua ab experientia per balneũ. partes patebũt discurrendo per textũ. ¶ Prima maneries signorꝫ effimerarꝫ est ꝙ nõ fiũt causis antecedentibus .i. corporeis. sed a causis primitiuis. et hoc intelligit de effimeris veris. nam non vere possunt fieri a causis corpeis iuxta determinata superius. et hoc est signum pprium effimerarũ verarũ. quia conuenit omni effimere vere non soli. cum etiam multe putride fiant a causis pmitiuis.

¶ Neqꝫ incipiunt cũ coartatione et est ꝙ ipse nõ incipiunt scđm plm cũ rigore et frigore extremitatũ et profundatione caliditatis ꝛ declinatione ad pigritiã ꝛ somnũ ꝛ submersionẽ pulsus et subtilitatẽ eius et diuersitatẽ eius et paruitatẽ ipsius: imo fortasse accidit in principio earum similitudo frigoris ꝛ horripilationis ꝛ punctio cuius causa est vapor chimi mali et remouet velociter et accidit: sed raro rigor ꝓpter multitudinẽ vaporũ ledentiũ lacertos ꝓpter punctionem suam superflua multitudine.

¶ Ponit scđam maneriem signorum sumptorum a priuatione coartationis pulsus. et dicit duo. primum ꝙ non incipiunt effimere cum coartatione pulsus: et est ꝙ non incipiunt ipse fm plm cũ rigore frigore extremitatum ꝛ horripilatione notabili neqꝫ pfunditate caliditatis pigritia ꝛ somno et submersione pulsus cum diuersitate ꝛ paruitate ipsius. Nam hec paruitas cum diuersitate a materia suffocante et tegente proprie dicit pulsus coartatio. ¶ Secundo dicit ꝙ fortasse in principio accidit similitudo frigoris et horripilationis: sed nõ frigus nec horripilatio notabilis. Huius autem similitatis horripilationis et frigoris causa est vapor mali chimi .i. humoris vnde faciliter remouetur. Et similiter accidit sed raro rigor ita vt membra se concutiant propter multitudinem vaporum ledentium lacertos extrinsecos et cutim per punctionem suam superflua multitudine. maior enim multitudo requiritur ad faciendum rigorem siue similitudinem rigoris ꝙ similitudinem frigoris aut horripilationis. Et bene dictum est huiusmodi typos fieri a vaporibus ꝛ nõ ab humoribus fm ꝙ accidit in principio feb. interpolatarum. sic enim feb. essent fortes et diu durantes. isti tamen vapores non sunt putridi neqꝫ habent caliditatem sitam sed eleuati sunt per caliditatem febrilem ab humoribus non putrentibus. nam si essent putride ꝛ peruenirent ad cor esset feb. putri.

¶ Et est eius inflammatio nõ mordicatiua aspera: immo bona sicut caliditas corporis laborantis et ebrij.

¶ Hic ponit tertiam maneriem signorꝫ sumptã a caliditate. dicẽs ꝙ eius caliditas nõ est mordicatiua .i. acuta fortiter impremens in tactum neqꝫ aspera. quia non est cum siccitate et inequalitate sed bona .i. mitis sicut caliditas laborãtis et ebrij ad differentiam caliditatis putredinalis que est mordicans. et caliditatis ethice que est aspera.

¶ Contra calor fundatur in substãtia subtili ergo est mordicatiuus. negatur consequentia. quia dolor mordicatiuus fit ab humore qui qualitatem habet acutã. secunda primi. cap. de speciebus doloris. et similatur calori ebrij: quia est mitis sicut ille quãuis calor ebriorum quandoqꝫ occidat: vt in cõmento afforismorꝫ. Si inebriatus aliquis. Credo tamen ebrium non mori merito caloris et calor est: sed merito multitudinis vaporum vini cerebrum opilantium ꝛ perducentium ad apoplexiam. vnde prohibito anhelitu fit suffocatio.

¶ Et cum vrina est in primo die digesta et pulsus bonus tunc iudica ꝙ est febris effimera. et illud ideo quoniam vrina non alteratur in ea inquãtum ipsa est effimera: et ẽ sedimen eius digestum non decliue ad colorem humoris. et est quandoqꝫ nubes eius pendens. quãdoqꝫ est natans eius boni coloris. et quandoqꝫ accidit vt non equetur color eius. tamen eius substãtia est equalis: et non alteratur color eius nisi propter id quod associatur ei de causa alterationis vrine: quãuis non sit illic feb. effimera et eo quod dicemus in tertiana et similibus ei.

¶ Ponit quartam maneriem signorum sumptam ab vrina et pulsu simul dicens: ꝙ qm̃ vrina est in primo die

primo die digesta et pulsus bonus .i. non coartatus sicut in principio interpolatarū nec etiā paruus et freq̄nēs sicut in principio ethicarū: sed magnus velox et frequens sicut dicetur inferius, tūc iudica ꝙ est febris effimera. Et illud ideo qm̄ vrina nō alterat̄ in ea .s. effi. nisi inquātū effime. q̄ ꝑ caliditatem simplicē suā absq̄ aliorū humorū mixtione potest vrinā tingere sed parum. et ideo subiungit ꝙ sedimen .i. ypostasis est digestū et non decliue ad colorē humorū .s. peccātis: cū effimera sit immaterialis. Eius aūt nubes .i. ypostasis est q̄nq̄ pendens circa mediū vrine. et quādoq̄ est natans existens circa superficiē ſm ꝙ cōsueuit esse in sua dispositione naturali. boni coloris .i. non multum permutati a colore naturali. Et subdit ꝙ quādoq̄ accidit vt nō sequetur color eius. tamen eius suba est equalis .i. mediocris ſm ꝙ consueuit esse i sua dispositione naturali. Et demū dicit ꝙ color vrine non alterat̄ .i. notabiliter nisi propter illud qđ ei associatur de causa alterationis vrine quāuis illic nō sit feb. effi. et sunt cause que possunt esse indifferēter in effi. in tertiana et quibuscūq̄ aliis febribus sicut caliditas corꝑis superflua: nimia abstinentia et similes. Ex quo infert̄ ꝙ per simplicē alterationem vrina potest aliqualiter tingi licet illud parum sit. magna enī tinctura est per admixtionē rei tingentis: licet de hoc non sit paruū dubiū quia si textus dicit: et illud ideo qm̄ vrina nō alterat̄ in ea inquātū effi. textus ē clarus: et optime concordat particulis sequentibus. ¶ Sed cōtra hunc textū est textus Aui. in cap. de febre effi. ex āgustia cū dicit ꝙ signa eiꝰ sunt igneitas vrine et acuitas eius. Item in cap. de feb. effi. ex ira est aqua rubea acuti tactꝰ. Respondebit̄ ꝙ illud non est merito effi. inquātū effi. .i. inquātum caliditas immaterialis accēsa in spiritibꝰ sed est merito inflammationis epatis et humorū: qđ potest etiam accidere in aliis febribus. vnde aliquid humoris cum vrina permiscetur tingens ipsam.

Dubitatur vtrum digestio apparens in vrina in principio et in toto processu feb. sit signū sufficiens ad concludendum effimeram. ¶ In quo dubio, tenendū est ꝙ sic. vbi feb. incipiat a materia digesta. in quo casu sola digestio non est signum efficax sed digestio simul cum bonitate pulsus. ¶ Cōtra. q: effimera ē morbus immaterialis. ergo signū eius non debet esse sumptū a materia. ¶ Ad qđ dicit̄ ꝙ licet non habeat materiā a qua pēdeat: et licet signa digestionis non sumant̄ a materia eius: sumuntur tamen signa digestionis maxime bona ypostasis et mediocritas substātie ab humoribꝰ naturalibus in corpore effimerante repertis. ¶ Et si instet̄ secūdo ꝙ digestio potest apparere in feb. tertiana q̄ habet tantū duos paroxismos in prima die. ergo illud non est signum efficax ad significandū effimeram. ¶ Dicēdū ꝙ signū digestionis: licet appareat in in fine p̄mi diei: non tamen apparet in principio sicut in effimera. ¶ Et si instetur tertio q: i effi. ex nauseatiua satietate et opilatione apparet vrina cruda. Dicendū illud non esse merito effimere: sed merito cause eius.

¶ Et pulsus est decliuis ad spissitudinē et fortitudinē et magnitudinem nisi in ea q̄ est a passiōibus debilitātibus. et nisi fuerit in stomacho humor mordicatiuꝰ aut frigidus aut causa alia de his que mutant pulsum preter febrem.

¶ In hac quinta parte ponit q̄ntā maneriē signorū sumptā a pulsu. ⁊ p̄mo declarat qualis debeat esse pulsus effimerantis ſm q̄nq̄ conditiones. in secūda parte ponit canonē correctiuum circa dicta de pulsu et vrina ibi. (Et scias) p̄ma cōditio ē ꝙ pulsus est spissus fortis et magnꝰ. Ex quo cōcluditur ꝙ sit velox nisi in ea effi. q̄ prouenit a passionibus debilitātibus: sicut dolore vehemēti ⁊ huiusmodi: nisi fuerit i stomacho humor mordicatiuus: aut frigidus: sicut frigꝰ flatus: aut cā alia de illis que mutāt pulsum preter febrem sicut exercitium forte resoluens et nimia fames.

¶ Et raro quidē diuersificat̄. si vero diuersificet̄ erit ei ordo. nam si diuersificet̄ illud tūc erit ꝓpter causam aliā antecedentē febrem: aut vicinātem ei sicut est labor vehemens: aut mordicatio vehemens in visceribus: et similia his.

¶ Secūda cōditio. ꝙ pulsus effimerātis raro diuersificatur. ⁊ si diuersificet̄ erit ei ordo in diuersitate sua. Causa aūt diuersitatis nō est effi. inquātū est effi. sȝ cā ante feb. ē: sicut exercitiū vehemēs aut ꝓpter causam vicinā .i. existentē simul cum effi. sicut mordicatio vehemens in visceribus. ⁊ similia his que faciunt pulsum diuersum resoluendo aut opprimendo aut propter fortem pugnam.

¶ Et quādoq̄ accidit vt induret̄ ꝓpter frigus vehemēs et inspissans infrigidans: aut ꝓpter caliditatē solis vehementē exiccante: aut ꝓpter vehementē laborē exiccātem: aut famē: aut angustias: aut vigilias: aut euacuationes.

¶ Tertia conditio ꝙ pulsus effimerātis non debet esse durus: licet quādoq̄ induret̄ aut propter frigus vehemēs .s. extrinsecū indurās arteriā: aut ꝓpter solis caliditatē vehemētē exiccantē arteriā aut ꝓpter laborē vehementē aut famē: aut angustiam .s. oris stomachi: aut vigilias: aut euacuationes: que oīa exiccant et indurant arteriam.

¶ Et quādoq̄ festinat in eo dilatatio et tardatur constrictio et nō festinat plus q̄ naturalis nisi raro et cum velocitate pauca: qm̄ necessitas euētationū in eo est vehementior q̄ necessitas educendi vaporē corruptum. vapor enī in eo non est corruptus cōparatiōe sui ad equalem: imo est bonus comparatione sui ad eum: ⁊ cum ambiguꝰ sit tibi pulsus ⁊ constrictio eius tunc scias ex anhelitu.

¶ Quarta conditio pulsus est ꝙ diastoles siue dilatatio festinat .i. velocitatur et tardatur constrictio siue sistoles et non festinat .s. constrictio plus q̄ naturalis nisi raro .i. parum. ⁊ est cum pauca velocitate. in comparatione ad diastolem. Omniū horū causam reddens dicit ꝙ necessitas euentationis est vehementior in effimerante q̄ necessitas educendi vaporem corruptum. quia vapor nō est corruptus in effimerante cōparatione sui ad eum. ¶ Circa quas partes notandū ꝙ diastoles in effimerante est maior velocior ⁊ frequentior q̄ sit sistoles. quia necessitas euentandi est maior q̄ necessitas mundificandi et educendi vapores corruptos. constrictio tamen in effimera est maior velocior ⁊ freq̄ntior q̄ sit ↄstrictio sui sani sȝ nō multū. q: vapores effimerātes sunt calidiores q̄ ipsiꝰ

sani: tamen non peccant in grossitie aut multitudine magna respectu sui sani. et hoc est qd dicit. vapor nanq in eo nõ est corruptus in comparatione sui ad eum. qd intellr in materia subiecta: non aũt in caliditate. Est eñi natura calidior i effimerante q̄ in nõ effimerante. et cum ambiguus fit tibi pulsus q tu non cõprehendas eius constrictionē que a paucis cõprehendit nisi a Gal. tu debes iudicare per anhelitũ. nam pulsus et anhelitus proportionant. ¶ Preterea videbis dilatationē anhelitus maiorem velociorē et frequentiorē in effimerante q̄ sit constrictio. et cõstrictionē maiorem velociorem et frequentiorē q̄ tempore sanitatis.

¶ Et pulsus quidē redit post eradicationem eius ad consuetudinem eius naturalē in corpore illo et hoc est signum bonum.

¶ Quinta conditio q pulsus post eradicationem febris redit ad consuetudinē naturalem. et hoc est signum valde efficax sup effimera. in hũoralibus nanq quãuis sint interpolate sm plm non oino redit ad dispositionem naturalem propter aliquas reliquias humoris putrẽtis.

¶ Et scias penitus q quotiēs vrina τ pulsus sunt boni significat q febris est effimera. et quãdo non sunt boni non oportet q nõ sit effimera. multotiēs eñ est i ea vrina tincta; τ pulsus diuersus τ debilis et paruus.

¶ In hac pte ponit canonē correctiuũ signi. sumpti a pulsu et vrina dicens. q quotiēs vrina τ pulsus sunt boni significat q feb. est effimera. sed qñ nõ sunt boni non opz q tu iudices q non sit effimera. nam multotiēs est vrina tincta. s. notabiliter et pulsus diuersus debilis paruus pp̄ter causas alias ab effimera. ¶ Contra. ad cuius esse sequitur aliquid: ad eius non esse sequitur contrarium: vt Mesue. ij. cap. ergo si vrina bona significat effimeram: quãdo nõ est bona significat q nõ est effimera. ¶ Dicendũ q propositio illa verificatur in causis et effectibus cõtrarijs et adequatis.

¶ Et de illis que significant q ipsa est febris effimera est vt sit principiũ eius facile et leue. et sit augmentũ eius non addēs supra duas horas: et neq associentur statui accidentia vehementia. et vt non accidant in ea accidentia praua. et nõ sit in ea ebullitio caloris vehemens: et minorantur cũ ea dolores. q si cũ ea fuerit dolor capitis aut dolor alius nõ sit fixus inseparabilis post eradicationem eius. Et hec quidem significant q ipsa est effimera.

¶ Ponit sextam maneriem signorũ sumptam ab accidentibus dicens. q febris effimera habet principium facile. i. paucorũ accidentiũ et leue. i. facile tolerabile. aliter leue. i. cum caliditate remissa. secundo dicit q augmentum eius nõ est addens supra duas horas. calor eñi actualis in re tenui in paruo tēpore tendit ad summũ. τ in statu sunt accidentia parua τ dolores. s. capitis et aliorũ membrorum minuuntur. Et subdit q si aliquando accidat dolor capiti aut alius dolor sicut in corporibus valde sensitiuis: ille dolor non est fixus sed immediate eradicatur cessante effimera. et hoc ē signũ efficax. non eñ ita accidit in putridis.

¶ Et plm quidem eradicationis eius fit per sudorem et humorositatem similem sudori naturali non humoroso. et non sit vehemens superfluitas iterum in quãtitate sua: immo appropinquat sudori naturali in quãtitate sua sicut est primus eiẽn qualitate sua. si enim videris sudorem plurimũ tunc febris erit non effimera.

¶ Septima cõgeries signorũ est q sm plm terminatur effimera per sudorem ppinquũ naturali in qualitate et quãtitate. nã si esset multus non esset effimera. Similiter si esset mordax aut acutus aut sapiēs naturam extraneã alicuius humoris significaretur q non esset effimera.

¶ Et de eis de quibus febris effimera experitur: est vt ingrediatur balneum habēs eam: cũq morã fecerit euenire in eo quasi horripilationem non consuetam scitur q febris est febris putredinis: et egrediatur habens eam ex balneo ilico. et si nihil alterat a dispositiõe sua tũc febris ē effimera.

¶ Ultimo docet cognoscere effimeram per experientiam de balneo. Et patet qd dicit. per balneũ eñi in febre putrida liquefiũt humores qui peruenientes ad membra sensibilia faciunt horripilationē non consuetam. hoc autē non accidit in effimera.

¶ Gētilis super hoc capitulo mouet duo dubia. Duo gentilis dubia.

Primum dubitatur vtrũ effimera habeat quatuor tempora. ¶ In hoc dubio tenenda est hec cõclusio. licet effimera nõ habeat quatuor tēpora penes materiã distincta. habet tamen quatuor tēpora penes morbi essentiam et accidentia distincta. prima pars est manifesta. quia est morbus immaterialis. scdam partem declarat Auicē. in sexta manerie signorũ effimerarum qui attribuit sibi principium leue. augmentum breue: statum non prauum: declinationē perfectam.

Secundum dubium vtrum aliqua effimera sit mortalis. ¶ In quo dubio teneatur hec conclusio. licet effimera sm plurimũ sit salubris τ ad salutem terminetur. Aliqua tamen est mortalis de necessitate ad mortem terminanda. prima pars questionis probatur. nam effimera est egritudo parum seua non timorosa. et proprie non numeratur inter acutas quãuis sit breuis terminationis: vt est apud Auicen. superius in capitulo tertio. huius prime fen. secũda pars conclusionis probatur. Nam in effimera possunt esse spũs cordis: et ipsum cor infecti qualitate venosa: vtputa per inspirationem aeris pestilentialis: quapropter spiritus cordis poterunt corrumpi anteq̄ noui regenerentur. et sic accideret mors. et hoc modo concederetur aliquam effimeram esse morbum pestilentialem mortalem. ¶ Secũdo etiam si non essent spiritus infecti maligna qualitate nec esset pestilẽtialis: potest tamen esse mortalis respectu alicuius subiecti. nam ipsa est morbus: et ledit sensibiliter operationes: et est alicuius potentie ad debilitandũ virtutem. ¶ Cum autem sit necessarium ex decursu etatiuo hominem tēperatum deuenire ad non gradum virtutis: aliquando effimera habebit proportionem maioris inequalitatis ad virtutē eius quare morietur ex effimera. Amplius sicut dicit Gentilis ex auctoritate Galeni i libro de quatuor temporibus morbi. effimera poterit esse mortalis vni homini et non alteri. q: vnus habet sanitatē vnius modi nõ potentē resistere effimere. alter facillime resistet. Gentilis.

resistet.sanitates enim quorūdam in indiuisibili cō
sistunt:ita vt a quocūq excessu supra tēperamētū
suum facillime et multū patiunt. Quidam autē
difficillime et vnus multū leditur ab vna re et nō
ab alia.alter ecōtra.Tante aūt varietates cōtin/
gunt fm varias proportiōes elementoꝝ et q̄lita/
tū elementoꝝ et fm variā proportionē mēbrorū
inter se.vnde in vno indiuiduo cor cōpatit vni mē
bro et nō alteri:in alio indiuiduo ecōtra. et tertio
fm pportionē variā naturarū inter se.s. pplonis
cōpositiōis et vnitatis.et quarto fm varias q̄lita
tes insequētes materiā.et q̄nto fm varios influ/
xus celestes.et sexto in plerisq cōtingūt fm varie
tatem acuitatis sensus.et eius obtusionē.¶ Utrū
autem effimera fit potissimalis videbit in cap. de
effi.ex opilatione et nauseatiua sacietate.

PERMUTATIO FEBRIS EFFIMERE.

¶ Cum expedit vt febrē effimerā patiens
cibetur et errat medicus sup eam et nō ci/
bet ipsum:pmutatur febris in corporibus
colericis ad ethicā incedentē et in corpori/
bus carnosis ad sinochā que est absq pu/
tredine.et fortasse permutatur ad illam q̄
est cum putredine.

¶ In hoc capitulo ponit Auicē.causas permuta/
tatiōis feb.effime.ad alias febres . Et habet hec
pars duas partes fm q̄ sunt due cause siue duo
errores hic specificati quib⁹ fit trāsi⁹ ex effimera
ad alias feb.ꝛc.ibi scd̄a.(Et similiter) In pma di
cit q̄ si expedit vt patiēs febrē effimerā cibet et me
dicus erit omittēs cibationē tunc febris effimera
permutat in corporibus colericis ad ethicā incē/
dentē et in corpib⁹ carnosis que sunt sanguinea
ad sinochām sine putredine. et fortasse cōtinuata
actione caloris febrilis permutat ad sinochā cū
putredine. Ratio quia obmisso cibi est causa hu/
Ethica incen/dens. ius permutationis et cibatio prohibet ipsam. q:
cibus refrigerat corpus et proprie conuenienter
exhibitus.et humectat ipsum : quapropter prohi
bet vlteriorē calefactionē et exiccationem. ¶ No/
tandum q̄ per ethicā incendentes debet intelligi
ethica habens calorē intensum .non enī omnes
ethice habent eundē gradū caloris sed diuersifi/
cant fm corporū cōplexiones et fm causas faciē
tes eas.in calidioribꝰ enī corporibꝰ fit ethica cū ma
iori gradu caloris pper simboleitatem.sed in fri
gidioribus est remissioris gradus. Agentia etiā
valde calida caliditatē figunt intensiorem.et ecō
tra remissius calida remissiorē.non est tamen ne/
gandum quin corpora colerica possint per cibi
omissionē produci ad febres colericas: immo for
te valde citius q̄ sanguinea in sanguineas.s; ma
xime locutus est de ethica.in hanc enī multo ma/
gis parata sunt q̄ reliqua corpa.alter textus ha/
bet ethicam intendentē.i. procedentē vel aptam
procedere et diu durare.alter textus habet ethicā
incendentem.i.causonem.sunt enim apta perdu/
ci ad ethicam et causonem.

¶ Et similiter quando necessariū est adiu
toriū in aperiendo poros rarificando cor/
pus : et non fit: inflāmatur in humoribus
retentis in corpore inflammatione eius
quod calefacit cum fortitudine eius quod
putrefacit.

¶ In hac scd̄a parte ponit scd̄m errorē. Nā quan
do poris opilatis esset necessarium ipsos aperi/
re vt fieret transpiratio et non aperiuntur accen/
ditur caliditas in humoribus et accendatur inter/
dum fortis absq putredine:et fit febris humora/
lis absq putredine:et accēditur interdum fortis
cum putredine: et fit febris putrida . et hoc est qđ
dicit textus. ille inflammatur in humoribus re/
tentis in corpore inflammatione eius qđ calefa/
cit.i.absq putredine et inflāmatur inflammatiōe
eius qđ putrefacit.Sunt autē et multe alie cause
transitus effimere in alias species febrium preter
istas.sed has duas posuit loco exempli vt medicū
cōmonefaciat.¶ Notate tamē q̄ licet sit possibi/
le ex caliditate accensa in alijs humorib⁹ fieri fe/
brem humoralem sine putredine: vt ifert⁹ in cap.
de causone.medici tamen non fecerunt mentionē
nisi de febre sanguinis sine putredie eo q̄ illa fre/
quentius contingit natura existente magis solli/
cita de sanguine q̄ de alijs humoribus . quapro/
pter illum magis a putredine preseruat.

¶ Significatio illius est q̄ ipsa declinat
absq sudore aut humorositate.aut cū su/
dore absq mūdificatione per sudorem.et
est declinatio longa difficilis et absq mun
dificatione pulsus: immo remanet in pul/
su aliquid et remanet dolor capitis si fue/
rit.et hoc totū significat pmutationem ad
febrē putrefactiōis humoris aut ethicam.
nam si cause fuerit vehemētes aut plōgēt
mora eius permutabitur ad ethicā.

¶ In hoc capitulo ponit signa trāsitus effimere
in alias febres sicut dicit rubrica. et primo in ge/
nerali.scd̄o in speciali.scd̄a ibi.(q̄ si) prima pars
adhuc diuidit in quatuor partes fm q̄ sunt qua/
tuor signa.primum est quando effimera declinat
absq sudore aut humorositate.i.sudore mediocri
secūdum quia licet declinet eius sudore tamē non
fit mundificatio integra per sudorē illum.tertiū
est declinatio longa.i.vltra xxiiij.horas et diffici
lis.i.cum seuis accidentibus absq mundificatio
ne pulsus.quia pulsus non oīno redit ad differen
tias naturales.quartum q̄ remaneat dolor capi/
tis si fuerit:et supplete vos alios dolores sequen
tes febrem:qđ non solet accidere in effimera . naꝫ
recedente effimera q̄ primum recedunt oēs dolo
res et cetera accidentia:vt dictum est in caplo de
signis effimerarum. Et hoc totum.i. aggregatus
ex his quatuor signis significat transitum iā esse
factum aut saltem esse in fieri ad febrem humora
lem aut ethicam.nam si cause fuerint vehemētes
aut prolongentur in hora actionis talis fit trāsi/
tus in ethicam.Si vero non sint vehementes aut
non diu durauerint fit transitus in humoralem.

Contra primum signum instatur . quia cū effimera sit morb⁹ immaterialis
declinare sine sudore qui est materialis non vide
tur proprium signum transitus in aliam febrem.
¶ Dicendum q̄ quāuis immaterialis sit:tamē p/
pter actionem sue caliditatis liquefiunt humo/
res aliqui aut humiditates scd̄e que declinante
effimera sub forma sudoris euacuantur cum qua/
rum euacuatione perfecte declinat effimera . Nō
si non sudet in declinatiōe est aliqua quatuor cau
sarum.aut quia superuenit typus aliquis prohi
bēs sudorē.aut q: subseq̄t fortis caliditas p quā
fit illaꝝ hūiditatū que debent sub forma sudoris

euacuari insensibilis euacuatio. Aut tertio. q2 est multitudo malorū humidorū qui nō facile virtuti obediūt. et hec tria significāt transitū in putridā Aut quarto. q2 est puatio hūor2 ꝛ hūiditatū scda2 et hoc vltimū significat trāsitū in ethicā. Nō autē accidat sudor ꝛ febris nō mūdificet significat ꝙ calor nō est fundatus i re facile euaporabili: sicut est spūs. Et similiter ꝙ declinatio sit longa vltra 24. horas et difficilis. i. seuor2 accidentium: et remanētia dispositionū pter naturā in pulsu: et remanentia doloris capitis oia magis significant calorem pter naturā esse fundatū in hūore ꝙ i spū q est res tenuissima facile euaporabilis. ¶ Et si inflctur quō declinet effimera si permutat. ¶ Rñdetur ꝙ remittit aut oino recedit alijs febrib9 superuenientib9. aut forte obumbrat ppter alia fortia accñtia supuenientia. Et si paroxism9 interpolate superueniat declinat forte cū paroxismo illo. Penes tamen Thadeū qui non vult effimerā et putridas simul coniungi posse. Dicendū febre putrida superueniente ipsam omnino desinere.

Thadei opinio.

¶ Nō si ad ethicā pmutet videbis tactum arteriarū calidū valde. et videbis febrem similē vel fixam. et in oibus mēbris addit calefactio sup repletionē. et i tpe acceptionis cibi aut videbis pulsum seruare equalitatē cū duritie et paruitate. et videbis signa reliqua q̄ diximus de signis ethice.

¶ In hac parte ponit signa spāliū pmutationum primo ad ethicā. scdo ad sinochā sine putredine. tertio ad fe. putridas. scda ibi. (Et qñ) tertia ibi. (Et qñ) In pma pte dicit ꝙ si cause fuerint vehementes aut multū prolongate sicut valde longa aut intēsa tristitia aut longa statio sub sole: et sic de singulis effimera pmutat ad ethicā. cui9 pmutationis signa sunt quatuor. ¶ Primū. q2 videbis tactū arteria2 calm valde in cōparatiōe ad reliquas partes corpis. vnde caliditas pcepta in tēporib9 vbi est multitudo arteria2 apparebit maior ꝙ reliqs partib9 priuatis arterijs. et sic de reliquis ptibus arteriosis. ¶ Scdm. q2 caliditas fixa in oibus mēbris est similis. q2 non addit neq3 minuitur sicut in reliqs febribus. ¶ Tertiū. q2 calesit corp9 tpe acceptiōis cibi notabiliter fm omnia mēbra. ¶ Quartū. q2 pulsus seruat equalitatē cu3 duritie et paruitate. et in summa videbis reliqua signa que inferius ponētur in ethica. hec quidem signa ante permutationē sunt debilia: sed permutatione facta valde manifesta. horum signorū verificatio reseruetur vsq3 ad capitulū de ethica.

¶ Et quando pmutatur ad genus febriū qd nominat sinochus absq3 putredine videbis additionem et repletionem caliditatis et inflammationem faciei.

¶ Ponit signa pmutationis ad sinocham sine putredine. et sunt tria. s. repletio venarū. additio caliditatis supra caliditatem proportionatam effimere. tertiū est inflammatio faciei cum rubedine. hec tria simul significant caliditatem accēsam in sanguine. et tu supple reliqua signa inferius ponenda in capitulo de sinocha.

¶ Et quando pmutatur ad febres putredinis apparent horripilatio et diuersitas pulsus et puitas et coartatio. et est caliditas mordicatia sicca et vehemētia accñtiū in vrina vero fortasse remanet digestio ex substātia ꝛ in pluribus non apparet in ea digestio.

¶ Ponit signa permutatiōis ad putridas. ꝛ sunt quinq3. primū est horripilatio. i. typus cum spargitur materia ad aliqua membra in quibus putrere debet. scdm est diuersitas pulsus paruitas ꝛ coartatio. Diuersitas quidem pter pugnam: q2 virtus diuerso modo conatur fugare materiā ꝛ diuerso modo opprimitur a materia. Paruitas. q2 i principio talis motus cor retrahit spiritus et inclinatur non multū remittere. Est eñ natura magis sollicita de mēbris nobilibus intrinsecis ꝙ extrinsecis. Coartatio eñ in pulsu nō est nisi paruitas eius cum diuersitate a materia suffocante et tegente calorē actualiter sicut ignis suffocatur sub lignis viridibus. tertiū est caliditas mordicatiua sicca pter fumos putridos. quartū est vehementia accidentiū. s. doloris capitis sitis instantie vigiliarum cū similib9 pter fumos putridos multo magis ledentes ꝙ spūs inflāmati. quintū qd in vrina forte remanet digestio quātū ad substātiam eius cum nondum impresserit calor putredinalis in principio permutationis. sed in pluribus dispositionibus vrine non apparet digestio scilz in colore ꝛ ypostasi: cum iste facilius permutentur ꝙ substātia vrine. Credo tamē ꝙ Auicē. loquitur de pluribus effi. non de pluribus dispositionibus vrinarū. nam fm pñm etiā ante pmutationē in putridam apparet vrina male cōditionata pter humores malos in venis repertos ad putredinē paratos. hi eñ sunt causa huiusmodi pmutatiōis. licet non sit negandū in principio putride posse apparere vrinā bene conditionatam. sicut quando febris incipit a materia digesta aut a materia benigna q̄ facile digeri potest.

¶ De curatione generali feb. effi. Cap. ix.

In omnibus speciēb9 febris effimere oportet vt afferātur super corpora patiētiū eas ea que nutriant eos nutrimēto bono cum velocitate digestionis: quoniam febriens est eger: et eger est lesus.

¶ In hoc capitulo ponit curationē generalem febrium effimerarū. et habet tres partes. In prima docet curare effimeras per assumpta nō euantia in scda ibi. (Et cōcedit eis balneū) docet curare per extrinsecus applicata. in tertia ibi. (Euōne autē) docet curare per euantia. prima pars diuiditur in septem partes fm ꝙ septe3 sunt canones quos ponit circa assumenda. partes patebunt.

¶ Primus canō est iste. omnes patientes effimerā debent nutriri nutrimento bono. quia boni chimi et paucarum superfluitatum. et cu3 hoc sit facilis digestionis: quoniā omnis febriēs est eger. ꝛ omnis eger est lesus in operatiōibus respectu sui sani. quare cum digestiua sit debilior debent concedi ea que sunt faciliorus digestionis ꝙ tempore sanitatis.

¶ At quibusdā eorū conceditur delitiari in eo sicut patienti ex labore et angustia et fame ꝛ in illis in quorum corporib9 cholera plurima est. Et qui conqueritur sepa ti horripilationem in principio deglutiat cibum infusum in aqua aut vino vt sit magis penetrans.

¶ Secūdus canō. quibusdam eorum effimerātib9

conceditur

cōceditur delitiari.i.comedere quātū bene potest digerere:et isti sunt quattuor:scʒ patiētes effimeram ex labore:et effimerātes ꝓpter angustias:idest propter nocumentū in ore stomachi aut ex angustia:idest ꝓpter ingētem tristitiā propter rē amissam irrecuperabilē.et.iij.effimerātes ex fame.et.iiij corpora in quibus abundat multa colera. Isti enī debēt a cibo delitiari:cum sint exiccati et ꝯsumpti. et in quibusdā eorū si multū ieiunēt timet sincopis propter resolutionē spirituū:aut ꝓpter raptū colere ad os stomachi. Et qui cōqueritur se pati horripilationē.i.tēpū deglutiat in princip.huius horripilatiōis cibū infusuʒ in aqua aut in vino aque cōmixto. Nā per hanc cōmixtionē facilius penetrat cibus ad loca in quibus colera cōmouetur faciens horripilationem.

Et ista quidē cibāt etiā in ꝑncipio febris.

Tertius canon.ꝙ isti quattuor supradicti cibandi sunt in pricip.feb.ꝓpter causas supra scriptas.

Contra,nō pura corpora quāto magis nutries tanto magis ledes.ij.affo.ri.sed corpora abundātia in multa colera sunt nō pura.ergo non sunt cibanda:et maxime in principio feb. Respondetur quod regulariter non sunt cibandi:sed coacte timendo sincopim.

Hippocrates scđo afforis.

Et quibusdā ꝓhibet delitiari i ea et inuitur eis vt fiāt subtiliatiua sicut i patiēte ex opilatione et soliditate et ex apostemate.

Quartus canon ꝙ quibusdam effimerantibus prohibeatur delitiari:immo precipit eis subtiliatio cibi sicut in effimerātibus ex opilatione:scʒ in venis intrinsecis:et in effimerātib⁹ ex soliditate.i. ex opilatiōe in poris cutis et in effimerantibus ex apostemate:et sīr ex nauseatiua satietate:i filib⁹: quorū effimera pēdet a cā corporea repletionali.

Et meli⁹ quidē est vt postponat cibatio vsq ad declinationē nisi i illis q̄s excepim⁹.

Quintus canon ꝙ scd̄m plurimuʒ melius est vt postponatur cibatio vsqʒ ad declinationē effimere nisi in illis quattuor quos excepimus. Cibatio namqʒ nō est regularis nisi in declinatione. auget enim caliditatem et prolongat febrē:et in quibusdam materiam causat feb.

Et aqua frigida quidem oportet vt nō prohibeatur in principio rei:quoniā virtus est fortis quare nō timetur debilitas:et est melior cura in infrigidando.

Sextus canon:ꝙ aqua frigida nō debet ꝓhiberi in princip.effimere:quādo virtus est fortis:et nō timetur debilitas caloris innati:et cū hoc optime curat effimeram in frigidando.

Verū si fuerit illic debilitas in visceribus et febris iam extēdit aut fuerit vehemēs tunc melius est vt de ea non multuʒ sumatur.

Septimus canon:si fuerit debilitas in visceribus:scʒ in membris naturalibus aut propter raritatem texture:aut propter frigiditatem:aut apostema:aut lubricitatem aut sit presentia multorū humorū paratoruʒ putredini:qd̄ comprehēditur quia feb.extēditur neqʒ cessat in tempore in quo cessare debet.aut fuerit vehementior ista feb.ꝙ cōueniat effimere. Ista quidem indicāt transitum in putridā in cuius principio non conuenit aqua frigida. Et vos supple te alias causas ꝓhibentes exhibitionem aque frigide de quibus infra in ca.generali curationis febrium putridarum.

Et concedit eis balneū cū eorū paroxismus cōsumitur in febribus effimeris ꝓpter accidētia de q̄bus est humectatio et de quibus est sudatio et rarificatio pororū:et de eis est infrigidatio in quieta dispositiōe.

In parte presenti curat effimeras per exteri⁹ applicata:et posset hec pars diuidi in octo partes scd̄m ꝙ octo sunt casi. Primus ꝙ effimerantibus conceditur balneū cum eorum paroxismi declināt propter quattuor iuuamenta accidentia ex balneo primū:qr balneum facit sudare.scd̄o poros rarificat.tertio humectat.quarto tandē in quieta dispositione infrigidat:scʒ cū homo iam exiuit balneuʒ et est quietus.aqua,enim in poris retenta reducit ad suam frigiditatem naturalē vt est apud Auicen.ij.primi ca.illo.quidam ornate loquētium.

Et ꝓhibet vbi timet casus putredinis.

Secundus canon.balneum prohibetur vbi timetur casus putredinis vel in feb. putridas propter presentiam multorum humorū malorum.namqʒ per balneum calefiunt humectantur agitantur:et sic ad putredinem disponuntur.

Et non oportet vt euitet balneū nisi habens eam ex opilatione:propterea ꝙ balneum generet egritudinē putridam.

Tertius canon.nō oportet vt prohibeatur a balneo nisi qui patitur effi.ex opilatione.quasi dicat. ꝙ hic maxime inter omnes debet euitare balneuʒ: et propter opilationem hic intellige opilationem intrinsecam aut extrinsecā ab humoribus pendētem multis grossis aut viscosis. Si enim opilatio intrinseca penderet a frigiditate aeris aut a spissitudine cutis aut a balneo a luminoso balneū competeret:quia poros aperit et rarificat et remouet causam opilationis:sed in opilatione ex humoribus multis forte amplius opilat et ad putredinem disponit.

Et sīr patiēs eā ex satietate nauseatiua nisi i fine rei et cū dilatant pori et descēdūt nauseatiua satietas illic enī opʒ vt balneet.

Quartus canon ꝙ patiēs effime. ex nauseatiua satietate non debet balneari nisi in fine rei.i.nauseatiue satietatis:scʒ cum paucificata est nauseatiua satietas per vomitū secessum et abstinentiā.et cum dilatant pori:idest tempus dilatationis pororum:hoc est quando homo in fine nauseatiue satietatis sumpsit cibum qui iam digest⁹ est prima et secunda digestione:et iam digeritur digestione tertia. et est in via vt ad membra spargatur. tunc enim est tempus balnei vt pori dilatētur:et nutrimentum per membra dispargatur vel distribuat et residuum nauseatiue satietatis resoluatur.

Et habens catarrum nō balneet nisi sit adustiuus.

Quintus canon ꝙ habens catarrum nō balneetur nisi sit adustiuus:idest calidus. Scitur enim ex quinta tertii.de cura catarri ꝙ balneum non cōuenit in catarro frigido nisi ꝑdigesta materia et paucificata.sed bene conuenit in catarro calido balneum aque dulcis parum calide ad sedādum eius acuitatem et etiam ad ipsum dirigēdum.

Et omnes habentes febres effimeras oportet vt nō prolongent morā in aere balnei:immo in aqua eius quantuʒ volunt nisi habentes eam ex soliditate et ex spissitudi-

ne. eis enim conuenit vt prolongent moraꝫ in aere balnei donec sudent.

¶ Sextus canon. habentes feb. effime. non prolongent moram in aere balnei: sꝫ calido: quia addit caliditatem spirituū: et non refrigerat neqꝫ humectat: immo morentur in aqua balnei quātum volūt idest quantū eos delectat. Ab hoc canone excipiūtur patiētes effime. ex soliditate ⁊ spissitudine cutis siue pori sint naturaliter stricti siue opilati frigore aeris aut ab aliquo stiptico sicut balneo aluminoso. aut etiam a materia pauca. Istis enim lꝫ competat balneum aque calide: tamē multo magis cōpetit balneū aereū. quare non est ita aptum reddere inopilationē sicut balneū: que remanens in poris reddunt postea se ad suam frigiditatē notabilem: et est apta aliquo modo opilare. Posset etiā balneum maxime aereuꝫ cōcedi habentibus opilationē intrinsecā a paucis humoribus pendentem. Nam rarificando poros ⁊ sudorē prouocando posset educere materiā opilantē.

¶ Embrocatio autē si fuerit infundendo aut liniendo tantum opilat poros.

¶ Septimus canon. aqua dulcis calida embrocata aut linita super corpus effimerantis aut epithimata opilat poros. propterea nō conuenit effimerantibus ex opilatione. aqua enim hoc modo applicata cito infrigidatur circa corpora eorum et infrigidata addit inopilationem: sed balneum aque calide minus noceret aut forte iuuaret opilatione existente leui cum longiori tempore maneat calidum. Similiter in effimerātibus in quibus intendimus materiā resoluere propter materiaꝫ suprascriptam. magis conuenit balneū aque dulcis calide quā ipa aqua calida embrocata aut epithimata. Neqꝫ hic canon cōtrariatur dictis Auicen. quarta primi. ca. de embrocis. vbi dicit ꝙ embroca est medicamen congruū ei qđ oportet dissolui. Hic enim canon intelligitur vbi nō est opilatio notabilis: et etiam licet vbi non est opilatio conueniat ad resoluendū: multo tamē magis balneum cōuenit cum diutius caliditatem suam retineat. Et licet casus ab alto sicut fit in embrocis faciat virtutem aque profundius penetrare ꝙ penetrat in balneo. tamē hec cita infrigidatio aque embrocate magis impedit resolutioneꝫ ꝙ ipse casus ab alto iuuet faciendo penetrare virtutē. vbi aūt esset opus solum infrigidare aut humectare: ⁊ nō resoluere hec aqua embrocata magis cōpeteret ꝙ balneū. magis eni īfrigidaret et hūectaret ꝙ balneū.

¶ Et in curatione omnis febris effimere que est ab opilatione extrinseca aut intrinseca fricatio aperit poros habentis eā. deinde si obuiat hūiditati plurime resoluit eaꝫ: ⁊ si nō obuiat hūiditati paruē exiccat eam.

¶ Octauus canon et vltimus est: ꝙ fricatio aperit poros habentis effimeram ex opilatione: ⁊ si fricatio obuiat materie multe resoluit eam: et si obuiat pauce exiccat eam. Dinus itelligit ꝙ si obuiat humiditati multe resoluit eam: idest paulatim ⁊ tarde transmutat, eā in vaporem Sed si materia fuerit pauca exiccat eam: idest cito resoluit ⁊ cōsumit

Gentilis opinio.

Gentilis autem dicit ꝙ fricatio obuians materie multe resoluit ipsam: quia subtiliat: dilatat ⁊ spargit ipsam. Sed si obuiat pauce, extrahit eam a corpore. vtraqꝫ expositio pōt saluari. tutius tamē est materia existente multa premittere euacuationeꝫ et si fiat fricatio materia existente multa fiat fricatio nō fortis nec valde lōga: sed tanta vt pori aperiantur: et materia aliqualiter subtilietur: et ad resolutionē disponatꝰ: sꝫ materia existē pauca fricationes fortiores et diuturniores concedi pnt.

¶ Euacuatione autem nō indiget aliquis eorum nisi habens opilationem repletionalem et habens nauseatiuam satietatem et qui habet febrem effimerā ex soliditate cuius corpus est repletum.

¶ In hac tertia et vltima parte huius capituli ponit canonem circa euacuationē: ⁊ dicit ꝙ neqꝫ effimerans indiget euacuatione sꝫ per vias sensibiles ad differētiam euacuationis que est per poros cutis qui non sunt vie sensibiles nisi habens repletionaliter opilationem: sꝫ intrinsecā pendentem a materia et habens nauseatiuā satietatē. Et qui patitur effimeram ex soliditate que est opilatio in poris cutis corpore existente repleto. In his enim tribus casibus: ⁊ similiter in effimera ex apostemate conuenit euacuatio per vias sensibiles: sꝫ per vomitum per secessum per fluxum emorroydalem menstrualē sanguinis narium et similes scdm exigentiam materie euacuande et diuertende. Canonis causa est satis nota. ¶ Ex dictis in presenti capitulo possumus elicere quinqꝫ intentiones curatiuas fe. effimerarū. Prima remouet causam eius et vicinam si qua sit. Secunda alterat discrasiam febrilem. Tertia prohibet transituꝫ effimere in humoralem aut ethicaꝫ. Quarta corrigit accidentia tam sequentia febres ꝙ causas febris. Quinta ordinat debitum regimen sex reruꝫ in contrariū cause discrasie febrilis et accidētibus. ¶ Si ergo pendet a sole ponatur in vmbra loco frigido ⁊ humido et remoueatur causa vicina: sꝫ caliditas ipsius in cerebrū cum succis et aquis frigidis exterius applicatis. Similiter remouenda est quecūqꝫ causa corporea et incorporea ⁊ vicina eius si qua sit sicut dicetur clarius in capitulis proprijs. ¶ Secūda intentio perficitur cum frigidis et hūidis actu vel potentia cum expediat aliquādo approximare calida actu sicut facere balneū fricatiōes: tum ad remotionē causarum ad vaporis et sudoris educationem. ¶ Tertia prohibens transitum in alias febres perficitur remouendo causam transitus aut aperiendo poros et faciēdo materias et vapores exalare: et aliquando cibando ipsos in principio febris: et permittendo ipsos in illo delitiari: et aliquando euacuando cū fuerit superfluitas in quāto aut in quali. ¶ Quarta autem intentio corrigit dolores capitis instantiā vigiliarum sitim ⁊ similia sequentia febrem. Et corrigit aliquando sincopim epilensiam et cetera que aliquādo sequuntur causaꝫ febris. Vidi enim plures sincopizare ⁊ epilenticos fieri ex tristitia ad quam secuta est febris effimera. ¶ Quinta intentio ordinans debitū regimen sex rerum naturaliū nō scdm plurimū debet magis intendere ad causam ꝙ ad feb. et scdm plurimū magis ad feb. ꝙ ad accidentia feb. licꝫ oporteat magis intendere ad accidētia ꝙ ad fe. aut ad cām feb. cū modū excedūt sicut sincopis ⁊ epilēsia. Regimē tn̄ sm plurimū dꝫ declinare ad frigidū et humidū, et regulariter debemꝰ cibare paroxismo declināte: licꝫ aliquando cogant cibare in principio: sicut particulariter videbit in pprijs caplis.

¶ Species febris effi. CAP. X.

¶ Chāperius. Cause quotidiane febris quā effimeram

De febribus effimeris sunt que omnino cōparantur ad dispositiones animales: et de eis sunt que cōparātur ad

necterici vocãt sunt labores: sigra: vigilie carenero?: ex animi irritationes in iram: rigor: estus: in/corectio: et ca/tis densitas et difficilis pos/se erumpere spiritus.

rantur ad dispositiões corporeas: et de eis sunt que proportionantur ad res que eue/niunt deforis.

¶ In hac parte agit de febribus effimeris in spe/ciali. In primo capitulo enumerat omnes species effimere de quibus est acturus. In secundo capi°. ibi. (Quãdoq; accidit.) incipit sigillatim de vna/quaq; specie determiare. Primũ capitulũ diuido in partes duas: q: in prima ponit vnã diuisionem et numerat effimeras que sub vno mẽbro diuisio/nis illius ptinent. in secũda ibi. (Et de compara/tis.) ponit subdiuisionẽ. ¶ In prima parte dicit ꝙ in febribus effimeris sunt quedã que omnino cõ/parantur: idest pendent a dispositiõibus aialib?. et quedam pendẽt a dispositionibus corporeis. ⁊ quedã a rebus que veniunt a foris: quia non sunt dispositiones animales neq; corporee. ¶ Notan/dum prio ꝙ effimera nõ habet species pprie sumi/ptas: sed habet quosdã modos diuersificãtes cu/ram medici qui sumuntur a causis ipsarum remo/tis. Superius enĩ in diffinitiõe febris ostẽsum est ꝙ febris nõ habet species cum cõtineatur sub ca/lore que species est specialissima. ¶ Notandũ se/cundo ꝙ sunt alij modi feb. effimerarũ qui sunt ma/gis proprij ꝙ isti: licz nõ sint species proprie sum/pte: isti sumũtur a diuersitate spirituũ a quorum calefacto esse immediate pendet effimera. Et dici/mus ꝙ alique effimere pendent a calefacto eẽ spi/rituũ animaliũ: alique a calefacto esse spirituũ vi/taliũ: alique a calefacto eẽ spirituũ naturaliũ de quibus agetur in sequẽtibus. ¶ Notãdũ tertio ꝙ̃ veniens de foris nõ conuertitur cum causa primi/tiua: sed per causam de foris venientẽ intelligẽda est causa extra nos que nõ pertinet ad corpus nec ad animã: sicut sol calor aeris cibus potus et simi/lia: vnde causa de foris sub causa ꝓmitiua ptinet.

Effimera spẽs non habet.

¶ Et de comparatis ad dispositiones ani/males est illa que fit ex angustia et illa que fit ex tristitia: et de illa que fit ex estimatio/ne et cogitatione ira et vigilijs et somno et tranquillitate et timore et gaudio.

¶ In hac pte ponit octo spẽs effimerarũ q̃ pẽdent a dispõnib? aialibus: idest que se magis tenẽt ex parte aie ꝙ̃ corpis: licz vtriq; aliquo mõ pertineãt. Prima est effimera ex angustia. Secunda ex tristi/tia. Tertia ex estimatiõe que est operatio virtutis estimatiue que est in secũda medietate scdi ventri/culi cerebri: et cogitatiua q̃ est opatio virtutis cogi/tatiue exñtis in pria medietate scdi vẽtriculi. quar/ta est pendẽs ab ira. quinta a vigilijs. sexta a som/no ⁊ trãquillitate scz aiali. septima a timore. octa/ua a gaudio. Iste enĩ oẽs dispõnes magis se tenẽt ex pte aie ꝙ̃ ex pte corpis: lz alique inter istas sint magis subleuate ad grad? dispõnũ immaterialiũ.

¶ Et de proportionatis ad dispositiones corporeas sunt ille que comparãtur ad res que sunt actiones et motus: et de eis sunt que comparantur ad non actiones et mo/tus et ad contraria eorum.

¶ In hac parte enumerat Auicen. effi. pendẽtes a causis corporeis penes hanc diuisionẽ: ꝙ alique ex istis cõparanẽ ad res que sunt actiones et mot? et alique ex istis cõparanẽ ad res q̃ nõ sunt actio/nes et motus: neq; contraria eorũ: et per motus in/telligit hic motus locales: et per actiones intelli/git motus qui non sunt locales.

¶ Et cõparate ad res que sunt motus est que fit ex labore et illa que ex tranquillita/te: et illa que fit ex euacuatione: et de eis est febris effime. ex dolore: et de eis est febris effimera que est cum sincopi: et de eis est illa que fit ex fame: et de eis est illa q̃ fit ex siti.

¶ Hic enumerat effi. q̃ pendent a rebus que sunt mot? et actiones aut ɔtraria eorũ: et sunt iste. pmo effi. ex labore ex motu siue exercitio. scdo illa q̃ est ex trãquillitate. s. corpali q̃ motui ⁊ opationi ɔtria/tur. Est enĩ cessatio a motu ⁊ opatiõe corpali. quar/to est illa q̃ est ex euacuatiõe: q̃ euacuatio sub mo/tu cõprehendiẽ. quinto ẽ effi. ex dolore q̃ dolor sub actiõe cõprehẽdiẽ. sexto feb. effi. cũ sincopi q̃ ɔtria/tur actioni ⁊ motui cũ ipa sincopis tollat hmõi. se/ptimo ẽ illa q̃ fit ex fame. octauo est illa q̃ fit ex siti ⁊ certũ ẽ ꝙ fames ⁊ sitis sub actiõib? ɔprehẽdunẽ.

¶ Et de comparatis ad ea que non sunt actiones est illa que fit ex opilatione: et ex il/lis est illa que fit ex nauseatiua satietate: et de eis est illa que fit ex apostemate: ⁊ de eis est illa que fit ex soliditate.

¶ Enumerat effimeras pendẽtes a causis corpo/reis que nõ sunt actiones aut motus: aut eorũ con/traria: et sunt quattuor. Pria est effi. ex opilatione scz intrinseca. Secũda est effi. ex nauseatiua satie/tate. Tertia est effimera ex apostemate. Quarta est effi. ex soliditate ⁊ opilatiõe cutis non notabili: si/cut ab humorib? ⁊ terrestreitate cutis. i. ab opila/tione cutis propter naturalẽ poror strictură.

¶ Comparate autem ad res que accidũt de foris sunt sicut illa que fiunt ex adustiõe quecũq; adustio fuerit: et sicut que fit ex fri/gore et soliditate et ex ablutione. dicã itaq; vnamquãq; earum cum curatione sua.

¶ In hac parte numerat effimeras q̃ pendẽt a cau/sis de foris nõ ꝓportionatis aie neq; corpori. Pri/ma est illa que fit ab adustiõe quecũq; adustio fue/rit siue a sole siue ab igne. Scda est illa q̃ fit a frigo/re: et soliditate: et opilatione q̃ fit ex ablutiõe scz cum rebus frigidis et stipticis: nõ aũt a causa cor/porea: q: pertinẽt ad dispõnes corporeas. Et sub/dit Auicẽ. se de oĩbus istis determinaturũ quantũ ad motũ prouẽtus earũ et causis suis: ⁊ signa ⁊ cu/ram. Si aũt bene cõputenẽ iste effimere sunt. xviij. Sed hic opz supplere illã q̃ fit a cibo ⁊ potu ⁊ filij/his: de quib? infra: et sic faciet viginti tria capla.

¶ De feb. effi. ex angustia ⁊ signis eius. ca. ij.

Quandoq; accidit ex motu spiritus ad interiora et occultatione eius in eis propter superfluitatem au/gustie febris spiritualis.

¶ Hic in speciali prosequitur de effimeris. ⁊ prio de effi. pendẽtibus a dispõnib? animalibus. In se/cũda parte de effimeris a causis corporeis. In ter/tia de effi. a causis que sunt extra corpus ⁊ aiam: se/cũda ibi. (Labor.) tertia ibi. (Quãq; accidit ex calo/re.) Prima pars posset diuidi in octo partes ꝑm ꝙ sunt octo capitula de febrib? effi. pendẽtibus a di/spositionib? aialibus. partes patent in principijs capitulorũ. Primum capitulũ diuidiẽ in tres par/tes. In prima ponit modum prouentus effime. ex augustia. In secũda signa. In tertia curaz. partes patent. ¶ Pro notitia terminor sciendũ: vt potest elici ex dictis Auicẽ. esse differentiã inter angustiã

tristitiā ⁊ cogitationē. Est enim angustia dolor de amissione alicuius boni in cuius recuperatiōe nō est spes sicut de amissione filij: aut amissione patrie: aut pecunie: cuius recuperatio non speratur. Sȝ tristitia est dolor de amissione alicuius boni cuius recuperatio speratur. Aut dolor quādo homo non potest assequi bonum quod vehementer exoptat: in cuius tamē adeptione nō omnino cadit desperatio, ꝓpter qd̄ dicit in textu. quādo rem quesitam. Sed cogitatio est profunda meditatio circa aliquid cōtemplādum: sicut accidit aliquibus qui deum et causas altissimas profunde contēplant: in quibus nō cadit angustia: aut tristitia. In maximis enim speculationibus proprie nō gaudemus aut tristamur: sicut, in hisque prosequimur in ratiōe boni vel mali. iij. proble. proble. ix. Nec in his proprie cadit spes aut desperatio. Estimatio aūt est profunda meditatio circa aliquod eligendum aut prosequendum: in quo etiaȝ nō cadit spes aut desperatio: neqȝ delectatio aut tristitia accidit cito et angustia motus vehemens spirituū ad interiora et ipsorūȝ vnio in interioribus: propter que duo spiritus acquirunt calefactū et taliter supcalefacti inducūt caliditatē sientē in corde que dicitur febris spiritualis: idest effime. Et credo sm Isaac magis appropriari spirituali vitali. Quidam aūt propter harū conformitatē posuerunt eas in vno capitulo sicut Alihabas. iij. practice.

Cuius signa sunt igneitas vrine: et acuitas eius. ita vt habens eam sentiat acuitatem ipsius propter dominiū siccitatis in ca et est motus oculi ad clausionē declinis: et est oculus submersus propter resolutionē cum quiete ⁊ subclusione: et facies est tendens ad citrinitatē propter ꝓfunditatē claritatis: et pulsus est ad debilitatē ⁊ paruitatem declinis: et forte declinat ad duritiem.

¶ Ponit quattuor signa huius effi. Primū est igneitas vrine. i. color igneus ipsius: qui est fetuscolor in genere citrinitatis. q.d. ꝙ vrina ē multū citrina et acuitas eius ita vt habens eam sentiat acuitatem: idest mordicationē ipsius ꝓpter siccitatis dominiū. Calor effi siccitati coniūctus est acutior. aliter: igneitas vrine: idest acuitas: ⁊ acuitas eius: scȝ caloris effimerantis: ita vt habēs eam effime. sentiat acuitatē ipsius propter dominiū siccitatis: et humidi consumptionem. ¶ Secundū signū est motus ad clausionem declinis: ita vt fere teneat oculos clausos: et est oculus submersus: scȝ in orbita propter resolutionem humidi: et est cum quiete et subclausione: quia nunꝙ dilatatur exterius cū nulla sit species in recuperatiōe amissi: secus in tristitia. ¶ Tertium signuȝ est ꝙ facies est tendens ad citrinitatem: idest fuscitatem: scȝ viriditatem. Arabes enim per colorem citrinum: quādoqȝ fuscum. quandoqȝ viridem: quandoqȝ vero citrinū intelligunt. Istud autem accidit propter profunditatem caliditatis spirituū: ⁊ sanguinis subtilis: vnde apparet in corpore fuscedo. ¶ Quartū qȝ pulsus tendit ad paruitatem ⁊ debilitatē propter debilitatē virtutis: ⁊ fortasse declinat ad duriciem arteria superflue exiccata: licet id nō frequenter accidat.

¶ CURA. CAP. XII.

Oportet vt habēs eam multiplicet introitum tine. Et ponat plurimū sue intētionis in balneatione cum aqua balnei absqȝ aere eius. Et multiplicet etiā inunctionē cum fricatione post illud. oleum enim aliqd̄ est magis iuuatiuum ei quā balneū: et vtatur letificantibus ⁊ odoriferis frigidis: ⁊ ponat sup pectus suum epithimata infrigidantia ex musillaginibus ⁊ succis ⁊ aquis bonis: et in potu sumat vinum plurime cōmixtionis. Est enim bonum medicamen ei.

¶ Hic ponit curam. sed ante omnia sciendū est qd̄ in cura cuiuscūqȝ effime. he exiguntur intentiōes sicut superius dictum fuit. ¶ Prima est remotio cause tam principalis ꝙ vicarie. Exempli gratia dicimus solē esse principalem causam effi. sed caliditatem ab eo in caput impressam dicimus esse causam vicariam: idest vicem eius gerentē: et sic possumus in aliis exēplificare. ¶ Secunda intentio est infrigidatio et humectatio que debetur effimere. ¶ Tertia est prohibitio transitus effime. ad aliud genus feb. ¶ Quarta est correctio accidentiū: scilȝ sitis et huiusmodi que sequuntur effime. ⁊ causas eius. ¶ Quinta est regimen vite in sex rebus nō naturalibus. Ad propositū nihil hic ponitur. et similiter in reliquis capitulis: qd̄ non sub aliqua istaȝ intentionū comprehendatē. introitus quidem tine et aqua dulci tepida est ad humectationē sudoresȝ prouocandū et infrigidādum. Balneū aūt aereuȝ nō conceditur: quia calefacit et exiccat. Inunctio aūt cum oleis infrigidātibus et humectātibus cū fricatione vt penetrēt est cōuenientior ꝙ sit balneatio. Magis enim humectat ꝙ balneū. neqȝ prio decursu calefacit sicut balneum. debet vti letificātibus idest cordialib⁹ ⁊ odoriferis frigidis ad remotionem cause et ad infrigidandum: ⁊ ꝓpter hanc causam ponūtur super pectus epithimata infrigidantia facta ex musillaginibus: ⁊ succis: ⁊ aquis bonis. i. conuenientib⁹ ad hoc propositū cum infrigidatione humectatiōe ⁊ cordialitate. Debet aūt sumere in potu vinū plurime cōmixtiōis cū aqua qȝ letificat ⁊ bonificat spiritū ⁊ facit frigiditatē aque et humiditatē eius penetrare ad extrema corporis.

¶ De feb. effi. ex tristitia. Ca. xiij.

Quandoqȝ accidit ex multitudine tristitie ꝓpter rem quesitam motus laboriosus spirituū calefaciēs faciens cadere in febrē.

¶ Ponit curā effimere ex tristitia: ⁊ habet tres partes. Primo ponit modū prouentus eius. Secūdo signa. Tertio curam. partes patent. In prima dicit ꝙ ex multitudine tristitie quādo homo nō pōt assequi rem quesitā siue fuerit amissa: siue nō amissa accidit motus laboriosus in spiritu calefaciēs ipsum et faciens cadere in febrem effimeram.

Cuius signa similia sunt signis eiusque ex angustia nisi quia motus oculi cū profunditate sua propter resolutionem que est ad partem extrinsecā et pulsus non est demissus et depressus: immo est in eo cum debilitate: sed est cum eo saltus.

¶ Cuius signa sima sunt signis effi. ex angustia nisi qȝ motus oculi cū ꝓfunditate sua i orbita ꝓp resolutionē humidi est aliqñ ad partē extrinsecā ꝓpter dilatationē caloris ad extra: qñ apparet sibi inuenisse mediū consequēdi rem cōsideratā. ¶ Secūm signū est ꝙ pulsus nō est demissus et depssus sicut in effi. ex angustia: imo est cum debilitate oppressionis: qȝ nō multū depressus: sed est cū saltu: idest

cū fectigatiōe

cum tectigatione quadam apparente in pulsu ex motu caloris exterius. Aliter cum saltu. id est pulsus dilatatione .i. quia aliquando dilatatur quando apparet sibi inuenisse medium consequendi quod intendit. Et hec omnia sunt ad differentiam effimere ex angustia in qua nulla spes est recuperandi deperdita.

¶ Et cura eius est sicut cura eius que est ex angustia.

¶ Dicit ꝙ curatur sicut effimera ex angustia.

¶ De febre effimera ex cogitatione. Ca.xiiij.

Quandoq̃ accidit ex multitudine cogitationis in rebus febris similis illi que est ex tristitia nisi quia mot⁹ oculi est eq̃lis nõ ad clausionẽ: neq̃ ad exitũ declinis: et est declinis ad profunditatem. et pulsus est diuersus in dilatatione et constrictione. Et plurimũ quidem est equalis et facies est ad citrinitatẽ declinis: et cura eius est cura illius que est ex tristitia.

¶ In hoc capitulo curat effime. ex cogitatione et estimatione dicens ꝙ quandoq̃ accidit propter multam cogitationem in rebus circa quas contẽplatur. aut propter multitudinem estimationis in eligendo res quas prosequi intendimus feb. similis illi que est ex tristitia propter motũ spiritus ad interiora. et non est aliqua differentia nisi ꝙ mot⁹ oculi in effimera ex cogitatione est equalis nõ ad clausionẽ neq̃ ad exitũ declinis. Nõ enĩ q̃nq̃ clauditur: q̃nq̃ aperitur sicut in tristitia. ⁊ si qua est diuersitas illa ẽ valde modica. quia in maximis speculationib⁹ nõ cadit spes aut desparatio sicut in his que ꝓsequũtur rõne boni vel mali. Scõm signum ꝙ pulsus est diuersus in dilatatiõe ⁊ cõstrictione q: nõ habet dilatatiões neq̃ ꝯstrictiões equales immo vnã maiorẽ altera scꝫ ꝙ apparet sibi cogitatũ esse cõprehẽsum vel esse longinquũ a cõprehensiõe. scõm plurimũ tñ est equalis i cõparatiõe ad pulsum in effi. ex tristitia. In illa enĩ valde maiores diuersitates accidunt: cũ in ea ꝓpter cadat spes aut desperatio: sed in hac nõ. Ultimo dicit ꝙ curatur sicut effimera ex tristitia.

¶ De feb. effi. ex ira. Cap.xv.

Quandoq̃ accidit ꝓpter superfluitatem motus spiritus ad exteriora in dispositione ire calefactio superflua adurẽs spiritũ et feb.

¶ In hoc caplo agit de feb. effi. ex ira: et habet tres partes. In prima ponit modum ꝓuentus effi. ex ira. In scda: signa. In tertia curã. partes patebũt. ¶ Sed ante oĩa sciendũ ꝙ i irato duo sunt motus. Primus est motus spirituũ et sanguinis subtilis ab exterioribus ad interiora: scꝫ ad cor. Propterea irati in principio pallescunt: et cum sanguis et spiritus sunt delati ad cor inflãmãtur circa cor. Propterea ira describitur ꝙ est feruor sanguinis circa cor ꝓpter appetitũ vindicte ob iniuriã illatam. Scõs aũt motus est sanguinis ⁊ spũum a corde ad exteriora ꝓpterea rubet facies cum prius palluerit. De hoc scõo solũ Auicẽ. facit mẽtionẽ cum hoc coniũgatur effimere: sed primus antecedit effimerã: accidit igitur propter hos duos motus calefactũ eẽ in spiritib⁹. et ꝯñr febre effi. Signa.

¶ Cuius signa sũt rubedo faciei nisi permisceatur ei timor: quoniã citrinatur: ⁊ inflatio faciei similis ei qui inflatur in dormitione. Et sunt oculi rubei: tendentes exterius propter vehementiaꝫ motus spiritus ad exteriora: et quandoq̃ accidit quibusdam eorum tremor propter motum humoris: aut propter debilitatem naturaꝝ: ⁊ est aqua rubea acuti tactus propter acuitatẽ suam. Et quandoq̃ est cum ea aliquantulum claritatis: et pulsus est grossus plenus pulsans frequens.

¶ Ponit signa sex. ¶ Primũ est rubedo faciei nisi ꝑmisceat̃ ei timor q̃ñ iniuria est illata a maioribus tũc enĩ nõ est in facie ꝓfũda rubedo sꝫ remissa quã appellat citrinitatẽ. ꝓhibet enĩ timor motũ spũs et sanguinis ad exteriora cũ inclinet vt moueãtur ad intra. quare nõ omnino ad extra: nec oĩno ad intra mouentur. ¶ Scõm est inflatio faciei silis illi qui inflat̃ ex dormitiõe: sꝫ est differẽtia: q: inflatio ex dormitiõe est cũ pallore: sed inflatio ꝓpter iram est cum rubore. ¶ Tertiũ est: q: oculi sunt rubei tendẽtes ad exterius ꝓpter vehemẽtiã motus spũs ad exteriora. ¶ Quartũ. q: q̃busdã irascentibus acidit timor ⁊ silitudo timoris ꝓpter tremorẽ. Et si text⁹ dicat tremor est manifestior. Accidit enĩ tremor ꝓpter motũ spirituũ et sanguinis inordinatũ. q̃ ꝓpter nõ põt figi spũs sm exigẽtiã motus volũtarij. vñ brachia ⁊ crura eorꝫ tremũt. ⁊ silr labia: ⁊ nõ pñt mouere labia ⁊ linguã sm exigẽtiã orõnis ꝓferẽde: ⁊ accidit debilitas suarũ naturarũ. i. potẽtiarũ cõcurrentiũ ad motũ volũtariũ ꝓpter hũc motũ inordinatũ spirituũ. aliter. accidit quibusdã eorũ timor ꝓpter motũ humoꝝ ad os stomachi propter debilitatẽ naturarũ suarũ. hic aũt timor est de maiori nocumento q̃ sit feb. effi. vt puta de sincopi ꝓpter cõpassionem cordis ad stomachios: et hoc vult Isaac in ca.ij. Sunt enĩ q̃dã debiles qui propter fortem iram modo iam dicto perducuntur ad sincopim: aut ad quandam lippotomiã. ¶ Quintũ signũ. quia aqua sua: idest vrina sua est rubea: idest tincta: ⁊ acuti tactus: q: mordicans propter acuitatẽ idest incensionẽ effimere inflãmantis epar. Et quando est in vrina aliquãtulum claritatis: cũ nõ est tanta inflãmatio: aut cum multum humores mouentur exterius. ¶ Sextũ signum. q: pulsus est grossus. i. magnus sm oẽs dimensionẽ: ⁊ plenus sanguine ⁊ spũ motis ad arterias: et illas replẽtib⁹: ⁊ pulsans. i. fortis: vel pulsans. i. velox: vt sꝫ oẽꝫ dñaꝫ necessitati satisfaciat

Curatio. Cap.xvi.

Fac eos quiescere: et fac vt occupẽtur letificantibus et vocibus bonis et narrationib⁹ et ludis mirabilibus: et fac eos ingredi balneũ in aquã tepidã non plurimi caloris: et inungãtur plurimũ cũ aliquo oleo plurimo. illõ est enĩ magis conueniens ꝙ aqua calida: ⁊ cibẽtur eis que infrigidãt: ⁊ hũectãt et ꝓhibeant̃ a vino oĩno. nõ est enĩ eis via ad ipm.

¶ Hic ponit curã. et manifestũ est ꝙ aliqua remedia sunt ad remouẽdũ cãm. s. irã. quedã ꝯ effi. ad infrigidãdũ. quedã remouẽt accñtia: ⁊ docꝫ aliq̃s regimẽ vite ꝯueniẽs. ordinat aũt balneũ in aqua nõ plurimi caloris ne addat inflãmationẽ. ꝓhibet vinũ: q: addit in irã. In hoc tñ ꝯsidera ꝯsuetudinẽ in

quibusdã em̄ opʒ vt dec̃is sit notabilit̃ limpbatū.

¶ De feb. effi. ex vigilijs. Cap. xvij.

Quandoqʒ etiã accidit ex vigilijs febris effimera.

¶ Ponit feb. effi. ex vigilijs inflamã-turem spūs in lõgis vigilijs: cū cõti-nue sint in motu sm̄ exigentiã opera-tionū a quib' hõ vigilãs nunq̄ cessat: ꝛ inflãmati ponūt caliditatẽ in corde: que dicitur effi. ꝓpter-ea somnus a natura institutus est vt spūs fatigati et resoluti in vigilijs redeãt ad sua principia: ꝛ ibi somẽtū acquirãt: ꝛ noui regenerẽtur: q̃ regñatio fit per digõnẽ meli' celebratã in somno q̄ i vigilijs.

¶ Cuius signa sunt antecessio vigiliarum et grauitas palpebrarū quoniã fortasse nõ aperit eas: et profundatio oculi propter re-solutionem. et inflatio palpebrarū propter corruptionẽ cibi et multitudinem vaporis: et conturbatio vrine propter priuationẽ di-gestiõis: et debilitas pulsus: et citrinitas fa-ciei propter malitiam digestionis: et infla-tio eius ꝓpter excitationem ex malitia di-gestionis: sed non est cum rubedine sicut in illa que est ex ira.

Signa. vij. effi. ex vigilijs. ¶ Ponit sextẽ signa. ¶ Primū est antecessio vigi-liarū modū excedentiū. ¶ Scdm̄ est grauitas pal-pebrarum et difficilis earum apertio ꝓpter nocu-mentum in lacertis earum ex vaporibus et humi-ditate ad ipsas defluxis cum paucitate spirituū. ¶ Tertiū est ꝓfundatio oculi ꝓpter hūidi substãti-fici resolutionẽ. ¶ Quartū inflatio palpebrarꝫ ꝓ-pter nutrimẽti corruptionẽ et multitudinẽ vaporꝫ veniẽtes ad ipas. Videt̃ ꝯdictio q2 oculi sint ꝓfun-di ꝛ palpebre inflate. ꝑterea somn' est causa infla-tionis palpebrarū et faciei. ergo vigilie debẽt esse causa tumefactionis. tenet cõsequẽtia. quia cõtra-rie cause cõtrarios producunt effectus. ¶ Ad pri-mum dicitur q2 oculi sunt profundi propter humi-di substãtifici cõsumptionẽ: ꝛ cū hoc palpebre sūt tumẽtes ꝓpter mltitudinẽ vaporis nec est ꝯdictio ¶ Ad scdm̄ dicitur q2 nõ est incõueniẽs q2 ꝯrie cau-se causent siles effectus: qñ ill' effectus nõ sunt im-mediati. Sed q2 due cause ꝯrie causent siles effe-ct' per se et immediate est incõueniens: sed vigilie causant tumorẽ palpebrarū corrumpẽdo digõnẽ somnus aūt propter priuationẽ resolutiõis vapo-rum. ¶ Quintum signum est conturbatio vrine.

Contra quia vigilia incrudat vrinã: ꝛ sic fit tenuis et clara. ¶ Dicendū q2 per turbationẽ intelligit ꝑuationẽ luminositatis que ꝓuenit ex diminutione digõnis. scdo primi ca. de signis coloris vrine: et hec priuatio luminositatis in multis alijs est signū diminute digestiõis: sicut in sanie et silib'. ¶ Vel dõʒ q2 i vigilijs fit vrina tur-bida si sint materie mote ad vias vrine. q2 si nõ tẽ-dit ad claritatẽ. ¶ Vel dicendū q2 vigilie quãdoqʒ tingunt vrinã propter caloris ebulitionẽ in princi-pio: sʒ in pricip. ꝓpter nimiã eius resolutionẽ dis-scolorat q̄ discoloratiõnẽ vocat ꝯturbationẽ. Ci-trinitas faciei: tum ꝓpter malitiam digõnis: tum

Auerro. ij. col-liget. ꝓpter sanguis adustionẽ: quare citrinat̃ vt est apd Auer. scdo colliget. inflatio faciei ꝓpter excitatio-nem consequẽtem malitiaʒ digestionis: sed nõ est cum rubedine sicut in ira: sed cū pallore ꝛ citrinita-te. Excitatio autẽ apud arabes duo importat. sꝫ expergefactionẽ: et taliter nõ sumit̃ hic. scdo apo-stema flegmaticum simile cazesie et taliter sumit hic: sunt em̄ cazetici ex mala digestione

Curatio eius. Cap. xviij.

Curatio aūt eius est ociari: quiesce-re et dormire: et embrocare caput cum eis que infrigidant et hume-ctant et balneū humidū et cibi bo-norum chimorū et inunctiones humectan-tes. et vinum est ex rebus magis conferẽti-bus eis: et sumãt in potu ipsum sine timo-re nisi fuerit dolor capitis.

¶ Nota sunt omnia. vertit enim intentionem suã: quandoqʒ ad causam: quãdoqʒ ab feb. ipsam: quã-doqʒ ad accidentia. vinum aūt est ex rebus magis conferẽtibus: sed debet esse limpbatū et vnius an-ni em̄: mediocriter vinosum: ꝛ potius dulce q̄ acre vinum autem potens antiquū puruʒ copiose sum-ptum occidet multiplicãdo vigilias: sicut accidit seruo notarij. tertio de interioribus. ca. v. existente tamen dolore capitis notabili timendo de aposte-mate vitandum est vinum. Galen'. iij. de mẽbris affectis

¶ De feb. effi. ex somno ꝛ quiete. Ca. xix.

Spiritu quãdoqʒ resoluūtur vapo-res calidi per vigilias et mot'. Cū ergo prolongatur somnus et trã-quillitas: et non resoluuntur acci-dit ex eis calefactio spiritu et feb. eius. Cu-ius signa sunt ista. significat enim eam an-tecessio somni et tranquillitas plurima: et proprie que nõ est in cõsuetudine: et cadit contrarium consuetudinis: et significat ip-sam resolutio vaporosa et pulsus.

¶ Hic agit de effimera ex somno ꝛ quiete tam cor-poris quam animi vtranqʒ quietem cuʒ somno in eodem comprehendens: quia somnus quieti vehe-menter similis existit. scdo primi. Et primo ponit modum prouentus effimere ex somno. secundo si-gna. tertio curam. Sʒ que dicit in duabus primis partibus sunt manifesta. Signant ipsam resolu-tio vaporosa pulsus: quia ab arteria eleuant̃ qui-dam vapores calidi retenti propter longuʒ som-num qui venientes ad digitos ostentant caldita-tem quandaʒ vaporosam: immo forte vaporibus existentibus grossis sentire ad modum tectigatio-nis nunc eleuata: nūc depressa cute tegẽte arteriã.

¶ De curatiõe eius. Cap. xx.

Curatio eius est sudatio in aere bal-nei et ablutio equalis cū aqua ca-lida: et paucitas cibi: et declinatio eius ad id quod infrigidat et humectat ip-sum: et exercitiū temperatum: et non opor-tet vt bibat vinum. Cura.

¶ Facit ipm sudare ipm in aere balnei vt vapores plurimi retẽti meli' resoluãtur. Cõcedit tñ post h̃ ablutionẽ equalẽ cū aqua calida ad hūectandū ꝛ infrigidãdū: ꝛ declinãte feb. dat parū de cibo de-clinãte ad frigidū ꝛ hūidū aliqñr. nõ em̄ opʒ ipsum tantū infrigidare ꝛ humectare q̄tuʒ patiẽs effi. ex vigilijs. Concedit exercitiū tẽperatū. nã licʒ hic ꝑ se calefaciat: ꝑ accidẽs tñ infrigidat vapores resol-uendo. prohibetur vinum quia somnū inducit.

¶ De feb. effi. ex gaudio. Cap. xxj.

Quandoqʒ accidit ex gaudio feb. si-cut illa que fit ex ira. Cuius signa sunt proxima signis eius que est ex ira: nisi

Fert em̄ Amasus Amesis' ni-mietate gaudij q2 illi subitus superuenit: in-terijsse.

ira;nisi quia forma oculi est forma gauden tis:non forma irascentis. est enim frequen tia in pulsu minor. Et cura eius ē proxima curationi eius que est ex ira.

¶Habet hoc capitulum tres partes. In prima po nit modum prouētus effimere. Secūdo signa. Ter tio curam ex gaudio. partes patent. Accidit enim febris effimera ex gaudio sicut febris effimera ex ira. s. ex motu spirituum ad extra. in quo motu in flāmantur: verū motus spirituū in gaudio fit ma gis paulatim. q̄propter nō ita intēdunt nisi sit ma gnū gaudiū ꝛ repētinū. ppterea frequentia in pul su est minor i effimerāte ex gaudio q̄ in effimerāte ex ira. ¶ Cura huius effi. est proxima cure effimere ex ira quātum ad secundam intentionem: q̄ est in frigidatio. ꝛ quantum ad quartam q̄ est correctio accidentium. et quantum ad quintam que est de bitum regimen in sex rebus: nō est differentia nisi quia regimen totum debet magis ad frigidum de clinare in irascente q̄ in gaudente. sed quantū ad primam intentionem que est remotio cause ē ma gna differentia quia in effimerante ex ira debem⁹ irā lenire cum his que ibidem precepta sunt. ꝫ in effimerante ex gaudio debemus gaudium minue re: vt quia res illa qua tantum gaudet non est ita tuta sicut ipse credit ꝛ forte in futurum est sibi ma gnam tristitiam illatura: sicut persepe res huma ne cōsueuerūt. ¶De fe. effi. ex tiore. Cap. xvij.

Quandoq̄ accidit ex timore febris secundum semitam que accidit ex angustia. proportio namq̄ timo ris ad angustiam est proportio ire ad gau dium ex hoc q̄ motus timoris est ad inte riora; et ire ad exteriora: et fit subito et alio rum modorum fit gradatim. Cuius signa sunt proxima signis eius que fit ex āgustia nisi quia diuersitas in pulsu est vehemen tior: ꝛ forma oculi est forma territi. curatio ei⁹ est ꝓxima curatiōi ei⁹ q̄ fit ex angustia. ꝛ oportet vt securet a timore ꝛ veniat ad eū cum nūcijs gaudere facientibus et letificā tia sunt iuuatiua ei.

¶Habet hoc capitulum tres partes. Primo po nit modum prouentus effimere ex timore. secundo signa. tertio causam. partes patent. Dicit enī eā dem esse proportionem timoris ad angustiam que est ire ad gaudium. motus enim spirituum et hu morum est in timore ad interiora: sed in ira est mo tus spirituum ad exteriora: et vterq̄ horum est ve hemens et repentinus. aliorum autem duorū mo tus fit gradatim: quare timentes aliquando incur runt fluxum ventris et vrine. xvij. problem. proble mate primo et secundo. motus etiā in timore ma gis diuersificat pulsum q̄ motus spirituum in an gustia: nisi sit valde vehemens et repentinus. cete ris tamen paribus vehementius accidens est ti mor q̄ angustia: sicut ira q̄ gaudiū. habet autē an gustiatus formam tristis: sicut timens formam ter riti. Curatur sicut effimera ex angustia quantū ad secundam tertiam quartam et quintam intentio nem: sed quantum ad primam differunt. In angu stia enim oportet lenire dolorem: sed in timore le nire timorem. Propterea dicit Auicenna oportet vt securetur a timore ꝛ veniatur ad eum cum neces sarijs gaudere facientibus. letificātia autē vtriq̄ iuuatiua sunt.

¶De fe. effi. ex labore. Cap. xviij.

Labor quandoq̄ puenit ad sum mum in calefaciendo corpus et spiritum ita vt fiat febris nocēs operationibus. et est ꝑlurimi no cumenti: et grauitas ipsius super vitalem et animalem.

¶Hic agit de febribus effimeris pendentibus a dispositionibus corporeis. ꝛ habet duas partes. In prima agit de effimeris pendentibus ab actio nib⁹ ꝛ motib⁹: ꝛ sibi contrarijs. In scđa ibi. (Opi latis). agit de fe. effi. pendentibus a dispositioni bus corporeis que non sunt actiones aut motus aut sibi contrarie. ¶Prima pars diuiditur in sex fm q̄ sex facit capitula. dimisit tamen capitulum de febre effimera ex tranquillitate corporis. q: de illa egit in capitulo de effimera ex somno: et meri to. quia somnus quieti similis vehementer existit secunda primi. ¶Sed hoc primum capitulum de febre effimera ex labore habet tres partes in pri ma ponit modum prouentus effimere ex labore: in scđa signa. in tertia curam. partes patent. In p̄ ma parte dicit q̄ labor. s. corporeus quandoq̄ pro uenit ad summum. i. quia fit multum fortis ppter ipsius intentionem aut vtroq̄ modo. vnde calefit corpus et spiritus ex quorum calefactione fit fe bris effimera nocens operibus ꝛ est modus loquē di. vel aliter. nocens operibus maxime animali bus et vitalibus cum plurimum nocumenti sequē tis exercitium cadat supra spiritū vitalē ꝛ aialē q: sunt instrumēta motus voluntarij. Signa.

¶Signa sunt antecessio laboris et addi tio calefactionis iuncturarum super alia. et tactus lassitudinis et siccitas corporis. et quādoq̄ accidit in fine eius humectatio si fuerit labor temperatus in eo. i. quando non est in eo exsiccatiuum aut frigus prohi bens sudorem. si autem labor fuerit super fluus minoratur humectatio ꝛ sudor. ꝛ quā doq̄ sequitur ipsum tussis sicca propter cō munitatem pulmonis. et quādoq̄ declina tio complexionis ē ex pulsus eius paruus debilis. et quandoq̄ declinat ad duritiem: et vrina est citrina calida propter motū sub tilem et propter resolutionem.

¶Ponit octo signa. p̄mū est antecessio laboris iā dicti. Scđm additio calefactiōis iuncturarū super alia mēbra: q: magis laborāt iūcture i exercitio ce teris mēbris. Tertiū est tactus. i. perceptio lassitu dinis vlcerose apostemose extēsiue aut arefactiue: sꝫ stati aget. Quartuꝫ est corpis siccitas pp hūidi cōsumptionē. Quintū est humectatio corporis ꝛ su dor accēns in fine. s. effi. ꝛ hoc accidit si labor fuerit tēpatus. i. nō multū excessiuus hūidū pter moduꝫ ɔsumēs. Et qñ nō est i eo. s. labore exsiccatiuū. i. nō fuerit factus prope materiā exsiccantē: sicut est are na: ignis: ꝛ silia. ꝛ qñ nō fuerit frigus ꝓhibēs sudo rē. lꝫ eñi labor eēt supflu⁹ aut fact⁹ circa hmōi ma terias aut forte tp̄e frigoris minorās humectatio ꝛ sudor. Sextū est tussis sicca pp cōītatē pulmōis ppter vapores acutos ad ip̄m puenīētes aut ma lā cōplexionē calidā sine materia. Septimū signū est pulsus paruus debilis ppter debilitatē virtutis et aliqñ durus arteria exsiccata. Octauuꝫ est vrina

citrina calida ꝓpter motū. fit aūt citrina aut ꝓpter caliditatē supfluā sine materia: aut ꝓpter mixtionē pauce colere mote ꝓpter exercitium. Est aūt vrina subtilis ꝓpter resolutionē. multe enī materie q̄ cōsueuerūt cū vrina permisceri ꝓpter forte exercitiū resoluūtur: vñ dato ꝙ vrina citrina ꝓpter colere mixtionē fit grossior ꝙ̄ vrina aquosa: ista tamē est subtilior ꝙ̄ tēpore sanitatis propter dictā causam.

Cura. Ca. xxiiij.

Curatio eorū est trāquillitas ꝛ balneatio in tina: et inunctio fricādo proprie super iuncturas: et acceptio cibi boni chimi humectantis scḋm quantitatē qua digeratur de genere carnium pullorū: et edi: et piscium paruorū. Et quoniā virtutes eorum sunt debiles: tūc non oportet vt confidant de se posse digere re: qḋ digerebant in dispositione sanitatis: immo minus illo: et ꝓpter hoc cibentur eis quorū paucū nutrit plurimū: sicut ea que diximus: ꝛ sicut vitelli ouorū sorbiliū: ꝛ testiculi gallorū sunt eis boni.

¶ Hec pars hꝫ tres ptes. prio ponit curā. In scḋa ibi. (Quidā tñ.) remouet errorē quorūdam. In tertia ibi. (Et oportet vt sumātur.) cōplet curam. In prima parte ponēs curā qñqꝫ vertit intētionē suā cōtra causam ꝑcipiēdo ociū ꝛ trāquillitatē. qñqꝫ cōtra feb. ꝛ accidētia. s. corpis siccitatē: ꝑcipiendo balneationē in aqua calida dulci: ꝛ inungēdo iuncturas: quādoqꝫ vertit intētionē suā ad regimē vite dādo eis cibū boni. hūi humectātis scḋm q̄titatem q̄ possit digeri. nō eñ tantū possunt digere requātū tēpore sanitatis. Propterea oportet vt cibi dentur eis quorū plurimū nutrit pauca quātitas: sicut carnes pullorū: edorum: et vitelli ouorū sorbilium: ꝛ testiculi gallorum.

¶ Quidam tamē estimauerūt ꝙ opꝫ vt patientiū lassitudinē regimē plus subtilietur ꝙ̄ aliorum. Sed illud non est rectum.

¶ Remouet errorē quorūdā dicentiū ꝙ regimē patientiū lassitudinē debet plus subtiliari ꝙ̄ regimē aliorū: sed illud nō est rectū: idest nō est bene dictū. Copiose eñ debēt cibari: ꝛ etiā feb. initiāte: ꝛ magis ꝙ̄ estimerātes ex multis aliis causis: ꝛ etiam ꝙ̄ febrientes putride.

Contra. nā Gal. iij. de reg. sani. ponit ꝙ in lassitudine apostemosa valde diminuat cibus: sed talis pōt esse ex labore. ¶ Pro horū ꝯcordia sciendū ꝙ lassitudo est q̄drupler vlcerosa: apostemosa: extēsiua: et arefactiua. Lassitudo vlcerosa ē qñ hō sentit silitudinē vlcerū in supficie cutis: et etiā in musculis: ꝛ est multotiēs ac si sentiret pūctiones acuū et ꝓuenit ex hūorib' acutis subtilib' ad illas ptes delatis. Sꝫ apostemosa est qñ hō sentit in cute ꝛ in lacertis tēsionē ꝛ duritiē cum grauitate quadā ꝛ interdū ruborē: ꝛ aliq̄ li tumorē: ꝛ prouenit ex multitudine hūorū qui fluxerunt ad partes illas. Sed lassitudo extēsiua est illa in qua hō sentit se totū etiā fractū: ꝛ fit ex hūoribus ad musculos delatis: q̄ tñ sunt bone substātie. Arefactiua aūt est qñ hō sentit se arefactū ꝛ cōsumptū: ꝛ est ꝓꝑ hūidi nimiā resolutionē siue sequtur exercitiū: aut quācunqꝫ aliam cām. ¶ Iste autē quattuor spēs lassitudis duob' modis ꝓueniunt. aut ab exercitio: aut a cāis corporeis: ꝛ he sunt ille de quib' loquit afforism' q̄ntus scḋe pticule affo. Labores spōtanei narrāt morbos. ¶ Ad ꝓpositū si iste lassitudines fiāt a cā intrinseca opus est attenuare dietā cū sm plurimū minētur febrē putridā futurā: ꝛ hoc intelligit Gal. iij. terapētice. Si autē

Hippocrates.

sequātur exercitiū est dieta min' attenuāda: et hoc mō loquit Auicēna in pte pñti. ¶ Preterea in lassitudine apo. ꝛ vlcerosa opus est multū attenuare dietā: ꝛ hoc voluit Gal. Sꝫ in extēsiua ꝛ arefactiua dieta dꝫ esse grossior: et proprie in arefactiua: ꝛ sic intellexit Auicenna in parte presenti.

Galenus.

¶ Et oportet vt sumant de fructibus humidis: et sumant in potu vinū plurime commixtiōis si fuerint assueti: aut iuleb: ꝛ aliud si nō fuerint cōsueti: et oportet vt eorū inunctio sit plurima ꝙ̄ inunctio alioꝝ cum oleo aliquo vt humectētur eorum mēbra ꝛ iuncture ex siccitate: et iterū vt mollificeꝝ illud qḋ accidit eis de tensione. Et oleum violatum est de oleis melioribus eis. Et oportet vt cōmunicet inunctio eorū corpori: ꝛ proprie capiti: et collo et spondilibus dorsi: et iuncturis oībus: et proprie post balneationem. Et oportet vt alternantur strata eorū et aromatizentur indumenta eorum: ꝛ sedilia eorum: et si indigent iteratione balnei propter reliquias iterentur omnia que scripta sunt in capitulo suo.

¶ Cōplet curam cōcedēdo fructus humidos: sicut sunt pepones: pruna: sed maxime illos qui sunt minus apti putrere: hos aūt ꝯcedit ad humectandū et infrigidandū. Sꝫ cibaria de quib' supra multi nutrimēti ad restaurandū humidū deperditum. Et ꝯcedit vinū plurime cōmixtiōis assuetis potare vinum. Multū eñ infrigidat ꝛ humectat faciendo aquā secū mixtā ad extrema corporis penetrare. Si vero nō fuerint vino assueti da iuleb frigidum ex aqua et zuccaro aut aquā ordei ꝛ similes potus licet Aliabbas cōcedat vinum limphatum etiam non assuetis. Curat etiam inungendo corpora eorum: ꝛ proprie iuncturas que sunt exiccate cū oleo viola. et similibus cū quo debite calido debet inungi caput collum et spondiles dorsi et iuncture oēs. Sunt enim aut pricipia motus volūtarij: aut instrumenta. et proprie inungantur post balneum vt inunctio retineat aquā in poris que rediens ad frigiditatem naturalē amplius infrigidat et humectat. Docet etiā applanare strata: idest lectos vt sint mollia in quibus bene quiescant: et docet aromatizare strata et sedilia cum rosis sandalis ꝛ similibus ad infrigidandū et virtutē confortandū et si opus est reiterare balneū reiteretur: et procedatur sicut dictum est in hoc capitulo.

Aliabbatis de vino diluto opinio.

¶ De febre effime. et euacuatiōe. Ca. xxv.

Quandoqꝫ accidit ex cōmotione humorum post ventris solutionē motus spirituū superfluus et inflammans in ipso febrem propter multitudinem lassitudinis que sequitur ipsam Et quādoqꝫ faciunt eam medicine solutiue propterea ꝙ calefaciunt et quādoqꝫ sequitur flebotomiā. propterea ꝙ redire facit humiditatem vaporum et sanguinitatem eorum ad porositatem colericam.

¶ Hic agit de febre effimera ex cõione. Et primo ponit modũ ꝓuẽt⁹ eı⁹ assignãs quattuor cãs qb⁹ cõio facit febrẽ effimerã. ¶ Prima.q: in cõione humores cõmouẽtur.in quorũ cõmotiõe accidit motus spũs.et ꝯñter inflãmatio ipsorũ.sunt eñ spũs humoribꝰ ꝑmixti. ¶ Scḋa.q: ad cõionẽ sequitẽ aliqua spẽs lassitudinis de qb⁹ supra.aut ꝓpter frequentẽ surrectionẽ ad assellã.aut q: hũores agitati ꝑ aliquã cõionẽ.s.ꝑ fluxũ vẽtris aut vomitũ:aut sanguis cõionẽ fluũt ad cuti ꝛ ad lacertos:ꝛ sic inducũt aliquã spẽz lassitudĩs. ¶ Tertia cã q: medicine exoluẽtes aut fortiter vomitiue sũt cãe apte corpus inflãmare. ¶ Quarta cã est.q: stomia aut cõis sanguis ꝑ aliũ modũ ducit ad inflãmationẽ ꝛ furiositatẽ colericã ꝓp̄e de corꝑib⁹ abũdãtib⁹ in cola aut ĩ sanguĩe colerico. Et ad hãc inflãmationẽ seq̄tur aut effimera:aut ĩ humoribꝰ inflãmatio ꝑ quã euaporant absq; putredine. Et qñq; ẽt putrent.i.faciunt aliquam febrem putredinis.

¶ Curatio. Capitulum.xxvi.

Oportet vt subtilietur in retinẽdo vrinã per ea que sunt ordinata in capitulis suis:ꝛ vt cibetur eger cum eo quod cõfortat plus ꝛ scḋm quãtitatez qua digeraẽ de eis que infrigidant ꝛ humectãt:ꝛ sint ĩ eo põtica stiptica:ꝛ ponanẽ sup stomachũ emplastrũ:ꝛ embroce cõfortãtia calefacta nõ tepefacta. Naz omne tepidum est mollificatiuũ ꝛ resoluit virtutẽ. Et de hac sũma est lana infusa in oleo nardino:aut oleo frigidiore eo aromatizato. Et exprimatur adeo dõec separẽẽ ab ea ptes olei:ꝛ ponanẽ super cor ꝛ epar ea que infrigidãt.

¶ Hic ponens curam quãdoq; vertit intentionez ad causam.vnde docet retinere fluxuz ventris per ea que ordinata sunt ĩ capitulis suis.s.scḋo canone et.xv.tertii. Quandoq; vertit intentionem suam ad accidens maxime ad debilitatem virtutis sequentẽ euacuationẽ. Unde dat cibaria cõfortatiua fm quãtitatẽ q̃ ꝯueniẽter possit digeri q̃ cibaria ꝓpter febrem sint infrigidãtia et humectãtia. et sint in eis aliqua põtica aut stiptica ad retinendum fluxũ. ponticoꝝ eñ actio magis ꝓfundaẽ q̃ stipticoꝝ et sunt frigidiora q̃ stiptica. Exemplum horum ciboꝝ est succus carniũ pulloꝝ: vel ꝑdicũ: vel ipsa caro cõtusa et ꝑmixta cũ pauco vino granatorũ aut citoniorũ. Exterius aũt sup ventrem ꝛ stomachũ ponit emplastrũ ex vnctiõe:et embrocas stipticas ꝯfortãtes:actu calidas: nõ tepidas q: omne tepidũ est mollificatiuũ:et resoluit virtutem. hec aũt calida applicata sunt: sicut oleũ nardinũ.i.de spica.aut aliud oleũ frigidius.i. minus calm sicut oleũ masticinũ: qḋ est minus calm nardino.vt.de regi.sani.ca.pe. Et ꝑ hoc intellige alia olea frida:ꝑcipue oleũ citonioꝝ qḋ ẽ ꝓpriũ.et sint hec olea aromatica cũ aliquib⁹ rebus boni odoris:sicut rosis siccis semine eaꝝ cũ gallia musca.ꝛ similib⁹. In quib⁹ oleis potest infundi filtruz: aut lana:aut stomacho:aut ventri applicari. Sed cuz applicanẽ sint optime expressa donec non remaneat nisi virtus oleorum et non humiditas oleaginea fluens.

Sed contra instaẽ.quia tepida applicita stomacho et vẽtri sunt conformia calori innato ipsum agentia.ergo non debent virtutẽ debilitare. ¶ In oppositũ est Auicen.hic et Gal.viij.terapẽtice. ¶ Pro solutiõe huius dicendũ q̃ licet ea que tepida sunt ratiõe sue conformitatis quã habent cuz calore innato sint per se cõfortatiua caloris innati et spũum: tamẽ per accidens adiuuant fluxum dilatando meat⁹. Galenus.
Sed ea q̃ sunt actu notabiliter calida de per accidens sua acuitate retinẽt pungẽdo et stimulãdo. vnde virtus ꝯtrahit mẽbra ꝛ claudit meat⁹. Propterea Mesue docet retinere fluxum ventris a cathartico cũ approximatione oleoꝝ valde calidorum actu:et aspersione gallie muscate et similiuz aromaticorũ super ventrẽ. hec aũt maxime cõuenit in stomacho ꝛ in intestinis: q̃ sunt mẽbra naturaliter frigida. vbi autẽ esset intẽtio sedare dolorem melius est vt applicita tepida habẽtia caliditatem cõformẽ caliditati innate. hec aũt q̃ applicatur debẽt esse expressa ne humiditas ipsorũ actualiter plus noceat faciẽdo fluere quã virtus ipsorum potentialis constringendo. Mesue.

¶ De febre effimera et dolore. Capitulum.xxvij.

Dolor qñq; calefacit spũm adeo donec inflammeẽ febris. Signa. dolor in capite:aut oculo:aut dẽte:aut iuncturis:aut extremitatib⁹:aut colica:aut emorroydibus:aut aliis dolorib⁹ furunculorum.

¶ Habet hec pars tres partes. primo ponit modum ꝓuent⁹.scḋo signa.tertio curã.partes patẽt. dolor aũt inflãmat spũs q: natura intendẽs subuenire pti dolẽti trãsmittit ad ea instrumẽta sua q̃ sunt sanguis et spũs: ex quoꝝ motu ꝛ vnione in loco dolente accidit ipsoꝝ inflãmatio. aut extremitatibus.s.dolor extremitatum.i.vnguis quemadmodum accidit in panaricio potest esse cã feb. effimere furũculorũ.i.adhemenul.de qb⁹ Auicen. tertia.iiij.et sunt apata calida ad cupum tendentia que fm plurimũ sunt exiture incipiendo.

¶ Cura eius que fit ex dolore. Capitulum.xxviij.

Regatur dolor cũ eo qḋ oportet in capitulo suo. deinde curetur cura eı⁹ que fit ex labore. Quod si timeatur ex potu vini motus doloris:nõ detur in potu.

¶ Uertit intentionẽ nunc ad causam sedando dolorem tripliciter.aut remouendo causam. aut cuz anodinis.aut tertio cum stupefacientibus: vt est apud Auicen.iiij.primi.cap.iij. aut regatur dolor cum eo quod est in cap. doloris cuiuscũq; mẽbri. Quãdoq; vertit intẽtionẽ ad febrem ꝛ ad accidentia cum dicit q̃ curatur cura eius que fit ex labore cum infrigidantibus et humectantibus. Et si timent ex potu vini augmentum doloris:vt q: dolor esset in capite:aut in iũcturis dimittatur. licet potus vini frequenter iuuet sicut in dolore vẽtoso vel pendente a materia frigida: vt in colica q̃ fit vtroq; modo.

¶ De febre effimera ex sincopi. Capitulum.xxix.

Quandoq; accidit ei cui superuenit sincopis propter cõmotionez spũs diuersa calefactio ꝛ cõuertitur in febrem.ꝛ quandoq; remouent de ea post ablationem timoris in sincopi reliquie.

¶ Primo ponit modum prouētus effimere ex sincopi. scđo signa. tertio curam. partes patent. accidit eñ effimera propter motum spirituū ad cor et ipsorum vnionem in corde. quapropter supercalefiunt. ideo fit diuersa corporis calefactio. in sincopi eñ cor calet: et extrema sunt frigida. sed recedente sincopi caliditate sparsa exterius simul calet cor ⁊ extrema. ¶ Et subdit ꝙ post ablationē timoris in sincopi remanent quandoqȝ reliquie febris. Si eñ sit vna sincopis remanet maior pars feb. post ipsam. Si vero sint plures sincopes: sicut quandoqȝ accidunt per cōmunitatē a stomacho aut matrice multe sincopes in vno aut duobꝰ diebus remanet minor pars febris post sincopes illas siue post ablationem timoris de alia sincopi.

Contra. sincopis infrigidat ⁊ extinguit caliditatem. ergo nō est cā febris. Dicēduȝ ꝙ sincopis. ij. tertij est destructio maioris partis plurium virtutum sensibilis et motiue propter retractionē spiritus in corde propter causam mouentem ipsum interius: aut propter aggregationem spūs in corde vt non inueniat spiraculum. aut propter paucitatem et subtilitatem ipsius vt non superfluat supra illum qui est in minera. destruitur eñ in sincopi virtꝰ sensibilis intrinseca ⁊ extrinseca. ⁊ destruitur virtus motiua mere volūtarie. sed non destruitur virtus motiua naturalis. s. cordis neqȝ mixta naturali et voluntario sicut pectoris. ¶ Subdunt autem tres cause sincopis. s. aggregatio spiritus propter causam mouentē spm̄ interius que causa non est nisi nocumentū cordis per essentiā aut cōmunitatem. scđa est propter causam prefocantem spūs in corde vt non inueniāt spiraculū neqȝ possit debite euentari. sicut exempli gratia. per motum multi sanguinis ad cor suffocantis spūs. ⁊ ex his duabus causis possunt spūs inflammari. ⁊ sic fieri febris effimera. Sed et tertia causa que est paucitas et subtilitas spūs nō est apta contingere febris effime. ¶ Sed ad rationem dicitur ꝙ licet sincopis infrigidet extrema calefacit tamē cor. vnde feb. est in corde licet pro tunc non sit in extremis.

¶ Signa.

¶ Vicinitas sincopis ⁊ casus virtutis absqȝ signis febrium aliarum que non sunt ex febribus effimeris ⁊ pulsus in ea est diuersarum specierum: qñqȝ eñ cadit ⁊ destruitur quādo vincit frigus. et qñqȝ fit velox ⁊ apparet cum dominatur caliditas ⁊ similatur pulsui patientium extenuationē exsiccatiuam in duritie cum verminatione.

¶ Sed que dicit i scđa parte quātū ad signa sunt manifesta. ¶ Similatur pulsui patientiū extenuationem exsiccatiuam. i. tertiam speciē ethice in duritie. quia in sincopi pulsus fit durus propter infrigidationem: sed in tertia specie ethice propter exsiccationē ⁊ vtrobiqȝ potest esse formicularis propter defectum virtutis. Et potest etiaȝ pulsus indurari humido consumpto propter sincopes frequentes.

¶ De curatione Capitulum. xx.

Cura eius est cura sincopis ⁊ da ei cibos velocis digestiōis boni chimi de illis quos sciuisti: ⁊ si indigueris vt des ei in potu vinum fac: et non cures de febre. Cum ergo liberatur ex sincopi ⁊ remanet febris similis ei que est cuȝ extenuatione curetur cum eo qđ est in canone de infrigidatione et humectatione.

¶ In cura vertit considerationem seu intentionem principaliter ad sincopim dando vinum et cibaria boni chimi. Sed recedente sincopi curētur cuȝ infrigidantibus et humectantibus sicut curatur ethica. ¶ Sȝ nota ꝙ hec cura maxime cōuenit vbi fit necessarium spm̄ restaurare: sicut in tertia causa sincopis: ⁊ in hac non conuenit euacuatio: neqȝ diuersio: sed in alijs duabus causis: et forte euacuatio: et forte pauca spirituum restauratio cum vino et similibus. Sed in oībus conuenit egri excitatio ab actu sincopis cum vocibus altis: et cuȝ aspersione faciei. motus autem et eleuatio corporis sincopicati: licet posset iuuare in duabus primis causis nullo modo conuenit in tertia. imo iaceat supinus: neqȝ eleuetur: neqȝ fricetur.

¶ De febre effimera ex fame. Cap. xxi.

Quandoqȝ acuunt vapores in corpore quando non inueniunt nutrimentum et generant febrem: ⁊ eius pulsus est debilis ⁊ paruus: ⁊ quandoqȝ declinat ad duritiem.

¶ Curatio.

¶ Cibatio quidem in febre est sicut ex sorbitionibus factis ex chilo ordei cum oleribus: et post illas cum cibis bonis confortantibus: et balneetur: ⁊ effundatur super caput eius aqua plurima tepida: et sedeat in ea et humectetur corpus eius cum eis q̄ sunt sicut oleum violatum: et rosatum: ⁊ cucurbita.

¶ Agens de febre effime. ex fame. pmo ponit modum prouentus et signa. scđo curam. ¶ Circa primam partem sciendum ꝙ cum cibus inter cetera cōmoda habeat temperare calorem ex fame vapores. i. spūs euacuantur. i. inflammantur: quia a vaporibus cibalibus non debitum fomentum recipiant non est tamen credendum ꝙ spiritus per vapores vere nutriunt. scđm quod quidam arbitrati sunt tenentes esse spiritus formaliter animatos sed solū humectantur: refrigerantur: et fouentur. Pulsus debilis est et paruꝰ virtute deficiente sed est durus aliquando arteria exsiccata ex defectu cibi. In cura vertit intentionem circa causam cibando: que cibatio statim a principio fieri debet et stante febre: sed cum cibis infrigidantibus et humectantibus: sicut est ptisana ordei et similia: que tamē non sint facile corruptibilia ne a stomacho inflammato corrumpātur: sed in fine dētur cibi boni et multi nutrimenti infrigidantes et humectantes vt simul intendantur cause febr. et accidentibus. cetera manifesta sunt.

¶ De febre effimera ex siti. Cap. xxij.

Hec prima est ei que ē ex fame et dignior vt accidat ppter defectuȝ eiꝰ quo sedatur: de aqua caliditas fortis in vaporibus.

¶ Primo cōparat feb. ex effi. ex siti ad fe. effi. ex fame dicens: ꝙ

me dicens: q dignius est vt accidat feb. effi. ex siti quã ex fame. et ita frequentius debet accidere. In siti enim est defectus frigidi et hu. et est apud Aristo. viij. probleumatum. probleumate. vij. Sed in fame in comparatione ad sitim est defectus calidi et sicci. Propterea dicit Auicen. propter defectũ eius de aq̃ quo sedatur caliditas fortis i vaporib⁹. Propterea sublato humido aqueo quod aufertur in siti: et non in fame dz multo magis pp sitiz caliditas in vaporibus. i. in spiritib⁹ accendi q̃ propter famem. q̃ dicit in cura manifesta sunt.

¶ Cura.

¶ Dare in potu aquã frigidaz: et aquas fructuũ frigidorum: et proprie granatorũ: et humectare corpus cũ tina et si possibile est ei balneatio cum aqua frigida faciat.

¶ Et si possibile est q balneetur cũ aqua frigida fiat ad citi⁹ infrigidandũ et humectãdũ. timet tñ balneũ aq̃ frigide si sit ex euuatũ ⁊ resolutũ i aq̃s frigidis balneari: ne virtutes naturales debilitẽtur: et calor innatus extinguatur.

¶ De febre effimera ex opilatione. Cap. xxiiij.

Opilatiões fiũt in poris cutis ppter spissitudinẽ eius et paucitatẽ ablutionis et multitudinẽ cibo: ũ ⁊ ppter frigiditatẽ: et ppter ablutionẽ cum aquis frigidis: stipticis: ⁊ ppter adustionẽ solis et qñq fit in vijs venarũ et meatibus earũ: et orificijs ipsarũ et cursibus et vijs earũ.

¶ In hac parte agit de effi. a causis corporis q̃ nõ sunt actiões aut mot⁹: neq cõtraria eoꝝ. Et sunt quatuor species. s. febris. effi. ex opilatione intrinseca. effimera ex satietate nauseatiua. effimera ex apate quarto effi. ex opilatione extrinseca. de q̃b⁹ q̃tuor agetur in sequẽtib⁹ capitulis. ¶ Capitulum pmũ de effi. ex opilatiõe intrinseca dz tres ptes. In pma ponit species opilatiõis: modũ prouẽt⁹ et cãs opilatiõis. In scda signa. In tertia curas. partes patẽt. prima pars diuidit in q̃nq. In prima ponit duas species opilationis. In scda ibi. (Et cum dicit.) innuit de qua specie opilationis vel opilatione in presenti locuturus sit. In tertia ibi (Nam plerũq.) ponit modũ prouent⁹ febris ex opilatiõe. In quarta ibi. (Et huiusmodi q̃dẽ) ponit causaz opilationis. In quinta ibi. (Et hec quidẽ) ponit canones opiciuos hui⁹ doctrine.

¶ In pma parte ponẽs duas species opilationis intendit q vna est opilatio extrinseca in poris cutis que pendet a quinq causis. vna est strictura pororum in creatione sua. scda ẽ sordities q̃ est superfluitas quarte digõnis in poris ogregata ppter paucitatez ablutionis. tertia causa est multitudo hũoꝝ opilantiũ poros cutis ppter multitudinẽ ciborũ. quarta est fritas extrinseca aeris aut ablutio siue balneatio cuz aq̃s fridis ⁊ stipticis. q̃nta causa est ppter adustionẽ solis inspissantis cutẽ ¶ Scda opilatio fit in vijs venarũ ⁊ meatib⁹ eaꝝ et forte dixit vias quãtũ ad venas puas. meatus q̃tum ad magnas: et in orificijs ipsarũ venarũ q̃ sunt ipsarũ extremitates. et fit in cursibus et vijs. i. in poris ipsarum venarũ. ¶ Et qd hic dicit de venis intelligit de ceteris meatibus intrinsecis.

Species due opilationis.

¶ Et cũ dicitur febris effimera ex opilatione non innuitur nisi ad hanc speciem.

¶ In hac scda parte declarat q hic vult determinare de febre effimera ab opilatione intrinseca.

¶ Nam plerũq accidit vt minoretur resolutio ⁊ multiplicetur repletio et coartatio et priuetur respiratio et aggregetur vapor plurimus et non resoluitur: et tunc eueniet caliditas superflua.

¶ In hac tertia pte ponit modũ pueñt⁹ feb. ex opilatione. ⁊ pmo i gñali. scdo i spãli ibi (Et dũ perseuerat) In pria dicit q feb. effimera accidit qñ minoratur solo. i. euo hũoꝝ manifesta: vel occulta. et mltiplicatur repletio et coartatio. i. repletio coartans et puatur respiratio ita vt vapores nõ possint trãspirare: tũc aggregatur vapor plurimus faciẽs euenire caliditatem superfluam.

¶ Et dum perseuerauerit eius inflammatio in debiliori ex corporibus qd est spirit⁹ erit febris effimera. Cum ergo inflãmatur in sanguine est species famosa sinoche quaz dicemus. et est illa que est de summa febriũ hũoꝝ: et nõ est ppter putredinẽ: imo est propter inflãmationẽ ⁊ ebulitionẽ. Nõ si pertranseat illud ad putredinẽ quã facit opilatio et priuatio respirationis permutatur ad febres putredinis.

¶ Ondit in spãli modũ puẽt⁹ feb. dicẽs q si inflãmatio pseueret in debiliore ex corpib⁹ qd est spũs qꝫ ẽ magis tenuis substãtie erit feb. effi. Cũ aũt inflãmatur in sanguine. est spẽs famosa feb. que dicitur sinocha: que est de summa feb. sine putredine s. per solam inflãmationem ⁊ ebulitionẽ. Si vero ptinuata opilatione ⁊ priuatiõe respirationis accidat putredo: tũc pmutatur ad feb. putredinis.

¶ Et huius quidẽ opilatio aut fit a multitudine humorũ et sanguinis: aut ex grossitudine eorum: aut ex viscositate eorũ: aut propter casum rei de causis opilationis in instrumẽto: nõ in cursu: immo sicut frigus constringẽs: aut apa coartans: aut nascentia rei: aut aliud de illis: quarum te oportet rememorari.

¶ In hac quarta parte innuit tres spẽs opilationis. prima est coartatoria: in qua cã opilãs est in via: et est multitudo humorũ grossities aut viscositas. scda spẽs dicitur attenuatoria: ⁊ cã opilãs in instrũo: nõ in cursu: sicut frigus ostrigẽs: aut aliqd apa coartãs meatũ. tertia opilatio dr carnosa: cuius cã dr nascẽtia carnis de illis q̃ dicta sunt. secũda primi. c. 14. tertij. sicut exempli grã esset verruca: aut ablatio magne ptis cutis pp vlcera superficialia corrodẽtia: sicut qñq accidit in superficie intrinseca matricis: aut ppter cõbustionez ab igne.

Species tres opilationis.

¶ Sed forte aliq̃s instabit q nõ possit effi. puenire ab opilatione carnosa: cũ opilatio carnosa nõ possit remoueri vz plimuz. seq̃tur ergo q feb. effi. illa erit coeterna patiẽti. ¶ Ad hoc respõdetur q si opilatio erit cã totalis effimere ex illa effi. erit trãsit⁹ in putridã q̃ forte erit coeterna patiẽti: q: morietur cum illa. Si autem illa opilatio non sit totalis causa effimere: poterit effimera remoueri remanente opilatione: vt manifestum est.

¶ Et hec quidem febribus effimeris parum permutatur ad etichã: qm corpus in ea est plurime materie.

¶ In hac quinta parte Auic. ponit septē canones

Primus canon ¶ Primus. hec feb. parū permutat ad ethicā: quoniam corpus in ea ē plurime materiei: quapropter multum resistit causis exiccantibus.

Et in hac febre iterum est sitis et inflāmatio: et adherentia caliditatis: et vrina media inter igneam.

Secundus. ¶ Secundus canō. in hac feb. sunt accidentia que consueuerunt accidere in alijs feb. s. sitis inflammatio: adherētia caliditatis s. cōtinuitatis: sicut continua ē opilatio. raro eni accidit: licet habeat porismos: et dr̄ q̄ sit integra quies inter porismū et porismū: et vrina ē media iter igneā. ¶ Sed tu dices vbi est aliud extremū. ¶ Dicūt quidā q̄ vult dicere inter igneā et rubeā: ita vt color sit partim citrinus et partim rubeus. Aliter et meli⁹ iter igneā, s. inter gradus citrinitatis: sicut multis effi. debilis calitatis: necq̄ intēse citrinitatis: sicut i colericis.

¶ Et hec febris est difficilis ad cognoscēdum cuius similitudo est proxima similitudini febrium humorum.

Tertius. ¶ Tertius canon. hec febris ē difficilis cognitionis: quia multum habet similitudinis cum putridis propter opilationem et multitudinē materie.

¶ Et hec febris quandoq̄ remanet vsq̄ ad diem tertiū: et in eo qđ est post ipsum si sunt opilatiōes plurime: fortes: et nō sunt inspissantes: et non sunt condēsantes de foris: et si sunt parue festinat eius eradicatio si non fuerit error.

Quartus. ¶ Quartus canon. hec feb. quādoq̄ durat vsq̄ ad tertiū diē: et etiam post ipm si opilatiōes fuerint fortes: sed nō in vltimo fortitudinis: q2 tūc fieret trāsit⁹ in putridā: et nō fuerint inspissantes: neq̄ cōdensantes de foris. i. nō fuerint impositis: q2 iste sunt leues in cōpatiōe ad opilatiōes intrinsecas q̄ si opilationes sunt parue cito eradicantur: nisi accidat error.

¶ Et hec febris iter febres effimeras qñq̄ accidit et redit propter fixionē opilationis que est causa quare fiunt ei paroxismi.

Quintus. ¶ Quintus canō. hec feb. inter effi. qñq̄ accidit et redit. i. h3 paroxismos siue exacerbatiōes ꝓpter fixionē opilatiōis: q̄ est cā quare et fiant porismi.

Dubitatur pro declaratiōe hui⁹ partis vtrū fe. effimera sit porismalis siue ꝑiodica. Arguit̄ q̄ nō. p̄mo feb. effi. est facta: ergo nō est ꝑiodica. tenet ꝯña. et assumptū ē Gal. viij. terapētice. ¶ Scđo. si aliq̄ effi. esset periodica maxime esset effi. ex opilatiōe: sed hec nō ē ꝑiodica. ergo nulla alia. assumptū probat̄: q2 opilatio fixa debet facere feb. fixam et non periodicam: cū causa et effectus debeant proportionari.

In oppositum est Auic. in parte p̄senti in cap. sequēti de effi. ex nauseatiua satietate. vbi dicit q̄ h3 quatuor ꝑiodos vsq̄ ad septimū. ¶ Scđo p hac parte sunt rationes. potest eni effimerans ex sole iterum ad solem redire: et sic fiet nouus porismus. ¶ Tertio spūs inflammatus faciens effi. potest inflammare aliū siue genitū siue de nouo producendū qui inflammatus faciet scđm paroxismū. ¶ Quarto reperitur tertiana vnius paroxismi q̄ est ꝑiodica. ergo etiā effimera vnius porismi potest esse periodica. ¶ Quinto quecunq̄ cause faciunt putridā esse ꝑiodicā p̄nt in effimera reperiri: et q̄ causa cōiuncta vnius effimere disponit cām cōiunctā scđe effimere: et sic de alijs causis que in putridis reperiunt̄. ergo effimera poterit periodica esse sicut et putrida.

Pro solutione hui⁹ q̄stionis premittenda ē hec distinctio q̄ periodicatio accipitur dupl'r. cōiter et ꝓprie. Cōmuniter sumpta est discretiue reditus febriū similis p̄me ꝓpter causam corporeā p̄me disponētē ad scđam. voco aūt febrē similem p̄me in eadē denominatione specifica. Periodicatio autē ꝓprie sumpta est reditus febris similis p̄me ꝓpter cām cōiunctā prime disponentē ad cām ꝯiunctā secūde et attrahentē ipsam ad locum determinatum vbi prima causa fecit p̄mā febrem. et hoc ꝓpter vestigiū ex p̄ma causa derelictū i loco illo. ¶ Hac distinctione p̄missa sit hec prima cōclusio. nulla. feb. ethica est periodica. probat̄. q2 nulla feb. ethica habet cām a qua dependet speciali dependentia. ¶ Scđa cōclo. feb. effi. tam vera quā nō vera ē periodica. p̄ma pars ꝓbat̄. Nā aliquo efficiente ex sole potest causa cōiūcta illius effimere. s. spūs inflāmatus a sole disponere alium spūm ad inflāmationē. vnde cessante p̄ma effimera redibit secunda similis p̄me ꝓpter cām corporeā. q̄re hec effimera vera est periodica. Istud tamen est rarissimum q̄ vnus spūs inflāmatus absq̄ alia causa corporea alium spūm disponat ad inflāmationē taliter vt scđam faciat effimeram. scđa vero pars probatur. opilatio eni remanēs fixa iuxta textus est causa inflammationis spūs prohibita euētatione quo spū resoluto et cessante effimera tādem opilatio fixa erit causa inflāmationis alioꝝ spirituū venientiū ad eadē loca opilata. et sic vsq̄ ad plures porismos donec opilatio remoueat̄ aut effimera trāseat in putridā. hoc aūt manifestum est in effimera ex nauseatiua satietate. potest eni vnus chilus corruptus faciēs effimeram disponere ad aliū chilum corruptū facturū scđam effimeram: et sic abibit s̄m Auicē. quandoq̄ a quatuor porismis vsq̄ ad septimū. Item causa intrinsecus inflāmans spūm et faciēs effimerā spū illo inflammato resoluto. et sic p̄ma effimera cessante potest inflāmare nouū spūm et nouā facere effimeram. et sic non est incōueniēs in vno bubone in pluribus dieb⁹ plures accidere effimeras. Et ex hac cōclusione seq̄tur q̄ ꝑiodicatiōe cōiter sumpta: potest etiā putrida esse ꝑiodica. ¶ Tertia cōclusio. accipiendo ꝑiodicationē ꝓprie sola feb. putrida est ꝑiodica. Et ꝓbat̄ sic. Nā cā ꝯiūcta p̄mi porismi disponit cām ꝯiūctā scđi porismi et attrahit ipam ad locū illū i quo p̄ma cā ꝯiūcta putrēs fecit porismū. et hoc ꝓp vestigiū derelictū a p̄ma cā putrēte siue illō vestigiū sit cinericiū: qđ est terminus putrefactiōis siue mala cōplō i loco derelicta nihil aūt tale pōt cōuenire effimere q2 cā cōiūcta effimere nō pōt trahere cā3 scđa3 ꝯiūctā ad locū determinatū ꝓp vestigiū derelictū: cū spūs sit substātia tenuissima nihil tale potēs relinq̄re post sui putredinē aut inflāmationē. ¶ Quarta cōclo tertiana vni⁹ porismi: licet nō sit ꝑiodica actu: est tñ ꝑiodica aptitudine. Causa. n. cōiūcta illi⁹ porismi est apta attrahere nouā materiā ad locū i quo putret ꝓp vestigiū derelictū: nō aūt attrahit̄. q2 defecit materia. nihil eni remāsit sub forma cāe antecedētis supra illā q̄ fecit illū paroxismū. ¶ Et ex dictis in p̄senti questione et parti ex dictis supra pōt facile rñsio patere ad rōnes factas in principio questionis tā ad oppositū q̄ post oppositū.

Et hec quidem

Distinctio de periodicatiōe.

¶ Et hec quidē febris permutatur ad frigus ꝛ horripilationem et significat ꝙ ipsa sit putrida.

¶ Sextus canon. hec feb. multotiēs permutat̄ ad frigus et horripilationē. supplete et rigorez: et significat ꝙ sit putrida. Effimere eñi non sunt cuz tipo notabili. et hoc signuz manifestum est si pri⁹ precedat feb. et postea sequitur tipus.

¶ Et cum illa que est ex opilatione facit accidere dolorem post flebotomiam in latere sinistro nō est excusatio iterationis flebotomie: precipue cum sedatur feb. et perseuerat dolor.

¶ Septimus canon. cum feb. effi. ex opilatiōe facit accidere dolorem in aliqua parte corporis post flōmiā in latere sinistro. i. ex basilica sinistra non ē excusatio iterationis flōmie precipue cū sedatur feb. et perseuerat dolor. est eñi sedata feb. p remotionē repletionis vaporose per flōmiā basilice sinistre maxime ad hoc cōferētis: vt est apō Auicē. ij. tertij. cap. de curationibus generalibus cōplexionum malarum cordis: sed dolor pseuerat post flōmiā. qꝛ sanguis agitatus et nō sufficiēter eductus per primā flōmiā icipit aliqd mēbrū apparere ppterea necessariū est flōmiā iterare. ¶ Scōa expositio est vt textus sic ordinet̄ cum feb. effi. ex opilatiōe facit accidere dolorē in pte corporis sinistra post flōmiā factā in aliqua parte corporis est necessarium vt reiteret̄ flōmia: pcipue cū fe. sedat̄: ꝛ pseuerat dolor. est eñi signū dolorē illum non sequi feb: ē: sed potius agitationem alicuius humoris melici in latere sinistro incipientis partē sinistrā apparere. quapropter ē necessaria reiteratio flōmie. ¶ Sed ex qua partet qua vena debeat fieri flebotomia: et quātum sanguinis sit hauriendū tuo relinquitur iudicio estimatiuo.

¶ Signa.

¶ Quādoqꝫ accidit febris effimera nō est a causa primitiua ꝛ est longe declinatiōis: tunc estima ꝙ ipsa est opilatio: et ppue qñ declinat sine euacuatione cū huectatione.

¶ Hic ponit signa. ꝛ p̄io dātia notitiā estiatiuā. scōo magis certā ibi. (Et v̄ifica t̄) Signa aūt prima sunt tria. Primū nō fieri a cā primitiua. lꝫ hoc signū lꝫ excludat effimeras v̄as: ē tñ cōe oib⁹ effimeris pēdētib⁹ a cā corpea. ¶ Scōm signū ē. ꝙ est lōge declinatiōis. ꝛ hoc ē cōe plib⁹ pēdētib⁹ a cā corpea. ¶ Tertiuꝫ magis ppriū precedētib⁹ est qñ decliat sine euōne. i. sine sudore siliī nāli. nā cetere effimere sūt magis apte teriari cū sudore sili nāli ꝙ pēdēs ex opilatōe. ē eñi opilatio tā intrīseca ꝙ extrīseca mīrū apta īpedire sudorē: nisi forte effimera pēdēs ab euacuatōe: ē eñi parū apta terminari p sudorē: sed illa facile p cām suā cognoscit̄.

¶ Et verificant estimationē tuaꝫ signa repletionis: et in corporibus plurimi sanguinis et generātibus eū: aut grossorū huorū viscosoruꝫ: et dr̄ia quidē inter ea ambo est qñ si opilationes in eis sunt ppter grossitudinem humorū et viscositatē eorū significant ea signa nota eis: et nō est illic inflāmatio corporis et rubedo et extensio et ad summū signa multitudinis. Et illis in qb⁹ causa est repletio sunt signa repletionis. ex rubedine faciei exuberatione venarū et inflatione et tensione et alia apparentia. Et si superfluūt opilationes pulsus est paru⁹ et si non superfluunt: non oportet vt minoretur pulsus.

¶ Ponit signum magis certum: ꝛ est pñtia opilationis cognita per signa sua siue opilatio fiat a multitudine: siue ab humore grosso et viscoso. ¶ Signa autem opilationis sunt extensio et grauitas in loco opilato precipue. si locus ille fuerit transitus multarum materierum sicut epar ī quo plerumqꝫ propter opilationem est maior grauitas ꝙ in apate ei⁹. scōa pmi. in cap. de signis opilationum. Opilationes quoqꝫ in venis habentes habent colorem citrinum: aut saltem non bonuꝫ. qñ sanguis per foramina sua ad cutis superficiē non accedit. ¶ Signa autem ꝙ opilatio sit a multitudine sanguinis est membroꝝ grauitas: in motibus pigritia: faciei rubedo: venaꝝ inflatio ꝛ tēsio: plenitudo pulsus. licet aliquādo ppter nimiā plenitudinē suffocantem appareat paruus iuxta textum: et habent somnia que grauitatem protendunt: vt somniare se mouere non posse: sicut econtra. somniare se volare significat humores subtiles in quātitate tēperata. ¶ Signa autē opilationis ab humore grosso et viscoso ē calor malus tēdens in plumbeū: pigritia ad mot⁹: albedo vrine extrema somnus multus et ociositas: membrorū lassitas et pigritia: pulsus paruus precipue opilatione superfluente. Signa iopilationū plurima.

¶ De cura.

¶ Cum causa est multitudo huorū et repletio: tūc oportet vt in principio propes ad flōmiā et euōnē: et vt flōmes eum cū iaꝫ non febrit: tunc est melius. Et quando febrit si non fuerit necessitas: tunc statio est magis conueniēs. flōmia eñi facit huores currere et permiscet inter eos. Si aūt non fuerit excusatio: tunc nō oportet vt postponatur et tardet̄ flōmia et euō: deinde fiat occupatio in eis que aperiūt opilationes et mūdificāt meatus. Et non pperes ante euacuationē ad mūdificandos meatus et apertionē. illud fortasse fit causa ad attrahendū humores subito ad quosdā meat⁹ et inuiscandū in eis: et illud est res in qua sunt errores plurimi ꝛ fortasse addit ī opilationib⁹ si fuerint grossi ꝛ proprie si meatus in creatione sua fuerint stricti.

¶ Hic ponens curam. primo ponit curam magis conuenientem in principio. scōo conuenientes in processu. scōa ibi. (Deinde oportet.) Prima in tres. nam in prima parte curat effimeram pendētem ab opilatione propter multitudinem materie. in scōa ibi. (Et si non sentis.) curat effimeram pendentem ab opilatione propter grossitiem et viscositatez huoꝝ. in tertia ibi. (Et cibus sit.) ponit cibos conuenientes in curatione huiusmodi effimere. prima in duas. nam in prima curat per euacuationem. in scōa per apertionem ibi. (Deinde fiat in eis occupatio.) In pma dicit ꝙ si fuerit multitudo huoꝝ et repletio. i. mltitudo replēs sicut qñ est sanguis pter modū exuberās tūc fiat flōmia ꝛ euō. sed euō dꝫ eē cū differētia⁹: ꝛ cū his q

sanguinē mundificāt. Aliter et si fuerit multitudo hūoꝝ. s. aliorū a sanguine: et repletio quātum ad sanguinē: fiat flōmia propter sanguinē: et euō ꝓpria aliorum humorum electiua ſm ipsoꝝ exigētiā. Et hec flōmia dꝫ fieri cum nō febrit siue fiat ante īchoationē siue postq̄ declinauerit prim⁹ paroxismus. flōmia eñi agitat hūores: et per corpus sue refacit: et miscet bonum cum malo. hoc aūt plus fit pñte febre. Et de hoc est canon inferius in ca. de cura generali febriū. vbi dicit. et non moueas in die paroximi. hec aūt intelligunt̄ in cura regulari. coacte eñi quādoqꝫ opꝫ parare ad flōmiam et alias euacuationes in feb. timendo suffocationē: aut raptū materie ad aliqḋ membrū nobile: aut forte in ruptura vene et alia similia nocumenta.

Deinde oportet vt demus aperitiua et mundificantia meatus opilatos. sed nullo pacto hec aperientia debent exhiberi ante euacuationē. illō eñi esset causa attrahēdi multos hūores ad meatus illos et ad inuiscandū multos hūores ī illis meatibus. ꝓpter quā rem multi sequerētur errores. s. nocumenta vt quia augerent̄ opilationes: et proprie humoribus existentibus grossis et meatibus strictis in creatione sua. et forte fieret transit⁹ effimere in putridam.

¶ Cū flōmia iterū et euacuatio quādoqꝫ educant superfluitates viscosas fumosas facientes coartatione sua hanc febrem et prohibeant vt permutetur ad putredinē: et proprie cum ad vltimū facis eam peruenire: et facis approximare sincopi.

¶ Ponit secundā. quare est inchoandū a flōmia et euacuatiōe. quia huiusmodi euacuationes qñqꝫ sufficiunt absqꝫ exhibitione aliorū apparentiū ad curationē opilatiōis et febris inde sequentis siue sit effimera siue sinocha. et ꝓhibēt transitū in putridam. q: propter huiusmodi euacuationem educuntur materie opilātes: et superfluitates fumose. s. que vaporant absqꝫ putredine: que coartate: et nō potētes transpirare ꝓpter opilationē sunt cause effimere. et forte sinoche sine putredine: et proprie quando existente multa repletione sanguinis facis flōmiam vsqꝫ ad sincopim exclusiue: sicut inferius dicetur in sinocha. et hec sunt dicta Gal. in terapentice.

¶ Et si nō sentis multitudinem humorū: immo sentis opilationes: et q̄ ipse sunt accidētes a grossitudine eorum et viscositate ipsorum: tūc fortasse nō indiges flōmia superflua et euacuatione superflua: imo indiges apertione.

¶ Hic ponit curā effime. pendētis ab opilatione ꝓpter humores grossos et viscosos: et patꝫ. ¶ Sed hic nota q̄ si hūores fuerint a sanguine separati sola īdigem⁹ ipsoꝝ euacuatiōe: et aliqñ incipim⁹ a flōmia sanguine et his humoribus equato proportionabiliter: aut ipso dominā te. Si vō sit ecōtra ab euacuatiōe incipe debemus: et raro in huiusmodi casib⁹ oportet huiusmodi euacuatiōes esse valde copiosas: nisi forte materia optime digesta: aut ipsa repēte ad aliquod membrū nobile.

¶ Et aptio quidē est cū abstergētibus ex medicinis et cibis: et ꝓpterea q̄ egritudo est febris nō est possibile vt redeas in aperiēdo ad abstergentia calida: immo ad illa q̄ sunt inter sirupū acetosum purū vsqꝫ ad illum qui est cum seminib⁹: et aquā endiuie vsqꝫ ad aquam feniculi.

¶ Hic ponit q̄ post euacuationē iā dictā est aperiēdū cū abstergētib⁹ tā ex cibis q̄ ex medicinis: sꝫ ꝓpter feb. debēt eē remisse calida sicut cū sirupo acetoso. suppleatis īclusiue: siue mellitū: siue zuccharū vsqꝫ ad sirupū acetosū ꝯpositū ex seminib⁹ in quo etiā sint radices apientes: et ab aq̄ endiuie vsqꝫ ad aquā feniculi inclusiue. ¶ Circa quā partem nota q̄ medicine deseruientes apertioni opilationū sunt q̄ntuplices: subtiliatiue: abstersiue: incisiue: lauatiue: et apitiue. ¶ Subtiliatiua autē medicina ē cui⁹ ꝓprietas est vt faciat hūoris substantiā subtiliorē cū caliditate tpata: sicut ysopus alasse et camomilla. ¶ Abstersiua aūtē cui⁹ ꝓprietas est vt remoueat humiditates viscosas et congelatas ab orificijs meatuū siue poroꝝ qui sunt in mēbri superficie: ita vt longet eas ab eis: sicut aq̄ mellis: et q̄ ex melle fiunt. quapropter ōis medicina abstersiua est corporis solutiua: licet nō ꝓpter proprietatē occultā: et oē amarū est abstersiuum. ¶ Incisiua vero est cuius proprietas est vt subtilitate sua penetret inter duas superficies. s. hūoris viscosi: et superficiē mēbri: in qua est viscatus et remouet ipsum ab ea: et cū hoc etiā diuidit ipm humorē in partes: licet nō faciat substantiam suam subtiliorem: sicut sinapi et oximel. incisiua eñi ꝓprie opponitur viscoso. subtiliatiua autem grosso et spisso. ¶ Lauatiua autē est cuius proprietas vt mundificet meatus cū humiditate sua quam adiuuat motus. nā currēs subtile cū transit super orificia: et ꝑ meatus suo cursu remouet superfluitates: sicut aqua ordei: et aqua cucurbite. ¶ Aperitiua vō medicina ē cui⁹ ꝓprietas ē vt moueat materiā existentē in concauitate meatuū ad exteriora et remanere cōcauitatem meatuum apertam efficit hoc subtilitate sua: sicut petrosilinum: aut q: subtilis est et incisiua: aut q: subtilis est et lauatiua: aut q: subtilis et abstersiua: et omne acutum aperitiuum est. Et melius est in apertione opilationum vt inchoes ab abstergētibus et incisiuis. deinde procedas ad subtiliantia et aperientia: et omnia sint liquida et fluxibilia.

¶ Et cib⁹ sit ille in quo est ablutio: et non in quo est viscositas sicut chist ordei. Et zuccharū cū hoc q̄ ipsum est ꝓpinquū cibo ē in ipso aptio et abstersio. non est ergo malum si misceatur cum chist ordei.

¶ Ponit quales debēt esse cibi. et patet. chist. ordei id est ptisana ordeacea.

¶ Demū opꝫ vt cōsideres cū euacueris: si necessaria fuerit euō eius et appuerit: sicut diximus an minuat̄ febris et deficiat: et an si paroxismos hūerit frāgat̄ et debilitet̄ paroximus ei⁹ scd̄s a primo. Et cōsidera vrinā: et si inuenis eam non priuatā digestione: et in pulsu et si inuenis eam nō significare putredinem procedes scd̄m hoc reginē. Et intromitte egrum in die tertio post paroxismum in balneū hora mollificationis paroxismi expectati si fuerit febris vsqꝫ ad q̄nqꝫ horas et inunge eum. Et frica ipsum cū rebus in quib⁹ est abstersio equalis: sicut quod est inter farinā fabaꝝ vsqꝫ ad farinā horobi et farinā radicum lilij et aristologie

emollite

emollite cū aliquātulo mellis et aque. Q̄ si fueris ausus vti fortiori hoc: tūc vtere spuma baurach: et si estimas q balneū alterat naturā ei⁹ in aliquo et facit accidere quasi horripilationē non moretur in eo ictu oculi. opilationes enim iste non sunt de genere earum quas aperit balneum.

¶ In hac parte ponit curā cōuenientē in ꝓcessu: et est administratio balnei et fricationis. in scḋa parte ponit quid post exitū a balneo faciēdū sit. scḋa ibi. (Cū ergo egredit̄.) In prima parte ponit octo cōditiones seruandas in vsu balnei. Prima q precesserit euacuatio. Scḋa q facta sit opilationū aptio. Tertia q paroxismus si fuerit vn⁹ solus sit in declinatiōe. Si aūt sint plures paroxismi q cū balneat̄ sit paroxismus declinatiōis vniuersalis. Quarta q vrina significet digestionē. Quinta q pulsus sit coartat⁹ significās putredinē. Sexta q ponatur in balneo in die tertio q: in hoc tēpore verisimile est egrum esse in declinatione et precessisse euacuationē ⁊ aptionē que pmittēde sunt. et ante paroxismū sequētis si fuerit aliq̄s verisimiliter secuturus saltē per quinq horas: ita vt possit fieri balneū fricatio ⁊ cibatio si fuerit expediēs. Septima q post balneū fricet̄ et vngat̄ cum abstergentibus q̄ in textu describit. Hoꝝ tamē vsus non est apud nos: et magis cōueniret opilationi existenti in cute spuma baurach .i. pars subtilior salis: qḋ dicit̄ baurach: sed loco ipsius accipim⁹ sal nitrum. Octaua. q si balneū alteraret ipsuꝫ faciendo opilationē illico de balneo egrediat̄. significatur enim q balneum non est aptuꝫ aperire huiusmodi opilatiōes immo potius disponit ad febrem putridam.

¶ Cū ergo egreditur de balneo nō oportet vt approximet cibo neq vino: nisi post securitatē ex paroxismo. Si aūt exigit dispositio vt cibetur aliquātulum et nō tolerat: detur in potu id i quo est aptio vt aqua ordei subtilis plurime aque pauci ordei plurime decoctiōis decocta cum apio. ¶ Q̄ si paroxismus non iterat̄ ei: tūc balnea eū scḋo: si desiderauerit illud et ciba ipsum: et si fuerit paroxismus diminutus a paroxismo primo et vrina fuerit bona: tunc confide in veritate curationis et paucitate opilationis: et cura eum post eradicationem eius sicut curasti: et ciba ipsum. Et si venerit paroxismus sicut fuit: aut fortior illo: ⁊ vrina non fuerit sicut oportet: tunc egritudo est tendens ad putredinem: et curatio ei⁹ est curatio putredinis.

¶ Ponit quid operandū sit post exitum a balneo. nam regulr non debemus exhibere cibum paroxismo proxime secuturo. Si autem virtus non toleret detur aqua ordei subtilis .i. in qua sit parū ordei et multū de aqua. ⁊ proprie decocta cū pauco apio ad maiorem apertionem. Nos autem loco huius daremus aliquid ptisane ordeacee. Si vero alius paroxismus non superueniat: iterū balneandus est ad resolutionem residui. Et si superueniat: et sit valde diminutus respectu precedentis. et cum hoc vrina fuerit bona: tūc significatur paucitas opilationis: et q non fiet transitus in putridam: et potest eger grossius dietari. si vero fuerit paroxismus sequēs equalis primo aut fortior et vrina non digesta: tunc fit permutatio ad feb. putridam. et curandus est cura putride.

¶ De febre effimera ex nauseatiua satietate et repletione.

Capitulum. xxxiiij.

Quandoq accidunt ex nauseatiua satietate vapores mali ex quibus accenditur caliditas ⁊ inflammatur spiritus quare accidit febris.

¶ Hoc capitulum de febre effimera ex nauseatiua satietate habet tres partes. In pma ponit modū ꝓuentus fe. effimere ex nauseatiua satietate. Secūdo signa. Tertio curā. partes patent. Prima in tres. in pma ponit modū prouētus ei⁹ in generali. scḋo in speciali. tertio canonē. scḋa ibi. (Proprie in corporibus.) tertia ibi. (Et isti quidē) ¶ In prima parte dicit q quādoq accidūt ex nauseatiua satietate .i. ex corrupta digestione in stomacho vapores mali: ex quibus accēdit̄ caliditas in corde et inflāmant̄ spiritus q̄re accidit feb. ¶ Notandū q cū digestio stomachi ledatur tripliciter: diminute ablate: corrupte. per nauseatiuā satietatē debemus intelligere digestionē corruptā: per quaꝫ generatur chilus corruptus. Dicit̄ autē digestio corrupta: q: nō conuenit alicui indiuiduo de specie humana naturaliter disposito: aut q: per ipsā producit̄ chilus solū equiuoce non proprie ponē dus in specie chili. Aliquādo tamē p nauseatiuā satietatē intelligimus chilū corruptum nauseare facientē. Et aliquādo per nauseatiuā satietatem itelligimus satietatē et plenitudinē stomachi cū nausea. ita vt corruptio digestionis sit causa chili corrupti: et chilus corrupt⁹ causa plenitudinis stomachi cum nausea. Lesio stomachi triplex.

Sed dubitatur q̄re ex corrupta digestione epatis non generatur feb. effimera. ¶ Dicendum q ex corrupta digestione epatis est apta generari feb. putrida et non effimera. Cui⁹ ratio est. quia humor genitus per corruptam digestionē epatis ponit̄ inter causas corporeas: sed chilus inter causas primitiuas. est enim longinquior a corporib⁹ nris chilus quā humor. Item quia chilus non ponit̄ inter res naturales: sicut humor. quia non necessario igredit̄ ꝯstitutionē corporis humani. multotiens enim homines sunt sine chilo: sed nūq̄ sine humorib⁹. Sed ponitur dignius inter res non naturales. quia necessario occurrens corpori humano potest cōuenienter et incōueniēter applicari: sicut cibus et potus: et ex eodem fundamento feces. q: per primā digestioneꝫ immediate ex chilo in stomacho generātur: sicut et chilus reponi debent inter causas pmitiuas: vapores itaq ex chilo et ex febribus eleuati cor inflāmantes dignius faciunt effimeram quam humoralem. Responsio.

¶ Et proprie in corporibus colericis: ⁊ illis qui non habēt amplos poros. nam plurimum superfluitatū eorum vaporat vapo rationes fumosas et minoratur in eis eructuatio acida. Et de illis qui sunt vehemētius dispositi ad illam sunt illi qui incipiunt post nauseatiuam satietatem vti exer-

citio et motu: et ire sub sole et balneatione postq̄ accidit eis hoc: multiplicantur enim eis vapores fumosi et proprie quando habuerint in corporibus suis dolorem et proprie in visceribus eorum.

¶ Hic ponens in specialimodum proventus effimere ex nauseatiua satietate ostendit p̄mo q̄ corpora sint ad hanc parata. 2°. que imparata. scđa ibi. (De materia vero.) In parte p̄ma dicit q̄ corpora magis p̄ata ad huiusmodi febres sunt corpora colerica: aut saltē colerica s̄m stomachum q̄ poros strictos habēt siue a creatione: siue accidentaliter. In his eñ ꝑpter stomachi caliditatem cibus ad fumosum corrūpitur. vapores aūt fumosi nō potētes trāspirare ꝑpter clausionē poroꝝ inflammāt cor et spūs. et in his nō accidit eructatio acida cū illa pendeat a frigiditate aut a caliditate diminuta. Illi aūt maxime ad hanc dispositionē sunt parati qui post repletiones stomachi exercent̄ et mouent̄ motib⁹ inordinatis: et ꝑprie sub sole. nam p̄ huiusmodi calefacientia spūs ad corruptionē fumosam disponit̄: et ꝑprie cū cibo agitato stomachus non bene complectit̄ eum. et etiam quando balneatur maxime in balneo calido. Spūs eñ tamen per solem quā per balneū: trahunt̄ a cētro ad circūferētiā. et maxime ad hāc dispositionem sunt qui habent aliquo modo dolorem intrinsecum per quē stomachus a debita digestione impedit̄: tamen per hec calefaciētia ad fumosum fit corruptio: et ꝯñr fit feb. effimera.

¶ De materia vero eructuationis acetose et in habentibus eam raro contingit vt generetur febris. si autem generetur erit debilis: immo non generatur.

¶ In hac parte innuit q̄ corpora sunt imparata ad febrē effimerā ex nauseatiua satietate. et sunt corpora fleumatica siue frigida: aut habētia stomachum frigidū. in his eñ est aptus corrūpi cibus ad acetosum: sed de materia eructuationis nō est apta sequi feb. effimera: cū s̄m plurimū poci⁹ infrigidet quā calefaciat. Verū aliquādo: vt ē apđ Auicē. 13. tertij. et Auerro. iij. colliget cibus corrūpitur in chilum acetosum a caliditate diminuta putrefaciente. et ab hac est apta generari fe. effimera: sed ita remissa et debilis vt possimus dicere q̄ nunq̄ generatur.

Sed contra si per putredinē cibus corrumpit̄ ad acetosum feb. inde cō surgens debet esse frigida: et ꝯñr fortis.

Febris pēdēs a vapore putrido.

¶ Dicendū q̄ oīs febris pendens a vapore putrido. aut a materia putrida est putrida. sed tamē illa est putrida q̄ pendet a causa corporea putrida. Et ꝯñr dicitur etiā q̄ febris effimera taliter facta non est fortis: eo q̄ illa putredo est leuissima. Si enim esset fortis esset facta corruptio ad fetidum vel ad alium odorem calidum.

¶ Et estimam⁹ q̄ generatur ab eructuatiōe acetosa nō ē nisi satietas nauseatiua.

¶ In ista parte dicit. q̄ illud qđ generatur ab eructuatione acetosa. i. ex vaporibus eleuatis a chilo acetoso nō est nisi nauseatiua satietas: sed non febris.

Contra. sequitur q̄ idem est causa et effectus ⁊ pri⁹ ⁊ posterius. ¶ Dicendū q̄ nō est incōueniens idē esse causam ⁊ effectū: et ꝯñr prius et posterius in diuersis generibus causaꝝ: sicut i hoc proposito: nauseatiua satietas. i. chilus corruptus ad acetosum est cā materialis eructuationis acetose. sed eructuatio acetosa est cā nauseatiue satietatis in genere cause efficientis infrigidādo stomachum q: stomach⁹ infrigidat⁹ corrūpit cibum. Itē nauseatiua satietas est causa immediata eructuationis acetose. sed eructuatio acetosa est causa solū mediata nauseatiue satietatis: et hoc non est inconueniens.

¶ Et isti quidē cum eorum soluuntur nature iuuātur valde ⁊ remouetur febris eorum propter expulsiones superfluitatis superflue fumose.

¶ In hac parte ponit sex canones. Prim⁹ quādo patiētes nauseatiuā satietatē soluunt̄ siue a natura: siue ab arte iuuantur valde: ⁊ remouet̄ feb. ꝓpter expulsionē sup̄fluitatis fumose. Sex canones.

¶ Et diuersificatur quidem curatio eius cui⁹ retinet̄ natura ex illis et cuius soluit̄.

¶ Secundus canō multū diuersificatur curatio a medico facienda quādo venter soluitur et quādo retinetur. Si eñ sponte soluat̄ illud forte sufficit ad curā. Si vero non sponte soluatur: opus est vt medicus chilum corruptum educat vomitu: aut secessu aut vtroq̄ modo.

¶ Et si natura illius qui febrit ex nauseatiua satietate leuatur duabus assellatiōibus: aut tribus: deinde stōmetur fortis fit super eam fluxus ventris: et fortasse fiet super eam fluxus epaticus quē significabāt pulsus cordis et nigredo lingue.

¶ Pro notitia tertij canonis est notādū q̄ stante nauseatiua satietate non debet fieri stōmia. quia esset causa vt chilus corruptus ad epar traheret̄: qui esset cā infectionis humoꝝ in epate existētium et ꝯñr multoꝝ nocumentoꝝ. Dicit ergo Auicē. q̄ si venter febrientis nauseatiua satietate soluatur bis aut ter: deinde stōmet̄: vt q: forte medicus videt vrinā grossam rubeam et iam precessisse euacuationē chili corrupti: tunc fit fortis fluxus q̄ forte erit epaticus qui fluxus fiet a materia que dominiū habet sup̄ residuū materie in epate reptē. ad quē tamen fluxum sequitur pulsus cordis qui est via in tremorem ei⁹ et nigredo lingue vaporibus acutis in fluxu cordi et lingue cōmunicatis. Et his nō obstantib⁹. fluxus tamen erit salubris. ⁊ hec est prima expositio Gentilis: cui tamen non multum assentio. ¶ Scđa expositio eiusdem est q̄ quando patiens effimerā ex nauseatiua satietate soluitur bis aut ter. deinde stōmat̄ a medico credente totū chilum corruptū esse eductū in tribus assellationibus: cum tamē non sit eductus integre vnde corruptum qđ est in stomacho per stōmiam attrahitur ad epar: et corrūpit humores in epate repertos: ita vt natura irritata expellat eos ⁊ faciat fluxum fortem epatis malum et forte mortalem ad quē sequitur pulsus cordis et nigredo lingue vaporibus malignis cordi ⁊ lingue cōicatis. Gētilis expō.

¶ Et similantur accidentia febris effimere ex repletione accidentibus febris ex ira. rubent enim oculi et facies valde: et fit inflāmatio vehemens ⁊ magnificatur pulsus: et fit velox: et rubet vrina.

¶ Quartus. q̄ accidētia feb. effimere. ex nauseatiua satietate ⁊ accidētia feb. effi. ex ira multū assimilātur. In vtrisq̄ enim rubent oculi ⁊ facies inflammatio fit

flāmatio fit vehemens,magnificaẗ ⁊ velocitatur pulsus.rubet vrina:sed in patiēte nauseatiuā sacietatē hec fiunt ꝓpter vapores fumosos cōtcantes cordi epati:⁊ toti corpori.in ira autē ꝓpter ebullitionem in sanguine ⁊ spiritu.

¶ Amplius,cum plus remanet nō excedit tres dies.

¶ Quintus canon.feb.effimera ex nauseatiua sacietate cū pl⁹ remanet nō transit tres dies.in hoc eñi tempore chilus corruptus est eductus et febr. effi.debet esse corrupta:si eger bene rectus fuerit.

¶ Et scias ꝙ febris effime.ex nauseatiua satietate:quandoqꝫ venit cū ꝑiodis q̄tuor aut septem:et cum hoc est febris effi.verū pulsus eius est sanus.

¶ Sextus canon.ꝙ feb.effimera ex nauseatiua sacietate hꝫ aliqñ a quatuor ꝑiodis vsqꝫ ad septimū absqꝫ hoc ꝙ transeat in putridas:⁊ illud maxime cognoscitur per pulsum q̄ est sanus nō coartatus ſm ꝙ consueuit in paroxismis putridis coartari. Hec aūt periodi a quatuor vsqꝫ ad septē accidunt ſm numerum cibationū in tribus dieb⁹ in quarū qualꝫ cibus assumptus ad fumosuꝫ corrumpitur Quod aūt tot periodi possint ex vnica cibi corruptione ꝓuenire est longinquū et male verisimile. possibile tñ est ꝙ duo vel tres accidant in vnica repletione ꝓpter ciborū diuersitatē:vt si cōederet lac et oua et carnes.lac primo corruptum posset facere periodum:⁊ oua secundā.et carnes tertiā.

DE SIGNIS.

¶ Signa eius sunt alteratio eructuationis ad acetositatem aut fumositatē. Cum ergo alteratur eructuatio ad sanitatē indicat sanitatem.Et vrina quidem istorum est priuata digestione aquosa.Et quando causa nauseatiue satietatis est vigilia est in facie et faucibus eorum inflatio et in palpebris eorum est grauitas.

¶ Hic ponit tria signa. Primum ꝙ precessit hmōi corruptio cibi signata per eructuationem fumosam aut acetosam.Cuꝫ eñi est eructuatio sana nō redolens aliquē saporē extraneū indicat sanitatē ¶ Scōm signum.cum vrina istorum est priuata digestione aquosa.

Cōtra q: supra dixit ꝙ rubet vrina. ¶ Dicendū ꝙ vrina aquosa est signum corruptionis ad fumosum.Uel alr.ꝙ vrina est priuata digōne aquosa:q: subtilis:hꝫ tincta.Uel tertio ꝙ in ꝓncipio est aquosa similis aq̄ significās indigestioneꝫ:sed postea in processu efficiẗ rubea per actionem caliditatis febrilis.¶ Tertiū signū est manifestū ex his que dicta sunt superius in.c. de effimera ex vigilia.

¶ De cura. Cap. xxv.

Faciens hanc nauseatiuaꝫ satietatē nō cūatur quin aut sit natura ei⁹ nō soluta:aut sit soluta.

Hic ponit curā ⁊ hꝫ tres ꝑtes.in prima ponit vnam diuisioneꝫ.in scđa ibi.(Et si natura) ꝓsequiẗ mēbra diuisionis.in tertia ibi.(Et si.perseuerat solo) ponit quosdam canones. Nō dicit in prima parte est manifestū.q: est vna distinctio facta ex ꝑtibus cōtradicentibus.Est eñi necessariū vt venter horū patiētiū sit solutus.s.a natura aut nō solu⁹.et est dictum Ga.8°.terapentice.

¶ Et si natura eius fuerit nō soluta:tūc ꝑculdubio opꝫ vt soluas eaꝫ:⁊ si fuerit aliq̄d cibi:aut fecis:aut grauitatis remanens in stomacho tūc oportebit vt facias vomere ipsum:deinde solue ipsum ⁊ considera vbi inuenit grauitatem.

¶ In hac ꝑte curans effimeraꝫ ex nauseatiua sacietate exequitur mēbra diuisionis.⁊ primo curat qñ natura nō est soluta.scđo ibi.(Quod si natura fuerit) curat qñ natura est soluta.Prima iteruꝫ in duas.nā primo ponit curā in gñali.scđo in spāli scđa ibi.(Et cōsidera).in prima ꝑte dicit ꝙ si natura nō fuerit soluta opꝫ vt soluas eā.si tamen in stomacho fuerit aliq̄d cibi aut chili corrupti grauantis:aut inclinantis ad vomitū.primo hꝫ premitti vomitus:postea ventris solō.quando tamē stomach⁹ esset repletus ⁊ nō est maior inclinatio ad vomitum q̄ ad secessum ventris solutio debet premitti vomitui.

¶ Et cōsidera tunc an sit rectius cūare illud cū clisteribus et suppositorijs:aut cuꝫ aliquo qđ bibitur desuper vt soluat aut deponat aut digerat:⁊ significat illud qđ rectius est de hoc dispositio eructuationis. fortasse eñi necessariuꝫ erit:si fuerit cibus stans fortiter et sit difficilis vomitus vt nō aspiciatur ad febrē:sed administretur dyapipereon vt precipitetur et descendat cum digestione:aut administreẗ qđ est debilius eo:et administrenẗ embroce ⁊ emplastra digestiua cognita in capitulo digestionis:et solutiua cognita in caplō solutionis.Cum ergo descenderit:tunc aut egredietur per seipsum:aut iuuabitur cum suppositorio.

¶ In parte presenti docet curare effimerā in spāli qñ venter nō est solutus.⁊ hꝫ duas ꝑtes.in pͥma curat ꝑ ventris solutionē.in scđa per dietam ibi. (Et toleretur famis).¶ In prima dicit ꝙ medic⁹ hꝫ cōsiderare:an chilus corruptus debeat cūari per vomitū:aut per vētris solutionē.Hoc aūt fiet sibi manifestum ex duobus et grauitate ꝑcepta ⁊ eructuatione.Nam si senserit grauitatē in stomacho ⁊ eructuationē:tūc chilus corruptus est in stomacho.ergo si nauseauerit:primo ꝓcurādus ē vomitus.deinde ventris solutio per quā chilus corruptus oīo eiicitur extra corpus:aut minuaẗ:aut saltē descendat a stomacho ad intestina. Si aūt nō senserit grauitatē in stomacho:neqꝫ hūerit eructuationem:sed senserit grauitatē in intestinis:vt puta iter vmbilicū et stomacū vel ab vmbilico infra.nā per primū sequiẗ chilū corruptū esse in intestinis gracilibus.ꝑ scōm in grossis:est ꝓcedēdū mō īfra scripto.Existēte ģ.chilo.corrupto ī stomacho vel in intestinis gracilib⁹ dandū est aliq̄d per os qđ precipitet chilū corruptū ad inferiora.Clisteria nō ascendūt ad stōm:neqꝫ ad intestina gracilia superiora. ¶ De maxime autem cōuenientibus ad hoc est dyatriōpipereon.i.electuarium de tribus piperibus. cuius descriptio est apud Mesue ⁊ Aui.hoc eñi sumptū a.ʒ.iij.vsqꝫ ad.vj.ꝑcipitat corruptū ad inferiora.Et si aliquid de cibo sit et nondū digestū adiuuat ad digōnem.hꝫ eñi thimū ⁊ piper q̄ adiuuāt ad ventris solutionē:et nō respiciatur:dūmō educatur chilus corruptus.Si tñ videẗ nimia inflāmatio dandū est aliq̄d min⁹ Mesue.

calidū ventris lenitiuū: sicut aqua mellis: aut aq̄ zuc. debite calida quantitate. 5. aut. 6. ℥. Exterius aūt approximent emplastra vnctiones epithimata: aut embroce q̄ cōfortant digestiuā: ⁊ cū hoc ventrem leniāt: sicut esset decoctio facta ex absinthio spica ⁊ assaro: quib⁹ apud maiorē necessitatē possẽt addi parū artanite. hec eni exterius applicata cū h̄ ꝙ cōfortāt chiliū corruptū deponūt. Si aūt ꝑ signa suprascripta cōphēsum fuerit corruptū chilū esse in intestinis grossis clisterꝫ educendus est.

Sed dubitatur vtrū dyatriōpipeon cōueniat i cura hui⁹ effimere. ⁊ arguit ꝙ nō de intentione Alexādri in caplo de corruptione digestionis reprehendentis Gal. in hoc passu qui in octauo terapēutice cōcedit dyatriōpipereon. ¶ In oppositū est Gal. 8° terapeutice ⁊ Aui. hic. ¶ Hoc dubiū facile pōt solui dicendo ꝙ Gal. et Aui. cōcedūt ipsum quando corruptus est ad acetosum ⁊ fit corruptio a mala cōplexione frigida. ¶ Aliter pōt dici ꝙ in hac corruptione ad fumosum est duplex intentio. vna ad deponendum chilum. et ad hoc optime valet dyatriompipereon. nam cum hoc ꝙ deponit chilum corruptum: si quid remansit ex cibo indigestum ad iuuat ad ipsius digestionem et cura est cōueniens in principio. Alia aūt intentio est ad malam cōplexionem calidam corrumpentē: ⁊ ad feb. ⁊ ratione huius nō conueniūt. sed cōueniunt frigida: sicut dicetur inferius. ¶ Ego tamē credo ꝙ stante hac corruptione cū feb. ⁊ a mala complexione calida sit tutius adhibere aquaꝫ mellis: ordei: aut zuchari vt simul chilus corruptus deponatur ⁊ mala cōplexio calida corrigatur.

¶ Et toleratur fames super eū diu donec non remaneat hesitatio in destructione satietatis nauseatiue: deinde sumat cibuꝫ leuem: velocis digestiōis boni chimi: et sit intentio ad famē et somnum tantū: qđ excusat sollicitudinē in alleuiatiōe repletionis.

¶ In hac parte dicit ꝙ fames in hoc casu dꝫ tolerari donec satietas nauseatiua sit destructa: ita vt nō sentiat eructuationem: neqꝫ grauitatem in stomaco ⁊ intestinis gracilibus. postea sumat cibum leuem boni chimi: et velocis digestionis: ⁊ in summa toleret famem: multum dormiat super famē. hec enim excusant ab alia euātione. Conuertuntur enim spiritus in somno circa stomacū ⁊ iuuant ad digestionem et ad benignuꝫ reducat qđ pōt reduci: ⁊ reliquū ad euacuationē disponatur.

Quod si natura fuerit soluta considera an res que euacuatur sit illud quod est corruptum: et si fuerit illud nō retineatur donec totum euacuetur vsqꝫ ad postremum eius: et expecta declinationem paroxismi et fac ingredi ipsum tunc balneum: et ciba ipsum nisi fuerit illic superfluum destruens fortitudinem. tunc enim nō facias ipsum ingredi balneum: immo ciba ipsum: et conforta stomachū eius cū rebus quas scies: ⁊ quarum quedaꝫ scripte sunt in capitulis de solutione ventris. ¶ Et de illis est lana infusa in oleo in quo est virtus absinthij: aut etiam in oleo nardino postq̄ fuit expressa et separata fuerit ab ea maria pars olei.

¶ Hic curat effimeraꝫ ex nauseatiua satietate qñ venter sponte soluitur. Et dicit ꝙ medicus debet cōsiderare an res q̄ euacuatur sit id quod est corruptum. ⁊ si ita fuerit nūq̄ retineat donec totus chilus corruptus euacuatus sit. quo euacuato declinante paroxismo debet ingredi balneum ⁊ postea cibari. Uerum si adsit virtutis debilitas dimittat balneum et cibetur: sed ante cibationem cōfortetur stomachus cū medicinis descriptis .16. tertij. in capitulo de solutione ventris ex quibus est lana infusa in oleo de absinthio: aut in oleo nardino: id est de spica que lana sit expressa ab oleis et notabiliter calida sup stō: ⁊ intestinis applicetur.

¶ Et si perseuerat solutio et inuenis id quod egreditur absqꝫ genere eius quod corruptum est: administra oleum de citonijs tepidum recens fm hunc modum et oleum de mastice et non est iterum in oleo nardino cōtrarietas eis. Et forsitan administramus cerotaria: et proprie quādo nō suffert dispositio stricturaꝫ eorum super ventres eorum. Et quandoqꝫ indigemus emplastris fortioribus hoc de emplastris predictis in colica passiōe: ⁊ da ei in potu aq̄s fructuum si tolerat eas: et da ei ad comedendum illud eius alleuiatur nutrimentum et facilis fit digestio: sicut testiculi galli et pisces aradrach. et premitte super illud aliquid de fructibus et succis ⁊ robub stipticis.

¶ In ista parte ponit quosdam canones qui sunt maxime ad corrigendum accidentia. corrigit aūt tria accidentia. primū est fluxus vētris superfluus scdm est defectio appetitus. tertiū difficultas trāsitus chili ad epar. Pro primo igitur corrigendo dicit. ꝙ si vētris solutio ꝑseuerat: et illud qđ euacuatur nō est chilus corruptus: imo forte humores quorū euātio nō cōfert: tunc administra oleuꝫ de citonijs tepidū i. calidum: et oleum de mastice vel de spica nō est cōtrariū: immo iuuatiuū. hec eni stomacho ⁊ ventri applicata sistūt fluxū. aliqñ administramus cerota: sicut cerotū ex mastice et similibus cōstringētibus que cerota sunt tenacia: ⁊ ꝑ se adhereant. ꝓprie quando eger nō vult sufferre ligaturam. ⁊ apud maiorē necessitatem administra magis stiptica supra dicta in caplo de colerica passione. ⁊ detur in potu aqua fructuū stipticorū sicut citoniorū et granatorꝫ: ⁊ cibi eorū sint facilis digestiōis ⁊ boni chimi sicut testiculi gallorū et pisces aradrach .i. pui petrosi. ⁊ añ hmōi cibaria da aliquid stipticum sicut dyacitonitem. similiter succi et rob stiptici.

Canones ad corrigendū accidentia.

¶ Et si abscindit de appetitu aliquid admone ipsum cum eis que scuisti: ⁊ proprie cum eis que fiunt ex citonijs.

¶ Hic ꝓstrationē appetitus corrigit ⁊ ꝓprie dādo citonia: et ea que cum citonijs fiunt.

¶ Et cum euacuatum est non est malum vt administres ei electuarium forte de illis que digerunt et confortant stomachum et aperiunt opilationes: et illud post ablationem febris et accidentium.

¶ Hic administrat ea que faciunt chilum ad epar penetrare ex quibus est dyacalamentum tyriaca et vinum

et vinum potens. sed hec nō sunt administranda nisi in fine cū iam eductus est totus chilus corruptus: et cessauerit febris. et correcta sit stomachi mala complexio calida.

¶ Et iter quidē ad flebotomiā est vt non fiat in ea donec declinet: tunc enim fiat.

¶ In hac parte dicit nō esse faciendā flebotomiā nisi postq̄ totus chilus corruptus est eductus.

¶ Et illud quod prius datur in potu est aqua ordei et cibus sit sicut ille qui fit de agresta cū cucurbita et amigdalis paucis et infrigidetur locus eius: odoramentū eius et trocisci de camphora in quibus nō ponitur reubarbarus.

Dicit regimē. ¶ In hac parte ponit regimē per dietā in declinatione cōuenientē: et in summa cōcedit agresta cucurbitam cum paucis amigdalis q: sunt difficilis digestionis: et infrigidat lectū ipsorum: et dat odoramenta frigida: sicut trociscos de cāphora in quibus nō ponitur reubarbarum vt sint frigidiores. Hec enī conueniunt tam rōne feb. q̄ rōne caliditatis superflue stomachus corrumpentis. ¶ Et in hoc textu manifeste elicis quatuor intentiōes. Prīa ē remotio cause. s. nauseatiue satietatis. pro qua remouēda si nō sufficeret vomitus et opus est solutione in nauseatiua satietate ad acetosum ventre existente stiptico darem vnā. ʒ. pill. elefanginarū: aut stōicarum. et nō essem contētus solo dyatriō pipereon. et si esset corruptus ad fumosum darē. ʒ. ʒ. floris cassie ventre existente stiptico. nō enī siderē q aqua mellis vel zuchari: aut ordei possit chilum corruptum educere. scda intētio est infrigidatio que debetur febri. tertia correctio accidentiū: sicut dictum fuit circa textū. quarta est regimē in sex rebus qd̄ in corruptione ad fumosum declinet ad frigidum. in corruptione vero ad acetosum declinet ad calidum. magis enī intendendū est ad cām q̄ ad febrem. ¶ Ultimo nota q administrata exterius ad retinendum fluxū aut vomitū debēt esse aut notabilr calida: aut notabiliter frigida. nō aūt tepida vt superius ostensum fuit in febre effimera ex euacuatiōe.

¶ Febres effimere ex apāte. Cap. xxxi.

Febres sequētes apostemata interiora sunt putride: et quādoq3 associatur eis ethica: et non sunt de numero feb. effimerarum.

¶ In p̄senti capitulo Aui. agit de febribus effimeris sequentibus apostemata. Habet hoc capitulum tres partes. In prima ponit modū pueniētus effimere ex apostemate. in scda signa. in tertia curā. partes patent. Febres autem diuersificantur s̄m diuersitatem apostematum. sed apostemata diuersificantur loco et causa. Primo ergo ponit que febres sequuntur apostemata s̄m locorum diuersitatem. secūdo s̄m diuersitatem causarum. secūda ibi. (Et plurimum accidit). Prima in duas nam primo ostendit que febres sequatur apostemata intrinseca. secundo que extrinseca. scda ibi (Apostemata vero apparentia.) ¶ In prima parte dicit q febr. sequentes apostemata intrinseca sunt putride: et quandoq3 associatur eis ethica: et non sunt effimere.

Contra primum instatur: quia non sunt putride: quia nō cōtinue cum materia cōtinuarum putreat ad intra venas. primo de differentijs febrium. materia autē apostematum est extra venas scilicet in cōcauitatibus membrorū neq3 interpolate ex sententia Ga. in cōmēto illius affor. Febres q̄cunq3.

Contra secundum instatur: quia ethice sunt facte propterea non dependēt a causis corporeis. ¶ Pro solutione tenēde sunt iste cōclusiōes. ¶ Prima. febres sequentes apostemata intrinseca s̄m plurimum sunt putride cōtinue. scda q aliquādo sunt interpolate. tertia q aliquando sunt ethice. quarta q rarissime sunt effimere. Prima pbatur ppter tria: scz propinquitatem materie putrientis ad cor: rectitudinem vie. et tertio ppter latitudinem viarū. Et ex oppositis causis febres putride sequentes apostemata extrinseca s̄m plurimū debent esse interpolate q̄ febres sequentes apostemata intrinseca. Quod aūt sint aliquando interpolate iuxta secūdā cōclusionem ostenditur. et pono q sit aliquod apostema colericum intrinsecum ita paruum q nō possit facere febrem nisi q̄n caliditas sequens ipsum excrescit. ¶ Presupposito scdō q merito colere caliditas sequens ipsum crescat de tertio in tertium. hoc enim est intentione Aui. inferius in caplo de febribus apostematum. Dicit enī q vnicuiq3 humorum inest periodus qui sibi cōuenit ex quibus facile deducit cōclusio. Quod autē aliquādo sequantur ethice ostēditur tū ppter caliditatem febrilē putridā ducentem ad ethicam. tū ppter nocumentum digestiue membrorum naturalium nec obstat q ethice sint facte: et per cōsequēs independētes cū facte sunt q: tunc in fieri fuerunt dependentes a causis iam dictis. Quod aūt effimere possint sequi apostemata intrinseca iuxta quartam cōclusionē ostenditur q: sequuntur apostemata extrinseca quando inflammantur spūs: nō tamē possunt mittere putridam fuliginem ad cor: sed tantū pportionem potest habere precise apostema intrinsecum ad inflāmandum spiritus nō mittendo putridam fuligēnem ad cor: sicut apostema extrinsecum. ergo &c. tenet cōsequentia. et assumptū est satis manifestum. Pōt enī apa intrinsecū esse ita paruū vt possit inflāmare spūs: nō mittendo putridam vaporē ad cor cum illud sit facilius q̄ mittere vaporem putridum ad cor sufficientem ad feb. putridam. Dicta aūt Auicen. veritatem habēt in pluribus. Et tu adde quintā cōclusionem q febres sequentes apostemata intrinseca plurimū sunt vagātes nō seruantes periodū sui humoris vt est apud Auic. 18^a. tertij caplo. de apatibus renum. Et experiētia comprobatur et ratione. q: prodicatio fit per nouum aduentū materie: aut per crementum putredinis eius. sed hec non fiunt temporibus determinatis in apostematibus. quare &c.

Conclusiones tenende in febre ethi.

¶ Apostemata vero appentia: sicut sunt furunculi: et exiture vel bubones que eueniunt in ea: et ppriē apostemata magna q̄ fiunt in membris glandulosis et in carnibus que vocantur molles: sicut illa que fiūt in inguinibus a superfluitatibus epatis: et in assellis a superfluitatibus cordis: et sub aure a superfluitatibus cerebri: quādoq3 sequuntur febres et nō euacuantur quin aut sit illud quod peruenit ex eis ad cor donec igneat ipsum calefactio sola: aut cum putredine. Nō si fuerit calefactio sola

De furunculis et exituris.

tunc erit de genere febrium apoſtematum intrinſecorū.

¶ In parte preſenti oſtendit que feb. ſequūtur ad apoſtemata extrinſeca dicens ꝙ apā̄ta apparentia: ſicut ſunt furūculi .i. apā̄ta acuti capitis dicta ademanul apud Aui. tertia quarti: ⁊ exiture .i. apā̄ta colligētia humores calidum ſiue fiant incipiendo ſiue permutando bubones .i. apoſtemata inguinum. bubon .n. grece inguen latine que veniūt in ea .i. parte extrinſeca ſiue apparenti. Et ſimiliter apoſtemata magna que fiunt in mēbris glandoſis: ideſt carnibus glādoſis mollibus: ſicut illa que fiunt in inguinibus a ſuperfluitatibus epatis cuius inguina ſunt emunctoria: et in aſſellis a ſuperfluitatibus cordis: cuius ſunt emūctoria: ⁊ ſub aure a ſuperfluitatibus cerebri: quandoqꝫ ſequuntur feb. que aliquādo ſunt effimere quādo inflammando ſpiritus igneunt cor: nō cōmunicando tamen putridam fuliginem cordi: aliquando ſunt putride ſi putredo cordi cōmunicetur. Appellat tamē Auic. effimeras de genere feb. apoſtematum. q: frequenter ſequuntur apoſtemata extrinſeca: licet tranſlatio iudayca dicat de genere febrium effimerarum que ſequūtur apoſtemata: et eſt textus ille clarus.

¶ Et plurimū quidem accidit de iſtis febribus ſequentibus apoſtemata ſequentia cauſas primitiuas ex vlceribus ⁊ ſcabie et doloribus et percuſſionibus et caſibus ad que expelluntur materie et retinentur in vijs apud carnes molles eſt de genere febris effimere. Et plurimum quidem accidit de iſtis febribus ſequētibus apoſtemata quorum cauſe ſunt antecedētes: ſicut repletiones ⁊ opilationes preterite ſunt putride. ⁊ ſm plurimum febres ſunt radices et apoſtemata ſequentia: licet quādoqꝫ accidat ecōtrario. Hypocras nominauit has febres malignas que ex eis ſunt effimere ⁊ que nō ſunt effimere. Et febres quidem ſequentes ea ſm plurimum ſunt effimere: et ſi nō ſunt effimere ſunt male.

¶ In pte pñti Aui. ponit que feb. ſequantur apā̄ta diuerſificata ſm cauſas. ⁊ primo ſm cauſas generales. ſcdo ſm cauſas ſpeciales. ſcda ibi. (Et plurimū quidē harū). Prima in tres. In pria ponit que feb. ſequūtur apoſtemata extrinſeca pendentia a cauſis primitiuis. In ſecunda que febr. ſequātur apoſtemata extrinſeca pendentia a cauſis corporeis. In tertia parte ponit quandā comparationem. ſecūda ibi. (Et plurimum quidē accidit). tertia ibi (Et febres quedaꝫ). ¶ In prima parte dicit ꝙ febres ſequentes apoſtemata extrinſeca pendentia a cauſis primitiuis: ſicut ſunt vlcera ſcabies .i. excoriatio dolores percuſſiones caſus nocētes aliquibus membris ad que fluūt materie ſufficienter retinentur in vijs apud carnes molles: q̄ ſunt in locis emūctorijs: ſunt effimere. ¶ Deinde in ſecūda parte dicit ꝙ ſm plurimum febres ſequētes apā̄ta extrinſeca pendētia a cauſis corporeis: ſicut repletiones et opilationes preterite: ideſt antique ſunt putride. ¶ In tertia parte dicit ꝙ febres ſequentes apoſtemata extrinſeca ſm plurimum ſunt effimere: ⁊ ſi nō ſunt effimere ſunt male: et eſt afforiſmus quarte particule.

In bubonibus omnes febres male exceptis effimeris, peſſime aūt ſunt putride ſequentes apoſtemata peſtilentialia. ¶ Notandum primo ꝙ lꝫ vlcera ſcabies et dolores ſint cauſe corporee appellātur tamē ab Auic. primitiue in comparatiōe ad opilationem ⁊ repletionem que magis videnꝫ corporee et directius apoſtemata cauſantes. Aliter tamē poſſumus dicere ꝙ Auic. per vlcera ſcabiem ⁊ dolorem intelligit cauſas primitiuas horum factiuas. ¶ Notandū ſecūdo ꝙ per vlcera dolorem et ſcabiē in membris extrinſecis: ſicut in pedibus ⁊ virga attrahuntur materie a corpore ad membra illa que fluentes iuxta inguina retinētur in carnibus mollibus exiſtentibus in inguinibus que ſpongie ſunt: ⁊ ad hoc deputate vt recipiant ſuperfluitates epatis. Et ſimiliter ſi huiuſmodi ſint in brachijs fiūt ex ſimili cauſa apoſtemata in ſubaſſellis. et ſi in mento aut labijs aut dentibus fiunt apā̄ta poſt aures vel ſub auribus.

Ultimo inſtatur cōtra dicta. q: ſi febres ſequētes apā̄ta extrinſeca ſm plurimū ſunt effimere et ad apoſtemata extrinſeca pendentia a cauſis primitiuis ſequanꝫ pluries effimere ꝙ putride. ⁊ econtra ad apoſtema extrinſeca pendētia a cauſis corporeis pluries ſequanꝫ putride ꝙ effimere. ſequiꝫ ꝙ apoſtemata extrinſeca pluries fiūt a cauſa primitiua ꝙ corporea. Ad hoc diciꝫ primo cōcedendo ad qđ deducitur maxime ſub cauſis primitiuis comprehendendo vlcera ſcabiē et dolorem ac huiuſmodi. Aliter poteſt dici ꝙ Aui. ſuperius locutus eſt cōparatiue vt ꝙ fe. ſequentes apoſtemata extrinſeca pendentia a cauſis corporeis ſunt pluries putride ꝙ effimere in comparatione ad febrem ſequentem extrinſeca a cauſis primitiuis que rariſſime ſunt putride.

¶ Et plurimum quidem harū ſequūtur apoſtemata ſanguinea: et quandoqꝫ accidunt ſequentes herifipilam et ſimilia ei.

¶ In parte preſenti dicit ꝙ feb. effimere pluries ſequuntur apoſtemata ſanguinea ꝙ colerica: ſicut herifipillaꝫ formicā et ſimiliaꝫ: huiꝫ q: dolor eſt maior in apte ſanguineo ꝙ colerico. q: eſt exteſiuus et pulſatiuus: ⁊ in apā̄te coleꝛico eſt pūgitiuus: ⁊ q: plures vapores: lꝫ nō ita acuti eleuanꝫ apā̄te ſanguineo ꝙ colerico.

SIGNA.

¶ Signa earum ſunt ea que diximus de anteceſſione apoſtematum ante eas et facies eſt inflammata et rubea: et eſt additū in ea ſuper diſpoſitionem ſanitatis et non eſt caliditas vehementer mordicans quāuis ſit multitudo eius in eis: quoniam huius apoſtemata ſunt ſanguinea niſi ſint fe. ſequentes heriſipilā: et tunc iſtis febribus ſuccedit hūectatio: et eſt pulſus in eis velox magnus frequens propter repletionem et caliditatem: et eſt vrina aquoſa: alba propter curſum materierum ad apoſtemata ⁊ vlcera.

¶ In parte preſenti ponit ſex ſigna huiuſmodi febrium effimerarum. Primuꝫ eſt anteceſſio apā̄tū. ¶ Secūdum. q: facies eſt inflammata rubea notabiliter ſupra diſpoſitionē ſanitatis: qđ ſcdꝫ nō eſt vniuerſaliter veruꝫ. ſed maxime verificatur in his qui multo ſanguine abundant. in his enim cor

[Sex signa febrium quottidianarū quas effimeras dicunt.]

porbus

poribus frequenter fiunt furunculi ad quos sequuntur febres effimere. secunda primi. ¶ Tertium quia caliditas quãuis sit multa propter multitudinẽ vaporum: et propterea in pendẽte ab apate sanguineo: nõ tamen est multum mordax. mordacitas enim argueret febrem putridã. verum si apa sit colericum caliditas etiã est mordacior. licet sit minor in quãtitate. nunquam tamen ceteris paribus est ita mordax: sicut est quãdo est a putredine. ¶ Quartum. quia istis succedit sudor lenis similis naturali: cuius causa patet ex supradictis. ¶ Quintum quia pulsus est magnus velox et frequens vt satisfaciat necessitati. ¶ Sextum est vrina aquosa. i. subtilis alba. i. albedine translucente propter cursum materie ad apostemata. vnde diuertitur a vijs vrine: et hoc in principio: licet postea in fine precedente actiõe caliditatis febrilis et amplius non fluente materia ad apostemata tangatur. CURATIO.

¶ Oportet vt antecessio fiat in ea cum flebothomia et fluxu ventris et curetur apostema cũ eo quod oportet in capitulo suo et subtilietur regimẽ et non bibat vinũ omnino: et nõ cibetur nisi post declinationem cõpletam: et necessaria sunt ei extinguentia et infrigidantia humectantia et emplastra infrigidata cum niue super membrum infirmum apostemosum: ita vt noceant nõ apostemati: neque faciant ipsum crudum: immo infrigidetur via inter ipsum et cor infrigidatione penetrante in profundum.

¶ Hic ponit curã. pro cuius notificatione memorande sunt intentiones sepe dicte. Prima est euacuatio apostematis. secunda est infrigidatio que debetur febri. tertia correctio accidentiũ. quarta regimen vite in sex rebus. ¶ Curatio autem apostematis duplex exigit regimẽ. Primum debet cause antecedẽti exigens tres intẽtiones: scilicet euacuationem diuersionem et fluxus interceptionem. Euacuatio aũt complẽda est cum flebotomijs et alijs euacuationibus secundum humorum exigẽtiam. Diuersio aũt complet cum ventosis cũ scarificatiõe cũ sanguisugis ligaturis et similibus. Sed fluxus interceptio perficit cum repercussiuis positis super mẽbro: per quod materia fluxura est. Et aliquando materia existente subtili acuta cũ bibitis que materiam ingrossant et immobilitant sicut sirupus de papauere et similia. Sed regimẽ particulare exigit tres intentiones. repercussionẽ cõuenientem in principio. repercussionem cũ resolutiõe cõuenientem in augmento vsque ad mediũ status. resolutionem conuenientem a medio status vsque per totam declinationem. Si vero maturatur in augmento ministranda sunt repercussiua cũ maturatiuis et in statu maturatiua sola quo maturato crũpendum est et cura vlceris curandum. Repercussiua tamẽ in omnibus apatibus nõ sunt applicanda. horum tamẽ inuestigatio nõ pertinet huic parti. sed perquirenda sunt hec quarta primi. et tertia quarti. ¶ Secunda intentio est infrigidatio que debetur febri cũ interius et exterius applicitis. ¶ Tertia intentio corrigit dolorem secundum quod oportet et corpus humectatur: et si vapores respirent ab apostemate ad cor: aut ad alia membra nobilia: aut materia retrocedat: approximãda sunt emplastra infrigidata cum niue supra mẽbrum apostemosum infirmum ita vt nõ noceatur apostemati: nec fiat ipsum crudum. tertio infrigidetur via inter membrum apostematum et cor infrigidatione penetrãte in profundũ: et huiusmodi etiam debent esse stiptica. et hoc magis conuenit in augmento et statu quam in principio. Et hec nõ debent applicari super hoc apostemate sed distãter ab eo vt intercipiant vapores et materia ne tenderet ad cor: et ad membra nobilia. regimen autem in cibo et potu subtilietur: et nõ bibat vinũ: neque comedat carnes: et nõ cibetur nisi apud declinationem completam: scilicet paroxismi. et aliquando regimen administretur secundum exigentiam apostematis et febris.

¶ Febris effimera ex terrestreitate. i. quando cutis fit dura vel testa. Capi.xxxvij.

De duritie cutis.

Hec febris iterum sequitur priuationem resolutiõis propter opilationes non profundatas. Et plures quidem horum cum dimittũt cõsuetudines suas balneãdi febriũt. et plures eorũ sunt illi in quorum corporibus generatur vapor colericus propter complexionem corporum eorum et ciborum ipsorum et aquarum ipsarum malarum: et propter dispositiones eorum accidẽtes ex vigilijs. ¶ Curatio eius est extinctio et administratio balnei et sudare in eo post declinationem: et fricari cũ eis que sunt sicut furfur et farina fabarum et amigdale amare et semen melonis et aliquid de alusen et baurach. Et sit cibus eius extinguens et humectãs et vinũ eius sit plurime mixtionis: et iteret balneũ multotiẽs.

¶ In hoc capitulo agit de febribus effime. ex terrestreitate cutis: idest ex opilatione que fit in poris cutis a causis intrinsecis que sunt tres: scilicet strictura pororũ in creatiõe sua. lutũ retentum in superficie porum resecatum in quarta digestione et tertia humores grossi: aut viscosi in poris inuiscati. et quarta causa potest esse noue cutis nõ porose restauratio. Iste autem vocantur opilationes non profunde. quia sunt in poris cutis ad differentiam opilationum de quibus supra: et que dicit in hoc capitulo satis manifesta sunt. Aquam malam sicut aqua termarum. propter dispositiões eorũ accidentes ex vigilijs: sicut sunt artes et exercitia. Alusen est herba salsi saporis inuenta in litore maris que comburitur et eius cinis vocatur cinis alkali: ex quo fit vitrum. hic cinis valet ad cutis abstersionem.

¶ Febris effimera ex calore. Cap.xxxviij.

Quandoque accidit ex calore aeris et calore balnei et similium febris effimera. Et plurimum eius non accidit nisi ex vehementia caloris solis.

¶ Determinat de effimeris comparatis ad causas que veniunt de foris: et sunt quinque. et sic facit quinque capitula. ¶ Capitulum primum est de effimera ex calore quod habet tres partes. In prima ponit causas et modum prouentus. secũdo signa. tertio curam. partes patent. Prima in duas primo enumerat causas: secũdo diuersitatem impressionis illarum. secũda ibi. (Et est prima). In prima dicit quod ex calore balnei calore aeris et simi

lium:scilicet calore ignis accidit febris effimera sed secundum plurimum accidit ex vehementia caloris solis cum communiter plus nobis occurrat.

¶ Et est prima suspensio eius cum spiritu animali cum primum quod eo leditur sit caput: calefit enim aer eius et peruenit ad cor et fit febris: deinde spargitur in totum corpus.

¶ In parte ista ostēdit que causa ex predictis magis alteret cerebrum. secūdo ostendit que magis alteret cor. secunda ibi. (Et quandoq̃ fit eius). ¶ In parte prima dicit ꝙ prima actio caliditatis solis est in spiritum animalem eo ꝙ primum quod leditur cum caliditate solis est cap. Calefacit enim aer eius: scilicet spiritus cerebri qui est de natura eius et peruenit ad cor: scilicet caliditas illa per spiritum vitalem qui contiguus est animali maxime in rete de mirabili vt est apud Auicennā. prima tertij capitulo de melancolia. ¶ Vel aliter. calefit aer eius scilicet inspiratus ad cerebrum per eius euentationes. quinta tertij. et peruenit ad cor. quia talis aer supercalefactus potest cordi cōmunicari. Cum autem peruenit ad cor fit febris. eo ꝙ cor est primū subiectum febris deinde spargitur in totum corpus. Ex quo infert sparsionem caloris febrilis in totum corpus non esse de essentia febris. quod verum est quātum ad sparsionem actualē nō quantū ad aptitudinalē.

¶ Et quandoq̃ fit eius suspensio cum corde propter caliditatem anhelitus: et quandoq̃ custoditur caput a calore. ¶ Sed illa que ex sole accidit plurimum incipit in cerebro et capite: et propter illud: qui non est mundus impletur caput eius. Et illa que non fit ex sole: sed fit ex diebus canicularibus: et ex balneatiōe: et ex alijs impressionem facit in cor.

¶ In parte ista ne aliquis crederet ꝙ a calore extrinseco semper in primis alteraretur cerebrum: ostendit ꝙ aliquando in primis calefit cor per aerem inspiratum. et propterea quando tegitur cerebrum cum capello: aut alia re ne primo calor cōtinētis imprimat in ipsum. Et in summa cōcludit ꝙ quando fit impressio in corpus humanum a sole actu radiante prima impressio incipit in capite. propterea cum caput nō est mundum repletur humiditatibus liquefactis in eo que liquefacte ad diuersas partes fluunt: et sic homines algorantur. incurrunt enim grauedinem capitis: et ipsis fluentibus ad nares incurrunt nasitatem: et fluentibus ad cānam incurrunt raucedinē. Si vero fiat impressio in corpus humanum a sole nō actu radiante sicut fit in diebus canicularibus hominibus stantibus in vmbra: et sicut in balneo a caliditate balnei et hominibus stantibus prope ignem valde magnum propter eius caliditatē. tunc prima impressio incipit in corde propter aerem inspiratū. Sunt autem dies caniculares a x°. iulij vsq̃ ad vigesimā augusti. tales dicti propter stellā que canis appellatur: in quibus diebus sunt in aere vapores exusti venenosi. vt dicit Auicenna. in tertia tertij. in capitulo de conseruatione sanitatis oculi.

Qui sint caniculares dies.

SIGNA.

¶ Signa sunt causa eueniens ex vehementia inflammationis capitis in parte solari cerebri: et fortasse est cum grauitate et repletione: si non fuerit corpus mundum: et magnitudo anhelitus in parte cordiali.

¶ Et est illud quod apparet de corpore vehementis calefactionis calidius interiore eius. Et de illis quibus scitur illud est ꝙ si tis est minor siti illius cuius caliditas est illa caliditas: et est in hac habitudine cōtraria vel diuersa ei que est ex densitate.

¶ Signa sunt quatuor. primum est ipsa causa immediate precedens. secūdum vehementia inflammationis capitis in parte soli exposita et fortasse sequitur grauitas capitis et algoratio si caput fuerit repletum. tertium magnitudo anhelitus in parte cordiali propter caliditatem cordi impressam et in his dictis innuit magis magnificari anhelitū quando prima impressio est in cor. ¶ Quartum. quia pars exterior capitis est calidior interiore eius: nō quidem absolute: sed in comparatione ad alias febres in quibus magna est caliditas interius et pauca exterius: sicut maxime accidit in effimera ex opilatione a vento: aut continente frigido. hoc autē declaratur per sitim que est pauca in hoc effimerante a calore continentis respectu sitis in alio effimerante ex alia causa qui habet tantam caliditatem exterius: sicut iste. ille enim plus sitiet propter vehementiorem caliditatem intrinsecam.

Signa quatuor.

CURA.

¶ Est necessarium vt incipiatur in curatione eius cum eo quod infrigidat ex embrocis super caput et pectus et ex oleis frigidis et proprie oleo rosato infrigidato super niuem quod fundatur super caput et pectus ex loco longinquo: et detur in potu aqua frigida et que currunt cursu eius: et sine cessatione eius fiat illud vsq̃quo declinet febris. Cumq̃ aufertur ingrediatur tinam et non tangat cum tina si fuerit cum eo febris: et balnea eum cum aqua tepida: et nō permittas aerem eius calefacere ipsum: et non timeas ex effusione aque calide super caput eius: quoniam ipsa humectat et resoluit febrem et necessitas ad balneandum plus est ꝙ̃ necessitas ad vngendum. Cum ergo egreditur tunc frica caput eius cum oleis frigidis: sicut est oleum rosatum et de nenufare.

¶ Que dicit in cura sunt manifesta. non tangat eum tina. quia timetur caliditas: equalis enim caliditas in tina que est subiectum densum sic cū magis imprimit ꝙ̃ equalis caliditas aque. et necessitas ad balneandum est plus ꝙ̃ ad vngēdum. quia balneum infrigidat humectat et excludit vapores sed vnctio solum infrigidat et humectat sed non excludit vapores.

¶ De febre effimera que accidit ex frigore et balneatione. Capitulum. xxxi°

Quandoq̃ accidit ex frigore et balneatione cum aquis frigidis vt condensentur pori apparentes et coartentur vapores

fumosi: fm ꝙ dictũ est in illa que ex testuositate quare accidit febris et multotiens perducit ad putridam: et non perducit ad illam febrem nisi quando vapor prefocatus est acutus non suauis. suauis enim nõ generat eam.

¶Signa

¶Sunt eius cause et corpus in ea: in primis cum tangitur non est vehementis caliditatis. Cumqꝫ figitur manus sentitur calor eleuari: et pulsus non est in paruitate: in qua est in in illa que fit ex angustia et tristicia et fame: quoniam non est illic resolutio: sed est velox propter necessitatem: scilicet attrahendi aerem nisi sit frigus vehemens et fortasse declinat ad duriciẽ et oculus non est profundus immo quandoqꝫ est inflatus propter vaporem coartatum: et vrina quandoqꝫ est alba: quoniam caliditas est prefocata: et quandoqꝫ est tincta: quoniam caliditas que resoluitur ex poris expellitur ad viam vrine.

¶Curatio.

¶Cooperiantur in febre donec sudent: cum ergo declinant ingrediantur balneũ et balneentur cum aqua ad caliditatem declini et cum aere calido et embrocentur super ipsos aque in quibus decocta sunt sicut amaracum et anetum et sisimbrium: et fricetur cum eis que diximus que abstergunt poros et mollificant eos: et postponatur in eis inũctio vsqꝫ quo sudent: et fricentur et balneentur cum aqua calida valde. Et oportet vt antecedat balneatio cum aqua balneationem cum aere: deinde inungatur cum aliquo ex oleis dilatantibus poros et fundatur super capita eorum iterũ sicut oleum de aneto et lezeri et de camomilla. Et cibentur de cibis leuibus et aromatizentur. Et sumant in potu vinum album subtile commixtum: et est melius eis ꝙ aqua propter quod est in eo de sudatione et prouocatione. Et inunctio cum oleo aliquo patientibus ex labore est magis iuuatiua ꝙ patientibus ex soliditate.

¶Que dicit in prima parte quantum ad causam et modum euentus eius sunt manifesta et non perducit ad illam scilicet putridam nisi vapor acutus insuauis. suauis enim nõ faceret putridã licet possit facere effimeram: et forte sinocham sine putredine si exuberet in quãtitate. Signa sunt quinqꝫ et satis nota. pulsus velox vbi propter vehementem frigiditatem fit arteria indurata. tunc enim oportet satisfieri necessitati per frequentiã. vrina quandoqꝫ est alba scilicet quando caliditas est obsessa ab exteriori frigore vt fere extinguatur et materia non remouetur ad vias vrine. Et quandoqꝫ tincta est quando materia que per poros consueuit resolui retenta propter opilationem pellitur ad vias vrine.

Sed contra si caliditas est diminuta vel extincta non est febris ¶Dicendum vt patet ex superius dictis non esse incõueniens cum caliditate fere extincta esse febrem sicut in moriente et febre cum anhelitus est frigidus de quo dictum est superius. ¶Pro cura. Uertit intentionem principaliter contra causam scilicet opilationem non negligendo tamen reliquas intentiones. Isti ergo operiantur pannis donec sudent. et declinante febre balneentur in aqua notabiliter calida: ita tamen vt non mordicet: quia poros constringeret septimo terapenti. Et si in ipsa essent decocte alique herbe sicut maratrum idest maiorana anetum et sisimbrium quod est species mente esset magis pororũ dilatatiua. Deinde si oportet succedat balneatio in aere. balneum enim aqueum debet precedere vt poros dilatet et mollificet. aereum autem subsequẽtur materiã sudorosam educat et aquam in poris retentam ne reducens se ad frigiditatem opilet. Postea fiat inunctio cum oleis dilatantibus poros sicut oleuꝫ de lezyri. idest viola sarracenica de aneto et camomilla. postponit autem inunctionem: quia timet opilationem propter viscositatẽ olei quapropter liberius concedit inunctio effimerãtibus et labore ꝙ effimerantibus ex opilatione cum in illis non timeatur opilatio: cibantur autẽ his peractis et cum iam febris declinauerit: et bibant vinum mixtum: quia magis prouocat vrinam et sudare facit.

¶De feb. effimera ex soliditate et aqꝫ stipticis.

¶Capitulum. xl.

Quandoqꝫ accidit illis qui balneantur in aquis stipticitatem facientibus sicut super quam vincit virtus aluminis: aut dragãti vt vehemens fiat spissitudo pororum apparentium quare comprimuntur eorum vapores: et accidit eis quod diximus aliquotiens et multotiens quidem perducit ad putredinem.

¶De signis. Capitulum. xli.

Significant eam cause et quod significatur de nigredine cutis ꝙ si ipsa sit extensa preparata preparatione qua preparantur coria et sicut si tangatur cutis in fusa in aqua draganti: et est dispositio in additiõe caliditatis post tempus: idest nõ statim ex tactu cutis sicut in aliis de illis que accidunt ex opilatione pororum ⁊ pulsus est debilior et minor et vehementioris velocitatis. Et vrina est vehementius alba et tenuis sicut vrina mulieris et non est in corporibus eorum diminutio: neqꝫ in oculis eorum profundatio.

¶Curatio.

¶Oportet vt curetur cum propinquitate curationis eorum qui sunt ante eos. Ueruntamen eis non datur in potu vinũ nisi

post fiduciam vehementie amplitudinis pororum nisi sit condensatio parua. fortasse enim tunc aperit eam vinum. Et oportet vt subtiliatio regiminis eorum sit maior: et mora eorum in aere balnei: et balneatione eorum cum aqua calida maior: et oportet vt tardetur inunctio eorum plus.

¶ Que dicit in prima parte quantum ad causas et modum euentus eius sunt satis manifesta: timet tamen in hac opilatione magis euentum putride quam in opilatione a frigore: cum hec sit fortior. Draganti idest vitrioli: quod est valde stipticum. Signa sunt sicut in litera posita et satis nota.

De pulsu. **Sed de pulsu** dubitatur quomodo sit multum velox ipso existente multum debili et arteria facta per siccitatem inobediente. Rnsio: q forte p velocitatem intelligit frequentiam. Vel dicitur q pp̄ter magnā necessitatem et multitudine fumorum propter fortem opilationem nam nō potente satisfacere per magnitudinem cogitur satisfacere necessitati per velocitatem et frequentiam. Et licet virtus sit debilis et arteria inobediens ad magnificandum: nō tamen ad velocitandū. vrina est alba sicut mulieris: non tamen est tenuis sicut mulieris. Vrine nanq mulierum sunt cōmuniter grossiores vrinis virorum. Cā autem subtilitatis et albedinis vrine est suffocatio caloris a forti opilatione. CVRA est similis curationi effimere de qua statim sermo precessit. Sed quia hec est fortior opilatio timetur magis vinum in hac q in precedente ne inflāmādo et nō aperiēdo ducat ad putridā. Propter ea non conceditur nisi postq confidimus q per balneum et reliqua remedia iam sit facta deopi-
De vino superfluo.
latio: aut nisi opilatio sit parua: et quia paruo tēpore steterit in aquis stipticis. Vinum superfluū et proprie vinosum et antiquum in corporibus repletis et inconsuetis minatur periculum apoplexie aut apostematis cerebri: ppterea primo laborandum est in vomitu vt educatur. pro quo vomitu si non fiat faciliter detur multa aqua tepida. nam aut eum faciet vomere aut reprimet vapores vini: et fiat lenitio ventris cum aqua: vt puta ex bibendo cassiam tractam cum aqua decoctionis prunorum et tamarindorum ad educendum vinū et vapores. et si perseueret dolor capitis fiat flebotomia ad cistandum.

¶ Febris effimera ex vino. Cap. xlij.

Quandoq accidit ex vino feb. effimera. et cura eorum est cura ebrietatis. et fortasse indigent solutione cum aqua fructuum et similib9 et flebotomia et vomitu: et proprie quādo perseuerat dolor capitis eorum. et opz vt ingrediatur balneum post declinationem.

¶ Pro cura ebrietatis redit ad primum tertij. et ad tertiam primi.

¶ Febris effimera ex cibis calidis. Cap. xliij.

Cibi calidi faciunt febrem effimeram sicut illa que est ex sole sed plurimum est cerebralis et in spiritu animali. et illa que fit ex balneo est cordialis et in spiritu vitali. similiter illa que fit ex cibo est epatica et in spiritu naturali.

¶ Cuius curatio. Capitulum. xliiij.

Est prouocatio cum infrigidātibus notis. et solutio nature est melior cum siracost et tamarindis et rectificare epar cum eis que sunt aqua endiuie et oleum et syrupus acetosus ꝛ emplastra infrigidātia ex sandalis et camphora et aqua rosarum et oleo de succo eius et ex succis oleorum infrigidatis actu Et extinctio cum cibis frigidis ꝛ humidis.

Cibi calidi. ¶ Cibi calidi sicut alia cepe aromata. ꝛ huiusmodi calida in tertio aut quarto gradu febrem faciunt effimeram inflammādo spiritus et proprie naturales. Et ex his accipe triplicem modum verum effimere fm triplicem spiritum animalem vitalem et naturalem qui est subiectū calefacti esse quod est causa cōtinēta effimere. ¶ Pro cura vertit intentionem ad educendum cibum calidum ꝛ materias inde genitas, cum siracost idest māna distemperata cum aqua decoctionis prunorum tamarindorum et similium lenientium et infrigidātium. ¶ Secundo vertit intentionem suam ad infrigidandum et confortandum epar quod est spirituum principium naturalium cuius aqua endiuie sumpta cum syrupo acetoso. et conueniens est syrupus de granatis ꝛ orizaccara. Et infrigidādū est epar. et etiam cor cū exterius applicitis compositis ex sandalis. cāphora. et aqua rosata ꝛ succo rosarumq ꝫ sit calidus valet tamen ad cōfortandum sua aromaticitate. ꝛ siir frigidis actu et potētia sicut sempuiuq. solatri et plantaginis. nenufaris et similibus. et regimen in cibo ꝛ potu declinet ad frigidum et humidum.

¶ Et sic cū dei gratia sit finis expositionis huius primi tractatus prime Fen quarti Auicenne.

¶ Principiū sermōis de febrib9 putridis ꝛ cōplementū sermonis est in feb. sanguineis ꝛ colericis.

¶ Tractatus secūdus. sermo vniuersalis de febribus putridis. Rubrica.

Hec rubrica sic exponit. tractatus secūdus est principiū sermonis in febribus putridis de quibus pricipalr agitur in p̄nti tractatu. et est cōplementum in febribus sanguineis et colericis q nō sunt putride sicut sinocha sine putredine. et sicut febris adusta sine causon q pōt fieri absq putredine colere per solā eius adustionem. oēs tn̄ he febres dnr humorales. Deinde sequitur sermo vniuersalis in febrib9 putridis. hec enī est rubrica huius primi capituli.

Putredo accidit aut pp̄ter cibum malū cū est p̄paratus vt putrefiat illud qd̄ generatur ab eo pp̄ter malitiam sue substantie. Aut pp̄terea q velociter recipit corruptionem quāuis sit bone substantie sicut lac. Aut qm̄ est aquosus nutrimenti mali cuius aquositatē recipit sanguis sicut illud qd̄ generatur a fructib9 tardis humidis valde. Aut quoniā est ex illis que nō cōuertuntur ad sanguinē bonū: immo remanet

Aristoteles 4° metheororū. Putrefactio est corruptio cuiusdā i vnoquoq humido pp̄rie et secūdum naturam caliditatis ab aliena caliditate que est ambientis.

remanet humor malus frigidus quem ab horret calor innatus et succedit ei extraneus sicut ille qui generatur a cucumere et citrulo et piris et similibus. Aut malicia artificij eius. Aut hora ipsius Aut ordo eius secundū q̄ scis.

Galenus decl. modi ingenio. Si recte a nobis monstratū est putrefactionem humorum malorū dierū febrium causam esse dabit sanare oportet putrefactionē negligentis extinguere febrem que eam accēdi anticipauit.

Hic tractatus secundus diuiditur in duas partes. In prima parte agit Auicenna de febribus putridis in generali. In secūda in speciali. secunda ibi. (Febres colerice). prima in tres. In prima agit de causis putredinis et diuersitatibus eius. et de diuersitatibus febrium putridarum. In secunda ibi. (Significant). in principio sequentis capituli ponit signa febrium putridarum in generali. In tertia ibi. (Scias) ponit generalem curationem febriū licet forte magis ad intētionem conditoris possit hic tractatus diuidi in tot partes quot sunt capitula. Primum capitulum diuiditur in tres partes. In prima ponit causas putredinis. in secūda ibi. (Et putredo quidem quandoq̄ est cōmunis) ponit diuersitatem putredinis. in tertia ibi. (Et putredo colere) ponit diuersitatem febrium putridarum. Prima in quatuor sicut quatuor sunt cause putredinis: scilicet cibus. opilatio. aer: et hūor. secūda ibi. (Aut propter opilationem). tertia ibi (Aut propter dispositiones extrinsecas). quarta ibi. (Et plurium causarum putredinis). Et licet multe alie possint esse cause putredinis sicut venenum. medicina putrefactiua. accidentia animi. vsus venereorum et similia tamen mentionem fecit de causis contingentibus pluries dans per ipsas reliquas causas intelligere. ¶ Prima pars potest diuidi in septem partes secūdum q̄ septē modis ex parte cibi potest in humano corpore accidere putredo. partes patebunt discurrendo per textum. Prima causa est malitia substantie. idest proprietates cibi per quam nō est paratus et patiatur a calore humano transmutationem perfectam in chilū sicut fungi et fruges collecte tempore pestilentiali carnes crude et similia. vnde genitum ex eo est ad putredinem paratum. et ad hanc causam reducūtur cibi habētes ꝓprietatem indiuidualem nocentē vni hoī et nō alteri sicut in me caseus. ¶ Scđs modus est q: quāuis sit bone substantie est tn̄ ex illis q̄ velociter recipiūt corruptionem: sicut lac. est eñ bone substātie: q: currit proprietas inter ipsum et hoīem vt a calore hūano si hi ꝓportionato et debite aplicato fit in chilū bonū trāsmutabile: sed tñ est ita facile alterabile ꝓpter modū sue substātie vt a calore sibi disproportionato facile putreat. ¶ Tertia cā qñ est cibus nutrimenti mali aquosi cuius aquositatē recipiat sanguis sicut illud qđ gñatur a fructibus tardis humidis. ¶ Pro quo nota q̄ sunt multi cibi aquosi quorū aquositates stomachus et epar separant ab illo: qđ in sanguinē cōuertit. et istorū aquositates nō recipit sanguis. Et quidā sunt quorū aquositas nō facile separatur per primam digōnem nec scđam. et istorū aquositas remanet in sanguine. et sanguis iste qui est calor naturalis: nō habēs sufficiens dñium ad humidū suū regulandū facile putret. Et primi penes Auicēnā scđo canone. ca. primo habēt cōplexionē debilē: et scđi cōplexionē fortem: ita vt non sue substantie facile separentur Exemplum primi. sunt ficus et vue recentes quorum humiditatis, pars magna separatur in prima digestione a chilo. ꝓpterea ventrē leniunt: et a ponibus humiditatis separat pars magna in secūda digestione que multū vrinare facit. et ista habent cōplexionem debilē. Exemplum scđi. sunt sicut persica pruna cerasa et similia quorū hūiditas nō bene separata per p̄mā aut scđam digōnes remanet in sanguine. Et ista habēt cōplexionē fortes in cōparatiōe ad calorē hūanū. l3 absolute. s. in cōparatione ad ignem habeāt cōplexionē debilem. Dicimus aūt absolute h3 cōplexionē et mixtionem fortē cuius ptes nō possunt abinuicē separi p actionē ignis. Fruct⁹ aūt isti dicūr tardi: q: ꝓpter supfluā hūiditatē tarde digerunt sicut persica et c. ¶ Quarta cā est qñ cibi sunt multū frigidi et difficilis digōnis: ex qb⁹ nō est aptus bonus sanguis generari: imo gñatur hūor frigid⁹ crudus cui calor naturalis nō pōt dñari vñ succedit in eo calor extraneus ducēs ad putredinē. et iste modus differt a prio: q: ille ducit ad putredinē merito ꝓprietatis hic aūt merito supflue frigiditatis. Et differt a scđo mō: q: ille est merito modi substātie facilitet ad putredinē paratus. Et differt a tertio: q: ille parat ad putredinē merito hūiditatis supflue. Exemplū hui⁹ quarti modi sunt cucumeres citruli et pira. cucumeres aūt sunt qui nostro idiomate vocant taliter frigidi in scđo. citruli autē sunt minores adhuc frigidiores et deteriores: ex q̄bus hūores grossi frigidi gñantur q̄ putrentes ꝓpter cām dictā sunt cā febriū cronicarū flegmaticarum. Pira slr nō oīa: sed illa maxie q̄ sunt strāgulosa et nō pñt comedi nisi cocta. ¶ Quinta cā est malitia artificij vt cū cibi nō debite coquātur aut indebite preparentur sicut cū pisces cum lacte miscentur aut cū pisces elixi tenētur cooperti. cōuertunt eñ in venenū. sexta tertij. ¶ Sexta causa est hora cibi siue tempus inconueniens. s. quādo sumitur cibus super alio semidigesto. prohibetur enim digestio primi per aduentū secūdi: et forte vterq̄ corrumpitur. ¶ Septima causa est ordo malus vt cum cibus grossus preponitur subtili qui subtilis primo digeritur et cum non possit pelli extra stomachum cum nō amplius sit aptus pati a calore stomachi et naturalis patitur ab eo tanq̄ a calore absolute et putrefit. Et hec oīa debent esse scita tertia primi capto. de regimine ei⁹ qđ comeditur et bibitur. iđ dicit sm q̄ scis. Sunt aūt preter has alie cause sicut nimia quātitas cibi aut paucitas eius de quibus. 13ª. tertij: sed per istas septem ab Auicenna positas possunt reliq̄ intelligi. Quid autem sit putredo dicetur.

¶ Aut ꝓpter opilationē prohibentē respirationem et euentationē ꝓpter complexionē corporis malam cū non potest digestionem facere bonam.

¶ In hac pte ponit scđam cām putredis q̄ est opilatio. Et diuidit in quatuor ptes. in prima ponit q̄ opilatio est causa putredinis mediāte mala cōplexiōe quā opilatio causat. In secūda ostēdit q̄ opilatio est causa putredinis debilitādo virtutē. In tertia ponit qb⁹ modis mala cōplexio cāt putredines. In q̄rta oñdit q̄ño opilatio et effect⁹ ab ipsa pendentes sunt reciprocit: sese mutuo augēt et fouent. scđa ibi. (Et sunt iterū virtutes) 3ª. ibi (Et hui⁹ q̄dē cōplo). 4ª ibi. (Et iste cause sunt). ¶ In pria pte dicit q̄ putredo fit aut p cibos sicut dictū fuit: aut p oplonē ad quā oplonē sequitur ꝓhibita trāspiratio: q: ꝓhibet aeris fridi ispiratio et ipsi⁹ feti cali et inutilis simul cū vaporib⁹ expira-

tio. Et sequitur etiam prohibita euentatio: quia calidum actuale tam spirituum ꝙ mẽbrorum nõ potest debite infrigidari, ad prohibitam autem respirationem et euentationem sequitur mala cõplexio que fm plurimum est calida saltem in principio licet postea tandem fiat frigida cum spiritus corrumpuntur et calor extinguitur. Ad complexionem autem malam sequitur mala digestio per quam malam digestionem humor de nouo generãdus fit malus: et qui genitus est corrũpit.

¶ Et sunt iterum virtutes de illis que nõ faciunt in cibo aut humore aliquid propter priuationem respirationis humorum quare dimittunt eum crudum.

¶ In hac parte secũda ostendit quomodo virtutes debiles sint causa putredinis: quarum virtutum debilitas sequitur opilationem propter priuationem respirationis. nõ enim faciunt in cibo neqꝫ in humore aliquid: quia dimittunt eum crudum: et quando est crudus nõ regulatur a virtute q̃re capit a calore agente vt elemẽtaris: et sic paratur ad putredinem et putrefit cum calor in nobis rarissime habeat vim adustiuam.

Sed dubitatur quia videtur ꝙ hec causa non differat a prima, nam virtus nõ debilitatur nisi propter malam complexionem sequentem opilationem.

¶ Dicendum ꝙ in prima causa licet sit mala complexio et debilitas virtutis sicut in secunda: attamen aliud est humorem non regulari a virtute: et aliud est ipsum alterari propter maliciam complexionis agentis in ipsum sicut fit in prima causa. In secũda autem solum derelinquitur a regimine nature mala complexione non concurrente positiue ad ipsius putredinem. ¶ Nota etiam ꝙ multotiens accidit ꝙ stante debita complexione membri cum sufficientia spirituum virtus tamẽ non sufficit bene digerere: eo ꝙ anima est alteri operi intenta. sicut accidit in illis qui ꝓfunde speculantur Sicut enim attenti fortibus imaginationibus del ata sub oculis non videmus. secũdo de anima. sic etiam attenti fortibus imaginationibus non bene digerimus: fm plurimum tamen virtutes deficiunt ab operando propter defectuꝫ in spiritibus aut membris.

¶ Et huiusmodi quidem complexio aut generat humorem malum aut corrumpit id quod generat propter abbreuiationem suam in digestione: et quia mouet eum motu pigro.

Mala complexio cã putrefactionis.

¶ In hac tertia parte ostendit ꝙ mala complexio est causa putredinis tribus modis. ¶ Primus. q: generat humorem malum siue generet ipsum per digestionem corruptam. sicut quando stomachus generat flegma acetosum aut rem fumosam qualis non debet in stomacho hominis sani secundum speciem generari. et sicut epar generat coleram vitellinam aut citrinam siue generet humorem malum per digestionem diminutam per remissionem. sicut si generaret sanguinem flegmaticum non decoquendo chilum sufficiẽter aut per digestionem diminutam per intensionẽ sicut si generaret sanguinem nimis calidum nimis excoquendo chilum. ¶ Secũdus modus est: quia corrumpit illud quod generat per diminutioneꝫ suã quia generando corrũpit illud quod generat corruptione proxima in putredinem: quia deficit a perfectione digestionis quomodocunqꝫ deficiat et non est differentia inter causas primam et secũdam: nisi q: in secunda generando disponit ipm dispositione proxima ad putredinem: sed in prima non. ¶ Tertius modus est: quia mouet ipsum motu pigro ad finem suum. quare tardatus capitur a calore extraneo et putrefit siue illum humorem actu generet siue iam generatus sit. nam cum a virtute digerente mouetur subiectum a terminato in terminatum per viam terminatam sicut quando de cibo fit chilus: et de chilo sanguis: et de sanguine humiditates secũdarie nisi debita velocitate agat: quandoqꝫ preoccupatur materia a calore extraneo et non peruenit ad suum intentum: sed putrefit sicut chilus bene digestus in stomacho putrefit quando non potest transire per pileron: eo ꝙ in pileron est aliquis cibus nõ digestus viam preoccupans. Exemplum huius est vas plenum aqua quod circunducitur qđ tamẽ aqua non cadit deorsum si circunducatur velociter dato quod aliquando fundus vasis sit supra aquam. Si vero tarde circunduceretur tunc caderet deorsum et motus rectus preoccuparet motum circularem.

¶ Et iste cause sunt iuuantes in generatione opilationis generantis putredinem.

¶ In ista parte ponit ꝙ opilatio et effectus sui reciproce se augent et fouent. Nam iste cause: scilicet mala cõplexio et debilitas virtutis sunt iuuãtes in generatione opilationis generando humores malos qui opilant. que opilatio est causa putredinis causando malam complexionem et debilitando virtutem.

¶ Aut propter dispositiones extrinsecas ex aeribus malis sicut est aer pestilentie et aer lacunarum et locorum infusorum in quibus madefiunt res vt linum et aspaltum. Et quandoqꝫ aggregatur de eis numerus rerũ plurimus.

De aere corrupto.

¶ In hac tertia parte ponit tertiam causam putredinis dicens ꝙ putredo fit propter dispositiones extrinsecas ex aeribus malis. sicut est aer pestilens et aer lacunarum siue paludum et aer locorum infusorum in quorum aquis ponuntur res ad macerandum sicut linum et aspaltũ. aspaltus autem est iuncus ex quo fiunt in hispania funes sicut apud nos fiunt ex canabe qui etiam funditur in aquis vt maceretur. nam aque ille et si sint laudabiles putrent cum huiusmodi infundũtur in eis. et vapores ab eis eleuati corrumpunt aerem: qui inspiratus simul cum vaporibus illis putrefacit humores. Aer tamen pestilentialis preter putredinem habet proprietatem venenosam qua inducit malignam putredinem paruo tempore occidentem. et ideo febres pestilentiales sunt febres acutissime. febres autem pendentes ab aeribus putridis non habentibus hanc proprietatem venenosam secundum plurimum sunt cronice. Et quandoqꝫ agregatur numerus rerum idest causarum putredinis: quia plures simul concurrunt ad causandum putredinem scilicet cibus opilatio aer ⁊c.

¶ Et plurimum causarum putredinis humorum est aut propter multitudinem humoris: aut propter grossitudinem suam aut viscositatem sui.

¶ In hac

¶ In hac quarta parte ponit quartaꝫ causam putredinis sumptam ex parte humoris. Et diuidit in tres. in prima narrat istas causas. in secunda excusat se. in tertia dat modum quo ex humorum talibus dispositionibus coadiuuantibus alijs causis fit putredo. secunda ibi. (Et cause). tertia ibi. (Ergo quando fecerint). In prima dicit ꝙ plurimum causarum putredinis est ex malis dispositionibus humorum: scilicet propter multitudinem aut viscositatem aut grossitiem eorũ. Cuꝫ enim hũores sunt multi nõ possunt bene a calore regulari. suffocatur enim et opprimitur a multitudine. ⁊ multitudo etiam est causa opilationis est causa putredinis. similiter grossities et viscositas vt est apud Auicennã secũda primi.

¶ Et cause multitudinis humorum et viscositatis et grossitiei humorum sunt note: et inceptio opilationis est nota.

¶ In secunda parte dicit ꝙ cause multitudinis grossitiei et viscositatis humorum sunt note: scilicet secunda primi. Et similiter inceptio opilationis idest causa quare incohoet opilatio est nota. Sunt etiam nota signa opilationis ex dictis secũda primi. et in tertio canone in multis locis. et ideo de istis nõ oportet hic dicere.

¶ Ergo quando fecerint opilationem accidit putredo propter euentationis priuationem proprie cum fuerint succedẽtes motibus in non sua hora super repletionem ⁊ nauseatiuam satietatem: et balneationes similiter: aut sol calidus: aut sumere calefacientia super repletionem: et dimissio cautele obseruationis digestiõis in stomacho et epate. Et succurrendi defectui si acciderit propter calefactionem amborũ in epithimatibus et vaporatoribus.

¶ Hec continuatio ponitur hic continuando nõ inferendo quãdo humores aut multi aut grossi aut viscosi fecerint opilationem: tunc accidit putredo propter prohibitionem euentationis. et maxime accidit putredo. quando cõiungitur vna aut plures de causis sequentibus. ¶ Prima cum motus fuerint succedentes his opilationibus ⁊ proprie facti in hora non conuenienti scilicet super repletionem ⁊ nauseatiuam satietatem. ¶ Secũda est balneatio in aqua aut in stufa succedens opilationi. et proprie si cum opilatione sit repletio aut nauseatiua satietas. ¶ Tertia sol calidus tali hora. ¶ Quarta sumere calefacientia sicut piper zinziber et similia. ¶ Quinta dimissio cautele obseruande pro bona digestione stomachi aut epatis scilicet in quantitate et qualitate ciborum et quibusdam alijs auxilijs necessarijs quibusdam hominibus sicut quidam portant circa stomachum pellem vulturis vel agninam. ¶ Sexta dimissio cautele ad succurrendum defectui: idest nocumento maxime stomachi aut epatis si acciderit cum calefactorijs epithimatibus et ceteris huiusmodi aliquando calefacientibus aliquando infrigidantibus secundum exigentiam nocumenti inducti.

Sed dubitatur hic de ꝗ̃tuor causis datis dictis. primo motus prohibet putrefactionem. quarto methaurorum ergo nõ est causa putredinis. ¶ Item balneatio in aqua calida resoluit et minuit multitudinem ⁊ repletionem. secunda primi capitulo. Quidã ornate loquentium. Et similiter sol calidus fortificat calorem et resoluit superflua. res autem calide sicut piper et zinziber fortificant digestionem et resoluunt superflua. quare prohibent putredinem. ¶ Ad hoc respondetur ꝙ stomacho multum repleto cibo et epate chilo et venis humoribus fortes motus succedentes. proprie stante opilatione agitant has humiditates et agitando calefaciunt et cum nõ possint bene a calore naturali regulari tum propter opilationem: tuꝫ propter multitudinem succedit in eis extraneus. Balneũ autem et sol calefaciunt et trahunt spiritus a centro ad circunferentiam: vnde calor innatus circa membra digestiõis debilitatur ⁊ per calorem rerum suprascriptarum humiditates calefiunt qui calor agit elemẽtaliter. Similiter res calefaciẽtes sumpte in his casibus calefaciendo ad putredinem cito disponunt: quia humiditates ille nõ regulantur: sed tamen nõ in omnibus sunt iste res calefacientes causa putredinis sicut in illis quorum virtus regitiua est fortior ad prohibendum putredinem ꝙ̃ res suprascripte ad ipsam causandam sicut in rusticis et his qui consueti sunt similibus inordinationibus. ¶ Sed ad argumenta. ¶ Ad primum dicitur ꝙ motus prohibet putredinem illarum rerum que pro sui conseruatione a putredine nõ indigerent aliquo speciali cõseruante sicut aque: sed tamen multotiens preparat ad putredinem ea que indigent aliquo speciali conseruante sicut humiditates nostri corporis. Similiter non sequitur ꝙ si balneum et sol resoluant superflua ꝙ non sint causa putredinis sui: precipue cum occurunt corpori hominis et conditionibus indebitis. ¶ De medicinis autem calidis dicitur ꝙ debite administrate et in corporibus frigidis et quando oportet iuuant: sed indebite administrate nocent.

Dubitatur vtrũ putredini sit semper adiuncta opilatio aut prohibita transpiratio. Arguitur ꝙ sic. primo ex Galeno. xi. terapeutice. ¶ Item Auicenna in parte presenti ponens modum quo humor multus grossus et viscosus causat putredinem dicit ꝙ eã causat mediante opilatione.

In oppositum arguitur. quia nulla existente opilatione potest calor extraneus corrumpere humores et membri caliditatem naturalem cum ceteris circũstantijs ad putrefactionem requisitis igitur potest esse putrefactio absq ꝙ ei coniuncta sit opilatio ⁊ absq ꝙ sit coniuncta prohibita trãspiratio que est effectus opilationis.

Pro decisione dubij notandum ꝙ ire pertinent isti termini opilatio obstructio prohibita transpiratio prohibita euentatio. Opilatio autem proprie sumpta est clausio vie siue i orificio siue in aliqua parte intermedia. Obstructio autem est clausio orificij et proprie pororum. prohibita vero transpiratio est prohibitio exitus aeris facti inutilis. ideo dicta est transpiratio quasi vltra spiratio. Aer enim spiritus dicitur et sic prohibitio exitus vaporum et aeris facti inutilis dicitur prohibita transpiratio. Euentatio autem dicitur quasi ventiactio infrigidans caliditatem superfluam spirituũ ⁊ mẽbrorũ que necessaria est pro ipsorũ cõseruatione. Prohibita aũt euẽtatio dicit eũ ꝓhibet actio vẽti vel aeris debẽtis huiõi calidũ refrige-

ritate ne superfluat que prohibita euētatio maxime fit cum prohibetur aeris frigidi ad aliquem locū trāspiratio propter alicuius vie opilationē.

His premissis sint he cōclusiōes ad quesitum responsiue ¶ Prima. possibile est esse putrefactionem in humano corpore absqꝫ opilatione idest preternaturali clausione alicuius vie vel orificij. patet conclusio de chilo putrente in stomacho: aut de humore putrente in aliquo corpore latarū viarum tēpore pestilentie. ¶ Scđa conclusio. possibile est in humano corpore esse putrefactionē absqꝫ ꝓhibita transpiratione que sit causa efficiēs aut cōcomitans. ꝓbatur qꝛ possibile est in aliquo humore esse putrefactionem in sui principio in quo humore sit proprius calor extraneus. nondum tamen vapores sunt educti ad sui corporis superficiem tunc patet ex diffinitione putrefactionis inferius ponenda ꝙ ibi est putrefactio. ꝛ tamen ibi nō est ꝓhibita transpiratio cum ibi nulli sint vapores qui transpiratione indigeant. ¶ Tertia conclusio possibile est esse putrefactionem absqꝫ prohibita euentatione que sit causa efficiens aut cōcomitās ꝓbatur. qꝛ possibile est in aliquo humore vel mēbro fieri putrefactionem quāuis suus calor euentetur quantū debet euentari qui calor si fieret remissior: adhuc esset magis preter naturam. igitur cōclusio vera. assumptum patet. quando aliquid putresceret ꝓpter nimiā frigiditatem sicut in his que congelantur et sunt vicina congelationi.

¶ Quarta cōclusio. de intentione auctoris nō potest esse putredo cum febre quin ibi sit prohibita transpiratio et ꝓhibita euentatio saltem cōcomitanter. ꝓbatur. nā semper in febre putrida vapores putridi ad cor perueniunt qui non sufficiēter trāspirant. Similiter semper in corde febriēte est caliditas preter naturam euentatione indigens. Hic tamen esset instantia de corde febriente cuius calor esset remissus respectu caloris sibi debiti. ¶ Sed ad hoc pōt patere rūsio ex dictis superius Ex his tandem patere potest putrefactionem ꝰm plurimum esse coniūctam opilationi que sit causa efficiens aut cōcomitans.

Galenus scđo de differentijs febrium auctoritate Aristotelis. Videtur quidē recte Aristo. dixisse: putrefactionem a calore extraneo fieri: dixit autē extraneum exteriorem: nō innatum neqꝫ proprium vniuscuiusqꝫ eorum que sunt: nā hic qdē coquere aptus natus est: extraneus vero corrumpere quod est putrefacere.

¶ Et putredo quidem quādoqꝫ est communis corpori: et quādoqꝫ est in membro propter debilitatem suam: aut propter vehementiam caliditatis sue extranee et sue acuitatis: aut doloris eius.

¶ In ista parte ponit diuersitatem putredinis. et habet hec pars duas partes. In prima parte ponit diuersitates putredis contingentes merito loci. In secūda ibi. (Et humor recipiens) ponit diuersitatem putredinis contingētis merito humorum putrētium. ¶ In prima dicit ꝙ putredo quādoqꝫ est communis corpori: quādoqꝫ est in membro determinato propter causas quatuor. primo propter debilitatem suam. secūdo propter vehementiam caliditatis sue extranee. tertio propter acuitatem suam. quarto propter dolorem eius. ¶ Nota igitur primo ꝙ per putredinem hic debes intelligere humorem putridum: sed per esse cōmune toti corpori intellige ꝙ humor putridus sit in ambitu totius sicut in tertiana interpolata quando materia colerica esset sparsa hora paroxismi extra venas in omnibus poris corporis extrinsecis et in tertia continua in venis paruis ad membra extrinseca terminatis. Sed minus proprie dicitur putredo cōmunis toti quando materia putrida est contenta in venis siue concauitatibus que sunt deputate ad retinendum humorem communem toti. sicut si putredo esset cōtenta in vena chili aut vena porte aut arteria adorti aut in corde aut in stomacho. Dicitur autem esse in mēbro determinato quando non esset in ambitu totius: sed in loco determinato sicut in pleura inguine cota pectore et similibus siue sint organica siue cōsimilia: in quibus materia coadunatur propter causas in textu dictas: scilicet ꝓpter debilitatem illius membri. que debilitas potest esse in virtute digestiua: ita vt non bene digerat nutrimētum sibi aduenienς: quod remanens ibi non digestum putrefit. et potest esse debilitas virtutis expulsiue nō expellentis superfluitates que necessario in quacunqꝫ digestione multiplicantur. et quocunqꝫ istorū modorū adunatur humor putridus in loco per viam paulatine congestionis siue apostemēt siue nō. Aliquando potest esse debilitas expulsiue humorum fluentium ad membrum vel virtutis resistitiue siue respulsiue superfluorū ad ipsum venientium: que tamē est vna virtus: sed effectus sunt diuersi. aliud enim est resistere ne humores fluāt ad aliquod membrū. aliud est postꝙ fluxerunt ipsos expellere. Propterea secūdum diuersos effectus sortitur diuersa nomina. Et propter huiusmodi debilitatem coadunantur humores putridi per viam defluxus siue apostemēt: siue nō. hec autem virtutis debilitas existens in aliquo membro aliquando est absoluta comparando membrum ad medium sui generis: aliquando est respectiua. verbi gratia. esto ꝙ stomachꝰ sit fortis: potest tantum accipi de cibo: et ita difficilis digestionis ꝙ nō poterit neqꝫ digeri: neqꝫ expelli quin prius putrefiat. Similiter intestinis existentibus fortibus stat materiam tanto impetu ab alijs membris moueri ꝙ intestina nō poterūt resistere: imo recipiēt ꝓpter respectiuā ꝛ nō absolutā debilitatē. ¶ Secūda cā est vehementia caliditatis trahentis ad se humores aliorū membrorum. vt dicit Gal. scđo de differentijs febrium. ꝛ nos experimur ꝙ fricando membrum ad ignem rubefit et tumescit ꝓpter attractionē sanguinis ꝛ aliorum humorum ad ipsum. ¶ Tertia causa est acuitas caliditatis quando est coniuncta siccitati. ita vt mordicet. aliter. acuitatis sue: scꝫ membri. fortis enim acuitas sensus mēbri facit vt a quacūqꝫ causa facile patiatur. ¶ Quarta causa est dolor membri qui est causa attractiōis humorum: quia natura nō vtens preuisione intendens succurrere membro dolenti transmittit spiritus sanguinem et alios humores cum sanguine qui indebite ibi retenti putrent.

¶ Et humor recipiens putredinē aut est colera talis modi vt ab ea vapor egrediatur qui sit subtilis fumosus valde. Aut sanguis talis modi vt euaporet ab eo vapor subtilis. Aut flegma talis modi vt illud qđ euaporat ab eo sit vapor spissus. Aut melācolia talis modi vt illud quod euaporat ab ea sit vapor fumosus pulverulentus.

¶ In parte ista ponit diuersitatem putredinis cōtingentis merito humorum. Et dicit ꝙ humor recipiens putredinem idest qui putrefit et est subiectū putredinis: aut est colera talis modi. i. nature vt ab ea vapor egrediatur: q̄ ē fumosus subtilis valde aut est sanguis talis modi vt ab eo vaporet vapor subtilis:

por subtilis: et nõ dicit fumosus: quoniam vapores sui sunt humidi non sicci actu fumosi: aut flegma talis modi: vt vapor suus sit spissius: aut melancolia talis modi: vt quod vaporat ab ea sit vapor fumosus puluerulentus: et quia est admixtus partibus terreis propterea fumante melancolia apparet in lingua sicut lutum terreum. et climia non fit nisi ex effumatione metallorum. ¶ Nota primo q̃ nõ fuit intentio Auicenne q̃ solũ humores primi putreant: immo possunt putrere membra ⁊ humiditates secunde lac chilus et similia: sed facit solum mentionem de humoribus: eo q̃ frequẽter putrent. et sunt frequenter causa febrium putridarum. Alia ratio et per humores dedit alia intelligere. nõ enim est dubiũ q̃ humiditates secunde possunt putrere et facere febrem putridam. illud raro tamen accidit et iam vidit febricitem ex spermate putrido per cuius expulsionẽ sanat⁹ est Simil'r putrent vermes et faciunt febres. ⁊ similiter membra et reliqua huiusmodi.

Sed dubitatur vtrum spiritus possit putrefieri.

¶ In quo dubio tenẽde sunt iste cõclusiones. ¶ Prima omne mixtum potest putrefieri preter flammam
Aristoteles. ignis. Hec cõclusio est de mente Aristote. quarto metheurorum. vbi dicit q̃ omnia putrescunt preter ignem. Huius autem ratio est: quia in omnibus mixtis calidum suum potest fieri impotens ad proprium humidum regulandum preter quã in flamma ignis propter sui caloris intensionem ⁊ paucitatem sui humidi. quapropter suo humido appropriatur adustio nõ putrefactio. ¶ Secunda conclusio. spiritus licet raro: possunt tamẽ putrefieri: q: habent calidum intensum cum paucitate sui humidi. Raro ergo contingit q̃ sua caliditas nõ possit proprium humidum regulare. ¶ Tertia cõclusio. aliqua febris effimera est putrida. patet de spiritibus putrentibus in sinistro vẽtriculo cordis: immo potest esse pestilẽtialis si accidat in eis putredo per aerem pestilentialem ad cor inspiratum. Auctores tamen de hac effimera putrida nõ fecerunt mentionem propter raritatem sui euẽtus: ⁊ quia curatur sicut reliqu͛ effimere li3 putrida pestilẽtialis exigat pro sui curatione q̃ frigida sumpta ⁊ applicata sint confortatiua virtutis vitalis et a putredine preseruatiua. ¶ Notandum q̃ li3 aliqua colera sit certo sanguine grossior. ⁊ similiter certo flegmate. et consequẽter vapor suus sit grossior vapore ab illo sanguine et flegmate eleuato. ¶ Auicenna tamen dicens vaporem colere esse subtiliorem vapore sanguinis ⁊c. intellexit huiusmodi comparationem seruata paritate humorum in situ sue latitudinis vt subtilis subtili: grossus grosso: mediocris mediocri comparetur. Quomodo autem vapor et humor sint causa coniuncta feb. dictum fuit superius in questione de maioritate morbi. ¶ Notandum secundo. q̃ li3 aliqua putredo possit esse sine
De putredine. istorum vaporum eleuatione: attamẽ putredo faciens febrem putridam nõ potest esse sine horum vaporum eleuatione quantumcunq̃ humor putridus possit esse in ventriculo cordis ⁊ possit se solo causare febrẽ: attamẽ quandocunq̃ h3 tantum caliditatẽ putredinalem que sufficiat ad causandum febrem: tũc ab eo vapores putridi eleuabuntur adiuuãtes ipsũ in causando feb. quapropter nunq̃ est febris. putrida quin vapor putridus cõcurrat ad ipsa3 causandã. li3 humore euacuato possit per tẽpus remanere vapor putridus cõseruãs febrem. quapropter semp vapor est causa cõiuncta feb. si febris putrida fuerit: licet nõ semp humor. Possemus tamẽ aliter dicere ⁊ cõformius determinationi superius facte de causa cõiuncta morbi in questione de maioritate morbi: q̃ etiã humor postq̃ est eũatus est causa cõiuncta feb. causans ipsam per aliquid sui. s. per vaporẽ. sicut etiã dicimus forte esse causam mortis platonis: qui cum fecerit iaculũ in platonem moriatur anteq̃ iaculus attingat platonẽ. ⁊ for. esse causa3 gñationis platonis: qui post missionem spermatis in matricem moriatur anteq̃ plato aiatus sit. ¶ Hic q: facta est mentio de putredine ⁊ putrefactiõe dignũ est declarare quid sit putredo: q̃d putrefactio. et quõ putrefactio differt a cõbustione. Horum tamen declarationẽ decreui ponere in fine huius capituli: q: aliqualiter plixa est. ⁊ sic deinceps questiones longas si que erunt ponam in fine capitulo℞ ne textus expositio interrũpatur.

¶ Et putredo quidem colere facit tertianam: et putredo sanguinis facit continuã et putredo melãcolie facit quartanam et q̃ currunt cursu eius. et putredo flegmatis similiter vt multum facit quottidianam et que currunt cursu eius.

Postq̃ in parte precedenti posuit causas putredinis et diuersitatem eius. Hic ponit diuersitatẽ febrium putridarum. et diuidit in tres partes. In prima ponit diuersitatẽ febrium putridarum ẽm diuersitatem hiorum. In secũda ponit diuersitatem earu3 ẽm diuersitatem locorũ. In tertia ponit quasdam diuersitates magis speciales cum quibusdam canonibus. scđa ibi. (Et sanguinis locus). tertia ibi. (Et iste quide3 febres). In prima parte dicit q̃ putredo colere facit tertianã. putredo sanguinis facit continuam. putredo melancolie facit quartanam et que currunt cursu eius. putredo flegmatis facit quottidianã et que currunt cursu eius. ¶ Notandu3 primo. q̃ li3 colera faciat tertianã tam cõtinuã q̃ interpolatã: ⁊ flegma et melancolia faciãt quottidianã et quartanã tam cõtinuam q̃ interpolatam: tñ faciunt cũ putrent etiam alios modos febriũ nã colera facit causonem. ⁊ similiter flegma salsum. ⁊ melãcolia facit quintanã ⁊ sextanã vt infra in pprio caplo. Et est possibile q̃ melancolia putrens in locis ppinq̃s cordi faciat cõtinuã nõ hñtẽ manifestã exacerbationẽ de quarto in quartũ. attamẽ Aui. facit solũ mentionẽ de febribus ẽm plurimũ ab his humoribus cõtingentibus. sicut etiã est possibile. li3 rarissime accidat sanguinẽ posse facere interpolatam. ¶ Notandũ scđo q̃ cũ dixit q̃ flegma et melancolia faciunt quottidianam ⁊ quartanam ⁊ que cur- Pituita cum
runt cursu e⁹. i. alias feb. similes illis. flegma enĩ atra bili.
preter quottidianã cõiter cõtingentẽ facit sincopalẽ humorosam empialã lipariã diurnã nocturnã et similes q̃ currũt cursu quottidiane q̃tũ ad multa accñtia ⁊ modũ periodicãdi. ⁊ facit causonem multũ differẽtẽ a quotidiana cõiter ɔtingente in accñtibus et modo paroximandi. Et etiam facit aliquando quandã febrem vniformem in qua nõ apparet manifesta periodicatio de die in diẽ sicut sepe vidi. lic3 in multis accidentibus assimiletur quottidiane cõiter contingenti. ¶ Et melancolia facit interdum febrem vniformem que est sicut cõtinua conclusa. ⁊ facit quintanam sextanã. Non autẽ addidit in sanguine et colera: et quod currit

cursu eius. q: licet alique diuersitates possint accidere preter cõclusam proportionatam sanguini: q: sanguis potest facere interpolatã ⁊ preter tertianam proportionatã colere: q: colera facit causonem ⁊ sincopalem diminutam. ille tamẽ diuersitates sunt pauciores et rarius contingentes. Uel dic q̈ potuisset facere si voluisset: et q̈ dedit per istas pertinentes flegmati et melãcolie illas intelligi. ¶ Hic cadit questio pulcherrima ⁊ difficilis de periodicatione. Cuius determinationem: q: prolixa est reseruabo in fine capituli.

¶ Et sanguinis locus est intra venas. Colera autẽ et flegma et melancolia quãdoq̃ putresciũt itra venas ⁊ quãdoq̃ extra venas

Aristoteles de historijs aialium. Sanguis venas vasa sibi habet nec in vllo alio nisi in corde preter venas cõtinetur Sanguis si integer est ⁊ non natura vel morbo viciatus rubet: et dulcis saporis est.

¶ In parte presenti ponit diuersitatem febrium ſm diuersitatem locorũ in quibus putrent humores. et diuiditur in duas partes. In prima ponit loca in quibus ſm plurimum putrent humores. In scḋa parte ponit que febres sequunť ſm illorum locorum diuersitatem. scḋa ibi. (Et quando putrescunt extra venas). In prima parte dicit q̈ locus sanguinis scʒ vbi putret ſm plurimũ est intra venas colera autẽ flegma et melancolia quandoq̃ putrescunt intra venas quandoq̃ extra quasi indifferenter. ita q̈ putresciũt itra venas sicut extra.

Dubitatur vtrũ sanguis possit putrefieri extra venas. ¶ In quo dubio est tenendum q̈ sic: q: in quocũq̃ loco reperitur sanguis ibi põt putrefieri: sed in multis locis reperitur extra venas: vt puta in ventriculo dextro cordis in poris membrorũ. et in his duob' locis naturaliter continetť. lʒ in poris membrorũ non cõtineatur sub dispositionibus ꝓprijs sanguinis cum iam dealbetur transiens in duas humiditates. Reperitur aũt preternaturaliter in cõcauo pectoris in stomacho in intestinis in vesica et poris mẽbrorum: ꝓpter cõtusiones aut qñ facit apostema. Et certum est q̈ in oĩbus his locis põt putrefieri: ⁊ tamẽ cũ incipit putrefieri adhuc remanet sanguis per certũ tẽpus. vt vult Aui. in ca. de feb. sanguis. ¶ Scḋa cõclusio ad intentionem Aui. ⁊ ceterorum auctorũ ſm plurimuʒ cum facit febrem putridam putret intra venas. ¶ Tertia cõclusio ceteri humores in naturali dispositione indifferenter cõtinentur intra venas et extra. Colera nanq̃ naturaliter cõtinetur in chisti fellis que est eius receptaculum. Melancolia in splene. flegma in stomacho in intestinis et iuncturis. Similiter ad intra venas naturaliter continetur. ⁊ cõsequenter sequitur q̈ ad intra venas et ad extra indifferenter possunt putrefieri et facere febres putridas. ¶ Ad Auerroyʒ aũt tertio colliget dicentẽ q̈ sanguis nõ reꝑitur actu nisi i venis. Similr ad Aristo. tertio de historijs aialium dicentem q̈ nõ reperitur extra venas nisi in corde dicendũ q̈ intelligũt i naturali dispositiõe ⁊ sibi ⁊ corpi. q̈ pmũ eñi incipit esse in loco ꝓter q̈ in corde aut venis tã pmũ incipit p̃ternaturaliter disponi.

Auerrois.

Aristoteles.

¶ Et quando putrescunt extra venas et non est causa alia: neq̃ est putredo in apostemate intrinseco qḋ det cordi putredinẽ continuam faciunt periodos quos diximꝰ Sed vnicuiq̃ accidunt: et eradicanť quãuis flegmatica nõ eradicetur: quin ibi sint reliquie occulte.

¶ In parte ista ponit diuersitateʒ feb. ſm diuersitatem locorũ in quibus putrescunt. Et diuiditur in duas. primo ponit has diuersitates. scḋo posuit causam earum precipue cõtinuitatis et interpolationis. scḋa ibi. (Et scḋ. quidẽ putredinis). Prima in quatuor. in prima ponit quales febres fiũt cum putredo est extra venas. scḋo quales qñ putredo est intra venas. tertio quales quando est intra venas dñs aut cordi vicinas. quarto quales fiunt quando putredo est solum in venis paruis nõ vicinis cordi. secũda ibi. (Et quando putresciũt). tertia ibi. (Et quãdo putredo est itrinseca) quarta ibi. (Cum autem sunt). In prima dicit q̈ quando materie facientes febres putrescunt extra venas: tunc faciunt febres interpolatas cum modis parocismorum suprascriptoruʒ: scilicet flegma de die in diem: colera de tertio in tertium. et melancolia de quarto in quartum: que omnia vera sunt obseruatis duabus cõditionibus. prima q̈ propter multitudinem materie nõ fiant diuersi parocismi. quorum vnus alterum subintret aut q̈ parocismi sint ita longi propter multitudineʒ materie vt primo non finito alter incipiat. ¶ Primus casus accidit quando cõiunguntur plures febres quarum quelibet esset interpolata: sed omnes simul continue affligunt propter multitudinem et grossitiem materie. ¶ Secundus casus accidit aliquando in flegmatica: aliquando in tertiana nota: quarum parocismi sunt due tertiane: que adeo prolongantur vt sequẽs subintret precedentẽ: et hos casus tetigit cũ. dixit. et non est alia causa. ¶ Secũda cõditio q̈ nõ sit aliquod apostema intrinsecum: quod det cordi putredinem continuam ꝓpter propinquitatẽ aut magnitudinem non eñi est necessarium oẽ apostema intrinsecum cuius materia putreat facere febrẽ continuam: vt superius dictum fuit. ¶ Subdit in fine quãuis flegmatica non eradicetur quin ibi sint reliquie occulte feb. quod accidit propter propinquitatẽ parocismorũ. scḋo q: materia putrens est multa ⁊ viscosa. vnde nõ sit sit integra resolutio. lʒ tamẽ reliquie iste que cõiter durant sex horis inter vnum parocismum ⁊ aliũ nõ debeant dici feb. sed neutralitas qdã. in alijs aũt interpolatis sit integra eradicatio obseruatis duabꝰ p̃mis cõditionibꝰ.

Sed dubitatur quare nõ fecit mentionem de sanguine quem periodum seruet cum putret extra venas. ¶ Dicendum q̈ hoc nõ dixit. q: iã dixerat sanguinẽ putrere ad itra venas ſm plurimũ: ⁊ raro extra si tñ putreat eẽ venas sicut in cõcauitate pectoris vt multotiens vidi: facit feb. cõtinuam cũ quibusdam excrescẽtijs ordinẽ nõ seruantibus. Et similiter in apatibus itrinsecis sicut i pleuresi: apate epatis: apate renũ ⁊ similiũ quã diuersitatẽ credo accidere. q: alij hũores simul cũ sanguĩe expelluntur ad hec loca. Nam cõiter quando massa humoralis in qua sanguis dñatur ad hec loca expulsa facit apa dicimus illud apostema esse sanguineũ. q̃ cõfunduť piodi ſm hũorũ varietatẽ ⁊ forte ſm cuiuscũq̃ eorũ variã etherogeneitatẽ. ⁊ ꝓp hoc in sinoca pendente a cã humorali videmus excrescentiarũ multitudinẽ et cõfusionẽ vt nõ possint ad certũ ordinẽ reduci. Si vero sanguis q̃ est humor quartus distinctus contra tres expellitur ad hec loca facit cõtinuam febrẽ nõ habentẽ notabiles varietates quousq̃ stat forma sanguinis et non conuertitur ad alios humores per putrefactionem: sed seruat periodum illius hũoris ad quem cõuertitur. Et hoc est quod dicit Gal. scḋo de differẽtijs

Galenus.

de differentijs febrium. ꝙ pleuresis sanguinea ser uat periodum colere. quia sanguis ad colerā per putredinem transmutatur. ergo periodus pōt in apostematibus duob⁹ modis seruari. vno modo nulla materia fluente: sed solum ratione materie que actu facit apostema que mouetur periodo il li humori cōuenienti. et similis periodus pōt ser uari i quocūq; humore ex quocūq; putreat siue faciat apostema siue non. scḋo modo pōt seruari perio dus per noue materie fluxum que fluit ad locum apostematis determinato tēpore illi humori ap propriato sicut materia noua mouetur ad locum minere putredinis de tertio in tertiū: aut de quar to in quartum ſm naturam humoris. ⁊ hoc modo q: sanguis nō seruat in motu determinatam pe riodum nō mouetur aliquo trium modorum pro portionatorum tribus humoribus supradictis: sed seruat motū vniformem cōtinuum siue sit tot⁹ putrēs in vna massa collectus. siue moueatur ad aliquem locum siue apostematum siue nō: quan do mouetur ſm suam naturā. i. eam resistētia cau sis mouentibus que est sua forma substantialis ⁊ sua forma specifica. ⁊ hoc est qḋ dicit Auic. in par ticula sequenti hui⁹ capituli. ꝙ humores amittūt periodicationē sibi ꝓpriam quando transmutā tur in aliam speciem. q. d. ꝙ habent periodū pro priam ſm speciem in quā transmutātur. hoc idez dicetur inferius in capitulo de febribus āpatuz vnicuiq; hūorum inest periodus qui sibi cōuenit. Si vero sanguis ⁊ alij humores nō moueātur ſm naturam suam. i. formā substantialem ⁊ formam suā specificam resistentē modo dicto: sed solū ſm dispositionē mēbri mittentis suscipientis ⁊ gene rantis ⁊ ſm alias dispositiones manifestas. i. mo dum sube quantitatis et hmōi tunc cuiuscūq; pe riodus pōt in infinitum variari vt quilibet de die in diez: de tertio in 3^m. de q̄rto in q̄rtū: de octauo in octauū de mēse in mensem: de anno in annū pe riodicare possit. Sed de hac materia latius dice tur in questione de periodicatione.

Et q̄n putrescunt intra venas faciūt ad herentiā febris ⁊ nō eradicat: neq; est pro xima ei que eradicatur: immo est assidua in separabilis: sed ei est vehementia per quaz cognoscitur paroxismus qui est ei.

¶ In hac parte duo dicit. primū ꝙ quando humo res putrent ad intra venas: qḋ intelligit de hūori bus alijs a sanguine: faciunt adherentiā feb. i. fe brem cōtinuam que nō eradicatur nec est ꝓxima ei que eradicatur: qḋ d: ad differentiā flegmatice sed est assidua inseparabilis: q: semper est feb. et nunq̄ neutralitas feb. vsq; ad finem consistentie ipsius. ¶ Secūdo dicit ꝙ est ei vehemētia. i. paro intensior feb. siue exacerbatio per quā cognoscit paroxismus qui inest ei. i. paroxismus quē faceret talis materia quando putreret extra venas: q: fle gmatica exacerbaret oī die colerā de tertio in ter tium: melancolia de quartū in quartū. ⁊ hoc intel ligit ſm plurimū. ¶ Causa aūt quare materia pu trens ad intra venas facit cōtinuā habentē exa cerbationes dicetur inferius. Et q̄uis diterim ꝙ loquitur de tribus humoribus ⁊ nō de sanguine q: sanguis non habet aliquam periodū de supra scriptis: tamen hec particula sanguini adaptari potest: q: habet motum cōtinuum per quem facit cōtinuā conclusam qui est paroxismus idest mo dus afflictionis ꝓprius. ¶ Nota tamen mul totiens accidere ꝙ vnus paroxismus incipiat a materia putrente intra venas que feb. incipiet si ne typo. et ita durabit febr. pendens ab illa ma teria putrente ad intra venas per aliquot horas. ¶ Deinde illa materia que antea nō potuit expel li extra venas pre grossitie sua subtiliata expel letur et incipiet rigor in actu expulsionis: tandem durabit paroxismus donec tota materia consum pta sit ⁊ multotiens terminabitur cum sudore. et certum est ꝙ est paroxismus vnus: siue vnitas pa roxismi attendatur penes materiam vnam facien tem ipsum: siue attendatur penes continuitatem caloris febrilis in corde. Ex quo infertur aliquem esse paroximum in cuius medio accidit typus et nō in principio. et consequenter ꝙ post augmen tum ⁊ statum redit principium.

Et quandoq; putredo est intrinseca do minans super venas oēs: aut super pluri mum eius qḋ sequitur ex eis nō sunt forsi tam additiones et diminutiones apparen tes. Cum autem est scḋm cōtrarium eius apparent alterationes manifeste.

¶ In his duabus partibus quas legā simul duo dicit. primū ꝙ quando putredo est intrinseca do minans super omnes magnas venas et paruas tam cordi propinquas q̄ remotas aut dominās super plurimuz quod sequit cor ex eis venis. idest quādo putredo est in magna parte venarū ꝓpin quarum cordi: tunc fit feb. cōtinua dicta cōclusa in qua forsitan nō sunt additiones et declinatio nes paroximales apparētes. ¶ Scḋo dicit ꝙ q̄n sunt ſm cōtrarium eius. i. q: materie putrent in ve nis a corde distantibus apparent alteratiōes pa roxismales manifeste ſm naturā humoris. fiunt enī cōtinue ꝓportionales. Harum aūt diuersitatum causa est: q: sicut in interpolatis materia paroxis mi mittit de itra venas ad extra venas aut quoti die si sit flegma: aut de tertio in tertiū si sit cola aut de q̄rto in quartū si sit melancolia: ita in cōti nuis ꝓportionalibus materia factura exacerba tiones q̄ putret in venis paruis mittitur de venis magnis ad paruas periodicatione cōsimili. q̄ pe riodicatio inter ceteras causas potissime fit pro pter formam substantialem ⁊ ꝓprietatē occultā humorum per quas vnus humor magis resistit q̄ alter ne putreat ⁊ ne moueat de vno loco ad aliū q: ille motus disponit ad sui corruptionem. for ma nanq; melancolice magis resistit ceteris. pro pterea mouet tardius. i. de quarto in quartū. Co lera scḋo loco. ideo mouetur de tertio in tertium: et flegma in tertio loco. ideo quotidie mouetur. Sanguis autē per formā suam minus resistit. ꝓ pterea paratus est ad motū cōtinuum ⁊ putredinē cōtinuam. Cum a[utem] materia putret aut in venis omnibus aut venis plus cordi propinquis: tunc nō apparent iste exacerbationes manifeste: q: ꝓ pter magnā putredinē in hūoribus ⁊ cordis vi cinitatē virtute debilitata nō pōt materiā saltez in notabili q̄titate pellere de venis magnis ad p[ar] uas. quapropter fit febris fortis vniformis con tinua que d: cōtinua cōclusa. ¶ Cā aūt quare ap parent alique excrescentie et diminutiones occul te est: q: aliq̄d de materia putrente expellit de ve nis magnis ad paruas ſm naturam humoris de qua supra. et in tempore in quo materia putrens expellitur et fit a corde distātior fit remissio febr. reliquo tpe apparet feb. intensior. ideo in causo ne colerica apparet remissio feb. lz occulta de ter

Duo Auicēne documenta.

Causõn siue causus ex flegmate siue pituita.

tio in tertius. In causone flegmatica: quottidie. il le aũt remissiones sunt paruę: q: paucũ est illud qđ expellitur ob virtutis debilitatẽ. & etiã q: ali qualis feb. remissio. i comparatione ad febres ita intensas vix põt apparere sicut diminutio parua a quãtitate magna vix sentiri põt. Et ex his infer tur q causones et cõtinue ꝓportionales se habẽt modo cõtradictorio quantuꝫ ad eãs huiusmodi. Cum enim materia expellitur de venis magnis ad paruas fiunt intensiores in cõtinuis ꝓportio nalibus: sed in causonibus fiunt remissiores. licꝫ tamẽ nõ videam causam cur ex venis paruis nõ possit pelli materia ad venas magnas q̃ sit cau sa excrescentie.

Sed dubitatur a doctoribus an per cuiuscunq; humoris putredinem possit fieri cõtinua cõclusa. ¶ Pro cu ius dubij decisione premitto q cõtinua conclusa põt tripli discribi. primo q cõtinua cõclusa sit fe. cõtinua intensa nõ habens intẽsiones neq; remis siones periodicas manifestas neq; occultas. & hoc modo soli sanguini cõuenit facere cõtinuam con clusam ꝓpter suas causas tam manifestas q̃ oc cultas. ¶ Scđo per cõtinuaꝫ cõclusam possumus intelligere continuam intensam non habentem manifestas exacerbationes. et hoc modo accepta põt fieri a colera. multũ enĩ de ipsa reperitur in ve nis pulmonis que sunt ꝓpe cor. et põt fieri a fle gmate salso: q: multuꝫ de eo in pulmone reperiri põt. ¶ Et tertio ex melancolia adusta. lꝫ hec rarꝰ cõtingat tamẽ eaꝫ aliquando vidi. Põt enĩ cole ra. & similiter sanguis ꝓpe cor existẽs ꝑ adustionẽ in meliaꝫ cõuerti que nõ erit minus calida q̃ fle gma salsum. vidimus enĩ disinterias a melia adu sta & ꝓprie genitꝫ per adustionẽ colere fortiores q̃ a flegmate salso. Et sicut fit flegma salsuꝫ ex fle gmate et col'a simul mixtis: ita põt fieri melia ex melia et colera simul mixtis que nõ erit minus ca lida q̃ flegma salsuꝫ. est enĩ hec magis sicca. ¶ Et cõfirmatur: quia sicut datur colera minoris fame facta ex colera et melãcolia simul mixtis colera dñante in mixtione. ita põt reperiri melancolia facta ex melãcolia et colera simul mixtis melanco lia dominãte. Cõtinua conclusa hoc modo sum pta nõ põt fieri ex alijs speciebꝰ flegmatis neq; ex melãcolia naturali propter suam frigiditatem ¶ Tertio per continuã cõclusam possumus intel ligere febrem cõtinuam nõ habẽtem manifestas exacerbationes. et hoc modo ex multis speciebus flegmatis et melancolia naturali põt fieri conti nua cõclusa. Et vidi multas laticas non haben tes manifestas exacerbationes.

Quid cõtinua cõclusa.

¶ Et febris putredinis quidem extrinse ce nõ eradicatur et redit nisi quoniã mate riei que putrefit superuenit putredo in tẽ pore paroxismi & fiunt eiꝰ hũiditates ex qui bus pẽdebat caliditas & resoluunt et egre diuntur ex corpore: quoniam nõ sunt retẽ te in venis ita vt prohibeant eas illud a cõ plemento resolutionis et remanet cinereci tas eius & ipsius terreitas que nõ sunt vehi culũ febris et caliditatis sicut videt de dis positione cumulorum stercorum paulatim donec fiat cinis totum: deinde remanet ca liditas. Et quando nõ remanet in humore adusto per putredinem caliditas destruit febris quousq; aggregetur vice alia ad lo cum putredinis.

¶ In ista parte ponit causas aliquarũ diuersita tum supra scriptarum. & primo quare feb. pendẽs a putredine extrinseca est interpolata. Scđo qua re feb. pendens a putredine intrinseca. i. quando materia putret ad intra venas est continua. scđa ibi (Cum aũt putredo est intra venas). Prima di uiditur in tres. in pria ponit quare primus paro xismus recedit ante cõplementum feb. in secũda parte. quare scđs paroxismus post primum redit. in tertia epilogat. secũda ibi. (Etiaꝫ remãserũt) tertia ibi. (Res ergo putredinis). In prima par te dicit quatuor. Primum est q febres putredi nis extrinsece. i. pendentes a materia putrente ex tra venas nõ eradicant quo ad ipsum paroxismũ et redeunt quo ad scđm nisi q: materiei que putre fit debẽti facere paroxismũ superuenit in tempo re paroxismi putredo. i. calor putredinalis qui ca lor putredinalis finit humiditates illius materie ex quibus pendebat caliditas tam putredinalis q̃ febrilis. ¶ Scđo dicit q humiditates illius ma terie resoluuntur et egrediũtur ex corpore sub for ma fumi et vaporis: quoniaꝫ iste materie nõ sunt retente in venis: ita vt ꝓhibeat eas illud scꝫ retis nere in venis a cõplemẽto resolutionis. ¶ Tertio dicit q post harũ materierum resolutionẽ rema net in loco vbi putrebant cinereitas & terreitas que nõ sunt vehiculum feb. et caliditatis putredi nalis sicut videt in stercoribꝰ que putrescunt pau latim donec totus fiat cinis. ¶ Quarto dicit q in materia cũ est incinerata nõ remanet amplius ca liditas actualis. & quãdo talis caliditas nõ rema net in materia per putredinẽ adusta destruit feb. vsq; quo aggreget vice alia materia ad locũ pu tredinis que putrens facit aliũ paroxismum.

Notatu dignum.

Hic cadunt aliqua dubia. Primũ. q: vi detur q putredo non semꝑ veniat tempore paroxismi: immo ante tẽpus pa roxismi sicut in materia causonis cuꝫ expellitur ex tra venas: & facit rigorẽ iuxta afforismum quarte particule. A causone habito rigore superueniente solutio fit. ¶ Secũdo q: multotiens videmꝰ mate riam prio putrere itra venas & facere feb. postea expelli extra venas cum rigore tandẽ terminari cum sudore. quare &c. ¶ Tertio ante oẽm febrẽ pre cedit putredo in materia: sed ois paroxismus est feb putrida. ergo ante oẽm paroxismũ feb. put. ꝓ cedit putredo in materia. cõseqñtia est nota cũ mi nori. & maior arguitur. q: ad faciendũ feb. putridã requiritur aliquanta putredo que non subito in materia acquiritur.

Dubia putredinis.

Pro solutione dubij dicendum q ne cessario ante oẽm pa roxismũ febrilem pendentem a materia putrida precessit putredo in materia que propter eius re missionẽ adhuc nõ sufficiebat facere feb. cũ quo tamẽ stat q in paroxismo superueniat aliquis gra dus putredinis qui prius nõ fuit. ¶ Nota tamen ad intentionem Aui. q quãdo materie sunt in ve nis sub forma cause antecedẽtis nõ putrent in fe bribꝰ interpolatis. sunt tamẽ taliter male disposi te q tenent ipsas expellere: & quando expelluntur in ipso motu agitantur et incipiunt putrefieri. ita vt sm plurimum simul cũ typo incipiat feb. lꝫ sit possibile q ante expulsionẽ putreant etiam pu tredine faciente febrem. Et similiter est possibile q sicut per tps notabile postq̃ expulse sunt anteq̃ putreant. & possibile est rigorem, cuꝫ coartatione

pulsus

pulsus incepisse sine febre: et ꝙ postea materia putrente superueniat febris. sicut possibile est a flegmate vitreo fieri rigorem sine febre. cap. de rigore: sed quōcūq3 fit superueniet putredo tempore paroxismi: quia nouus gradus putredinis qui nō prefuit. ¶ Utrum autē incipiente rigore a materia que nō putreat: et postea putrebit: et faciet febrem: paroxismus incipiat incipiente rigore: et quando coartatur pulsus aut solum quando incipit febris.

¶ Dicendum ꝙ paroxismus incipit incipiente rigore qui non est paroxismus febrilis: sed solū paroxismus febrilis incipit febre incipiēte. vnde primum principiū a quibusdam dicitur principium exclusiuum feb. Scōm vero principiū inclusiuum.

Secundum dubium cadit cōtra scōm dictū

videtur enim ꝙ citius debeant resolui materie putrentes ad intra venas: quia in venis calor est fortior: ceteris paribus ꝙ extra quare &c. ¶ Dicitur ꝙ tres sunt cause quare materie putrētes ad intra venas tardius resoluūtur ꝙ materie putrentes extra. Prima quia sunt tecte a venis que sunt fortes et dense texture. Scōa quia sunt in vno loco collocate: et vnitesz quādo sunt extra venas sunt sparse in poris. ita vt minimū materie tangatur a minimo membro: et hec est causa quare apostemata maturata nō possunt resolui vel difficillime resoluuntur et ante maturationē facilius. Et huius habemus exemplum. Nam aqua in ciato posita sub radijs solis difficillime et tarde resoluitur. Eadem tamen aqua posita in loco lato ꝙ primū resoluit etiā in vmbra. Tertia causa. quia materia putrēs existens in venis est mixta cum alijs materijs non putrentibus que prohibent ipsius resolutionem sicut acetum mixtum multa aqua in lebete nunꝙ resoluitur nisi tota aqua resoluatur. eadem tamen quantitas aceti in vno lebete de per se posita ad ignem ꝙ primū resoluitur. ¶ Et ex his ad rationē in contrariū adductā patet solutio. iste enim tres cause sunt fortiores in prohibendo resolutionem ꝙ magnitudo caloris ad resoluendum.

Contra tertium dictū arguitur: q2 non semper ex materijs putrentibus relinquitur cinericiū. sicut quādo putret materia colica subtilis aut flegma aquosum.

Preterea videtur ꝙ cinericiū derelictuz nō sit omnino hūiditate priuatū: imo ꝙ sui hūiditate sit iterum vehiculū caloris putredinalis cum experiamur ex cinericijs in venis per febres derelictis febres quartanas accēdi. nā hoc mō fiunt quartane permutādo. ¶ Itē cinericiū ex stercore putrēte derelictū iuxta exēplum suū nō est omnino priuatū humiditate: cum positū apud plantas impinguet eas. ¶ Ad hoc dr̄ ꝙ rōnes iste ꝯcludūt. nō em̄ oīs hūor putrēs derelinquit cinericiū qui notabiliter participat partib' terrenis. ¶ Et dr̄ scōo ꝙ cinericiū illud nō est omino humiditate priuatū: sed est priuatum humiditate putredinali que pro tunc erat subiectum caloris putredinalis. licz in reliqua humiditate ipsius postea possit accēdi caliditas putredinalis q̄ iterum faciet febrem. Exemplum habemus in carnibus putrētibus aliqualiter a quibus positis ad ignē cum sale et aqua remouet̄ humiditas putredinalis quā pro tunc habebāt: et stant sine fetore per duos dies. Deinde iterū accensa putredine in reliquis hūiditatibus de nouo incipiūt fetere et putrere.

Contra quartum dictuz arguitur ꝙ nō possit esse

aliquis humor adustus p putredinem cuz adustio et putrefactio ex opposito distinguātur. quarto metaurorū. Respōdet̄ ꝙ per adustionē intelligit quācunꝙ hūidi resolutionē et cōsumptionē ducentes ad cinericiū siue illa sit adustio proprie sumpta siue putrefactio. ¶ Ultimo nota ꝙ exemplū istud de stercorib' est Galeni primo de differētijs febrium cap. v. quorū vna pars primo putrefit et effumat. secūdo alia iam prima desinēte fumare: et sic proceditur quousꝙ totū putruit. Simile est in humoribus nostris cum putrēt et faciūt paroxismos. primo enim pars magis disposita mouet̄ ad putredinem fumat ad cor et facit febrē. deinde incipit alia prima cessante. et sic succedūt paroxismi inter quos cadit quies tanto tēpore quātum est tēpus in quo nulla pars effumat effumatione sufficiēte ad febrē.

Aristoteles.

¶ Et iam remanserunt in ea reliquie caliditatis ex putredine prima: quāuis non remaneat materia. Aut propter inuentionez cause prime putredinis in materia prima et inflāmatur in materia scōa: scōm semitam putrefactionis.

¶ Hic ponit duas causas reuersiōis paroxismi sequētis post recessum p̄cedentis. prima est reliquie caliditatis derelicte ex putredine. prima cū cinericio aut absꝙ cinericio que quidem reliquie caliditatis nō sunt nisi caliditas remissa que est pars caliditatis p̄cedentis que erat intensa dum actu putreret seu putrebat materia et putrens faciebat febrem: quāuis in loco putredinis nō remāserit materia saltē apta pro tunc facere febrē: eo q2 a caliditate putrēte est in totū resoluta aut saltē ita resoluta vt nō remāserit nisi cinericiū: qđ p tunc non est aptū facere febrē. ¶ Secūda causa scōm expositionem Gētilis et Marsilij est: q2 calor putredinalis existens in materia p̄cedētis paroxismi dū erat intensus et actu febrem faciebat: disposuit aliam materiā simili dispositiōe illi quā habuit materia precedētis paroxismi: quapropter attracta ad eūdem locum vbi putruit prima putrebit et faciet sequentē paroxismū. ¶ Et si bene cōsideres verba textus manifeste sonāt hanc sententiā. Et scōm hāc expositionē differētia inter primā causam et scōaz est: quia p̄ma causa est solū caliditas remissa q̄ est pars precedētis intēse que agit tēpore quietis inter paroxismū et paroxismū: sed secunda est ipsa caliditas intensa materie actu putrētis et faciētis febrem que tēpore paroxismi disponit aliā materiā ad faciendū paroxismū sequentē. Item secūda est cum presentia materie actu putrētis prima non.

Gentilis. Marsilius.

¶ Alia expositio est Ugonis dicētis ꝙ scōa causa factiua sequētis paroxismi est dispositio in aliqua alia parte materie que stat sub forma cause antecedentis similis dispositioni illi que fuit in materia precedētis paroxismi: vt si sint sex vncie colere sub forma cause antecedētis cōtingit vnā magis ceteris dispositaz que expellitur natura irritata et stimulata extra venas: et facit paroxismum interim simili dispositione disponetur secunda vncia et expelletur tertia die et faciet scōm paroxismum et sic de ceteris paroxismis. ¶ Qualiter autem differat hec secunda causa a prima est manifestū satis: et credo vtranꝙ expōnem saluari posse: et vtraꝙ est cōsona textui. Sed expositio Ugonis dat causam magis efficacem reditus paroxismi. Si enim non esset materia disposita stans sub forma cause antecedētis esset difficile ꝙ per alias causas redi

Ugo senēsis.

ret paroxismus. Et si rediret solum pter illas cau
sas nõ deberẽt deficere paroxismi vnus post alte/
rum vsq ad mortem cum oibus esset ɔsimilis cau/
sa reditus. ¶ Preterea medici in febribus interpo
latis plurimũ paroxismorũ euacuant materiam
que est sub forma cause antecedentis estimantes
ꝙ illa euacuata debeant cessare paroxismi cũ po/
tius tali materia nõ existẽte sub forma cause ante
cedentis deberent febres periodice curari per al/
terantia ꝗ per euacuantia. Et melius fuisset Gen
tili et Marsilio facere ex illis duabus vnam cau/
sam: quia eadem est caliditas primo intensa agẽs
tempore paroxismi. secũda remissa agens tempo
re quietis. ¶ Sed credo ꝙ dicerẽt ꝙ licz sit eadẽ ca
liditas: tamen in prima causa cum est remissa nõ
est cõiuncta materie putrenti: sed in secũda causa
est coniũcta materie putrenti. Et certe credo quã/
tum ad causas reditus paroxismi inter hos docto
res nõ esse differentiã: licz sit discordia i expositio/
ne textus. Omnes eñi concederẽt ad reditũ paro/
xismi cõcurrere dispositionẽ materie que stat sub
forma cause antecedẽtis et hanc esse principalio
rem scdm plurimũ: ⁊ etiã concurrere caliditatẽ pu
tredinalẽ agentẽ tã tpe quietis ꝗ tpe paroxismi.

Gentilis. Marsilius.

Notandum primo ꝙ reliquie ca/ liditatis siue ca
lor derelictus a materia putrẽtẽ est causa reditus
paroxismi attrahẽdo materiam ad locum vbi pu
truit prima: et etiã aliquãdo corrumpendo nutri/
mẽtum adueniens membro illi in humorem simi/
lem illi qui primo putruit: sicut corrumpendo san/
guinem aduenientem pro nutrimento illius mem
bri dum adhuc est in venis illius membri in colerã
vel melancoliã scdm exigentiã illius humoris qui
ante putruit. difficile tamẽ esset ꝙ illuz ɔuerteret
in flegma. hec tamẽ caliditas verisimilius ɔcurre
reret ad generationẽ humoris similis illi qui pu/
truit si reperiret nõ solũ in loco vbi putruit mate/
ria: sed etiam in epate ⁊ venis ita ꝙ in hec mẽbra
esset impressa similis caliditas illi que erat i hũo/
re putrente: sicut est possibile. ¶ Notandũ secũdo
ꝙ quia hec caliditas habet determinatã propriie/
tem proportionatã humori qui putruit et nõ agit
solũ vt caliditas: ideo scdm plurimuz reaggregat
humorẽ similẽ illi qui putruit et nõ humorẽ diuer
sum a primo: et propriie stante simili regimine: ad
qd etiã concurrit ꝙ scdm plurimũ notabilis quãti
tas reperit in venis de illo humore qui prius pu/
truit: et quia cõtingit humorẽ huiusmodi aliqñ va
riari: hinc est ꝙ aliquãdo variãtur paroxismi: ⁊ mul
tum a precedẽtibus diuersificãtur tam scdm natu/
ram ꝗ scdm accidẽtia. et multotiens ex vna febre
fit transitus in aliã specie differentẽ. ¶ Notanduz
tertio ꝙ vnitas febris interpolate habẽtis plures
paroxismos saluatur in materia antecedẽte rema
nente scdm aliquã eius partẽ a principio vsq ad
finẽ si habeat illam. si vero nõ habeat hmõi mate
riam: et fiat reaggeratio nouarũ materierũ p no/
uis paroxismis propter malaz cõplexionẽ epatis
et venarũ saluatur vnitas in illa mala cõplexione
que est causa horũ paroxismorũ. Si vo nulla ta/
lis sit mala complexio ⁊ redeant paroxismi pter
caliditatem in loco derelictã vbi putruit materia
saluatur vnitas in caliditate illa. paroxismi enim
illi sunt magis similes ꝗ duarum febriũ: quarum
vna esset flegmatica alia colerica aut duaz tertia
narum: quarũ vna esset tẽpore estatis altera tem/
pore hiemis. Tempora autem in his febribus nõ
habentibus materiã sub forma cause antecedẽ/
tis distinguũtur penes accidentia hoc modo: quia
primo per illam caliditatẽ aggregabit aliquali/
ter de materia: postea plus: et deinde iteruz plus:
postea minus scdz hmõi aggregatiões distinguũ
tur principiũ augmentũ status et declinatio quo
ad accidentia. Sz qualiter distinguant penes ma
terie alterationẽ est difficile cognoscere: precipue
si sit salubris: quia parũ nocente hac mala quali/
tate in primo paroxismo debent magis apparere
signa digestiõis. in scdo min⁹. in tertio adhuc mi/
nus. in declinatiõe vero magis. et sic in primo pa
roxismo esset statusquo ad digestionẽ. in scdo aug
mentũ. in tertio principia. in quarto rediret aug/
mentum. Si vero esset mortalis in primo paroxis/
mo appareret cruditas aut vestigiũ occultum pu
tredinis. in secũdo signũ manifeste putredinis. in
tertio signa complete putredinis. cum qua seque/
retur mors. ¶ Notanduz quarto ꝙ rarissime acci/
dit ꝙ inter vnum paroxismũ et aliũ febris interpo
late homo redeat ad dispositionẽ sibi sanam: quia
secundũ plurimũ aut pter materiaz que stat sub
forma cause antecedẽtis: aut pter malam quali/
tatem existentẽ in mẽbris: aut propter aliqd cine/
ricium derelictũ ex materia prius putrente non re
dit ad dispositionẽ sibi sanã: immo scdm plurimũ
est eger aut neuter. tamẽ aliquando potest accide
re ꝙ redeat ad dispositionẽ stantem in latitudine
sue sanitatis inter paroxismũ ⁊ paroxismũ. Si eñ
homo quotidie euomeret colerã propter latitudi
nem pori fellei venientis ad stomachũ esset sibi sanus
secũdo cõplexionũ. ⁊ tertio regni. Cum tamen stet
semper latitudo pori fellei nõ naturalis qd phi/
bet: si etiã interuenuz paroxismũ et alteꝝ remaneat
dispositio aliqua nõ naturalis leuis hominẽ pos/
se redire ad intra latitudinẽ sue sanitatis inter pa
roxismũ et paroxismũ. dicitur hoc esse possibile lz
longinquũ. sicut si imaginarer ꝙ colera illa q̃ euo/
mitur ab habente porũ felleum latũ tendẽtem ad
stomachũ expellatur ad aliquẽ locum determina/
tum. et ibi putrẽs faceret vnam interpolatã. Aut si
imaginaremur ꝙ habẽs caliditatẽ superfluã epa
tis et venarũ multiplicaret colerã que de tertio in
tertium paroxismaret. posset enim in tempore in/
termedio redire ad dispositionẽ stantẽ in latitudi/
ne sue sanitatis. ¶ Notandũ etiã ꝙ sicut materia
putrente extra venas reliquie caliditatis possunt
esse causa reditus paroxismorũ: ita materia putrẽ
te ad intra in loco determiato possunt reliquie ca/
liditatis derelicte siue cum cinericio siue sine cine
ricio esse causa reditus paroxismi et multo magis
tum quia plus remanet de cinericio materia pu/
trente ad intra venas. tum quia calor materie pu/
trentis ad intra venas est magis aptus inficere
epar ⁊ venas ꝗ calor materie putrẽtis extra venas
¶ Notandũ sexto ꝙ vtraq causa reditus paroxis/
mi scdm expositionẽ Gentilis et Marsilij concur
rit ad faciendũ redire paroxismũ tripliciter. Pri/
mo disponẽdo materias que stat sub forma cause
antecedẽtis si que sit talis. et scdm hoc vna pars
materie prius mouetur ꝗ alia scdm ꝙ est magis
disposita. et quantũ ad hoc directe cadit exemplũ
de cumulo stercorũ secũdo generando materiã de
nouo: et pprie quando similis dispositio est in epa
te et venis. et nõ solum vbi extra venas putruit ma
teria: que generatio materie põt esse dupliciter.
Uno modo ꝙ in epate ex chilo generatur materia
disposita ad putredinẽ propter malam epatis cõ
plexionem sibi impressam a causis iam dictis. Se
cundo modo ꝙ generet in epate aut venis per cor
ruptionẽ

Notatu dign

Galenus.

Gentilis et Marsilij opi nio.

ruptionem sanguinis aut alterius humoris in humorem similē illi qui putruit. Tertio vtraqꝫ cōcurrit attrahendo materiā ad locum mīnere putredinis: et nō mirum quia ambe cause sunt vna caliditas differens scdm magis et minus. ¶ Notandū septimo ꝙ dicit sm̄ semitā putrefactiōis: idest secundū dispositionē ad putredinē: eo ꝙ tam prima causa ꝙ̄ scda non actu putrefacit materiā debentem facere sequentē paroxismū: sed disponit ipā que dispositio nō est nisi remissa putredo que non est sufficiens facere febrē: aut forte est alia dispositio a putredine: sicut superflua caliditas ⁊ similes que etiā non dicunt aliquē gradū putredinis. Si eīm materia sequentis paroxismi actu putrefieret dum materia primi putret tunc febris esset cōtinua ⁊ non paroxismalis. Illud autē quod intendit putredinē in materia sequētis paroxismi est caliditas continentis: licꝫ nō sit impossibile aliquā qualitatem intendere seipsam cum est directa ab aliquo agente intendente ipsius intensionē sicut frigiditas aque calide intendit seipsam directa a forma aque. ¶ Notandū octauo ꝙ omnes cause reditus paroxismi hic ab Auicē. tacte scdm omnē expositionē sunt solum tres: scꝫ dispositio in materia que est sub forma cause antecedentis. Secūda caliditas materie actu putrētis. Tertia caliditas remanēs in mēbris post paroxismū: et p̄ter has est dispositio epatis et venarū generans materiam aptā facere paroxismū: quā omisit solum loquēs de causis reditus paroxismi propter febrem aut causam febris propinquā.

Que sequūtur ap̄d gētilis ⁊ marsilij.

Dubitatur ꝙ ex secūda causa penes expositionē Gētilis ⁊ Marsilij sequitur ꝙ paroxismus colere citius redit ꝙ̄ paroxismus flegmatis. consequens falsum. probatꝰ cōsequentia: quia colera pro sequēti paroxismo citiꝰ disponitur ad putredinē sufficientē facere paroxismum ꝙ̄ flegma: igitur ⁊c. ptꝫ consequētia. assumptum declaratur: quia putredo colere actu putrētis est intensior ⁊ fortior ꝙ̄ flegmatis actu putrentis: et propter hoc colera pro sequenti paroxismo est magis apta calefieri et putrefieri ꝙ̄ flegma: cū sit calidior et subtilior ⁊ quātitas sit equalis ⁊ cetera paria vt pono: ergo citius disponetur colera pro sequenti paroxismo ꝙ̄ flegma. tenet consequētia: quia actio caliditatis insequitur proportionem potentie ad suam resistentiā. ¶ Et confirmatꝰ quia qualis est putredo ad putredinē cōparata talis est dispositio ad dispositionē cōparata. Videtur eīm ꝙ iste dispositiōes sint debiles putredines sed putredo colere citius procedit in materia colerica sicut ignis in lignis siccis. putredo autē flegmatis tarde sicut ignis in lignis viridibus: ⁊ intīm ꝙ Rasis. xviij. cōtinentis in cap. de quartana credidit augmentum paroxismi flegmatice esse lōgius ꝙ̄ melācolice. ergo dispositio sufficiens ad putredinē citius acquiretur in colera ꝙ̄ in flegmate.

Ad hoc dubiū respōdet Gentilis ꝙ materia p̄ma vel secūda vel sunt in vno cumulo: vel de secūda materia nihil est actu: sꝫ debet actuari: vel de nouo generari. Si quidē materia prima et secunda sunt in vno cumulo a quo propter causam superius dictā separaretꝰ primo vna pars alia remanēte. Dico ꝙ quantū est ex substantia et qualitate cū habeat vt p̄suppono quātitatem parem est magis parata putredini colera ꝙ̄ flegma. Et subdit ꝙ si in corpore sortis. verbi gratia sunt. ℥. ij. colere et in corpore platonis due. ℥. flegmatis ꝙ quantū est ex parte dispositionū manifestarum citius reuertetur paroxismus colere ꝙ̄ paroxismus flegmatis: cum colera sit lōge abilior vt inflāmetur. Nec valet qđ quidā dicunt ꝙ durat plus calor paroxismi flegmatis ꝙ̄ colere. nam durat quinqꝫ horis plus: sed intensio caloris colere videtur plus facere ad actionē ꝙ̄ p̄duratio obtusi caloris flegmatis. Si ergo reseruatꝰ motus colere ad tertium diem ⁊ motus flegmatis ad scdm non erit nisi a proprietate insequēte naturā humorum. Et credo ꝙ Gentilis bene dicat si loquatur de proprietate vt resistitiua ⁊ nō actiua sicut declarabitꝰ in questione de periodicatione. Verūtamē non valet hoc argumentū. a. est inflāmabilius et subtilioris substātie ꝙ̄ sit. b. ergo citius putrescibile: sicut patet de vitello oui extra corticem cōparato ad vinum malaticū. ¶ Secundo dicit Gentilis ꝙ si secunda materia debeat generari aut actuari ꝙ tūc paroxismat tardius colera ꝙ̄ flegma: quia de proprietate colere est scdm tertiū diem habere cōplementum generationis vel actuatiōis vt putrefiat sed de proprietate flegmatis vt citius putrefiat.

Sed istud dictum Gētilis videtur satis absurdū: quia si colera de proprietate sua habet cōplementū sue generationis solum in tertio die quero an proprietas sua fuerit ante tertiū diem aut nō. si sic ergo colera fuit et habet cōplementū etiā ante tertium diem aliter non fuisset proprietas sua quā ipse appellat formam specificā. si nō fuit. quomodo ergo illa proprietas habuit cōplementū generationis cōplete in tēpore in quo nō fuit. ¶ Ad hoc dicitur ꝙ intellectus Gentilis fuit bonus. licet verba sint extranea: ⁊ tunc ad formā argumenti dicitur ꝙ ante tertium diē proprietas colere nō fuit. Et ꝯsequenter dicitur ꝙ nō prohibuit cōplementū generatiōis sufficientis ad paroxismū nisi in tertio die. et hoc dictū est cōmune apud nos. Dicimus enim ꝙ de ꝓprietate masculi ē vt animetꝰ in q̄dragesimo die et nō ante. de ꝓprietate autē femine solum in. 5°. idest ꝙ cause facientes ad animandū masculū nō possunt hoc facere ante. 40. diem. Similiter cause de nouo producētes colerā sufficientē ad paroxismum nō possunt bene producere nisi in tertio die sed flegma produceret in secundo.

Sed ad rationes in ꝯtrariū. ¶ Ad primā negatur ꝙ colera sit magis apta putrefieri ꝙ̄ flegma. Et licꝫ sit magis apta inflāmari ꝙ̄ flegma nō sequitꝰ ꝙ sit aptior. Sicut vino ⁊ pisce positis ad solē vinum est magis aptū inflāmari ꝙ̄ piscis: nō tamen magis aptū putrefieri. resistit enim putrefacienti magis ꝙ̄ piscis suo modo substantie et sua proprietate. Similiter est de colera ad flegma cōparata. ¶ Et ad confirmationē negatur similitudo. Nam quantūcunqꝫ putredo accensa in colera citius intendatur et finiat colerā ꝙ̄ putredo accēsa in flegmate ꝓpter tenuitatē substātie colere ⁊ paucitatē viscositatis et caliditatē eius. nō tamen sequitur ꝙ ipsa nō existēs putrida citius disponatur ad putredinem ꝙ̄ flegma sicut est in exemplo suprascripto. piscis citius disponitur ad putredinē ꝙ̄ vinū. tamen cū vtrūqꝫ incipit putrefieri et calefieri a calore proprio putredinali: ⁊ a calore continentis citius finietur vinum ꝙ̄ piscis. ¶ Et cōsequenter dicitur ꝙ non est necessariū ꝙ dispositio ad putrefactionem sit diminuta putrefactio.

¶ Res ergo putredinis habet reuolutiones scdm inuentionē caliditatis non deficientis putrefacientis et resoluentis ⁊ fa-

cientis cinerem et pertranseuntis ad vicinum donec abscindat terminũ et finiat materiam et non inueniat vicinũ aliud: ⁊ remaneat febris expectans materiam aliam et attrahat ad locum suum.

¶ Hic epilogat qḋ dicit de causa interpolatiõis cum putredo est extra venas dicens ꝙ ergo .i. ex dictis apparet ꝙ res putredinis .i. febris que est effectus putredinis habet reuolutiões vel circũitus: ⁊ nõ debet dicere resoluit: sicut quidã dicunt: idest per intensionẽ caliditatis nõ deficientis in putrefaciendo resoluẽdo et faciẽdo cinerem de materia vnius paroxismi et pertrãseuntis in resoluendo de vna parte ad aliam sibi vicinã preparatã putredini donec abscindat terminũ: idest finiat materiã. quia resoluitur in eã et nõ inuenit aliud vicinũ preparatum putredini: et pro tunc remanet: idest cessat febris expectans aliam materiam et attrahat ad locũ suũ: idest cessat feb. quousqꝫ noua materia mouetur ad locum vbi primo putruit. siue illa materia de nouo adueniens ad locũ illũ pellatur: siue in membro vbi fuit putrefactio prima remanserit aliquid per quod fiet attractio: aut siue de nouo illa materia generet: ⁊ genita ad locũ trahatur vel pellatur: licꝫ sm plurimũ vtrũqꝫ concurrat qḋ trahitur ⁊ pellitur.

¶ Cum autẽ putredo est intra venas tũc accidit vt sit resolutio completa difficilis et non resoluitur putredo per continuitatem que est in quibusdam venis cum alijs et putrefit omnis res que vicina est ei: deinde reuoluitur ad vicinum aliud. ¶ Et iterum illud qḋ cõprehensũ est in venis est vehemẽtioris continuitatis ad cor.

Cause mĩte putrefactionis.

¶ In hac parte ostẽdit quare materia putrens ad intra venas facit continuã adducens tres rõnes. ¶ Prima quia materie putrẽtis ad intra venas difficilis fit resolutio integra taliter vt nõ remaneat aliquid sufficiens facere febrẽ: propterea ante cõpletam resolutionẽ materie precedẽtis exacerbationis incipit putrere materia sequẽtis exacerbationis vbi econtra materie putrentis extra venas fit resolutio cõpleta facilis: ita vt ex toto resoluat̃ materia sufficiens facere feb. ante aduentũ sequẽtis paroxismi. ¶ Secunda causa: quia putredo ad intra venas nõ resoluitur cum paroxismis ⁊ quietibus intermedijs: sicut resoluitur putredo ad extra venas. aliter non resoluitur putredo ad intra venas et textus est clarus. cuius causa est continuitas in quibusdam venis cum alijs. idest continuitas materierũ quarundã in venis cõtinuis ꝓpter quã continuitatẽ putrefit oĩs res: idest omnis materia que est vicina ei que primo incipit putrere et transit ad vicinuꝫ aliud: scꝫ pro sequenti exacerbatione nõdum integre resoluta materia precedẽtis exacerbatiõis. ¶ Tertia causa. quia materia q̃ est cõprehensa in venis est vehemẽtioris ꝯtinuitatis ad cor per vacuitates amplas venarũ ita vt pauꝫ cum de materia putrente remanens propter magnam continuitatẽ ad cor sufficiat continuare putridam fuliginẽ ad cor: quã cõtinuitatẽ nõ sufficit facere equalis materia putrens extra venas: quia non est in loco habente tantam continuitatẽ cum corde ⁊c. ¶ Primo notandũ ꝙ superius fuerũt posite tres cause quare materia putrens ad intra venas difficulter et tarde resoluitur. materia autem putrens ad extra venas faciliter et cito resoluitur prima quia materia ad intra venas est circundata vena fortis texture per quã tardatur resolutio. Secunda quia tota materia est in vno loco collecta. Tertia quia permixta cum alijs humoribus prohibentibus ipsius resolutionẽ. Tres cause contrarie accidunt materia putrẽte ad extra venas. ¶ Notã dum scḋo circa partẽ p̃sentẽ ꝙ quattuor sunt modi febriũ cõtinuarũ quibus potest presens textus adaptari. Primus modus ꝙ vna materia tota ad intra venas incipiat putrere cui nulla fiat additio immo cũ hec materia erit integre resoluta erit tota febris terminata recte sicut in terciana vnius paroxismi tota materia mouetur ad putredinẽ in principio paroxismi et cõtinuatur calor sicut cõtinuatur resolutio. sicut enim aqua feruente non omnes partes simul resoluũtur: sic nec illa materia que tota simul incipit putrefieri. Si eñ omnes partes simul resoluerẽtur subito deuenirẽt ad non quãtum

Quattuor modi febrium cõtinuarum.

¶ Variãtur aũt tempora in hac febre penes accidentia et morbi essentiã scḋm variã intensionẽ caloris in tota materia vt in principio calor fit remissus: in augmẽto fit intensior. in statu vltimate intẽsus. in declinatiõe remittit̃. ¶ Variantur secũdo tempora huius febris scḋm diuersitatem partium materialiũ in quibus de nouo calor accendit̃. Nã licet omnes partes formales huius materie a principio incipiant putrefieri: nõ tamen omnes partes materiales: ergo pauciores finiunt in pricipio in augmento plures in statu adhuc plures in declinatione pauciores: et in statu nõ resoluitur putredo resolutione integra vsqꝫ ad totalẽ consumptionem ipsius materie que febris diutius durat ꝙ duraret a simili ⁊ tanta materia putrente extra venas propter causas dictas in primo notato.

¶ Et secundo nunꝗ̃ cessat febris nec putredo vsqꝫ ad totalem cõsumptionem materie propter continuitatẽ materie in quibusdã venis ⁊ putrefit omnis res que vicina est ei et trãsit ad aliud vicinum loquendo de partibus materialibus. ¶ Et tertio illa materia que est comprehẽsa in venis cõtinuat febrem vsqꝫ ad vltimũ eius et diutius cõtinuatur ꝙ similis et tanta materia putrens ad extra venas: quia propter magnam continuitatem ad cor pauca materia remanẽs in fine sufficit facere feb. que putrens extra venas nõ faceret febrẽ. ¶ Scḋs modus cõtinue febris est ꝙ a principio mouet̃ certa quantitas materie cuius aliquid actu putrens duret a principio vsqꝫ ad finem: sed tamẽ sibi associantur alie materie sibi vicine que putrentes adiuuant ad febrẽ. Et si bene ꝯsideres huic scḋo mõ cõtinuarũ textus potest adaptari. ¶ Tertius modus est: quia aliqua materia a principio incipiet putrefieri cui fiet additio materierũ sibi vicinarũ. que tamẽ materia sm se totam resoluetur ante finem hore. Et sicut de illa materia aliq̃d resoluit̃ ita fit additio. Et sm hunc modũ distinxit Galenus tres spẽs sinocharum .s. homotenã: in qua tm̃ additur quantũ est qḋ resoluitur. augmasticam: in qua plus additur quã sit illud qḋ resoluitur. ⁊ per augmasticã in qua minus additur ꝙ sit illud qḋ resoluitur. Et licꝫ his tribus modis possit text⁹ Auicẽ. adaptari. cõgruentius tamẽ adaptat̃ 4°. mõ statim dicendo. Nã de istis tribus modis erat clarum ꝙ sunt cõtinue: sed de quarto erat magis dubium: ideo de hoc quarto principaliter Auic. locutus est: et de hoc modo textũ exposui. De ãt febres ꝯtinue q̃rti modi dñr cõtinue ꝓportionales. Vult ergo dicere ꝙ quãdo putredo humorꝫ aliorũ a sanguine est

Tres spẽs sinochaꝝ sm Gal.

guine est intra venas precipue que sunt lōge a cor
de fit feb. continua. que tamen habet exerescētias
scdm naturā humoris. quia ante resolutionē hūo-
ris moti ad putredinē superuenit alius humor mis-
sus a venis magnis ad paruas: et cōtinuat febres
faciendo nouā excrescentiā: et ita ante finem noue
excrescentie mouebit tertius humor pro tertia ex-
crescentia: et sic deinceps.

Dubitatur circa partē presentē: qr si hu-
mores sunt vicini et ratiōe hu
miditatis trāsfeat humor vicinus in putredinē: sicut dicit
textus: tunc febris colerica vel melācolica deberet
facile verti in sanguineā vel flegmaticam: cum illi
duo humores maxie in venis dominētur &c. ¶ Ad
qd dicitur q cum incipit aliqua febris scdm pluri
mū tota massa humoralis est alterata versus natu
ram illius humoris a quo pēdet febris. Et ppter-
ea exacerbatiōes vel paroxismi sequētes pendent
ab eodē humore a quo incipit febris. ¶ Preterea
putredo humoris precedētis est magis apta infi-
cere humorē sibi homogeneū q dissimilē cum ca-
lor ille putredinalis agat nō solum vt calor: sed vt
calor determinate pprietatis infectiuus humoris
sibi similis in specie. ¶ Verūtamen multe aliquā-
do accidūt varietates in febribus que multū mo-
lestāt mentes medicorū: vt qr primo incipit aliqua
febris que per signa bene a medico pōderata visa
fuit. Exempli gratia. colerica et salubris: vnde me-
dicus cōfidens signis digestiōis et signis creticis
laudabilibus forte promisit salutē: que deinde p-
pter materierū vicinitatē intēditur vel cum altera
cōplicatur: et forte perduntur signa digestiōis cum
debilitate virtutis et cogitur medicus mutare sen
tentiam tam circa curā q circa pnosticū. Hoc aūt
Gētilis opinio vt dicit Gentilis magis accidit tēporibus moder
nis q superioribus tēporibus: cum nunc homines
magis gule indulgētes sint magis repleti q tem
pore superiori. ¶ Item quia medici tempore mo-
derno nimis grosse dietant vel cōcedunt nō conce
denda ducti lasciuia egrorū et sua et incitamento
mulierum sicut mihi sepe accidit: et possem iurare
me paucos dietasse egros sicut est expediens scdm
rigorē medicine. ¶ Nota tamē q raro contingūt
febres continue que euntes ad salutem continuēt
signa digestionis omni die in qualibet hora diei.
Et si que tales reperiūtur sunt de materia vna sa
tis vniformi: immo hec diuersitas digestiōis scdm
diuersas horas frequēter contingit in continuis
in interpolatis nō totiens. ¶ Ultimo notandū qd
sicut materie putrentes extra venas aliquādo pos
sunt facere continuam propter grossitiem viscosi-
tatem aut multitudinem. ita materie putrētes in-
tra venas possunt aliquando facere interpolatas
propter sui paucitatem et subtilitatem: ita vt ma-
teria primo putrēs resoluatur anteq secunda suc
cedat. propterea dixit q resolutio cōpleta est diffi-
cilis non impossibilis.

¶ Et iste quidem febres quibus sunt pa-
roxismi eradicatiōis: et temporis quādoq
dimittunt ordinem suum propter diuersita
tem materierum in multitudine et paucita
te et grossitie et tenuitate. Et propter diuer
sitatem in eis in genere ita vt permutentur
quedam materie et fiant de genere mate-
riei alterius que diuersificatur in eis in spe
cie non in multitudine et paucitate et te-
nuitate et grossitie tm. Et qnq fit ex mali-
tia regiminis egri: aut propter debilitatē
eius. Aut ppter multitudinem sensus eius.

¶ Cum superius posuerit diuersitates feb. ex par-
te humorū: et secundo ex parte locorum in quibus
humores putrent. In hac parte tertia ponit diuer Causa diuersitatū in febrib9
sitates magis speciales et causas ipsas: et habet
pars ista partes tres. In prima ponit causas qua
rundā diuersitatū in febribus. in scda ibi (Et dete
riores quidem) cōparat febres continuas interpo
latis. in tertia ibi (Pulsus vero dispositiones) po
nit causas quarundā diuersitatū pulsuū acciden-
tium in febribus. Primā partem diuido in quinq
partes scdm q ponit causas quinq diuersitatum
paroxismorū febriū. scda ibi (Et paroxismi quidē)
tertia ibi (Et quādoq opponūtur) quarta ibi (Et
periodi quidē febriū) quinta ibi (Et paroxismi ite
rum.) In prima parte ponit causas variatiōis or
dinis paroxismādi quecunq variatio fit illa siue
scdm diem: vt quia flegmatice nō paroxismāt quo
tidie: nec colerice de tertio in tertiū. Et similiter de
ceteris: siue fit variatio scdm anticipationē. aut post
positionem in eodē die aut quouis alio modo. Et
sunt quattuor cause: licz pma. que ē ex parte humo
ris subdiuidatur. Dicit ergo q ille febres quibus
sunt paroxismi eradicationis: idest qui ex toto era
dicātur sicut interpolate et tēporis: idest que remit
tuntur et nō eradicātur sicut continue pportiona-
les. quādoq dimittūt ordinem suū: scz paroxismā
di propter diuersitatē materierū in multitudine et
paucitate grossitie et subtilitate: et tu supple visco
sitate: et eius opposito et diuersitate etiam in gne
materie cum materia vnius gnis siue speciei trās-
mutatur in aliam speciē vt puta cū colera trāsmu
tatur in melācoliā: et vniuersaliter cū vnus humor
trāsmutatur in aliū specie differentē: et hec est pma
cā. ¶ Secūda causa est sumpta ex malitia regiminis
nam regimē calidū et multiplicans humores aut
faciens ipsos magis malignos accelerat paroxis
mos: et econtra frigidū retardat. ¶ Tertia causa ex
parte debilitatis egri. nam quādo virtus est debi-
lis et nō potest regulare euentum paroxismi sine
ordine. ¶ Quarta causa est multitudo sensus egri
que est causa acceleratiōis paroxismi ex omi pau
ca materia quādo sunt nerui dispositi virt9 stimu-
lata mouetur ad ipsius expulsionē: sicut ecōtra ob
tusio sensus est causa tarditatis. Aliqui per multitu
dinē sensus intelligūt dolorē qui scdm plurimū in-
flāmādo erit causa acceleratiōis. Cause tn supra
scripte psūt esse cause varietatis paroxismorū scdm
intensionē et remissionē tam caloris febrilis quam
accidētium et multarū aliarū diuersitatū potētinz
in febribus otingere. ¶ Primo nota circa primam
causam q multitudo subtilitas priuatio viscosita
tis sunt cause acceleratiōis paroxismorū: ita vt co
lera ppter multitudinē paroxismet quotidie: quā-
uis medici dicant q est duplex tertiana vel due ter
tiane qd verum est ex natura hūoris sine ex forma
sua specifica precipue quādo videtur paroxismi dua
rum tertianarū sibi correspōdētes in suis accidē-
tibus. Qd si paroxismi oino sint similes nō video
cur nō possit dici vna feb. colerica quotidie paro-
xismans precipue si sit minera vna: sicut etiā fleg-
ma si ppter sui grossitiē viscositatē paucitatē pa-
roxismet de tertio in tertium dicitur tertiana: quis
ille mot9 de tertio in tertiū repugnet forme specifi
ce ipsius flegmatis scdm qd dicitur in questione de
periodicatione. Et qd illa forma specifica sit po-
nenda vide textū Auic. hic cū dicit q variatio i pa
roxismis fit propter diuersitatē in gne cū vna ma-

teria permutat in aliud genus mō superius expo sito. ¶ Variantur enim propter hāc transmutationem mixtio et forma specifica siue proprietas occulta. ¶ Secūdo nota circa tertiam causam q motus materierū paroxismales fiunt a virtute et calore naturali: ideo virtute cōstante in materia istis modi fiet pcessus ordinatus: sed cū virtus est debilitata nō seruat ordo: q: tūc multe materie etiā diuersarū specierū mouētur ad putredinē: q: virtus debilis nō pōt eas tueri a putredine. ¶ Itē virtus debilis ab omni leui cā cōtristata ⁊ notabiliter cū ea facit varios conatus quibus vario materie modo mouētur vnde blasphematur hec multa diuersitas quarto colliget.

Galenus in libro de tremore et rigore.
Rigor nō soluz cātur ex cholera rubea vel nigra: sz cātur ēt a flegmate multe frigiditatis. qd flegma vocauit anaxagoras vitreuz. Si tñ rigor causet ab isto flegmate nō est fortis ⁊ rigidus licet duret sepe diebus pluribus quā alius rigor.

¶ Et paroxismi quidem qui eradicantur incipiunt scdm plurimū cum horripilatiōe aut frigore aut rigore et resoluūtur per sudorem et non incipiūt cum frigore aut horripilatione scdm plurimū nisi aut propter frigus humoris: aut ppterea quia humor mordicat lacertos aut propter profundationem caliditatis ad interiora redeuntis ad partem materiei: aut propter debilitatē virtutis: aut ppter frigus aeris sicut cōtingit tempore hiemis. Et illud qd fit ex mordicatione caliditatis est dignius vt proponetur ad horripilationē quā ad frigus. Et plurimū quod accidit de eo ē vt sit sicut punctio acuū in omni membro. verum resolutio materiei cum sudore est: quoniā caliditas putrefaciēs resoluit humiditatē et remanet cinereitas. cum ergo sit illa humiditas nō obsessa in venis facilis fit expulsio eius per sudorem in poris.

¶ In hac parte Auic. ponit scdaz diuersitatē ⁊ causas eius: ⁊ hz hec pars tres ptes. In pria ponit causas quare paroxismi interpolatarū incipiūt cum typo scdm plurimū ⁊ terminātur frequēter cū sudore. in scda pte ponit cāsqre paroxismi ptinuaz nō incipiūt cū typo nec terminant cū sudore nisi raro In tertia parte ostēdit quib9 ex causis in aliqbus febrib9 frigus ⁊ horripilatio cōplicātur. scda ibi (Paroxismi quidez inseparabiles.) tertia ibi (Et in quibusdā febrib9.) In prima parte Auicē. dicit quatuor. ¶ Primū q paroxismi qui eradicātur. i. febriū interpolatarū incipiūt vt plurimū cum frigore horripilatiōe ⁊ rigore et resoluūtur cū sudore: scz frequēter. ¶ Scdo dicit q causa quare incipiunt cū aliquo typo est vna aut plures de infrascriptis. Prima est frigus humoris. nā humor frigidus cum expellit extra venas ad mēbra sensibilia calida sicut sunt musculi sentit frigus: ⁊ ita fit frigus in principio febriū interpolatarū. Scda cā est. q: humor mordicat lacertos cū in princip. ad eos expellit: nō autem mordicabat venas ex quibus expellit q: sunt pauci sensus ⁊ erat sibi assuetus. mordicat āt sui acuitate lacertos: q: sunt multum sensibiles: ⁊ nō est sibi assuetus: ⁊ q: est in motu. postea aūt licz fiat mordacior ⁊ acutior per putredinem. nō tamen mordicabit ita fortiter facta assuefactione ⁊ deficiēte motu. hic autem humor mordicās scdm plurimū est calidus. lz non sit impossibile flegma acetosum mordicare: ⁊ est hic humor calidus causa frigoris fugādo calidum interius. vnde simul coniungentur rigor ⁊ frigus: et ⁊ ille due cause magis pertinēt interpolatis. Tertia cā est pfundatio caliditatis. i. spūs p quē caliditas actualis in mēbris seruat ad interiora tendentis ad partē materiei. i. ad membrū vbi est materia nociua sui multitudine aut malitia manifesta vel occulta siue apostemet: siue non. Quarta cā est debilitas virtutis maxie p resolutionē. vñ natura cogit tenere illos paucos spūs qui supsunt in mēbris nobilib9 intrinsecis: de quib9 est magis solicita. Quinta cā est frigus aeris extrinseci. nā reuocato calido inter9 in princip. paroxismoz nō tam magnū frigus sentiret exterius nisi cuz adiutorio aeris circūdantis. ⁊ proprie quādo illa reuocatio esset valde multa: et he tres cause sunt cōes continuis ⁊ interpolatis. ¶ Tertio dicit Aui. q illud qd est ppter mordicationē caliditatis ē dignius vt pportionet horripilationi quā frigori: et hic accipitur horripilatio vt est cōis rigori ⁊ horripilationi proprie sumptis. Et illud qd accidit ex ea horripilatione est: sicut pūctio acuū in omni mēbro in quo est talis passio. licz magis proprie debeat dici qd illa pūctio que est lassitudo vlcerosa est cā horripilationis aut saltē est pars quidditatis horripilationis: sed de hoc in cap. pprio dicet quantū erit expediēs. ¶ Quarto dicit q cā quare paroxismi interpolatarū finiantur cū sudore est. quia caliditas putrefaciēs resoluit humiditatē ⁊ remanet cinereitas: ⁊ ideo cum ista humiditas nō est obsessa ⁊ cōstricta in venis tunc est facilis expulsio ipsius p sudorē in poris. ¶ Ubi nota q in rebus corpulentis multā habentibus humiditatē per putrefactionē separātur partes humide a terrestrib9. Unde manifeste videmus cadauera stillare hūiditatē cū putrent. talem ergo separationem vocat hic Auicē. resolutionē quasi retro solutionē vel dissolutionez cum soluātur illa que per digestionē fuerunt complexa: ⁊ nō sumit hic resolutionē pro conuersione in vaporē. Et cinereitas remanet. i. pars terrestris precipue vbi materia fuerit multa ⁊ grossa sz semper aut fere semper aliquid remanet post humidi separationē. hec ergo humiditas in interpolatis: quia est in ambitu totius propinqua poris nō contenta in tunicis venarū: nec multis humiditatib9 alijs comiūcta facile pellitur per poros in fine paroxismi: ⁊ quandoqz ante.

¶ Paroxismi aūt inseparabiles minuūtur ⁊ non eradicantur per sudorē: neqz incipiūt cum frigore nisi propter debilitatē virtutis aut propter profundationē caloris innati: tunc enim infrigidātur extremitates: et illud est signuz malum.

¶ In hac parte duo dicit. Primū q paroxismi inseparabiles. i. exacerbatiōes febriū cōtinuarū minuūtur. i. remittunt ⁊ nō eradicātur p sudorē ita q fiat eger infebris9. tū quia raro sudant ⁊ si sudent nō tamē fiunt oino infebriētes: q: materia exacerbationis non ex toto resoluit ppter cās cōtrarias illis q sunt in interpolatis de quibus statim dici. Scdo dicit q nō incipiūt cum frigore: neqz etiam cum alio typo nisi ppter debilitatē virtutis ⁊ proprie per resolutionē caloris innati. i. sanguis ⁊ spiritus ad mēbra intrinseca tunc extremitates infrigidantur et est signū malum. ¶ Notandū prio circa primū q licz materie putrētes ad intra venas facientes exerescētias raro ita resoluātur aut sensualiter aut per sudorem vt homo fiat infebriens: tamen experientia comprobat hoc aliquādo accidere sicut qñ materia est pauca et subtilis. Si enim

materia

materia causonis pōt per sudorē terminari q̄d ꝓhibet materiā vnius exacerbationis posse per sudorem expelli. ¶ Notandum secundo circa scdm dictum ꝙ licet plurimum frigus accidens in cōtinuis fit propter duas causas posita in textu .s. debilitatem virtutis et profundationem caloris innati: tamen propter alias tres causas potest accidere. Potest enim vna pars materie facientis exacerbationem expelli ad mēbra sensibilia: si erit frigida faciet membra frigere. Si autē erit calida mordicando faciet rigorem aut horripilationem: ꝙ autē a frigiditate aeris posset contingere in extremis frigus est satis manifestum. he tamen tres cause frequentius faciunt frigere rigere horripilari in principijs paroxismorum interpolatarum q̄ in excrescentijs continuarum, et hec fuit intentio Auicēne. ¶ Notandum tertio ꝙ frigus extremitatum accidens in continuis si sequitur debilitatem virtutis est malum signum. significat enim fere vltimatam spirituum resolutionē et paucitatem caloris innati. si vero sequatur profundationem caloris significat magnum nocumentum in aliquo mēbro intrinseco nobili quod erit propter apostema aut vlcus illius membri, aut quia membrum illud multū opprimitur multitudine materie aut malitia eius manifesta vel occulta. ¶ Sꝫ dices nōne infrigidatio ista extremorum potest sequi causas istas in interpolatis: et sic esse malum signum. Dicitur q̄ secundum plurimum non est signum valde malum sicut in continuis. Nam sparsio materie ad membra sensibilia est causa scdm plurimum typi accidentis in interpolatis. quia propter tristem sensationem fit retractio caloris. sed quia vene intrinsece parum sentiunt raro est hec causa: sed ſm plurimum alie due. verumtamen si ille due essent causa typi in interpolatis esset malum signum, et tunc illud frigus extremitatum esset continuum.

¶ Et in quibusdam febribus componunt frigus et horripilatio. quoniam materia q̄ putrefit est composita ex frigido et mordicatiuo.

¶ In hac parte dicit ꝙ quandoqꝫ frigus et horripilatio complicantur in principijs paroxismorū. Cuius causa est quia materia istarum febriū est cōposita ex parte frigida et ex parte mordicatiua. et ꝑ partem frigidam fit infrigidatio et per mordicatiuam horripilatio. ¶ Et nota ꝙ licet frigidum possit esse mordicatiuum: loquitur tamen de mordicatiuo calido. non enim est incōueniens humorem compositum ex flegmate et colera: que nō sunt redacta ad vnam formam facere febrem vnā, et seruabit periodum humoris dominantis.

Sed circa has partes cadit dubiū cum infrigidātur extrema propter fugam caloris interius. ad quas partes tendit calor ille fugatus interius. ¶ Ad quod dubium dicitur ꝙ calor siue spiritus tendit ad partem vnde expellitur materia, et sic in continuis tendit ad venas magnas: et in interpolatis tēdit ad paruas in principio suorum paroxismorum. et hoc ē quod dicit textus ad partem materiei. virtus enim adiuta calore naturali fortius expellit. ¶ Sed contra sequitur ꝙ in principijs exacerbationum cōtinuarum magis debent infrigidari extrema q̄ in principijs paroxismorum interpolatarum. ¶ Item ꝙ non esset malum signum sicut neqꝫ est malum frigiditas extremorum in principijs interpolatarum ¶ Tertio videtur ꝙ ad istam partem debet trahi calor in qua fit punctio et tristis sensatio. semper enim sanguis pellitur ad locū dolentē. Et hoc est q̄d dicit textus ad partem materie: idest ad partem a materia lesam. ¶ Ad has instātias rn̄detur. Ad primā et scdaꝫ negat̄ ad q̄d deducit̄. raro enim spūs tēdunt ad magnas venas cū ibi sit magna copia spūum et sanguinis. Et si retrahunt̄ ad venas magnas significat̄ aut v̄tutis debilitas sequens paucitatē spūūꝫ: aut magnū nocumētū intrinsecuꝫ sed ad venas paruas vbi paruꝫ est de spū opꝫ q̄d spūs retrahant̄ ad fortificandū v̄tutē expulsiuam nec hoc est malū signū. ¶ Ad tertiā instātiā d̄r q̄d etiā ad loca extrinseca sensibilia calor attrahit̄. vn̄ in principio trahit̄ ad loca a quib⁹ expellit̄ materia. ergo i pricipijs paroxismoꝝ anteq̄ hō incipiat manifeste frigere horripilari aut rigere calor trahitur ad venas. deinde cū materia incipit expādi ad mēbra sensibilia fortificata virtute interi⁹: tūc calor incipit ꝓ pte pelli ad mēbra sensibilia q̄bus infert̄ nocumentū ꝑ aduentū materie ad ipsa. Sꝫ cū membra sensibilia sint duplicia: intrinseca et extrinseca: natura prio mittit sanguinē et spūm sensibilib⁹ intrinsecis de quib⁹ est magis sollicita: et tunc incipit calefieri notabiliter frigētibus et rigētibus mēbris sensibilibus extrinsecis. postea tā extrinseca q̄ intrinseca notabilit̄ calefiūt tā ꝑ delatione sanguinis et spūs super ea q̄ ꝑꝑ calorē putredinalē qui intendit̄ in materia: et ꝯsiter in mēbris.

Responsio argumentorum.

¶ Et q̄nqꝫ cōponunt̄ quedā feb. putredis tali cōpone qua fiāt in forma insepabiles: et illud est. v. g. q̄n incipit humor putrefieri in loco: et cum superuenerit ei putredo putrefit tota: et cōsumit̄ ab ea. deinde incipit humor de gn̄e ei⁹: aut nō de gn̄e ei⁹ putrefieri: tunc obuiat paroxism⁹ scds typi eradicationis paroxismi primi: deinde cōtinuat̄ res ita et quādoqꝫ cōponūtur feb. putredinis modis alijs cōpositionis quos distinguam in capitulis suis.

¶ In hac pte ōndit aliā diuersitatē dicēs ꝙ feb. interpolate .i. quarū quelibet est interpolata cōponunt̄ tali ꝯpositiōe qua fiunt in forma .i. apparēter insepabiles. exēpli grā. hūor incipit putrefieri in loco aliquo extra venas: et cū supuenit .s. de p̄terito ei putredo .i. calor putredinalis et putrefit tota materia: et ꝯsumit̄ .i. resoluit̄ ab ea: scꝫ caliditate putredinali. deinde incipit hūor de gn̄e primi: aut de alio a prio putrefieri: et tūc obuiat ꝑoxism⁹ scds typi eradicatiōis primi .i. p̄mo nondū eradicato et ita terti⁹ scdo obuiat: et ꝯtinuat̄ res ita vsqꝫ ad finē toti⁹ egritudis. Et subdit ꝙ cōponūtur febres alijs modis quibus dicet inferius in cap. de febribus compositis.

¶ Et parorismi quidē febrium ꝓlongant̄ q̄nqꝫ et abbreuiātur ꝓlōgatio eorū est ergo aut ꝑꝑ grossitudinē materiei et viscositatem eius et multitudinē ipsius: aut eius quietē aut ꝑꝑ debilitatē v̄tutis: aut ꝓpter debilitatē sensus: aut ꝓpter spissitudinē pororū quare nō resoluit̄ humor: et eorum abbreuiatio est propter contraria eorum.

¶ In ista parte ponit aliā diuersitatē. et est ꝙ periodi feb. q̄nqꝫ prolōgant̄: q̄nqꝫ abbreuiātur. Cause aūt ꝓlongatiōis sunt septē. Pria grossities materie. scda viscositas. tertia multitudo. quarta q̄es

materie.nā cū in vno loco quiescit nō ita spargit. et sic remanens vnita non facile dissoluit. aut per quietez intelligamus paruā ebulitionem: et ideo quidam per quietez intelligunt frigiditatē que est causa pauce ebulitionis et agitationis. Et alij intelligūt carentiā mordicatiōis: aliqui tardam delationem super membra. Quinta causa prolongationis paroxismorum est debilitas virtutis tam digestiue ꝙ expulsiue. Sexta causa ē debilitas sensitiue.nam ꝟtus sensitiua debilis nō patitur.et sic tardius agit. Ultima est spissitudo pororū siue naturalis siue accidētalis: vnde materia nō potest facile per poros sensibiliter aut insensibiliter expelli: et licet sint alie cause prolongationis: iste tamē sunt fortiores ⁊ ad quas facile alie reducunt: ⁊ subdit ꝙ breuitas paroxismorū est ex causis ꝯtrarijs.

¶ Et paroxismi iterū festinant ⁊ tardātur et tarditas eorū est aut propterea q2 eorūz materia est pauca aut tardi motus ad mineram putredinis propter grossitiem suam. et hec quidem est sicut materia quartane: ⁊ velocitas eoꝝ est qm̄ ipsa ē multa sicut flegma nisi sit vitreum qm̄ paroxismi eius qñq3 tardātur: aut subtilis sicut colera.

Quinta diuersitas paroxismorum.

¶ In hac quinta parte superius diuisa Aui. ponit quintam diuersitatē paroxismorū febrīū.nam paroxismi quandoq3 festināt quādoq3 tardant. Causa autez tarditatis est.quia materia est pauca aut tardi motus ad mineraz putredinis propter grossitiem suam.quare tarde expellitur ad locuz minere putredinis sicut materia quartane. Uelocitas autem siue festinatio est: quoniā ipsa est multa sicut flegma nisi sit flegma vitreū: quoniam paroxismi eius quādoq3 tardātur propter vehementez grossitiem eius: aut subtilis sicut colera est causa festinationis. ¶ Hic nota ꝙ dicimus paroxismos tardare quando multū tempus cadit inter principium vnius et principiū alterius: ⁊ econtra festinare. Et est hic intentio Auic. ponere causas cuiuscunq3 tarditatis et cuiuscūq3 festinationis siue varientur dies siue varietur solum hora diei vt patere potest exēplis suis: scz de melancolia et de colera ⁊ flegmate. ¶ Unde sciendū ꝙ multitudo ⁊ subtilitas faciunt ad accelerationē paroxismoꝝ: sicut econtra paucitas grossities et viscositas faciūt ad tarditatem: verum iste dispositiones nisi multum excrescant variant solūmodo horam et non diem faciendo paroxismuz anticipare aut postponere. Sed variatio scdm spēm per quā diuersificat tam forma substātialis ꝙ proprietas occulta: et modus mixtionis est causa principalis variatiōis scz diem. insequitur enim motus determinat⁹ humoris siue periodicatio ipsius scdm determinatū diem proportionē virtutis mouentis ad humorem resistentem per formā substātialē ꝓprietatem occultā et modum mixtionis que sunt principales cause resistētes: sed minus pricipales sunt dispōnes manifeste iam dicte. scz quātitas modus subē ⁊ situs.

¶ Et deteriores quidem febres sunt inseparabiles in quibus putredo est intra venas. deinde ille q̄ eradicant in qb⁹ est putredo in toto corpe aut in partibus cordis.

Primus canō.

¶ Hic ponuntur canones. primus ꝙ deteriores febres sunt continue in quibus putredo est ad intra venas. in secundo gradu sunt ille que sunt interpolate in quibus putredo est in toto corpore. i. in ambitu totius corporis extra venas. aut in partibus corporis: idest in partibus ambitus corporis extra venas. Si dicat textus in cordis partibus iunge cum particula superiori: vt sit sensus deteriores feb. sunt ille in quibus putredo est intra venas aut in partibus cordis.

¶ Et parum quidē accidit senibus febris valde accensa ꝓpter frigus cōplexionis eorum et paucitatem carnis ipsorum.

Scđs canon

¶ Scđs canon: ꝙ parū idest raro accidit senibus febris accensa valde ꝓpter frigus cōplexiōis eoꝝ q2 habent calorē naturalē remissum ⁊ paucitatem carnis. i. q2 habent parū de humido: ⁊ sic paruz de multitudine caloris. ¶ Ubi nota ꝙ ea que sunt calida cū inflāmantur efficiunt calidiora. Et hoc est qđ dicit Auerrois. iiij. colliget: ꝙ calor ꝑter naturam mensurat mensura caloris naturalis. Et est hic canon positus in affoꝛismo prime ꝑticule. qui cunq3 crescunt plurimū habent ⁊c.

¶ Pulsus vero dispositiones diuersificantur in febribus putridis secūdum diuersitatem earum in generibus suis et secundū diuersitatem speciei vnius earum in vehementia et debilitate eorum et in fortitudine accidentium et debilitate eorum.

Diuersitates pulsuum.

¶ Hic ponit quasdam diuersitates pulsuum: ⁊ sunt quattuor. Pria ꝙ dispōnes pulsuū diuersificātur in febrib⁹. puta scdm diuersitatē earū in gñib⁹ suis: vt q2 ali⁹ est pulsus flegmatice: alius colerice ⁊c. Et diuersificat etiā scdm diuersitatē speciei vnius in vehementia ⁊ debilitate. i. in intēsione ⁊ remissiōe et fortitudie accidentiū ⁊ debilitate eorū: et q2 pulsus in vna colerica diuersificabit a pulsu alteri⁹.

¶ Et quandoq3 accidit ei durities aut propter apostema calidum vehementis extensionis: aut propter apostema calidum in membro duro: aut propter vehementiā siccitatis: aut cū dominat frigus in pricipijs.

Cāe duritiei pulsus.

¶ Hic ponit. iiij. cās duritiei pulsus. vna ē apā calidū vehemētis tēsionis. ꝓp qđ rēdūt arterie ⁊ fiūt dure. scđa est apā calm in membro duro sicut sunt nerui pāniculi: ⁊ similia. accidit eñ ex hoc tēsio arteriaruz. tertia ē vehemētia siccitatis q̄ acqrit corpi ꝓpter quā arteria indurat. quarta ē frigus accñs in pncipijs poxismoꝝ. nā ꝓp tale frig⁹ induratur arteria.

¶ Et quandoq3 fit lenis propter materiā lenem flegmaticam et sanguineam: et propterea ꝙ apostema est in membro leni sicut illud qđ est in epate et pipleumoniaꝫ litargia: aut propter humorositatē cū expectabatur quando vult vt sudet.

Cāe lenitatis pulsus.

¶ Hic ponit tres cās lenitatis pulsus. Pria ē materia fluida hūida sicut flegma ⁊ sanguis. sunt eñ in febrib⁹ flegmaticis ⁊ sanguineis pulsus molles. scđa est apā in mēbro molli sicut apā epis ⁊ litargia qđ est apā frm in cerebro: ⁊ maxime intelligit de litargia flegmatica ⁊ nō melācolica ⁊ peripleumonia qđ est apā pulmonis ⁊ maxie qñ pendet a flegmate facit pulsuz mollem. tertia est cum natura vult expellere humiditates sub forma sudoris. vnde medici experti per mollitiē pulsus et vndositatē eius ꝓnosticātur sudorē futurū.

¶ Et pulsus quidem fit in principio paroxismorum debilis coartationis propter aduentum virtutis supra materiam et occu-

pationem eius in mundando et euentando.
¶ Ponit quartam dispositionem pulsus. et est ꝙ
pulsus in principijs paroxismorū fit debilis: cu/
ius debilitas arguit̄ ex paruitate ⁊ diuersitate cū
debilitate impressionis in digitum tangētis. nō
eñ pulsat fortiter constanter et perseuerāter que
tres conditiones requiruntur ad pulsum fortem.
⁊ est coartatus. coartatio eñ pulsus est paruitas
eius cum diuersitate a materia suffocante ⁊ tegē
te. ideo subdit propter aduentum virtutis supra
materiā. pugnat eñ virtus cōtra materiam subti
liando ipsam resoluendo et quātum potest expel
lēdo. et ecōtra materia cōtra virtutem suffocando:
sicut ignis sub lignis suffocatur et occupationes
eius in mundando fumos putridos ⁊ euentando
calidum membrorum et spirituū. Est eñ bis ope
rationib⁹ tunc temporis multum intenta. sed for
te melius est vt aliter exponatur propter occupa
tionem eius. s. virtutis ad resistendū materie dū
suffocat̄ ab ipsa in mundando et euentando. s. dū
mundat fumos putridos et euentat calidum suf
focatum ita vt li. mundando et euentādo stent tē
poraliter: et non causaliter. nā mundando ⁊ euen
tando non est causa cur pulsus fiat debilis coar/
tatus: immo potius est causa magnificandi pul/
sum tam ẜm sistolem ꝙ ẜm dyastolem. sic eñ me
lius fiet mundificatio et euentatio. et sic cum dei
gratia sit finis huius expositionis difficilis capi
tuli. ¶ Sed pro completa declaratione dictorum
in presenti capitulo superest vt ventilemus duas
materias difficiles. vna est de putrefactiōe. alia
est de periodicatione.

Quarta dispo sitio pulsus.

Notam dignū

Utrum ex indebito regimine sex rerū nō naturalium possit in humano
corpe accidere putrefactio. Qđ sic declarat Auic.
prima q̄rti. tractatu. ij. cap. ⁊. i3. tertij. necnō Gal.
primo de differentijs febrium. et experientia fa/
cile comprobatur cū ex huiusmodi inordinato re/
gimine frequenter accidāt febres putride. ¶ Pro
solutione hui⁹ dubij primo videbitur quid sit pu
trefactio. quid putredo: quid cōbustio. et quomo/
do putrefactio differt a combustione resolutione
cruditate digestione. In secundo articulo videbi
tur de quesito.

Quantum ad primum omissis alioꝝ opinionibus dicam ea
que videntur mihi magis ꝓbabilia et sententie
Aristo. ceterorumqꝫ philosophorum et medicorū
illustrium magis conformia. Aristo. oim philoso
phorum ꝑnceps. iiij. metaurorū diffinit putrefa/
ctionē dicens. ꝙ est corruptio quedā in vnoquoqꝫ
humido proprie ẜm naturam caliditatis ab alie
na caliditate. hec autem est que ambientis. Que
diffinitio sic intelligēda est. putrefactio est corru/
ptio quedam. i. via vel motus in corruptione mix
ti inquātum mixtum in vnoquoqꝫ humido proprie
ẜm naturam caliditatis. id est per corruptionem
caliditatis proprie inquātum naturalis in vno/
quoqꝫ humido complexionali mixti ab aliqua ca
liditate caliditatē propriam extraneātē: cōnotā/
do ꝙ per caliditatem propriam extraneatam et
caliditatē alienam qualis est ambientis fiat vel
sit apta fieri ipsius humidi eductio et elemētoꝝ
separatio: ita ꝙ vtraqꝫ notabiliter concurrit ad
mixti corruptionem: humidi eductionē et elemē/
torum separationē. Corruptio in hac diffinitio/
ne posita est genus. nam putrefactio est cōtraria
generationi simplici mixtorū apud philosophū
in eodē. iiij. metau. Sed corruptio adequate op/
ponitur generationi. primo de generatione. er/
go putrefactio ē corruptio: nō tamē omnis corru
ptio ē putrefactio: vt patet. Et corruptio hic po/
sita pro genere dicit causam formalem putrefa/
ctionis. Intelligit autem Aristo. putrefactionē
opponi generationi simplici mixtorum. quia ter/
minus a quo putrefactionis est terminus ad quē
generationis mixti et elemētis. Et econtra termi
nus ad quem putrefactionis est terminus a quo
generationis. et sicut generatio mixti ex elemen/
tis fit a calore naturali et celesti ꝑmiscēte et vni/
ente elemēta ẜm exigentiā alicui⁹ speciei mixtoꝝ
ita putrefactio ē a calore intrinseco ꝑternaturali
⁊ extrinseco agētib⁹ elemētaliter ⁊ soluētib⁹ mixtū
in elemēta. Dicit̄ q̄dā. quia putrefactio nō ē cor/
ruptio ꝓprie sumpta que est mutatio subita de
esse ad non esse. sed est via vel motus in hanc cor/
ruptionem proprie sumptā. vt est apud Auicen.
prima quarti cap. de feb. sanguis. nec est quicūqꝫ
talis motus: sed limitatus circunstantijs in diffi/
nitione positis ⁊ exprimendis. non eñ corruptio
elementorū est putrefactio. neqꝫ combustio. neqꝫ
transmutatio vnius mixti in aliqua dicitur putre
factio. per hanc particulā in vnoquoqꝫ humido
intellectā: vt supra declaratur causa materialis
in qua siue subiectum ipsius putrefactiōis qđ est
mixtū ẜm ipsius humidū. tum quia humidum mi
xti est propriū subiectū caloris mixti qui inquā/
tum naturalis ⁊ proportionatus forme mixti re/
net et conseruat mixtionem que in putrefactione
corrumpitur inquātū naturalis et agit ad demi/
xtionem. quia humidum mixti separatur a parti/
bus terreis in putrefactione ⁊ ducitur ad circūfe
rentiam ipsius mixti. ¶ Per hanc particulam ꝓ/
prie ẜm naturam caliditatis tangitur agens ꝓ/
ximum putrefactionis qđ est caliditas propria
ipsius mixti que facta preternaturalis ipsi mixto
cogit caliditati continētis ad ipsius corruptio/
nem et humidi eius eductionē. que caliditas con
tinentis aliena a caliditate ipsius mixti. q2 con/
trariatur ipsi inquātū ipsa est naturalis et nō in/
quātum caliditas est agens remotum in putrefa
ctione. quapropter hec diffinitio est proprie na/
turalis. quia in ipsa ponitur genus exprimēs for
mam et subiectū di. materiam et agens propin/
quū et remotum. et tangitur causa finalis que ē
elementorum separatio. cum dicitur. ꝙ est corru/
ptio mixti inquātum mixtum. Modus autē pu/
trefactionis penes Alb. ma. est iste. nam calidum
extrinsecum trahit ad se calidum intrinsecum. qđ
quia non potest educi sine humido proprio simul
ad se trahit humidum proprium: qđ est ipsi⁹ sub/
iectum ad cuius eductionem ipsum calidū intrin
secum adiuuat subtiliando. et ipsum educendo ꝑ
poros quos dilatauit calor extrinsecus. et ad hu
ius humidi eductionē coadiuuat frigiditas in/
trinseca mixti exprimens humidum simul cū ca/
lore. Et hoc est qđ dicit Aristo. in littera. putrefa/
ctio est communis passio frigiditatis proprie et
caliditatis aliene ita ꝙ ad putrefactionem tria
agentia concurrunt. primū caliditas intrinseca.
scđm caliditas extrinseca. tertium frigiditas pro
pria. frigiditas autem extrinseca: licet possit cor/
rumpere calorem naturalem mixti ipsum remit/
tendo paucificando et facere ipsum improporo/
tionatū forme mixti ⁊ humido regulādo tñ nō pōt
eē imediata causa eductiōis hūidi mixti. imo ipsi

eductioni contrariatur claudendo poros et calo-
rem mixti fugando interius nisi sit adeo vehemẽs
vt sic profundãdo exprimat humidũ cum calore suo
verũ hec non est putrefactio licet ducat ad incine
rationẽ mixti. q: hanc non ↄsequit̃ accĩtia putre
factionis. s. fetor. et quia qđ tunc incinerat̃ est ma
gis humidũ interius q̃ exterius. cuius cõtrarium
est eo qđ putrefit. frigiditas tamẽ extrinseca de p
accñs. põt esse causa putrefactionis faciendo ca
lorem mixti preternaturalem qui factus preter-
naturalis et agẽs p̃ternaturaliter facit ad mixti

Quid putredo. corruptionẽ et humidi eductionẽ. ¶ Putredo autẽ
est caliditas putredinalis intrinseca mixto. sicut
voluit Auicẽ. scđa p̃mi ca. j. vbi exẽplificans de cã
cõiuncta de feb. dixit q̃ eius cã cõiuncta est putre
do licet p̃ma q̃rti tractatu. ij. ca. s. et in plerisq̃ pu
tredo accipiat̃ pro humore putrido. humor autẽ
putridus et similiter vapor est causa cõiũcta feb.
per caliditatem suã putredinalem. ¶ Combustio
autẽ descriptiue ẽ corruptio velox in vnoquoq̃ mi
xto cũ humidi ip̃s⁹ sublimatiõe et ptiũ terrestriũ
descensu a caliditate extrinseca absq̃ notabili cõ
cursu alicuius principij actiui ipsius mixti. Et ex
his patet dr̃ie. viij. iter putrefactionẽ et cõbustio

Differẽtia cõ-bustionis et pu-trefactionis. nem. ¶ Prima q: putrefactio est naturalis. Cõbu
stio autẽ violẽta iuxta philosophum. nam in putre
factione ad corruptionẽ mixti et hũidi eductionẽ
coadiuuat notabiliter aliqđ principiũ intrinsecũ:
immo plura. s. caliditas propria facta extranea et
frigiditas p̃pria exprimens humidũ simul cũ ca-
lore. sed nihil tale adiuuat in cõbustione saltẽ ad
iutorio notabili: immo vt p̃lm fit resistente calore
intrinseco. ¶ Scđa differẽtia: q: qđ putrefit ẽ ma
gis humidũ et calidũ exterius q̃ interius: interius
eñi exiccatur et friget. et qđ cõburit̃ est exteri⁹ ma-
gis calidũ et siccũ quã iterius. Cũ eñi cõburit̃ a ca
liditate extrinseca forti humidũ sublimãte forti⁹
agẽte in partes p̃pinquas q̃ in partes remotas
est necessariũ vt exterius magis calefiat et exicce
tur q̃ interius. ¶ Tertia differẽtia est. quia putre-
factio est tarda ad incinerationẽ: sed ↄbustio ve-
lox. fit eñi a fortiori caliditate. sed in putrefactio-
ne caliditas innata est debilis respectu p̃prij hu-
midi regulandi et tarde ducens ad incinerationẽ.
¶ Quarta q̃ putrefactio facit mixtũ fetere: cõbu-
stio vero non: imo aufert fetorem. ¶ Quinta q: p
putrefactionẽ generãtur quedã alia imperfecta p
cõbustionẽ minime. ¶ Sexta q: putrefactionẽ im
pedit caliditas feruens: sed cõbustionẽ minime.
¶ Septima q: cõbustio facit cessare putrefactio-
nem. sed putrefactio nõ facit cessare cõbustionẽ.
Utrũ autẽ sit possibile putrefactionẽ et cõbustio-
nẽ per certũ tẽpus simul intendi videbitur infra.
¶ Octaua differẽtia. q: difficilius ceteris parib⁹
prohibetur putrefactio q̃ cõbustio: qđ arguit ca-
liditatẽ magis esse fixam in eo qđ putrefit q̃ i eo
qđ cõburit̃: immo fiat in eo qđ cõburit̃ calidita-
tem nõ esse fixã. ¶ Cõueniũt aũt q: vtraq̃ fit a ca
liditate extrinseca. scđo q: vtraq̃ est passio mixti
simplicia eñi nõ cõburunt̃ neq̃ putrent. nõ tamẽ
omne mixtũ potest putrere. licet omne possit cõ-
buri. nam flãma ignis põt cõburi: nõ tamen pu-
trefieri. tertio q: vtriusq̃ finis est incineratio et
elementorũ separatio. Ex quo sequitur q̃ neutra
ipsarũ est transmutatio mixti in aliud mixtum.

Differẽtia pu-trefactionis et resolutionis. ¶ Differt autẽ putrefactio a resolutione. q: reso-
lutio est cõuersio humidi in vaporẽ: que licet pos-
sit fieri a caliditate tam itrinseca q̃ extrinseca: nõ
tamen exigit caliditatẽ innatã debilem respectu
proprij humidi regulãdi neq̃ corruptionẽ mixti
inquãtũ mixti aut elementorũ separationẽ a dige
stione que descriptiue est completio a proprio et
naturali calo ex passionibus cõtraiacentibus hu
morũ que sunt propria materia corporũ mixtorũ.
Uel clarius et in idem redit ẽ perfectio a proprio
et naturali calido ex oppositis passiuis. Nam di
gestio tendit in generationẽ mixti aut cõpletionẽ
eius. putrefactio vero tẽdit in corruptionẽ mixti
et eius demixtionem. Item illa fit a proprio et na
turali calido: hec autẽ a caliditate propria corru-
pta. Item in illa p̃miscet̃ humidũ cũ sicco: in pu-
trefactione autem demiscentur. Differt autẽ pu-

Cruditas a pu-trefactione dif-fert. trefactio a cruditate. quia cruditas ẽ diminutio a
complemento caloris digerentis aut putrefacie-
tis in humido aut ipsarum operationũ priuatio.
putrefactio vero non est huiusmodi operationũ
priuatio: immo putrefactio dicit operationẽ ca-
loris p̃ternaturalis putrefacientis sicut digestio
dicit operationem caloris naturalis digerentis.

Quantum ad scđm articulum p̃mit-
tendũ est primo q̃ per
debitum regimẽ sex rerum non naturalium debe-
mus intelligere debitã ipsarũ administrationẽ
tam s̃m quãtitatẽ et qualitatem ipsarũ q̃ s̃m de
bitam proportionem ipsarum inter se in compa-

Res nõ natura-les necessarie. ratione ad corpus regendũ. Sunt autem res non
naturales descriptiue que necessario occurrẽtes
corpori humano possunt cõueniẽter et incõueniẽ
ter applicari. et sunt sex aer cibus et potus. som-
nus et vigilia: motus et quies inanitio et repletio
et accĩtia animi. ¶ Ex quo patet q̃ per indebitum
regimen rerum non naturalium debemus intelli
gere indebitam administrationẽ ipsarum s̃m q̃li
tatem aut quãtitatẽ. aut indebitam proportionẽ
inter se in comparatione ad corpus regendum.
¶ Scđo notandũ q̃ humores corporis nostri nõ
tantũ cõseruant̃ per propriũ eorum calorem sed
maxime et principaliter per calorem naturalem
eis debite proportionatũ. patet. q: aliter nõ pos
set assignari causa cur sanguis in venis diu sine
putredine seruetur. sed extra venas cito putrefit.
¶ Notandum tertio humorẽ indebite qualitatis
aut quãtitatis aut non debite calori nostro pro-
portionatum a caliditate nostra non debite regu
lari. hoc patet ex precedenti notato. ¶ Ex quo se-
quitur tales humores facilius quã alios ceteris
parib⁹ a calore extraneo putrefieri. ¶ Et ex his
patet cõclusio responsiua ad quesitum. s. pars af-
firmatiua questiõis que auctoritatib⁹ ante oppo
situm inductis et quotidiana experientia cõpro-
batur. Quotidie eñi ex indebito regimine in hu-
iusmodi rebus corpora etiam sanissima feb. pu-
tridas incurrunt.

Ad partẽ negatiuã dubij argr̃. si ex idebi-
to regimie i sex reb⁹ nõ naturali

Argumẽta ad partem negati-uam. bus posset etc. hoc maxie eẽt qñ cib⁹ idigest⁹ sumi
tur supra cibũ p̃tis digestũ. s; hoc non sufficit neq̃
facit ad putredinẽ: imo potius ipedit. q: si cib⁹ p̃-
mo assũpt⁹ nullo mõ eẽt digest⁹ nõ fieret putredo
s; p̃eximẽ cibi digõ poti⁹ iuuat ad digestionẽ q̃ i-
pediat: cũ totũ min⁹ resistit virtuti digerẽti q̃ si to-
tũ eẽt idigestũ. ¶ Et ↄfirmat̃. ponat̃ q̃ sequẽs cib⁹
sit in ea proportione facilius digestibilis in qua
proportione digestio cibi precedentis excedit di
gestionẽ cibi sequentis. et sequitur q̃ ambo erũt
in eodem tempore digesti. ¶ Preterea si requiri-
tur hoc maxime esset quando cibus grossus diffi-
cilis digestionis p̃poneretur subtili: sed hec non
est causa

est causa putrefactionis.quia ponamus ꝙ in ea proportione in qua pars inferior stōi est fortioris digestionis quā pars superior cibus sequēs sit facilioris digestionis quā precedēs. et sequitur ꝙ totum erit in eodē tēpore digestum. ¶ Preterea.si ex indebito ⁊c.maxime esset quādo quis vteretꝰ cibis grossis difficilis digestionis sicut carne buffali: sed hec nō est causa putrefactiōis sed cruditatis que opponitur putrefactioni.quia aliter in morbo materiali mortali non distingueretur status a principio. ¶ Ad primū dicitur negando minorem. et dicitur aggregatū ex cibo semidigesto et ex cibo nullo modo digesto magis ipedit digestionem quā si totus cibus esset indigestus.eo ꝙ indigestꝰ miscetꝰ cum semidigesto. Et sequitur alterū duorū aut ꝙ semidigestū corrūpitꝰ aut cum semidigesto aut pars indigesta permixta attrahitꝰ ad epar ex qua generātur humores indigesti. Et ad confirmationem ad in isto casu negatur ꝙ in eodem tēpore erūt digesti:immo potius in eodē tēpore erunt corrupti. ¶ Sed cōtra sicut in lebete primo ponitur caro difficilior.et postea caro facilior ad hoc vt sint in eodem tēpore cocte.ita debet esse in stomacho quare nō videtꝰ esse causa diuersitatis. Similiter sic fit in decoquēdo medicinas. q: que parum sustinent de decoctione ponuntꝰ in fine et que mediocriter in medio.et que multū in principio. Dicitur negando similitudinē.q: cū stomachus incipit digerere primū cibum clauditur os eiꝰ et optime ipsum amplexatur:ita vt nō cadat mediū inter partes stōi et cibum. Cū autē sumitur scōs cibus primo nō digesto stat per certum tempus supra illum anteꝙ secum misceatꝰ. Et interim cum non bene digeratur a calore naturali:cum non sit ī loco idoneo:capitur a calore extraneo. et postea descendens est causa corruptionis illius. ¶ Ad secundū dicitur ꝙ ratio cōcludit si posset proportionari sm ꝙ ponitur in casu. sed q: hoc est difficile laudatur pmissio cibi subtilis. q: cū digestus est paulatim potest trahi per meseraicas:⁊ iterū aliꝰ digeritꝰ. Non est tamen bonū vt cibi sint multum distātes.quia cū aperitur pilorō descendēte subtili facile secum descendit grossus. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ cibi grossi difficilis digestionis sunt causa cruditatis que opponitur putrefactioni:attamen cū generatur humor crudus et cum sanguine permiscetur est causa ꝙ sanguis ille tarde conuertitur in humiditates scōas.et in fine non potens bene regulari a calore naturali capitur ab extraneo et putrens est causa egritudinū cronicarū. Et sic breuiter sit expedita hec questio per me Joanē de arculis. qui autem vult videre hanc materiam prolixe legat questionem meam generalem de putrefactione.

Utrum pro assignandis causis periodicationis preter causas manifestas sit necessariū in vnoquoꝗ humore ponere proprietatē occultam indiuidualem:aut specificam que determinata periodo moueatur. vtputa flegma quotidie.colera de tertio in tertiū. melancolia de quarto in quartum. sanguis cōtinue. Nā enim hi humores moueātur periodis de q̄bꝰ supra docet quotidiana experientia. Et pro hoc maxime quātū ad febrem est auctoritas Auicen. prima quarti tractatu.ii.cap.i. Et putredo colere facit tertianā:et putredo sanguinis facit cōtinuā et putredo melancolie facit quartanā et que currunt cursu eius.et putredo flegmatis facit quotidianam et que currūt cursu eius. Idē asserit Gal. scōo d' differentijs fe.et Rasis.10 Almansoris.⁊ Auerrois.iii.colliget.et Alfabbas.viii.theorice. ¶ Pro itellectu tituli questionis est sciēdū primo ꝙ periodus cōiter sumpta est reditus morbi vnius post temporem:aut quietē ad dispositionē similem pme. sic eni descripta conuenit recidiue:q: ex ea et sua radice efficitur morbus vnus. Et differt a reditu alicuius morbi ex quo ⁊ precedente nō constituitꝰ morbus vnus sicut si quis vulneratus in brachio post consolidationē iterum in eodē loco similiter vulneraretur. ¶ Periodus autē proprie sumpta ē reditus vnius morbi post temporem aut quietē ad dispositionē similem precise propter causam primi paroxismi aut exacerbationis disponentē ad causam coniunctā scōi propter vestigium derelictum in loco in quo pma cā cōiūcta facit primū paroxismū attrahens similem causam coniunctam ad eundē locum.et sic descripta cōuenit putride. non ethice neꝗ effimere. Sed cōiter sumpta conuenit effimere.non ethice.quia non est dependēs ab aliqua causa speciali dependentia. ¶ Paroxismꝰ autem sm cōem acceptionē medicorū nostri temporis est reditus febris aut alterꝰ egritudinis post quietē. Exeresētia autē siue exacerbatio est reditus eius post teporē. ¶ Est scōo sciendum ꝙ cause periodicationis ab auctoribus et doctoribꝰ assignate sunt duplices.quedam manifeste.quedā occulte. Manifeste sunt duplices. quedā extrinsece ⁊ ex malitia regiminis egri.necnon influxus supcelestis vt placet astrologis: pcipue Cōciliatori dfa.88.licet huiusmodi cause sint ipropter multū longinq.qdā sunt itrinsece:et istarū qdā se tenēt ex pte mēbrorū q̄ sūt dispōes mēbror mittētiū dispositiōes mēbror suscipiētiū et attrahētiū.necnon mēbrorū materias generātiū. Et ponuntꝰ de a Gal.ij.de dfntijs febrū. ad quas reducitꝰ acuitas aut obtusio sensus membrorū. Item egri fortitudo aut debilitas.quedā se tenēt ex parte hūorum et sunt eorū cōplexiones multitudo aut paucitas.aut grossities.aut subtilitas.viscositas aut eius oppositum. Et iste colligūtur ab oībus auctoribus:pcipue ab Auicē.prima quarti.ij.tractatu.cap.i. Et iste quidē febres quibus sunt paroxismi eradicatiōis ⁊ temporis q̄sꝗ dimittūt ordinem suū pp diuersitatē materierū in multitudine paucitate grossitie ⁊ tenuitate et pp diuersitatē ī eis in q̄litate vt pmutentꝰ qdā materie et fiāt de q̄ne materie alterius q̄ diuersificatꝰ in eis in specie nō in multitudine aut paucitate tenuitate et grossitie tantum. Et q̄sꝗ fit ex malitia regiminis egri. aut propter debilitatē eius. aut pp multitudinem sensus eius. Et infra in cap.de febribus apatum. Unicuiꝗ humori inest periodus que sibi cōuenit. Item Alyabbas.viij.theorice. ¶ Ex quibus autē causis piodi varie sunt circulariū febriū. Si q̄ras scias tres esse causas. pma est cōgregatiōis velocitas et mora eius.scda est facilitas putrefactionis humoris et difficultas.tertia est eūonis eius acceleratio aut mora.flegma nāꝗ febrem excitat que singulis accēditꝰ diebus:eo ꝙ cito ad putrefactionis currit loca in corpore multitudine quātitatis sue et putrefactionis accelerationis humiditatis cū eūonisꝗ mora pp suā viscositatē. Colera aūt nigra febrem facit q̄ vno die accēditꝰ duobus do nō:eo ꝙ tarde adunatꝰ propter sue paucitatis quātitatē. Difficile aūt putrescit propter suā frigiditatem et siccitatem.celerisꝗ est eūonis quare minime est viscosa. Colera autem rubea febres generat que vno die fit et alio die nō:quoniā inter

Alyabbas.

flegma et coleram nigram media est in huiusmodi quas diximus habitudinibus. Occulte autem sunt forme substantiales ipsorum humorum: necnon proprietates specifice que sunt qualitates toti speciei cōes attribute mixtis in sue generationis principio per influxus particulares sm exigentiā sue forme substātialis et complexionis. et de his fecit Auicē. mentionē loco superius allegato. Et ex hoc genere sunt proprietates indiuiduales siue cōsequētes materiā: que vt patebit infra necessario sunt ponende. Dicuntur autē huiusmodi occulte: quia nō subiacēt sensibus: nec facile discernunt. Alie autē que dicuntur manifeste subiacent sensibus: aut saltē facilius discernūtur. ¶ Tertio sciendum φ non potest fieri nouus paroxismus aut excrescentia feb. nisi noua ebulitio superueniat in aliqua materia. Hoc aūt dupliciter erit: aut quia in vna et eadem materia que prius fecit fe. noua fiat ebulitio: sicut si sanguis ebuliēs prius fecerit sinocham sine putredine qua extincta: vtputa per potum aque frigide propter opilationē: aut malam membrorum dispositionem hic sanguis incipiat putrere: et facere sinochā putridam. Similiter si sanguis aut alius humor prius putruisset leui putredine: iterum incipiat putrere putredine intensiori. Aut fiat nouus paroxism⁹: quia noua materia ebuliat qđ erit dupliciter: aut quia de nouo generetur: et postea putreat siue sit generatio propria sicut humores ex chilo: et sanguis ex flegmate generantur p vlteriorem digestionē siue generetur p corruptionē: sicut sanguis corrumpitur in coleram vel melancoliā. et similiter reliqui humores p putredinē aut adustionē in melācoliā: aut quia prius erit genita: sed nunc nuper ebuliat. Et hoc contingit dupliciter. aut q: mouetur de loco ad locū: sicut cū materia emittitur de venis maiorib⁹ ad minores in quibus putret: quomodo fiunt continue proportionabiles: aut q: mittit de intra venas ad extra venas quomodo fiunt interpolate. Aut scdo quia ipsa existens in eodē loco incipit putrefieri: sicut si. x. 3. colere sint in eodē loco: et due. 3. primo putrefacte faciūt vnā febrem. deinde alie due faciūt aliam: et sic deinceps. et huic modo paroxismandi exēplum Gal. de cumulo stercorum optime accōmodatur. et similiter post putredinē colere posset flegma aut alius humor in eodē loco existens putrefieri: et facere feb. alterius speciei. Et que dicta sunt de modo periodicandi febriū possunt accommodari non periodicandi doloris: et multarum aliarum egritudinum: saltem in parte.

In hac materia fūt due famose opiniones. altera et prima fuit Gentilis de fulgineo doctoris excellētissimi quā sequūtur oēs fere moderni: qui tenent partem affirmatiuā questionis. Altera vero et posterior huic fuit Ugonis senēsis doctoris subtilissimi qui tenet partē negatiuā. primo ergo ponā rationes vtriusque partis vt videamus quātum vna pars cōtra aliā militet. scdo ponā opinionem q̄ vt mihi videt est veritati conformior. et respondebo ad rationes que contra illam possent adduci. ¶ Prima ergo ratio pro parte affirmatiua et opinione Gentilis est hec. omnis effect⁹ eueniens circa determiatā speciē omni tēpore. s. estate hyeme et temporibus mediis: et in omni etate complexione et sexu. etc. semper vel vt plurimū qui nō potest reduci in causas manifestas: de quibus supra debet reduci in formas specificas siue proprietates occultas. sed flegma periodicare quotidie. colerā

Ugo senensis.

de tertio in tertium. melancoliā de quarto in quartum. sanguinē facere febrem continuam non potest reduci in causas manifestas. ergo opus est vt reducatur in causas specificas et proprietates occultas. tenet cōsequētia. et maior est manifesta: cū non sit aliquod genus causarum. minor probat. nam quātumcumque sanguis esset eque mult⁹: eque grossus: sicut est colera. et cum aliis paribus: tamē colera semper vel vtplurimum moueretur de tertio in tertium. et sanguis faceret continuā. similiter quamtumcumque flegma esset similiter dispositū sicut melancolia cum aliis paribus etc. tamen flegma faceret quotidianā et melancolia quartanam. Cum ergo isti effectus non possint reduci in causas manifestas: opus ē vt in causas occultas de quibus supra reducantur. ¶ Secūda mensure rerum non possunt esse causa determinatorum effectuum nisi inquātum determinētur formis rerum naturalium: sed iste paroximationes sunt determinati effectus. ergo non poterunt procedere a mēsura vel quātitate humorū nisi pro quāto illi humores determinantur per formas rerum naturalium: sed iste forme sunt specifice. ergo ipse sunt cause periodorum. maior autē est Auer. iij. celi. cōmēto. lxvij. di. Causa non est causa alicuius propter suā quātitatem nisi accidentaliter. quātitas enī non est terminata: cause autem agentes et patientes sunt terminate. φ. s. non quelibet causa facit qđlibet causatum. cause autem et causata sunt terminata propter suas formas. ¶ Tertia quilibet effectus finitus et terminatus habet causam finitam et terminatā: sed paroxismatio colere de tertio in tertium: flegmatis quotidie est effectus determinatus et finitus. ergo habet causam immediatam determiatā et finitā. sed dispositiones mēbri mittentis et accipientis sunt variabiles in infinitum et similiter dispositiōes humorum. ergo tales dispositiones manifeste non sunt illius effectus cā immediata et adequata: sed preter illas nulla potest poni nisi occulta proprietas illorum humorum quare ipsa erit illius periodicationis causa. maior est manifesta. et minor pbatur: quia in infinitum potest virtus membri debilitari: et in infinitū pōt materia paucificari. ¶ Quarta in feb. tertiana continua est periodicatio: sed illa non sequitur dispositiones particule mittētis aut recipientis. ergo aliqđ ē periodus et nō illa cā. Et cū alia cā dari nō possit preter proprietatem seqūt φ periodicatio seqūt proprietatē humoris. maior ē manifesta. et minor probat: q: in tali tertiana materia putrefit intra venas: et ibi erat ante putredinē. nō ergo fit trāsmissio de vna pte i aliā. ¶ Quinta rō. possibile ē i aliquo fieri duas tertianas iterpolatas sic se hntes φ paroxismi prime q̄ incipit die lune sibiinuicē correspōdent in hora inuasiōis i intēsiōe duratiōe et accidētib⁹. et similiter paroxismi scde q̄ icipit die martis sibiinuicē correspōdēt in oib⁹. nō tn paroxismi scde correspōdēt paroxismis prime: immo sint mltū dissiles. sz hmōi cā nō pōt assignari nisi ponēdo proprietatē occultā indiuidualē relictā i primo paroxismo q̄ respicit materiā prime tertiane: et aliā proprietatē relictā i primo paroxismo scde tertiane. q̄re seqūt φ hmōi proprietates sūt cā periodorū. Casus enī ē possis. et quotidie accidit. ¶ Sexta ratio. seqūt sanguinē posse periodicare q̄cumque periodo si nō ponātur cause periodorum hmōi proprietates nam pōt sanguis ad aliā partē mitti et ibi putrefieri. et postea ipso per putredinē cōsumpto: mitti aliam partem sanguinis ad eundem locum in tempore determinato et resolui. et sic deinceps fieri paroxismos

Auerrois tertio celi.

fieri paroxismos et causis similibus qui paroxismi poterunt esse de tertio in tertium. de quarto in quartū. de quinto in quintū. et sic de singulis s(ecundu)m ꝙ periodus sanguis mittit(ur). et hoc ꝑpter varias dispositiones tā mēbri mittētis ꝙ̄ accipiētis. Quod autem sanguis possit mitti s(ecundu)m varias et diuersas periodos declarat quotidiana experiētia i fluxu epatico emorroydali. in fluxu sanguinis nariū et menstruali. si ergo hic sanguis putrefieret fierēt diuerse et distincte periodi pro diuersitate tēporis in quo mitteret(ur). et ꝙ eodē fundamento possit probari quēcūq(ue) humorem posse multis (et) varijs modis periodicare si solūmodo periodicatiōes in dispositione membro(rum) mittentiū et suscipientium resoluant(ur). ¶ Septima ratio. si nō ponantur huiusmodi proprietates cause periodorū sequit(ur) ꝙ vltimus paroxismus flegmatice salubris deberet tardius redire post penultimū ꝙ̄ tertiane scd(u)s post primū. probat(ur). q(uia) posita paritate in fortitudine virtutis respectu vtriusq(ue) febrientis tam ex parte mittētis ꝙ̄ recipientis humor colericus debet citius ad putredinē moueri. q(uia) amplior calidior et subtilior (et) magis stimulans virtutē ꝙ̄ flegmaticus. consequens tamen est falsum. q(uia) videm(us) ꝙ flegmaticus redit scd(a) die. sed colericus tertia die. ꝙ nō prouenit nisi propter proprietatē motiuam colere de tertio in tertiū. et proprietatē motiuam flegmatis de die in diem siue quotidie. ¶ Vltimo arguit(ur) ratiōe excellētissimi philosophi d(omi)ni Nicolai varij. Quicūq(ue) effectus reperitur in ōib(us) indiuiduis alicuius speciei nisi in aliquo sit notabile accidentale impedimentū debet habere causam cōmunē ōibus illis indiuiduis. sed periodicatio de tertio in tertium est effectus cōis ōibus indiuiduis colere nisi adsit in aliquo eo(rum) aliquod impedimentū accidētale valde notabile. ergo debet habere aliquā causam cōmunē ōibus huiusmodi indiuiduis: sed nulla causa potest esse ōib(us) his cōis nisi sit de essētia speciei colere aut fluat ab ipsa: quare talis causa erit aut forma substantialis colere: aut proprietas insequens eam. ¶ Et ꝯfirmatur: q(uia) digere colerā est effect(us) cōis cuicūq(ue) idiuiduo speciei reubarbari nisi sit accidētaliter impeditum per antiquitatem aut putredinē: et huic effectui correspōdet causa cōis. s(cilicet). proprietas specifica illius. ¶ Similiter attrahere ferrum est effectus cōis cuicūq(ue) indiuiduo magnetis nisi sit accidentaliter impeditū: vt puta per inunctionem allij. (et) huic correspōdet cā cōmunis. s(cilicet). ꝓprietas specifica illius. ¶ Similiter potest explicari in ijs in quibus est proprietas passiua: sicut in ferro (et) similibus. quare similie est in colera (et) reliquis humoribus. et hec ratio est efficacissima pro parte affirmatiua q(ue)stionis.

Nicolai varij ratio.

Ad partem autem negatiuā q(ue)stionis: et ꝓ opinione Vgonis arguit(ur) ratiōibus infrascriptis: quarum ipse fuit inuētor ꝓbando ꝙ h(uius)mōi ꝓprietates nō sunt causa piodicationis. Quia aut iste proprietates ponūtur in hūore: aut in membris. sed nullo isto(rum) modorū potest dici. quare (et)c. ¶ Et primo arguitur ꝙ non possint poni in humore: q(uia) ista proprietas posita in humore: aut est virtus agēdi: aut patiendi tale motum. Si sit virtus agendi: aut est virtus que vno tempore intendit mouere: et non alio: aut est virtus ōibus alijs positis parib(us) semper similiter mouetur: tamen q(uia) oportet inter vnū paroxismum et alium coleram que debet moueri aliquo modo disponi ad hoc: vt sit apta moueri

Vgonis ratiōes et argumēta.

ad putredinem. et ista virtus limitato gradu velocitatis intendit agere: et agendo gradu illo in coleram remanentem nō est colera disposita nisi in tertio die. In flegmate autem est alia ꝓprietas ꝑ quam fit ista ꝓportio velocior: et accidit hoc mouendo et preparando flegma: q(uo)d sit preparatum in secunda die. et ideo colera mouebitur de tertio in tertium. flegma quotidie. proportionabiliter loquendo de melancolia mouebitur de quarto in quartum. et hoc modo dicem(us) ꝙ sit periodicatio propter proprietatem: non ꝙ illa intendat plus vno tempore mouere ꝙ̄ alio. sed quia intendit certo gradu mouere. ad q(uo)d sequit(ur) ꝙ in colera est ꝑfecta preparatio in tertio die: et in flegmate in secūda: et in colera nigra in die quarta. Alius modus non videtur quo proprietas actiua sit causa piodicationis: sed nullum isto(rum) potest dici. ergo opinio non potest stare. Et primo incipiamus a primo modo: probatur ꝙ non sit possibile poni huiusmodi virtutem actiuam i humore que moueat et intendat mouere in vno tempore: et nō in alio. Nam dato isto sequuntur tria impossibilia. Primum ꝙ nō est vniuersaliter verum: ꝙ causa quare motor non mouet. est: quia non habet sufficientem dispositionem ad mouendum: intelligendo ꝑ talem dispositionem sufficientem totum q(uo)d requiritur ex parte dispositionis agentis et passi (et) applicationis vnius ad alterum: cōsequens falsum. quia cum ista ponūtur oportet ꝙ agens aut agat aut incipiat agere. Et est contra Auer. viij. ph(ysi)co(rum). ꝯmento. vj. consequentia tamen arguitur. q(uia) in die quietis tertiane etiam si omnia alia cōcurrant ad motum: tamen quia proprietas non intēdit mouere talis proprietas non mouet: nec incipit mouere: et tamen pro tūc nulla res deficit de requisitis ad mouendum sicut nulla deficiet die sequenti: et cetera erunt paria. si igitur in secunda die nulla res deficit: nec in agente: nec in paciēte: nec in applicatis: et tamen non mouent sequit(ur) ꝙ mouens nō mouet: et tamen causa non mouendi non est: quia non habeat sufficientem dispositionem ad mouendum. ꝙ si dicatur ꝙ deficiat intentio ad motum: tunc oportet assignare causam: q(uia) tunc deficit intentio: et nō deficiet in sequēti die cum omnia sint paria nunc et in sequenti die.

Auerrois.

¶ Secundo sequitur ꝙ ab agente mere naturali potest prouenire motus nou(us) absq(ue) causa noua. consequens falsum: et contra sententiam Aristo. (et) Auer. in eodem cōmento. viij. ph(ysi)co(rum). Nam s(ecundu)m Aristo. si motor non mouet nec incipit mouere: et post mouebit: tunc cum non mouet est in potētia. et quando mouet erit in actu. sed hoc non potest esse absq(ue) causa noua. aut in mouente: aut in moto: aut in remotione impedimenti: aut in approximatione vnius ad alterum propter que fiat i actu vbi plus erat in potentia. ergo impossibile est ꝙ sit motus nou(us) post quietem absq(ue) noua cā illius motus. ¶ Sed ꝙ hoc sequatur ex positione patet. quia proprietate manente eadem et alijs dispositionibus ex parte agentis et patientis: et applicatione motoris ad mobile et remotiōe impedimēti proprietas colere mouet in tertia: quia ita appetit et non mouet in secunda: quia nō appetit etiam omnibus existentibus paribus. motus igitur in tertia die erit de nouo et nulla causa motus erit noua. Q(uo)d si dicatur ꝙ apppetit(us) proprietatis erit cā noua. patet ꝙ hic appetit(us) cum prius nō eēt est oportunū ꝙ ꝑducat(ur). et sic erit aliq(ua) cā appetit(us): quā oportet eē de nouo: (et) ꝑduceret i īfinitū.

Aristotelis sententia.

aut dabit aliquid qđ fit de nouo absq͂ cā noua.
¶ Tertio ex positione ponēte huiusmodi propꝛie
tates sequit ꝙ stat agens naturale esse in disposi
tione in qua aptum ē mouere:et habeat quicquid
ex parte sui requiritur ad motum. ⁊ passum esse in
dispositiōe in qua aptū est moueri habens q̄cq̄d
requiritur ad hoc vt moueatur et deductū esse ipe
dimentū:et agens sufficienter esse applicitū pas/
so:⁊ tamē mobile nō moueri:nec incipere moueri.
ponat enī ꝙ propꝛietas colere sit motiua crasti/
na die que est in tertia:et nō hodie que est in scđa
tunc cosa mouebit̄ cras:et habebit oīa req̄sita ad
motū:et tamē non mouebit̄ hodie cū tamē hodie
habeat oīa que habebit cras. quare sequit̄ cōclo
Auerrois. q̄ repugnat Auerroy cōmēto. viij. octaui phif. di/
centi. Cum ergo vtrumq͂ coꝝ fuerit in dispositio/
ne qua hoc mouet:et hoc mouet̄ et fuerit propin/
quū vnū alteri:et nō fuerit illic impediēs necesse
est vt hoc moueat:et hoc moueatur. ¶ Quarto ex
hac positione sequit̄ ꝙ non opoꝛtet si aliquid mo
uet̄ qđ pri͂ nō mouebat̄ ꝙ auferat̄ causa quietis:
vt patet ex dictis. ¶ Quinto sequitur ꝙ non est ve
rum qđ dicit Cōmētatoꝛ infra i eodē ɔmēto. viij.
ꝙ res naturales que nate sunt mouere aut moueri
nō mouent et nō mouent̄: nisi q: diminuta est di/
spositio per quaꝫ hoc mouet et hoc mouet̄ aut q:
distant a seinuicē. aut q: est illic aliqđ impedimē
tum. ¶ Ex his tandē manifestū est ꝙ nō potest da
ri ꝓpꝛietas in humoꝛe vel in mēbris vel in aliquo
naturali q̄ habeat v̄tutē mouendi vno tp̄e et non
alio si cetera sint paria. Quapropter ex parte ta/
lis ꝓpꝛietatis actiue nō potest ꝓuenire ꝑiodica/
tio. et ꝑ similes rationes ꝓbat̄ ꝙ non potest dari
virtus passiua que alijs paribus faciat ꝙ humoꝛ
sit mobilis vno tēpoꝛe et non in alio. sicut in ferro
nō potest repiri virtus passiua inclinās ipsuꝫ ad
obediendū virtuti attractiue magnetis. Et dicit
Ugo in gētilē. Ugo ꝙ si bene ꝑspiciatur mens Gentilis ipse vo
luit hanc sniam q̄ hic est impugnata. nā dicit ꝙ si
colera mouetur in die scđa vel quarta ipsa nō mo
uetur ſm naturā sue propꝛ̇etatis: sed hoc pōt esse
ex alio accidente. q: hec ꝓpꝛietas hoc nō appetit
Ugonis ipꝛo/ ¶ Postea Ugo repꝛobat alios duos modos resol
bacio. uentes ꝑiodicationeꝫ in. huiusmodi ꝓpꝛietates.
¶ Pꝛimus modus est ꝙ propꝛietas siue actiua si/
ue passiua propter quā colera mouet̄ de tertio i
tertiū est virtus que alijs paribus semꝑ similiter
mouet̄. sed ꝓpꝛietas illa ꝓpter quā mouetur co/
lera anteq͂ ipsa colera transeat in putredineꝫ aut
in ꝑparādo eam: aut in generando eā aut in reag
gregando eam post pꝛimū paroxismū habet limi
tatam velocitatē quā intēdit. aut in agendo: aut i
patiendo propter quā accidit ꝙ colera nō est pre/
parata nisi in tertio die: et tunc mouet̄ ad putre/
dinē. flegma aūt citius propter suā propꝛietateꝫ
pꝛeparatur aliquo trium modoꝝ dictoꝝ merito
sue propꝛietatis actiue vel passiue hoc intenden/
tis. ideo mouetur scđa die. et ꝓpoꝛtionabiliter di
citur de melācolia. ¶ Secūdus modus est ꝙ iste
propꝛietates acquirunt̄ in his tēpoꝛibus in cosa
in tēpoꝛe medio inter pꝛimū et tertiū diem. et non
est acquisita nisi in tertia. et in flegmate est acq̄si/
ta in scđa. in melancolia in quarta. ⁊ cū sunt acq̄si
te tūc mouetur materia siue fuerint propꝛietates
actiue siue passiue. ¶ Sed hunc ſm modum dicit
esse oīno vanū. nam opoꝛtet assignare causam pe
riodice acq̄sitionis propꝛietatis: et illa erit causa
periodicatiōis de qua nihil habēt ꝑ hunc modū
dicere nisi redeant ad aliquē modū de dictis. Nō
autē dicit Gentilis ꝙ propꝛietas acquiratur in
humoꝛe cū certis circunstantijs. s. loci quātitatis
et virtutis coꝛpis et nō aliter: sicut etiā medicine
solutiue acq̄runt propꝛietatē non in quolibet mē
bꝛo nec in qualibet quātitate non ē ꝙ dicat taleꝫ
propꝛietatē acquiri et acquisitā esse solū quando
incepit humoꝛ moueri: nam tūc opoꝛteret ꝙ ipse
daret causam quare in tertia die acq̄rit̄ colere et
non flegmati. Sed vult exempli grā. ꝙ in tp̄e pꝛi
mi paroxismi tertiane acquirit̄ aut in colera: aut
in mēbꝛis propꝛietas que nō habet mouere de se
scđa die. sed in tertia. et hoc pꝛimo est impꝛobatū.
¶ Preterea si moueretur colera scđa die non esset
cōtra inclinationē ꝓpꝛietatis: cū tunc nō esset ta
lis propꝛietas: cuius oppositū dicit Gētilis. Pꝛi
mo ergo patet ex dictis ꝙ hec nō est mens gentil:
cū dicat hāc propꝛietatē nō appetere mouere die
scđa. Hec aūt positio dicit ꝙ si alia essent paria:
ita moueret in scđa die sicut in tertia. ¶ Alia vero
positio supponit falsuꝫ ꝙ v̄tutes naturaliter mo
tiue appetant mouere certa velocitate nō maio/
ri. nam tunc sine dubio non sequeretur ꝙ dato va
cuo simpliciter positū in illo moueretur in nō tē/
poꝛe. cōtra Aristo. iiij. phisicoꝝ. ⁊ Auer. cōmento. Auerrois.
vij. et patet cōsequētia. q: si virtus grauis aut le/
uis simpliciter nō appeteret nisi terminatā veloci
tatem: et nō maioꝛem: tunc non opoꝛtet ꝙ vbi nō
est resistentia infinita velocitate moueatur. ¶ Se/
quitur scđo ꝙ velocitas motus non sequitur pꝛo/
poꝛtionē potentie ad resistentiā scđm excessum. ⁊
ꝙ propoꝛtio velocitatis in motibus non est sicut
propoꝛtio propoꝛtionū. Et ꝙ mouēs manēs ideꝫ
et resistentia minoꝛ non est causa diuersitatis ve/
locitatis et tarditatis. et in summa doctrina Ari Aristo.
sto. de velocitate ⁊ tarditate motus periret. ¶ Ter
tio hoc dato sequeretur ꝙ ab eadē propꝛietate il
la colera citius mouebitur ad putredinem que est
magis propinqua termino dispositiōis pꝛime po
sitis causis sufficientibus ad hūc motū. Cum er/
go cōtingat vnam colerā in duplo plus propin/
quare ꝙ aliam stabit facilius vnam moueri in du
plo citius alia ad paroxismandū: ⁊ sic in die scđa
da: et non in tertia. ¶ Quarto sequit̄ ꝙ totalis co
lera inuenta in coꝛpoꝛe tēpoꝛe pꝛimi paroxismi q̄
nō fuit mota ad putredinem in pꝛimo paroxismo
mouet̄ in scđo: q: in tota acq̄rit̄ hec propꝛietas q̄
hoc modo ꝑparat: et in tertio die moueat̄ ad pu/
tredinē. sed hoc est falsum: q: tunc nunq͂ tertiana
vel quartana de colera vel melācolia naturali du
raret vltra paroxismos duos: nisi ꝓpter noue ma
terie regenerationē cum tota materia residua in
scđo paroxismo remoueat̄. ¶ Forte dicit̄ ꝙ nō to/
ta materia residua ē vnifoꝛmis: nec eque vicina il
li dispositioni: cū qua mouet̄ ad putredinem: sed
aliqua magis vicina aliqua minus. ideo illa que
magis parata est citius mouebit̄: vt puta in scđo
paroxismo que vero min⁹ tardius: vt puta in ter/
tio. ¶ Contra sequitur ꝙ multotiens in talibus
casibus non remaneret materia post pꝛimaꝫ que
mouetur vel paucissima: ⁊ sic sepe post pꝛimū pa
roxismū nullus seq̄retur. et sepe secundus esset mi
noꝛ pꝛimo cuius oppositū notat experientia vsq͂
ad paroxismum status. et consequentia patet: q:
sepe materia est vnifoꝛmis. aut saltem non tante
diuersitatis quin possit esse facta pꝛeparatio in
tertio aut quarto paroxismo. ¶ Et si dicatur di/
uersitatem esse tantam vt non possit esse facta pꝛe/
paratio nisi in plurimis paroxismis: tunc se/
quitur quod secundum varietatem diffoꝛmitatis
materie erit

materie erit varietas tꝑporis mot⁹. Et ꝯñr ꝙ hec
difformitas est causa periodicationis nō ꝓprie/
tas per quā ꝯtinue fiet mot⁹ istis alijs deductis.
¶ Uerum quia credo has duas opiniones a ve/
ritate declinare: et vtriusq; rationes cōtra alterā
militare sequar opinionē infrascriptā: q̄ vt mihi
videt̄: est v̄itati et mentibus auctorū cōformior.

Presupposita. **Premitto ergo** p̄mo ꝙ hūori vnicui/ꝙ immo vnicuiq; mi/xto sunt a natura tributa ad sui tutelam conserua
tionē: ⁊ ad resistendū causis corrūpentibus. natu
ra eñ sicut dat esse ita dat conseruantia esse. hec
autē mixtis attributa sunt forma substātialis cō/
plexio et proprietas specifica. ¶ Ex quibus infer
tur ꝙ proprietas specifica humoribus attributa
non est ordinata ad motū hūoris extra locum suū
naturalem. neq; ad ipsorum putrefactiones. sicut
nec cōplexio nec forma sua. Cui⁹ tamē oppositu
Gentilis affirmat: cū dicat colere inesse proprie/
tatē qua mouetur ad periodicandum de tertio in
tertiū. et flegmati proprietatē qua mouetur quo/
tidie: et melancolie de quarto in quartū. ¶ Ex q̄b⁹
sequit̄ his humorib⁹ esse datas ꝓprietates q̄bus
moueant̄ ad putredinē: ⁊ extra locū suū naturalē.
¶ Sequitur scd̄o. formas substātiales eorū simi/
liter ordinari in sui corruptionē: cū forma substā/
tialis vtat̄ proprietate specifica: et similiter ꝯple/
xione tāq̄ instrumētis. Si ergo instrumēta q̄bus
forma vtitur tendāt in humorū corruptionē vide
tur multo magis formā substātialem eorū tende/
re in ipsorum corruptionē: cū instrumēta illa agāt
a forma directa. hoc autem est oīno absurdum.
¶ Et hoc premisso sequit̄ ꝙ ꝓprietates specifice:
sicut et ꝯplexiones sunt resistētes ꝑiodicationib⁹
humorū: cum nō possint ꝑiodicare nisi moueant̄
ad putredinē et extra locū suū naturalē: quorum
vtrūq; prohibet forma substātialis cū instrumen
tis suis intēdens hūorū cōseruationes. ¶ Premit
to scd̄o. ꝙ velocitas motus et actionis insequitur
proportionē agentis ad passum. vij. phisicoꝝ. cō/
mento. xxxiij. vbi inquit Cōmē. Uelocitas ꝓpria
vnicuiq; motui sequit̄ excessū potētie motoris su/
per potentiā moti. Nam ꝓportiones velocitatū
in motibus sunt sicut ꝓportiones ꝓportionū po
tentiarū ad suas resistētias. et cōmento. lxj. inq̄t.
Uelocitas motus quā habet totū motū ad totū
motorē est s̄m excessum ꝓportionis potētie moto
ris sup potētiā moti. Ex quo seq̄tur ꝙ stāte ꝑitate
ex parte agentis ille humor citius mouebitur ad
periodicandū: cuius resistentia est minor. Cū er/
go ex quotidiana experientia manifestū sit: et de
intētione auctoꝝ superius ostēsum fuit sanguinē
facere febrem ꝯtinuā. f[l]a quotidianā. coleraꝫ ter/
tianā. melancoliā quartanā. sequit̄ ꝙ stante ꝑita
te ex parte causaꝝ mouentiū ad putredinē: ⁊ alio
rum paritate supposita sanguis cū sua forma cō
plexione et ꝓprietate minus resistet ceteris hūo/
ribus causis putrefacientibus. deinde f[l]a. deinde
col[er]a. deinde melancolia: ⁊ ꝯñr hi hūores s̄m hūc
ordinē resistūt fortius vnus altero causis mouēti
bus ipsos ad periodicandū. ꝓpter q̄d accidit s̄m
varias ꝓportiones causarū mouentiū ad horum
humorū resistentiā: et s̄m plurimū sanguis faciat
cōtinuā. flegma quotidianā. colera tertianā. me/
lancolia quartanā. ¶ Dico notāter s̄m plurimū.
non eñ est impossibile: imo quandoq; accidit ꝓ/
pter varias dispositiones mēbrorū et humorum
hos humores: et quēlibet eorū posse quacūq; pe/
riodo periodicare. Latitudo eñ virtutis mēbroꝝ
est valde magna cum possit remitti ad nō gradū.
¶ Similiter latitudo quātitatis humoꝝ possit re
mitti ad nō quātū. Et certū est ꝙ debilitas est cā
prepositiōis paroxismorum periodoꝝ. p̄ma. iiij.
tractatu scd̄o de differētijs febriū. Similiter mul
titudo humorū accelerat periodicationem pauci
tas retardat. ꝓpter q̄d accidit colerā multā quo/
tidie ꝓducere paroxismos omnino consimiles vt
nō possit affirmari duplicē esse tertianā. sicut ali/
quando ꝓpter multitudinē et ꝓpinquitatē ad cor
facit causonē. Et ecōtra ꝓpter paucitatē cū gros
sitie de quarto in quartū. et melancoliā aliquādo
facere quintanā et sextanā. Et sanguinem febres
periodicas: scd̄m varias dispositiōes mēbrorum
mittentium et recipientium: ⁊ sic non solum acce
lerari aut retardare paroxismos colericos intra
latitudinem tertie dict. Et similiter de ceteris cau
sis tam mouētibus q̄ resistētibus in colera ⁊ vno
quoq; humoꝝ posset exemplificari. Attamē vt di
ctum fuit s̄m plurimū. ita est ꝙ scd̄m varias dispo
sitiones et ꝓportiones causarū mouentiū ad hu/
mores resistentes scd̄m suas formas complexio/
nes et ꝓprietates fiunt paroxismationes de q̄b⁹
supra.

An latitudo quātitatis hu/morū possit re/mitti ad non quātum.

His premissis sit hec p̄mo conclusio. ad saluandum causas
determinate ꝑiodicationis est necessariū in vno/
quoq; humore ponere formā substantialem ꝯple
xionalē et ꝓprietatē specificā resistentē causis mo
uentib⁹ ad ꝑiodicationē vel periodicandū. ¶ Istā
cōclusionē quātū ad primā partē probāt octo ra/
tiones deducte pro parte Gētilis. ¶ Quātum ad Gētil' opinio.
scd̄am partē. s. ꝙ huiusmodi cause sint resistētes ⁊
nō actiue huiusmodi ꝑiodicatiōis. probat p̄mū
p̄missum necnō ratiōes adducte pro parte Ugo
nis. ¶ Scd̄a cōclusio scd̄m varias proportiones Ugonis opi/nio.
mēbrorū mouentiū hūores ad periodicanduꝫ ad
ipsorū resistētias fiunt ꝑiodi determinate diuerse.
¶ Pro declaratiōe huius cōclusionis et seq̄ntiū Questionis de
est sciendū ꝙ cause mouentes ad periodicandum claratio.
sunt virtutes expulsiue mēbrorū stimulate a pre/
sentia humorū ledentiū sua multitudine aut ma/
litia manifesta vel occulta ꝓpter quod mouentur
ad expellendū eos. aut de intra venas ad extra si/
cut in interpolatis. aut de venis maiorib⁹ ad mi/
nores: sicut in continuis. ¶ Aliquando in cā sunt
virtutes attractiue mēbrorū propter dolores aut
superfluā caliditatē in eis existentē aut absolutā
aut determinati modi siue proprietatis. Et hoc
modo caliditas derelicta in mēbris exterioribus
post primum ꝑoxismū tertiane est causa vt aggre
getur noua colera pro sequenti paroxismo: et non
f[l]a neq; alius humor. ¶ Aliquando in causa est
dispositio mēbri generātis materiā. siue vere ge/
neret eā sicut epar. siue mēbrū illud generet corrū
pendo vnū humorē in alium. vtputa sanguinē in
colerā vel melancoliā. et hoc modo membra alia
preter epar ꝓpter malam dispositionē in eis exi/
stentē generant humores corrumpendo vnum hu
morem in aliuꝫ. Et ad has reducitur acuitas sen/
sus membri non tolerantis presentiam humoris
nocentis. Est enim causa vt acceleret paroxism⁹:
sicut sensus eius obtusio est causa tarditatis. Iste
ergo sunt cause se tenentes ex parte membrorum
mouentes ad periodicationem mediate vel ime/
diate. ¶ Cause autem principales se tenentes
ex parte humorum sunt resistētia ne humores mo
ueantur extra locum suum naturalem: et ne pu/
trefiant. et sunt eorum forme complexiones et ꝓ/

prietates. Et ad has reducitur multitudo et pau
citas: grossities et subtilitas: viscositas et eius op
positum: inter quas grossities paucitas et viscosi
tas sunt causa tarditatis porismi. Opposita acce
lerant eos.

Quid attēdat penes velocitates et tarditates motuum.

Ex hoc notato et scd'o premisso facile
liter deducitur ꝯclu
sio. Nā vniuersaliter velocitates et tarditates mo
tuum iuxta scd'm premissum insequūtur proportio
nes causarū mouētiū ad suas resistētias: sed pio
di diuerse sunt motus hūoꝝ diuersificati in velo
citate et tarditate aut eos insequuntur. ergo pio
di diuerse insequūtur diuersas proportiōes cau
sarū mouentiū ad humorum resistentias. sed cau
se mouentes iuxta notatū immediate precedens
sunt ipsa membra fm varias ipsorum dispositio
nes. igitur fm varias dispositiones mēbroꝝ mo
uentiū humores ad periodicandū ad ipsorū resi
stētias fient periodi determinate. ¶ Correlariū.
propter minorem ꝓportionē mēbrorū mouentiū
ad resistentiā melancolie quā sit in alijs humori
bus fm pⁱm tardius piodicat. deinde colera: dein⁹
velocius flegma. Sanguis autē postꝙ putrere i
cepit facit ꝯtinuā donec finiat. ¶ Tertia ꝯclusio
fm varias ꝓportiones causarū extrinsecarum ad
humores resistentes seu humorū resistentiā fiunt
frequenter periodi indeterminate. Hec conclusio
clara ē tum ex quotidiana experientia. tū q2 cāe ex
trinsece multo maiores recipiunt varietates suffi
cientes ad periodicandū quā membrorū disposi
tiones. Quapropter frequētius accidit vt fm ea
rum ꝓportiones ad humorū resistentias fiant pe
riodi indetermiate quo ad diē quā fm proportio
nes dispositionū membrorū ad humorū resisten
tias. et hic loquor de periodo improprie sumpta
pro quocūꝙ reditu feb. ¶ Quarta ꝯclusio. expe
rientia inuentū est sanguinē fm plurimum facere
continuā conclusā. flā quotidianā colam tertia
nam. melan coliā quartanā. Nam ois notitia me
dicinalis inuenta est ratione aut experientia scd'o
canone. c. ij. et primo metaph. Cum aūt huiusmo
di non possint cognosci via ratiocinatiōis opus
est vt experientia inuēte sint: sed minor est manife
sta: cum huiusmodi ad periodicationū principa
les cause sint occulte. s. forme huiusmodi comple
xiones et ꝓprietates: nec non proportiones mem
brorum ad huiusmodi resistentias: que via ratio
cinij cognosci nō possunt. ¶ Quinta ꝯclusio. ꝓ
prietates indiuiduales in mēbris sunt quandoꝙ

Cause indiuiduales siue specifice.

causa determinatarū periodorū. ¶ Hanc conclu
sionē probat quinta ratio suprascripta facta pro
pte affirmatiua q̄stionis de duab⁹ tertianis: q̄ sic
se habent ꝙ paroxismi prime tertiane correspon
dēt sibi inuicē. Et similiter paroxismi scd'e sibi in
uicem in hora inuasionis duratione intensione et
modo terminatiōis. non aūt paroxismi scd'e cor
respondent paroxismis prime: qđ nō est nisi pro
pter indiuidualem ꝓprietatem in mēbris q̄ sunt
minera putredis materie p̄me tertiane q̄ ꝓprie
tas idiuidual' respicit materiā p̄me tertiane sicut
ꝓprietas idiuidualis materie scd'e tertiane respi
cit materiā scd'e tertiane. ¶ Similiter iste ꝓprie
tates indiuiduales remanent in materijs coleri
cis que stant sub forma cause afitis. quapropter
vnaqueꝙ disponit pro sequenti porismo fm exi
gentiā proprietatū relictarū in primis porismis
donec finiatur. ¶ Cōtra primā conclusionē argui
tur. Pro seruandis causis periodicationis nō est
necessariū ponere proprietatē specificā. igit̄ ꝛc.

antecedens multipliciter probatur. primo. quia
oēs effectus apparentes reduci possunt in com
plexionē et formā substantialē. non est autem bo
num multiplicare entia sine necessitate. ¶ Scd'o.
quia huiusmodi non est substantia nec accidens.
quare non est ponenda. sed ꝙ non sit accidens ar
guitur: quia tertio cōplonū Galenus dicit eā na
turam et vniuersam substantiā. complexionē vero
esse ex quatuor elemētis. et moyses in epistola de
regi. sani. forma specifica est tota essentia. s. sub
stantia: non simplex q̄litas. ¶ Preterea. qđ nō de
struitur destructis accidētib⁹ est substantia. talis
aūt est forma specifica: eo ꝙ mortuo tyro adhuc i
carne eius remanet forma pluriū aīaliū pempti
ua. Qđ vero non sit substātia arguitur. nam tertio
animaliū dicit̄ attractionē fieri ꝓprietate et q̄li
tate. ¶ Preterea. qđ sequit̄ ꝯplexionē est accñs: eo
ꝙ aduenit enti in actu: qđ autē sic aduenit sortitū
est naturam accidentis: sed forma specifica post
cōplexionē aduenit penes Auicē. ¶ Contra scd'am
cōclusionē arguitur ꝙ nulla est assignanda deter
minata periodus respectu alicuius humoris: im
mo ꝙ q̄libet pōt infinitis piodicare piodis. ꝯñs
falsum: et cōsequētia ꝓbatur. q2 ꝓportio causarū
mouentiū ad humorū resistentiā potest in infini
tum variari: cum possit virtus in infinitū remitti.
similiter stante virtute potest humoris resistentia
minui in infinitū per deperditionem quātitatis.
¶ Secūdo. ponamus resistentiā melācolie q̄ stat
sub forma cause antecedētis paulatim augeri ꝑ
acquisitionē grossiciei aut viscositatis: donec i fi
ne mensis sit equata potētie mouēti ad periodi
candū: et tunc sequitur cum ꝓportio potētie mo
uentis ad resistentiam remittat̄ ad nō gradum: ꝙ
ꝯtinue tardius et tardi⁹ piodicabit. Cū ergo pim⁹
paroxismus fuerit quartanus. secūdus erit quin
tanus. tertius sextanus. et sic vsꝙ ad finem mēsis:
immo ꝙ in īfinitū tarde mouebit̄ aliqua pars hu
mus melancolie ad periodicandū. consequens fal
sum. ergo ꝛc. Et per similia argumenta facile ꝓ
bari posset paroxismos continue velocitari ponē
do resistentiam paulatim diminui: vt quia mate
ria continue efficiat̄ subtilior causa mouente nō
variata. aut simul crescere et minui resistentiam.
Itē sequit̄ ꝙ frequēter quartane deberēt in trib⁹
aut quatuor paroxismis terminari nisi alia mate
ria de nouo generetur. cōsequens contra experiē
tiam. et ꝯñs declarat̄. quia tanta est ꝓportio mo
uentis ad residuū melācolie. in scd'o tertio aut q̄r
to paroxismo quāta sit ad melācoliā motā in pri
mo cū continue melancolia digerēdo ꝓcedat. Si
ergo potuit mouere primā magis resistentē mul
to magis poterit mouere reliquā in trib⁹ paroxis
mis sequentibus. Nec potest dici ꝙ causa quare
non moueatur sit etherogeneitas materie. q2 fre
quēter accidit ꝙ materie non sint tantū etheroge
nee: quin possint ad vniformitatē quādam reduci
in tribus sequētibus paroxismis per digestionē.
¶ Item cōtra hanc cōclusionē procedūt rationes
facte superius tam pro parte affirmatiua quā ꝓ
parte negatiua. ¶ Contra tertiam conclusionē ar
guitur non minores varietates recipiūt cause in
trinsece. s. membroꝝ et hūorū dispositiones quas
cause extrinsece. s. se tenentes ex parte sex rerū nō
naturaliū et causarū extranearū. ergo qua ratiōe
cause extrinsece sunt frequēter cause indetermina
tarū periodorū eadem ratione et cause intrinsece
ꝯñs tenet. et assumptū probat̄. quia membrorū et
hūoꝝ dispositiones sunt variabiles in infinitum
vt fuit deductū

vt fuit deductū in ratiōibus contra secundā ↄclusionem. ¶ Cōtra quartā ↄclusionē arguitur. sequitur ꝙ colera deberet velocius moueri ad periodicandum ꝗ̄ flegma. cōsequentia probat̄: q2 stante paritate ex parte cause mouētis colera minus resistit ꝗ̄ flegma. tum quia calidior, tū quia subtilior: tum q2 min⁹ viscosa: ⁊ tandē q2 magis acuta plus stimulās expulsiuā. ¶ Preterea sequit̄ ꝙ sanguis deberet tardius moueri ꝗ̄ colera. tum quia viscosior et grossior. tum quia minus acutus: minus stimulans expulsiuā. tum quia natura de eius cōseruatiōe est magis sollicita. ¶ Ultimo cōtra vltimā cōclusionem arguit̄. si proprietates indiuiduales essent causa periodicatiōis sequeretur vnum gen⁹ febriū nō posse in aliud permutari. cōsequētia cōtra experientiā: cum videamus sanguineā in colericam: necnō flegmaticas et colericas in quartanas permutari. consequentia facile deduci potest.

Responsio ad rationes.

Ad rationes suadentes cōtrariū determinationis nostre respōdeo. ¶ Ad primā negādo assumptū. in formas. eñ substantiales nullus effectus reduci potest immediate cum ipsa sit substātia cui nihil est cōtrarium omnis eñ actio est inter cōtraria. Nec etiā in cōplexionē effectus apparētes reduci possunt sicut attractio ferri in cōplexionē magnetis cum multa sint similia magneti in cōplexione que nō attrahunt ferrum: et eo magis quia inuenitur magnes que scd'm vnam extremitatē attrahit ferrum secūdum aliam fugat ipsum. quam diuersitatē difficile est reducere in cōplexionē aut in proprietatem nisi forte indiuidualē. Item Mesue in de consolatione medicinarū cap̄. primo vult virtutes medicinarum soluentium eligēdo esse proprietates specificas; et in proposito nostro quō colera poterit tardius moueri seu periodicare ꝗ̄ flegma: cū habeat valde plures manifestas cās velocitandi periodicationē ꝗ̄ flegma: vt pz cōsideranti. ¶ Ad secundum dicendū: ꝙ aliqua forma specifica est substantia: scz illa que dat esse rei: et per quā res est id qđ est. aliqua est accidens que proprius dicitur ꝓprietas specifica. hec autē est vna ex potētijs forme. propterea inest omnibus indiuiduis vni⁹ speciei. licz aliqua adueniat enti in actu scd'm exigentiam cōplexionis. aliter difficile esset saluare quō mortuo tyro in carnib⁹ eius remanet proprietas plurium animaliū interēptiua que primo erat. hic enim aperte cōcludit ipsam nō esse formā substantialem neqꝫ eius potentiā. destrueret̄ eñ corrupta forma substātiali eius. neqꝫ est eius materia cum ipsa de se nullius sit actiuitatis. quare relinquit̄ ꝙ sit accidens adueniēs cōposito. Et ex his pz solutio ad reliqua argumēta cōtra hanc cōclusionē. et quō autores nō sunt ↄtrarij: quorꝫ aliqui posuūt esse substātiā: aliqui accidēs. ¶ Ad argumētū primū cōtra secundā cōclusionē negetur ad qđ deducitur: nec pōt aliquis humor infinitis periodis periodicare: ⁊ ꝑr̄ negatur ꝙ proportio causarū mouētium ad resistentiā humorū sufficiēs ad periodicationē possit in infinitū variari. nam licz possit humor diminui ad nō quantū: nō tamē quelibet parua quātitas erit sufficiens ad periodicandum.

¶ Ad secundū argumentū contra eandem conclusionem conceditur ad qđ deducitur: scz ꝙ paroxismi continue retardabūtur: sed negetur reliquū ad qđ deducitur. scz ꝙ secūdus erit quintanus. terti⁹ sextanus ⁊c. fiet enim postpositio paroxismorum intra latitudinem quarti diei: sed nō fiet diuersa periodicatio: et conceditur vlterius ꝙ in infinitum tarde mouebitur aliqua pars melancolie. Ex quo tamen nō sequitur ꝙ paroxismus in infinitū tardabitur. Et consimiliter ad confirmationē conceditur paroxismū posse continue anticipare. ¶ Ad tertiam rationē contra eandem conclusionē negatur ad quod deducitur: neqꝫ in causa solum est etherogeneitas materie imo multitudo eius. dato eñ ꝙ tota materia est vniformis: nō potest tamen virtus expulsiua totum vnica vice mouere. magis eñ resistit multa ꝗ̄ pauca. ¶ Ad rationē contra tertiā conclusionē negetur assumptū: immo dicitur ꝙ varietates causarū extrinsecarū sufficientium ad periodicandū sunt multo maiores ꝗ̄ varietates causarum intrinsecarū sufficientiū ad periodicandum nec alique extrinsece aut intrinsece sufficientes ad periodicandū possunt in infinitū variari varietatibus sufficiētibus facere diuersas periodos scd'm diem. ¶ Ad responsionē contra quartam conclusionem respondet̄ ꝙ quātumcūqꝫ colera merito qualitatum manifestarū sit facilius mobilis ad periodicandū: tamen ratione ꝓprietatis specifice magis resistit ꝗ̄ flegma. ¶ Ad secundū contra eandē conclusionē dicitur ꝙ sanguis ratione qualitatum tā manifestarū ꝗ̄ occultarū est paratissimus inter omnes ad putrefactionem precipue cum putrefactio inceperit in aliqua parte eius: licz nō sit paratior ad motum extra locum propriū propterea facit ↄtinuā ⁊ nō periodicā. Nec obstat ꝙ natura sit de eo magis sollicita: incohante nāqꝫ putrefactiōe in aliqua parte facile procedit ad reliquas. ¶ Ad rationem contra vltimā ↄclusionem negetur ad qđ deducitur. nam quātumcūqꝫ ꝓprietas indiuidualis ex aliquo hūore putrēte derelicta sit causa motus similis hūoris stantis in venis sub forma cause antecedentis. tamen si ille humor verteretur in aliud genus humoris periodicaret humor ex prio genitus scd'm exigentiā proprietatis specifice sibi acquisite ad intellectū suprascriptū: ⁊ nō secūdum exigentiā proprietatis indiuidualis ex primo humore putrēte derelicte. ¶ Rationes aūt superius adducte pro opi. Gentilis non procedunt contra hanc determinationē: immo sunt pro ea: et plures earum probant conclusiones suprascriptas. Similiter rationes adducte pro opi. Ugonis nō ꝓcedunt contra hanc determinationē: sed solūmodo probant ꝙ nō datur forma specifica: neqꝫ proprietas occulta specifica: aut indiuidualis: actiua aut passiua que intendat mouere vno tempore et non alio.

Rōnes gētilis et Ugonis.

Ego aūt nihil horū pono: sed pono hmōi formas et proprietates resistētes his motib⁹. Et pono virtutes ⁊ dispōnes mēbrorꝫ esse causas mouētes hos humores ad periodicandum. Et scd'm varias ꝓportiones horū mēbrorum mouentiū ad humores qui mouētur fieri diuersas periodos. Et hec opinio ↄsonat oībus doctorib⁹ et autoribus scribētibus in hac materia siue resoluant hmōi motus in mēbrorum varias dispōnes sicut Gal. siue in humorum varias dispōnes sicut Aui. Et aliqñ ipe Gal. ⁊ reliq̄ autores ⁊ doctores Quia pp vl̄ hec opi. vītati ↄformior. Nā vō oīa cōsonant: falso cito dissonat verū. primo ethicorꝫ. Et sic dei auxilio est finis huius questionis difficilis.

Herculani opinio cōtra gētilē ⁊ Ugonem.

¶ Sermo vlīs. De signis feb. putredinis. Cap̄. ij.

Significant febres putredinis aduentus causarum antecedentium eas: et proprie quando non est in eis causa primitiua.

¶ In capitulo precedēti Aui. posuit causas putredinis: nec nō causas diuersitatis feb. putridarū. In hac parte iuxta rubricā ponit i generali signa feb. put. et habet hec pars tres partes. In prima facit illud qḋ dictum est. In scḋa ex oībus signis ꝛ accidētibus collectis ponit generalē modū significandi eorum. Tertio ponit causas quorūdam accidentiū. scḋa ibi. (Scias ꝙ acceptio.) in princip. quarti cap. sequētis. tertia ibi. (Horripilatio.) in princip. sexti cap. Prima iterū in duas. In prima vt dictū est: ponit signa fe. pu. in gñali. In secūda signa quibus inter se distinguūtur. scḋa in principio sequentis capituli in continua. Hoc capitulū primo habet duas partes. In prima ponit tredecim collectiones signorū que patebunt discurrendo per textum. In secūda ponit duos casū. scḋa ibi (Et scias) in fine capituli. ¶ Pria collectio signorum est antecessio causarū febriū putridarū: siue ille cause sint corporee sicut opilatione repletione cacohchimie: siue fuerint incorporee: sicut cibus ꝛ potus generatiui mali chimi et reliquū regimē disponēs ad feb. putridas absqꝫ antecessione cause primitiue de proximo que verisimiliter potuit esse causa effimere. sicut exercitiū forte ꝛ similia: ꝛ hoc est signū satis efficax feb. putride. Posset tamē exponi aduētus causarū antecedentiū. idest corporearū distinctarū cōtra causas ꝑmitiuas: ꝛ ppter quā nō est causa primitiua q̄ verisilr sit cā effimere.

An febris putrida possit eē sine causa.

Quod si quis quereret vtrum feb. putrida possit eē absqꝫ cā. ¶ Dicendū ꝙ potest esse absqꝫ causa primitiua et antecedente: sed non potest esse absqꝫ causa coniuncta. ¶ Cōtra possibile est humorē putrentē educi simul cum vaporibus suis. et tamē remanere caliditatē fientem in corde cum nō subito corrumpatur. ergo ꝛc. ¶ Respōdetur ꝙ sicut nō subito corrūpitur caliditas existēs in corde: ita humor putrēs cum vaporib' nō subito educitur. vnde si aliquid caliditatis in corde remanebit educto humore putrido cum suis vaporibus illud est ita remissum et non sensibiliter ledat operatiōes. ¶ Preterea dato ꝙ sensibiliter lederet operatiōes nō debet dici febris cum ad esse febris requirat̄ caliditatem accensam esse in aliqua re que sit in corde siue sit cordis substātia quantū ad ethicas siue spūs quantū ad effimeras siue humor aut vapor quantū ad humorales. Hoc tamē superius in diffinitiōis declaratione sufficiēter discussum fuit. aliter eñ sequeretur ꝙ cuicūqꝫ febri esset coniuncta humoralis et effimera cum in omni febre sit, necessariū calefieri humores cordis et spūs cum sit facilius hec calefacere quā cordis substantiā. Sed licꝫ in omni febre calefiant: non tamen in omni febre habent caliditatem fixam.

¶ Et pulsus ꝛ anhelitus cuius cōstrictio est velox: quoniā necessitas ad mundificandum est vehemens valde.

Signum putridarum febriū.

¶ Secūda collectio signorū putridarū est velox cōstrictio pulsus et anhelitus ppter necessitatē vehementē mundificādi cor et arterias a fumis ꝛ vaporibus putridis. ¶ Pro cui' declaratiōe est sciendum ꝙ signū apud Gal'. prio de differētijs febriū. viij. ca. Est valde propriū cum cōueniat omni putride et solum tali. Inquit eñ. Propriū vero ꝛ inseparabile generis earū que in humorib' accendūtur febriū est velocitas sistoles pulsus. Et cum anhelitus currat cursu pulsus idem erit iudicium de sistole anhelitus. Unde superius Aui. in caplo de signis effimerarū quibus distinguūtur ab alijs febribus inquit. Et cum ambiguus sit tibi pulsus et constrictio eius scias ex anhelitu. ¶ Sed vt tollantur instantie que cōtra hoc dictū Galeni fieri consueuerūt quē Auic. sequit̄ est sciēdum ꝙ sistolē siue ꝯstrictionē pulsus et anhelitus esse propriū ꝛ inseparabile signū' putridarū: ꝛ qḋ cōueniat omnibus ꝛ solis putridis potest quadrupliciter intelligi. ¶ Primo ꝙ sistoles sit velox respectu tēperate sistolis ꝛ hoc modo nō est propriū signū putridarum cum cōueniat plurimis effimeris et ethicis in quibus multiplicātur fumi plures aut acutiores q̄ in corpore tēperato: quare necessariū est ppter eorum expulsionē sistolē velocitari in cōparatione ad sistolē tēperatā. ¶ Secundo ꝙ sistoles sit velox respectu sistolis dispositiōis naturalis. et hoc modo etiā nō est propriū signū febriū putridarū: cū plurибus ethicis et effi. conueniat sistolē esse velociorem sistole naturali ppter fumos plures ꝛ acutiores multiplicari ex actione caliditatis febrilis quā tēpore sanitatis. ¶ Tertio ꝙ sit velox respectu diastolis eiusdē pulsus: et hoc mō est propriū signū putridarū: vt in pluribus. Nam scḋm plurimū in putridis est velocior sistoles q̄ diastoles: ppter maiorē necessitatē mundificādi fumos quam euentandi. nō enim cōtingit oppositum nisi in febre vehemēti: sicut causon aut sibi similis pendēs a materia colerica subtili: pauca ppinqua cordi ꝛ in casibus similibus qui sunt paucissimi: sed in ef. et ethi. scḋm plurimū est maior necessitas euentādi q̄ mundificādi: q: vapores in eis multiplicati sunt pauci et parū acuti. ¶ Et oppositū non accidit nisi in paucis casibus: sicut in corde tēperato aut humido effimerāte. Et quia apud medicos ppositiones vere: vt in pluribus habentur pro vniuersalibus: possemus dicere apud medicos hoc signum conuenire oībus putridis: ꝛ solum talibus. ¶ Quarto modo potest dici sistolē in putridis esse velociorem q̄ sistoles in alijs febribus esse ppriū signū putridarū: et hoc modo est verū vniuersaliter. Nam semper sistoles putridarū est velocior sistole aliorū generū febrium aliorum paritate supposita ex parte corporū febrientiū: et gradus intēsionis feb. in genere suo cum fumi plures et acutiores multiplicētur in feb. materialibus quā in immaterialib'. Et similiter posita paritate ex parte regiminis et extrinsecus occurrentium.

Sistoles velor respectu sistolis.

Sed contra hanc determinationē instatur. Nam sistoles arteriarum ordinatur in cordis euentationē: cum per eam impellatur aer frigidus in cor pro eius euentatione. Et econtra diastoles arteriarū in cordis mundificationē ordinatur: cum per eam recipiāt arterie a corde fumos ꝛ aerem factū inutilē. ergo vbi est maior necessitas mundificationis cordis: sicut in putridis diastoles arteriarū debet esse velocior. Et econtra. vbi est maior necessitas euentationis cordis sicut in effi. et ethi. sistoles arteriarū debet esse velocior. ¶ Ad hoc respōdetur ꝙ sistoles arteriarum ordinatur in multos fines. est enim facta ad expellēdū fumos malos ꝛ vapores malos et aerem calefactum extra poros: et ad expellendū spiritum vitalem in membra: et ad venas spiritū vitalē et sanguinem arterialē: et etiam ad impellendum aerem frigidū in cor: et sic est ordinata in multos fines: nō tamē eque principaliter. magis enim operatur pro cōmodo proprio quā alieno itaꝙ supposito ꝙ necessitetur arteria mittere in cor aerem frigidū: et a se expellere fumos malos

Et sint

Et sint iste necessitates ad modum medicoꝝ equales magis conabitur arteria pro expellēdo fumus ꝙ̄ in expellēdo aerem frigidū in cor:⁊ sic sistolabit velocius siue propter necessitati mundificādi inseruiens ꝙ̄ necessitati euentādi cordis:nō obstāte qḋ ad illam quodāmodo ordinetur.ergo ad formam argumenti respōdendo negetur consequētia.licet enim sistoles arteriarū ordinetur in cordis euentationem:⁊ diastoles in cordis mundificationē:non tamen sequitur ꝙ existente in corde maiori necessitate mūdificationis quā euentationis:diastoles arteriarū debeat esse velocior ꝙ̄ earum sistoles:immo sistoles arteriarū est velocior quā earū diastoles propter maiorem necessitatē propriā mundificandi ꝙ̄ euentādi. Et similiter sequitur ꝙ sistoles cordis debet esse velocior quā diastoles eius vnoquoqꝫ istorum membrorū inseruiente magis commodo proprio quā alieno.

¶ Et est caliditas mordicatiua nō suauis sicut est caliditas effimere febris.

Cause mordicationis. ¶ Tertium signum ꝙ caliditas putride febris est mordicatiua:nō suauis sicut caliditas effi. ¶ Pro quo sciendum ꝙ mordicatio caliditatis ex quattuor causis contingit.primo quia intensior.secundo quia velocius imprimēs. tertio quia in subiecto magis denso:quarto quia siccitati cōiuncta. Ex quo sequitur propter has quattuor causas caliditatē putride esse mordaciorem quā effimere:et caliditatem ethice inter has mediam.

¶ Et plurimū quidem febriū putredinis antecedit halmeliletu. Et halmelilletu quidem est dispositio cui admiscetur caliditas nō prouenìens ad hoc vt sit febris.

¶ Hic ponitur quarta maneries signorum:vel collectio febr.putr.et habet hec pars quattuor partes.Primo ponit quid nominis huius dispositionis significātis feb.putridā.Secundo ponit quid rei.Tertio declarat que accidētia huic dispositioni cōiungantur.Quarto ponit quando incipit febris post hanc dispositionē.secūda ibi.(Et almelileṫu.)tertia ibi.(Et associatur.)quarta ibi.(Cū igitur accidit.) ¶ De prima parte dicit ꝙ dispositio antecedens scḋm plurimū febres putredinis est almelilletu et a Rasi.xvij. continentis.cap.ij.vocatur almelia aut almelidia. In scḋa parte describens eam dicit ꝙ almelilletu est dispositio cui admiscetur caliditas non perueniens ad hoc vt sit febris propter paucitatē lesionis. Ex quo textu aliqui elicīunt ꝙ almelilletu est quid aggregatum ex mala cōplexione mala compositione mala vnitate cui admiscetur caliditas nō perueniens ad hoc vt sit febris propter paucitatē lesionis:sed sit solum neutralitas febris insensibiliter ledens operationes. ¶ Alij autem aliter exponunt hunc passum et melius et conformius mentibus autorū:ꝙ almelilletu est dispositio cui admiscetur caliditas non perueniens ad hoc vt sit febris. idest in cuius quidditate includitur vt nō sit febris:sed neutralitas febris:idest caliditas preter naturā insensibiliter ledēs operatiōes:⁊ hec est mens Rasis.xix. ptinentis ca.ij.qui dicit esse ipsam febrem paruā et qḋ antecedit febrem.est enī neutralitas decidētie in febrē:⁊ qḋ seq̄tur febrē:q̄ est neutralitas cōualescētie.Et ex his seq̄tur oēm febrē incipientē post principia generatiōis et ad salutē terminandam antecedit et sequitur almelilletu.

Sed contra nam Auicen.statim dixit ꝙ plurimū febris putredinis antecedit almelilletu.ergo nō semper almelilletu antecedit febrem. ¶ Ad hoc respondetur de intentione Gal.primo de creticis capitulo sexto ꝙ omnem febrem incipientē post principia generationis precedit almelilletu:sed aliquādo febres sunt ita cito incidentes sicut pestilētiales sinocha omotena aut augmastica causon ⁊c:et similes ꝙ almelilletu propter breuitatē eius nō percipitur.Similiter est aliquando ita remissa vt non percipiatur sicut qḋ antecedit effimeras veras. Auicē.itaqꝫ intendit ꝙ almelilletu manifestum scḋm plurimū antecedit febrem licet non semper.

¶ Et associatur ei lassitudo et pigritia et alices et saltus et cōmotio somni et vigilie et constrictio anhelitus et tensio venarū et hipocundriorum et dolor capitis et pulsatio capitis.Cum ergo prolongatur facit cadere in febres putredinis aut facit accidere debilitatem et citrinitatem coloris:et quandoqꝫ associantur almelilletu antecedēti febres inflitudo superfluitatis et mucus nausea et vrina plurima et egestio plurima putrida et grauitas capitis et excitatio et accidit frequentia in pulsu non a causa extrinseca:immo ex labore aut ira aut alijs.

¶ Hic ponit sexdecim accidentia que associantur almelilletu. ¶ Primū est lassitudo maxime extēsiua que est tristis sensatio in musculis cum tētatur motus accidēs propter humores aut vapores grossos in ipsis:et de hac loquitur affo:ismus secunde particule.labores spontanei narrant morbos. ¶ Secundū est pigritia:idest ineptitudo et difficultas ad inchoandū et cōtinuandum motū propter lassitudinem et causam eius. ¶ Tertium alices:idest extēsio brachiorum propter vapores stimulātes expulsiuam eorum. ¶ Quartū est saltus idest motus mēbrorum quasi subitus inordinatus propter humores ventosatos in musculis eorum. ¶ Quintum est cōmotio somni et vigilie:idest permutatio somni et vigilie a dispositione naturali:quod potest esse vel quia somnus est longior aut profundior:aut vigilie permixtus nō purus:et sic vigilia sit longior et acutior:idest a somno distantior:aut somno permixto secundum veritatem dispositionis humorum qui sunt in almelilletu:et vaporum qui ab eis eleuantur. Et hic accipio vaporem vt est communis ad fumum ⁊ vaporē proprie sumptum. ¶ Sextum est constrictio anhelitus et per hanc intellige etiam difficultatē eius:⁊ quācunqꝫ notabilem permutationē eius a differētijs et dispositionibus naturalibus ad differētias et dispositiones non naturales que sequuntur repletionem partiū pectoris humorū ventositates aut vaporum. ¶ Septimum est extēsio venarū et hypocundriorū ex eadem causa. ¶ Octauū.dolor capitis:et pulsatio eius propter motum humorū:aut vaporum:aut ventositatē ad caput facientē scḋm plurimū dolorē extēsiuū aut pulsatiuū. ¶ Alia tamen littera dicit dolor epatis et pulsatio capitis et pendent ab eisdem causis quarum quedam tendunt ad epar:quedam ad caput.fit enim dolor extensiuus a repletione superflua extendēte:siue sit humorum:vaporum:aut ventositatū. Dolor autē pulsatiuus a caliditate superflua:quādoqꝫ tamē dolor est grauatiuus quādo materia est in membro sicut in epate nō sentiente per se:sed per pan

niculū suspēdentē. ¶ Nonū quādo almeliletu plō gatur facit et nō putridis cadere in febres putridas calore magis excauto. Aut ppter intensiones aut propter humidi exsiccationes. Aut facit cadere in febres putridas: cum prius esset solum neutralitas: nō quidem propter intensionē aut cremētus almelileti scdm se: sed propter paucitatē resistentie virtute debilitata: aut facit accidere debilitatem in virtutibus naturalibus: digestiua precipue: siue ledat eas sensibiliter siue īsensibiliter. Et hoc est decimū signū. ¶ Undecimū: quia facit citrinitatem coloris permutādo sanguinem: vel faciendo generari sanguinē non ita bonum: et cui colera est permixta. ¶ Duodecimum quādoqz associatur almelileti antecedētis febrē ad differentiā almelileti sequentis febrem multitudo superfluitatis: et pro. idest mucus: et nausea. idest humor repens ad stomachū nauseare faciens: et vrina plurima: et egestio plurima putrida. que omnia contingunt propter presentiā malorum humorū et malaz digestionem: propter quas multiplicātur superfluitates aliquādo in cerebro: et fit multitudo mucorum: et aliquādo in stomacho fit nausea: et forte vomitus et multiplicatur vrina propter debilitatē digestiue epatis: et egestio plurima fetida propter multas superfluitates reseratas in prima digestione: cum cibus nō bene trāsmutet: et quia in almelileti est caliditas preter naturā: licz nō sit febris additur fetor in egestiōe. Potest etiā esse quando ante morbi initiū alique partes malorū humorū derivantur ad intestina: que ibi recipientes aliquem modum putredinis augent quātitatem fecis et fetoris: et hoc habeat p vno signo sumpto ab exitibus. ¶ Decimūtertiū est grauitas capitis etc. cā pz ex suprascriptis. ¶ Decimūquartū est excitatio. i. dispositio. i. facie similis dispositiōis faciei hois excitati a longo somno: in quo partes circa oculos sunt inflate propter vapores illuc eleuatos: propter longū somnū nō resolutos. et ista dispositio est similis cacexie eueniens propter defectū digestiue epatis: per quē fit nutrimētum valde vaporosum. ¶ Decimū quintū est q accidit frequentia in pulsu: nō a causa extrinseca: sez forti et inconsueta immo ex labore aut ira parua: et similibus paruis causis consuetis: et quibus nō consueuit pulsus tēpore sanitatis frequentari: et non est absqz causa: cum almelileti sit caliditas preter naturā excedēs caliditatem naturalē. Quidaz tamen exponunt ly immo pro sicut: et sit sensus q accidit frequētia in pulsu: nō a causa primitiua: sicut ira aut labore: et potest tolerari: quia cum sit virtus grauata et necessitas aucta pulsus frequentatur.

¶ Cum ergo accidit in eo coartatio: tunc iam venit paroxismus: et coartatio quidem est submersio pulsus et paruitas diuersi in quo accidunt pulsationes magne fortes: et non est velocitas eius fortis.

¶ In ista parte ostendit quando post almelileti initiat febris: et que sint signa distinguentia initiū feb. ab almelileti: et dicit duo. ¶ Primum q quando accidit coartatio in pulsu: tunc iam venit paroxismus. et hoc veruz est si febris illa sit putrida: nō tamen continua conclusa: quia illa non habet excrescentias neqz paroxismos. ¶ Secundo describens coartationē pulsus q coartatio est submersio pulsus: et paruitas diuersi: idest paruitas cum diuersitate. Est itaqz pulsus coartatus: pulsus submersus paruus et diuersus in quo accidunt pulsationes magne et fortes: et nō est velocitas eius fortis. Nam vt est apud Galenū in cōmento pulsuum cōmento. xiiij. aggrauata virtute propter vehemētem pugnā inter virtutem et morbuz fiunt pulsus diuersi: intra quos sunt pulsationes alique fortes et magne. Et si virtus sit multū debilis per aggrauationē percussiones fortes sunt valde pauce. in virtutibus autem dissolutis semper procedit pulsus debilitādo nisi aliquādo ageret scdm vltimū conatum. non autem est velocitas fortis. quia nōdum additio multa facta est in calore. Galenus eñi primo de differētijs feb. ca. viij. describēs pulsum coartatum quem ipse appellat constrictū dicit qd est paruus et inequalis nihil plus addens in eius descriptione. Auicē. tamen preter hec addidit duo primum q in ipso accidunt pulsationes magne et fortes. et scdm q velocitas eius nō est fortis. ¶ Credo non fuisse intentionē Auic. hec duo debere poni in descriptione pulsus coartati: sed voluit hec frequēter cōcomitari pulsum coartatū.

Solet queri vtrum semper in pricipijs febrium putridaruz fiant pulsus veloces. Et videtur q sic de intentiōe Gal. primo de differētijs febriū. ca. viij. ¶ Et ratione argu. cum sit necessitas aucta respectu dispositionis naturalis. ¶ In oppositū est Aui. in ca. de flegmatica. et Auer. quarto colliget. Et Galenus. ij. de cri. et de signis quartane. ¶ Preterea in sincopali quādoqz sunt pulsus parui tardi et rari. ¶ Pro solutione pretermittēdum duplex esse principiū quoddam exclusiuū: quoddā inclusiuum febris: quid sit vtrūqz pz. ¶ Quo premisso dicitur ad dubiū de intentione Thome de garbo q in principio exclusiuo febris sunt aliquādo pulsus parui tardi et rari. Nam in hoc tēpore cor multotiens et alia mēbra interiora sunt frigidiora quā in dispositiōe naturali sicut in sincopali humorosa flegmatica et quartana. Sed in principio inclusiuo feb. pulsus semp sunt veloces nisi virtus sit aliūde debilitata pter quā merito febris: quia nō obstāte q virtus sit aggrauata a materia: tamen quia nō est notabiliter debilitata potest velocitare pulsum.

Ego autem credo etiā in pricipio inclusiuo febris posse pulsum eē tardiorē quā in dispositiōe naturali. Nam cōtingit hominē sincopizari in principio tam vniuersali quā particulari febris. quapropter multū debilitata virtute nō poterit satisfacere necessitati per velocitatem. assumptū manifestū est tam. in sincopali minuta quā humorosa in qua potest accidere sincopis etiam in primo paroxismo: et tamen hec debilitas accidit solum merito febris et materie eius. ¶ Et cōfirmat quia potest mori in hoc principio. Preterea cōtingit in principio inclusiuo cor esse frigidius q in dispositiōe naturali vaporibus nō putridis eleuatis a flegmate vitreo ad cor existentibus pluribus q sint putridi sicut in empiala in qua interiora frigent. ¶ In hoc enim casu est mihi cor est minus actu calidū quā in dispositione naturali. ¶ Nec potest dici q quādo cor et interiora sunt frigidiora quā in dispositiōe naturali: tunc nō est febris. sic eñi empiala nunq esset febris cōtra Auicē. et ceteros. Dictū autem Gal. adductum in principio questionis sonans cōtrariū veritatem habet in pluribus.

¶ Sed diuersitas in principio et in augmēto est ex proprietatibus significantibus putredinem: quāuis nō appareat in tertiana plurima

Marginal notes: De almelileti. — Galenus. — Thomas de garbo. — Herculani opinio.

plurima apparitione propter leuitatē materiei.

¶ Hic ponitur quinta collectio signorum et est qđ diuersitas pulsus in pricipio: et in augmēto est de signis ꝓprijs feb. putride ꝙuis hec diuersitas nō appareat in tertiana quantū in alijs febribus ꝓpter leuitatem materiei. ¶ Pro quo sciendū ꝙ hec diuersitas est in principio propter suffocationem caloris et in augmento propter non esse materiā uniformiter calefactā: sed in tertiana pura fit minor hec diuersitas: quia materia est leuis: subtilis parum aggrauans virtutem: et cum hoc cito vniformiter inflāmabilis.

¶ Et de signis quidem ꝙ febris sit putrida ē euacuatio periodi primi sudoris et humectationis. effimera enim est econtrario illius: licet in initio sit in tertiana propter leuitatem predictā: si tamen effimera non permutatur ad putredinē. Et quando fuerit augmentum eius non permixtum: non proportionatum: non simile.

¶ Hec est sexta collectio signorū. In hac parte dicit duo indigentia expositione. ¶ Primum ꝙ de signis ꝙ feb. est putrida est euacuatio periodi p̄me sudoris et humectationis: idest ꝙ prima periodus putride terminatur sine sudore humectatiuo simili sudori naturali: vt superius dictum fuit in cap. de signis effim. licet in principio: ita sit in tertiana propter leuitatem predictā: quia in tertiana: scilꝫ pura propter leuitatē subtilitatē materie: et eius paucitatē accidit aliquando sudor similis illi: qui est in effimera: saltem in paucitate: licꝫ nō in alijs conditionibus cum sit magis acutus. ¶ Scđs modus exponendi hunc passum est: ꝙ de signis ꝙ febris est putrida: est euacuatio periodi primi sudoris et humectationis: idest ꝙ prima periodus prime terminat̄ cum sudore humectante copioso qđ aliquādo accidit ꝓpter multitudinē materie eius Sed effime. est ecōtrario eius: quia terminat̄ cum sudore pauco simili sudori naturali: et etiā aliquādo tertiana terminat̄ cum sudore simili sudori effimere. In hoc em̄ ab alijs putridis aliquādo tertiana pura excipit̄. (Si tamē effimera.) hoc est scđm indigēs expositiōe. et intēdit ꝙ hec que dicta sunt de effimera vera sunt si effimera nō mutat̄ ad putredinē: idest ad febrē putridā. Cuius nō permutationis signa sunt tria. ¶ Primū quando nō fuerit eius augmētum permixtū ex dispositiōe principij que est caloris profundatio: et calore ꝓcedente intendendo in omnibus mēbris. nā quādo effimera permutatur ad putridā apparet primo caloris ꝓfundatio cum coartatione pulsus: postea pulsus subleuatio et caloris processus: et intensio ꝑ vniuersum corpus. horū ergo ꝑuatio significat ꝙ nō permutatur ad putridaꝫ. ¶ Secundū signum non permutatiōis est quādo augmentū nō fuerit non proportionatū: idest fuerit proportionatuꝫ. Nam augmentū effimere que nō permutat̄ ad putridaꝫ vniformiter intendēdo ꝓcedit. Nō enim fit diuersitas ex parte etherogeneitatis materie: scꝫ in partibus augmēti putridarum: in quibus aliquando apparēt stationes: et non fit vniformis intēsio caloris. ¶ Tertiū signū. quādo augmētuꝫ non fuerit nō simile principio: idest fuerit simile pricipio: ꝗ in effime. que nō permutatur ad putridā augmentum in calore similatur principio: sed quādo permutatur multum dissimilatur cū post calorē principij effi. absqꝫ pulsus coartatione appareat postea caloris occultatio cū pulsus coartatiōe et postea subleuatio pulsus: et caloris cū acuitate. ¶ Aliter possumus exponere ꝙ hec tria signa sunt signa permutationis effimere in putridā. ¶ Primuꝫ em̄ signuꝫ est: quia augmentū parotismi est distinctū a principio: nō aūt est sibi permixtū. Dicitur enim permixtū cum principio quando modus caloris principij et augmenti parum differāt. Vel dicitur permixtum: quia subito ascendit nullam faciens moram. ¶ Similiter augmentū putride est nō proportionatum: idest non seruans proportionem in partibus suis modo superius exposito. ¶ Et tertio augmētum non fuerit simile pricipio modo superius exposito: nam scđm hanc vltimā expositionem duobus vltimis signis ly non semel additur: sed in prima bis.

Signa permutationis effimere in putridaꝫ.

¶ Et prolixitas augmenti iterum significat ꝙ ipsa est putrida: et additio pulsus in magnitudine secundū processionem significat augmentum.

¶ Hic ponit septimā collectionē signorum: et duo dicit. ¶ Primū ꝙ prolixitas augmenti significat ꝙ ipsa est putrida. nam augmentum effimere non transit duas horas: vt dixit Auic. superius in cap. de signis effimere in generali: et causa ibidem dicta est. ¶ Secundū ꝙ augmentū cognoscitur per additionem pulsus in magnitudine scđm proportionem: scꝫ arismeticaꝫ. hoc enim verum est scđm plurimū constante virtute deductis accidentalibus impedimentis. Et quāuis aliquando contingat contrariuꝫ sicut in flegmatica et plerisqꝫ alijs in quibus nō vniformiter pulsus magnificatur in augmento: hoc tamen verum est ꝙ pulsus magis vniformiter magnificatur in toto augmento quā in alijs temporibus: vt patꝫ intuenti.

¶ Amplius autē est interpolata incipiēs cum rigore aut horripilatione: et dimittit secundū plurimum cum sudore et humorositate: et resoluitur cum paroxismis: aut est inseparabilis cum tepore.

¶ Ponit octauaꝫ collectionē signorū dicēs: ꝙ febris putrida differt ab effimera et ethica: quia si est interpolata incipit cum rigore et horripilatione. supple aut frigore: et dimittit. scđm plurimū cuꝫ sudore aut humorositate: idest sudore multo: aut pauco: et resoluitur cum paroxismis. hec autē tria simul non reperiūtur in effimera: aut ethica. si aūt sit putrida inseparabilis est scđm plurimū cum tepore: idest remissione inter vnam exacerbationem et aliam. scđm plurimū dico propter sinocħā que est omnino sine tepore: et propter causonem que est sine tepore manifesto.

¶ Et non est similis effimere in vrina et pulsu et complemento mundificationis et quiete accidentium.

¶ Ponit nonā collectionē signorꝫ dicens ꝙ differt putrida ab effimera in vrina: quia in ea est parum permutata a dispositione naturali sed in putrida magis. ¶ Item in pulsu: quia in effimera secunduꝫ plurimū est magnus velox et frequens absqꝫ coartatione et diuersitate et debilitate: sed in putrida est frequens diuersus debilis coartatus. in ethica vero est purus paruus manens secundū habitudinem vnam. De pulsu tamen dictum est quantum

oportet in signis generalib' effimerarũ. Item differt ab effimera in complemento mundificatiõis. nam post paroximum effimere subsequitur vera quies: non ita post paroxismũ putride. Nam scd'm plurimũ vapores et materia nõ integre resoluuntur. Item immediate post effimeram accidẽtia sicut dolor capitis: et similia integre sedantur: non ita post paroxismos putride: quia remanẽt vapores grossi qui non ita resoluũtur.

¶ Et plurimum quidem putride sunt accidentia plurima: ex siti et dolore capitis et nigredine lingue: et proprie apud statum et multiplicatur inquietudo et angustia et agitatione vehementi quã facit pugna materiei: et virtutis. quãdoq3 enim eleuatur materia: et quandoq3 consurgit virtus. Et pulsus similiter quandoq3 tendit ad magnitudinem et fortitudinez. et quandoq3 ad paruitatem et debilitatem et coartationem.

¶ Hic ponit decimã collectionem signorum et est sumpta ex accidentibus. accidẽtia naq3 sensa multiplicantur in putridis sicut est dolor capitis nigredo lingue et proprie tempore status quando scilicet vapores et materia sunt magis acuti materia magis calefacta: et multiplicat' inquietudo et angustia propter nocumentũ oris stomachi sequens raptum materie ad ipsum. Item multiplicatur inquietudo et agitatione vehementi sequẽte pugnam inter virtutem et materiam. Nam quãdoq3 materia vincit quãdoq3 virtus: et virtute vincente pulsus magnificatur et fortificatur. Et ecõtra vincente materia pulsus debilitatur et paruificatur. huiusmodi aũt accidentia nõ accidunt in effimeris neq3 in ethicis.

¶ Durities autem fit quãdoq3 et nõ oportet semper vt fit nisi sit cum febre apostema durum in quocunq3 membro sit. Aut apostema in membro duro quãuis non sit durum. Aut iam acciderit potus aque frigide: aut aliq̃d aliud de illis q̃ indurãt pulsuz de illis que dicũtur in libro pulsuum.

¶ Hec est vndecima collectio signorũ et vult q' pulsus durus non appropriatur putridis sed accidit propter causas quas ponit. Et ponit eas Gal. ij. de differẽtijs febr. Non enim accidit solum quando apostema durum est in aliquo membro: quodcunq3 membrum sit illud: siue durũ siue molle. Aut quando apostema est in mẽbro duro quãuis apostema non sit durum sed sequitur aliquando potũ aque frigide aut aliam causam de illis que dicuntur in libris pulsuum. Sunt enim preter has plurime alie inter quas est siccitas membrorũ sequẽs ethicã. propterea durities pulsus ethicis appropriatur: et in hoc differunt a putridis et effimeris.

¶ Diuersitas autem in pricipio et augmẽto est ex proprietatibus febris putride et de significationibus eius fortibus quãuis nõ appareat in terciana scd'm plurimuz propter leuitatem materiei. et dum non fit pulsus fortis et nõ fit velox velocitate predicta tunc febris adhuc est effimera et nõ permutatur ad putredinem.

¶ Hec est duodecima collectio signorum: et dicit primo q' diuersitas pulsus in principio: et in augmento sequens varium modum se habendi caloris quo ad principiũ et augmentũ particulare nec non varium modum se habendi materie penes digestionem et cruditatem quo ad principiuz et augmentum vniuersale est de signis proprijs putridarum per que distinguuntur ab effimeris et ethicis In principio enim particulari pulsus etiam coartatus propter caloris suffocationem sub materia et in augmento dilatatur cum calor expandit'. Similiter ceteris paribus materia existente cruda sicut est in principio vniuersali pulsus non ita dilatatur et expanditur sicut in augmento materia existente manifeste digesta tanta diuersitas nõ apparet in terciana in principio: et in augmento quãta in alijs propter materie subtilitatem. ¶ Aliter potest dici q' diuersitas de qua hic loquitur est diuersitas caloris cum calor principij magis diuersificetur a calore augmenti in putridis quã in effimeris aut ethicis. ¶ Dicit secundo et cum non fit pulsus fortis et non fit velox velocitate predicta: scz magna tunc febris adhuc est effimera et nõ permutatur in putridã. quasi dicat q' quando fit fortis et velox tunc permutatur ad putridam. ¶ Contra. in effimera ẽ virtus fortior quã in putrida que facit pulsuz fortem. igitur fortitudo nõ significat transitum in putridã. ¶ Quidam faciunt litteram affirmatiuaz. Et dum fit pulsus fortis et nõ fit velox etc. ¶ Alij dicunt q' licz virtus sit fortior in effimera quã in putrida: tamen quia non est ita necessitata non facit pulsuz sic fortem. Nam naturales virtutes necessitatem aliquam assumẽtes fortius operantur tertio interiorum. ¶ Aliter dicitur q' virtus est vere fortior in effimera quã in putrida. attamen in putrida est apparẽter fortior. nam magnitudo cum velocitate facit vt pulsus appareat fortis licet fortitudo vera nõ iudicetur per magnitudinem et velocitatem: sed per pulsationes fortes constantes et perseuerantes.

¶ Et est vrina in pricipio indigesta aut parum digesta et fortasse est acuta.

¶ Hec est decimatertia collectio signorũ: dicit q' in princip. putridarũ est vrina indigesta aut paruz idest occulte digesta: et fortasse est acuta aut mordax et acuti odoris. ¶ Hic nota primo q' principiũ non excludit occulta digestionis. ¶ Nota secundo q' licz aliqñ in principijs putridarũ appareãt manifesta signa digestionis sicut quando febris incipit a materia digesta aut quando ipostasis nõ decidit a materia faciente febrem. tamen secũduz plurimũ in principijs putridarũ est vrina indigesta. Et econtra in effimeris scd'm plurimũ apparet digesta et pauce tincture et mordacitatis.

¶ Et scias q' a febribus acutis inficientibus raro fit euasio nisi cũ cõtractiõe mẽbri.

¶ In presenti parte Auicen. ponit duos canones — Duo canones.
quorum primus est iste q' a febribus acutis: idest velocis terminationis interficientibus in quibus apparent signa mortalia raro fit euasio. nisi cum contractione membri: idest cum impedimẽto motus alicuius membri siue illud impedimentum sit contractio que est spasmus siue ipedimentum alterius generis. ¶ Causa dicti: quia apparẽtibus signis mortalibus vtputa sumptis ex multitudine materie aut malignitate et inobedientia materie cum debilitate virtutis si debet sequi euacuatio. oportet scd'm plurimũ vt materia cretice permutetur ad aliquod membrum. non enim est virtus sufficiens crisi perfecta ipsam euacuare q̃ materia deriuata

teria deriuata ad illud membrum facit apostema malignum sui multitudine aut malitia: quod erit causa impedimenti motus illius membri. Apostemata enim et vlcera cretica sunt secundum plurimum valde maligna et difficilis curationis. quarta quarti. tractatu tertio. Et hoc vidi in domino malatesta de cesena et in plerisque alijs. ¶ Dixit autem raro quia ex conditionibus indiuidualibus aliquando mirabiles procedunt effect⁹ inopinati aliquando ad bonum aliquando ad malum. Unde fit aliquando vt nulla precedente digestione fiat crisis perfecte euacuationis. hanc autem sententiam accepit

Hyppocrates.

Auicenna ex Hyppocrate scdo pronosticorum super illo verbo. vt si labor et illa secundum translatione arabicam. exiture autem que in pedibus.

¶ Et quando alleuiatur febris post quietem apatis in pleuresi et similibus. tunc scias ꝙ de materia remansit aliquid et ꝙ materia declinat ad locum vbi apparet dolor.

Cano. scds.

¶ Hic ponit secundum canonem. et est sensus ꝙ quando alleuiatur febris post quietem apostematis sicut in pleuresi et similibus apostematibus intrinsecis in quibus fit sedatio febris et doloris per resolutionem materie: non tamen integra: est signum ꝙ remansit aliquid de materia sub forma cause antecedentis. et ꝙ materia illa declinat ad locum vbi apparet dolor. Propterea videm⁹ aliquando apostemata intrinseca post eorum sedationem diu prolongari. et similiter febres ipsa sequentes. quod prouenit aut quia materia que remansit est grossa inepta resolutioni: aut quia materia antecedens transit in coniunctam. ¶ Aliter potest exponi ꝙ quando alleuiatur febris post quietem apostematis: sicut in pleuresi et similibus apostematibus intrinsecis et dolor fit in aliqua alia parte. scias ꝙ de materia remansit aliquid. quia non fuit in totum resoluta. sed pars eius est permutata ad locum vbi apparet dolor.

¶ Signa febris inseparabilis. Cap. iij.

In continua est diuersitas pulsus que est secundum febrem apparens valde. et est in plurimo eius non habens ordinem neque pondus.

¶ Postque Auicenna in precedenti capitulo posuit signa febrium putridarum in generali: hic magis in speciali ponit signa quibus abinuicem distinguuntur. et primo ponit signa febris continue: quibus ab interpolata distinguitur. in secunda parte ibi (Febris que est) ponit signa quibus colerice sanguinee flegmatice et melancolice abinuicem distinguuntur. ¶ Primam diuido in quatuor secundum quatuor signa. Primum est diuersitas pulsus que est

Diuiso capitis.

merito febris valde manifesta in continua. et dixit merito febris. ad differentiam diuersitatum que ex causis accidentalibus contigere possunt que sunt communes tam febribus continuis quam interpolatis. Uel dixit merito febris. ad differentiam diuersitatum merito typi. hec enim manifestiores sunt in interpolatis quam in continuis. Et est in plurimo ei⁹ non habens ordinem. est enim inordinatus in diuersitate sua. et hec omnia fiunt. quia virtus magis grauatur et leditur in continuis quam in interpolatis. Nec pondus. ¶ Pro quo nota ꝙ pondus accipitur dupliciter. aliquando pro pondere musico

Duplex acceptio ponderis.

in quo notantur consonantie musicales. Aliquando accipitur pro proportione pulsus ad dispositionem habentis eum. et taliter sumitur hic. ¶ Pro quo sciendum est ꝙ quidam pulsus est boni ponderis. et est proportionatus dispositionibus naturalibus habentis eum complexioni etati sexui. Quidam est mali ponderis. et est triplex. quidam dicitur mutatus id est parum distans a dispositione habentis eum sicut cum iuuenis haberet pulsum pueri. ¶ Aliter dicitur separatus sicut si puer haberet pulsum senis. Tertius est egrediens a pondere: vt si quis haberet pulsum qui non assimilatur pulsui alicuius etatis. Et sicut exemplificatum est in etate: ita potest exemplificari in sexu et complexione. Et multa egressio pulsus a pondere magnam in dispositionibus arguit mutationem. Hec autem magna mutatio magis est apta fieri in continuis quam in interpolatis. Pondus autem apud Rasim de cimo sexto continentis scdo capitulo. dicitur trutina.

¶ Et perseuerat febris et non separatur post viginti quattuor horas.

¶ Hoc est secundum signum ꝙ quando perseuerat febris et durat vltra viginti quatuor horas est signum ꝙ non est tertiana pura interpolata cuius paroxismus non transit duodecim horas. nec quotidiana interpolata que durat. xviij. vel. xviij. ad plus horis. nec quartana que non transit viginti quatuor horas. quapropter iudicatur ꝙ non sit interpolata. hoc autem iudicium habet veritatem secundum plurimum sed non semper. durat enim paroxismus tertiane note quandoque triginta horis.

¶ Et non associatur ei quod diximus de dispositionibus eradicalibus ex antecessione rigoris et alijs.

¶ Hoc est secundum signum in quo dicit ꝙ non associatur ei. id est continue de dispositionibus eradicalibus quas diximus ex antecessione rigoris et terminatione cum sudore et similibus. Incipiunt enim continue secundum plurimum sine typo et non terminantur cum sudore. Interpolate autem incipiunt cum typo fere semper et frequenter terminantur cum sudore.

¶ Et de illis que significant eam est eius assiduitas. et vehementia diuersitatis dispositionis eius apud augmentum. minuitur enim quandoque et augetur vice alia.

¶ Hoc est quartum signum. et intendit ꝙ assiduitas et vehementia diuersitatis eius tempore augmenti significat eam. Nam tempore augmenti quandoque minuitur quandoque augetur calor febrilis. sed in interpolatis magis vniformiter augetur et intenditur vsque ad statum cum in continuis materia sit magis difformis et virtus minus potens ad inflammandum materiam vniformiter: cum quandoque superet quandoque superetur ita ꝙ ly assiduitas et vehementia debent exponi cum ly diuersitatis: et non debent poni duo signa distincta. sic enim sequeretur quidem esset signum et significatum.

¶ De rebus in quibusdam quarum differunt febres putredinis et conueniant in quibusdam. Cap. iiij.

Febris que est propter putredinem colere motus est tertianus siue sit motus principij paroxismi aut principij vehementie. nisi species eius que dicitur adusta cuius motus est occultus valde. et est sicut inseparabilis conclusa. Et tertiana quidem pura est acuta propter subtilitatem materiei. et eius

Galenus. ij. de crisi.

Cum febris tertiana sit generata a cholera cum mouetur et spargit in corpore tunc ops

vt veniat in eiꝰ pricipio fortis rigor: febris ergo tertiana nõ est possibile vt fit nisi cũ ea fit rigor fortis et sentiat hõ q̃ caro eiꝰ plena est aculeis: pũgãt acubꝰ. Et cũ dico febrem ꝯtinuã aut conclusam: tũc nõ significo nisi illam q̃ nõ declinatur donec plene consumat̃ & q̃n in ea nõ fit declinatio que sentiat̃ oĩno: et morat̃ febris ĩ dispositionem vnã ipa pricipio inceptiõis siue vsq ad crisim.

caliditas est magna mordicatiua propter fortitudinem colere. sed est salutifera propterea ꝙ colera est leuis super naturam et quoniam ipsa facit quietem. Tertiana vero non pura est longioris spacij q̃ pura. et pura quidem raro pertransit septez periodos nisi ab errore. Continua quandoqꝫ consumitur in hebdomada.

¶ In hoc capitulo ponit signa generalia quibus ab inuicem differũt febres putredinis sc̃dm p̃ma genera: et quibꝰ adinuicẽ cõueniũt. Et hꝫ tres partes. primo ponit signa quibus abinuicẽ differunt. secũdo signa quibus adinuicẽ cõueniũt. tertio ponit canones. sc̃da ibi (Et quartana quidẽ.) tertia ibi (Et scias.) Prima iterũ in quattuor. Primo ponit signa colericarũ. Secũdo sanguinearũ. Tertio flegmaticarũ. Quarto melãcolicarũ. sc̃da ibi.) Et illa.) tertia ibi (Flegmatica.) quarta ibi (quartana aũt.) De prima parte dicit ꝙ febris pendẽtis a putredine colere motus est tertianus siue sit motus principij parotismi quo ad interpolatas. siue pricipij vehemẽtie quo ad cõtinuas nisi spẽs q̃ dicitur adusta: idest causon cuiꝰ motus est occultus valde: & est sicut inseparabilis conclusa. ¶ Ex qua parte elicimꝰ febres colericas esse tres: scꝫ tertianam interpolatã: tertianã continuam et causonẽ. ¶ Secũdo elicimus ꝙ oẽs habẽt motũ de tertio in tertiũ. verũ due prime manifestũ: sꝫ tertia. s. causon occultũ: ideo dicit ꝙ est sicut ꝯtinua conclusa licet nõ sit vere conclusa sicut sanguinea cui nõ est aliquis motus sc̃dm proportionẽ ad aliquẽ diem manifestus aut occultus. ¶ Sc̃do dicit ꝙ tertiana pura est acuta. i. velocis terminatiõis. nõ em̃ trãsit septem periodos. hoc autem est ratione subtilitatis materie cũ paucitate. eius autẽ caliditas est magna mordicatiua ꝓpter acuitatez colere pure. nã colera pura inter oẽs humores nõ adustos est calidissima et siccitati cõiuncta. est tamẽ salubris qꝛ colera pura nõ aggrauat virtutẽ cum sit subtilis et pauca: et sc̃do qm̃ cadit quies inter parotismos. ¶ Tertio dicit ꝙ tertiana nõ pura est longioris spacij q̃ pura: et hoc ꝓpter multitudinẽ & grossitiem colere nõ pure. nam pura raro pertrãsit septẽ ꝑiodos nisi sit ab errore: & est afforis. lviij. quarte particule. Tertiana vero in septẽ periodis iudicatur lõgissima. cõtinua aũt consumit̃ in hebdomada. Nã qꝺ interpolata facit in periodo continua facit in die: vt est apud Gal. cõmẽto afforismi allegati. Causon citius autẽ terminat̃ q̃ cõtinua cum sit seuiorũ accidẽtiũ que natura nequit diu tolerare. vnde aliquãdo terminat̃ in quarta.

Contra. quia tertiana pura terminat̃ per euacuationẽ colere pure que requirit ipsius digestionẽ per ingrossantia & infrigidãtia. Sumus ergo instanti in quo est ad mediũ per digestionẽ reducta. ¶ Et arguit̃ sic. possibile est imo de facto frequẽter cõtingit ꝙ aliqua colera nõ pura non facta digestiõe in ipsa sit cum pura digesta equalis grossitiei: ergo sequitur ꝙ magis est parata expulsioni q̃ ipsa pura in sui principio fuerit: ergo sequitur ꝙ procedẽte digestione in vtraqꝫ a sui principio citius expellet̃ maxime supposita paritate ex parte quãtitatis virtutisqꝫ tã nõ pure q̃ pure: & sic tertiana nõ pura breuior erit ipsa pura. Nec obstat ipsa proprietas q̃ per digestionẽ acquirit̃ qꝛ ita deest ĩ sui principio colere pure ex quo nondũ digestio ꝓcessit sicut colere nõ pure. ¶ Verũ pro autoritate Aui. qꝺ dicit̃ intelligit̃ vt in pluribꝰ sicut & alie ꝓpõnes medicinales: nam nõ semp: imo raro reꝑitur colera non pura eque grossa: imo frequẽter est grossior q̃ debet: quã per digestionẽ opꝫ subtiliari. ¶ Adde adhuc ꝙ maior est multitudo nõ pure q̃ pure. etiã pure per resolutionẽ terminat̃: et multo maior q̃ nõ pure: qꝛ est magis subtilis. ¶ Et si instet̃ ꝙ flegmatica et sanguinea sit minus grauis q̃ tertiana pura autoritate Gal. ij. pronosticoꝝ cõmẽto. xlvi. intelligit̃ illud dictũ merito acuitatis materie. nõ aũt merito subtilitatis et facilitatis resolutiõis.

¶ Et illa que est ex putredine sanguinis est continua inseparabilis: et eius calor est plurimus cõmunis cum leuitate non cum mordicatiõe cholere: et quandoqꝫ peruenit ad statum in quattuor diebus.

¶ Notificat sanguineã dicens ꝙ est cõtinua inseparabilis cõclusa. ¶ Sc̃do dicit ꝙ calor eiꝰ est plurimus quãtitatiue ꝓpter multitudinẽ vaporũ nõ aũt intẽsiue: & est cõis ꝑ eãdẽ cãm. nã multitudo vapoꝝ facit vt calor toti cõicet̃ notabilr̃: & est cũ leuitate nõ mordicatiõe colere: qꝛ caliditas sanguinis est cõiuncta hũiditati. ¶ Tertio dicit ꝙ qñqꝫ peruenit ad statũ in quarta die in qua cretice terminat̃ fluxu sanguinis nariũ aut alio modo: licet raro visa sit crisis quarte diei. sc̃da quarti. & tertio de crisi.

¶ Flegmatica accessionẽ faciẽs omni die est leuis caliditatis per cõparationẽ ad colericam: longa propter viscositatẽ materiei et frigus eius et multitudinem eius. et est magni timoris: quoniam habet paruũ spacium interpolationis et quietis: et quoniaꝫ ipsa associatur corruptioni et debilitati in ore stomachi que non excusatur. et illud est de illis que attrahũt accidentia mala ex sincopi et pulsu cordis et casu appetitus.

¶ Hic ponit res appropriatas flegmatice interpolate. secũdo cõtinue. sc̃da ibi (Et qꝺ de ea.) In prima parte dicit tria. primũ ꝙ flegmatica parotismans omni die est remisse caliditatis per cõparationẽ ad colericã. Sc̃dm ꝙ est lõga tam sc̃dm parotismos quã sc̃dm totã eius cõsistentiã ꝑ viscositatẽ frigiditatẽ et multitudinẽ materie flegmatice. Tertiũ ꝙ est magni tioris ꝑ paucitatẽ interpolatiõis q̃etis. Cũ hoc ei ꝙ nõ hꝫ nisi sex aũt septẽ horas interpolatiõis & quietis. illa tamẽ nõ est vera quies: sed est neutralitas febris et etiaꝫ cum ipsa coniũgitur debilitas et corruptio oris stomachi que nõ excusat̃. i. que quasi de necessitate secum cõiungit̃. Et hec corruptio & debilitas oris stõi ẽ de illis q̃ interdũ ꝑducũt ad accidẽtia mala sicut ẽ sincopis pulsus cordis & casus appetitꝰ. ¶ Nota primo ꝙ cũ appetitꝰ appropriet̃ ori stõi ꝑ corruptionẽ debemꝰ intelligere corruptionẽ appetitꝰ eius: qꝛ appetũt res nõ ꝯuenientes speciei hũane: & ꝑ debilitatẽ diminutionẽ eiꝰ aut ablationẽ. hec aũt fiũt ꝑ multiplicationẽ flegmatis in eo. Est em̃ stomachus minera flegmatis: & ꝑm qꝺ in eo multiplicat̃ est flegma vt ẽ apꝺ Aui. xiij. tertij. Cũ aũt adest febris flegmatica multo magis multiplicat̃: & sic magis ledit: sicut febres colerice ledunt epar ꝓpter cistim fellis: et melãcolice splenẽ: vt dicit Rasis Rasis.
xvj. & xvij. cõtinentis. ¶ Et ex his nocumentis stõi

sequuntur

sequuntur accidentia mala de quibus supra. s. sin copis pulsus cordis et tremor eius. et nō differūt nisi s̄m magis et minus. Est enī tremor cordis cū maiori debilitate. quapropter pulsationes nō fiunt magne sicut in pulsu cordis. sed cū maiori diuersitate. Est ergo pulsus cordis via in tremorem et tremor in sincopim. nam ori stō facile cōpatit̄ propter sensibilitatē et propinquitatem.

¶ Et que de ea est inseparabilis ē res magis similis ethice si nō esset lenitas pulsus: quāuis quandoq̄ fiat durus etiā: et quantum est minus pura est minoris et breuioris paroxismi nisi declinet cū paruitate sue puritatis ad melancoliam.

¶ In parte p̄senti ponit duo que appropriantur flegmatice cōtinue. ¶ Primū qd̄ assimilatur ethice multū: sed distinguit̄ ab ea. q2 in latica pulsus ē mollis: in ethica durus. quāuis quādoq̄ in latica pulsus reperiat̄ durus p̄pter alias causas indurātes pulsū q̄ dicte sunt superius. ¶ Scd̄o q2 quāto est minus pura est breuioris paroxismi: et similiter est breuior quo ad totā consistentiā nisi cum

Similitudo. paucitate puritatis sue declinet ad melancoliā. ¶ Circa primū notandū. q2 latica similatur ethice in modo caloris. q2 nō est acutus ⁊ mordax neq3 mult9 sicut calor colicaꝝ et sanguineaꝝ. scd̄o i cōtinuitate. tertio in corporis extenuitate p̄pter nocumentū stōi. ¶ Notandū scd̄o q2 sicut i latica reperitur aliquādo pulsus durus p̄pter alias causas: ita in ethica aliquādo reperitur pulsus mollis sicut i ea q̄ sequitur empima. quapropter hoc signū sumptū a mollicie et duritie non est efficax. sed inuestiganda sunt alia signa distinctiua ex p̄prijs ipsarū capitulis colligenda. ¶ Ratio scd̄i dicti est. q2 si flegmati admisceat̄ sanguis vel colera flegma calefit et subtiliat̄. et sic digeritur et paratur expulsioni. Si vero misceatur ei melancolia ingrossatur et fit ineptum expulsioni. nam melancolia addit viscositati flegmatis grossitiē terream. ¶ Contra tamē hanc determinationē sunt instantie plurime. Nam quādoq̄ colera mixta cū flegmate est causa vt faciat flegma in porositatibus magis imbibi et p̄fundari. quapropter fiat ineptius expulsioni. sufficit tamē q2 s̄m plurimū ita est sicut dicit Auicen.

¶ Quartana aūt est non acuta p̄pter frigus materiei longa p̄pter illud et fortasse extendit̄ que de ea pura est anno vno. et nō pura est breuioris spacij. verū in ea non est timor quoniā quietē facit spacio longo. et quoniā ipsa non est talis acuitatis quā sequuntur accidentia vehementia.

Propria q̄rtane ¶ Res q̄ appropriat̄ quartane interpolate ⁊ continue est. primo q2 nō acuta ē. i. nō ē acuti caloris p̄p̄t frigiditatē materie licet calor ei9 sit acutior q2 calor flegmatice cū sit cōiunct9 siccitati. Existimandū tamen est illam q̄ pendet a putredine melancolie genite per adustionē colere esse acutiorē aliqua certa colerica. ¶ Aliter est non acuta. id est non velocis motus. scd̄o est longa p̄pter frigus ⁊ grossitiē materie. Et licet aliqua melācolia adusta sit calida facit tamen febrē longā p̄pter grossitiem terreā. ¶ Tenendū t̄n est quartanā pendentem a melancolia naturali esse ceteris longiorē. nam q̄ pendēt a melācolia adusta sunt breuiores: cū materia per adustionē calefiat. Et licet melācolia genita per adustionē melancolie naturalis forte sit grossior: citius tamen perducit ad cineritiū qd̄ amplius nō potest facere febrē. Melancolia autē per congelationē forte est grossior ⁊ frigidior: sed raro facit febrem. et si facit est s̄m p̄lm de genere q̄rtane et sextane. Aliter media mixta cū alijs humoribus facit q̄rtanā breuiorē. nā q̄ pura est durat p annū ⁊ non pura ē breuioris spacij iuxta textū.

Contra. quia posset fieri non pura p flegma qd̄ inuiscat melācoliā et p̄hibet ei9 resolutionē. ¶ Respōdet̄ primo q2 flegma nō p̄hibet ei9 resolutionē imo mouendo a fixione terrea et ducendo ad aqueā p̄parat ad resolutionē. Ex toto enī genere melancolia difficilius resoluit̄ flegmate. ¶ Tertio dicit q2 nō est timorosa: tum p̄pter quietē longā inter paroxismos: et q2 non ē tante acuitatis vt faciat accīntia vehementia. quartana autē continua est timorosa ex causis contrarijs.

¶ Et quartana quidē et tertiana assidua et interpolata cōsumunt̄ per vomitū et solutionē vētris aut sudorē aut p̄uocationē vrine. Incensiua aūt consumitur per hmōi ⁊ per fluxum sanguinis narium.

¶ Hic ponit quedā in qb9 cōsīāt. ⁊ dicit q2 q̄rtana tertiana cōtinua ⁊ interpolata terminātur p vomitū solōnē vētris sudorē aut p̄uocationē vrine. Incēsiua aūt. s. causon termināt̄ p hmōi ⁊ fluxū sanguis nariū. Et q̄uis q̄rtana et t̄tiana possent fluxu sāguis nariū t̄minari: de his t̄n nō fecit mētionē: q2 hoc rarius cōtingat. Sepius enī accidit causonē fluxu sanguis nariū terminari cū colera existēs in venis magnis circa cor sit multū sanguini admixta. nō ita est de melīa nec de colera faciēte tertianā. Possum9 etiā p incēsiuā itelligere sinochā q̄ fluxu sanguis sepe termināt̄. et q̄nq3 vomitu solutiōe vētris sudore et p vias vrine. Nā q2 sudore t̄minet̄ testat̄ Arist. ij d' p̄ti b9 aīaliū. illo c. habitū aūt vtrūq3 ē. Qd̄ aūt p vomitū fluxū vētris ⁊ vrinā testat̄ Auicē. xiij. xvj. xvij. tertij. ⁊ Gal. vij. terapentice. De flegmatica nō fecit mētionē. Sed certū ē ipsam terminari vomitu solone vētris sudore et vrine p̄uocatiōe. Frequēter t̄n accidit flegmaticam paulatim ɔsumi absq3 notabili euacuatione manifesta: sicut etiam cōtingit de quartana.

In q̄bus cōsīāt t̄tiana ⁊ q̄rtana

¶ Et scias q2 principium prolongatur in tertiana et status in cōclusa et declinatio in incensiua. et status et declinatio in quotidiana: quāuis raro inueniatur quartana cōtinua ⁊ quotidiana itegre eradicatiōis.

¶ Hic ponit duos canones. scd̄a ibi. (Et febres) Prima in duas. nam p̄mo ponit cañ. scd̄o remouet dubium. scd̄a ibi. (Quāuis.) De p̄ma dicit q2 p̄longat̄ principiū in tertiana: status in cōclusa: declinatio in incensiua. status et declinatio in quotidiana. in scd̄a parte remouet dubiū. quia enim superius in hoc capitulo diuiserat febrē colericā in continuā et interpolatā. et similiter flegmaticam: non aūt melancolicā. potuisset aliquis q̄rere: quare nō sic diuisit melācolicā: sicut flaticā ⁊ colicā. Tacite r̄ndet. q2 raro repit̄ q̄rtana continua ⁊ quotidiana itegre eradicatiōis. ¶ Et si instetur. ergo a simili nō debebat diuidere flaticā i cōtinuā et interpolatā postq̄ raro integre eradicat̄. Respōdet q2 ly flatica iterpolata raro itegre eradicet̄: t̄n in t̄pe itermedio nō est febris: sed cū hoc etiā pendet a materia putrente extra venas.

Canōes duo.

¶ Contra materia melancolica difficilius expellitur extra venas q̃ alii humores propter grossitiem et frigiditatem suam: ratione quarum est tardi motus. ergo frequentius deberet putrere ad intra venas q̃ reliqui humores. ¶ Respondetur ꝙ sicut melancolia tardius mouetur extra venas q̃ alii humores: ita tardius putrefit ꝑpter causas suprascriptas et proprietatem suam resistentem putrefactioni. licet ergo virtus expulsiua mēbrorum non posset expellere melancoliā ita cito sicut expellit coleram aut flegma: vtputa in secunda aut tertia die. non tamen obstat quin possit expellere longiori tēpore vtputa in quarto die. nā equalis potentia potest inducere eundem effectum in passum magis resistens in longo tempore: quem potest inducere in minus resistens in paruo tempore: precipue cum melancolia det inducias sue putrefactionis vsq; ad quartum diem.

Dubium maximū ſm gētilē.

Circa primam

partem huius canonis cadit dubium nō paruum: q̄d vt dicit Gentilis difficultat multos medicos. Utrum principium prolongetur in tertiana: status in cōclusa: et declinatio in quotidiana. ¶ Pro intellectu tituli questionis est intelligēdum ꝙ duplex est tēpus febris: particulare et vniuersale. Etiam vniuersale est duplex: quoddā distinctum penes materias: quoddā penes accītia aut morbi essentiam. quid vtrūq; istorū sit est ex supraſcriptis manifestum. ¶ Sciendū scd̄o ꝙ principium similiter et quodcūq; aliud tempus prolongari potest intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ cōparetur principiū et quodcūq; aliud tempus ad alia tempora eiusdem morbi. Scd̄o modo ꝙ comparetur principiū vnius febris ad ꝑncipia aliarū febrium de quibus hic fit mentio. et similiter status vnius status alterius. et sic de aliis. et hec cōparatio potest esse dupliciter. vno modo absolute vt verbi gratia. an principiū tertiane sit longius ꝑncipio aliarum febrium. Alio modo respectiue an principium tertiane sit longius in cōparatiōe ad sua tempora q̃ quotidiane principium in comparatione ad sua: et sic de aliis. Arguit̃ primo ꝙ ꝑncipiū nō prolongetur in tertiana in comparatione ad sua tempora. nam humor colericus est cito accēsibilis velut ignis in ligno sicco. scd̄o de differentiis febrium. ideo cito ad augmentū et statū deueniet. Si enim principium tertiane comparetur ad principium flegmatice absolute manifestū est ipsum esse breue. Si ergo respectiue manifestū est ex fundamento priori rationis ipsum etiam non prolongari in comparatione ad principium flegmatice. ¶ Qd̄ autem status non prolongetur in conclusa manifestum est tam de conclusa augmastica q̃ peraugmastica i quibus abbreuiat̃ in cōparatiōe ad alia sua tēpa et ad stat⁹ aliarū febriū siue fiat cōpatio aliarū febriū absoluta: siue respectiua. ¶ Qd̄ aūt declinatio nō prolōget̃ i cōtinua et i causone. Nam ſm plurimū crisi terminatur cū incipit in statu et finit in declinatione ſm plin in die naturali. et sic declinatio est breuissima. ¶ Qd̄ aūt status et declinatio non prolongentur i quotidiana. arguitur. quia Auic. in capitulo proprio longior partium flegmatice est augmentū. Amplius tertio de crisi. cap. iii. ponit Gal. ꝙ quando febris est longi status etiā est acuti motus. et quādo est breuis status est tardi motus. ſm hoc igit̃ videtur ꝙ egritudo tardi motus non possit habere statum longū. q2 si haberet statum lōgum esset velocis et acuti motus. ¶ Et quia reperitur alia littera licet in paucis libris que dicit. ꝙ status et declinatio prolongatur in cōtinua. Cōtra arguit̃ quia cōtinua nō potest cōparari nisi interpolate. sed certū est interpolatam habere oīa sua tēpora longiora q̃ continuam. vide. 16. continētis. Continuū est breuius interpolato sui generis. Huius dubii solutionem omissis longis ambagibus doctorum paucis perstringam.

Galen⁹ tertio de crisi.

Opinio gentilis

que inter ceteras cōtati est satis cōformis est hec. Dicit primo ꝙ textus Auicē. est acceptus a Rasi. xvi. continētis: cuius est hec series. Partes tēporis febriū diuerse sunt. in tertiana prolixum est ꝑncipiū. in sinocha status prolixus: in causone declinatio prolixa. sed illa tria tēpora ꝑlixa erunt in quartana. scd̄o dicit ꝙ Auicē. solum loquitur hic de trib⁹ tēporibus: nō aūt de augmēto. q2 cōsuetudo est Auicen. frequēter diuidere augmētum in duas partes. et primā partē cōiungit ꝑncipio. scd̄am statui sicut supra fecit. iiii. cap. huius prime fen. Et quecūq; dicit de principio statu et declinatione vera sunt cōparando has egritudines de quibus hic loquitur tam in temporib⁹ vniuersalibus q̃ particularibus. hoc mō in tertiana tam principiū particulare paroxismi q̃ vniuersale est longum: tam ad sinochā omotenā cōparando: in qua principiū est occultū. in conclusa omotena prolōgatur status respectu status tertiane. quia omotena est fere tota status. ¶ Sed diceres ꝙ poterat dicere ꝙ in tertiana declinatio est longa respectu omotene. Dicendū ꝙ verum ē sed nō placuit sibi omnia tēpora cōparare. In causone declinatio est longa respectu declinatiōis omotene et etiam tertiane continue vel interpolate. q2 i causone i qua materia cretice euacuat̃ remanet longiori tempore flamma circa spiritualia q̃ in aliis colericis: et etiam in sanguinea omotena. et hac ex intēsiori calididitate q̃ sit caliditas tertiane aut omotene. quapropter non ita cito remittitur. ¶ Postea dicit ꝙ status et declinatio prolongatur in quotidiana. ¶ Pro quo sciendum ꝙ tempus prolixius in flegmatica est augmentū vt infra. Et causa est quia flegma ē humor difficile accensibilis. Et ideo si sermones Auicen. fuissent de augmento distincto ab aliis temporibus dixisset augmentum prolōgatur in flegmatica. sed sequēdo Rasim non loquit̃ de eo hic: sed partitur augmentum in duas partes. Uel aliter dicitur ꝙ placuit sibi tacere de ea cum notissimum sit augmentum quotidiane esse longius aliis tēporibus etc. Et placuit sibi dicere ꝙ in flegmatica stat⁹ et declinatio sint prolixi respectu ꝑncipii flegmatice. Flegma enim cum recipit calorem diu retinet et de difficili declinat sicut a viridi ligno semper est aliquid effumans. et intelligit Gal. ii. de differentiis febriū. Si autem littera dicit status et declinatio prolongatur in cōtinua oportet ꝙ compararet cōtinuam interpolate. Si enim vna colera cōtinua terminatur in septem diebus: et interpolata in tredecim: status et declinatio in cōtinua magis prolongatur non absolute sed proportionabiliter in comparatione ad principiū et augmentum eius q̃ interpolata: vtputa status et declinatio occupabit quatuor dies in continua. et principium et augmentum tres. Sed in interpolata status et declinatio occupabit septem dies principium et augmētum sex. Nunc certū est ꝙ maior est ꝑportio quatuor ad tria q̃ septem ad sex. et ita dico de flegmatica continua et ceteris in cōparatione ad suas

Opinio gentilis quā summo pere laudat herculanus.

Rasis.

Galenus.

tione ad suas iterpolatas. Nã ꝓportionabiliter status et declinatio sunt longiores ꝙ principium et augmentũ. difficillima em̃ accidẽtia i cõtinua multũ tẽpus occupãt et flãma maior tardi⁹ recedit. maxime hec vera sunt quãdo febris hmõi non crestce terminatur. ¶ Si aũt queras q̃ tempora in his febribus absolute magis prolongantur. Credo ꝙ in flegmatica magis augmentũ: et ita sentiũt auctores. In quartana credo ꝙ magis declinatio. in sinocha omotena status. in augmastica augmentũ. in paugmastica declinatio. in tertiana cõtinua status. in interpolata nunc vnũ tẽpus nunc aliud. Et que hic dico maxime vera sunt de temporibus vniuersalibus distinctis penes accidentia. Breuiter pertransco in hac materia. quia horum determinatio nec dictis auctorum nec euidentibus rationibus concludi potest.

¶ Et febres quãdo nõ curantur scd̃m ꝙ oportet et ꝓprie apostemose cõuertuntur ad arefactionẽ. et proprie in febribus acutis in quibus oportet vt patientes eas cibentur: et nõ cibãtur propter intentionem vt perueniat natura supra materiam: aut oportet vt detur i potu aqua frigida. et nõ datur in potu propter intentionem vt non fiat cruda. et nõ succurritur cum extinctione alia: q̃m si fuerit alia intentio ꝙ dicturi sumus in cibatione. ⁊ dando in potu aquã frigidã. fortior duarum intensionum predictarum premittatur super eas ambas ⁊ dimittatur obseruatio illarum duarum.

Nota. ¶ Hic ponit alium canonẽ dicens ꝙ febres et ꝓprie apostemose acute quãdo non curãtur ſm ꝙ oportet vtputa exhibẽdo cibum et dando in potu aquã frigidã. quia medicus timet ne per cibuʒ exhibitũ suggerat materia febri et natura diuertatur a pugna contra morbum. et per potũ aque frigide ne materia incrudetur nec succurrat cum epithimatibus: et alijs auxilijs exigentibus perducunt egrũ ad arefactionẽ ad quã sequitur ethica: et fortasse spasmus de inanitione. Quãdo due intẽtiones. s. de exhibẽdo cibum et potũ aque frigide fuerint fortiores ꝙ due opposite. s. augmentũ materie cum diuersione nature a pugna et materie incrudatio. quapropter iste due. s. exhibitio cibi et potus aque frigide sunt supra alias duas premittende. Et tu supple ꝙ quando alie due fuerint potiores premittantur. nam ꝓpter exhibitionem cibi et potus aque frigide materia multiplicatur et incrudat. et sic prolongatur egritudo: et forte sequitur mors festina extincto calore naturali et virtute facta impotẽte ad materie expulsionem. In his igitur ambiguis ꝓualent medici scientifici et exercitati et bone existimationis alios nõ tales. Et ideo bene dicit Gal. vij. terapeutice. Exercitatũ et natura prudentẽ oportet esse medicũ. In his aũt casibus et similibus nõ sunt opposite intentiones minus potentes negligende. et hec nota sunt quarta ꝑmi. vltimo capitulo. ¶ Sed q̃d faciendũ sit si huiusmodi indicationes contrarie sunt equipotentes. Aui. non dicit. ¶ Sed ego credo potus aq̃ ordei tepide esse ɔueniẽtẽ i hoc casu. et etiam vbi indicatio de non exhibendo aquam frigidã esset potentior sicut in febre apostemosa tam ratione feb. ꝙ ratione materie. ¶ Similiter credo in his casibus potius aliquid cibi esse exhibendũ subtilis alteratiui sicut ptisana ordei subtilis. et maxime tempore nostro in quo homines pluri cibo sunt assueti quã tẽpore Hyppocratis i quo huiusmodi diete valde tenues precipiebant.

¶ De significationib⁹ accñtiũ febrium. Cap. v.

Scias ꝙ acceptio significationuʒ febriuʒ est ex regimine antecedẽte et quomodo fuit ⁊ ex dispositionibus antecedentibus et presentibus. ⁊ ex regionibus et temporibus et ex etate et cõplexione ⁊ ex pulsu et vrina et vomitu ⁊ egestione et fluxu sanguinis nariũ et ex dispositione febris in rigore et sudore et qualitate caliditatis. ⁊ ex paroxismis ⁊ ex dispositione appetitus et siti. et ex dispositione anhelitus et ex coniunctis sicut dolore capitis et vigilijs et alienatione et inquietudine et alijs.

¶ Hoc capitulum intitulat de signis accidentiuʒ febriũ. i. conditionũ que accidunt febribus. verbi gratia. vtrum sint magne vel parue. vtrũ flegmatice vel colerice. vtrum salubres vel mortales. Similes enim conditiões que accidunt feb. docet ꝑ propria signa cognoscere. Diuidit hoc capitulũ in duas partes. In prima parte ponit quedã genera signorũ que debemus cõsiderare pro cognoscẽdis febrium dispositiõibus. In scd̃a per hmõi signa docet significare super varias febriuʒ dispositiones. scd̃a ibi. (Febribus em̃ adsunt.) ¶ In prima ponit. xix. collectiões rerum per quas significamus super febrium dispositiõibus. Collectiones. xix. ¶ Prima est regimen precedens sex rerum nõ naturalium. et quomodo fuerit in particulari quãtum ad ordinem et mensuram earum. non em̃ exempli gratia sufficit cognoscere ꝙ regimen precedens fuit calidum vel frigidum sed quãtum ad calidum aut frigidum declinauerit. et q̃ in speciali fuerint res huiusmodi calefacientes aut infrigidãtes. ¶ Secunda est sumpta ex dispositionibus antecedentibus. i. que ante diu precesserint. i. quas egritudines et dispositiones alias non egritudinales superiori tempore passus fuerit. ⁊ presentibus. i. q̃s egritudines vt alias dispositiones ad p̃sens patitur preter febres. ¶ Tertia nam secundum diuersitatem regionum et ciuitatum et locorum diuersificantur febres et in aliquibus magis colerice. in quibusdam magis flegmatice. et in q̃busdã longiores sicut in maritima senarum ⁊ vbi aeres sunt grossi. et in quibusdam breuiores sicut in regionibus calidis aut subtilis aeris. ¶ Quarta est ex temporibus anni. estas namq̃ facit feb. colericas breues. hyems flegmaticas longas. autũnus frequenter melancolicas diu durantes. Ego em̃ vidi febres inchoantes in autũno diutius durantes ꝙ inchoantes in alijs temporibus. Debemus etiam considerare cõstitutiones tẽporũ vtrũ pluuiales vel sicce calide vel frigide. nam in calidis et siccis fiunt febres acutiores. in contrarijs minus acute et lõgiores. ¶ Quinta ẽ etas. Sexta complexio. Septima pulsus. Octaua vrina. Nona vomit⁹. Decima egestio. Undecima fluxus sanguinis narium. et per hunc alios fluxus sanguinis intelligam⁹. Duodecima ex rigore. idest vtrũ febris incipiat cum typo et cum quo typo vel in-

cipiat absq; typo. ¶Decimatertia vtrum sit cum sudore vel absq; et quali sudore. ¶Decimaquarta est qualitas caliditatis vtrum mitis vel mordax vel multa. ¶Decimaquīta paroxismi quo ad tempus inuasionis et durationis. Decimasexta ē dispositio appetitus. Decimaseptima est sitis. Decimaoctaua dispositio anhelitus. Decimanona sunt accñtia cōiuncta aliter coniugata cū febre sicut dolor capitis vigilie alienationes inqētudo et similia que dicuntur coniuncta cū feb. qr plurimum sequūtur feb. inquātum feb.

Sed contra paroxismi et qualitas caliditatū sequūtur feb. inquātum feb. ergo sunt ex coniunctis. ¶Respōdet φ non sequūtur feb. sed sunt ipsa feb. nā paroxismus febris est feb. et caliditas ipsa mordax aut acuitas est ipsa febris. ¶Aliter dicitur φ hęc cō iunctis est quidaʒ modus loquēdi et sit sensus φ pdictis signis hec signa addunt. Alij dicūt φ hec dicūtur coniūcta. qr nō ita essentialia sicut pora: imo sunt accñtia virtutis aīalis non ita imediate sequētia dispositiones virtutū naturaliū sicut sitis et fames. ideo remota videntur et magis accidentalia febri. ¶Aliter dicūt φ quia statim dixerat de siti et fame que pertinēt ad virtutes naturales. et de anhelitu qui est magis volūtarius φ naturalis addit has dispositiones q̄ sunt coniuncte cū illis tribus in hoc φ sunt dispositiōes animales. Tu ergo de istis collige. ¶Sed hic nota φ

Notatu dignū

iste res ex quib⁹ significamus sup dispositiones febriū possunt ad ordinē reduci. qr res hmōi aut sunt intrinsece aut sunt extrīsece. Si extrinsece sic est regio tēpus et regimē pteritū et in summa res nō naturales ꝛ sibi annexe. et quedā res extranee que nō cōputanē inter res nō naturales. oēs eñi res extrinsece ad res nō naturales aut extraneas reducūtur. sicut sunt pcussiones ꝛ huiusmodi. Si autē hmōi res sint intrinsece aut sunt res naturales: sicut cōplexio etas, aut res pter naturā: ꝛ sic actio lesa qualitas mutata aut exiens mutatum. et predicta oīa ad hec reduci possunt. et quāuis somnus et vigilia de q̄bus hic agitur possint computari inter res nō naturales eo φ necessario corpori humano occurrētes possunt cōuenienter et incōuenientēr applicari. possunt tamē cōputari inter res naturales pro quāto sunt opatiōes ingredientes constitutionē corporis hūani. et possunt cōputari inter res preter naturam pro quāto pñt esse morbus causa morbi et accidens morbi. et sic pñt cōputari inter res intrinsecas ꝛ extrinsecas.

¶Febribus eñi adsunt accñtia ex quib⁹ significātur dispositiones earū de quibus sunt accñtia significantia magnitudinem earū et ipsarū paruitatē sicut qualitas caliditatis et quātitatis ipsius. Et de ea est q̄ est mordicatiua vehementer ex quo prius inuadit vsq; ad finē suū. Et de ea est q̄ mordicat in primis: deinde minuitur ppter resolutionē materiei et leuitur. Et de eis sūt que mordicant. et de eis sunt quarū caliditas est humida. ꝛ de eis quarum caliditas est sicca.

Hic text⁹ nouē habet partes.

¶In parte pñsenti et hmōi generib⁹ signoꝝ docet significare super varias febriū dispōnes. Habʒ hec nouē ptes. In prima p signa docet cognoscere an febris sit magna vel pua. in scd̄a speciē febris. in tertia febris malitiā. in quarta digestionē vel oppositū. in q̄nta pmittit dicturū signa crisis. i sexta pmittit dicere signa salutis vel mortis. in septima docet cognoscere dispōnē virtutis et mēbroꝝ et hūorū. in octaua tpa febrium. in nona redit ad docendū significare febriū species. scd̄a ibi. (Et sunt accñtia.) tertia ibi. (Et sunt accñtia significantia malitiā.) quarta ibi. (Et accñtia significantia digestionem.) quinta ibi. (Et accñtia que significant crisim.) sexta ibi. (Et accñtia significātia sospitatem.) septima ibi. (Et forme.) octaua ibi. (Et accñtiū febriuʒ.) nona ibi. (Et res ex q̄bus.) ¶In pma pte dicit φ febrib⁹ adsunt accidentia significantia magnitudinē ipsarū ꝛ ipsaꝝ paruitatē sicut q̄litas calitatis et quātitas ipsi⁹. De ea eñi est aliq̄ q̄ mordicat tactū a pncipio cū sibi occurrit et cōtinuat suā mordicationē continue dum tact⁹ pseuerat sup infirmū. Et aliqua ē caliditas siue febris q̄ mordicat solū pmo occursu. sed pseuerāte manu minuit mordicatio ppter resolutionē materie et leuiter. qr apparet minus mordax in fine sicut tertiana interpolata. tertio sūt aliq̄ue febres q̄ parū mordicāt a pncipio cuʒ occurrūt tactui. sed postea i fine mordacitas intenditur sicut flegmatice q̄rtane. et similes pendentes a materia multa et grossa nō facile resolubili. scd̄o dicit φ de febrib⁹ sunt aliq̄ue q̄rū caliditas est hūida sicut calitas sanguinee ꝛ flatice. Et de eis sunt q̄ꝝ calitas est sicca sicut calitas ethice febriū colericarū et melicarū. ¶Notandū pmo. φ

Febriū accidentia.

per accñtia febriū intelligit q̄cūq; potētia significare aliq̄s febriū dispōnes. ¶Notandū scd̄o. φ per q̄litatē calitatis intelligit mordicationē calitatis. et p quātitatē calitatis itelligit longā ꝛ extensam actionē eius vel hoꝝ opposita. Nā mordicatio fortis. Itē longa et extēsa actio calitatis significant febris magnitudinē. sed parua mordicatio et breuis ꝛ remissa eius actio significāt paruitatē febris sicut effectus significat suas causas ¶Notandū tertio. φ cause mordicatiōis calitatis necnon longe ꝛ intense actiōis eius sunt tres.

Cause mordicationis.

scʒ intēsio calitatis multitudo forme eius et coniunctio siccitatis cū ea. Dēsitas eñi et multitudo sui subiecti concurrūt solū de per accñs cū materia de se nullius sitacuitatis. Qñ ergo calitas febrilis est intēsa habet multū de forma. et siccitati coniūcta mordicat et fortiter agit a pncipio vsq; ad finē sicut causon et tertiana continua a multa materia. Quedam autēʒ mordicat a pncipio sed postea cessat cito mordicatio q̄n calitas ē intēsa cū pauca multitudine forme sicut tertiana pura pendens a materia pauca subtili. Quedam parū mordicat a principio postea in fine mordicat q̄n caliditas est remissa non cōiuncta siccitati, habet tamen multū de forma sicut flegmatica. Melancolia tamen magis mordicat qr est cōiuncta siccitati. Quedam autem parum mordicat a pncipio et in toto processu sue actionis que habet omnino oppositas conditiones sicut effimera. ethica autem est intra has media. Nam licet ratiōe siccitatis deberet esse mordax attamen fm plurimum est remissior q̄ febres colerice: immo q̄ multe melancolice et flegmatice. et cū hoc habet minus de multitudine forme cum sit immaterialis.

¶Et sunt accñtia q̄ significant gen⁹ earū sicut accñtia ppria cū tertiana. sicut principium paroxismi cum punctione et horripilatione et mordicatione caliditatis in eo.

¶Hic docet

Cognitio feb. per accidētia.

¶ Hic docet cognoscere genus siue speciē febris que cognoscit̄ p accidentia propria vniuscuiusq̄ speciei necnon per accn̄tia cōmunia de qb' agit̄ in pp̄rijs capitulis. Sed exēplificās de tertiana pura dicit: sicut pncipiū paroxismi primi cū punctione in ambitu totius ac si acubus pungeret̄ ⁊ cum horripilatione de qua infra in proprio capitulo et mordicatiōe caliditatis in primo occursu tactui licet non pseueret multum. Et hec sunt satis propria. sed cōmunia sicut dolor capitis vigilie sitis et huiusmodi iuuāt ad cognoscendū eam de quibus infra.

¶ Et accidentia significantia maliciā earum sicut inquietudo et alienatio ⁊ vigilie.

¶ Tertium significatū est malitia febris ⁊ cognoscitur per inquietudinē quādo homo nō potest in vno situ quiescere. q: plurimū molestatur a materia febris. Alienatio autē significat plurimū nocumentū cerebro cōmunicari. et similiter prolixe vigilie. et tu ex his concipe alia accn̄tia timorosa maliciam febris significantia.

¶ Et accidentia significantia digestionē sicut illud quod dicemus de dispositionibus vrine.

¶ Aut eius oppositum que potissimū sumunt̄ ex dispositiōibus vrine de q̄bus dictū est. scd̄a pmi. et dicetur scd̄a quarti. Sputum etiā et feces et sudor habent hoc significare sed magis vrina precipue in febribus humoralibus que nō sunt apostemo q2 ipsarum materia a qua decidit ypostasis plurimum in venis continetur.

¶ Et accidentia que significant crisim q̄ dicemus.

¶ Hic ponens quintum significatū promittit se dicturū accidētia significātia crisim. vz scd̄a q̄rti.

¶ Et accidentia significantia sospitatem et contrarium eius et dicemus omnia illa.

¶ Hic ponit sextum significatum promittens se dicturum accidentia significantia ipsam. s. sospitatem aut eius contrariū. s. scd̄a quarti.

¶ Et forme insunt iudicia plurima sicut ille cuius conuertitur color ad plumbeitatē ex albedine ex viriditate. et significat frigiditatem humorum et paucitatem caloris innati aut excitationem et inflationez sicut accidit ei cuius causa ē satietas nauseatiua et sicut velocitas detumitionis faciei et tornalitas eius et tenuitas nasi. ⁊ significant aut vehementiā caliditatis aut subtilitatem humorum et velocitatem resolutiōis eorū propter amplitudinē pororum et motus in seipsis et exitus eorum a consuetudine aut casus eorū habent significationes ⁊ res de illis quas dicemus.

¶ Hic ponit septimū significatū dicens q2 forme habitudinū insunt iudicia plurima: q2 per eā possumus significare super dispositionē humorum: necnon super dispositionem corporis febrientis sicut ille cuius color cōuertit̄ ad plūbeitatem ex albedine et viriditate. i. que plumbeitas est color mixtus ex albedine et viriditate. hec enī plumbeitas significat abundantiā humorum frigidoꝝ. s. flegmatis aut melācolie aut vtriusq̄. nā alij humores sunt rubei aut citrini. ¶ Aliter tamen potest exponi q2 ly ex dicat terminū a quo. et erit sensus q2 ille q̄ pmo erat albus aut viridis fiat plumbeus. et per viridē possumus intelligere citrinuz. talis enī cōuersio ex naturali albo aut citrino ad plumbeitatē nō erit nisi ex humoribus frigidis q̄ verisimiliter debent facere febrem si qua adsit. cū fere semp febris pendeat ab humoribus dominātibus. Aliquādo tamen hec conuersio significat paucitatē caloris innati cum qua oportet esse parum spūs et sanguinis. vnde corpus nō est rubeū. illud enī paucū sanguinis qd̄ reperit̄ prope cutē pp̄ter frigiditatē denigratur. Ex isto igitur et colore cutis in se albo resultat color plūbe'. ¶ Scd̄z exēplū ē de illo cui' facies ɔuertit̄ ad excitationē et inflationē. i. cazeciam aut dispositionē sibi propinquā que dispositio dicitur excitatio. similatur enim dispositiōi hominis nuper ex longo somno excitati: i quo partes oculos circūdātes sunt tumide. et hec dispositio significat repletionem vaporosaz sequentē nauseatiuā satietatē: ⁊ aliquādo errorem digestiue cp̄is cōuertentis cibum in massam flegmaticā vaporosam. ¶ Tertium exemplum est velocitas detumitionis faciei. i. q2 facies cito perdat suos tumores naturales quos habet ex presentia carnis mollis et spongiose in fronte naso ⁊ timporibus. que dispositio vocatur tornalitas. et significat vehementiā caliditatis: hūorū subtilitatē: pororū amplitudinez: propter que fit velox resolutio. et est malum signuz nisi ex aliqua causa primitiua contigerit sicut ex vigilijs timore tristitia parcitate cibi potu medicine solutiue et similibus. Propterea subiungit. Et motus eorum. i. egroꝝ in seipsis propter aliquā aut plures ex causis statim dictis: vt q2 vigilat nimis timet tristatur preter modum ⁊c. Et motus eorū egroꝝ a consuetudine sua: vt quia consueuit multum comedere delectari nunc vero non. aut casus eorū a cōsuetudine sua in contrariū. Aliud enī est dimittere consuetudinē aliud est non solum dimittere: sed cadere in contrariū. hec omnia significāt tornalitatem faciei sicut cause significant effectus. Sunt aūt alij modi exponēdi hunc passum quos omitto. quia hic ceteris est melior. Et res alie habent significationes super dispositionem corporis et humorum sicut etas sexus complexio regio tempus anni et similia a medico considerāda cuz vult venire in notitiam febris necnon dispositionem corporis patientis.

¶ Et accn̄tiū febriū quedā sunt quorum hora est hora status sicut alienatio et commixtio mentis propter inflāmationē capitis. et de illis sunt quorum hora est principium sicut horripilatio ⁊ frigus et sicut pfunditas somni que cōsequit̄ plurimū principiorū febriū pp̄ter debilitatez cerebri et declinatio caliditatis ad iteriora corporis vbi est materia. et multitudo vapoꝝ eleuatoꝝ ab eo p cōmixtionē incipientē in corpe vsq̄ quo resoluit eos inflāmatio: et adiuuat̄ illud frigus cerebri i seipso et frigus hūoris qui vult putrefieri et calefit.

¶ Hec est octaua pars in qua docet significare tēpora particularia febrium propter accn̄tia propria in illis contingentia. Et dicit q2 sunt quedā que appropriantur statui sicut alienatio. i. imaginationis corruptio cū imaginatur aliquid esse

Tpa particularia feb.

presens quod nõ est. et mictio rationis.i. estimatione cũ non recte iudicant de honesto et vtili et similibus que nõ sensu percipiunt. licet forte melius propter corruptionẽ rationis possumus intelligere corruptionẽ cogitatiue circa discursum compositionẽ ⁊ diuisionẽ. Et huiusmodi accidũt propter magnã inflãmationẽ capitis tẽpore status et multitudinẽ vaporũ ad ipsum peruenientium. Et de eis sunt que appropriant pñcipio sicut frigus rigor et horripilatio: quorũ causa ponetur in sequẽti capitulo. ¶ Et sicut ꝓfunditas somni que accidit magis in principijs febrium ꝓpter causas infrascriptas. ¶ Prima ꝓpter debilitatẽ cerebri. vnde cogit retrahere sanguinẽ et spiritũ. est eñ cerebrũ febriens debilius q̃ in dispositione naturali. ¶ Secũda est declinatio caliditatis ad interiora vbi materia continetur vt succurrat eorum nocumento et ea fortificet ad expellendum materiam ad exteriora. ¶ Tertia causa est multitudo vaporum eleuatorũ ab eadẽ materia ꝓpter cõmotionẽ.i. ebullitionẽ illius materie in corpore durantem vsq̃ quo inflãmatio.i. calor putredinalis necnõ mẽbrorũ resoluit illos vapores. ¶ Et nota q̃ nõ solum eleuãtur vapores a materia putrente: imo etiam ab alijs non putrentibus. propterea in causone quãuis sit colerica accidit aliquando subeth ꝓpter vapores a sanguine ⁊ flegmate eleuatos. ¶ Quarta causa est frigus cerebri in seipso.i. in dispositiõe naturali. Est eñ magis pronũ ad somnũ seu somni profunditatem q̃ cerebrum naturaliter calidum. ¶ Quinta causa est frigus humoris qui dum putrefit calefit p quam calefactionem multi vapores nõ putridi eleuantur simul cũ putridis qui non putridi sunt frigidi cum ipse sit ex se frigidus sicut flegma. non enim subito totus hũor putrefit. et hi non putridi sunt causa somni infrigidando et opilando. oẽs enim iste cause adiuuant ad faciendũ somnum profundum in principio paroxismorum.

Sed contra spiritus animalis ⁊ vitalis in pñcipio paroxismi attrahitur ad cerebrum igitur calefit et fortificatur. ¶ Respondetur q̃ licet spũs trahat̃ ad cerebrum et ratione huius debeat fortificari. tamen cũ ipso trahũtur etiã humores et vapores q̃ debilitant ipsum et sunt causa somni ipsum opilãdo. ¶ Uel dic q̃ hi spũs magis trahunt̃ ad cor ⁊ partes vicinas quarũ lesio in talibus paroxismis est maior: et sic cerebrum remanet magis debile: ⁊ sic impotens ad transmittendum spiritus ad membra exteriora sensitiua. ⁊ hoc modo est causa prolongationis somni.

¶ Et res ex quib⁹ scitur dispositio febris ⁊ ex qua specie sit: sũt dispositio febris ĩ acuitate sua et sua lenitate. et dispositio febris in hoc q̃ ipsa accidit a causis primitiuis ⁊ añtibus scd̃m conditionem predictam: et dispositio febris adherentia sua ⁊ eradicatiõe: ⁊ dispositio febris in acuitate sua cũ rigore et frigore et horripilatiõe aut eius cõtrario et qd̃ est ex eo: et dispositio febris in dimissione sua cum sudore pauco aut plurimo. Aut dispositio preterita regiminis et etas et forma et tempus et ars. et dispositio pulsus et vrine.

¶ In presenti parte Auicen. cõplet modũ cognoscendi conditiones febriũ tam accñtales q̃ essentiales. sed maxime essentiales ptinẽtes ad cognitionem speciei eius. Et per species intelligit nõ solum speciẽ specialissimã sed etiã subalternam speciem ꝓpterea dicit Auicen. Et res quibus scitur dispositio febris quo ad conditiones accidẽtales ex qua specie sit quo ad essentiales sunt.

¶ Prima dispositio febris in acuitate sua et lenitate. Nam p hoc cõprehẽdo quãtitatem febris. ⁊ si est acuta cõprehẽdo q̃ est de genere colericarũ. ¶ Et scd̃a dispositio febris in hoc q̃ accidit a causis primitiuis. nam per hoc cõprehendo q̃ est effimera. si autẽ prouenit a causis añtibus cum alijs conditionibus superius dictis in capitulo de signis putridarũ in generali cõprehendo q̃ est putrida. ¶ Et tertia dispositio fe. in adherẽtia sua.i. vniformi vel quasi: qd̃ pertinet ad conclusas vel causonẽ: et eradicationẽ quãtũ ad interpolatas. et tempore quãtum ad continuas ꝓportionabiles. ¶ Et quarta dispositio febris in acuitate.i. in reditu suo. tunc eñ acuitur cũ redit.i. an redit cum typo.i. rigore frigore et horripilatione. et tũc scit̃ q̃ est interpolata. aut ecõtrario.i. sine typo. et tũc scitur q̃ est continua: et q̃ est ex eo.i. si redeat cum accñtibus sequẽtibus typum q̃ sunt pulsus paruitas submersio et coartatio: et significãt magis interpolatã: aut sine his et significatur magis cõtinua et proprie conclusa. nam in continuis proportionalibus parua in conclusis nulla. ¶ Et q̃nta dimissio febris in dispositione sua.i. merito eius absq̃ magno auxilio cum sudore plurimo. ⁊ significatur putrida et maxime interpolata: aut pauco et significatur effimera. ¶ Et sexta ẽ dispositio preteriti regiminis an fuerit regimẽ multiplicatiuũ humorũ calidorũ aut frigidorũ. ⁊ quorũ.i. sang. cole. fleg. an melãcolie. nã hoc iuuat ad cognitionẽ speciei febris. ¶ Septima etas. ¶ Octaua forma que est habituatio in toto cõsurgens ex carne pinguedine ⁊ colore grossitie et extenuatione. ¶ Nona tempus anni. ¶ Decima ars. ¶ Undecima dispositio pulsus. ¶ Duodecima vrine. hec eñ quomodo significẽt super dispositionem febris necnõ alias dispositiones magis accñtales manifestũ est satis. ¶ Hoc ergo capitulum est ad dandũ nobis notitiã oĩm dispositionũ febriũ. idest oĩm que medicus diligens debet inquirere. et scire de febribus vt per hec sciat ponere casum in terminis. et scd̃o pronosticari. et tertio habere ingeniũ curatiuũ qd̃ nullaten⁹ poterit habere nisi cognita egritudine ſm has octo dispositiões q̃s omnes particulariter docemur in hac prima fen. quarti. preter quintam et sextam. Non eñ signa crisis neq̃ signa salutis et mortis hic particulariter docemur: sed secunda huius quarti.

Febriũ dispositiões duodeci.

¶ Signa de rigore frigore horripilatione et fractione. Capitulum. vj.

Horripilatio ẽ dispositio in qua inuenit corpus diuersitates in frigore ⁊ punctionem in cute ⁊ lacertis: et antecedit eã pigritia et fractio.

Quid horripilatio ſm auicẽ.

¶ Quia huiusmodi dispositiones frequẽter accidũt putridas feb. cõueniẽs fuit post ſmonẽ gñalẽ de cãis diuersitatis ⁊ signis ipsarũ vt de his determinet̃. Hoc caplm̃ hʒ tres partes. In pma describit hmõi dispões. In scd̃a põit cãs earũ ⁊ significatiões. In tertia subdit canões. scd̃a ibi. (Et de cãis vehemẽtie rigoris.) tertia ibi. (Et ꝯmotio aie periodi.

periodi. Prima i quuor. in pma notificat horripi-latione. in scda fractione. i tertia frigus. in qrta ri-gore. scda ibi. (Et qsi fractio.) tertia ibi. (Frig⁹.) quarta ibi. (Rigor vero.) ¶ In pma parte descri-bens horripilatione dicit: q est dispositio in qua corpus inuenit diuersitate in frigore. i. frigus di-uersum no equale nec uniforme in partibus cutis immo sentit diuersitate et delatione frigoris sm partes diuersas cutis quasi nuc deferatur ad vna partem: nunc ad aliam in cutis superficie. que di-uersitas accidit pp̃ter humores et vapores ad cu-tem delatos non equaliter sm oes partes & pun-ctione in cute et lacertis qui sunt instrumenta mo-tus voluntarij eo q huiusmodi humores & vapo-res acuitate participant. Et vos addite de inten-tione Gal. in libro de rectigatione et tremore co-motione in superficie cutis et partibus musculo-rum propinquis cuti que comotio sequitur frigi-ditate cutis ptrahente ipsam ad quam cotractio-nem sequitur pilorum erectio. propterea dicit hor-ripilatio horror in quo fit pilorum eleuatio. hec aut infrigidatio raro per se sequitur humores aut va-pores ad cutim delatos: cu illi sm plm sint cali-di. sed reuocatione caloris s. ad intra. fit etia com-motio: quia virtus expulsiua cutis conatur ad ex-pulsione nociuui et comouet cutim: & sic habem⁹ descriptione horripilationis: q est dispositio in qua corpus. s. horripilantis inuenit diuersitatem in frigore et punctione in cute et in lacertis. et co-motione quada solum in cute et partibus vicinis ad dr̃iam rigoris in quo fit tot⁹ corpis cocussio. et antecedit ea pigritia. i. difficultas ad mot⁹ icboa-dos & continuados. Et fractio. i. lassitudo sm pls vlcerosa. seques huores et vapores acutos ad cu-tim et lacertos delatos. Et potest esse aliquando extensiua seques humores non acutos. fit eni ali-quando sed raro horripilatio sicut et rigor ab hu-moribus frigidis. quos lassitudo extensiua et non vlcerosa antecedit. Et de vtraq loquitur afforis-mus secunde particule. Labores spontanei nar-rant morbos.

Galenus.

¶ Et quasi fractio est maneries eius.

¶ Hic describit lassitudine dicens: q ipsa est ma-neries horripilationis. i. via in horripilationem. cause eni parue q faciunt lassitudine aucte faciut horripilatione. Vel aliter est maneries horripila-tionis. i. aliquid inclusum in quiditate eius. Naz lassitudo vlcerosa est sensatio punctionis in cute & lacertis que includit in qditate horripilatiois.

Galenus quinto de simplici medicina. Et cau-se frigiditatis mebri sunt tres: vna earu e res q occurrit corpo-ri extrinsec⁹: si-cut aer et aqua et medicina: que admodu medi-cinam multotiens fa-ciunt illos i egri-tudine noiata horripila. Et terciu alia e co-plexio propria mebro ifirmo. Et tertia est pp-ter materiam

¶ Frigus autez est vt sentiat in membris suis et dorsis lacertorum suorum frigus purum.

¶ Frigus autem est vt sentiatur in membris suis s. extremis et pro vel dorsis lacertoru. i. partibus grossis & carnosis eorum frigus purum. i. sine ad-mixtione punctionis et comotionis. que punctio et comotio sentiunt in horripilatione et rigore.

¶ Quereti autem vtru si quis patiatur horripila-tionem aut rigorem in quoru quiditate includitur sensatio frigoris: possumus cuenieter dicere ipm pati frigus quod est dispositio hic descripta: pot responderi q sic. Et si instetur q illud frigus non est purum cum sit punctioni & comotioni admix-tum. Respondetur q licet sit illud admixtum ta-men non conotat in quiditate sua eorum admix-tionem. Melior tamen responsio et comuni opi-nioni coformior est q illud no debeat dici frigus hic descriptum cum non sit purum.

¶ Rigor vero est vt non possit continere membra sua ex commotione et tremore eue-niente in eis et motibus inuoluntarijs.

¶ Hic describit rigorem. secundo remouet dubi-um. scda ibi. (Et fortasse.) De prima parte dicit: q rigor est supple dispositio vt non possit ipse ri-gens continere membra sua a commotione et tre-more. i. concussione et motibus inuoluntarijs. q: non corrigibilibus per voluntatem. Et vos sup-plete de intentione Gal. in libro de rectigatione et tremore sensationem frigoris et punctionis q debent includi in quiditate rigoris. ¶ Et ex hoc patet non esse differentiam inter rigorem et hor-ripilationem nisi quia in rigore totum corpus co-mouetur et concutitur: sed in horripilatione sola cutis comouetur et motu satis paruo. ¶ Et quere-renti que istarum dispositionu debeat dici rigor. Respondetur q ad mentem medicorum rigor pn-cipalius debet dici ille motus concussiuus cono-tando sensationem frigoris et punctionis: cum il-le sit manifeste et magis notatus. sed in horripi-latione principalior est punctio et commotio cu-tis. ¶ Ex his manifestu est horrorem esse horripi-lationem. et certaz infrigidatione esse frigus. Ty-pus autem est terminus comunis ad frigus rigo-rem et horripilationem. ¶ Sed nota tremore po-situm in descriptione rigoris accipi comuniter p quacuq corporis cocussione: et non accipi prout describitur scda tertij. s. p aggregato ex motu vo-lutario facto a virtute & inuolutario facto a graui-tate membri. Nam rigor solum fit imediate a vir-tute animali motiua que est in lacertis: que sunt instrumenta motus voluntarij stimulata ab hu-more et vapore pungete: licet non sit rigor ille cor-rigibilis per volutatem. Et similiter differunt ri-gor a saltu cum saltus sit dispositio neruorum. q aliquando ab aere immediate fit. aliquando ab humore ventositate vel vapore: et non connotat punctionem vel frigiditatem sibi admixtas. Dif-fert autem rectigatio ab horripilatione cum con-notet frigiditatem aut punctione sibi admixtas sicut horripilatio et eius causa immediata est va-por aut ventositas et non virtus sicut in commo-tione horripilationis. Pruritus autem licet coue-niat cum horripilatione in sensatione rei punge-tis et etia in motu cutis prurientis ad excussione nociuui iuxta Gal. differt tamen ab ea: quia non connotat frigus. ¶ Et ex his manifestu est q pi-gritia antecedit fractionem. i. lassitudinem. et fra-ctio antecedit horripilationem et horripilatio ri-gorem. Nam inferius in hoc cap. horripilatio fit ex causis paucioribus causis rigoris. nam cause cum sunt pauce siue remisse faciut pigritia: aucte faciunt fractionem: magis aucte horripilatione: maxime aucte rigorem. Et nota q aliquado rigo-ri associatur tremor membrorum virtute mebroru motiua debilitata. Similiter ante frigus pcedit pigritia et lassitudo extesiua. et aliquado ex frigo-re fit transitus ad rigorem acceptum pro motu cocussiuo membrorum: sicut aliquado ad frigus fit transitus ex horripilatione accepta pro com-motione cutis.

que effunditur ad ipm: & illud est qn accidit multotiens vt materia q effu-dit ad ips sit ca-lefacta: aut qn ipsa pputruit: aut qn mebra q occurrerit rei alterauerit ip-sam: & dissolue-rit eam: pp̃ter illud est sup ea de caliditate: i natura eoru: et frigiditas qua generauit illa medicina i me-bro: cui i natu-ra sui e supflua frigiditas mo-ratur tepore lo-go: manens in ipso.

¶ Et fortasse est frigus forte: et non fit rigor fortis sicut in febribus flegmaticis et quartana

¶ In presenti parte remouet dubium. posset enim quis dubitare an frigori forti semp associetur ri-gor fortis. Respodet q aliquado est frigus forte

⁊ nō fit rigoꝛ foꝛtis ſicut in febꝛibus flegmaticis et quartana. Et accipit hic frigus nō cōnotando ꝙ non ſit admixta punctio ⁊ mēbroꝝ cōmotio. nā cum pūctio et mēbroꝝ cōmotio ſint de quiditate rigoꝛis ꝓpꝛie ſumpti ⁊ excludant a quiditate frigoꝛis hic deſcripti nō poſſent frigus et rigoꝛ coniungi. et ſic de hoc nullū eſſet dubiuꝫ. ſed accipit hic rigoꝛē pꝛo ſola mēbꝛoꝛū concuſſione ⁊ frigus pꝛo frigiditate. Et certū eſt ꝙ in multis flegmaticis et quartanis eſt frigus foꝛte abſq rigoꝛe foꝛti immo abſq rigoꝛe notabili. nunꝙ tamē in his febꝛib⁹ ē rigoꝛ foꝛtis abſq notabili frigoꝛe. in multis tamen earū contingit rigoꝛ foꝛtis cuꝫ frigoꝛe foꝛti. harum diuerſitatuꝫ cauſe ſtatim patebunt.

Gentilis. ¶ Gentilis tamen et Marſilius de hac parte faciunt duas. et pꝛimā dicunt eſſe aliam notionem rigoꝛis. vt dicat et foꝛtaſſe rigoꝛ eſt frigus foꝛte. qđ ꝯfirmant auctoꝛitate Gal. in li. de tectigatiōe et tremoꝛe. Dixit eñ ibi: ꝙ frig⁹ foꝛte poteſt dici rigoꝛ. ſed in ſcđa parte dicit Auicen. ꝙ non fit rigoꝛ foꝛtis: ſicut in febꝛibus flegmaticis et quartana. Nam foꝛtis rigoꝛ eſt a foꝛti moꝛdicatione. et foꝛtis moꝛdicatio eſt a materia calida moꝛdicāte impetuoſe mota ad mēbꝛa. Et ſic a frigida q̄lis ē materia quartane aut flegmatice non fit foꝛtis rigoꝛ ſumēdo rigoꝛem pꝛo motu ꝯcuſſiuo. Alio modo poteſt intelligi ꝙ in nulla febꝛe fit ita foꝛtis rigoꝛ ſicut in flegmatica et quartana. et hoc ſumēdo foꝛtē pꝛo diuturno. eſt eñ in his febꝛibus longioꝛ rigoꝛ quā in alijs. Et tertio modo poteſt intelligi iſte textus ſumēdo rigoꝛem ꝓ frigoꝛe. et eſt ſenſus ꝙ in nulla febꝛe fit ita foꝛtis rigoꝛ. i. frigus ſicut ē in flegmatica ⁊ quartana: cū in iſtis ſit materia frigida. Pꝛima tamen expoſitio mihi videt̄ melioꝛ. Sed infra erit dubiuꝫ a qua materia fiat maioꝛ rigoꝛ. ¶ Notandū tamē ne huiuſmodi termini faciant te errare ꝙ medici multū his abutūtur ita vt aliquādo rigoꝛ accipiatur ꝓ hoꝛripilatione. aliquando econtra. ſimiliter aliquando rigoꝛ pꝛo frigoꝛe et econtra. Nōnunꝙ rigoꝛ eſt cōmunis ad omnē typum tertia afforti. Quib⁹ quotidie rigoꝛes fiunt quotidie febꝛes exoluūtur. quapꝛopter omiſſis nominibus rebus intēdendū eſt.

¶ Et de cauſis vehementis rigoꝛis eſt vehementia virtutis expulſiue in lacertis: et pꝛopter illud quāto eſt cauſa rigoꝛis viſcoſioꝛ eſt rigoꝛ vehementioꝛ.

¶ In parte pñti Auicē. ponit cauſas ⁊ ſignificationes harum quatuoꝛ diſpoſitionuꝫ. Habet hec pars tres partes. in pꝛima ponit cauſas rigoꝛis ⁊ frigoꝛis. in ſcđa ipſoꝛū ſignificationes. in tertia ponit cauſas hoꝛripilationis. ſcđa ibi. (Et q̄lꝫ ſignificāt) tertia ibi. (Hoꝛripilatio vero.) Pꝛimā partē diuido in octo partes ſm ꝙ octo ponit modos cauſarum. ſcđa ibi. (Et ſanguis.) tertia ibi. (Et ſcias.) quarta ibi. (Et multotiens.) quinta ibi. (Et qñ accidit.) ſexta ibi. (Et rigoꝛ et frig⁹) ſeptima ibi. (Et quandoꝗ accidit.) octaua ibi. (Et quandoꝗ accidit rigoꝛ.) Et hic notate ꝙ ponendo cauſas rigoꝛis et frigoꝛis et hoꝛripilationis. ponit etiā cauſas fractionis: cum eedem ſint cauſe fractionis ⁊ aliarum licet remiſſioꝛes. nam cauſe remiſſe que faciunt fractionē aucte faciunt alias diſpoſitiones. Sed de pꝛima parte dicit ꝙ de cauſis vehementie rigoꝛis eſt vehemētia. i. foꝛtitudo cum conatu virtutis expulſiue que eſt in lacertis. ¶ Pꝛo cuius dicti notitia ſciendum eſt ꝙ cauſe rigoꝛis ſunt duplices. Quedā ſe tenētes ex parte humoꝝ. Quedā ſe tenētes ex parte virtutū. Pꝛime ſunt tres. i. quātitas humoꝛis. requirit̄ eñ notabilis quātitas. et quāto eſt maioꝛ alijs paribus tanto rigoꝛ eſt maioꝛ. ſcđa eſt humoꝛis acuitas. nam quāto moꝛdacioꝛ magis ſtimulat expulſiuam. tertia eſt impetuoſus motus ipſius in mēbꝛa ſenſibilia. Sed cauſe ſe tenentes ex parte virtutū ſunt quatuoꝛ ſm quadruplicē virtutē ad rigoꝛem cōcurrentē. vna eſt virtus vitalis que tāꝙ agens vniuerſale concurrit ad omnes opationes. ſcđa eſt virtus naturalis et pꝛopꝛie expulſiua que quāto foꝛtioꝛ impetuoſius expellit materiam in mēbꝛa ſenſibilia. tertia eſt virtus ſenſitiua in mēbꝛis ſenſibilibus ad que expellitur materia: que quāto acutioꝛ magis ſtimulat expulſiuam que eſt in lacertis ſibi ſuboꝛdinataꝫ. quarta eſt expulſiua mēbꝛoꝛū. et ſic ipſa expulſiua que eſt quarta mouet foꝛtius et cōcutit mēbꝛa ad nocitiui expulſionē. et ex hoc notato patet v̄itas dicti. Nam quāto humoꝛ faciens rigoꝛem eſt viſcoſioꝛ ⁊ difficili⁹ expellibilis opoꝛtet virtutem expulſiuam lacertorum magis conari et mēbꝛa concutere ad ipſi⁹ expulſionē. Et certū eſt ꝙ maioꝛ virtus cum equali conatu magis concutit membꝛa ꝙ debilioꝛ.

Cause rigoris

Sed hic cadit dubium diſcuſſione dignum. Nunqđ foꝛtitudo virtutis expulſiue que ē in lacertis ſit cauſa rigoꝛis. Et videtur ꝙ ſic auctoꝛitate Auicen. in pꝛeſenti parte. Et confirmatur ratione. Nam de intētione Gal. in libꝛo de accidēti et moꝛbo. Cauſa immediata rigoꝛis ē virtus expulſiua ſtimulata ab aliquo preternaturaliter impꝛimente qđ virt⁹ illa nititur a membꝛis expellere membꝛa concutiendo. illa aūt membꝛoꝛū concuſſio eſt rigoꝛ de quo eſt ſermo in pñti titulo. ¶ In oppoſitū eſt Gal. x. terapentice. cap. iiij. d. Rigoꝛ quideꝫ erit ꝓpter multitudinē et acredinē eoꝝ que ferūt: et pꝛopter velocitatē delationis. et ꝓpter virtutis imbecillitatem. Nam multa paucis ⁊ ſubtilia his que nō talia moꝛdent magis: ſicut ⁊ demū que citius ferunt̄ his que tarde. Et virtus foꝛtis quidem cūcta contēnit et ſuſtinet oīa. imbecillis vero facta a quibuſdam contriſtata ſuccumbit. Hec Gal. Si ergo debilitas virtutis eſt cauſa rigoꝛis: non ergo foꝛtitudo.

Galenus.

Gentilis Pꝛo deciſione huius dubij dat tres reſpōſiones. Pꝛima ꝙ materia eſt duplex. quedā ſubtilis. et reſpectu huius virtus foꝛtis nō eſt cauſa rigoꝛis: cū eā inſenſibiliter reſoluat. Sed virtus debilis non potēs ipaꝫ inſenſibiliter reſoluere expellit ipſam agitando eam et cōmouendo. et ſic eſt cauſa rigoꝛis. Et dicit hanc fuiſſe intentionē Gal. loco ſuperius allegato. Quedā eſt materia groſſa et reſpectu huius virtus foꝛtis eſt cauſa rigoꝛis: cum nō poſſit eam inſenſibiliter reſoluere: ſed ſolum ipſam expellit ſenſibiliter eam agitando ⁊ cōmouendo. et reſpectu huius quāto virtus eſt foꝛtioꝛ rigoꝛ ē vehemētioꝛ: cū eam impetuoſius moueat. et hec fuit intētio Auicē. ¶ Hanc ſolutionē non acceptat Gentilis. d. ꝙ ſicut datur virtus foꝛtis potens materiaꝫ ſubtilem inſenſibiliter reſoluere: ita et datur foꝛtis reſpectu materie groſſe: et ſic poterit ipſaꝫ inſenſibiliter reſoluere. hoc tamē aſſumptum Gentilis non pꝛobat ꝙ neceſſario a reſpōdente deberet negari. Cum etiam virtus foꝛtiſſima non habeat tantam pꝛopoꝛtionem ad materiā groſſam notabilis quātitatis ſufficientis ad faciendum rigoꝛem vt eam inſenſibiliter reſoluat. Hec tamē

Tres reſpōſiones ſm gētilē.

reſponſio

responsio nō est conuenientior: cū videamus virtutem fortem materiā subtilē qualis est in tertiana nō insensibiliter resoluere: sed eā agitare et commouere ita vt faciat rigorem.

Gētilis sīo. **Secunda** responsio Gentilis. q̄ virtus aliquā est fortis in interioribus et hec est causa rigoris pellēdo materiā impetuose ad mēbra sensibilia extrinseca. ⁊ de hac loquit̄ Aui. q̄ quāto est fortior ē cā maioris rigoris. alia est virtus fortis ī exterioribus: vt puta in cute ⁊ in lacertis. ⁊ hec quāto est fortior est cā minoris rigoris: eo q̄ magis resistit virtuti pellenti humorē ad mēbra sensibilia exteriora. et cū resistētia sit cā tarditatis mot⁹ erit tardior ⁊ sic minor rigor aut forte nullus ꝑpter superfluam tarditatem.

Hanc solutionem nō acceptat Gētilis: neq̄ Ugo senensis immo dicit Ugo eā nō esse dignam verbo: eo q̄ sicut materia pulsa ad exteriora est causa rigoris: ita pulsa ad interiora per mēbra sensibilia erit causa rigoris intrinseci que materia pellitur a virtute forti in parte extrinseca.

Ugonis ratio. Ratio tamen Ugonis est parum valida cōtra ꝯtra hāc rīsionem. Est eīm certum tam resistentiam intrinsecam q̄ extrinsecā esse cām tarditatis motus materie tā ad exteriora q̄ interiora. ⁊ sic esse cām diminutionis aut nullitatis rigoris. hec tm̄ responsio nō est ad mentē Aui. nec Gal. cū Auicē. loquat̄ de virtute expulsiua que est in lacertis. ⁊ Gal. loquat̄ de alia virtute sicut ostendetur inferius.

Responsio autē Gentilis tertia supra quā q̄escit est q̄ duplex est virtus. quedā fortis in cōparatiōe ad sua superflua insensibiliter resoluenda. ⁊ hec dicitur fortis absolute. quedā aūt est fortis respectiue in cōparatione ad sua superflua sensibiliter expellēda: sed non insensibiliter. Et dicit q̄ virtus fortis absolute nō est causa rigoris. est eīm illa que apud Gal. contēnit oīa. sed scđa virtus fortis respectiue est de qua loquitur Aui. in ꝑsenti. que quāto fortior rigorem facit vehementiorem.

Contra. Ex hac opinione sequitur hec cōclusio: q̄ per solam debilitatē virtutis oībus alijs paribus rigor fortissimus subito acquiret̄. cōclusio est impossibilis vt ondet̄: et sequitur ex rīsione. quare ⁊c. Sed cōclusio sic deducitur. Certū est eīm q̄ fortitudo absoluta est maior q̄ respectiua. Signemus ergo absolutā fortitudinem ipsius esse ab octo vsq̄ ad sex exclusiue. ⁊ signemus fortitudinē respectiuā esse a sex inclusiue vsq̄ ad certum gradū. vt puta vsq̄ ad quatuor tunc pono fortitudinē virtutis absolutā remitti successiue donec in fine dici sit vt sex: stantib⁹ oībus alijs paribus ad rigorem sufficiētibus. tunc manifestū est q̄ nunq̄ erit rigor nisi cū virtus erit vt sex: ⁊ tunc erit fortissimus: q2 per positionem quāto fortitudo respectiua est maior rigor est vehementior. Nō aūt cōclusio sit impossibilis ostenditur. nā cause effectui debēt ꝓportionari. ergo si cause rigoris successiue acquirūtur: ⁊ rigor sit successiue acquisibilis. rigor etiā d3 successiue acquiri. sed cause rigoris successiue acquirentur. ergo similiter ⁊ rigor. sed minor arguit̄. nā cause rigoris sunt debilitas virtutis: et maior conatus ipsius ⁊ minor cōtēptus. sed he successiue acquirunt̄. ergo et rigor. Et sic sequit̄ q̄ prius fiet rigor remissus q̄ intēsissimus. ¶ Et cōfirmatur. simus in instāti in quo rigor est per rīsiōnē intensissimus. tunc arguitur. imediate post hoc rigor erit intensior q̄ nūc sit. ergo nūc nō est intēsissimus. tz ꝯña. ⁊ añs ꝓbatur. q2 cause rigoris imediate post hoc intendentur. s. maior conatus minor cōtēptus ⁊ virtutis debilitas: ergo ⁊c. ¶ Forte dr̄ q̄ plus facit ad minuendū rigorem debilitas virtutis q̄ intensio conat⁹ ad ipsos intēdendū. ¶ Cōtra nūc et immediate ante hoc plus faciebat conatus ad intēsionem rigoris q̄ debilitas virtutis ad ei⁹ remissionem. ergo in aliqua ꝓportione. Cum ergo nulla ꝓportio subito deperdat̄ imediate post hoc pl⁹ faciet conatus ad intensionem rigoris q̄ debilitas virtutis ad eius remissionem.

Cōcordia Galeni cū Auicenna sm̄ vgonē3. **Ugo autem** senensis volens ponere cōcordiā inter Aui. et Gal. loquitur de virtute vitali. hec eīm cū fortis est ꝯtēnit oīa. sed facta debilis a quibusdā cōtristata succumbit. Aui. aūt loquitur de virtute expulsiua que est in lacertis que quāto fortior pōt magis membra cōcutere ⁊ sic maiorē facere rigorem. Modus aūt est iste vt summatim referam q̄ dicit longo sermone. Dicit eīm de mente Gale. ad rigorē esse necessarium caloris reuocationē interius: ⁊ postea ipsius reuocationem exterius expansionē ad materiam que est causa rigoris: et ipsam expellat. oībus eīm mēbris dolentibus cor cōpatitur. ita vt Aris. ꝑpter hanc cām dixit tactum et gustū cordi cōtinuari. ⁊ cū cōpatitur retrahit calorē et spiritū interius: et deinde ipsum ad mēbra lesa transmittat ad tuendū ea ⁊ excutiendū nocumētū ab ipsis. Quapropter cū mēbra extrinseca infrigidant̄ aut mordentur ab hūoribus ad ipsa delatis spiritus nō potens ꝓcedere suo cursu naturali ad mēbra oppressa cōfugit ad suū ꝑncipiū ibiq̄ fortificat⁹ iuxta Ga. in lib. de tre. et rig. reuertitur ad pugnādum ⁊ expellendū rē nociuam. ¶ Cum ergo addit ad rem nociuā3 necessario ꝓhibet cōtinuare processum suū tremicq̄ tūc forte totū corpus collisione caloris naturalis ⁊ reluctatione ad rē nociuā. Hec Gale. in dando modū euentus rigoris. ¶ Ex q̄bus sequitur q̄ ad esse rigoris requiritur spiritū retrahi ad interiora: ⁊ iterum ad exteriora remitti. nunc aūt quāto virtus vitalis est fortior magis spū et sanguine fulcita minus retrahet spiritū et sanguinē ad interiora oīa cōtēnens. et ꝯsequēter ipsos minus impetuose expellit ad membra lesa ad expellendū rem nociuā3: ⁊ sic fit minor pugna cōmotio ⁊ agitatio: ⁊ cōsequēter minor rigor. Si vero sit debilis: nō tm̄ multū debilis retrahet multum calorem ad interiora quem attractū postea impetuosius expellit ad pugnandum cū re nociua agens sm̄ vltimum conatum. ꝓpterea fit maior membrorum concussio

Symphonia Galeni cū Auicenna. **Alia responsio** est vt dicam⁹ q̄ Gal. itelligit de v̄tute sensitiua que est in lacertis q̄ quāto est fortior est causa minoris cōcussionis contēnendo cām iprimentem. sed quanto est debilior est cā maioris ꝑpter maiorem conatū dū mō nō sit multū debilis. Sz Aui. loquitur de expulsiua que est in lacertis que quanto fortior ei3 equali conatu est magis apta membra cōcutere. ¶ Sed cōtra. quanto virtus sensitiua esset fortior magis sentit cām imprimentē sed quanto magis sentit eā magis stimulat expulsiuam sibi subordinatam ad cōcutiendū membra ergo ⁊c. ¶ Respondet̄ negando minorem: nō eīm maior sensatio est cā vt magis stimulet expulsiuā sed maior eius lesio a cā imprimente. nunc autem quanto est fortior: l3 magis sentiat: nō tm̄ magis leditur a sensibili: sed minus. ⁊ quanto minus le-

dit:tanto minus stimulat expulsiuã.fortitudo enĩ
virtutis expulsiue penes duo attenditur:⁊ penes
melius sentire:⁊ penes magis resistere causis imꝫ
primẽtib⁹ q̃ maiori resistẽtia ⁊ minori lesiõe arguit

Secundum dubium. verũ maꝫ
iores rigores fiant a causa frigida q̃ a causa calida. Et arꝫ
guitur q̃ sic.primo ex textu Auic.in parte presenti
dicentis q̃ quãto causa rigoris est viscosior rigor
est vehementior. Item ex snia eiusdem.scda primi
d. q̃ humores frigidi sunt causa rigoris:sed caliꝫ
di horripilationis. ¶ Et cõfirmatur ratione quia
quanto causa difficilius expellitur requirit maior
cõcussio:sed causa frigida cũ sit magis viscosa q̃
calida difficilius expellitur.ergo exigit maiorẽ cõ
cussionem. ¶ Secũdo arguitur auctoritate Auer.
tertio colliget.et rationibus eius.quarũ prima est
Simile ẽ d causa extrinseca ⁊ intrinseca:sed causa
extrinseca frigida maiorem facit rigorẽ q̃ causa
extrinseca calida. ergo simile erit de humoribus
qui sunt corpori intrinseci .sed antecedens ꝓbat
nam aer frigidus ⁊ aqua frigida occurens corpoꝫ
ri maiorem facit rigorem q̃ aer calidus aut aqua
calida. ¶ Secunda ratio Auerro.q: vna de causis
rigoris:immo nõ fit sine ea ẽ cõclusio caloris inte
rius:vt vult Gal.in lib.de tre.et rigo.sed causa friꝫ
gida magis cõcludit calidum interi⁹ q̃ causa caꝫ
lida.ergo erit causa maioris rigoris.tenet conseꝫ
quentia.et assumptũ ꝓbatur.q: causa frigida fuꝫ
gat calidum interius.tũ ratione mordicationis.
tum q: sibi cõtrariatur:sed causa calida fugat ca
lidum interius solũ rõne mordicationis:nõ aũt
rõne cõtrarietatis cũ calidum nõ cõtrarietur caꝫ
lido. ¶ Preterea calidum naturale fugatum inte
rius mouet ad expellendũ suũ cõtrariũ siue sit ca
lidum:siue frigidum.sed frigidũ est plus sibi conꝫ
trarium . quare mouet fortius contra ipsum. Et
cum ipsum fortius resistat opus est ad ipsius exꝫ
pulsionẽ maiori cõcussione. he sunt rationes Auer.
¶ Preterea medici curãt rigorem a causa frigida
nõ a calida. ergo videt q̃ ille rigor sit intensior: cũ
indigeat cura. ¶ Preterea rigor a causa frigida si
cut quartane est longior q̃ rigor tertiane:vt omnes
concedunt. Sed ꝯm plurimũ vsq̃ ad mediũ temꝫ
poris intendendo ꝓcedit:ergo magis dꝫ intendi
cũ longiori tempore intendatur q̃ rigor tertiane.
¶ Preterea fortiores tusses fiunt a causa frigida
in pulmone inuiscata ꝓpter difficultatẽ sue exꝫ
pulsiõis ergo similiter rigor a causa frigida erit
intensior propter difficultatem expulsionis mate
rie frigide. assumptum autem declarat experienꝫ
tia:⁊ est de intentione.

In oppositum et q̃ rigor a causa ca
lida sit intẽsior arguꝫ
tur.q: tres cause cõcurrũt ad intensionẽ rigoris se
tenentes ex parte materie. Prima est multitudo
materie.scda ipsius acuitas.tertia lesio impetuo
sa in membra sensibilia.sed hec tria sunt in causa
calida scꝫ materia colerica:⁊ nõ in causa frigida.
nam in causa frigida deficit acuitas ⁊ delatio im
petuosa ꝓpter grossiciem materie:lꝫ in quãtitate
supponi possit paritas. Nam semper in comparaꝫ
tione supponitur oim paritas preterq̃ eorũ que
sequuntur ad comparata. Iste enĩ tres conditioꝫ
nes requisite ex parte materie ad fortitudinem
rigoris sunt de intentione Gal.in libro de tremo
re et rigore necnon. 5. de accidẽti et morbo. ¶ Pro
solutione huius dubij Gẽtilis ponit duas ratioꝫ
nes. Prima q̃ dupliciter dꝛ rigor magnus intenꝫ
sus: quia fit fortis membrorum concussio et extensi
ue siue duratione.⁊ tunc dicit certum esse q̃ rigor
a materia frigida sicut in flegmatica ⁊ quartana
est lõgior.sed rigor a materia colerica est intẽsior.
Et cõsequenter dicit q̃ intentio Gal.fuit q̃ rigor
a materia calida esset intensior. Sed de intentiõe
Auic.et Auer. fuit q̃ rigor a materia frigida esset
diuturnior. Et hoc modo vult ponere concordiã
inter illos qui volunt esse discordes. ¶ Scda solu
tio eiusdem est q̃ duplex est causa rigoris que de
mente auctorum elicitur. Vna est conclusio caloꝫ
ris interius.⁊ hec fit magis a causa frigida. Alia
est vehemens membrorũ mordicatio.⁊ hec fit ma
gis a causa calida. Prima est de intentione Aui.
et Auer.secũda Gal. Sed tamen nõ ꝓpter hoc po
nit inter eos concordiam.q: adhuc restat dubiũ
qui rigor sit intensior: an qui sequitur cõclusionem
caloris sicut ille qui magis pendet a causa frigiꝫ
da.an qui sequitur membrorum mordicationem
sicut magis pendens a causa calida.

Ego itaque credo nõ esse ponendã cõꝫ
cordiam inter eos qui,a ꝓ
posito volunt esse discordes precipue inter Auer.
et Gal.qui quarto colliget dicit sentire cõtra meꝫ
dicos. Videamus itaq̃ cui⁹ partis rõnes sint po
tiores .qđ maxime patebit ex solutione rationum
partium ipsarum. ¶ Ad rationes ergo Auicen.et
Auer.respondetur. ¶ Ad primam negetur maior
q̃ quanto causa rigoris difficilius expellitur maꝫ
ior fiat ꝯcussio.sed bñ sequit̃ q̃ fiat maior vel diu
turnior :naꝫ motus debilis facit in multo tẽpore
quod motus fortis facit in paruo.minor tamẽ cõ
cussio fit a causa frigida. q: minus stimulatur exꝫ
pulsiua ab ea. ¶ Ad rationes Auer. ¶ Ad primam
negetur q̃ simile sit de causa intrinseca ⁊ extrinseꝫ
ca. Ratio diuersitatis est.q: causa extrinseca siue
calida siue frigida eque cito occurit cuti et memꝫ
bris sensitiuis corporis .sed causa intrinseca caliꝫ
da citius occurrit membris sensibilibus cuꝫ velo
cius sua subtilitate feratur in membra sensibilia
q̃ causa frigida. ¶ Ad secundam rationem Auer.
dicitur q̃ licet causa frigida magis concludat ca
lidum interius ⁊ ratione huius deberet fieri intẽꝫ
sior rigor : tamen causa calida est causa maioris
rigoris pungendo magis et stimulando membra
sensibilia q̃ causa frigida. negetur itaq̃ consequẽ
tia secũde rationis Auer. ¶ Ad aliã rationem riꝫ
tur concedendo q̃ medici magis curãt rigorem a
causa frigida sicut quartanarum flegmaticarũ
q̃ rigorem colericarum . hec enim faciunt quia
ille plus ledit longa duratione q̃ rigor colericaꝫ
rum intensione. ¶ Ad aliam rationem concediꝫ
tur q̃ rigor a causa frigida diutius intenditur:a
quo tamen nõ sequitur q̃ magis intẽdatur. ¶ Ad
vltimam rationem pro hac parte respondetur q̃
longiores tusses fiunt ꝯm plurimum a causa frigi
da propter difficultatem expulsionis materie friꝫ
gide. Non tamen sequitur q̃ fiat intensio tussis:
cum causa calida magis stimulet expulsiuam pul
monis. Esset tamen dubium a quo humore fieret
longior et intensior tussis :an a b humore colerico
subtili ibibito:aut ab humore flegmatico falso in
uiscato. vterq̃ enim multuꝫ imprimeret in pulmo
nem:⁊ vterq̃ difficulter resolueretur. ꝯm tamẽ opi Auerrhous.
nionem magis cõsentaneam Gale.esset tenendũ
q̃ longior et intensior tussis fieret ab humore caꝫ
lido. ¶ Contrarium esset tenendum ꝯm Auicen.⁊
Auer. Simile iudicium est de sternutatione. ¶ Ad
rationem autem Gale.respondetur tenendo Aui
cen.et

Rationes gentilis.

con. et Auer. ꝙ ꝑter tres causas rigoris sumptas ab humore scilicet multitudine, acuitate ⁊ velocitate motus est ponēda viscositas humoris que facit vt humor difficilius expellatur. ¶ Ego tamen credo sicut etiā sentit Gētilis Marsilius et Ugo ꝙ cōiter maiores ⁊ intēsiores fiunt rigores in flegmaticis ⁊ quartanis ꝙ̄ in colericis. Et hoc quia ſm plurimum pendent a pluri materia ꝙ̄ colerice. Ubi tamen supponeretur paritas ex parte quantitatis materie credo colericas intensiores facere rigores.

¶ Et sanguis submergitur cum rigore ad interiora.

¶ Hic dat causam frigoris accidentis in rigore. Et dicit ꝙ sanguis. ⁊ supplete spiritus cum rigore .i. dū fit rigor submergitur ad interiora: et recedit a partibus extremis: q: extrema infrigidant. et hoc verum est ex quacunqꝫ causa rigor ꝑueniat. Ex frigus illud lꝫ dicat priuatiuū: q: sequitur priuationem sanguinis et spiritus in parte exteriori est tamen positiuū sequēs causas positiuas que sunt tres aut aliquam earū. vna est frigiditas elemētorum. scḋa frigide humiditates in membrorum poris inuente. tertia est frigiditas continentis. ¶ Notandum primo ꝙ in rigore cōiungitur infrigidatio: vt dicit Gal. in li. de rigore vbi dicit. Ubi ergo videtur et expedit et qui vult vt eius sermoni fides adhibeatur in notificatiōe rigoris vt huius prorsus recordetur ꝙ rigor est apud infrigidationem caloris naturalis frigiditate subito ⁊ fortiter ledente. Idem pꝫ auctoritate Gal. superius posita in descriptiōne rigoris.

Sed contra. Aliquis rigor curatur sola infrigidatiōe. ergo cū illo nō cōiungitur frigiditas preter naturā. tꝫ cōsequentia. cum oīs cura fiat per cōtrarium antecedens tamē est de intentione Gal. quinto de accidenti. q: diximus rigorem fieri a calore siue frigore si ex causa contingit calida. Et est de genere cuius sola infrigidatio sibi sufficit ad curationem.

Respondetur tenendo vt supra: q: in q̄ditate rigoris includat frigiditas. Et ad textum Gale. ꝙ rigor contingēs a causa calida est sine frigore: quod sit causa eius saltem principalis: lꝫ sequatur vt supra fugam interius. Et hic curatur per sola infrigidātia remouentia causam principalē eius per medicum applicita. frigus autē sequens fugam caloris interius remouetur a calore redeunte ad exteriora. ¶ Notandū secundo de intentiōe Gal. quinto de accidenti. ꝙ in rigore sanguis et spiritus mouent ad exteriora a cordis virtute. Et probat per hoc: q: sanguis et spiritus mouent vno modo ſm exigentiam passionum cordis. Nam quādoqꝫ ad exteriora sicut in gaudio. quādoqꝫ interiora sicut in timore. Si aūt mouentur ex se nō concurrente virtute cordis semꝑ mouentur ad vnam differentiā. scꝫ interius aut exterius precipue tenendo: sicut tꝫ cōis opinio ꝙ sint inanimati. Galenus.

Sed dubitatur circa partem presentē: q: videtur ꝙ sanguis et spirit⁹ debent mitti ad cutim: et ad musculos extrinsecos cū illis inferatur nocumentum in rigore. sicut etiam natura mittit sanguinē et spiritū ad mēbra dolorosa: sicut in percussiōib⁹ in quibus ꝓpter sanguinem ad illam membra delatum fit tumor et apostema. ¶ Respondetur dupliciter. primo ꝙ mittit ad mēbra sensibilia lesa. hec aūt non solum sunt membra sensibilia extrinseca sed etiam membra sensibilia intrinseca: de quib⁹ natura est magis sollicita. vnde plus de sanguine ⁊ spiritu ad illa transmittit. s. ad pāniculos: et ad musculos intrinsecos. quapropter sanguine ⁊ spiritu ad illa mēbra cōuerso extrema infrigidātur interioribus calefactis. ¶ Secūdo respondet de intentione Gale. in lib. de tremore ⁊ rigore. ꝙ primo sanguis ⁊ spūs trahunt ad cor tanꝙ ducē et fontem caloris postea fortificati mittuntur a corde ad mēbra lesa: et ꝓprie a quib⁹ materia expellenda est: vt eorum vigoretur expulsio. ⁊ postea ad membra ad que fit materie expulsio scꝫ ad cutim et ad musculos vt materia cito resoluatur. Et videtur velle Gale. ꝙ reluctatio que est inter malum humorem ⁊ sanguinem qui ad ista loca mouetur sit causa agitationis ⁊ cōcussionis que sunt in rigore. Galenus.

¶ Et scias ꝙ humor frigidus est quietus quē iam consueuit membrum in quo est et quiescit passio eius ab eo quare non sentit frigus eius. Cum ergo mouetur et spargit sparsione plurima aut pauca ꝓpter aliquā earum: scꝫ ꝓpter caliditatem separatam. aut aliud patitur ab eo membrum qḋ erat nō occurrens ei: et sentit frigus eius ꝓpter causam cōplexionis diuerse. et tu quidem iam sciuisti hoc in radicibus vniuersalibus sciencie medicine.

¶ Hic ponit tertiam cām rigoris quantuꝫ ad frigus in eo perceptū dicens ꝙ humor frigidus quiescens in aliqua parte nō sentit. tū q: est cōsuetus illi parti. tū q: nō mouetur. qui humor motus ad aliquod mēbruꝫ motu pauco aut plurimo ꝓpter aliquā cām mouentē ipsum ⁊ separantē eū a loco in quo est: sicut caliditas. s. intrinseca aut extrinseca sicut balnei. solis estiui et similium sentitur ab illo mēbro ad qḋ mouet ꝓpter malitiam cōplexionis diuerse quaꝫ inducit in mēbro illo cui nuꝑ occurrit et tu iam sciuisti hec in sermone vniuersali scie medicinalis. scꝫ scḋa primi in caplo. de causis doloris absolute. ⁊ 6° naturalium. ca. de tactu. Tertia causa rigoris. ¶ Pro quo sciendū ꝙ cōplexio equalis est que est in mēbro cōsueta fixa et habituata et non dependens ab aliqua cā diuersa speciali dependētia sicut ethica. ⁊ hec ⁊ similes nō sentiūtur. Cōplexio aūt diuersa nō est mēbro cōsueta neqꝫ fixa: immo pendens ab aliqua causa speciali dependētia. q: ex se nō ē apta ꝯseruari. ⁊ hoc sentitur. humor itaqꝫ frigidus q̄et⁹ in aliquo mēbro in quo diu steterit nō sentitur. motus aūt ad aliquod mēbrum sensibile cui nō est cōsuetum sentitur ab illo ꝓpter malam cōplexionē diuersaꝫ quam imprimit in membruꝫ illud. Cōplexio eq̄lis. ¶ Sed diceres sequit ꝙ cū primo venit ad illud mēbruꝫ debebat ab eo sentiri cū nō esset adhuc sibi cōsuetus. Dicitur ꝙ ab illo mēbro forte nunꝙ̄ sensatus fuit q: forte illud membrū non sentit: aut est pauce sensibilitatis sicut os. scḋo lꝫ illud membruꝫ esset sensibile forte ille humor fuit in eo paulatine cōgestus. aut forte ad illud paulatine defluxit: quod aūt paulatine fit non sentit q: nunꝙ̄ imprimit cōplexionem diuersam sufficientem ad sensum.

¶ Et multotiens quideꝫ accidit a flegmate vitreo sparso in corpore rigor nō perducens ad febrem: et quandoqꝫ sunt ei perio-

di. et non est fortitudo eius fortitudo rigo ris perducentis ad febrem.

Quarta causa rigoris.

¶ In parte ista ponit quartā cām rigoris. secūdo remouet duas diuersas dubitationes. scḋa ibi. (Et materia). De prima dicit quatuor. ¶ Primū ꝙ multotiens accidit a flegmate vitreo sparso in corpe. s. ꝑ mēbra sensibilia rigor. ¶ Scḋm ꝙ nō ꝑ ducit ad fe. cuius causa est. q: nō putret. ¶ Tertiū ꝙ insunt ei piodi qui verisimiliter debēt esse quot tidiani sm proprietatem flegmatis. ¶ Quartum ꝙ fortitudo huius rigoris nō est fortitudo rigo ris perducentis ad febrē. i. ꝙ nō fit tantus rigor ab hoc flegmate nō putrefacto quantus fieret si putrefieret. eo ꝙ si putrefieret subtiliaretur ⁊ mo ueretur velocius in mēbra sensibilia. ⁊ hoc verum est quando totum subtiliaretur: nō tamen totum putrefieret. q: si totum putrefieret totum acqui reret caliditatem fixam et nō noceret mēbris sen sibilibus sua frigiditate. ¶ Aliter ꝙ fortitudo hu ius rigoris nō est tanta quanta fortitudo multo rum rigorum aliarum febrium.

¶ Et materia que facit lassitudinem rigo ris per paucitatem suam facit rigorem per suam multitudinem anteꝙ putrefiat. nam si nō putrefiat non perducit ad febrem.

¶ In parte presenti remouet dubia. ¶ Primū nū quid eadem materia sit causa lassitudinis siue fra ctiōis et rigoris. Et respondetur ꝙ sic. q: materia que facit lassitudinē paucitate sua facit rigorem multitudīe: eo ꝙ sua multitudīe magis terreat et cōmouet mēbra sensibilia magis stimulans ad ex pellendum. Nec solum est differētia ex parte qua litatis: sed etiam ex parte motus. nam eadem ma teria quiescens facit lassitudinem que mota facit rigorem magis expulsiuam stimulando. et hec est sententia Gale. quinto de accidēti. Horripilatio autem inter has duas dispositiones est media ex parte magnitudinis cause.

Secundum dubium. nunquid incboā te rigore perducente ad fe brem incipiat feb. Et respōdet ꝙ nō semp: q: pōt incboare rigor materia nōdū putrefacta putrefa ctione sufficiente ad feb. ⁊ sic post rigorem sequē feb. ¶ Unde sm hoc nota ꝙ aliquando feb. ante cedit rigorē. aliquando sequitur ad rigorē. et sm plurimum incboat incboante rigore. nam cū mo uetur ad membra sensibilia putrefit: ⁊ sic sm plu rimum incipit febris incipiēte rigore. De hoc eti fuit supius dubium spāle in. c. de putredi.

¶ Et quandoꝙ accidit frigus et rigor ꝓ pter submersionem caloris in corpore cau sa cibi: et que sunt ei similia.

Galenus in li bro de tremore et iectigatione Ad generatio nes rigoris nō sufficit vincere et domiari hu morē frigidū si ue calidū: sed oportet aliqḋ aliud ꝓpium cōcurrere: pro pter hoc nō ex pedit illud cū pigritia decla

¶ Hic ponit quintā cām. d. ꝙ quādoꝙ accidit fri gus et rigor ꝓpter submersionē caloris causa ci bi ⁊ similium rerū primitiuarū sicut timoris som ni et iris. Huius aūt cā pōt esse duplex. ¶ Prima. q: calor trahitur interius a natura ad stomachū ad vigorandū eius digestionem. ¶ Scḋa q: cum cibus fit cōtrarius cibato in principio: vt dicitur febo de aīa. nam pōt suis vaporibus quodāmo do calorem suffocare in interioribus: ꝓpte quod cogitur virtus retrahere calorem ab exterioribus ad interiora. Ex quibus infertur hoc esse malum signum a quacunꝙ causa proueniat significat enī paucitatem caloris naturalis: licet aliquo modo posset esse bonum per viam cause.

¶ Et rigor et frigus antecedunt febres quoniam humor crudus effunditur ad la certos in primis: et nocet frigore suo ꝑ cō parationem ad lacertos. deinde cum inci pit putrefieri incipit calefieri.

¶ Hic dat sextam cām rigoris et frigoris añtium febres putridas precipue interpolatas. Et dicit ꝙ rigor ⁊ frigus antecedunt febres. q: in illa ho ra effunditur materia ad lacertos que est cruda. i. frigida: sicut flegma aut melancolia. et nocet fri gore suo ꝓpter cōparationem ad lacertos. q. d. lꝫ illa materia esset actu calida tamē lacerti sunt ca lidiores. deinde cū illa materia frigida incipit pu trefieri incipit calefieri: q: omne quod putrefit ꝑ se calefit. et sic cessat rigor et frigus in lacertis succedēte febre.

rare: verum suf ficienti et lato sermone ista vt omnibus veri tatem pateat. id vero qḋ con cedunt oēs cō corditer est ꝙ ri gor est nocumē tum accidens in calore ꝑ na turā inuēto i oī bus aīalibus.

¶ Et quandoꝙ antecedit rigor febres ꝓ pter mordicationem humoris et fortitudi nem virtutis expulsiue que est in lacertis si cut excutitur homo ex effusione aque cali de valde super cutem. et proprie cū est sal sus. et fortasse fit nocumentum eius quod mordicat eaꝫ vt refugiat calor innatus ad interiora et dominetur frigus quare fit cū mordicatione caloris frigus quasi frigus dominetur. et mordicatio quidē caloris est apud panniculū tegentem interius.

¶ Hic dat septimam causam. d. ꝙ quandoꝙ ante cedit febres rigor propter mordicationem humo ris sicut colere flegmatis salsi ⁊ similium. Et scḋo ꝓpter fortitudinē virtutis expulsiue que est in la certis: sicut excutit homo ex effusione aque valde calide super cutim et humor est causa huius pro prie cū est salsus. ¶ Secūdo dicit ꝙ fortasse nocu mentum eius qḋ mordicat est causa vt fugiat ca lor innatus. i. sanguis et spūs ad interiora et do minetur frigus in exterioribus. quare cū mordica tione caloris fit frigus: quasi frigus dominetur. i. quasi frigus superet mordicationem caloris. Ali ter quasi frigus dominetur. i. quasi fiat indicium materiam illam effusam ad lacertos esse a predo minio frigidam. ¶ Tertio dicit ꝙ mordicatio ca loris est apud panniculum tegenteꝫ interius. i. in panniculo qui tegit interius.

Sed circa partem istā cadūt qua tuor dubia. Pri mo. si humor calidus ꝓpter suam mordicationeꝫ est causa frequentis rigoris sequeretur ꝙ quanto humor est calidior deberet facere maiorem rigo rem: et cum continue caliditas acquiratur per pu tredinem: et cōsequenter mordacitas sequeretur ꝙ in statu paroxismi deberet eē maior rigor ꝙ̄ in principio. ¶ Respondetur ꝙ ad mordicandū mē bra sensibilia mordicatione facientē rigorem: nō solum sufficit acuitas humoris: sed etiam requiri tur velox motus eius ad mēbra sensibilia qui mo tus deficit ꝓpter collectionem humoris in mem bris sensibilibus. ¶ Ad hoc facit: q: humor in mē bris interim assuefit. vnde mala cōplexio per tpꝰ inducta que in principio erat diuersa fit equalis.

Secundum dubiuꝫ. q: dicit ꝙ rigor fit ab humore ꝓprie cum est salsus. Nam videtur ꝙ acutus cum magis mordi cet sui acuitate et subtilitate maiorem deberet fa cere rigorem. ¶ Respondetur ꝙ dedit exemplum de humore salso. q: facit rigores longiores ꝙ̄ hu mor acutus sicut colera. Aliter magis ad mentem

Auicen. dicit q humor salsus maiorē facit rigorē in tensione et duratione q humor acutus cum plus faciat ad intensionem adherentia salsi q subtilitas acuti.

Tertium dubium. q: non dixit de mordicatione materie frigide. q: frigidū mordicat: vt dixit Ga. quarto de simplici medicina. dans exemplum de mordicatione aeris hyemalis. ¶ Preterea frigidum vlceribus mordax affor. quinto. Respondet Gentilis q humores frigidi in corpore nostro nō veniūt ad hanc dispositionē cū qua possint mordicare. q: ad mordicationem materie acetose de qua est, magis verisimile q de vitreo aut de alio humore frigido requirit acetositas intēsa et ipsi⁹ subtilitas cū qua possit cito moueri. nunc aūt hz primum fit scōm deficit. materie eīn acetose sunt grosse in corpore humano. Et Auic. inferius in de signis flegmatice dixit. Et hec quidē feb. nō est de materia que faciat punctionē ita vt sit causa rigoris. et tamē in eodē caplo dixit q fit quandoq a flegmate acetoso. Uel dici pōt ad dubiū q locutus est de mordicatione materie calide. q: fortior est q mordicatio materie frigide. Unde frequēti⁹ accidit ab humore calido fieri mordicationē sufficientem ad rigorem q ab hūore frigido.

Quarta dubitatio quare dixit q6 mordicatio est apud panniculū tegentē interius. dubitatur enim de quo panniculo intelligat. Rndet Gētilis q intelligit de panniculis tegentibus musculos. sunt eīn sensitiui magis alijs partibus musculorum. ¶ Et tunc fm hanc rñsionē textus dz ordinari sic. Mordicatio caloris est interius apud panniculū tegentē. i. in panniculo tegente musculum. Et de hoc fecit magis mentionē q de alijs partibus exterioribus sensibilibus: lz reperiant chorde exterius multum sensibiles. quia pāniculi sunt valde multi et maiores q sint chorde: et sunt in ambitu totius corporis in quo rigor percipit. ¶ Aliter tñ dici pōt q loquitur de panniculis intrinsecis. sicut est pleura dyafrag⁹. mediastinū panniculꝰ tegens pulmonez. nā isti vt manifestū est tegūt interius. hoc aūt dixit ne quis crederet q oīs rigor et frigus sequat solū mordicationem mēbrorum exteriorum: immo etiam sequitur mordicationem membrorum sensibilium interiorum.

¶ Et quādoq accidit rigor propterea. q: refugit calor ad interiora sicut fit in apati bus intrinsecis.

¶ Hic ponit octauam cām dicens q quandoq accidit rigor. q: calor fugit ad interiora: sicut in apostematibus intrinsecis magnis. et nō solū hoc accidit pp apostemata: sed accidit qñq pp materiam stimulantē et deprimentem mēbra intrinseca sua multitudine aut malitia: immo aliqñ vidi hoc accidere pp vlcus in epate. Et per rigorem nō tñ intellige rigorē pprie: sed etiā frigus purū. et hec est snia afo. primi. septime particule ¶ Et ex iam dictis potes colligere tres modos fuge caloris ad interiora. Unū pp mordicationē vel frigus materie q spargit sup mēbra sensibilia extrinseca. scōm pp cibos somnū aerē accidentia aie et similia. tertiū pp apata vlcera materiā multā ledentē interius sicut sup dictū ē. ¶ Hi aūt rigores qui sequunt cās dictas eueniūt immediate: aut pp conatū expulsiuē: aut pp reluctationem que est inter calorē naturalē et materiā differt tñ ille q sequit apata aut hmōi nocumenta intrinseca duratione. diutius enim ceteris durat: ita vt qñq perseueret rigor pluribus horis. frigus aūt aliquando pluribus diebus.

¶ Et qñq significāt rigor et horripilatio sanitatē in febrib⁹ inseparabilib⁹: qñ significant q materia expellit ex venis: et egredit: verū quādo nō est cū digōne et in hora cretica: et nō sequit eā leuitas est significatio q expulsio illius quātitatis nō est qñ virtus est vincens: immo qñ materia multa expellitur propter multitudinem suam.

¶ In pte pñti ponit duas significatiōes rigoris. 2ª ibi. (Et de rigore) Prima in duas. pmo ponit significatiōes. 2° remouet errores q otigere posset 2ª ibi. (Uerū qñ nō ē.) In pria dicit q rigor et frigus supuenientes in feb. inseparabilibus. i. cōtinuis. qñq significāt sanitatē futurā: q: significāt q materia expellit a venis: et egredit vel egredief a corpe: qua expulsa sequet sanitas. et ē snia affo. quarte pticule. A causone hito rigore supueniēte solutio fit. ¶ Ubi notandum q ad hoc q iste rigor significet sanitatē reqrunt quatuor cōditiones posite a Gal. 5° de accñti. et in lib. de rigo. Prima q istū rigorē sequat euō: aut per sudorē: aut p vomitū aut p aliū modū: lz frequēter fiat per sudorē nisi eīn sequeret euō potius esset malus tā p viaz signi q p viā cāe. ¶ Scōa q pcesserint signa digōnis. nā qñ fit añ signa digestiōis rigor aut euō significant materie multitudinē: aut malignitatez p quā ita stimulat virt⁹ vt cogat añ cōplementū digestionis expellere vel conari ad expellendū: et talis significat potius malū q bonū. Et pptie si virtute conāte nulla sequat expulsio. Ubi vo aliq sequat expulsio: nō ē ita pessima significatio nec necessario mortalis. hz eīn virtus dñium supra ptem quā expellit: lz nō supra totā. ¶ Tertia cōditio q fiat in die cretica: et pcipue nō fiat in die sexta que significat recidiuam: vt est apud Gale. in lib. de mirabilibus pronosticorum de filio regis. ¶ Quarta q: sequat alleuiatio. ille eīn rigor sequit expulsionē materie mordicātis velociter supra mēbra sensibilia siue ad stōm: siue ad intestina: aut sup ambitū tot⁹. verūtñ cū aliqs rigor nō est cuz euatiōe: et in hora cretica. s. laudabili: et nō sequit leuitas: tūc iste dispositiōes. s. rigor et horripilatio cū euatiōe materie signāt q euatio nō fit ex victoria virtut supra totā materiā: lz expellit pp multitudinē ei⁹ aut maliciā pter modū virtutē stimulātē

¶ Et de rigore est q significat mortē: et est ille quez sequit debilitas virtutis: et casus caloris innati: et siccitas.

¶ Hic ponit scōam significationē. d. q aliqs est rigor in feb. otinua: q significat mortē. iste est rigor quē insequit debilitas virtutis: casus caloris innati et siccitas. et p debilitatē virtutis intelligit debilitatē triū virtutū simul: aut saltē virtutis vitalis notabilē q marie ex pulsu dinoscit. Casus aūt. i. notabilis diminutio caloris innati cognoscit p frigiditatē extremorū. Sed siccitas. i. arefactio p faciē tornalitatē. et de hoc rigore est sermo in affo. Si in feb. nō deficiēte rigor inciderit iā debili existe virtute mortale. ¶ Ubi nota q duobus modis possumus intelligere rigorē his tribus accñtib⁹ cōplicari vno mō q: hec añcedant rigorem: et ad hūc intellectuz loquit affo⁹. scōo mō q: sequātur rigorē aut eius cām. et ad hunc intellectū loquitur

Galenus in libro de rigore Cui accidit rigor cū decipiētia et pturbatione intellectus: est pessimum signum: et iterū rigor incipiēs a lumbis et posteriori pte sepi⁹ accidit corporibus: quoniam ex parte superiori et anteriori. Opinor aūt hyppocratē dixisse q6 si

acute febricitā tibus superue nit rigor solui tur egritudo nec intelligas ita si fuderis super egrotan tem aquā frigi dam donec ac cidat ei rigor. Sed intēdo ꝙ intētio hyppo cratis in hͦ fue rit illō fieri quā do causa rigo ris mouet ab interiorib⁹ cor poris.

Auic. et vtroqꝫ mō talis rigor significat mortem. nā siue āntecesserint rigorē siue subsecuta fuerit vir tute iā existe debili. aut rigor est cū euātione aut sine. Si sine significabit naturā tēptasse euātionē et fuisse impotentē: ⁊ erit pessimū signū. ⁊ cū hoc materia agitata ⁊ nō educta citius iterficiet. ⁊ sic erit etiā malū per viā cause. Si vͦ sequat euātio forte nō tolerabit eā: ꝓpter si fuerint multi rigo res cū multis euātionibus. Rigore tñ semel cue niente. cū euātione cōpleta hūoris facientis: lꝫ nō necessario sequat mors erit tñ illa crisis nō absqꝫ magna molestia. ¶ Et nota ꝙ hic rigor nō solum si gnificat mortē in feb. cōtinuis: sed etiā in vulneri bus mēbrorū nobiliū: sicut i fractura cranei ⁊ vulne rib⁹ mēbroꝝ neruosoꝝ ⁊ silib⁹. Significat. n. vocu mētū cōicari aut dilatari i aliquo mēbro nobili: ⁊ ꝓpter significat mors si fuerint rigores plures. ⁊ hi rigores sūt a virtute tēptāte crisim. Sꝫ ē aliqs motus ꝓpe mortē siue rigor siue tremor appellan dus sit q̄ nō fit a ṽtute d̄ quo est sermo apō Auer. 5⁰ collig et. in. c. de cāis accñtiū virtutis expulsiue totius corporis q̄ sunt: tremor: rigor: ⁊ horripila tio. ⁊ in fine. c. cui⁹ text⁹ series est hec. Sed tremor q̄ fit in hora mortis est mot⁹ ṽtutis expulsiue pp impotentiā sustētādi mēbra. ⁊ ꝓpterea extinguit calor extrinsec⁹: ⁊ ex toto resoluit. ⁊ assimilat iste mot⁹ motui q̄ nō hꝫ pⁱmͫ: nec finē: neqꝫ cām sꝫ so lū defectū sicut vꝫ in motu flāme cādele: et in casu foliorū siccoꝝ citrorū pp cōsumptionē. ⁊ ꝓpterea qñ aduenit aliq̄d ab extrinseco qd̄ fit mortiferū ipa expellit tunc superfluitates ꝓpter tremorem: sicut accidit in illis qui decapitantur.

Ego credo quicq̄d alij dicāt. ꝙ hͦ textus Auer. sic intelligēd⁹ de tremo re ꝓprie sumpto q̄ est mot⁹ cōposit⁹ ex volūtario motu intēdēte mouere vel q̄etare mēbra. ⁊ ex mo tu fctō a grauitate mēbroꝝ huic ꝯrio ⁊ nō de rigo re ꝓprie sumpto pp duo. Primū ꝙ Auer. intitula uit hoc caplm de cāis tremoris ⁊ rigoris ⁊ horri pilationis. Cū aūt in hͦ ca. posuisset cās rigoris ⁊ horripilatiōis ꝯgruū erat vt ipse poneret cās tre moris. alr caplm frustra fuisset itulatū de tremo re. sꝫ nullibi posuit cās tremoris nisi hic. Scdō. q: totus text⁹ adaptat tremori ⁊ nō rigori. Ecce. sed tremor q̄ fit in hora mortis. i. valde ꝓpe mortē est motus ṽtutis expulsiue. i. q̄ est in lacertis ⁊ nō na turalis. q: subiūgit pp ipotentiā sustentandi mē bra. In hoc. n. i. sustentare mēbra ptinet ṽtuti mo tiue lacertorū. cui⁹ duplex ē opatio: ꝑma ꝑmi. do ctrina. 6ᵃ. vna mouere mēbra altera ipsa q̄etare: et hec ṽtus motiua est simul q̄etiua mēbrorū ⁊ mo tiua eorū ⁊ expulsiua supfluitatū q̄ sunt in ipis: vt māifestū est: nō aūt ptinet ṽtuti expulsiue natura li sustētare mēbra vt notum est. Et ꝓpterea cū hic eger est ꝓpe mortē. s. i eo extinguit calor extrisec⁹. i. spūs q̄ ē in lacertis extrinsecis deseruiens virtu tuti motiue ⁊ ex toto resoluit. ¶ Deinde dicit ⁊ as simil at hic mot⁹ motui q̄ nō hꝫ pⁱnͫ neqꝫ cām. s. totalē tenentē se ex parte hoīs inq̄tuꝫ viuēs. neqꝫ finē. s. intētū ab aliquo aut ab aliq̄bus agentib⁹ se tenentib⁹ ex pte hoīs i quantū viuēs. Sed hꝫ so lū defectū. i. ipotētiā cōtinēdi mēbra. fit. n. hic tre mor a duab⁹ causis simul. quarū nulla intēdit ipꝫ q: virt⁹ intēdit quietē ⁊ grauitas mēbrorū motus deorsum: sicut videt in motu flāme cādele palpi tantis cū vult extiguit q̄ palpitatio puenit a du plici cā. s. a leuitate ignis mouēte sursum: ⁊ a for ma ignis intēdente ipam adherere licinio pp sui cōseruationē. ⁊ in casu foliorū arboꝝ ꝓpter ꝯsum

ptionē. i. hūido ipsorū ꝯsūpto. nā grauitas folio rum inclinat deorsuꝫ. ⁊ stipes cui foliū adheret in tendit ipsi⁹ adhesionē. ⁊ sic fit ipsorū agitatio do nec cadāt ꝓpterea in hoīb⁹ q̄ sunt decapitādi su pfluitates ꝓpter timorē egrediunt inuolūtarie ꝓ pter grauitatē supfluitatū supantē ꝯtētiuā muscu lorū. s. ani ⁊ colli vesice. nō q: intēdat illorū super fluorum expulsio ab aliqua virtute hominis.

Dubitatur circa predicta. q: ꝑter supra scriptas sunt alie cause rigo ris: vt puta rigoris sequētis subitā eradicationē materiaruꝫ siue fiat ab arte: siue a natura de quo loq̄tur Aui. 2ᵃ hui⁹ i ca. de narratione signorū bo norū. ⁊ ponit ibi iter signa bona. ⁊ hic rigor sequi tur infrigidationē fctām ab aere ingrediente po ros cutis q̄ occurrēs mēbris sensitiuis sub cute et eūs eis frigidior: est cā cur rigeāt etiā tpe estatis. Et si sequat hanc cām reducit ad q̄ntā cām supra scriptā. Nā sub cibo de quo ibi loq̄tur cōphendit aer: ⁊ relique res nō naturales q̄ pñt esse in cā. Vl̄r posset dici ꝙ roride ptes et flegma sub cute infri gidant ptes illas pp depaupationē spūs sequētē euātionē. ⁊ aliqñ immediate post mictum accidit rigor aere frigido subingrediente per poros ⁊ fo ramen vrine ad vesicam.

¶ Horripilatio vero fit a causis paucioꝛi bus causis rigoris.

¶ In hac pte sequens diuisa ponit causas horripi lationis dicens: ꝙ horripilatio fit a paucioꝛib⁹. i. debilioribus causis rigoris. ⁊ hͦ pōt esse manife stū ex sepe dictis. Nā hūor paucus parū acut⁹ tar de motus poterit causare horripilationē. q̄ si au geatur in quātitate: aut acuitate: aut velocius mo ueat ad mēbra sensibilia erit cā rigoris. Pōt etiā intelligi ꝙ horripilatio fit a paucioribus causis numero: vt puta: si ad rigorē requirūtur tres dicte cause: due ex ipsis sufficient ad horripilationem.

Nota ergo circa p̄dicta ꝙ pigritia est le uior iter oēs illas. maior ea est fractio. i. lassitudo vlcerosa: vel extēsiua. deide frigus: deinde horripilatio: deīde rigor. Vltio de intentiōe Ga. in li. de rigo. ⁊ est tremor sequēs de bilitatē pp forte ꝯcussionē. ¶ Nota 2⁰ ꝙ lꝫ sint po site hoc ordine: nō tñ necessario q̄libet de priorib⁹ est leuior aliq̄ de posterioribus. Qñqꝫ eñ ꝯtingit frig⁹ esse fortius: ⁊ a fortiorib⁹ causis contingere aliquo certo rigore. Vl̄r fractionē aliqua certa hor ripilatiōe: nec itelligas ꝙ semp sit manifesta gra datio de leuioribus ad maiorē: cū qñqꝫ pp fortitu dinē cause velociter occurrentis nō ꝑcipiatur ab egro prioritas aut posterioritas in illis. Sꝫ bene dico ꝙ si oēs iste dispositiones deberēt cōtingere ab eisdeꝫ cāis paulatim ⁊ successiue actio ꝑcipe tur manifestus transit⁹ de minorib⁹ ad maiores.

¶ Et cōmotio aīe periodi indicat ꝑiodū. ¶ In pte ista Aui. ponit quosdā canones. ⁊ posset diuidi i sex ptes fm ꝙ sunt sex canones. Prim⁹ ca non ē iste. cōmotio aīe ꝑiodi. i. imaginatiōis ꝑio di idicat periodū de ꝓximo secuturū: q: imagina tio casus facit casum. Et ꝓpter apud Auic. q̄ vo lunt imaginationes nō solū ꝓpriū corp⁹ sed etiā alienū imutare: et fm hunc intellectū est hic text⁹ cōiter allegat⁹. ꝓpterea ꝑcipiūt febrientes debe re diuerti a cogitatiōe potissimi. ¶ Et nota ꝙ ima ginatio ꝑiodi indicat ꝑiodum tā per viā cause: vt dictū est ꝙ ꝑ viā signi: eo ꝙ hūores cōmoti aduen tante potissimo mittūt vapores ad cerebrū: ⁊ cau sant hmōi imaginationes in cerebro ꝓpter obe dientiam

Sex canones de virtute ima ginatiua.

dientiam virtutis inter se. Nā hoc modo cū aliqñ sperma cōmouet i somnis est cā cur fiat imaginatio mulieris cū qua imaginatur coire. Alius sensus φ cōmotio aīe periodi.i.sequens causas periodi indicat periodū: et nunc dicimus φ cōmotio aīe.i.oris stomachi.nā aīa p ore stomachi aliqñ accipitur: sicut inferius in c. de quartana. cōmouetur nanq stomachus frequenter in principijs paroxismorum: et exacerbationum ppter deriuationes materierū ad os stomachi colericarū in febribus colericis: flegmaticarū in flegmaticis: melancolicarum in quartanis ppter viam que est a splene ad os stomachi: et sic per has fiet iclinatio ad vomitum: aut fortis dolor in stomacho incipit fieri. Tertius sensus.cōmotio aīe.i.permutatio operationum aialium: et q: multū dormit male libēter loquitur et difficilis ad motū. aut forte irascitur aut tristatur. ista quidem sequūtur causas periodi.s.motus hūorū et vaporū peruenientiū ad cerebrum: et ad cor: et ad reliqua mēbra que sunt causa mutationū hmōi. Propterea.cū videm⁹ has mutationes in egro fieri fm tres sensus suprascriptos iudicamus periodum de primo secuturū: et hoc est bonū signus: et notandū in febribus maxie cōtinuis: in qb⁹ latēt aliqñ initia exacerbationū.

Aīa aliquādo p ore stomachi accipitur.

¶ Et senū quidē febres sunt sepulte.

De febre sepulta que accidit senibus.

¶ Hic ponit scdm canonē di.φ feb.senum sunt sepulte: et per febrem sepultā intellige feb. multū ledentem interiora: cuius tñ calor est mitis exterius. Et nō intelligit hic per fe.sepultā febrē remissam iuxta intentionē affori[s]mi prime pticule. ppter h enim senibus feb.nō fiunt simplr acute. frigida enī corpora habēt: sed intelligit vt iā dixi feb.fortē et valde ledentē interius: lz exterius quo ad tactū lenes appareant. Nō intelligit nō solū in pricipijs paroxismorū: aut exacerbationū: sed etiā in reliquis tpibus. harū cause sunt humores grossi: et p pte ingrossati per adustionē: q ppter multitudinē caliditatis cū putrentque est in subiecto dēso multū ledūt ptes vicinas. vapores tñ eorū grossi nō possunt exterius expandi. ad qd etiā cōcurrit virtutis impo[tentia] maior in senibus φ in iuuenibus aut pueris. et he sunt male fm plurimū significātes humorē multū ledentē: nec virtuti facile obedientē et cū hoc ipsius ṽtutis impotentiā. Et he feb. lz possint accidere in alijs etatibus: tñ illud rarius euenit cū nō adsit in eis tanta virtutis impotentia: nec humores ita grossi tardi. Exēplum aūt harū feb. est ferrū ignitū nondū candens: qd subito ledit multū tangentē: et tñ nō calefacit multum ad distantiam. Oppositū est in flamma que non multum ita immediate calefacit tangentem que tamē ad maiorem calefacit distantiam.

¶ Et quandoq est causa in lōgitudine febris grossitudo in visceribus: quare resupinetur febriēs et extendat pedes suos et tangantur viscera sua.

¶ Hic est tertius canon. in quo d: φ qñq causa in longitudine feb. est grossitudo in viscerib⁹. Et ex isto infert egrū debere resupinari et extēdere crura et tangere viscera ad pcipiendū in qua parte est grossitudo. ¶ Pro cuius canonis declaratiōe nota φ per grossitudinē in visceribus intelligit aut apa alicuius membri intrinseci sicut epis splenis stomachi intestinorū vesice matricis mesenterij. et nō solū intellige apa. sed etiā grossitiem nō aposam siue sit oppilatio: siue sit humor alicuius membri intrinseci et in, cuius poris sunt humores collecti: nō tamen soluentes continuum. cā canonis est. q: per hmōi grossitiē debilitata digestiua et expulsiua horum mēbrorū multiplicant superfluitates que suggerunt materiā febri. et cū hoc suis malis vaporibus ledunt cor et reliqua mēbra. ¶ Sed nota φ aliqñ grossitudo ista tactui occurrēs nō est in visceribus: sed est in siphach et mirach ventris. et cōprehendit. q: leui cōprehensiōe occurrit tactui nec adsunt nocumenta tanta quanta solent euenire ppter grossitiem mēbrorū intrinsecorū nobilium. ¶ Nota tertio φ licet crura egri resupini debeant esse aliqualiter extensa: non tñ oino. sic enī nimium tenderet cutis et tactus viscerū ipediret.

¶ Et quando denigrat ligua febriētis cū alleuiatiōe febris tunc feb. eius est sepulta.

¶ Hic ponit quartū casum dicēs φ qñ denigrat lingua et febris est leuis exterius tunc febris est sepulta. significatur enī per nigredinem lingue fortitudinē feb. in interioribus et puitatem ei⁹ in exterioribus q iuxta dicta supius est feb. sepulta.

Sed contra si lingua multū distans a minera putredinis multū patitur. q: multū denigratur et arefit ppter humores et vapores putridos sibi cōicatos: etiam debe rēt exteriora multū calefieri: similiter vaporibus notabiliter cōicatis. ¶ Rndetur φ nō sunt cetera paria: lz sit equalis substantia. nā vie peruenientes ad linguā ab interioribus sunt valde ample et multe sicut canna pulmonis et arterie per quas a spūalibus ad linguā possunt facile transire humores et vapores. et similiter meri et vene per collū ascendentes per quas a mēbris naturalibus lingue possint facile vapores cōicari. ¶ Et nota hic φ magis mirabile videtur φ quāuis pulsus nō sit multum in his febribus a differentijs naturalibus permutat⁹: tamē fm plurimū sunt mortales. parua enī fit pulsus pmutatio. q: cor parum calefit et leditur in cōparatione ad reliqua mēbra intrinseca natura existente magis sollicita de eo φ de reliquis. Tandē tamen virtute debilitata propter longitudinē feb. sequentis materie grossitiē et inobedientiā opus est egrū succūbere. aut forte causa est. q: materia huius feb. magis ledit cor malitia occulta φ manifesta.

¶ Et quandoq associatur febri paralisis: ergo curetur febris in primis: et de illisque conueniant eis est sirupus acetosus permixtus cum geleniabin et aqua ciceris cū oleo sit tolerat febris.

¶ Hic est quintus canon in quo dicit φ quandoq associatur febri paralisis: et tunc oportet φ cura fe. sit dignior in quo casu cōuenit syrupus acetosus permixtus cum gelentabin idest melle rosato. et conuenit etiam via cibi aqua ciceris cum oleo cōs ¶ Nota primo φ per palisim intelligimus mollificationem nō vniuersalem: q: hec est feb. periculosior non dans inducias nisi paruas. sed intelligimus mollificationem vnius medietatis: aut vnius membri particularis. et per febrem intelligit febrem fortem: sicut causonem sinocham tertianam continuam: et similes que sunt periculose. nam de febribus leuibus nō intelligit: immo iste pro cura paralisis puocant cū exhibitione confectionis anacardine. ¶ Nota scdo φ lz pncipalis intentio sit ad febres: nō tamen negligēda est paralisis. ppterea pro digestiuo dat syrupum acetosum conuenientem in febre: et secum permiscet

gelentabim cõueniens in paralisi. similiter exhibet aquam cicerũ cõuenientem in pluribus febribus et iuuantem in paralisi. addit aũt oleũ pro cõdimento. Est enim mos arabum. immo etiã hyspanorum tẽpore nostro oĩa vsq ad carnes cõdire cum oleo. Dixit aũt Auicẽ. si tolerat feb. q: posset esse tanta feb. vehementia q mel rosatum noceret loco cuius esset exhibendum iuleb rof. et zuccarum optimum. et nõ esset exhibendum ius cicerũ cũ oleo: sed ptisana ordeacea: aut aliqd simile.

Nota. ¶ Et rasio capitis est ex eis que inspissant cutem eius. quare reuertuntur vapores et fit febris fortis.

¶ Hic est vltimus canon in quo dicit q nõ fiat rasio capitis et tu intellige etiam de rasione barbe et est de illis que inspissant cutim capitis et barbe et opilant: quare retinentur vapores cõsueti per illas regiones transpirare: ita vt redeat fe. fortis nam magnificatur aut fit recidiua. ¶ Huius aũt causa est: q: in rasione fit pilorum cõtractio et dolor quidam per quẽ humores fluunt ad poros et opilant ad qđ adiuuat maior infrigidatio aeris pilis remotis. Ex quo canone nobis cõsulitur vt nõ facile egris cõcedamus abrasionẽ capitis aut barbe nisi forte propter magnam necessitatem. Quandoq enĩ opz radere caput in febre: vt applicentur medicine capiti necessarie pro sedatione doloris: aut pro hibitione aduentus apostematis et similium. sed nõ cõcedamus hmõi rasionẽ vt cõplaceamus eis q̃ cõquerũtur a pilis noceri et fastidiri. sed cum forpice possumus concedere hmõi amotionem pilorũ. ¶ Ultimo nota q si oportear concedere elaborandum est ad transpirationem vaporum ne febris redeat aut fortificetur vaporãdo partem faciei cũ panno calido, et prohibẽdo ne se cõmutet ad aerem frigidum.

¶ Intentio ad curationes vñles fe. pu. Cap. vij.

Scias q intentio in medicando has febres quandoq vertitur ad partem febris: quare est necessariũ vt infrigident et humectent. quãdoq ad partẽ materiei vbi necesse est vt maturetur vel digeratur: aut necesse est vt euacuetur.

¶ Postq Auicen. in parte precedenti posuit causas et diuersitates febrium putridarũ: et signa earum in generali. necnõ signa quorũdã accñtium que frequenter accedunt febres et pp̃te interpolatas. In parte presenti ponit curationes vniuersales feb. putri. ¶ Habet hec pars quatuor ptes. In prima parte que est primũ caplm ponit duas intentiones generales pro curatione vniuersali fe. putri. necnõ canonẽ: et instrumenta quibus he intentiões perficiũtur. In secũda parte docet cibare febricitantes hmõi febribus putridis. In tertia parte ponit curatiões feb. acutarum. In quarta parte curat accidentia quedã q̃ frequenter febribus: et proprie acutis cõplicantur. secũda pars incipit ibi. (Scias q cõuenientiores cibi.) in principio capl̃i immediate sequentis. tertia ibi. (Iã dictum est de regimine.) in principio quarti cap. sequẽtis. quarta ibi. (Loquimur itaq.) in principio quinti ca. Primum autem capitulum in quo sicut dicit in rubrica Auic. ponit intentiones ad curationes feb. putri. diuiditur in quinq partes. In prima ponit duas intentiones generales pro cura harum feb. Postea notificando et comparando eas adinuicem. scđo ponit ea cũ quibus cõplẽtur dicte intentiones ponendo in vsu eorum canones. In tertia parte ponit canones obseruandos pro cura quorũdam accidentium que aliquando febribus complicantur. In quarta parte describit quedam solutiua. In quinta parte pro cõplemento doctrine subdit quosdam canones. secũda ibi. (Et cũ tu infrigidas.) tertia ibi. (Et scias q quãdoq aggregantur.) quarta ibi. (De solutiuis.) quinta ibi fere in fine capi. (Et febricitans quidem.) Prima in tres. nam primo ponit intentiones predictas. secũdo alteram ipsarum declarat. tertio cõparat eas quo ad vsuz nostrũ. secũda ibi (Et digestio.) tertia ibi. (Et quandoq sunt contraria.) ¶ In prima pte dicit q tu debes scire q intentio in medicando feb. putri. quandoq vertitur ad partem feb. et ratione huius oportet q infrigidet et humectet. quandoq ad partem materiei, et ratione huius oportet q ipsa materia maturetur aut digeratur. aut oportet q euacuetur.

Notandum primo q licz in rubrica fit mentio solum de feb. putridis. tamen Aui. ponit hic regulas cõmunes pro curatione oĩum feb. humoralium. ¶ Notandũ secũdo q medicatio accipitur dupliciter. vno modo pro remotione morbi: et taliter nõ sumitur hic secundo mõ pro operatione per quam tandẽ morbus remouetur: et taĩr accipit hic. ¶ Notandũ tertio q statim sicut feb. cõprehenditur hũoralis. cõprehẽduntur due res preter naturã abijciende. s. febris et hũor faciens febrẽ. pp̃ter qđ in oĩ tali feb. recte curanda occurrũt due intentiones. vna ad febrez remouendã et est infrigidatio et humectatio. Altera cõtra hũorem et est digestio vel maturatio: per quas humor est ad benignũ reducendus aut euoni preparandus. et ratione reductionis ad benignum dr̃ digestio. sed ratione preparationis ad euacuationez dr̃ maturatio. pp̃ter qđ in textu ad dit tertium sub disiunctione. aut necesse est vt euacuetur q: non debet euacuatio nisi illis que non possunt ad benignum reduci. ideo intẽtio que est ad humorem tripartitur in digestionẽ maturationem et eũationem. ¶ Notandum quarto q istarũ intentionũ: quarum vna vertitur ad febrem: altera ad humorẽ. quãdoq vna est fortior altera. s. q si omittatur maius imminet periculũ et medicus magis se cõuertet ad illam alia nõ neglecta. propterea vt dicet quandoq magis se vertit contra febrem. quandoq magis cõtra humorem. et quãdoq sunt eque fortes. et tunc equaliter cõtra ambas se conuertit. de hac tamẽ Auic. nõ facit mentionem dans ipsam per alias intelligere. ¶ Notandum ergo pro cura febriũ putridarũ nõ potuit Auic. ponere intentiones magis gñales illis per quas medicus dirigeret in verã curam ipsarum: cum sumãtur a febris essentia et a modo essendi ipsarũ. pendẽt enĩ febres putride immediate ab humoribus putrentibus: sed mediate ab hũoribus nõ putrentibus opilationibus et siĩbus. Sed cuz febriũ sit formaliter calor et effectiue siccitas sibi debet infrigidatio et humectatio. Sed ratiõe cause sibi debetur digestio maturatio aut euacuatio. Omisit autez Auicen. intentionem ad virtutem: qm̃ supponit ipsam esse notam ex canonibus generalibus quarta primi capitulo primo.

Regule cõmunes febriũ humoralium.

Hic penes Gentilem et reliquos cadũt tria dubia. Primum vtrũ sit prior intentio ad causam q̃ ad febrez aut ecõtra. Et videt q prior sit intententio ad cãm ex intẽtiõe

Dubia tria notatu digna.

Gal. tertio regni. Oportet primo cām abscindere deinde venire ad eā que facta est discrasiam. Idē dicit. 6. terapentice. caplo. 8. et 7. terapentice. ca. 13. ¶ Et cōfirmatur. q2 illud prius est intendendum sine cuius remotione reliquū remoueri nō pōt. sꝫ sine remotiōe cāe feb. nō pōt fe. remoueri: ergo ꝛc.

In oppositum est Auic. in hoc capi. parum distante a principio illi parato. Et scias ꝙ febris quandoqꝫ est tante vehementie. Item Gale. 8. terapentice. ca° vltimo vbi dicit. qḋ indicatio a febre obumbrat omnes alias. ¶ Et confirmatur ratione. q2 prior intentio medici est ad id quod magis infestat et est magis preter naturam. talis autem est febris et non humor qui est causa febris. ¶ Pro notitia tituli huius dubij premittendum primo. qḋ aliquid esse prius potest intelligi dupliciter vno modo prius in intentione. i. primum quod medicus intendit. et hoc modo certum est quod prior intentio est ad febrem. nam gratia curationis eius intendimus reliqua. nam primum in intentione est finis operis. et finis est primo et principaliter intentus his que sunt ad finem. Alio modo aliquid dicitur prius executione. scꝫ a quo prius operando incipere debemus: et de priori hoc modo sumptum est presens dubium.

Galienus.

Cura febr. duplex regularis et coacta.

Pro cuius decisione premittēdum ꝙ cura feb. est duplex. regularis et coacta. Regularis est aliqua cura dupliciter. vno modo. q2 accepta a modo eēndi feb. idest ꝙ sicut se hꝫ febris ad effectiua se habet ad curari. scd̄o modo dicitur cura regularis: q2 sine nocumento notabili. et hec a Gal. ij. terapentice vocat̄ sine fallacia ¶ Similiter cura coacta dicit̄ dupliciter. vno modo dicit opponit̄ cure regulari. primo mō sumpte. et est que alio modo oppositionis opponitur febri ꝙ sit eius modus essendi a causis suis. secundo modo dr̄ cura coacta que opponitur scd̄o modo cure regularis: et est cura facta cum notabili nocumento. sꝫ magis sit inuasiuū nocumēto. ¶ Hac distinctione premissa sit hec prima cōclusio. Cura regulari primo mō sumpta prior est intentio ad cām ꝙ ad feb. pbat̄: q2 ſm hunc modū sicut se hꝫ febris ad effectiua se hꝫ ad curari. sed feb. hꝫ esse a cā sua. ergo prior est intentio ad causam. modus eīn destruendi febrē dꝫ esse proportiōalis modo producendi ipsam: et ſm hunc modū prior erit intentio ad causam antecedentem ꝙ ad cōiunctam et hec est intentio Gal. 14°. terapentice in principio ꝙ in febribus que habent cām antecedentem prima intētio est causa. et scd̄o terapētice. quarto caplo. nō cessat febris nisi cesset putredo. ¶ Secūda cōclusio. cura regularis. scd̄o mō sumpta eque prima intentio est febri et cause ſm plurimū. pbatur. q2 ſm plurimū nō posset fieri cura sine nocumento notabili: nisi illa cura cōferret vtriqꝫ. Sed illa conferente vtriqꝫ est eque prio a cura vtriusqꝫ inchoandum. ergo ꝛc. Dicit aūt ſm plurimū: q2 possibile est ꝙ fiat cura regularis. scꝫ absqꝫ notabili nocumēto: que tamen nō debetur eque primo febri et cause. Nam possibile est ꝙ feb. sit valde vehemens. et causa eius sit colera citrina non multū grossa: cuius tamen nocumentum per ingrossationem factā a potu aque frigide non sit notabile. tunc manifestum est in hoc casu hunc potuꝫ aque frigide prius deberi febri ꝙ cāe: scꝫ colere citrine. ¶ Tertia cōclusio. cura coacta primo mō prior intentio est ad febrem ꝙ ad cām. pbatur. q2 aliqñ febris est tante vehementie sicut causon: ꝙ addi tione aliqua facta in feb. eger succumbet. Et certum est ꝙ in hoc casu dimissa causa oportet attēdere ad febrem infrigidando vltima infrigidatione. Et hec cura vt manifestum est sumitur a modo contrario modo essendi febris. ¶ Quarta conclusio cura coacta secundo modo quandoqꝫ prior intentio est ad causam quandoqꝫ ad febrem. probatur. nam quandoqꝫ opponuntur intentio ad causam et intentio ad febrem: vt statim dicet Auicen. quia id quod confert vni nocet alteri. prior ergo intentio erit ad illud cuius cura potest perfici cū maiori iuuamento et minori nocumento. ¶ Sed iam superest vt respondeamus ad rōnes in contrarium. ¶ Ad primas tres auctoritates Gale. dr̄ illas habere locum in cura regulari primo modo sumpta. ¶ Ad rōnem negatur maior. nam febris aliquando est tante vehementie quod nō licet vti regimine cause: vt statim dicet Auicen. verum sicut ipse dicet ibidem sedata febre: et confortata virtute oportet postea redire ad causam. febris enim non potest perfecte sanari nisi remota causa ¶ Sed ad positiones in oppositum respondetur primo ad auctoritates qḋ verū dicūt. s. priorē esse aliquādo intentionē ad febrem ꝙ ad causam: sed nō semper. ¶ Ad rationem negat̄ maior si vniuersaliter accipiatur. immo aliquando minus ledenti opꝫ prius et potius intendere ꝙ magis ledēti qñ minus ledēs est cā magis ledentis sine cuius remotione magis ledens remoueri non potest.

Dubium singulare.

Dubitatur scd̄o an digestio debeat̄ cause antecedenti an. coniuncte. Et arguitur ꝙ cause coniūcte per Auicen. inferius dicentem quod sedimen laudabile nihil aliud est ꝙ humor faciens egritudinem: sed humor faciēs egritudinem est causa coniuncta egritudinis. ¶ Secundo. digestio debetur humori putrido: sed humor putridus est causa coniūcta. ergo ꝛc. tenet pñia. et assumptū est Gal. tertio regni. dicentis. ꝙ digō facit cessare putredinē manente substātia.

In oppositum arguitur. quia humor putridus ē qui per putredinem aduritur. idest incinerat̄ humido exhalante. Sed huic non debetur digestio: q2 non potest ad benignum reduci. nec oportet vt preparetur ad euacuationem: cum cōtinue finiatur humidis partibus euaporantibus: et cineritio remanente. et hanc sniam voluit Gale. primo regiminis acutorum. super illo verbo. Ptisana ordeacea.

Opinio auctoris.

Pro cuius dubij decisione tenenduꝫ est ꝙ tā cause añtis ꝙ cause cōiūcte debet̄ digō: sꝫ qñqꝫ soli cause añtecedēti: sicut in feb. interpolatis hñtibus materiā p pluribꝰ paroxismis: sicut cōiter accidit. Aliqñ soli cāe cōiuncte debet̄ digō: sicut in feb. tā iterpolatis ꝙ cōtinuis q̄ nō hñt nisi cām cōiūctā. Aliqñ vtriqꝫ debet̄ digō: sicut in feb. cōtinuis q̄ habēt cām cōiunctā et añtem ad intra venas 4° aliqñ in febribꝰ nec cāe añti nec cōiuncte debet̄ digestio. ¶ Pri^m declaratur. nā in fe. interpolatis. exēpli grā tertiana habēte materiā p pluribꝰ paroxismis debet̄ digō cāe añti: vt ipa vel ad benignū reducat̄: vel euōni preparetur faciēde: vel a natura: vel ab arte. Cāe aūt eiꝰ cōiuncte putrēti ad cē venas et actu faciēti paroxismū nō debet̄ digō ad intentionem medicorum: cum neqꝫ possit ad benignuꝫ reduci. neqꝫ oportet ipsam euationi preparari: cum in pūo tempore finiat̄ et p poros cutis sensibilr sub for^a sudoris aut insensibilr trāspirādo euacuet̄. Et si qua digestio huic debetur nō esset, nisi subtiliatio quedam fa

cia per fricationem: aut similia: vt cito euacue/
tur. sed de hac non est sermo impresentiarū apud
medicos. ¶ Secundum autem scilicet quod soli
cause cōiuncte debeatur digestio ostenditur in fe/
bribus nō habentibus nisi causam coniunctā: si/
cut in cōtinuis in quibus incipit tota materia pu
trere a principio. ita vt non remaneat causa ante
cedens in cōiunctā trāsitura. In his enī febrib⁹ si
hūor ille q̄ actu facit febrē nōi sit digestus: ⁊ nō sit
paruo tpe finiendus o ebet digestio vt vel ad be/
nignū reducat̄ si nōdū sit multū infectus aūt eūo
ni pparet̄. ¶ Tertiū aūt. s. ꝙ vtriq̄ debeat̄ digestio
manifestū est in cōtinuis siue sint cōtinue ꝓportio
nabiles. siue ꝓcluse q̄ habēt materiā nō solū actu
putrentē: sed de ꝓrio putrefiendā. ¶ Quartū aūt
s. ꝙ neutri debeat̄ digō ostēditur in febribus inter
polatis vnius paroxismi ⁊ in febribus interpolatis
plurium paroxismorū nō hñtibus cām añtē q̄ sit
materia. sed solū malā cōplexionē epatis: ⁊ vena
rum gñatiuā hūorū q̄ debent esse causa cōiuncta
paroxismi. Similiter hoc manifestū est i febribus in
cipientibus a materia summe digesta.

Sed iā supere vt rñdeam⁹ ad rōnes factās i ꝯriū. ¶ Ad pmā
cū dr̄ ꝙ sedimē laudabile sī ē nisi hūor faciēs egri
tudinē dr̄ ꝙ illud est veꝝ. Sed dr̄ ꝙ hūor est faciēs
egritudinē dupl̄r. s. actu: ⁊ hoc facit cā cōiuncta ⁊
aptitudine: ⁊ hoc facit cā añcedēs. ⁊ certū est hy/
postasim apparentē in vrina ab vtraq̄ posse dece
di. ¶ Ad 2ᵐ dr̄ ꝙ digestio debet̄ humori putrido.
et etiā nō putrenti q̄ de ꝓximo putrefaciēdus est.
Et ad auctoritatē Gal. videtur ꝙ digō facit cessa
re putredinē manēte sub̃a. s. humore nō corrupto
imo remanēte cū sua forma subali. Intelligit enī
Gal. de digōne per quā hūor ad benignū reducat̄
siue sit sub forma cāe añtis siue cōiuncte. Nā in il
lo q̄ nō est actu putridus facit cessare putredinē
futurā. sed in illo q̄ est actu putridus facit cessare
putredinē presentē illū ad benignū reducendo si
semiputridus sit. i. nō valde putridus. ¶ Ad rōnē
aūt in oppositū dr̄ ꝙ hūor putrid⁹ nō oz digeri di
gestione reducente ipm ad benignū. q2 hec redu/
ctio esset impossibilis. Nec etiā oz digeri digōne
ꝑparante ad euōnē qñ iā esset digest⁹. aut qñ esset
ita paucus aut tal̄r dispoīt⁹ vt breuissimo tpe fi/
niendus sit. sicut accidit in materijs febriū inter/
polatarū. Qñ aūt esset multus ⁊ nō in breui tpe fi
niendus sicut accidit in continuis in quibus tota
materia incipit putrere: tunc humor putridus di
geri oz. ⁊ hec est sentētia Gale. primo regiminis acu
torū super illo passu. ptisana ordenea.

Notatu dignū

Tertiū dubiū vtrū sint eadē digestiua cause añtis et cōiuncte
Pro cuius dubij decisione ꝑmittitur ꝙ digestiua
sunt cōtraria ei qḋ digerit̄. dātur enī digestiua ad
remouendū ea q̄ ꝓhibent ne hūor euacuet̄ aut ne
ad benignū reducat̄. Istorū aūt que ꝓhibēt ne hu
mor euacuetur aut ad benignū reducatur. quedā
sunt in quibus cōueniūt cā añs ⁊ cōiuncta: vt: pu
ta grossicies et viscositas tam in flegmate nō pu/
trente stante sub forma cause añcedētis in flegma
tica q̄ in flegmate putrente sub forma cause con/
iuncte eiudem et ratione istorum digestiua debēt
esse eadē: vt puta equaliter incisiua ⁊ subtiliatiua
Sed in quibus nō cōueniunt nō debent esse eadē
vt puta in caliditate. Nam flegma putridū est fa/
ctum calidum per putredinē. flegma aūt non pu/
tridum stans sub forma cause antecedentis est fri
gidum. digestiua itaq̄ flegmatis putridi deberet
esse minus calida q̄ digestiua flegmatis nō putri
di stantis sub forma cause antecedētis. Ex quo se
quitur ꝙ tempore quietis digestiua debēt esse ma
gis calida q̄ tempore paroxismi. vnde in flegma
tica tempore paroxismi dabimus sirupum aceto/
sum compositum de zuccaro. sed tempore quietis
oximel compositum. sunt enim equaliter incisiua
et subtiliatiua. sed oximel cōpositū calidius.

¶ Et digestio quidem in grossa est equa/
tio eius cū subtiliatione. in subtili est equa
tio eius cum ingrossatione.

¶ Positis duabus intentionibus generalibus. ꝓ
curatione febrium putridarum. quarū vna est cō
tra febrem et est infrigidatio et humectatio. Alia
contra humorem ⁊ diuiditur in digestionē et eua
cuationem. Digestionem accipiendo generaliter
vt est cōmunis tam digestiōi nociuum reducibilis
ad benignum q̄ digestioni nociui preparabi/
lis ad expulsionem: sicut Aui. hic accipit eam no/
tificans. Sed cum sint tres tantū vnam illarum
trium Auicen. describit reliquas omittens tanq̄
notas. est enim satis notum ꝙ infrigidatio et hu/
mectatio est inductio frigiditatis ⁊ humiditatis.
Similiter est manifestum ꝙ euacuatio est humo/
ris a corpore eductio. sed nō est bene notum quid
sit digestio de qua hic loquitur. ideo eā notificat
dicens: ꝙ digestio est equatio. i. reductio versus
equalitatem siue mediocritatē materie grosse cū
subtiliatione. et subtilis cum ingrossatione. am/
bo enim debēt ad medium reduci in grossitie et sub
tilitate: nō autem ad extrema. ¶ Pro cuius descri/
ptionis declaratione est primo sciendum ꝙ Aui.
intendit hic describere digōem in nociuo tā re/
ducibili ad benignum q̄ preparabili ad expulsio
nem. Si enim Auicen. describeret solum digestio
nem in nociuo preparantem ad expulsionem si/
cut opinatur Gentilis posset argui de insufficiē/
tia. ¶ Notandum scdo ꝙ hec descriptio nō est cō/
pleta sed nobis est hoc modo supplenda. Dige/
stio in nociuo est equatio idest versus mediocri/
tatem reductio materie nociue grosse cum subti/
liatione. subtilis cum ingrossatione. viscose cum
incisione. incise cum inuiscatione: necnon ſm om/
nem dispositionem manifestam cū acquisitione
proprietatis occulte: per quam fiat nature obe/
diens vt expellatur aut ad benignum reducatur.
¶ Pro cuius notitia sciēdum est: ꝙ digestio in no/
ciuo debet remouere qualscūq̄ dispositiones im
pedientes ipsius dispositionem ad euacuationē
aut benignum reductionem. Hec autem sunt gros
sicies superflua per quam fit vt nō sit nature cōue
niens neq̄ etiam facile possit expelli cum nō pos
sit per meatus angustos transire. Item per subti/
litatem superfluam est nature inconueniens: q2
in poris imbibitur non potest facile expelli. Item
viscositas facit ipsam nature inconuenientem et
etiam expulsioni vt si materia sit aspera facere
ipsam lenem ⁊ lubricam. Idem de reliquis dispo
sitionibus manifestis est iudicium. Proprietas au
tē occulta est addēda. Videmus enī in sinocha pē
dente a sanguine quantumcunq̄ temperato a na/
tura in pricipio non fieri crisim: sed post aliquos
dies: in quibus est sanguis factus secūdū oēs eius
dispositiones manifestas deterior: fieri crisim: qḋ
nō pōt esse nisi per acquisitionē alicuius ꝓprie/
tatis occulte per quam facile expulsioni obedit.
¶ Notandū etiā ꝙ finis p se intētus a virtute dige
rente nō est materie expulsio sed ipsi⁹ ad benignū
reductio

Galenus in li. de constitutio ne artis medi/ catiue. Lōc au tē est in his b scilicet qñ nō ē possibile sol ut egritudinē anteq̄ in egre dictibus ⁊ sup fluitatibus ap pareant signa digestionis si/ ue aures sema le habeāt: siue oculi: siue ali/ qua particula fuerit vlcerata. Et in summa dicendo diges stiōes velocita tem criseos in/ fallaciam sa/ natiuā signāt cruda vero ⁊ in digesta in ma/ las apostases conuersia acri/ sias: vel labo/ res: vel mortis vel eorum re/ uersiones.

reductio et nutriat.conatur eñi virtus digestiua q̄
est in mēbris radicalibus sibi assimilare materiā
in quā agit sicut est ꝓpriū vniuscuiusq3 agētis
ꝓpterea ipsam dealbat sicut videmus in sanie τ
yposarcā.dat eñi sibi dispositiones ꝓcedētes actū
nutricationis.Accidit aūt ꝙ preparet expulsioni
vel q: equat sua.vel q: acquirit ꝓprietatē p quā
fit conuenientius obiectū virtutis expulsiue l3 for/
te in mō substantie fiat inceptior expulsioni qua/
propter cū virtus nutritiua nō pōt ipsum assimi/
lare sicut intēdebat ipsa grauātē mēbra et eis no
cente:virtus expulsiua mouetur ad eius expulsio
nem cui facile obedit propter causas iam dictas
aut alteram earum.

Dubitatur vtrū digestio in fumatiuo p/
cedat ingrossando.nā de di/
gestione in nocttiuo iuxta iam dicta est satis ma/
nifestū ꝙ qñq3 ingrossando qñq3 subtiliando ꝓce
dit.Qō aūt digō in fumatiuo igrossando ꝓcedat
est snia Ari.4°.meteororū.¶ In cōtrariū aūt sunt
que quottidie apparēt.Nam digestio in piris fi/
cubus subtiliando procedit.subtiliora eñi fiunt
quanto digestiora.similiter cu3 sanguis in spūm
cōuertitur subtiliando ꝓcedit.¶ Pro noticia titu
li questiōis est sciendū ꝙ digestio accipit dupli.
quādoq3 p motu quo res digerit.qñq3 p comple
mento eius qō digestum est:τ vtriq3 diffinitio da
ta per Ari.cōgruit.In dubio tñ nr̄o digestio acci
pitur p motu quo res digerit.¶ Notandū scdō ꝙ
digestio apud Ari.quarto meteororū.sic describit
Digestio est pfectio in vnoq3 hūido a ꝓprio et na
turali calido ex oppositis passiuis.pfectio ponit
loco generis:τ significat idē qō cōplexio siue com
plemēnū in vnoq3 hūido.s.cōplexionali mixti.i.in
quo est ipsa cōplexio mixti postq̄ genitu3 est.aut
in quo futura est ipsa cōplexio mixti anteq̄ mixtū
genitū sit humidū pficit p actionē calidi natura/
lis ꝓprij illi mixto.q: intendentis formā illius et
cōplementū dispositionū eius.Nā si nondū geni/
tum sit mixtū intendit ipsius ꝓductionē.τ si geni
tum est intendit ipsius geniti cōseruationē et cō/
plementū dispositionū eius quib9 d3 pfici et cō/
seruari ex oppositis passiuis.vel fm aliā transla/
tionē ex 2iacentibus passiuis:τ in idē redit.adin/
uicē debite permixtis.s.hūido aqueo et aereo ex
vna parte.τ sicco terreo τ igneo ex alia pte q̄ sunt
elementa inuicē pmiscenda fm exigentia3 forme
mixti et cōplementi dispositionū eius que elemē
ta vt passiua debent adinuicē agere et pati.Per/
miscentur aūt debite per actionē calidi ꝓprij na/
turalis intendentis illius mixti esse τ pfectione3.

Sed contra sequitur ꝙ per actionē hu
ius caloris pmiscentis nō
intenditur nisi cōplexio media inter passiuas q̄li
tates cum ipsa elementa nō agāt nisi vt passiua.
¶ Scdō sequitur hanc digestionē nō reperiri nisi
in mixto ex alio mixto gñando.q: nō existe mixto
nō est cōplexio.τ sic nō est humidū cōplexionale.
¶ Ad primū d: ꝙ elemēta q̄ pmiscent debent ad
inuicē agere fm qualitates actiuas τ passiuas vt
resultet cōplexio media iter ambas cōtrarietates
ꝓpterea posset exponi ex oppositis passiuis.i.ex
elementis oppositis patientibus adinuicem fm
oēs qualitates.¶ Aliter d: ꝙ magis i diffinitiōe
expressit qualitates passiuas.q: id quod magis
manifestatur post digōnē est durities τ mollities
et similes que magis cōsurgūt ex qualitatib9 pas
siuis.tertio aliter d: ꝙ expressit qualitates passi/
uas τ nō actiuas.q: ille passiue sunt materia acti
uarū fm quarū ꝓportionē τ tēperamentū acqui/
ritur tēperamentū actiuarum fm plm.¶ Ad scdm
d:.ꝙ si volumus digestionē hic descriptā cōpete/
re digestioni cuiuscūq3 mixti tā ex mixtis q̄ ex ele/
mentis immediate gñandi itelligamus in vnoq3
humido.s.tā aqueo q̄ aereo ex oppositis passiuis
s3 sicco terreo τ igneo secū pmiscendis et nō sub
damus illā particula3 cōplexionali mixti.Vel si
vis eā addere sicut addit Alb.ma. dicamus ꝙ hū
dum aereum et aqueū pōt dici cōplexionale:non
q: sit subiectū cōplexiōis:sed q: est futuru3 ptiale
subiectū cōplexionis.nam ly complexionale non
solum dicit actum sed etiā aptitudinem.

His premissis ad dubiū respondet ꝙ
digestio i fumatiuo ali/
quando ꝓcedit ingrossando aliqñ subtiliādo.ali
qñ neq3 ingrossando:neq3 subtiliando. ¶ Primu3
manifestū est in hīs in quib9 humidū aqueū τ ae
reum pficitur p siccū terreū sibi aduenieñs sicut in
amigdalis auellanis τ similibus .aut in quib9 fit
separatio humidi aquei per digestionē sicut cū vi/
num cōuertitur in chilum τ humiditates scdē in
carnem et ossa.¶ Scdm est manifestū in quib9 cō
tra siccū terreū pficitur per hūidū aqueū τ aereū
sibi adueniens sicut in piris ficubus τ similib9 in
principio duris τ terreis.qō humidū attrahitur
a calore digerente tanq̄ conueniens ad pfectionē
et cōplementū eorū q̄ digerūtur.Similiter in qui
bus per digestionē excluduntur partes ter/ ee. sicut
cū panis vel caro cōuertitur in chilum et sanguis
in speritū.¶ Tertiū est manifestū in quib9 per di/
gestionem separatur tantū de partib9 terreis gros/
sis quantū de partibus aqueis et aereis.sicut cu3
sanguis cōuertitur in prima hūiditatē aut in lac
aut in sperma.sed tamen credā lac fm plurimum
esse sanguine subtilius.Itē sicut qñ ptisana 2uer
titur in chilū.Et similiter pōt esse qñ per digestio
nē tātū traheret ad id qō digerit de hūido aqueo
et aereo quantū attrahitur de sicco terreo.aut qñ
tantū excludatur de vno cōtrario quantū attrahi
tur de alio quorum exempla difficile est reperire.
¶ Scda cōclusio.ad intentionē Ari.qui vult ꝙ di/ Aristoteles.
gestio ꝓcedat ingrossando exclusa quacūq3 addi
tione aut separatione hūidi aquei aut aerei.τ sūr sic
ci terrei pter hūidi resolutionē q̄ fit p actionē calo
ris digerētis oīs digō i fumatiuo igrossādo ꝓce/
dit.pbat.q: p actionē calidi digerētis semp hūi/
dior ps dissoluitur.Vñ qō digerit cōtinuo efficit
terrestrius.¶ Correlariū.hūidū adequatū qō di/
geritur siue digō ꝓparet ad nouā formā mixti siue
cōpleat in mixto dispōnes sibi cōuenientes cōti/
nue ingrossat.¶ Et nota.vt supra dictū fuit ꝙ di
gestio de qua fuit q̄stio nr̄a accipit ꝓ motu quo
res digeritur.τ similiter pfectio siue cōpletio posi
ta p genere.p motu accipitur quo mediante res
pficit digeritur et cōplet.Vñ si querat que res sit
digestio.Rñr ꝙ est motus.Si vō digestio acipiat
p cōplemēto et integritate ei9 qō digestū est.Rñ/
detur ꝙ ē termin9 τ finis a calore naturali p mo/
tum intent9.τ illud est integritas et pfectio mixti
q̄ integrat ex cōplone ꝓpria duritie τ mollitie co
lore τ odore sapore τ silib9 necnō ꝓprietate τ for/
ma p q̄ mixtū h3 esse et est perfectū in specie sua.
¶ Et quādoq3 sunt cōtraria illa q̄ reqrit
feb.de infrigidatione.τ illud qō reqrit hu
mor de digestione et euacuatione et resolu
tione.Quandoq3 eñi est digestiuum et eua
cuatiuu3 calidū immo est fm plurimū ita.

¶ In hac parte tertia prime partis cōparat Aui. has intentiones adinuicem quo ad casum nostrū et hȝ tres partes. In prima ondit istarū intentionum cōtrarietatē: quarū altera debet febri. altera cause declarans in generali cui magis vacandum sit. in secūda parte ostendit harū conuenientiam in quadā re iuuante respectu vtriusq3. ⁊ est sirupus acetosus simplex. in tertia parte ostēdit in speciali q̄liter vtriq3 vacandū sit. scđa ibi. (Et multotiens). tertia ibi. (Et scias ꝙ quandoq3). ¶ Primā partē diuido in tres. In pria Aui. innuens cōtrarietatem inter duas intentiones quarū altera debetur febri altera humori: declarat q̄liter illud qđ cōuenit rōne humoris nocet rōne febris. In secūda parte ostendit in generali cui intentioni magis vacandū sit. In tertia pte declarat q̄liter illud qđ conuenit rōne febris nocet rōne humoris. et hoc inferens tria correlaria. scđa pars incipit ibi. (Et tunc op3). tertia ibi. (Et fortasse cōtrariu3). ¶ In prima parte dicit duo. primu3 ꝙ quandoq3 sunt cōtraria: illud qđ requirit febris de infrigidatione ⁊ illud qđ requirit humor de digestione euacuatione ⁊ resolutione. scđm dictū est ꝙ digestiuū et euacuatiuum aliquando: immo ſm plurimum est calidū. Unde hoc quod pfert rōne humoris digerendo ⁊ euacuando nocet ratione febris que curatur per frigida. primū dictū est manifestum.

De digestiuis.

Sed pro declaratione sciendi cadūt duo dubia. ¶ Primū vtrū digestiuum sit ſm plurimu3 calidum. ad partem negatiua3 primi dubij arguitur. qꝛ frequenter digestio materie est ingrossatio vt patuit ex diffinitione digestionis. hoc aūt fit a frigido. ¶ Item aqua frigida vt patebit inferius digerit materias calidas subtiles. Item feb. ſm plurimū sunt colerice. scđo de crisi. caplo sexto. ergo materia febriū digerēda ſm plin est colera que cū sit calida naturaliter ⁊ per putrefactione3 frigido digerēda est. ¶ Preterea plures febres accidūt tempore calido q̄ frigido in quibus op3 totū regimen rōne tpis ad frigidū declinare. ¶ Preterea plurime febres sunt pestilentiales in quibus pro digestiuis vtimur oxizachara sirupo de acetositate citri aqua frigida et similibus extinguentibus cor cōfortantibus et a maligna putredine preseruantibus. ¶ Preterea medici pro digestiuo in febribus vtuntur sirupo acetoso simplici. sirupo bisantino siru. acetoso cōposito. ⁊ aq̄ ordei endiuie que oīa ad frigidum declinant. et plures istis vtūtur in feb. ꝙ in oībus reliquis simul. In oppositū est hic Auicenna.

Triplex digestiuum.

Pro solutione premittit primo ꝙ digestiuū est triplex. qđdam est vis aīe et hec non est calida nec frigida: qđdam est calor naturalis quod est calidum ⁊ humidum siue per ipsum intelligamus spiritum siue complexionem naturalem. hec enim sunt instrumenta anime in quacunq3 operatione. Quoddam est virtus medicinarum siue medicine ipse q̄ gratia digestiōis adhibentur. et de hoc vltimo digestiuo est questio nostra. ¶ In hac parte dicit plus q̄ Comentator tertio tegni in cōmēto illius partis. Sed dicta quidem species alterationis. Et similiter sequentes eum quod digestio cause coniuncte scilicet humoris putridi que apud Ga. est alteratio faciens cessare putredinem manente substantia perficitur per frigida et sicca: tamen quia frigida ⁊ sicca opponuntur causis putrefacientibus que sunt caliditas ⁊ humiditas: cuius

Galenus.

signum qꝛ auster facit et conseruat putredinem q̄ est calidus ⁊ humidus. Econtra boreas frigidus et siccus prohibet eam. ¶ Preterea omne quod putrefit calefit et humectatur. quare frigidis ⁊ siccis auferenda et prohibenda est putrefactio. Huius viri et sequentium ipsum dicta sunt vera loquendo de digestione putridi vt putridum est: per quam debet ad benignum reduci. omne enim tale vt putridum est calidum et humidum respectu sue dispositiōis naturalis. quare cū cura fiat per contraria opus est per frigida et sicca vt lapsus corrigantur. et nō solum hoc verum est in humoribus putridis ad benignum reducendis: sed etia3 p ipsorum preseruatione a putredine. huiusmodi frigida et sicca adhibenda sunt. ¶ Auicenna tn̄ et medici nō curantes de reduplicatiuis dicūt digestiua esse vt plurimū calida. Nam multotiens humor putrefit ppter grossitiem ⁊ viscositatem: ⁊ propter opilationem phibentem ipsius euentationē. Et multotiens idē humor factus putridus ppter easdem causas nō pōt ad benignum reduci. quare multotiens opus est calefacientibus incidentibus subtiliantibus et aperientib⁹. hec necessaria sunt in hūore putrido aut nō putrido ad expulsionem preparando. Raro eñ contingit ꝙ humores putrentes etiā leui putredine ad benignū reducantur. Cū ergo diligens cōputatio facta fuerit oim digestiuorum quibus medici vtuntur tā pro hūoribus ad benignum reducēdis siue putridi sint siue nō putridi q̄ in humoribus ad expulsionē preparandis inueniemus esse plura digestiua calida q̄ frigida. Nam digestiua frigidorū humoru3 semper sunt calida: sed digestiua calidorum etiā ſm plurimū sunt calida cum ſm plurimū hūores calidi sint grossi aut viscosi aut opilationi coniūcti. raro eñ fiunt febres ex putredine colere naturalis. Sed plurime fiunt ex putredine colere citrine vitelline et colere minoris same. Similiter sanguis putrens raro peccat subtilitate: sed plurimū grossitie. ⁊ horum putredines sunt ſm plurimum opilationibus cōiuncte. ¶ Preterea humores siue sint cōiuncta causa febrium siue antecedens ſm plurimum preparātur ad expulsionem ⁊ raro ad benignum reducuntur. cuius signum qꝛ ſm plurimum post digestiones fit ipsorū euacuatio ab arte vel a natura: sed humorum euacuatio impeditur ſm plurimum ppter grossitie3 ⁊ viscositatem facientes ipsos figi ⁊ adherere: ⁊ impedientes transitum eorū per vias angustas sicut super extremitates venarum. ⁊ raro impediuntur ppter subtilitatem qua in membrorū porositatibus imbibātur. quare ſm plurimū necessaria sunt calida subtiliantia incidentia et aperientia. Et similiter q̄ ad benignū reducendi sunt frequēter ppter tales causas impediūtur: quare ⁊c. Nec obstat ꝙ inueniantur aliqua frigida aperitiua sicut aqua endiuie. ⁊ similia. Et aliqua frigida incisiua sicut acetum qđ adiuuat ad subtiliationē. qꝛ ista sunt leuiter aperiētia ⁊ subtiliantia q̄ vt plurimū nō sufficiunt: sed opus est fortioribus q̄ sunt calida. quare nō solū in causis anteceđtib⁹ febriū putridarū digerendis: sed etiā in cōiunctis. aut saltē oībus cōputatis tā aūtib⁹ q̄ cōiunctis siue ad benignū reducendis siue ad expulsionē pparandis digestiua ſm plurimum sunt calida. Et hoc voluit Auicen.

Ad rationes autem in contrarium conceditur ꝙ aliquādo digestio est ingrossatio que fit a frigido. ⁊ ꝙ aqua frigida est digestiua humoris calidi subtilis: sed vbi

humores

bumores subtiles taliter digerendi raro reperiū/
tur in comparatione ad bumores qui digerendi
sunt per subtiliationem. Sed ad Gale. secūdo de
crisi respondetur ꝙ quocunqȝ vnico bumore ca/
pto ſm speciem plures accidunt febres a colera
ꝙ ab alio bũore. ⁊ non solum boc est verū sed etiā
plures accidunt febres a colera ꝙ a reliquis bũo
ribus simul vt manifestum est bis qui diu versati
sunt in pratica. et bec fuit mens Gale. et qua ta/
men nō concluditur contra determinationem. qr
ille colere ſm plurimum sunt grosse. Unde febres
ſm plurimum occurrentes sunt tertiane nō pure
quarum materia subtiliatione indiget ⁊ ſm plu/
rimum sunt coniuncte opilationi quare ⁊c. ¶ Ad
rationem aliam conceditur ꝙ plures febres acci/
dūt tempore calido ꝙ frigido: cum quo tamē stat
ꝙ pendēt ab bumoribus grossis cum maxime ac
cidant in autūno. ¶ Ad quintaȝ conceditur pluri
mas esse febres pestilentiales in quibus ab ini/
tio vtimur aqua frigida et digerentibus frigidis
quantuncūqȝ ſm plurimum pendeant ab bumo/
ribus grossis. sed illud facimus coacte nō regula
riter. sed postea in processu procedimus cum sub/
tiliantibus et aperientibus cura regulari. ¶ Ad
vltimum conceditur ꝙ pluries sirupo vtimur ace/
toso simplici ⁊ composito et sirupo bisantino. qr
valent in materia calida et frigida et aperiūt opi
lationes. ¶ Sed nisi esset auctoritas Mesue dice
rem sirupum bisantinum et acetosum compositū
ad calidum declinare. Sed quicquid sit digerunt
maxime per calida ipsorum compositiones ingre
dientia que sunt subtiliantia aperientia et prouo
catiua. ¶ Ad rationem autem plusꝙ Cōmenta/
toris que videtur vniuersaliter concludere ꝙ dige
stiuum cause coniuncte est vniuersaliter frigidum
et siccum cum debeat opponi caliditati et bumi/
ditati eius quod putrefit. Respondetur ꝙ multo
tiens grossities et viscositas sunt causa putredi/
nis. et multotiens probibita transpiratio: que re/
mouende sunt per calida: et per frigida ⁊ sicca fo
uerentur et augerentur. vnde magis nocerent ꝙ
iuuarent corrumpendo caliditatem et bumidita
tem superfluam eius quod digeritur.

Secundum dubium verū euan
tia sint ſm
plurimum calida. Arguitur ꝙ non quia euantia
comprimēdo sunt ſm plurimū frigida sicut mira
bolani citonia et similia. ⁊ euacuantia leniendo
sunt frigida sicut viole. ⁊ aliquando sunt circa tē/
peramentum sicut manna cassia. Et euacuantia
labificando sunt frigida sicut pruna. ⁊ euacuan/
tia eligendo quedam sunt frigida sicut rose mira
bolani. Item euacuantia per vomitum sunt frigi
da sicut acetum et aqua ordei simul mixta. Simili
ter euacuantia per vrinam sicut semina cōmunia
Item euacuantia per sudores sicut aqua ordei cū
pauco vino. ¶ In oppositum est Auic.

Pro solutione notandum ꝙ euacuā
tia sunt sexcuplicia q̄
dam euacuant per secessum quedam per vomitū
quedam per vrinam. quedam per sudorem. que/
dam aperiendo orificia venarum apertione san/
guinem manare faciente. quedam euacuant mem
bra particularia per ductus et vias sibi proprias
sicut cerebrum per nares et colatorium. pulmonē
per cānam eius matricem per collum eius. ¶ Eua
cuantia autem per secessum. quedam euacuāt cō
primendo idest constringendo intestina in parte
superiori ita vt per constrictionem fiat expressio

Quot modis fit solutio.

obiecti expellendi ad inferiora. et ex boc genere
sunt mirabolani: licet etiam euacuent eligendo.
Item citonia pira: ⁊ similia stiptica post alium et
bum sumpta. ¶ Et quedam euacuant labifican/
do sicut pruna idest applanando superficiem mē
bri: idest intestinorum per que fit expulsio: ita vt su
perficies ipsorum fiat plana nō aspera et inequa
lis vt obiectum expellendum lubrificet per ipsas
¶ Quedam euacuant leniendo idest bumectando
et mollificando obiectum expellendum sicut vio/
le manna et cassia. Euacuare autem lubricando
credo ꝙ sit idem quod euacuare labificādo vt vo/
cabulum sonat aut si differt credo quod simul com
prebendat euacuationem labificatiuam et leniti
uam sicut euacuatio facta per oleum et iura pin/
guia que simul obiectum mollificant et superfi/
ciem applanant. ¶ Quedam autem euacuant eli
gendo: idest determinatum bumorem per suam
proprietatem ad se attrabendo. ¶ Et bec sunt du
plicia. quedam fortia dicta exoluentia: ⁊ bec vni/
uersaliter sunt calida. quedaȝ sunt debilia que di
cuntur solutiua benedicta. ¶ Et borum quedam
sunt calida sicut reubarbarum aloes: ⁊ similia. q̄/
dam sunt frigida sicut mirabolani viole rose. ⁊ si/
milia. licet forte buiusmodi secūdum partem ſm
quam eligunt sint calida. ¶ Ordinauit nanqȝ na/
tura vt proprietati specifice attrabenti coniunge
retur qualitas prima attractiua scȝ caliditas vt
per eam iuuaretur. quapropter comprebēdimus
violis: et ꝓprie siccis amaritudinem quandam
significanteȝ caliditatem qua sua proprietas spe
cifica iuuatur in attrabendo boc. ¶ Quedam eua
cuantia per secessum euacuant dissoluendo sicut
piper. quedam abstergendo vt mel: quedam pun/
gendo et stimulando sicut acetum et similia acu/
ta. quapropter. 16ª. tertij. inuenies quedā antido
ta solutiua in quibus nullum est solutiuum scdm
aliquem quatuor modorum suprascriptorum.
Multa tamē reperiūtur solutiua que multis mo
dis ex suprascriptis possunt euacuare sicut mira/
bolani qui euacuant comprimendo et eligen/
do: sicut pruna et tamarindi qui euacuāt labifi/
cando et eligendo. et māna et cassia leniendo et
eligendo. Succus autem granati acris et granati
dulcis expressus cum cortice interiori quātitatis
quatuor. ℥. cuȝ duabus. ℥. zuccari euacuant abster
gendo per zucca. leniendo per succum granati
dulcis. incidendo pungendo stimulando per suc/
cū granati acris et cōprimendo ꝓ stipticitatē suā

Sed respondendo ad quesitum
dico ꝙ solu/
tiua exoluentia sunt vniuersaliter calida. Soluen
tia benedicta quedam calida: quedam frigida.
Soluenda cōprimendo sunt ſm plurimū frigida
Solutiua leniendo sunt bumida. quandoqȝ frigi
da. quandoqȝ calida. quandoqȝ temperata. Solu
tiua labificando. quandoqȝ frigida. quandoqȝ ca
lida. Euacuantia autem dissoluendo abstergen/
do pungēdo et stimulando sunt ſm plurimū cali/
da. Euacuantia autem per vomitū leuia quedam
sunt frigida sicut semē atriplicis et aqua tepida
cum pauco aceti. quedam sunt calida sicut flos ge
nestre agaricus. Fortia autem vomitiua sunt vni
uersaliter calida sicut succus rapbani granū re/
gum siue catapucia. Elleborus autem est vltimus
et bec vomitiua quandoqȝ prouocant per quali/
tates manifestas vt puta pungendo stimulan/
do et in stomacbo leuigando. Quedam per pro/
prietates occultas eligendo proprios bumo/

De solutionib⁹ et spēbus solutiuorum nota/tu dignum.

res s͠m naturam vomitiui. euacuantia autem per vrinã quedã euacuãt per proprietates humores eligen do sicut assarũ eligens coleram ⁊ flegma. Quedã a proprietate petunt vias vrine licet non eligant humores determinatos sicut cantarides. quare tanta est vis vt etiam exterius applicitis prouo cent vrinam et quandoq; excoriant vias vrine et proprie vesicam ita vt ex ea sanguis emanet. et he omnes sunt calide. Quedam euacuant per quali tates manifestas. et hec sunt duplicia. quedam ꝓ uocant vrinam sua aquositate lauãte sicut aqua cucurbite melonis ⁊ angurie et hec sunt frigida. Quedam sunt diuretica idest prouocantia vrinaꝫ dissoluendo humiditates in humiditatem aquo sam sicut apium radices sparagi et similia. et hec sunt calida. Sed dubium est de seminibus com munibus frigidis quomodo prouocant vrinam. Aliqui credunt hoc esse ex humiditate aquosa in ipsis dedicta. Aliqui credunt hoc esse propter ca liditatem aliquam in ipsis existentem. Aliqui di cunt hoc esse a proprietate et forte omnia hec si mul concurrunt. hec autem frigida sunt. Euacuã tia autem per sudorẽ quedaꝫ sunt leuia sicut aqua ordei cum pauco vini subtilis. et hec sunt frigida. Quedam sunt prouocantia sudorem dissoluen do humiditates in vaporem grossum. et hec sunt calida et calidiora q̃ prouocantia vrinam preter cantarides. opus enim est maiori caliditate ad dissoluendum humiditatem in vaporem grossum q̃ ad subtiliãdum humiditates grossas in aquosi tatem. Et medicamen de assa est de fortiter pro uocantibus sudorem. Euacuantia autem aperiẽ do extremitates venarum apertione sanguinem manare faciente. quedam faciunt hoc a proprie tate sicut aloes necnõ multe ex medicinis exoluẽ tibus. quedam faciunt illud per qualitates mani festas sicut omnia aperitiua. ⁊ manifestum est hec omnia esse notabiliter calida. Euacuantia autem membra particularia sicut cerebrum pulmonem et matricem omnia hec s͠m plurimum sunt calida

Conclusiones de natura solutiuorum valde notande.

¶ Ex quibus tandem concluditur responsio ad quesitum per has conclusiones. Prima conclusio. Euacuantia autem de entibus mundi per quan cunq; viam ex iam dictis plura sunt calida q̃ frigida. hec cõclusio patet ex suprascriptis. ¶ Se cũda cõclusio. euacuantia quibus vtimur pro cu ratione febrium putridarum sunt s͠m plurimum calida. probatur. nam electiue euacuantia mate rias proprias febris per secessum quibus vtimur sunt s͠m plurimum calida. euacuantia autem ma terias communes aliquando sunt calida. Simili ter euacuantia per alias vias quibus vtimur s͠m plurimum sunt calida: vt patet discurrendo per singula. Et ex his facilis est responsio ad ratiões adductas ante oppositum.

¶ Et tunc oportet vt obseruetur magis ti morosa de vna duarum.

¶ In hac parte Auicen. ostendit in generali que harum duarum intentionum cum adinuicem con trariantur sit obseruanda dicens: q; oportet vt ob seruetur magis timorosa de vna duarum rerum id est duarum intentionum adinuicem contraria rum. Illa autem dicitur magis timorosa que si omitatur maius imminet periculum. ergo si intẽ tio ad febrem sit magis timorosa obseruabimus illam et procedemus cum infrigidantibus et ex tinguẽtibus non neglecto tamen humore. Si ve ro intentio ad humorem sit magis timorosa dige rentes euacuabimus nõ negligendo febrem. Et hanc sententiam vult Auicenna quarta primi vl timo capitulo.

¶ Et fortasse contrariũ est illud quod con uenit febri de infrigidatione cum eis que sunt sicut melones indi: et reliqua olera ei quod conuenit materiei de minoratione.

¶ In parte presenti Auicen declarat q; aliquãdo illud quod conuenit ratione febris nocet ratione humoris. secũdo infert tria correlaria. secũda ibi (Quare.) ¶ De prima parte dicit. q; fortasse. id est aliquando illud quod conuenit febri de infri gidatione cum eis que sunt sicut melones indi et reliqua olera contrariantur illi quod requirit hu mor de digestione euacuatione et resolutione.

¶ Quare ꝓhibet illud dare ea in potu nisi vbi nõ est materia. et omnino solicitudo sit vt postponatur aqua fructuũ vsq; ad heb domadam. ⁊ sit contentus aqua ordei. Et omnes fructus nocent febricitantibus cuꝫ ebulitiõe sua ⁊ corruptiõe sua ĩ stomacho.

¶ In presenti parte infert tria correlaria. ¶ Pri mum q; illud: scilicet conferre febri et nocere hu mori prohibet ea scilicet melones indos et reli qua olera et aquam eorum dari in potu nisi vbi non est materia idest nisi in febribus immateriali bus sicut est ethica et effimera. ¶ Secundum cor relariũ q; omnino solicitudo sit idest medicus sit sollicitus q; hec aqua fructuum scilicet melonis indi ⁊ reliquorum similium sicut cucumeris citrul li et similium fructuum facile putrescibiliũ post ponanẽ vsq; ad hebdomadam in febribus putri dis et interim sit contentus aqua ordei. ¶ Tertiũ correlarium. omnes fructus nocent febricitanti scilicet febre putrida cum ebulitione sua et corru ptione sua in stomacho. ¶ Nota primo. q; melo

Tria correla ria.

Quid melo in dus.

indus melo magnus viridis: cucumer sarraceni cus. hualba anguria idem significant. Et apud Serapionem auctoritate Rasis. est fortis hume ctationis et extinctionis. et conuenit in febribus adurentibus ⁊ est frigidior aliis speciebus melo num. Cucumer vero aliter dictum chiar est dure

De cucumere.

digestionis generans chimum malum paratum corruptioni siue corrumpi et fieri materiam fe brium putridarum. quanuis melo sit citius corru ptibilis et frigidus et humidus in secũdo. et hoc est illud quod vocatur cucumer in Lombardia et in marchia triuisana et mollificat ventrem ⁊ pro uocat vrinam. Citrullus autem aliter dictus ga che est frigidior cucumere et generat chimum vi scosum et humores crudos in venis et accidũt ex vsu eius febres antique male. nec prouocat vrinã sicut melo: ⁊ nocet stomacho. aqua cucumeris et citrulli confert inflammationi febrium ⁊ sedat si tim et laxat ventrem laxatione bona et sine nocu mento aliquo: ⁊ debet bulliri cum zuccaro albo. dosis cuiuscunq; eorum est ab. ℥. iiij. vsq; ad. vi. non oportet tamen vt detur habenti naturam du ram ad mouendum quia non laxaret. ¶ Credo q; citrullus minor sit cucumere. Melo aliter di

De citrullo.

ctus bathecca apud Serapionem cuius substan tia dum est maturus est subtilis et non perfecte

Serapio.

maturi substãtia est grossa infrigidat ⁊ humectat in secundo gradu. et secunda virtus abstergit et incidit. sed tertia prouocat vrinã. ¶ Credo q; apõ

Bathecca.

Aui. bathecca sit termin9 cõis ad pluresspẽs melo nũ. dicit eñi q; melo est melioris hũoris q̃ reliquè bathecce

barbece. Concordat sic cum Serapione in virtutibus eius. Pepo aūt est melo, sed d: pepo quasi pepasim passus. Et Symon Januēsis nō discrepat ab Auicenna, nec Serapione. dicit enim sic. Dulla arabice melo magnus viridis. barbeca arabice melo magn⁹ viridis q̄ anguria a q̄busdā vocatur vel alius melo q̄l apꝛecuneti vocatur sic locutus est enim sub disiunctione. ¶ Ego tamen credo ꝙ pepo siue melo bene conditionatus parū transcendat pꝛimum gradum pꝛopter bonitatē sue dulcedis. Et q: Aui. in ca° v°. de q̄rtana cōparās ipm lactuce inuit ipm esse min⁹ frigidū lactuca, cum tamen lactuca secūdo canone sit frigida in secūdo. Est tamen multum pꝛouocans vrinam cum nō concedat ipsum in quartana ꝓpter vehementiam pꝛouocationis ꝑ ducendis ad ingrossationem sanguinis.

Cucurbita. ¶ Cucurbita autem frigida et humida in secūdo pauci et boni nutrimenti ⁊ velocis digestionis si nō corrumpitur in stomacho et cōfert febꝛibus colericis. ¶ Melongena apud Auicen. scdo canone capitulo ꝓpꝛio, est calida et sicca in secūdo: licet apud quosdam sit frigida generat humores melācolicos pꝛeparātes ad egritudines melancolicas. recens tamē est minus mala antiqua. Cum ergo hic dicat Auic. melonem indum ⁊ reliqua olera cōuenire ratione febꝛis intelligit de oibus preterq̄ de melōgena. Nocent aūt ratione humoris cum neruos infrigident et humectent ⁊ ꝓhibeant resolutionem et generent chimos malos putrescibiles. Cucurbita tamē est minus mala ceteris: immo optime confert in febꝛibus colericis. ⁊ ꝓpꝛie si debite coquat̄ ⁊ ꝑparet̄. ¶ Notandum scdo. ꝙ hoc vocabulum holus est latius apud araben q̄ apud nos. Naȝ apud nos solum herbas significat sed apud Arabes significat herbas ⁊ etiam fructus: qui nō nascūtur ex plāta lignea sicut illi de quibus sermo pꝛecessit.

Dubitatur vtrum aqua fructuuȝ debeat postponi vsq̄ ad hebdomadam. Pꝛo solutione huius notandum aquam fructuum et cuiuscūq̄ alteri⁹ rei tria apud medicos significare. Quandoq̄ enī significat succū. quandoq̄ aquam decoctionis. quandoq̄ aquam distillationis. Et de his tribus modis est sermo in textu pꝛesenti. ¶ Notandum secundo tres apud medicos reperiri aquas fructuum differentes ſm diuersitates eoꝛum ex quibus fiunt. Pꝛima est aqua decoctionis quorundam fructuum solutiuoꝛum sicut pꝛunoꝛum tamarindoꝛum iujubarum sebesten cum quibus ad bullendum aliquando adduntur viole. ⁊ cum hoꝛum decoctione aliquando cassia vel manna distemperatur. Et hec aqua fructuum multotiens datur in pꝛincipio febꝛiū ante hebdomadam ad infrigidandum lenendum ventrem. et quandoq̄ ad minoꝛandum materias pꝛopꝛias et sunt eius varie descriptiones apud auctoꝛes ſm diuersarum febꝛium exigentiam. Et Mesue ponit distinctione septima descriptionem aque fructuum et multas alias decoctiones ⁊ infusiones. et de hac aqua fructuū nō intelligit hic Aui. ¶ Secūda aqua fructuum est succus quorundam fructuum acetosoꝛum sicut granatoꝛum limonuȝ citrulloꝛum acetositas citri. ⁊ hec multotiens datur in pꝛincipio febꝛium ante hebdomadam ad extinctionem caliditatis exp̄ꝛohibendam malignam putredinem aut ipsius additionem ⁊ coꝛdis confoꝛtationem ſm ꝙ multotiens est necessarium in pestilētialibus. ⁊ de hac nō est hic sermo. ¶ Tertia aqua fructuum est aqua decoctiōis aut expressionis aut distillationis fructuum superius memoꝛatoꝛum sicut angurie melonis cucumeris citrulli cucurbite. His adde aquam pomoꝛum piroꝛum persicoꝛum: et similium facile putrescibilium que aqua non est lenitiua sicut pꝛima licet sit pꝛouocatiua, nec pꝛohibet putredinem. sicut secunda: immo potius est parata ad inducendum aut augendum putredinem de hac est sermo in textu. Et pꝛohibetur ante septimum quousq̄ materia sit manifeste digesta ⁊ multum minoꝛata. tūc enim minoꝛa potest facere nocumenta.

Sed contra quia Haltabassi pꝛīcipio tertiane concedit aquam angurie. Idem facit Auerroys septimo colliget. ¶ Amplius Auicenna in regimine acutoꝛum. dat aquam cucurbite cucumeris et melonis gratia extinctionis caloris putredinalis sed necessitas extinctionis potest esse ante digestionem. ¶ Amplius Auicen. multotiens laudat melonem cucumerē et cucubitam in tertiana nō determinando tempus digestionis. ¶ Amplius Auicen. in cura sincopalis minute dat panem in aqua fructuum et videtur ꝙ intelligat de aqua melonum: ⁊ similium: necnon piroꝛum et pomoꝛum: quod apparet. nō enim intelligit ꝙ panis detur cum aqua in qua sit cassia ⁊ huiusmodi solutiua: nec cum aqua granatoꝛum aranceoꝛum. ⁊ similium. quia statim de his dixerat in isto capitulo. ¶ Amplius cassius felix in causone vtitur succo cucurbite. ¶ Preterea si aqua huiusmodi disponit ad putredinem non debet concedi ante hebdomadam nec post hebdomadam.

Halyabas.

De aqua angurie.

Pro solutione hoꝛum sciendū q̄ aq̄ angurie cucumeris et similium facile putrescibiliūȝ ex parte iuuat in febꝛibus putridis extinguendo caliditatem febꝛilem propterea dixit ꝙ melones indi et reliqua olera conueniunt febꝛi infrigidando et similiter eoꝛum aqua. Ex parte autem nocet. quia aqua huiusmodi et similiter fructus ipsi ex quibus fit sunt parati coꝛruptioni pꝛopter humidumaqueū aptum ebullitioni ⁊ putrefactioni. et quia a pꝛopꝛietate quasi generant materias malignas vt intelligitur a doctoꝛibus arabib⁹ omnib⁹. vnde hec aqua est apta multum nocere ratione humoꝛis. Uerum si detur post hebdomadam idest apparentibus signis manifeste digestionis et materia minoꝛata est apta minus nocere cum virtus magis dominetur materiei nec sinit in eam malignam pꝛocedere putredinem. verum ſm diuersitates febꝛiū putridarum est apta magis aut minus nocere et iuuare. In flegmaticis quidem nullo modo conuenit. quia ratione febꝛis non est pꝛopoꝛtionatū infrigidans: immo nimium excedens et ratione humoꝛis. vt manifestum est apta maxime nocere nisi foꝛte esset causon a flegmate salso. ¶ In melancolicis autem similiter ratiōe febꝛis est nimis excessiuum infrigidans. et ratione humoꝛis non conuenit quia nimis ingrossat et facit ineptum euacuationi. et foꝛte superflue pꝛouocando nocet vt voluit Auicenna in capitulo de quartana loquens de melone dulci qui minus ceteris fructibus de quibus supꝛa infrigidat. ¶ Uerum in quartana continua pendente a melancolia genita per adustionem colere foꝛtasse posset concedi aut saltē minus noceret q̄ in reliquis quartanis. ¶ Sȝ in sanguinea esset ꝓpoꝛtionatū infrigidās sed foꝛte noceret supflue hūectādo: sȝ rōne hūoꝛis s. sanguis putrētis est apta multū obesse ⁊ paruȝ

prodesse:s; in febribus colericis ⁊ proprie pendētibus a materia subtili est apta multū ꝓdesse. tū ratione febris tum ratione humoris. Propterea in his auctores quidam sicut Alsabau Auerroys.

Auerroys.

Aui. in caplo de tertiana. cōcesserunt eam a principio estimantes ipsam plus iuuare q̄ nocere. sed in colericis pendentibus a colera grossa est meliꝰ expectare digestionem et aliqualem minorationē In colericis itaq̄ a colera subtili ab initio cōcessa posset magis iuuare q̄ nocere. Sed ī colericis a colera grossa ab initio magis noceret q̄ iuuaret. Sed post hebdomadam ad intellectum datū est apta magis iuuare q̄ nocere. In reliquis autē putridis est ante hebdomadam et post apta multum nocere et parum ꝓdesse. minus tamē noceret in causone a flegmate salso. ⁊ in quartana continua a melancolia genita per adustionem colere. sed in pestilentialibꝰ est multomagis apta obesse q̄ ꝓdesse cū in eis semꝑ oporteat tueri cor ⁊ defendere a maligna putredine. quod magis facit aqua fructuum acetosorum. In effimeris autem est apta conferre. In ethicis infrigidando ⁊ humectando confert. verum superflue ꝓuocando noceret. Uerum aqua ordei est conuenientior q̄ aqua huiusmodi. cōuenit enim ratione humoris et ratione febris. Propterea dixit Auicē. Sis contentꝰ aqua ordei et postponatur aqua fructuum. ¶ Uerum in febribus ardentibus fortasse nō esset in ea sufficiēs infrigidatio ⁊ humectatio sicut in aqua angurie et cucurbite. ¶ Sed hic cōsiderandū quādo cogit te necessitas ad vsū hmōi aque fructuū medicus debet eius maliciam corrigere cū decoctione que fiet hoc modo. Inuoluimus angurias aut cucurbitam in pasta ⁊ ponimus in furno. ⁊ qñ pasta exterius apposita erit decocta confidimus q̄ aqua intrinseca angurie aut cucurbite erit decocta ⁊ tunc remota pasta perforamus cucurbitā aut angurā ac si esset veges et extrahimus aquā quam volumus: et postea claudimus cū spina et haurimus de ea fm opportunitatem. verum non est ita gustui delectabilis saltem aqua angurie sicut succus eius ore expressus. Et ex his pꝫ responsio ad rationes ꝓbantes aquam hmōi competere in ꝓncipio. ⁊ ad vltimam rationem probantē ipsam conuenire post hebdomadam.

Dubitatur pro declaratione tertij correlarij. vtrū omnes fructus noceant cum ebulitione sua et corruptiōe sua in stomacho.

An omnes fructꝰ noceāt sua ebulitione.

¶ Arguitur q̄ nō. primo q: granata acetosa et pruna damascena: acetositas citri ⁊ limōis recentis ⁊ arācei ꝓhibent ebulitionē ⁊ corruptionem in stomacho et reprimunt coleram; quod non facerent si ebulirent ⁊ corrumperentur in stomacho. ergo nō nocent febricitanti. tenet cōsequentia. ⁊ assumptum est Aui. et reliquorum auctorum in capitulis ꝓprijs. ¶ Et cōfirmatur. q: ab omnibus auctoribus ⁊ ex cōmuni vsu practicantiū conceduntur in febribus pestilentialibꝰ ad extinctionem caloris febris ⁊ prohibitionem maligne putredinis. ¶ Amplius in capitulo de cura tertiane vult Aui. q̄ quando est necessaria subtiliatio regiminis detur in potu aqua granatorū et aqua melonis indi. constat autem q̄ subtiliatio est necessaria in statu quando est maxima ebulitio. ergo videtur q̄ isti fructꝰ nō sint apti ebulire. ¶ Amplius dicit Auic. q̄ melo indus est vehementis iuuamēti in tertiana et q̄ fortasse nō nocet nisi parum. ⁊ similiter de succo limonis nō saliti ⁊ de succo acetositatis citri. ¶ Preterea in febribus multe inflāmationis sicut est causon tertiana ab omnibꝰ auctoribus hi fructus cōceduntur. Et dicunt de melone indo q̄ ē maximi iuuamēti. Naȝ cū hoc q̄ soluit ⁊ ꝓuocat et frangit vehementiam caloris ⁊ facit sudare fortasse nō nocet nisi parum. ¶ Preterea medici moderni ꝯcedūt febricitātibꝰ poma ⁊ pira cocta. et aliquando concedūt amigdalas pineas ⁊ pistica.

Pro solutione huius dubij premittēdum q̄ aliqui fructus sunt opēri. i. multū hūidi siue succi: sicut vue ficus pepones angurie cucurbite poma pira cerasa persica: ⁊ similia. Quidam sunt pauci succi sicut auellane castanee pinee nuces amigdale fistica: ⁊ similes. Sed de primis fructibus multi succi prius dubiū expediemus. deinde de fructibus pauci succi.

Pro declaratione primi premittātur quedam ꝓpositiones.

Propositiōes notande.

¶ Prima omnes fructus multi succi habent aliquam partem sui humidi aptam ebulire ⁊ in stomacho corrumpi. ¶ Secūda ꝓpositio. Nō omnes fructus multi succi equaliter participant de hoc humido apto ebulitioni ⁊ corruptioni: immo quidam multum de ipso participāt sicut vue ficus ⁊ alia suprascripta. Quidam parū sicut granata ⁊ ꝓprie muza: et acetosa acetositas citri arācei limonis pruna damascena: ⁊ similes. ¶ Tertia ꝓpositio. multum participantes de humido putrescibili quidā sunt debilis complexionis quorū aquositas per primam digestionem separatur a parte in sanguinem cōuertendā sicut ficus ⁊ vue. hinc est q̄ tales lubricant ventrem. Quidam sunt fortis complexionis quorum humiditas nō separatur a sanguine nec a parte in sanguinem cōuertenda. nec per primam digestionem nec per secūdam sicut pira poma persica et similia. ⁊ isti cum comeduntur neq̄ leniunt ventrem neq̄ prouocāt vrinam. ⁊ istorum humiditas remanet in sanguine qui sanguis facile putret. quia calor naturalis nō potest sufficienter suum humidum regulare. ¶ Quidam autem sunt complexionis medie ⁊ horum humiditas non separatur a parte in sanguinem conuertēda per primā digestionem propterea nō lubricat ventrem sed bene separatur per digestionem secundam propterea prouocant vrinam sicut pepones angurie: et similes. Complexio autem ista fortis debilis et media ita etiā potest reperiri in parum participantibus de hoc humido putrescibili sicut in multum participantibus de eo. ¶ Quarta propositio. in multis fructibus preter partem ebulitioni et corruptioni paratam inuenitur pars infrigidatiua que in stomacho prohibet ebulitionem malam et corruptionem. et que ad venas tracta infrigidat sanguinem in venis et reprimit calorem. Et istorum quidam habent talem partem multum resistentem putrefactioni sicut granata et alia acetosa de quibus supra sicut acetositas citri limonis arancei prunorum damascenorum: et similium. Quidam habent talem partem non multum resistentem sicut poma pira cerasa: ⁊ similia. ¶ Ex quo infertur q̄ in multis fructibus reperitur virtus reprimens ebulitionem dominans supra virtutem ebulire facientem. ⁊ prohibitio maior putredinis q̄ aptitudo ad putrefactionē. ⁊ in aliquibꝰ ecōtra

His ita premissis respondeamus ad quesitū per infrascriptas conclusiones.

Conclusiones in materia fructuū valde notande.

¶ Prima. omnes fructus et ꝓprie opēri nocent febricitantibus febribus putridis

bus putridis cū ebulitione sua et corruptione sua
in stomacho: et quādoq̄ in alijs membris. Ista cō
clusio patet ex prima propositione: et hec est respō
sua ad dubium. ¶ Secunda conclusio. fructus ma
gis participātes humido ebulitioni et corruptio
ni parato magis vitandi sunt in febribus putri
dis: et econtra qui minus participant liberius cō
cedi possunt. horum autem exempla patent ex su
prascriptis. ¶ Tertia conclusio. fructus debilis et
medie complexionis liberius concedi possunt quā
fructus fortis cōplexionis ceteris paribus. Pro
batur. nam in primis humiditas putrescibilis se
paratur a sanguine et a parte in sanguinem cōuer
tenda per primam aut secundam digestionem: in
alijs autem minime. Quapropter ex ipsis genera
tur sanguis maxime putrescibilis. ¶ Preterea in
his est apta fieri ebulitio et corruptio in prima se
cunda et tertia digestione magis quā in alijs. ho
rum exempla superius posita sunt. ¶ Quarta con
clusio. fructus in quibus reperitur humidū multū
resistens ebulitioni et corruptioni: cum hoc tamē
est de humido ebulitioni et corruptioni parato: li
berius ceteris in febribus putridis concedi pos
sunt sicut granata acetositas citri limonis et simi
les. Et econtra opposito modo se habentes ma
gis prohibendi sunt in febribus putridis sicut po
ma pira persica: et similia. In primis enim domi
natur virtus resistens ebulitioni et corruptioni su
pra virtutem parantem ebulitionem et corruptio
nem: in alijs autem econtra. ¶ Quinta conclusio.
hi fructus multū ebulitioni et corruptioni parati
multum per decoctionem corriguntur sicut poma
pira et persica. Unde in febribus putridis magis cō
cedi possunt quā ipsa cruda propterea persica co
cta conceduntur aliquando in quartanis et poma
De succis ad cocta in colericis. ¶ Similiter dicitur de succis ad
solē inspissatis. solem vel per decoctionē inspissatis. eorum enim
humidum putrescibile euaporat. Et similiter de
uuis et ficubus soli solatis: aut in furno coctis. Ue
rum ista poma et pira cocta similiter vue subsola
te: et similia conceduntur multotiēs gratia restau
rationis appetitus magis quā gratia febris. Et
huiusmodi poma pira et citonia cum conceduntur
tur ratione appetitus et vt minus sint putrescibi
lia debent assari. Si vero queris eorum maiorem
infrigidationem et humectationē in febribus po
tius elixentur. De pomis tamen dicit Auerrois
Auerroys. quinto colliget autoritate Auēzoar q̄ sunt pessi
Auenzoar. ma generantia ventositates in digestione tertia
que difficulter dissoluūtur. Et Rabi Moyses se
Rabi moyses. cunda particula afforismorū autoritate filij zoar
Malū sui odore corroborat cor et cerebrū: et eius
odor est vtilis prisiciset melancolicis: sed cibatio
eius est peior omni cibatione fructuū: quia sui pro
prietate generat ventositatem in neruo et lacerto
que non nisi cum difficultate dissoluitur: propter
ea non ex leui causa in putridis concedenda sunt
neq̄ cruda neq̄ cocta et non concedantur in mul
ta quantitate. Pira tamen et citonia vbi cum febre
coniungeretur fluxus ventris concedantur ratio
ne fluxus non ratione febris. Similiter ad sisten
dum vomitum Et hec sufficiant de fructibus opi
ris de quibus maxime in parte presenti intellexit
Aui. ¶ Sꝫ de fructibus pauci succi nūc agendum
est sicut sunt castanee auellane amigdale pinee
nuces pbistica. hi quidem fructus in comparatio
ne ad optros habent parum de humido ebulitio
ni et corruptioni parato. Nocent tamen commu
niter in febribus putridis. ¶ Castanea nocet quia
stiptica opilatiua difficilis digestionis. ¶ Auella
ne calide sunt nullo modo comedēde in febribus
acutis. Sed aliqualiter torrefacte cōmuniter ab ip
sis medicis conceduntur in confortatione epatis
frigidi. ¶ Sed amigdale sunt temperate in acti
uis declinantes ad humidū difficilioris digestio
nis quā nuces. Quapropter si volumus eas con
cedere mundande sunt cum aqua calida a cortice
exteriori. Et terende sunt forti contritione et in fer
culis ponende. sunt enim gustui delectabiles.
¶ Pinee declinantes ad calidum et humidum sa
tis nutriunt et pulmonem mundificant a sanie: sꝫ
ante exhibitionem preparande sunt quater ipsas
lauando cum aqua calida et quater ipsas exic
cando: et hoc modo preparate conueniunt ptisi
cis et febricitantibus in quibus est necessarium
mundificare pulmonem. ¶ Phistica calida in fine
secundi declinantia ad humidum multum valent
in confortatione epatis et stomachi frigidi: et ape
riunt opilationes. conceduntur ergo in febribus
flegmaticis et melancolicis et propterea iam dige
sta et minorata materia quando esset opus cōfor
tatione stomachi et epatis. ¶ In nuce nullum in
uenio iuuamentum in febribus. est enim notabi
liter calida scdm aliquos in pricipio tertij. est ma
la stomacho difficilis digestionis mali chimi cō
uertibilis ad coleram.

Ad rationes

in oppositum. ¶ Ad pri
mam dico q̄ granata ace
tositas citri: et similia: licet habeāt aliquid humi
di ebulibilis: et corruptioni parati: conceduntur
tamen in febribus acutis cum magis iuuent per
partem frigidam resistentē putredini quā noceāt
per paucum humidum putrescibile. ¶ Et quo in
fertur q̄ si succi huiusmodi fructuum essent depu
rati aut inspissati ad solem aut per decoctionem
essent prestantiores et securius administrarentur
quā ipsi nouiter expressi. ¶ Et ad confirmationē
dicitur similiter ipsos magis conferre in pestilen
tialibus et reliquis febribus ardentibus per par
tem resistentem putredini quā noceant per partē
ebulitioni paratam. ¶ Ad aliam confirmationem
respondetur similiter q̄ quando in statu est maxi
ma ebulitio confidimus ipsos per partem infrigi
dantem magis sedare ebulitionem quam augere
per paruam partem ebulitioni paratam. Et simi
liter respondetur ad reliquas replicationes.
¶ Ubi vero febris non esset tante intensionis et pē
deret ab humore grosso horum nocumētum quod
faceret ingrossando materiam: et per partem ebu
litioni paratam esset maius q̄ iuuamentum per
partem infrigidantem: immo simul nocerent per
vtranq̄ partem. ¶ Conceduntur itaq̄ in febribus
multe inflāmationis et pendentibus ab humori
bus subtilibus etiam ab ipso initio. Sed vbi esset
grossities materie cum multa inflammatione con
cedātur post hebdomadam: idest materia digesta
et minorata. Ubi vero materia esset grossa et fe
bris pauce inflāmationis nullo modo conceduntur De pomis
tur. ¶ De pomis autem et piris dico q̄ multotiēs et piris.
conceduntur per errorē et pro voluptatibus egro
rum: cum aliquando plus conferāt rectificando
appetitum et faciendo stomachum melius ample
cti cibum quam noceant propter humidum ebuli
bile: vt dictum fuit in corpore questionis: et prop
quando sunt sufficienter assata: sed de his satis.
¶ De fructibus autem pauci succi sicut amigdale
auellane castanee nuces pinee phistica sufficiēter
dictum est in quibus casibus conferunt: in quibus

nocent et quomodo sint preparandi.

¶ Et multotiens quidē inuenitur res que digerit et subtiliat et infrigidat cum euacuatione sicut sirupus acetosus.

¶ In parte presenti Auicenna ostendit in vsu cuiusdam rei vtilis et conuenientis quandoq₃ duas intentiones cōuenire suprascriptas: scilicet in vsu sirupi acetosi. Dicit ergo quod multotiens reperitur res que digerit et subtiliat et euacuat: infrigidans etiam sicut sirupus acetosus. ¶ Circa quam partem notandum quod quando absolute profertur sirupus acetosus intelligitur de illo qui fit ex aceto aqua et zuccaro quorum propositio ponetur inferius in capitulo proprio. et dicentur ibi iuuamenta sua. Sed hic dicemus quantum est expediens huic proposito. Hic ergo sirupus per aquā et acetum infrigidat: et sic conuenit ratione febris. et per acetum incidit materias viscosas. et per zuccarum abstergit eas a membrorum superficie. et sic per vtrunq₃ digerit. Euacuat autem q2 omne abstersiuum est quodammodo ventris subductiuum et proprie vbi fuerit incisiuo coniunctum adiuuante abstersiuum diuidendo obiectum expellibile et punctione sua expulsiuā stimulando.

¶ Et scias quod febris quandoq₃ est tante vehementie et acuitatis: quod non licet vti regimine cause: immo indiget infrigidatione vltima: et proprie cum nō inuenis virtutem fortem resistentē tolerantem.

¶ Cum Auicenna in parte generali ostenderit stante contrarietate in executione duarum intentionū quarum altera debetur febri altera debetur humori ad quam intentionem debeat medicus se cōuertere quia ad illam que est magis timorosa. idest de cuius omissione maior sequitur timor. ¶ In parte presenti ostēdit hoc in speciali. Et habet hec pars tres partes. In prima ostendit in quo casu et ex quibus causis medicus se debet conuertere ad febrē. In secunda parte ostēdit in quo casu et ex quibus causis medicus debet se conuertere ad causam: scilicet ad humorem. In tertia parte remouet dubium. secunda ibi. (Quod si.) tertia ibi. (Quod si) ¶ In prima parte dicit. Scias quod febris quandoq₃ est tante vehementie: scilicet quo ad multitudinem caliditatis et acuitatis quo ad intensionem quod non licet vti regimine cause: idest humoris ipsum digerendo et euacuando: immo indiget: scilicet ipsa febris infrigidatione vltima ad festinandum ipsius extinctionem. et proprie cum non inuenis virtutem resistentem: scilicet ipsi humori tante inflammationis tolerantem: scilicet tantam resolutionem absq₃ cibo. Et hec est sententia Galeni. decimoquarto terapeutice in principio cum dicit. Si intolerabilis fuerit laboranti magnitudo febris non oportet per ea per que causam abscindimus augere febrem. Simul enim interimemus hominem et febrem. ¶ Notandum primo quod vltime infrigidare potest intelligi duobus modis. Uno modo quod infrigidetur quantum est possibile: et hunc modum nunq₃ sequi debemus quia interimit. Secundo modo possumus intelligere qd infrigidemus: cum medicina vna vice aut in paruo tempore remouente totum aut quasi totum excessum caloris supra temperamentum proprium patientis. Et hic modus est hic obseruādus et vniuersaliter quando timemus ne operando paulatim ita virtus dissoluatur et in pauco tempore succumbat. Hec autem extinctio fit per potum aque frigide. epithimata: et similia. ¶ Ratio autem canonis quare oporteat attendere febres et dimittere causam est: quia quāuis digestiua et euacuatiua non adherent in calore: vita tamen cum tanta inflammatione non posset tanto tempore durare quantum requiritur ad digestionem et euacuationem. Propterea opus est quasi subita et festina extinctione. ¶ Notandum secundo quod medicus tunc est certus esse opus tanta festinantia ad extinctionem caloris febrilis quādo cum tanto caumate febrili inuenit virtutem non resistentem calori febrili dissoluenti: eo quia forte habet humidum subtile. poros latos. et est colerice complexionis et pauci humidi: et forte paucorum spirituū vnde non potest multū dissolutionem tolerare et forte non potest tolerare ieiunium: quia est paratus sincopi propter easdem causas: aut forte propter debilitatem oris stomachi. Nam si cum magno caumate febrili esset resistens dissolutioni et tolerans abstinentiam a cibo. quia forte esset humorum grossorum densorum pororum et fortis oris stomachi non aptus sincopi cōsuetus ieiunare flegmatice complexionis: medicus non curabit infrigidare vltima infrigidatione: immo vtetur digestiuis et euacuatiuis secundum exigentiam cause et leuibus extinctiuis nō incrudantibus humorem.

¶ Quod si inuenis eam resistentem tolerantem abscinde causam et expelle humorem: et abscinde cibum: et non infrigides infrigidatione que prohibeat resolutionē.

Quando medicus vertit se ad causam.

¶ Hic est secundus canon in quo ostendit quando medicus intentionem suam vertit ad causam: scilicet materiam et negligit febrem: aut parum illi intendit. et dicit. quod si inuenis eam: scilicet virtutem resistentem dissolutioni et tolerantem eam: et a cibo abstinentiam propter causas statim suprascriptas abscinde causam et expelle humorem manifeste euacuando per secessum vomitum et alias manifestas euacuationes: et abscinde cibū vt fiat humoris insensibilis euacuatio: neq₃ natura diuertatur a pugna contra eum: et nō infrigides infrigidatione qua prohibeat humoris resolutionem et ingrossando faciat ipsum ineptum ad alias manifestas euacuationes. ¶ Notandum primo quod causa quare virtus resistit dissolutioni et facile tolerat est duplex. vna sumpta ex parte agētis: quia forte calor febrilis non est valde magnus. altera sumpta ex parte resistentie: quia licet calor febrilis sit magnus. resistentia tamen ex parte egri est fortis propter causas statim enumeratas. Et quocumq₃ modo sit si eger bene tolerat procedendum est cura regulari digerendo euacuando humorem et pro parte extinguendo caliditatem febrilem ita tamen vt illa extinctio non incrudet humorē. Auicenna tamen hic non fecit mentionem de digestione dans ipsam intelligi. ¶ Notādum secundo qd non debemus penes hunc canonem semper cum equalibus extinctiuis procedere. Nam caumate existente magno et virtute bene tolerante debemus ceteris paribus cum fortioribus extinguentibus procedere quam caumate existente paruo et virtute non bene tolerante. oportet enim quod gradus et potentia frigiditatis extinguētis sit gradui et potentie caloris extinguendi proportionatus.

¶ Quod si inuenis virtutem deficientem

sic occupatus

sis occupatus in equando complexionem contrariam ei: quare infrigida eam: et viuifica virtutem cum cibo. Tunc fit fortis per viuificationem suam: et vincit contrarium suum: redi ad causam suam.

¶ In parte presenti Auicenna remouet dubium circa primum dictum. Diceret enim quis quantumuis medicus extinxerit febrem et viuificauerit virtutem cum cibo: tamen adhuc eger non erit curatus cum remaneat humor a quo pendet febris. quid ergo tunc erit agendum? Respondet quod cum tu feceris hec: redi ad causam: scilicet ad humorem dirigendum: aut euacuandum secundum quod erit expediens. Dicit ergo quod si inueneris virtutem deficientem: scilicet aut ex parte resistentie egri propter causas suprascriptas: aut vehementiam caloris febrilis sis occupatus in quietando complexionem contrariam ei: scilicet egro in extinguendo caliditatem febrilē. quare infrigida eam: scilicet complexionem febrilem. et viuifica: idest conforta virtutem cum cibo non curādo de humore que duo fiunt cura coacta. Tunc virtus fit fortis per viuificationem suam: idest per cibi assumptionem et vincit contrarium suum: idest calorem febrilem: redi ad causam: idest ad humorem ad ipsum digerendum et euacuandum. hec enim est cura regularis: quia humore digesto et euacuato facile cessat febris cum ipsa pendeat ad humore in esse et in conseruari: quo non remoto non potest integre curari.

Galeni documentum.

Sed dubitatur de primo dicto. Nam huius contrarium dicit Galenus decimo terapentice primo capitulo vbi dicit. primum predictorum: scilicet sanare febrem et contemnere causam non laudatur. ¶ Pro concordia Auicenne et Gale. Dicit Franciscus de pedemontium quod Galenus vult quod non intendatur ita ad vnum quod non intendatur ad aliud. Hec responsio: et bene dicit Gētilis nō est ad mentē Gal. q2 hoc ē tertiū mēbrū diuisiōis. s. intēdere plus ad vnū reliquū nō omittendo. ¶ Sz pro horum concordia sciendum quod Galenus loco allegato sic dicit ad litteram. Scrutatio vero diligentie vtique tibi generabitur diuidenti totam intentionem in tres has scrutationes. Primū vtrum ne febris est sola sananda te contemnente causaz aut causa abscindenda te nullam curaz febris habente vel plurium auxiliorum ad alterutrum eorum est faciendum: non autem reliquum negligendum. Deinde dicit. igitur primum quidem predictorum non laudatur. Si enim quibuscunque sanauerimus auxilijs id febris quod semp generat hec nobis augebūt cām q̄ facit eam nec interimemus vnquam generationē eius: nec magnitudinez destruemus. Nam et generatio sequitur speciem cause que facit eam et magnitudo illi coaugebitur. Ex quibus verbis elicimus triplicem scrutationē Prima vt intendamus febri omnibus auxilijs omnino causa neglecta. Secunda vt intendamus cause omnibus auxilijs omnino febre neglecta. Tertia vt vtrique attendamus notabiliter sed principalius vni quam alteri. ¶ Sed pro concordia Auicenne et Galeni dicamus quod attēdere febri neglecta causa potest esse dupliciter. Vno modo q̄d omnibus aut fere omnibus auxilijs intendamus febri omnino causa neglecta: vt puta cum potu aque frigide balneo eiusdem epithimatibus capiti et cordi et epati. Et breuiter omnibus auxilijs que precipiuntur ab Auicenna inferius in capitulo curationis febrium acutarum. Et nihil faciamus circa causam. Et hic modus non laudatur a Galeno. Nam auxilia que faciemus ratione febris augebunt putredinem opilando et vaporum putridorum transpirationem prohibendo et putredo aucta augebit febrem. Et q2 hoc sit verum vide textum Galeni supra positum. Si enim quibuscunque sanauerimus auxilijs rc. ¶ Secundo possumus intendere febri pluribus auxilijs non tamen omnibus. Vitabimus enim illa que verisimiliter possunt augere causam. Sicut exēpli gratia balneationem in aqua frigida sed solum ipsam dabimus in potu. Nihil tamen proprium faciendo circa causam. Et hic modus placet Auicenne in parte presenti quem non vituperat Galenus. Nam tertius modus Galeni multū differt ab hoc. Naz secundum illum modum notabiliter attendimus vtrique. sed principalius vni quam alteri: sicut exempli gratia. volentes attendere magis febri quā cause causa non neglecta daremus aquam ordei notabiliter frigidam in magna quātitate aut daremus sirupum acetosum cum aqua valde frigida mixtum in notabili quantitate. ¶ Et econtra volētes magis attendere humori quam febri non neglecta febre darem⁹ aquam ordei aut endiuie calidam cum oximelle simplici aut oximelle composito. Si autem vellemus magis attendere humori quasi omnino febre neglecta daremus simplex aut compositum in flegmatica cum aqua feniculi. Et ex his patet concordia et modus procedendi cum his intentionibus.

Symphonia galeni cū auicenna.

Triplex scrutatio circa causā et febrem.

¶ Et cum tu infrigidas de istis febribus: tunc non infrigides eam cuz eo in quo sunt stipticitas et exiccatio: sicut sunt trocisci infrigidantes: nisi post digestionem et euacuationem.

¶ In hac parte que est vna de quinque principalibus partibus huius capituli ponit cū quibus dicte intentiōes pficiantur ponēdo in vsu carū cañ. Et habet tres partes. In prima ponit vnum canonem in vsu infrigidantium que debentur febri. In secunda ponit duo documenta. In tertia redit ad ponendum canonem tam circa euacuationem quam circa infrigidationem. secunda ibi. (Et scias quod cura febris.) tertia ibi. (Et prouide.) In prima parte dicit quod quando tu infrigidas aliquam de istis febribus nō infrigides eam cum aliquo in quo sit stipticitas et exiccatio sicut sunt trocisci infrigidantes qui sunt stiptici secundū plurimum, nisi digesta materia et pro parte euacuata. ¶ Notandum circa partem presentem quod Auicenna ante digestionem et minorationem materie prohibet infrigidationem cum frigidis siccis et stipticis. nō autem prohibet infrigidationez cum frigidis et siccis absque notabili stipticitate sicut est acetum vini. Prohibet autē frigida stiptica sicut sunt trocisci de spodio de berberis et similes. Nam trocisci frigidi ab autoribus descripti secundum plurimum sunt stiptici. Nocent autem huiusmodi stiptica imobilitando materiā necnon claudendo ductus ⁊ vias per quas debet fieri euacuatio. licet igitur stantibus duabus intentionibus vna infrigidandi ratione febris altera digerendi ⁊ euacuandi ratione humoris: sit aliquādo maior intentio ad febrem propter vehementiā inflammationis quam ad humorem. Attamē non debet

mus infrigidare cum his stipticis que noceāt magis prohibendo digestionē et euacuationem propter stipticitatem quam inuenit infrigidando. Et etiam quia non tam faciliter aliis partibus penetrant infrigidando vsq ad venas distantes a stomacho. et precipue trocisci sicut sirupi et aque nō stiptice. ¶ De trociscis tamen erit speciale dubiū in fine capituli qualiter ꝯferant aut non conferāt in febribus et que fuit necessitas eorum. ¶ Notandum secundo quod cum dicimus nō esse infrigidādum cum stipticis ante digestionē et euacuationē intelligimus merito duarū intentionū generaliū dictarum. nō enim est dubium quod aliquādo merito nimie fluxibilitatis cōtingentis in principio febrium putridarum conueniūt stiptica. Est enim tunc eorum maius iuuamentū prohibēdo casum virtutis quam nocumētum prohibendo digestionem materie.

Sed quia zuccarum rosatum multotiēs a medicis conceditur in febribus putridis. Solet hic dubitari verū conueniat in principio putridarū nōdum digesta aut minorata materia. Et arguit ꝙ sic: quia practicātes cōmuniter concedunt ipsum et iulep rosatū distemperantes ipsum cum aqua. ¶ Preterea Auicenna in principio de cura flegmatice a principio concedit geleniabim quod est conditū de rosis cum zuccaro aut melle: et sic est mel rosatum aut zuccarum rosatum. ¶ Preterea Rasis sexto continētis inalmeldletu. ergo multo magis cōcedendū est in principio feb. ¶ Amplius apud Mesue in antidotario confortat stomachū et cor quorū confortationem maxime in febribus intendimus. Et apud Auicennā quinto can. tractatu septimo iuuat ad febrē. ¶ Amplius zuccarum rosa. per zuccarum abstergit. per rosas infrigidat et lenit ventrem et confortat: et ad lenitionē iuuat zuccarū sua abstersione.

In oppositū est Auicen. in parte presenti. Nō infrigidas cū eo in quo est stipticitas et exiccatio: sed in zuccaro rosato sunt hec duo. ¶ Item rasis tertio tractatu Almā. loquens de zuccaro rosato dicit ꝙ qui patiuntur calorem et ardorem nullo modo ipsum comedere debēt maxime si estas fuerit. Calefacit enī et sitim affert. licet Simon ianuēsis innuat ꝙ trāslator errauit: quia loquitur Rasis de melle rosato et credo quod errauit: vt patet ex textu sequenti. dicit enim Simon quod in textu arabico principiū capituli nō dicit zuccarū rosatum: sed geleniabin quod est ꝯmune ad illud quod fit de zuccaro ⁊ melle. ¶ Et ideo dicit Rasis in fine quod si necessitas cogit dare geleniabim ad abstergēdū stomachū in calefactis detur illud quod est factum de zuccaro innuens quod nocumenta que dixit fiunt ab illo quod est factū cum melle: et hoc est calidum.

De zuccaro rosato ⁊ melle rosato.

Pro solutione huius dubij premittēdum est quod gelentabim arabice est rose cōdite siue cum zuccaro: siue cum melle. Est itaq duplex: scilicet zuccarum rosatum et mel rosatum. ¶ Descriptio zuccari rosati. Recipe foliorum rosarum albarum aut rubearum partem vnam expandātur super tabula in vmbra vsq dum superfluū humiditatū resoluatur: ⁊ sint rose habentes mediocritatē inter cōpletionem et acerbitatem: terātur in vase lapideo. deinde proijciatur super eas zuccari tabarzet: idest albissimi ⁊ depuratissimi triplum ponderis earum reponantur in vase vitreo ⁊ obturetur os eius cum pergameno: et opponatur soli mensib⁹ tribus omni die sepe agitando cum pistello vel spatula. deinde remoueatur a sole et reseruetur. Et quidam faciunt illud cum rosis nō habentibus aliquid de completione ⁊ est magis stipticū. Et quidam non terūt rosas sed incidunt cum forficibus et fricāt manibus fricatione vltima rosas et zuccarum: deinde exponunt soli. ¶ Mel rosatum sic fit. Recipe foliorum rosarū preparatarū: vt supra partem vnam mellis partes tres coquātur cum facilitate sicut oportet. Et sunt qui ponunt mellis et succi rosarū partes equales ⁊ nō ponunt ex folijs aliquid. Et sunt qui ponunt foliorū rosarum partem vnam semis succi eius partē vnam semis mellis partes tres. Primum est magis cōfortatiuū et minus lenitiuum. secundū minus confortatiuū magis abstersiuum ⁊ plus solutiuū. tertium vero est medium inter hec et prestantius forte est ceteris. ¶ Et mel rosatum factum cum folijs est duplex. quoddam colatum a rosis et est minus stipticum et minus confortatiuum. ¶ Quoddā non colatum et est magis stipticum et magis cōfortatiuū. ¶ Sed iulep rosatum fit ex aque infusionis aut distillationis rosarū lib. iii. zuccari optimi lib. ij. bulliāt cum facilitate vsq ad sufficientē inspissationē. Et ꝙ fit ex rosis recētibus est magis lenitiuum: sed ex siccis aut aqua rosata est magis stipticum. ¶ Et ex his manifesta est virtus zuccari rosati. Declinat enim leuiter ad frigidum et est magis siccum quam frigidum: eo quod zuccarū tabarzet ponitur quasi temperatū in vtraq cōtrarietate licet sit discordia de eius cōplexione. Rose autē sunt frigide in primo sicce in secundo quare ⁊c. Est tamen differētia ex parte rosarum. Nā albe sunt frigidiores quam rubee: sed minus cordiales. et complete minus frigide ⁊ minus stiptice quam minus nō complete. ¶ Et siluestres sunt frigidiores sicciores ⁊ magis stiptice domesticis. et similiter rose sicce quam recentes. Succus tamen rosarum est calidus et siccus resolutiu⁹ abstersiuus aperitiuus opilationum. ¶ Similiter est differentia ex parte zuccari. nam rubeum notabiliter declinat ad calidum et est magis abstersiuum. Sed zuccarum duarum coctarū est mediū inter hec. zuccarum tamen rosatum debet fieri ex zuccaro depuratissimo per trinā decoctionem aliter forte declinaret ad calidum. ¶ Mel autem rosatum est calidum et siccum. ⁊ calidius est illud ꝙ fit cum succo rosarum et minus stipticum. ¶ Iulep autem rosatum est in virtute zuccari rosati: sed minus stipticum. et magis lenitiuū est illud quod fit cum aqua infusionis quam illud quod fit cum aqua distillationis. Et zuccarū rosatum antiquū est magis stipticū quā nouū: et nouū est magis abstersiuū et cordiale et aliqualiter solutiuū.

His ita premissis pro solutione dubij ponuntur iste conclusiones. ¶ Prima. in nulla febre fortis inflammationis competit zuccarum rosatum: quia non est proportionatum infrigidans. Nam si aqua cucumeris aliquādo in eis inflammatur quinto colliget multo magis zuccarum rosatum. ¶ Secūda conclusio. zuccarum rosatum quantum ad duas intentiones generales non competit in febribus putridis ante digestionem et euacuationem. probatur primo quia nullus autorum concedit ipsum in principio. Cum enim autores nominent plurima conuenientia in principio febrium putridarū de zuccaro rosato nunq fecerunt mentionem. ⁊ locus ab autoritate negatiue tenet in practica medicine nisi manifesta ratio aut experientia sit in contrarium.

trarium. Ratione autem confirmatur: quia stiptica non conueniūt a principio ratione digestionis cum vias opilent et materias faciant ineptas euacuationi. Nec etiam conuenit ratione euacuationis materie: quia a principio non debet fieri euacuatio cum reque succedat cum stipticitate. vnde mirabolani prohibentur ab initio vt post apparebit. ¶ Tertia conclusio. zuccarum rosatum aliquādo conuenit a principio ratione confortatiōis stomachi aut cordis: quia aliquando indigemus in principio febrium. et proprie vbi fit aliqua materia subtilis euacuanda. propterea in flegmatica aliquando conceditur mel rosatum ab initio.

¶ Quarta conclusio. digesta materia et minorata zuccarum rosatum conuenit in febribus putridis et proprie in declinatione cum opus est confortare membra lassata ex egritudine et precedentibus solutiuis. ¶ Ad rationes in oppositum respondetur. ¶ Ad primam quod practicantes aliquando male operantur. ¶ Ad secundū cōceditur aliquādo mel rosa. in flegmatica coacta intentione confortationis stomachi: et minus nocumentum facit quando pendet ab humore subtili. ¶ Ad tertiū dicitur quod Rasis cōcedit ipsum in almeissetu sequente febrem. ¶ Et ad reliquas rationes ex his que dicta sunt facilis est responsio.

Colpertus. [illegible]

¶ Et scias quod cura febris putride est diuersa a curatiōe febris ethice. Curatio eñ ethice est contenta super contrarietatem egritudinis et curatio febris putride non est contenta super contrarietatem egritudinis tantum: immo super abscisionez cause eius: quamuis illud quod est conueniēs egritudini et cibationi sit amicum virtuti ex parte sui: scilicet virtutis: et inimicum virtuti ex parte: quoniam est amicū inimico eius et est materia quare est adiuuans vtrūq; earum: quāobrem indigem⁹ in regimine eius canone: et nos singulare capitulū et si deus voluerit faciemus.

¶ Hic Auicenna ponit duo documenta: et sic diuiditur in partes duas. In prima ponit primum. In secunda secundū. secūda ibi. (Et scias quod nō est tibi.) De prima parte dicit quod cura febris putride est valde diuersa a cura febris ethice: quia cura febris ethice est contenta super vna contrarietate tantū: q: sufficit sola infrigidatio. Sz cura putride vltra contrarietatē egritudinis oportet quod fiat cum abscisione cause eius a qua dependet: quare fit etiam alia differentia: scilicet ex parte cibationis et infrigidationis: quoniā illud quod est conueniens egritudini et cibationi: scilicet infrigidatio et cibi exhibitio est amicū virtuti ex parte sui: scilicet virtutis: quia virtus confortatur per infrigidationem rectificantē complexionem que est instrumentum virtutis et per cibationes restaurantem spiritus et sanguinē. Est etiaz ex parte sibi scilicet virtuti inimicum: quia est amicum inimico eius. scilicet materia a qua pendet putrida febris q: infrigidatio multotiens incrudat materiam et cibus auget ipsam. quare sequitur quod infrigidatio et cibatio est adiuuans vtrunq;: scilicet virtutem et materiam. Et ideo propter hanc contrarietatem indigemus in vsu ciborum in putrida febre casti. sine regula supple magis quam in vsu ciborum in ethica. Et ideo nos Auicenna faciemus de cibatione febricantium singula re capitulum statim post presens capitulū et cibemus febricitantem cum minori nocumento quam sit possibile. ¶ Notandum primo quod quia febris ethica est febris facta et non habet causam corpori intrinsecam a qua pendeat speciali dependentia: ideo circa cause remotionem inquantum talis febris non oportet solicitari: sed oportet ipsam extinguere cum contrario: scilicet infrigidante: sicut dicetur in capitulo proprio. Febris autem putrida vt huiusmodi habet causam ad intra corpus a qua dependet speciali dependētia. quapropter oportet ipsius causam abscindere iuxta superius dicta: et cum hoc infrigidare secunduz quod est expediens. ¶ Notandū secundo quod licz Auicenna statim dixerit quod infrigidatio et cibatio ex parte amicantur virtuti: quia infrigidatio rectificat complexionem et cibatio auget sanguinem et spiritus ex parte inimicantur virtuti: quia amicantur inimico eius: scilicet materie incrudando et augendo ipsam non dixit tamen se velle dare canonē quibus infrigidemus cum minori nocumēto possibili: sed solum se facturum capitulum generale vt cibemus cum minori nocumento possibili: eo q̄ casū circa infrigidationē iam incepit prosequi et prosequitur in presenti capitulo.

¶ Et scias q̄ non est tibi possibile curare febrem nisi cognoueris eam. quod si ignoraueris: tunc subtilia regimen.

Documēta in cura feb.

¶ In parte presenti ponit tertium canonem siue tertium documentum dicens duo. Primum quod non est tibi possibile vt cures febrem nisi postq̄ cognoueris eam. Secundum quod si ignoraueris eam tunc subtilia regimen. Primum sic intelligitur quod non est possibile vt cures febrem cum proprijs secundum quod oportet nisi a casu. nisi post integram eius cognitionem. Unde non sufficit scire genus egritudinis nec speciem: sed oportet scire vtrum materia sit grossa vel subtilis cruda vel digesta multa vel pauca quanta sit febris. Et sic de ceteris dispositionibus: quarum sermo precessit in capitulo de signis accidentiuz febriū. ¶ In secundo dicto Auicen. respondet tacite questioni. Posset enim quis querere cum ignorauero egritudinem: sicut sepe mihi contingit debeo ne aliquid facere. Dicit quod tu debes subtiliare dietam. In subtiliando enim non potest esse error: cū quilibet eger debeat subtilius dietari quam tempore sanitatis saltem in vna cibatione: cum virtus sit debilior: et etiam secundum plurimum in toto egritudinis processu precipue in egritudinibus materialibus debet subtilius dietari quam tempore sanitatis. Et hoc dictum conforme est sententie Auicenne quarta primi dicentis: quod cum tu ignoras egritudinem committe eam nature: quoniam aut superabit aut manifestabit. At tenuando nanq; dietam committimus egritudinem nature ipsa enim cibo non impedita mouebitur contra egritudinē vnde eam aut superabit: aut saltem manifestabit. ¶ Sed dices hec dicta quantum debet esse subtilis. Respōdeo quod hoc non potest determinari: sed respice ad virtutem: tunc presentem et ad egri consuetudinem et ceteras cōditiones que possunt esse pro tunc tibi manifeste. secundum plurimū tamen minus errabis si ordinaueris sibi dietam mediam que est ptisana ordeacea tempore nostro in brodio pulli aut panis

lotus in eodem. Non enim tempore nostro propter dominum consuetudinem multe comestioni oportet ita attenuare dietam sicut preceperunt antiqui. Cum hac enim dieta media minus potes errare quam si tu ordinaueris dietam extremam. cum extrema magis distent inter se quam medium ab extremis. ¶ Secundo quereres quanto tempore licet stare in hac ignorantia. Respondeo quod Rasis decimosexto continentis tibi assignat tempus duorum dierum cui Auicenna consentit in hac fen. in capitulo de febribus compositis: vbi dicit. Turpe est medico cognoscenti significationes cuiuscunqz febris non cognoscere earum complexionem a prima die vel a secunda. ¶ Tertio quereres translatis duobus diebus si non cognouero eam quid mihi agendum est? Respondeo quod debes querere socium: quod si forte eum non possis habere facias aliqua communia que ita possint prodesse quod non obesse sicut clisteria communia et bibe sirupum acetosum cum aqua zuccari et similia.

¶ Et prouideat ne occurrat parorismo nisi ventrem habeat vacuum.

¶ Hic Auicenna redit ad cano. et primo ponit canones magis concernentes opus contra materias communes. Secundo magis concernentes opus contra calorem febrilem. Tertio ponit canones magis concernentes opus cõtra materias proprias febrium. secũda ibi.) Et non prohibeas ei aquam. tertia ibi. (Et cũ administraueris istos) ¶ Canones autem communiter dati contra materiam quidam sunt ad prohibendum impedimenta digestionis et euacuationis. quidam directe respiciunt euacuationem. Hec pars diuiditur in tot partes quot sunt canones. partes patebunt legẽdo litteram. Primus canon est de prohibendo impediens digestionem et euacuationem materie. Et dicit. prouide ne eger occurrat parorismo nisi ventrem habeat vacuum. Et per ventrem intelligite tam stomachum quam intestina inferiora. hec regulariter operando debent esse vacua ante aduentum parorismi et exacerbationis. Non dico quod omnia intestina et grossa et subtilia debeãt esse vacua. hoc enim esset valde difficile et raro cõtingens etiam si eger abstineret a cibo per duodecim horas aut plures ante aduentum parorismi. Ratio autem canonis est: quia cibus in stomacho corrumpitur a parorismo superueniente. et corruptus suggerit materiam morbo. Et secundo natura circa cibum occupata non potest vacare digestioni et resolutioni materie. Feces autem in intestinis reperte in magna copia euaporantes per actionem caloris febrilis addunt inflammationẽ et iuuant ad corruptionem cibi chili et humoris.

Canones cõtra materiam.

¶ Et ex his patet quomodo hic canon est ad prohibendum ea que possent impedire materie digestionem et euacuationem. propterea pro huiusmodi canonis obseruatione multis fecibus existentibus in intestinis ipsas educimus cum suppositorio aut clisteri lenitiuo. et similiter ante aduentum parorismi cibamus tanto tempore in quo verisimiliter cibus sit digestus in aduẽtu parorismi et hec omnia intelligantur cura regulari. Nam cura coacta multotiẽs ab huiusmodi canonis execu tione impedimur.

¶ Et non moueas in die parorismi aliquid quantum possibile est tibi: neqz cures febrem.

¶ Hic est secundus canon in quo dicitur quod nõ moueas in die parorismi aliquid: scilicet euacuando materiam quantum est tibi possibile. Et subdit incidentaliter quod in tali die non cures febrem. ¶ De prima parte canonis statim erit dubium cuius decisio declarabit ipsam. ¶ Sed est sciendum pro notitia secunde partis. licet de hoc erit specialis sermo inferius vbi dicit Auicenna quod non debemus frangere parorismum: etiam cum iuleb. Auicenna hic remouet errorem quorundam medicorum qui fere in omni febre etiam mediocris intensionis quam primum in parorismo et exacerbatione properant ad epithimata infrigidantia circa caput cor epar renes et cetera membra exteriora quorum error est non paruus. Nam opilando poros ingrossando materiam prolongant parorismos: cum oporteat materiam parorismalem transpirare per poros. Non enim opus est vt faciamus hec nisi in febribus acutis in quibus timemus corporis arefactionem. Et si omnino velint hec approximare vt videantur plura facere melius est vt approximent in hora quietis ad extinctionem caliditatis superflue in membris si les forte fouentis febrem et reaggregantis materiam pro sequentibus parorismis. De his autem que sumuntur pro curatione febris tempore parorismi sicut aqua cocta iuleb. et similia erit specialis sermo inferius quando et in quibus casibus cõueniant et qualia debeãt esse.

Sed pro declaratione prime partis dubitatur vtrum medicus debeat euacuare in die parorismi. arguitur quod sic. Primo. quedam febres sunt parorismantes omni die in quibus necessaria est euacuatio. ergo etc. ¶ Secundo in febribus continuis siue sint continue proportionales siue concluse oportet euacuare. Et certum est quod non potest fieri nisi in die parorismi: immo non nisi in hora afflictionis. ¶ Et confirmatur: quia in continuis licet euacuare hora afflictionis. ergo multo magis in interpolatis licebit euacuare hora afflictionis. tenet consequentia. cum in continuis sit virtus debilior maior ebullitio et agitatio quam in interpolatis que omnia in euacuando timentur. ¶ Tertio medicus tunc debet euacuare quando materia est maxime apta motui: sed in parorismo est magis apta motui quam tempore quietis: quod manifestũ est: cum tunc maxime agitetur et cõmoueatur. ¶ Et confirmatur: quia propter hanc causam plures medici in quartana precipiunt euacuationem inchoante parorismo.

Questio digna notatu.

¶ Amplius propter hanc causam quidã flebotomant quartanarios in reuolutione lune. ¶ Preterea dicit Galenus prima afforismorum afforismo secundo quod medicus debet mouere hora motus humoris: sed hora motus humoris est hora qua mouetur ad parorismandum. ¶ Quarto principaliter medicus debet esse imitator nature: et sic debet euacuare eo tempore quo natura euacuat: sed natura creticat et euacuat in parorismo. tertio de crisi. ¶ Quinto. quãdocunqz natura tentat euacuationem adiuuanda est. sed frequenter natura tentat euacuationem in principijs parorismorum et proprie per vomitum. quare est iuuanda. ¶ Et confirmatur hoc idem de intentione Auicenne in presenti capitulo. et secũdo afforismo. Vndecũqz natura reperit inde ducere oportet etc. ¶ Sexto. sudor frequẽtior

dor frequentior et electiue a medicis prouocat in paroxismo. et similiter euacuatio insensibilis per poros cutis cum fricantibus. ¶ Septimo medici frequenter coguntur euacuare in paroxismis ⁊ exacerbationibus timore apostematis aut cum materia fuerit furiosa aut venenosa: ⁊ in omnibus casibus in quibus non dantur indutie. ¶ Ultimo arguitur autoritate Rasis decimosexto continentis. capitulo vltimo: et ratione eiusdem. Dicit enim quod euacuatio que non debet fieri in hora paroxismi est euacuatio per fluxum ventris: sed euacuatio per vomitum potest fieri: ⁊ assignat causam in his verbis. vtendum est euacuatione in temporibus paroximorum per superius: in temporibus quietis per inferius: quoniam in temporibus paroxismi humores sunt turbati declinantes ad superius: et in maiori parte fit vomit⁹ et fluxus sanguinis narium. Sed in tempore quietis eo quod tunc natura et humores quiescunt facilis erit euacuatio per vrinam et egestionem.

Pro solutione dubij premittendum ꝙ per euacuationem intelligimus quancunque euacuationem sensibilem aut insensibilem. Et per diem paroxismi possumus intelligere diem scilicet vigintiquattuor horarum in q̄ accidit paroxismus. et etiam horam afflictionis ipsius paroxismi. ⁊ de vtroque modo est sermo apud Auicennam. ¶ Notandum secundo ꝙ duplex est cura. quedam regularis. et est cum iuuamento notabili absque notabili nocumento. ⁊ econtra coacta fit cum notabili iuuamento ⁊ notabili nocumento. sed iuuamentum est maius nocumento.

Duplex cura.

Hora euacuandi in febre.

His premissis sit hec prima conclusio. in interpolatis pro euacuatione eligenda est dies quietis. ⁊ si habeat plures dies quietis eligenda est magis distans ab hora febris preterque in euacuatione que est per poros cutis. vnde in quartana eligim⁹ tertiam diem a die paroxismi. ⁊ similiter in quintana. Dici preterque in euacuatione que est per poros cutis. nam secundum plurimum sudor paroxismalis ⁊ creticus sunt in declinatione paroxismi prouocandi. ⁊ similiter euacuatio insensibilis per poros cutis. ⁊ si interpolata inuadit quottidie eligenda est hora quietis. conclusio probatur. cum tunc virt⁹ sit magis tolerans et corpus minus resolubile et humores minus agitabiles et corpus minus a farmaco inflammabile. ⁊ etiam quia in hora periodi materia mouetur a centro ad circunferentiam. ⁊ farmacum trahit a circunferentia ad centrum. ¶ Secunda conclusio. in continuis proportionalibus eligenda est hora temporis. sed in conclusis hora frigidior diei: sicut hora matutina. in his enim horis corpus est minus inflammabile et resolubile ⁊ humores minus agitabiles ⁊ virtus magis tolerans. ¶ Tertia conclusio: quacunque hora natura tentauerit aliquam euacuationem per aliquam regionem si natura non fuerit potens ad complendum eam est adiuuanda per eandem regionem. hec conclusio est de intentione Auicenne in presenti capitulo. Est que afforis. secunde particule. Undecunque natura repetit inde ducere oportet per conuenientes regiones. ¶ Quarta conclusio. aliquando medicus cogitur et debet in hora paroxismi et exacerbationis flebotomare et farmacare: ⁊ alijs modis euacuare gratia maioris nocumenti euitandi quam sit nocumentum consequens euacuationem. conclusio manifesta est cum aliquando fere subito oporteat flebotomare gratia apostematis euitandi in membro nobili. ⁊ aliquando oporteat materias furiosas aut venenosas subito educere: ⁊ sic de alijs euacuationibus posset exemplificari. Et aliquando materie sunt ita propinque vijs ductuum ꝙ sine magna molestia egri possunt educi cum leui clisteri aut cum leui vomitiuo: et si in hoc casu esset cognitum possz regulariter euacuare quacunque hora.

His ita determinatis superest vt respondeamus ad rationes in contrarium. ¶ Ad primam et secundam ex dictis patet solutio. ¶ Sed ad confirmationem negatur ista consequentia in continuis debemus euacuare tempore afflictionis ergo multo magis in interpolatis. Nam quamuis virtus sit fortior et corpus minus inflammabile in interpolatis quam in continuis et in summa minus noceret euacuatio: tamen quia debemus semper eligere maius bonum et vitare maius malum: debemus in interpolatis eligere horam quietiorem in qua non est afflictio. sed in continuis non possum⁹ illud facere cum corpus semper febriat: eligimus tamen horam minoris febris. ¶ Ad tertiam rationem dicitur ꝙ in periodo natura est magis apta motui. sed ille motus est contra motum euacuationis farmaci. et cum hoc sunt alia nocumenta dicta in probationibus conclusionum. ¶ Ad confirmationem ꝙ quidam curant quartanarios dando solutiuum in principio paroxismi. Respondetur ꝙ licet aliquando succedat: immo hoc modo curaui meipsum a quartana: vt plurimum tamen non succedit: ⁊ maiora sequuntur nocumenta quam iuuamenta. ¶ Ad aliam confirmationem de illis qui flebotomant quartanarios in reuolutione lune ego quantum est in me illam flebotomiam vitupero. nec vidi aliquem nec audiui qui ex illa flebotomia iuuaretur: sed bene multis nocuit. ¶ Ad aliam confirmationem de Galeno dicente quod debet fieri euacuatio hora motus humoris. Respondetur quod hora motus humoris de qua loquitur non est hora paroxismi qui est motus preternaturalis: sed est hora motus naturalis: vnde vnicuique humori est aliqua hora diei attributa. Flegmati enim prima hora noctis inclusiue vsque ad sextam: sed melancolie a sexta vsque ad duodecimam. sanguini vero a duodecima vsque ad decimamoctauam: sed colere a decimaoctaua vsque ad vigesimamquartam. In his enim horis si apte possent fieri euacuationes essent humores paratiores euacuationi. ¶ Ad quartum respondetur secundum Marsilium quod medicum debere imitari naturam non intelligitur quod medicus ita operetur semper sicut natura: immo intelligitur quod medic⁹ debet agere id quod est melius nature. Nunc autem quia melius est nature quod fiat euacuatio in hora quietis. ideo hoc debet facere medicus. hoc modo imitatur naturam. ¶ Nec tamen solutio non est ad mentem ponentium dictum illud. ¶ Aliter dicitur quod medicus debz imitari naturam inquantum potest. Unde si medicus posset operari cum instrumentis quibus vtitur natura: scilicet cum calore naturali ⁊ villis membrorum. tunc forte deberet facere euacuationem hora paroxismi sicut facit natura: sed quia non potest vti his instrumentis quibus vtitur natura: immo oportet quod vtatur farmaco aut flebotomia q̄ calefaciunt et agitant humores et debilitant: ideo debet facere euacuationem in hora quietis in qua sunt apta minus sequi hec nocumenta. ¶ Aliter et clarius dicitur quod medicus debet imitari naturam mere naturaliter operantem inquantum potest

Galenus.

Responsio Marsilij.

nunc vero quia natura facit fortia accidētia ⁊ molestus virtuti molestos: sicut quotidie videm⁹ in crisi: que omnia veniunt preter intētionem nature. Ideo medicus non debet in hoc imitari naturam: quia non mere naturaliter operat. immo hoc facit natura tempore parorismi stimulata a forti impressione materie propter quā stimulationē mouetur ad euacuationes. In tempore autem quietis: quia non est stimulata non mouetur ad crisim. Medic⁹ itaque non debet ipsas in hoc imitari: quia nō agit mere naturaliter: immo debet facere euacuationē cum minori nocumento possibili. hoc autem fiet in die quietis. ¶ Ad quintum et sextum cum confirmationibus suis: patet responsio ex his que dicta sunt in determinatione questionis. ¶ Ad septimū dicitur argumentum illud procedere. Nam sicut dictum fuit in determinatione questiōis: oportet aliquando in parorismis et exacerbationibus flebotomare et farmacare cum egritudo non dat inducias vsque ad horam quietis aut minoris temporis. Propterea dixit Auicenna in casu. Nō moueas in die parorismi quantū est possibile: quia aliquādo non est possibile sicut determinatum fuit in questione. ¶ Ad vltimum dicitur quod intentio Rasis decimosexto continentis fuit quod medic⁹ debet adiuuare naturam in quibus deficit: et quia natura in tempore parorismi pluries tentat euacuationē per vomitum quam per secessum a cuius complemento frequenter deficit oportet medicum ipsam adiuuare. ¶ Quod autem hoc sit verum manifestū est. nam in colericis quorum materia leuigat ad os stomachi frequenter accidit inclinatio ad vomitū. In flegmaticis similiter propter multitudinē flegmatis reperti in stomacho. ¶ Similiter in melancolicis propter cōmunitates splenis ad os stomachi mediante vena deferente melancoliam ad os stomachi: sed non ita frequenter in parorismis inclinatur ad fluxum ventris. Similiter fluxus sanguinis narium frequētius prouocatur in parorismis quam quicunque alius fluxus sanguineus: ideo medicus frequentius debet adiuuare naturam ad has duas euacuationes quam ad alias tempore parorismi et semper cum leuibus. Si autem natura nullam istarum euacuationū tentaret medicus nō debet ipsam inchoare nisi coacte gratia minoris nocumenti euitandi: et sic est finis ⁊c.

Rasis intentio.

¶ Et oportet vt obserues in omnibus illis dispositionem virtutis: quod si fuerit fortis ⁊ fuerit illud quod vincit sanguis: aut cum humore qui vincit sanguis: tunc flebothomia est magis conueniens et proprie cum vrina est rubea grossa nō citrina ignea ex qua timeat apud flebothomiaȝ victoria colere et acuitatis eius.

Champerius. Acutos curabis morbos sanguinis missiōe si valida appareat egritudo: ⁊ si languentes etate floreāt vt resque eis superāt. Expedit aūt cōsiderare eū qui velit sanguinē mittere: ne stercorosimi⁊ titudo cohibeat coarteturque in testia: q̄ nobis molli clisteri euacuāda sunt ne forsitan vene ab itestinis attrahāt super

¶ Hic est tertius canon. et est cum quattuor aliis sequentibus principaliter de euacuatione materierum que communiter peccant in febrientibus preter naturam propriam febrium. quarum euacuatio a medicis dicitur exiccatio. Et iste primus canon de flebotomia cum quattuor aliis sequentibus sunt magis speciales precedentibus: quia sunt de speciali modo euacuationis: scilicet flebothomia: lenitione ventris: prouocatiōe vrine: prouocatione sudoris: et prouocatione vomitus. ¶ Et dicit primo quod in omnibus illis febrientibus febre putrida oportet vt obserues dispositionem virtutis: et non cōtradicat operationi tue maxime in flebothomia. ea enim non consentiente nulla facienda est euacuatio: sed maxime flebothomia. Si ergo virtus febrientis fuerit fortis et humor qui vincit fuerit sanguis: aut cum humore qui vincit fuerit sanguis: tunc flebotomia est melior rem: scilicet inter euacuationes. et proprie cum videris quod vrina est rubea grossa. ¶ Sed si fuerit citrina ignea tunc non est facienda flebothomia: quia ex isto vrina ignea timet quod apud flebothomiam sequat victoria colere ⁊ acuitas eius.

Pro declaratione huius canōis dubitatur vtrum in qualibet febre humorali competat flebothomia. Et arguitur quod sic. autoritate Galeni. secundo terapētice. decimoquinto capitulo. vbi dicit. optimum est venam incidere non solum in sinochis febribus: sed in omnibus aliis que ex putredine humorum fiunt. ¶ Amplius quarta primi. capitulo de flebothomia: licet flebothomia non sit necessaria est tamen cōueniens: quia efficit vt natura fiat fortis supra residuum materie. ¶ Et confirmatur: quia quādocunque sanguis peccat in quāto aut quali competit flebothomia aliis non contradicentibus: sed in omni febre sanguis peccat saltē in quali: quia est ita inflāmatus vt per ipsum a corde ad alia membra febris deferatur.

In oppositum est Auicenna in parte presenti qui negat flebothomiam cum vrina est acuta ignea.

Pro solutione huius est sciendum q̄ febris dicitur humoralis: quia pendet a calefacto esse humorum siue illi humores sint in corde siue in aliis membris dummodo vapor calefactus ab illis eleuatus cordi communicetur. Et consequēter febris dicitur sanguinea quia pendens a calefacto esse sanguinis et non calefacto esse aliorum humorum. Et febris aliqua specie denomiatur ab aliquo humore quādo pendet a calefacto esse eius et non alterius. Si vero pendeat a plurium denominatione denominatur vt sanguinea colerica et cetera. Et per calefactum esse humorum in proposito intelligo taȝ calefactum esse cum putredine quam sine putredine. ¶ Et ex his infertur quod si aliqua febris penderet a calefacto esse alicuius humoris et calefieri sanguinis. non diceremus ipsam sanguineam nec a sanguine pendere ad intellectū dictū. Nam sic omnis febris esset sanguinea. ¶ Et ex his patet quod in textu per humorem vincētem debemus intelligere illum a cuius calefacto esse pendet febris. Et sic sanguinem dicemus vincere si a calefacto esse eius pendeat febris. Et si pendeat a calefacto esse alterius humoris dicemus alium humorem vincere. Et si pendeat a calefacto esse plurium humorum nos dicemus plures humores vincere. scilicet in comparatione ad alios a quorum calefacto esse non pendet febris. ¶ Tunc restat vt videamus quid Auicenna intelligat cum dicit q̄ cum humore qui vincit fuerit sanguis. Et potest dupliciter intelligi. vno modo q̄ vltra humorē in quo fundat calefactū esse faciens febrē sit in corpore sanguis āplior oppositio aut in cōparatione ad proprium temperamentum aut amplior quam debeat esse in isto corpore taliter febriente. siue sanguis

sinitatē putridam substātiā. Si ergo fuerit angina: hoc purga ē medio: nec nō si laterū dolor: sin ibecilliores videatur: si plus auferas sanguinis ledere posse videaris: clisterib⁹ et aluuȝ subducito ad tertiū diē nēpe cū eger in tuto fuerit: abstinētia op⁹ fuerit. Detrahēd⁹ ergo sāguis ex brachio dextro vena interiore: sanguisque auferēdus iuxta co⁹ habitū et etatē pl⁹ minusue diligenter metiēdo. Eueniūt autem hoc i plurimis talia: rubores faciei: ⁊ oculorū mobilitates et manuū pēdiculamēta: dentiū stridor: pulsus maxillarū: coactio: et refrigeratio extremarum partiū spirituū defectiōes: p̄ venas statim a principio sanguis detrahēd⁹. q̄ oīs b⁹ succurrat ad auxiliū spiritib⁹ abeuntibus necnō fluxib⁹.

siue sanguis sit admixtus peccanti humori siue non. Secundo modo intelligit ꝙ cum humore q̄ vincit fuerit sanguis mixtus .i. secum ad minima diuisus vt per apertionē vene facile cum sanguine egrediatur. Nam quāuis largo modo possem⁹ dicere omnem humorem existentem in venis esse sanguini mixtum: tamen sic non intelligitur hic. quia si sit parietibus venarum adherens sua viscositate: aut in ipsarum porositatibus imbibitus sua subtilitate. aut stans in magnis frustis sit in venis cum sanguine non dicitur sanguini mixtus et multo minus dicitur mixtus si sit extra cor et extra venas et arterias. ¶ Ad hoc ergo ꝙ humor dicatur mixtus cum sanguine requiritur ꝙ sit in corde venis aut arterijs cū sanguine ad minima diuisus. ita vt minimum vnius tangat minimum alterius. Sed preter hanc conditionem addamus aliam de intentione Dini et Gentilis ꝙ ille humor qui est admixtus cū sanguine modo suprascripto sit etiam vicinus nature sanguinis tam in qualitatibus primis q̄ secūdis .i. ꝙ non obtineat in latitudine sua gradus contrarios nature et dispositioni sanguinis: sed sit sibi satis proportionalis. ¶ Hec tamen sola conditio non sufficit. stat enim ipsum paruo tempore stetisse in venis ita vt nondum secum potuerit ad minima diuidi: aut forte naturam ipsum separauisse a sanguine sicut aliquādo fit in crisibus ante exitum eius a venis. Sed quando adsunt iste due conditiones: tunc est maxime mixtus cum sanguine: et aptus educi cū euacuatione sanguinis absq̄ nocumento .i. absq̄ hoc ꝙ corpus ducatur ad colericorum ebullitionē aut ad frigidorum crudationem seu cruditatem.

¶ Notandum tertio ꝙ per humorem vincentem non solum debemus intelligere humorem q̄ actu facit febrem: sed etiam humorem qui stās sub forma cause antecedentis est de proximo facturus febrem. Non enim solum in continuis facimus flebothomiā: sed etiam in interpolatis tempore quietis qn̄ null⁹ humor actu putret vt educamus humorem qui de proximo facturus est febrem. ¶ Notandum quarto ꝙ quando humor faciens febrē est mixtus sanguini scdm̄ duas conditiones iam dictas vrina plurimum apparet rubea grossa. quia per talem mixtionem cum humore putrente fit qd̄ quando natura pellit aliquam partem humoris peccantis cum vrina etiam secum pellitur aliqua pars sanguinis ad minima diuisi cum humore illo. Unde vrina tingitur scdm̄ exigentiam humoris peccantis: et etiam scdm̄ exigentiam sanguinis qui secum pellitur: et dat vrine colorem rubeum et substantiam grossam. Quando autem cum sanguine peccat colera aut plurimum dominans in quantitate aut plurimum distans a natura sanguinis vt plurimum nō fit vrina rubea grossa: sed subtilis ignea vel notabilis citrinitatis. Similiter quando esset flegma plurimum aut valde crudum multum distās a natura sanguinis communiter non fit vrina rubea grossa. sed grossa alba. aut subtilis alba propter opilationes et priuationem digestionis. ¶ Similiter quando esset melancolia plurima aut multum distans a natura sanguinis non esset vrina rubea grossa: sed tendens in fuscedinem nisi forte propter opilationem fieret subtilis alba. ¶ Auicenna autem per hoc qd̄ dixit non citrina ignea: voluit etiā alios modos vrinarum intelligi qui significant aut humorem multum distare a natura sanguinis aut esse multum superātē sanguinem proportionabiliter in qualitate. Nam in his casibus etiā peccante sanguine non debet flebothomia fieri nisi precedat purgatio si aliud indicans non fuerit. nam timetur aut colericorum ebullitio: aut frigidorum incrudatio.

His premissis sit hec prima cōclusio. In omni specie febris humoralis potest a principio competere flebothomia. Nam in colericis flegmaticis melancolicis tam continuis q̄ interpolatis potest humor faciens febrem esse mixtus cum sanguine ad intellectum datum propter quam mixtionem flebothomia euacuans sanguinem et humorē peccantem exonerabit virtutem. vnde fiet potentior supra residuum digerendum et euacuandum. et sic sequetur magnum iuuamentū absq̄ notabili nocumento. ¶ In sinochis autem non est dubium flebothomiam summe iuuare. et hec est mens Gal. scdo terapentice. capitulo .xv. in auctoritate posita ante oppositum. ¶ Secunda conclusio. non in qualibet febre pendente a putredine aliorum humorum a sanguine etiam constante virtute conuenit flebothomia probatur. nā multe sunt febres pendentes a putredine aliorum humorum a sanguine. quarum humores non sunt mixti sanguini nec sunt vicini nature sanguinis. et aliquādo multum sanguini dominantur. Unde euacuato sanguine per flebothomiam qui est frenum aliorum humorum et pauco de humore peccante euacuato fiet notabile nocumentum. vtputa colericorum ebullitio aut frigidorum incrudatio absq̄ iuuamento notabili. Et ex his patet clarus intellectus multorum textuum. quorū si aliqui precipiunt flebothomiam: vtputa quando humor peccans ē mixtus sanguini propinquus nature eius. Aliqui prohibent flebothomiā: vtputa quando non est mixtus sanguini multū distans a natura eius aut forte minus proportionabiliter excedens ipsum. Non enim tunc cōuenit flebothomia nisi ipso humore multum dominānte prius euacuato. Et hec fuit mens Gal. quarto de regimine sanitatis. vbi dixit. quando humor parum distat a natura sanguinis audacter flebothoma. quando vero plus distat flebothoma cum reuerentia. idest parum. Quando vero plurimum distat nequaquam.

Et ex his patet solutio ad duo argumēta facta ante oppositum. ¶ Sed ad confirmationem negatur maior. nō enim quandocūq̄ sanguis peccat in quāto aut quali etiam constante virtute competit flebothomia. sic enim in effimeris et ethicis competeret flebothomia cum in omnib⁹ calefiat sanguis. si tamē sanguis calefieret caliditate fixa alijs cōsentientibus competeret flebothomia.

¶ Deinde fac sequi flebothomiam solutionem ventris subtilem proprie si fuerit illic siccitas cum eis que sunt sicut aqua ordei et allfracost pauco et aqua ordei cū sirupo acetoso. Et si natura non fuerit lenis addei eo qd̄ est sicut siracost qd̄ sit sicut sirupus violatus. et sit vltimitas lenificatio non fluxus ventris et non solutio laboriosa. Et magis dilectum est apud me admi-

nistratio clisteriorum scdm vltimitatẽ qua indigetur in virtute. Et de clisteribus communis iuuamenti lenibus est clistere factũ ex oleo violato et succo foliorum sicle et vitello oui: et zuccaro rubeo et baurach. Cũ ergo lenieris hac lenificatiõe: fortasse indigebis eo debiliore q̃ illud quo idiguisti in principio: et illud est quãdo natura est obediens.

De euacuatiõe per ventrem.

¶ Hic est quartus canon. et est de euacuatiõe per ventrẽ et dicit tria. ¶ Primum deinde post flebothomiã fac sequi solutionẽ ventris subtilem. i. facilem siue paruã. Et proprie hanc debes facere si venter fuerit siccus cũ eis que sunt sicut aqua ordei supra quãtitate. v. aut. vi. ℥. debite casia. ¶ Secundũ lenitiuũ est paruũ siracost. i. mãne: vtputa a quinq̃. ℥. vsq̃ ad vnã. ℥. cum quatuor. ℥. aque ordei aut circa. ¶ Tertiũ ẽ sirupus acetosus qui debet dari solus quãtitate quatuor aut q̃nq̃. ℥. si sit longus. si vero sit abbreuiatus per decoctionẽ sicut cõiter fit debet accipi de eo a quãtitate duarũ ℥. aut triũ cũ tribus. ℥. aque cocte aut pluribus vt cõmode bibi possit et nõ debet misceri cum aq̃ ordei vt dicetur inferius. Et si natura nõ fuerit leuis. i. venter nõ fuerit facile obediẽs medicinis solutiuis adde in eo. i. sirupo acetoso aut in aliquo ex solutiuis de quibus supra aliquid adiuuãs qd̃ sit sicut siracost. aut sirupus violat' maxime factus ex violis recentibus. quia est magis lenitiuus aut addas vtrũq̃. Et sit vltimitas. i. vltimũ qd̃ intendis in hac euacuatiõe lenitio ventris educẽs materias que in intestinis reperiũtur. Non fluxus vẽtris. i. non euacuatio per quã materie trahãtur a longe ad fluendũ per intestina. Nec solutio laboriosa. i. solutio difficilis requirens forte farmacũ. ¶ Secundo dicit q̄ magis dilectum est apud ipm administratio clisteriorũ ẽm vltimitatẽ qua indigetur in virtute ipsorũ. i. que clisteria sint magis aut minus vigorosa ẽm necessitatẽ. Sunt eñi aliq̃ corpora que pro educendo materias cõeis que in intestinis continẽtur indigent clisteribus magis acutis: aliqua minus acutis: immo vnus et idem ẽm maiorem aut minorem ventris constipationẽ indiget clisteribus aliquãdo magis acutis aliq̃n minus. aliquãdo magis mollitiuis: aliquãdo magis incisiuis aut abstersiuis. ¶ Et subdit q̄ ex clisteribus cõis iuuamẽti. i. ẽm plurimũ in tali casu sufficiẽtibus lenibus. i. ventris lenitiuis est qd̃ fit ex oleo violato succo foliorũ sicle. i. blitis: vitello oui zucca. rubeo et baurach. i. salis. ¶ Descriptio potest esse talis. Recipe succi sicle lib. vnã. olei violati. ℥. vi. vitelli oui numero. i. vel duo. zuccari rubei. ℥. i. salis. ʒ. ij. et est satis acutũ abstersiuum et lenitiuum. Et potes facere magis acutum addendo plus de sale ⁊ succo blitis: et magis abstersiuũ multiplicando zuccarũ et succum blitis et magis lenitiuum multiplicando oleum et vitellos oui. ¶ Tertio dicit q̄ cũ tu lenitueris hac lenitione siue per clistere siue per medicinam exhibitaz fortasse indigebis debiliori lenitiuo q̃ illud quo indiguisti in principio. Et illud erit quando natura. i. vẽter erit factus obediens per lenificantia precedẽtia. ¶ Et dicit fortasse. Sunt enim quidam q̃ post vsum clisteriorum et medicinarum lenientiũ efficiuntur magis stiptici. aliqui efficiũtur magis lenes orificijs meseraycarum deopilatis que primo erant a fecibus duris et flegmate constipata.

Notandum primo circa partem psentem q̄ euacuatio de q̃ hic est sermo est ad educendum materias communes q̃ in stomacho intestinis et venis meseraicis aut saltem earum extremitatibus continentur. Quapropter si huiusmodi superfluitates fuerint in intestinis grossis sola sufficiunt clisteria. Si vero in intestinis gracilibus et stomacho indigem' medicina exhibita per os: cum clisteria non ascendant nisi vsq̃ ad yleon. et huiusmodi lenificatio est necessaria in principio omnium febrium putridarum nisi vẽter sponte fuerit lenis. ¶ Si vero in febribus sit opus flebothomia primo, precedat huiusmodi lenificatio. deĩde fiat flebothomia. Deinde post flebothomiã iterum venter leniendus ẽ si non fuerit lenis. Si vero non sit necessaria flebothomia ab hac lenitione incohoandum est. nec regulariter in pncipio sunt exhibende medicine euacuantes materiam febris. Hec autem lenitio facienda est ad educendum superfluitates prime digestionis chilum corruptum humores et queciiq̃ nociua continentur in stomacho intestinis et extremitatibus venarum meseraycarum. Hec enim materie in febrientibus putride facile corrumpũtur. et corrupte fouent ⁊ augent febrem: quamuis non sint materie proprie febris. Et secundo ad cõtemperandum caliditatem febrilem. Quapropter debent diuersificari ẽm gradum caloris febrilis. Et tertio ad aperiendum vias vt natura faciliter possit expellere superflua a toto corpore ad intestina. ¶ Notandum secundo q̄ solutiua superius scripta i textu posita sunt satis lenia: et i habente ventrem notabiliter stipticum parum operarentur aut forte nihil. forte enim inter ea est mãna qd̃ exhibitũ in parua quãtitate sicut iubet parũ operaretur. Et si detur in notabili quãtitate: vtputa ij. ℥. solum coleram sua proprietate et aliquando flegma ẽm diuersitatem rerum super quibus cadit. Horum autem humorum electio non est illud qd̃ queritur ab Auicẽ. in hac lenitione. propterea necessarium est ipsum in parua quãtitate miscere cũ notabili quãtitate aq̃ ordei aut alteri' lenientis et nõ eligẽtis. ¶ Medici tamẽ huius temporis cõmuniter vtuntur cassia dissoluta cum decoctione fructuum. vt Recipe floris cassie. ℥. vnam aut ʒ. x. trahantur cũ decoctione fructuuz que hoc modo est ordinanda. Recipe prunorum numero. iiij. iuiubarum sebesten. añ. numero. x. violarũ. ʒ. i. bulliant in sex. ℥. aque ad consumptionem medietatis: sed viole ponantur in fine decoctionis et cum hac cassia trahatur et dissoluatur. q̄ si calor febrilis fuerit magnus bñ potes addere tamarindos. Et quamuis cassia electiue educat coleram ⁊ flegma de hoc non curat cum operetur sine agitatione et molestia. et in melancolicis ponerentur ad coquendum cum suprascriptis flos boraginis ⁊ buglosse et in flegmaticis aliq̃d mellis. ¶ Tertio notandum q̄ clisteria sunt magis dilecta q̃ medicine exhibite per os maxime post flebothomiam regulariter factam que nõ debet fieri nisi stomacho et intestinis prius a superfluitatibus mundatis. Clisteria enim sufficiunt ad educendum feces que in intestinis grossis continentur que de facili in eis in paruo tempore congerũtur. et cum hoc minus agitant et debilitant quaz medicine sumpte per os. Sed vbi nõ est opus flebothomia aliquãdo melius est vti clisteribus. aliquando medicina lenictẽ ẽm diuersitatẽ repletionis intestinorũ grossorũ tantũ aut stomachi ⁊ intestinorũ gracilium

De euacuatione materierum communium.

Prefert clisterium ceteris medicinis.

stinorum gracilium ad que clistere non ascendit.
¶ Notandum quarto ꝙ licet clistere ab Auicen.
descriptum sit cõmunis iuuamenti. describuntur
tamen alia a medicis antiquis et modernis. que
etiam sunt cõmunis iuuamenti. Clistere cõmune
apud medicos nostri tẽporis est huiusmodi. Reci
pe ordei. maluarum. blitis. ana. M. unum bulliant
in sufficienti quãtitate aque vt in. vi. lib. aque in q̃
primo ordeum per. xij. horas fuerit infusum vsq̃ ad
sufficientẽ decoctionẽ de qua decoctione accipiã
tur. ℥. xviij. olei cõis vel violati si indiget maiori
infrigidatione. ℥. iij. vitelli oui numero. j. salis. ʒ.
ij. misce. Et aliquãdo huic addimus duas. ℥. mel
lis violati vbi opus est maiori absterſiõe. Aliqui
tamẽ sicut Gal. ij. terapẽtice. et moderni q̃dã fa
ciũt clistere ex aq̃ mellis. ℥. 15. et olei. ℥. iij. et ẽ opti
mũ in febrib⁹ pauce inflãmatiõis. Et potes face
re aquã pluris mellis aut paucioris s̃m necessita
tem maioris aut minoris absterſiõis. In febrib⁹
autem incensiuis sicut causones tertiane cõtinue
et similes: et proprie tempore estatis facimus cli
steria notabiliter infrigidãtia ex aqua decoctio
nis ordei et matrũ violarũ quibus addimus suc
cos infrigidantes sicut semperuiue solatrei et simi
lium quantitate duarũ aut trium. ℥. et aliq̃n. ℈. 5.
camphore. ⁊ ponimus in eis oleum violatum aut
neniufarinum et parum zuccari loco salis et sup
ponitur tepidũ. Meliores tamen essent succi an
gurie citrulli cucumeris ⁊ portulace. quia sunt fri
gidi et humidi lenientes et possunt poni in maio
ri quãtitate. ¶ Notãdũ q̃nto ꝙ sicla idẽ est qđ ble ——— *De sicla.*
ta. ⁊ est duplex. domestica et siluestris: q̃ siluestris
vocatur blitis siue olus tamenũ. Domestica au
tem est duplex. altera alba. altera nigra. i. viridis
obscura. et alba est melior. quia in ipsa est virtus
absterſiua et pungitiua iuuans ad lenitionez. sed
in nigra est virtus stiptica que non conuenit huic
proposito. vtraq̃ tamen declinat ad frigidũ licet
in vtraq̃ sit virtus cõposita. ¶ Utrum autẽ stante
necessitate flõmie et farmacie eligentis materias
propriã que sit premittenda non est hic discutien
dum: sed determinabitur inferius. ¶ Similiter si
queratur vtrũ clisteria acuta notabiliter exoluen
tia competant in febribus. Dicendũ est ꝙ merito
febris nõ conueniũt. Nam quarta primi. cap. de
enegmate que ex eis sunt acuta debilitant epar ⁊
perducũt ad febres. et proprie in principio nõ cõ
ueniũt quãdo materie sunt crude cum de intẽtiõe
Auicẽ. xvj. tertij. cap. de cura colice. Clisteria acu
ta exigant digestionem materie. digesta tamen
materia possumus vti clisteribus acutis sicut vti
mur medicinis exoluentibus per os. sed merito
aliorũ que aliquãdo cõiunguntur febribus: q̃n
conueniũt sicut in colica suberb stupore dolore ca
pitis ab humore fl'atico apopleria et similib⁹. q̃n
fortius indicarẽt ꝙ febris indicet oppositũ. nam
in his casibus etiã ab initio nulla precedente di ——— *De lenificatio ne ventris in fe bre.*
gestione est corum vsus necessarius. ¶ Similiter si
queratur vtrum in omnibus febribus humorali
bus debeat premitti hec lenificatio. Dicendũ est
ꝙ si cum venter fuerit lenis que aliquando debet
perfici cũ clisteri: aliquando cũ medicina sumpta
per os s̃m ꝙ materie rationes educende cõtinen
tur in intestinis grossis: aut in stomacho ⁊ intesti
nis gracilibus ad que clisteria non attingũt. ⁊ s̃m
varietatem dispositionis recipientium in aptitu
dine ad clistere aut ad medicinam per os sumen
dam. Uerum aliquando oportet ab initio non so
lum educere materias cõmunes: sed etiã proprias
sicut ostendetur inferius.

¶ Deinde fac ipsam sequi ea que vrinam
prouocant. sicut sirupus acetosus decoct⁹
cum radice apij et similibus.

¶ Hic est quintus canon. in quo docet euacuare p
vrinam. ⁊ dicit. deinde. i. post flebotbomiã si expe
dierit et post lenitionem ventris fac ipsum egrum
sequi ea que prouocent per vias vrine. sicut est si
rupus acetosus decoctus cum radice apij: et simi
libus aperientibus et prouocantibus. ¶ Pro cu
ius declaratione primo nota non esse intentionẽ
Auicen. educere per vias vrine materias pprias
febriũ: sed quasdã aquositates et partes serosas
in venis contẽtas ⁊ pro magna parte multiplica
tas per actionẽ caliditatis febrilis agẽtis in mas
sam sanguineã: que licet nõ sint materia propria
feb. fouent tamen ipsam impediũtq̃ naturã a di
gestione et euacuatione materierũ propriarum.
Uerũtamen aliquãdo accidit vt cum his euacue
tur materia propria feb. propter propinquitatez
aut mistionez ei⁹ cum huiusmodi serositate. licet
eius euacuatio hic non principaliter intendatur.
iuuant etiã huiusmodi prouocãtia ad materie p
prie digestionẽ incidendo et subtiliando: necnon
ad viarũ apertionẽ. ¶ Secũdo notandũ ꝙ Auicẽ.
dixit deinde: ad significandũ ꝙ hmõi prouocatio
debet sequi flebotbomiã si fuerit expediẽs aut vẽ
tris lenitionem. flebotbomiã quidẽ ne per huius
modi cum sint calida fiat inflãmatio. et secũdo ne
stante plenitudine fiat precipitatio materierum
cũ huiusmodi aperientibus ad vias vrine et loca
angusta et sequatur oppilatio. sed ventris lenitio
nem ne materias corruptas in stomacho et in in
testinis contẽtas precipitẽt ad epar et ad venas. ——— *De sirupo ace toso.*
¶ Tertio notandũ ꝙ per sirupum acetosum deco
ctum cum radice apij et similibus possumus duo
intelligere. s. aut sirupum acetosum simplicẽ exhi
bitum cũ decoctione radicis apij et similiũ: sicut
est radix brusci feniculi sparagi aut petrosilini. et
quib⁹ aut aliquib⁹ eorũ potest fieri decoctio. cui⁹
tres. ℥. possunt exhiberi cũ duobus sirupi acetosi
simplicis. Et possumus intelligere sirupum ace
tosum compositũ descriptione Mesue. et alioꝝ
qui si non sit liquidus debet cũ aliquo liquorũ di
stemperari iuuante ad prouocationem sicut cum
aqua decoctionis aut distillationis feniculi apij
et similium. Et hi sirupi aliquando possunt fieri
ex zuccaro: aliquando ex melle in febribus minus
calidis et vbi necessaria esset maior absterſio. Et
dicuntur oximel simplex et compositum. et vbi ne
cessaria esset maior infrigidatio darem⁹ duas. ℥.
sirupi acetosi simplicis cuz tribus. ℥. decoctionis
aut emulsionis seminum cõmuniũ frigidorum.

Sed quereres si sirup⁹ acetosus sim plex cum decoctione ——— *Questio de si rupo acetoso.*
apij et sirupus acetosus compositus. aut oximel
compositum conueniat in principio quãdo exhi
bendus erit sirupus acetosus. s. zuccarin⁹ aut mel
linus qui est prouocatiuus minus et minus ape
ritiuus: cum notabiliter aperientia et prouocan
tia debeant postponi. ¶ Ad qđ respõdetur dicen
do ꝙ cõueniet ante compositum: vt puta in initio
principij exhibebis sirupum acetosum. s. zuccari
num aut mellinum cum aqua zuccarata aut simi
li non aperiente aut prouocante saltem notabili
ter. postea parum post eductis materiebus com
munib⁹ ⁊ facta flõmia: si expedierit dabim⁹ huius
modi aperiẽtia et puocantia hoc ordine seruato:

vt gradatim procedamus a minus aperientibus et prouocantibus ad magis aperientia et prouocantia: sicut incipiendo a sirupo acetoso composito duarum radicum.s.apij et feniculi zuccarino aut mellino sm diuersitatē materie. et procedendo ad compositū de quinqꝫ radicibus. et si materia erit notabiliter calida dabimus in principio principante sirupum acetosum simplicem zuccarinum cum aqua cocta, deinde parum post cū aq̄ endiuie. deinde post cum emulsione seminum cōmunīū frigidoꝝ. postea digesta materia propria et notabiliter minorata vtendum est magis aperientibus et prouocantibus intensiue et quātum ad multitudinem: et proprie cum volumus ꝑ vrinam educere materiam propriam feb.

¶ Deinde fac ipsum sudare et aperi meatus cum illis in quibus nō fit calor fortis: sicut cum inunctione ex oleo camomillino et fricatione cum vino albo: et cum aqua dulci tepida.

¶ Hic est sextus canō. et est etiam de euacuatione materierū cōmunīū. Et dicit ꝙ post flebotomiā lenitionē ventris prouocationē dictam facias infirmū sudare ⁊ aperi meatus.s.poros cum his in quibus non est fortis calor sicut est inunctio cum oleo camomillino: et fricatio cū vino albo potēte et cum aqua dulci tepida in qua balnetur aut cū qua fomētetur. ¶ Et subdit ꝙ si febris fuerit acuta nō inuenis excusationē ab inunctiōe et embrocatione. ¶ Notandū circa partem presentem primo ꝙ stante plenitudine euacuabili per flomiaꝫ ante ꝓuocationē sudoris debet ꝓcedere flomia. Nam prouocatiuū sudoris inflāmando et dissoluendo augeret illam. Similiter debet ꝓcedere vētris lenitio ne prouocans sudorem trahat materias corruptas intestinales ad epar et ad venas.

De ꝓuocatiōe vrine ⁊ sudoris

Sed an prouocatiuū vrine debeat precedere prouocatiuum sudoris est dubium: qđ hoc modo et bene a Gentili determinatur. Premittit ergo ꝙ medicamen prouocans sudorem est duoꝝ modorum. Unum ab extra approximatū qđ prouocat sudorem temperata caliditate aperiente et leuiter trahente materias ad exteriora sicut fricatio debita coopertura pānorū et inunctio cū oleo camomillino et similibus. de quorum numero est etiā retentio anhelitus. Aliud est prouocatiuum sudoris ad intra sumptū.s.ꝙ facit illud aliquādo materias subtiliando ⁊ mouendo eas versus cutim. Et secundū hoc idem potest esse ꝓuocatiuū sudoris et vrine sm diuersas aptitudines corporis in vijs vrine et in vijs sudoris et ineptitudies. Nam radix feniculi subtiliādo sanguinem et ipsū eliquādo in omnib⁹ aptis sm renes ad receptionem materierum propter latitudinem eorum et habentibus fortitudinem attractiuam cuꝫ notabili caliditate prouocabit vrinam. in aliovero homine debilium renū in attrahendo: et cū hoc habente vias strictas: sed raro in poris versus cutim faciendo eliquationem euaporosam prouocabit sudorem. ¶ Ex quibus apparet ꝙ medicamen ꝓuocans sudorem sumptum ab intra est fortius ꝙ̄ prouocans vrinam ceteris paribus: loquendo de prouocantibus per qualitates manifestas ⁊ non per proprietates. Cuius ratio est. quia prouocās per vrinam subtiliat ad aquositatem et facit eos transire ad renes et suuatur in hoc a renibus trahentibus aquam a qua proprium est corꝫ aquosum de humoribus trahere. Sed medicamē prouocans sudorem subtiliat ad aquositatem vaporosam debentē penetrare ad loca strictiora ꝙ̄ sint vie vrinales. et cum hoc non iuuantur ab attractiua membrorum sudantium.s.cutis et sibi affiniuꝫ sicut medicina vrinatiua a mēbris vrinalibus.

His premissis respondetur ꝙ medicamen prouocans sudorem primo modo.s.vias dilatando occurrens ab extra: licet posset cadere ī vsu statim facta aliqua minoratione aut lenificatione. securius tamen est ꝙ euacuationes et prouocationes vrine precesserint si aderunt in venis materie debentes precipitari cum vrina. vel si essent in venis opilatiōes iudicantes hoc prouocatiuo vrine nō vt prouocatiuo vrine. sed vt aperitiuo viarum. ¶ Dicit secundo ꝙ prouocans sudorē secūdo modo multo magis debet subsequi prouocatiuum vrine. cuꝫ prouocare sudorem sit difficilius ꝙ̄ prouocare vrinaꝫ ex causis suprascriptis ceteris parib⁹ ex parte sic⁹ materie et reliquorum.

Contra quia natura multotiens facit contrariū. ¶ Respondetur ꝙ hoc est. quia natura meli⁹ distinguit materiam a materia quā ars. vnde non semper licet arti que potest facere natura. Si enim constaret medico materias esse circa extremitates venaruꝫ que terminātur ad cutim et non in venis magnis que terminātur ad vias vrine inciperet a prouocatione sudoris. et forte omnino obmitteret prouocātia vrinam. sed hoc sibi verso in dubium incipit a via faciliori. Auicē. itaqꝫ considerans ordinem predictorum in arte dicit. deinde fac ipsuꝫ sudare: et declarauit de sudatiuo debili cum dicit aperi meatus.s.poros. et si hec leuis prouocatio sudoris debet sequi predictas euacuatiōes multo magis prouocatio fortis. ¶ Nec obstat dictū Gal. secūdo terapentice dicētis. ꝙ euacuato corpore: licet rarificare cum tepidum calorem habēte: quale est oleum camomillinum. nam quāuis liceat: tutius tamen est vbi vertatur in dubium de situ materierū aptarum prouocari per vtrāqꝫ viā incipere a prouocatione vrine. ¶ Notanduꝫ scđo hunc textum debere exponi sicut dictū fuit ab initio: vt Auicē. hic velit aperitiones pororum et ꝓuocationem sudoris cum trib⁹ auxilijs. ¶ Primū est inūgendo cum oleo camomillino et bene fricando vt subtilietur ⁊ penetret. et etiam abstergatur a pororum superficie ne eos opilet sua viscositate. ¶ Secundū auxilium est potus vini.s.subtilis qđ debet esse limphatū magis aut minus sm exigentiam caloris febrilis et vini potentiā tempus anni et egri consuetudinem. cōmuniter tamē debet esse vinū si est notabilis vinositatis a sexta parte vsqꝫ ad octauam. et debet sumi notabiliter calidum. ¶ Tertium auxilium est balneum siue fomentatio cum aqua calida. et fomētatio fit infundendo petias in aqua calida et bene compressas applicare multotiens partibus aptis ad sudorem sicut sunt sm plurimum dorsum et pectus: et postea ipsum bene pannis cooperiendo vt dormiat. Et hec expositio est conformis dictis Galeni secundo Terapentice: vbi dicit. Totū corpus anteqꝫ̄ euacuetur rarificare non oportet. euacuato tamen licet rarificare per oleum camomillinum. et in hoc tempore vinum aquosum album subtile bibitum vniuersas mouet excretiones et euacuationes

Galenus.

et euacuationes et balneum ex aqua dulci. verum si hoc vinum aquosum album sufficeret medietas aque idest vt aqua pro medietate poneretur.

¶ Et si febris fuerit acuta non inuenis excusationem ab inunctione et embrocatione.

¶ Hic respondet tacite questioni. Posset enim quis querere: licet ne cum istis in febribus acutis procedere. ¶ Respondetur quod si febris fuerit acuta non licet procedere: cum his etiam si sint temperate caliditatis: maxime quando illa febris fit multi caumatis dissoluens corpus et ducens ad ethicam: imo procedendum est cum vnctionibus frigidis sicut oleo violato nenufarino et similibus et procedendum est embrocatione .s. epithimatibus frigidis ex aqua rosata spodio secundum exigentiam quod dicitur in curationibus febrium acutarum. Quod autem embrocatio possit exponi pro epithimate apparet quarta primi. capitulo de embrocis in littera Gerardi extra. sed de his latius in capitulo de regimine febrium acutarum.

¶ Quod si inuenis humorem in primis declinare ad stomachum: fac vomere cum eis in quibus non fit diuersitas consuetudinis: immo cum eis que sunt sicut sirupus acetosus cum aqua calida: cum natura mouet humorem ad vomitum et non diuersifices eam.

¶ Hic est septimus canon. de prouocatione vomitus. Et dicit quod si tu inuenis humores in primis .s. principaliter declinare ad stomachum supple faciendo nauseam. Aut aliter in primis idest in principijs tam vniuersali quam particulari. et supplere quocunque alio tempore fac ipsum vomere cum eis que sunt sicut sirupus acetosus mixtus cum aqua calida et similibus lenibus cum natura mouet ad vomitum. et non diuersifices eam idest non facies operationem diuersam illi euacuationi quam intendit natura facere iuxta affor. Unde quo natura repe-

Galenus.

rit inde ducere oportet. Et hic etiam est text9 Galeni scdo terapeutice. Si a casu quandoque impetum ad os ventris ad os stomachi per vomitum fecerit aliquid non oportet preter idem contra naturam prouocare. ¶ Notandum primo quod in principio vniuersali regulariter operando non debem9 vomitum prouocare nisi cum lenibus. sed digesta materia licet. ¶ Notandum secundo quod huiusmodi vomitiua debent esse non calida neque frigida: ideo expone cum aqua calida idest tepida. ¶ Notandum tertio quod vbi natura non temptaret vomitum non licet ipsum in principio quantum est merito cure febris prouocare neque cum lenibus neque cum fortibus. Dico merito curationis febrium: quia propter aliam causam licet ipsum prouocare. vt puta propter dolores stomachi aut alia huiusmodi.

¶ Quod si fuerit illic declinatio ad intestina et senseris rugitum et descensum fecis: tunc adhibe quod soluat ventrem.

¶ Hic est octauus canon. et dicit quod si est illic declinatio ad intestina quod comprehenditur per rugitum .s. sonitum ventositatis descendentis. et per descensum fecis versus anum. tunc adhibe quod soluat ventrem .s. leniendo aut clisteri aut medicina sumpta per os leniente: aut saltem cum suppositorio. illa enim est conueniens regio per quam debet fieri euacuatio. Hi tamen duo casi. sicut priores sunt principaliter de euacuatione materierum communium quam accidentaliter febribus complicantur licet non sint materia propria febris. ¶ Et nota quod in ponendo istas duas euacuationes non dixit. deinde non enim est opus euacuationes de quibus supra ante has premitti: immo quacunque hora natura temptauerit vomitum ad secessum: quod frequenter accidit in principio vniuersali et in principijs particularibus. et etiam in alijs temporibus tam vniuersalibus quam particularibus est per eadem regionem adiuuanda.

Sed contra sequitur quod similiter in prouocando vrinam et sudorem non debeat ponere ly: deinde cum etiam natura per illas regiones quandocunque temptauerit euacuationem sit adiuuanda. ¶ Respondetur quod quandocunque natura temptauerit aliquam quatuor istarum euacuationum est adiuuanda. Sed inter eas est hec differentia. quia natura non temptante euacuationem per vrinam: nec per ventrem nec per sudorem. est tamen merito curationis febris quelibet istarum a medico temptanda in principio. Sed si natura non temptaret euacuationem per vomitum in principio vniuersali non est a medico in eodem principio artificialiter temptanda. ¶ Dicitur secundo quod stante equalitate istarum quatuor euacuationum premittenda est euacuatio per ventrem. deinde sequitur vomitus. tertio prouocatio vrine. quarto prouocatio sudoris. propterea loquens de prouocatione vomitus post prouocationes vrine et sudoris non dixit. deinde. Similiter loquens de solutione ventris post vomitum non debuit dicere deinde.

Pro declaratione dictorum dubitatur. Utrum medicans iuxta quinque canones suprascriptos faciens quinque euacuationes .s. flebotbomiam. lenitionem ventris. prouocationem vrine. prouocationem sudoris. prouocationem vomitus euacuet aut euacuare intendat materias communes aut materias proprias febrium humoralium. — Quinque canones euacuandi.

¶ Et arguitur primo quod euacuet materias proprias. Nam faciens flebotbomiam. iuxta primum canonem si febris fuerit sinocha euacuat et intendit euacuare sanguinem qui est materia febris propria. Similiter in alijs febribus non pendentibus a sanguine cum faciat flebotbomiam intendit euacuare cum sanguine humorem facientem febrem. Cuius signum. quia iuxta determinata superius de intentione Auicen. non faceret flebotbomiam nisi humor faciens febrem esset mixtus cum sanguine aptus cum eo simul euacuari. ¶ Secundo cum lenit ventrem cum prouocat vomitum multotiens euacuat materias proprias que quandoque precipitantur in principio ad stomachum et intestina. et quia vtile est ipsas euacuare debet intendere ipsarum euacuationem.

¶ Et confirmatur quia frequenter chilus et humiditates corrupte existentes in stomacho et intestinis cum putrent faciunt febrem putri. Earum itaque euacuatio est euacuatio materiarum propriarum febrium. ¶ Tertio aliquando contingit aquositatem sanguinis aptam cum prouocatione vrine educi esse causam coniunctam febris putride. ergo &c. ¶ Et confirmatur. quia frequenter cum aquositate illa admiscetur humores qui sunt materia propria febris. et sic illi humores et aquositas cum medicina prouocante educuntur. ¶ Ultimo cum medicina sudatiua educitur frequenter causa coniuncta febris: vt patet in interpolatis. et etiam in alijs. quarum paroxismi cum sudore terminantur.

In oppositum arguitur de intentione Auicen. in hoc capitulo illo. ¶ Et cum administraueris can. predictos, vbi manifeste ostēdit huiusmodi euacuationes nō esse ordinatas ad euacuationem materierū propriarum. ¶ Et cōfirmatur, quia in principio nondum digesta materia non debent educi materie proprie febris. propterea ꝑ lenitione ventris dicit sibi clisteria magis dilecta. Et certum est clisteria saltem lenitiua non euacuare causam antecedentem que est in venis. neqꝫ coniunctam que ē in ambitu tot⁹. ¶ Preterea euacuātia materias proprias per vrinam et sudorem a principio non conceduntur: immo non concedūtur nisi materia

Quid materia febris.

propria predigesta et euacuata.

Pro solutione premittendum primo ꝙ per materiam feb. non intelligimus fumos aut vapores quātūcūqꝫ sint causa cōiuncta febris. et quāuis per suprascriptas euacuationes possint educi: et medicus intendat ipsorum euacuationē. sed materiaꝫ febris intelligimus humores chilum feces et similes res corpulentas que possunt visu comprehendi potentes facere febres aut ipsas fouere: aut agere. Et sunt duplices. quedaꝫ proprie, quedam cōes. Proprie sunt antecedentes et coniūcte. Causa cōiuncta febris est a cuius calefacto esse immediate pendet febris. Sed causa antecedens est que ē notabiliter disposita vt acqrat calefactuꝫ esse et fiat causa cōiuncta febris. ¶ Et ex his infertur ꝙ semper est causa antecedens febris quecūqꝫ sit feb. eo ꝙ semꝑ est causa antecedens febris anteqꝫ sit causa coniuncta febris. et nō potest esse febris nisi sit causa coniuncta eius loquendo semper de febribus humoralibus. Materie aūt cōes sunt duplices. nam quedā sunt necessarie in oībus febribus saltem putridis reperte. quedam contingenter. ¶ Prime sunt triplices. s. feces et quedā viscositates que in stomacho et in intestinis continētur. et ſm plurimū superfluitates prime digestiōis que in febribus putridis inflāmanꝫ et inflāmate euaporantes ad cor fouent et augent febrem et iuuāt ad corruptionē digestionū. ¶ Secūde sunt aquositates serose que generantur in secūda digestione et generate transeunt permixte cum alijs humoribus ad venas. he etiam per actionem caliditatis febrilis et vapores putridi secum permixti inflāmanꝫ: et etiā multiplicantur per viam cuiusdā liquefactiōis per quā separatur pars aquosior a massa sanguinea: et inflāmate et multiplicate fouent et augent febrem quāuis non sint materia ꝓpria febris antecedens aut ꝯiūcta. ¶ Tertie sunt superfluitates que referantur in tertia et quarta digestione. necnon vapores qui ex actione caliditatis febrilis eleuātur a materijs non putrentib⁹ et sparguntur in ambitu totius. et aliquādo condensati circa cutim sub forma sudoris educūtur. Vapores aūt putridi siue vadāt ad cor siue ad reliqua membra numerantur inter causas coniunctas febris putride. licet oppositū senserit Gentilis in hac questione. non volens ꝙ aliqui vapores putridi sint causa febris nisi qui reperiūtur in corde. de hoc tamen dictum est superius in primo capitulo huius prime fen. quātū est opportunū. et etiā in qōne de maioritate morbi. et he materie ſm plurimū nō sunt causa aīis neqꝫ coniūcta febrium: licet quādoqꝫ febrem foueāt et augeant. ¶ Materie aūt cōes que nō necessario: sed cōtingenter in febribus reperiūtur sunt sicut sanguis q̄ aliquando peccans quantitate aut qualitate existens in venis cū humoribus facientibus febrem permixtus aggrauat virtutē: prohibet materie ꝓprie digestionē. et cū inflāmatur fouet et auget febrem. licet ei̅ nō sit materia ꝓpria febris: pōt tñ contīgi cum materia ꝓpria febris et facere nocumenta de q̄bus statim. et hi aliquādo ꝑcipitanꝫ ad stomachū et ad intestina. aliquādo cum vrina. aliquādo cū sudore expellunꝫ a natura stimulata sua multitudine: aut malicia. Et horū euacuatio est euacuatio materie cōis accidentaliter reperte in febrīētibus que nō debet dici minoratio ꝓprie sed apud arabes dicitur exiccatio.

His premissis sit hec prima ꝯclusio. Medicus euacuās ſꝫ canones predictos quādoqꝫ euacuat materiā ꝓpriā febris. et eā hoc frequēter eius euacuationeꝫ intendit. Istā conclusionē probāt rationes facte ante oppositū. ¶ Scḋa conclusio. intētio Auicen. non fuit ꝑ hos canones principaliter docere euacuare materiam propriam febris humoralis: sed materias cōmunes. ¶ Ex qua sequitur ꝙ medic⁹ operans ſm intentionē horum canonū non oportet ꝙ euacuet materiā propriam febris. conclusio patet discurrendo. Nam in primo canone de flebothomia constat ꝙ sanguine abundante cū humore qui facit febrem docet flebothomare nō obstante ꝙ sanguis pro tunc nō sit materia propria febris. Qḋ aūt dixit esse faciendū si hūor q̄ vincit fuerit sanguis est positū incidenter. Nam infra in hoc capitulo ponet canonē in vsu flōmie qñ est intensio sanguinis. Silr pꝫ de lenitiuo ī quo magis diligit clistere cōis iuuamenti: per qḋ vt plm non euāꝫ materia ꝓpria. Idem vr̄ de ꝓuocatiōe vrine et sudoris: qꝛ infra ꝑcipiet in pticularib⁹ capl̄is non esse prouocandū nisi paucificata materia ꝓprie qñ loquiꝫ de ꝓuocatiōe ꝑ quā materia ꝓpa euāatur. Et idem apparet de vomitu qꝛ non precipit educi materiā propriā. sed q̄cūqꝫ ad stōm ꝑcipitatur. Et argumenta reliqua adducta post oppositum ad huius conclusionis faciunt confirmationem.

Ad argumenta ante oppositum respondetur omnia illa concludere ꝙ medicus aliquando in principio euacuat et intendit euacuare materiam propriā febris. Sed dicitur ꝙ intentio principalis horuꝫ canonum non est euacuare materiam propriā febris: sed principalis intentio est euacuare materias ꝯmunes quarū alique de necessitate alique contingēter in febribus humoralibus reperiunꝫ.

Contra determinata in presenti questione arguitur. sequitur ꝙ in effimerāte et ethico medicus deberet facere huiusmodi euāationes. s. lenitionem ventris: prouocationem vrine: et prouocationem sudoris cum in eis reperiantur superfluitates prime scḋe et tertie digestionis: necnon vapores ab humoribus non putrentibus ex actione caloris febrilis eleuati indigentes transpiratione. Respondetur ꝙ ceteris paribus non reperiuntur in eis tot et tante superfluitates nec sic infecte propter defectum vaporum putridorum qui reperiuntur in febrīēte putride. ¶ Secundo dicitur ꝙ dato ꝙ repererentur: medicus non ita tute posset facere huiusmodi euacuationes in febrientibus ethice aut effimere timore exiccatiōis corporis. vnde si leniet: leniat cum infrigidantibus et humectantibus pauce abstersionis et attractionis: sicut cum

sicut cum clisteribus factis ex lacte et similibus.
Et multo minus audet prouocare vrinam ꝫ sudo-
rem timore exiccationis.

Secundo contra determinationē arguitur.ꝓban-
do ꝙ intentio boꝝ canonū sit educere materias
proprias.quia pro lenitiuo exhibet Auicē.māna
Mesue. et sirupum violatū que eligunt colerā.vt Mesue
in cap.de māna.et viola. ¶ Preterea prouocatio
per radicem apij appropriat̄ humoribꝰ frigidis
sicut prouocatio cum seminibus frigidis appro-
priatur humoribus calidis. ¶ Ad primum dici-
tur ꝙ licet electiue euacuent humorem colericum
virtus tamen sua electiua est ita modica et vir-
tus sua lenitiua est tanta vt potius operentur le-
niendo ꝙ eligendo.Et cum hoc si aliquid operen-
tur eligēdo id faciūt sine inquietudine ꝫ molestia
vnde tute sicut et cassia concedi possunt etiā in nota-
bili quātitate.principaliter tamen ex boꝝ admi-
nistratione intēdimus lenitionē et superfluitatū
cōmunium et materierū eductionē. ¶ Ad scōm dicit̄.
ꝙ licet diuersis ꝓuocantibus vtendū sit in diuer-
sis materijs:vtputa ī calidis decoctiōe aut emul-
sione seminū cōmunium frigidorū:in frigidis deco-
ctione radicū apij et similiū.hoc tamen non faci-
mus vt intendamus cū his prouocantibus elige-
re materias ꝓprias:sed radicē apij et similia no-
tabiliter calida vitamꝰ in febribus calidis timo-
re inflāmationis que cōceduntur in frigidis: tum
ratione prouocationis:tum ratione digestionis ꝫ
ex simili causa vtimur frigidis in febribꝰ calidis.

Utrum autem sicut reperiūtur medi-
cine solutiue eligētes
propriū humorē vt scamonea colerā: turbith fleg-
ma:ita reperiantur medicine vrinatiue eligentes
propriū humorē:est dubiū nōdū vt dicit Gentilis
ab auctoribus discussum. Credendū tamen est ꝙ
Diassaro. sic.Nam assarū a ꝓprietate respiciens flegma et
colerā notabiliter diureticū verisimilius dꝫ eua-
cuare per vias vrine hos hūores ꝙ melācoliā ad
quā non est eius ꝓprietas. ¶ Et cōfirmatur quia
medicine a ꝓprietate sua eligētes euacuāt humo-
res quos eligūt ipsos ad se trahēdo:deinde a pre-
sentia humorū et medicine natura stimulata ip-
sos euāt ꝑ regionē magis aptā illi euācationi. sed
medicine diuretice petūt vias vrine: ergo ipse ali-
quo tēpore in illis vijs debēt ad se trahere humo-
res quos respiciūt: et sic natura illis humoribus
et medicina stimulata illos ꝑ vias vrine euābit.
¶ Et cōfirmat̄ quia in paratis ad vrine ꝓuoca-
tionē medicine solutiue frequēter prouocant vri-
nam et ventrē non soluunt.Sicut mihi accidit cū
dedissem pillulas aggregatiuas spectabili legū
doctori domino Christoforo de cāpo causa sol-
De christoforo de campo. uendi ventrem:multotiēs cum magno dolore vri-
nam prouocauerūt nihil soluētes. ¶ Preterea de
intentione Auicen.scōo canone multū scamonee
exhibitū euacuat per vrinā. Parum autem aut in
quātitate moderata exhibitum soluit ventrē. Est
tamen credendū eam per regionem illam esse ma-
gis prouocatiuam colere ꝙ flegmatis vel melan-
colie.Et ex his infertur ꝙ si misceremus medici-
nam eligendi aliquem humorē quicūꝗ sit ille in
pauca quātitate cū medicina multū diuretica il-
le humor per vias vrinales educeretur:sicut si mi-
sceremus turbith aut colocīntidā cū cantaridibꝰ.
¶ Et cōfirmat̄ de intētione Aui.in ca.de cura sin-
Trocisci ad singultum valētes gultus vbi dicit ad litteram. Et iam laudati sūt
trocisci huiusmodi. ¶ Recipe costi.croci.rosarum
recentium.masticis spice.oim ana.ʒ.iiij.aureos:as-
sari aureos duos:aloes: opij:amborum ana au-
reum.ʃ.conficiantur cum succo psilij: exhibeatur
ex eis medietas aurei psilium et opium stupefa-
ciunt:spica confortat et resoluit: assarum inclinat
humiditates ad partes vie vrine et educit eas ꝑ
eam.Aloes inclinat eas ad viam fecis et extrahit
eas ex ea.Ecce ꝙ partificat assarū et aloem indu-
cendo humiditates que faciūt singultū: aloes in
educendo per viam secessus: assarum per viam vri-
ne.educit ergo eligendo. ¶ Satis itaꝗ ex predi-
ctis rationibus constat ꝙ sicut reperitur medici-
na solutiua eligēs determinatos humores quos
euacuat per viam secessus:ita reperitur medicina
vrinatiua eligens determinatos humores quos
euacuat per viam vrine. ¶ Ultimo vt hi canones
propter iuuenes ponātur in practica. Cum tu su- Modus pra-
peruenis febrienti febre putrida et videris in pri- cticandi in fe-
ma die necessitatē flōmie: flōma eadem die vel ꝙ bre continua.
citius potes:expectando tamen horam quietio-
rem:nisi fuerit ex pestilentialibus:aut similibus ꝗ
non dant inducias:nam in his casibus opꝫ ea ho-
ra qua occurris flōmare. Sed ante flōmiā regulr̄
operando premitte lenitionē ventris si oportue-
rit cum clisteri lenitiuo si superfluitates prime di-
gestionis nō cōtineantur nisi in intestinis grossis.
Si vero cōtineantur in stomacho:aut in intestinis
gracilibus:qđ cognosces:quia vides egrum nau-
seantē et sentientē extensionē supra vmbilicū:me-
lius est exhibere lenitiuum per os. postea sequēti
die:aut ꝙ citius potes fac flōmiam.Deinde post
flōmiā fac etiam iterum lenitionem ventris die
sequenti si nō sit lenis. sed ꝫm plurimum sufficiet
clistere:aut forte sufficiet sirupus acetosus: et aꝗ
ordei:aut vtrūꝗ premittendo sirupum acetosum
per duas horas ante aquam ordei debite calam.
Et iam ꝫm plurimū transiuerūt tres dies et ope-
ratus es cum duobus cañ.Et cum scōo sibi exhi-
buisti sirupum acetosum:aut aquam ordei iam le-
nisti et digerere incepisti. Et iam opus est vt quar-
ta die:aut ꝙ citius potes opereris cum tertio ca-
none prouocando ꝫ potentius digerendo. dabis
ergo sirupum acetosum simplicem cum emulsione
lactis seminū cōmuniū frigidoꝝ: ꝫm ꝙ melius ti-
bi videbit̄ inspecta quātitate caloris febrilis. Nec
tamen obliuisceris in toto cure processu lenifica-
tionis ventris cum clisteri:aut saltem cum suppo-
sitorio si sponte sua nō fuerit lenis. ¶ Postea ape- Notatu dignū
ries poros exhibendo aliquod sudatiuum ꝫ ipm
pannis cooperiendo eligendo horam in qua ma-
gis est aptus sudare.Sudatorium sit simul mate-
rie digestiuū sicut aqua ordei notabiliter calida
cum pauco vini subtilis et precipiendo somnum.
hoc enim magis gratum est egro et magis profi-
cuum ꝙ vngere cum oleo camomelino et similibꝰ:
ꝫ iam operatus es cum quatuor cañ. Et quocūꝗ
tempore vides egrum nauseantem siue ante flō-
bothomiam siue post:siue etiam non facta flobo-
thomia exhibe sirupum acetosum cum aqua tepi-
da et cum impositione penne aut digitorū in ore
procures vomitum. hoc tamen fac nisi habuerit
cibum in stomacho quem oporteat retinere ꝫ nisi
multotiens euomuisset:et esset dubium ne stoma-
chus suus fieret cloaca superfluitatū. Et hoc mo-
do rectus est eger tuus cum quinꝗ cañ. supraseri-
ptis.Et hi canones hoc modo exequendi sunt cu-
ra regulari.Nam cura coacta in quinꝗ casibus ꝗ
inferius ponentur in hoc capitulo oportet inci-
pere a medicina eligente materiam propriam.

¶Et prohibe eum a somno in principio febriū proprie quādo est horripilatio: aut frigus et rigor: quoniā prolongatur super eū frigus et rigor: ipsa nāq exprimūt materias si fuerint euntes ad quedam viscera et prohibent digestionem humorū. Apud declinationem vero est iuuatiuus valde et fortasse non nocet apud statum.

Quatuor notāda de somno in febre.

¶Hic est nonus canō et ē de somno qui quādoq iuuat: quādoq nocet in febribus. Et dicit q̄tuor. ¶Primū ꝙ tu medice debes prohibere febricitantē febre humorali a somno in pncipio .s. particulari. ¶Scdm ꝙ proprie .i. maxime debes ipsum prohibere quādo est horripilatio: aut frigus: aut rigor: aut hec oīa. Et assignat tres causas. Prima: qm̄ per somnū prolongat̄ supra eū .s. egrū frigus rigor aut horripilatio. q: somnus non pmittit calm̄ occupare materias ⁊ expādi qua expāsione et occupatiōe cessant huiusmodi tipi. Secūda q: ipsa sc3 frigus et rigor et horripilatio exprimūt materias si fuerint euntes ad quedā viscera .i. faciūt ꝙ materie que sunt prone ad fluendū ad aliqd̄ mēbrum intrinsecū: sicut epar stomachus ⁊ similia citius et in maiori quātitate fluāt ad ip̄m siue apantes siue non. Nam ista sunt causa motus sanguinis et spūs ad interiora: et per cōsequēs etiā aliarum materierū. Tertia causa. quia ista prohibēt digestionē humoꝝ. non permittūt em̄ calm̄ expādi in materia: immo suffocant illud sub ea. ¶Tertium dictum ꝙ somnus in declinatione est valde iuuatiu⁹. ¶Quartū apud statum forte nō nocet.

Argumēta circa materiā somni.

Pro declaratione huius canonis dubitatur. vtrū sit somnus prohibēdus in principio particulari febrium humoraliū: et ppriē cū sunt frigus rigor et horripilatio. ¶Negatiue arguit̄. nam somnus in principio particulari multotiēs fit ⁊ nō nocet: ergo nō est prohibendus. assumptum est Auicen. secūda huius. capitulo de signis sumptis ex parte somni et vigilie. Scdo. in somno vigorant̄ oēs virtutes naturales. et per cōsequēs vigoratur digestio ciborum et humorū. sed hec pueniūt in pncipio febriū: ergo somnus nō est prohibēdus. tenet cōsequētia: et assumptū est Auicē. scda primi. capitulo de his que pueniūt ex somno. ¶Tertio in forti rigore Aui. prouocat somnū cū opio infra in capitulo de regimine rigoris q̄re ⁊c. ¶Ex quo sequitur ꝙ propter somnū non prolongatur. contra primā causam hic ab Aui. assignatā. ¶Quarto somnus prohibet motū materie ad viscera cōtra secundā causam Aui. quare ⁊c. antecedens pbatur. quia de intentione Auicēn. loco allegato. Sōnus oēs fortes prohibet euacuationes excepto sudore quē prouocat: et per cōsequēs potius mouet exterius q̄ interius ad viscera. ¶Quinto somnus vnit calorem interius per quem digestio fortificatur. ergo non prohibet digestionē: sed iuuat contra tertiā causam. ¶In oppositum est hic Auicen. et Gal. scda afforismoꝝ. et Rasis. xvi. continentis: cap. de his que sequūtur febres.

Notāda de sōno scdm̄ rasim penum.

Pro solutione dubij notabo aliqua. deinde ponam cōclusiones responsiuas ad quesitū. Hic obmitto quiditatē somni et multa alia huic proposito nō necessaria. Nam de his expediti sumus super nono Almansoris. cap. de febet. ¶Notandū tamen ꝙ in principio somni sanguis et spūs trahūtur de exterioribus ad interiora. trahūtur em̄ de extra venas ad intra venas: et de puis venis ad magnas: et tandē ad mēbra nobilia: sicut sunt cor: epar: et cerebrū: et reliqua mēbra sibi propinqua: et cū spiritibus trahuntur ad eadem loca vapores secum permixti per viam sequele: et cū sanguine trahuntur alij humores sibi permixti. ¶Propterea scda primi. exterioribus infrigidatis pluribus indigemus coopertmētis in somno q̄ in vigilia: quia in vigilia fit motus oppositus. ¶Hanc etiam attractionē ad interiora operatur aīa sentiens mordicationē membroꝝ sensibiliū in principio paroxismū vt eorū nocumento succurrat: propter quē motum ad interiora sequentē tam somnū q̄ rigorem materie maligne simul cū vaporibus suis q̄ deberent expandi exterius mouent̄ interi⁹ ad mēbra nobilia: et sic necesse est paroxismū prolōgari fm̄ oīa sua tēpora. et scdo materias motas interius multo magis ledere membra nobilia et digestionē humoꝝ impediri calore naturali sub ipsis suffocato. ¶Notandū scdo ꝙ licet somnus naturalis in vniendo calorem interius deducto impedimento oēs fortificet opationes naturales: multotiens tamen accidit per motū materie male interius sua multitudine suffocantis: aut sua malignitate corrūpentis spūs opatiōes naturales impediri. Et multotiens ipse vnitus interius inuenit materiā malam ipsam calefaciendo agitat dilatat et vapores malignos eleuando nocet membris nobilibus eoꝝ impediens opationē. ¶Notandū tertio ꝙ licet somnus sit valde similis quieti: et faciat corpus quiescere a motu volūtario: et p hoc habet motū humorū cōpescere. nō tamen facit eorū omnimodā quietē. immo in principio sui quando sanguis et spūs mouētur interius: mouētur etiā alij hūores et vapores secum .s. cū sanguine et spū permixti. postea spūs interius fortificati mouent materias bonas nutrimentales ad extra et diuidūt in mēbra corporis. ad quē motū sequitur vlterius exuberatio sudoris. Propterea si somnus inuenit in principio sui motū aliquarum materierū interius ipsū fortificat ⁊ auget. Propterea dicit Auicē. ꝙ exprimit materias si fuerint euntes ad quedā viscera siue ad ipsa apostemādū siue aliter opprimendū absq apparte. licet ergo ex parte qua facit corporis quietem a motibus voluntarijs sit aptus quietare humores: cū tamen inuenit motum alicuius humoris ad interiora i sui principio ipsum fortificat. Similiter cū inuenit materias eas expandit extra eas mouet exterius frequenter ipsas euacuans cum sudore.

Somnus naturalis.

Somnus similis quieti.

Contra. sequitur ꝙ somnus in sui principio deberet facere vomitū et fluxū ventris cū moueat materias ab extra ad intra versus regiōes illas. Aut saltem sequitur ꝙ in sui principio nō deberet ipsos sistere. cōsequēs cōtra experientiā. ¶Et confirmatur quia in fine somni cū expandunt̄ materie ad extra sudor prouocat̄ materijs motis a cētro ad circūferētias. ¶Preterea sequit̄ ꝙ incohoāte somno sudor ichoatus tempore vigilie: aut de proximo inchoādus magis exuberet in principio somni. ¶Ad primū negetur id ad qd̄ deducit̄: cū sanguis et spūs et quecūq alie materie moueantur ad mēbra principalia fm̄ plurimū eorū nō ad stomachū et intestina nisi fm̄ modicū eorū et sic i sui principio somnus non est causa vomitus neq fluxus vētris in mobilitando materias que sunt proxime stomacho aut intestinis: aut in eis continentur et

neatur et minuendo acuitatē sensus intestinorū et
stomachi prohibet vomitū ⁊ fluxū vētris.nō tamē
sicut in fine somni:cum materie moueantur extra:
et sicut somnus aliquas materias mouet interius
in sui principio:aliquas mouet exterius in fine si/
ue in pcessu eius:aliquas q̄ sunt circa mobilia:nō
tamē pricipalia:aut sunt in eis imobilitat: ⁊ sic ra
tione huius sistit vomitū et fluxū ⁊ oēs alias eua/
cuationes preter sudorem tam in principio q̄ in
fine. ¶ Preterea minuēdo sensum debilitat virtu/
tem expulsiuā que irritat a presentia materie:tam
in fine quā in pricipio. ¶ Et ex his pz solutio ad
ↄfirmationē. ¶ Ad scdam rōnē respōdet q̄ aliqñ
sudor inchoat in vigilia:aut de proximo inchoan
dus sistit ⁊ pħibet in principio somni:et non semp
cū alique materie sudorales sint ita proxime po/
ris vt nō possint ↄuerti interi⁹:īmo agitate in mo
tu sanguis ⁊ spiritus ad interiora amplius fluūt
per poros cutis per quos inceperāt fluere. ¶ No/
tandū quarto q̄ somnus obtūdit oēs sensus exte/
riores:nō soluz q: ab ipsoꝝ instrumētis retrahat
spm̄ aialē:aut ipm retineat interius: sed q: reddit
ipsorū substātiā turbidā:vt sentit Auic.ij.primi.c.
de his q̄ puenīūt ex somno. Et iō per ipz sensatio
nes ⁊ motus iperfectiūr impediūtur et obtūdūtur
vnde quāuis mēbra exteriora infrigidētur et adsit
in eis humorū mordicatio in pricipio paroxismi.
prouocato tamē somno sensus infrigidatiōis et
mordicatiōis remouet:aut obtūdit: ⁊ sic rigor qui
per has sensatiōes sequit remouet. ¶ Ex quo ap/
paret q̄ rigēs i pn° paroxismi aliquo mō iuuat som
no:quia prohibet sensatio rei irritātis ad rigorē:
⁊ sic cessat rigor. Aliquo etiā mō nocet somno pro
quāto materierū cita sparsio ⁊ partialis resolutio
impedit ⁊ mēbrorū calefactio. Et ideo cum dicit
Auic. in lr̄a q̄ per somnū prolōgatur supra febri-
tem rigor ⁊ frigus nō debet intelligi pprie de ri/
gore:q: iste p somnū remouet: sed intelligendū est
de causa faciēte rigorē que est humor. huiusmodi
enī sparsio subtiliatio ⁊ resolutio ipeditur: ⁊ cōse/
quēter membroꝝ exteriorū calefactio. ¶ Notādus
quinto q̄ licet in pricipijs paroxismoꝝ particula
rium materia moueat ad exteriora:mouet tñ mo/
tu prefocatiuo caloris naturalis. primo q: pp̄ter
horribilitatē materiei ⁊ nocumētum qđ iprimit in
mēbra calor pfundat et submergit. Scđo quia va
pores in pricipio a materia eleuati sunt humidi cru
di grossi spirituū ⁊ caloris membrorū extinctiui:
sicut superius per similitudinē dictū est de vapori
bus lignorū viridiū qui extinguūt paruū ignem ⁊
prefocāt. Verūtamē nō oēs dispōnes principioꝝ
in prefocādo sunt equales:immo scđm varietates
materierū in multitudie paucitate ⁊ subtilitate di
gestione et cruditate et celeritate mot⁹ et tardita/
te:et scđm varietatē dispositiōis patiētis mēbro/
rū super que fert talis materia fiunt multe varie/
tates in principijs particularibus: et multo maio
res et maior prefocatio: cum adsunt in principijs
frigus et rigor ac horripilatio et maxime quando
istis somnus coniūgitur. omnino enī hec quatuor
scilz materie horribilitas.scđo vapores grossi ab
ipsa eleuati.tertio frigus rigor ⁊ horripilatio.qr/
to somnus subtilis concurrūt ad caloris innati p/
focationē iuxta paroxismātis tardam inflāmatio
nem et resolutionē ⁊ mēbroꝝ tardā calefactionē.

Ex quibus

apparet solutio ad questiuz in his cōclusionibus. Prima
semper somnus in principio particulari est aptus
facere notabile nocumētum. Conclusio pz ex hoc
vltimo notato.adiuuat enī ad caloris prefocatio/
nem.tardat materie paroxismātis resolutionez et
mēbrorum debitā calefactionē quare cū paroxis/
mus debeat terminari per materie paroxismātis
resolutionē:opus est ipsum pp̄ter somnū plonga
ri. ¶ Secūda ↄclusio.scđm plurimū somn⁹ in prin
cipio particulari est magis aptus obesse quā pro
desse.probatur.nam semp facit notabile nocumē
tum ex precedēti cōclusiōe:rarissime autē facit no
tabile iuuamentū nisi cū rigor est ita intēsus ⁊ lon
gus vt ipediret anhelitus propter nocumentum
in lacertis pectoris:et esset dubium de egri suffo/
catione. Aut quando virtus ex nimia ↄcussiōe pre
ter modū resolueret:hec autem raro eueniūt. ¶ Ex
quibus sequitur cōclusio respōsiua ad quesitū qđ
scđm plurimū est somnus prohibendus in princi/
pio particulari febriū humoralium.

His sic determinatis

superest vt respondea mus ad argumēta ante oppositū. Ad primū quod
est autoritas Auicē.scđa quarti cap̄.allegato. In
principio vero eius:scz paroxismi multotiens fit
somnus ⁊ nō nocet:exponit et non nocet: idest nō
est signū magni nocumēti cōparatus ad somnum
factum in statu de quo parum ante locutus est cū
dixit:et hoc totū in statu paroxismoꝝ febris est de
terius:scilicet per viam signi licet ecōtra per viam
cause somnus fit deterior: in pricipio quā in statu.
¶ Ad scđm respōdet negādo qđ virtutes ⁊ opatio
nes naturales vigorētur in somno in principio pa
roxismi.quia licet rōne vnionis spirituū deberēt
vigorari:tamen plus debilitant ex delatione ma/
terierū malarū ad mēbra nobilia que delatio fit p
pter somnū in principio paroxismi. ¶ Ad tertium
dicitur q̄ somnus est prouocādus in pricipio pa/
roxismi aliquādo pp̄ter accidētia fortia sequentia
fortem et diuturnū rigorē de quibus dictuz est. Et
dicitur qđ rigor tunc nō prolongatur propter sen/
sus obtusionē:licet adsit humor qui de se est causa
rigoris:et in his casibus potius eligitur paroxis/
mi prolōgatio quā nimia virtutis dissolutio ⁊ forte
mors. ¶ Ad reliqua duo argumenta patet solutio
ex dictis in questione.

Secūdum dubium.

Vtrū som/ nus sit iuua tiuus apud statum ⁊ declinationē particularē. Et
arguitur q̄ nō:quia tam in statu quā in declinatio
ne trahūtur vapores ⁊ materie interius versus mē
bra nobilia et prohibet ipsorū resolutio. ⁊ sic pa/
roxismus plōgatur. ergo nō est iuuatiuus. tenet cō
sequentia:et assumptū patet scđa affo:ismorū.cō/
mento prio:et ex determinatis in pcedēti questio/
ne. ¶ Et confirmat quia in statu vapores:et mate/
ria sunt vltimo inflāmati et in maiori quātitate q̄
in alio tēpore:quia aliter nō esset status. ergo cō/
uersi interius propter somnū sunt magis apti ob/
esse quā in aliquo tēpore. ¶ Et confirmatur:quia
tunc virtus est debilior quā in precedētibus tem/
poribus:ergo magis est apta succūbere ex ↄuersio
ne materierū et vaporū ad mēbra nobilia. ¶ Secū
do nocumentū ex somno est perniciosius in decli/
natione quā in statu: et in statu quam in augmen/
to. ergo questio falsa pro parte affirmatiua: tenet
cōsequētia.assumptū colligi potest ex dictis Gal.
scđa affo:ismorū cōmento primo. ¶ In oppositū
est Auicē. in parte presenti.apud declinationez est
iuuatiuus valde:et fortasse nō nocet apud statum.

Pro solutione

huius notandū primo in declinatione parti/

Margin notes: pnt ppte/ re. — De somno ⁊ de iuuamentis et nocumentis. — De somno apd statuz.

An somnus sit aptus & bonus in declinatiõe.

culari paroxismi deductis alijs materia et fumi
sunt paucificati subtiliati versus extrema trans-
missi longe a fonte caloris: in pro maiori parte qua-
re difficulter trahuntur: & si retrahuntur min⁹ sunt pro-
catiui propter paucitatẽ et subtiliationẽ: q: spũs
sunt resoluti in tẽporibus p̃cedentibus. virtus est
debilis: et indiget refocillatione. prouocato ergo
somno spũs interius retrahũtur ad membra nobi
lia: et ibi vniũtur et confortãtur quia nõ prefocan
tur a multitudine vaporũ secum tractorũ: sicut in
partibus precedẽtibus: vnde virtus fortificata il-
lud parũ qd superest intus de vaporibus & humo
ribus superat: et cum sparsione nutrimẽti parum
post expellitur extra: et cum hoc fortificatis virtu-
tibus naturalibus fit humorũ digestio et spirituũ
et regeneratio. ¶ Ex quib⁹ p3 qd sine notabili no
cumento in declinatiõe particulari merito dispo
sitionis paroxismi: & sue pp̃te materie alijs dedu
ctis somnus est aptus multũ iuuare. Contingit ta
men aliquãdo propter malignitatẽ materie cui⁹
omnis parua pars retracta multum nocet: sicut in
materia antracis et similibus. propter aliquã la-
tentem materiã q̃ agitatur a calore fortificato in
somno in declinatiõe fiat nocumentum. Et simili
ter ex alijs paroxismis ɔplicatis: aut ex errore regi
minis: sed merito dispositiõis declinatiõis febris
putride somnus est aptus multũ ɔferre & parum

Somnus in statu differens.

obesse. ¶ Notandũ scdo q somn⁹ in statu paroxis-
mi est fere equaliter indifferẽs ad iuuandũ & nocẽ-
dum qd potest declarari tam ex parte cause impri
mentis: scz vaporũ & humorũ quã ex parte corporis
patiẽtis. Nam status particularis in sua quiddi-
tate includit vltimatam caliditatẽ que possit esse
in paroxismo. Hec autẽ vltimata caliditas potest
esse propter maiorẽ multitudinẽ vaporũ cum ma
gna quãtitate materie reseruate vsqz ad statum.
Et potest esse etiam propter valde intensam cali-
ditatem vaporum et materie. dato qd vapores et
materie sint paucificate notabiliter tẽpore status
Utrũqz enim frequẽter ɔtingit: licet semp sit neces
sarium merito status paroxismi materiã et vapo-
res eẽ calidiores quã antea. Et tũc manifestum est
q̃n sunt paucificati vapores & materia notabiliter
licet sint calidiores notabili⁹ quã ante magis pro
desse somnũ q̃ obesse: cũ tunc per magnã eorũ sub
tilitatẽ sequentẽ eorũ intensam caliditatẽ sint val
de apti trãspirationi: et eo magis: q: pori corporis
sunt tunc multũ dilatati. Paucitas eñi & eorũ sub-
tilitas cum pororũ dilatatiõe faciũt ad eorũ faci-
lem trãspirationẽ et paucã eorũ conuersionẽ inte
rius ppter somnũ. Ecõtra quãdo multũ de mate-
ria esset reseruatũ in statu: et vapores essent pluri-
mi et grossi. somnus in statu esset magis aptus ob
esse quã prodesse. Siñr hec equalis indifferẽtia ad
iuuandũ & nocendũ potest cõtingere ex parte cor-
poris. Sunt eñi quedã corpa parata exiccationi &
resolutioni: sicut corpa colerica et silia habentia
poros latos & humores subtiles parũ de humido
quorũ virtus facile dissoluit: & istis somnus tẽpo-
re status multo magis prodesset quã obesset. Ecõ
tra sunt aliqua corpa habentia oppositas ɔditio
nes minime apta exiccatiõi & humorũ & spirituũ
dissolutiõi: & istis somnus in statu magis obesset
quã prodesset. Propter ergo hanc fere equalem in
differentiã ad iuuandũ et nocendũ Auic. locut⁹ est
sub ambiguo dicens: et fortasse nõ nocet apud sta
tum. Et Gal. in cõmento p̃io scde particule dicit
q quãdoqz iuuat in statu & in augmẽto statui vici-
no: nõ tamẽ dicit semp. In augmẽto tamẽ licz pos
sit iuuare et nocere est minus aptus ad iuuandũ et
magis ad nocendũ q̃ in statu. Econtra in cõpara
tione ad principiũ. ppterea dicit Aui. fortasse nõ
nocet apud statũ: per ly apd statũ intelligẽdo aug
mentũ et statũ. Pria itaqz medietas augmẽti ma-
gis attestat̃ principio quo ad iuuandũ & nocendũ

De nocumẽto somni in principio febris.

merito somni. Scda vo medietas magis attestat̃
statui. ¶ Et ex his apparet qd deductis alijs som-
nus est magis aptus nocere in principio paroxis-
mi febris putride quã in alijs tẽporib⁹ eiusdẽ pa-
roxismi. Et scdo loco magis aptus nocere in aug-
mento. et tertio magis in statu et quarto minus in
declinatiõe. Nam nocumentũ somni factũ in prin
cipio est maius intẽsiue & extẽsiue quã nocumentũ
alicuius alterius tẽporis alijs paribus: secũdo no
cumentũ augmenti: et sic de ceteris.

De somno in declinatione iuuamẽto ipsi⁹.

Et ex his p3 respõsio ad questionẽ q som
nus vt plurimũ est iuuatiuus & cõ
cedendus in declinatiõe. Dixi aũt scdm plurimũ
propter causas dictas in p̃io notato. scz de mate
ria venenosa q̃ rarissime cõtingit: sed in statu som
nus est fere equaliter indifferẽs ad iuuandũ & nocẽ
dum: sed in augmẽto frequẽter est magis aptus iu
uare quã nocere frequẽter. Ecõtra licz frequẽtius
sit aptus magis nocere quã iuuare. in princip. aũt
scdm plurimũ magis nocet quã iuuet: & rarissime
est cõcedendũ: sicut determinatũ est in prima qõne
Rarissime eñi accidũt rigores illi fortissimi cogẽ-
tes administratiõẽ somni in principio. adsunt ra
ro materie venenose ꝓhibẽtes eius administratio
nem in declinatiõe. in augmẽto autẽ et statu indi-
cia sunt media. propterea dixit Auicẽ. fortasse non
nocet apd statũ: verũ medietas p̃ia augmẽti ma
gis attestat̃ principio: & secunda magis statui.

His ita determiatis supest vt re
spondeam⁹
ad rõnes adductas in oppositũ. ¶ Ad primã dicit̃
qd licet aliqd de vaporibus & materia retrahatur
intra: et licz ratione huius fiat aliquid nocumenti
hoc modicissimũ est in ɔparatiõe ad iuuamentũ
qd sequit̃ ex somno de fortificatiõe virtutis sequẽ
te vnionẽ spirituũ circa mẽbra nobilia: cũ tũc ma-
teria & vapores sint pauci & multũ subtiliati. ¶ Sz
de somno in statu dictũ est ipsum esse indifferentẽ
ad magis iuuandũ quã nocendũ & ecõtra. Et som
nus in declinatiõe scdm plurimũ abbreuiat paro
xismũ puocãdo sudorẽ: aut faciẽdo materias: aut
vapores citius resolui insensibiliter ppter fortifi
cationẽ virtutis. ¶ Et ad ɔfirmationẽ dicit̃: quod
licet vapores & materia sint magis inflammati in
statu quã in reliquis tẽporibus: tamen nõ necessa-
rio sunt plures. Item sunt magis subtiliati: et sic
magis parati resolutioni. De hoc tamẽ in questio
ne dictũ est quantũ est opportunũ. ¶ Ad aliã cõfir
mationẽ dicit̃ q licz virtus sit debilior i statu & de
clinatiõe quã tẽporib⁹ precedẽtibus: & equale no-
cumentũ minus possit tolerare: tamẽ nocumentũ
retractiõis vaporũ & materia interius sequẽs som
num est valde minus in statu & declinatiõe quã in
tẽporibus p̃cedẽtibus. ¶ Ad vltimã rõnem que est
autoritas Gal. cõmento p̃io scde afforismorũ dr
q nocumentũ somni in declinatiõe est deterius p
viam signi quã in aliquo tẽporũ precedentiũ. et si
mili modo est deterius in statu quã in augmẽto: et
in augmẽto quã in principio. cum quo tamẽ stat q
per viã cause sit contrariũ: sicut determinatum est.
Est eñi pessimũ signũ et frequẽter perniciosum qd
somnus in declinatiõe in qua maxime iuuare de-
bet noceat. ¶ Ex his p3 solutio ad .q. solitã queri

an sit iudiciũ

an sit iudiciū idem de conceptiōe somni in tempo ribus vniuersalibus ⁊ particularibus. Et respōde tur ꝙ sic: vnde liberius ⁊ longiorē somnū ꝯcedim⁹ in declinatiōe vlī ꝙ̄ in statu vl' et in statu ꝙ̄ in aug mento: ⁊ in augmēto ꝙ̄ in pricipio vniuersali. Est tamē somnus in vlī magis aptus prodesse: ꝙ̄ ob esse scdm̄ diuersitatē crisiū. nam in crisi per sudorē est multum aptus prodesse: sed in crisib⁹ alijs ma gis aptus obesse quā prodesse: cū somnus retineat omnes fortes euacuatiōes preter sudorē.

¶ Et non prohibeas ei aquā frigidā nisi fuerit humor qui est in eo crudus ⁊ grossus tunc enim prohibet digestionem.

¶ Positis quibusdā canonibus respiciētibus ma terias maxie cōes. hic ponit canones quibus do cet extinguere calorē febrilē: minus tamē ḡnales illis quos superi⁹ posuit. docet eni vsum aque fri gide in febribus: ⁊ habz hec pars duas partes. in prima docet vsum aque frigide in potu. scd̄o ꝑ ex trinsecā applicationē. scd̄a ibi. infra per vnā colū nam. (immo cū videris calefactiones.) ¶ Primam partem diuido in septē partes. nā in prima ponit cañ. in vsu aque frigide. in scd̄a ibi. (Nisi sit stoma chus.) docet ꝯditiōes ꝓhibētes potū aque frigi de: et indicātes ipsius exhibitionē. in tertia parte ibi. (Et quādoq̧ datur in potu.) ponit quātitates que quādoq̧ datur de aqua frigida in potu febriē tibus cum effectib⁹ eius. in quarta parte ibi. (Et quādoq̧ iterū sunt) docet quid faciendū est q̄ñ cō tīgunt ꝯtrarie indicatiōes in exhibitiōe aque fri gide. in quinta parte ibi. (Et sirupus quidē aceto sus) docet rem vnā infrigidātem: nō ita nocentem sicut aqua frigida quādo sunt prohibētia. in sexta parte ibi. (Et cū nō licet). ostēdit nocumēta seque tia potū aq̄ frigide incōuenientēr sumpte. in septi ma parte ibi. (Et ille quē plurimum) docet q̄ sunt corpora quibus aqua frigida magis debet prohi beri. Primā partē diuido i tres. in p'a ponit cañ. cū ꝓbatiōe scd̄e partis. in scd̄a ponit ꝓbationem vtriusq̧ partis: tamē satis cōfusam. in tertia ꝓbat primā partem cañ. scd̄a ibi. (Et scias). tertia ibi (Humores aūt colerici). ¶ In p'a pte dicit ꝙ me dicus nō debet prohibere febriēti febre humorali aquā frigidā: nisi humor q̄ est i febriēte fuerit gros sus et crudus: et probat partem secundā exceptā per hoc: q: humor q̄ñ fuerit grossus ⁊ crudus aqua frigida in potu exhibita ꝓhibet digestionez: ideo tunc dz ꝓhiberi. Includit itaq̧ canon duas parti culas. prima est ꝙ humore nō existēte in febriente grosso et crudo non debet ei aqua ꝓhiberi: sz quā tum est merito hūoris. Scd̄a est: quia ipso existēte crudo et grosso debet ꝓhiberi febriēti febre humo rali aqua frigida. ¶ Notandū igit̄ p'io ꝙ ꝑ aquā frigidā intelligim⁹ aquā dulcem habentē oēs, aut plures et decē et octo ꝯditiōibus laudabilis aque de quibus secūda primi. Et intelligim⁹ oēm mo dum exhibitiōis eius per os: sz aut pure aut per mixte cum vino vel sirupo vel zuccaro vel vino gra natorū: aut aceto vel quacunq̧ alia re huic propo sito deseruienti. Et similiter tam tēpore cibatiōis quā extra in multa: pauca: aut mediocri quātitate tam cruda quā cocta. Maxime tamē Auicen. intel ligit: in hoc canone de ipsa exhibitai cruda in ma gna quantitate. ¶ Nota secūdo ꝙ cum Auicenna dicit nisi in febriente fuerit, humor grossus et cru dus. licet maxime loquatur de humore qui est cau sa antecedēs aut coniūcta febris: tamen intelligi potest etiam de alijs humoribus: qui licz non sint

Chāperius. Si exhibēdam aquā frigidā ꝑ nsidū, est in ligē metiēdo quātū ex ipsa possit esse de cenētiā si po tulaz des vel quā quantā ei dari eger postularit: tra dit q̄ aquā fri gidā cū in vri na videas si gna decoctiōis nāq̄ ei in prici pio neq̧ā ascē si dāda est aq̄ frigida: sed i ip sa loc⁹ egritu dinis pubertā ti: ꝑticulariq̧ regimo: suo nūq̧ tēpe data aq̄ frigida soli tū partiū na turam corrobo rat: sanc nuos roborat ciuis modi. Robusti nāq̄ facta na tura limitit: se humoribus pri us attenuatos ⁊ habere ptinet malos eie cat per aluum aut p vomitus aut p sudores. Nā i egrot⁹ as suetus sit sani tatis tpe aquā frigida potare multo magis tempide: fidu cia plen⁹: fri gidā aquā da re ipsa edoct⁹ experiētia: cle bitur nāq̧ aq̄ frigide accessu tācta intestina Summo autē si aqua frigida puro est sanita tis: spēs a fri gore tāgat̄ lan guit: ab aqua

causa coniūcta febris: tamē possunt ipsam fouere ⁊ ibi etiā ꝓhibēt aque frigide exhibitionē. ¶ Tertio notādū ꝙ dixit copl'atiue nisi fuerit hūor grossus et crudus. Nam si fuerit grossus ⁊ digest⁹: sicut ali quando reperit̄ colera nota aut colera adusta di gesta nō prohibet̄ potus aque frigide. Silr si fue rit crudus et subtilis: sicut colera subtilis supflue calidā nō prohibet̄ potus aque frigide. Similiter si fuerit etiā subtilis: immo optime ꝯfert ipam di gerendo. vbi vero silr sit grossus ⁊ crudus nō cōue nit potus aque frigide. ¶ Quarto nota ꝙ lz existē te humore calido subtili ⁊ digesto cōueniat potus aque frigide quātum est merito humoris: ⁊ licz ip so existēte crudo grosso discōueniat attamē meri to aliarū dispositionū aliq̄ñ in primo casu prohi betur saltē in multa quātitate: vt puta q̄ñ homo es set insuetus potui aque frigide cū apostemate in trinseco cū paucitate caloris innati: et de singulis dispōnibus ꝓhibētibus potū aque frigide. Et si militer ecōtra hūore existēte grosso crudo: vbi esset extrema caliditas corp⁹ arefaciēs exhibet̄ potus aque frigide potius eligēdo ꝓlongationē egritu dinis quā corporis extremā exiccationē: ⁊ propter in consuetis potui ipsius. Canō itaq̧ superius po situs respicit humorē solū. nō autem reliquas di spositiones indicantes aut prohibentes potum aque frigide.

¶ Et scias ꝙ quando flebothomia iuuat: deinde veteris via mala: tunc nō purgabit̄.

¶ In hac parte probat vtrāq̧ partē cañ. ꝓbatiōe tñ satis confusa. dicens. scias ꝙ quādo flebotho mia ꝯfert in febre: quia facta est scdm̄ ꝙ oportet Deinde tu veteris via mala: sz ꝯtraria canoni no stro: vt puta: quia prohibebis aquā frigidā humo re existēte subtili nō crudo grosso: aut q: forte da bis aquam frigidā humore existente crudo grosso corpus nō purgabit̄ a residuo qđ remāsit post fle bothomiā. Nō eni sequetur sudor vomitus aut se cessus qui solent sequi quando aqua frigida da tur scdm̄ ꝙ oportet: et qui secuti fuissent: aut saltes aliquis eorū in primo casu: et sic salus secuta fuis set: et similiter in secūdo casu non sequetur: immo potius fieret humoris incrudatio et fe. prolonga tio: quia aqua frigida exhibet̄: vbi nō oportet: ⁊ sic canon probatus est quo ad vtrāq̧ partē. Et ex hoc canone cum probatione sua elicere possumus cō muniter ante exhibitionē aque frigide in magna quātitate debere precedere flebothomiā: aut aliā euacuationē. vt minorata materia et confortata natura per exhibitionem aque frigide extinguen tis cauma febrile natura fiat potens ad residuum expellendum.

¶ Humoris autem colerici digestio est vt cōuersus a sua subtilitate fiat spissus et aq̄ quidem frigida facit illud.

¶ Hic probat primā partē canonis sic: aqua frigi da digerit humorem colericū subtilē. ergo exhibē da est. tenet cōsequentia. et assumptū probat̄. quia humoris colerici subtilis digestio fit ꝯuertēdo ip sum a sua subtilitate ad spissitudinē siue grossitiē sed aqua frigida facit hoc. ergo digerit ipsuz. hic tamē per fieri spissum nō intelligitur respectu me diocris: sed respectu eius quod primo erat. Est ta men digestio inter prius determiata equatio sub tilis per ingrossationē ⁊ grossi per subtiliationē: ⁊ sic canō sigillatim ⁊ coniūctim quo ad vtrāq̧ partē probat⁹ est. Cōfert etiā aqua frigida nō solū dige rendo: sed etiam calorē febrilem extinguēdo.

frigida pa nul la offendit: ita pota quidez in febri lleffendit.

¶ Nisi sit stomachus aut epar debile: aut frigidum: aut sit in visceribus apostema: aut sit in visceribus dolor: aut sit complexio eius pauci sanguinis: aut caliditas eius innata debilis: quare debilitatur post potum aque frigide: aut si non sit consuetus potare aquam frigidã: sicut illi qui sunt de regione calida. Isti enim spasmantur velociter: et associatur eis singultus et extenuat⁹ est de hac summa.

¶ In hac parte narrat cõditiões. primo prohibẽtes potũ aque frigide. scdo indicãtes tolerantiam potus eius: scda ibi (Ubi aũt materia calida.) in prima parte ponit octo cõditiões pħibentes potum aque frigide. ¶ Prima est debilitas stomachi aut epatis per quorũ debilitatem datur intelligi aliorũ membrorũ debilitas: sicut diafragmatis intestinorũ et aliorũ: expressit tamẽ stomachũ et epar quia frequẽtius et facili⁹ potu aq̃ frigide ledi possunt. ¶ Secũdo notandũ. q̄ licz hec cõditio possit verificari de quacũq̧ debilitate siue ex tẽpore: siue ex generatiõe cõtracta siue naturali. i. cũ qua homo ad intra latitudinẽ sue sanitatis propter malam cõplexionẽ malã cõpositionẽ solutam ꝯtinuitatem apostema et sĩmilia. hic tamẽ ne idem bis replicet intelligit de debilitate sequẽte porositum superfluam largitatẽ raritatẽ texture: aut parum cõpactam membri substantiã dato q̄ nõ esset ex villis contextũ. Nõ enim est omne membrum ex villis contextũ sicut epar cerebrũ et multa alia. et hec debilitas scdm aliquẽ istorũ triũ modorum põt vnicuiq̧ mẽbro inesse: et per eam fit debile in resistendo causis egris tam calidis quã frigidis. primo q: minus habet de qualitate per quã resistit. secũdo quia causa ledens facilius applicat penetrans in profundũ eius. et de hac loq̇tur Aui. scda primi doctrina secũda ca. de causis debilitatis mẽbrorũ: et causa partis nota est. nã his membris existẽtibus debilibus per potũ aque frigide superflue infrigidantur: et preter modũ debilitãtur: vt aliquando mors inde sequatur. vt narrat Galenus. vij. terapẽtice. cap. de cura male cõplexiõis vẽtris calide sicci immo dicit ibidẽ q̄ aliquando partes stomachi sunt differẽtes vna fortis altera debilis. quapropter ex potu aque frigide aliquãdo ledũtur operationes frigidi stomachi vt puta digestio et retentio aliquãdo oris eius et meri: vt puta deglutitio. ¶ Ultimo nota q̄ licet huiusmodi debilitas indicet nõ dari aquã frigidã tamẽ aliquãdo contingit q̄ alie conditiões indicantes potum aque frigide sunt ita fortes q̄ medicus preeligit dare aquã frigidam existimãs per ipsius exhibitionẽ maiora nocumenta posse vitari. ¶ Secũda conditio est frigiditas stomachi aut epatis aut naturalis merito cõplexiõis: aut etatis: siue preternaturalis cũ materia aut sine materia. Et sic intelligẽdũ de frigiditate reliquorũ mẽbrorũ q̄ sũt apta ledi ꝑ potũ aq̃ fride nã ꝑ potũ aq̃ fride augebit horũ mẽbrorũ friditas et impedientur mẽbri lesi operationes. Et vt dicit G. vij. terapẽtice loco statim allegato: cum aliquãdo cõtingat vnam partẽ stomachi esse calidaz: vt puta fundũ stomachi: et aliã frigidã vt puta meri ledetur vni⁹ partis operatio et nõ alterius: et exemplificauit de hoie quadragenario qui ex potu aq̃ frigide sanatus est a mala cõplexiõe calida vẽtris et stomachi et cessauit sitis: sed pħibita est deglutitio: ita vt tandem mortuus sit. ¶ Tertia conditio pħibẽs potũ aque frigide est apostema in visceribus: ĩmo q̄cũq̧ apã intrinsecuz in cerebro mẽbris spũalib⁹ mẽbris naturalib⁹: sed marie in his q̄ sũt apta magis ledi potu aq̃ frigide: sicut sunt stomachus epar intestina. Nã si apostema sit fridũ certũ est materiã eius magis infrigidari et incrudari: poros cõstringi. et oĩno materie resolutionẽ pħiberi dolorẽq̧ augeri. Silr si fuerit mixtũ ex calido et frigido. Si vo fuerit sanguineũ etiã incrudabitur: ingrossatur et prohibebitur materie ipsius resudatio et dolor augebitur: quapropter nõ ꝯuenit. Si vo fuerit colericum a colera pura cũ multa flãma ex parte nocet potu aque frigide: q: pori oppilãtur et pħibebitur materie resolutio et resudatio ex parte iuuabit ꝑ extinctionem superflue caliditatis: nec timebitur incrudatio que timetur in alijs apostematib⁹ ꝑpter materie subtilitatem: et dolor ex parte sedatur remittẽdo causas doloris: q̄propter aliq̄ cõcedũt flãma existẽte magna: et precipue ꝯsuetis potuĩ aque frigide. Unde Gal. ix. terapẽtice. Herisipilas vo nullo alio sanabis auxilio q̄ cũ aqua frida. et Aui. iij. quarti capi. de herisipila. Et ad vltimũ infrigidatio in herisipila est magis necessaria: quoniã flãma et dolor inflãmatiuus est in ea plus. Et licz ibi loquatur de herisipila extrinseca: tamẽ hec dicta accõmodantur etiã herisipile extrinsece. ¶ Quarta cõclusio prohibens fridã aquã exhiberi est dolor in visceribus. ¶ Pro cuius dicti verificatiõe sciendũ q̄ dolor in visceribus: aut ꝓuenit ab apostemate: et statim supra determinatũ est in quo casu ꝯueniat potus aq̃ fride et in quibus nõ. Aut pendet a soluta continuitate absq̧ apostemate: et certũ est nõ ꝯuenire: q: fridus visceribus mordax. quinta afforismorũ: aut ꝓuenit a mala ꝯplexiõe que si fuerit frida nõ ꝯuenit pot⁹ aque frigide: q: augeret eãm. Si vo esset mala cõplexio sicca licz ꝯueniret: humectãdo tñ mixto magis noceret actuali friditate forti indurãte mẽbrorũ et spasmãte. Si vo esset mala complexio calida remissa: aut mediocris nõ ꝯueniret: q: nimis. ꝯprimeret in mẽbrum qḋ est facile passibile propter dilatationẽ pororũ sequentẽ caliditatẽ: et ꝑpter debilitatez et resolutione spirituũ propter dolorẽ. Si vero esset mala cõplexio calida intensa valde conueniret. esset enim proportionatũ infrigidãs tanto gradu caloris: qḋ experiẽtia declarabit in his qui ab igne aut aqua calida cõburuntur quorũ dolor sedatur per aquam frigidissimã diu et sepius applicitam. Si vero dolor sequeretur ventositatẽ certum est nõ conuenire. ¶ Quinta cõditio prohibẽs potũ aque fride est quãdo cõplexio eius qui dz sumere est pauci sanguinis: sicut cõplexio flegmatica melãcolica: vniuersaliter cõplexio sicca superflue: aut qñ eẽt pauci sanguis ex etate: sicut in decrepitis: aut qñ esset pauci sanguis ꝑpter longaz egritudinẽ: aut ꝑpter sanguinis euacuationẽ spõtaneã: aut a causis primitiuis. Rõ aũt huius dicti est ista: q: calor hoĩs non resistit remittẽtibus ipm infra gradũ sibi conuenientẽ solũ inquantũ calor: sz inquantũ ab aĩa directus que aĩa resistit per instrumenta sua que sunt sanguis et spiritus. Unde quãtumcũq̧ corpus vnũ colericũ esset calidius certo sanguineo: aut tpato: tamẽ melius tẽperatũ tolleraret: aut sanguineũ ceteris parib⁹ potum aque frigide: et magis resisteret fridis remittentib⁹ calorem suũ infra gradũ ꝓprium q̄ colericũ: aut aliud corp⁹ pauci sanguis calidi⁹ tpato: aut sanguineo naturaliter aut preternaturaliter ꝑpter causam dictam. Et scda cã. quia licz illa sint intẽsiue calida quã corpus habẽs notabilẽ sanguis quãtitatem: tamen

De dolore viscerum.

Cause pħibentes potũ aque frigide multe.

tamẽ habẽt minus de multitudine caliditatis quã potentia rei insequit. Propterea Galenus septimo terapeutice. loco allegato: in corpore sicce complexionis equalis caliditatis cum corpore habente notabilem quantitatẽ sanguinis minus concedit de aqua frigida. ¶ Sexta conditio prohibens aquã frigidaꝫ est quãdo caliditas innata debẽtis sumere aquam frigidã est debilis: et ista conditio est cõmunior precedẽte: quia omnis cõplexio pauci sanguinis habet innatam caliditatẽ debilẽ: sed non ecõtra. Potest enim innata caliditas esse debilis ex defectu spirituũ: licet quãtitas sanguinis sufficiens non desit. Item ex malitia sanguinis: licet in quanto non peccaret. Item ex raritate toti⁹ corporis: aut substantie membrorũ nobilium. Item propter modum mixtionis: aut occultam proprietatem vel celestem influxuꝫ. Et ista tria vltima nõ cognoscuntur a medico nisi per experientiaꝫ: sicut infra dicetur in capitulo de cibatione febricitãtiũ de quibusdã corporibus carnosis que cito dissoluuntur ex ieiunio. ꝛ patet veritas conditiõis: quia talis caliditas parũ resistit aque frigide. ¶ Septima conditio. est cum sint inconsueti potare aquã: sicut habitantes in regione calida. Isti enim per potum aque frigide spasmãtur velociter: ꝛ associatur eis singultus qui est spasmo ꝓportionabilis: licꝫ nõ sit spasm⁹: vt declarauit. ꝛc. Almãsoris de intentione Auicẽne decimatertia tertij. ¶ Pro cuius conditionis declaratione notãdum vt potest elici ex dictis Galeni secũda particula affo‑rismorũ: afforismo illo. Ex multo tempore consueta. quod cõsuetudo mẽbri vel corporis respectu alicuius cause imprimẽtis duo facit. Primũ: quia minus alteratur a re consueta imprimẽte. Secunduꝫ facilius et cum minori nocumẽto tolerat impressioneꝫ sibi factam. vnde consuetus potui aque frigide minus infrigidabitur quam insuetus. Et secũdo dato ꝙ equaliter infrigidetur minus propter illaꝫ infrigidationem ledet. quapropter stomachus insuetus potui aque frigide spasmabitur: ꝛ singultabit cum sit sibi propter insuetudineꝫ valde horribilis. Vnde Auicenna decimatertia. tertij. capitulo de dolore stomachi dicit. Et quandoqꝫ prouenit ex potu aq̃ frigide dolor estuosus clamorosus ꝛ qñqꝫ moritur subito propter euentum doloris ad cor: ꝙ maxime de insuetis potui aque frigide intelligit. Et dicit Auic. hic. habitantes regiones calidas: sicut ethiopiã non potant aquas frigidas. ꝙ etiaꝫ confirmat Gentilis ex relatu cuiusdam sui scholaris qui ibidem fuit referentis ꝙ si homines illius regionis potarent aquam frigidam putarent se debere spasmari: ꝙ potest esse: q: valde macri sunt ꝛ acuti sensus. Et credendum est ꝙ consueti potare aquã calidam si potarent aquam frigidam preter modum lederentur frigiditate aque subito penetrante ad intrinseca ob latitudinem pororũ ex potu aque calide precedenti. ¶ Vltima conditio: est corporis extenuatio et causa est manifesta. naꝫ isti habẽt partes neruosas discoopertas que facile a frigiditate aque percutiuntur: et cum hoc habent paruꝫ de carne: ꝛ consequenter parum de multitudine caloris. Sunt enim acuti sensus quapropter facile multum et velociter ex potu aque frigide leduntur. ¶ Sꝫ hic nota. ꝙ licet sint multe alie cause prohibentes potum aque frigide: iste tamen sunt principaliores: quibus relique dantur intelligi.

Galen⁹.ij.affo rismorum.

¶ Vbi autẽ materia calida aut grossa iam digesta est: et corpus est carnosum et caliditas innata exuberans: et virtus est fortis et viscera sana non frigida eorum complexio radicalis non insueta aque frigide: immo assueta aque frigide valde: tũc aqua frigida est melior res.

¶ Hic primo narrat octo ꝯditiões indicantes aut consentientes potui aque frigide. Scdo narrat effectus bonos ꝯsequẽtes aque frigide potũ cũ his ꝯditiõibus. scda ibi. (Multotiẽs adiuuat). Pria cõditio ꝙ materia sit calida subtilis siue digesta siue nõ digesta. Scda ꝙ materia sit grossa digesta ꝫ calida: q: materia existẽte frigida nõ ꝯuenit aq̃ frigida: etiã si esset digesta. Tertia ꝯditio ꝙ corp⁹ sit carnosum. Quarta ꝙ caliditas naturalis sit exuberans: id est multa. Quinta ꝙ virtus sit fortis ꝙ intelligitur de triplici virtute. Sexta ꝙ viscera sint sana: id est nõ dolorosa neqꝫ apostemosa nõ habẽtia solutionẽ cõtinui: neqꝫ oppilationẽ fortẽ. Septima ꝙ cõplexio viscerum radicalis nõ sit frigida. Octaua ꝙ potãs eam sit valde cõsuetus aque frigide. cum his enim conditiõibus in febre aqua frigida est melior res. ¶ Circa primã cõditionẽ nota ꝙ materia existente calida subtili etiã non digesta aqua frigida cõuenit: quia iuuat ad eius digestionem: sed multo magis cõuenit ipsa existente calida subtili digesta. ¶ Circa secũdam cõditionẽ nota ꝙ si materia sit calida grossa nõ digesta nõ conuenit aqua frigida: ꝙ si materia sit calida grossa ꝛ digesta ꝯuenit. virtus enim fortificata per extinctionem sui cõtrarij ipsam expellit si ipsam inuenit digestam. ¶ Et si queratur cuiusmodi est ista materia grossa. Dicit ꝙ põt eẽ cholera grossa: ꝛ põt eẽ sanguis grossus: ꝛ in cui⁹ febre expectatur digõ. ¶ Ex quibus infert in ma frida nullo pacto cõuenire aquã frigidã ante digõnẽ: neqꝫ post digõnem. Autores namqꝫ non cõcedunt aquã frigidaꝫ nisi in febribus in quibus est fortis flãma que non est in febribus pendentibus a materia frigida. esto etiam ꝙ esset cordi propinqua. Putandũ tamẽ ꝙ si materia eẽt mixta et cõplete digesta: ꝛ febris esset fortis cõpetere aquam frigidã nisi alie cõditiones obstarent. Et iste due ꝯditiones indicant potum aque frigide: relique autem sex conditiões nõ indicant dari aquã frigidã: sed bene consentiunt. non enim exempli gratia. si corpus sit carnosuꝫ indicat ꝙ detur aqua frigida: sed bene consentit: sꝫ causma febrile indicat dari aquam frigidã. sic dico de alijs quinqꝫ cõditionibus. ¶ Notandũ circa tertiã conditionẽ ꝙ per corpus carnosum intelligit quodcũqꝫ corpus existens medie habitudinis. aut parum lapsum a media habitudine versus maciem dicitur carnosuꝫ. ¶ Notandum circa quartam cõditionem ꝙ per caliditatem innatã exuberantẽ intelligimus corpus habens multum de sanguine ꝛ spiritu: quibus potest resistere causis infrigidantibus. Et hec conditio opponitur duabus causis suprascriptis prohibentibus potum aque frigide: scilicet complexioni pauci sanguinis et caliditati innate debili.

Octo ꝯditiões indicãtes rectã exhibitionẽ aq̃ frigide.

¶ Notandum circa quintã conditioneꝫ quod per virtutem fortem intelligimus ꝙ virtus animalis vitalis: ꝛ naturalis sit fortis. Et sic oportet tria mẽbra pricipalia eẽ fortia: scilicet cerebrũ cor ꝛ epar et etiam membra his seruientia. vnde oportet ꝙ sint bene spirituosa et substãtie bene compacte. et quod habeant bonum modũ mixtionis cum bona proprietate et bonitate aspectus. ¶ Notandũ circa septimã conditionẽ quod cõplexio radicalis. i. membrorꝫ principaliũ: et sibi deseruientiũ non de

Quid per corpus carnosum intelligat.

esse frigidã: quia facile offẽdit a frigiditate aque. de consuetudine aũt que est octaua conditio sufficienter dictũ sit. ¶ Notandũ vltimo ꝙ ad dandũ aquã frigidã in quantitate notabili vt dicetur debent iste octo conditiões cõuenire: aut saltem plures earum et principaliores que sint fortiores ad indicandũ aut consentiendũ potui aque fride quã opposite ad prohibendum.

¶ Multotiens eñ adiuuat ad expellendũ materiam cum solutione nature: aut per vomitum: aut vrinã: aut per sudorẽ aut p omnia illa quare fit statim vt sanetur.

¶ Hic ponit vtilitatẽ sequentẽ ex potu aque frigide date cum his conditiõibus: dicẽs ꝙ multotiẽs potus aque frigide adiuuat naturã ad expellendũ materiã facientẽ febrẽ cum solutione ventris. aliquando per vomitũ: aliquãdo per vrinã: aliquãdo per sudorẽ: aliquãdo per omnes has regiones: aut plures earũ. quare fit vt materia faciente febrẽ expulsa statim sanetur. ¶ Et ex hoc possumus ꝯcludere quod aqua frigida exbibita cum conditionibus suprascriptis est melior res patienti febrem: quia illa res est melior reo febrienti: per quam fit vt statim sanetur. se ꝺ aqua frigida exbibita cũ his conditionib' est huiusmodi: quare ꝛc. ¶ Notandũ primo ꝙ auicenna dixit multotiens: ꝛ non semper propter particulares conditiões medico ignotas prohibentes materie expulsionem: aut quia si tota expellatur forte derelinquet aliquod notabile nocumentuꝫ ex aqua frigida: sicut in quadragenario fuit qui factus fuit impotẽs ad deglutiendũ post potum aque frigide. de quo Galenus facit mẽtionem septimo terapẽtice. quãuis mala complexio fundi stomachi: et calor febrilis cessauerit. ¶ Notandum secũdo ꝙ cã expulsionis materie post potũ aque frigide est: q: fortificat p tẽperiẽ cõplexionis q̃ est instrumentũ eius que cõplexio tẽperat p extinctionẽ superflue caliditatis. ¶ Notandũ tertio ꝙ humores qui per has regiones expelluntur sunt humores cuiuscunq; generis. De flegmate colera ꝛ melancolia est certum ꝙ multotiẽs per has regiones extrahunt: sed de sanguine etiã est verũ: lꝫ rarius ꝯtingat. ¶ Pro quo sciendũ est ꝙ sanguis aliqñ in sinochis corrũpit i hos hũores p̃cipue in colerã ꝛ melãcoliã: que deinde p has regiones expelluntur: aliquãdo vero sanguis per has regiões sub propria forma expellitur. Nam ꝙ per fluxum sanguinis expellat. patet decimoquarto. tertij. capitulo de humiditatibus quibus accidit vt egrediantur causa epatis. Et per vomitum apparet. xiij. tertij. cap. de vomitu sanguinis. immo ibidem dicit Auicenna ꝙ in vomitu duarũ librarũ sanguinis aliquando est sanitas. Et ꝙ per vrinam apparet. xviij. tertij. Sed ꝙ per sudorẽ affirmat Arist. xiij de partibus aĩaliũ. Sanguis tamẽ vtiliter cõmuniter euacuat per has regiones: scꝫ per nares venas emoroydales et mẽstruales. ¶ Ultio nota de intentiõe Galeni nono terapẽtice. naturã per potum aque frigide nõ soluꝫ iuuari in expellendo disconueniens: sed etiam in attrahẽdo conueniens ꝛ separando ab inconueniẽti: ita vt sequat mali expulsio et boni nutrimenti ad mẽbra attractio. Dicit enim sic. Natura enim solidã animalis particulam roborata humoribus qui sunt p̃subtiliati apponit: vt quicunq; et nutrire sufficientes hos quidem attrahit ad eas: inutiles vero abijcit: aut per cutim: aut per ventrem.

¶ Et quãdoq; dat in potu medic' de aqua frigida infirmo quãtitatem plurimã adeo donec color eius fiat viridis: et tremat que sit saltem perueniens vsq; ad minam vnam et dimidiam: et fortasse conuertitur febris ad flegmaticam: et fortasse confortatur natura et expellit materiam cum sudore ꝛ vrina et fluxu ventris: et est sanitas.

¶ In ista parte superius diuisa Auic. narrat quantitatem quã dat aliquãdo medicus de aqua frigida et ipsius effectus dicẽs ꝙ quandoq; dat medicus febriẽti quãtitatem plurimã adeo donec color eius fiat viridis et donec eger tremat: que quãtitas aque est quandoq; p̃ueniens vsq; ad minam vnam et mediã. Et deinde ponens effectus qui sequuntur dicit ꝙ fortasse febris conuertitur ad flegmaticam: ꝛ hoc est minus malũ quã ꝙ eger arefactus moriatur. Et fortasse: idest aliquando natura confortat et expellit materiã cum sudore vrina et fluxu ventris et fit sanitas. ¶ Notandũ primo circa partem p̃sentẽ ꝙ quãtitas aque exbibẽde ei huiusmodi febriẽtib' nõ est per autores limitata. verum quando adsunt omnes vel plures conditiões indicãtes potum aque frigide et pauce obsistent. secundũ Galenũ nono terapentice. ca. superius allegato. deberet eger bibere de aqua frida quantum appetit. Estimat enim appetitũ suuꝫ incensum secundũ exigẽtiã caliditatis ꝛ siccitatis febrilis corrumpende. Auic. vero concedit aquã frigidã quousq; color egri efficit viridis. idest liuidus siue pallidus. Et quousq; ipse eger tremat. i. rigeat. pallescit namq; calore naturali minorato aut interi' fugato. Riget aũt nocito stomacho ꝛ membris sensibilibus a superflua frigiditate cuius nocumentũ ipsa mẽbra nituntur per motum illũ concussiuũ a se excutere. Dicit enim Auicen. ꝙ exbibendũ est de aqua tñ ꝙ sit saltẽ perueniens ad eminã vnam et semis. nõ limitãs tamẽ determinatã quantitateꝫ Emina diuersificatur scd̃m diuersos autores. naꝫ secundũ Isidorũ est lib. j. Emina scd̃m Auic. ꝛ Johannẽ serapionis est ponderis. 1530. granatoruꝫ ordei: et ipsa est sextaria. 40. sextariũ aũt est vigesima pars lib. vnde facta bona cõputatione emina est pondus duarum librarũ scd̃m hos autores: sed emina romana est. 20. ℥. italica ꝫ ꝛ egyptiaca est. xvj. ꝛ ita cõcludẽdo hoc pondus positũ ab Auicẽ. hic scꝫ emina vna et semis est apud Isidorũ. 18. ℥. et hec est pauca quãtitas et minor debito quando adsunt conditiões oẽs indicantes potũ aque frigide. Sꝫ apud Auic. ꝛ Johã. serapiõis. emina vna et media est tres libre: ꝛ est pondus cõueniẽs obtinens extremũ maius põderis aque que debet exbiberi: sed emina vna ꝛ media egyptiaca est. 24. ℥. et est extremũ minus ponderis aque que debet exbiberi omnibus cõditionibus indicantibus potum aque frigide. Emina autẽ romana que est. 20. ℥. est mediũ per equedistantiã inter has extremas quãtitates que conuenienter possunt exbiberi: ꝛ hoc põdus. 30. ℥. est conueniens dictis Gal. qui precipit dari de aqua quantũ appetunt bibere. ¶ Ego eñ cum sepe dederim aquã frigidã febricitantibus valde sitientibus quantũ poterãt bibere nũq; inueni aliquem qui posset bibere vltra. 36. ℥. sed secundum plurimum biberũt circa. 30. ℥. ꝛ cum hac quantitate accidebat sibi rigor et pallor: iuxta sententiam Auicen. ¶ Quod si querat aliquis quando nõ sunt omnes conditiones indicantes potum aque frigide: desunt tamen tot: et ita potentes quod medicus indicat

Quantitas aq̃ frigide.

Galenus de aqua frida.

Consilium actoris.

indicat dandam eis aquã frigidã. Alique tamen obstant et satis potentes quantũ est dandũ de aq̃ frigida. Respõdetur ꝙ hoc nõ potest certe limitari: sed standũ est in discretiõe medici presentis qui sit doctus in vniuersalibus et expertus in particularibus. Certum est enim minus esse dandum quã quando omnes conditiones indicant dandũ esse aquam frigidam.

Sed circa secundã partẽ huius dicti dubitatur quõ febres in quib⁹ exhibetur aqua frigida possunt conuerti in flegmaticas. Nam iste febres sunt sanguinee aut colerice. Constat autẽ ꝙ neq̃ sanguis neq̃ colera põt in flegma conuerti per infrigidationem: q: coctũ nõ põt incrudari quarto methaurorum: et transiẽs terminũ decoctiõis non põt ad terminũ redire. tertio colliget. ¶ Preterea nunq̃ visum est per infrigidantia exterius aut interius applicita sanguinem in flegma conuerti: nam quantumcunq̃ sanguinis infrigidetur aut congeletur. nunq̃ tamen acquirit albedinẽ. Melius est itaq̃ dicere quod in massa sanguinea est flegma, cuius complexio per minus infrigidantia corrumpitur et existens in loco conclusum corruptum et non refectum a calore naturali tandem putrefit: et facit flegmaticam. Sanguis autem inflammatus per infrigidationem illam reducitur ad benignum et desinit febris ab illo pendens. et si fuerit colera illa expellitur natura vigorata per corruptionem sui contrarij: aut ad benignũ reducit. ¶ Uel aliter dicitur: ꝙ sanguis ingrossatus et quodammodo congelatus: licet non induat formam flegmatis tamen mouetur motu flegmatis: scilicet quotidie non propter proprietatem: sed propter dispositiones manifestas ad quod adiuuat. quia multuz flegmatis permixtum cum sanguine illo facit vt sanguis motu flegmatis moueatur quod flegma putrefit cum antea non putreret. ¶ Quomodo autez natura confortata per corruptionem sui contrarij expellat materiam febris tam colericam quam alterius generis sudore vrina et fluxu ventris statim dictum est superius. Et etiam si constaret medico quod natura non posset expellere materiam modis dictis: immo potius per potum aque frigide conuerteretur in flegmaticam medicus potius illud eligeret quam egrum arefieri ꝛ marasmari: et statim patebit de intentione Auicenne.

¶ Et quandoq̃ iterum sunt quedam prohibentia deinde timetur malitia caliditatis et sitis: et estimas quod peruenitur per eam ad ariditatem vel extenuationem non prohibeas aquam frigidam. nam additio apostematis et cruditatis eius melior est quam extenuatio.

Nocumenta aque frigide.

¶ In hac parte superius diuisa Auicenna ostẽdit quid medicus agere debeat indicationibus de exhibendo aquam frigidam existentibus contrarijs. Dicitur ergo quod quando sunt quedam prohibẽtia potum aque frigide: vt verbi gratia, apostema intrinsecum et similia. Ex alia parte timetur malitia caliditatis: et sitis: et quod perueniatur per eam ad extenuationem vel ariditatẽ non est prohibenda aqua frigida. Nam augmentum apostematis et cruditas eius est minus malum quam ariditas et consumptio eius. Et sic econtra indicationibus contrarijs existentibus fortioribus contrarium indica: scilicet quando magis timeres cruditatem apostematis quam ariditatem et consumptionem: et tu simile intellige de quibusdam conditionibus cõtrarijs. nam hec cõmittenda sunt iuditio medici qui sit doctus in vniuersalibus et expertus in particularibus. horum enim certa doctrina dari non potest. In his tamen cõtrarijs indicationibus cõmonemur vt alterum duorum faciamus: aut quod demus aliquid loco aque frigide: quod conferat in omni dispositione: et non noceat saltem nocumento notabili: sicut sirupus acetosus: aut aqua ordei. Aut si eligamus dare aquaz frigidam demus in pauciori quantitate quam quãdo omnes: aut plurime cõsentiunt exhibitioni ipsius.

¶ Et sirupus quidem acetosus: quãdoq̃ etiam sedat sitim et incidit et soluit: et nocumentum ipsius apostemati nõ est plurimũ: sicut nocumentum aque: et non est ei vis aggregandi materiam et inspissandi eam: et similiter iuleb plurime cõmixtionis.

De sirupo acetoso.

¶ In hac parte superius diuisa dicit Auicenna qđ sirupus acetosus quãdoq̃ sedat sitim: scilicet quãdo non est valde vehemens cauma incidit et soluit: et nocumentũ ipsius apostemati non est plurimum: sicut nocumentuz aque. Et pro quia non est eius vis aggregandi materiã et inspissandi eam. et similiter iuleb plurime cõmixtionis quod componitur ex aqua et zuccaro. Habet enim virtutem abstersiuam per zuccaruz: sed aqua in magna quãtitate debet esse zuccaro permixta vt notabiliter infrigidet. hi autem potus debent dari actu frigidi aut non frigidi secundũ exigentiam indicationum contrariarũ. quapropter consulo indicationibus existentibus contrarijs et satis fortibus vt potius des aquam zuccharatam aut ordei: aut sirupum acetosum plurime aque permixtum.

¶ Et cum non licet non bibat aquam frigidam et sit audax super eam: timet quod non faciat accidere constrictionem pororũ quare sit causa febris alterius cum euentu opilationis alterius: et fortasse erit vehementior prima. Et quãdo obuiat membro debili corrumpit operationem eius et multotiens facit deglutionem difficilem: et facit difficultatem anhelitus: et facit accidere tremorem et spasmum et debilitatem vesice aut renis aut colon. Et ille quem oportet plurimum ex eis prohibere a potu aque frigide est cui nocet in sanitate sua.

Nocumenta aque frigide.

¶ In hac parte ostendit que nocumẽta sequantur quando exhibetur aqua frigida cõditionibus omnibus: aut pluribus oppositum indicantibus. Et dicit quod cum non licet vt bibat aquam frigidã: et exhibetur timetur quod faciat constrictionẽ pororum et opilationem meatuum ad quam sequatur febris alia noua facta opilatione: que febris fortasse erit vehementior prima. Et secundo dicit quod quando aqua frigida obuiat membro debili corrumpit operationes eius: et exemplificat dicens quod multotiens impedit deglutionem no

cendo meri: et facit difficultatem anhelitus nocen-
do diafragmati: et facit accidere tremores et spas-
mum nocendo neruis: et debilitatem vesice: renis:
aut colon: adest intestinorũ nocendo eis: quare ali-
quando retinetur vrina et fit colica aliquando. Ul-
timo dicit ille plurimum prohibendus est a potu
aque frigide cui nocet in sanitate sua. ¶ Notandũ
circa secundũ dictũ quod aqua frigida potata no-
cet his mẽbris extinguendo calorem tam innatum
quã influentem: vnde fiunt ĩpotentia ad suas ope-
rationes: et quandoq; propter superfluã frigidita-
tem si fuerit aliqđ horum mẽbrorum valde sensibi-
le: sicut stomachus: aut intestina accidit dolor for-
tis: quãdoq; ducẽs ad mortẽ: sicut dicit Auicenna
xiij. tertij. capitulo de dolore stomachi loquẽs de
dolore sequente potum aque frigide: et quandoq;
moritur subito propter ductum doloris ad cor. ma-
xime autem patiũtur quando sunt inconsueti po-
tui aque frigide. vt narrat Galenus in libello de
virtute ↄsuetudinis de quodã summo ꝑipathetico
vocato Aristotele q̃ ex potu aq̃ frigide mortu9 est.

Dubitatur. Utrum in febribus humora-
libus: in quibus non est hu-
mor crudus grossus competat aqua frigida. Ne-
gatiua arguitur ex Auicenna decima tertia. tertij.
qui in capitulo de anxietate stomatica ꝓhibet
aquam frigidam dicens: quod non oportet vt bi-
batur in febre nisi aqua calida duabus ex causis:
prima quia multotiens addit in febrem: vt ibidem
dicit. secunda: quia facit humorem magis imbibi
et sic addit in anxietatẽ stomaticam. ¶ Secundo
aque nullus est vsus. nisi quia in acutis bibit̃ mor-
bis: vt est apud hypocratẽ tertio regiminis acuto-
rum. textu commenti quadragesi. octa. sed mul-
te sunt febres humorales nõ acute nõ pendentes
ab humore crudo grosso: vt puta flegmatice pen-
dentes a flegmate aquoso. ergo &c. ¶ Tertio eodẽ
textu commenti quadragesi. octa. Aqua in co-
lericis: et in quibus colera dominatur sub diafra-
mate mutatur in colerã: ergo in talibus nõ conue-
nit: multi autem sunt tales. ¶ Quarto eodem textu
in febricitãtibus habentibus colerã aqua frigida nõ
sedat sitim: immo potius incitat: ergo nõ cõuenit.
¶ Quinto eodem textu corporibus inanitis potus
aque frigide non conuenit: sed febrientes sunt ina-
niti. ¶ Sexto eodẽ textu dicit. et nõ inuenim9 aquã
sedare sitim: et cũ ẽ lõgitudo sue more ĩ stomacho:
et intestinis: aut submergitur aqua in ꝓfundo cor-
poris: nec rorẽ tribuit: nec humectat ariditatẽ ei9.
¶ Septio in nulla egritudine d3 aqua administra-
ri sola in aliqua hora. cuius oppositũ sentit Auic.
ergo. assumptũ est Ga. eodẽ cõmẽto dicẽtis: q͏̃ iste
quidẽ sunt cause q̃ ꝓuocauerũt hypocratẽ ad vten-
dum aqua ordei secaniabim et vino in infirmis et
dimittere vti aqua ſm ergo has res nõ op3 vt ad-
ministretur aqua sola in infirmitatibus in aliqua
horarũ. ¶ Ultimo in pestilẽtialibus apud Auicẽ.
prima quarti. ca. ꝓprio. Aqua plurima subito est
iuuatiua. pauca autem frequẽter exhibita forsitã
excitat caliditatẽ. Cuius nulla põt esse causa: nisi
q2 aq̃ nõ est proportionatũ infrigidãs nisi subito
detur in magna copia. Cũ q̃ sint multe febres acu-
te, calidiores: aut eque calide sicut pestilẽtiales: se-
quitur q͏̃ in oib9 his nõ est exhibẽda aqua frigida
nisi subito detur in magna quãtitate. Et consequẽ-
ter sequitur: q͏̃ neq; sirupi: neq; aqua ordei: neq; si-
miles potus infrigidãtes sunt exhibendi nisi den-
tur in magna copia. s. a. 30. ℥ aut circa. cuius oppo-
situm faciunt practicantes exhibentes sirupos et
similes potus quattuor aut quinq; ℥. &c. ¶ In op-
positum est hic Auiceñ. et Gal. nono et decimo te-
rapeutice. et Rasis. i. Almãsoris et in diuisionibus
et. xvi. continẽtis. et Auerrois. vij. colliget. et Hypo-
crates tertio regiminis acutorum.

Pro decisione dubij notandũ pri-
mo qđ aqua
de qua in canone fit mẽtio est aqua naturalis qua
cõmuniter vtimur in potu et ad decoquendum res
que ad vsum humanum ordinantur que aqua se-
cunda primi. doctrina secunda. capitulo decimo-
quinto debet habere omnes aut plures ex decem
et octo conditionibus que gratia breuitatis his
versibus perstringuntur.

Fons casus fundus cursus ab origine distans.
Subtilis non tecta leuis passibilis apte.
Multa et clara parum vini toleransq; saporẽ.
Sit et odore carens linquens hypocũdria presto.
Non rebus confecta malis residentia paruo
Tempore descendit coctum dissoluitur ipsa.
Quamprimum decem et octo modis cognosci-
tur vnda.

Dubiũ notan-
dum de aqua
frigida.

Decẽ et octo cõ-
ditiones bone
aque.

¶ Nam vt est apud Galenũ tertio regiminis acu-
torum commento quadragesimo quarto allegato
vbi dicit. Aque nullũ vsum inueni nisi quia in acu-
tis bibitur morbis. debet intelligi de aqua bona
nõ habente aliquẽ3 defectũ. Et ibi generalizat q͏̃
sermo medicorũ laudantium aut vituperantiũ rem
aliquã intelligitur in melioribus cuiuscunq; rerum
quas experiuntur. et hoc idem ait Auicenna secun-
do canone capitulo secundo. ¶ Notandũ secundo
quod questio nostra querit de aqua huiusmodi da-
ta in multa aut parua quantitate sola: aut cũ alijs
potibus cõmixta. Non enim semper pura nec sem-
per in equali quantitate exhibẽda est: sed eius quã-
titas varianda est secũdum diuersitates quantita-
tis caloris: et secũdum consuetudinem: necnõ reli-
quas egri conditiones indicantes: aut prohiben-
tes potum eius: quarũ alique sunt dispositiones
naturales. alique nõ naturales: alique preter na-
turam: de quibus Auicenna in textu. ¶ Primo ta-
men videbitur qualis debeat esse vsus ipsius pu-
re: et in multa quãtitate exhibite. Secũdo qualis
debeat esse vsus in pauca quantitate exhibite: et
cum alijs rebus cõmixte. ¶ Tertio notãdum quod
aqua de qua supra quãdo est actu frigida: est infri-
gidatiua et humectatiua. Est enim talis in actu re-
spectu corporis humani. immo etiam actu calida
sumpta aut exterius applicita est apta infrigida-
re et humectare. retẽta eñi in corpore reducit se ad
suam frigiditatem naturalẽ per quam infrigidat.
Et aliquando infrigidat superflue humectando.
que omnia colliguntur ex Auicẽna secunda primi
doctrina secunda. capitulo decimonono. Nec pro
huiusmodi effectu causando est necessarium vt re-
ducatur a calore nostro sicut relique medicine fri-
gide que dicuntur tales ĩ potẽtia. Non eñi habet
complexionem que sit virtualiter talis: sicut ille.
¶ Preterea. quantũcunq; aqua sit summe frigida.
tamẽ propter quancunq; leuem ebulitionẽ: aut in-
fusionẽ in ea rerum calidarum efficitur calida vir-
tualiter. Et quia aqua dicta est infrigidatiua et hu-
mectatiua. ideo est sedatiua sitis: et suo cursu est ab-
lutiua. magis eñi abluit calida q̃ frida: et q2 simplex
est: non est nutritiua: nec in aliquẽ humorem cõuer-
tibilis: quapropter nõ sedat sitim: quia restauret hu-
midum roridũ: sed solũ infrigidãdo et humectãdo
¶ Notandũ.

Notandum quarto vt patet ex dictis in textu: ꝙ
sicut ex aqua conuenienter exbibita: sequitur extin⸗
ctio caloris febrilis: et aliquādo subito salus ma
teria febris euacuata vomitu secessu prouocatio
ne vrine: aut sudoris aut saltem conuersio ad fleg
maticam facilius tolerabilem. ita ex aqua incon⸗
uenienter exbibita sequitur aliquando mors aut
destructio operationis alicuius membri nobilis:
quapropter in eius vsu oportet medicum omnes
conditiones indicātes potum aque frigide ⁊ pro
bibentes maturo iudicio equilibrare ne cōtingat
error.

His ita notatis sit hec prima con⸗
clusio. licet nec in fe
bribus pendētibus ab humore frigido nec ab hu
more calido grosso cōpetat potus aque frigide. i
febribus tamen pendentibus ab humore calido
grosso digesto aut ab humore calido subtili siue
digesto siue crudo ↄpetit potus aque frigide. hec
cōclusio ex textu elicitur. ¶ Scda conclusio. febres
in qbus cōpetit potus aque frigide sunt causon
tam colerica quā flegmatica falsa. tertiana pura
tam cōtinua ꝙ interpolata. febris sanguinea pu
trida. febres pestilentiales. Item febres sequen⸗
tes herisipilas intrinsecas. et quedā immateria⸗
les sicut multe effimere et ethice. s. prime aut scde
speciei: non autē tertie. Ista conclusio partim seq⸗
tur ex conclusione precedenti. partim est manifesta
ex dictis auctoꝝ in particularibus capitulis. Nō
eñ conueniat in febribus sequētibus herisipilas
intrinsecas de quo est magis dubium fuit osten⸗
sum circa textum de intētione Galeni octauo te⸗
rapentice. ¶ Tertia cōclusio. licet potus aque fri⸗
gide ↄpetat in quolibet tēpore paroxismi aut ex⸗
acerbatiōis febrium periodicarū de qbus supra
et etiā tēpore quietis. securius tamē cōceditur in
statu et declinatione: deinde in augmento: deinde
in principio. Ista conclusio quātū ad primā par⸗
tem satis nota est ex sepe dictis quantum ad aug
mentū statum et declinationē. Sed ꝙ aliquādo cō
ueniat in ꝑncipio de quo est magis dubiū pꝫ ex
sentētia Gal. x. terapentice. qui cū cibaret patien
tem tertianā interpolatā parū ante paroxismum
de cuius sincopi timebat dedit in potu quandoq
duos: quādoq tres pugillos aque sincere frigide
fontis. per cuius auctoritatē admonemur in prin
cipio febrium sincopalium minutarum potuꝫ aq
frigide competere. Quātum vero ad secundā par
tem probatur. est eñ magis apta nocere in prin⸗
cipio ꝙ in augmēto: quia in principio est magis
apta suffocare calorem: prohibere sparsionē ma⸗
terie ꝙ in alijs tēporibus: cū tunc calor min⁹ pos⸗
sit ei resistere et humor sit minus subtiliabilis et
resolubilis. Et ex simili fundamēto ē magis apta
nocere in augmento ꝙ in statu. ¶ Sed vbi conue⸗
nientius possit exbiberi in statu an in declinatio⸗
ne est dubium: quia in statu plures sunt humores
et vapores quorū resolutio est apta per potuꝫ aq
frigide īpediri ꝙ in declinatione. Sed ex alia par
te in declinatione est magis apta nocere cum ca⸗
lor in declinatione sit minus resistēs sue extinctio
ni ꝙ in statu. et per ↄñs mēbra et spūs sunt apta
magis ledi per superfluā infrigidationē. In sta⸗
tu etiā videtur magis necessaria caumatis febri⸗
lis extinctio. Oportet itaq medicū omnia equili
brare et certe magis consonū est mentibus aucto
rum vt detur tempore maioris flāme. Unde Auic.
in cap. de cura febris sanguinee. Et melior hora⸗
rum ad hoc est hora vehementie ebulitionis ⁊ an
gustie et inflāmationis et frequentie pulsus cor⸗
dis. Conuenientius itaq tēpus exbibitiōis aque
frigide est status vlis quo ad accidentia. cum quo
si coniungatur status quo ad digestionē tanto est
melius. ⁊ similiter status particularis verūtamen
existēte materia subtili calida non est ita necessa⸗
rium expectare digestionē sicut in grossa. ꝑmittē⸗
dum tñ est in oībus ventris lenitio et flebotho⸗
mia si fuerit oportuna. ⁊ etiā euacuatio aliq̄ mate
rie ꝑprie si fuerit valde supflua. Dicit nāq Auic.
in cap. de cura feb. sanguinee. Et scias ꝙ esse con
tentus infrigidatione et dimittere flebotomiaꝫ
et solutionē ventris addidit in opilationē et co⸗
artationem. quare additur putredo in reliqua di⸗
spositione. ¶ Quarta cōclusio. aqua frigida mul⸗
ta subito exbibita aliquādo est ↄueniēs. et si pau
ca daretur noceret. Ista cōclusio quātū ad vtrāq
partē est de intētione Auicēne in cap. de febre pe
stilentiali vbi ad litteraꝫ inquit. Et aqua frigida
plurima subito est iuuatiua valde. pauca autem
consequēter exbibita fortasse excitat caliditateꝫ.
De causone autem idē sentit Rasis. x. Almāsoris
ꝙ multa aque frigide quātitas infrigidata in ni⸗
ue dari debet tēpore vehemētie caloris. Sed quā⸗
tum ad primā partē patet de intentione fere oīm
auctorum in febrib⁹ incensiuis sicut in causone si⸗
mocha tertiana febre pestilentiali. Sed ꝙ pauca
quātitas exbibita in his febribus incensiuis ali⸗
quando noceret et patet supra ex Auicēna in cura
febris pestilentialis. ¶ Item de intentione hypo
cratis in tertio regiminis acutorū. s. in illis in q̄⸗
bus colera sub diafragmate dominatur cuius si⸗
mile debemus arguere in alijs febribus valde in⸗
cēsiuis. Causa eñ excitationis caliditatis a pau
ca aqua est: quia nō est proportionatū infrigidās
vnde pauca multū inflāmatur postea inflāmata
et in vapores conuersa calefit: sicut si solū stuphe
aspgatur pauca aq̄ frigida conuertitur in vapores
calidos qui magis stuphā calefaciūt. Si aūt ꝓij⸗
ciatur in stuphā magna quātitas infrigidat vehe
mēter: et nō potest caliditas stuphe aquā in vapo⸗
res conuertere. ¶ Si aūt q̄rat in qua istarū maior
quātitas et tuti⁹ aqua cōcedat. Respōdet ꝙ tuti⁹
et maior quātitas quātū est merito febris ⁊ cause
ei⁹ concedit in febrib⁹ maioris flāme et q̄ pendēt
ab hūore magis subtili: sed quātū ē merito aliaꝝ
dispositionū vel conditionū pōt patere ex supra⸗
scriptis circa textū. Et ex his iferitur ꝙ vbi nō ad⸗
sint conditiōes ꝓhibētes potū aque maior quāti
tas debet exbiberi in cōtinua ꝙ in iterpolata. vbi
aūt contradiceret in vtraq cruditas humorū ma
gis periculum esset exbibere in continua ꝙ in in⸗
terpolata: eo ꝙ humorū incruditatio est periculo⸗
sior in continua ꝙ in interpolata.

Utrum autem in pregnāte existentib⁹
oībus aut plurib⁹ cōdi
tionib⁹ indicātib⁹ et cōsentiētibus potui aq̄ frigi
de debeat exbiberi est mihi dubiū. cū ex vna parte
nisi detur timeat mors vtriusq. ex alia parte si de
tur fortasse extinguet calorem naturalem fetus q̄
minus potest resistere frigiditati aque. et sic fetus
et forte tandem mater interimetur. ¶ Huius du⸗
bij a nullo vidi determinationem: sed magis cre⸗
do aquam frigidam multam non esse exbibendā:
tum quia in rebus dubijs melius est omittere ꝙ
committere: tum quia est remedium multum no
tatum. vnde si res transiret in sinistrum nō pauca

De potu aque frigide in pre⸗gnante.

medico sequeretur infamia. Et tertio quia cū aq̄
ordei zuccharata ꝛ sirupo acetoso ꝛ similibus potē
tibus iuuare et parū nocere possumus sibi succur
rere. licet forte nō sint tante efficacie ad extinguē/
dum calorem febrilem. Et quarto. quia locus ab
auctoritate negatiue valet in medicina. Et ex bis
tibi cōsulo non solum in hoc casu: sed in ceteris: in
quibus alique notabiles conditiones obstent po
tui aque frigide: vt potius abstineas ꝓpter ratio/
nes suprascriptas. Et quia nō video cur aqua or/
dei et similes potus notabiliter infrigidati non
possint eque bene extinguere cauma febrile si den
tur in notabili quātitate sicut aqua frigida: cū illi
sint frigidi actu et potētia. aqua vero sit solū actu
frigida. et sic determinatum sit qualis debeat esse
ipsius vsus in multa quātitate. et non alijs poti/
bus cōmixte.

Cōditiōes ob/seruāde in exhi/bitiōe aque fri/gide.

Nunc vero determinandū est qualis de
beat esse vsus eius in parua
quātitate. et alijs rebus cōmixte sicut quando ad
sitis extintionem aliq̄d aque cōcedit̄ aut quando
aliquid ei⁹ ꝑmiscet̄ cū sirupo aliquo aut electua/
rio vino granatoꝝ aceto et similibus. Et sicut q̄n
aliq̄d ipsius hora cibi cum vino permiscet̄ aut q̄n
secū aliq̄d zucchari ꝑmiscet̄. ❡Pro huius decla
ratione consideranda sunt duo. Primo qualis sit
feb. in qua exhibetur. scđo cōsiderande sunt cōdi/
tiones indicātes et prohibētes potū aque. Si er/
go febris fuerit incensiua multū sicut causon aut
aliqua pestilentialis intensi caloris. tūc in his nō
est exhibenda pauca aqua frigida. timemus enī
maiorem ebulitionē sicut dictum est de intētione
Auicen. in cap. de cura pestilentialis. et de inten/
tione Gal. tertio regiminis acutoꝝ de habētibus
coleram multā sub diafragmate: in quibus aqua
addit inflāmationē. Et sicut in illis febribus in
quibus succus angurie cōuertitur in colerā. q̄nto
colliget. cap. penultimo. in his non est danda aq̄
frigida in pauca quātitate: sed ī multa. ❡Sed di/
ceres pono ꝙ adsint alique conditiones ꝓhiben
tes potum aque frigide sicut ꝙ materie sint crude
grosse aut nondū venter sit lenitus aut ꝙ sit stoma
chi debilis et similes. Dico ꝙ in his casibus ē ex/
hibenda aqua ꝑmixta cū sirupo acetoso vino gra
natorū aut aceto et similibus potentia frigidis. ꝛ
detur in notabili quātitate. non enī timēda est fa/
cilis ipsius inflāmatio sicut quādo daretur pura
his potentialiter frigidis prohibētibus ipsi⁹ ebu
litionē. et quia faciunt ipsam citi⁹ penetrare. Uel

Gentilis.

aliter scđm Gentilem detur calida et in notabili
quātitate. adiuuabit enī ad digestionē humoris
sitim extinguet humectando. et humores qui sunt
causa sitis a stomacho lauādo neq̄ timetur inflā/
matio corporis per ipsam. tum q2 citius penetrat
ꝛ a corpore educitur. tum quia per antiparistasim
non inflāmat corpus sicut aqua frigida. ❡Utrū
autē ipsa cōmixta cū alijs rebus debeat dari ī fe/
bribus non multi caumatis calida vel frigida fa/
cile potest innotescere ex dictis. Si enī eger sit cō
suetus potui aque frigide et tēpus sit estiuū ꝛ hu/
mores non sint grossi crudi neq̄ patiatur antieta
tem stomatichā neq̄ alia intrinsecā aut alia ꝓhi
bentia aquā frigidā debet dari actu frigida: et cū
ea distemperari sirupi siue electuaria et reliqua q̄
secum permiscentur. Si vero ad sint conditiones
contrarie debet dari actu calida.

Sed his ita determinatis superest vt re
spondeamus ad rationes
adductas in oppositū. ❡Ad primā cū dicit̄ ꝙ Auic.
in antietate stomatica ꝓhibz potū aque frigide.
Respōdetur ꝙ ꝓhibet potū aque frigide quando
humor ē imbibitus. tūc enī non debet potare nisi
aquā calidā ad abluendū humorē illū nisi alie cō
ditiones indicantes potū aque frigide essent for/
tiores. tunc enī postponeretur antietas stomati/
cha vt ꝓhiberet̄ in corporis exiccatio. Et quāuis
Auicen. dicat ibi ꝙ potus aque frigide addat in
febrem intelligit de aqua frigida exhibita: quan/
do nō oportet: vt ibi se exponit: vt quia forte ad/
sunt opilationes et humores sunt multi grossi in/
digesti. ❡Ad scđam cū hyppo. dicit ꝙ aque nulli⁹
est vsus: nisi quia ī acutis bibitur morbis. licet nō
in oībus vt pȝ ex determinatis in questione. et q̄n
hūores sunt frigidi non cōuenit siue sint subtiles
siue grossi. Ad tertiā dicitur ꝙ aqua in q̄bus valde
multa colera dn̄atur sub diafragmate nō cōuenit
ī pauca quātitate: sed ī multa: eo ꝙ in pauca quā/
titate calefit euaporat: et amplius corpus inflā/
mat: sed mltā caliditatē subito extinguit: neq̄ cre/
dendū est ꝙ conuertatur in colerā cum sit simplex:
sed in pauca quātitate calefaciendo facit coleraȝ
ebulire. ita vt videat̄ in colerā conuerti. ❡Ad quar
tam dicitur ꝙ aqua frigida nō sedat sitim quā se/
dant multi alij potus sicut aqua frigida cum vi/
no granatorū aut aceto et similibus: non tamē est
absolute negandū ipsam sedare sitim. ❡Ad q̄ntā
dicitur ꝙ aqua frigida multū innanitis non con/
uenit pura in magna quātitate: sed esset cū alijs
rebus permiscēda veputa iuleb et similib⁹: sed nō
oīa corpora febrientia sunt multū inanita. ❡Ad
sextā dicitur ꝙ non tantū sedat sitim neq̄ tantum
humectat quātū multi alij potus. ❡Ad septimaȝ
loquitur cōparatiue ad alios potus sicut dictū est.
❡Ad vltimam dicitur iuxta determinata in ques/
tione ꝙ in pestilentiali et in febribus ardentibus
debet exhiberi in magna quātitate: ita etiam aq̄
ordei. et alij potus: non tamen alij potus sunt ita
apti corpus inflāmare sicut pauca aqua frigida
cum sint actu et potentia frigidi. ❡Preterea non
tanto tēpore retinentur: sed transeunt et transmu
tantur in humiditates. sunt enim magis a natu/
ra dilecti quā frigida aqua.

An sit expectan/da digestio in/exhibitione aq̄/frigide.

Dubitatur scđo an p exhibendo aquaȝ
frigidam in febribus humora
libus sit expectanda digestio. ❡Pro cuius decisio
ne premitto ꝙ febres humorales in quibus con/
uenit copiosus aque frigide pot⁹ sunt febres san/
guinee vel colerice. longinquū est enim ꝙ in fleg/
maticis aut melācolicis conueniat copiosus aq̄
frigide potus. ❡De sanguineis autem dicenduȝ
est ꝙ si pendeant a sanguine bulliente absq̄ putre
dine in quo nō sit aliud peccatum preter multitu/
dinem et ebulitionē statim nulla expectata dige/
stione ē exhibenda aqua frigida. Si vero sanguis
sit putridus tunc aut cum putredine sua declinat
ad grossitiem et est expectanda digestio. Si vero
declinet ad subtilitatem non est expectanda dige
stio cum per potuȝ aque frigide digeratur. Si au
tem feb. fuerit colerica ꝛ pendeat a colera subtili
per simile fundamentum non est expectanda dige
stio. Si vero pendeat a colera grossa debet dige/
stio expectari. ❡Contra determinationem istam
instatur per Ga. nono terapeutice. qui vult quod
quamuis flebotHomia in omni tempore conue/
niat tamen potus aq̄ frigide cōuenit apparētib⁹
signis digestiōis. Idē sētit Auer. vij. colligȝ dicēs
ꝙ prima

ꝙ prima conditio attēdēda in potu aque frigide est ꝙ materia sit digesta. licet Auerroys ibidē sibi cōtrarius videatur cū dicit. melius est exbibere aquā frigidā in principio sine apparitiōe signoꝝ digestionis et nō curare de dictis antiquoꝝ ꝯtra hoc. ¶ Preterea natura ꝓ faciendo crisim in sinocha expectat digestionē. ergo medicus q̃ est imitator nature debe idē expectare. ¶ Preterea in causone que pēdet a materia subtili expectatur digestio ab alitabate tertio practice de regi. sa. febrium per victū et a Cassio felice in cura causonis. ¶ Ad primū dicendū. ꝙ licet nō sit necessariū i sinocha sine putredine expectari digestionem pro dando aquā frigidam. vtile tamē esset si apte posset expectari digestio. dicit ꝙ illud est cōuenientius si apte fieri potest. Cū vero dicit Auer. nō esse expectādā digestionē intelligit ꝙ imminēte necessitate non bene dante inducias nō opꝫ ipsam expectari. Et similiter est Ga. interpretādus qui iubet digestionem expectari ad hoc. ¶ Ad aliā rationē dicitur ꝙ natura expectat in sinocha quātūcūq; sit sanguis optime digestus ẜm qualitates manifestas vt imprimat in eū proprietates qua facile sibi obediat et vt habeat adiutoriū supercelestē quo fortificet in sua opatione: sed non opꝫ medicū hoc expectare. satis eñ natura iuuabitur ꝑ extinctionem sui cōtrarij ab aqua frigida. ¶ Ad Alitabatē autem ⁊ Cassiū felicē expectātes digestionē in causone dicitur ꝙ expectant ipsam in causone pendente a colera grossa. ¶ Et ex his patet solutio ad questionē an medicus debeat expectare diē creticā pro dando aquā frigidā. dicitur eñ ꝙ si apte potest expectari esset melius vt cū auxilio aque frigide cōiungeretur auxilium supcelestē: sed iminente necessitate festinationis nō debet tardare. ¶ Cōtra. sequitur ꝙ si materia esset grossa et cruda imminēte necessitate festinationis non debet expectare digestione contra determinata superius de intētione Auicē. ¶ Respōdet ꝙ si egritudo nō daret inducias vt materia possit digeri: aut forte video alterationem in materia ꝓcedentē in malignū: et quia incipit vrina tepefieri aut denigrari. melius est nō expectata digestione dare aquam frigidā sicut et q̃nq; in materijs malignis damus solutiuū non dato digestiuo. Qd autē dictū est superius ꝙ in materia cruda expectāda est digestio intelligit vbi nō iminet magna necessitas festinātie sed in sanguine ebulliēte et colera subtili nō tantū cogimur expectare digestionē sicut in colera cruda grossa. etiā imminēte pauca necessitate festinātie dabimus in sinocha sine putredine et febre pendente a colera subtili aquā frigidā sperādo ꝙ ꝑ eam colera subtilis digeratur et sanguis ebulliens nō incrudet.

¶ Immo cum videris calefactionem fortem et complexionem et siccam et euacuaueris: tunc quandoq; concedes infusionē fieri in aqua frigida apud declinationem et apparitionē digestionis et euacuationē humorum et non est malum vt administretur balneum et potus vini cōmixti subtilis et inunctio cum oleis lenificantibus.

¶ In parte presenti docet vsum aque frigide ab extra. s. per modum infusionis aut balnei. et gratia huius loquitur de balneo aque calide ⁊ de vsu vini ⁊ similibus dicēs ꝙ cum videris hec quatuor scilicet calefactionē fortē febrilem et complexionem naturalem calidam et siccam. et tertio ꝙ euacuaueris. et quarto ꝙ egritudo sit apud declinationē idest in statu aut declinatione vniuersali: qd cognoscitur per apparitionem digestionis et euacuationē humorum. tunc quandoq; concedes infusionem fieri in aqua frigida ita vt in ea infrigidentur extrema ẜm ꝙ dicetur in cura tertiane: aut ꝙ totū corpus balneetur i ea scḋm ꝙ placet Ga. xj. terapeu. tr. ca. scḋo dicit ꝙ non est malum vt aliquando in febribus administretur balneū aque dulcis calide et potus vini subtilis cōmixti. s. cū aqua. ¶ Item ꝙ administretur inunctio cū oleis lenificantibus. idest poros aperientibus et dilatantibus.

Dubitatur gratia primi dicti vtrum balneum aque frigide aut eius infusio competat in febribus putridis. ¶ Pro solutione huius dubij premittendum ꝙ iuuamenta aque frigide exterius applicate in febribus sunt. primum caumatis febrilis extinctio. secūdū arefactionis et superflue siccitatis prohibitio. et tertium caloris naturalis confortatio. Nocumenta aūt sunt caloris naturalis extinctio. et cōsequēter virtutum omnium debilitatio. Secundū est membrorum neruosorū percussio. et consequenter coꝛ dolor et spasmus. tertium opilatio. quartum materierum incrudatio.

His premissis sit hec prima conclusio In nulla febre flegmatica aut melancolica interpolata aut cōtinua ꝓportionali conuenit balneū aque frigide. Ista cōclusio est de intentione auctorū maxime Auicē. in cap. de flegmatica. et etiā bene discurrenti per iuuamenta et nocumenta suprascripta facile innotescit ꝙ balneū aque frigide sit in his febribus aptū multum nocere et parum prodesse. ¶ Secūda conclusio. in febre pendente a materia calida ante digestionem non conuenit balneū aque frigide ꝓcipue materia existente multa grossa. Istā cōclusionē Auicē. manifeste ponit in littera. d. in administratione balnei aque frigide debere precessisse euacuationē et digestionē. ¶ Tertia cōclusio. in omni febriente febre acuta et sanguinea vel colerica ꝓcedēte digestione et euacuatione cōuenienti cuius ꝯplo sit calida habitudo carnosa vel nō multum extenuata et etas iuuenilis ipso etiā non existente debili scḋm aliqḋ membrum nobile nec habente opilationē aut apa. et consueto balneari in aqua frigida tēpore calido cōpetit balneum aque frigide. cōclusio ptꝫ cū extinguat caumā febrile et exiccationē prohibeat et forte calore vigorato sit causa sudoris. xj. terapeu. idē sentit Ras. xvj. cōtinētis. ¶ Quarta ꝯclusio. in corpori aliqualiter extenuato timore arefactionis balneū aq̃ frigide ꝯueniat: tutius tñ ceteris paribus cōceditur in corpe carnoso ⁊ magis ifrigidatiuū. ꝯclo ptꝫ: q: in corpe carnoso nocet vapores cōcludendo. et calīm interius fortificādo: tñ in extenuato multo magis nocet poros discoopertos percutiēdo ⁊ calorē innatū extinguēdo. Adde ꝙ sicut dicit Ga. xj. terapē. loco supius allega. calīm interius fortificatū mouet materias exterius cū sudore aut forte eas cū fluxu expellit. ¶ Quita ꝯclo. i iuuene bene carnoso ⁊ estate media bñ ꝯuenire pōt i tertiana calorē interius fortificādo. ꝯclo ptꝫ. v. afforis. affo. 22. ¶ Sexta ꝯclo. cōiter aq̃ frigide balneū vitādū est i febre putrida q̃nūq; pꝫ ꝯclo. q: scḋm plēs ꝓpter tale balneum plura sequuntur nocumenta quam iuuamēta. ¶ Item. quia cōiter ad hoc balneū sūt inconsueti. et tertio quia difficile est metiri moras

Auerroys.

Alitabas.

De balneo aq̃ frigide.

Conclusio.

balnei sm quãtitatẽ sue frigiditatis ⁊ corporũ dispositiões quibus balneũ cõuenit. ¶ Adde q̃d est remediũ multũ notatũ. et cõtra cõmunẽ oĩm opinionẽ: vnde si res transiret in sinistrũ cederet magno decori. Ego eñ cum practicauerim .xxv. annis nũq̃ balneaui nisi vnũ patientẽ causonẽ cum fluxu sanguinis nariũ preter modũ superfluentẽ qui eadẽ die a causone et a fluxu sanguinis sanatus est: ⁊ magis ipm balneaui ꝓpter fluxũ sanguinis: cũ alia remedia nõ cõferrẽt: quã propter causonem. et cõfisus sum maxime ꝓpter hoc: q̃ cõtinue in aquis natabat. ¶ Septima cõclusio si feb. est interpolata aut cõtinua proportionalis melius est ipsum balneare in hora tẽporis aut quietis. Ista cõclusio est de intentione Ras. xvj. continentis. vbi ad literam dicit iuuenis carnosi corporis non debet habere horribilem nisi post declinationẽ particularem balneationẽ cũ aqua frida Et rõne probatur: quia balneum tunc applicatũ sufficienter extinguit calorem in mẽbris impissum et cum hoc non retinet materiam porismales nec prohibet eius euaporationem.

De balneo dulcis aque.

Dubitatur secundo. vtrũ balneum aque dulcis calide cõpetat ĩ febribus putridis. ¶ Pro solõne dubij p̃mittendũ est q̃ balneum aque dulcis calide duplex ẽ: eñ q̃dã in quo parua mora contrahit̃ factũ solũmodo ad remouendũ sordiciẽ que est in poris et corũ aptionem et aliqualẽ corporis humectationẽ. aliud est balneũ in quo notabilis mora ꝯtrahit̃ factũ non solum ꝓpter suprascriptas vtilitates: sed etiã ad resolutionẽ materie febris. ¶ Premittendũ scdo q̃ materia fe. quãto ẽ paucior subtilior digestior ⁊ poris cutis propinquior tanto est aptior vt per balneũ resoluat̃ et sub forma sudoris educatur. ⁊ ecõtra se hñs habẽs conditiões oppositas. ¶ Premittitur tertio q̃ iuuamenta balnei de quo supra sunt cutim a sordicie abluere: poros aperire: humectare: materiã resoluere: et nutrimentũ per membra distribuere. Nocumenta autẽ sunt inflãmare ipsũ: resoluere: materiaʒ liq̃facere: q̃ liquefacta ꝑ membra fluit. ⁊ cũ alijs hũoribus permixta ipos inficit et putrescere facit. Et amplius fluẽs ad mẽbra debilia ipsorũ debilitatẽ ac nocumẽta fouet et auget.

Cõclusiões varie de balneo aque dulcis et calide.

His premissis sit hec prima cõclusio. licet in febribus putridis pendentibus a materia grossa multa cruda a poris distãte non cõpetat balneũ aque dulcis calide in quo notabilis mora cõtrahat̃: balneũ tamen pauce more aliq̃n ꝯpetere põt. Prima pars cõclusionis manifesta est ex suprascriptis cũ multa nocumẽta et pauca iuuamẽta sint merito talis balnei apta cõtingere. Scda pars ꝯclusionis est de itẽtiõe Auic. in ca. de cura q̃rtane. Et ingrediat̃ balneũ ĩ die scdo si q̃dẽ fuerit digestio sm descriptionẽ. ⁊ si nõ fuerit digestio nõ fiat nisi ĩ eo infusio aq̃ calẽ q̃ntitate q̃ delectat corp⁹ ⁊ hũectat min⁹ q̃ ꝯueniat ad hoc vt calefiat ex ea humor. ¶ Et cõfirmatur. quia ex tali balneo pauce more fiunt iuuamenta superius scripta et pauca aut nulla nocumenta. ¶ Scda cõclusio. in febribus pẽdentibus a materia pauca subtili digesta poris propinqua nõ existente debilitate in aliquo mẽbro nobili cõpetit balneuʒ aque calide. cõclo nota est ex suprascriptis: cũ plura sint apta sequi iuuamẽta et pauca nocumẽta. Dicit autẽ nõ existẽte in aliquo mẽbro nobili. Nam debilitas mẽbri a q̃cunq̃ causa proueniat facit vt materia ab alijs mẽbris ad ipsum trahatur. et sic amplius nocebitur et debilitabit̃. ¶ Tertia cõclusio. in febribus pendentibus a materia medio modo se habẽte inter cõditiones ꝓhibentes balneũ de quo supra et suadẽtes ipsi⁹ administrationem iudicium de administratione ei⁹ est mediũ. hec ꝯclusio nota est ex suprascriptis. ¶ Preterea auctores nõ expectãt talem digestionem et euacuationẽ in tertiana pura: sicut in reliquis febribus. ¶ Quarta cõclusio. ĩ febre putrida aliqua particula nõ p̃ncipali existente debili balneum cõtingẽter erit cõuenientius quã illa pticula nõ existente debili. probat̃. nam existẽte pede debili et incursuro podagrã balneũ erit causa vt materia feb. que sine alio auxilio esset mortalis fluat et permutet̃ ad pedes et faciat podagrã salubrẽ. et hanc conclusionẽ sentit Gal. xj. terapeu. ij. cap. cuius littera. Si vero quidẽ nulla particula p̃ncipaliũ imbecillis fuerit: et aliqua non p̃ncipalis imbecillis existat: quẽadmodũ in podagricis quidẽ pedes. et artetícis vniuersi corporis articuli maxima quidẽ vtiq̃ ex balneo laboranti ad salutẽ ꝓfecta est pars particulis suscipientibus superfluitates imbecillibus. similis sentẽtia habet̃ .xvj. continentis. ¶ Quinta cõclusio. balneũ in putridis sm plurimũ debʒ administrari post digestionẽ et notabilẽ materie euacuationẽ. conclusio patet: quia sic administratũ est aptũ educere materias cũ sint per digestionẽ equate. et cum hoc quia sunt paucificate sunt apte minus fluere per mẽbra. ⁊ sic minus opilare et alios humores inficere. est etiam de intentione oĩm auctorũ. verũ in tertiana pura tutius administratur ante cõpletaʒ digestionẽ et multã euacuationem ꝓpter colere subtilitateʒ vt manifeste sentit Ras. xvj. continẽtis vbi ad litteram. verũ in tertiana nõ nocebit: sed eger balneet̃ ante digestionẽ. ¶ Sexta cõclusio balneum hmõi conuenientius administratur in tẽpore aut quiete feb. aut in declinatione particulari q̃ in alijs temporibus. cõclusio probatur. simile est de balneo ⁊ reliquis euacuatiõibus: sed reliq̃ euacuatiões administrant̃ cõuenientius in tẽpore q̃etis aut declinatione: aliorum paritate supposita. quare. ⁊c. ¶ Ex predictis infertur q̃ balneũ q̃d administratur in reliquis egritudinibus preter febres sicut ĩ spasmo paralisi. colica dolore renũ matricis et similibus conuenientius administratur digesta materia et minorata quã a principio. Et q̃ si opus ẽ ipsum administrare a principio eger paruʒ debet in eo morari vt solum dolor et accidentia infesta sedentur et materia non liquefiat. ¶ Vltima conclusio. rarius apud nos est vtendũ balneo q̃ sumus insueti q̃ apud consuetos. cõclusio patet: cũ consuetudo sit quasi altera natura. Si que etiam altercationes et auctoritates adducentur contra hanc determinationẽ facile ex predictis solui aut glosari possunt.

An vinũ cõpetat febricitantibus.

Vltimo dubitatur vtrũ vinũ cõpetat in febribus ¶ Pro cui⁹ dubij determinatiõe p̃mittẽdũ q̃ vinuʒ de quo hic ẽ sermo est vinũ de vuis maturis nõ ex granatis pomis citonijs. et hmõi. ¶ Premittitur scdo q̃ licet vinũ hmõi multas recipiat distinctiones sm diuersitatẽ vuarũ: diuersitatẽ locorũ: diuersitatẽ etatis sue: diuersitatẽ artificij. et alia hmõi dicta: tñ tũmõ diuersitates ei⁹ que ꝓ dubij solutiõe oportune sũt videbunt̃. ¶ Est g̃ sciẽdũ vt põt cognosci ex dictis auctorũ et experientia quadam q̃ vina reperiũtur triplicia: quedã frigida: q̃dã vinosa notabiliter calida: quedã media inter hec parũ

calida

calida ebfatis equalitati propinqua primoꝝ quedā
sunt acria existentia alba aut rubea per quoꝝ po
tum multi sentiūt eoꝝ stomachos manifeste īfri
gidari. Quedā autem sunt quodāmodo insipida
aquosa aque in colore similia: de quibus loquitur
Gal. in libello de vinis in principio. Vinū aquo-
sum nominant homines id qđ assimilatur ſm co-
lorem aque. Dyafanū enim est ꝛ lucidum et purū
et consistentia subtile apparet: et gustu videbitur
forte nullum saporem habere. et cū cōmiscet̄ cum
aqua nō tolerat multe aque mixtionē. vnde vinuz
hoc pauciferum vocatum est. et in eodem libello.
Album vero et austerum iuuenile infrigidat sensi-
biliter. et alibi. nec caput debile tangens nec ner
uos debiles. Vina autem notabiliter calida sunt
multiplicia alba et rubea dulcia et acuta austera
acria. quorum diuersitas gustando facile compre
hendi potest. Et hec vina cū sunt noua corpus hu
mectant et per antiquitatē siccitatem acquirunt.
Media autē inter hec similiter recipiūt multipli
cem diuersitatem in colore sapore. et modo sub-
stantie sicut priora. ¶ Premittendū tertio ꝙ vinū
competere in febribus potest intelligi tripliciter
vno modo ꝙ competat ratiōe febris. scđo modo
ratiōe cause eius. tertio modo ratione dispositio
num que in febribus complicant̄ sicut est frenesis
sincopis spasmus paralesis dolor stomachi inte
riorum et similia.

Cōclusiōes de ꝓhibēdo vinuz febr.

His premissis sit hec prima cōclusio
scđm plurimū vinū nō
competit febrientibus ratione feb. probat̄. nam
scđm plurimū vinū est corporis actu febriētis ca-
lefactiuū. ergo cōclusio vera. assumptū probatur.
nam vina vinosa preter modū calefaciunt. media
magis quā opꝫ. frigida autē ſm plurimū nō suf-
ficienter infrigidant. Dico aūt ſm plurimum: q:
posset esse feb. ita remissa ꝙ sufficiēter infrigida-
rent. Et ex hac sequitur vinū ratione feb. non cō-
petere in ethicis nec in effimeris. licet forte ratio
ne restaurationis et proprie in ethicis sit aliquā-
do eius administratio necessaria. ¶ Scđa ꝯclusio
nec in colericis febribus nec sanguineis ratione
feb. aut cause eius competit vinū nisi in declina-
tione probat̄. quia vsqꝫ ad statum nimis inflam-
mat aut nō sufficiēter infrigidat vt potest parere
ex dictis superius: sed in declinatione vinū frigi-
dum et proprie aquosum qđ .xj. terapēti. ic. ca. vni
uersas mouet execrationes: confert aperiēdo p-
uocando et virtutē cōfortando. et conceditur in te-
pore aut quiete nō autē tempore actualis feb. Et
cum causon et sinocha non habeant quietes aut
tepores saltē manifestas nō ꝯuenit nisi ꝓpe finē
declinationis. Et hec oīa sentit Gal. de vinis supe
rius allegato. ¶ Tertia cōclusio licet in febribus
flegmaticis et melācolicis quātū est ratione feb.
non cōpetat vinū a principio: tamē post manife-
sta signa digestionis et materie minorationeꝫ ra-
tione cause vinū etiam calidū debet cōcedi quīqꝫ
probatur: quia in principio nimis aperit et pro-
uocat qđ in ꝑncipio non est conueniens: sed post
manifesta signa digestionis optime conuenit di-
gerendo et virtutē confortando qđ debet exhibe-
ri tēpore maioris quietis et limphari ſm oportu
nitatem. in flegmaticis tamen cōuenit vinū sicc⁹
ꝙ in melācolicis merito humoris. Quarta cōclu-
sio sicut in febribus oībus ratione sincopis vinuz
in quocūqꝫ tēpore debet concedi. sic etiā in febri-
bus oībus timore frenesis in quocūqꝫ tēpore de-
bet ꝓhiberi ꝯclusio quātū ad primā partē est. G.

xj. terapenti. cap. iij. Et Auic. vndecima tertij. Et
probatur ratione q: in tali casu opꝫ corpus nutri
re: spūs fouere: et cito restaurare. hoc aūt maxime
facit vinū: qđ debet esse subtile aromaticuꝫ: dꝫ tñ
limphari ſm exigentiam feb. ꝓpterea saracenis:
qbus est vinū ꝓhibitū per legē: ꝯcedit̄ timore sin
copis. vij. colliget. ¶ Et quo infert̄ ꝙ si sincopis ꝓ-
ueniret ꝑ multitudinē materie ꝑfocantis spūs in
corde non debet vinū exhiberi cū potius adderet
in ꝑfocationē. Et quo ad scđam partē etiā est ma
nifesta cū omne vinū sit vaporatiuū ꝛ moueat ma
terias ad caput. Quid aūt faciendū sit si simul cō
currāt timor sincopis et frenesis. pōt esse manife
stū ex dictis Auicē. quarta ꝑmi. vltimo cap. Inten
dēduꝫ est eīn dispositiōi de qua maior ē timor al-
tera nō neglecta. ꝙ si timores sint eq̄les melius ē
vinū omittere: cū virtuti cū aq̄ carnis et similibus
minus nocētibus in frenesi subuenire possimus.
¶ Quinta cōclusio vinū dulce cōiter in febribus ē
cauendū nisi cū adest necessitas exercēdi sicut cū
egritudines pectoris et pulmonis materiales cō
iungūtur. cōclusio pꝫ. est eīn aptū opilare epar ꝛ
mēbra naturalia. licet pulmonē deopilet. x. tertij.
¶ Sexta ꝯclusio in febrib⁹ apātū nō cōuenit vinū
nisi in declinatione. ꝓbat̄: q: ante declinationē ve
hit materias ad mēbrū apātū: sed i declinatione
iuuat ad eoꝝ resolutionē. ¶ Vltima ꝯclusio cōce
dendo aut ꝓhibēdo vinuꝫ in febrib⁹ aut reliquis
dispositionibus multū opꝫ attēdere cōsuetudinē
nā multū cōsuetis et affectātibus et nō noceri so-
litis a vino facilius ex minori causa ipm cōcede-
re debem⁹. et in cōtrario modo se habētib⁹ ecōtra
magnā eīn vim in vnaquaqꝫ re hꝫ cōsuetudo. vt ē
apud Gal. in lib. de virtute cōsuetudinis. ꝙ si tibi q̄
auctoritates et rationes videātur ꝑsuadere ꝯtra
hanc determinationē facile ex predictis possunt
glosari et solui. Superuacuū nāqꝫ et inutile mihi
videtur in vnoquoqꝫ dubio ratiōes ad partes ad-
ducere.

¶ Et cum administraueris canones pre-
dictos in principio accidentiū febris: tunc
oportet post illud vt tu occuperis in dige-
stione et euacuatione que non est scđm se-
mitam desiccationis et minorationis et iā
diximus eam: immo scđm semitam absci-
sionis cause.

¶ Auicēna in parte precedenti posuit canones in
euacuatione materierum cōmuniū exequēdos in
principio febriū. in parte presenti ponit canones
in euacuatione materierum propriaꝝ exequēdos
post principium. Et primo cōtinuat sequentia ad
precedentia. secundo ponit hos canones exequē-
dos post pricipiū. secunda ibi. (Et non euacues)
In prima parte dicit ꝙ cum administraueris ca-
nones predictos. i. fueris illos executus in princi
pio accidentie feb. i. cum febris accidit in princi-
pio. tunc oportet vt post occuperis in digestione
et euacuatione que euacuatio non est ſm semitaꝫ
minorationis. i. euacuationis materierum cōmu
nium que apud arabes vocatur exsiccatio q̄ dicta
est superi⁹: imo ē illa q̄ nūc dicēda ē ſꝫ semitā ab-
scisiōis cause. i. euacuatiōis ꝓprie materie facien
tis febrē. Deinceps eīn intēdit ponere canones ꝑ
digestione et euacuatiōe materie ꝓprie ipsi⁹ feb.
Si aūt text⁹ dicat in ꝑncipio accidentiū febriū nō
intelligas ꝑ accidētia solū illa q̄ sequūtur febres
sed quecūqꝫ aliquo modo febri in principio cōiū
guntur sicut cruditas materie et reliqua omnia.

¶ Et non euacues materiam indigestam in calido aut frigido nisi propter necessitatem.

¶ In parte presenti prosequitur ponendo canones in euacuatione materie. et diuidit in quatuor partes. In prima ponit canonem generalem. et ē ꝙ non euacues materiam indigestam nisi ꝓpter necessitatem. In secunda parte reprobat opinionem Ras sentientis contrarium. In tertia parte ostendit in quibus casibus est euacuandum ante digestionem. In quarta ponit quosdam canones particulares circa euacuationem materie ꝓprie. secūda ibi. (Et nō ausculteS virum.) tertia ibi. (Cū autem materia est plurima.) Quarta ibi. (Cum ergo exerces euacuationem.) prima in duas. In prima ponit canonem cum exceptiua sua. in secūda probat ipsum. secūda ibi. (Fortasse enim.) In prima dicit ꝙ medicus non debet euacuare materiā indigestam in calido aut frigido .s. morbo nisi propter necessitatem que necessitas inferius declarabitur vbi ostendetur in quibꝰ casibus est euacuandum ante digestionem.

¶ Fortasse enim multiplicatur euacuatio humoris non peruenientis ad statū per digestionem vt euacuetur. et fortasse nocet euacuatio maturationi. et fortasse permiscetur cum ea malignū cum bono ꝓpterea ꝙ mouetur malignū absqꝫ digestione sua.

¶ In parte ꝑsenti probat canonē suprascriptū .s. ꝙ nō sit euacuandū ante digestionē tribus rationibus. quarum ꝑma est ista: quia sic euacuabitur humor .s. qui nō debet digeri neqꝫ ꝑparari ad hoc vt euacuetur: immo digeri debet digestione preparante ipsum vt nutriat corpus. humoris eñ boni nō queritur euacuatio. ¶ Secunda ratio quia fortasse euacuatio ante digestionē nocebit maturationi: euacuando .s. subtile magis paratū euacuari et derelinquēdo grossū ineptū digestioni ⁊ euacuatiōi. ¶ Tertia ratio. quia fortasse per hāc euacuationem ante digestionē permiscetur malignū cum bono: propter qđ malignū motū ante digestionē non obediēs euacuatiōi agitabitur et non educetur: immo permiscebitur cū bono: et secum permixtum corrumpet bonū: et sic malignus multiplicabitur. et est sententia Auicē. quarta primi cap. iiij. ¶ Notandum primo ꝙ Auicē. in omnibus his tribus rationibus replicauit fortasse. In prima quidem: quia contingit aliquando ꝙ solutiuum exhibitum ante digestionem quāuis eque bene illud respiciat humorem bonum sicut malū ꝙ euacuet humorem malum et nō bonum natura existente sollicita de expulsione mali et retentione boni. In secunda etiam ratione replicauit ly fortasse: quia contingit aliquando humorem indigestum esse propinquū vijs ductuū: quapropter farmacum exhibitum totum euacuabitur. Replicauit etiam in tertia ratione fortasse: quia contingit ꝙ virtus fortis nō sinit humorem malum cum bono permisceri: ⁊ etiam si permisceret̄ fortasse tuetur bonum ita vt a malo non corrumpatur: ꝓpter ergo huiusmodi contingentias raro euenientes sub dubitatione loquutus est. ¶ Sed contra tertiā rationem instatur: quia si permiscetur malus cū bono eque bene: immo melius humor malus potest rectificari per bonum ꝙ̄ bonus corrumpi per malum natura existente sollicita de rectificatiōe mali et conseruatione boni. Respondetur ꝙ quantūcunqꝫ natura sit sollicita de rectificatione mali et conseruatione boni. attamen propter huiusmodi mixtionem mali cum bono sequentē hāc agitationem multo magis est aptus bonus corrumpi ꝙ̄ malus rectificari. ¶ Primo quia frequenter sunt humores ita mali ꝙ nullo modo possunt rectificari: sed nūꝙ̄ sunt humores ita boni quin possint corrumpi. ¶ Secūdo quia talis motus ⁊ agitatio humoris disponit ad corruptionē et nō rectificationem. inflāmantur eñ per motum et ad putredinē disponūtur. ¶ Tertio quia malum habet rationem infiniti. bonum autem finiti. primo ethicorum. Ad hoc enim quod humor fiat bonus requiritur bona complexio bonus modus substantie debita quātitas: debita permixtio cū alijs humoribꝰ et multa similia: sed ad hoc vt fiat malus sufficit aliqđ istorum.

¶ Et tu non auscultes virum qui extimabat ꝙ intentio in digerendo est subtiliare et humor calidus est subtilis. quare nō est necesse vt subtilietur.

¶ In parte presenti intendens reprobare Rasim. primo ponit errorem. secundo ipsum improbat. secūda ibi. (Res eñ nō est.) In prima parte dicit ꝙ tu non debes auscultare viruꝫ istum .s. Rasim qui extimauit. xvj. cōtinentis. ij. cap. ꝙ intentio in digerendo est subtiliare: sed humor calidus est subtilis. quare cum oporteat ipsuꝫ subtiliari nō opꝫ ipsum digeri. est eñ cum sit subtilis sufficiēter digestus. ¶ Sed pro declaratiōe opinionis Ras est sciendum. vt apparet in suo continente et almāsore ꝙ ipse rarissime premittit digestiua ante euacuationem siue materia sit calida siue frigida. et hoc tam in curatione febrium ⁊ aliarum egritudinum cōmuniū ꝙ̄ in curatiōe egritudinū propriarum. Existimauit enim vt sibi imponit Auicē. ꝙ humor calidus cum sit subtilis sit digestus. est eñ digestio apud eum subtiliatio et nō equatio substantie subtilis per ingrossationem et grosse per subtiliationem sicut placuit Auicē. et Gal. cum decimo Almansoris curat tertianam puram ab ipso initio cum mirabolanis et scamonea credit ipse euacuare humorem digestum. Sed cum euacuat humores frigidos grossos non precedentibus digestiuis sicut semper fere facit: licet credat euacuare humorem indigestum existimat illud eē cōuenientius ꝙ̄ ꝑ digestiua exhibita expectare digestionē credēs hoc mō curā egritudinū accelerari.

¶ Res enim est sicut dixit: immo intentio in digerendo est equare substātiam materiei ita vt fiat preparata ad expulsionē facilem et subtilem imbibitum ⁊ grossum fixum et viscosum adherens totum illud nō est preparatū ad expulsionem facilem: immo est necessarium vt inspissetur subtile et subtilietur spissum paulatim et incidatur viscosum.

¶ In parte ista reprobās errorem Ras. primo arguit contra eum rationibus. secūdo auctoritate. tertio ostendit qđ potuerit fuisse causa erroris. secunda ibi. (Et melius.) tertia ibi. (Et opinor.) Prima in quatuor sicut quatuor rationes contra eum adducit. secūda ibi. (Et si vir iste.) tertia ibi. (Quare non oportebat) quarta ibi. (Si autē natura.) Prima ratio est ista. digestio est preparatio materie ad expulsionē: sed materia potest esse impreparata expulsioni propter subtilitatem: quia imbibitur in porositatibus membrorum: et propter viscositatē:

Champerius. Digestionem diffinit Aristoteles metheororum quarto factam esse a naturali et interna caliditate ī humidū et siccum opposita passiua agēte ꝑfectionē: quē ad modū ē cerasi: aut ponit maturatio. verūtamē medici alia intētione digestione vtuntur. Auicēna ipsius ita diffinitam reliquit. Digestio ē subtilis substātie per igrossationem: ⁊ grosse ꝑ subtiliationē equatio. Ras autē. xvj. cōtinētis medici intētionē in digerēdo putat eē subtiliare solū. Inde ē ꝙ huor eo auctore calidꝰ digerēdus nō est. Est eñ cum sit subtilis sufficienter digestus. Et hac ratione Ras raro ꝑmittit digestiua euacuatiuis: siue sit calida materia: seu frigida. Nō tamē satis videt̄ esse dissonum Ypocrati: Galeno: Auicēne et ceteris: vt limpide apparet ex Auicēne textu.

pter viscositatem. quia adheret parietibus membrorum: et quia est tenax in suis partibus: et propter grossitiem: quia est fixa. idest difficulter mobilis sua grossitie terrea: et nō potest transire per ductus et loca angusta. ergo oportet q̄ preparetur adequando substantiā eius: subtilē inspissando: spissam subtiliando: et viscosam incidendo.

¶ Et si vir iste non audiuisset in sermone antiquorū de digestione aliquid antequā dixisset illud et rememoraretur dispositionis digestionis humorum fixorum. s. quia qui de eis subtilis ē indiget vt inspissetur. et qui de eis spissus est indiget vt subtilietur: oporteret vt sciretur hoc per illud.

¶ Secūda ratio cōtra Rasim est ista. humor spissus eget subtiliatiōe. ergo subtilis eget ingrossatiōe. tenet cōsequētia p diffinitionē digestionis que ē equatio subtilis substātie humoris: sed ad litterā veniēdo dicit. Et iste vir. s. Ras. non audiuisset in sermone antiquorū aliq̄d de digestiōe ante dicta hic per nos et rememoraret de dispositiōe humorum fixorū qua scitur subtile egere ingrossatione et grossum subtiliatione: oporteret necessario hāc notitiā digestionis scire humorē subtilē esse ineptū euacuationi et egere digestione. ¶ Pro parte nota q̄ humor potest denominari fixus dupliciter. vno modo ineptus euacuationi. et hoc modo tā humor spissus q̄ subtilis potest dici fixus. et taliter sumitur in hac ratione. ¶ Secūdo per fixum possumus intelligere descens sua grossitie terrea et difficulter mobile de parte in partē et taliter sumitur in prima ratiōe.

¶ Et quia non oportuit vt in seipso consideraret et diceret. quare vrine in febribus acutis nō habent in principijs eorum sedimē deinde fuerint habētes sedimen et an sedimen laudabile ē aliquid nisi humor faciēs egritudinē qui iam digestus est. quare ergo non expellitur in principijs egritudinis ad salutem si est subtilitas vltima quod intendit in digestione. ergo necessarium est vt sit in principio febrium sanguinis et colere sedimen laudabile.

¶ Tertia ratio est ista. vrine in principijs febrium acutarū pendentiū ab humoribus subtilibus sicut sunt colerice et sanguinee non habent sedimen. Postea in processu habent sedimen laudabile: quod non est aliud nisi humor faciens egritudinem qui iam digestus est. ergo in principijs humores subtiles a quibus pendēt febres predicte sunt indigesti. et postea digerūtur. tenet cōsequētia. quia si a principio fuissent digesti eque bene tunc apparuisset sedimē laudabile in vrinis sicut in processu. humores itaque subtiles indigent digestione. Et per principium potest intelligi tam principium vle egritudinis q̄ initium egritudinis. necnon tēpus triū dierum.

¶ Si autē nature non est possibile expellere illam superfluitatem nisi post horā in qua fit preparatio ad expellendum in vrina: tunc similiter opoptet vt sciatur q̄ arti euacuare humorem ante illam horam in qua apparet digestio in vrina est inconueniens aut difficile malum. Et fortasse mouet et non operatur vltime. et fortasse miscet malignum cum bono.

¶ Quarta ratio est ista. si non est possibile nature expellere superfluitatem facientem morbum nisi postquā illa superfluitas expellitur cum vrina sub forma sediminis laudabilis. Similiter nō erit bene possibile euacuare humorem antequā appareat digestio in vrina: immo illud euacuare erit inconueniens et malum difficile. i. notabile. Nam fortasse mouet. s. medicamen exhibitum et non operatur vltime. s. conuenienter. et fortasse permiscet malignum cum bono. vnde per boni corruptionē humor malus multiplicatur.

Dubitatur circa hanc vltimam rationem: quia nō videtur q̄ hec consequentia valeat natura non euacuat. ergo medicus non debet euacuare: quia Auicen. dicit inferius. Si natura non mouet moue tu hora motus eius. ¶ Dicendū q̄ si natura non mouet: quia fortasse sopita est aut impotens ad mouendum dato q̄ materia sit digesta tu debes mouere. Sed si natura ordinate agens non mouet: quia humor sit ineptus tu etiam debes expectare quousque digeratur et fiat aptus euacuationi.

¶ Et melius esset homini huic vt bene opinaretur de illis qui fuerunt sicut gal. et hypo. in eis que scripserunt de hoc: et valde attenderet. et tunc rediret ad contradictionem: quia omnis cōtradictor in primis cū est super veritatem est excusatus. Verū melius esset ei vt non consideraret in consideratione sua.

¶ In hac parte superius diuisa arguitur contra Rasim auctoritate dicens quod esset melius huic homini vt haberet bonam opinionem de Hypocrate et Galeno in his que scripserunt in hac materia et crederet eis: aut si nolebat eis credere debet saltem bene attendere et considerare quomodo essent efficaces ratiōes sue contra eos et tunc cum videbantur sibi efficaces et fundate super propositionibus manifestis: tunc rediret ad contradictionem: quia omnis contradictor cum est supra veritatem aut existentem aut saltem apparentem est excusatus. Veruntamen esset melius vt ipse Rasis consideraret alios a consideratione sua. i. Hypocratem et Galenum propter excellentiam suā. Quibus verbis videtis quātas laudes attribuit Hypocrati et Galeno. et econtra quātum deprimat Rasim. Quod autē Hypocrates et Gal. voluerint humores tam subtiles q̄ grossos debere digeri ante euacuationem patet ex affor. 22. prime particule. et cōmento. Digesta medicari et mouere non cruda. et in illo afforismo. Et in acutis passionibus.

Cōtra Rasim penitus.

¶ Et opinor q̄ raro huic viro acciderunt experimenta que profuerunt in hoc capitulo et acquieuit in eis. Et huius quidem experimentis que non sunt secundum canones accidit eis vt nec vnū valeat et accidit eis: vt nec vnum eorum sit signum: hoc namque est conueniens.

¶ In parte presenti Auicen. ostendit causam erroris Rasis dicentis. in morbis pendentibus a materijs subtilibus non esse expectandam digestionem. Nam cū ipse esset magnus experimentator

Causa erroris Rasis.

et multotiens in morbis acutis dedisset solutiua ante digestionem et bene sibi successisset fecit canonē generalem in talibus nō esse expectandā digestionē: sed dicit ipm Aui. errasse: q2 pp̄ter vnaȝ aut plures experientias que nō ſm canones sunt: non debemus arguere sic semp esse operandum. Nec vnū experimētū est nobis signū q̄ sic in alijs operandū sit. Hoc nāq̄ conueniēs est. s. vt non credatur vni experimento et maxime qñ est cōtra canones super manifestis rationibus fundatos.

Dubitatur vtrū viso per experientiaȝ in pluribus infirmis q̄ medicina solutiua data ante digestionē liberet febriens debeamus et hoc formare canonē generalē q̄ farmacū solutiuū debeat exhiberi ante digestioneȝ. Et videtur q̄ sic. Nam multa sunt sola experiētia credita sicut operatiōes a forma specifica. nec in his habemus aliquid per qđ faciamus canones nisi confirmatione per experientiā vt sumit quarto de simplici medicina. cap. v. ¶ Preterea effectu sequente operationes confirmatur nostrū operari. scđa affosismo. cōmento. xvij. ¶ Preterea Auic. ij. canone docet inuenire virtutes medicinarum per experientiā in quarū inuētiōe iubet obseruari septem conditiones quas ibi vide. Ex his itaq̄ conuincit̄ p experientiā posse formari canonē ḡnalē.

Quid canon apđ arabes.

Pro solutione dubij premittendū q̄ canon arabice est norma vel regula. Experientia aūt est noticia in nobis acquisita ex operationibus sepe iteratis qua videmus semp aut scđm plurimū similes effect⁹ sequi. ¶ Premittendū scđo q̄ experientia qñq̄ est scđm rationē q̄nq̄ cōtra rationē. aliqñ nec scđm rationē nec cōtra rationē. per rationē aūt intelligo noticiā fundatā super ppositionibus manifestis veritatis. Exēplum primi. vt q2 per solutiuum pluries exhibitū digesta materia frequēter secuta sit sanitas. Exēplū scđi. vt quia per solutiuū pluries exhibitū ante digestionē frequēter secuta sit sanitas. Exemplū tertij. et quia reubarbarū euacuat colerā rubiū flegma et similia que sola experientia comprehensa sunt.

Sed dubitatur quomodo sensus sine experientia possit esse contra rationē: cū ea que sunt cōtra rationem nunq̄ debeāt euenire: cū sit ratio fundata sup ppositionib⁹ manifeste veritatis. ea aūt q̄ fiunt ſm habitum experimentalem semp aut scđm plurimū debent euenire. Ex quibus sequit̄ eadē nunq̄ euenire et semp aut scđm plurimū: qđ implicat. ¶ Respōdetur q̄ nunq̄ rectū experimētum aduersatur recte rationi: sed bene aliquando experimentū non rectum aduersatur recte rationi z aliquādo ecōtra. et aliquādo ambo non recte sibi inuicē aduersantur. Et per rectū expimentū intellige illud in quo obseruātur septem conditiones ab Auicēn. posite scđo canone cap. ij. quas ibidē linquim⁹. Essem⁹ eñi nimis prolixi si cūcta prosequi vellem. Et similiter intelligo per rectā rationē in qua nō contingit error. ad quē errorem vitanduȝ multa oportet considerare: de quibus est sermo apud Auicēn. ij. canone cap. iij. ¶ Ex quibus patet quid sit experimentū non rectum: et ratio non recta.

His premissis respondeo ad dubium q̄ viso per experientiā in pluribus hominibus q̄ exhibito solutiuo ante digestionē sequatur sanitas multotiens debem⁹ exhibere solutiua ante digestionē. Et similiter viso per experiētiam q̄ exhibito solutio post digestionem sequatur sanitas debem⁹ exhibere solutiuū post digestionē. Unde dico q̄ neutra istaruȝ est vīr vera. solutiuū est exhibēdū ante digestionē solutiuū non est exhibendū ante digestionē. Prima verificatur in quinq̄ casibus. primus quando materia est plurima. secūdus quādo materia ē furiosa. tertius quando venenosa sicut in pestilētialibus. quartus quādo materia est in mēbro nobili valde ledēs ipsum. quint⁹ qñ ē reptura ad aliqđ membrū nobile. in his est euacuandum ante digestionem. in ceteris post digestionē. ¶ Ex quib⁹ infert̄ neutrū istoꝝ canonū vniuersaliter acceptū eē fundatum super recta ratione aut experientia. Et si quis bene cōsiderat fere tot sunt casus in quib⁹ est euacuandū ante digestionē quot sunt illi in quibus est euacuandū post digestionē aut saltē tempore nostro minor est proportio casuum in quib⁹ est euacuanduȝ post digestionē ad casus in quib⁹ est euacuandū ante digestionē: cum hoc tempore homines magis indulgeant gule q̄ tēpore hypocratis. Et cōsidera etiam sicut dicit Gen. cōditiones indiuiduales latentes de quibus non potest esse scientia nec de eis possunt formari canones q̄ impediunt perfectionē in scientia. Contingit eñi q̄ aliquādo vrina existente cruda materia faciens morbū in se grossa et viscosa erit lubrica in superficie z propinqua vijs ductuū: quapropter exhibito solutiuo materia euacuabit̄ et sequetur salus preter rationem. ¶ Et aliquando contingit q̄ per malam operationē sequatur sanitas sicut de illo qui presumit et exhibet solutiuum in quartana in principio per cuius exhibitionem sequitur sanitas: quia vt dicit Auicēn. in proprio cap. est rect⁹ ab errore. Et similiter theotonici cū aliquādo febriunt febre acuta sumūt maluaticum in magna copia. aliquādo cum aromatibus et superueniente copioso sudore eadem die sanitati restituūtur. His eñi male operantibus sequitur sanitas: q2 natura irritata mota cōtra materiam simul superat egritudinem et errorem. De his tamen raro euenientibus non possunt fieri canones.

Sed quicquid sit ego pro parte mea credo q̄ tempore nr̄o prestātius sit exhibere ab initio medicinam lenientem cui aliquid solutiui educētis materiā ꝓprias sit admixtum q̄ solam medicinā lenientē. Nam si sit aliquis ex quinq̄ casibus suprascriptis res se bene habēt. Et similiter si materia sit ꝓpinq̄ vijs ductuuȝ aut lubrica in superficie et similes casus occulti. Si vero nihil tale sit et exhibeatur solutiuum taliter cōditionatū sic pauca possunt sequi nocumenta si bene cōsideres. q̄ eñi euacuaret aliquid boni humoris simul cum malo: et q̄ magis de parte subtili educatur q̄ de grossa. et q̄ sequat̄ aliqualis agitatio hec pauca nocumenta sunt. et propter in principio quando virtus est fortis: sed omittere euacuatiuū materie ꝓpter in acutis egritudinibus non dantibus inducias malū est. ¶ Ex his itaq̄ cōcludit̄ q̄ melius siue minus malū est exhibere solutiuū electiuū in principio febriū vbi non oportet q̄ ipsum omittere vbi oportet. Exhibito eñi solutiuo vbi nō oportet et materia existēte pauca nō potest sequi magnum nocumentum. ¶ Argumēta autem ante oppositum nō procedūt cōtra determinationē questionis. nec determinatio nostra est cōtra mentē Auicēn. Est eñi aliquādo digestio et aliquādo euacuādū est ante digestionē. et hec oīa vult Aui. in p̄senti cap. ¶ Sed an pluries sit euacuandū ante digestionem an expectanda digestio

etãda digestio in hoc est aliqualis differẽtia que colligitur.q: homines nostri tp̃is magis indulgent gule et lasciuije ꝙ homines in tẽpore superiori.vñ morbi frequentius in nostro tẽpore incipiũt a materia multa et magis maligna ꝙ tẽpore hypocratis.Quapropter plures nostro tempore est euacuandum ante digestionem ꝙ tpe hypocratis.et absolute tutius est euãre tempore nostro ante digestionem ꝙ expectare digestionem saltẽ cũ medicina leniente cui aliquid eligendo sit admixtuʒ vt superi⁹ dixi. ¶Nota tamen ꝙ vbi sensata sunt cõsentanea rõni pauca sufficiunt ad formandum canonem generalẽ.vbi vero cõtrariẽtur plurima requiruntur.vbi vero sensata nec consentanea rationi sint nec cõtrarientur iudicium est medium. Et si sensus et ratio sibi aduersantes sintque potentes potius debemus adherere sensui.nam dimittere sensum et adherere rationi est infirmitas intellectus.sexto physicorum.

¶Cum autem materia est plurima mobilis permutabilis de membro ad membruʒ et existimas ꝙ nõ est spacium in digestione eius:aut fortasse accidet ex ea apã pleureticum:et aliud si dimittatur faciet cadere in timorem ante tempus in quo expectat̃ digestio equalis.proculdubio tũc est necessaria euacuatio eius.

Nota. ¶Auicenna superius posuit canonem ꝙ non est euacuandum ante digestionẽ nisi ꝓpter necessitatem:et declarauit canonẽ quantũ ad primã partem scꝫ ꝙ nõ est euacuandũ ante digestionem.hic declarat canonem quãtum ad scd̃am partẽ ostendens in tribus casibus necessitateʒ euacuationis ante digestionem.Habet hec pars tres partes.in prima ponit tres casus in quibus est euãndũ ante digestionem.scd̃o qd̃ dixit cõfirmat auctoritate hypocratis.tertio confirmat illud per locum a simili.scd̃a ibi.(Et hoc est illud.) tertia ibi.(Et talis.)Pria in tres sicut ponit tres casus in quib⁹ euacuam⁹ ante digestionẽ.secũda ibi.(Et scias). tertia ibi.(Et similiter.).prima in duas.Nam primo ponit casum in quo est euacuandum ante digestionem.scd̃o ꝓbat.secũda ibi.(Timor enim.) Primus casus est de materia furiosa:et dicit ꝙ cũ materia est plurima mobilitate permutabilis de membro ad mẽbruʒ.Et existimas ꝙ nõ est spaciũ in digestione eius:quin prius accidat aliqd̃ magnum nocumentum sicut apostema pleureticum et aliud.i.magnuʒ nocumentũ siue sit apostema siue mors subita.vnde faciet cadere in timorẽ ante tempus in quo expectatur digestio:eo ꝙ illud tempus est lõgũ anteꝙ possit fieri digestio equalis.idest per quam materia illa ad equalitatẽ reducatur.tunc proculdubio est necessaria euacuatio ante digestionem in principio.

¶Timor eñi in hoc est minor ꝙ timor in illa:et cum hoc natura mouetur ad expellendum eam propter multitudinem sui nocumẽti.Cũ ergo adiuuatur natura conuenit ei adiutorium vltimum.quare non est excusatio eius.

¶Hic adducit tres ratiões quibus debemus euacuare hãc materiã furiosam añ digestionẽ.¶Prima est ista:q: timor in euacuatione hmõi materie est minor ꝙ si illa materia dimittat̃.ergo hec materia furiosa statim in principio debet euacuari. tenet cõsequentia.q: sicut in operatiõibus sm̃ vitam eligimus quod melius est aut minus malum sic circa laborantẽ sicut dicit Gale.12. terapeuti. primo capitulo. et antecedens est manifestum. Nam timor de materia furiosa si nõ euacuetur est timor mortis:sed si euacuetur ante digestionẽ nõ sequitur nisi anxietas et conturbatio quedam ex difficultate euacuationis.et forte q: aliquid boni humoris euacuabitur.hec autem satis facilia sunt in comparatione ad timorem mortis potentem sequi aliquod apostema intrinsecum aut subitam mortẽ conuersa materia ad cor. ¶Secũda ratio.q: medicus debet esse imitator nature:sed natura statim tentat ipsius euacuationem nõ expectans eius digestionem ꝓpter multitudinem sui nocumenti:cuius signum:q: nũc expellit ipsam ad partem vnam:nunc ad aliaʒ que expulsio vt dicetur est a virtute membrorũ. licet etiam concurrat leuitas materie. ¶Tertia ratio.q: cum medicus iuuat naturam debet ipsam adiuuare vltimo adiutorio .i.sufficiente ad salutem:sed nullum est sufficiens nisi ipsius euacuatio cum non possit aliquo pacto reduci ad benignum.quare nõ est excusatio ab euacuatiõe eius.Notandũ quod vltimũ apud medicum sumitur tripliciter.primo pro vltimo in tempore sicut diximus ꝙ in apostematibus vltimo competit resolutio. ¶Secũdo accipitur ꝓ vehementi remedio quod nõ debet tẽtari nisi alia precesserint sicut dicimus ꝙ vltimum est operatio cum ferro. ¶Tertio sumitur vltimuʒ pro sufficienti et appropriato remedio.ita ꝙ nullũ aliud sufficit nisi hoc.et isto modo sumitur hic:q: alia in cura morbi ꝓcedentis a materia furiosa ẽ adiutorium vltimum in sufficientia sic ꝙ nullũ aliud sufficeret est euãtio:cum vt.s.dictum est non possit ad benignum reduci.

Hic solent moueri aliqua dubia. Primum vtruʒ materia furiosa sit calida vel frigida.scd̃o vtrum possit facere febrem.et quam febrẽ.tertio vtrum possit apostemare.quarto verũ statim sit euãnda. Pro horum dubiorũ decisione premittendum ꝙ materia furiosa que aliter dr̃ tumultuãs est deserẽ ptiue materia plurima mobilis de loco ad locuʒ apta multum nocere sua mobilitate necnon sua qualitate manifesta vel occulta. Est enim plurimi nocumenti actionũ nature vehemẽter disturbans.vt in cõmento afforismi digesta medicari. Mobilitas autẽ huius materie habet duas causas.vnam intrinsecam:et est leuitas eius:et ratione huius nõ est apta moueri ad oppositas differentias:immo ratione huius solum mouetur sursum.aliam extrinsecam et est expulsiua membrorꝫ Cum enim est in aliquo membro.q: multum leditur ab ea sua malicia manifesta vel occulta membrum illud mouetur ad eius expulsionẽ.et cum recipitur in alio iterũ ex simili causa illud aliud mouetur ad eius expulsionem.et sic nullum membrũ sinit ipsam quiescere ad quod adiuuat facilis eius mobilitas ꝓpter magnam tenuitateʒ substantie sue et qua fit vt nõ facile figatur nisi in mẽbro dense substantie et facile transeat per meatus etiam multum angustos.Et hec est causa quare mouet̃ ad oppositas differentias sm̃ ꝙ membra impellunt ipsam.et ꝓpter hoc dr̃ furiosa .mouet̃ enim in modũ aĩalis furentis:qd̃ nũꝙ quiescit.Et dicit tumultuans.q: mõ in vno mẽbro:modo in alio tumultuʒ facit.et hec sunt signa quibus hec materia furiosa a medico cõprehẽditur.Nũc.eñ eger do

De materia furiosa notatu dignum.

ledit caput notabiliter: et forte in exterioribus apparebit tumor cũ rubore: parum post dolebit pedes: et frequẽter cum simili tumore et rubore: nunc latus dextrũ nunc sinistrum ẜm q materia fertur nunc ad vnam partẽ nunc ad aliã: aliquãdo prima dimissa: aliquãdo nõ dimissa per motus alterius materie similis prime. ¶ Quibus sic premissis veniam ad dubiorũ decisionẽ. ¶ Dicamus ergo primo q hec materie sunt humores et nõ sunt soli vapores vel ventositates: q: resoluerentur a natura vel arte, nec esset opus farmacijs exoluentibus. ¶ Secundo q sunt ẜm plurimũ calide. nã facile moueri de loco ad locũ arguit caliditatẽ: q: frigidũ immobilitat et quietat. ¶ Tertio q sunt calide colerice ẜm plurimũ qđ arguit de mobilitate et multa malitia que aliquando est manifesta sequens caliditatem superfluam et accessum ipsarum versus naturã igneam. aliquãdo occulta venenosa sequens modũ mictionis. ¶ Quarto apparet q nõ sit colera eruginosa: q: lz sit venenosa: nõ tamẽ facile est agitabilis: q: est facta terrea ppter vltimitatem adustionis. verum vapores ab ipsa eleuati lz nõ sint materia pprie sumpta: possunt tamẽ dici furiosi: q: mobiles faciliter et multum nocentes sua malitia manifesta aut occulta. ¶ Quinto ex hoc apparet q sanguis multum subtilis et proprie colere admixtus põt dici materia furiosa. tũ q: multum mobilis: tum q: multum nocens tã ppter ventositatem q̃ ppter mobilitatẽ necnon qualitates manifestas. Quod aũt sanguis possit esse venenosus patz cum ex ipso possit generari althoy. tertia quarti. lz ille qui facit althoy sit grossus per adustionẽ. ¶ Sexto dicendũ q materia furiosa potest esse frigida. lz illud rarissime contingat. exempli gratia. imaginamini sperma aquosum muliebre vel virile dictum aguali per morẽ congelari et cõuerti ad naturã venenosam. postea per calorẽ extraneum subtiliari et in vapores ẜm aliquam partem conuerti qui vapores secuz permixti moueãt spiritũ nunc ad caput et sequatur epilensia. nunc ad cor et sequatur sincopis. nunc ad diafragma. et sequatur putrefactio: quẽadmodũ contigit in prefocationibus spermaticis. et manifestum est illud esse frigidũ in radice. lz sibi aduentat caliditas accidentalis ex qua forte feb. excitatur. ¶ Septimo dicendũ cum hypocrate prima particula afforis. 22. hmõi materiã furiosam raro reperiri. cum raro reperiatur calor ita extraneus vt possit pducere humorem ita subtilẽ accedentem ad naturam extraneam et venenositate participantem.

Ad secundum dubium dicendũ hanc materiam furiosaz ẜm plm facere feb. cũ ẜm plm sit ebullitõ cũ putredine aut sine putredine. lz secundum plurimũ putreat et febris aliquando est interpolata: sed ẜm plurimum est continua. est eñ interpolata cum putret extra venas. aliquando per paucitatem et distantiam a corde nõ facit febrẽ. et hec eadem cordi propinquãs facit febrem. Est autem frequenter continua cum scđm plurimum aliqua pars eius notabilis putreat ad intra venas. alique autẽ partes minores nunc mouentur ad vnam partẽ: nunc ad aliã. Et ẜm hos varios motus fiũt exrescẽtie et decrescẽtie ẜm q pars putrẽs magis appropinq̃t cordi aut magis distat a corde. ¶ Et his infertur qđ siue hec feb. sit interpolata: siue cõtinua habet paroxismos: et exrescentias nõ seruantes ordinem neq in magnitudine nec in hora inuasionis scđm varium motum diuersarum partium et ẜm maiorẽ aut minorẽ cordi propinquationes in quibus nullus seruatur ordo. et hoc signum simul cum alijs superius dictis est de signis materie furiose.

Ad tertium dubium dicendũ huiusmodi materiã posse apostemare vt ex textu Auicenne colligitur cum dicit q accidit ex ea apostema pleureticum. ¶ Amplius quarta affoƚismorum in cõmẽto affoƚismi illius. Medicare in valde acutis iubet Gal. eas euacuare ne impleant aliquod membrum nobile. ¶ Preterea potest ex ventositate que est valde subtilior membrum apostemari. tertia quarti. capi. de apostematibus ventosis. Quod si instetur. q: ad faciendum apostema requiritur materiam figi. Dicẽdũ dupliciter. Primo q aliquãdo figitur quando inuenit membrum densum sicut sunt ossa panniculi et deinceps illa pars nõ mouetur. Secũdo dicitur quod dato quod apostemet stomachũ aut intestinum tñ moueri põt ad aliud membrũ et illud apostemare: sicut aliquãdo accidit apa squinanticum ad pulmonem permutari: et aliquando ad cerebrum et aliquando apostemata extrinseca interius conuerti et aliqñ intrinseca extra cõuerti.

Ad quartum dubium dicendum q materia furiosa statiz est euacuanda. primo. q: nõ est spes vt ad benignum reducatur. secũdo. quia timor est ne si aliquo tempore in membro remaneat sua mobilitate et malitia occidat tempus eñ exigeretur longum ad digerẽdum ipsam et interim posset occidere. est aũt iuxta posse eradicanda: quia parum de ipsa remanens posset occidere. ¶ Euacuatur autẽ huiusmodi materia tripliciter. Primo modo et scđm plurimum euacuanda est cum farmaco eligente et ẜm plurimum materiã colericam: hoc autem farmacũ sit consolatum cum medicinis infrigidantibus et humectantibus cõfortantibus membra nobilia et pprie cor: et fortitudo eius diuersificanda est ẜm virtutis fortitudinẽ et multitudinẽ materie. ¶ Secundo et raro euacuanda est cuz flebotomia quã do creditur ipsam contineri ad intra venas et esse in aliquo mẽbro sanguini permixta quod comprehendetur ex continuitate feb. et ex habitudine carnosa et ex vrina rubea rubedine attestante sanguini. Et quarto si quid de ea expellitur ad cutim locus apparet rubeus rubedine obscura attestante sanguini. nec per compressionẽ facile albescit. flebotomia aũt fiat de vena deseruiente illi parti in qua creditur cõtineri cauendo in quantum est possibile ne attrahatur versus membrũ principale et proprie cor et quãtitas sanguinis hauriatur ẜm exigentiam repletionis. ¶ Tertio aliquando est euacuãda ex parte extrinseca in qua aliquãdo cõtinetur cum ventosis: sanguisugis sectione et similibus. Et quando visa est exterius cõmunicari prius tempretur euacuatio per eãdem partem in qua est. Est eñ timendũ ne per flebotomiã aut farmacũ conuertatur interius: immo omni ingenio est ad cutim trahenda et per eandem partem euacuanda. Et si instetur contrã hanc determinationez. q: ex euacuatione huius materie ante digestionem sequũtur nocumenta tria prius ab Auic. dicta cum euacuatur materia ante digestionem. Respondetur q ppter suam mobilitatẽ non sunt apta sequi illa nocumenta sicut si materia illa figeretur. Et dato q aliquod illoruz sequatur: cum hoc est pẽligẽdũ ppter maiora nocumẽta vitãda ¶ Et si instetur iteruz. a simili materie omnes subtiles essent ante digestionẽ euacuande. pñs cõtra Auicen.

Auicē.reprobantem Rasim.¶ Ad hoc rñdetur ne gando ad quod deducitur.nā materie que sui sub tilitate figuntur dant inducias vt digerātur:sed huiusmodi furiose mobiles nō dant inducias vt digerātur.propterea medicus debet diligēti ani mo digerere subtiles nō furiosas.

Champerius. In etate porro ad.xiiij.vsq3 annos vitanda sanguinis detractio est:sicut etiam post annos sexaginta nisi qua inevitabilis cōpellat necessitas et de isto Auē. iuxta duorū annorū narratur principiū q̄ vi tibus sunt tm̄ dealles caue re sanguis mittere debent. Sunt nonnulli et maxime et Italie i sangui ne mittēdo au daciores quos medici sapien tes admodum detestantur vt apud Auicēnā videre potes. Nam sanguis est arce bilis tē perantēcū: ipi rius fomes:vi te thesaur⁹.

¶ Et scias q̄ flebothomia quando est in tentio sanguinis non est ex genere eius in quo expectatur digestio expectatione que est in solutiuis.et non expectatur digestio nisi in humoribus alijs.Et cū postponitur flebothomia in principio egritudinis:non amplius est ei intentio et fortasse interfi cit per aduentum debilitatis virtutis.

¶ In parte presenti ponit scdm casum in quo non est expectanda digestio.⁊ primo ponens canonē dicit q̄ quādo p̄ flebothomiam intendimus eua cuare sanguinem non debemus expectare dige stionem sicut expectamus in solutiuis.Secūdo ca nonem tripliciter p̄bat.primo.q: nō expectatur digestio nisi quando volumus humores alios a sanguine educere.ergo pro educēdo sanguine nō est expectanda digestio.¶ Secūda ratio.q: quan do postponitur flebothomia in principio egritu dinis amplius in ea non est intentio.ergo non est postponēda.⁊ sic debet fieri in pricipio. ¶ Tertia ratio.flebothomia postposita in principio et fa cta in processu fortasse interficit debilitādo egrū ergo nō d3 postponi:immo statim fieri a a princi pio si est expediens.¶ Notandum pro declaratio ne partis presentis q̄ hic casus secūdus i quo nō est expectanda digestio est quādo in febribus in tendimus euacuare sanguinem sicut in sinochis et pro hoc casu est positus canon statim dictus. ¶ Notandum scdo q̄ si haberemus medicinā sol uentem sanguinē sicut habemus soluentē alios humores:sic oporteret pro euacuando sanguinē expectare digestionem sicut pro euacūdo alios humores:cum oporteret ipsum sicut ⁊ alios hūo res duci per vias angustas per quas non posset educi nisi adequaretur eius substantia.

De flebothomia.

Sed dubitatur circa canonē vtrum pro faciendo flebo thomiam in febribus sit expectanda digestio. ¶ Pro cuius dubij declaratione nota primo q̄ du plex est digestio qua sanguis preparatur expulsio ni.vna est equatio modi substātie. scda est p̄prie tas occulta sibi acquisita per virtutes naturales agentes in ipsum dum intendūt ipsum assimila re vel euacuare:quam proprietatem credimus in ipso esse acquisitam cū apparet digestio in vrina que prius nō apparuit.prima istarū sufficit arti nō nature:sed vtraq3 est necessaria nature. Cuius signum euidens est q̄ facta flebothomia a princi pio sinocharum sanguis aptissime educitur si sit mediocris in modo substātie.hic tamen sanguis a natura nō educitur in principio:immo nō vide mus crises fieri nisi postq̄ apparuerit digestio. Et hoc est q: anteq̄ appareat digestio non est si bi proprietas acquisita qua virtuti expulsiue obe diat.¶ Secundo nota quod per flebothomiam fa ctam in febribus aliquādo intendimus euacuare sanguinē sicut in sinochis.aliqn̄ itendimus eūare alios humores sicut in alijs febribus hūoralib⁹.

His premissis sit hec prima cōclusio. Sanguine solum pec cante in quanto nō est pro flebothomando dige stio expectanda.p̄batur sic.q: peccante sanguine est paratus egredi vena aperta.ergo nō est expe ctanda digestio.t3 cōsequentia. et assumptum est manifestum.¶ Secūda cōclusio sanguine peccan te in quali nec p̄pter hoc multū recedente a natu ra sanguinis stante etiā petō quāti pro flebotho mando nō est expectanda digestio.cōclusio p̄baē quia hic sanguis statim aperta vena est paratus euacuatiōi.ergo nō est expectanda digestio. tenet cōña.⁊ antecedens est manifestū.¶ Tertia conclu sio.nō ita copiosa cōpetit flebothomia sanguie peccante in quanto et in quali sicut in peccāte in quanto tantū.cōclusio arguitur sic.q: ipso peccā te in quanto tantū ceteris paribus virtus est for tior:⁊ cū hoc sanguis ex parte substātie est para tior euacuationi.nam per petm̄ qualis redditur imparatior euacuationi.igitur nō ita copiosa cō petit flebothomia in sinocha cum putredine sicut in sinocha sine putredine.¶ Quarta cōclusio.san guine multū recedēte a natura p̄pria sanguinis siue in se:siue per alterius humoris admixtionem est p̄ flebothomando aliqn̄ expectāda digō.p̄ba tur q: pōt esse ineptus eūationi per multū reces sum a dispositione naturali.vnde sanguis bonus magis aptus eūabitur malo inepto remanente. ¶ Correlariū.nō semp quādo in flebothomādo est prima intētio sanguinis debemus flebothoma re nō nō expectando digestionē. Canō itaq3 Aui. veritatē h3 in pluribus.¶ Quinta ocluso. sangui ne multū recedente a natura p̄pria:h3 sit expectā da digestio iuxta conclusionem immediate prece dentē.nō tm̄ tanta quanta p̄ solutiuis. p̄batur.q: fm plurimū sanguis nō ē ita ineptus eūationi si cut alij hūores. ¶ Preterea dato quod esset eque ineptus aut merito substātie aut quouis alio mo do maior tm̄ preparatio requiritur ad eūandū hu morem cū solutiuis q̄ sanguinē per flebothomiā cū oporteat illos per vias et ductus angustos trā sire.sanguis aūt per foramē vene qd pōt fieri la tum strictum ⁊ mediocre fm voluntatis imperium. ¶ Sexta cōclusio.alijs humoribus p̄portionabi liter sanguini cōpeccantib⁹ sicut in vera plectoria pro flebothomia nō est expectanda digō. ¶ Pre terea q: in vera plectoria est solū petm̄ quāti qua propter aperta vena facile massa hūoralis egre ditur. ¶ Septia ocō.ceteris p̄ibus nō cōuenit in hac vera plectoria tāta flōmia quāta cōuenit san guine solo quātitate peccāte.p̄baē cōclo.q: solo sanguie peccāte virt⁹ est fortior ⁊ forte ē facili⁹ p̄ flebothomiam educibilis q̄ materia plectorie. ¶ Octaua cōclusio.qn̄ postponitur flebothomia in qua est intētio sanguinis nō amplius est in ea tanta intentio quāta erat in principio.p̄batur.q: in processu virtus debilitatur in morbis.Itē san guis efficitur ineptior eūationi per fl.bothomiā quare ꝛc.¶ Nona cōclusio.qn̄ in flebothomia nō est intentio sanguinis sed aliorū hūorū sicut in fe bribus colericis flegmaticis et melācolicis si fue rint sanguini permixti parum distantes a natura sanguinis est ab initio facienda flebothomia.p̄ batur.nā postq̄ sunt sanguini permixti sunt apti per sanguinē cū flebothomia minorari.et q: pa rum distant a natura sanguinis nō est apta sequi colericorum ebullitio nec frigidorum incrudatio. Et quia sequitur per locū a ɔtrario q̄ qn̄ nō essent sanguini permixti aut essent multum distantes a natura sanguinis non est facienda flebothomia. ¶ Decima cōclō.aliqn̄ in febrib⁹ nūq̄ cōpetit fle bothomia.aliquando cōpetit in p̄ncipio.⁊ nō in

Conclusiones multe.

processu. aliquando cōpetit in principio et in processu. aliquando in processu et nō in principio. Prima pars cōclusionis patet. quando febris pendet ab humoribus qui nunquam sunt misti sanguini aut semper multum distantes a natura sanguinis. secunda pars patet in febribus sinochis: et aliis pendentibus ab humoribus cū sanguine mistis in quibus in processu virtus debilitatur. aut forte humores fiunt immixti et distantes a natura sanguinis. tertia pars cōclusionis patet in febribus sinochis et aliis quando sanguis peccat in quanto. aut quando est multa plectoria in quibus nō sufficit flebotbomia facta in principio sed est reiteranda. et aliquando reiteratur timore apostematis aut alterius accidentis in processu emergentis: immo aliquando in processu copiosior cōpetit flebotbomia quam in principio. quia aliquando in processu humores erūt magis misti sanguini et magis nature sue appropinquantes quam in principio. et forte aliquando accidens superueniens in processu facit indigere ampliori flebotbomia quam in principio. sicut apostema squinantiam. quarta pars patet quando in principio humores alii a sanguine sunt immixti sanguini aut multum distantes a natura sanguinis: qui postea permiscentur sanguini et magis appropinquant nature eius. vnde apparet in processu vrina rubea grossa que nō apparuit in principio. aut forte in processu emergit nouū accidens quo indiget flebotbomia Aut forte sanguis in principio erat preter modum grossus in se aut per admixtionem alterius humoris. vnde oportuit premitti digestiuum sicut precepit Auicē. quarta primi capitulo de flebotbomia. vbi sanguine existente grosso docet predigerere cum sirupo de ysopo. Si que autem rationes fuerint cōtra determinationes possunt ex dictis in questione facile ad eas apparere solutio.

Quando euacuandū est ante digestionem.

¶ Et similiter si times victoriam humoris magis necessaria cautela est euacuatio. et si nō est digestus nō moueas nisi in principio.

¶ In presenti parte Auicen. ponit tertiū casum in quo est euacuandū ante digestionē: et casus est quādo febris incipit a materia plurima quā verisimiliter natura nō pōt regulare. Habet hec pars duas partes. in prima ponit vt dictum est casum in quo oportet euacuare materiam indigestā et quando. in secunda gratia cōplementi doctrine ostēdit quando humor digestus est euacuandus et quando non. secunda ibi. (Apud statū vero nō moueas) ¶ In prima parte intēdit duas cōclusiones. prima est ista. Similiter sicut dictū est in duobus casibus precedētibus si times victoriam humoris supra virtutem supple propter multitudinem eius magis necessaria est euacuatio. s. minoratiua. quia natura nō poterit tantā materiam digerere nisi minoretur. et hec est sententia illius afforis. 24. secunde particule. Incheoantibus morbis si quid videtur mouēdum moue.

Prima cōclusio.

¶ Secunda cōclusio est ista. nō moueas huiusmodi humorē indigestū nisi in principio cōclusio probatur. nō moueas huiusmodi humorē indigestū nisi in tempore in quo motio. i. euacuatio pōt euitare maius nocumentū et maius iuuamentū afferre sed hic est in principio. ergo nō moueas huiusmodi humorem nisi in principio. consequentia tenet. sed minor apparebit ex dicendis. Et similis sententia colligitur secunda afforismorum. cōmēto. 24. Et hucusque habemus tres casus in quibus ab initio nō expectata digestione debemus euacuare. primus casus quādo materia est furiosa. secundus quando materia peccans est sanguis exuberans in quantitate. tertius casus quādo aliquis vel aliqui humores alii a sanguine nimium superabūdarent. In primo casu secundum plurimū euacuamus cū farmacia et eradicatiue si possumus. In secundo casu secundum plurimū cū flebotbomia aliquando minoratiue: aliquando eradicatiue. In tertio cū farmacia et minoratione secundum plurimum Et nota quod materie iuxta tres casus suprascriptos possunt aliquādo dici furiose propter manifestum et imminens periculum licet materia iuxta primū casum proprie dicenda sit furiosa iuxta descriptionem materie furiose superius.

Secunda cōclusio.

Duo dubia sunt de notanda.

Pro declaratione harum duarum conclusionū duo mouentur dubia practicalia que paucis perstringā. Primū. vtrū liceat medico euacuare materiā indigestam. Secundum vtrū debeat euacuare materiā indigestam superflua quantitate peccantem solum in principio.

Cōclusio optima.

Pro solutione primi dubii tenēda est hec cōclusio. quod in omnibus egritudinibus materialibus nō dantibus inducias debet euacuare ante digestionem. cōclusio manifesta est. quia si egritudo nō dat inducias vt materia digeratur succūbet ante digestionē. quare oportet euacuare vt minorata materia fiat virtus fortior supra residuum materie. aut vt tota materia eradicata sequatur salus. ¶ Sed pro declaratiōe huius materie medici ponunt quinque casus in quibus est euacuandum ante digestionē: eo quod in his casibus egritudo nō dat inducias vt digeratur.

Quinque casus in quibus est euacuandū ante digestionē.

¶ Primus casus quando materia fuerit furiosa in quo casu medicus quam citius pōt debet euacuare. Hic casus est de mente Auic. in parte predicta. et de intentione Hyppocratis primo afforismorum: afforismo. 22. et reliquorum. ¶ Secundus casus quando materia esset valde multa siue sanguinea siue alterius speciei aut pluriū specierum simul in quo casu est minoranda flebotbomia aut farmacia aut ambabus simul vt natura fiat potentior supra residuum: et de hac euacuatione est sermo Aui. in parte prelecta. et afforis. 24. secūde particule. Incheoantibus morbis si quid etc. ¶ Tertius casus quādo materia esset venenosa sicut in pestilentialibus in quibus Auic. in principio capituli cure pestilentialium iubet statim a principio esse euacuandū cū flebotbomia aut farmacia aut vtrisque secundum exigentiā materie. et hec euacuatio debet esse minoratiua natura nō bene tolerante multā euacuationem ob debilitatem virtutis que statim associatur in febribus pestilentialibus. ¶ Quartus casus quando materia fuerit in aliquo mēbro contenta magnam faciens lesionē quam natura ferre nequit sicut materia apoplexie colice fortis stomachi dolores et similium et sicut materia causonis cordi propinqua. ¶ Quintus casus quando timemus materiā repere ad aliquod membrū nobile siue iā illud incepisset apostemari siue nō. In his enim casibus materia est eradicatiue euacuāda nō expectata digestione ne diuertēdo fluat ad aliquod membrū nobile aut cū flebotbomia si peccauerit sanguis. aut alii humores fuerint misti cū sanguine aut cum farmacia sola si fuerint a sanguine separati. ¶ Nota tamen quod in apostemate iā incheoato debemus in euacuando digerendo et diuertendo tres canones obseruare. Primus vt euacuetur quale oportet. Secūdus ne solutiuum trahat materiā ad locū apostematum quapropter apostemate existente in intestinis nō debemus dare medicinas soluentes in trahendo materias ad locū apostematum cū augeāt apostema: immo in hoc casu magis cōpeterent vomitiua. Tertius canon vt euacuantia ita diuertāt materiā fluentem quod nō augeāt fluxū.

propterea

propterea cũ lenibus ꝓcedendũ est nõ trahenti-
bus a longinquis sicut cũ cassia mãna reubarba
ro aloe loto scene epithimo virtute turbith. ⁊ simi
libus. ¶ Sed cõtra pone ꝙ apã sit ita magnus, et
dubites de corruptione mẽbri tunc videt̃ ꝙ mate
ria faciens apã sit coacte euãnda sicut et cirurgici
membrũ apatũ magno apate scarificant timore
corruptionis membri. Dicendũ ꝙ tu ponis casus
in quo fugiendũ est a cura et eger relinquendus est
pnosticis. attñ si instanter requirit' fueris premis
so pnostico bonũ est experiri fortunam prediceñ-
do ꝙ nulla est spes cure. attñ si qua est hec est illa
vt detur aliquid solutiuũ qđ simul euacuet de cã
ãtecedente et cõiuncta. ¶ Et sicut sunt quinqȝ ca-
sus suprascripti in quib' dȝ medic' euacuare ma
terias intrinsecas in principio nõ expectata dige
stione: ita sunt quinqȝ casus his ꝓportionales in
quibus cirurgicus dȝ euãre materias extrinsecas
nõ expectata maturatiõe. ¶ Primus qñ materia
furiosa cõtinetur in membris extrinsecis dȝ cirur
gicus scarificando sanguisugas et ventosas ap-
ponendo eã statim euãre. ¶ Scđs qñ mẽbrũ esset
apatum magno apate ita vt dubitaret de corru-
ptiõe mẽbri: dȝ statim cirurgicus mẽbrũ scarificã
do materiã minuere. ¶ Tertius casus in altoi et
ceteris apatibus pendẽtibus a materia veneno-
sa in quibus statim medicus scarificat ventosas
applicat et cauteria. ¶ Quartus casus qñ apã es-
set immediatum vel ꝓpinquum mẽbro nobili dȝ
accelerari eruptio: vt est apud Aui. tertia q̃rti caᵒ.
de regimine exiturarũ apparentiũ qñ sunt matu-
re in fine capli. Inquit nisi exitura cõiuncturalis
aut membrũ nobile aut mẽbrũ ꝓpinquũ esset osti
aut pãniculo festinabis in ꝑforatione eius añqȝ
cõfirmet̃ ei' maturatio ne prius corrumpat aliqđ
de his membris. ¶ Quintus casus est qñ timere-
mus ne exitura rũperetur ad aliqđ membrũ nobi
le sicut in apate extrinseco pectoris ꝓfundo sit ap
tio ante maturationẽ timendo ne si expectet̃ ma-
turatio rumpatur interius ad membra nobilia: et
sic sit finis huius primi dubij.

Ad partem negatiuam secun-di du-
bij arguit̃. q: tunc maxime est euãndũ cũ materia
est digesta. sed materia est digesta in reliquis tpi-
bus post principiũ ⁊ nõ in pricipio. ergo maxime
tunc est euãndũ. tȝ ꝯña ⁊ maior est manifesta cum
digestio ordinetur in euõnem. sed minor ꝓbatur.
q: digestio ꝓcedit ẜm partes materie ⁊ in eadem
parte per additionem gradus ad gradũ. ¶ In op
positũ est Hyppocrates scđa afforismorũ. afforis
mo. 24. Inchoãtibus morbis ⁊c. Et manifestius
Aui. in pte pñti. vbi precipit materia exñte pluri-
ma solum euacuandam esse in principio.

Pro solutione huius dubij dicendũ ꝙ cum medicus cogno
scit ab initio materiã esse plurimã statim venit in
mentẽ sibi materiã esse euãndã ante statum cũ exi
stimet egrũ nõ posse perduci ad statum salubrem
cũ tanta multitudine materie. Post hoc medicus
inuestigat an sit statim ab initio euãndũ an parũ
expectandũ donec appareat vestigiũ digõnis sal
tẽ occultũ: vt puta ingrossatio vrine aliqualis cũ
forte nunc sit subtilis sine ypostasi. Quod si medi
cus cũ hac multitudie materie viderit egritudinẽ
fortem: ⁊ egrum male tolerantem egritudinẽ: exi-
stimabit iudicio verisimili si expectabit forte pa-
rum post succedet dispositio maligna digestioni
cõtraria ꝓpter quã forte fiat vrina liuida aut sub
iugalis aut viridis vel nigra que sibi auferat spẽ
salutis. ⁊ tunc medicus statim exhibebit solutiuũ
electiuũ materie peccantis. Si aũt cũ hac multi-
tudine materie viderit virtutẽ bene tolerantẽ iudi
cabit esse expectãdũ donec appareat aliqualе ve
stigium digestionis. vt puta saltẽ aliqualis vrine
ingrossatio que etiã fieri poterit per solã actionẽ
caloris putredinalis materiã subtiliantis. ⁊ inte-
rim ꝓcedet cũ digestiuis ẜm exigentiã materie et
egritudinis qua ingrossatiõe visa dabit solutiuũ
quod tñ dabit̃ in fine pncipij cũ occulta signa di-
gõnis aut dispositiõis ꝯtrarie digestiõi nõ exclu
dant pnᵐ vt superi' dictũ fuit. Et ẜm hũc modũ
ꝓcedit Auic. in pnᵒ. de flegmatica. postea ꝓcedit
digerendo ⁊ paulatim euãndo vsqȝ ad statum. vel
quousqȝ sit secur' ꝙ natura sit apta superare egri
tudinẽ et dñari materie. ¶ Sed dices pone ꝙ omis
sum sit solutiuum: ⁊ postea successerit vrina liuida
vel subiugalis vel alter male ꝯditionata indicãs
malignã putredinẽ quid tunc dȝ facere medicus.
Dicendũ ꝙ cõstat medicũ errasse qui omisit solu-
tiuum ab initio: cuius omissio forte erit cã mortis
et eius exhibitio ab initio fuisset cã salutis. Sed
nihilominus cũ vẽtũ ẽ ad h dȝ cõsiderare an cũ hac
dispõne maligna iudicata p vrinã cõstet ṽtus an
nõ. ꝙ si cõstet ṽt' det solutiuũ. Multi. n. in qb' vi
se sunt vrine pessime euaserunt scđa q̃rti. Nõ si cũ
hac malignitate videt casuȝ virtutis relinquet eũ
pnosticis vt precipit Gale. in cõmento afforismi
preallegati. ne forte cũ solutiuo suo moriat̃ ⁊ sibi
imputetur. Et ex his ptȝ solutio ad rõnem ante
oppositũ. Nam si ab initio nõ fit euãtio nõ succe
dit digestio in materia: immo dispositio maligna
ẜm partes materie. ⁊ ẜm eandem partẽ per addi-
tionem gradus malitie. ¶ Et nota ꝙ solutiua in
his casibus nõ debent solũ esse lenitiua: immo cũ
lenitiuis sint admixta eligentia humorẽ ꝓpriũ: et
nõ debent esse valde leuia. q: forte agitarent ⁊ nõ
educerent: et fuisset melius dimittere. sed debent
esse mediocris fortitudinis inspecta virtute ⁊ egri
consuetudine.

¶ **Apud statum vero nõ moueas aliquid donec vincat natura et digerat. ⁊ si ipsa nõ mouet moue tu hora mot' eius. ⁊ si ipsa mo uet aut mouit. tunc dimitte eam et operationem eius.**

¶ In ista parte presenti ponit Auic. qñ humor di-
gestus est euãndus et qñ nõ. ⁊ ponit tres cõclusio Conclusiones notande.
nes. ¶ Prima in statu nõ euacues nisi natura cõ-
plete vicente materiam. Sed hoc sic ꝓbat̃. nõ de-
bes in statu euacuare nisi materiã optime euãtio
ni paratam: sed nõ est euãtiõi parata nisi sit a na-
tura cõplete digesta. ergo ⁊c. Et hec est scđa pars
afforismi. 24. in statu vero silentium habere me-
lius est. ¶ Secũda cõclusio est ista. natura nõ eua
cuante euacua tu hora motus eius. i. hora in qua
deberet natura euacuare quãdo est hora perfecte
digestionis. ꝓbatur. iuuare debes naturaȝ impo
tentem operari. ergo euacua ipsa non euacuan-
te in tẽpore in quo debet euacuare. tenet cõsequẽ-
tia et antecedens est manifestũ. q: medicus est ad
iutor nature. ¶ Tertia conclusio. euãnte natura
aut si euãuerit ipsa dimittatur in sua operatione
ꝓbatur. nõ est impediẽda natura in sui operatio-
ne. nec est supflue euãndũ. ergo ꝯclusio vera tenet
cõsequentia. ⁊ añcedens pȝ. q: medicus nõ dȝ im
pedire naturam et timor mortis est in superflua
euãtione et hec vltima cõclusio est affo. 20. prime

particule. Ex quorū crisis fit aut facta est 7c.

Contra primam cōclusionē istatur q: l3 medico eūare in augmento in quo materia nō est ita digesta sicut est in prīn° statu. ergo multo magis l3 eūare in pncipio status. l3 ɔña. cū digestio ordinet̄ in eūationem et assumptū est manifestum de intentione Aui. in ca. de flegmatica. ¶ Dicendū primo q̄ per statum hic intelligimus statū quo ad digōnem siue in eo cōcurrat status quo ad accidētia. sicut fit in morbis reseruantib⁹ materiā ad vnā creticam expulsionē siue nō concurrat: qḋ est vt plurimum. ¶ Dicendū scḋo q̄ intentio Aui. est loqui de statu morbi in quo materia est pauca aut mediocris cui virtus bene dn̄atur siue semp fuerit pauca siue ab initio fuerit multa q nunc beneficio nature aut artis paucificata cū nō expectet crisim. Et certū est medicū nō debere eūare: immo debere expectare donec illa materia sit complete digesta nefortе eūatio sua cōcurrat cum eūone cretica. sed postea natura nō eūante qḋ pōt esse q: nō stimulatur: q: forte sensus mēbrorum sopitus est. aut forte q: nō pōt. q: difficili⁹ est nature digerere et eūare q̄ digerere solū. aut forte q: ex pcessu egritudis facta est impotentior: q̄ prius tunc medicus debet eūare. 7 hoc dicit scḋa cōclusio hora motus eius. i. hora cōplete digestionis que est hora in qua natura solet eūare. Verū aliqui transponunt textū scḋe cōclusionis dicētes. 7 si natura nō mouet hora motus eius que est dies cretica: moue tu trāsacta die cretica et saluari pōt. ¶ Ad rōnem aūt in ɔtrariū negatur ista ɔña. l3 eūare in augmento in quo materia est minus digesta. ergo in statu q: forte in augmento materia est multa quā forte natura nō poterit ducere ad statum salubrē nec etiā in augmento sperat crisim sicut sperat in statu. ¶ Utrū autē liceat medico eūare in die cretica est dubium nō paruum. Sed ego credo q̄ vbi medicus per signa efficacia cōprehenderit naturā nō esse facturā crisim in illa die pōt eūare. bonū enī videtur mihi q̄ operatio artis sit adiuta ab influxu celesti. ¶ Sed vbi in dubiū verteretur an natura esset factura crisim in illa die medicus dz desistere ne forte simul cōiungant̄ eūatio artis 7 nature. Unde iuxta tertiam cōclusionem si natura mouet aut mouit aut supple motura est equaliter dimitte eam et operationem eius. si vero deficeret adiuuāda est. 7 si superfluxerit moderāda est.

Et hoc est illud quod nominauit Hyppo. furiositatem vbi dixit: oportet vt administretur medicina solutiua: postq̄ digeritur egritudo. In principio autem egritudinis: non oportet vt administretur illud nisi egritudo sit furiosa. et forsitan non est s̄m plurimum furiosa.

Champerius. In periculosis morbis: in quibus viriū deliquiū timemus dilatis auxilijs a vehementiori catharti co incipiendū est: alias leuiori vtendum.

¶ In parte presenti Auicen. confirmat dicta. sua. primo auctoritate Hyppo. pria affori smoꝝ affo. 22. scḋo per locū a simili. secūda ibi. (Et talis est ista eūatio.) In parte prima dicit. q̄ hoc est illud quod nomiat Hyppocrates furiositatē. vbi dicit opꝫ vt administretur medicina solutiua: postq̄ digeritur egritudo. et est digesta materia egritudinis. Nam textus Hyp. est digesta medicari. i. eūare. In principio aūt egritudinis nō opꝫ vt administretur illud. i. medicina solutiua q: materia est indigesta nisi materia fuerit furiosa. ¶ Et textus Hyppocratis est 7 mouere nō cruda. vꝫ in principio nisi fuerit furiosa. 7 forsitan non est s̄m plurimum furiosa. Textus Hyppo. est multa vero non sunt furiosa.

Et talis est ista eūatio necessaria q̄ non est in hora sua: sicut cibatio necessaria que nō est in hora sua. Et pportio istius eūationis ad cessandū ex malitia materie: est sicut proportio illius cibationis ad prohibendum virtutem a casu suo.

¶ In parte presenti cōfirmat dicta sua per locum a simili hoc mō. talis est ista eūatio que non est in hora sua. s. cū materia in pncipio est idigesta qualis est cibatio que nō est in hora sua. s. in statu accidentium. sed cibatio fit coacte aliquando in statu accidentium ad prohibendū casum virtutis. ergo eūatio aliquādo dꝫ fieri in prin° ad faciendum cessare malitiā egritudinis. Et nota q̄ Auic. intelligit hic per materiam furiosam q̄cunq̄ potentē occidere siue per furiositatem pprie sumptā sicut superius descripta fuit. siue per multitudinē aut quouis modo. 7 taliter interpretatur affo. Hyppo. Aui. tn̄ in parte pn̄ti nō fecit expressam mentionē nisi de materia furiosa pprie sumpta ad quā venenosa sicut materia antracis reducitur. 7 de materia multa siue sit sanguis siue ali⁹ humor a sanguine omittens materiā furiosam rōne mēbri in quo est sicut est materia apoplexie colice 7 siliū. Item materiaꝫ furiosam rōne fluxus ad aliquod mēbrū pro quo fluxu timet̄ mors sicut qū esset fluxura ad cor cerebrū pulmonē et similia. eo q̄ Aui. nō. dꝫ psequi curam putridarum febrium s̄m diuersitatem particularium patientium. nam ista pertinent ad tertium librum.

Cum ergo exerces eūationem: tunc cōsidera horam interpolationis: aut horam ipsius reporis: aut frigidiorem horam que est in die. Et non euacues per fluxum ventris in die periodi. neq̄ flebothomes.

¶ In parte presenti Auicē. ponit cañ. de regimine seruando tpe paroxismi. et diuiditur ista pars in partes septem s̄m q̄ sunt septem canones. secūda ibi. (Et nō agas.) tertia ibi. (Et nō diminuas.) quarta ibi. (Uino.) quinta ibi. (Et scias q̄ multotiens.) sexta ibi. (Et nō cūetur.) septima ibi. (Et cōsilium meū.). Primus canō est iste. cum exerces eūationem siue per farmaciam siue per flebothomiam cōsidera. i. elige horā interpolationis. s. in febribus interpolatis aut reporis in cōtinuis pportionalibus aut frigidiorem horā diei que est hora matutina in cōtinuis cōclusis. 7 nō euacues per fluxum ventris neq̄ flōmes in die periodi: immo in aliquibus ex tēporibus supradictis. ¶ De hoc canone superius fuit spāle dubium et causa canonis ibi posita fuit: quare nunc pertranseo ne sepe repliceтur.

Hora euacuādi per farmaciam.

Et nō agas cum euacuatione artis contra partem euacuationis nature.

¶ Scḋs canon est iste. nō agas cū eūone artis cōtra ptē per quā natura eūet aut tentet eūare. 7 hic canō est afforism⁹. 21. prime pticule. q̄ ducere opꝫ vbicunq̄ natura repit inde ducere opꝫ per conuenientes regiones. In quo canone due obseruant̄ cōditiōes. prima q̄ natura sicut dicit afforismus eūet per loca cōuenientia sicut per vomitū per secessum per sudorē per fluxum sanguinis narium emorroydalem menstrualem per vias vrine et similes quia

inflco:q: forte si vellet eũare per oculos aut p nares: aut per aures forte esset impediēda timore cecitatis aut surditatis. Et similiter si inceptaret eũare per venā de pulmone ⁊ similia loca inconuenientia. scd'a q: non superflue eũet. tunc eñ lʒ medico eũare per oppositā regionē vt fluxus superfluus factus a natura cōstringeret. et canon sic limitatus est manifestus. q: medicus nō dʒ impedire naturam bene operantem. ⁊ hic canon est cōmunis flebotomie farmacie et cuicunqʒ eũationi facte per artē per quam eũatio nature impeditur.

¶ Et nō diminuas humorem per rem que faciat statim habitudinē motus periodi.

¶ Et nō diminuas. i. nō eũes hũores per reʒ que facit statim habitudinem motus periodi. i. q̄ statim faciat habere periodū. Canon clarus est cum medicus debeat curare febrem nō eam ꝓuocare aut augere. ¶ Pro cuius noticia sciendū q̄ medic' interdum est cā cur redeat paroxismus aut excrescētia. aut si febris est cōtinua cōclusa q̄ excrescat per exhibitionem alicuius solutiui quinqʒ modis primum q: datū sit in maiori quantitate quapropter vehementius agitat hũores et agitati inflāmantur et ebulliūt. scd'o q: datū in minori quantitate q̄ opʒ. vnde agitat et nō educit. tertio qñ daretur solutiuum eũans hũorē qui nō deberet eũari: vt qñ dareť turbith eũans humorē flegmaticū in febre colerica. quarto si solutiuū de se sit inflammās multū et calefaciens sicut scamonea si daretur in febre colerica nō debite correcta. quinto quando danť solutiua nō ꝑdigesta materia. Hic ergo canō ab Auic. positus est vt medicuʒ cōmonefaciat vt nō hũc errorē incurrat q̄ persepe cōtingit.

¶ Et oīno caueatur a regimine grosso in hora periodi: ita vt nō detur in potu aqua ordei zuccarū neqʒ iuleb: vt nō frangat prodū cū cōstrictione meatuū. qñ est timor immo adiuua. Dicit nāqʒ hyppo. medicus adiutor est nature nō impediēs eam.

¶ Quartus canon. grossum regimen oīno vitetur hora periodi. vnde non detur in potu aqua ordei zucca. neqʒ iuleb. ꝓbatur impedit naturā. ergo cauendū est. pʒ ꝯña. q: medicus vt vult Hyp. est adiutor nature nō impediēs eam. añcedens ꝓbatur sic. grossum regimē frāgit paroxismū cōstringēdo meatus igitur impedit naturā quapropter nō facias hoc immo iuuat naturā expediendo ipsam a quocunqʒ potente impedire operationem eius.

Pro declaratione hui' canōis. dubitať vtrum zuccarum vel iuleb sit ponendū in aqua potāda tpe paroxismi. affirmatiue arguiť q̄ sic. q: cōiter operantes ponūt. ergo ponendū est. tʒ ꝯña. q: cōiter operātes sequūtur canones. et antecedens docet quottidiana experiētia. ¶ Scd'o iuleb est satis debite extinctiuum. igitur cōuenit. tʒ ꝯña. cū in infirmo siti afflicto opʒ sitim extinguere et ipsum humectare. q: aliter perduceretur ad ethicā. ⁊ assumptum est Auic. 16. tertij. tractatu. 5. ca° ꝓprimo cuius litera est. Cunqʒ illud est permixtum cuʒ iuleb erit magis iuuatiuū in siti. ꝓpter qđ corpus diligit rē dulcem et facit ipsam penetrare. ¶ Tertio zuccarum aut iuleb nō est regimen grossum. ergo nō est vitandum. añcedens est de intentione Aui. in caplo sequenti. patet ꝯña. q: nullum istorū vitandum est nisi q: est regimen grossum. ¶ Quarto aqua ordei est cōueniens igitur zuccarum aut iuleb. antecedens est notum. per Aui. in capitulo de aqua ordei. pʒ ꝯña. ꝓpter minus esse nutrimentum iuleb q̄ aqua ordei ⁊ ita minus grauans virtutem. ¶ In oppositum est Auicen.

Pro solutione notandū primo. q̄ regimen grossuʒ dicitur aliqđ cibale vel potabile nutrimētale circa quod digerendū laborat virtus. ¶ Notandū scd'o q̄ aliqđ regimen pōt dici grossum cōparatum virtuti tēpore paroxismi: qđ tñ nō diceretur grossum cōparatum eidē in resolutione ad totā morbi ꝯsistentiā. ¶ Notandū tertio q̄ per fractiones paroxismi debemus intelligere ꝓhibitionē aut retardationeʒ resolutionis materie paroxismantis cum diminutione aut retractione caloris interius qui dʒ spargi exterius et qua sequitur frequenter paroxismi ꝓlongatio. Et si cā frāgens paroxismū fuerit valde fortis sicut balneū aut potus aque frigide fortasse sequetur caloris naturalis et preternaturalis simul extinctio. aut forte sequetur salus festina calore naturali fortificato per extinctionē sui cōtrarij qui agens cōtra materiā expellit eam per sudorem vrinā aut aliā viam ⁊ cōuenientē regioneʒ sicut superius determinatū est. ¶ Ex quo sequitur q̄ cā frangēs paroxismū q̄n̄qʒ iuuat notabilī nocumento. ¶ Notandū quarto. q̄ per cōstrictionē meatuum intelligimus cuiuscūqʒ vie clausionē p quam materia aut vapores sunt apti sensibiliter aut insensibiliter eũari quā quādoqʒ faciūt hm̄ói potus ⁊ ꝓprionutrimētales exhibiti tpe paroxismi. aut q: infrigidant: aut q: a mēbris inflamatis indigesti ad mēbra trahuntur. aut q: suggerūt materiaʒ morbo. ¶ Notandū quinto duplicē esse curā regulareʒ que notabilr iuuat absqʒ notabili nocumēto: et coactam que licet plus iuuet q̄ noceat: est tamen cum notabili nocumento.

Quod regimē dicať grossuʒ.

Quibus premissis sit hec prīa cōclusio. aqua ordei mixta cū iuleb. aut zuccaro nō cōuenit regulariter in paroxismo. probatur q: nihil qđ ꝓhibeat aut retardet resolutionem materie paroxismātis et ꝓlonget paroxismū cōstringendo meatus ⁊ cōpingendo materiaʒ cōuenit regulariter. sed aqua ordei est hm̄ói ergo. tenet cōsquentia. et maior est manifesta. et minor etiā pʒ cū quodlʒ tale sit regimen grossum iuxta superius declarata. ¶ Scd'a cōclusio. aqua ordei et huiusmodi magis nocent in principio minus in augmento. ⁊ adhuc minus in statu: minime vero in declinatione. ꝓbatur. q: in ꝑncipio materia est maioris quantitatis ⁊ magis grossa. deinde vsqʒ ad declinationem periodi ꝓcedit paucificando ⁊ subtiliādo: eo q̄ cōtinue resoluitur. ¶ Tertia cōclusio. aqua ordei et similia adhuc magis aggrauantia virtutem in quocunqʒ tempore periodi aliquando coacte debent administrari. ꝓbatur. q: quandoqʒ nisi exhibeantur sequitur corporis maceratio et corpis dissolutio. ¶ Preterea licʒ aliquando nihil tale timeatur: tamen spatur q̄ huiusmodi exhibita et ꝓprie in statu ⁊ declinatione sudorē ꝓuocabunt: per quem forte citius terminabitur paroxismus: et forte tota egritudo. Ex quibus infertur q̄ hm̄ói potus quāto sunt minus nutrimentales minus frangūt paroxismos: et ceteris paribus liberius cōcedi possunt. et forte aliquando in statu ⁊ declinatione regulariter concedi possunt: cū quandoqʒ multum iuuent absqʒ notabili nocumento.

Quibus sic determinatis respondendū est ad rationes ante opposi-

tum. ¶ Ad primā ꝙ quādoq medici cōdescendūt lasciuijs egrorum absq necessitate nō sequentes rigorem iuris medicinalis inter quos me primū accuso. ¶ Ad scdam dr ꝙ vbi timetur ex siti nimia inflammatio aut corporis exiccatio hmōi potus coacte cōceduntur. ¶ Ad tertiam dr ꝙ hmōi lz nō sint regimen grossum in ordine ad totā morbi cōsistentiam: sunt tn̄ regimē grossum in ordine parossismi. ¶ Ad quartā dr ꝙ aqua ordei subtilis leuerius cōceditur ꝙ̄ reliqui potus magis nutrimētales licet etiā ipsa immo aqua sola noceat ⁊ ꝓpter exhibita in principio ⁊ augmēto.

¶ Et scias ꝙ multotiens indigetur medicina forte debili. sed ei⁹ fortitudo est ex hoc ꝙ soluit humorem viscosum. et ipsius quidem debilitas est ex hoc ꝙ facit assellare semel aut bis et non euacuetur plurimum simul ita vt non cadat virtus.

¶ Hic ponitur terti⁹ canon. ꝙ multotiens in cura putridarū indigetur medicina forti debili cuius fortitudo est: q̄r soluit humorē viscosum: et ta supple aut grossum sicut est flegma melācolia aut colera grossa. Et ipsius debilitas est q̄r facit assellare semel aut bis. Non eīn opz vt eūetur plurimum subito ne cadat virtus. ¶ Pro cuius canonis noticia sciendū ꝙ multotiens in febribus pendentib⁹ a materia grossa et ꝓpter hoc q̄si nō est cōplete digesta indigemus hmōi medicina que dr fortis quia eūat humorē grossum: q̄r aliter non eūaret quale opz. et dr debilis q̄r eūat parū ꝑ vice. q̄r nō lz eūare plurimū subito ꝓpter diminutionē digestiōis et etiā si materia esset cōplete digesta non liceret tantū eūare quantū de materijs subtilib⁹. et oporteret ꝙ illud eūatiuum esset notabilis dosis ad qđ facilius mouerentur materie subtiles ꝙ̄ grosse vñ grosse fierent ineptiores. Et cū his cōiter procedimus in morbis flegmaticis melācolicis ⁊ pendentibus a colera grossa. Hę medicię fortes debiles possunt esse tribus modis. aut ex natura sua sicut agaricus polipodium cartamus epithimū aloes et similes. que leuiter eūant. aut scdo q̄r lz sint fortes dantur tn̄ in pauca dosi sicut. ʒ. i. turbith aut ℈. ʒ. elle. Aut tertio. q̄r nō ꝓparet cū acuētibus et vigorantibus virtutē suā. Inter hos tn̄ modos melior est prim⁹ ⁊ scd̄s ⁊ tertius omittatur. bonū eīn est vt medicine sint cōsolate vt oportet.

¶ Et cōsilium quidem meum in flebothomia est vt dimittatur quantū possibile est. Si aūt non est possibile tunc multiplicatio nūeri est melior multiplicatiōe quātitatis.

¶ In parte presenti Aui. ponit septimū canonē et hz duas partes. in prima ponit canonē. in scda ꝓbat ipsum. scda ibi. (Opz eīn.) Canō iste hz duas partes. prima est ꝙ cōsiliū Aui. in flebothomia ꝓ curatione febrium putridarū est vt flebothomia dimittatur quantū est possibile. scda ps canonis est ista. ꝙ cū flebothomia nō pōt dimitti tūc multiplicatio nūeri vel est melior multiplicatione quantitatis. i. ꝙ melius est facere plures eūones. i. flebothomias quibus in pluribus vicibus sanguis extrahatur. ꝙ̄ ꝙ vnica flebothomia tot⁹ sanguis extrahatur.

¶ Oportet eīn vt nō euacuet sanguis multus subito. quoniam euacuatur multuz de eo cuius nō est necessaria euacuatio.

¶ In parte ista probat canonem. ⁊ primo probat scdam partem. scdo primam. scda ibi. (Et nō est in sanguine.) In prima parte ad ꝓbandū secūdā partem canonis arguit sic. in febribus nō est euacuandum subito multum de illo cuius nō est necessaria eūatio. ergo in his febribus nō est multum subito de sanguine eūandum. consequentia nota premisse in notatis declarabuntur.

Champerius. In febre ardēti detractio sāguis q̄ntū obest. Et in febribus in quibus neruorū cōtractiones accidunt a sanguinis detractione abstinendū est: ꝰ si necessaria alioquin videatur. Et in periodica feb. modicus dimittit sanguis si rigores ꝑsertim ve

vehementissimi sunt. bilis: furorisq pituite cruditas importunam sanguinis missionem sequitur. Et adolescentibus exiguum sanguinis mitti conuenit: neq nulli post longos morbos: aut crapula. Et ventriculo aluoq astrictis metus est sanguinem extrahere. Mittere sanguinē viris habēti expeditissimū ē: ignaro vero difficillimum. Ex omni enim hūore nihil sanguis dimissiōe nocētius. Et larga q̄ sanguinis detractiōe mali generant̄ humores.

¶ Et non est in sanguine excusatio ad euacuationes quibus fortasse indigetur: et debilitatur virtus a resistendo in crisibus expectatis.

¶ In parte presenti ꝓbat primā partem canonis duabus rationibus. quarū prima est ista. per flebothomiam factā in principio nō excusamur ab alijs eūatiōibus quibus in febribus istis indigetur. ergo flebothomia est dimittenda quantū est possibilis. ꝯña tz. ne per flebothomiā ⁊ alias euacuationes addatur debilitas debilitati. scda ratio. per flebothomiam debilitatur virtus a resistēdo in casibus expectatis in his febribus. ergo dimittatur quantū est possibile. tenet ꝯña. ne virtus debilitata in casibus succūbat. ¶ Pro noticia canonis sciendū primo ꝙ febrium quedā sunt in q̄bus est intentio sanguinem eūandi sicut sinoche et vniuersaliter febres omnes in quibus est solū sanguis: aut sanguis cū alijs humoribus est in causa. Quedā sunt in quibus nō est intētio sanguis sicut feb. colerice flegmatice ⁊ mlīce. ⁊ de his ē sermo in presenti canone in quib⁹ iubet Aui. flōmiam dimitti quantū est possibile. ⁊ vbi opz fieri pot⁹ eā pretiri. In primis eīn nō est dubiū flebothomiam esse sm plurimū necessariā et satis copiosam. immo aliq̄n vsq ad sincopim. nec opus est in his pretiri sicut in scd̄is. nā in scd̄is nō facimus flebothomiam vt eūemus sanguinem sed vt eūemus alios humores qui sunt sanguini permixti qui aperta vena cū sanguine egrediūtur. ¶ Notandū scd̄o ꝙ canon iste de pretitione flebothomie magis obseruandus est apud arabes in quibus regionib⁹ caliditate aeris sanguis est paucior et virtus debilior ꝙ̄ apud grecos in quibus aeris temperie est sanguis multus et virtus fortior. ꝓpter qđ Auic. arabs lz apud quosdā fuerit hispan⁹ corduběsis nō est ita audax in flebothomia. sicut Gal. grecus vt bene nouit Conciliator differentia. 167. ⁊ nos itali qui sumus in ꝑn⁹ septi climatis declinantes ad frigidū possum⁹ audacius flōmare ꝙ̄ hispani siculi aut arabes et reliqui qui ad calidum declinant notabiliter.

¶ Et scias ꝙ quando aggregantur dolor capitis et febris: tunc curatio feb. dignior. Et scias ꝙ dolor capitis quiq facit redire febrē declinatē ad augmētū. q̄re opz vt sudet.

¶ Hic ponit cano. curationis febriū putridarū q̄bus q̄dam accidētia cōiunguntur et quedā disposītiōes materiales. et sunt quatuor. Primus canon est de dolore capitis qui frequenter febrib⁹ cōiungitur. Est eīn caput tamq̄ caminū totius ad qđ vapores febriles ꝑueniunt. et dicit duo. primū ꝙ q̄ñ aggregatur dolor capitis et febris tunc feb. est dignior cui intendendū est. scd̄m ꝙ dolor capitis aliquando est tātus ꝙ facit feb. declinantē redire ad ꝓncipium ꝓpterea eius cura non est negligenda.

Caput velut caminum.

Pro cuius canonis declaratiōe sciēduz ꝙ dolor aliq̄n sequit̄ fe. pendens ab ea. aliq̄n āīcedit eā ⁊ est cā eius. Aliq̄n dolor et febris pendent ab eadē causa cōi vtriq.

De dolore notanda.

Si quidem

Si quidem dolor pendeat a febre sequēs cā vt puta malā cōplexionē ⁊ vapores febriles tūc aut est leuis aut mediocris vel fortis. Si quidē primū febris dignior est in curatione. tum q: cā tū q: sine eius curatione male curari poterit dolor capitis tū q: est maior morbus. Si vō dolor sit fortis tūc dolor est dignior curatione. tum q: auget febrem spūs inflāmando ⁊ humores agitando. ppterea dicit q facit febrem declinantē.i.q̄ de se declinaret vel forte declinat redire ad prin ^m^ .tū q: humores ad caput trahēdo forte eēt cā apatis capitiorita vt p eius sedatione aliqñ sit opus stupefaciētibus. Si vero dolor sit cā febris añs eam dolor fm plurimū est dignior curatiōe. Si vero pēdeat ab aliqua cā cōi ceteris parib⁹ febris est dignior curatiōe. quia maior morbus ⁊ in mēbri nobilioris. ¶ Quomodo autē dolor curādus sit videndum est prima tertij. et videbitur inferius de accñtibus febrium acutarum.

¶ Et cum infans lactās febricitat tūc op; vt rectificetur lac matris eius.

¶ Scōs canon. cū infans lactans febricitat rectificandum est lac nutricis. oz aūt rectificari fm exigentiā febris cause eius ⁊ accidentiū suorū. vnde nō eodē mō semp est rectificandū. sed preter rectificationē lactis possumus alterare exterius cum epithimatibus vt super cerebro cordi epi et alijs mēbris applicitis fm exigentiā. Et tertio p euacuationē possumus vti clisteribus ⁊ suppositorijs et aliqñ apud maiorē necessitatem. et quando essent grādiuscli possemus exhibere parū māne aut cassie aut vnā pillulā cōmunē. ¶ Et quarto si timeremus apa in aliquo mēbro nobili dimittere cum sanguisugis aut ventosa parua si transiuerit annū scdm aut parū distaret. Nā Auēzo ar flebotbomauit puerum triennē. et aliqñ si nollent capere mamillas bonum est vt mamilla ⁊ pprie pupilla eius infrigidet cū aqua frigida et presentetur sibi aliquādo potus aque frigide zuccarate et similium nec in his timenda sunt nocumenta lactis que timentur vltra hanc etatem ppter cōsuetudinē. Et q: lac est primū nature sanguinis ex quo nutriti sunt. curā aūt egritudinū puerorū habes ex Auic. tertia primi. ⁊ a Rasi spālem tractatum.

¶ Et quando fuerit vrina yeterica in febre significat apostema. quare est curatio dare in potu aquam ordei aut sirupum acetosum. Cum ergo acquiescit febris intētio sit ad apostema.

¶ Tertius canon. qñ vrina fuerit yeterica. i. valde citrina cū spuma colerica in febre significat apostema. i. opilationem in poro felleo vel apostema pprie sumptum siue presens siue futurū quare huius febris egri debet curari dando in potu aquaz ordei aut sirupum acetosum. deinde quiescente febre intentio sit ad apostema.

Pro cuius canonis declaratiōe nota q aliquando febris sequit̄ opilationem aut apostema pori fellei ad quam sequitur yctericia colera retenta putrefacta. Aliquādo ecōtra opilatio aut apostema sequit̄ febrē intensam corrūpentem sanguinē in coleram que multiplicata facit yctericiā et malaz cōplexionē in epe ipsum debilitantez ad quā secutū est apa aut opilatio. Aliquādo neutra istarū ab alia dependet sicut aliqñ cōtingit q hoīe dñs passo opilationem et yctericiā fe. sibi ɔiungit̄ nō depēdēs tñ ab opilatione nec ab yctericia sed ab alia cā. Nec etiā ipsa opilatio nec yctericia ab ista feb. depēdent. ¶ Quibus sic premissis dicendū est q si febris pēdet ab opilatiōe aut apostemate opilo aut apostema fm plurimū est dignius curatione. nisi eñ febris esset maxima per quam timeretur corporis arefactio esset a curatione illorū incipiendum sed in hoc casu cōtingit raro q a curatiōe feb. incohandū sit. et hanc sniam voluit Auic. superius in ca. de rebus in quarum quibusdā differūt feb. putredinis ⁊ cōueniunt in quibusdā. hanc tamen febrem debemus curare non cum opilantibus sed cum deopilantibus potius sicut est sirupus acetosus et aqua ordei in quibus ppter magis infrigidare essent infundende species triasandali. Si autem apostema vel opilatio sequitur febrē a curatione febris primo esset incohādum cum his q̄ nō essent causa opilationis aut apostematis retinēdo materiam in epate sicut sunt predicta. Et hac febre curata ad dispositionis curationē proprie epati veniendū est cum sumptis et applicatis. licz etiam premissa aliquali curatione pro curatione febris ad curationē dispositionis epatis sit preparandum ad perfectam curā febris. ⁊ proprie quādo curatio vnius nō impediret curā alterius. Si autem neutra istarum dependeret ex altera a curatione febris incohoandum esset. q: febris minores dat inducias q̄ opilatio et yctericia.

Febris et opilatiōe ⁊ apostemate.

¶ Et quando fuerit cum febre colica non aperietur via in dando in potu aquam ordei immo ius galli et leni ius et multiplica vnctuositatem deinde det̄ in potu aqua ordei si necesse fuerit.

Quando colica febri cōiungitur.

¶ Quartus canon. quando colica febri coniungitur non aperietur tibi via intestinorum necessaria ad curationem colice dando in potu aquam ordei: immo dando ius galli quod ius lenire debes et vnctuositatem eius multiplicare. deinde semp aperta via cum hoc iure detur aqua ordei. s. pro curatione febris si fuerit necesse. in hoc enim canone videtur magis intendere ad curationem colice q̄ ad curationem febris.

Contra, quia Auicenna decimosexto tertij. tractatu quarto capitulo. primo satis in principio cōcedit in hoc casu aquam ordei dimittendo ius galli. ¶ Preterea ius galli ⁊ proprie vnctuosum quale hic precipit est inflammatiuū. ergo nocet in febre. ¶ Pro solutione premittendum colicam esse duplicem quandam leuem sequentem exiccationem fecum a caliditate febrili. quandam fortem in qua per flegma mucillaginosuz fit fortis fecū inuiscatio. ¶ Premittendum secundo ius galli esse duplex quoddam purum factum per decoctionem galli antiqui in aqua simplici cui si volumus esse magis lenitiuum et minus calefactiuum addimus in decoctione prima violas iuiubas et similia lenientia et infrigidantia. Quoddam ius galli cōpositum magis solutiuum et ventositatum carminatiuum cum quo bulimus polipodium cartamum salgemma daucū anisum et similia soluentia et carminantia ventositatem vide Mesue in capitulo proprio de iure galli. ¶ Premittendum tertio febrem quandam esse intensam quandam esse remissam.

Quibus premissis dicenduz quod si febris fuerit fortis et colica leuis debemus esse contenti cum

aqua ordei premisso tamen clisteri lenitiuo et in hoc casu debemus dimittere ius galli ex proprie compositum solutiuum et ventositatum carminatiuum de quo supra. et hec fuit intentio Auicenne decimosexto tertij capitulo allega. Si autē febris fuerit fortis et colica fortis debemus premittere clisteria primo lenientia sicut ex oleo ⁊ iure galli facta leui decoctione rerū frigidarū de quibus supra. aut ex decoctione rerū frigidarū sicut blitis maluarū matrū violaꝝ. deinde ponere aliqua magis stimulantia sicut mel ⁊ sisia. Et per os exhibe ri ius galli cōpositum cū infrigidantibus lenientibus dādo partē magis vnctuosā. ¶ Si vero colica fuerit fortis ⁊ febris debilis debemus premittere clistere lenitiuū ex oleo deinde ex iure galli cōposito solutiuo ⁊ carminatiuo ventositatū si fuerit expediēs ⁊ mel cū istis mixtū est prestās in hoc ꝓposito optime abstergens et stimulans expulsiuam. et per os possum⁹ exhibere ius galli simplex aut cōpositū ſm ꝙ videbitur expediēs. ⁊ hec fuit intentio Aui. in casu presenti. Ubi vero vtraqꝫ fuerit leuis sufficiēt clisteria lenitiua et ius galli simplex aut cōpositū cū infrigidantibus lenientibus. Et ex his facilis est trāsitus ad rōnes ad oppositū.

Desolutiuis vero est potio facta ex tamarindis et terenjabin et siracost. et quādoqꝫ ponit̄ in ea aqua ordei iubleb. et quādoqꝫ ponitur in ea cassia fistula. et fortasse proiicitur desuper scamonea.

¶ Nunc Auic. enumerat solutiua cōuenientia in febribus putridis. et hꝫ nouē partes ſm ꝙ nouem sunt descriptiones solutiuoꝝ. scḋa ibi. (Et fortasse datur in potu scamonea.) tertia ibi. (Et fortasse necessariū est administrare ea que sunt.) quarta ibi. (Mirabolanos vero.) quinta ibi. (Et aqua duorum granatorū.) sexta ibi. (Quando fit ex infrigidātibus.) septia ibi. (Aliud ex siracost.) octaua ibi. (Et de solutiuis sunt.) nona ibi. (Et ē possibile vt fiat.) Prima descriptio est hoc mō ordināda. ℞. tamarindoꝝ. ℥. j. incidantur grosso mō ⁊ bulliant in. ℥. vj. aque ad cōsumptionē medietatis et coletur exprimēdo. que decoctio colata misceatur cum manna ab. ℥. j. ⁊. ß. vsqꝫ ad duas. Siracost enī et terenjabin sunt spēs manne. ⁊ qꝫ iubditur in textu. ⁊ qn̄qꝫ ponitur in ea cassia fistula vel aliqd iubleb. et fortasse pijcitur super ea scamonea possumus cōponere receptā hoc modo. ℞. tamarindoꝝ. ℥. ß. iubleb. i. lupuloꝝ. M. ß. vel saltē lupuli in locū iubleb accipiant̄ si nō sit iubleb. bulliāt in. vj. ℥. aque ad cōsumptionē medietatis que decoctio colata ⁊ expressa misceat̄ cum manne flor. cassie ān. ℥. ß. scamonee cocte in citonijs grana. ij. vsqꝫ ad. iij. misce ⁊ hec medicina valet in tertiana pura tā cōtinua ꝙ interpolata ⁊ in causone. Sūt enī tamarindi frigidi ⁊ sicci in scḋo educunt coleram rubeā ⁊ sanguinis furorē remittunt vel reprimunt. cōferunt siti et inflāmationi epis ⁊ stomachi reprimunt vomitum ⁊ sunt medicine febrium acutarū vbi idigetur lenificatione. vide Mesue. Lubleb est spēs volubilis credo ꝙ sit lupulus. est frigidus in primo declinans ad siccū mundificat sanguinem ⁊ clarificat ipsum ⁊ leuiter educit coleram. māna est equalis declinans ad caliditatem educit coleram cum facilitate dosis eius est ab. ℥. j. vsqꝫ ad. ij. Cassia est equalis declinans ad caliditatem humida in primo mundificat sanguinem sedat eius acuitatem soluit coleram et flegma: cōfert febribus calidis. Dos̄ eius est ab. ℥. j. vsqꝫ ad. j. et ß. Scamonea calida et sicca i tertio gradu potissime soluēs colerā: inimicat̄ mēbris nobilibus preparatur coquendo ipsam in citonio: et tūc dr̄ diagridiū. Dosis eius est a granis. vj. vsqꝫ ad. xij.

Et fortasse datur in potu scamonea sola in iuleb.

¶ Scḋa medicina est scamonea sola cū iuleb: et lꝫ per iuleb absolute prolatum debeamus intelligere factum ex zuccaro ⁊ aqua: tamen in hoc casu melius est vt accipiatur iuleb rosa. ℥. j. scamonee prepararet in citonio a grañ. v. vsqꝫ ad. viij. misce et cū sufficienti quantitate aque distemperetur et debite calidum bibatur.

Champerius. Scamonium medicinas omnes exacuit: qꝫ ⁊ stomacho ini micum perhibetur.

Et fortasse est necessarium administrare ea que sunt sicut aloes: quando materia est grossa. et melius quidem est vt abluatur et nutriatur cum aqua endiuie et aqua solatri. deinde fiant ex eo pillule.

¶ Tertium solutiuū est aloes calidum in scḋo: siccum in tertio soluens coleram grossam et flegma aperiēs orificia venarū cū apertione venarū sanguinem emanare faciente. nocumenta eius corrigantur abluendo ipsum et nutriēdo cū aqua endiuie et solatri: vt dicit Aui. Sed nota differentiam esse inter lotionē infusionē et nutricationē. Lauare enī medicinam nō est nisi mundificare eā cū aliqua re liquida ⁊ pijciatur ⁊ fiat lotio multotiens ſm exigentiam. Infundere vero medicinam est vt rei infuse virtus maneat in liquore illo in quo infunditur. Nutriri vero est medicinā vigorare aut cōsolari per illud cui infusa est. docet ergo Auicē. ablui aloem: ⁊ postea nutriri cū aqua endiuie et solatri. nam sic lotum ⁊ nutritum erit cōueniens⁹ in febribus. Dos̄ eⁱ⁹ apud Mes. factis ex eo pillu. vel in puluere sumpti cū aliquo liquore pauco est ab aur. ß. vsqꝫ ad. ʒ. ij. Sed in infusione aur. j. vsqꝫ ad. ʒ. Ego cōmuniter do. ʒ. j. aut. ℈. iiij. et facit operationē solēnem in colera grossa viscosa et flegmate. est medicina qua multum cōfido. nec in eo oportet esse custodiam.

Mirabolanos vero citrinos quidā administrauerunt. sed nō inuenitur ab eis intentio scḋm quam operentur: constringūt enī poros eius post solutionem ventris: et exasperant viscera eorum. ꝙ si fuerint necessarij tunc post digestionem integram.

¶ Quartum solutiuum est mirabolani. et cum multe sint species loquitur hic de citrinis: quia frigidi sunt in primo gradu. et sicci in scḋo soluūt coleram ⁊ post solutionem derelinquunt vestigium cōstrictionis. ꝓpterea dicit Aui. ꝙ nō inueniť ab eo scꝫ Rasi intētio ſm quā operent̄. ꝯstrīgūt. n. poros meatus post solutionem ventris et exasperant viscera corrugādo ea. vnde subdit Auicen. ꝙ si fuerit necessarium administrentur post digestionem integrā scilicet materie faciētis febrem.

Pro solutione dubiū hic soliti mouere verum mirabolani cōueniāt in febribus putridis premittendū mirabolanos eē qn̄ quplices. scilicet citrinos euacuantes coleram. indos euacuantes melācoliam: ⁊ chebulos belericos emblicos euacuantes flegma. Omnes sunt frigidi sicci et stiptici post solutionem constringentes. Et hi omnes preter euacuationem electiuā de qua supra eūant cōprimēdo q̄ eūo cōpressiua nō extendit̄ vltra stōm ⁊ intestina.

De mirabolanis in feb.

¶ Premittendū

¶ Premittendū scđo ꝙ mirabolanos cōuenire in febri. pōt tripl' intelligi, aut rōne febrium aut ratione aliarū dispositionū que febribus cōiūgunt̄ Itē ꝙ ipsi administrati soli cōueniant vel cū alijs medicinis cōpositi. Et si soli aut ſm substātiā administrati aut decoctione vel infusione.

Quibus premissis sit hec pˢma cōclusio. mirabolani siue soli administrati siue cū alijs medicinis cōpositi ⁊ tam ſm suā substantiam ꝙ in infusione aut decoctione cōueniunt febrientib⁹ rōne aliaꝝ dispositionū que febrib⁹ cōplicant̄ vt puta rōne fluxus ad sistendū ⁊ cōfortandū stōm ⁊ intestina. Hec cōclusio est de intentiōe auctorū ⁊ cōiter operantiū. ¶ Scđa cōclusio. mirabolani soli rōne febrium nō cōueniunt ante digestionē cōpletā: sed bene post digestionē et euationē ad cōfortandum mēbra lapsa ex egritudine ⁊ ceteris euationibus precedentib⁹. hec cōclusio est de intentione auctorum in parte prīci. ¶ Tertia cōclusio. mirabolani cū alijs medicinis permixti tā in substantia ꝙ in decoctione aut infusione cōueniunt in febrib⁹ añ digestionē cōpletā. pbatur. q2 cū scamonea permixti cōcedunt̄ ad frangendū eius acuitatē et cōprimendū ei⁹ solutionē superfluā. Et similiter cū cassia ⁊ māna ad corrigendū eius superfluā lenitionem cū sine his permixti noceant opilādo. aut cōstringendo: et dicit Ras. 16 cōtinētis caplo de sequētibus febres. et ita iubet Ras. 10. Almā. per misceri eos cū māna. ¶ Quarta cōclusio. soli ſm substantiā administrati magis sunt apti obesse ꝙ in decoctione aut infusione. pbatur. q2 ſm suam substantiā administrati sunt magis apti opilare et cōstringere ꝙ in decoctione aut infusione: cum vis stiptica nō tanta remaneat in infusiōe aut decoctione quanta est in substantia. ¶ Quinta cōclusio. mirabolani maxime timendi sunt in corpibus aptis ad opilationes. Et ex his manifestuꝫ est in quibus casibus mirabolani cōueniant ⁊ in q̄bus nō. Lites aūt inter Aui. et Rasim omitto. sunt eñ a pposito discordes. Si qua tñ est via sed andi eorum discordiam pōt elici ex cōclusionibus precedētibus. Modos aūt vtēdi mirabolanis ⁊ dosim eorū habes a Mes. sed p curatione feb. raro medici vtunt̄ eis sol. sed ſm plurimū cū alijs medicinis permiscent in pilulis pulueribus et potionib⁹ ſm ꝙ est expediēs.

Rasis.

¶ Et aqua duorū granatoruꝫ est maximi iuuamenti expressa cum pulpis amborum.

¶ Hoc est quintū solutiuū. Aqua scꝫ duorum granatorum dulciū ⁊ acetosorū est maximi iuuamenti. et expressa cū pulpis amborū. i. cū tota substantia eorum derelictis corticibus exterioribus. ⁊ in horis. i. post digōnem materie et minorationem. Recepta pōt sic ordinari. ℞. succoruꝫ vtriusqꝫ ab ℥. iiij. vsqꝫ ad. vi. zuccari. ʒ. ij. misce. Soluit eñ hec medicina tū leniendo rōne succi granati dulcis. tum pungendo ⁊ stimulando rōne succi acetosi. tū abstergendo ⁊ stimulando et leniendo rōne zuccari: tū cōprimendo rōne granati. nō credo electiue ipam soluere quapropter existimo vt educat solū ea que sunt in stomacho et intestinis ⁊ venis meseraicis. Et in principio conuenit hec medicina ad educendum materias cōmunes que sunt in stomacho et intestinis et locis propinquis. Et nocumētum siccitatis corrigitur per zuccarum et succum granati dulcis qui est lenitiuus. Est autem granatum dulce frigidum et humidum in primo gradu. Acetosum frigidum ⁊ siccum in secundo. Muzuꝫ vero quod sub acetoso cōtinetur est medium inter hec valent in febribus acutis lꝫ dulce nocere possit in acutis sua dulcedine qua est in coleram conuertibile.

¶ Et quando in horis de solutiuis sunt q̄ fiunt ex violis et scamonea: ita vt de violis sit quantitas aur. j. et de scamonea vsqꝫ ad siliq̄. j. et qnqꝫ ponitur in eis parū mente.

¶ Hoc est sextum solutiuum. ℞. violarum aur. s. mente. ʒ. s. scamonee correcte siliq̄. j. s. pondus. iiij. granorum ordei. buliant viole et menta in. iiij. ℥. aque ad consumptionem medietatis. sed viole ponātur in fine decoctionis: colentur cum expressione cum qua decoctione colata misceatur scamonea. viole enim infrigidant et humectant ⁊ soluunt coleram. menta vero calida ⁊ sicca ponitur pro cōfortatione stomachi.

¶ Et qnqꝫ fit ex infrigidantibus extinguētibus medicina in qua ponit̄ scamonea: sicut pille hmōi. ℞. coriādri. spodij. rosarū añ. ʒ. v. canforE tosugi. i. scamonee a duodecima pte. ʒ. j. et vsqꝫ ad sextaꝫ partem eius.

¶ Septimū solutiuū factū ex infrigidātibus extinguentibus ppterea valet in febribus multe flāme. ℞. coriandri spodij rosarū que sunt frigide et sicce añ. ʒ. j. cāphore frigide in tertio ⁊ sicce cordialis tosugi. j. et est pondus. iij. granorū ordei. scamonee a. 12ᵃ parte. ʒ. j. vsqꝫ ad. vj. i. a. v. granis vsqꝫ ad. x. misce formando pilulas cuꝫ aliquo liquore sicut cum aqua endiuie aut acetose. vel posset fieri puluis et potest totum hoc exhiberi vna vice. Quod si homo esset facilis ventris posset diuidi in duas medietates. nam de scamonea dantur. xj. grana ⁊ nullum est hic aliud solutiuum.

¶ Et detur in potu de eis aliud. ℞. siracost. ʒ. ij. tereniabin. ʒ. v. succi pomorum de seni. succi citoniorum partes equales. succi coriandri humidi sextam partis vnius aggrega succos: ⁊ submerge i eis siracost et tereniabin. et inspissetur cum eis donec fortasse coaguletur. deinde sume camphore pondus sexte. ʒ. j. et medietatis sexte et scamonee. ʒ. j. et pone siracost super ignem et pulueriza desuper camphoram et scamoneam: et cōseruentur ne resoluatur cum vapore deinde dimittatur donec coaguletur per secum facilitate. et dosis eius sit a. ʒ. ij. vsqꝫ a. ʒ. ij. et ß.

¶ Octauum solutiuū. ℞. siracost. ʒ. ij. tereniabin. ʒ. v. ⁊ sunt spēs māne. sed nō habemus nisi vnam speciem. dentur ergo māne. ʒ. vij. succi pomorum de seni. i. de regione illa: loco quorū capimus poma odorifera dulcia sicut apia. aut acria: sicut poma quedam rubea apud nos reperta. ⁊ hec sunt frigida ⁊ humida cordialia. succi citoniorum que sunt frigida sed stomaticha et scamonee correctiua partes equales. sed possumus accipere. añ. ℥. j. succi coriandri hūidi. i. recentis frigidi ⁊ sicci sextā partē vnius. s. ʒ. j. ß. et misce succos ponēdo eos supra ignem donec aliqualiter inspissentur et submerge in eis mannam ⁊ inspissetur cū eis. i. optie misceātur donec fortasse idest quasi coagulen-

tur. deinde sume camphore sextam partem. ʒ. j. et medietatem sexte ꝛ sunt. xv. grana. scamonee. ʒ. j. et pone mānā ꝛ succos sup ignem et pulueriza de super cāphorā et scamoneam ꝛ feruent ne resoluantur vaporādo. deinde dimittātur super lento igne donec coagulentur cū facilitate. Dosis est a. ʒ. ij. vsq; ad. ʒ. iij. et. v. ꝛ est medicina solēnis qua debemus vti in causone tertiana pura cōtinua et īterpolata. faciq; de scamonea sumāt a granis. v. vsq; ad. x. ſm exigentiam repletionis stipticitatis ventris et virtutis.

Et est possibile vt fiat ex tereniabin et siracost et zuccaro tabazaret natif. i. forme que sunt sicut penidie et ponitur in ea scamonea et camphora ſm quantitatem que cadit in vna potione eius et camphore vsq; ad tosugi. i. et scamonee vsq; ad sextam. ʒ. j. quare fit tunc animē nō horribile.

¶ Ponit nonū solutiuum ꝛ est possibile vt fiat ex māna ꝛ zuccaro optimo natif. i. forme que sunt penidea. ꝛ cū his scamonee ꝛ camphore quantitas que cadit in vna potione. verbi gratia camphore tosugi vnum. i. tria grana scamonee vsq; ad. x. grana. quare fit hec medicina aie et gustui nō horribilis īmmo placidū. Iste medicine solutiue quas Auic. ponit hic lz sint bone pro magna tamē parte ceciderunt ab vsu. Utimur autem loco barū electuario diafinicone descriptis Mesue diaprunis compositorū solutiuo Nicolai Aloes tū apud me remansit in vsu in euātione colere ꝛ flegmatis in quo multum fido. et si sit multa caliditas facio ipsum lauare ꝛ nutrire sicut precipit Aui. Et qnq; secum misceo pro. ʒ. j. vnū granū aut duo camphore quādo feb. est intensa. Et Aui. hic solum posuit solutiua colere omittens solutiua flegmatis ꝛ melancolie. Item omisit digestiua. sed in particularibus capitulis inuenies digestiua et solutiua et reliqua necessaria ad curam febrium ſm ipsarum exigentiam.

Et febricitās quidem in estate febre frigida: non ingrediatur domum venti proprie quando sudat: vt non conuertatur materia a resolutione sua.

Canones tres obseruandi in feb.

¶ In parte presenti ab initio diuisa Auicen. posuit tres canones in quibusdam febribus obseruandos. Primus canon. febricitans in estate febre frigida. s. flegmatica aut melancolica nō stet in domo ventosa ꝛ ꝓprie quando sudat ne materia ꝓhibita a resolutione sua conuertatur interius. et in hoc casu expresse locutus est de materia frigida. qꝛ eius difficilior est resolutio. obseruādus tamen est in quacunq; materia. nam perflatio et flabellatio est apta nocere in quocunq; febriente febre putrida prohibendo materie resolutionē vbi tamen cauma esset magnum aut sudor superflueret coacte concederetur. est tamē bonum in omnibus febribus putridis fenestris apertis renouare aerē camere vt vapores fetidi exhalent. ꝛ vt aer suffocatus transpiret ꝛ infrigidetur maxime in febribus acutis ꝛ ꝓprie pestilentialibus.

Et trocisci quidem non sunt conuenientes principiis harum febrium nisi post digestionem et euacuationem. Et trocisci quidem sunt magis conuenientes ei cuius febris est adherens in suo stomacho quasi ipsa sit ethica.

¶ In pte ista ponit scđm canonem in quo implicantur tres propositiones. prima. trocisci non sunt conuenientes in principiis febrium putridarum secūda. non conueniunt nisi post euacuationem et digestionē. tertia. trocisci magis sunt cōuenientes ei cuius febris est adherens in suo stomacho quasi ipsa sit ethica

Dubitatur vtrum trocisci conueniant in febribus putridis ante digestionem arguitur ꝙ sic. in principio ante digestionem competunt digestiua. sed aliqui trocisci sunt huiusmodi. ergo ꝛc. tenet consequentia et antecedens est manifestum. quia trocisci de camphora digerunt materiam calidam subtilē. et trocisci de caparis de eupatorio ꝛ de spica materiā frigidā. ¶ In oppositū est hic Auic. et infra in hoc capitulo de causone.

Pro solutione premittentꝰ quod trocisci dicunt a trocos grece idem sonante quod rota. sunt enim trocisci in forma rote. Inuenti autem sunt vt medicine scđm suam substantiam melius conseruarentur quarū vsus est necessarius cum aqua sirupi et huiusmodi in quibus sola virtus et non substantia ingreditur nō sint tante impressionis quanta est necessaria aliquando in alterando: aperiendo ꝛ prouocando et faciendo huiusmodi operationes medico necessarias. ¶ Premittendū scđo. ꝙ trocisci quidam sunt infrigidatiui quibꝰ vtimur in febribus calidis sicut trocisci de cāphora de violis ꝛ siles. Quidā calefactiui q̄bus vtimur in febribus frigidis sicut trocisci de reubarbaro de eupatorio de caparis ꝛ similes ꝛ sunt cū hoc subtiliantes apertiui ꝛ ꝓuocantes ꝛ similes habentes virtutes que ꝑtinent caliditati. Trocisci aūt frigidi sunt duplices quidā sicci stiptici sicut quidā trocisci de ros. trocisci de berberis de spodio ꝛ similes. Quidā humidi lenitiui vt trocisci de violis. Itē facti ex semine citoniorū violis sandalis mucillagine psilij et similibꝰ. Trocisci vero calefactiui faciētes in febribus frigidis quidā sunt leuiter apertiui sicut sunt trocisci de seminibꝰ s. aniso feniculo ꝛ silibꝰ. Quidā fortiter sꝫ de assaro rubea et similes.

Quare dicant ꝛ vnde trocisci.

Quibus premissis sit hec pria cōclusio. In fe. calida nō ꝯueniūt trocisci sicci stiptici. ratio qꝛ coartant ꝛ cōstringūt materias ꝛ vias opilāt q̄bus debent educi. ¶ Scđa cōlusio. in feb. calida multe inflāmationis cōpetūt ante digōnē trocisci frigidi hūidi lenitiui. ꝓbatur. cōferūt eīs notabilr infrigidando ꝛ non coartant materias neq; opilant. ¶ Tertia cōclusio. si febris nō sit multe inflāmationis sufficiunt aque ꝛ sirupi infrigidātes. ꝓbatur. sufficienter eīs infrigidant et humectāt ꝛ nō sunt gustui horribiles sicut trocisci. ¶ Quarta cōclusio trocisci infrigidātes quāuis sint stiptici cōueniūt digesta materia et ꝑ parte euāta ꝓbaꝰ. qꝛ remouent caliditatē remanentē post euōnem et cōfortant mēbra lassa et forsan exiccāt residuū materierum. iō dixit Auic. nisi post digōnem et euationē. Silr in trociscis calidis quibꝰ vtimur in feb. frigidis quatuor sunt ponende cōclusiones. ¶ Prima in feb. frigidis in principio nō competunt trocisci calidi fortiter apertiui. Ratio qꝛ agitāt materiā et eam difformiter exiccant ꝛ ingrossant. et qnq; mouendo materias ad meatꝰ angustos opilant. ¶ Scđa cōclo. in fe. fridis in pn°. possumus vti trociscis leuiter apertiuis ꝓprie si materia sit in stomacho

De trociscis et vbi cōueniant.

sit in stomacho et locis propinquis. probatur. quia indigemus medicinis que morã trahãt in locis illis vt melius perficiantur operatiões quas intendimus. Ex quo sequitur ꝙ in flegmaticis febribus frequentius ꝙ in alijs huiusmõi trocisci cõueniunt. ¶ Tertia cõclo. si materie sunt in venis et locis distantibus et angustis conuenientiores sunt sirupi et aque ꝙ trocisci. ꝓbatur. qꝛ magis penetrãt. ¶ Quarta conclusio. digesta materia et minorata cõueniunt trocisci magis aperitiui. ꝓbatur. qꝛ tunc nõ timentur nocumenta de ingrossatiõe materie et opilatione que timẽtur in principio. et cum hoc iuuant ad digestionẽ et expulsionem materie. ¶ Nota tñ ꝙ cõclusiones posite intelliguntur in cura regulari et merito curationis feb. nã coacte et merito aliarum dispositionũ que aliquando febribus coniunguntur damus trociscos stipticos ab initio vt quãdo febri cõiungitur fluxus. Cõsimiliter aliquãdo coacte damus trociscos in ꝑncipio fortiter aperientes et ꝓuocantes vt qñ esset retenta vrina aut esset aliud simile accidẽs febri cõplicatum. Et ex his manifeste sunt prime due ꝓpositiones in textu presentis canonis implicite. ¶ Sed ꝓ declaratione tertie ꝓpositionis sciendũ ꝙ per feb. adherentẽ stomacho quasi sit ethica debemus intelligere caliditatem fixã et habituatã in substãtia stomachi. hec eñ nõ est ethica nisi procedat a caliditate cordis. Est eñ necessariũ iuxta superius determinata ad esse febris ꝙ sit ꝓcedens a corde vbi ergo esset caliditas affixa stomacho nõ ꝓcedens a corde hec nõ esset ethica sed quasi ethica: qꝛ fixa et habituata. pro hac remouẽda cõueniũt magis trocisci ꝙ aque et sirupi quare magis infrigidant. tũ qꝛ plus est in eis de multitudine formetũ qꝛ longiorẽ morã cõtrahunt in stomacho hec aũt caliditas põt esse facta in stomacho a presentia ciborum et humorũ calidorum qui longam morã in stomacho cõtraxerũt que põt remanere et post ipsorũ a stomacho eductionẽ. et similiter intelligi põt de quacunq; mala cõplexione stomacho affixa et cuiq; alteri membro.

De cõsuetudine et quantũ valeat.

¶ Et dimissor consuetudinis in regimine suo sentit febrem quandoq;. et nõ est tantum nocumentũ quoniam causa eius est dimissio consuetudinis in regimine.

¶ Tertius canon. quando dimissor consuetudinis in regimine suo incurrit febrem nõ est tantum nocumentum supple quantum esset si prouenirent ab aliqua causa corporea. quoniam causa huius febris est dimissio cõsuetudinis in regimine: et non causa corporea: cuius aliquando difficilis est remotio. lapso enim redeunte ad suam consuetudinem vel ad aliquod sibi proportionabile facile redibit ad pristinam sanitatem. huius exempla multa dari possunt que subticeo breuitati indulgens prolixior enim fui ꝙ ab initio decreuerim. Utrum aũt liceat miscere digestiua cum solutiuis est questio soluta de mente medicorum. habemus enim plurimos sirupos traditos ab auctoribus in quibus solutiua cum digestiuis miscentur sicut sirupus de epithimo. Et est de intentione Auerroys septimo colliget. et Auicen. hoc confirmat tertio cano. in capĩo de singultu ponens quandam medicinam quã verificat que est partim solutiua partim prouocatiua partim digestiua et partim stomachi confortatiua. et sic dei gratia sit finis expositionis huius difficilis capituli.

De solutiuis et digestiuis.

¶ De cibatiõe febricitantiũ in gñali. Cap. viij.

Scias ꝙ cõuenientiores cibi febricitantibus sunt cibi humidi et proprie ei cuius cõplexio est humida et infantib⁹ et grossis conueniunt enim ex hoc ꝙ assimilantur complexioni et ex hoc ꝙ sunt cõtrarij egritudini.

¶ Cum Auic. in capitulo precedenti posuit canones vniuersales pro curatione febrium putridarũ docet vt in hoc capitulo doceat cibare hos febricitantes putride. et hoc est quod dicit rubrica huius capituli. Habet hoc capitulum tres partes. In pma docet conuenientẽ qualitatẽ ciborum. In secunda horam cibationis. In tertia species diete. secũda ibi. (Cumq; accidit febris.) tertia ibi. (Et scias ꝙ de cibatione.) In prima parte dicit scias ꝙ cõuenientiores cibi scꝫ febricitantibus febrib⁹ putridis sunt cibi humidi et proprie ei cuius cõplexio est hũida et infantib⁹. idest pueris et grossis. i. carnosis. conueniunt enim his scꝫ pueris et carnosis. tum qꝛ assimilantur eorum complexioni humide que cõseruantur similibus. tũ qꝛ sunt cõtrarij egritudini. s. febri que est virtualiter morb⁹ siccus. et hic est afforism⁹. 17. prime particule humide diete &c. ¶ Primo notandum ꝙ per cibos Auicẽ. etiam intelligit potus ambo enim debent esse potentia humidi et etiam sm plurimum melius vt etiam cibi sint actu humidi. i. liquidi. sic eñ per eos corpus melius humectabit. hec vera sunt sumendo indicationem a febre que est siccitas virtualiter: quia absolute hec non sunt semper vera cum cõtingat aliquando corpus febriens esse valde lapsum ad humidum: ad cuius lapsum medicus haberet maiorem intentionem ꝙ ad febrem. et idem sentiendum est de cibis frigidis qui semper conueniunt in ratione febris: licet aliquando ratione humoris aut lapsus ad frigidum complexionaliter disconueniant. Expressit autem Auicẽ. magis humidos ꝙ frigidos. qꝛ maiora nocumẽta possunt cõtingere ex frigidis ꝙ ex humidis febricitãtibus hũide. s. opilatiões humorũ incrudatio et similia. ideo sm plurimum cibi humidi sunt cõuenientiores ꝙ frigidi et multomagis ꝙ sicci. ¶ Secundo notandum. ꝙ corporibus naturaliter humidis siue merito etatis siue merito cõplexionis cõpetunt humidiora intensiue ꝙ corporibus naturaliter siccis ambobus equaliter febrientib⁹ supra proprium temperamentum. potentius tamen humida conueniunt siccis ꝙ humidis. Prima pars huius conclusionis ꝓbatur de intentione eius in hac parte. et preter rõnem eius est alia efficax. quia cibi minus humidi ꝙ sit corpus naturaliter humidũ nõ põt ipsum hũectare. cum nihil agat vltra gradũ propriũ: quin tñ humectabunt corpus naturaliter siccũ. qꝛ habebũt plus de hũiditate ꝙ ipsum. ¶ Secũda vero pars cõclusionis est manifesta. qꝛ vbi est maior resistentia ibi deberet esse maior potentia. sed maior resistentia humectantibus est in corpore naturaliter sicco ꝙ in corpore naturaliter hũido ipsis equalr febrientib⁹ respectu ꝓprij tẽperamẽti. Un reducẽdo ad actũ practicum dabimus corpori sicco gratia exempli. cibos humidos in primo. sed in magna quantitate. sed humidis cibos humidos in secunda in pauca quantitate. hi enim sunt intensius humidi quã priores. sed priores potentius humidi ratione maioris multitudinis forme quam potentia rei insequitur. Et eadem sententia est de frigi-

dis exhibitio corpori calido et frigido equaliter febrientibus respectu proprij temperamēti.

Cum vero accidit febris et natura est sicca non cibes penitus dum non egreditur perfecte fex et oportet vt occurrant eis paroxismi periodici et paroxismi qui sunt fortes ventribus ipsorum vacuis in quibus nō sit cibus omnino. nam si cibati fuerint in illa hora occupabitur natura in digerendo et dimittet digerere et expellere et confirmabitur egritudo et prolongabitur. Et ꝓpter illud oportet vt postponant cibationē vsqꝫ ad declinationē et in eo quod est post ipsam Et si accidat forte vt hora declinationis sit hora cōsuetudinis in cibo: tunc est melius q̄ esse potest.

Canōes de hora cibationis.

Hic docet horā cibatiōis dans duos canones. Primꝰ. nō cibes febrientē penitꝰ. i. nec cibo multo nec pauco nisi mundatis intestinis a fecibus perfecte. i. sufficienter. et nō intelligas perfecte. i. totaliter. hoc enim esset valde difficile et nō fieret absqꝫ egri debilitate. immo semper bonū est vt in intestinis remaneat aliqd fecis in qua voluptuetur. sed educende sunt feces dure que diu steterint in intestinis. harū enī presentia cum multe sunt cibum vaporibus suis putridis corrumpūt. posset etiā sequi colica. et hec in cura regulari intelligenda sunt et in hoīe qui cōsuevit assellare semel aut pluries in die naturali. In his enī qui naturaliter nō assellarent nisi semel alternis diebus aut rarius nō esset tanta necessitas. Scd̄s canon. opꝫ q̄ occurrant eis. s. febrientibus paroxismi periodici. i. febrium interpolatarū et paroxismi q̄ sunt fortes. i. exacerbationes continuarum ventribꝰ. i. stomachis ipsorum vacuis in quibus nō sit cibus oīno. Et hic est affo. prime particule. In paroxismis subtrahere opꝫ. apponere enī lesio est. Nam si his aduenientibus cibati fuerint natura occupabit circa cibū et dimittet digerere et expellere materiam tam cōiunctā q̄ antecedentē et cōfirmabit egritudo et ꝓlongabitur paroxismus et tota egritudo. Secūdo dicit q̄ ꝓpter illud opꝫ vt postponant cibationem vsqꝫ ad declinationē. s. particularem. et in eo qd̄ est post ipsaꝫ declinationē. i. vsqꝫ ad tēpus quietis. s. perfecte in interpolatis aut maioris quietis possis in cōtinuis. Et hec ē snīa ypo. primo regiminis acutorū in fine. Tertio dicit q̄ si forte accidat vt hora declinatiōis. s. particularis sit illa in qua ille qui est eger fuerit cōsuetus cibari tēpore sanitatis est melius qd̄ esse pōt. cū natura multum gaudeat cōsuetudine. Sed nota q̄ si tempus inter finē vnius paroxismi aut exacerbationis et principium alterius sit modicū. medicus debet esse multo magis sollicitus de principio alterius quam de declinatione precedentis. cibandus ergo est eger potius in paroxismo precedente. i. ante initium paroxismi sequentis tanto tempore q̄ cibus in aduentu paroxismi sequētis sit digestus saltem prima digestione. hoc aūt tempus diuersificabitur ſm quantitatē cibi et ſm facilem aut difficilem eius digestionem. et tertio ſm potentiam stomachi digerentis: nā medicus inter omnia tēpora particularia debet esse magis sollicitus de ꝓncipio ne eger cibetur in eo. secundo de statu. et tertio de augmento. et quarto de declinatione. Et si non potest principium vitare debet cibos minus corruptibiles sicut ptisana panem lotum et similia.

Et scias q̄ de cibatione et regimine est quod est subtile valde et de eo qd̄ est grossum valde. et de eo quod est inter illa. et est pars eius declinis ad subtile plus et pars eius declinis ad spissum plus. Diete species.

In parte presenti ponit species diete vt doceat illas eligere ſm exigentiaꝫ. habet hec pars duas partes. in prima ponit species diete. in secunda docet eas eligere. secunda ibi. (Et subtiliationes quidem.) Prima pars iterum in duas. in prima namqꝫ enumerat eas. in secunda declarat. secunda ibi. (Et subtile vltimum.) In prima dicit scias q̄ de cibatione et regimine est aliquod quod est subtile valde. idest dieta valde subtilis. Et de eo est quod est grossum valde idest dieta grossa valde. et est quod est mediuꝫ inter illa idest dieta media inter subtilissimam et grossissimam. et istius diete medie est pars eius que declinat ad subtilem plꝰ idest ad dietam subtilissimam. et pars eius que declinat ad grossum plus idest ad dietam grossissimam. et tu supple quod est pars eius que est media inter hec extrema diete medie inter grossissimam et subtilissimam.

Et subtile vltimuꝫ in subtilitate est prohibitio cibi. et grossum valde est administratio ciborum sanoruꝫ hominum.

In parte presenti declarat species diete. et primo subtilissimam. secundo grossissimam. tertio mediam inter illas. secunda ibi. (Et grossum valde.) tertia ibi. (Et illi qui.) In prima parte dicit quod dieta tenuissima est prohibitio cibi. i. nihil cibi exhibere. in secūda dicit qd̄ dieta grossissima est administratio ciborum sanorum hominum sicut carnis bouine porcine et similium: habentiuꝫ tamen magnam latitudinem scd̄m quantitatem et varietatem eorum que exhibentur. Primo notandum quod dieta descriptiue est regimen in cibo et potu debitum scd̄m exigentiam eius cui exhibetur. et hoc regimen habet latitudinem magnam terminatam a subtractione cibi penitus vsqꝫ ad dietam sanorum. et ambo extrema huius latitudinis. et similiter medium inter illa habet latitudinem que res manifesta est in dieta sanoꝝ que est grossissima et in dieta media. sed in dieta tenuissima declaratur. Nam quandoqꝫ prohibetur cibus per vnam diem naturalem: quandoqꝫ per tres dies. certum est quod illa que subtrahit cibum per maius tempus est magis tenuis. De dieta tenuissima in febribus valde acutis.

Sed dubitatur an sit dare febrem in qua nullus cibus cōpetat. videtur quod nō per ypo. primo regiminis acutorum dicentem. Caue ne vna die permittas egrum esurire. Amplius in febre dandum est qd̄ valet contra febrem. sed talis est dieta humida. prima affori. Amplius in statu et ante statum est aliquid afferēdum. prima affori. In contrarium est hic Auicen.

Ad hoc dubium dicendum est de intentione auctorum quod est dabilis febris acuta in tertia die termināda in qua scd̄m auctores nihil cibi esset exhibēdum et ipsius exhibitio forte occideret diuertendo naturā a pugna cōtra materiā nec de hoc mireris iā vidi mulierē patientē fluxū vētris q̄ stetit ꝓpter obstinationē octo diebꝰ absqꝫ cibo nec bibit nisi

bet nisi aquam: que tamē in fine dicti temporis liberata est et a febre et a fluxu. Et aliam vidi propter impotentiā deglutiendi non comedisse vsque ad septimum que tamen superuixit. Secūdo dico ꝙ nostro tēpore hec dieta nō est obseruanda. nam dandū est aliquid cōsuetum prima affor. homines enī nostri tēporis magis indulgent gule ꝙ̄ tēpore ypo. Et debemus semp dubitare de casu virtutis cum nesciamus distincte quantū virtus constet: et quanto tēpore constare posset absque cibo. et fortasse cadente virtute oportebit cibare tēpore crisis. ppterea melius est ante statum aliquid dedisse. et eo magis. qꝛ nescimus quantum status est longinquus. ¶ Preterea debemus timere infamiam quā etiam timuit Rasis. 18. continentis capitulo de mirabilibus casibus. ne si eger periret dicat vulgus nos cum fame occidisse. Est enim honor fere ciuilis vite finis. primo ethicoꝝ. et qui nō timet infamiam indecēs est et inuerecūdus. tertio ethico.

Notatu dignū a Rasi pono.

¶ Preterea minor error est declinare ad dietā grossiorem ꝙ̄ oportet ꝙ̄ ad tenuiorem. in tenuibus enī dietis magis peccant egrotantes. prima affori. immo nō auderem transire scdam diem quin aliquid exhiberem: sicut aquam ordei vel aliquid simile. Ratio autem quare egri diutius possunt viuere sine cibo ꝙ̄ ipsi sani est. qꝛ quāuis eorum calor sit intensior tempore febris ꝙ̄ tēpore sanitatis et ratione huius magis resoluat humidum. tamen ratione multitudinis caloris est potentior tempore sanitatis ꝙ̄ tempore egritudinis et magis resoluens eum calor paucificetur tempore egritudinis. ¶ Preterea fames que adest tempore sanitatis et nō tempore egritudinis est causa vt magis calor euacuatur: et propter tristem sensationem magis in fame spiritus resoluantur.

Uitanda est tenuissima dieta

Sed ad rationes in oppositū sonantes ꝙ nō competat tenuissima dieta respondetur. ¶ Ad primā ꝙ ypo. loquitur in febre prolongabili tempore in quo nō potest eger stare sine cibo. ¶ Ad secundum dicendū ꝙ aliqua valent cōtra febrē ex parte vna que magis nocēt ex parte altera. ¶ Sed ad tertiā dicēdū ꝙ verū est qñ status est longiquus supra tertiam diē. ¶ In questiōe aūt querente vtrū aliquis febriens debeat grossius cibari ꝙ̄ ipse sanus credo tenēdas esse has cōclusiones. Prima. ꝙ nullus febriens in vnica cibatiōe grossius cibari debꝫ ꝙ̄ ipse sanus ceteris paribus. pbatur. qꝛ virtus digestiua est debilior. ¶ Scđa cōclusio. aliqꝫ febriēs in toto decursu sue feb. grossius cibandus est quātum ad id quod conuertitur in substantiā eius ꝙ̄ ipse sanus in equali tēpore. Tertia conclusio. fm plurimū febrientes grossius cibandi sunt quantū ad id quod conuertitur in eorum substantiam toto decursu suarum egritudinum et suarum neutralitatum ꝙ̄ ipsi sani in equali tēpore. pbatur. cum magis resoluātur in eodē tēpore et oporteat ipsos pristine sanitati restitui. et ex huius probatiōe pēdet probatio secūde conclusionis.

¶ Et illi qui sequuntur latus eius subtile qđ est medium est vt sit cōtētus in cibo succo granatorum et iuleb subtili valde. et post ipsum aqua ordei subtilis et post ipsam aq̄ ordei grossa et oleribus frigidis et humidis sicut attriplices et spinachia et blitis et similia et postea kist ordei sicut est et est medium.

De media dieta.

¶ Nunc determinat partes diete medie. et primo declinātes ad subtilissimam. secūdo mediam. tertio declinantē ad grossissimam. et qꝛ posuerat kist ordei medium extollit ipsum multis laudibus. et ipsum cōparat ad alia. secūda ibi. (Postea kist ordei.) tertia ibi. (Et illi qui sequuntur.) quarta ibi. (Et kist quidē ordei.) In pria dicit ꝙ illi q̄ sequūtur lat⁹ subtile debēt esse cōtenti succo. i. vino granatorum. est enim pauci nutrimēti et frigidi. In secundo loco versus dietam mediā est iuleb subtile. idest aqua zuccarata pauci zuccari et est quasi tpatum. et post ipsum est aqua ordei grossa de qua infra. Et post ipsam sunt olera frigida et humida sicut sunt attriplices. i. crisolochanna. et est dictum olus aureum spinachia blitis et similia sicut lactuce et endiuia.

Sed contra. qꝛ hmōi olera sunt dieta sanorum. ergo nō sunt dieta subtilis. ¶ Respondetur ꝙ sunt dieta sanorū ad hunc intellectum. qꝛ ipsis vtuntur sani sicut et vino granatorum. sed nō sunt dieta sanorum ad intellectum medicorum. qꝛ cū ipsi solis nō possent in suo robore cōseruari. debentur tamē ipsa sola egris pro pauco tempore in egritudinib⁹ acutis magis attendēdo egritudini et cause eius ꝙ̄ roboratiōi virtutis ne crescat materia morbi. i. ne natura diuertatur per dietā grossam a pugna cōtra morbū. Postea est kist ordei. i. ptisana sicut est. i. nō colata. Sed quō fiat ptisana colata et nō colata dicetur in sequēti ca. et est mediū. i. dieta media. Quod autem sit media non pōt demōstrari. sed credimus antiquis. Utrum tñ kist ordei sit dieta media per equidistantiam inter extrema totius diete humane an solum inter extrema diete cōuenientis hominib⁹ egris. non intendo ad presens determinare forte vtrūque pōt defendi. Credo tñ intentionē auctorum fuisse ponere ipsam mediā iter extrema diete egrorum quibus aliquid datur vt patere pōt ex dictis Auicen. in parte presenti qui exemplificando nullam facit mentionē de dieta sanorum: nec de dieta tenuissima que est nihil dare.

De gallo et gallina.

¶ Et illi qui sequuntur latus grossi sunt galli et galline extremitates et subtiliores eis sunt alkobugi et pulli. et subtilius eis sunt alchangi et oua sorbilia pauca subtilia et pisces parui. et subtilius eis sunt kist ordei sicut est: et subtilius eo est panis simile solutus in aqua bene frigida solutiōe bona subtili. grossius aūt cibus fortior est eo.

In hac parte declarat partē diete medie terminate ad dietā sanorū incipiens ab extremo grossiori eiusdem tendens versus medium. In primo loco ponit gallos satis grossos: nondū tamē coeūtes. et galline extremitates. scꝫ alas fm oēs partes q̄ sunt extra pectus. In scđo loco ponit alkobugi. i. pdices et proprie iuuenes. gallos paruos qui interdum a Rasi vocantur gallicelli femelle tñ ab auctorib⁹ magis laudant. In tertio loco sūt athinargi. i. aues pue et pprie ficedule. et cū his ponit oua sorbilia pauca: vt puta duo. subtilia. i. parum cocta et pisces puos petrosos. hi enī sunt pauci nutrimenti et subtilis. ¶ Ultio ponit kist ordei sicut est. idest nō colatum et est medium. Et deinde dicit quod subtilior ꝙ̄ kist ordei est panis simile. idest optime farine frumenti dissolutus in aqua frigida dissolutione bona idest exquisita subtili idest quod sit multa aqua et parum panis ita vt bibi

possit. Et hic cibus ponitur in latitudine subtilis diete propter paucitatem panis. lotio aut removet partem fermentalem calidam. Sed apud Azararium lavatur solum pluries infundendo super ipsum aquam frigidam et non manibus conterendo. grossus aut scilicet panis non dissolutus esset cibus fortior existens in latitudine diete grosse. ut puta quando frusta panis non loti bulirent cum aqua donec fieret cibus quem panatam appellamus non sorbilis: sed masticabilis. ergo panis uno modo preparatus est in latitudine diete subtilis, alio modo in latitudine diete grosse.

¶ Et kisk quidem ordei est bonus cibus. ipsum enim aggregat ad glutinationem et digestionem suam et lenitatem et planitiem et lubricitatem et abstersionem et humectationem et contrarietatem febris et sedationem sitis et velocitatem penetrationis et ablutionem et non est in eo stipticitas quapropter non residet neque figitur in poris et meatibus quamvis sint constricti et non est in ea adherentia cum incedit per meri. et fortasse abstergit spissum flegmatis. Et quando bona fit eius decoctio non inflat omnino.

Laudes kisk ordei.

¶ In parte presenti Avicen. primo multis laudibus extollit kisk ordei .i. ptisanam ordeaceam. secundo comparat ipsam ad quedam alia, secunda ibi. (Antiqui quidem.) In prima parte dicit quod kisk ordei est bonus cibus febricitantibus: quia habet multa iuvamenta et nullum nocumentum. Iuvamenta autem sunt. quia habet glutinationem per quam humores nimium subtiles et fluxibiles digerit inviscando eos. Secundo habet digestionem. quia est facilis digestionis. Tertio lenitatem, quia lenit et mollificat obiectum expellendum. Quarto planitiem. quia removet inequalitates que sunt in membrorum superficie per quas prohibetur evacuatio. Quinto lubricitatem per quam obiectum lubricando expellitur. et hec lubricitas sequitur ad planitiem et lenitatem de quibus supra. Cum enim obiectum expellendum est factum lene secundum eius superficiem et via per quam transit est facta plana facile lubricat obiectum expellendum. Sexto habet abstersionem per aliquas partes subtiles separantes humorem adherentem a membri superficie. ¶ Septimo habet humectationem prohibentem corporis exiccationem. Octavo habet contrarietatem febris: cum febris sit calor: sed kisk ordei sit frigidum. Nono sedat sitim infrigidando et humectando et humidum roridum restaurando. Decimo velociter penetrat. quia cito nutrit eo quod est facilis digestionis et subtilis substantie. Undecimo abluit per aquam et per partes quasdam subtiles ad quam ablutionem sequitur mundificatio meatuum. Duodecimo non habet stipticitatem propterea non residet nec figitur in poris et meatibus qui sunt ampliores quam pori quamvis sunt constricti sive naturaliter sive preter naturaliter. Decimotertio non est in eo adherentia cum incedit meri cum sit applanativa superficiei eius nec habet viscositatem magnam qua adhereat. Decimoquarto fortasse .i. aliquando abstergit spissum flegmatis: scilicet quando spissitudo non est magna. et hoc facit per quasdam partes subtiles. et multo magis hoc faciet si zuccarum sit sibi admixtum. Decimoquinto quando bene coquitur non inflat omnino, humidum enim ventosabile per bonam decoctionem resolvitur. et hoc est quod voluit dicere Avicen. quod kisk ordei aggregat idest adiungit ad glutinationem que est prima eius proprietas hic posita. decimoquarto. alias proprietates de quibus statim dictum est. et hoc Avic. sumpsit ab hyppocrate primo regiminis acutorum.

¶ Et antiqui quidem usi sunt ubi necessaria est subtiliatio regiminis subtilioris regimine quod est kisk ordei et aqua eius aqua mellis plurime aque: quoniam nutrimentum eius est parum. et quod ipsa facit penetrare aquam. et eius humectatio et abstersio et eius apertio et provocatio eius est multum. et caliditas eius est confracta. Et ipsa proculdubio quandoque addit in virtute additionem quandam quamvis sit parva. et sequitur eam sirupus acetosus de melle: sed est grossior et nutribilior et fortioris abstersionis et incisionis. et non est in eo de calefactione de nocumento viscerum calidorum: quod est in aqua mellis: nunc autem mel canne quod est zuccarum et proprie mundificatum est melius melle apis. licet eius abstersio sit minor abstersione mellis. et similiter sirupus acetosus de zuccaro. et sit sufficientia in sirupo acetoso: sed fortasse faciet incurrere raturam intestinorum. et hoc quidem timorosum est in egritudinibus acutis.

¶ In hac parte comparat primo kisk ordei ad quedam alia auctoritate antiquorum. secundo. excusat se ab ulteriori determinatione aque ordei et sirupi acetosi cum de his et modo utendi eis sit facturus sermonem singularem scilicet capitulum quod sequitur. secunda ibi. (Et nos ponemus.) In prima parte dicit quod antiqui in egritudinibus in quibus erat necessarium regimen subtilius quam kisk ordei usi sunt et aqua ordei de qua in sequenti capitulo. et aqua mellis plurime aque supple pauci mellis. quia nutrimentum eius est paucum. Et secundo quia mel facit penetrare aquam ad membra ipsis aquam mellis ob sui dulcedinem attrahentibus. Tertio. quia eius scilicet aque mellis humectatio abstersio apertio et provocatio est multa: que omnia in febribus conveniunt et maxime flegmaticis aut pendentibus ab humore grosso vel ubi non sit multa caliditas. et caliditas etiam eius est confracta idest remissa per aquam. unde non est apta multum inflammare. Quarto proculdubio addit in virtute additionem quandam quamvis parva sit idest nutrit quamvis eius nutrimentum sit modicum et sequitur ipsam .s. aquam mellis sirupus acetosus de melle apum. sed est grossior .i. magis ipsis sis habens plus de melle quam aqua mellis. et sic est nutribilior et fortioris incisionis ratione aceti et fortioris abstersionis ratione pluris mellis et non calefacit viscera sicut aqua mellis ratione aceti infrigidantis. ideo quanto est plus acetosum tanto minus calefacit. Postea subdit. mel canne quod est zuccarum et proprie mundificatum idest trium coctarum est melius melle apum. licet eius abstersio sit minor abstersione mellis. et similiter sirupus acetosus de zuc. est melior sirupo acetoso de melle. et sit sufficientia in sirupo acetoso de zucca. est enim convenientior in febribus secundum plurimum quam aqua

De kisk ordei.

q aqua mellis et q sirupus acetosus de melle ha bens tantum abstersionis et incisionis quantuz ē oportunum. sed fortasse faciet incurrere rasuraz id est excoriationem scilicet intestinorum que dici tur dissinteria. et hec quidem scilicet dissinteria ē timorosa in egritudinibus acutis in quibus fre- quentius accidit q in cronicis. propterea cauen- dum est a sirupo acetoso in paratis ad dissinteriā et multo magis in his in quibus inceperit.

¶ Et nos ponemus aque ordei potatio- nem. et sirupi acetosi sermonem singularē.

¶ Hic promittit se facturū sermonē singularē. i. ca pitulū propriū de sirupo acetoso et aqua ordei. et de modo administrationis eorū. ¶ Primo notandū q quāuis antiqui et Auicē. multū in parte presen- ti laudent aquā mellis in febribus: tamen nō vti- mur ea timore inflāmationis propter caliditatem et dulcedinem suam. et magis timenda est ipsius inflāmatio tempore nostro in quo est multus vsus vini et rerum calidarū et humores calidi dominā- tur. verum in regione frigida et in fridis egritudi- nibus possemus vti ea. et similiter sirupo acetoso mellino. et conuenientior esset quā aqua ordei et si rupus acetosus de zuccaro: et proprie in his in qui bus facile cibus in stomacho acetosatur. ¶ Secū- do notandū quod mel apum est calidum et siccum in scdo. Et quāuis fiat ex manna cadēte super fo- lijs arborū collecto ab apibus. et ratio huius de- beret esse tēperatū. tamē apum labor que sunt no- tabiliter calide facit ipsum esse calidū et siccū in se cundo. Proportio autem aque ad mel in faciendo aquam mellis apud Mesue debet eē occupla. Si autem vis facere ipsam minus calidam facrcresce re aque proportionē ad mel. et si times inflationē fac ipsam magis decoqui: et si vis ipsam magis so lutiuā fac ipsam minus decoq. zuccarū autez taber- zet apud Auicē. est calidū in primo. licet scdm cō- munem opinionē zuccarū trium coctarum sit circa temperiem in actiuis et passiuis:

¶ Et subtiliationē quidez regiminis egri- significat natura materiei et possibilitas nature in digerendo ipsam et resoluendo et euacuando eam.

¶ Cū distinxerit species diete exēplificādo de eis ostendit hic ea que indicant de eis. et primo in ge nerali: scdo in speciali. scda ibi. (Et eštas quidem) Prima in duas. Primo ostēdit que sunt illa que in dicant subtiliationē. In scda ostēdit que sunt illa que indicant ingrossationez. scda ibi. (Et dignior horarū ad ingrossandū.) Prima in tres scdz quod tria sunt que incidāt subtiliationē: licz etiā ponat virtutem si psentit. scda ibi. (Et dignior horarum ad subtiliationem.) tertia ibi. (Et de illis que).

¶ Notandum primo quod per subtiliationem re- giminis intelligimus cibi diminutionez siue non dationem. Omnis enim febris putrida indicat ci- bi diminutionē respectu eius quod erat cōueniēs in tempore sanitatis: et hoc propter materiam ad cuius digestionē et euacuationem volumus natu- ram vacare. ¶ Secundo notandū quod per natu- ram materie intelligimus ipsam materiā et con- sequenter morbum ab ipsa pendentē. Omnis eñ morbus prout pendet a materia est pricipale in- dicans subtiliationē diete. virtus autem non indi cat: sed bene consentit si fortis sit. ipsa enim nō im pedita a cibo tota conuersa circa materiam me- lius digerit resoluit et euacuat: aut si potest ad be nignum reducit. Et de his est sermo primo regimi nis acutorum cōmento. xliiij.

¶ Et dignior horarum ad subtiliationez est status. hic enim est vehementia occupa tionis nature in pugna materiei. Et non oportet vt ab ea recedens occupetur reli- la. et proprie apud crisim. Ante vero illud pugna nondum est confirmata.

¶ In parte ista dicit q dignior horarū: idest tēpo- rum vniuersaliū ad subtiliandū dietam est status scz vniuersalis quo ad accidētia. quia in eo est ma xime natura occupata in pugna contra materiam et nō oportet vt ab ea pugna recedens occupetur re alia: scz cibo. et proprie apud crisim: idest tēpore crisis. vel parum ante crisim. Sed ante illud libe- rius cibus concedi potest cum nondum sit pugna confirmata: idest vehemens. Et hic sermo quantū ad primam partem est affori. decimus prime par ticule. Quādo in statu fuerit egritudo: tunc tenuis- sima dieta necessariū est vti. Et quantuz ad secun- dam est alia pars affo. Prius vero vberius refi- ciendum vt sufficiat egrotans. ¶ Notandūz q hic canon continet veritatem generaliter de statu vni uersali quo ad accidentia siue status. quo ad acci- dentia coincidat cum statu quo ad digestionē ma terie sicut in morbis reseruantibus materiam ad vnicam creticam expulsionem: siue nō coincidat si cut in morbis nō reseruātibus. Tūc enim maxime subtrahendus est cibus cum est status accidentiū. et hoc cura regulari. Nam quandoq coacte timo re casus virtutis oportet tempore status: immo in ipsa crisi ingrossare dietam dando aquam carnis vinum et similia.

Qn̄ et quō die- ta subtiliāda.

¶ Et de illis que significāt et faciunt per- tinere ad subtiliationem est vt si sit necessi- tas flebothomie aut solutionis vētris aut clisteris aut sedationis doloris: tunc opor tet vt des operam ad cosumendam illam necessitatem: deinde ciba si necessarius est cibus nisi sit prohibens aliud.

Alius canō circa subtiliatio- nem diete.

¶ In hac parte ponit tertium canonē circa subti- liationem diete dicens quod de illis que signifi- cant subtiliationē diete est vt si sit necessitas flebo thomie aut solutionis ventris: scz cū farmaco aut clisteri aut sedationis doloris: tunc oportet vt des operam ad consumendam illam necessitatem. de- inde ciba si necessarius est cibus nisi sit prohibēs. ¶ Notandū primo quod stāte necessitate alicuius euacuationis debemus primo illam euacuationē facere: deinde cibare. Causa est: quia nō debēt fie- ri huiusmodi euacuationes cibo existēte in stoma cho. essent enim causa vt cibus nō cōuenienter di- gereretur aut forte euomerē. Similiter dolor for tis impedit cibationem diuertendo spiritus a sto macho ad locum dolentem. quare debilitata dige stiua vel retentiua stomachi fit vt cibus vel male digeratur vel euomatur. quapropter prius dolorē seda. deinde ciba. dixit tamē nisi sit prohibens. qr propter casum virtutis aut timorem casus eius: quandoq cibamus anteq flebothomemus. Et si militer quando dubitamus ne propter flebotho- miam colera repat ad stomachum: vt puta in his qui in flebothomia parati sunt sincopizare pro- pter raptum colere ad stomachum. Similiter quā doq prius cibamus quam ventrem soluamus vo lendo confortare virtutē. et de hoc est sermo apud Auicen. xj. tertij. capitulo de cura sincopis: vbi di-

est quod quandoq; curatio facit necessariũ vt fiat mũdificatio. Et si tu times nocumẽtum eius opor tet vt conforteũ stomachũ et ad bibendũ da vinũ odoriferũ et ciba cibo laudabili. Quandoq; etiã cogimur prius cibare quam clisterizare in homini bus quibusdam qui clisteribus leduntur cum sint ieiuni propter causas notas de quibus est multa sensibilitas. Unde statim cõmotione facta intesti nis et euaporatione fiente in eis nocet stomacho. et de eis est multa debilitas stomachi. et sub hac intentione preceptũ est in libro Rasis nono conti nentis. primo capitulo quod clistere non fiat sto macho ieiuno: quandoq; etiam multa debilitas et doloris prolongatio cogit cibare ante sedatio nem doloris. Et propter has causas dixit nisi sit prohibens. Secundo posset intelligi nisi sit prohi bens: scz cibare completis his necessitatibus. fle bothomia enim facta aut clisteri aut ventris solu tione aut sedato dolore posset paroxismus super venire. vnde cogeremur postponere cibationem.

Et ingrossationem quidem regiminis significat virtus. Et dignior horarum ad in grossandum est hora in qua virtus non est valde occupata in materia et est principiũ egritudinis. Et oportet vt succurratur no cumento illius ingrossationis cum sparsio ne: quonia est leuius super virtute iterum.

Indicantia in grossationē di ete.

Ponit illa que indicant ingrossationẽ diete: & di cit tria. Primũ quod ingrossationem regiminis si gnificat virtus. Secundũ quod dignior horarum ad ingrossandũ dietam est hora in qua virtus nõ valde occupata est in materia et est principiũ egri tudinis: scilicet vniuersale. Tertium quod oportet vt succurratur nocumento illius ingrossationis cum sparsione: idest diuisione et exhibitione cibi in pluribus vicibus: quoniam hec partitio cibi in pluribus vicibus facilius a virtute tolerat̃ quã exhibitio multi cibi vice vnica. Non enim potest a virtute debili digeri. Unde si febricitãs consueuit come dere bis in die tempore sanitatis comedat ter uel quater: tamen sit minus quam tempore sanitatis.

Primo notandũ quod per ingrossationẽ non in telligit dietam grossam distinctã cõtra alias spe cies diete: sed ipsam cibationẽ. Illud enĩ quod de cibo datur non datur nisi propter virtutem: vt enĩ virtus nutriatur & nõ morb⁹ cibus datur infirmo. ipsa enim virtus est cuius gratia cibamus & nõ fe bris: vt Gal. dicit in cõmento illius affo. Contem plari oportet. Et primo regiminis acutorũ. Sicut ergo morb⁹ siue materia pricipaliter indicat sub tilationem siue ablationẽ cibi: et virtus est cõsen tiens: sic virtus principaliter indicat ingrossatio nem siue dationem cibi et morbus est sicut consen tiens. Secundo notandũ quod per ingrossatio nem cõuenientẽ in principio magis quam in aug mento et statu intelligit quãcunq; cibi exhibitio nem siue sit dieta tenuis sicut in principio morbo rum acutorum: siue sit dieta grossa sicut in principio cronicorum. Plus enim cibi debemus exhibere in principio quã in augmento et statu vniuersalibus In declinatiõe tamen vniuersali debem⁹ grossius cibare quam in principio vniuersali. Et hec vera sunt et obseruanda in regimine egri vniuersali cõ cernente decursum egritudinis per omnia sua tem pora. Nam in principio plus cibi exhibemus in augmento minus. in statu adhuc minus aut ni hil et proprie hora crisis. Sz in declinatione gros sius dietamus quã in ceteris. in regimine tamẽ par ticulari propter aliquam causam vrgentem faci mus contrarium. nam in principio aliquãdo mul tum subtrahimus cibum propter plenitudinem quã aliquando est in principio. et non tanta in tempo ribus sequentibus. quandoq; plus de cibo afferi mus in statu timore casus virtutis. Item aliquan do in principio subtiliamus dietam cum ignora mus egritudinem vt natura conuersa contra mor bum non impedita a cibo ipsum superet aut ma nifestet: vt dicit Auicenna in cura vniuersali febriũ putridarum. Et nota quod hoc regimen vniuersale suprascriptum intelligitur taliter esse obseruãdũ in temporibus vniuersalibus distinctis penes ac cidentia et non penes materiam quando non coin cidunt sicut non reseruantibus materiam ad eui cam creticam expulsionem de vtrisq; simul intelli gitur. sed in morbis immaterialibus sicut in ethi cis non est hoc regimen vniuersale obseruandum. Quandoq; enim grossius dietamus in augmento et statu quãtum ad multitudinem eius quod de bet in substantiã nutriti conuerti cũ sit in his ma ior resolutio quã in principio: licet quo ad vnam ci bationem grossius cibemus in principio cum vir tus sit fortior. In effimeris vero magis cibam⁹ in declinatione regulariter: licet in principio aliquã do notabiliter cibemus cum corpus propter cau sam precedentem est preter modum resolutum sic ut in effimera ex fame et excercitio & similib⁹. Et nota quod licet in omnibus egritudinibus materiali bus in principio augmento et statu sit minus de cibo offerendum absolute: et quantum ad id quod conuertitur in substantiã nutriti. in toto tamen tẽ pore declinationis et neutralitatis conualescentie est plus cibi offerendum quantum ad id quod cõ uertitur in substantiam nutriti quã tempore sanita tis. aliter non reduceretur ad pristinam sanitatẽ cum ex egritudine sit consumptus. et accipio hoc to to cathegorice. Similiter credo ex eodẽ fundamẽ to quod in tempore ethice sit plus cibandum quantũ ad id quod conuertitur in substantiã nutriti quã in equali tempore sanitatis ipsi⁹. plus tamẽ vna vi ce est cibi exhibẽdũ ceteris paribus in sanitate quã in aliq̃ egritudine nisi forte in fame canina. Ho rum tamen oppositum posset defendi tenẽdo ma iorem posse fieri resolutionẽ in sanis a calore mul tiplicato in quanto quã in febricitantibus a calore ma gis intẽsione & precipue exercitatis.

Et estas quidem propter suam resolu tionem indiget additione cibationis et se parationis eius. nam virtus nõ sufficit ad digerendum illud quod multum est semel. Et quoniam resolutio in ea est per sparsio nem: tunc oportet vt cambium sit per spar sionem.

De dieta esta tis.

Hic docet conuenientem cibationẽ et electionem specierũ diete magis i spali. Et hz hec ps quinq; ptes. In pria docet eligere conuenientẽ cibatiõẽ scdm tpa anni In scda scdm species egritudinis: in tertia secundum diuersam dispositionem virtutis in quarta secũdum complexionem. in quinta secũ dum etatem. Secunda ibi (Et cũ itellexeris) Ter tia ibi (Et quando scis) Quarta ibi (Et de corpo ribus) Quinta ibi (Et senes quidem) Prima in quatuor: nam primo ponit cibationem conuenien tem in estate. Secũdo in hyeme. Tertio in autũno Quarto infert generalem indicationem a morbo

sumptam

sumptam ipsam comparādo indicationi sumpte a virtute. Scd̄a ibi (Et in hyeme) Tertia ibi (Et autūmus quidem) Quarta ibi (Et scias). In prima parte dicit duo. primum ꝙ estas propter suam resolutionem scilicet magnam a caliditate contingentis indiget additione cibationis. ꝙ plus de cibo exhibeatur ꝙ̄ tempore frigido in quo fit minor resolutio. Secundū est ꝙ indiget separatione e9. idest partitione ita ꝙ pluribus vicibus exhibeatur: et non multum cibi vna vice. Et huius partitionis subdit duas causas. Prima. quia virtus facta debilis propter nimiam resolutionem in estate non sufficeret multum cibum simul vna vice digerere. Secunda. quia in estate resolutio est per sparsionem .i. continua aut valde frequens oportet ꝙ cābium .i. quod restauratur loco deperditi fit ꝑ sparsionem id est continuum aut valde frequens vt in omnibus quo ad multitudinem et continuitatem vel frequentiam restaurando proportionetur resolutioni.

Dieta hyemis ¶ Et in hyeme est res econtrario: quoniā propter paruitatem resolutionis eius non facit indigere cambio multo. Amplius si multum dederit cambium subito erit tolerans ipsum et fortis apud expulsionē eius.

¶ Hic est canon cibationis in hyeme. et vult ꝙ ecōtra fiat scilicet ꝙ detur minus de cibo ꝙ̄ in estate propter paucitatem resolutiōis non facientem indigere cambio multo. Vult secūdo ꝙ detur cibus in quantitate maiori vna vice: quoniam virtus est fortis cum non sit resoluta sicut in estate potens multum digerere cibum qui est cambium resoluti. et est fortis apud expulsionem eius ad media nutrienda cum est digestus. Aut aliter apud expulsionem eius scilicet superfluitatis que in digestione eius resecantur. Aut tertio apud expulsionem e9. id est quando cibus est expulsus per omnes digestiones stat virtus constans absq; cibo nouo pluri tempore. quia non ita dissoluitur sicut in estate. Et ex hoc textu aperte liquet plus de cibo esse offerēdum in equali tēpore: vt puta die naturali in estate ꝙ̄ in hyeme. Econtra vero in hyeme minus de cibo esse offerendum in equali tempore: licet in vna vice plus exhibendum sit. et per cibum hic intelligere cibū et potū: nā per vtrūq; humidū deperditum est aptū restaurari. ¶ Notandū ne contingat error in expositiōe huius textus ꝙ resolutio et restauratio quantū ad dispositiōes sunt motus continui. semper enī calor disponit ad resolutiones humidi et ipsius restaurationē: sed quantū ad resoluta et restaurata nō sunt motus ꝯtinui. imo hoc mō resolutio et restauratio sunt mutationes q̄ fiunt in instāti Nam si hoc mō accepte essent cōtinue sequeretur in quacunq; parte tēporis fore infinita resoluta et infinita restaurata: et cōsequēter in quacunq; parte temporis infinitum resolueretur et infinitū restauraretur. Qui tamē tenent formā substātialē in resolutione deperditi successiue et in restauratiōe successiue acquiri possent defendere ipsas esse motus cōtinuos. Et consequēter ꝯcederent ꝙ in quacūq; parte tēporis infinita resoluerētur et īfinita restaurarentur. ¶ Ex quibus tamē nō sequit̄ ꝙ in aliqua parte corporis resolutū et restauratum sit infinitū. ¶ Sed his omissis sequendo cōmunē opinionem dicamus de intentione Auicē. in hoc textu qd̄ plura sunt resoluta et plura sunt restaurata in estate quam in hieme. et hoc est quod dixit per sparsionē.

¶ Et autūmus quidem est tempus malum et propter hoc oportet vt subtilietur in eo inter conseruationem virtutis et inter superationem materie et spargere paulatim in eo est melius: et prorsus spargere cum debilitate virtutis est melius egro.

¶ Nunc ponit dietam conuenientē in autūno dicens ꝙ autūnus est tempus malum. simulatur enī morbo de corruptiōe humorū. propterea oportet vt subtilietur in eo inter ꝯseruationē virtutis et superationē materie: idest ꝙ taliter ordinetur dieta ꝙ virtus conseruetur et materia superetur. Et spargere paulatim. idest cibū partiri: parum pro vice exhibendo est melius in eo vt virtus debilis in autumno saltem in comparatione ad hiemem et ver possit bene digerere ne materia multiplicetur: et concludit ꝙ partiri cibum quando virtus est debilis melius est egro cum virtus debilis non possit multum cibum vna vice sumptū digerere: et quia cum male digeritur suggerit materiam morbo. Dieta autūni.

¶ Et scias quod si nō esset illud quod pertinet virtuti esset magis necessarium vt subtiliaretur cibus vltima subtiliatiōe: sed virtus non suffert illud et deficit. et cum deficit non valet curatio. Curans enim sicut sciuisti est virtus: non medicus: quoniam medicus facit peruenire instrumentū ad virtutē.

¶ In parte ista infert dietam a morbo sumptam ipsam diete a virtute sumpte comparando. Et dicit quod si nō esset illud quod pertinet virtuti esset melius quod subtiliaretur cibus vltima subtiliatione que est nihil dare: sed virtus non sufficit illud et deficit: et cum deficit non valet curatio. Curans enim vt sciuisti est virtus nō medicus: scilicet principaliter. facit enim medicus instrumēta peruenire ad virtutē. Est itaq; virtus agens principale medicus vero minister et subseruiens. porrigit enim instrumenta virtuti. iuxta illud Galeni tertio tegni iuxta principiū. Omnium quidem natura operatrix: medicus vero minister. Sed hoc est verum nō semper: sed vt plurimum. Nam inurendo suendo secando carnem mortuā auferendo membra dislocata aut fracta ad loca sua reducēdo medicus est principale agens iuxta illud Gal. quarto de ingenio sanitatis. Carnem quidem solidare et creare actiōe nature fiunt. medicine enim in his nihil agunt nisi quod ea que naturam impediunt expellunt. Amputare vero carnem et incidere nō actione nature fiunt sed cum medicinis fortiter exiccantibus. Dieta a morbo.

Dubitatur vtrum dicta Auicēne includādo estate hieme: autumno cōtineāt veritatem. ¶ Pro solutione dubij premittēdum quod corpora regenda sunt duplicia. quedam robusta siue merito cōplexionis siue merito etatis et hec sunt apta tēpore frigido fortificari per antiparistasim et tempore calido debilitari propter nimiam resolutionē. quedam vero sunt debilia que opposito modo se habent. ¶ Secundo premittendum qd̄ licet dicta Auicē. possint verificari in corporibus sanis et egris. intentio tamen Auicen. est in parte presenti regere corpora egra et proprie febrientia febre putrida. ¶ Tertio premittendum quod per cibum aliquando intelligimus cibū proprie sumptum distinctum contra potum. et hic nō potest glutiri sine masticatione. Quādoq; vero accipimus cibum cōmuniter pro quocunq; apto nutrire corp9. siue masticatiōe egeat ad hoc vt possit

deglutiri: siue possit deglutiri sine masticatione.

Hyeme diete grossiores q̄ vētres calidiores.

Quibus sic premissis sit hec prima conclusio. accipiendo cibum proprie in corporibus robustis tota summa cibationis hiemalis debet esse maior q̄ tota summa cibationis estiue. Ista cōclusio est de intentione Rasis prima afforismorum cōmento. xvij. Quibus semel aut bis. dum dicit. estas est tempus in quo cibus debet dari pluribus vicibus et minoris quātitatis: de quo cunq̄ comedat in omnibus vicibus. Secundo corpus estate habet humores corruptos. igitur minus de cibo est exhibendum. consequentia tenet: quia non pura corpora quāto magis nutries tanto magis ledes. Tertio virtus pro recompensatione resoluti est fortior in hieme quā in estate. ergo plus de cibo est dandum in hyeme quā in estate. assumptum est de intentione omniū auctorū: et cōsequentia probatur: q: ceteris paribus plus de cibo dandum est in habētibus fortiorē digestiuā. et ideo videmus carnosum corpus in hyeme impinguari in estate vero macrescere. ¶ Et cōfirmatur. quia cibus magnū nocumētum afferret: si nō posset cōuenienter digeri. melius aūt et in maiori quantitate digeretur in hyeme quam in estate virtute existēte fortiori in tota hyeme quā in tota estate. ¶ Preterea oportet in hyeme multū habere de sanguine et spiritu vt corpus a frigore defendatur. Et pro cōclusione hac est experiētia Gentilis in solutione huius dubij. ¶ Secunda cōclusio. potus debet esse maior estate quam hyeme. Pro hac est experientia et autoritas Rasis xvij. cōtinentis capitulo de aere. dum dicit. Estate vtere cibis humidis: et vinū sit multum bene limphatum. ¶ Preterea maior est indigētia humidi roridi estate quā hyeme: cuius signum est sitis maior estate quam hyeme: nec etiā solum propter humidi recōpensam conuenit maior potus: sed propter refrigerare calidum intensum calore estiuo.

¶ Tertia cōclusio. accipiēdo cibū cōmuniter plus de cibo offerendū est in tota estate quā in tota hyeme. Hanc cōclusionē vult Auicē. in littera nisi velimus peruertere textū eius. ¶ Et pro hac est ratio sua: quia multo maior est resolutio in estate tota q̄ in tota hyeme. Nec obstat fortitudo virtutis maior in hyeme quā in estate: quia ea que sunt liquida a virtute etiam debili facile transmutantur. ¶ Quarta cōclusio. in corporibus debilibus que fortificantur estate et debilitantur hyeme plus de cibo et potu et frequentius est offerendū in estate quā in hyeme cōclusio manifesta est. quia resolutio est maior et virtus nutritiua est fortior estate quam hyeme.

¶ Quinta conclusio licet secūdum plurimū in corporibus robustis egris sit plus de cibo exhibēdum tēpore hyemis quā estatis. aliquādo tamē in egritudine peracuta est plus de cibo exhibendū in estate quam hyeme. Prima pars est manifesta cum secūdum plurimū morbi sint magis cronici tēpore hyemis quā estatis in quibus grossius est cibandū. Secunda probatur: quia quādoq̄ in egritudine peracuta termināda cretice in tertia die nihil cibi dabimus in hyeme: quia virtus est magis potens tolerare absq̄ cibo que tamen in estate non poterit tolerare cum merito estatis virtus sit debilior.

¶ Et ex isto fundamento tenendū est quod frequēter in corporibus robustis aliorum paritate supposita ex parte morbi et reliquorū est grossius dietandum in estate quā in hyeme. quia in estate virtus est debilior quā in hyeme que indicat de maiori cibi oblatione licet minus pro vice sit exhibendum. ¶ Et nota q̄ Auicen. in hoc capitulo nullā fecit mentionem de cibatione cōuenienti in vere: quia noluit eius cibationes debere intelligi per cibationes aliorū temporū. Indicatione enim sumpta a virtute plus de cibo est exhibendū in vna vice in hyeme quam in vere et in vere quā in autūno et in autumno quam in estate. pluribus tamen vicibus exhibendus est cibus in estate quam in autūno et in autumno quam in vere. et in vere quam in hyeme. Tota tamē summa cibi distincta cōtra potum debet esse maior in hyeme quā in vere: et in vere quā in autumno. et in autumno quam in estate. ¶ Sed summa potus se habet econtra. ¶ Accipiēdo vero cibū vt est cōmunis ad cibum proprie sumptum et ad potū: maior summa offerēda est in estate quam autumno: et in autumno quam in vere: et in vere quam in hyeme. ¶ Et hec omnia ex iam dictis facile possunt persuaderi. Et hec vera sunt in corporibus naturaliter robustis. in debilibus vero in multis se habent res econtra. ¶ Dixi superius indicatione sumpta a virtute: quia indicatione sumpta a repletione que in multis est in vere: et a corruptione humorū que in multis est in autumno. cum ver assimiletur morbo de repletione: et autumnus morbo de corruptiōe humorū. multotiēs oporteret cibare subtilius in vere et autūno quā in estate. ¶ Et hoc dubium sit hoc modo breuiter expeditum. Longiores enim sermones dimitto dominis theoricis.

¶ Et cum intellexeris hoc: tunc oportebit vt consideres. nam si egritudo fuerit valde et illud est vt sit status eius propinquus: et extimaueris quod virtus no deficiet in hoc tempore quod est inter pricipium eius vsq̄ ad statum eius alleuiabis occupationem a virtute et incitabis eam super materiam: et non facias eam occupari in cibo spisso: immo subtilia regimē statim cum dimissiōe cibi omnino: et proprie in die crisis.

Spēs diete penes egritudines.

¶ In parte ista docet eligere speciem diete secūdum diuersitates egritudinū penes cronicitatem et acuitatem ipsarum. secundo docet regimē dietādi gradatim. secūda ibi. (Verum est tibi necessarium.) Prima in tres. primo ponit regimē per dietā in febre valde acuta. Secundo in febre acuta absolute. tertio in cronica. secunda ibi. (Et si videris) tertia ibi (Et si videris egritudinē cronicā.) In prima parte Auicenna vult istam conclusionē. in febre valde acuta habente statum propinquū constante virtute non ingrossetur. immo subtilietur regimē: et omnis auferatur cibus et proprie in die crisis. Cōclusio arguitur sic. natura nō debet occupari in digerendo cibum spissum: immo incitari supra materiam. ergo cōclusio vera. Veniendo ergo ad litterā dicit Auicenna cum intellexeris hec: scilicet que dicta sunt in parte prelecta: scilicet de speciebus diete et q̄ nisi esset respectus ad virtutē subtiliaremus vltime. Oportet considerare manerię egritudinis que si fuerit valde acuta habens statum propinquū et extimante nō deficere virtutē in hoc tempore quod est a principio vsq̄ ad statum alleuia virtutē ne occupetur supra cibum spissum: immo supra materiam febris. quare subtilia regimē saltē in die crisis omnino dimittendo cibum. quasi dicat q̄ aliquid subtile posset exhiberi in pricipio aut in augmento sicut parum vini granatorū aut parū aque ordei subtilis: sed nihil in statu.

¶ Et si videris

¶ Et si videris egritudinē acutam nō valde: immo acutam absolute: tunc oportebit vt subtilies regimē non in vltimo nisi apud statum in die crisis proprie nisi propter causam maximam.

Dieta egritudinis acute.

¶ In parte ista dicit Auicenna primum. Si cognoueris egritudinem acutam non valde: immo egritudinem acutam absolute: que scʒ terminanda sit a quarto vsqʒ ad decimūquartum: tunc oportebit vt subtilies regimen non in vltimo: quod est nihil dare. Secundo dicit quod non subtiliare regimen in vltimo est obseruandum nisi apud statum: idest in statu et proprie in die crisis. nam tūc est vltimo subtiliādum. Tertio dicit nisi propter causam maximam scilicet propter manifestam debilitatē virtutis. neqʒ in statu: neqʒ hora crisis est vltime subtiliandum: immo accidētibus virtutem dissoluentibus illico dandus est cibus. prima afforismorum.

¶ Et si videris egritudinem cronicam aut propinquā cronice: non subtilies regimē: virtus enim non saluabitur vsqʒ ad statum cum subtiliatione regiminis.

¶ In hac parte dicit duo. Primum si videris: idest cognoueris egritudinem cronicam: idest temporalem terminādam vltra quadragesimū. aut propinquam cronice: scilicet tropicam que terminatur in decimoquarto exclusiue vsqʒ ad quadragesimum inclusiue non subtilies regimē. Scd̄o reddens causam dicit: quia virtus nō saluabitur vsqʒ ad statuʒ cum subtiliatione regiminis.

¶ Uerum est tibi necessarium cum hoc in omnibus speciebus: vt sit principiū tui regiminis grossius: et postremū tui regiminis perueniens ad statum subtilius et gradatim procedas in eo quod est inter illa. ita vt virtus sit conseruata vsqʒ prope statū: tunc enim intende super materiam: et non sis occupatus in alio.

Regimē per dietam.

¶ In parte illa ponit gradatim processum in regimine per dietam: et intendit istam cōclusionē. In omni specie febris debes a principio grossius dietare. secundo in statu subtilius: et in spacio inter principium et statum debes gradatim procedere continue subtilius dietando. cōclusio arguitur sic. Taliter debet infirmus a principio dietari et virtus conseruetur vsqʒ ad statum: et taliter in statu vt sit intenta materie et nō occupata. igitur in principio est grossius dietandū et in statu subtilius et in tēpore medio gradatim a grossiori ad subtilius procedendum. tenet consequentia. et partes antecedētis sunt satis manifeste intelligēti terminos.

Dubitatur circa has partes. vtrum contineant veritatem. sed circa regimen primum ab Auicenna positum hic nō oportet aliud inquirere. Superius enim sufficienter in hoc capitulo disputatū fuit. An sit debilis febris peracuta in qua nullus competat cibus: sufficiāt que dicta sunt in determinatiōe huius questiōis.

Galeni intentio.

¶ Pro notitia huius et aliorū regiminū est sciendum de intentione Galeni primo et tertio pronosticorum: et tertio de creticis quod egritudinū quedam sunt peracute: quarum finis est vsqʒ ad quartum diem inclusiue. Quedam acute absolute: quarum finis est a quarto exclusiue vsqʒ ad decimumquartum inclusiue. quedam tropice: quorum finis est a decimoquarto exclusiue vsqʒ ad. 40. inclusiue. Quedā cronice: quarum terminus est a quadragesimo die exclusiue supra. Et de his duab' vltimis speciebus determinat simul in vltimo regimine. In peracutis vero conuenit tenuissima dieta que est nihil dare vsqʒ ad quartum diem si fuerit virtus tolerans. Sed dixi in determinatione dubij illius quod tempore nostro in quo homines sunt assueti grossius dietari quam tempore ypo. tutius est aliquid dari in principio aut in augmento: sicut parum aque ordei aut iuleb aut vini granatorū. Rationes vide in dubio illo. et hoc innuit Auicenna in textu. Si vero egritudo fuerit absolute acuta detur in principio ptisana ordeacea vel panata subtilis absqʒ vino ouis carnibus et similibus que declinant ad dietam grossam: in augmēto detur ptisana aut panata subtilior: aut ratione quātitatis: aut quia sit minus de pane aut farina et similibus in genere subtilis diete. Sed tempore nostro esset melius vt huiusmodi decoquerentur in brodio pulli parui et similiū. Sed in statu nihil detur et proprie in hora crisis. sed tempore nostro concedatur aliquid aque ordei aut iuleb aut vini granatorum ꝛ similium. Si vero egritudo fuerit cronica aut propinqua cronice sicut tropica concedatur grossior dieta: sicut panata cum pullo: et in augmento panata cum paucioribus carnibus aut magis subtilibus: sed in statu sola panata aut ptisana ordeacea absqʒ carnibus: et posset concedi in regione nostra aliquid vini cum apparet digestio in principio et in augmento et in statu minus. et hec omnia intelliguntur in cura regulari et in regimine vniuersali quod ordinetur in relatione ad statum: quia cura coacta oportet aliquando dare vinum aquam carnis in statu et hora crisis. Item in regimine particulari propter multitudinē materie oportet aliquando attenuare dietam in egritudine cronica quousqʒ minorata sit plenitudo: et postea ingrossare minorata plenitudine: ꝛ postea subtiliando procedere vsqʒ ad statum inclusiue: et proprie in hora crisis. Similiter in regimine tentatiuo. cum ignoremus egritudinem oportet ab ipso initio attenuare vt virtus non occupata cibo vel manifestet eā vel superet ipsam vt statim dicetur. et etiam dictum fuit superius in curatione vniuersali febrium. Et hic nota exemplū Alyabatis' tertio practice qui assimilat egrum peregrino: egritudinem peregrinationi siue vie: dietam expensis peregrinus enim si peregrinatio sit lōga defert secum multū pecunie ne deficiat in via. Si vero breuissima: non opus est vt secum deferat aliquid pecunie. si vero media sit mediocriter secum deferat de pecunia. ¶ Et hic nota ꝙ penes Auicen. ꝛ alios autores illa dieta dicitur subtilis que parum nutrit. Illa grossa que multuʒ nutrit. Illa mediocris que mediocriter nutrit: siue hec perueniāt merito quātitatis siue merito qualitatis. he vero mensurantur in relatione ad dietam conuenientem sibi sano. ¶ Item nota quod in tēpore isto cum fit mētio de temporibus intelligitur de ipsis vniuersalibus distinctis penes accidentia. ¶ Sed quomodo dietandum sit in temporibus particularibus dicetur inferius. Est enim si necessitas cogat exhibendus cibus potius in declinatione: deinde in augmento: postea deterius in statu: pessimū in principio particulari in morbis materialibus: et hec veritatem continent scd̄m plurimum.

¶ Et quando scis quod virtus est fortis:

tunc fortasse necessarium facit dispositio vt sis contentus iuleb solo: et si non plus saltem hebdomada vna: et propter in febrib⁹ apostematum: quod si timueris debilitatez sis contentus aqua ordei.

¶ In parte p̄senti docet eligere diuersas species diete secundũ diuersas dispositiones virtutis: et duo facit. Primo ponit duos canones. secũdo remouet errorem quendã. secũda ibi. (Et illius quidem qui extimauit). Prima in duas. nam primo docet qualiter dietandũ sit cognita egritudine et dispositione virtutis. in secunda qualiter dietandum sit incognita egritudine. secũda ibi. (Et cum ambigua.) In prima parte dicit duo. Primũ quãdo scis quod virtus est fortis: tunc fortasse dispositio: idest egritudo facit necessariũ: idest esse valde vtile et conueniens vt sis contentus iuleb solo saltem hebdomada vna et propter in febrib⁹ apostematum. Secundo dicit quod si timueris debilitatem sis cõtentus aqua ordei que est nutribilior iuleb. ¶ Notandũ primo quod per iuleb debes intelligere sirupum simplicem factum ex aqua et zuccaro. vel addita aliqua parte aque rosate. vt vult Johannes serapiõis in septimo breuiarij. et est a greco iulē. Et certum est quod si debet esse minus nutritiuum aqua ordei: oportet quod sit in eius compositione parum zuccari. et multum aque nisi forte per aquam ordei intelligeremus ptisanam: et certe nostro tempore nõ debemus esse cõtenti solo iuleb. aut aqua ordei: sz dabimus ptisanã. Non credamus tamen sicut dicit Gentilis quod Auicēna fuerit ita insciens quod in magnis casibus virtutis succurrat cum aqua ordei: immo cum vino et aqua carnis vt apparet vndecima tertij. Sed intētio sua fuit vt valde tenuiter dietem⁹. modo virtus non cadat. ¶ Secundo notãdum quod maxime in febribus apostematũ debemus attenuare regimē vt materia diuertatur a fluxu ad partē apostematam facto corpore auaro propter cibi abstinētiaz vnde in apostemate intestini recti facit Auic. ieiunare duobus diebus tertio canone. fen. 5.

¶ Et cũ ambigua sit tibi dispositio in egritudine et non cognoscis eam: tunc vt declines ad subtiliationem est melius quam vt declines ad additionem te obseruante virtutem et tolerantiam.

¶ Hic ponit secundũ canonē dicens. quando non cognoscis egritudinem est melius vt declines ad tenuitatem diete quam ingrossationē te tamē obseruante virtutem et tolerantiam eius. idest quanto tempore iudicio estimatiuo potes tolerare hãc subtiliationem vt non magis subtilies quam virtus possit tolerare.

Contra. minus nocumentum est declinare ad dietam grossiorem quam oportet quam ad subtiliorem q̄ oportet. igitur te ignorante egritudinē et durationem eius est tutius declinare ad ingrossanduz dietam quam ad subtilisandum. tenet consequentia. quia in rebus dubijs pars tutior et minus malum est eligendũ. Sed antecedēs est ypocra. prima afforis. Omne enim peccatuz quodcunq̄ sit magnũ magis fit in tenuibus quam in grossioribus dietis. ¶ Preterea si speciem egritudinis ignoro multo magis ignorabo durationem eius cum valde difficilius cognita sit duratio egritudinis quã species eius. Et psequēter nullo pacto conseruare potero virtutem neq̄ tolerantiã eius. i. quanto tempore possit tolerare. ¶ Preterea insurgit dubium quanta debet esse huiusmodi subtilitas diete. debet ne esse tenuissima aut magis appropinquare medie. ¶ Ad hoc dicendum est quod hic canon est ad faciendum nos deuenire in noticiam egritudinis ignoratē. hoc autem melius fit cum natura nõ occupata cibo se totam conuertit contra egritudinem: quia aut superat: aut manifestat eam. ¶ Ad primam igitur rationem dicitur quod licet sit maius malum declinare ad dietam subtiliorem quaz grossiorē q̄ opz. Attamen hic timor maioris mali eligitur vt veniamus in notitiam egritudis cuius cognitio preeligitur timori illius maioris mali.

¶ Ad scḋm dicitur quod licet tēpus tolerantie adequate sciri nõ possit tamē per virtutem presentez aliquam habeo conjecturã de tolerantia virtutis. etiam quotidie tangendo pulsum considerãdo virtutem vitalem animalē et naturalē mensure tenorem virtutis an perduret an manifeste deficiat.

¶ Ad tertium dicitur quod medicus habet aliquã coniecturam de duratione egritudinis. dato quod nõ cognoscat speciem egritudinis que coniectura sumitur a tempore anni. a cõplexione. a modo paroxismandi et pulsu et reliquis de quibus actum est prima quarti capitulo quarto et scḋm coniecturam illam longitudinis aut breuitatis dietat.

¶ Sed pone quod nullã habeas penitus de egritudine notitiam: sicut ydiota tunc melius est vt ordines dietam mediam: scilicet panē lotum vel ptisanam ordeaceã tēpore nostro in brodio pulli. sic enim minus posses errare quam si ordinares aliquam extremã dietam cum medium minus distet ab extremis q̄ extrema inter se.

¶ Et illius quidem qui existimauit quod cibatio in febre acuta est melior: quoniam non est intentio in digestione et in euacuatione cum volueris vt faciat id natura aut non faciat. errorem iam te scire feci: immo quando times casum virtutis tunc cibatio est melior.

¶ In parte presenti Auicenna dicit duo. Primum quod superius fecit te scire errorem illius scilicet Rasis qui existimauit quod cibatio et confortatio in febre acuta supple pendente a materia subtili est melior. quoniã non est intentio digestioni cum materia subtilis secundum ipsum sit digesta. Et pro sed est intentio in euacuatione cum volueris vt faciat eam natura: aut volueris quod non faciat eam natura: sed ars cum tempore euacuationis oporteat quod virtus sit fortis. propterea cibo est confortanda. Dicit scḋo: immo quando times casum virtutis: tunc cibatio est melior: et nõ est melior cum euacuatio est facienda nisi forte ipsa deficiat. ¶ Notandũ quod Auicenna fecit errorez huius Rasis sciri: scilicet in precedenti capitulo vbi ostendit materiam subtilem indigere digestione. et fecit etiam te scire errorem eius aut alterius circa euacuationem in hoc capitulo illo. Et de illis que significant subtiliationem est necessitas flebotomie aut solutionis ventris. Cum ergo adest necessitas euacuationis oportet prius absoluere necessitatē illam: postea cibare: nisi timeamus casuz virtutis vel virtutem defecturam.

Reprehēdit rasim penitus.

¶ Et de corporibus sunt corpora corpo-

ra colerica

ra colerica que requirunt regimen diuersum ab illo qd dicimus. et proprie quando sunt assueta comestione plurima. ipsi enim cum nō cibant̄ saltem in principio febris: imo in hora q̄ est prauior ea et est hora stat⁹ nō vacue sunt dispositiões eorū a duab⁹ reb⁹: qm̄ cum ipsi sint debilium virtutum superuenit eis sincopis et moriuntur in paroxismo et si sunt fortium virtutum cadunt in extenuationem et apparent super eos signa ariditatis et ex minoratione nasi et profundatione oculorum. et quod tempora sunt depressa: et fortasse superuenit eis sincopis ante illud propter id quod effunditur ad stomachos eorum de colera mordicatiua.

Modi dietandi et cōplexiōe ¶ In parte presenti docet diuersum modum dietādi scd'm diuersitatē cōplexionū et quādā dispositiones particulares. Et habet hec pars quattuor partes. In prima parte ponit canonē specialē indicando de speciali corporis cōplexione. In secunda parte ponit canones indicando ab aptitudine resolutionis. In tertia Auicenna summat naturales dispositiones propter quas oportet diuersificare cibationes ab eo quod dictum est. In quarta parte explicat quasdam dispositiones preternaturales siue accidentia quedam propter que oportet variare cibationē. et explicat modos cibationū hic cōuenientiū. ibi scd'a. (Et sunt de hoibus) ibi tertia (Et omnis cuius calor) ibi quarta (Et de eis sunt quibus). ¶ In prima parte Auic. vult istā conclusionē. corpora colerica et p̄prie solita comedere multum requirunt regimen diuersum a predicto regimine. Cōclusio arguitur sic. Ista sunt cibanda in principio et statu paroxismorū. ergo cōclusio est vera. tenet consequētia probatur antecedens. quia si nō cibantur in principio et statu. vel superuenit sincopis et moriuntur in paroxismis. vel fit fortis eorum extenuatio et signa ariditatis: vt minoratio nasi et p̄fundatio oculorū. ergo sunt cibanda in principio et statu paroxismi. Veniendo ergo ad litterā dicit quod de corporibus sunt quedam corpora colerica que requirunt regimē diuersum ab eo quod diximus: et proprie quādo sunt assueta comestioni plurime. ipsa enim cum nō cibātur in principio: scz paroxismi aut in hora que est prauior ea scz hora stat⁹. nō vacue sunt eorū dispositiones a duabus rebus: idest incurrunt alterum duorum. Nam si sunt debilium virtutum naturaliter scz pauci spiritus et sanguinis superuenit eis sincopis et moriuntur in paroxismo. Et si sunt fortiū virtutum cadunt in extenuationem et apparent supra eos signa ariditatis et minoratiōe nasi et profundatione oculorū et quod tempora sunt depressa: idest priuata suis humoribus naturalibus: et fortasse superuenit eis sincopis ante: idest ante hanc extenuationem propter illud quod effunditur ad stomachos eorū de colera mordicatiua et ceteris.

Dubitatur verum corpora colerica indigeant cōtrario regimine ei qd diximus: scz quod sint cibanda in pricipio et statu paroxismi. Et arguitur qd nō: quia multa sunt rasa, et sic in multis esset hoc regimen obseruandū. cum tamen Auicenna iubeat raro hoc regimen fieri. ¶ Secundo complexio sicca indiget conseruari cum siccis: sicut humida humidis. vnde dieta humida confert infantibus et grassis. ergo nō debēt ista corpora sicca cibo humectari. ¶ Preterea dicit hoc regimē esse obseruandū quando hec corpora sunt assueta plurime comestioni. ¶ Sed cōtra hoc est Galenus primo regiminis acutorum. capitulo quarto vbi ponens duo exēpla ponit illum cuius vult regimen attenuare cōsuetum plurima comestione. Et videtur cōueniens. quia plurima comestio est signū plurime repletionis: et vbi est plurima repletio conuenit minus cibare.

Dicendum pro solutiōe dubij quod corpora de quibus est hic sermo sunt exuberantia multa colera calida et sicca macra vtentia in vita sua multo exercitio et parum dormiētia: et de his est iuuenis de quo loquitur Galenus. xviij. terapētice. capitulo tertio et in lib. de causis pro catarticis. capitulo scd'o. Non ergo sunt omnia corpora colerica sed quedam. qd patet ex modo loquendi Auicen. Non enī dixit corpora colerica: sed de corporibus. quasi dicat. aliqua sunt regēda regimine cōtrario ei qd supra scriptum est. debent enim cibari in principio paroxismi in statu paroxismi et parū ante initiū: et quandocunq fuerint incibati ne sincopizēt in paroxismo et moriantur subito. aut si releuentur a sincopi incurrant extenuationē et faciem cornatilem qualis descripta est ab ypo. primo pronosticor. Si tamē esset possibile expectare declinationē paroxismi esset prestantius: et ex his patet solutio ad rationem primā. ¶ Ad secundā dicendum quod hoc accidens quod timetur preiudicat naturali complexioni. Vel melius dic quod nō omnia corpora sunt conseruāda cum similibus sed solūmodo corpora inculpate sana: imo huiusmodi sunt potius preseruanda cum cōtrarijs prohibentibus prohibentibus vlteriorē lapsum cum semper prona sint in siccitatem et arefactionē. ¶ Ad tertiam dicendū quod aliquis est homo assuetus multo cibo indigens illo propter plurimā eius resolutionē: et hec non impinguantur nec habēt fecem plurimā: et de isto loquitur Auicēna. xiij. tertij. capitulo de significationibus dispositionū stomachi. et de hoc est sermo hic. Aliquis est assuetus multo cibo non indigens eo qui eo repletur et fastiditur habens multitudinem fecum et constituitur in dispositiōe neutra: et huic conuenit in febre minoratio cibi: et de hoc loquitur Galenus primo regiminis acutorū. Aliter dicitur quod consuetudo multi cibi aut est diu assueta ante morbum: et hec est illa de qua loquitur hic Auicenna. Alia vero parui temporis ante febrem: et de hac loquitur Gal. loco supra allegato. et forte hec responsio coincidit cum prima.

¶ Notandum qd in hac parte reperitur duplex littera. vna est purior: altera prauior. si dicat purior: textus est clarus. in hora enim status calor est purior: quia intensior et nō admixtus frigiditati cui frequenter est admixtus in pricipio. Si vero dicat prauior: potest dupliciter itelligi. vno modo ad resoluendum et corpus extenuandū: et est sensus littere clarus. Alio modo quo ad cibum, et dicunt cōmuniter q nocumentū cibationis est maius intensiue in statu paroxismi. sed nocumentū cibatiōis in pricipio paroxismi est maius extensiue. quia in statu calor est intensior: et cibus addit in calorem: sed nocumentū cibationis in principio paroxismi est maius extensiue: quia nocumentum eius extenditur ad omnia tempora paroxismi sequētia. Ego autem credo nocumentū cibationis in principio paroxismi nō solum esse maius extensiue: sed scd'm

plurimum esse malus intensiue: cum intensiora fiāt nocumenta et pauca iuuamenta. Nocet enim suffocando calorem innatū coartādo magis pulsus et pauca est tunc indigentia cibi cum corpus nondum sit exiccatum et resolutum. ¶ Item prolongatur principium et cetera tempora et mors potest ita accidere in principio per viam suffocationis: sicut in statu per viam resolutionis: sed in statu nocet. quia forte prolongat statum et declinationem licet forte prouocando sudorem qui forte nō prouocaretur sine cibo: possit esse causa abbreuiationis eorum. ¶ Item facit aliqualiter excrescere calorem: sed multa iuuamenta facit humectando et restaurando corpus exiccatū et resolutum. Credo itaq; intelligendum esse ꝙ status est hora prauior quo ad corporis exiccationē nō quo ad cibationē. et maxime in his corporibus de quibus hic loquitur. in quib⁹ potest accidere sincopis et mors subita per viam resolutionis. Et non solum status est prauior hora ad occidendū per viam resolutiōis quā principiū: immo declinatio paroxismi est prauior hora quā principiū ad occidendū per viam resolutionis. tertio de crisi. cap. tertio ⁊ secūda quarti. capitulo de horis et speciebus mortis. Et si queraē in quo tempore est melius cibare hec corpora que sincopizant in paroxismis et quandoq; subito moriuntur. ¶ Dicendū quod sincopis potest accidere his corporibus dupliciter. vno modo ex defluxu colere ad os stomachi: et hoc magis accidit in principio paroxismi. Alio modo per viam resolutionis: et hoc magis accidit in statu. ¶ Dicendum igitur quod si accidat sincopis solum ex defluxu colere ad stomachum melius est cibare parū ante principium cum aliquo stiptico frigido sicut cum pane infuso in vino granatorum vt stomachus confortatus a se coleram repellat, aut si veniret ad stomachum facile possit vomi. Sed in his qui sincopizant propter resolutionem: aut vtroq; modo debemus in principio vel parum ante principium: et etiam in statu si nō possit expectare vsq; ad declinationem: sed in principio vel parum ante principium cum cibo iam dicto: et forte si panis esset infusus in vino stiptico esset prestantius. In statu autē cum aliquo reiumptiuo: sicut cum aqua carnis vino et similibus si nō potest expectare declinationē. hec enim cura est coacta.

¶ Et sunt de hominibus quidam qui sunt exuberātis carnis: sȝ cum abscindiē ab eis cib⁹ debilitanē ⁊ extenuationē icurrūt: q̄re non tolerant prohibitionem cibi.

¶ In parte presenti ponit quendam canonem cibationis diuerse a cōmuni consuetudine cibationis egrorū. Et dicit quod de hominibus sunt quidam exuberantis carnis a quibus cum cibus abscinditur in paroxismo debilitantur et extenuantur: quare non tolerant prohibitionem cibi. ¶ Notandum quod corpora huiusmodi sanguinea carnosa sunt duplicia. Quedaȝ enim sunt densa in poris suis et habentia humidum spissum et ratione huius non facile resolubilia: licet habeant multuȝ de calore facientē ad resolutionem: et hec facile tolerant famem apud Galenum nono terapentice. Quedam autem sunt rara in poris suis et habentia humidum non spissum: et hec sunt facile resolubilia: et cum patiuntur famem extenuationem incurrunt. et sunt cibanda in paroxismo. ⁊ ꝓpter in statu quando prolongatur.

¶ Et omnis cui⁹ calor innatus fortis est valde aut plurimus: aut calor innat⁹ est valde debilis nō potest dimittere cibum.

¶ In parte presenti Auicenna summat causas cibationis diuerse a cōmuni cibatiōe egrorū. dicēs ꝙ omnis cuius calor innatus est fortis valde: id est intensus: aut siccitati coniūctus: aut vtroq; modo sicut in corporibus colericis de quib⁹ supra. Naȝ per hec duo calor fit acutior notabilr̄ resoluēs: ⁊ plurimus. i. cū magna multitudine caloris sequēte multitudinē subiecti ꝓprij: sicut in sanguineis: de quibus supra: ⁊ in infātib⁹: aut calor innat⁹ valde debilis: q: remissus ⁊ paucus: sicut in corporib⁹ exanguib⁹ priuatiȝ calore: necnō spiritib⁹ aut merito cōplexionis: aut merito etatis: sicut decrepiti nō pñt dimittere cibuȝ. Sunt enim in paroxismo cibādi.

Contra. contrariarū

dispositionum regimina debent esse contraria. ergo si vnus istorū nō tolerat abstinentiā alter tolerabit eam. ¶ Preterea calor innatus valde debilis parum resoluit. ergo tolerat abstinentiam. tertio calor multus ostēdit multam copiam sanguinis: et talis tolerat abstinentiam. ¶ Ad primum dicenduȝ quod contrariarū dispositionū in eo quod sunt contrarie cōtraria debēt esse regimina. et hoc modo: q: calor paucus ⁊ calor mult⁹ sunt ꝯtrarij: q: paucus paȝ resoluit ⁊ parū pōt digerere. multus multū resoluit et multū pōt digerere. idigēt regimie ꝯtrario. s. paucus pauco cibo ꝑ vice: sicut i decrepitis ⁊ exanguibus. ⁊ mult⁹ multo cibo ꝑ vice: sicut in infantib⁹ et sanguineis: sed in illo in quo ꝯueniūt indigēt simi regimine. ꝯueniūt em̄ in hoc ꝙ vterq; ē parat⁹ extinctiōi. vn⁹ ꝓpt̄ nimiā resolutionē: ali⁹ ꝓpter paucitatē hūidi: em̄ nisi cito subueniaē extinguiē. Exēplū hētis in lucerna habēte mlcū de oleo: sȝ papyrū magnā cū multo igne multū de oleo cōsumēte. hec ei exigit multū oleū ⁊ frequēter. Si āt lucerna hēat valde modicū de oleo: ⁊ papyrū paruā cū parua flāma exigeret paucū oleū: sȝ frequēter: sic est de cibo in corporibus multi et pauci caloris: et ex his patet solutio ad rationes alias.

¶ Et de eis sunt quibus accidit dolor et lesio in stomacho et dolor capitis propter cōmunitatē: et isti sunt de hoc genere. Et istis fortasse sufficit aqua ordei et fortasse egent vt misceant succum granatorum et similia illi vt confortetur os stomachi. Et quandoq; est nobis necessariuȝ vt faciamus eos vomere cum facilitate ante cibū. Et in plurimis istorum si debilitantur: ⁊ proprie si superuenit eis sincopis: causa non est vehementia debilitatis: immo effusio materiei ad os stomachi. Cum ergo sumunt in potu sirupum acetosum permixtum cum aqua calida multa: aut vinum permixtuȝ cum aqua multa euomunt in vomitu humores colericos et virtus eorum fit fortis. Cumq; cibantur aliquo robuch stipticorū sedātur:

¶ In hac parte Auicē. explicat quasdā dispositiones preternaturales propter quas oportet variare cibationē: ⁊ explicat modos cibationuȝ dicens sex. Primū quod sunt ali qui q̄bus accidit dolor in stomacho et lesio. s. alia: sicut nausea et subuersio et dolor etiā capitis per cōsētātiā a stomacho ⁊ isti sunt de hoc gn̄e qui nō pñt abstinere a cibo. Secūdo

dicit ꝙ

dicit q istis fortasse sufficit aqua ordei. et fortasse egent vt misceatur secum vinū granatorū et similia illi os stomachi confortantia et infrigidantia sicut vinum citoniorum. iij. dicit q quandoq est necessariū vt faciamus eos vomere cū facilitate. s. leuibus remedijs ante cibum ad educendū superflua que sunt in stomacho. Quarto dicit q pluribus istorum si debilitantur: et propter si superuenit eis sincopis causa non est debilitas magna. s. per viam resolutionis spirituū et consumptionem humidi: immo causa sincopis sue est effusio materie ad os stomachi. Quinto dicit q cum sumūt in potu sirupum acetosum cum aqua calida multa: vt puta sirupi acetosi. ℥. ij. aque. ℥. iiij: aut circa. ita vt totum sit tepidum: aut sumāt vinū permixtū cum aqua multa qd sit similiter tepidū euomūt humores colericos et virtus eorū est fortis: quia non sincopizant propter defectū spirituū: immo propter cōpassionem cordis ad os stomachi. Ultimo dicit q cū cibantur aliquo rob stipticorum sedātur. s. sincopis et reliqua accidentia. Est autē rob succus per decoctionē inspissatus. Eligatur itaq rob de citonijs de piris: aut aliud simile frigidum oris stomachi confortatiuū et colere repercussiuum. ❡ Notandū primo q hi de quibus est hic sermo dicūtur infelices a generatione. habent enī porum felleū cum tem ad os stomachi latiorem q debeat esse in naturali dispositione: et plus colere deferentē. vnde ex qualibet leui causa colerā euomunt. immo qdā omni die. et de his est sermo apud Ga. scdo tegni. et scdo regiminis acutorum. cōmento. xxix. Hi autem cibandi sunt parum ante parorismū vel etiam in principio parorismi aliquo stiptico infrigidante sicut dictum est. Nam huiusmodi sumpta aut prohibent aduentū colere ad os stomachi. aut si nō possunt prohibere cū hoc cibo eam facile euomunt: et sic sincopis prohibetur. Et hec cibatio multū differt a cibatione primorū corporum colericorum. illi enī cum sincopizent propter debilitatē sequentem resolutionē debent cibari cū aqua carnis et vino. Est tamen melius vt aque carnis sit aliquid frigidum stipticum admixtū vt simul subueniatur debilitati per viam resolutionis: et sincopi venienti ex descensu colere ad os stomachi: sicut aliquando sibi accidit. Et similiter esset in his faciendum si sue debilitati sequenti raptū colere ad stomachū complicaretur debilitas per viā resolutionis: sicut accidit aliquādo: et tunc etiam cibandi essent i statu sicut priores. Primo ergo cibādi sunt ante aduētū parorismi cū aliquo stiptico frigido prohibente aduentū colere ad stomachum. Secundo si colera peruenit ad stomachū procuretur eius eductio cū vomitu. Tertio stomachus confortetur cū aliquo frigido stiptico.

❡ Et senes quidem et debiles et infantes sunt de genere eorum qui non tolerant famem. De primis vero senibus sunt qui sunt vehementis tolerantie famis et sequuntur eos adolescentes: et proprie habentes solida mēbra amplas venas in aere frigido.

❡ Hic ponit cañ. cibationis fm etates. Et primo facit hoc. scdo docet euitare quēdam errorem. secunda ibi. (Et multotiens.) In prima parte dicit tria. primū q senes. s. decrepiti. et debiles sicut cōualescētes ex morbo resolutiuo. Iterū debiles naturaliter propter humidi paucitatē et caloris innati qui in hoc decrepitis proportionantur: et infantes sunt de his qui nō tolerant famem: imo sunt cibandi in parorismo nimis plito. Scdo dicit q de primis senibus sunt aliq qui optime tolerant famē: et hi sunt q habēt humidū spissum cum densitate pororū. tertio q hos senes in tolerātia famis sequuntur adolescentes. per adolescentes intelligēdo iuuenes et pueros sibi proximos qui proprie adolescentes vocantur. Nam adolescentia etiam significat iuuētutē apud Conciliatorē dfia. 124. et proprie illi adolescētes et senes primi optime tolerant famē qui habēt solida mēbra. s. densa in poris cum spissitudine humidi et amplas venas: et cū hoc plenas sanguine: nō tamen cū calore valde intenso et in aere frigido parū resoluūtur. et hic est afforismus prime particule. Senes facillime tolerant ieiuniū. Rasis vero. xvij. continētis ca. iiij. vnde Auicen. accipit hunc passum sicut dicit. Illi q sunt debiles virtute sicut decrepiti: et multe dissolutionis: sicut pueri nō possunt abstinere a cibo et qui plus pati possunt ieiuniū sunt senes: et post illos q in vltimo iuuētutis. maxime tamen quorū corpora sunt duri tactus et pauce dissolutionis et largi pectoris: et assueti in aere frigido et regimine grosso ante morbum. Rasis.

❡ Et multotiens quidem errat medicus in huiusmodi egrotis scdm alium modum quoniam ipse prohibet eis cibum in principio rei. et quando appropinquat status et sciunt quod cadit virtus cibāt in illa hora necessario. iā vero ergo errauerunt duobus modis et si ipsi cibarent eos in principio esset error ille: et ignorantia infra hunc errorem.

❡ Hic ponit quēdam canonem vt illum euitemus. scdo ostendit nocumenta que accidūt ex illo canone. secunda ibi. (Accidit illis.) In prima parte dicit q medicus errat in cibando hos egros. scilicet febrientes scdm alium modum preter hunc q statim positus est. quia non cibantur in parorismo q sunt cibandi iuxta canones statim positos. Sed hic secundus error est. quia medicus ignarus prohibet cibum in principio vniuersali: aut minuit magis quā oportet. Et quando appropinquat status vniuersalis et vident virtutem cadere coguntur tūc necessario cibare grossius quā debet. quapropter errant duobus modis. Unus modus: q non cibauerunt in principio quando erat cibandum. secundo quia cibant in statu magis quā sit cibandum: et si cibassent in principio etiam grossius q opus fuisset minor error fuisset et minor ignorantia. s. minus nocumentū quā cibare ipsos in statu: et non cibasse in principio. aut minus cibasse quā erat oportunū. Cibatio enī facta in statu plus nocumentū affert quā cibatio facta in principio iuxta superius determinata.

❡ Et accidit istis egris vt accidāt eis catarri nauseatiui et colerici et vigilatiui propter resolutionē et priuationē digestionis et inquietiūt et alienātur: et coartant materie et virtutes eorū et multiplicātur ipsorū vapores quare audiūt id qd non ē et tremūt et citātur vel saliūt et permutātur in lectis: et imaginātur qd nō est: et tremūt vel saliūt labia eorū inferiora pp dolorē oris stōi: et contristant aie eorum propter grauitatē materiei.

¶ Hic ponit nocumenta que accidunt illis qui in principio non cibantur: aut cibantur subtili⁹ quaꝫ erat oportunū. postea cibanē in statu grossi⁹ ꝙ est oportunū. accidūt enim catarri nauseatiui. i. nauseam excitantes fluendo ad os stomachi. Et colerici. nam quātūcunqꝫ febris non penderet a colera multotiens tamen ea excitanē hūores colerici qui: quia ad motū sunt promptiores simul cum alijs hūoribus mouētur ad os stomachi. immo faciunt alios hūores fluere. et vigilatiui. i. vigilare facientes sua caliditate et siccitate: et fortasse tussim excitando si fluant ad pulmonē. et hi catarri possunt excitari. tam ꝓpter superfluā inanitionē calore inflāmato defectu cibi: et sua inflamatione liquefaciendo humores in capite contētos ꝙ propter superfluam repletionē cibi tēpore status. vnde corrumpiē cibus: et euaporādo est causa hm̄ōi catarrorum. ꝓpter qḋ dixit ꝓpter resolutionē. i. dissolutionē tēpore inanitionis in pncipio et priuationē digestionis sumpto cibo tēpore status et inquieti fiunt et reuoluūtur non potentes quiescere in vno loco maxime ꝓpter vigilias sequētes acutos vapores ad caput peruenientes. et alienantur vaporibus peruenientibus ad organa virtutū interiorū suas operationes impedientibus: sicut in frenesi non vera accidit. Et coartāt materie virtutes eorum. i. aīales naturales et vitales: aut oēs: aut plures ex his. Et per materias intellige chilum cum vaporibus suis: et materias malas que ex chilo corrupto generantur. Et potestis etiā intelligere materias dissolutas tēpore inanitiōis: et multiplicantur vapores maxime per actionem caliditatis tēpore status agētis in cibum: et in ea que ex cibo generantur. quare audiūt illud qḋ non est vaporibus multiplicatis et venientib⁹ ad miringā audit⁹ sunt: eīn causa tinnitus. vnde existimāt aliquem sonum esse in aere qui non est. et similiter imaginantur qḋ non est. Et eadē causa tremūt citanē vel saliunt et commouentur labia eorū inferiora. ꝓpter dolorē oris stomachi sequētē: aut cibi corruptionem aut catarrum ad ipsum defluentē. Est eīn pellicula labij inferioris ori stomachi cōtinua. Unde ore stomachi cōmoto cōmouetur labium infer⁹ magis quā superius. licet etiā superius cōtinuetē ori stomachi. quia cū sit pendens non est aptū ita cōmoueri: sicut inferius. Et contristantur aīe eorum propter prauitatē materie euaporantis ad cor et ad cerebrum: siue illa materia sit chilus corrupt⁹ siue genita ab eo: et hec sententia sūpta est ab hypocra. iij. regiminis acutorum. ꝗ. illo. Multotiēs autē a capite: et sic est finis hui⁹ capituli.

¶ Canon in dando in potu aquam ordei: et sirupum acetosum. Capitulum .ix.

Champerius. Si fuerit immoderata calitas parcēdū est meltrato: ut vtendū ptisane succo: si autē opilatiōes difficulter solubiles nobis. ū reputauerimus: oxymel vādūz ēpterea etiā oxymel co imoderate vētibus intestina pstringit: et sudꝫ mouet: et nervosas offendit partes: ita iter difficillima est aliqḋ hm̄ōi inenire auxiliū qḋ tamē nō offēdat vlla ex ptē: p̄sit p̄m: hoc aūt fit ob affectionū in corpe contra naturā oplecum. Quare inter ea q̄ facile offēdūt satius fuerit ptisane succo vti quoad possumus. Uinū quoqꝫ aq̄ dilutū potū cuncta mouet excremēta: xōcoctione apparēte i vrinis manifesta.

Aqua ordei quedam est i qua nō est de corpore ordei: nisi quod ē sicut virtus et forma et non est ei introitus in curatione: aut fiducia in iuuamento: nisi quādo est complete decoctionis. Et que de ea est melior est vt sit aque quātitas sacraiati. xx. et ordei sacraiati. i. et sit iam reducta ꝓpter ad quintam: et assumatur illud quod de ea rubeum est et subtile: hoc enim est subtile cuius nutrimentum est minus et cuius humectatio est maior: et ablutio ei⁹ et abstractio superfluitatum ab ea et digestio facta ab ipsa est multa equalis.

¶ Quia Auicen. promisit superius se facturū sermonem singularē de aqua ordei: et sirupo acetoso. Ideo facit hoc capitulū in quo agit de modo conficiendi aquā ordei: et sirupū acetosum. Et ponit canonem in vsu vtriusqꝫ. Habet hoc capitulū tres partes. In prima docet facere aquam ordei. In secunda sirupum acetosum. In tertia ponit canonē in vsu vtriusqꝫ. scḋa ibi. (Et melior qḋe si) tertia ibi. (Et aggregare.) Prima in duas. nā in pma ponit duas diuersitates aq̄ ordei penes igredi parū aut multū de corpore ordei in aquā. In secūda ponit diuersitates ipsius sumptas ex parte ordei. secunda ibi. (Et aqua quidem ordei). Prima in duas. naꝫ in prima parte docet conficere aquā ordei in quā ingreditur virtus ordei et parū de corpore eius. In secunda docet, cōficere aquā in quam ingreditur multū de corpore ordei. secunda ibi. (Et de ea est in qua) In prima parte dicit ꝙ quedā aqua ordei est in qua non est de corpore ordei scilicet aliquid notabile: sed solū aliquid: quod est sicut virtus prima aut secūda. et forma idest proprietas tertia nō ꝙ illud parū quod ingreditur de corpore ordei in aquā sit virtus prima aut secunda aut tertia eius sed in ipso seruanē huiusmodi virtutes. Secundo dicit ꝙ nō valet in curatione: neqꝫ est fiducia in iuuamēto eius nisi quando est complete decoctiōis scilicet vsqꝫ ad aperturam granorum ordei inclusiue. non tamen magnā sed inchoantē. nam si esset magna multum de corpore ordei in aquam ingrederetur. Tertio dicit ꝙ melior aqua ordei ē: vt sit aq̄ sacraiati. xx. et ordei sacraiati vnū. Est autē sacraiati pōdus ꝗtuor. ʒ. cū dimidio aut ℥ʒ alios vj. ʒ. Sed nō pōt eē error. ordeū sit subuigecuplū ad aquā: et bulierint simul donec remaneat solum prope quintam partem aque. Quarto dicit quod de ea sumatur illud quod est rubeum: et subtile et spissum remanens in fundo. tendens vero magis ad albedinem abijciatur. Hoc enim subtile aque est pauci nutrimēti: quia parū est in eo de eo corpore ordei. sed eius humectatio est maior ratione aque. sed ablutio eius et extractio superfluitatuꝫ. scilicet per vrinam et per secessum est ratiōe aque: et virtutis abstersiue que est in cortice ordei: intrinseco ratione nitrositatis sparse cum eius superficie. et digestio eius est multa equalis. i. non superfluens. infrigidat enim et abstergit: sed nō superflue. et humectat sufficienter.

Et de ea est in qua ē aliquid de corpore ordei et farina eius. Et magis dilectū mihi in his est vt non sit plurimuꝫ decoctum immo secūdum mensuram que auferat inflationem et nō perueniat: ad hoc vt faciat ipsam viscosam vehementer. Et huiusmodi quidem est pluris nutrimēti et minoris ablutionis et digestionis: et accidit ei multotiēs vt acetetur in stomacho frigido in substantia sua: et si sit in eo calor extraneus multus de malitia complexionis.

¶ In parte ista agit de aqua ordei in qua est plus de ordei corpore: et farina eius quam dicit non multum debere decoqui: sed secundum mensurā que aufert inflationē ab ea que est apta esse in ea

esse in ea merito huius ordei ventosabilis: nisi suf ficienter decoquatur non pueniat ad hoc vt faciat ipsam viscosam vehementer: et hec quidem est plu ris nutrimenti rōne farine ingredientis in aquā: sed est minoris ablutionis rōne paucitatis aque. vñ nō impetuose fluit: et est minoris digōnis sua vi scositate absterſionē impediente. Secundo dicit ꝙ multotiēs acetat in stō frigido naturaliter: ꝙuis sit in eo calor extraneus et multū de malitia com plexionis calide. nā si stōus esset calidus ⁊ siccus naturaliter: ⁊ cū hoc habens calorē extraneum po tius corrumperet ad fumosum ꝙ ad acetosū. ⁊ hec aqua est magis apta acetosari cū diutius perma neat in stomacho ꝙ aqua subtilis de qua supra. ¶ Modus autem faciēdi hāc aquā est permitten do ipsam magis bulli re scilicet vsqȝ ad completā aperturā granorū ordei. ita tamen vt non inspisse tur. sic enim esset ptisana ⁊ non aqua ordei.

¶ Et aqua quidem ordei quandoqȝ est de cocta ex ordeo ipso et quādoqȝ est excorticatū.

¶ In parte ista ponit duas manerias aque ordei sumptas ex parte ordei dicens: ꝙ est aliqua aqua ordei facta ex ordeo ipso scilicet sicut est: quia non mūdato a cortice scilicet interiori: sed bene ab ex teriori. Facta enim ex ordeo non mūdato ab ali quo cortice nō habet iuuamēta que querimus ex aqua ordei. vt vult Mesue ⁊ Azaranius libro de cimosexto capitulo primo ⁊ huius virtutes posite sunt superius. Alia est aqua facta ex ordeo munda to ab vtroqȝ cortice que est min⁹ absterſiua ꝙ prior. sed magis sitim ⁊ asperitatē sedat: inflammatio nem extinguit magis: humectat guttur pectus. et pulmonē lenit precordia humectat ⁊c. Sed prima ratione absterſionis magis digerit abluit ⁊ ape rit opilatiōes ꝙ secūda. ¶ Pro clariori intelligen tia est sciēdū primo ꝙ ex ordeo pñt fieri ista scili cet aqua ordei. succus. ptisana. kist. saui ch. alphi ta. polēta. puls. pulmentū. far. Et aqua ordei est corpus humidū potabile in quo aqua in magna ꝙtitate excedit ordeū siue ordeum sit fractum siue non. Succus ordei est humidū expressū ex ordeo. Ptisana vero ordei est cibus liquidus medius se cundum substantiam inter potū verū ⁊ cibum ma sticatione indigētē. Et fit dupliciter. vno modo fa rinam ordei paucā aque ordei admiscēdo que tā diu permittantur bulire donec fiat liquor medius inter verum potū ⁊ cibū masticatione indigentē: ⁊ cū decoquitur debet semper permisceri ne fun do adhereat. decoctio autem sufficiens per odorē cognoscitur. Fit etiam ptisana decoquēdo ordeū mundum tāta decoctione vt fiat cibus mediocris substātie vt statim dictum est. Et est duplex: que dam colata que postꝙ facta est colatur et partes grossiores abijciuntur. Kist vero ordei est succus ex ordeo post decoctionē expressus. ⁊ est idē quod ptisana colata. Puls vero ⁊ pulmētum alphita ⁊ polenta ordei est idē quod ptisana ordei quomo docunqȝ fiat. Far vero ordei est ordeū grossum in partes fractum: licet sumendo a frangendo far di ctū fieri possit ex quocūqȝ grano. verū apud nos far est quoddā speciale granū in partes fractum: quod forsitan est species ordei. ¶ Aqua vero ordei apud Mesue quem debes sequi: est enim doctor

Mesue. veritatis est duplex. Vna que est potus medicina lis. Altera que est potus tantū. Prima fit hoc mo do. ℞. ordei excorticati a cortice primo exteriori. postea fricati cū pāno aspero fricatione vehemē ti circiter librā vnā: ⁊ fit ordeum subtile medium inter nouū ⁊ antiquū super quod nō ceciderit ali quid corruptionis: neqȝ de contagione fumi: aut pulueris: ⁊ quod cōseruatū fuit in loco aeris libe ri: ⁊ iam habuit perfectionem in natiuitate sua: et ponatur in olla munda et vitreata ex optime ab sterſa. ⁊ pone super ipm aque libras. 20. que aqua sit bene cōditionata: ⁊ exerce coctionē cū omni fa cilitate ꝙtum est possibile: ⁊ sine fumo auferēdo a principio spumā eius ⁊ decoquatur vsqȝ ad con sumptionē medietatis aque: aut duarū tertiarū. deinde cōseruetur in vase vitreo. Habet enim hec aqua virtutē lenitiuam resultātem in ea ex aqua ⁊ medulla ordei: ⁊ absterſiuā ⁊ lauatiuam a nitrosi tate quadā expāsa in cortice interiori ordei tegēte medullā eiꝰ. est igitur lauatiua sputi facilitatiua. ventris lubricatiua. opilationes aperit ⁊ vrinam prouocat. ¶ Ars vero faciendi aquam ordei que est potus tantum completur hoc modo. ℞. ordei excorticati circa librā vnā: ⁊ frica ipsum cū pāno aspero. fricatione vehemēti vsqȝ ad exclusionem ⁊ separationem corticū interiorū omnino: ⁊ laua la uationibus pluribus cum aqua calida. deinde po ne illud in olla. ⁊ postea funde sup illud aque cir citer lib. 8. deinde buliant cū facilitate ebulitio ne vna. ⁊ projiciatur ab eo aqua illa. deinde pone super ipm aque circiter lib. 20. ⁊ decoque cum fa cilitate vsqȝ ad lib. 10. vel. 7. deinde cola ⁊ recōde in vase vitreo. hec aūt aqua sitim ⁊ asperitatem se dat: inflāmationē extinguit pectus ⁊ pulmonem ⁊ guttur lenit sitim extinguit: vētrē lubricum reddit precordia humectat ⁊ sputū facilitat. Hec autem aqua vlteriorē recipiēs digōnē refundēdo adhuc parū post parum super eā circiter libras. 10. aque calide efficitꝰ cibus ⁊ potus quē quibusdam cola tum quibusdā non colatū Hypo. dari iussit scđm necessitatis exigētiā. Est enim non colatus pluris nutrimenti. colatus vero paucioris. ⁊ quando vlte riorem recipit decoctionē vsquequo fit mediū in ter tāctū: ⁊ liquidū est cibus laudabilis habēs bo nitates solennes quo vtendum est: cum adhuc plu ri opus est nutrimento. ¶ Diuersitates autē quas tu reperies inter auctores variantes proportio nem aque ad ordeum: ⁊ in maiori: aut minori de coctione sicut hic vides inter Mesue ⁊ Aui. cōcor da distinguēdo de ordeo. Est enim quoddā quod cito decoquitur. quoddā qđ tarde. licet etiā inter aquam sit hec dña: est eñ quedā aqua in qua res cito decoquitur: et est melior: quedam in qua tarde: et est deterior. Et scđm hoc auctores: sicut Auicē. voluerunt decoctionem maiorem fieri vsqȝquo re maneat fere ꝙnta pars. alij vero sicut Mesue ecō tra. Accidunt etiā he diuersitates scđm vas in quo exercetur decoctio cum est lati aut stricti orificij. Cum eñ est lati orificij. opus est plus de aq̄ con sumi. cū vero stricti econtra. Iste etiā diuersitates sunt scđm diuersitatem iuuamentorū que queris ex aqua ordei. Cū enim vis facere aquā ordei que sit potus medicinalis pauciori opus est decoctio ne. Cum vero vis facere potum tantum opus est pluri decoctiōe. Cum vero ptisanā que per aquā ordei aliquādo intelligitur adhuc pluri opus est decoctione. Cum vero cibum masticatione indigē tem multo pluri opus est decoctione. Diuersita tes autem in hoc ꝙ ordeum debeat esse fractum vel integrum soluuntur scđm diuersas necessita tes. Si enim vis ꝙ plus de corpore: siue farina or dei ingrediatur in aquam in cibus est vt sit fra ctum. sic enim erit magis nutritiuum. Si enim opus est minori nutrimento debet esse integrum.

¶ Nota q cum vis plus humectare melius est ordeum grossum. cum vero minus melius est ordeū subtile. Sed vt non sit error in aqua ordei attende hoc solum. Nam cum vis facere aquam ordei potum medicinalem bullat ordeum quousq incipiat aperiri. si vero potum tantum bullat vsq ad completam apertionē. ¶ Ultimo nota q aqua ordei conuenit in febribus colericis et sanguineis. Item in febribus flegmaticis a flegmate salso: et in febribus melancolicis a melancolia adusta. sed in febribus pendentibus ab humoribus frigidis quibus non insit caliditas nec de per se: nec de per accidēs raro cōuenit: in febrib⁹ vero effimeris cōuenit. In ethicis cōuenit aq ordei: q est pot⁹ tātū magis q illa q est pot⁹ medicinalis. Si vo in febrib⁹ pendētib⁹ ab hūorib⁹ frigidis vis caueri decoquat simul cū ordeo aliqd calidū: sicut radix apij aut feniculi aut similia. Et pro potu quotidiano possumus in his vti aqua zucharata cum zucharo optimo. et si vis aliquātulum calefacere cum zucharo vnius cocte: si vis vti aqua ordei sit medicinalis est enim minus frigida et potus bonus quotidianus in febribus pendentibus ab humore frigido viscoso est aqua zucha. cum pauco oximelle simplici.

Dubitatur. Utrum aqua ordei sit humida virtualiter: quia de actuali humiditate non est dubium. Arguitur q non. quia ordeum siccum est virtualiter merito sue complexionis. et complexio aque non est sicca neq humida cum non habeat complexionem: quia simplex. ergo aqua ordei scd̄m cōplexionē suam est sicca et sic virtualiter erit sicca. tenet consequētia cum nō cōponat nisi ex aqua et ordeo. ¶ Solet dupliciter respōderi. primo q licet aqua simplex nō habeat complexionem. humiditas tamē sua actualis vincit complexionem siccā ordei: et sic virtualiter humectat.

Contra. sequitur qd oīs decoctio facta in aqua est humida virtualiter: et debet humectare. p̄sequēs falsum: et contra Mesue tractatu. vij. et ɔtra oēs auctoritates. Sed probatur cōsequentia: quia aq̄ determinat sibi summam frigiditatē aut saltem sine admixtione siccitatis: quia simplex: et est maioris quantitatis quā reliqua que decoquunt in ea. ergo aggregatū debet esse virtualiter humidū ¶ Preterea humiditas actualis que est qualitas prima non contrariatur complexioni sicce: que est qualitas scd̄a cum tantū vnum vni opponatur. Et certum est humiditatē aque: q est qualitas prima opponi siccitati que est qualitas prima: et sic non opponitur cōplexioni sicce: quare non sibi cōtra operatur. ¶ Et confirmatur. quia ambe possunt in eodē subiecto intēdi: sicut in febricitēte cuius complexio efficiatur humida. ¶ Et cōsequēter sequit q idem corpus per aquā ordei exiccabitur et humectabitur. ¶ Aliter dicunt quidam sicut Marsilius inguē in questionibus super libro de generatione: q quodlibet elemētū determinat sibi duas qualitates actuales et duas virtualiter tales a primis distinctas: et sic in aqua erit humiditas actualis: et humiditas virtualis ab inuicē distincte: et sic per humiditatem virtualem contra operabit siccitati complexionali ordei. licet non per humiditatem actualem.

Contra adhuc stant ratiōes facte cōtra primā responsionem nisi dicat q illa humiditas est remissior q sit humiditas actualis: et sic consequenter decoctiones ille erunt sicce in quibus bullient notabiliter sicca: et in notabili quātitate: sed ille in quib⁹ bullient remisse sicca: aut in pauca quātitate erūt humide. et ita dicatur de alijs qualitatibus.

Sed contra hanc responsionē sunt instantie difficiles quas relinquo dominis philosophis. Una tamen medicinalis instantia est satis apparens. sequeret enī q aq̄ decoctiōis camomille esset frigida virtualiter consequens contra experientiā: et contra cōmunē opinionē. et consequentia probatur. quia aqua ē primū frigidorū: et magis frigida q humida: aut saltem equaliter scd̄m oīm opinionem. sed camomilla non est magis calida q ordeum sit siccum. ergo &c. De instantie sunt mihi difficiles quibus male potest responderi. nisi forte dicatur q ordeū sit siccum scd̄m cortices. est tamen humidum quo ad medullā et farinā eius. qd tamen non bene cōsonat mentibus auctorū. Nec valet si diceretur q aqua qua vtimur non est simplex quia certum est q non sit vere mixtum: neq habet complexionem sed de his alias.

¶ Et melior quidem sirupus acetosus apud me est ille i quo ponitur zucharum in vase: deinde funditur super ipsum acetum forte quod sit de vino tante quātitatis vt eleuet super dorsum zuchari: immo dimittat ipsum discoopertum. deinde ponuntur sub vase carbones quieti et cibus calidus donec liquefiat zucharū in aceto sine ebullitione: deinde colligitur spuma: et dimittitur vna hora cum multo calore donec misceat zucharum cum aceto: deinde fundat super ipsum aque quantitas duorum digitorum: et bullat vsq ad spissitudinem.

¶ Hic docet conficere sirupum acetosum: dicens q melior sirupus acetosus est ille in quo ponitur zucharum. scilicet trium coctarum in vase. deinde funditur super ipsum acetum forte: quod sit de vino vt sit magis incisiuum et penetratiuum. et nō debet esse ex vino granatorum aggresta et similib⁹ neq ex aqua. et sit tante q̄titatis vt nō cooperiat zucharum totaliter: sed secundum dorsum eius. i. secundum partem altiorem maneat discoopertum. deinde accendatur ignis quietus. i. paruus ex carbonibus: ita vt cinis calidus cū paucis prunis sufficiat donec liquefiat zucharum cum aceto sine ebulitione. deinde tollatur spuma et dimittatur sic hora vna cum multo calore: sed absq ebulitione notabili donec misceatur zucharum cum aceto. deinde fundatur super ipso aque quātitas duorum digitorum secundum latum: et postea bulliat donec inspissetur. Mod⁹ tamen Mesue quē debes sequi est clarus et bonus. Accipe zuchari albi lib. quinq: funde sup illud i vase lapideo aque fōtium dulcium et clarorum lib. quatuor: et decoquatur semper abijciendo spumam. Et sit ignis quo coquitur prunarum: aut tenuis flamme: et sine fumo donec clarificetur: et diminuta sit aqua: sicut medietas. deinde funde sup ipsum aceti vini albi et clari libras duas: si vis facere parū acetosum. si vero multum pōe libras quatuor. si vero mediocriter: pōe aceti lib tres. et postea pfice decoctionē vsq ad spissitudinē: et sit dosis ei⁹ ab ℥. i. vsq ad tres cū aq̄ frida vl̄ ɔditionata. In hoc enī sirupo acetoso ē infridatio p aquā et acetū: et ē hūectatio p aquam

aquam ⁊ aliqualiter per zuccharum: si non est antiquum incidit et agit per acetum: ⁊ abstergit per zuccharū: et etiā aperit: ⁊ ē pot⁹ cōueniēs i febrib⁹. Quantitas autem aceti debet poni scđm gustum hominis: et eius tolerantiam et scđm grossitudinem aut subtilitatem materierum: earumq; viscositatem. In grossiori enim ⁊ viscosiori plus de aceto debet poni: et acutius: et valet in omni materia ita vt etiam in melancolica: quāuis sibi assimilet scđm qualitates primas propter incisionem subtiliationem et abstersionem: q̄ est in eo merito aceti et zuchari. misceatur autem tantum aque in potu quotidiane quātum exigit gustus patientis.

❡Et aggregare sirupum acetosum: et aquam ordei simul est illaudabile: quoniā corrumpit aquam ordei scđm plurimum.

❡In parte presenti ponit octo canones. quorum primus est. Aggregare. i. miscere sirupū acetosum et aquam ordei simul est illaudabile. quoniam sirupus acetosus corrūpit aquam ordei scđm plurimum. s. ad acetosum.

Contra. quia auctores precipue Auicen. permiscet sirupum acetosum cum aqua ordei. prima tertij. cap. de frenesi: et infra docebit misceri cum aqua ordei parū aceti. Similiter in capitulo de febre flegmatica concedit hanc mixtionē. Item Gal. primo alimētorum docet acetum ptisane miscere.

Pro solutione horum dicēdum q̄ aq̄ ordei aut dat̄ gratia cibi: sicut illa in qua plus est de farina: ⁊ tunc non debent permisceri. nam sirupus acetosus in notabili quātitate faceret ipsam ex stomacho descendere ante completam digestionē. Et quāuis Ga. permisceat acetum cum ptisana: hoc facit in pauca quātitate: vt sit incisiuum et prohibitiuum inflammationis: et non sit tantū q̄ faciat illam descendere. Si autem aqua ordei detur ad alterandum: et non dubitetur de acetosatione: quia forte datur in stomacho naturaliter calido: in quo non sunt humores potentes corrumpere aquaꝫ ordei ad acetosum: permisceri tunc possunt adinuicem. licet etiam separati: possint dari. Si autem detur in stomacho naturaliter frigido: aut in quo sunt humores potentes corrumpere aquam ordei ad acetosum: non debent permisceri: q: corrumperet̄ ad acetosuꝫ. sed debet prius premitti sirupus acetosus vt dicet. postea exhiberi aqua ordei: quia tamen frequenter in stomachis febricitātium reperiūtur humores huiusmodi. Auicēna ꝓhibuit huiusmodi adinuicem permisceri: ne sirupus acetosus adiuuet ad corrumpendum aquam ordei ad acetosum. et quia hoc non est semper ideo dixit scđm plurimum.

Auicēna.

❡Et non oportet vt detur in potu aqua ordei cuꝫ siccitas nature adest: immo ante ipsam fiat clistere.

❡Secundus canon. Non detur in potu aqua ordei cum venter est siccus: immo ante ipsius exhibitionem fiat clistere. Hic canon sumpt⁹ est ab Hyppo. primo regiminis acutorum: et verificatus in principio precedentis capituli. Et potest hic canon intelligi tam de aqua ordei que datur pro cibo. quia regulariter ante cibi exhibitioneꝫ debet venter esse non plenus fecibus. potest etiam verificari de aqua ordei data medicinaliter. ipsa eñi habet virtutem abstergendi et lauandi superfluitates quas ad loca fecum conducit que prohibite ab exitu propter fecum obuiationē nocebunt eua porantes: aut mox ad venas: quare premittatur clistere.

❡Qđ si acetet in stomacho detur in potu qđ de ea est magis subtile. Quod si acetat coquatur cum ea radix apij et eius simile. Si vero acetat iterum. tunc necessarium ē vt misceatur aliquid piperis cum ea proprie quādo materia non ē vehemētis subtilitatis et caliditatis.

❡Tertius canon. Qđ si acetat. s. aqua ordei in stomacho detur in potu qđ de ea est magis subtile: est calidius et paruam moram contrahit in stomacho. Qđ si acetat etiam illud qđ est subtile coquatur cum ea radix apij vel simile: sicut feniculi. Si vero adhuc acetat necessariuꝫ est vt misceatur secū aliquid piperis: dum decoquit̄. Et proprie qñ materia nō est vehemētis caliditatis nec subtilitatis. ❡Notandū q̄ aqua ordei est merito complexionis: quia frigida: et merito modi sube. quia subtilis: apta vt acetosetur. propterea concurrente frigiditate stomachi: aut humoribus frigidis in stomacho facile corrumpitur ad acetosum que corruptio nocet digestioni. propterea succurrendū est iuxta ordinem suprascriptum.

❡Et quando multiplicatur eius inflatio tunc misceatur cum ea ad calefactos parū aceti vini acetosi.

❡Quartus canon. Quādo multiplicatur eius. s. aque ordei inflatio misceatur cum ea ad calefactos. i. inflāmatos. parum vini acetosi. idest aceti vini.

Pro quo notandū q̄ licet inflatio a ventositate prouenieñ caloris significet debilitatem respectu caloris resoluētis materiā insensibiliter. inflatio tamen aliquando puenit propter vehementem caliditatem transmutantem humorem in vētositatem. Quapropter in calefactis. s. excessiue nimia caliditate ventosantibus humorem conuenit parum aceti vini qđ penetrando remittit caliditatem. et ita prohibet inflationem a ventositate pendentem. Et quid per acetum vini habeamus intelligere patet per Rasim. xvij. continētis capitulo de febre sanguinea in fine auctoritate Mengarai. Quādo vis vt deficiat inflatio aque ordei: pone in ipsa ex aceto vini: ⁊ proprie in calefacto vel colerico. Si vero inflatio prouenirет propter caliditatis diminutionem acetosa non conuenirent. Nam acetosa causant vētositatem apud Auicen. vigesima tertij. tractatu primo capitulo de cura priapismi in fine.

❡Uerum cum sirupus acetosus in potu datur incidit hūores ⁊ preparat superfluitates ad expulsionem: et tu consequenter post duas horas da aquā alluit ordei subtilem predictam vt abluat quod incidit et abstergat id ⁊ extrahat ipsum per sudoreꝫ ⁊ prouocationem.

❡Quintus canon. cum sirupus acetosus in potu datur: incidit humores: ⁊ preparat superfluitates ad expulsionem. facit enim operationem digestiui. Et consequenter post duas horas da aquam triti ordei. idest ordei excorticati a cortice exteriori subtilem predictam: scilicet illam q̄ est pot⁹ medicinalis vt abluat quod incidit. s. sirupus acetosus ⁊ abstergat ⁊ extrahat illđ p sudorē ⁊ puocationē. s.

vrine. Quapropter sirupus acetosus est premitte⸗
dus sicut digestiua premittuntur euacuatiuis.
Nota tamen ꝙ licet aqua ordei: habeat virtutem
lauatiuā: non tñ hꝫ virtutē tertiam ꝓuocātē: aut
sudorem facientem. Sed materijs incisis per siru
pum acetosum: deinde cōmotis per aquam ordei
natura cōmouetur ad expellendum per has vias
adiuta tamen ab aqua ordei.

Et non est nocumentum si detur in po⸗
tu sirupus acetosus apud cenam cum iam
separatus est cibus a stomacho.

Sextus canon. Non est nocumētum: immo sup⸗
ple iuuamētum si detur in potu sirupus acetosus
apud cenam .s. ante cenam .s. tanto tempore ꝙ sit
digestiua cum cena sumitur: et ꝙ sit etiam celebra⸗
ta digestio cibi precedentis: et sic faciūt plures q̄
digestiua exhibēt bis in die .s. ante cenā: et in mane
confidentes per hunc modum digestionem velo⸗
citari.

Et quandoqꝫ est necessarium vt premit
tatur iuleb ante aquā ordei vt addat in hu
mectatione: et illud est cum vides siccitatē
dominantem super corpus et linguam.

Septimus canon: quandoqꝫ est necessarium vt
premittatur iuleb qđ fit ex aqua et zuccharo ante
aquam ordei .s. per duas horas: aut circa vt corpꝰ
et materia humectetur. et hoc maxime obseruādū
est cum vides siccitatem dominantem super cor⸗
pus et linguam. Est enim hoc humectatiuum ra⸗
tione aque ꝛ zucchari. licet etiam ratiōe zucchari
sit abstersiuum. Ubi ergo indiges amplius hume
ctatione premitte iuleb aque ordei. Ubi vero inci⸗
sione et subtiliatione: sicut in materijs grossis et
viscosis premitte sirupum acetosum. Potest etiaꝫ
hꝫ ante dicere preelectionē vt sit sensus: ꝙ vbi in⸗
diges maiori humectatione preeligatur iuleb aq̄
ordei. Cum iuleb humectet ratiōe aque et zuccha
ri sed aqua ordei tantum humectat ratione aque: ꝛ
exiccat ratione ordei.

Et quandoqꝫ est necessarium vt premit
tatur ante ipsam ad leniendum naturam
aliquid de tamarindis ante illud per duas
horas.

Octauus canon. quandoqꝫ est necessariū vt pre
mittatur ante aquam ordei ad leniendum naturā
aliqđ de tamarindis .s. per duas horas. Ante hoc
autem necessarium est cum adest siccitas ventris
etiam in intestinis superioribus. non enim con⸗
fidimus ꝙ aqua ordei sufficiat ad leniēdum: neqꝫ
etiam clisteria perueniant ad intestina superiora
opus itaqꝫ est vt sumatur lenitiuum. Mos autem
medicorum est vt potius exhibeant aliquid māne
aut cassie. circa vnā ℥. māne: aut sex ʒ. cassie ꝙ ta⸗
marindos. quia non confidunt intestina posse le⸗
niri nisi ꝑ notabilē quātitatē tamarindoꝝ q̄ forte
remanētes i stomacho cū sumit̄ aq̄ ordei essent cā
vt corrūperetur ad acetosum. In homine tamen
habente stomachum calidum cuius venter sit fa⸗
cile solubilis eorum administratio esset cōueniēs
proprie in febribus multe incensionis. Notan⸗
dum ꝙ sicut ante aquam ordei debemus premit⸗
tere clistere lenitiuū. ita etiam est faciendum ante
sirupum acetosum simplicem: et compositū vt via
sit aperta: per quam possit educi qđ per huiusmo⸗
di est incisum et abstersum ne remanens in intesti
nis euaporando noceat. ne etiam illud cum aliq̄
parte fecali hi sirupi et proprie acetosus compo⸗
situs ad epar penetrare faciat. Et si clistere nō po
teris eadem die ante hos sirupos: aut aquam or⸗
dei premitti sufficiat vt die precedenti premissum
sit. et intelliguntur: vbi venter sit valde stipticus ꝛ
plenus fecibus.

De curationibus febrium acutarum. Cap. x.

Uod dictum est de regimine le⸗
nificationis ꝛ prouocationis ꝛ
sudationis ꝛ digestionis: dein⸗
de euacuationis cum medicina
post illud. Et quod dictum est
de cibatione post ipm̄ est illud: quod opor
tuit nos rememorari hic.

Auicēna in capitulo precedenti tradit regimen
generale febrium acutarum. quia ceteris magis
ꝑiculose sunt. Et diuiditur hoc capitulū in duas
partes. Nam in prima parte premittit regimen
contra materiam. In secunda contra febrem. Se⸗
cunda ibi. parum infra. (At modi extinctionis ve
hementie caliditatis.) Dicit primo oportere
nos recordari pro curando febres acutas inten⸗
dendo ad causam et virtutem regiminis dicti de
lenificatione .s. ventris: et prouocatione .s. vrine ꝛ
sudoris et digestione materie febris et euacuatio
ne post digestionem cum medicina digerente hu
morem qui est causa febris. Tacuit autem flebo⸗
thomiam dans illam intelligere ꝑ reliquas eua⸗
cuatiōes: aut forte: quia raro in febre acuta de co
lerica materia vehementis inflammationis con⸗
ueniat flebothomia: ne eger ad nimiam colerico⸗
rum ebulitionē perducatur contra canonē. quar⸗
te primi. capitulo de flebothomia. Oportet etiaꝫ
nos rememorari eius quod dictum est de cibatio⸗
ne febricitātium post capitulum de cura generali
febrium acutarum: vt per hec que dicta sunt in il
lis duobus capitulis possimus recte intēdere ad
curam febris: et ad virtutem.

At modi extinctionis vehementie cali⸗
ditatis sunt cum infrigidatiōe aeris: et cū
infrigidatione cibi: ꝛ cum epithimatibus ꝛ
emplastris et medicinis.

Nunc Auicē. facit quod dictum est. et continet
partes duas. Nam in prima ponit sex modos ex⸗
tinguendi vehementiā caloris. Et declarat duos
illorum modorum. In secūda vero declarat alios
quatuor modos. Secunda ibi. (Et oportet vt sit
aer.) Prima in tres. nam in prima ponit quatuor
modos extinguendi caliditatem quos non decla
rat. In secunda ponit quintum quem declarat.
In tertia sextum ipsum declarans. Secunda ibi.
(Et cum retentione eorum.) tertia ibi. (Et quan
doqꝫ iuuatur per administrationē.) In prima di⸗
cit ꝙ modi extinctionis vehementie caliditatis
scilicet febrilis perficiuntur cum infrigidatione
aeris. Et secundo cum infrigidatione cibi: sub ci⸗
bo etiam comprehendendo potum. Et tertio cuꝫ
epithimatibus et emplastris. Et quarto cum me⸗
dicinis frigidis.

Et cum retentione eorꝫ que sunt sicut
mucillago psilij et mucillago granorum ci
tonij: et succus portulace et succus liquiri⸗
tie in ore: vt sedetur sitis. Nā assiduari gut
turi patientis egritudinem calidā aliquid
vt remaneat

vt remaneat os humidum: et nõ excitetur
in curis est iuuatiuum valde.

¶ Hic ponit quintũ modum quem declarat: et est
cum retentione in ore eorum que sunt sicut mucil-
lago psilij: que est frigida et hũida in primo, ⁊ mu
cillago granorum .s. seminum citoniorum: frigida
et humida in primo: que mucillagines per deco-
ctionem horum granorum in aqua extrahũtur .s.
mucillago seminis psilij debet extrahi per leuem
decoctionẽ ipsius: et absq; contusione: ne forte ali
quid de medulla eius calida et sicca: in quarto g-
misceatur cum mucillagine. Est enim mucillago
humiditas alba viscosa ad similitudinẽ muci na-
rium sic dicta cuz his lingua posset leniri aut sac-
culi his pleni super linguam teneri: similiter succ⁹
portulace frigidus et humidus: in secundo. Item
succus liquiritie humidus: sed tẽperatus in acti-
uis. cum tamen dulcedo est febrientibus nõ gra-
ta. ¶ Prestantiora his ad hanc intẽtionem humec-
tationis lingue ⁊ sedationis sitis est frustum an-
gurie in ore tentum et sepe renouatum. Item pru-
na siue recentia: siue sicca excorticata: et in aqua fri
gida infusa, et aqua frigida sola in ore tenta est fe
brientibus acute dilecta. Et reddẽs rationẽ dicit
ꝙ assiduare gutturi patientis egritudinẽ calidaz
aliquid vt remaneat humidũ est valde iuuatiuuz.
Guttur nãq; est spaciũ ad quod terminatur meri
et epiglotis propter quam exiccationez deglutio
et anhelitus posset impediri. immo etiam gustus
lingue superficie valde exiccata.

Et quandoq; iuuatur per administra-
tionem clisteris facti ex succo melonis indi
et cucumeris et cucurbite et portulace cuz
oleo rosato et cum aliquantulo camphore
iuuamento maximo.

¶ Ponit sextum modum extinctionis caliditatis
febrilis: quem declarat dicens: ꝙ quandoq; iuuã-
tur per administrationẽ clisteris cuius descriptio
sit ista. Recipe succi melonis idi. succi cucumeris.
succi cucurbite. succi portulace ana. ℥ .j. olei ros.
℥ .iij. vbi cũ infrigidatione nõ op⁹ sit intestinorũ
confortatione tantũdem olei violati esset prestan
tius camphore frigide ĩ tertio gradu: grana q̃nq;
his adde decoctionis matrum violarum. ℥ .xv. et
tepidum imponatur. hic sal non ponitur: et diutius
retineatur. sic enim magis humectat ⁊ infrigidat.
et forte propter hanc causam posuit oleum rosa-
tum: ne ab huiusmodi frigidis que retinentur in-
testina debilitentur.

Et oportet vt sit aer infrigidatus quan
tum possibile est.

¶ Nunc autem declarat modos extinctiõis quos
prius nominauit. Et primo modum extinctionis
per aerem frigidum. secundo per cibum et potuz.
tertio ꝑ epitimatha embrocas et emplastra. quar
to per medicinas. secunda ibi. (Regimen aũt ci-
bi.) tertia ibi. (Epithimata vero et emplastra.)
quarta ibi. in fine capituli. (Et quandoq; est po-
tus de papauere.) Prima in duas. Nã primo ex-
plicat qualitatem aeris conuenientẽ. secundo po
nit per que paretur iste aer. scd̃a ibi. (Et eius in-
frigidatio.) In prima parte dicit oportere aerez
esse infrigidatuz quantũ est possibile. ¶ Pro par
te prima notandum est hic intelligendum esse de
aere qui inspiratur. Hic enim immediatius cor re-
frigerat. nec tamẽ timetur cordis superflua infri-
gidatio: cum aer infrigidatus inspiratus ad cor
non perueniat nisi primo pulmone moderet̃. Sed
aerem corporis ambitũ contingentem nõ opor-
teret esse frigidissimum. quia non posset supflua
frigiditate magnum refrigerium afferre cordi: cuz
oporteat per poros et loca angusta ad cor deser-
ri. plurimum tamen nocere posset inspissando cu
tem: et consequenter prohibendo vaporũ calido-
rum transpirationem quam sententiam vide decĩ
mo terapentice. viij. cap. hoc autẽ poterit fieri lo-
cando egrum in aere valde frigido. et ipsum pan-
nis aliqualiter operiendo. ¶ Secundo notandũ
merito dici quantum est possibile. quia plures
difficile est reperiri aerem sufficienter contrarium
febri acutissime: sicut in estate. non enim facile est
hyeme calidissimum. estate vero frigidissimum re
periri. x. terapentice. capitulo suprascripto.

Et eius infrigidatio est per prohibitio
nem frequentie: et per suspẽsionem flabel-
lorum multorum: et per positionem niuis
plurime. Et si domus est primi temporis
ex quo linita fuerit luto: et ꝓpriecillo in quo
ponitur loco palee cotum papiri: tunc est
melius. Et quandoq; preparant̃ in ea ma
nationes: vt fontium et rorationes: et cur-
rit in ea aqua dulcis. Aut stratus est super
lacunam coopertam cum rethi: et est stra-
tus super quem dormit ex tabari et his si-
milibus. Et reliquus strat⁹ est ex extremi-
tatibus salicum et citoniorum ⁊ mirti asp-
sis aqua rosata ⁊ malorum nenufaris ⁊ ro
sis et violis. Et ponuntur quandoq; cala-
thi in quibus sunt ordines de frustis fru-
ctuum boni odoris frigidorum sicut malo
rum acetosorum et citoniorum et modorũ
pirorum: boni odoris aspersis in aqua ro-
sata et nenufare ⁊ salicibus super que sunt
puluerisata sandali et rose et camphora ⁊
super que iam distillatũ est parũ vini odo-
riferi: tunc est illud qđ est vltimum. hoc er-
go est regimen aeris.

¶ Declarat per que auxilia aer infrigidat̃ dicẽs:
ipsum infrigidari prohibendo hominum frequẽ-
tiam quorum anhelitus aerem calefacit. Secũdo
per suspensionem flabellorum multorum que agi
tata cõmouent aerem et vapores exhalãtes remo
uent a corporis superficie. Tertio ponendo pluri-
mam niuem: aut glaciem in domo. Quarto locan
do eum in domo ex proximo linita luto. sicut cre-
ta in qua loco palee sit cotum papiri: illud eñi est
melius quam palea. cum hoc eñi qđ retinet adin-
uicem partem luti: sicut palea. confert magis quã
palea amplius infrigidando et humectãdo. Pa-
pirus autem est iuncus aquaticus ex qua antiqui
faciebant chartam super quam scribebant. et ab
illa nostra charta dicta est papirus. et ẽ illud quod
in vulgari nostro dicitur palnera. pars ergo itrin-
seca illius: quia mollis cotum appellari potest. ⁊
forte dicta est papirus: quasi parans ignem. est
enim ignitioni parata. pir autem grece ignis la-
tine. per cotum papiri intelligunt aliqui lanugi-
nem quandã in summitate repertã: et cõglobatã
in figura longa rotũda. sed fallũtur eñ illa orit̃
in sũmitate canaz paludũ. Quinto ꝙ in loco sint

manationes fontiũ et decursus aquarũ: aut saltẽ ꝙ domus aqua aspersa irroretur. Sexto stratũ si/ ue lectũ faciendo sup lacunã coopertã retbi: sicut retbe factum ex funibus adinuicẽ cõtextis. et stra tus ille. i. pãnus sup quẽ dormitur sit ex tabari. i. ex ligno qđ est frigidius ꝙ corium: ⁊ his similibus stratibus. i. lectis bene situatis et equatis: sicut ex corio: et reliqui stratus ex quo culcitre implent fa cte ex lino aut corio ⁊ similibus: sicut ex extremita tibus salicum citoniorꝫ. et mirti. i. ex eorꝫ folijs: et sint aspersa aqua rosarũ. Et similiter ex folijs ma lorum et nenufaris rosis et violis. et bene in illis oĩa sint equata vt lectus sit mollis et vniformis. Septimo ponãtur in domo calatbi: in quib9 sint ordinata frusta fructuũ boni odoris frigidorꝫ. si/ cut malorũ acetosorũ: quia sunt frigidiora et cito niorꝫ et modorꝫ. i. et specierũ prunorꝫ boni odoris et nenufare et salicibus sup quas puluerisati sint sandali frigidi ĩ pncipio tertij: et cãphora: et sup quas tñ destillatũ sit parꝫ vini odoriferi. hoc enim est vltimũ. s. in bonitate. vapores nãqꝫ vini aroma tici in pauca quãtitate permixti cũ alijs vapori/ bus frigidis multis faciũt alios ad itrinseca cor poris penetrare magis: et cũ hoc magis ꝯfortãt. Et concludẽdo dicit hoc est regimẽ aeris. ¶ Ulti mo circa hanc partẽ cuitãdo dubiũ: nota domum acute febricitis nõ esse sternenda frondibus popu li que cõiter apud nos reperitur. Nam populus di/ cta arbirosa: et aurũ romanũ apud Auicen. calefa cit vehemẽter in tertio et exiccat in primo: et eius flos est vehementis caliditatis: et ipsius gũmi est vltimũ in calefactione. Una tamẽ species popu/ li que apud pliniũ. xiij. naturalis hystorie. cap. de populo. et apud Symonẽ genuẽsem est frigide cõ plexionis fortasse posset sterni in domo febricitis ¶ Notãdũ secũdo ꝙ licet nostra populus crescat apud aquas. stat tamen ipsam esse calidam: sicut risus acorus et similia. et quãuis flos eius ponat in vnguẽto frigido: sicut populeone: stat tñ ipsam esse calidam: et ibi positam esse ad contemperan/ dum res frigidas que illius vnguenti cõpositio/ nẽ ingrediuntur: sicut in multis medicinis calidis calidis ponimus opium vt vltra alia iuuamẽta re mittat illorũ caliditatem.

Nota bñ ung com, plexionis sit populi ung flos ponitur unguento frigido, ut populeone.

¶ Regimen autem cibi iam sciuisti: ⁊ si vo luntas adest vt cum infrigidatione sit leni ficatio: tunc detur aqua cucurbite: ⁊ aqua melonis indi proprie: et aqua cucumeris: ⁊ lactuca cum aceto est vltima.

¶ Nunc Auicen. docet extinguere caliditatẽ acu/ te febrientiũ cũ cibis et potibus: et tria facit. Pri mo ponit regimen infrigidans ⁊ leniens. secun/ do regimen infrigidans ⁊ sitim sedans. tertio po nit regimen infrigidans ⁊ constringens. secunda ibi. (Et quod cõueniens est in sedãdo.) tertia ibi. (Et si adest volũtas.) Dicit primo te sciuisse regi men cibandi. cap. de cibatione febricitantiũ. vo/ lendo tamen infrigidando lenire. s. ventrem detur aqua cucurbite et aqua melonis indi. et est ppria et aqua cucumeris: intelligendo per aquã succum eorum infrigidantẽ et humectantẽ et lenientẽ: et magis pprius inter hos est succus angurie ⁊ gu/ stus placidus. Accipiat ergo frustũ angurie ⁊ po natur ĩ aqua zuccharata et masticet et succus de/ glutiatur. Sunt et alij modi de quibus dictuꝫ est in capitulo generali curationis febriũ putridarũ et lactuca cũ aceto est vltima. i. valde conueniens ad infrigidandũ: licet non ad leniendũ. Et quãqꝫ ista dantur ante digestionẽ et diem septimũ cum maxima est necessitas infrigidandi.

¶ Et quod conueniens est ad sedandum sitim eorum est foca factum ex pane simile cum aqua casei accepta et dogo. i. lacte ex quo extractum est butyruꝫ post collationẽ vehementem.

¶ Facit quod dictum est dicens conuenire pro se/ dando sitim foca et est potus factus ex ordeo qui est species ceruisie apud Symonem Genuensem in presenti tamen intellige potũ siue cibum factũ ex pane simile. i. purioris partis farine frumenti que est minus calida parte farine magis furfurea cũ aqua casei accepta ex dogo. i. lacte acetoso. qꝛ frigidius a quo butyrum est extractum aptũ infla mationi et ebibeatur ista aqua post vehementeꝫ collationem vt extrahatur pars casealis ⁊ buty/ rosa: vt magis sit infrigidans et humectãs lenies et sitim extinguens. huiusmodi autem non sunt in vsu apud nos. credo tamen cum multa aqua casei aliquid modicum panis optimi esse dissoluẽduꝫ: ita vt sorberi possit.

¶ Et si adest volũtas vt cum sedatione sit retentio: tunc detur succus granati muzi ⁊ et acetosi: aqua agreste et aqua mori de se/ mi et aqua acetositatis limonis non salsi: et aqua acetositatis citri: ⁊ que sunt his si/ milia: et aqua ceresculi et est berberis.

¶ Nunc dicit ꝙ volendo cum sedatione caloris ⁊ sitis retinere. s. ventrẽ dentur succi granati muzi ⁊ acetosi. et aqua. i. succus agreste ⁊ succus mori de semi. i. de regione illa. et succus acetositatis limo/ nis non salsi: et succus neleslmit: idest berberorũ. ¶ Notãdũ ꝙ licet granata acria et muza habeãt virtutẽ solutiuã. tum cõprimendo. tum abstergen do. et tertio sua acuitate pungendo et stimulãdo: proprie succus ipsorum expressis a toto preterꝙ corticem exteriorem: habent tamen virtutes stipti cam qua possunt ventrem retinere. Unde quãuis soluant: derelinquũt tamen vestigia constrictiõis in intestinis. Unde Auicẽ. secundo canone caplo proprio dicebat in oĩbus speciebus suis vsqꝫ ad acetosum esse abstersionem cum stipticitate. Uel forte constringunt: quia prouocant vrinam. ⁊ ace tosum est plus prouocans ꝙ dulce. Que aũt pro/ uocant vrinam constringunt. quia vrina noctu fa cta multa modicum secessum significat. 4. affori smorum. afforismo. lxxiij. Tacuit autẽ de granato dulci. quia nõ est ita aptũ ventrẽ retinere: sitim se/ dare et flammã extinguere: et cũ locutus est de mo ris maxime itellexit de acetosis. quia dulcia sunt calida scđo canone. cap. proprio: et de vtroqꝫ mo/ ro. s. rubi et celsi potest hoc intelligi: et per hoc in/ tellige succum arancij et similia.

¶ Epithimata vero et emplastra sunt ex succis notis. Et proprie aqua rosata: aut succo rosarum recentium cum sandalis et camphora: et aqua coriandri et endiuie: cum istis enim est infrigidatio plurima et muscilago psilij cum aceto ⁊ aqua rosata ẽ huius generis.

¶ Hic autem declarat tertium modum infrigidã di febrientes acute et est cum epithimatio9 et re/ liquis actu applicitis. Habet hec pars duas par tes. Nam ĩ prima declarat ex quibus huiusmodi conficiuntur. secũdo ponit caũ. de embrocatione. secũda ibi.

seda ibi.(Et embrocare epar).In prima dicit qd epithimata dicta ab epi qd est supra: et thesis positio: sicut ex succis. idest liquoribus notis: et proprie aqua rosata cum sandalis et cāphora et aqua coriandri et endiuie. cum istis enim est infrigidatio plurima: licet succus rosarum sit calidus: sed potest cum reliquis frigidis misceri: vt addat in cōfortatione: et mucillago psilij cum aqua rosarum: et aceto est ex hoc genere.

¶ Et embrocare epar cum infrigidantibus est res maxia et magis iuuans; nā cum equatur est in eo maior pars rectificatiōis: et fortasse rectificat aquam.

¶ Nunc ponit canonem embrocatiōis per embrocationem intelligendo quencunq; modum applicandi medicinas exterius. Et continet hec pars tres partes. nam primo ponit vtilitatem embrocationis eparis. secundo ponit canones embrocationis capitis. tertio ponit canones embrocationis eparis. secunda ibi.(Et quando est illic catarr9).tertia ibi satis distāter.(Et ifrigida epar) In prima parte dicit quod embrocare epar cum infrigidantibus est res maximi iuuamenti. Nam cum equatur mala complexio calida est in eo maior pars rectificationis: et fortasse rectificata quā idest vrinam meliorando calorem modum substātie aut hypostasim.

¶ Et quando est illic catarrus et tussis: aut in capite eius est grauitas: aut tensio significat multitudinem vaporum: quare oportet ne fundatur super caput aqua: aut acetum: immo occupetur cum inclinatione capitis super vapores aque secundum quod dispositio facit illud necessarium. Si vero non fuerit catarrus: neq; aliquid eorum que diximus: tunc adminimistra de embrocis et epithimatibus que vis. Et nocibilior embroca in huius dispositione repletionis capitis est mulsio lactis super caput. Fortasse enim facit accidere apostema in capite et perditionem. Et magis salua horarum embrocationis capitis cum repletione eius est vt sit vapor colericus non humidus: immo in huius hora fortasse non nocet: immo cōfert. Et cognoscitur ex dispositiōe somni et vigilijs et humiditate superiorum partium narium et earum siccitate. Cum ergo videris somnum aut profunditatem somni aut humiditatem superiorum partium narium tunc caue embrocationem et inunctionem: et stude in attrahendo materiam ad inferiora. Et cum videris rubedinem in naso et facie vehementem. tunc non erit malum vt facias currere sanguinem ex naribus.

¶ Nunc ponit canonem embrocationis capitis: et habet sex partes. In prima ponit canonem prohibitiuum embrocationū capitis. In secunda canones concedentes eius embrocationē. In tertia ponit embrocationem magis inconuenientē. In quarta parte ponit casum in quo cum repletiōe est embrocandum. In quinta ponit signa repletionis in qua conuenit: et in qua non conuenit embrocatio capitis. in sexta ponit duos canones. secunda ibi. (Et si non fuerit catarrus).tertia ibi.(Et nocibilior embrocatio:) quarta ibi.(Et magis salua horarum.) quita ibi.(Et cognoscitur.) sexta ibi.(Cū ergo ibi videris somnū.) In prima parte dicit qd quando in corpore febriente est catarrus et tussis: aut in capite eius est grauitas significans multitudinem superfluitatis in eo: aut extensio significans multitudinē vaporū: oportet ne fundatur super caput aqua neq; acetum: immo debet inclinare caput super vaporē aque frigide tepide aut calide pauciori tempore aut longiori secundū quod exigit dispositio sua. Caumate nanq; existente magno pluri infrigidatione opus est. sed econtra ipso existēte paruo. et secundū hoc oportet aquam esse frigidam calidā aut mediam. Similiter repletiōe existente multa oportet non longo tempore tenere caput inclinatū super vaporem. aque ne per calidos vapores preter modum liquefiant: nec per frigidos vie opilentur et humores preter modum ingrossentur. In secunda parte dicit quod non existēte catarro: nec aliquo ex his que dicta sunt administra de embrocis et epithimatibus quod tibi placet. In tertia parte dicit quod nocibilior embroca cum caput est repletum est mulsio lactis super caput. Fortasse enim facit accidere apostema in capite: et interficit opilando poros sua viscositate et adherentia. vnde non fit transpiratio. In quarta parte dicit quod magis salua hora embrocatiōis capitis quando est repletum est vt sit in eo vapor colericus non humidus: immo in hoc casu fortasse non nocet: immo confert et est modus loquendi. In quinta parte dicit quod cognoscitur an vapor sit humidus an siccus ex somno quia tunc est humidus: et ex vigilijs: quia tunc est siccus: et humiditate superiorum partium narium. scilicet muzi. quando scilicet sunt multi et non acuti: et earum siccitate scilicet quando sunt muzi. Tunc enim significat vapores illos esse siccos sicut humiditas narium significat vapores hūidos. In sexta pte dicit cū ergo videris somnū: scz notabilē: aut profunditatem somni aut humiditatem superiorū partium narium: tunc caue embrocationem et vnctionē scilicet capitis: et stude in attrahendo materiā ad inferiora: scilicet cum clisteribus: et reliquis auxilijs Et tu supple etiam aliam partem: scilicet si videris vigilias et siccitatē narium: tunc embroca et vnge scilicet cum frigidis. ¶ Secundus canon. cū videris rubedinem in naso: et facie vehemētem: tunc non est malum vt facias currere sanguinem ex naribus: scilicz cum herba dicta poligonia: aut setis porcinis. aut sanguisuga parti intrinsece narium applicata.

¶ Et infrigida epar cum emplastris: et cū infrigidas: caue ne occurras cum infrigidatione vehementi hora sudoris et resolutionis: immo oportet vt obserues illud: fortasse enim fit causa in elōgatione egritudinis: licet quandoq; sit lōgitudo egritudinis saluior quam ipsius acuitas.

¶ Hic ponit canon. embrocatiōis eparis: et quēdam alium: licet etiam adaptetur primus canon embrocationis cuiusq; partis extrinsece dicens infrigida epar cum emplastris sibi proprijs. et cum infrigidas: scilicet cum his sic applicātis exterius caue ne occurras cum infrigidatiōe vehementi hora sudoris et resolutionis materie: immo oportet vt obserues illud. nam fortasse est causa prolongationis egritudinis: scilicet retinendo materiā quā

do natura tentat euacuationē: licet quādoqʒ sit lōgitudo egritudinis salubrior quam eius acuitas. Quapropter si egritudo est valde acuta corpꝰ preter modum consumens: donec quod natura tentaret sudorem essent huiusmodi frigida applicāda, magis enim eligamus aliqualem prolongationem egritudinis quam corporis arefactionem.

¶ Et oportet vt caueas in febribꝰ acutis casum rasure: quoniā addit in debilitate virtutis et terretur natura a receptione superfluitatum ad intestina et ab expulsiōe earū ab eis propter victoriam superfluitatum: et fortasse redeunt superfluitates ad superiora et ledunt hipocundria et inflant ea et ledunt caput.

¶ Secundus canon. Caue in febribus acutis casum rasure: idest excoriationis intestinorum: quia addit in debilitate virtutis. et secūdo quia natura a receptione: idest expulsione superfluitatū ad intestina terretur: et ab expulsione earuʒ ab eis: idest per ea: scilicet intestina. non quia superfluitates dominentur virtuti: immo quia natura timet: ne transitus superfluitatum per intestina doloreʒ augeat in intestinis excoriatis: sicut etiam natura terretur a mingendo cum vesica est excoriata. Quapropter superfluitates non expulse fortasse redeūt ad superiora et retente in ventre ledunt hypocundria et ledunt caput euaporando: aut forte ad ipsum permutate.

¶ Et quandoqʒ est in potu papaueris iuuamentuʒ mirabile in inspissando materiā subtilem: quare digerit in faciendo somnū.

¶ Hic declarat sextum modum infrigidandi acute febrientes cum medicinis dicens quod quandoqʒ est potus de papauere iuuamentum mirabile inspissando materiam subtilem: scilicet calidā: quare digerit cum digestio in subtili fit equatio per ingrossationem: et in faciēdo somnū quo multum iuuantur febriētes acute: et per potum de papauere intellige vel sirupum vel decoctioneʒ eius licet electuarium: sicut diacodion et similia valeāt et per hunc potum intellige alia extinguentia.

Membra infrigidāda i febribus acutis sūt quattuor.

¶ Nota pro declaratione huiusmodi infrigidandi febrientes acute quod membra infrigidāda in febribus acutis sunt quattuor: scilicet caput cuius epithima potest esse tale. ℞. succi lactuce. olei rosati. ana. ℥. vnā aceti. ʒ. ij. misce. his addere potes aquam rosatam et succum rosarum ad libituʒ vbi magis intendas confortationi. Et ex serie textus potes comprehendere in quibus casibus sit epithimandum caput et in quibus non. Cor potest epithimari cum hoc. Recipe aque rosaruʒ. ℥. duas succi rosarū aque acetose ana. ℥. vnā aceti. aque coriandri ana. ℥. semis sandali dragmā vnā. camphore grana quinqʒ croci. ℈. semis. his potes addere aliquid aliud calidum sicut parum vini aromatici aut parum musci et similium. Epar autem est epithimandum cum huiusmodi. Recipe aque endiuie et aque rosarum ana. ℥. vnā specierum cetori sandali. dragmas duas aceti. ℥. vnā his potes addere parum spice aut aliquid calidum. Renes autem epithimantur cum infrigidante Galeni. Potes etiam cuʒ mucillaginis psilij dragmis duabus aceti. ℥. semis aq̄ rosaꝝ. ℥. ij. facere epithima. et stante plenitudine nullum horum membrorum regulariter est epithimandum nisi precedēte minoratione.

¶ Rememoratio accidētium que fiunt in febribus acutis. Capitulum. xj.

Loquamur itaqʒ in primis de accidentibus que vehemētia sunt in febribus: et de curatione eorum. et festinemus ad distinguē dū febres acutas. Et hec quidem accidētia sunt sicut rigor et frigus et horripilatio: et sicut sudor plurimus: et sicut fluxus sanguinis narium superfluus et sicut vomitus laboriosus et fluxus ventris debilitans: et sicut sitis que non toleratur et sicut profunditas somni superflua: et sicut vigilatio inseparabilis et sicut asperitas lingue et obfuscatio oris et sicut sternutatio continua et dolor capitis prauus et tussis frequens: et sicut casus appetitus et bolismus et sicut appetitus caninus et singultus.

¶ Auicenna in parte presenti intendens ponere regimen accidentium que frequenter fiunt in febribus acutis ponit primo intentionem suam dicēs quod in primis vult loqui de accidentibus: deinde festinabit ad loquendum de febribus acutis: licet etiam de cronicis sit in hoc tractatu determinaturus. omnes tamen dici possunt acute: quia mordaces respectu effimerarū et ethicarum. secundo incipit singulariter agere de his accidētibus ibi. (Qd est de hoc.) Et que dicit in his partibꝰ nota sunt.

¶ Notandum quod licet regularius fuisset prius ponere regimē putridarū quā accidentiū sequentium eas cum cura accidentis vt accidens precedat et cura egritudinis que est causa eius: attamen quia accidentia vehementia in febribꝰ sicut illa de quibus hic acturus est frequenter curationes peruertunt. placuit Auicenne preponere regimē horū accidentium regimini febriū. hec autem accidentia de quibus determinabit sunt vigintitria. licet hic non enumeret.

¶ De regimine frigoris et horripilationis cum superfluunt Capitulum. xij.

Quod est de hoc sequens sudorē rectificatur velociter et non indiget regimine. Et ertico non oportet vt contrarium fiat per remotionem: et non est de illis que debilitant: et que faciunt aliud.

¶ Hoc capitulū primū diuiditur in duas partes. in prima explicātur rigores nō vertentes ad secūdam. in secunda virtutes. secūda ibi. (Et quādoqʒ sedātur cum ligatione.) In prima parte dicit duo. primū. rigor sequēs sudorem rectificatur velociter et non indiget regimine: idest curatione: sed notabili. secundū rigor ereticus nō debet remoueri per contrariū. Ex quo sequitur quod non indiget curatione: cum omnis cura fiat per cōtrariū. ¶ Preterea non est de illis que debilitāt neqʒ faciant aliud nocumentū si crisis sit laudabilis. quare non indiget curatione. ¶ Notandū primo rigorē sumptum cōiter prout conuertit cum tipo aliquādo precedere sudorem aliquando sequi aliquando et pungi. Primū patʒ in principijs febriū interpolatarū que cū sudore terminātur. Item etiam in rigore precedēte crisim per sudorē, vt patet ꝗrto afforismorū. affo. lviij.

A causone habito. Secundū ptz. nam aliquando post post sudorem exalatis iam vaporibus calidis et apertis poris multotiens etiā spiritibus resolutis sequitur frigus quoddā & forte aliquis rigor: qui sequens cōpletam euacuationē nō eget regimine per medicinas. per leuē enim fricationem aut pannorū calidorū applicationē remouetur. Et quod rigor sequatur euacuationem collige secūda quarti. tractatu primo cap. de narratiōe signorum bonorum: et de hoc rigore est sermo hic. Patet etiā tertium nam aliquando tempore sudoris terretur natura in expellēdo materiā nociuā per membra sensibilia et retrahit calorē et spiritus et significatur impotentia virtutis et terror eius necnon malitia materie: et hic rigor est malus. de quo. vij. affo. rismorum. In sudore rigor malū. Et aliquādo cōtingit propter vehementē resolutionē spiritus cum debilitate virtutis ꝯtentiue sicut in sudore diaforetico cui frigus associatur: et hic est pessimus. ¶ Notandum ꝙ per rigorē creticū debes intelligere rigorem antecedentem crisim cū oībus aut pluribus conditiōibus laudabilibus crisis. nam ꝑ cura huius nō est aliud faciendū iuxta affo. rismū. xx. prime particule. Ea quorum crisis fit aut facta est. nec ex hoc timemus virtutis debilitatē aut aliud nocumentū notabile sicut cōuersionē materie ad aliquod membrū nobile et similia. verum aliqua calefactio cum pannis posset fieri.

Chaperius. Certū autē est rigorē paroxismū non ante frenesꝙ sudorē consequi: sicut accidēs causon in singulis paroxismis. In causonemꝙ rigo re aduenīante soluitur egritudo.

¶ Et quandoꝙ sedatur cum ligatione extremitatū et fricatione facili et cum calefactione coopertureet cum vnctione de oleo de aneto. et de camomilla si indigetur eo.

¶ Ponit regimē rigoris vertentis ad se curā: et primo minus fortis. secundo magis fortis. scd̄a ibi (In forti autē quādo perseuerat). In prima parte dicit ꝙ rigor scꝫ debilis quādoꝙ sedatur cum ligatione extremitatū: scꝫ coxarū et adiutoriorū: et fricatione facili scꝫ totius corporis et extremitatum. et tertio cum calefactione et vnctiōe cū oleo de aneto aut de camomilla si indigetur eo. quasi dicat. ꝙ aliquādo sufficiet sola ligatio et fricatio absꝙ vnctione. ¶ Notandū quod huiusmodi fricationes & vnctiones debent fieri dorso spine & partibus posterioribus a quibus inchoāt rigor: ex quarto affo. rismorū. affo. 62. quibuscūꝙ in febribus. Calefaciendo enī et trahēdo calidū exterius sedāt rigorē.

¶ In forti autem quando perseuerat siue sit in febribus: siue sit in aliis oportet vt ligētur extremitates in locis plurimis et inunctio fiat cū oleo camomillino et radice lilij. et sunt de hoibus qui confortant illud cum eis que sunt sicut cardamomū & castoreum et ruta et schea et calamentū et baurach et piper et piretrū. Et quādoꝙ pertrāsit illud ad administrandū linimenta ex sinapi et assa nō fetida. Et quandoꝙ decoquūtur medicine iste in aqua: deinde coquitur in ea aliquod oleum et aqua eruce fortis est in hoc capitulo ꝑ se sola aut cū oleo aliquo qd̄ decoquitur cū ea. & silr̄ decoctio ozimi & aque ei⁹ Cōfectio olei boni. Sumatur anetum siccū et myrrha et ruta et calamētū & piper & piretrū et coquantur in vino decoctiōe vltima: deinde coquatur colatū in tāto q̄ntū est medietas ei⁹ de oleo sisamino vsꝙ quo cōsumatur aq̄ et remaneat oleū & administretur vngēdo. et de oleis fortib⁹ in eis in tali qualis est rigor quartane est oleū de costo et oleū de schea & oleum de abrotano et oleū de lilio et myrrha et ponantur in vncia vna olei pondus. ʒ. iij. piperis et sexta. ʒ. j. piretri tritorum. et administretur absinthium decoctum in oleo aliquo aut oleum oliue in quo decoctū est apiū. Et introitus in oleū lenis caliditatis est iuuatiuus valde: et fortasse necessarie sūt potiōes et multotiens sedatur cum aqua calida lenis caliditatis et cum incuruatiōe super vaporem eius. Et quādo non sedatur per id si materia est grossa decoquantur in aqua anisum calamentū & semen apij et semē apij et mastix et eruca et anetū et similia. & balneetur in aqua in qua decocta sint ea que sunt sicut schea et abrotanū et calamentū: & anetum et squinantus et ruta et sansucus et costus et semina calida.

¶ Nunc curat rigorē fortē. & primo magis per exterius applicita. scd̄o magis per interius sumpta. scd̄a ibi. (Et omnes medicine fortis ꝓuocatiōis) Prima pars posset diuidi in tot partes quot remedia ponit. partes patebūt. ¶ Ante oīa primo notādum rigorē vertere ad se curā aliquando ꝓpter tristem sensationē vehemēter contristantē et debilitantem virtutē. Secūdo propter motum cōpressiuum ad quē resolutio & virtutis debilitatio psequitur. Tertio ꝓpter vehementē retractionē caloris ad quā potest sequi suffocatio. ¶ Secūdo notādum huiusmodi applicita locis de quibus supra conferre calefaciēdo sua actuali & potētiali caliditate cūtristem sensationē remittēdo. & tertio de materia faciente rigorē resoluēdo. Primū remediū faciendum in rigore forti quādo perseuerat siue in febribus siue quando nō fuerint febres est ligatio extremitatum in locis dictis: et inunctio fricādo cū oleo de aneto camomillino et radice lilij: scilicet albi que est calida in secūdo & rigoris sedatiua: et potest decoqui radix lilij cum oleo camomille & ipsum oleum applicari vngēdo et fricando. Secundum remediū est qd̄ aliqui hoies cōfortant oleum suprascriptū addendo cardamomū calidū: & siccū in tertio castoreū pinguedinē testiculi calidā. et sic in fine tertij aut in principio quarti. & rutam cali. & sic. in tertio siluestris vo in. iiij. Schea q̄ scd̄m aliquos est sicados arabicus cali. in p̄io. et sic. in. ij. scd̄m aliquos est spēs absinthij: & dr̄ sandonicum a sandone loco gallie. Sꝫ apud Gal. sexto de simplici medicina est abrotanū cali. in primo. sic. in scd̄o calamentū cali. et sic. in scd̄o baurach spēs salis ꝑ qua sal nitrū ca. & sic. in tertio piper piretrū cali. & sic. in tertio. hec aut aliqua istorū possunt suprascripto oleo cōmisceri scd̄m suā substātiā: aut pōni possunt ad decoquendū: & postea oleū colari hmōi abijciendo. Tertiū remediū q̄nꝙ pertransit medic⁹ ad linimenta magis calida sicut que fiūt ex sinapi calida in quarto. Itē ex assa gummi calida in quarto sicca in secundo intelligendo de nō odorifera que est calidior odorifera. licet magis abominabilis. Iste due possunt cum aliquo liquore permisceri in pauca quātitate & his loca dicta inungi. Et quādoꝙ decoquūtur iste medicine in aqua: deinde de

coctio illa colata bulitur cum aliquo oleo vsq3 ad aque cōsumptionē ꝛ administratur. Quartū remedium est aqua decoctionis eruce calide. ꝛ sic. in scdo sola aut cū aliqua oleo bulita est fortis in hoc ca. Similiter decoctio ozimi. i. basiliconis calida ꝛ sic. in scdo. ꝛ aqua eius per aquā intelligēdo succū aut aquā distillatā eius. Quintū remedium est confectio olei boni. sumant aneti sicci rute mirre calamenti ana partē vnā. piperis piretri ana. partē mediā coquātur cū vino decoctiōe vltima ita vt horū virt⁹ ingrediat vinū: deinde vinū illud coquat in tantū olei sisamini q̄ta est ei⁹ medietas vsqȝquo consumatur aqua ꝛ administretur. ꝛ hec est fortis ꝛ solēnis. Sextū est ex oleis fortibus multū calidis cōuenientibus in rigorib⁹ fortib⁹ qualis est rigor quartane sicut est oleū de costo cal. ꝛ sic. in tertio oleum de sebea oleū de abrotano. ꝛ hic vides q̄ Aui. per sebeā nō intelligit abrotanū. oleū de lilio oleū de mirra. Septimum ponantur in. l. ℥. olei tres. ʒ. piperis. ꝛ sexta. ʒ. vnius piretri tritorū ꝛc. Octauum administretur absinthiū decoctū in aliquo oleo sicut oleū oliue in quo decoctū sit apiū. Nonum instrositus in oleū aliquod pauce caliditatis est iuuatiuus valde si ponatur in eo fm totū corpus preterq̄ fm caput. Et fortasse his non sufficientibus sunt necessarie potiōes de quibus infra. Decimū quandoqȝ sedatur cū aqua parū calida scilicet infumādo dorsum super vaporem eius. Undecimū quando non sedatur per illud ꝛ materia est grossa decoquatur in aqua anisum ꝛ calamētum ꝛ semen apij ꝛ mastix ꝛ eruca ꝛ anetum ꝛ similia. ꝛ recipiat vaporē. vt supra. Duodecimū balneetur in aqua in qua decocta sunt sebea abrotanum calamentum anetum squinantum ruta sansucus idest maiorana costus ꝛ semina calida.

¶ Et omnes medicine fortis prouocationis sedant rigorem. Et de medicinis sedātibus rigorē maximū in quartana ꝛ similib⁹ sibi est vt bibatur de costo aurei. j. cū aqua calida et de agarico q̄ntum de ipso in aqua calida. Et in agarico est iuuamentū. et quādoqȝ ponit cum eo parū opij. quoniā facit dormire ꝛ facit sudare et prohibet vehemētiam rigoris et alia. et iterū yreos quātitas aur. j. in aqua calida.

¶ In parte presenti Aui. curat rigorē per sumpta interius. ꝛ primo per medicinas ꝛ cibos alteratiuos. in scda per medicinas solutiuas. scda fere in fine capituli ibi. (Et solutio ventris) prima in tot partes quot sunt medicine. partes patebunt. Prima est. omnes medicine fortis prouocationis scilicet sudoris sedāt rigorē. oēs nāqȝ sunt calide. ꝛ sic sua caliditate sedant ipsum. ¶ Preterea educendo per sudorē sedāt ipsum. sicut tyriaca metridatū et similia cū vino potenti sumpta. Scda medicina q̄ sedat rigorē maximum sicut in quartana est huiusmodi. ℞. costi aureum vnū pulverizetur et sumat cū aqua calida scdo. ℞. agarici intellige preparati suis correctiuis aureū vnū ꝛ sumatur distēperatus cum aqua cal. iuuat enim agaricus in rigore. Tertia medicina quandoqȝ ponitur cum agarico parum opij ꝛ iuuat faciendo dormire faciendo sudare. ꝛ prohibet vehemētiā rigoris ꝛ alia accidentia vehemētia. accidentia. s. sequentia rigorē sicut sincopis ꝛ similia. ꝛ ad intellectum Aui. debet accipi agarici aureū vnum. opij vnum aut duo grana. possemus etiam has medicinas scilicet agaricum opium et costum simul cōmiscere et totum ebibere vna vice per horam aut circa ante paroxismū ꝛ melius est vt sint distemperata aut cum aliquo liquore calido saltem actu. hec em̄ medicina iuuat calefaciendo ꝛ subtiliādo materias. Iuuat scdo de per accidens sopiendo sensum. tertio prouocādo somnum. quarto prouocādo sudorē. scd prouocatio sudoris partim est de q̄ se per medicinas calidas subtiliātes. partim de per accidēs inducendo somnū qui facit sudare. Et hec medicina: q: tarde euacuationis et efficitur etiam tardior per opium nō euacuabit: nisi post viginti horas aut circa quādo iam paroxismus erit finitus ꝛ euacuabit materiā grossam sicut melācoliam. et similes quas forte nō euacuasset si nō fuisset sumpta ante paroxismum cum ante paroxismū materia incipiat agitari et cōmoueri. et cum est in motu facilius potest educi quam si nō cōmoueretur. propterea forte melius esset q̄ hec medicina per duas horas aut maius tempus ebiberetur ante paroxismū vt iam sit actuata dū mouetur causa antecedens pro paroxismo. Et ex his facile soluuntur multe instantie pauci momēti quas doctores adducunt pro declaratione huius textus. Quarta medicina est aureus vnus yreos in aqua calida. Est aūt yreos radix lilij celestis cali. et sic. in fine tertij et solutiua. Et credo q̄ esset melius hoc ebibere ante paroxismum per notabile tempus vt esset completa eius solutio, verum eius oleum applicitum sedat notabiliter frigus et rigorem.

¶ Et de cōpositis est tyriaca diatesseron et electuaria alia. et diaciminū et diacalamentum. et diapipereon. et syrupus de melle in quo feruent sicut assa. ruta. et piretrum et piper. Pillule experte que dantur in potu ante rigorē per horam vnam infirmo erecto vel stante super lectum suum vel scamnū suum: et aere eius calefacto cum igne et coopertimēto quoniam temperant ipsum aut prohibent: quarum cōfectio. Recipe storacis. myrrhe. opij. oppoponaci. omnium ana partem. j. conficiātur cum butyro: ꝛ sit dosis eius quantitas fabe: et iterū sumantur oppoponaci. castorei. dauci. asse. piretri. opij. ana partes equales fiat sicut primo fit. Descriptio bona. Recipe oppoponaci. serapini. amidē. et cumini carmeni: et seminis apij et piperis ana aur. j. ß. seminis iusquiami albi. croci. aristologie. castorei. euforbij. myrrhe. ameos zinziberis omnium ana pondus tertie. ʒ. j. seminis armel. piretri omniū ana aur. j. conficiantur cum melle: et dosis eius sit auellana cum aqua calida valde.

¶ Describit medicinas compositas valentes in rigore. Et quo infert q̄ medicine suprascripte fuerunt plures et non vna sola. scilicet costus agaricus ꝛc. Prima medicina cōposita est tyriaca dyatesseron id est de quatuor rebus. Item dyaciminū dyacalamentum. Item dyapipereon que omnia sunt calida circa tertium gradum. Et syrupus de melle in quo feruent sicut ruta assa piretrū et piper id est aqua mellis in qua huiusmodi sint bulita et colata post horum bulitionem. Pillule ex parte hedantur infirmo erecto siue iacēti in lecto siue super

scamno

scamno ad experiendū an sit fortis potens tolerare huiusmodi opiata: et etiam vt melius possit deglutire ꝛ debet esse in camera calida aut in pānis circūdatus vt nō frigeat. ℞. myrre opij oppoponaci omniū ana partem vnam conficiātur cū butiro: ꝛ sit dosis vt quātitas fabe. Do tibi sanū consilium quando incipis alicui exhibere medicinas opiatas nō trāscendas sup duo grana opij. Sunt enim quidam qui facile patiuntur ab opio. quidā non. intra quos difficile est distinguere nisi per experientiā. Quomodo aūt huiusmodi opiata cōferant in rigore patere potest ex dictis. Et due medicine sequētes sedant rigorem: tum calefaciēdo et subtiliando per medicinas calidas: tum stupefaciendo. nam in prima sequente ponitur opium in secunda semē iusquiami albi: quod tamen minus stupefacit quā opium. Solum superest vt aliqua declarentur. oppoponacū dictum est ab opos qđ est gummi vel lachryma et ponax vel ponacuz herba. sic sumitur vt sumit̄ a Plinio. 12. naturalis historie. et est calidum et siccū in tertio. Amiden est s sdeos. xiij. tertij tractatu quarto capitulo de cura asclitis i fine: aut est herba de qua fit assa. ꝛ est valde calida. Aristologia capitnu nomen ab inuentore qui seminando inuenit. vt ponit Tullius primo de diuinatione distinguens in longam ꝛ rotundā sic differētes scđm folia et radices: quarum vtraq; est notabiliter calida: sed lōga calidior. de vtraq; potest intelligi. Armel est species rute et non siluestris vt voluerunt quidam: vt patet per Auicen. vi. quarti capitulo de cura morsus viperarū.

¶ Et fortasse est necessarius in eo vt detur in potu vinum calefactuz et cibi calefacti.

¶ In parte ista ponit quod cibi et potus debēt dari actualiter calidi: et melius est etiam vt sint potētia tales siue dentur in rigore sicut aliquando est necessarium deficiente virtute siue ante rigorem.

¶ Et solutio ventris cuz eis que sunt sicut yera et dyacitoniten et dyasinicon: immo qñ est rigor prauus et proprie in febre dentur in potu pillule fetide: quoniam ipse sunt sanitas eius.

¶ Curat rigorem cum solutiuis concedens yeram scilicet simplicem diacitoniten et diasinicon: quarum descriptiones vide a Mesue in suo antidotario: et ab Aui. quinto canone: immo quando rigor est prauus: quia fortis et longus et proprie sine febribus dantur in potu pillule fetide: quoniam sanant. quarum descriptiones vide nono Almansoris. capitulo de paralesi. et dicuntur fetide: quia fetidos educūt humores: et conueniunt cum non est feb. aut pauca febris: quia sunt notabiliter calide. Notant hic doctores solutiua non esse exhibenda ita vt operent̄ tempore paroxismi nisi materia existente in vijs ductuū aut sibi prima in pauca quātitate: quod credo esse verū precipue: quando huiusmodi medicine sunt violente sicut sunt que hic descripte sunt preter yeram. Cura rigoris sex requirit intentiones. Prima est regimen sex rerum proprie in aere qui debet esse calidus. similiter cibi et potus in rigore pendente a materia calida debent esse actualiter calidi. Secunda intentio est minoratio humorum cum vomitu cum plurimum de ea materia expellatur eo tempore ad stomachuz: sed ante rigorem per notabile tempus puta die precedenti cum medicinis solutiuis: scilicet yera simplici diasini. diacitoniten. pillulis fetidis. reubarbaro. aloe et similibus secundū exigentiam materie. Tertia intentio est remittere acuitatem et subtilitatem materie. et etiaz subtiliare grossam. Primū perficitur cum ingrossantibus et inuiscantibus vt aquis et syrupis. Secundum cum subtiliantibus abstergentibus et incidētib⁹ et eisdem: et ista sunt exhibenda tempore digestionis materie que stat sub forma cause antecedentis. et sic per duas horas ante paroxismum ratione materie coniuncte paroxismi. Quarta est reddere materiaz non ita velociter mobilē super membra sensibilia que complectur per quietem corporis aut per frigida inspissantia. Quinta intentio est obtūdere sensum ne propter sensus acuitatem valde debilitetur eger et augmentetur concussio que completur per prouocantia somnum. Sexta intentio est partium exteriorū calefactio et proprie dorsi et extremorū. que cōpletur cum fricatione cum pannis calidis et calidorum exterius applicatiōe que multiplicia possunt esse. Item cum cibis et electuarijs et aquis in presenti capitulo descriptis. de quibus sunt tyriaca. metridatum. diamuscum. et similia. et proprie in materijs frigidis sumpta cū pauco vini potentis ꝛ etiā cum his que exterius applicantur. Descriptio conueniens. ℞. olei anetini. ℥. i. ß. succi arthemisie. ʒ. iij. bulliant simul ad consumptionem succi. ꝛ addatur croci subtiliter puluerizati. ʒ. i. cere quantum sufficit. fiat vnctio cum aqua debite calida vngatur dorsum ante rigorem et in rigore. Aqua vitis applicata dorso et extremis est efficax.

¶ Regimen sudoris in febribus. Cap. xiij.

Oportet ne sudor creticus quantum possibile est restringatur.

¶ In presenti capitulo Auicenna ponit regimen sudoris. primo cretici nō superfluentis. secundo cretici et non cretici superfluentis. ibi secunda (Cum autem fuerit necessitas) dicit primo creticum sudorem quantum est possibile non esse restringendum. patet quia natura in crisi perfecta non est impedienda. prima affoꝛismoꝛum. affo. xx. si tamen in sudore virtus preter modum debilitaret̄: tunc conuenit illuz restringere.

Galenus septima amphorismorum. Sudor multus frigid⁹ calidus semp fluens: frigid⁹ maiorem: calid⁹ minorē egritudinē significat Causa vero sudoris multitudo est in corporib⁹ collecte humiditatis que hic percipitur ex pelli superius cū vomitu a corpore forti: infer⁹ cū pharmacia a debili. qđ dignū est reprehendi.

¶ Cum autem fuerit necessitas et pertransit terminum. tunc oportet vt euacuetur et infrigidetur locus. Si autem non excusat: tunc super instrumentum positus quo pueri vel iuuenes solent in aere concuti cōmoueātur in loco frigido.

¶ Nunc Auicenna facit quod dictum est. et habet quinq; partes. tres prime partes regunt sudorez parando aerem. secundo in tali regimine abstersionem sudoris docet euitare. tertio ponit quedaz remedia exterius applicanda. secunda ibi. (Et nō oportet vt intendat.) tertia ibi (Et oportet) Dicit primo quod cum necessitas est stringendi sudorem superfluentem oportet euentare et infrigidare locum et supple etiam sudantem. quo remedio non sufficiente ponatur super instrumento quo solent pueri in aere concuti et se cōmouere. ¶ Pro cuius declaratione notandum quod debent primo discooperiri vt vapores retenti sub pannis exalent simul cum aere calefacto circūdante. secundo hoc non sufficiente debent aliqualiter flabellari siue euentari: et flabellatio illa impellendo vapores a superficie corporis propter aerem impetuose motum in corpus sudantis infrigidet ipsum et poros oppilet. semper enim a corpore nostro exalant vapores calidi qui circa corpus retenti ipsum calefa

ciunt et poros aperientes amplius sudare faciunt quinta problematũ. problemate. decimosexto quare quiescentes immoti sub radijs solis magis calefiunt. ventilatio itaque isto modo et cõmotio fit per notato puerorũ instrumento.

¶ Et non oportet vt occupetur in exiccando illud quod rorando egreditur faciendo exiccationem post exiccationem. nam illud est occasio ad illud prouocandum et multiplicandum. et fortasse attrahit sincopim. Nam eius abstersio addit in ipsum et eius dimissio restringit ipsum.

¶ Nunc facit quod dictum est dicens non oportere occupari in exiccando illud quod in modum roris egreditur per poros cutis faciendo exiccationem post exiccationẽ. nam huiusmodi exiccatio est causa prouocandi et multiplicandi ipsum: et fortasse attrahit sincopim: scilicet multiplicatio ipsius spiritibus preter modum resolutis. abstersio enim sudoris auget ipsum et dimissio eius restringit ipsum. Abstersio namque sudoris est causa cur alius sequatur ne detur vacuum. sed dimissio restringit: quia ipse dimissus circa pororum orificia inuiscatur et ingrossatur. nam cum sapiat naturam aque redit in ipsam ab extrinseco: et sic infrigidatur et ingrossatur: ad quã infrigidationẽ et ingrossationem adiuuat frigiditas cutis et cõtinentis. et hec est sententia Aristo. ij. problematum problemate. xiij.

¶ Et oportet vt iungat eum cum oleo rosato forti et oleo myrtino. Aut cum oleo de salicibus et cum oleo de balaustijs.

¶ Nunc Auicenna ponit remedia. et primo sudore non existente multum vehementi. secundo ipso existente valde vehementi. secunda ibi (Et cum res fit vehemens) In prima parte ponit tria remedia Primũ remedium est vt vngatur cum oleo rosato forti: scilicet ad restringendum: quia oleum scilicet factum ex oliuis immaturis: quia nondum apertis et si sint siluestres et albe sunt stipticiores quam domestice et mature. Et cum oleo myrtino. scilicet similis virtutis: aut de salicib᷒ quod est frigidius: non tamen magis stipticum: aut de balaustijs: idest caducis granatorum que sunt capita ipsorum: et hoc fortius constringit ipsis suprascriptis. singula enim horum sunt ipsius constrictiua et eius omnia simul mixta.

¶ Aut fiat oleum cum aquis in quibus decoquuntur citonia pontica et mala pontica et rose et balaustie et karabe contritũ sicut puluis qui apparet in radio solis et similia quoniam restringit et quandocunque restringit: acetum mixtum aqua et succus agreste et decoctio balaustiarum et decoctio gallarum et decoctio myrti et succus salicis est mirabilis et aqua semperuiue. Et cum res fit vehemens liniatur cum mucillaginibus frigidis et cum gummi et proprie cum emplastratur his duobus et euentatur. Et quando vehemens fit res oportet vt ponatur nix super extrema et sola sint in ea extrema. aut balneetur cum aqua frigida si suffert eam.

¶ Ponit regimen secundum. et est oleum factum hoc modo. accipiatur aqua decoctionis citoniorũ et malorum ponticorum que magis constringunt quam citonia cum sint magis frigida et magis de partibus terreis participantia quam ipsa. et rosarum: scilicet siccarum et balaustiarum et karabe contrite sicut puluis qui apparet in radio solis et similium que aqua postea debet bullire cum oleo aliquo vtputa oliuarum onfanzino vsque ad aque consumptionem. est enim efficax hoc. et aqua aspersa super corp᷒ egri aut epithimata est valde constrictiua. nam hec sunt frigida et stiptica. karabe autem quasi trahens paleas interpretatur: et quandoque restringit scilicet sudorem aceto mixtũ. Item succus agreste et decoctio balaustiarum. et decoctio gallarum et decoctio mirti et decoctio foliorum salicum: et aqua semperuiue. scilicet decoctionis expressionis aut distillationis. est enim valde frigida. Et cum res idest sudor fit vehemens liniatur corpus cum mucillaginibus frigidis sicut psillij aut cum gummi arabico vt inuiscentur in superficie corporis vt sudor non possit exire. Hec enim fortiter stringunt coadiuuante euentatione. et quando vehemens fit res: quia alia non conferunt ponatur nix super extrema et sola sint in eam ne extrema non residuum corporis ne forte congelaretur: aut balneetur in aqua frigida si sustinet eã Dicit tamen Gentilis se curasse sudorem cuiusdam domine cum rosata nouella descriptione Nicolai in suo antidotario quam dicit conuenire in sudoribus diaforeticis et datur mane et meridie cum aqua frigida credo quod sufficeret. ℥. semis. Notandum quod intentio Auicen. est restringere sudorem sequentem subtilitatem materie dilatationem pororum debilitatem contentiue et irritationem expulsiue maxime quando timetur casus virtutis. Pro cuius constrictione sunt he intentiones. prima constringit poros. secunda ingrossat materiam. tertia confortat contentiuam membrorum et remittit acuitatem expulsiue eorum. quarta diuertit materiam maxime a circumferentia ad centrum. quinta ordinat debitum regimen maxime cibos et potus inspissantes materiam sudoralem et virtutem fouentes que intentiões quibus debeãt compleri satis bene patere potest.

¶ Regimen fluxus narium superflui. Cap. xiiij.

Oportet vt non properetur ad prohibendum illum qui creticus est quantum possibile est.

¶ Hoc capitulum habet duas partes. In prima parte premittit fluxum sanguinis narium non restringendum. secũdo docet regere restringendum. secunda: ibi. (Cum autẽ est necesse). In prima parte dicit nõ oportere properare ad restringendum fluxum sanguinis nariũ creticum quantum possibile est nisi superfluat et debilitet virtutem.

Sophista Alexãdrin᷒. vij. epidimiarũ. Dum in egritudinibus superuenit fluxus sanguinis per nares siquidẽ moderatus fiat: placet nobis: si vero immoderatus opz nos sistere et cõstringere: et mixtiones absque arte fluxus sanguinis soluit sine hoimata sit. quentẽria: sinthoima enim et hoimata fuit sed qñ dico sinthoimã non dico imoderatam diaforesim

¶ Cum autem est necesse prohibere fluxũ sanguinis narium in febribus acutis: tunc liga extrema et pone ventosas super latus quod sequitur latus fluxus sanguinis narium: deinde consequenter adhibe regimẽ illius loci. fortasse enim possibile erit tibi vt infrigides et restringatur per illud et ante ponas ventosas desuper et distilla in nasum aliquas distillationes predictas in capitulo fluxus sanguinis narium. Et cum non est

prohibens

naturalis calo ris sed modera ti ypostomia sionad aptionet. Multotiens enim illequi patitur fluxu san guis ex narib⁹ vidi sanguine multu exire p turbatus est:et obstupuit dein de frigid⁹ fact⁹ e naturalis ca lor et reductus est sanguis: et sic constrict⁹ est fluxus sanguinis.

prohibens aliquod infrigida caput cum infrigidantibus predictis in eo.

¶ Nunc facit quod dictum est.et primo regit fluxu sanguinis in febribus acutis. secunda specialiter in quartana.secunda ibi (Et quandoque aduenit) In prima parte pro constringendo sanguine ponit tria remedia.primu est ligatio extremoru: scilicet adiu torioru supra cubitos per duos digitos: et simili ter coxarum supra genua tantundem. necnon testi culorum ad diuertendum. Secundum remediu est po sitio ventosaru si fluat ex nare dextra super regione splenis sine scarificatione ad retinendu sanguinem ibidem aut ad diuertendu. Tertium remedium est regimen loci per quem fluit sanguis scilicet nasi. frontis.temporum colli.et partium propinquaru nam fortasse erit possibile vt per infrigidationem suppie et constrictionem illarum partium restringatur absque positione ventosarum super regione splenis aut epatis. Aliter et non ponas ventosas super partibus superioribus: scilicet naso propinquis ne sanguis trahatur ad superiora:et distilla in na sum aliquas distillationes predictas: scilicet quinta ter tij cap. de cura fluxus sanguis narium. Et cum non est aliquid prohibens:scilicet catarrus aut nimia repletio infrigida caput cum infrigidantibus dictis in capitulo de cura fluxus sanguis narium.

Et quandoque aduenit patientib⁹ quartanam fluxus sanguinis nariu. quare opor tet vt iuues cum facientibus fluere sanguinem ex naribus scitis.in ipso enim est sanatio quartane. Si vero superfluitatem timuerimus faciem⁹ sicut illud quod fecimus.

¶ Hic fluxum sanguinis narium regit in quartana dicens quod oportet vt iuues cum facientibus fluere ipsum ex naribus que sunt scita. quinta tertij.scilicet constringendo gulam ponendo digitos in naribus aut setas porcinas aut herbam dictam poligonium. Nam per fluxum ipsius sanatur quartana maxime pendens a melancolia genita per adustionem sanguinis. si tamen timueris ne superfluat constringe vt dictum est. Cura sanguinis narium exigit quinque intentiones. Prima est remotio cause fluxus que multiplex esse potest. scilicet nimia aquositas:aut nimia colera sanguine permixta:aut superflua caliditas sicut in febribus acutis:aut debilitas contentiue:aut irritatio virtutis expulsiue.secunda intentio est diuersio cum euacuatione aut sine. Tertia fluxus interceptio cum his que applicantur collo timporibus aut fronti. Quarta orificiorum venarum que ad nares termi nantur constrictio:scilicet cum his que naribus in stillantur aut insufflantur aut in forma stuellorum imponuntur.et hoc absque alijs secundu plurimum est sufficiens. Quinta est regimen sex rerum non na turalium per que sanguis inspissetur et secundum plurimum infrigidetur et fiat ineptus fluxui et con tentiua membrorum fortificetur. Et pro complen do quartam intentionem infunde aliquem pulue rem sicut trociscos de terra sigillata:aut de karabe:aut bolum armenicum. sanguinem draconis in albumine oui.et bene concute:deinde fac stuellum satis grossum ex cotto aut tela aranea aut pilis leporis et infunde in albumine illo et naribus im pone quem diu retineat et non violenter extrahatur.hoc enim secundum plurimu sufficit:immo stuellus infusus in solo albumine oui est sufficiens secundu plurimum. Et quia cura fluxus sanguinis narium

cum est continuus celeritate indiget:sunt hec omnes intentiones aut plures ex his quam cito efficiende cum remedijs opportunis.

¶ Regimen vomitus qui accidit eis .Cap.xv.

Creticus iterum non abscindatur nisi apud necessarium.

In hoc capitulo Auicenna ponit regimen vomitus. et primo cretici non restringendi. secundo restringendi cretici vel non cretici. secunda ibi (Et secundum plurimu) Dicit primo non esse restringendum cre ticum nisi sit necessariu. scilicet quia superfluens et deijciens virtutem: et quia non euacuat quale est euacuandum.

Et secundum plurimum abscindatur in eis per vomitu et per adiutorium eius quo ex trahitur humor nociuus sicut est syrupus acetosus et aqua calida. Et quandoque est ne cessarium vt confortetur virtus. quare ponatur loco syrupi acetosi puri syrupus acetosus cum seminibus.

¶ Nunc facit quod dictum est:et continet duas par tes.nam primo in generali docet regere vomitum Secundo magis in speciali.secunda ibi (Et si humor imbibitus) Dicit primo vomitu secundum plurimu ab scindi per vomitum et per adiutoriu quo euacuatur humor nociuus sicut per syrupu acetosum cum aqua calida:quandoque tamen necesse est dare regi men fortius vt syrupum acetosum cum seminibus loco syrupi acetosi simplicis. ¶ Pro qua parte notandum quod vomitu valde debilitante et corpore valde inepto ad vomitum et suspecto per illum ad fracturam vene non debemus si possumus alterco mitum vomitu curare.in alijs autem casibus vomi tus est vomitu curandus maxime materia ad supe riora leuigante. que sententia colligitur decimase xta tertij de cura colerice passionis. ¶ Notandu se cundo quod vt facilior fiat vomitus preparandum esse humorem vomitu cum syrupo acetoso zuchari no materia existente calida et cum oximelle simplici ipsa existente frigida et grossiori. ipsa vero existente frigidiori et grossiori cum syrupo acetoso composto cum seminib⁹. scilicet calidis subtiliatiuis materierum sicut cum aniso feniculo et similibus. Est autem huiusmodi syrup⁹ acetosus compositus duplex. ¶ Quidam cum zucharo factus et dicitur apud nos syrupus acetosus. Quidam cum melle et dicitur oxi mel compositum:quod conuenit adhuc materia ex istente grossiori. Oximel vero squilliticum conuenit materia existente frigidissima et grossissima. hi autem syrupi miscendi sunt cum aqua calida: idest tepida. Omnia enim tepida exoluunt robur stoma chi. post cuius tepidi sumptionem per horam pro curet vomitum exquisitum satis cum impositione digiti aut penne in gutture.

Et si humor est imbibitus et grossus. tunc oportet vt fiat solutio in dando in potu quod est sicut aloes et yera. Et quando non est im bibitus fortasse confert yera et aloes.

¶ Nunc specialem ponit vomitus curam. Et continet partes tres. Nam primo ponit regimen vomi tus secundu diuersitatem substantie et situs humor secundo ponit curam vomitus colerici. tertio ponit regimen vomitus melancolici. secunda ibi (Et quando assiduauerit vomitus). tertia ibi (Ad vomitum quidem colere nigre) prima in tres. nam pri

mo docet regere vomitū humore existēte imbibito grosso. secundo nō existente ibibito. tertio existente imbibito nō grosso. scđa ibi (Et quādo non est imbibitus.) tertia ibi (Et si est imbibitus nō grossus). Dicit primo ꝙ humore existente imbibito in stomacho et grosso oportet soluere ventrē cuz aloe et yera. Et dicit in secunda parte qđ qñ non est imbibit⁹ fortasse confert yera et aloes. ¶ Pro prima parte notandum quod humor existēs in stomacho quandoq̄ est imbibitus: idest intus bibitus et in porositatibus conclusus: quandoq̄ est inuiscatus quandoq̄ natās: quandoq̄ apostemans. Imbibitus est duplex. subtilis et grossus. licet subtilis sit magis aptus imbibi. et vterq̄ potest esse ex quacunq̄ specie humorū. ¶ Pro remouēdo ergo grossum siue imbibitum siue non. docet exhibere yeram pigram: scilicet simplicem Galique dicta est yera quasi sacra et pigra amara: et fit ex octo rebus inter quas nihil est solutiuū nisi aloes. Aloes autem quandoq̄ ponitur duplus ad reliqua et est magis solutiua. et hanc vocant Aloem et yeram. Aliquādo ponitur in dosi equali reliquis septem: et hanc vocant yeram et aloem. Dosis yere pigre in qua aloes ē duplus ad reliqua sine melle est a. ʒ. ß. vsq̄ ad duas. In forma electuarij cum melle est. ℥. j. et hoc magis confert quando humor est imbibitus. Aut aliter per aloem et yeram intelligam⁹ aloem qui de nouo misceatur cum yera pigra aloe dominante sicut. ℞. aloes. ʒ. j. yere pigre. ʒ. ß. misce. et exhibeatur in forma pillularum. vel distemperētur cum aqua zuccarata et bibantur. Econtra vero per yeram et aloem intelligimus yeram dominari aloe. vt. ℞. yere p. ʒ. j. aloes. ʒ. ß. et exhibeātur: vt supra. Et forte per yeram et aloem intellexit duas medicinas distincte: quarum quelibet huic ꝓposito deseruit.

¶ Et si est imbibitus non grossus mūdat ipsum syrupus acetosus cum aqua calida: deinde equat ipsum post illud aqua granatorum que bibatur. Quod si euomuerit eaz bibat ipsam vice alia donec equetur et quiescat: et similiter syrupus de menta cum granis granatorū. Et fortasse sedat ipsum infrigidatio stomachi.

¶ Facit quod dictum est et continet partes duas. Nam primo ponit tria remedia facienda quādo humor est imbibitus non grossus. secūdo quoddā regimē euitare docet. scđa ibi. (Et non oportet vt approximet). Primum remedium mundās humorem imbibitum non grossum est syrupus acetosus cum aqua calida. Digerit enim ipsum ingrossando et abstergit ipsum a stomacho et sua punctiōe incitat ad vomituz post quem facto vomitu aqua granatorū bibita equat ipsum: scilicet stomachū temperando eius caliditatem: quam si vomuerit bibat alia vice donec equetur: scilicet stomachus et vomitus quietetur. Secundum remedium est syrupus de menta cum granis granatorum. confert enim in dicto vomitu. Tertium fortasse infrigidatio stomachi sedat ipsum non solum perficienda cum interius sumptis: sed etiam cum exterius applicitis ita vt aliquando oporteat esse actu et potentia frigidum sicut in colerica passione precipit Rasis nono Almansoris. Hec autem administranda sunt humore iam educto. ¶ Et nota quod est bonum in vomitu vehementi et proprie ab humore calido primo lauare stomachum cum aqua calida aut ordei in multa quantitate: deinde approximare remedia cōstringentia interius et exterius actu et potentia frigida.

¶ Et non oportet vt approximet reb⁹ ponticis et sedantibus vomitum cum ponticitate sua et acetositate sua stiptica ille qui vomit propter humorem imbibitum. quia est malum et addit imbibitioni sed non imbibito fortasse faciēt eum deiicere deorsuz: q̄uis sit grossus et fortasse iuuabūt virtutē stomachi ad expellēdū eum per superiora.

¶ In presenti parte docet euitare quoddā regimē dicens. Non oportet illum qui vomit propter humorem imbibitum approximare rebus constringentibus vomitum sua ponticitate et stipticitate. Nam hec faciunt humorem magis imbibi. humore vero non existente imbibito fortasse conferunt. Nam si humor sit grossus fortasse stomachus confortatus eiiciet eum per inferius. Si vero subtilis fortasse eiiciet eum cum vomitu. tutius tamen est vt credo primo mundificare stomachū ab humoribus in eo contentis per superius aut inferius siue sint imbibiti siue non. postea huiusmodi confortantia administrare tam interius quā exterius.

¶ Et quādo assiduauerit vomitus dei colera et nō fuerit de genere imbibiti. tunc vtere stipticis: et ꝓprie emplastris iuuātib⁹ factis ex corticibus granatorū ⁊ gallis ⁊ his silib⁹ cū vino permixto aut aceto permixto.

¶ In presenti parte curat vomitū colericū quādo nō fuerit humor imbibitus. dicens quod tu debes vti stipticis et proprie emplastris factis ex corticibus granatorum et gallis et similibus cum vino aut aceto mixtis.

¶ Et ad vomitū q̄dē colere nigre supfluū submergatur spongia in aceto et ponatur sup stomachū. Qđ si necessariū fuerit aliqđ fortius: administra medicinas predictas in capitulo retentionis vomitus.

¶ Nunc curat vomitū melancolicū dicēs: ꝙ vomitui colere nigre superflue confert spōgia infusa in aceto et bene expssa stomacho applicita. Ultimo dicit ꝙ in efficacioribus pro restringendo vomitū erit recurrere ad medicinas dictas in capitulo de restrictione vomitus dictas. xiij. tertij. ¶ Notādū quod huiusmodi spongia in aceto infusa confert stomachū quadam stipticitate cōfortando. ⁊ si fuerit melācolia adusta ꝯfert infrigidādo ⁊ incidendo ⁊ stomachū ꝯfortādo. Sed si cū aceto bullierit menta et similia cōfert etiaz calefaciēdo. Cura vomitus sex exigit intētiones. Prima remouet causam siue fuerit primitiua sicut regimē sex rerū nō naturaliū faciens vomere. siue fuerit corporea sicut oppilationes apostemata vlcera et similia ī stomacho existentia: aut in membro sibi cōmunicāte. Alia diuertit humores ad stomachū fluxuros. Tertia mūdificat stomachū a superfluitatibus in eo existentibus ad vomitū incitantibus. Quarta vias ⁊ ductus constringit per que ad stomachū defertur humor ipsum stomachū confortādo ne recipiat et vt debite suas operationes perficiat. Quinta corrigit accidentia. Sexta ordinat debitum regimē sex rerū. Et ex dictis in textu potes elicere auxilia plures harum intentionū perficientia.

¶ Regimē fluxus vētris qui accidit eis. Cap. xvi.

Iam singulariter

Am singulariter in capitulo fluxus ventris locuti sumus in hac intentione ergo redeamus ad illud. Et de illis que conferũt ex via ciborum sunt almes torrefacti ⁊ lentes torrefacte et coriãdrum: quodcũqȝ horum duorũ fuerit elixetur et fundatur aqua ab eo et proprie quando fit acetosum cũ granis granatorum: qm̃ est bonum.

¶ Hic Auic. ponẽs fluxũ ventris q̃ accidit febricitãtib⁹ duo facit. Primo pro sufficiẽti regimine fluxus vẽtris remittit nos ad decimãsextã tertij. v. se locutũ fuisse ibidẽ singulariter quãtũ est opportunũ in hac intentione. s. in regimine fluxus ventris sequentis febrem. scḋo hic breuiter se expediẽs ponit quosdã cibos cõuenientes in fluxu sequẽte febrem dicẽs ꝙ de illis q̃ conferũt via cibi sunt sicut almes torrefacti et lentes torrefacte et coriandrum sic torrefactũ. Quodcũqȝ horũ duorũ. s. almes et lentiũ postq̃ torrefactũ est debet p̃mo elixari et abijci prima decoctio: deinde debẽt bulire quousqȝ decocta sint et debent fieri acetosa cũ granis granatorũ. s. exprimẽdo succũ ab eis. et huiõi condiendo. Almes autẽ sunt robilie. Coriandrũ preparatũ cũ aceto et torrefactũ est singulare in fluxu ventris et ꝓprie ad retinendũ cibum in stomacho. Hec autẽ cũ frigida sint et stiptica conferunt in fluxu sequente febre. Intẽtiões habẽde in cura fluxus ventris sunt sex. Prima remotio cause fluxus quecũqȝ fuerit aut primitiua: aut corporea. secunda est diuersio huõrũ a fluxu ad intestina. tertia est mundificatio intestinorũ a supfluis in eis contẽtis et doloris eorũ sedatio aut cũ clisterijs si fuerint in intestinis grossis: aut cũ sumptis in potu si fuerint in gracilibus. quarta intẽtio est viarũ et ductuũ constrictio humorũ ingrossatio ⁊ quietatio necnõ intestinorũ cõfortatio ne recipiant cum exterius applicitis et sumptis. quinta est accidentium correctio. sexta debiti regiminis sex rerũ ordinatio.

¶ Regimen sitis eorum superflue. Cap. xvij.

Portet vt inungatur caput cũ oleo frigido valde qḋ fundat super ipsum et ponatur super caput si non fuerit quod prohibeat: et cum aquis infrigidantibus.

¶ Auicen. ponens regimẽ sitis supfluentis p̃mo ponit regimen generale pro sedãdo sitim. scḋo sedat sitim scḋm aliquos speciales modos ipsius. secunda ibi. (Sitis quandoqȝ fit a frigore) p̃ma in duas. nã primo ponit regimen sitis p̃ infrigidantia capiti applicãda. scḋo p̃ infrigidãtia i ore tenẽda. secunda ibi. (Et retentiõe mucillaginis) Dicit in prima parte oportet inũgere caput oleo frigido potentialiter infrigidato. s. actualiter infuso sup caput nõ existente prohibente. s. catarro capitis repletione et similibus. Et inungi etiã cũ alijs aquis infrigidãtibus. Causa dicti est: quia si sitis sequitur superfluam cerebri caliditatem frigida applicita capiti conferunt remouendo causam: quare infrigidatio capitis est causa infrigidationis oris stomachi per neruos descendẽtes.

¶ Et retentione mucillaginis seminis citoniorũ permisce cum oleo rosato vltimo aut infusiõis prunorum et medullarũ cucumeris ⁊ alkendi et cucurbite et seminis lactuce nigre et radicum liquiritie et pillularũ descriptarum in antidotario ad sitim. et de illis que masticant et almosofat sunt tamarindi.

¶ Hunc sedat sitim cũ his que in ore tenẽtur. Primũ est mucillago seminis citoniorũ permixta cũ oleo ros. vltimo. sed in infrigidando inter omnes modos olei ros. est qḋ fit ex oleo onfancino et rosis albis siluestribus nondũ bene maturis. Secundum est cum retẽtione infusionis prunorũ. s. acrũ aut etiam cum retentione medullarũ cucumeris ⁊ alkendi. i. citrulli. et medulle cucurbite et retẽtione seminis lactuce nigre: qm̃ est frigidius. s. in fine secundi vel in principio tertij. Radicum liquiritie mundatarũ a cortice exteriori et infusarum in aq̃. Tertium tenendũ in ore sunt pillule scripte in antidotario. et debẽt esse confecte ex frigidis et acribus. Quartum remedium est aliqua que tenentur in ore sicut almosofat ⁊ sunt tamarindi. Causa dicti: quia pellicula oris est contigua pellicule oris stomachi. quapropter infrigidatio et humectatio vnius est causa infrigidationis et humectationis alterius.

¶ Et sitis quidem quandoqȝ fit ex frigore ⁊ abscindit eam somnus: ⁊ quandoqȝ fit ex calore. et abscindunt eam vigilie.

¶ Ultimo dicit qḋ sitis quandoqȝ fit a frigore et abscinditur per somnũ. et quando fit a calore et abscindũt eam vigilie. ¶ Notandũ pro declaratione huius partis ꝙ in siti mendosa causata per indigestionẽ ciborũ maxime nõ calorũ sicut piscium et similium digestionis difficilis a quibus stomachus laborat in digestione eleuãtur vapores calidi peruenientes ad os stomachi et sitim inducẽtes conuenit somnus qui fortificando calorẽ stomachi est causa digestionis et resolutionis eorum vaporum qui erant causa sitis. et sic verificata est prima pars huius textus. ⁊ hãc s̃niam elicere possumus ex particula quinta afforismorũ. affo. xxvij. Quibuscunqȝ desideriũ nocte bibetur. et. ꝫ. tertij. capitulo de siti ad finem. et. 4. epidimiarũ. In vigilando sitis in superficie somnus medicamentum. Secundus modus in siti causata ex vaporibus calidis circa os stomachi facta ꝯsumptione ⁊ exiccatione nimia vigilie conferunt resoluendo illos vapores calos q̃ erant cã sitis. et hoc voluit Auic. in pte vltima. Ex hoc facile soluũtur instãtie q̃ ꝯtra hũc textũ fieri ꝯsueuerũt. Cura sitis q̃nqȝ exigit intẽtiões. Prima remotio cãe sitis siue fuerint p̃mitiue siue corporee ꝑ cõstantẽ a toto sicut i febrib⁹ aut mẽbris ꝑticularib⁹ sicut a cerebro: aut a mẽbris spũalib⁹ ⁊ reliqȝ: aut ꝑ cõntiã ꝑ nocumẽta cerebri et ꝓp̃e oris eius. scḋa ẽ sedatio sitis cõplẽda aliquo viij. modorũ i fra scriptorũ: aut plib⁹ s̃ȝ exigẽtiã cãe sitis. Prim⁹ mod⁹ ẽ cũ his sup q̃b⁹ anhelam⁹ sicut sup aq̃ frigida et similib⁹ frigidis. ⁊ hic modus cõfert in siti sequẽte supfluã calefactionẽ cerebri et membrorũ spiritualiũ. Secũdus modus per retẽta in ore sicut est frustum angurie et similia. et hic modus maxime valet in siti sequente calefactionem et exiccationẽ meri cãne pulmonis ⁊ mẽbrorũ spiritualiũ. Tertius modus est per caputpurgia et per gargarismata cũ aqua frigida sola aut cui admixti sunt aliqui succi acres. et hoc valet in siti sequẽte dispõnes capitis ⁊ meri cãne pulmõis

et membrorum spiritualium. Quartus modus est per epithimata et unctiones circa caput collum gulam et spōdiles usq ad tredecim et mala granata et reliqua ex rebus frigidis quibus aliquid aceti sit admixtū ad penetrandū. et hec valet in siti merito cuiuscūq mēbri contingētis cuius regio ungatur et epithimetur. Quintus motus est cum somno: fortificando digestionē: per cuius debilitatem accidit sitis. Et similiter quandoq vigilie sedant sitim resoluendo vapores qui in somno cōcentrantur. Sextus modus est cū bibitis q̄ in mala cōplexiōe calida et sicca sine materia debēt esse frigida actu et potentia. ubi vero adsit materia colerica salsa alterius generis: aut propter imbibita aut inuiscata potus debet esse actu calidus. licet potentia frigidus. Septimus modus ē stupefaciendo aliqualiter sensum oris stomachi cū intense frigidis actu vel potentia. et hoc valet in q̄cunq siti. Octauus modus est conuertendo mentem ad alia magni nocumenti ita ut sitis obliuiscatur. et hoc valet in quacūq siti remissa. ¶ Tertia intentio est confortatio stomachi complenda cum interius et exterius applicitis contrarijs discrasie et moderata stipticitate participantibus. ¶ Quarta intentio est correctio accidentiū et perficitur scdm ipsorum exigentiam. ¶ Quinta intentio que est regimen sex rerum declinet ad contrarium discrasie.

¶ De pfunditate somni q̄ accidit eis. Cap. xiiij.

Oportet ut remoueatur a profunditate somni cum fabulis et his similibus per voces. et ligentur membra eorum inferiora ligatione dolorosa postq̄ non fuerit quod prohibeat. et supponatur colliriū subtile si natura fuerit restricta et in hora quietis et tēpore assiduitatis: et vētosetur quod est inter ambas spatulas et spondiles.

¶ Remouet profunditatem somni quatuor auxilijs. primo cum fabulis et similibus sicut hystorijs. secundo per voces. s. alte vocando dormientē et strepitus circa ipsum faciendo. tertio ligando membra eius infra genua per quatuor digitos ligatione dolorosa. tum ad excitandum. tum ad diuertendum vapores et materias ad inferiora. et sub hoc modo comprehendūtur fricationes membrorū inferiorum. Dicit tamen has ligaturas debere fieri si non fuerit quod prohibeat sicut podagra et ulcera illarum partium que ligantur. quarto supponendo collirium subtile acutum et mordicatiuum. sicut est suppositorium hoc. ℞. mell. ℥. ij. terepegre: salisgemme ana. ʒ. j. et si vis fortius adde supradscriptis scamonee colo q̄ntide an. ℈. F. et fiant suppositoria longitudinis quatuor vel quinq digitorum et mediocris grossiciei. Vel fiat suppositorium ex sapone vel salegemma et ligetur ut ad libitum possit extrahi. hec autem fieri debēt ventre restricto et possunt fieri in hora quietis. s. a profunditate somni. i. cum somnus non est profundus ad preseruandū ab eius profunditate qūa homo est ad illā paratus. et erit tempore assiduationis pfunditatis in somno: ut remoueatur profundatio illa. Aliter in hora quietis. s. paroxismi et exacerbationis et tēpore assiduitatis. i. dum adest paroxismus dans intelligere q̄ etiā tempore paroxismi hoc faciendū est in quacūq hora hoc accidens superuenerit. Ultimū auxilium est ventosatio eius quod est inter ambas spatulas et spondiles idest ventosatio in pulpis spatularū sine scarificatione aut cum scarificatione si peccauerit sanguis aut fuerit timor litargie. Sunt et alia remedia sicut odor aceti acutissimi. Itē prouocatio sternutationis iam premissa ventris lenitione ventosatione et euacuationibus opportunis.

Dubitatur verū fabule remoueant profunditatē somni. Negatiue arguit sic. fabule inducūt pfunditatē somni. ergo nō remouēt. pña ptz. et aiis declarat experiētia. ¶ Scdo alique fabule cōtristāt ergo inducūt somnū. ptz pña. q̄ tristitia reuocādo spūs interius ē causa somni. ¶ Tertio auditio fabular̄ pdicationum lectionum et similium sunt cā resolonis spirituū et liq̄factiua materierū et euaporatiōis earū. ergo sunt cā somni. tz pña. q: his modis somnus puocatur. assumptū ptz: q: spūs audiēdo excitantur et cōmouentur quor̄ motus est cā resolutionis eor̄ liq̄factiōis materier̄ et eūonis ipsar̄.

In oppositum est Aui. ¶ Primo notādū q̄ fabula apd Macrobiū in cōmētario libri de somno Scipiōis circa pncipiū a fallēdo dicta. est narratio rerū nō habētiū faciē veritatis aut nō verarū. hystoria vero ē narratio vera rerū gestar̄. et ear̄ scriptura cronica vocat. ¶ Scdo notandū q̄ quedā corpa fm cerebrū abundāt in q̄busdā hūiditatib' crudis frigidis aptis euaporationi quorū spūs agitati et laborātes dū audiunt aut legunt huiusmodi sunt causa liquefactionis earum. et q̄ in vapores conuertantur quarum liq̄factio et in vapores ūuersio est cā somni. tum spūs infrigidādo et ingrossādo: tum opilādo. Aliq̄ vero sunt que abūdāt in hūoribus colericis et nitrosis: quor̄ vapores sunt cā vigiliarū. Cum ergo audiunt aut legunt hmōi fit in eis duplex motus. unus spūalis pprius ipsi intellectui fm quē ōpōit diuidit et discurrit. alter ē motus ipor̄ spūū z fz diuersas ptes fm exigētiā passionū q̄ ōmouent audiēdo et legēdo hmōi: q: si p hmōi audita et lecta ōmouent ad tristitiā timorē aut desperationē spūs mouent interi'. Si vo ecōtra mouent ad spem gaudiū audaciā aut irā spūs mouent exteri' in quor̄ motibus supcalesciūt per quā supcalefactionē resoluunt et paucificantur. et sic hūiditates de q̄b' supra liq̄fiūt. et in vapores ōuertūt. In pmis itaq corpib' hmōi audita aut lecta sunt cā somni. i scdis sunt cā vigiliar̄. ¶ Tertio notādū q̄ q̄dā hoies sunt pmpti et acuti ingenij. q̄dā tardi et obtusi: primi legētes et audiētes: et bn intelligētes que audiūt et legunt videntes se proficere vigilāt. scdi vero ex cā ōtraria dormiūt. lz aliq̄n scdi pp vehemētē tristitiā cū vidēt se nō pficere neq intelligere expectātes rephēsionē et ignominiā potius vigilāt. tristitia nāq de futuro malo ē cā vigiliar̄: et tristitia d̄ pterito ē cā sōni. Silr pmi aliq̄n cū iā tenēt rē de q̄ agit dormiūt spiritib' iam q̄escētib' q̄ pmo erāt i motu. ¶ Quarto notādū q̄ fabule hystorie pdicatiōes et hmōi q̄nq sunt difformes ex pte narrātis ita ut nunc alta voce nunc submissa loq̄t: nūc leui nūc aspa et austera. Q̄nq etiā ex pte eor̄ de q̄b' agit ita ut nūc ōmoueāt audientē ad miam nūc ad odiū et irā: nūc ad tristitiā spem despatiōnē. et sic de reliq̄s. q̄nq vo sunt vniformes. tum ex pte recitātis: tū eor̄ q̄ recitāt. pme excitant et vigilare faciūt mouētes spūs diuersis motibus imo cōtrarijs. scde vero faciūt dormire spūs quietātes aut figentes scdm hitudinez vnā. somn' eni q̄eti vehemēter existit similis. scda primi.

¶ Preterea

¶ Preterea huiusmodi fabule et hystorie ⁊c. q̄ſ hic sunt breues et non inducunt somnū: quādoq̧ longe fatigantes audientes et sp̄us ipsorū resoluentes. et sunt causa somni. ¶ Preterea quādoq̧ sunt de rebus multū mouētibus audiētes ex excitāt vigilias: quādoq̧ de rebus parū cōmouentibus: et sunt potius causa somni. ¶ Et ex his iam manifestum est quales hoīes per huiusmodi lecta aut audita excitātur a somno. ⁊ q̄les prouocātur ad somnum. Scd̄o etiam manifestū est quales fabule aut hystorie. ⁊ qualiter recitate vigilare faciūt. et q̄les et qualiter recitate dormire faciūt. tu ergo cū excitare vis somnolentū narra hystoriā aut fabulam multum mouentem et difformē et recita eam difformiter frequenter eleuādo vocē et eam exasperando. Ecōtra vero fac cum vis somnū inducere: ⁊ que dicta sunt pro magna parte elici possunt ex dictis Aristo. xviij. problematū ꝓblemate p̄mo.
¶ Solutio autē rationū factarū in principio suadentiū contrariū huius declaratiōis manifesta ē ex dictis. Cura somni ꝓfundi quatuor exigit intētiones. Prima remouet causam ꝓfunditatis somni. Scd̄a excitat ꝓfunde dormientē cū auxilijs q̄ dicta sunt. Tertia corrigit accidentia tam presentia quā verisimiliter secutura sicut litargiā. Quarta ordinat debitum regimen sex rerum in contrarium profunditatis somni ⁊ cause eius.

¶ De grauitate capitum eorum. Capitulum. xix.

Oportet vt alienet̄ ab eis emulsio lactis super capita eorum aut effusio olei super ea aut embroca aut caputpurgium.
¶ Auicēna in presenti parte ponens regimē grauitatis capitis. primo docet q̄ sunt euitāda. scd̄o que sunt facienda. scd̄a ibi. (Immo sint contenti) In prima parte docet euitare quatuor. primū est emulsio lactis super caput grauatum. secundum est effusio alicuius olei super caput. tertiū est embroca. quartum est caputpurgium.
¶ Immo sint contenti vaporationibus factis embrocis ex camomilla. ⁊ sint in eis viole et furfur et his similia.
¶ Nunc docet q̄ facienda sunt dicens q̧ contenti sint vaporationibus factis ex embrocis camomille violarum furfuris et similium. ¶ Notandū per grauitatem capitis intelligendā esse quādā ponderationē et capitis perceptā extensionē causatā per multā materiā grossaꝫ vaporosam. et hoc maxime ab egro percipitur cum multū deprimit caput. et postea paulatim ipsum eleuat. Cui Auicē. prohibet emulsionē lactis aut eius infusionē sup caput ne inuiscatum in capitis superficie opilet poros et prohibeat vaporum exalationē. Secundo prohibet applicationeꝫ olei: quia si frigidum opilaret frigiditate et viscositate. si vero calidum. licet forte iuuaret sua caliditate resoluendo. tamē plus est aptum nocere sua opilando viscositate. prohibet tertio embrocas et caputpurgia que p nares fugantur maxime quādo essent frigide opilantes aut malam cōplexionē capitis augentes et forte humores agitantes et mouentes: siue calide sint siue frigide non precedente euacuatione. concedit tamen euaporationes factas cū embrocis et decoctionibus factis ex camomilla ad resoluendum: violis ad infrigidandū discrasiam febrilem et ad temperandum caliditatem camomille et furfuribus ad resoluendum et abstergendum si quid in poris capitis cutis ipsos opilans continetur. Hec autem fieri debent premissis euacuationibus et diuersionib⁹ opportunis. ¶ Cura grauitatis capitis exigit quatuor intentiones. prima euacuat materias grauantes euacuationib⁹ cōmunibus .s. flebotomia et farmacia scd̄m exigentiam. secunda diuertit cum clisteribus lotionibus crurium fricationibus et similibus. tertia eradicat residuum materiei aut partem ipsarum in capite contentarum caputpurgijs masticatorijs et similibus. quarta resoluit residuum in capite contentum discrasiam cerebri alterando et ipsum cōfortando cum euaporationib⁹ in textu positis in quibus melius forte esset ponere rosas quam violas aut vtrasq̧. multum enim valent rose in capitis confortatione. et tu adde reliquas intentiones omnibus cōmunes feb.

¶ De inquietudine habentiū feb. et alioꝝ. Ca. xx.

Oportet facere vero oleum violatum cū oleo de semine lactuce et oleo nenufarino et oleo de cucurbita: et adhibere aliquid de stupefacientibus fumosis super timpora: et incuruare caput super vapores humectantes: et odorare nenufar ⁊ poma mandragore. et alfeshessabre asperum ex longinquo et embroce humectantes: et res quas scis. Et similiter si nō fuerit qd̄ prohibeat detur sirupus papaueris et lohoc eius.
¶ In presenti capitulo ponit regimen inquietudinis vigilarū febrientiū et alioꝝ .s. non febrientium. et habet hoc capitulum duas partes. nam primo ponit regimen predictum non specialiter descendendo ad causas dicte inquietudinis. scd̄o specialiter descendendo ad vnam specialem causam. secunda ibi. (Et cū humor bauracius.) Prima in duas. nam primo ponit hoc regimen nō explicando tempus administrationis huius regiminis. secundo ponit regimen explicando tempus. secunda ibi. (Et cum inuenit leuitatem.) prima in duas. nam in prima ponit regimē per odorationes et vnctiones et potus. secūdo per diuersiones. secunda ibi. (Deinde multiplicentur.) Dicit in prima parte q̧ odorare oleum violatum et oleum seminis lactuce et nenufarinū et de cucurbita. et adhibere aliquid fumosuꝫ stupefaciēs sup timpora sicut est iusq̄am⁹ papauer mandragora ⁊ opiū. sicut vnguentū populeō cū pauco opij. ⁊ incuruare caput sup vapores hūectātes sicut sup vapores eleuatos a decoctiōe fctā ex lactucis ⁊ similibus: ⁊ odorare nenufar frigidū et hūidū circa scd̄m gradum et poma mandragore frigida in tertio et sicca in primo. ⁊ odorare alselzessabre et est lilium vallium citrini coloris et non est nenufar: cum iam sit nominatum ex longinquo aspersuꝫ .s. vino odorifero pauco cum aqua rosata multa sic admixta. et similiter embroce humectātes .s. casus aliquoruꝫ humectātium super caput .s. prope sutur per cōmissuram coronalē factoruꝫ ex lactucis floribus nenufaris violis et similibus sunt res quas scis conferre in prouocando somnum. similiter si nō fuerit qd̄ ꝓhibeat detē sirup⁹ de papauere loco eī⁹. et tu sup. dia codiō .s. decoctio papaueris. hec cū q̄ sūt de papauere sūt domestica stupefactiua

que natura bene tolerat. Dicitur autem si nõ fuerit quod prohibeat: quia prohibens posset esse sicut pleuresis aut asma ab humore grosso in pectore contento et similia.

¶ Deinde multiplicentur inter man⁹ eius candele et eleuẽtur voces cum fabulis et ligentur cum instiitis extremitates eius ligatione dolorosa parum cum ansis que resoluantur velociter: deinde ꝑcipiatur ei vt dormiat et claudat oculos: cũq3 dormit paruz extinguanẽ candele et cessent voces et soluantur anse: quoniam dormiet.

¶ Nunc curat inquietudinẽ et vigilias diuertendo et laxando virtutẽ animalẽ dicens. ꝙ inter manus egri ponãtur multe candele accense et fabulentur. alte. s. astantes et extremitates infirmi ligẽtur dolorose: sed modicuz dolorose cum instiitis et alutis vel cordellis cũ ansis. i. nodis qui facile solui possunt sicut sunt nodi, quibus vtimur in ligando caligas. et precipiat egro vt dormiat et claudat oculos. cũq3 parum dormit. i. incipit dormire extinguãtur candele cessent voces ⁊ soluanẽ anse: quoniam dormiet.

¶ Et cum inuenit leuitatem et quietez ex paroxismo aut vehemẽtia assiduet ablutionem faciei cum aqua in qua decoctum est papauer nigrum cũ aliquãtulo mãdragore et radice eius.

¶ Hic ponit regimẽ vigiliarũ explicãdo tẽpus dicens. ꝙ cum eger inuenit leuitatẽ. i. declinationez et quietẽ totaliter cessante paroxismo quo ad interpolatas aut leuitatẽ vehementie quo ad continuas proportionales laues faciẽ cum aqua decoctionis papaueris nigri cui aliquid mandragore et radicis eius sit admixtuz que sunt frigida ⁊ sicca in fine tertij: aut in principio quarti. nõ enĩ concedit decoctionem hmõi in statu paroxismoꝝ aut exacerbationũ ne opiando poros sua intensa frigiditate magis noceãt quã cõferãt stupefaciẽdo.

¶ Et cum est illic humor baurachius confert aqua in qua cocta sunt sisimbriũ ⁊ melilotum et albacuen et papauer abluendo faciem et incuruando super vaporem eius.

¶ Et cũ est illic humor baurachius. i. nitrosus siue salsus in causa vigiliarũ confert aqua in qua decocta sunt sisimbrium: et est spẽs mente mellilotum albacuen. i. matricaria. et scdm aliquos pes columbus. sicut dicit Auicen. xvj. tertij de excoriatiõe intestinoꝝ. et hec tria sunt calida resolutiua. et papauer ponitur ad stupefaciendũ et somnũ inducendum et ad tẽperandũ huiusmodi caliditatem cum hac decoctione est abluenda facies et debet incuruari super vaporem eius vt virtus eorum penetret melius ad profundum. ¶ Cura vigiliarum exigit duas intentiones. Prima remouet causam vigiliarũ siue fuerit ꝓmitiua sicut superflua aeris caliditas et siccitas et cibi et potus calidi et sicci. Item accidentia animi molesta siue fuerint corporea sicut dolores febres presentia humoris colerici salsi aut melancolici. ¶ Secunda somnum inducit quinq3 modis. primus cum odoramẽtis. secundus cum applicitis exterius sicut lotio extremorum cum decoctionibus somniferis. Item cuz vnctionibus et epithimatibus applicitis frõti et timporibus et parti anteriori capitis. Item cum

Auicẽna.

embrocis super parte anteriori capitis. Tertius modus est cum instillatione in aures. Quart⁹ cuz suppositis in modum collirij vel clisteris. Quint⁹ cum sumptis hec tamen diuersificanda sunt ꝫm diuersitatem causarum. et a leuioribus incboandum est et gradatim ad fortiora procedendum. Sextus modus est cum laxantibus virtutem animalem de quo apud Auicen. in textu. ¶ Tu vero si vis addas duas alias intentiones oibus cõmunes. s. correctionem accidentium et debitum regimen sex rerum in contrarium discrasie faciẽtis vigilias.

¶ De dolore ventris qui accidit eis. Cap. xj.

Fit ex effusione colere ad stomachum. et si accidit in principio periodi eius detur in potu parum sirupi de malis cum sirupo acetoso.

¶ Licet dolor stomachi posset esse ex multis causis. Auicen. tamen breuitati indulgens et excusatus propter ea que dixit. xiij. tertij. curat tantũmodo dolorem stomachi ex effusione colere ad stomachum eo ꝙ in febribus acutis ex hac causa dolor stomachi frequenter accidat. Dicit ergo dolor stomachi fit ex effusione colere ad ipsum. siue illa colera effundatur ad ipsum solum ex epe et cistis fellis mediante poro felleo ad stomachum terminato et nõ ex mẽbris q̃ sunt vltra epar mediãte epate. et si accidit in principio periodi febris sicut est ꝫm plurimũ detur in potu parum sirupi de malis granatis muzis aut acrib⁹ cũ sirupo acetoso simplici. vel de malis macianis cuius est vigor vnire stomachum et stringere colere acuitatem. Hi enĩ alterando discrasiã calidam stomachi et ipsaz cõfortando prohibẽt coleram ad ipsum venientem: et si nõ possunt prohibere aduentũ eius saltez remittũt acuitatẽ ei⁹. ¶ Preterea faciũt vt facili⁹ possit euomi cũ secuz ꝑmiscet. Credo itaq3 dotũ siruporꝫ esse exhibendã. ℥. i. aut circa cũ. ij. ʒ. ad per horam aut circa ante principium paroxismi. ¶ Cura huius doloris quatuor exigit intentiones. Prima euacuat coleram ab epate aut toto. secũda diuertit ipsam maxime ad intestina cum clisteribus que due intentiones absoluende sunt ante paroxismũ tẽpore maioris quietis. tertia confortat stõm ⁊ alterat discrasiã cũ dictis in textu et cũ exterius applicitis ne colera effundatur ad stomachuz ad qđ iuuat positio ventose super regione epatis. Quarta intentio iuuat ad vomitum eius aut expulsionem eius per inferius.

¶ De asperitate lingue eorum. Capitulum. xij.

In essentia quidem viscositatis fricetur cum brusco aut cũ virgis salicis cũ oleo amigdalino ⁊ zuccaro taberzet donec mũdeẽ aut cum spõgia et pauco sale et oleo rosa. in hoc enim est alleuiatio multa infirmi.

¶ In ꝑsenti capitulo Auic. determinat de aspitate lingue febricitãtiũ. et ↄtinet ptes duas. ꝑmo põit curãtia dictã aspitatẽ. scdo qđã vitãda explicat. scda ibi. (Et oz vt nõ ponãtur.) Prima i duas. nã ꝑmo ponit regimẽ aspitatis viscositati et limositati ↄiũcte. scdo qñ nõ ẽ ibi viscositas aut limositas. scda ibi. (Et post illud.) In prima dicit. ꝙ in essentia viscositatis. s. qñ aspitas seqẽ viscositatẽ. s. hũoris grossũ sup linguã inuiscatũ fricẽ lingua cũ brusco aut cũ ligni salicẽ cũ olo amigdalio aut

zuccaro tabarzeth.i.optimo.s.triũ coctarũ donec mũdetur. ¶ Scõm remediũ est cũ spõgia cuz pauco sale ⁊ oleo ro. infuso. hoc eñi est alleuiatio multa infirmi. Primũ quidẽ remediũ perficit liniẽdo linguam cum zuccaro optime dissoluto cum oleo amigdalarũ dulciũ.⁊ prestantius isto est oximel simplex. ⁊ debet alterũ istorũ qõ vis remanere sup linguã per horã: deinde mũdare linguã cũ virgis brusci subtiliatis, aut cuz virgis salicis, moderni tñ idem faciũt cum cãna curuata ⁊ subtiliata. Alii id faciũt cũ coclearí argenteo. Et si velle mus illis duobus remedijs vti premittatur remediuz Auic.s.zucca.cũ oleo amigdalino, deinde sequatur oximel: cũ primum mollificet: scõm magis abstergit. Alleuiatur enim infirmus per remotionẽ illius limositatis, q: impediebat gustum. ⁊ fortosi est inmeri aut cãna pulmõis põt impedire deglutionẽ ⁊ anhelitũ. Sz scõo remedio.s.spõgia vtimur fricando linguam cum ea.

¶ Et post illud cũ eius asperitas est non propter viscositatẽ: immo a siccitate oportet vt teneat in ore suo sebestẽ aut nucleos prunorũ aut saltẽ qui asportatur de india. ⁊ est in colore salis ⁊ dulcedine mellis: ⁊ sumat de eo sm̃ q̃ dixit Archigenes q̃titatẽ fabe vnius. Et grana citoniorũ sunt de eis que humectant linguam et prohibent ei obfuscationes.

¶ Curat asperitatez coniũctã siccitati que est vera asperitas que ẽ inequalitas superficiei lingue cũ siccitate et duritie. et dicit q̃ teneat in ore sebestẽ fructus notus frigidus et humidus. et melius est vt pungantur scõm multas partes et ponãtur in aqua postea teneantur super linguã: et nuclei prunorũ frigidi et humidi, primo in aq̃ positi. et sic pruna aperta excorticata et i aq̃ posita essent prestantia. tertio teneatur in ore zuccari candi qõ circũscribit dicẽs q̃ est in colore salis.s.albi ⁊ dulcedine mellis et teneat de ipso quãtitatẽ vnius fabe et grana citonior: et p̃pter aliqualiter cõtusa humectant et prohibẽt eius obfuscationẽ ⁊ propter sequẽtem caliditatem exiccantem, quia frigi.sunt et humida.

¶ Et oportet vt non ponãtur puluinaria multa neq; resupinetur dormiẽs. nam hec duo exiccant linguam.

¶ In parte ista ponit duo vitanda. Primũ q̃ non teneat sub capite multa puluinaria.s.plena pennis: quia nimis calefaciunt: nec resupinet eger dũ dormit. quia supinus magis difficulter respirat. ⁊ sic p̃pter hec duo lingua exiccatur. ¶ Cura asperitatis exigit duas intẽtiones. prima debet cause antecedẽti que est eũs humor viscosorũ quorũ vapores ad linguã peruenientes inuiscant in eius superficie et faciũt primã asperitatẽ. scd scõe asperitatis est extinctio caliditatis febrilis superflue. Secũda vero intẽtio que debetur cause coniũcte asperitatis prima est humoris cõiuncti abstersio viscosi a lingue superficie. scd scõa alterius asperitatis est humectatio cum infrigidatione.

¶ De sternutatiõe assidua q̃ accidit eis. Ca.xiij.

Uandoq; magnificat nocumentum sternutatiõis assidue cũ eis ledit namq; eos et replet capita eorũ et debilitat eorũ virtutes. ⁊ fortasse facit fluxum sanguinis narium.

¶ In presenti capitulo Auicẽn. ponit regimẽ sternutationis. et cõtinet duas partes. In prima ponit vtilitatẽ et necessitatez regiminis sternutationis. in alia parte ponit remedia. scõa ibi. (Quare oportet.) In prima parte dicit: q̃ quãdoq; magnificatur nocumentũ sternutatiõis assidue in febribus: quia ledit eos et replet capita agitãdo materias in capite contẽtas et faciendo eas fluere per caput. et aliquãdo et guttur et pulmonẽ: vt patet quinta tertij. et scõo p̃nostico. cõmẽto. xliiij. scõo debilitat virtutes infirmi tamẽ forti et frequenti motu spũs resoluẽdo et nõ sinẽdo ipsos dormire et quiescere. nam interdũ sternutabũt duobus diebus. tertio quia fortasse facit fluere sanguinẽ violẽter ad orificia venarũ que ad nares terminantur et aliquãdo venã et arteriã in capite rũpendo. Et preter tria nocumenta aliq̃n faciũt scotbomiã et vertiginẽ agitando spũs et vapores circa oculos et circa partẽ anteriorẽ cerebri p̃ictos et nõ absq; causa. Est eñi sternutatio p̃ma tertij. tractatu q̃nto cap. proprio. motus p̃tractiuus et concussiuus fortis sicut quedã epilensia: immo dicit q̃ motus sternutationis est quasi motus epilensie leuis. epilensia vero quasi sternutatio multa et fortis.

¶ Quare oportet vt fricẽt eorũ frons et collum et nasus. et aperiãtur ora eorũ et fricentur eorũ palata cum vehemẽtia. et tundantur capita eorũ ⁊ conuertant et premãtur eorũ extrema. et fundant in aures eorũ olea tepida ad caliditatez parumper declinia: et humectentur lacerti eorũ et ipsorũ mandibule. et ponantur super eorum ceruicibus puluinaria canaria calefacta ⁊ nõ excitentur a somno eorum subito et minuãtur a puluere et somno. et oĩ in cuius odore est acuitas. et olfaciant saulcẽ et lutum alnata et spongiam marinam.

¶ Nunc Auicẽna curat sternutationem et habet tres partes. In prima ponit quedam faciẽda. Secundo quedam cauẽda. Tertio ponit regimẽ sternutationis per odores. scõa ibi (Et non excitentur.) tertia (Et olfaciant.) Prima in duas. nam primo ponit quedam remedia diuersiua materiã ⁊ distractiua virtutis sentiẽdo. scõo ponit regimẽ magis p̃ resoluentia. scõa ibi (Et fundãtur in aures.) ¶ Sed p̃ declaratione textus ⁊ regiminis sternutationis ẽ sciẽdũ q̃ cura sternutationis exigit q̃nq; intẽtiões elicẽdas et textu. Prĩa ẽ diuersio materie ⁊ sedatio tristis sensationis marie distrahẽdo virtutẽ sensitiuã ⁊ in textu p̃ficit fricãdo frõtem et nasum et fricando palatum cum vehementia. Item extendendo capita ipsorum posterius cum fricatione et pectinatione dolorosa. Item fricando et stringendo extrema idest brachia adiutoria coxas et crura et testiculos. et sub hac fricatione comprehende etiam fricationem oculorũ. Unde Aristoteles vigesimosecũdo problematũ. problemate p°. Propter qõ fricãtes oculos cessamus a sternutatiõe. Itẽ fricatio auris. vnde quinta tertij. ca. de medicinis prohibẽtib⁹ sternutationem. Et de eis q̃ p̃hibent ipsaz est fricatio oculinaris ⁊ extremitatũ auris et palati. ¶ Secunda intẽtio est repressio acuitatis rei facientis sternutationẽ. sicut oleũ ros. oleũ de salicib⁹ odoratũ est cõueniẽs de q̃b⁹ oleis facit mẽtionẽ Aui. in quita tertij. c. allegato, et in capitulo p̃senti ad finem.

docet euitare odores acutos: et docet olfacere salicis et lutũ alnai, et est lutũ quo vtunt̃ carpẽtarij. ¶ Tertia intẽtio est resolũo materie faciẽtis sternutationẽ, et isto mõ odoramentũ spõgie marine cõuenit. Itẽ olea tepida declinãtia ad calidũ infusa i aurib⁹. Itẽ positio puluinor̃ calidorũ sub ceruicibus. ¶ Quarta intẽtio est correctio accñtiũ et hec pficit̃ hũectãdo mãdibulas et carũ lacertos existentes circa timpora ne nimis p̃ sternutationẽ resoluant̃ et exiccent̃ aut forte spasment̃. ¶ Quinta intentio ẽ sopire vtutẽ sensitiuã et pfundatio somni cõuenit. q̃nta tertij. cap. allegato. et excitatio a sõno et puluis et oĩa excitãtia vtutẽ discõueniũt. q̃nta tertij. et ca. p̃senti. Et tu adde sextã. s. cñonẽ materie q̃ stat sub forma cause antecedẽtis que dʒ esse pma in executiõe quã Auicen. forte nõ posuit. cũ materia illa q̃ est in cerebro stãs sub forma cãe añtis p̃ sternutationẽ eũat̃ sicut experientia declarat. ¶ Sed notandũ vt tollat̃ ↄtradictio apparẽs in textu cum dr̃. et nõ excitent̃ a somno cor̃ subito statim post subdat. et minuant̃ a puluere et somno q̃ somnus cõuenit quidẽ sopiẽdo virtutẽ sensitiuã et faciẽdo p̃ tũc cessare sternutationẽ. Nocet autẽ qñ plõgat̃ caput replẽdo et vaporũ resolutionem phibẽdo. quapropter ↄcedẽdus est in forti et cõtinua sternutatiõe: nõ tñ valde plõgãdus est pp̃ter nocumẽta suprascripta. Qñ aũt debeat cõcedi et q̃tũ plõgari stat in discretiõe medici. vt plurimũ tñ eger spõte sua excitat̃ pp̃ter acuitatẽ materie cõmouẽtis sternutationem. minor tñ q̃ fm plurimũ põt error esse sinẽdo ipm dormire q̃ excitãdo. Si vero scdo text⁹ dicat somno nõ est cõtradictio et cõtinet veritatem. minuẽdus enĩ est a forti sono in sternutãdo et a quocũq; magno sono audito. q̃ ponit humores in motu.

¶ De dolore capitis qui accidit eis. Ca. xxiij.

Liga extremitates cor̃. et p̃pe coxas et cũ insitia liga et frica pedes eorũ. et supponantur eis collíria trahentia materiã ad inferiora.

¶ In hoc ca. ponit Aui. regimẽ doloris capitis. et habet duas partes. nã in prima regit dolorẽ capitis magis in generali. in. ij. p̃te regit ipm a speciali cã cõtingẽtẽ. ij. ibi (Et qñ multiplicat̃ repletio.) Prima i duas. nã i pma regit magis p̃ diuertẽtia. in. ij. magis p̃ cõfortãtia caput et infrigidantia. ij. ibi (Et cõforta eorũ capita.) Dicit primo te debere ligare extremitates cũ insitia et p̃pe coxas et fricare pedes. s. magnos ↄprehẽdẽtes coxas et crura. et supponere collíria. s. suppositoria trahentia materias infer⁹. et sub collirijs ↄprehẽde clisteria.

¶ Et conforta capita cor̃ cũ infrigidãtibus notis. Et si nõ fuerit qd̃ prohibeat ex coriza aut tussi embrocẽtur capita eorũ et cum decoctione rosarũ et violarũ et ordei foliorũ salicis et his similiũ. et similiter oleo rosato et oleo de salicibus.

¶ Auic. facit qd̃ dictũ est. et primo ponit regimẽ p̃ infrigidãtia ↄfortãtia caput scdo p̃ embrocas. iij. ponit regimẽ et canões applicatiõis lactis. iiij. ponit canões applicatiõis hũectãtiũ. ij. ibi (Et si nõ fuerit qd̃ p̃hibeat). iij. ibi (Et non mulgeas lac.) iiij. ibi (Et nõ administres hũectãtia.) ¶ Dicit in prima parte te debere cõfortare caput cũ. s. infrigidãtib⁹ notis qualia sunt que statim sequentur. In. ij. parte dicit. q̃ si nõ fuerit qd̃ prohibeat. s. coriza aut tussis embrocent̃ capita cuʒ decoctiõe rosarũ violarũ ordei foliorũ salicis et similiũ. et cum oleo ro. et oleo de salicib⁹ et sub. embrocis comprehende vnctiones et epithimata.

¶ Et quãdo nõ excusat hoc. tunc p̃misce embrocas ĩfrigidãtes cũ lenitiuis sicut camomilla et stupefactiuis sicut ẽ papauer.

¶ Idest qñ huiusmodi nõ sufficiũt ad curã tũc administra embrocas ex decoctiõe rerũ infrigidãtiũ sicut sunt statim dicte p̃mixtarũ cũ rebus lenitiis idest que leniũt dolorẽ resoluẽdo sicut sunt camomilla et stupefactis sicut est papauer vt simul fiat infrigidatio resolutio et stupefactio.

¶ Et nõ mulgeas lac nisi cũ remouetur febris. Si autẽ virtus fuerit fortis mulgeas lac caprinũ. et si fuerit debilis mulgeas lac muliebre et caue lac apud repletionem humidam facientem profunditatẽ somni. et similiter caue humectantia.

¶ Hic ponit canoñ. administrationis lactis dicens: non mulgeas lac super capita cum remouetur febris ne lac opilando retineat in capite vapores febriles qui sunt causa augmenti doloris. ¶ Secũdo dicit q̃ si virtus fuerit fortis mulge lac caprinum. si vero debilis lac muliebre. primũ enĩ est magis infrigidatiuum. secundum magis confortatiuum. tertio dicit cauendũ esse lac in capite esset repletio faciens somni profunditatem. et similiter caue tunc omnia humectantia et maxime talia in potentia et causa eiũ. nota est.

¶ Et tu non administres humectãtia nisi vbi est vapor fumosus et caput siccũ et parum somni.

¶ In hac parte dicit te non debere administrare humectantia nisi cum vapor est fumosus sicut ille q̃ eleuatur a colera et a melancolia. et caput est siccum et parum dormiens. tunc enĩ conueniunt humectando et somnum inducendo.

¶ Et quãdo multiplicatur repletio in capite ex vapore humido trahe eum ad inferiora cum collirijs et clisteribus et stringe membra inferiora ita q̃ testiculos.

¶ In hac p̃te dicit q̃ qñ i capite mltiplicat̃ repletio ex vapore hũido eleuato a fleate vl'a sanguine trahe vapores et materiã ad inferiora cũ collirijs et clisteribus ligãdo mẽbra inferiora ita vt etiã ligent̃ testiculi eorũ. Ligatio enim dolorosa multũ facit ad diuersionẽ. ¶ Cura dolorũ capitis et proprie in febrib⁹ contingentiũ exigit sex intẽtiones. ¶ Prima remouet causaʒ doloris. s. febrẽ ipsaʒ cũ remedijs opportunis inferius in proprijs capitis ponendis. ¶ Scda diuertit humores et vapores a capite cũ clisterib⁹ lenitiuis fricationib⁹ et p̃prie extremorũ et ipsorũ ligationib⁹ ac lotionibus nec nõ cũ positiõe ventosarũ incipiẽdo a spatulis et descẽdẽdo. Et si caput fuerit repletũ fiat diuersio et materie replẽtis eradicatio precedẽte vl' eũone cũ masticatorijs gargarismatib⁹ et caputpurgijs vsq; ad vesicationes et cauteria. Vlis aũt eũo compleri põt flõmia farmacia aut vtraq; fm exigẽtiã que euacuẽt tã a capite q̃ a mẽbro mittente si aliquod fuerit in cã. ¶ Tertia intẽtio alterat discrasiam capitis que fm plurimuʒ in inferioribus est caput confortando et prohibendo ne recipiat vapores aut humores. et hec perficitur cũ humidis caput cõfortantib⁹ stipticitate moderata et p̃prietate: et i his

tate:et in his rose et que fiunt ex ipsis obtinēt prin-
cipatū et possunt applicari sub forma unctionis
epithimatis embrocce odoris ad hoc conferunt et
possunt infundi in auribus medicine attractiue &
doloris sedatiue.et que hic posita sunt ab Auicē.
in principio capituli que sunt pp:ia .si tamen ca
pitis repletio esset humida hmōi uitāda essent.et
debemus stare cōtenti secunda intentione & odo-
ribus cōtrarijs discrasie.& his que per nares su-
guntur sicut aqua ros.cū pauco aceti.sed vapori-
bus caput replētibus existētibus fumosis his au-
dacter possumus vti.multō tamē lactis & ipsius
epithimatione super caput non debemus vti nisi
in tepore vel quiete:quod est capitum forti existē
te virtute:quia magis infrigidat:& multe breuitate
existēte debili:quia magis confortat.si tamē vir-
tus esset extreme debilis neutro vtēdū est:ne pro-
hibēdo trāspirationem:& materiā ingrossando suf-
focaretur calor innatus debilis.& hoc voluit Se-
Serapio. rapio breuiarij primo capitulo sexto & Alitabas
tertio practice.caplo.xxiiij. ¶ Quarta intentio est
materie replētis & vaporū resolutio.sit enim alterā
do discrasiam & dolorē sopiēdo.& hec intentio cō
pletur cū antidotis virtutē habētibus mixtā par
tim resolutiuā: partim infrigidatiuā: partim stu-
pefactiuā.sicut est decoctio cū camomilla mellilo
to papauere ros.violis & huiusmodi & acetū re-
soluit sedat dolorem & somnū inducit. pectinatio
nes quoque & leues capitis fricationes iuuāt ad re
solutionem vaporū. ¶ Quinta intētio est correctio
accidētiū & precipue vigiliarū:quarū cura in hoc
canone stāte capite repleto & capitis replone hu-
mida fiat epithima ex oxirodino idest epithima-
te facto ex aceto & oleo rosato. Dicitur autem ab
oxi quod est acetum & rodino rosa. & catarro etiam
existente esset epithimandū cum oxirodino.nam si
figat apostema in capite nō est spes cure. ¶ Sex
ta intentio est regimē sex rerū quod sit in cōtrariū
febri. necnō cause febris & accidētibus:immo ali
quando in accidētiū vehementia est magis ordi-
nādū scdm eorum exigentiā quam scdm exigentiam fe
bris seu cause eius. Si tamen dolor capitis pro-
ueniret in febribus a caliditate & siccitate sine ma
teria.vna tantum exigitur intentio complēda cum
fridis & humidis capiti applicitis ipsum cōforta
tibus & cum odoribus et similibus.

¶ De tussi eorum. Ca. xxv.

Tussis plurimū accidit eis ex calo
re aut siccitate quare oportet vt
teneāt in oribus suis pillulas bi-
chichias et allohocat de papaue
re facta cum medullis fructuum frigidis et
amilo et his similibus. et vtantur cerota-
rijs infrigidantibus factis ex oleo rosato
puro et ex mucillagine psilij.et succo por-
tulace et alijs.

¶ Hic dicit quod tussis accidit febrientibus secūdum
plurimum ex calore aut siccitate.qua semper opor
tet vt teneant in ore suo pillulas bichichias idest
ad tussim.bichis enim grece tussis latine.inde bi-
chion idest medicamē ad tussim et alohoc idest ele
ctuaria que lambuntur de papauere sicut diaco-
dion facta cum medullis fructuum fridis sicut se-
men citoniorum & quatuor semina cōmunia frigi
da & amilo componēdo omnia adinuicem in mo-
dum electuarij:& vtantur cerotarijs & vnguētis re-
cipiētibus cerā & oleū infrigidātibus factis ex oleo
ro.puro idest in quo non sint nisi rose & oleum mix-
tum cū mucillagine psilij succo portulace.et alijs
infrigidātibus & humectātibus proprie sicut suc-
cus cucurbite. ¶ Cura huius tussis exigit duas in
tentiōes.vna est cura feb.scdm quod dicetur in sequē
tib'.altera ē infridatio & hūectatio cōplenda tā re
gimine sex rerū nō naturaliū quam regimine medici-
nali cū his que applicantur exterius bibēdo lam
bēdo & in ore tenēdo. ¶ Descriptio cōis pillularū
bichichiarū. ℞.iiij. se.fri.minorū añ.ʒ.i.cāphore.
gra.ij.succi li.quiri. diadragāti. gūmi ara.añ ʒ.i.
penidiarū.ʒ.ij.pulpar sebestē.iniubarum añ. ʒ.i.
mucillaginis.psilij.se. citoniorum añ. ʒ. ß. sirupi
violati quantum sufficit ad omnia permiscenda pro
pillulis conficiendis et fiant pillule aliqualiter
presse ad quātitatem vnius amigdale. ¶ Unguētum
conueniens in caliditate & siccitate vehemētibus
℞.olei violati.℥.i.amigdalarum dulcium.℥.ß.olei
ro.ʒ.ij.ad confortationem mucillaginis. se. cito-
niorum.ʒ.ij.mucillaginis psilij.ʒ.i.gummi ara.ʒ.i.
pinguedinis galline recentis non salite lote qua
ter cum aqua viol.℥.ß.cere quantum sufficit: & fiat vn
ctio. ¶ Si vero tussis in febribus acciderit a catar
ro fluente ad pulmonem liquefacto per febrem fa
ciente suspitionē ptisis vtetur hoc sirupo omnium
prestantissimo sumendo de eo debite calido ma-
ne & sero. ℞. iniubarum:sebesten ana numero.xv.
liquiritie.capillorum ve. añ.ʒ.ij. passularum.℥.ß.
incidantur incidenda & bulliant in duabus libris
aque ad cōsumptionem medietatis & coletur:que
decoctio colata misceatur cum sirupo de papaue
re.sirupo de mirto añ.℥.ij.& clarificetur & valet quando-
uis esset febris in catarro calido subtili suspitio-
nem ptisis faciente.

¶ De destructione appetitus eorū. Ca. xxvi.

Quandoque est causa eius humor
in ore stomachi quod sentitur ex eo
quod dictū est de destructione ap
petitus et euacuatur per vomi
tū aut solutione ventris. & mul
totiens iuuātur cū intromissione digitorū
in gutture et cōmotiōe stomachi. et proprie
quando vomitu expellit colericam rem aut
acetosam.

¶ Curat destructionē appetit' per quā itelligite et
ipsi' diminutionē quam pēdet ab humore i ore stōi cōtē
to. Et diuidit in tres ptes.nā pmo facit hoc.scdo
curat hāc destructionē sequētē debilitatē oris stōi
pp aliquam malā cōplonē.3°.docet excitare appetitū
destructū ex catarro.ij.ibi.(Et qn ē vehemētia de
bilitatis.)iij.ibi.(Et opz vt approximes eis odo
res bonos.) In pma parte dicit: quod quandoque cū destru
ctiōe appetit' cū hūore cōtēt' in ore stōi sine sit ibi
dē paulatine cōgest' et ē ibi.siue aliūde deriuat' et
pōt esse hūor cuiuscūque generis.s.flātis a cerebro
catarrizat' et melic' a splene.et colic' a cistis fell:
et cuiuscūque gnīs ab epate & a toto corpe mediāte
epate & frequēter repit in stō hūor colic' & acetos'
destruēs appetitū. & quāuis acetosa excitēt appe
titū tn cū superfluūt ipm deijciūt sua superflua frigidi-
tate corrūpēdo spūs.ois em īmoderata discrasia
deijcit actū ppriū.Tertio. Itē pōt hr̄e aliquā malā
qualitatē stōi horridā. ¶ Preterea pōt se nimis cōpū
dare in stōi substātiā quam si essent pauci et in supfi
cie corrugando essent causa appetit' pcipue si nō
haberēt aliquā malā qualitatē i stomacho horridā.
Hi aūt hūores sūt euādi per vomitū. & multotiēs

patientes iuuantur cum intromissione digitorum
in gutture et commotione stomachi proprie quã/
do vomunt materiã colericam vel acetosam. aut
supple humorẽ aliũ qualiscunq; sit.

¶ Et quandoq; est ex vehementia debili/
tatis. quare curetur cõplexio que facit eaʒ
cum eo qđ sitiur.

¶ Hic curat destructionem appetitus propter de
bilitatẽ magnã sequentem aliquando malã com/
plexionẽ cum eo qđ scitur. s. xiij. tertij. Curatur au
tem cum contrarijs stomachum cõfortãtib⁹ pro/
prietate et stipticitate moderata. que mala com/
plexio in febribus scđm plurimũ est calida.

¶ Et oportet vt approximes eis odores
bonos excitantes appetitum sicut odor sa
nich infusi cũ aqua et aceto. et detur eis ele
ctuarium proportionale febricitantibus ꝛ
parumvini et succi fructuuʒ põticorum bo
ni odoris et lãbant aliquid de aceto gelati
ne pisciũ aut edi et his similiũ. Et ponãtur
super stomachuʒ post dies primos empla
facta ex fructibus. Et sint in eis absinthiũ
et aloes scđm qđ scis. et innunctio eius cum
oleis bonis est iuuatiua.

¶ In presenti parte excitat appetitũ primo cum
odoribus bonis sicut ẽ odor sanich infusi in aqua
cum aceto. est eñ sanich ordeũ non integre matu
rum primo vstulatũ postea fractum sicut far qđ de
bet coqui in aqua et condiri cũ aceto. Vel sit infu/
sum in aqua et pauco aceto iuxta textum. Et loco
huius odorantur vipe infuse in aqua rosarum et
pauco aceti et pauco vini odoriferi. et in aqua fri
gida addatur multũ de vino et parũ pulueris ga
riofi. et cõiter magis confert ad appetitũ qđ ma/
gis delectat. et scđo detur electuarium ꝓportio/
nale febricitãtib⁹ qđ debet esse frigidũ. Et de pre
stantibus est qđ ponitur a Mesue distinctiõe pri
ma cui⁹ est textus. ¶ Confectio de citonijs facta
Mesue. cum succo citoniorũ appetitũ excitat mortuũ. R̷.
succi citoniorũ mellis dispumati ana. ℥. iij. aceti
boni. ℥. ij. decoquant̃ cũ facilitate auferendo spu
mam. Si aũt volueris ipsum ꝯferre in dispositio
ne frigida adde de aromatibus scđm qđ est expe/
diens sicut est piper longũ cinamomũ lignum
aloes gariofili et similia. et des parũ vini et pro/
prie acris quãdo est mala cõplexio calida. Si au/
tem frigida sit vinum vinosum dulce aut austeruʒ
scđm appetitum patiẽtis vt romania et proprie
succus fructuũ ponticorũ. Et per pontica intelli/
ge etiã stiptica. et ex maxime ꝓprijs est succus ci/
tonioꝝ. et lãbant aliquid de aceto gelatine pisciũ
idest lãbendo deglutiãt vt in eius sumptione de/
lectent̃. ¶ Tertio curat per applicita exteri⁹ post
primos dies quare iam facte sunt euacuationes
scđm q̄ oportet. ¶ Hec aũt emplastra sint ex fructi
bus in quib⁹ ponãtur absinthiũ et aloes ad con/
fortationẽ et rẽpertiẽ frigidoꝝ. vt Recipe pulpaꝝ
citonioꝝ coctorũ sub prunis. s. diminute lib. j. ab/
sinthij puluerizati. ℥. j. aloes. ʒ. ij. misce et incorpo
ra addẽdo aceti boni vini nigri stiptici ana. quã/
tum sufficit. et est ꝓpriũ. Potes autẽ addere plus
de vino et aliquid aromaticuʒ de q̄bus supra vbi
esset lapsus ad finem. ¶ Item vnctio cum oleis bo/
nis sicut de absinthio de spica de citonijs et sic de
alijs est iuuatiua. ¶ Cura destructiõis appetitus
exigit duas intentiones ex textu elicien das. pri
ma remouet causam. scđa excitat appetitũ. pma
perficitur scđm exigentiã causarũ ipsum destruen
tium. scđa cum stipticis ꝓprijs aliqualiter ad ace
tosum declinãtibus calidis aut frigidis scđm exi
gentiã. In causa calida citonia et que fiunt ex eis
obtinent principatũ. Succus quoq; limonũ aran
tiorũ et citroꝝ et agresta et acetum et similia sunt
propria. Sed in causa frigida oliue condite cepe
caro salsa et pisces salsi et ꝓprie in aceto infusi. ꝛ
absinthiũ comestũ est propriũ. et ex cõpositis ge/
latine limonia et similia.

¶ De bolismo eorum. Capitulum. xxvij.

O Portet vt curentur cum odora
mentis et luto anatalhi ꝛ arme
ni infusi cum aceto et odorent
almosusat et panẽ mundũ cali
dum et carnes assatas et strin
ge eorũ extremitates. Et extende aures eo
rum et capillos ipsorũ. et conforta eorũ ce
rebra cum embrocis infrigidantibus et hu
mectantibus. plurimũ nãq; bolismi eorum
est propter causam cõmunicãtẽ ramis qui
adueniunt eis cum sensu. et est corpus du/
rum et induratur. verum sensus nõ vltima
tur cum eo.

¶ In hoc capitulo Auicen. curat bolismũ et est bo
lismus seu appetitus vaccinus appetitus mẽbro
rum cũ satietate stomachi. membra nãq; inanita
appetũt cibum sed stomachus respuit. Et diuidi
tur in partes tres. prima curat bolismũ per odo/
res. scđo per excitãtia ꝟtutẽ. tertio per cõfortãtia
cerebrum. scđa ibi. (Et stringe eoꝝ extremitates.)
tertia ibi. (Et cõforta eoꝝ cerebrũ.) ¶ Dicit i pri
ma parte q̄ oportet vt patiẽtes bolismũ curentur
cum odoramẽtis luto amatabi et luto armeno in/
fuso aceto et odorẽt almosusat. i. tamarindos. ꝛ g
hos reliqua acetosa dat intelligere. et odorẽt pa/
nem mundũ calidũ: et ex optima farina frumenti
actu calidũ. et carnes assatas. et per hoc intellige
reliqua que placẽt egro excitantia appetitũ. scđo
stringe eorũ extremitates. s. adiutoria et coxas et
extende aures eorũ et capillos eoꝝ ad euigilãduʒ
virtutẽ cerebri et oris stomachi sopitã. tertio con/
forta eoꝝ cerebrũ cum embrocis infrigidantibus
et humectãtibus. et causam reddens quare debet
cerebrũ cõfortari cũ frigidis et humidis. ꝛ debeat
eius virtus sopita excitari cũ dictis diuersiõibus
dolorosis dicit: quia plũ bolismus accidit ꝓpter
nocumentũ oris stomachi ꝓpter causam cõicatã
neruo q̄ defert sensum ori stomachi: et ortũ habet
a tertio pari neruoꝝ cerebri. ꝛ corpus. s. nerui illi⁹
aut oris stomachi est durũ et induratur. s. per calidi
tatẽ febrilẽ adurentẽ et preter modũ exiccantem.
vnde sensus nõ vltimatur cũ eo. s. ore stomachi. s.
in bonitate. Curat itaq; bolismum a caliditate fe
brili contingentẽ preter modũ exiccantẽ membra
dicta. ¶ Nota tamẽ in ethico non necessario cau/
sari bolismũ cũ fiat in eo tanta durities neruorũ
vt priuetur sensu. causat̃ autem vehemẽs durities
ꝓpter vehementẽ compassionẽ humidi cum sicco
terreo dum calidum valde excessiuũ applicat̃ hu
mido. dum vero calidũ paulatĩ agit sicut in ethi
co: et magis vniuersaliter resoluendo humidũ nõ
facit membrũ ita durum: neq; ineptũ ad virtutem
sensitiuã. stat itaq; in ethico nõ esse bolismũ quã/
tũcunq; nerui dicti et os stomachi. plũ exiccentur
et magis quã in bolismo dicto. ¶ Cura bolismi
exigit duas

exigit duas intentiones. prima remouet cām siue fuerit caliditas supflua siue frigiditas: et quecūq alia. nō eñ solū ex caliditate sed etiā ex frigiditate superflua et ex multis alijs causis contingere pōt. octaua pblematū. pblemate septio. et. 13ª tertij cap. de bolismo. ¶ Scđa intentio est exiccatio virtutis sensitiue et appetitiue cū his que dicta sunt.

¶ De nigredine lingue eorū. Cap. xxviij.

Portet vt non dimittatur sup linguam nigredo: immo fricetur cum eo quod scis et si nō: eleuabuntur ad caput vapores maligni. et facient cadere in sirsen.

¶ Hic dicit opꝫ vt nō dimittatur supra linguam nigredo: īmo fricetur cū eo qđ scis. i. in ca. de aspitate lingue. ꝛ si nō amoueat nigredo ab ea eleuabuntur ad caput vapores maligni ꝛ facient cadere in sirsen. ¶ Notandū hanc nigredinē esse cāsatam ex vaporibus adustis ꝛ malignis eleuatis a pessima materia que est in stomacho aut in membris spūalib⁹ sm plurimū q̄ vapores hērētes lingue faciunt corruptionem gustus ꝛ vaporantes capiti possent facere sirsen q: frenesim saltem nō veram. Studendū est itaqꝫ in pꝓhibēdo illos. primo alterando discrasiā tā mēbrorū q̄ humorū et ipsos digerendo. scđo euāndo eos. tertio sumēdo coriandros preparatos ad pꝓhibendū ipsos ascēdere ad superiora. Deinde remoueatur nigredo a lingua primo eā hūectando cū aqua zuccarata tepida aut similibus postea ipsam abstergendo cū predictis in capitulo de aspitate lingue.

¶ De appetitu eorum canino.

Et curant cū vnctuosis frīs ꝛ dulcib⁹ ¶ Dicit Aui. appetitū caninū curari cū vnctuosis frigidis et dulcibus vt puta cucurbitis conditis cū oleo violato ꝛ zuccaro. et hoc qñ pendet a caliditate sicut accidit in febribus et bibat aquam. ¶ Si vero pēdeat a frigiditate dent calida vnctuosa dulcia et bibat vinū dulce nulla acredine aut stipticitate participans. Et ingenium in cibando eos est vt nō presentent corā eis nisi ea que debent comedere. postea surgāt a mensa et circa alia occupent. ꝛ similiter stōm relaxantia sunt exterius stomacho applicāda calida aut frigida sm exigentiā discrasie. Ego autem postq̄ a mēsa surrexerūt cōsueui sibi cōcedere aliquas pastulas et similia que paulatim comedantur interim sopitur fames.

¶ De sincopi que accidit eis. Cap. xix.

Galenus secū da affōrismorū. Non omnes q̄ consumuntur subito moriuntur. Sunt hec tria cōtingentia. aliter ad agantur frequēter et forti ter sine manifesta occasiōe hec sunt autē manifeste occasiones vt fluxus ventris: emissio sanguinis: longe egritudines debilitates

Uandoqꝫ accidit eis sincopis in pricipio febriū ppter effusionē colere ad stomachos eorum. Quare opꝫ vt dent ante paroxismū aut apud paroxismū frustū panis de silia cum aqua granati ꝛ aqua agreste. Et scias q̄ quando aggregantur sincopis ꝛ febris tūc sincopis est dignior curatione.

¶ Hoc caplm diuidit in tres partes. In prima curat sincopim a colera repente ad stōm pueniētem In scđa ibi. (Et scias.) cōparat sincopim ad feb. ostēdens q̄ sit dignior curatione. In tertia parte ibi (Et si indiget.) ponit quedam cōuenientia ꝛ quedam vitanda in sincopi. ¶ In prima parte dicit q̄ sincopis accidit in prin⁹. paroxismorum feb. propter effusionē colere ad stōs eorum. quare dent eis ante principiū paroxismi. s. per horā aut circa frustū panis de silia cū aqua granati. s. acris aut muzi et cū aqua agreste siue simul misceant: siue vnū istorū tantū. pꝓhibent nāqꝫ huiōi coleram ad stōs effundi ipsum cōfortando et caliditatem tēperando. Et si venerit ad stōm cū his mitta facilr⁹ euomitur. ¶ In scđa parte dicit: q̄ qñ cōiungūtur sincopis et febris sincopis est dignior curatione cū sit accidens seuissimum nō dans inducias.

¶ Et si indiget pauco vino dent permixtū cum. iij. ʒ. vini antiqui et si nō sirupi malorū antiqui cuius resoluta est supfluitas et flebothomia quidē multotiens addit in sincopi. et clistere leue est magis conueniens. et vomitus est iuuatiuus eis. et cōstrictio crurium et ponere manus et pedes in aqua calida. Et cū euadunt tunc de sollicitudie est vt cibentur sauic ordei infrigidato in quo sint grana granatorum.

¶ In hac parte dicit q̄ si indiget qui paratus est sincopi aliquāto vino dent permixtū vt puta cū. ʒ. iij. vini antiqui. i. bene clarificati depurati misceatur notabilis quantitas aque vt puta. ʒ. i. aut quātum videbit sm potentiā vini. cōsuetudinē egri. temp⁹ anni. et febris intentionē. verum tpe nro in quo bibimus potenter hec vini quantitas esset exigua. etiā possumus exhibere. ʒ. i. cū tantundem aut duplo aque. ꝛ hꝫ esse hoc vinū releuans a sincopi subtile et aromaticū tendēs in dulcedinē velocius eñ ceteris a sincopi releuat suis vaporib⁹ spiritibus cōsilibus ipsos fouendo. Et si nō posset sibi dari vinum lege pꝓhibente: aut q: forte per pprietatē indiuiduale sibi inimicatur: sirupi malorum antiqui. i. bene depurati a q̄bus aquositas sit resoluta et fex descenderit sic erit minus aptus ebulitioni. ꝛ per mala intellige granata aut mala pontica de q̄bus supra: ꝛ sirupus de acetositate citri est prestās ꝛ similes. ꝛ sit dos. ʒ. i. vel circa cū. ij. ʒ. aque. aut aq̄ acetose que est prestantior nisi forte ei⁹ odor egro displiceat. ¶ 2⁹ dicit: q̄ flebōmia vitāda est q: addit in sincopi. ¶ Tertio dicit q̄ clistere leue est magis cōueniens nō quidē in actu sincopis sed ante sincopim et añ paroxismū ad pꝓhibendū colerā repturā ad stōm. Et vomitus est iuuatiuus eis cū sentit p̄sentialr colerā in stomacho et adest nausea ante sincopim et in sincopi et post sincopim. Uidi eñ multos sincopizātes cū vomitu colere statim liberari. Et cōstrictio crurū et ponere manus ꝛ pedes in aqua calida conuenit ante paroxismū et in paroxismo ad diuertendū. Et cū euadūt a sincopi cibent sauich ordei ō qua supra. per sauich ordei hic intellige ptisanā et sit infrigidatum pprie cum granis granatorū. s. muzis aut acribus. tum ppter feb. tū ppter sincopim. Si tñ posset expectari declinatio paroxismi feb. antq̄ cibetur: esset prestantius. ¶ Cura sincopis exigit duplex regimē. vnū tpe sincopis actualis ꝛ dispositionis ppinque sincopi. ꝛ est vt eger releuetur a sincopi excitando ipsum cū vocibus altis ꝛ aspgēdo faciē cum aqua et pprie ros. ꝛ bonis odorib⁹. Et si sincopis fuerit ppter raptū materie ad stōm cōueniunt fricationes ventose diuertētes ligature extremorū et lotiones. ipso tñ semp iacente supino. Sed nō cōuenit flebotbomia. tum q: debilitat. tum q: facit fluere colerā ad stōm. neqꝫ debent exhiberi solutiua per os cū debilitent et attrahāt materias ad stōm. sed hñ cōuenit suppositorium

et forte clistere lenitiuu3 cū pauco melle nisi sit ex his qui sincopizant ex clisteri. Si vero fuerit sincopis ꝓpter prefocationem spūs in corde ꝛ ꝓpter a multitudine etiā preter diuersiões supraſcriptas cõuenit flõmia ex basilica dextri lateris si fuerit re pletio sanguinea. aut ex basilica sinistri lateris si fuerit repletio vaporosa. Si vero sincopis fuerit ꝓpter paucitatē spūs neqꝫ diuersiões neqꝫ flõmie neqꝫ alie euationes cõueniunt sed solū excitatio a sincopi cū vocibus aspsione faciei bonis odori bus. et vini exhibitione aut aque carnis. ꝛ oꝫ iace re supinus ꝛ ſm pl̄m oēs patientes sincopim pre cipiunt vigilare ꝛ dimittere locutionē. ii^a. tertij. Aliud regimē est obseruandū in dispõne ante sin copim. vt puta in his qui sincopizant in prin^o fe bris sicut sincopalis minute aut humorose aut ꝓ pter alias cās. ꝛ exigit duas intētiões. Prima est remotio cause sincopis tam ꝓpinque q̄ remote. ꝛ ꝓ hac intentione perficienda si in cā fuerint hūo res cõuenit ipsorū euātio taꝫ flõmia q̄ farmacia ſm exigentiā cause. sint tñ solutiua bene correcta neqꝫ cordi inimica. Scḋa intentio est cordis con fortatio cū ꝓprijs discrasie contrarijs. huiusmo di exquisitum regimē vide in cõmento quod feci super nono Almansoris.

Hic quid[illegible] [illegible] nono Alman soris scripsi [illegible] videbis.

¶ De constrictione anhelit^9 eorum. Cap. xx.

Constrictio anhelitus accidit eis aut ꝓpter spasmū et siccitatē que accidit eis in lacertis anhelit^9. aut ꝓpter materiam prefocatiuā de scendentem ad guttur eorū aut ꝓpter debi litatē que dominatur neruis venientibus ad membra anhelitus.

¶ Habet hoc capl̄m duas partes. In prima pre ponit tres causas cõstrictionis anhelitus. In 2^a curam scḋa ibi. (Et prima quidē). ¶ In prima p te dicit: q̄ constrictio anhelitus accidit febrienti bus ꝓpter spasmū ꝛ siccitatē in lacertis anhelit^9 i. spasmū eorū de inanitione ꝑ quē intellige oēm cõtractionē a siccitate depēdentē aut impotentiā debite mouendi pectus ab eadē cā. ¶ Scḋa cā cõ strictionis eius est ꝓpter materiā prefocatiuam descendentē ad guttura eorū ꝛ ꝓpter ad epiglotū et cānam pulmonis facientē vnā de spēbus squi nantie prefocatiue. ¶ Tertia est ꝓpter debilitatē que dn̄atur neruis venientib^9 ad membra anheli tus siue sint nerui reuersiui venientes ad cõplexio nes musculorū epiglotis siue sint nerui venientes ad diafragma. ꝛ hi descendunt a tertio et sexto pa ri neruorū cerebri siue veniant ad cõpositionem neruorum mouentiū pectus qui descendūt a. 9°. ꝛ 10° pari neruorū nuche: quorū primū oritur inter octauā ꝛ nonā spondilē. 2^m inter nonā ꝛ decimā.

¶ Et prima quidē curat̄ cū vnguentis vel emplastris humectantibus. Et scḋa cū eis que ꝓhibent strangulationē. et tertia cum equatione cõplexionis in cerebro et inun ctione colli cū eis que infrigidāt et hūectāt. et super stõm iterum ex eis que sunt sicut ra sura cucurbite et portulaca et sandali cum oleo rosato et similibus eis.

¶ Hic ponit curā et hꝫ tres partes. In prima cu rat primam cū vnguentis et emplastris humectā tibus. in scḋa curat scḋam cū ꝓhibentib^9 strangu lationem. in tertia curat tertiam cū equātibus cõ plexionem cerebri. ꝛ scḋo vnges do collū cū infri gidantibus ꝛ humectantib^9. ꝛ tertio ponendo su per stõm rasurā cucurbite portulacas ꝛ sandalos cū oleo rosa. et similib^9. ¶ Cura cõstrictionis an helitus ꝓpter primā cām exigit duas intētiones. Prima remouet cām. s. febrem cū his que dicētur in capl̄is sequentibus. pro qua curanda magis in tendendū est febri inquantum febris cū frigido ꝛ humido q̄ cause eius. ¶ Scḋa intentio est infrigi datio colli et partiū pectoris cū his. ℞. olei ami gdalarum dulciū. ℥. i. ß. pinguedinis galline recen tis lote quater cū aqua frigida et vltimo cū aqua violata. ʒ. vi. olei violati. ℥. ß. cere albe quantū suf ficit fiat vnctio mollis. ¶ Scḋa constrictio anhe litus curat̄ cura squinantie que exigit duas inten tiones vnam que debet̄ cause aīti cõplendā eūa tione diuersione et fluxus interceptiõe. ꝛ inter ce tera ad dilatandū viam anhelitus multū confert ventosa posita in collo. Scḋm regimē exigit tres intentiones. s. repercussionem cõuenientē in prin cipio. scḋo repercussionē mixtā resolutioni cõue nientem in augmento vsqꝫ ad mediū status. tertio deinceps resolutionē. Si vero apa tendat in ma turationē adiuuetur cū interius ꝛ exterius appli citis. ꝛ postea ꝓcuretur eius eruptio ꝛ vlceris mū dificatio et tandē cõsolidatio. Pro his recurre ad ea que scripsit. ix. Almansoris. Sed tertia constri ctio pendens a caliditate et siccitate neruorū de quibus supra preter intentionem que debetur fe bri cõpletur cū frigidis applicitis capiti ꝛ collo et spondilibus superioribus dorsi. necnō cum ap plicitis stomacho ꝛ maxime parti superiori ꝛ ver sus dyafragma. et per hoc dyafragma ꝛ membra anhelitus humectentur et infrigidentur. ¶ Et me dicina Auic. sic est describēda. ℞. succi. rasure cor ticis exterioris cucurbite recentis. succi portulace aā. ʒ. iij. olei rosa. ℥. j. bulliāt simul ad consumptio nem succorū. deinde adde sandalorum. ʒ. ij. et fiat vnctio. ¶ Vel. ℞. rasure cucurbite recentis aut an tique. ʒ. ij. succi portulace olei rosa. aā. ℥. j. sandal. ʒ. ij. misce oīa sil̄ et applica in modū epithimatis.

¶ De vehementia tristitie eorum. Cap. xxi.

Quādoqꝫ multiplicatur tristicia cā loris stomachi ex aduentu humo ris mordicatiui in eo: tunc infri gida stomachos eorū cū eis que scis de cibis. et inungantur et dormiāt in loco ꝓximo motibus aque strato extremi tatibus et fructetis frigidis ꝛ odoriferis frigidis ꝛ nenufare et rosis. et aspersionib^9 frigidis factis ex fructibus odoriferis fri gidis et sandalis. et multotiens quidem cõ ferunt in eorum tristitia clisteria frigida fa cta ex aqua cucurbite et citrulli ꝛ succo por tulace et semperuiue cū oleo rosato.

Halyabbas li. v. theo. cap. vl timo. Tristitia naturalis ē ca loris ingressus ad corporis in teriora paula tim: ut antiqui quotiesqꝫ corpo ri febrem vali dioi afferat [illegible] sus si diutur nius tēp^9 fiat corpus fori[illegible] ter calefacit[illegible] oīaqꝫ calefiūt mēbra: solida [illegible] turqꝫ calor na turalis in ꝑci palibus mem bris: sicqꝫ ab inde ethica fe bris.

¶ In hoc caplo Aui. ponit regimen tristitie ꝛ an gustie febrientium cõtingentis causa hūoris mor dicatiui venientis ad os stomachi qui ſm pluri mum est colericus dicens q̄ stomachus eorum est infrigidandus cum frigidis siccis. et oꝫ in eis esse aliquid stipticum sicut vinum granatorum et ci toniorum et succus arancij. secundo vnguant̄ sto machi eorum cum frigidis aliqualiter stipticitate participantibus. tertio dormiant in loco frigido propinquo motibus aque aut aliter frigido stra torum. i. in quo sunt strata. i. lecti et extremitatib^9 fructetis frigidis sicut ex folijs salicis ꝛ similib^9.

et in illo

et in illo loco sint odorifera frigida sicut senufar
rose. ⁊ aspergantur per locum illũ fructus odori-
feri frigidi ⁊ sandali. quarto cõferũt eis clisteria
frigida facta ex succi cucurbite. ℥. vi. succi citrulo-
rũ succi portulace añ ℥. ij. succi sempuiue ℥. j. oli
ros. ℥. iiij. et supponatur tepidum. ¶ Cura huius
tres exigit intentiones. Prima est euacuatio huõris
illius vomitu aut secessu. Scđa est stomachi con-
fortatio et infrigidatio. Tertia est somni prouo-
catio et regimen aliaruz sex rerum declinans ad
frigidum.

¶ Difficultas deglutiẽdi q̃ accidit eis. Ca. xxij.

Difficultas deglutiẽdi cum accidit
eis et febris fuerit cõclusa tunc fle-
bothomia paulatim fiat et equa-
tio fiat ad attrahendum. et suppo-
sitoriũ est melius q̃ pl'm solutiuũ desuper.

¶ Dicit q̃ si difficultas deglutiẽdi accidit que for-
te est spẽs squinantie ledens meri et febris fuerit
conclusa que pendet a sanguine: tũc fiat flebotho-
mia: quam melius est reiterare q̃ vnica vice mul-
tum de sanguine extrahere. ⁊ fiat de cephalica in
brachio aut de vena que est iter pollicẽ et indicẽ
postea sequenti die flebothomentᷣ vene que sunt
sub lingua. et suppositoria ⁊ clisteria magis con-
ferunt q̃ solutiua sumpta per os: cum difficile sit
illa sumere. et forte sumpta prouocarent vomitum
quod esset valde malum. ¶ Cura huius perficien-
da est cura squinantie que ex capitulo tertio pre-
cedenti potest esse manifesta.

¶ Frigus extremitatũ qđ accidit eis. Cap. xxiij.

Multotiens pfundatur calor eo-
rum et infrigidantur extrema et
tendit calor submersus ad ca-
put. ponãtur ergo extremitates
in aqua calida et nõ bibant aquã frigidaz.

¶ Dicit multotiens pfundari calorẽ febrilem et
extrema eorũ infrigidari et calorẽ submersum ten-
dere ad caput. Pro cuius cura ponantur extremi-
tates in aqua calida et nõ bibãt aquam frigidã.
¶ Notandũ multis ex causis calorez pfundari et
extrema infrigidari. ¶ Primo pp̃ter paucitatem
spũs vnde retinentur interius natura existẽte ma-
gis sollicita de mẽbris intrinsecis q̃ extrinsecis.
¶ Scđo pp̃ter magnũ nocumentuz in aliquo vel
pluribus mẽbris intrĩsecis. sicut si in eo esset apa
vel vicus aut esset in eo materia multũ ledẽs sua
multitudine aut malitia absq̃ vlcere aut apate: ⁊
hec duo sunt valde mala. ¶ Tertio põt esse pter
materiã frigidã existẽtẽ in extremis sicut in liparia.
¶ Quarto aliquando pp̃ter cibũ calore reuocato
interius ad fortificandũ digestionẽ: ⁊ nõ est bonũ
p vtiã signi. Item pp̃ter timorẽ et similia acciden-
tia trahentia calorẽ interius: etiã pp̃ter continen-
tis frigiditatem. ¶ Sexto pp̃ter opilatiões in ex-
tremis. vnde spũs et sanguis nõ libere possunt ve-
nire ad extrema. ¶ Septimo q2 calor spũs et san-
guis tendũt interius ad locum materie vt eam ex-
pellant sicut accidit in principijs paroxismorum.
¶ He cause colligi possunt sparsim in multis. s. pri-
ma quarti. tractatu scđo. caplo primo. et eodẽ tra-
ctatu ca. de horripilatione. ⁊ in caplo de liparia.
et quarto afforismorũ. affo. 48. ⁊. 7°. afforismorũ
cõmento primo. et cõmento. 27. et. 5°. de acciden-
ti et morbo. Intelligamus tñ in pposito hãc infri-
gidationem fieri per retractionem humorũ et va-
porum ⁊ modorũ submersionis ⁊ suffocationis ca-
lorum a quacunq̃ cã fiat. quo stante tendit calor
submersus ad caput. q2 vapores leues tendũt sur-
sum ad caput in hoĩe recte stature ⁊ nõ fit in alijs
aĩalibus sexto pblematum. pblemate. 55. in quo
casu cõueniunt extremoruz calefactiones multis
ingenijs. s. cũ pannis calidis: ⁊ fricatione ponen-
do lateres calidos vino aspersos ad extrema. aut
apppximando extrema ad ignem et inungant
extrema cuz oleo anetino et similibus calidis. aut
impleatur vesica aut aliud vas decoctione aneti
anisorũ et camomille. ⁊ applicetur ad extrema seu
loca que frigent et nõ bibat aquam frigidam sed
aquam zuccaratam calefactam. et discurre per ce-
tera auxilia dicta in capitulo de regimine rigoris
ibidem enim sunt posite intentiones huic capitu-
lo deseruientes et plurima auxilia illas intentio-
nes perficientia.

¶ Sermo de febribus colericis. Cap. xxiiij.

Febres colerice tres sunt. tertiana
cõtinua et tertiana piodica ⁊ causon.
¶ In hac parte Auic. determinat de fe-
bribus humoralibus in spãli ⁊ diuidi-
tur in quatuor partes. in prima determinat de fe-
brib' colericis. in scđa de sanguineis. in tertia de
flegmaticis. in quarta de melãcolicis. partes pa-
tebũt per rubricas capitulorũ. Prima pars diui-
ditur in duas partes. in pria magis generalr de-
terminat de febrib' colericis. in scđa magis spe-
cialiter. scđa ibi in sequenti capitulo. (Paroxism'
tertiane.) Primũ capitulũ tres continet partes
principales. primo enũerat feb. cole. secũdo illas
declarat. tertio ponit generalia signa feb. coleri-
carum. scđa ibi. (Tertiana quidẽ.) tertia ibi. (Ex
vehementia quidem sitis.) ¶ In prima parte di-
cit feb. colericas esse tres. s. tertianam continuam
tertianã periodicam. interpolatam: ⁊ causonem.
¶ Ex quo inferẽ oẽm feb. colericã esse tertianã cõ-
tinuam aut tertianam interpolatiã aut causonez.
Enumerari tñ possunt feb. colerice per diuisionez
bimẽbrem sicut enumerat eas Gale. scđo de diffe-
rentijs feb. caplo pmo ⁊ scđo õ crisi satis ad prin-
cipium. oĩs feb. cole. aut est interpolata aut cõti-
nua. et cõtinua aut est continua proportionabilis
de tertio in tertium aut causon.

Contra. aliqua feb. est colerica que
nõ est aliqua ex istis
tribus enumeratis a Gal. aut ab Auicẽ. ibi igitur
diuisio insufficiens. cña tz. et assumptum est ma-
nifestum de colerica paroxismãte oĩ die cuius pa-
roxismi sunt eq̃les quo ad intẽtionẽ durationẽ et
accñtia: et oẽs pẽdẽt a minera vna ita vt nõ possit
dici q̃ sit duplex tertiana aut due tertiane. ¶ Pre-
terea quidem phibet colerã pp̃ter grossitiez aut
paucitatem eius paroxismare de quarto in quar-
tum: sicut paroxismat aliq̃n melancolia de quin-
to in quintũ. et sexto in sextũ. et de septimo in se-
ptimum. vt inferius apparebit in caplo de sexta-
na et septana: sicut etiam flegma propter paucita-
tem et grossitiem potest paroxismare de tertio in
tertium. ¶ Dicendum istas rationes concludere.
sed sermo Gale. et Aui. est de febribus cõmuniter
contigentibus sic paroxismãtibus merito sue for-
me substantialis et proprietatis specifice resisti-
tiue sicut dictum fuit in questione de periodicatio-
ne. nam etiam causon licet videatur continua con-
clusa: habet tamen excrescentiam quandam oc-
cultam de tertio in tertium. sed interdũ cause ma-
nifeste causas occultas superant et variatur pe-
riodus sm plurimum consuetus.

¶ Et tertiana quidē periodica aut est pura et fit a colera pura.

¶ Nunc Auic. declarat mēbra diuisionis predicte et diuiditur in partes duas. in prima gñaliter notificat feb. cole. periodicā. scđo causonem et cōtinuā. scđa ibi. (Causon vero est de genere.) Prima in duas. nam primo ponit vnā diuisionē feb. colerice periodice ꝛ declarat vnū membrū. scđo aliud. scđa ibi. (Aut nō pura.) ¶ In prima parte dicit ꝙ tertiana p̄iodica aut est pura: ꝛ sic fit a colera pura. et per colerā purā intellige cui nō est admixtus alter humor cōmixtione vnita per quā vtriusqꝫ cōponentis amittatur forma substantialis ꝛ acquiratur materie vtriusqꝫ forma vna cōis. exempli grā. sicut colera naturalis aut forte genita a sanguine per adustionem aut putrefactionem cum subtile eius vertitur in coleram.

¶ Aut non pura et fit cū putredine colere grosse substantie ꝓpter cōmixtionē colere cū flegmate cōmixtione aliqua cōplexionali vnita. ꝛ per hoc diuersificaꝫ ab emitriteo cū emitriteū faciant due materie separate. et hanc faciat materia vna que in seipsa est permixta: cū cuius calore permiscetur aliquantū frigoris qđ grauat suā putredinē et suā resolutionē ꝛ suam digestionē: ꝛ propter illud quidē in emitriteo fiunt duo paroxismi. et tertiane nō pure paroxism⁹ vn⁹. Et hec quidem nō pura quādoqꝫ ꝓlongaꝫ tempore longo et circiter medietatem anni. et quandoqꝫ perducit ad molliciē ꝛ magnitudinem splenis.

¶ Et est que pendet a putredine colere nō pure et hec colera nō pura est colera grosse substātie propter cōmixtionem colere. s. pure cū flegmate commixtione cōplexionali vnita. s. per quā cōmixtionem inducitur forma vna in materiam vtriusqꝫ. s. colere ꝛ flegmatis. ꝛ hec est vera mixtio per quam fit miscibiliū vnio per formam substantialē vnitā nam gñatio vnius est corruptio alterius aut plurium sicut chilū in stomacho ex multis cibis. Aliter dicunt quidam ꝙ hic fit cōmixtio vnita per vnam formā. q: humor magis dñans assimilat sibi aliū sicut vnū elementū assimilat sibi aliud. Sed difficile esset saluare quō flegma assimilat sibi coleram. cū coctū per digestionē aliquā nō possit incrudari saltem in eodem loco cōi in quo facta est digestio prima. s. in epate et venis ad differantiā sanguinis qui in māmillis per verā digestionem infrigidatur. ¶ Scđo dicit ꝙ hec tertiana nō pura diuersificatur a pura vel ab emitriteo cū emitriteum faciant due materie sic habentes. s. duas formas substantiales distinctas. ꝛ hanc tertianā nō puram facit materia vna. s. per vnitatem forme q̄ in seipsa est permixta. s. mixtione vnita: cum calori eius colere miscetur aliquantulū frigoris qđ generat. i. ꝓlongat suam putredinem et suam resolutionem ꝛ suam digestionē. nā tardius putrefit postq̄ incipit putrere ꝛ tardius resoluiꝫ et tardius digeritꝫ q̄ colera pura. sed hoc vltimū est verū fm plurimū vt videbitur infra. Nā et si hec miscibilia nō remanerent formaliter in mixto ex ipsis genito: remanent tñ ipsorū virtutes refracte redacte ad mediū. s. caliditas siccitas et subtilitas colere. ꝛ frigiditas hūiditas et grossities flegmatis. ¶ Tertio dicitꝫ ꝙ ꝓpter illud emitriteus hꝫ duos paroxismos. vnū de tertio in tertium. aliū quotidianū: ꝛ tertiana nō pura hꝫ vnū paroxismum de tertio in tertiū. ¶ Quarto dicitꝫ ꝙ tertiana nō pura quandoqꝫ ꝓlongatur tpe longo circa medium annū. et qñqꝫ perducit ad molliciē. i. ad ydropisim. vel mollicieꝫ. i. ad paralisim epate aut neruis debilitatis ex longitudine feb. ꝛ magnitudine splenis debilitato splene ꝛ multiplicatis humoribus melancolicis per adustionem aut putrefactionem. ¶ Notandū circū primū dictum ꝙ licꝫ fm plurimū colera nō pura fit ex cōmixtione colere cū flegmate: aliquādo tñ fit ex cōmixtione colere cū melancolia: que etiā ad vnam formā reducuntur. ꝛ hec vocaꝫ colera minoris fame eo ꝙ raro reperitur. ꝛ prime vocatur colera nota et famosa eo quod frequenter reperitur. reperitur autem prima raro et scđa frequenter. q: minus de melancolia in corpore reperiꝫ et plus de flegmate. Secundo q: difficile est duos humores siccos permiscere. flegma vero humidū ꝛ bene passibile per coleram optime pōt permisceri cū ea: quam suiam collige a pħo in fine primi de gñatione. et hec quidem colera est duplex. vna quidē vitellina que assimilatur in colore vitellis ouorū. ꝛ fit ex permixtiōe flegmatis grossi cū cola. alia aūt est citrina ꝛ est ex ꝑmixtione flatis subtilis cū cola ꝛ h est calidior vitellina et etiam subtilior. Erunt aūt alie colere preter has que per adustionē transeunt versus melancoliam. Item prasina ꝫinaria de quib⁹ prima ꝑmi. ab A. ¶ Notandū scđo circa tertiū dictum ꝙ ex illo aperte apprehenditur formas substantiales humorū et ꝯñr ꝓprietates specificas insequētes formas et cōplexiōes eorū esse causas periodicationis q: emitriteus pendēs a duobus humoribus qui nō sunt redacti ad vnā formam. s. a flegmate ꝛ colera facit periodos fm illorū humorum exigentiā. tertiana vero nota pendēs ab humore genito ex flegmate et colera que sunt redacte ad vnam formā per vnā cōplexioneꝫ et ꝯñr habens vnā ꝓprietatē specificā facit vnā febrem et hꝫ solum vnū modū periodicationis qui est period⁹ colere: eo ꝙ in illa mixtiōe cola vicit saltem ꝟtute. Et si in mixtiōe flatis et colere vinceret flatis fieret period⁹ flegmatis sicut in flate salso.

Cōtra si equaliter miscerētur quo ad virtutes. aut nullus ex putredine illi⁹ humoris fieret paroxismus aut duo. ¶ Ad hoc dr̄. ꝙ est impossibile sequi quēlibet sicut est impossibile illos humores equipotēter concurrere ad mixtionem: ita vt per actionem et passionē qualitatū eorū equipotenter concurrētium gñetur nouus humor qui sit flegma aut colera. multo minus sanguis aut melancolia. ꝛ per equipotentiā nō solum intelligo equipotentiam qualitatū ipsorū humorū sed equipotentiā oium agentiū et resistentiū ex parte vtriusqꝫ sicut sunt dispositiones membrorum: influxus celestes et reliqua. hec autem verificare physici est.

Contra quartū dictū instaꝫ ꝙ tertiana pura non debeat ꝓlongari vsqꝫ ad medietatē anni cū terminus flegmatice sit. 64. dies que tñ est ꝓlixior cū materia sit grossior viscosior ꝛ fm plꝫ maioris quātitatis que faciunt ad ꝓlongationē. ¶ Preterea videꝫ ꝙ aliqua tertiana nota minus debeat ꝓlongari q̄ tertiana pura oī paritate supposita ex parte quātitatis et reliquorū. q: cura tertiane pure fit p ingrossationē cole pure a q̄ pēdet. vt est manifestū

de intētione

de intentione olim preterq̃ de intentione Rasis, cuius opinionẽ reprobauit Auicẽ. in ca. de curationibus efibus febriũ putridarũ. ¶ Ponamus ergo q̃ a colera pura cũ erit digesta fit in duplo grossior aut in qua ꝓportione volueris q̃ q̃n erat non digesta. et possibile est reperiri colerã nõ purã in eadẽ ꝓportione que est a colera pura. ergo erit digesta vel magis ꝓpinqua digestioni q̃ a colera ante digestionẽ et sic facilius eũabitur q̃ a colera pura nõ digesta. ¶ Et confirmaẽ. accipio. c. colerã nõ puram nõ digestã grossiorem q̃. b. colera pura digesta in ea ꝓportione in qua ipsa. b. colera pura digesta: et subtilietur per digestionẽ sicut deberet fieri donec sit similis in substantia. b. colere pure digeste. ꝛ manifestuȝ est q̃ tunc. a. b. c. erant siles in nõ substantie. ergo merito huius eq̃ facile eũabiles sed. a. ꝛ. b facilius eũantur q̃ colera pura nõ digesta. ergo etiã. c. facilius eũabitur q̃ colera pura nõ digesta. tȝ ꝯña. q: quecũq̧ se habent in eadẽ ꝓportione ad tertiũ se habẽt inter se. primo Euclidis. ¶ Ex quo infert aliquã coleram nõ purã minus grossam q̃ se facilius esse eũabilem q̃. a. colera pura nõ digesta ceteris paribus. ¶ Ad primũ rñdetur q̃ terminus cõis flegmatice interpolate est. 64. dies sed terminus cõis tertiane est valde minor. pl'm em̃ terminaẽ in. 40. die q̃ est terminus vltimus tropicarũ. cuȝ quo tñ stat q̃ aliqua tertiana ꝓlongaẽ vsq̧ ad mediũ annum sicut aliqua flegmatica terminatur supra annum. ¶ Ad scõm nõ est facile respondere volenti tenere oppositũ eius quare ratio concludit. ꝛ qui aliter sentiũt rñdeant. nec q̃ rõ ratio cõcludit est ɔtra experientiã. vidi em̃ plures tertianas notas terminari inter quintũ diẽ cũ vomitu et secessu magne quantitatis colere citrine et vitelline. verũ est contra dicta auctorũ. sed sufficit q̃ vniuersales medicorum verificantur vt in pluribus.

¶ Causon ṽo est de genere ɔtinue. q̃m differentia inter eiꝰ vehemẽtiã ꝛ eiꝰ teporẽ est insensata et accidẽtia eius sunt vehemẽtia.

¶ In parte ista facit q̃ dictũ est. ꝛ primo notificat causonem. scdo tertianam interpolatã et cõtinuã scõa ibi. (Tertiana vero.) Prĩa in duas. nã p̃mo notificat causonẽ quo ad ꝓprietates et accidentia eius. scdo causam reddit. scõa ibi. (Et causa.) ¶ In prima parte dicit q̃ causon est de gñe feb. cõtinuarum q̃m differentia inter eius vehementiaȝ et ipsius teporẽ ẽ insensata. i. vix perceptibilis. et accñtia eius vehementia maxime que sequunẽ impressionẽ caliditatis sicut dolor capitis sitis instantia vigiliarũ lingue ariditas nigredo ꝛ silia.

¶ Et causa est acuitas materiei et multitudo cum eius casus sit circa cor et in venis oris stomachi aut in partibus epatis prope. et ad summum in membris nobilibus vicinis cordi.

¶ In p̃nti pte reddit Aui. cãm suarũ ꝓprietatũ et accidentiũ dicens: q̃ cã est acuitas materie ꝛ multitudo eius. ꝛ tu supple cordi ꝓpinquitas: cũ. s. locus eius. s. materia circa cor. i. in venis ꝛ arterijs circũdantibus cor siue sint in cordis superficie siue cordi intrinsece et etiã cõtinetur in ventriculo dextro. et venis supple et arterijs stomachi que tñ nõ sunt valde magne. aut in partibus epatis maxime vena chilis que est in gibbo epatis ꝓpe. q: ibi est frequenter rõne multitudinis colere ꝛ acuitatis materie. tum ꝓpter caliditatẽ cordis cui vicinaẽ. tũ ꝓpter caliditatẽ epis. Et ad summũ materia cõtinetur in mẽbris nobilibus vicinis cordi sicut est pulmo gibbus epatis et os stomachi aut in ipso corde. ¶ Ex his possumus elicere descriptionẽ causonis. Est em̃ febris continua accensa valde cuius tepor inter eius excrescentias est occultus pendens a flegmate salso aut colera ebulliente cum putredine aut sine in venis cordis aut dextro eius ventriculo vel in venis membrorũ cordi vicinorũ sicut pulmonis et oris stõi et gibbi epatis. ꝛ sub venis etiã cõprehendendo arterias. Et ex his apparet ratio quid nominis eius cum causon grece idem sonet quod incendium latine.

Causonis descriptio.

¶ In tertiana vero colera est i carne ꝛ ad partes cutis. et cõtinua est sparsa in venis corporis que elongantur a corde.

¶ In ista parte notificat tertianaȝ interpolatam et cõtinuã dicens q̃ in tertiana. s. interpolata colera est in carne et in partibus cutis et in cõtinua est ipsa in venis cordis q̃ elõganẽ a corde. ¶ Pro quo sciendũ q̃ in interpolata colera que est cã cõiuncta est in carne. s. musculosa aut alia: aut in poris cutis. colera vero que est cã añs est in venis s'm plurimũ et maxime in paruis que ad partes exteriores terminanẽ. Et paroxismus fit s'm plurimũ ex vna parte colere existentis in venis paruis sic dictis que expellitur extra venas ad poros carnis et cutis. et ibi putrens facit paroxismum deinde alia expellitur et facit scdm poxismũ. tertio deinceps. Sed in cõtinua ꝓportionali cã cõiuncta faciens excrescentiã cõtineẽ in venis puis q̃ ad partes extrinsecas terminanẽ: ꝛ ibi putrens facit excrescentiã. deinde alia succedit: et facit scdam excrescentiã ꝛ sic deinceps. sed in causone materia cõtinetur in partibus superiꝰ dictis. s. cordis ꝛ cordi ꝓpinquis q: colera putrens de tertio in tertiũ excéditur ad venas magis distantes. ꝛ tunc sic apparet aliqua febris remissio lȝ occulta. parua em̃ remissio in caliditate magna vix põt cõprehendi sicut a magna quantitate parua diminutio. Nec potest dici q̃ excrescentia que tñ est occulta sicut tepor est occultus fiat. q: aliquid expelliẽ de tertio in tertiũ de venis magnis distantibus ad venas cordis aut ꝓpinquis cordis. q: natura est magis sollicita de mẽbris nobilibus q̃ de ignobilibus. Ite. q: feb. causon semper esset mortalis: q: hmõi expulsio de mẽbris ignobilibus versus cor est pessima p viã signi ꝛ p viã cãe. ꝛ si aliq̃n fiat: est raro. ꝛ fit q̃n hõ est debilis ꝛ morti ꝓpinquus.

¶ Et vehementia quideȝ sitis et angustia et inquietudo et impatientia et alienatio ꝛ nausea et amaritudo oris et siccitas labiorum et scissio eorũ ꝛ dolor capitis multiplicatur in febribus colericis et est. nã in pluribus eorũ ad siccitatẽ declinis. q̃m materiei motus est aut ad superiora aut ad illud quod apparet de corpore et cute.

¶ In parte ista Aui. ponit signa generalia febriuȝ cole. Quorũ vnũ est vehementia sitis ꝓpter superfluam caliditatem cõsumentem humidũ roridum oris stomachi: lȝ etiã possit fieri a membris alijs stõ cõicantibus sicut est pulmo et cerebrum cũ superflue calefiũt et exiccantur in febribꝰ colericis. ¶ Scdm est angustia per quã intellige aut nocumentum membrorũ sp̃ũaliũ cum anhelitus fit anxius cũ suspirijs ꝓpter sup̃fluam caliditatẽ ꝛ va-

pores acutos spūalia ledentes. aut intellige conturbationē et anxietatē stō̄i ex defluxu colere ad stōm ab epate ⁊ cistifellis. ¶ Tertiū est inquietudo. q: nō pōt dormire neq; in vno loco quiescere. ¶ Quartū est impatientia q: multū lamētat̄ ⁊ est molestus sibi ⁊ ceteris. tū propter dolores capitis et similes. tum q: nō pōt dormire neq; quiescere. ¶ Quintū est alienatio per quā intellige nocumētum cuiuscunq; virtutis interioris. s. imaginatiue cogitatiue ⁊c. ¶ Sextū erit nausea. i. iclinatio ad vomitū per quā dat̄ intelligi subuersio ⁊ vomit⁹ propter defluxū cole ad stōm. ¶ Septimū amaritudo oris vaporib⁹ colericis ad linguam peruenientibus. ¶ Octauuz siccitas labiorū. ¶ Nonū scissio eorū ex superflua caliditate et siccitate exsiccante ⁊ cōtinuitatē eorū soluēte: eo q mollia sunt et facile passibilia. ¶ Decimū dolor capitis q̄ multiplicat̄ in ipsis propter supfluā caliditatē ⁊ vapores acutos pāniculos cerebri ledentes. ¶ Undecimū venter eorum p̄m est siccus: eo q materia colerica petit superiora sicut caput ⁊ stōm sua leuitate aut mouet̄ de centro ad circūferētiā cū frequenter sub forma sudoris expellat̄ aut insensibiliter resoluatur.

¶ De tertiana absolute ⁊ noiat̄ tritē⁹. Ca. xxv.

Champerius. Signit̄ tertiana ex flaua vile putrida ⁊ cōmota et extra vasa delata. A pricipio statī rigor non sequitur: fert. hec feb. in nō estuātem feruorē desinit ad paroxismū: totū tēpus paroxismi faciēdo horis non pluribus duodecim. hec demuz sincera tertiana nominatur. Qui vero diuturniore tempore q̄ qd̄ diximus: in paroxismo oblanguerit: hanc prolixā appellamus tertianā.

Paroxismus tertiane incipit in primis cū horripilatione vt pūcture acuū. deide infrigidat et incipit facere rigorē difficilē valde difficiliores reliquis rigorib⁹ nō frigidū aut cū pauco frigore. Et nō ē frig⁹ eius nisi propter profundationē caloris ad interiora ad partes materiei et inuenit sicut puncturas acuū. Et hic quidē rigor cū vehemētia sua est velocis sedationis. et tu iam sciuisti cāz huius rigoris. et fit rigor eius in diebus primis fortior et vehemētior. et in q̄rtana ecōtrario. Et iterū rigor incipit cū fortitudine deinde lenitur paulatim et minuitur velociter. et in quartana econtrario.

¶ Aui. in presenti pte spāliter determinat de feb. colericis. ⁊ diuiditur hec ps in duas ptes. in prima determinat de periodica ⁊ cōtinua proportionali. in scda de causone. scda ibi. (Causon est s̄m duos modos.) prima in duas p̄mo notificat tertianā absolute. scdo ponit differentiā inter purā tertianaz periodicā et nō purā. scda ibi. (Pura ē subtilior.) ¶ Hoc capitlm primū diuidit̄ in tres ptes. in prima ponit signa feb. tertiane quecunq; sit. Scdo p e⁹ notitia ponit quendā casū. erroris correctiuū. tertio cōplēdo ponit quedā alia signa. scda ibi. (Cū ergo cōponunt̄ due tertiane.) tertia ibi. (Et patientibus tertianā.) Prima diuidit̄ in sex partes. in prima ponit signa sumpta a qualitate seu mō rigoris. scdo ponit signa sumpta a duplici exeūte s. vrina et sudore. tertio ponit signa sumpta a qualitate caloris. quarto ponit quedā signa sumpta ab actione lesa maxime aialis v̄tutis. quinto ponit signa sumpta a pulsu. sexto ponit quedā signa sumpta ab āncis rerū naturaliū. scda ibi. (Et sudor multiplicat̄ in tertiana.) tertia ibi. (Tertiane caliditas est salubrior.) quarta ibi.) Accidētia q̄ accidunt eis.) quinta ibi. (Pulsus eius est acutus.) sexta ibi. (Et qm̄ significat eū etas.) In prima parte dicit quinq;. Primū est q paroxismus tertiane in primis incipit cuz horripilatione et punctura acus: deinde infrigidat et incipit facere rigorem difficilem valde difficiliorē reliquis rigoribus nō frigidis aut cū pauco frigore. scdo cām reddens: quare frigus non est magnum dicit q non est frigus eius scilz tertiane nisi propter reuocationem caloris ad interiora ad ptem materiei. i. vbi continet̄ materia sicut dictū est in p̄io ca. huius scdi tractatus. Et subdit q inuenit. i. sentit. s. febriens pūcturas acuū propter materiā subtilē colerica venientē. ad poros lacertoꝝ et cutis. est eni lassitudo vlcerosa. Tertio dicit q hic rigor: lz sit vehemēs intensus: tn̄ est velocis sedationis in cōparatiōe ad rigores puenientes a materia frigida aut viscosa et tu iam sciuisti. s. in cap. de rigore cām rigoris et qualiter fit. Quarto dicit q i tertiana fit rigor in diebus primis fortior et vehemētior q̄ postea. sz in quartana est ecōtra. q: rigor fit remissior in diebus primis ⁊ postea fortior. Ultimo dicit q rigor incipit cū fortitudine: deinde lenitur paulatim et minuitur velociter: sed in quartana est econtra. q: in primis icboāte paroxismo est leuis: deinde in eodem paroxismo procedit augendo ⁊ durat diu.

Pro quorum declaratione primo notandū circa primū dictū q paroxismus tertiane incipit in primis cū horripilatione ⁊ nō cū rigore. q: colera cū in prin. venit ad mēbra sensibilia est pauca postea est in maiori quātitate, propterea in initio facit horripilationez deinde rigorē. q: horripilatio fit a minori cā q̄ rigor. vt dictū est in ca. proprio. et ex eadē. s. cā sunt sicut puncture acus pauce ⁊ remisse in initio deide in processu plures et intensiores: quarū sensatio dr lassitudo vlcerosa post horripilationē. ⁊ frig⁹ parum reuocato calore inter⁹ est rigor difficilior ceteris rigoribus: lz sit breuis plurima colera ad mēbra sensibilia veniente q̄ in prin. ¶ Et ex hoc apparet Aui. sentire intēsiores rigores fieri ab humoribus calidis q̄ ab humoribus frigidis lz breuiores de quo fuit dubiū decisum in ca. de horripilatiōe. ¶ Notandū scdo circa scdm dictū q frig⁹ est minus in tertiana q̄ i flegmatica aut melica. q: in ea nō fit frigus nisi ex reuocatione caloris interius. sed in feb. pēdētibus a materia frigida fit frigus propter reuocationē caloris. ⁊ propter positiuam infrigidationē a materijs frigidis venientibus ad mēbra sensitiua in prin. paroxismorū. ¶ Notandū q hic rigor in tertiana quāuis sit intensus tn̄ est velocis sedatiōis. q: pauca est materia ⁊ subtilis et parū viscosa. pendēs aūt a melia aut flegmate est longe durationis ex causis cōtrarijs. ¶ Notandū circa quartū dictū q in primis paroxismis rigor in tertiana est fortior. sed in postremis circa statum materia est remissior per digestionē ingrossata et infrigidata. vnde nō venit cuz tanto impetu ad membra sensibilia ⁊ est minus acuta. Econtra aūt accidit in quartana et flegmatica. q: materia per digestionē subtiliat̄. ⁊ sic mouet̄ cū maiori impetu ad mēbra sensibilia. ⁊ hec est cā quā ponit Serapio. 6⁰. sue practice ca. de tertiana. ⁊ Cōmentator Alexādrinus super primo epidimiarū. ca. scdo et de hoc vt dicit Cōmentator Alexādrinus ydeota tristatur et artista letatur. ¶ Ultimo notandū circa vltimū dictū q in tertiana rigor incipit cū fortitudie satis a p̄ncipio paroxismi. lz tn̄ vt dictū fuit in p̄n. capli horripilatio precedit cū deinde lenit̄ paulatim et minuit̄. i. auferet̄ velociter eo q totuz tēpus rigoris in tertiana est pauce durationis vt puta a me⁹ hora vsq; ad vnā: sz i q̄rtana ecōtra. q: rigor in initio paroxismi icipit debil' postea paulatī procedit augēdo: postea decrescit et tarde aufert̄.

eius enim

est.n.duratio cōiter ē a duab⁹ horis vsq ad tres.

¶ Et sudor multiplicatur in tertiana cū
dimittit. et fit vrina in ea rubea tendens ad
igneam in qua nō est multa grossitudo aut
est nō pura ⁊ fit vrina ei⁹ cruda aut grossa.

¶ In hac parte ponit signa sumpta ab exeuntib⁹
et dicit q̄ sudor multiplicatur in tertiana cū pa-
roxismus recedit: cuius causa est subtilitas mate
rie et aptitudo motus eius ad cutim. secundo di
cit q̄ vrina in eo fit rubea tendens ad igneam in
qua nō est multa grossitudo. ⁊ hec vera sunt in ter
tiana pura. Aut est nō pura. s. tertiana et fit vrina
eius cruda et grossa. cruda quidē et tenuis ꝓpter
opilationem sed grossa: q2 aperta opilatione: ma
teria aliqua cum vrina permiscetur.

¶ Et tertiane caliditas est salubrior calidi-
tate causonidis. et q̄to plurius man⁹ tāgit
corpus nō additur inflāmatio: immo quā
doq minuitur inflāmatio eius et in causo
nide additur inflammatio.

¶ Ponit tertium signū sumptū a caliditate: dicit q̄
caliditas tertiane est salubrior caliditate causōis. s.
minus mordax ⁊ acuta. ⁊ quanto plurius manus
tangit corpus nō additur inflāmatio: immo quā-
doq minuitur. sed in causone est ecōtrario. tota cā
huius est multitudo vaporis puenientis ad tan-
gentē in causone ꝓpter multitudinem materie.
Ecōtra paucitas vaporis peruenientis ad tangē
tem in tertiana ꝓpter paucitatem materie. vñ fa-
cile resoluit ⁊ calor apparet minor mordacitas
eius caloris sequitur intensionem et multitudinē
eius et siccitatem sibi cōiunctam.

¶ Et accidentia q̄ accidūt eis in tertiana
sunt vigilie sine grauitate in capite nisi in
quibusdam non puris et sitis et furor ⁊ ira
et odium locutionis.

¶ Ponit quartum signū dicēs. q̄ in tertiana. s. pu
ra sunt vigilie sine grauitate in capite ꝓpter pau
citatem et subtilitatem materie et vaporū nisi in
quibusdā non puris: quarum materie sunt grosse
multe: ideo in eis adest dolor cū grauitate multis
grossis vaporibus ad caput peruenientibus et gra
uantibus. et per hoc forte fit in eis aliq̄s somnus
et de hoc loquitur Gale. in lib. de caumate. Et si-
tis furor et ira quorū cause sunt note. et odiū locu
tionis. q2 spūs cōmotus loquendo aut audiendo
acuit coleram et vapores eius. aut q2 habēt orga
num auditus valde mundū cōsumpta hūitate au
ditum obtundente: ideo sonus imprimit multum
in auditum et valde tympanizat sicut tāgibile in
organū tactus neruo discooperto.

¶ Et est pulsus eius acutus velox per cō
parationem ad reliquas febres. et non est
equalis constrictionis. quoniam humor de
bilitat eum et addit ei diuersitatem apud
statum. et diuersitas in eo est sub ea que est
in alijs cum duritie et est pulsus fortior in
ea: immo diuersitas non est in eo ſm pluri-
mum nisi diuersitas propria cum febre et
alijs. Et in principio quidem est necessa-
rium vt coarctetur pulsus vsq ad horam di-
latationis febris. et tunc confortatur: ⁊ fit
velox ⁊ frequēs ⁊ eius diuersitas nō est mul
tum superflua.

¶ Hic ponit quintum signum seu genus signorū
et dicit quatuor. Primū q̄ pulsus eius. s. patiētis
tertianā ē acutus. i. magnus velox per cōparatio
nem ad reliquas feb. s. que nō sunt colerice ⁊ non
est equalis cōstrictionis et dilatationis. q2 dyasto
les nō equatur sistoli. q2 humor debilitat eum. s.
pulsum. i. virtutem pulsatiuā. ⁊ addit ei diuersitatē
apud statum. i. vsq ad statū inclusiue. ¶ Scdo di-
cit q̄ si diuersitas a qua fit in statu est magis ratio
ne feb. q̄ rōne humoris. ⁊ sic diuersitas eius eo sub
ea que in reliquis fe. humorosis. s. minor ea diuer-
sitate que est in alijs cū duritie ꝓpter caliditatē
exiccantē materiā. ¶ Tertio dicit q̄ est pulsus for
tior in ea q̄ in alijs humoralibus rōne sue mate-
rie subtilis nō tm̄ opprimētis virtutem: immo di
uersitas nō in eo supple notabilis ſm plurimum
nisi diuersitas ꝓpria cū febre inquantū feb. est et
alijs. s. causis naturalibus et preternaturalibus q̄
diuersificant pulsum preter feb. et causas fe. Sūt
enī aliqui qui naturalr̄ habēt pulsum diuersum: ⁊
in aliq̄b⁹ diuersificatur pulsus ꝓpter aliquas cās
distinctas a fe. et a cāis fe. de quib⁹ sepe dictū est.
¶ Quarto dicit q̄ est necessariū vt in prin. coarte-
tur pulsus vsq ad horā dilatationis feb. i. vsq ad
augmentū cōfortatur pulsus et fit velox et freq̄ns
fez. magis q̄ antea et eius diuersitas nō est super
flua. s. in comparatione ad alias feb.

Dubitatur vtrum in statu paroxismi ter
tiane pulsus sit magis diuer
sus q̄ in tpibus precedētibus. Et videt q̄ sic. q2 A.
affirmat hoc dicens q̄ hūor debilitat eum ⁊ addit
ei diuersitatem apud statum et parū infra: immo
nō est diuersitas in eo ſm plurimū nisi diuersitas
ꝓpria cum feb. et alijs. ¶ Amplius in statu est ma
ior debilitas. q2 maior calor. ⁊ sic pulsus ē magis
diuersus. ¶ Preterea in statu est maior pugna q̄
in alijs tēporibus ergo pulsus magis diuersus.
¶ In oppositū est Gal. scdo de differentijs feb. ca
pitulo de signis tertiane vbi dicit in illa ipsa taz
signum est magne putredinis. s. diuersitas pulsus
et multo magis inuadēte paroxismo. ⁊ multo ma
gis ascendente in statū. in hoc aūt statu minus q̄
ſm ascensionē et augmentū. Et idem ponit Gal.
lib. pmo ca. de signis fe. putridaꝝ. minor itaq di-
uersitas pulsus ſm Gal. est in statu tertiane q̄ in
pncipio et minor in principio q̄ in augmento.

Pro solutione dubij sciendū triplicē
esse diuersitatem pul-
sus vnam que sequitur oppressionē calidi natura
lis sub materia. et hec ē in prin. Secūdā sequentē
diuersitatem in dispositione materie. vñ fit diuer
sitas in mō caloris. et hec est in augmento. Ter-
tiam sequentē debilitatē per viā resolutiōis spūs
et hec est maior in statu q̄ in alio tempore. q2 tunc
est maior caliditas ac maior spūum resolutio.

Sed contra hec est maior in dclinatio-
ne. q2 tūc de spiritib⁹ plus
est resolutum. ¶ Rñr q̄ de declinatione salubri cū
fit caloris remissio et ꝓpue per resolutionem va
porum putridorū fit aliqua virtutis cōfortatio.
etiā declinatione existente mortali. dicit Gētilis Gentilis.
de intentione Gal. in cōmento pulsuū q̄ ipse ca-
sus virtutis nō facit diuersitatem in pulsu. s. ma-
nifestam q̄ ꝓpue 6: diuersitas nisi aliqua pugna
coniungatur. ⁊ intellexit hoc Auic. paucis verbis li.
pmo. fen scda cū dixit. Causa diuersitatis pulsus
cum debilitate virtutis est pugna inter egritudi-

nem ꝛ virtutē. in statu aūt potissimi est maior excitatio et violentia ad pugnā. ꝛ ideo virtus deficit et pulsus tendit ad vermicularē et formicantem ſm ordinem caude sorīcine finientis: nō tñ est ꝑpter hoc diuersus. s. notabilr. si aūt fit ad bonū certum est ꝙ nō fit diuersus ꝑpter cām dictam. Et ex his manifesta est concordia Gal. cū Auicen. nā de diuersitate pulsus sequēte resolutionē spūs que magis est in statu loquiꝛ Aui. de reliq̄s duabus loquitur Gale. ¶ Nō si queraꝛ que istarū diuersitatū est absolute minor. Rñr ꝙ ſm plurimū illa que est in augmento: deinde que est in p̄n. est minor. et adhuc minor que est in statu. ꝛ adhuc mior q̄ est in declinatione salubri. Inuenies tñ opositū qñq; ſm diuersitatē quarūdā cōditionū indiuidualiū. Si tñ cōparemus pulsum tertiane ad pulsum aliarū febriū paroximantiū certū est pulsum in alijs febribus esse magis diuersum. tū ꝑpter grossitudinem et multitudinē materie magis opprimentē virtutē et feb. cū cā eius necnō ꝑpter debilitatē maiorem per viā resolutionis et aggrauationis. ¶ Et ex his pꝫ solutio ad rōnes adductas in p̄n. suadentes cōtrariū huius determinatiōis. ¶ Ad primā pꝫ solutio per expositionem textus. ¶ Ad scd̄am negetur illa ꝯña. est maior debilitas in statu. ergo maior diuersitas in pulsu. naꝫ diuersitas in pulsu nō solum sequitur debilitatem: sed multo magis pugnā: que est maior in augmento ꝙ in statu. et ex his patet respōsio ad tertium.

¶ Et quandoq; significant ipsam etas et consuetudo et regio et ars et forma et tēpus et multitudo euentus tertiane in illa hora.

¶ Hic ponit sextum genus signorū dicens ꝙ qñq; tertiana significatur per etatē. s. iuuētutis in qua colera multiplicaꝛ magis ꝙ in alijs etatib⁹ ꝛ cōsuetudinem patiēdi tertianā superiori tp̄e. et per artē. s. multiplicantē colerā et inflāmantem: sicut ars fabrilis. ꝛ per formā. s. habitudinē macilentā cū citrinitate coloris et similibus q̄ est habitudo colericorū. ꝛ per tp̄s anni. s. estatē et per regionē scꝫ ad calm declinantē et ꝑ multitudinē euent⁹ tertiane in anno illo que multitudo sequiꝛ aliquam cām cōem: sicut influxus astrorum. vt puta dominium martis aut declinationem anni illius ad superfluam caliditatem et siccitatem.

¶ Cum ergo componuntur due tertiane sunt paroxismi euenīētes omni die. Qui ergo considerat tertianam per paroxismum errat in ea: immo opꝫ vt attendantur significationes alie quas dicemus.

¶ Hic ponit cañ. erroris. correctiuū di. ꝙ qñ componuntur due tertiane paroxismi eueniunt oī die qui ergo ꝯsiderat tertianā per paroxismū errat. s. si fidat solo illo signo: immo opꝫ ꝙ considerentur alia signa que dicemus. s. in capl'is sequentibus: ꝛ que dicta sunt in hoc capl'o. ¶ Notandū pro hui⁹ partis declaratiōe ꝙ illa est differētia iter duas tertianas et duplicē tertianā. q: duplex tertiana lꝫ totiēs paroxismet quotiens due tertiane. tamē cause cōiuncte paroxismorum eius decidunꝛ ab vna minera. E contra aūt cause cōiuncte paroxismorum duarū tertianarum decidūtur a duab⁹ mineris loco distinctis. Et ſm plurimū quādo sunt due tertiane paroxismi eius sibi correspondentes de tertio in tertium sunt siles multū in mō inuasionis intensione et duratione et accidentibus et magis differunt a paroxismis alterius tertiane ꝙ differant paroximi eiꝰus duplicis tertiane inter se ꝑpter cōmunionē quā habent in minera. ¶ Notandū scd̄o ꝙ lꝫ paroxismi duarū tertianarum et etiā duplicis tertiane possint venire omni die: immo aliqñ duo paroxismi eueniunt vna die et sequenti nullus: ꝛ tertia die duo ſm modū communicatiōis subtractionis aut alterationis. Dictum aūt Aui. intelligiꝛ vt in pluribus. Et nota ꝙ hic error frequenter accidit medicis modernis q̄ videntes paroxismos quottidie iudicant feb. que in veritate sunt due tertiane vnam quottidianam flegmaticam.

¶ Et patientibus quidem tertianam accidunt vigilie et amor solitudinis et multotiens sentiunt ebulitionem apud epar.

¶ Hic cōplet signa tertiane que sunt tria. s. vigilie ꝑpter caliditatē superfluam et vapores acutos. amor solitudinis. q: nolunt audire strepitū ꝑpter dolorem capitis qui ſm plurimū sibi accidit. aliter amor solitudinis. q: sunt queruli: semp tamen tamen ꝑpter inquietudinem. tertio sentiūt ebulitionē apud epar. est eñ sub media pēnula epatis kistis fell. ebulit aūt epar et kistis colera inflāmata. et multiplicatur in febribus colericis cuius kistis est receptaculū sicut in melicis multiplicatur melia in splene. et in flegmaticis flegma in stō.

¶ De dr̄ia iter tertianā purā ꝛ nō purā. Ca. xxxvj.

Pura est subtilis leuis.

¶ Hoc cap. cōtinet duas partes principales. in prima ponit signa tertiane pure. in scd̄a nō pure. scd̄a ibi. (Et cū non pura inuenitur grauitas.) Prima diuidiꝛ in decē partes ſm ꝙ exponit signa. partes patebūt in legendo textum. Primum signū est ꝙ tertiana pura est subtilis. i. pendens a colera pura q̄ est subtilis quapropter est facilis resolutionis et cōtter paroxismi sui sunt breues. et ipsa etiam tota est breuis in cōparatione ad nō purā. aliter subtilis. i. acuta si ue mordax. est eñ calor ei⁹ mordacior ꝙ calor nō pure leuis. q: nō opprimens virtutē et suffocans calorem inatū coartans pulsum sicut in tertiana nō pura propter sue materie grossitiem.

¶ Cuius paroxismus cōsumiꝛ a quatuor horis vsq; ad. xij. horas et nō addit sup eas multum. Et si addit additione multa tunc est non pura.

¶ Scd̄m signum est ꝙ paroxismus eius consumiꝛ a. 4. horis vsq; ad. 12. et si multum ꝓlongareꝛ vltra. xij. horas. s. ad decimaꝫ quartā aut supra: tūc nō est pura et est vt plurimū perueniens ad septē horas. Specificat autem terminum maiorem et minorem et mediū ſm plurimū contingentem in quibus terminis multum differt a tertiana nō pura in qua isti termini scd̄m plurimum magis prolongantur ratione maioris grossitiei et viscositatis et multitudinis materie. Hi tamen termini nō a priori: sed a posteriori et per experientiam inuenti sunt.

¶ Et calefit in ea corpus velociter et vides caliditatē ꝓcedere ex corpore ꝛ extremitates adhuc frigide.

¶ Tertium signum. et calefit corpus in ea velociter ꝛ vides caliditatem procedere ex corpore et extremitates adhuc sunt frigide. calefit autē corpus in ea velociter. q: colera pura est humor calidus subtilis qui cum incepet calefieri calor suus cito peruenit

cito peruenit ad statum sicut ignis accensus in lignis siccis subtilibus vapores sui subtiles valde calidi sparsi per corpus cito ipsum inflamāt. Ad hoc aūt adiuuat. q2 rigor suus paruo tpe durat. ideo subdit ꝙ cū vides caliditatem procedere ex corpore. i. in exterioribus corporis ad partes exteriores corporis precipue ad partes pectorales et sibi vicinas. etiā extremitates sunt adhuc frigide vaporibus nō ita cito peruenientibus ad extremitates. quapropter est notabilis calor in ptib⁹ pectoralibus et vicinis et extremitates frigēt nō ita fit in tertiana nō pura neq3 in flegmatica aut melancolica ꝓpter tarditatē inflammationis humorum a quibus pendent rōne grossitiei et ꝓpter vapores grossos nō ita cito peruenientes ad ptes vicinas. et etiam non ita cito inflāmantes ea. quia non sunt ita calidi.

Et similiter pura nō addit cum nō accidit error supra septē periodos. et quādoq3 cōsumitur ꝓpter subtilitatem sue materie in porismo vno in quo accidit vomitus aut ventris solutio mundificās. si aūt addit super septē periodos additionē plurimā: tamen est de genere nō pure. et similiter si ꝓlongatur spaciū sui rigoris.

¶ Quartū signum. ꝙ simili mō his qui dicti sunt in pura tertiana nō accidente errore nō pertransit septē periodos ꝓpter paucitatē ⁊ subtilitatē materie. scđo dicit ꝙ quādoq3 cōsumitur paroxismo vno cū vomitu aut solutione ventris mūdificante corpus a materia faciente feb. hec autem nō accidūt aut rarissime accidunt in tertiana nō pura et multo minus in flegmatica aut melancolica propter causas oppositas.

Et apparet digestio in vrina in p2io die aut in tertio aut in quarto aut in septimo.

¶ Et apparet digestio in vrina prima die aut tertia quarta aut septia. qđ nō est in nō pura ſm plurimū. l3 necessarium sit aliquā colerā nō purā ita cito digeri sicut aliqua colera pura aliorū paritate supposita. Specificauit aūt diem pmam tertiā quartā et septimā. q2 sunt aptiores digestioni colere ꝙ scđs quintus aut sextus. q2 digestio colere magis fit in diebus imparibus. sicut in ipsa in eisdem magis mouetur. Specificauit aūt quartum quāuis sit par. q2 est dies indicatiua in qua sicut in cretica signa digestiōis sunt magis certa signa salutis: sicut etiam in eisdem sunt certiora signa mortis: vt dicit Gal. scđo et tertio pronosticoru3. ¶ Et ex dictis apparet ꝙ si extendat multū vltra septē periodos est de genere nō pure. ⁊ similiter si ꝓlongetur multum suus rigor. ambo em̄ hm̄ di significant grossitiem materie que nō est pura. Galenus.

Et est additio suorum paroxismoru3 et antecessio eorum adinuicē ſm ordinem seruantem proportiones similes et in nō pura est illud diuersu3 nō retētū nō similatū.

¶ Ponit septimū genus signorū di. primo. ꝙ additio. i. augmentū paroxismorum et eorum antecessio. i. anticipatio seruans similes proportiones. i. ꝙ per quantū augeť scđs et anticipat supra primū per tantū tertius supra scđm est signum pure tertiane. sed in nō pura est illud diuersum nō retētum nō similatū quo ad accidētia. quasi dicat. paroxismi tertiane pure seruant ꝓportiones similes adinuicē in his tribus per vniformitatem ⁊ subtilitatem materie. sed in non pura non seruantur huiusmodi proportiones propter materie grossitiem et difformitatē. ⁊ multo minus seruabūtur in quottidianis.

Et similiter quando assimilantur paroxismi ſm terminum vnum et reliqua signa elongationis. feb. etiam sunt de illis q̄ scis.

¶ Octauum signū. qn̄ assimilanť porismi ſm terminum vnū. i. innadunt eadē hora significať non pura. significatur em̄ grossities materie que nequit ab vno ordine remoueri. et hec sn̄ia colligiť quarta affo. cōmen. tertio. quibuscūq3 exacerbationes. et similiter considera reliqua signa elongationis que sunt de illis que potes scire ex hac fen. ⁊ ex discendis in fen. sequenti que sumuntur ab etate tempore anni et prolixitate tpi et similibus.

Et cum vides principiū cū rigore ſm ꝙ determinatum⁹ et statū cū sudore exuberāte: tunc nō dubites quoniā ipsa sit pura.

¶ Nonū signū. cū vides pn̄m. i. paroxismi cū rigore satis intenso nō ꝓlixo ſm ꝙ determinatum est et statum cū sudore exuberante nō dubites. est em̄ tertiana pura. hic enim fiunt subtilitate materie: non sic est in nō pura.

Et in pura q̄dē cū eā habēs bibit aquā procedit quod est in corpore eius cum vapore humido q̄si ipse velit sudare et quādoq3 sudat.

¶ Decimū sig^m. cū habens tertianā puram bibit aquā. i. frigidam: ꝓcedit qđ in corpe est ad circūferentias cū vapore hūido quasi velit sudare. ⁊ quādoq3 sudat: cui⁹ cā est. q2 cola subtilis ꝑ aquā frigidā digerit: caliditas superflua tpatur et calor inatus fortificať: quapropter aq̄ calefctā in corpe et i vapore versa educitur simul cū vaporib⁹ a centro ad circunferentiā q̄ hūectant cutim et fortasse fit sudor cū sint copiosi et pori satis lati. E cōtra aūt cola ⁊ reliq̄ materie grosse incrudanť et calor corporis qui nō est ita intēsus extinguiť: virtus debilitať et sic sudor impeditur ad cuius sudoris ꝓhibitionem adiuuat opilatio existēs in aliqs febribus ab humoribus grossioribus pendentibus.

Et cū non pura inuenitur grauitas plurima in capite.

¶ Hic ponit signa tertiane non pure: quorum primum est grauitas in capite. i. dolor grauatiuus.

Et extensio.

¶ Scđm extensio. i. dolor extēsiuus. hi aūt fiūt ꝓpter multitudinē et grossitiē vaporū qui rōne cōuersionis cuiusdam versus naturā sui humoris in grossati magis grauant caput et extendunt.

Et ꝓlōgať rigor donec ꝑueniť vsq3 ad. xxiiij. aut. xxx. horas vsq3 ad horā suā et tepescit donec cōpleanť. xlviij. hore et per quantitatem additionis paroxismi super duodecim horas est eius elōgatio a puritate.

¶ Tertiū ꝙ ꝓlōgať rigor. i. porismus. vel aľr. ꝓlōgať rigor donec porism⁹ cui⁹ ille rigor est pn̄m ꝑueniat vsq3 ad. xxiiij. horas aut. xxx. vsq3 ad horā suam. i. declinationem exclusiue: et tunc tepescit donec compleantur. 48 hore. durabit itaq3 declinatio. 18. horis. ¶ Sed contra. sequitur quod eius paroxismus esset longior ꝙ paroxismus flegmatice aut quartane. Ad quod dicitur quod paroxism⁹ fl'atice aut q̄rtane est lōgior ſm pl'm de ꝑ se. i. merito cāe coniuncte facientis paroxismum. hec

per accidens aūt aliqñ cōtingit contrariū ꝓpter inordinatum regimē aut duritiē viscerū et similia aut forte cola nota valde difformi accidit vt ps subtilis inuiscata cū pte grossiori imbibaꝫ in porositatibus mēbrorum: et ꝓhibet materie grossioris eductionē sub forma sudoris aut alio°. qđ nō ita accidit in quartana aut flatica que lꝫ habeant ptes difformiores: nō tñ ita aptas imbibi ꝛ imbibitas alias secum retinere: sicut hꝫ colera nota. et hec solutio est melior prīa. tñ prime cause pñt eē cōes. scđa vero nō: aut nō ita frequēter. Scđo dicit ꝙ scđm quantitatē additionis paroxismi sup horas ē eius elōgatio a puritate. Si em̄ multum ꝓlōgatur paroxism⁹ vltra. xij. horas multū elongatur a puritate. Si vero parū post et parū elongatur et eā sumiꝫ ex maiori grossitie ꝛ viscositate ceteris ꝑibus ex pte quātitatis et reliquorum.

Et in tertiana quidē nō pura tardatur apparitio digestionis.

Quartū signū. in tertiana nō pura digestionis apparitio tardatur supple magis ꝙ̄ in tertiana pura materia eius per suā grossitiem magis resistēte virtuti digerenti ꝙ̄ colera pura.

Et nō apparet ī forma obfuscatio neqꝫ extenuatio.

Quintū signū. nō apparet in forma. i. habitudine obfuscatio. i. color tendens in nigrū sanguine et spiritibus paucificatis cū tēdentibus in quandam adustionē: sicut apparet in tertiana pura propter maiorē caliditatē amplius resoluentē. et exsiccantē. ꝛ ex eadē cā nō apparet tanta extenuatio.

Et fortasse non eradicatur cum sudore copioso.

Sextū signū. fortasse. i. aliquādo: immo sepe tertiana non pura nō eradicatur cum sudore copioso: sicut tertiana pura humore existente grossiori ꝛ plurimum opilationi coniuncto.

Et fortasse nō incipit cum rigore.

Septimuꝫ signū. ꝛ fortasse nō incipit semꝑ cuꝫ rigore materia existēte nimis acuta: ꝛ tardius mota super membra sensibilia.

Et nō est caliditas cū multa fortitudīe.

Octauū signū. ꝛ nō est cū multa fortitudine ꝓpter annexionē flatis aut melie cū colera naturali. verū vbi esset facta colera nō pura ꝓpter suam adustionē absqꝫ horū admixtiōe illa nō pura posset esse calidior. nā dicit Gal. tertio de ingenio sa. ꝙ si colera fuerit grossissima cutiꝫ excoriabit vsqꝫ ad sui interiora: qđ nō faceret colera pura.

Neqꝫ est augmentum eius equale: immo est quasi ipsa addatur: deinde procedit et minuitur.

Nonū signū. nō est augmentum eius equale. i. vniformis: immo est quasi addaꝫ ipsa et crescit. deinde ꝓcedat. i. credaꝫ augmentū ꝓcedere ꝛ minuitur. hec aūt fiunt ꝓpter difformitatē materie ꝓpter quam accidit vt pars subtilior moueaꝫ in qua calor manifeste ꝓcedit post illud pars grossior mota ad putredinē suffocā⁹. calorē facit illū minui. et hec in aīe diuificanꝫ ī augmēto ꝑticulari.

Et accidentia sua minorantur in ea.

Decimū signū. accidentia sua minoranꝫ in nō pura que. s. accidētia sequuntur impressionē caloris: lꝫ ecōtra accidentia sequentia oppressionem virtutis et caloris inati sint fortiora ꝙ̄ in tertiana pura materia eius existēte grossiori: lꝫ minus calida.

Tertiana continua. Cap. xxxvj.

Cognoscitur per vehementiā paroxismorum tertiane: ꝛ per vehementiam accidentiū tertiane: et apud Gale. quidem cū sanguis putrescit fit de hoc genere et de eo fiet sermo post.

Primo ponit signa tertiane cōtinue per que distinguitur ab alijs feb. ꝛ maxime colericis scꝫ tertiane interpolate ꝛ causonis. scđo ponit opinionem Gal. ꝓmittens se inferius de hac locuturū: vt puta in ca. de feb. sanguis. scđa ibi. (Et apud Gal.) In pˢma parte dicit ꝙ tertiana cōtinua cognoscitur per vehementiā paroxismorū tertiane. i. q: cū hec est cōtinua vehementer paroximet: sed occulte vt dictū fuit superi⁹. ꝛ scđo differt ab oīb⁹ fe. que nō paroxismāt de 3° in 3ᵐ neqꝫ occulte neqꝫ manifeste. Notandū prīo ꝙ sicut tertiana interpolata est duplex pura et ipura: ita tertiana cōtinua ē duplex pura ꝛ ñ pura. ꝛ vtraqꝫ đr pura. q: pēdet a cola pura. ꝛ vtraqꝫ đr nō pura. q: pēdet a colera nō pura. siue sit colera nota. siue minoris fame et in vtraqꝫ pura accidētia sequētia impressionem caloris maioranꝫ respectu accñtiū nō pure. ꝛ ecōtra in vtraqꝫ nō pura accñtia sequentia oppressionē maioranꝫ respectu accñtiū pure. cū colera nō pura sit grossior et minus calida ꝙ̄ colera pura. Si tñ cōpemus paroxismos cōtinue paroxismis interpolate ceteris ꝑibus. certū est paroximū cōtinue superare paroximū interpolate impressione oppressione et duratione apud Ga. hic iponit Gal. ipm opinatū fuisse ꝙ sanguis cū putrescit facit tertianam cōtinuā: sed de hoc erit sermo: vt puta in capitulo de feb. sanguinis.

Champerius. Continue feb. eiusdē sunt cursus etiam dei efficere generis. Eiusdem cōdē voco tertianeq dem integre. integrum causus Nam cū successus causus auctas alias custodiēs integre tertiane deprehendiōes. ꝙñ vero neqꝫ in rigorem se inuenit: neqꝫ ad nouissimum eius cessat ab illa distatque quotidie paroximū exuscitat. Certum aūt est rigorem paroxismos nō ānire neqꝫ sudorē cōsequi: sicut nequidem causus in singulis paroximis. ī causo nanqꝫ rigore aduentāte soluitur egritudo.

Cura tertiane pure. Cap. xxxvij.

Oportet vt rememoremus illud qđ dedimus tibi de radicib⁹ in curatione feb. de solutione ventris et cibo et in omnibus capitulis et fabrica super illud.

Aui. intendens hic ponere curā tertiane duo facit. Primo hoc. scđo ponit curam tertiane nō pure scđa ibi in principio sequentis capituli. (Res quibus.) Primū capl'm diuiditur in duas partes. in prima ponit curam tertiane interpolate. in scđa curam tertiane cōtinue. Prima in tres. in prīa curat feb. in secūda pro cura accidētiū remittit nos ad precedentia. in tertia curat caliditatem quandoqꝫ remanentem post feb. secūda ibi. (Et si fuerint illic accidentia.) tertia ibi. (Et quādo post.) Prima in tres. nam in prima curat ipsam a principio vsqꝫ ad statum. in secūda curat ipsam in statu. in tertia curat ipsam in declinatione. secunda ibi. (Et si consequatur.) tertia ibi. (Balneo vero oportet.) Prima in tres. nam in prima ponit canones in euacuatione. secūdo in cibatione prouocatione vrine digestione et alteratione caliditatis. tertio canoñ. cibationis assumat. secunda ibi. (Et nō cibes nisi apud.) tertia ibi. (Et scias ꝙ in tētio.) Prima in tres. quia in prima ponit canoñ. in eūatione per medicinas. in scđa per clisteria. in tertia per flomiam. scđa ibi. (Et clisteria leuia.) tertia ibi. (Et quando possibile est vt flebotbomes.) Prima in duas. primo remittit nos ad canoñ. generales. secundo reijcit quoddam regimen Rasis et sequentium eum. secunda ibi. (Et tu quidem non auscultes.) In prima parte dicit. oportet vt rememores id qđ diximꝰ prius de radicibus. i. canon.

bus.i. canoni.vlibus in curatiõe feb.de solutione
ventris quo ad primũ cap. intitulatũ intentio ad
curationes vlos feb.pu.⁊ de cibo quo ad sequens
cap.de cibatione febricitantiũ.et in hoc ca.de cu-
ra tertiane et sequẽtibus fabrica curatiões tuas
sup illud sup canõ.gñalibus positis in illis duob⁹
caplis.nõ eñi opʒ gñalia in vnoq̃ ca. replicare.

¶ Et tu quidẽ nõ auscultes sermonẽ eius
qui cõcedit in principio solutiua fortia et
mirabolanos et his similia nisi illõ qd̃ dixi
mus:immo opʒ vt operes in primis et le-
nias lenitate quadã cũ eis que dixim⁹ illic
sicut sunt tamarindi quantitate.xl.ʒ.qui in
fundantur in aqua calida in nocte:et colen
tur.et pijciant̃ desuper siracost aut tere-
niabim aut aqua duorũ granatorũ:et sicut
decoctio iubleb cũ tereniabim et passulis
enucleatis:aut infusio prunorum cũ tere-
niabim aut siracost aut sirup⁹ violat⁹ ⁊ vio
le condite.et fortasse facit mucillago psilij
cũ quibusdã sirupis: sicut est sirup⁹ pruno
rum lubricitatẽ et lenificationẽ et cũ deco-
ctione lentiũ cum iubleb:aut clisteria lenia
sicut est clistere cũ decoctione altee et iuiu-
be et sebesteʒ et radice lilij et oleo vio.et suc
co sicle et baurach fm modũ quẽ scis et il-
lud qñ necessitas tangit ad ipsam. rectum
namq̃ est ne in potu detur qd̃ est sicut sorbi
tio ordei neq̃ ei simile neq̃ cibi nisi natura
iam lenificata.⁊ si vẽtris solutio in pncipio
in tertiana pura minoris sit malitie q̃ simi
le alijs:lʒ sit eius malitia etiaʒ maxima.

¶ In hac parte dicit nõ auscultes sermonẽ eius.s.
Ras.qui cõcedit in pncipio solutiua fortia.s. sca-
moneam et mirabolanos qui post solutionem de
relinquunt vestigium constrictionis.et his simi-
lia partim exoluẽtia:partim cõstringẽtia nisi per
modũ per quẽ diximus.nõ eñi soluentia cõueniũt
in pncipio nisi coacte:sicut in materia furiosa aut
multa aut alijs casibus de quibus supra in ca.ge-
nerali curationis fe.pu.Et similiter in pncipio nõ
cõueniũt stiptica nisi timore fluxus ventris pñtis
aut futuri aut forte cã correctionis medicinarum
soluentiũ:imo opʒ vt in pricipio pcedas cũ lenie-
tibus in caplo gñali feb.et exẽplificando enume
rat quinq̃ medicinas lenientes.prima cuius vni-
ca dosis sic describitur.nam descripta per Aui.est
p pluribus dosibus cũ ponat ibi.4o.ʒ. tamarin-
dorum.℞.tamarindo.ʒ.vj.vsq̃ ad.℥.j.incidant̃ in
frusta satis grossa et infundant̃ in.vj.℥.aque ca-
lide per.xij.horas postea colent̃ exprimẽdo cuius
colature.℞.℥.iiij.siracost.mãne.℥.ß.vsq̃ ad.℥.j.et
debet calam exbibe et est lenitiuũ:⁊ cole eductiuũ
vel cũ suprascriptis infusione aque.i.succi.ij.gra-
natorũ.s.acris ⁊ muzi.℥.j.vel.j.ß.melius est vt ad
datur.℥.j.zuc. possem tñ loco muzi accipere dulce
Symõ.genuẽ. vbi non conueniat tanta infrigidatio.⁊ hec est pri
ma descriptio.℞.iubleb que apud Symonem est
volubilis quam minorẽ dicimus nascitur vbiq̃ et
in vineis ⁊ in locis cultis ⁊ est habẽs lac ⁊ est de
leuioribus solutiuis sine faciliorib⁹ laxatiuis ita
vt detur in fe.acu.⁊ loco ipsius possumus accipe-
re lupulos.s.decoctionis eorũ puta. ℥.iiij. mãne.
℥.j.passul.enucleatarum.℥.ß. misce et fiat potio.

¶ Tertia descriptio.℞.pru.circa.℥.j.infundant̃
post eorũ incisionẽ in aquam per horas.xij.postea
colentur bene exprimẽdo cuius infusionis.℞.℥.ij.
mãne circa.℥.j.misce.¶ Quarta descriptio ẽ sirup⁹
viol.aut viole cõdite siue zuc.viol.℞.ex vio.recẽt.
℥.iij.aq̃ zuc.℥.iij.vel loco eius accipiatur zuc.℥.j.
ß.⁊ cũ trib⁹.℥.aq̃ zuc.distẽperet̃.¶ Quinta descri-
ptio.℞.mucillaginis psilij.℥.ß.siru. de prunis.℥.
j.ß.aque decoctionis lentiũ ⁊ iubleb.℥.iij.aut quã
tum sufficit ad bene distẽperandũ misce.hec tamẽ
sunt leuia.⁊ si venter esset stipticus nõ soluerent.
Moderni tñ vtunt̃ cassia.vt ℞.floris cassie ab.℥.
vsq̃ ad.ʒ.x.distemperent̃ cũ aqua fructuũ aut lo-
co ipsius p diuitib⁹ aut delicatis accipiant̃.℥.ij.
mãne.¶ Clistere positũ ab Aui.cõcedendum illis
quibus nõ est opus potione aut forte q̃ nolũt su-
mere.℞.ra.althee.℥.j.tumbarũ sebes.añ.nũero.
xx.radicũ lilij.s.albi vel yreos si vis magis stimu-
lare expulsiuã.℥.ß.icidant̃ radices ⁊ ptundant̃ iu
iube ⁊ sebes.⁊ bulliant in.vj.lĩ.aque vsq̃ ad cõsum
ptionẽ duarũ partiũ de qua decoctione accipiat̃
lib.j.ß.olei vio.succi sicle.añ. ℥. iij.sal.ʒ.ij. misce.
Aut huius loco fiant clisteria infrigidantia ⁊ le-
nien⁹.quorũ descriptio precessit in curatione feb.
pu.in gñali.⁊ his clisteribus nõ solũ vtendũ est a
pn°.sed qñcunq̃ venter fuerit notabilr̃ stipticus
est namq̃ rectũ:vt dicit Aui.vt nõ det̃ aqua or.aut
similes potus neq̃ cibi nisi natura lenificata.et h̃
verũ est regulariter vbi venter fuerit plen⁹ fecib⁹
lʒ ois leuis ventris cõstrictio. per quã in prin.añ
digestionem educit̃ materia ppria fe.tertiane sit
minoris nocumenti q̃ in alijs feb.in quibus exol-
uẽdo educunt̃ materie atñ ipsa etiã est magni no
cumenti.sed de nocumentis q̃ sequunt̃ euõnẽ ma-
terie factã a pn.añ digestionẽ dictũ est abũde in
ca.gñali feb.pu.Et positi sunt ibidẽ quinq̃ casus
in quib⁹ cogimur euacuare ante digestionem.⁊ q̃uis
hec euõ.semp notabilr̃ noceat:tñ in casibus supra
scriptis eã facimus:ipamus multo maiora esse iu
uamenta q̃ nocumenta .minus tñ nocet hec euã-
tio in tertiana pura q̃ in alijs feb.qr cole pura aq̃
pendet magis stimulat expulsiuam.⁊ qr est nature
mixtũ horrida ei⁹ euõnẽ natura facile psentit imo
adiuuat.⁊ 3° qr subtilis facil⁹ p meat⁹ ãgustos
educitur.Nec ob.q̃ subtilitate sua magis imbiba
tur in poris q̃ materie grosse. qr ille sua grossitie
sunt difficulter mobiles.⁊ sua viscositate supficiei
mẽbrorũ adherẽtes vt grossities ⁊ viscositas tñ p-
moueãt ad eaʒ:difficilẽ euõnẽ quantũ subtilitas
materie colerice.et cũ hoc alijs facil⁹ eo.educit̃.

¶ Et quãdo est possibile vt flebothomes
vsq̃ ad tres periodos fac.

¶ In presenti parte superius diuisa Auicẽ. ponit
tres casus. Prim⁹ qñ est posi.i. cõueniẽs vt flõmes
in tertiana pura fac illud vsq̃ ad tres periodos.

Pro cuius cano. declone dubitatur an
post tres periodos cõueniat
flebothomia in tertiana.videt̃ q̃ sic ex Aui. quar-
ta primi capitulo de flebothomia vbi dicit q̃ in
earum principio flebothomia penitus dimittat̃
et inferius dicit q̃ cum in fe.oportuerit flebotho-
mare nõ attẽdas q̃ quidã dicũt q̃ post.4.dies nõ
est bonũ. q°.post.4o.dies.¶ In oppositũ est Aui. Gentilis.
hic.Soluendũ vt dicit Gẽtil q̃ i tertiana pura flõ
mia nõ fit rõne cãe cõiunctẽ:sed fit rõne cole que
stans sub forma añcedẽtis est mixta cũ sanguine
et dispositavt sequatur illum in flebothomia:vel
qr sanguis exñs mult⁹ et subtilis quãuis a pn°
fit sub forma sanguis:tñ in pcessu inflãmatus ⁊

ebulliens per actionē caloris febrilis sm aliquā
partē eius in coleram conuertet̄ et cresceret eā eius
Uel tertio q: colera q̄ erat in pn̄. sanguini ꝑmixta
fit acutior et multū distans a natura sanguinis ⁊
forte sm locū ab eo separabit̄. et ideo flōmia tūc
nō erit cōueniens cū a prin⁹ fuisset cōueniēs. hoc
aūt tp̄s Aui. arbitratus ē esse spaciū triū paroxis⸗
morū. Et quib⁹ appꝫ ꝙ si tertiana pura incipiat
a colera separata a sanguine et distante a natura
sanguinis: deinde in ꝓcessu sui permisceatur aut
fiat magis ꝓpinqua nature sanguinis. q: forte in
frigidabitur et ingrossabit̄ in prin. nō ꝯueniebat
flōmia q̄ in processu erit cōueniēs. Hoc aūt cogno
scetur. q: vrina in p̄mo casu cū citrinitate sua tēde
bat in rubedinē cū grossitie. in ꝓcessu vero fit ma⸗
gis citrina cū tendentia in rubedinē. in scđo vero
vrina se habebit ecōtra. ¶ Et ex his pꝫ solutio ad
rōnē primā fundatā sup textu Aui. voluit enī Aui.
ibidē flebotomiā dimitti in egritudinib⁹ pendē
tibus alijs humoribus q̄ a sangui: q̄n humores
illi stantes sub forma cāe añtis nō sunt mixti san
guini et forte multū distantes a natura sanguinis
hic aūt loquit̄ de tertiana: cuius cā añs est in pn̄.
sanguini mixta. ¶ Ad scđm textū dicēdū ꝙ ille nō
cōtradicit primo: neqꝫ textui Auic. in presenti par
te. nā in quacunqꝫ egritudine facienda est flōmia
vbi appꝫ necessitas eius etiā si transierint qua⸗
tuor dies cōstante v̄tute cū quo stat ꝙ flomia q̄ fit
posterius nō fuisset cōueniens a principio tutius
tū et eligibilius stante pari indicatiōe de flōmia
ipam facere a principio q̄ posterius. et sic medi⸗
ci faciunt sm plurimū: aliq̄n cogant̄ posterius
eā reiterare. et rarissimum est ꝙ conueniat poster⁹
et a pricipio nō cōuenit. et sm plurimū copiosior
facienda est a pn° q̄ posterius. ¶ Et ex his elice⸗
respossumus ꝙ alique sunt feb. in quib⁹ flōmia cō
uenit in pn° et nō in fine. in aliquib⁹ ecōtra cōue⸗
nit in fine et non in p̄n° in aliquibus in fine et in
principio. in aliquibus neqꝫ in fine neqꝫ in prin.

¶ Et similiter quando times ꝙ sit egri⸗
tudo furiosa et facis illud erit illud qđ ac⸗
cidit de errore si accidit minus q̄ aliud.

¶ In h scđo cañ. dicit ꝙ q̄n tu times .i. suspicaris
ꝙ egritudo sit furiosa et facis illo mō .s. flōmiam
erit illud qđ accidit de errore .i. nocumento si acci⸗
dit .i. si quid nocumen et acciderit min⁹ q̄ aliud no
mentū: qđ sequet̄ ex omissione flōmie. nā ex omis⸗
sione flōmie forte sequet̄ apa alicuius mēbri nobi
lis. ⁊ si fiat nō sequet̄ nisi quedā leuis debilitas. ⁊
forte eductio simul hūorū boni et mali ⁊ similia
que sunt valde leniora nocumenta q̄ apa membri
nobilis. Hic canō etiā posset adaptari farmacie.
de his actū est quātū est expediens in capitulo cu
rationis vē feb. putride: ad qđ recurre.

¶ Et opꝫ vt non moueas in die paroxismi
aliquid nisi propter necessitatem.

¶ Tertius canō. opꝫ vt nō euacues aliquid .i. ali⸗
quem humorē in die paroxismi nisi ꝓpter necessi
tatem. sed de hoc fuit dubium decisuꝫ in caplō ge
nerali: ad quod recurre si expedit.

¶ Et nō cibes nisi apō cōditiōes p̄dictas.

¶ In hac parte diuisa superius aggregat cañ. ꝑ⸗
Primus canō. tūm circa ꝓuocationē vrine digōnem materie ⁊ ca
loris febrilis alterationē. ¶ Prim⁹ cañ. nō cibes
nisi apud cōditiones predictas .s. ꝙ venter sit prio
lenificatus ꝙ cibus sit digest⁹ añ aduentū paro⸗
xismi. ⁊ ꝙ cibet̄ in quiete et tepore aut solum decli
natione feb. si est possibile. et similib⁹ conditioni⸗
bus obseruatis de quibus in capitulo ḡnali.

¶ Et nō ꝓuoces vrinā cū emulsiōe seminū.

¶ Scđs ꝙ nō ꝓuoces vrinā cū emulsione seminū Scđs canon.
cōium frigidorū neqꝫ cū alijs prouocantibus nisi
facta flebotomia ventre lenito de quibus dictū
fuit in capitulo generali feb. putri.

¶ Et opꝫ vt supueniat ei paroxism⁹ dū est
famelicus et nō est in stō eius aliquid. Tertius canō.

¶ Tertius canon. ꝙ paroxismus superueniat va⸗
cuo stō a cibo. et nō sufficit sibi dicere dū est fame⸗
licus. q: posset et appetitu canio famescere pleno
stomacho. ideo dixit dū nō est in stō eius aliquid.

¶ Immo opꝫ vt sumat in potu sirupū ace⸗
tosum oi mane et post duas horas aquā or
dei in die in qua non est paroxismus. Quartus cañ.

¶ Quartus canon. ꝙ det̄ sirups acetosus .s. duaruꝫ
ʒ. cū .iij. ʒ. aque in mane zuccarate omni die .s. per
duas horas post det̄ aqua ordei que sit circa .ʒ.
iiij. in die in qua nō est paroxismus: vt qđ incisum
est et abstersum per sirupū acetosum lauetur per
aquā or. sed in die ꝑoxismi solū ꝑcipit sirupū ace⸗
tosum et nō aquā or. post sirupū acetosum ne for⸗
te paroxismus superueniret aqua or. exñte in stō.

Sed dubiū est quid esset faciendū si es⸗
set duplex tertiana paroxis⸗
mans oi die. oporteret enī sm plurimū alterū eo⸗
rum dimittere. et tunc prestantius esset vna die si⸗
rupum acetosum exbibere: et altera die aquā or.
propter iuuamenta predicta.

¶ Et sirupus quidem acetosus post paro
xismum est conueniens. Quintus cañ.

¶ Quintus canon. ꝙ sirupus acetosus sumat si de
tur post paroxismuꝫ. q: remittit reliquias caloris
et rectificat residuum materie.

¶ Et similiter ponere pedes ī aqua frigi⸗
da ad attrahendum residuum caloris. Sextus canō.

¶ Sextus canon. ꝙ similiter sumat ponere pedes
in aqua frigida post paroxismū ad attrahendū ⁊
remouendū residuum caloris. Accidit aūt quāuis
paroxismus recessit in pedibus remanere aliquē
calorem quē remouet posi⁹ pedū in aqua frigida
et ꝑ pedes ītellige crura. ⁊ etiā pedes ꝑuos. et idē
est iudiciū de manibus vsqꝫ ad adiutoria. Et hec
maxime exequēda sunt obseruatis in magna par⸗
te cōditionibus superius positis in ca. ḡnali ī bal
neando febrientē in aqua frā. Aliter forte esset tu⸗
tius ponere hmōi extrema in aq̄ tepida aut sim⸗
plici aut decoctionis rerū frigidaruꝫ. et forte hic
canō positus est ad ꝓhibendū ethicā in paratis
ad eam aut curandum eaꝫ si inceperit. multa enī
opus est derelinquere discretioni medici. Ego enī
quantū est in me hunc canonē nō obseruarē nisi
ad curandū aut ꝓhibendū ethicā. lꝫ tū hec infu⸗
sio extremorū in aqua frigida minoris posset esse
nocumenti in tertiana pura q̄ in reliquis putri⸗
dis febribus.

¶ Et ego magis diligo vt sit in sirupo ace
toso ꝓpē in postremis emulsio seminū fri
gidorum predictorum. et ante paroxismū
per tres horas aut quatuor. Septim⁹ cañ.

¶ Hic est septimus canō. in quo dicit se magis di
ligere vt in sirupo acetoso in postremis idest di⸗
gesta materia et pro parte minorata ponatur lac.
v. seminum communium frigidorū .s. melonis an⸗
gurie cucurbite cucumeris citruli: vt puta. R. siru
pi acetosi simplicis .ʒ. vnam. s. lactis expressio⸗
nis. sc.

nis .s.c. sũmum frigidorũ primo cõtusorũ et infusorũ in aqua calida. ℥ .ß. misce. Et cõsidera ꝙ Auicen. opinatus est hic semina cõta esse satis cõueniens ꝓuocatiuum in materia colerica: sicut spargus et assarũ in flatica. q: visus illorum digestiuorũ expedit in tertiana sicut visus fortiorũ ꝓuocantium in flegmatica aut melancolica. ¶ Aliter posset intelligi ꝙ ante paroxismũ detur solum sirupus acetosus. sed in postremis. i. post paroxismũ detur sirupus acetosus: et lac. s.c. sũmum frigidorũ educens residuũ materie per vrinã. Iz hec simul mixta possint dari ante paroxismũ et post digesta materia. Tẽpus aũt dandi sirupũ acetosum ante paroxismũ est tres aut quatuor hore vt in aduentu paroxismi sit digestus. est enim potus cibalis et forte vomeret nisi esset digestus in aduentu paroxismi aut forte consumptus a calore febrili nõ operaretur in materiam. quantũ tps debeat dari post paroxismuz nõ est hic ab eo expressuz. sed credo ꝙ finita declinatione immediate posset dari. vel forte parum post ante cõpletam declinationem vt postea ipso digesto posset cibari si fuerit expediens.

¶ Et detur in potu iterũ post paroxismuz aqua ordei. Et quãdo necessaria ẽ subtiliatio regiminis detur in potu sicut aqua granatorum et aqua melonis indi ⁊ his similibus. Et gradatim fiat eius regimẽ sm modum predictũ. Et quotiens appropinquat status subtilietur. et in diebus primis cibetur cũ kist ordei et pane trito cũ aqua frigida: aut sicut est aut emuletuz ex eo qui fit ex lacte acetoso et lentibus.

Octauus can̄. ¶ Octauus canon. ⁊ dẽ in potu post paroxismuz aqua ordei que põt dari medicinalr siue ante eaz dat⁹ fuerit sirup⁹ acetosus: siue nõ: cuius iuuamẽta sunt nota. et põt dari loco cibi. ꝓprie in die paroxismi: et maxime si fuerit vlis in quo oporteret attenuare dietam. ideo subiungit. ⁊ qñ est subtiliatio regiminis detur in potu. s. via cibi sicut aqua granatorũ et aqua melonis indi. i. angurie. ⁊ gradatim ꝓcedendũ est subtiliando regimen vsq; ad statum inclusiue sm modũ predictũ. s. in ca. de cibatione febricitantium. Ideo subdit. ⁊ quotiens appropinquat status subtilietur. sed in dieb⁹ primis cibetur cũ kist ordei. i. ptisana ordeacea et cũ pane trito. i. dissoluto in aqua frigida: aut sicut est ꝙ detur simul panis et aqua. aut muelcũ ex eo. i. sola aqua que exprimitur a pane. et est dicta valde subtil. et ex eo cibo qui fit ex lacte acetoso de quo extractum est butyrũ. Infundit enim panis et resoluitur in lacte acetoso de quo extractũ est butyrum aut in aqua lactis aut totũ simul aut sola expressio sm ꝙ opus est subtiliori aut minus subtili dieta ⁊ lentibus. i. kist lentiuũ prima aqua abiecta. et hi cibi grossiores magis conueniunt in principio. sed tenuiores magis in statu.

¶ Et quando cibus acetat in stõ nõ detur in potu aque ordei que nõ est valde subtil' aliquid. et si necessariũ fuerit dare in potu ipsum confortetur parũ cũ decoctione radicis apij. Si aũt fuerit stomachus frigidior illo et febris nõ magna et nõ pura ponatur parũ piperis scdm consiliũ hyppoc.

Nonus canõ. ¶ Nonus canon. ꝓhibet acetositatẽ cibi: vt quãdo cibus esset aptus acetosari in stomacho nõ detur in potu aqua ordei nisi qõ est subtile valde. Et si necesse fuerit dare eam in potu que est grossior ꝓhibeat eius acetositas decoquẽdo in ea parũ radicis apij. ⁊ stõ existente frigidiori ⁊ febre nõ magna et nõ pura tertiana que ẽ minus calida ꝙ pura nõ timeas ponere parũ piperis ad buliendum cũ ordeo in aqua: et puta in tribus libris circa sex gña grosso modo fracta ꝑ dictũ Hyppocratis: cuius librum nõ habemus.

¶ Quod si signa significauerit ꝙ crisis est ꝓpinqua: tũc sufficiat ei aq̃ ordei et aq̃ granatorum dulcis et muzi ⁊ sirup⁹ acetosus.

¶ Hic decimus canon. subtiliat regimen appropinquante crisi et notus est. Decimus can̄.

¶ Et fructus quidẽ q̃ diliguntur eis sunt granata dulcia et muza et pruna matura et immatura. Melon vero indus est res maximi iuuamenti cũ hoc ꝙ ipse soluit et prouocat et frangit vehementiam caloris et facit sudare: et fortasse nõ nocet nisi parum et ex oleribus cucurbita et cucumer et altrichegi et lactuca. Undecim⁹ can̄

¶ Undecimus canon. eligit fructus conuenientes in tertiana pura et quedã olera et nõ oĩa. Altrichẽgi. i. citruli. qui aũt fructus cõcedantur in febrib⁹ qui nascuntur ex arbore non lignea qui dicuntur apud grecos et arabes olera dictũ fuit in capitulo generali febrium putridarũ. ⁊ hi fruct⁹: lz suggerant aliquid mali: s: imi putrescibiles: tamẽ cõceduntur in aliquibus febribus putridis. q: infrigidãt et humectant ventrẽ leniũt prouocant vrinam ⁊ sudorem saltem aliquid eorum et ꝓprie anguria. liberius tñ conceduntur in febribus pendentibus a colera pura cuius putredo est sicut quedam exarsio ⁊c. et he sunt tertiana pura tam interpolata ꝙ cõtinua et causa pendens a colera pura.

¶ Et scias ꝙ intentio in eo quo cibant̃ patientes tertianã aut est hũectatio sicut datur eis in fine de extremitatibus altalegi ⁊ de testiculis gallorũ et cerebell' edoruz cũ quibus nõ est nausea: et vitellis ouorũ: aut est infrigidatio et hũectatio simul sicut in kist ordei. Et nõ vltimes in infrigidatione multa et ꝓprie in principio nisi inuenias inflammationem: aut timeas conuersionem eius ad causonem et continuam.

¶ In hac parte Auicen. summat intentiones cibationis in tertiana dicens quod intentio in cibando patientes tertianam est duplex. vna est ad humectandum tam qualitatiue ꝙ substantifice. et ratione huius dantur eis in fine. i. in declinatione tertiane vniuersali de extremitatibus altalegi. i. auium sm aliquos: quod non videtur verisimile: cum extremitates auium sint notabiliter sicce credo quod altbalegi sit quadrupes notabiliter humidus sicut agnus aut porcus. Et quãuis alique partes horum animalium essent humidiores. q: dant nutrimentũ magis viscosum et non ita euaporabile. et de testiculis gallorum nondum coeũtium quorum parum multum nutrit. et de cerebellis edoruz non nauseantibus. quia cerebella sunt nauseatiua. tertio alimentorũ. et tertio canone et vitelli ouorũ. q: digestibiliores ꝙ albumẽ apud Glauconẽ. Alia intẽtio est ifrigidatio ⁊ hũectatio

simul sicut dixi ordei. Secundo dicit nõ vltimate infrigides. et proprie in principio vniuersali. et etiã in particulari nisi inuenias inflãmationem multã et timeas conuersionem tertiane interpolate ad causonem et tertianã cõtinuam. Et ex his accipere potes tutius et magis esse infrigidandũ in statu et declinatione tam vniuersali quam particulari quam in principio. est enim in illis tpibus calor maior. et nõ ita timetur phibitio euãtionis materie et expãsionis caloris sicut in principio. sed in augmento iudicium est medium.

Quod si consequatur crisis et videris digestionem in vrina. et est sedimẽ laudabile quod cognouisti tunc si excusat bene est. et si nõ cura tũc cum eo quo iuuatur natura et prouocatione vrine aut solutione ventris: aut vomitu aut fluxu sanguinis narium et non agas contra ipsam in hoc. Quod si nõ inuenis declinationem manifestã tunc euacua cum solutione ventris. nã de illo est scamonee. ʒ. j. in iuleb. Aut decoctio mirabolanorum cũ tamarindis et tereniabin et passulis et radicibus et cassiafistula secundum quod scisti. et tibi inest vt confortes eos cũ fumo terre et sene et scamonea.

¶ In presenti parte curat tertianã in statu vel dicens quod si natura faciat crisim et verisimiliter laudabilẽ. quia tu vidisti digestionẽ in vrina signata per substantiam vrine ingrossatam cũ prius fuerit subtilis. et per sedimẽ laudabile: tunc si ipsa excusat bene est. si vero nõ: quia diminute euacuat: tunc iuua eam per viã per quã incepit cũ prouocatione vrine solutione ventris aut vomitu aut fluxu sanguinis narium. et nõ agas cõtra inclinationem eius. Et in his dictis includitur sñia affo. vigesimi. prime particule. Ea quorũ crisis fit etc. et sententia afforis. vigesimiprimi. prime particule: que ducere oportet vndecunque natura repit. ¶ Secundum dictum est quod si nõ videris naturam inclinantẽ per aliquã viam: tũc euacua cũ solutione ventris. hec enim est via secundum plurimũ cõuenientior et magis egro tolerabilis. Solutiua vero sunt ista. ℞. scamonee sextam ʒ. j. et sunt gra. x. iuleb. ℥. ß. Secundum solutiuum. ℞. mirabol. ci. tamarindorum passularũ radicũ endiuie añ. ℥. ß. bulliant in nouem. ℥. aque ad cõsumptionẽ duarũ partium et colentur. cuius colature. iij. ℥. aut quantũ sufficit misceatur cum vna. ℥. tereniabin et. ℥. ß. cassie. Et subdit. et tu potes cõfortare hoc solutiuum cũ fumo terre et sene et ad bulich. cum supradictis: et ponendo in substãtia duo aut tria grana scamonee correcte. et valebit rõne sene et fumi terre magis ad humores adustos.

Et de illis que cõueniunt eis sunt trocisci de spo. cõstrictiui. Descriptio. ℞. mirabolanorum citrinorũ enucleatorũ pondus ʒ. iiij. zuccari tabarzet pondus. ʒ. xx. scamonee pondus sexte. ʒ. j. bibatur cũ aqua frigida et post illud curentur cum prouocatione.

¶ Tertium solutiuũ est trocisci de spodio solutiui: cuius descriptionem vide quinto canone. ¶ Quartum solutiuum. ℞. mirabola. citrinorũ. ʒ. iiij. zuc. optimi. ʒ. xx. scamonee sextam. ʒ. vnius bibantur cum aqua frigida. ¶ Contra Auẽzoar precipit solutiua dari cum aqua calida. Dicendum quod regularius est solutiua dari cum aqua calida. quia iuuat ad operationẽ eorũ. tamẽ in feb. inflãmatiuis timendo ne ex calore medicine corrũpãtur possunt dari cum aqua frigida: et aliquando aqua frigida fortificet operationem solutiui figẽdo partes eius in poris stomachi aut intestinorũ. et post illud curentur cum prouocatione. s. vrine. est nanque rectum vt ventris solutio premittatur prouocationi vrine vt potest patere ex dictis.

Et si fuerit illic caliditas superflua et inflammatio maxima cum iam euacuaueris cum non erit ei malum dare in potu aliquid de extinguẽtibus fortibus de illis que dicta sunt in regimine acute. et fortasse conferunt ei emplastra ex eis.

¶ Ponit alium canonẽ dicens quod existente inflammatione maxima premissa euacuatione nõ erit malum dare ei in potu aliquid de extinguentibus fortibus ex his que dicta sunt in regimine febriũ acutarum et fortasse tunc emplastra infrigidantia. hec autem maxime necessaria sunt in tertiana cõtinua et cum timetur transitus in causonem. Et nota quod ista extinguentia potata et epithimata maxime cõferunt et securius administrantur facta euacuatione: vt dictum est in capitulo de regimine acutarum.

Balneo vero oportet ne approximet nisi post digestionẽ. post digestionẽ autem et apud declinationem est ipsum melior curatio eis et proprie consuetis: quãuis error in intromittendo eos in balneo ante digestionem salubrior est quam suum simile cum aliis. Et oportet vt sit balneum eorum temperatum boni aeris qui sit humidus in quo sudent cum facilitate: ita vt nõ inflammentur eorum corda et inungantur cum oleo violato et rosato conquassato cum aqua. et nõ prolongẽt in eo moram: immo egrediantur velociter. nam iteratio est eis cõuenientior quam stationis prolongatio. Et si apud exitum infundant in aqua tepida stent in ea secundum quãtitatem delectationis: deinde cũ egrediuntur: tunc conuenit eis vt bibant vinum album subtile multa cõmixtione permixtum et cooperiantur in lectis suis. sudabunt enim sudore vehementi. et si quid residuum fuerit digeretur. Et post illud cibentur cibis infrigidantibus et humectantibus et oleribus que sunt illius modi. Et nõ timeas post declinationem potare eos vinum plurimũ cõmixtum. vinum enim fractũ per cõmixtionem confert quantitati eius residue in resoluendo illud cuius necessaria est resolutio. et succurrit aque penetranti cum fortitudine sua et permixtione eius quod est in eo de calefactione pauca. quare infrigidat vehementer et humectat.

¶ In parte presenti superius diuisa curat tertianam in declinatiõe dicẽs quod patiẽtes tertianã debent ingredi balneum nisi post digestionem materie. sed multo magis conuenit cũ ventum est ad declinationem, et proprie consuetis balneari. ¶ Secundo dicit

cūdo dicit ꝙ balneū ante digestionem in tertianariis est minus malū ꝙ̄ in aliis febricitātib⁹.s. flegmaticis aut melancolicis. ¶Tertio dicit quod eorum balneum dꝫ esse tēperatū.s. ad sensuȝ balneādi. et dꝫ esse boni aeris ꝙ loc⁹ ille nō sit mali odoris. ⁊ sit humidus.s. per aspersionē aque tepide ꝑ locū eius in quo sudet cū facilitate vt nō inflāmētur corda eorū. ꝓpterea nō sit superflue calidū et post exitū a balneo vngant cū oleo rosato cōquassato cū aqua vt sua viscositate retineat aquā in poris que retenta amplius infrigidet et humectet. ¶Quarto dicit ꝙ nō ꝓlonget morā in balneo. est eni balnei reiteratio conuenientior ꝙ̄ stationis in eo ꝓlongatio. q2 min⁹ debilitat et magis hūectat ¶Quinto dicit ꝙ si post exitū balnei infundat in aq̄ tepida et stēt i ea sm quātitatē delectatiōis cōfert. ¶Pro quo nota ꝙ per aquā tepidā possemus intelligere aquam min⁹ calidā ꝙ̄ sit aqua balnei precedētis quā tēperatā appellat eo ꝙ hꝫ calorē conuenientē quo pori aperiunt et materia euaporet et sudet hō: sed ista tepida administratur post illā q̄ est min⁹ calida ad mitigandū calorē ꝑ precedentē aquā inductū. est eni tepida respectu illi⁹ et post hāc corpe exiccato dꝫ sequi iunctio cum oleis infrigidantib⁹ supra scriptis. Aliqui vero ꝑ aquam tepidā subsequentē intelligūt aquā prima calidiorem: qđ cōfirmāt tū ex vi vocabuli. videtur eni tepidū magis calidū ꝙ̄ tpatum. Itē q2 Auic. fcōa primi ⁊ Gal. 10. terapētice docet in balneando ꝓcedere de casa minus calida ad magis calaȝ ergo sic dꝫ esse in hac aquarū administratione. Ego credo vtranqꝫ opinionē esse verā: sed in diuersis casibus. in ethica eni ⁊ in febribus valde calidis in quibus timemus inflāmationē et exiccationem est ꝓcedendū ex calida in frigidā sicut in tertiana ⁊ causone ⁊ ethica ⁊ similibus. E cōtra vero in quibus nō timeamus aliqđ supra scriptuȝ: sed intendamus solā resolutionē. nec hic dꝫ succedere iunctio cum oleis frigidis: sed potius cum calidis in primis vero succedat iunctio cum frigidis. ¶Expositio itaqꝫ prima est melior cū hic ponatur cura tertiane pure ⁊ continue ⁊ interpolate. ¶Sexto dicit ꝙ cum isti egrediūtur de balneo cōuenit vt bibant vinum albū subtile mixtum cum multa aqua.s. post ꝙ̄ quieuerint aliquantulū. ⁊ calor sit aliqualiter remissus ne mēbris nimiū calefactis fortiter attrahentibus attrahāt vinū indigestuȝ ad epar et ad mēbra. ⁊ sumpto vino cooperiātur in lectis suis. et dormiāt. sudabunt eni sudore copioso. ⁊ si quid residuū fuerit digeret per hunc potum aque vino mixte que infrigidat ⁊ hūectat et ad euacuationem preparat maxime per sudorem. ¶Septimo dicit ꝙ post ꝙ̄ sudauerit et calor corporis tpatus fuerit cibet cibis infrigidantibus ⁊ humectantib⁹ sicut ex oleribus qualia sunt lactuce portulace et cucurbita ⁊ siles et tunc ꝓ potu cōuenit vinū cū multa aqua cōmixtū quo debēt vti cum cibantur. ⁊ etiā medicinaliter sicut statim cōcessum fuit post balneū. ⁊ maxime cōuenit vinum aquosum album subtile de quo supra. ideo dicit Auic. Vinū eni fractū permixtione multe aq̄ conuenit quantitati residue eius.s. materie in resoluēdo illud cui⁹ necessaria est resolutio et facit aquā secuȝ cōmixtā penetrare ad vniuersum corpus cū fortitudine sua ⁊ sua ꝓprietate. q2 multū ad membra attrahitur. ⁊ permixtio eius qđ est in eo de calefactione pauca iuuante ad penetrandū. quare attractum simul cū aqua infrigidat vehementer et hūectat totum corpus ⁊ multo magis ꝙ̄ vinuȝ solū aut aq̄ sola. Proportio aūt aque ad vinum sit sm vini potētiā cōsuetudinē egri tps anni ⁊c. magnitudinē. cōiter tū sit a dupla vsqꝫ ad q̄druplā.

¶Et si fuerint illic accidentia sitis et dolor capitis et vigiliarum et aliarum iam tibi preterijt eorum cura.

¶In hac parte superius diuisa pro cura accidentium que sequuntur febrem remittit ad capitula superscripta in q̄b⁹ posita est cura hmōi accidētiū.

¶Et quādo post crisim remanet aliquid caloris inseparabilis tūc tibi superest vt administres sirupum acetosum cū succis diureticis aut in quo decocta sunt semina ⁊ radices diuretice.

¶In parte presenti curat calorē remanentē post crisim et fractionem tertiane qui calor sm plurimum remanet in epate. et cognoscitur per caliditatem in loco sensatā ⁊ per tincturā vrine. Si ergo calor fuerit immaterialis absqꝫ opilatione sufficit sola infrigidatio cum interius et exterius applicitis. Si vero fuerit cū materia in primo opus est euacuatione postea infrigidatione ⁊ cōfortatiōe. Si vero adsit opilatio et materia sit in gibbo ꝑmissa lenitione et flōmia si fuerit expediēs est educēda cū aperientib⁹ ⁊ ꝓuocātibus ⁊ si frigida sufficiūt sicut aqua ordei et semina cōia frigida et aqua cicoree ⁊ similia. Si vero nō tunc administres sirupum acetosum cū succis diureticis sicut succus feniculi ⁊ similes: aut administres sirupum acetosuȝ in quo cocta sint semina et radices diuretice.i. ꝓuocantes vrinā. ⁊ sirupus acetosus et qn qꝫ radicibus calidis.s. apij feniculi petrosilini brusci et sparagi. ⁊ semina eorūdem ⁊ anisi ⁊ similium. Si vero opilatio sit in cōcauo potius educatur cū solutiuis materia opilante et ex opilatione retēta. ¶Et si querat an sit possibile caliditatē absqꝫ materia fieri ⁊ foueri ab opilatiōe. Dicendū est ꝙ sic et modus est. q2 opilatio ꝓhibet euentationeȝ calidi mēbralis ⁊ spumosi. quapropter necesse est caliditatē fieri et remanere donec remota sit oplō.

¶Et scias ꝙ cura tertiane cōtinue est cura tertiane: sed est declinior ad obseruationem dispositionū digestionis et ad infrigidandum cū sirupo acetoso facto cum seminibus semine citrulli et semine endiuie proprie contritis. et post ipsum post duas horas daī in potu aqua ordei. ⁊ ad subtiliationem cibi et administranda clisteria lenia in principio et ad ꝓuocationeȝ. ⁊ opꝫ vt subtilict et nō sumāt in potu de solutiuis in principio: neqꝫ approximent alicui eorū nisi eis que sunt sicut sirupus violatus et aqua fructuum: et nō vtant nisi clisteribus lenibus.

¶In parte presenti ponit curā tertiane continue et tertiane interpolate. quia oēs intentiones que requiruntur in tertiana interpolata requiruntur in tertiana continua. Est tamen differentia in execution illarum intentionum in quinqꝫ. ¶Primo quia in tertiana continua debemus magis obseruare digestionē.i. magis sollicite eligere exhibendo pluries digestiuum in equali tempore ꝙ̄ in interpolata. quia materia eius est ineptior euacuationi. cui⁹ signū. quia tpe ꝑiodi nō expedit eē venas sicut in iterpolata. Est itaqꝫ ieptior rōne q̄litatis aut modi substātie. ⁊ē maior timor exhibere

solutiuũ in ea materia nõ digesta ne forte agitata et nõ educta tendat ad mẽbra nobilia.et etiam ne maior sequatur inflãmatio et tertio maior debilitas.hec ita nõ timemus in interpolata.ꝓpter ea possumus exhibere solutiuum efficacius in interpolata ꝙ̃ in cõtinua nõ expectata digestiõe cõpleta.¶ Scda est differentia.quia in cõtinua opꝫ plus infrigidare cũ sirupo acetoso facto cũ seminibus frigidis sicut semie citruli angurie ⁊ similium et semine endiuie qđ põt fieri sic hmõi semen exprimendo in sirupo acetoso.vel ponendo ipsa ad bulliendũ secum.et postea colãdo.Et post hunc sirupũ per duas horas dando in potu aquã ordei ⁊ cã nota ẽ cũ maior sit caliditas in cõtinua ꝙ̃ in interpolata.¶ Tertio opꝫ dietam magis subtiliare ꝙ̃ in interpolata.quia morbus est acutior ¶ Quarto plus vrinam ꝓuocare.tum q: materia cõtinue magis cõtinetur in venis ꝙ̃ materia interpolate.tum q: plus in continua est de aquositate et serositate sanguinis per vrinã educenda:quare magis ꝓuocationi vrine est intendendũ.⁊ ista maior ꝓuocatio fiat cum pluri vsu aque ordei subtilis et expressione seminum cõmunium frigidorũ. ¶ Quinto plus debemus intendere ad lenitionẽ ventris cum clisteribus lenientibus et infrigidantibus.et etiam cũ medicinis lenientibus sumptis ante exhibitionem farmaci electiui in cõtinua ꝙ̃ in interpolata.ꝓpterea dixit opꝫ vt subtilietur ⁊ subtiliter et caute se gerant patientes tertianã cõtinuam et nõ sumant in potu de solutiuis in principio scꝫ exhibentibus.nec approximẽt alicui eorum nisi que sunt sicut sirupus acetosus violatus et aqua fructuum:⁊ nõ vtantur nisi clisteribus lenibus:nõ aũt acutis.⁊ hec oia magis obseruanda sunt in cõtinua ꝙ̃ in iterpolata.⁊ ꝓpter stipticitatem ventris et maiorem timorẽ frenesis.¶ Et tu adde sextam differẽtiam.q: magis opus est sic hordomare in cõtinua ꝙ̃ in interpolata.cũ in continua causa antecedens et cõiuncta cõtineatur intra venas:sed in iterpolata sola causa antecedẽs et q: in ea est maior timor raptus materie ad mẽbra nobilia ꝙ̃ in interpolata.

Sed contra quintam differentiam instatur ꝙ citius debeamus vti solutiuis exigentibus.et ẽt fortiorib⁹ in tertiana cõtinua ꝙ̃ i interpolata.q: materia tertiane cõtinue frequentius est furiosa et maioris quantitatis et est in membro nobiliori et apta magis rapi ad membra nobilia ꝙ̃ materia tertiane interpolate.ergo citius et fortioribus solutiuis intendendum est in ea ꝙ̃ in interpolata.antecedẽs et consequẽtia possunt patere ex suprascriptis.¶ Ad hoc dicendum hanc rationem concludere.q: cura coacta per quam exhibentur solutiua fortia ante digestionem materie frequẽtius est vtendum in continua ꝙ̃ in interpolata.sed illa quinta differẽtia veritatẽ habet in cura regulari.

Ex dictis in hoc capitulo possumus elicere octo intẽtiones curatiuas.¶ Prima est debitũ regimẽ sex rerũ declinãs ad frigidum et humidum:sed magis in continua ꝙ̃ in iterpolata:⁊ sit magis tenuis ⁊ sit magis frigida ⁊ hũida ꝙ̃ in iterpolata ⁊ sit magis tenuis i statu ⁊ ꝓprie hora crisis i qua regulariter nõ cõcedit vinum neq̃ carnes:neq̃ oua nisi in declinatione et vinum tunc etiã sit in pauca quantitate paucis ferum ⁊ et bene limphatũ:inspecta tñ egri cõsuetudine.¶ Scda intentio est eductio materierũ cõmuniũ intentarũ in stomacho:et in intestinis cũ clisterijs:aut medicinis lenientibus frigidis ⁊ humidis que intentio magis sollicite exequenda est in continua ꝙ̃ in interpolata.¶ Tertia est flegma cuius maior necessitas est in cõtinua ꝙ̃ in interpolata.¶ Quarta est digestio materie cũ frigidis et humidis ingrossantibus.sed magis sint extinguẽtia in continua ꝙ̃ in interpolata:et in ambabus põt cõcedi potus aque frigide obseruatis cõditionibus:de quibus in cap.gñali.hec tñ digestio magis sollicite obseruãda est in cõtinua ꝙ̃ in interpolata.¶ Quinta est euãatio materie colerice cum euãntibus ipsam eligentibus:que tamẽ sint mixta cũ lenientibus ⁊ magis lenientia et minus fortia resoluentia cõueniũt regulalr in cõtinua. ¶ Sexta est ꝓuocatio vrine et sudoris cũ frigidis et humidis potentia actu.calidis.maior tñ ꝓuocatio vrine ſm plurimũ est expediens in cõtinua et sudoris in interpolata.¶ Septima est virtutis cõfortatio necnon caliditatis superflue in mẽbris remanentis alteratio.¶ Octaua est correctio accidentium ſm ipsorum exigentiam.

¶ De cura tertiane nõ pure. Capi.xxix.

Res in quib⁹ diuersificatur cura tertiane nõ pure sunt res in quibus cõicant febres frigide de licentia secunda.

¶ In hoc caplo ponit curã tertiane non pure.Et primo ponit differentiã inter curã pure ⁊ nõ pure ſm ꝙ ordinat multos canones curatiuos in qbus differt cura nõ pura a cura pure.in scda pte summat curam nõ pure in tertia ꝓsequit curã tertiane nõ pure in spãli.scda ibi.(Et opꝫ vt cõsiderẽt.) tertia ibi.(Et cũ videris.)Pria in duas pmo ponit istam differentiã in gñali.scdo in spãli eã declarat.scda ibi.(Et fortasse cõceditur.)In prima parte dicit ꝙ res quibus diuersificat cura tertiane nõ pure a cura tertiane pure sunt res quib⁹ cõmunicant febres frigide inter se:et cũ tertiana nõ pura de licentia scda.i.quantũ ad indicationem scdam.¶ Pro cuius textus difficilis declaratione sciendũ ꝙ per febres frigidas intelligit feb.pendẽtes ab hũore frigido:sicut sunt flegmatice ⁊ melancolice per tertianam nõ puraꝫ:vt dictum fuit superius intelligit tertianã pendentẽ a colera nõ pura:siue sit colera citrina siue vitellina q̃ fit ex cõmixtiõe colere cũ flegmate.lꝫ vitellina sit grossior citrina ꝓpter pluris ⁊ grossioris flegmatis mixtionem tã in colera vitellina ꝙ̃ citrina.⁊ he due dicuntur colere note ⁊ famose:eo ꝙ magna quantitas reperitur ⁊ multotiens faciũt feb.siue sit colera nõ pura genita ex cõmixtione colere cũ melia dicta minoris fame:eo ꝙ ipsius minor reperiatur quantitas et rarius faciat fe.siue sit colera nõ pura ingrossata per vlteriorẽ adustionem sicut colera prasina et ꝫinaria.oẽs enĩ he grosse sunt idigẽtes pro sui digestione subtiliatiuis et incidentib⁹ Sed ecõtra colera pura a qua pendet tertiana pura indiget pro sui digestione ingrossantibus ⁊ infrigidantibus.Ex quibus infert ꝙ hũores frigidi flegmatici et melancolici ⁊ colere nõ pure cõueniunt adinuicẽ quantũ ad digestiua cũ in his ſm plurimũ digestiua debent esse subtiliatiua et incisiua:et quantũ ad hanc differt a colera pura cui⁹ digestio:vt pꝫ ex precedenti cap.pficienda est cũ ingrossantibus et infrigidantibus.¶ Premittendũ scdo ꝙ Aui.hic sicut etiã alibi per licentiã intelligit indicationem vt.14ª.tertij cap.de cura apatũ calidorũ dixit.Et quare ex his.i.repletione virtute ⁊ similibus

te et filib⁹ licentiā in sōnnia. i. indicationē ꝑ quā sit licitū sōmare. Est aūt licentia duplex siue indicatio duplex vna prima et sumitur a fe. et ratione huius intendimus infrigidare et humectare. Altera scd̄a et sumitur a causa feb. et ratione eius intēdimus digerere ⁊ euacuare: sed hoc intendit de digestione. Dicit ergo ꝙ res quibus conueniunt adinuicem feb. frigide: ⁊ etiā quibus conueniunt cum tertiana nō pura de licentia scd̄a. idest quantū ad indicationē secūdā: ratione cuius digerimus cum subtiliātib⁹: cū pendeāt ab hūorībus grossis: sunt res qui differt cura tertiane nō pure a cura tertiane pure q: ꝑ cura tertiane nō pure: quantū ad intētionē secundā vt dictū est indigem⁹ subtiliantib⁹ cum sit humor grossus: sed in cura tertiane pure indigemus ingrossantibus cum sit humor subtilis.

¶ Et fortasse conceditur illud habētibus puram: scilicet vt nō expectent plurimū declinationis: sed quādoqꝫ expectāt digestionem: quoniā est prohibitus in eis balneum. Balneum enim facit descendere flegma indigestum propter illud quod effunditur ad locum putredinis: et permiscet humorem malum cum putrido et resoluit subtile. ⁊ facit remanere spissum.

¶ Hic in speciali ponit differentias inter curā tertiane pure et nō pure. Et diuiditur hec pars in sex partes secundū quod sex sunt differentie. secunda ibi. (Et quidem cibatio) tertia ibi. (Aut infrigidatio minor) quarta ibi. (Et clisterizet) quinta ibi. (Et vt expectetur digestio) sexta ibi. (Et vt sint in aqua ordei). ¶ In prima parte dicit ponens differentiam ex parte balnei. et fortasse. idest aliquādo Uel possemus dicere quod sit modus loquēdi. cōceditur illud habentib⁹ tertianā puram: scꝫ vt non expectent plurimū declinatiōis. i. digestiōis significate per declinationē pro faciēdo balneū. ⁊ si qñ quāuis expectēt digestionē manifestā: sed nō tantam quantā expectāt patientes tertianā nō purā cuius expectatiōis maioris in tertiana non pura causas assignat tres. Prima: q: balneū facit descēdere flegma indigestū ad locū putredis. ergo non conuenit ante cōpletā digestionē: aut manifestā saltem. añs patet q: balneū aliquādo flegma sup caliditatē effundit ipsum ad locū putredis: ⁊ patꝫ pña. quia per talem effusionē augeᷓ putredo: inflatur etiā corpus magis. nam res mota est magis afflictiua seipsa quiescēte. quinto de accidēte. Secunda: quia balneū ante digestionē hmōi ꝑmiscet humorē malū putridū cū nō putrido: igitur est inconueniens: et pꝫ antecedēs. q: eleuat hūores. tā putridos quā nō putridos. Et est differentia inter primā et secundā: quia stat humorē moueri ad locum putredis in quo nō est humor putridus cui cōmisceatur. Sic etiā possumus imaginari humores nō putridū misceri putrido dato quod nō in loco seu minera putredis. Tertio ꝓbaᷓ ꝯclusio sic: balneū resoluit subtile ⁊ dimittit grossum spissum: ergo ⁊c. patet cōsequētia. q: talis dimissio est inconueniens. et pꝫ añs: q: cū materia est indigesta nō habꝫ debitā ꝑmixtionē subtilis cū grosso. quapropter resoluiᷓ subtilis apta resolutiōi: ⁊ fiet grossa ineptissima digōni ⁊ euacuatiōi. nō autē sic fieret materia existente ꝑfecte digesta et debite ꝑmixta. Gētilis tamē ⁊ Marsili⁹ ꝑter hunc intellectū dāt aliū dicētes ꝙ in h̄ textu possem⁹ intelligere duas dr̄ias iter curā tertiane pure ⁊ nō pure. vnā ex parte euacuatiōis et est prima. alterā ex parte balnei. quib⁹ nō assentio. primo q: vba textus male pñt accōmodari his duab⁹ drijs. Scd̄o: q: drīam hāc. s. sumptā ex pte expectatiōis digōnis añ euatiōez. Auicē. statim ponit inferius. nō est aūt bene conueniens: vt idem bis replicet in tam parua distātia. Auicenna.

¶ Et qd̄ cibatio omni die iterū: aut prope cibationez est ex eis que illis nocent: immo oportet vt cibentur vno die: et alio die non. Et sit in cibis eorum quod abstergat et calefaciat parum: ⁊ vt sit cibatio in principijs egritudinis spissior quam sit in principijs pure: deinde gradatim perueniat ad subtiliationez fortē sicut est subtiliatio tertiane.

¶ Hic ponit cañ. in cibatiōe patiētiū in tertianaꝫ dicēs primo ꝙ cibatio. s. ꝯueniēs. ⁊ ꝓpīe cibatio. i. alicui⁹ cibi oblatio. diminuti cū a ꝯueniēti cibatione oī die est nociua. Scd̄o dicit: ꝙ imo opꝫ vt cibētur. vno die vt puta in die q̄etis: alio die nō. s. i die paroxismi. Tertio dicit ꝙ dꝫ eē in cibis eoꝝ aliq̄d qd̄ abstergat ⁊ calefaciat parū: sicut aliq̄d zuchari aut radicis feniculi petrosilini ysopi ⁊ similiuꝫ: q: materia ei⁹ est viscosa grossa. 4° ꝯclē qd̄ cibatio in pricipijs. s. vlib⁹ egritudis dꝫ eē grossior: q̄ in principijs pure: deinde gradatim subtiliādo ꝑueniat ad subtiliationē fortē. s. i statu: aut ꝑpe statū: sicut est subtiliatio tertiane puraᷓ in pricipio.

Sed dubitatur vtrū patiēs tertianā nō purā debeat vna die cibari. s. in die q̄etis. alterando die oīno abstinere. s. in die paroxismi: sicut sonāt vba Aui. nō ꝯcedentis in die ꝑoxismi cibationē: ⁊ idē sentit. G. i terapētica ad glauconē dicēs ꝙ ciband⁹ est ꝑter diē.

In decisione hui⁹ dubij Gētil. ⁊ Marsi. tenēt cibādum eē sicut vba Aui. sonāt. s. vna die si alterā nō: ⁊ p̄ñt: ⁊ subtilius dietandū sit in die ꝑoxismi in tertiana nō ꝙ in tertiana pura: q̄uis in die q̄etis: ⁊ etiā absolute in ordine ad statū sit grossius dietandū in nō pura q: lōgior. Un̄ ꝯcedūtur in ea pulli: sed in pura nō: sed sola ptisana et similia.

Sed cōtra q: nō videᷓ vīsimile ꝙ febriēs notabiliᷓ cui⁹ hūidū cōtinue ēt dissolui ⁊ spūs paucificanᷓ possit alternis dieb⁹ abstinere a cibo oīno ꝑ. xxiiij. horas: ⁊ maxie in hac feb. q̄ qñqꝫ ꝓlongaᷓ vsqꝫ ad duos mēses: vt supra. Preterea ꝑoxismo tertiane nō pure durāte a. xxiij. horis vsqꝫ ad. xviij. horas sicut durat ꝫm plurimū ꝙ ꝓhibet sibi exhiberi añ ꝑoxismū ptisanā ordeacea. v. iiij. horas: aut qz. ⁊ siᷓr in fine ꝑoxismi eandē aut panē lotū: ⁊ in aq̄ dissolutū quē poterim⁹ etiaꝫ dare in declinatiōe si hora declinatiōis fuerit hora cōsueta. Nec valet si dicāt ꝙ ꝑoxismus tertiane nō pure durat aliqñ. xxiij. horis: aut supra: ⁊ nō est ꝯueniens in ꝑoxismo cibare. primo: q: hoc raro accidit: nec ꝑpter casuꝫ raro cueniētē debēt facere canonē gñalē in oīb⁹. Preterea etiā in hoc casu in declinatiōe ꝑoxismi cibari poterit saltē dando brodiū pulli zuchoratū: ꝙ cū hoc ꝙ nutriet forte etiā ꝓuocat sudorē. nec valꝫ si dicāt ꝙ cadēte ꝯcurte cēt cibus dādus: aliᷓ si q: debem⁹ expectare ꝙ cadat.

Ego itaqꝫ pro mea parte credo aliq̄d eē exhibendū in die ꝑoxismi tertiane nō pure: ⁊ añ ꝑoxismū ⁊ post ꝑoxismū: aut saltē in declinatiōe ei⁹: sꝫ rē subtilē sicut ptisanā ⁊c: aut panē lotū etiā in brodio pulli ⁊ silia. ꝑcipue tpe nostro in quo hoīes sunt assueti multo cibo. est enim dandū aliq̄d ꝯsuetudini: ꝑia affoxismoꝝ. Sꝫ volē

do tenere Aui. ⁊ Gal. ⁊ vniformiter mētibus eorū
loqui opʒ dicere ꝙ cibatio de q̄ hic loq̄tur est exhi
bitio ferculi ⁊ pulli satis grosse in notabili quāti/
tate: sed proprie cibatio vt sonat vocabulū est exhi
bitio ferculi ⁊ carniū: sed in modica quātitate. pti/
sana ꝟo ⁊ panis lotus sorbilis ⁊ similia: q̄ ego cōce
do etiā hīs in die nō sunt cibatio neq̄ ppriē ciba/
tio: hoc modo credo eorum dicta esse interpretāda
et sic nostro tempore dicandum esse.

¶ Et non sit infrigidatio minor.

¶ In hac tertia parte ponit minorē īfrigidationē
cōuenire ī tertiana nō pura: qḋ intelligēdū est tā in
regimine medicinali: ꝙ in regimie cibi ⁊ potus.

Sed dubitatur quia dictū hoc est de licentia pria: q̄ debet
fe. ⁊ nō de licētia scda: q̄ debet hūori. Dicit ꝙ etiā
est de licētia scda. q̄ debet humori. nō eīn solū mi/
nus in tertiana nō pura infrigidamus: q: fe. sit mi
nor: sed etiā ne colera nō pura amplius ingrosset
et fiat ineptior euacuationi.

¶ Et vt clisterizetur in principio clisteri/
bus acutioribus.

¶ Hec est quarta dr̄ia p quā medici debēt clisteri
zare in principijs fezribus clisterio acutioribus
ꝙ patiētes tertianā nō purā ,ppter maiorē multi/
tudinē grossitiē ⁊ viscositatē materie in partibus
stomachi et intestinorū in quib⁹ est minera illorū
flegmatū q̄ colere admiscētur īponendo hiērē mi/
norē cartamū mercurialē turbith. furfures. et ista
in decoctiōe p clisterib⁹. Itē ponēdo in eādē mel:
aut mel violatū ierāpigram ⁊ similia.

¶ Et vt expectetur digestio in solutione vē
tris eorum plus.

¶ Quinta dr̄ia per quā precipit ꝙ maiorē digōnē
debem⁹ expectare ī tertiana n̄ pura p dādo phar
macū electiuū colere non pure ꝙ in tertiana pure
p dādo pharmacū electiuū colere pure cuius ca/
nonis ratio est. quia colera nō pura propter suaʒ
grossitiem ⁊ viscositatem est ineptior euacuationi
quā colera pura vt declaratū fuit satis superius.

Contra quē canonem instat: q: cōiter opantes faciūt ɔtrarium
frequēter satis a pricip. euacuātes non expectata
valde manifesta digōne in tertiana nota. ⁊ ecōtra
valde manifestā. immo cōpletā digōnē in tertiana
pura expectātes. ¶ Secūdo Aui. ɔcedit ī pricipio
nō pure clisteria acuta ⁊ nō in principio pure. Ter
tio in fine hui⁹ capli cōponit solutiuū cui⁹ paucū
euacuat parū de malo, quare debes intelligere in
tertiana esse euacuandū paulatiue añ digōnē com
pletā. ¶ Quarto in cura flegmatice satis ab initio
euacuat cū turbith. ergo sic faciendū est in tertiana
nō pura propter admixtionē flegmatis cuʒ colera
ratione cuius generat̄ colera nō pura. ¶ In oppo
sitū est Aui. in pte pn̄ti. ⁊ ratio ei⁹ dicta est supra.

Pro solutiōe hui⁹ dubij p̄mittendū est prīo ꝙ duplex est cura: re/
gularis: et coacta. q̄d sit vtraq̄ istaʒ et sepe dictis
manifestū est. ¶ Hoc p̄misso sit hec pria ɔclusio co
acte frequēti⁹ est euacuandū in tertiana nō pura. ꝙ
in pura ante cōpletā digōnem: pbatur: q: in pura
aliquādo coacte euacuandū est ante cōpletā dige
stionē ,ppter furiositatē materie: sʒ in nō pura eua
cuandū est ante digestionē cōpletā ,ppter multitu
dinē materie cogentē euacuare. rarissime aūt ī pu
ra ɔtingit esse furiositatē materie cogentē euacua
re. igitur cōclusio vera. tenet consequētia: et maior
quo ad vtrāq̄ partē est manifesta, minor ꝟo ,pbat̄
q: raro repertiūtur materie furiose. scda afforismo
rum cōmento. xij. Et multotiēs in tertiana nō pu/
ra reperit̄ materia peccās superflua multitudine
cum de mēte autorū frequēter sit morbus repletio
nis: sicut in flegmatica. hoc etiā quotidiana expe/
rientia declarat̄. ¶ Secūda ɔclusio. citi⁹ ab initio
ceteris parib⁹ cogimur euacuare in tertiana pura
pendēte a materia furiosa nulla expectata digōne
quā in tertiana nō pura pēdēte a materia multa.
,pbat̄: cū veloci⁹ et maius imineat piculū ,ppt̄ ma
teriā furiosam ꝙ ,ppt̄ materiā multā: ,ppterea me
dici materia furiosa stati ab initio euacuāt ēt era
dicatiue si pn̄t. Et ita p̄cipit Aui. in ca. de curatio/
nibus vlibus feb. putri. sʒ in tertiana nō pura fleg
matica ⁊ similib⁹ anteq̄ minorēt expectāt aliquāʒ
digestionē saltē occultā: que nō excludit principiū
ab augmēto: ⁊ ita paulati ,pcedūt digerēdo ⁊ eua/
cuando vt patebit de intentione. Aui. in hoc ca. et
in cap̄. de flegmatica. ¶ Tertia ɔclusio regulariter
et scdm plurimū est longiori tpe: ⁊ maior expectā/
da digestio in tertiana nō pura quā in pura. ,pbat̄
colera nō pura scdm plurimū est ineptior digestio
ni quā colera pura. quare lōgius tēpus exigit pro
sui digestione. Preterea dato quod in genere suo
haberet equalē gradū digestionis cū colera pura:
cū ,ppter grossitiē ⁊ viscositatē suam difficilius sit
apta a suo loco remoueri et penetrare p meat⁹ an
gustos: ideo exigit in genere suo maiorē digestio/
nem quam colera pura vt sit apte eductibilis. ⁊ hec
conclusio est de mente Aui. in presenti parte.

¶ Et vt sint in aqua ordei eorū virtutes di
gestiue ⁊ solutiue: sicut illud quod diximus
in eo ī cui⁹ stomacho acetat aqua ordei: im
mo fortiores quam in illo. Fortasse enim
necesse est vt decoquant̄ in ea isopus et, ori
ganum et calamentum et spica secundū cō
plexionem: et sicla iuuatiua est in eis: ⁊ per/
mixtio aque ciceris cum aqua ordei: et in fi
ne eius cicer est iuuatiuū eis.

¶ In parte presenti ponit sextā differētiā dicēs qḋ
in aqua ordei patientiū tertianā non purā debent
esse virtutes digestiue et resolutiue. i. subtiliatiue:
scʒ illud qḋ ponitur in eo: in cuius stomacho ace/
tat aqua ordei. immo fortiores quā in illo. fortasse
eīn necesse est vt decoquātur in aqua ordei eorum
isopus cali. in tertio. ⁊ sic. origanū etiam ⁊ calamen
tum species pulegij cali. ⁊ sic. in secundo. et spica
cali. ⁊ sicca in primo secundū ɔplexionē. idest di/
uersitatem cōplexionis corporū patientiū ⁊ cole/
re non pure. colera eīn magis calida: sicut colla ci/
trina exigit min⁹ calidā quā colera vitellina: ⁊ sic
corpa magis cal'a exigunt minus calida. ⁊ sicla. i.
bitis minor est iuuatiua eis ,ppter plures partes
calidas repertas in blite minore quā maiore. qua/
propter magis subtiliat ⁊ abstergit quā bitis ma
ior: ⁊ in fine ei⁹. i. tertiane cicer. scʒ aqua ciceris ru
bei vel nigri iuuat in eis: nō aūt in pricipio: q: mi/
nus ,puocat ⁊ aperit: ⁊ per cicer etiā possum⁹ intel
ligere ipm via cibi exhibitū in substa. prestātius tñ
est ius ei⁹: q: facilioris digōnis. ¶ Notandū prio
ꝙ in ca. de aqua ordei. docuit Aui. ponere radices
apij ad ,phibendū ei⁹ acetositatē in stomacho: ⁊ il
lis nō sufficiētib⁹ docuit ponere parū piperis. hic
aūt Aui. nō ponit hec cal'a ad ,phibēdū acetositatio
nē aq̄ ordei. sʒ ad subtiliandū materiā tertiane nō
pure. Et q̄uis dicat hic ꝙ debēt poni in ea fortio/
res ꝙ posite sunt ad ,phibendū acetositationē nō in
telligitur

telligitur intensiue: sed quo ad multitudinē forme non enim posset aliquid cōueniens intēsiue calidi⁹ ꝙ sit piper calidū in quarto que ibi ponitur.

¶Et opꝫ vt cōsiderēt ꝓpinquitas nō pure ad purā ⁊ elōgatio ei⁹ ab ea: ⁊ scḋm illud diuersificet inter curā ei⁹ ⁊ curā pure: ꝙ si fuerit valde ꝓpinqua pure: tunc diuersifica inter eas diuersificatione parua.

¶In parte p̄nti ḡnalizat differētiā inter curā tertiane pure ⁊ nō pure dicēs ꝙ scḋm lōginquitates nō pure a pura debeat inter eas cura diuersificari ipsa aūt parū distāte dꝫ cura parū diuersificari. et hec diuersificatio intelligit̄ in sex ꝯditiōib⁹ suprascriptis. Sed vt in hac vltima exēplificet̄ qn̄ parū diuersificabit̄ ponem⁹ ad bulliendū cū aqua ordei radices endiuie: ⁊ si multū radices apij.

¶Et cum videris vrinas eoꝝ grossas: tūc flebothoma: et cum flebothomaueris non indigebis clisteri.

¶Hic ponit in spāli curā tertiane nō pure: et prio per euacuationē. scḋo per digōnē. tertio ponit descriptio quarundā medicinaꝝ ⁊ casi. quorūdam in eis. scḋa ibi. (Adiuuātia aūt) tertia ibi (Et de euacuationib⁹ bonis). Pria in q̄tuor: sicut quatuor ponit canones in q̄tuor euacuatiōib⁹: quorūꝫ primus est de flebothomia. ⁊ est ꝙ cū videris vrinas grossas. ⁊ tu supple subrubeas significātes colerā esse admixtā cū sanguie flebothoma. ⁊ cū flebothomaueris nō indigebis clisteri s. acuto saltē eadē die. ¶Pro quo sciendū ꝙ duplex est clistere. quoddā acutū: ⁊ nō est solū ad mūdificandū intestina sꝫ attrahendū materias lōginq̄s. q̄ddā est lenitiuū: ⁊ est ad educendū materias q̄ intestinis cōtinētur. ¶Nunc ad ꝓpositū clistere lenitiuū posset eadē die ꝑmitti flebothomie v̄tute nō existe multū debili. nā si esset multū debilis melius est ꝙ p̄cedēti vespera premittat̄: sed clistere acutū regulariter nō debet fieri eadē die in qua fit flebothomia.

¶Et scias ꝙ nō est res magis iuuans eos quam vomitus post cibum.

¶Hic est scḋs canon in quo dicit rē nō esse magis iuuantē eos ꝙ vomit⁹ post cibū. Cui canoni ꝯcordat Gal. in terapētica ad glauconē: Rasis. xvij. cōtinētis. Cuius rō est: q: vomitu vtraq̄ materia: scꝫ colera ⁊ flegma apte euacuat̄. fit em̄ hec fe. ⁊ duplex tertiana nō pura ⁊ emitrite⁹ hoib⁹ multiplicātibus flegma per indigestionē stomachi ⁊ calidis scḋm epar: ⁊ supcalefactis malis motib⁹ in quib⁹ vomit⁹ hmōi euat materias. q: facilior. plurimoꝝ eiꝰ expulsio est leuior ea q̄ paucoꝝ: vt dicit. Fiat āt hic vomit⁹ sumēdo post cibū. ℥. iij. oximellis vel. ℥. iij. aque tepide: ⁊ si opus fit: addat̄ aliq̄d fortt⁹ vt puta. ℥. s. succi raphani: aut simile ⁊ adiuuetur cum iterata impositione digiti: aut pēne in ore.

Sed vtrum hic vomitus debeat fieri natura nō inuitāte est dubium cū superius in ca. ḡnali ꝓhibeat̄ natura nō inuitāte. Ex alia pte hic ⁊ i multis locis plurimū laudat̄ et est aptissim⁹ ad euacuationē hmōi materierum. Credo ipsum esse puocandū etiā natura nō inuitāte obseruatis duabus ꝯditiōib⁹. pria ꝙ facile vomant. secūda ꝙ frequēter cōsueuerint purgare superflua sua per vomitū. Sed natura inuitāte adiuuandus est quādocūq̄ natura tentauerit nisi aliqua causa fortis obstet: sicut timor fracture vene frangi consuete et similes: aut quia difficulter vomant.

¶Et de solutiuis in principijs ei⁹ que sunt propinquiora equalitati est aqua algelenia bim decocti ⁊ syrupus acetosus: ⁊ fortasse ponemus in ea cas. fi. ⁊ fortius illo est vt ponas in ea virtutem turbith.

¶In pte p̄nti describit quedā solutiua. d. ꝙ de solutiuis que concedūtur in principijs tertiane non pure ꝓpinquis lenitati. i. lenibus nō exoluētibus sunt aqua: scꝫ infusionis algelenia bim: idest condita de rosis siue sit zucharū ros. siue mel ros. ⁊ oꝫ esse ex rosis recētibus decocti: idest sufficiēter ingrossati p decoctionē. propterea magis intelligit de melle ros. qḋ decoquit̄. possem⁹ etiā iuleb ros. ex rosis recentib⁹ vti. qḋ etiā decoq̄tur. Dosis aūt fit. iij. ℥: cū tanta aqua vt apte possit bibi. Syrupus acetosus solus: aut cū his mixtus tāte quātitatis vt possit aliqualiter lenire: ⁊ fortasse ponemus in ea. scꝫ aqua mixta cū suprascriptis cassiam tante quantitatis vt possit lenire si fortiori fit opus: ⁊ possem⁹ cassiā et virtutē turbith miscere cū aqua suprascripta in dosi ꝯuenienti: aut cū vnū ex eis. Ecce ꝙ hic cōcedit turbith in principio qḋ maxime ꝯcedendū est cum sint aliqua signa digōnis occulte. q̄ nō excludunt principiū: vt est apud Gal. i. de cris. vij. ca. Alphabas tñ nō ꝯcedit solutiuū electiuū in principio huius feb. nisi materia sit tumultuosa: sꝫ tu intellige per tumultuosam largo mō. ⁊ de his supra dictum est quantū est opportunum.

¶Et clisteria in principio sunt magis dilecta quā solutiua alia: et sunt clisteria in quibus est virtus alhasselz ⁊ camomille, et sicle et cartami et violarū et sebestē. ⁊ fic⁹ ⁊ odor turbith: ⁊ ex eis est cas. fist. ⁊ oleū sisaminuꝫ ⁊ baurach: ⁊ fortasse indigetur vno istorum scḋm elongationem febris a pura.

¶Affirmat clisteria etiā magis Aui. dilecta quam solutiua alia scꝫ in principio q̄ canō superi⁹ declaratus fuit in ca. ḡnali. ⁊ describēs ea innuit nobis duplex clistere. vnū leue in quo nō ponunt̄ electiue aliqua euacuātia nec multū stimulātia: aliud acutum in quo ponūtur turbith: cartamū: ⁊ de sale notabiliter. ¶Descriptio primi. ℞. camomille sicle violarū ana. M. i. ficuū siccarū numero sex. sebestē numero. xx. post debitā incisionē ⁊ cōtusionē bulliāt in quattuor lib. aq̄ ad ꝯsumptionē medietatis et colētur. cui⁹ decoctiōis colate accipiant̄. ℥. x. olei sisamini. ℥. iij. sal. ʒ. ij. misce. viole tñ in fine ponant̄ ad coquendum. ¶Descriptio acuti. ℞. albasselz i. tribuli cartami. ana. ℥. ij. turbith. ℥. v. sicle maioris M. ij. bulliāt in quattuor lib. aque ad ꝯsumptionē medietatis: ⁊ colētur bene exprimēdo. de qua decoctione accipiantur. ℥. xviij. olei sisamini. ℥. iij. salis ʒ. v. vtrisq̄ potes addere cassiā. Possemus etiam huiusmodi fortificare addendo yerāpigrā benedictam yerā logodion ⁊ similia. scḋm exigentiā. Vis ergo vtere in febre leui: aut parum distante a pura acuto in multum distante.

¶Adiuuantia autem ad digestionem sunt sicut syrupus acetosus permixtus cum aliquantulo de gelenia bim: aut syrupus acetosus de radicib⁹. Et post septimū sicut decoctio absinthij. est enim iuuatiua subtiliatiua materiei et confortatiua stomachi. ⁊ similiter aqua feniculi et aqua apij cum syrupo acetoso: ⁊ si pertransit decimūquartum

tunc non malum est dare in potu trociscos rosatos et minores.

¶ ℞. syrupi acetosi simplicis ℥ i. mellis ro. co. ℥ v. misce cum aqua endiuie: et aqua zuch. Item conuenit syrupus acetosus de radicib⁹ precedente magis digestione: et premissa euacuatione. Item decoctio absinthij post septimum: et post manifestam digestionem iuuat subtiliando materiam et confortando stomachum ante digestionem nocet vt infertur in contritico: et similiter post digestionem et aliquam minorationem conuenit apij et feniculi aqua et huiusmodi aperientia: et possunt misceri cum syrupo acetoso. et si pertransit decimumquartum non est malum addere trociscos ros. minores. i. breuis descriptionis qui conueniunt. tunc confortando quadam stipticitate quorum administratio non est conueniens nisi post digestionem et minorationem.

¶ Si autem egritudo prolongatur non inueniemus excusationem quin demus ea que sunt: sicut trocisci de eupatorio et decoctio eius et calefactio partium hypocundriorum est huius generis: et emplastratio, mirach: eorum iterum cum eis quo digerunt et maturant et mollificant tensionem cum venerit illic. Cum ergo scieris quod digestio iam aduenit: tunc euacua et prouoca et non cures.

¶ Hic ostendit quid faciendum sit: cum huiusmodi tertiane prolongantur multum: scilicet ad duos menses supra: quia tales malignant membra nutritiua ea opilando debilitando et multiplicando in eis superfluitates iam forte errante digestiua epatis. vnde est timor de ydropisi. dicit enim in hoc canone vtendum esse trociscis de eupatorio et decoctione eius: et debemus etiam calefacere partes hyppocundriorum: et emplastrare mirach cum hisque digerunt. i. ad benignum reducendo id quod potest reduci et maturant disponendo ad euacuationem: et mollificant tensionem mirach si fuerit resoluendo que in eis de humoribus et ventositatibus continentur. dabimus ergo trociscos de eupatorio distemperatos cum syrupo suo: aut forte reformatis in pillulis: ne forte distemperati cum syrupo sint nimis abhominabiles: aut forte faciemus decoctionem supplentem vicem trocisci ex eupatorio scolopendria cuscute tamarisco et similibus. Syrupus autem mirabilis in his casib⁹ est syrupus acetosus diarodon descriptione Mesue quem potes distemperare cum aqua absinthij et eupatorij. Calefactio autem de qua supra fiat cum oleo de absinthio de spica fomentando scilicet partem lesam cum filtro in his infuso quam potest sequi vnctio et eisdem miscendo secum aliquid absinthij spice. squinanti: calamenti et similium: addendo ceram et parum aceti ad penetrandum. Et de prestantibus est succus eupat. cum quo potest fieri vnctio et fomentatio: aut singulariter: aut cum suprascriptis miscendo. Tua autem interest huiusmodi diuersificare et secundum feb. exigentias: et secundum membra nobilia lesa. scilicet epar aut splenem: aut stomachum: aut plura simul. Cum ergo scieris quod digestio iam scilicet perfecta euenit: tunc euacua scilicet pharmaco exoluente et prouoca vrinam fortiorib⁹ prouocatiuis: et non cures tamen. scilicet de alteratione: aut digestione quantum de euacuatione. Aliter et non cures: idest non dubitanter euacues soluendo: sicut forte fecisti ante perfectam digestionem. nam perfecta digestione huiusmodi conceduntur securius quia ex parte digestionis non potest sequi nocumentum.

¶ Et de euacuationibus bonis eis est vt sumantur yerepigre. ʒ. v. succi lactuce et eupatorij ana. ʒ. iij. seminis apij mirabolanorum citrinorum kebulorum ana. ʒ. v. turbith. ʒ. vij. fiant pillule ex eis cum aqua apij: et sit dosis eius. ʒ. ij.

¶ Hic ponit primo quasdam medicinas solutiuas secundo ponit canonem et secundum illius sententiam ponit quasdam alias medicinas. ibi secunda. (Et fortasse est necessaria). in prima parte ponit duas medicinas: quarum prima est ista. ℞. yerepigre scilicet communis que yera simplex appellatur: et fit ex octo rebus: et dicitur yera quasi sacra et pigra amara: quam ponit Auicen. quinto canone. et Gal. vij. terapentice: et manifestum est quod he pillule sunt magis solutiue flegmatis quam colere: et reliqua que dicit nota sunt.

¶ Et de illis est decoctio bona inuentione nostra. Recipe eupatorij absinthij mirabolanorum kebulorum ana. ʒ. v. seminis melonis seminis cucumeris et citrulli: seminis apij polipodij suchaa bedeguar omnium ana ʒ. x. turbith. ʒ. j. cassie fistule. ʒ. vj. passularum enucleatarum. ʒ. xx. ficuum. decem numero sebesten numero triginta. geleniabim facti cum rosis persicis pondus. ʒ. quindecim decoquantur omnia secundum descriptionem huius. Et sumatur de ea cadus magnus in qua posita sit siliqua vna scamonee.

¶ Hic ponit secundum solutiuum: et est decoctio que vt existimo debet hoc modo fieri debemus accipere omnia que ponuntur in hac recepta preter cassiam et geleniabim et conterere conterenda grosso modo: et incidere incidenda et bulire in sex lib. aque vsque ad consumptionem medietatis: aut duarum partium: si vis quod fortius soluat: et coletur bene exprimendo cum qua colatura vel decoctione colata misceatur cassie tracte. ʒ. vj. geleniabim de rosis persicis. i. regionis illius. ʒ. xv. misce de qua decoctione exhibeatur pro dosi vna cadus magnus et pondus. iij. ℥. in quo cado ponatur vna siliqua scamonee: et est pondus quattuor grani. ordei. Suchaa est spina arabica. Bedeguar est spina alba: et sunt similis virtutis. Hic non insto in verificatione huiusmodi receptarum. nimis enim esset prolixum. Modus autem verificandi eos facile elici posset ex questione mea de compositione medicinarum.

¶ Et fortasse necessaria est medicina fortis vno modo: debilis alio modo: eius vero fortitudo est secundum hoc quod ipsa euacuat humorem viscosum: sed ipsius debilitas est secundum hoc quod ipsa non euacuat plurimum vice vna: immo possibile est vt fiat gradatio in ea quare euacuat humorem cuius euacuatio non est necessaria multis vicibus vt non destruat virtutem.

¶ Hic Auic. ponit canonem et continet tres partes. Primo ponit canonem et ipsum declarat. Secundo ponit vtilitatem et conditiones medicine solutiue secundum dictum canonem. Tertio describit illas medicinas. secunda ibi (Et hec est medicina que potest subtiliare.) tertia ibi. (Huiusmodi quidem medicina.) In prima parte dicit fortasse. i. aliquando fore necessarium fortem medicinam: vno modo et alio modo debilem: fortem quidem euacuantem humorem viscosum qui resistit euacuationi. debilem vero: quia non vice vna plurimum euacuantem que medicina est gradatim: et in pluribus vicibus

bus vicibus

bus vicibus exhibenda ⁊ nō vnica exhibitiōe: sed in pluribus totus humor superfluus educatur et nō detrahatur virtus. Primo notandū merito dicitur fuisse fortasse siue aliquādo. qꝛ ista medicina nō conuenit: nisi quādo tertiana nō pura multum elongatur a pura ꝓpter multi ⁊ viscosi flegmatis admixtionē cū colera: sicut est in tertiana non pura pendēte a colera vitellina valde grossa: et maxime quādo adest virtutis debilitas nō tolerātis in paruo tēpore fortē euacuationē. ¶ Secūdo notandū: ꝙ licet duo humores equalē habeant gradum digestionis in latitudine cōuenīēte sue speciei stat vnum esse altero euacuationi imperatiorem: sicut colera vitellina naturali colere comparata: et melācolia flegmati comparata. vnde oportz minus paratū paulatine et gradatim magis euacuari eo qui magis paratus est. ¶ Ex quibus infertur ceteris paribus melancoliā magis gradatim esse euacuandā quā flegma: et flegma quā colerā notā et coleram notam quā coleram naturalem. ¶ Et nota in ista euacuatione humorum grossoꝝ tardam euacuationem solutiui esse meliorē ꝙ festinā eius opationē. impetuosa nāqꝫ et velox solutio educit partes subtiles grossis remanētibus.

¶ Et hec medicina est que potest subtiliare et aggregare et soluat parū eius: et soluat plurimum eius ex malo: sed parum parum ex malo: et plurimum plurimum ex malo.

¶ Nunc facit qd̄ dictum est. et primo ꝑmittit conditiones medicine dicte. scd̄o infert implicite formam exhibitiōis medicine dicte. secūda ibi. (De decoctiōibus parum.) ¶ In prima parte dicit ꝙ hec medicina potest subtiliare et aggregare: ita ꝙ modicum eius euacuabit et plurimū eius euacuabit. sed parum eius parum euacuabit de humore malo. plurimū vero eius plurimū euacuabit de humore malo. Prima autē pars sic est intelligenda. hec medicina pōt subtiliare. i. minorare: et subtilem. i. humorem minorē quādo. s. datur i parua quātitate. et aggregare: quia coniunctim multum de hūore euacuare quādo. s. datur i magna quātitate: et cōsonat hec expositio textui sequēti. ꝙ parum parū soluit: et plurimū plurimū. Secūdo potest exponi qd̄ hec potest subtiliare. s. hūores qn̄. s. in ea ponerētur aliqua subtiliātia: et aggregare: quia stipticando vnire et vniendo confortare: qn̄. s. ponerētur in ea aliqua stiptica: nec mirandum huiusmodi effectus a medicina composita posse produci. ¶ Notandum tamen ꝙ si notum sit parum medicine parum soluere: et multū multū. determinate tamen sunt doses medicinarum cōpositarū scd̄m virtutes simpliciū ingredientiū medicinas compositas solutiuas quorum ingredientium virtutes a Mesue: et reliquis perquirende sunt.

¶ De decoctionibus vero parum fortasse non facit aliquid.

¶ Hic Auicen. implicite tangit modum et formā cōpositionis et hmōi exhibitionis melancolie cōposite di. ꝙ forsan modicū ex decoctionibus non facit aliquā operationem. Ex quo infertur ꝙ cum querimus euacuationē humoris paruam vel magnam non erit exhibenda medicina in forma decoctionis: sed scd̄m substantiam vtputa in forma pillularum aut electuarij. ita vt detur substantia medicine et non solum forma: aut virtus. Aliter ad soluendum etiam parū oportet dare quātitatem magnam quam stomachus forte abhominaretur: et hoc maxime verificatur in humoribus grossis et viscosis: difficilis solutiōis: ⁊ i his quorum venter nō facile obedit medicinis solutiuis.

¶ Et huius quidem medicina est vt sumatur turbith quātitas. ʒ. ß. et plus scd̄m necessitatem: et scamonee prope altosugi. i. aut supra id: et conficiatur cum gelenïabim predicto et bibatur. Aut sumatur de agar. et scamonea scd̄m hanc compositionem et conficiatur cum gelenïabim predicto et bibatur: aut ponatur in succo rosaꝝ recentium cuius quātitas sit vncia vna. et bibatur aut sirupo ros. et bibatur.

¶ Auicē. describit illas medicinas. et cōtinet tres partes scd̄m numerum triū medicinarū. quarum prima est. ℞. turbith. ʒ. ß. scamonee altosugi vnum aut parum plus. et est altosugi pondus triū gra. ordei. Debem⁹ aūt de turbith ponere plus et minus de scamonea quādo tertiana non pura multum distat a pura. Econtra vero quando parum distat et misceatur cū gelenïabim. ⁊ est vna dosis. ¶ Secūda medicina. ℞. agarici scamonee scd̄m hanc ꝓportionem. i. proportionem horum duoꝝ inter se et euacuet de flegmate et colera scd̄m exigentiam colere non pure. poterimus ergo accipere agarici. ℈. ij. scamonee altosugi vnū aut circa: et similiter misceantur cū gelenïabim et bibātur. Aut tertio hmōi permisceātur cū succo rose recentis cuius quātitas sit. ʒ. j. aut cū sirupo rosato et bibatur: et hec vltima ꝑmixtio magis valet in tertiana nō pura parum distante a pura ꝓpter succum ro aut sirupum ros. magis infrigidantem et coleram euacuantem. ¶ Sed hic nota ꝙ in tertiana non pura colera et flegma ex quibus facta est colera citrina aut vitellina sunt redacte ad vnam formam. ideo bonum est vt he medicine solutiue in quarū cōpositionem ingreditur turbith scamonea et similia: sint fermentate: et per fermentationem redacte ad vnam formā et ad vnam proprietatem electiue euacuantem coleraz et flegma. In emitriteo vero cuius colera et flegma nō sunt redacte ad vnā formā melius est vt non sint fermentate: vt scamonea euacuet colerā: turbith flegma: et de hac materia dictū est quātū opportunū est i questione mea de cōpositione medicinaꝝ in fine. In tertiana nō pura priusqꝫ ponātur intētiones iuxta Auicē. cōsideretur ꝓpinquitas pure ad non purā et eius elongatio scd̄m pluris: aut paucioris: grossioris: aut minus grossi flegmatis admixtionē cum colera: et scd̄m hoc cura diuersificetur tam ex parte sex rerum non naturalium quā in regimine medicinali. ¶ Cura itaqꝫ tertiane non pure exigit nouem intētiones. Prima est debitum regimen sex rerum: qd̄ minus debet ad frigidum et humidum declinare quā in tertiana pura. et tāto minus quāto est magis distans a pura: et tanto cibus ⁊ potus debent esse magis abstersiui: incisiui ⁊ subtiliatiui quāto magis distat a pura. et dieta dz eē grossior in nō pura ꝙ̄ i pura: ita vt a ꝑncipio comedātur pullitatis grossi. et quāto magis ꝓcedit versus statum dieta subtilietur. et in die paroxismi non conceditur cibatio: et in cibis eorum sit aliquid qd̄ abstergat subtiliet et incidat et calefaciat parū: sicut passule zuccharū: aut sint decocte radices apij et feniculi. Secunda intentio est lenitio cōplenda tam clisteribus quā medicinis sumptis per os que debent esse efficaciora et magis

abstergentia ꝙ in terciana pura. ¶ Tertia intentio est flebotomia cuius secundum plurimum est maior necessitas ꝙ in terciana pura: quia est morbus magis repletionalis. ¶ Quarta intentio est digestio complenda a principio cum minus abstersiuis subtiliatiuis et incisiuis ac aperitiuis: postea gradatim huiusmodi aperiantur sicut a principio sirupus acetosus simplex cum melle rosato. postea sirupus acetosus duarum radicum: postea radicum quinque. et in aquis a principio: aqua endiuie: postea aqua cal'.ve. et absinthij. postea aqua feniculi et apij. ¶ Quinta est euacuatio cū solutiuis sepe reiteranda vt paulatim materia digeratur et paulatim euacuetur: et vbi non multum distet a pura aloes locus obtinet principium. Sed vbi multum distet per multam flegmatis mixtionem cum aloe misceatur parum turbith vel agarici cū suis correctiuis et dentur pillule elephangine pillule stomatice et similes. et si fortioribus opus esset dentur pillule aggregatiue: aut dyasinico. in parua dosi: aut solutiua posita in textu. et hic est opus medicina forti debili iuxta textum. Esto tamen memor vt in hac et in omnibus febribus et alijs egritudinibus diuturnis ne inter vnam euacuationem et aliam tempus interponatur in quo ab omni re medicinali desistendum est: ne natura terreatur et fastidiatur a continuo vsu medicinarum: et etiam ipsa posset facere crisim si expedierit. omnium enim natura operatrix: medicus vero minister ꝛc. ¶ Sexta est prouocatio vrine et sudoris cum fortioribus et calidioribus ꝙ in terciana pura in quibus gradatim augmento procedendum est propterea fricationes in ea optime sunt. ¶ Septima est vomitus prouocatio et maxime post cibum si natura ipsum temptauerit est enim valde conueniens ad euacuationem flegmatis cum sit plurimum in stomacho congeritur et colere que a kisti ad stomacum mediante meatu ad ipsum terminato deriuatur. ¶ Octaua est confortatio stomachi et epatis: et eorum discrasie alteratio: maxime quando prolongatur. est enim timor de ydrope. ¶ Nona est accidentium correctio. Si vero terciana non pura penderet a colera minoris fame vtrumque regimen debet esse magis humectatiuum: et intendendum est cū his que coleram et melancoliam respiciunt.

¶ De febre causon: et est illa que nominatur faricos. Capitulum quadragesimum.

Causon est secundum duos modos. aut enim causon est colerica: et est causa in ea multitudo putredinis: aut intra venas corporis totius: aut in venis que sequuntur partes cordis proprie: aut in venis partium oris stomachi aut in epate.

Champertus. Est inflamma bilie tabida succensa cōtinua febris estuosissima: que neque medicis neque languentibus ferit fenemo. In his namque lingua arida et nigra a primordio velificatio ventris ingens: et sitis intolerabilis: atque vigilia: et quandoque delirium. primum igitur ipsi consolando et suadendo opus inherere. Cum vero ad vrine p

¶ Aui. in parte precedenti determinauit de terciana interpolata continua proportionali in presenti parte determinat de causone dicta a caumate idest sonante quod incendium latine. dicitur autem faricos quasi feb. incensiua. Diuiditur hoc capitulum in partes tres. in prima ponit species et quedam alia. in secunda ponit signa. in tertia curam. secunda ibi. (Signa eius). tertia ibi. (Et cura terciane) Prima in quinque. in prima ponit species eius secundum causas eius: in secunda comparat causonem terciane ponens durationem. in tertia ponit que corpora sunt paratiora ad incurrendum causonem et magis ledi ab ea et minus. in quarta ponit dictum hip. In quinta modos terminationis. secunda ibi. (Et quoniam causon) tertia ibi. (Et senibus quidem) quarta ibi. (Et hyp. quidem dixit). quinta ibi. (Et plurimū). Prima in duas. in prima declarat causonem colericam: et est vera. secunda declarat causonem flegmaticam et est nō vera. secunda ibi. (Aut flegmatica). In prima dicit ꝙ causon est duplex. quedam colerica et est cuius causa multitudo putredinis colere: aut intra venas totius corporis. scilicet magnas et paruas: aut in venis que sequuntur partes cordis proprie. i. que sunt in substantia propria cordis: aut in venis partium oris stomachi aut in epate: aut in venis epatis.

Aut flegmatica et fit ex flegmate salso putrefacto in venis que sequuntur partes cordis: sicut dixit hypo. in epidimia et nō fit flegma salsum: sicut sciuisti: nisi ex aquositate flegmatis cum colera acuta. Est ergo colera que putrefit aquositas permixta aquositati plurime.

uentum fuerit signa concoctionis: et pubescit egritudo: tum demum est contentiose instandum: ac ad frigidam aquam potum perueniendum est: nisi ex eis que dicta sunt aliqua prohibeant: quominus aqua frigida prebeatur: In causo namque rigore adueniente soluitur egritudo.

¶ Hic declarat causonem flegmaticam que fit a flegmate salso tam putrefacto in venis que sequuntur partes cordis siue in venis membrorum cordi primorum: sicut oris stomachi epatis et pulmonis: sicut dixit Hypoc. in epidimijs. secundo dicit ꝙ nō fit ista salsum sicut sciuisti: prima primi cap. de humoribus: nisi ex mixtione flegmatis aquosi cū colera acuta. tertio infert ꝙ colera que putrefit est aquositas permixta aquositati plurime.

Et quoniam causon vehementiora habet accidentia quam terciana oportet vt sit breuioris spacij quam ipsa.

¶ In hac secunda parte comparat causonem terciane dicens quia causon est seuiorum accidentium quam terciana oportet vt sit breuioris spacij quam ipsa natura nō potente diu fortem morbum tolerare. quia ut ait fortissimorum. affo. vij. Quicunque a tetano apprehenduntur.

Contra. sequitur causonem esse breuiorem effimera cum habeat seuiora accidentia quam effimera. consequens est falsum. preterea reperitur terciana vnius paroxismi que est breuior causone. Respondetur rationem Aui. nō concludere nisi ponatur cetera paria preter comparata: et que ad comparationem sequuntur: et hec fuit intentio eius hic comparantis tercianam causoni.

Et senibus quidem parum accidunt febres causonides et cum accidunt eis pereunt: quoniam non fiunt in eis nisi causa valde forti. Amplius eorum virtutes sunt debiles. in iuuenibus vero et pueris plurimum accidunt: et est in infantibus leuior propter humiditatem eorum: et quandoque est in eis cum profundatione somni propter eleuationem vaporum ad caput.

¶ Dicit ꝙ senibus raro accidunt fe. causonis. cuius causa est: quia sunt natura frigidi. idem habetur affo. prima particula affo. xiiij. Qui crescunt. propter hoc senibus nō fiunt acute febres fiunt. frigidum enim corpus habent. ¶ Secundo dicit ꝙ cū accidunt eis pereunt: quoniam nō fiunt in eis nisi a valde forti causa. Cuius ratio est. quia egrotant in contrario sue complexionis que est causa valde calida: et eorum virtutes sunt debiles. ¶ Tertio dicit ꝙ causon est leuior in infantibus ꝙ in reliquis propter humiditatem sue complexionis oppositam resistentem exiccationi apte fieri per causonem. ¶ Ultimo dicit causones in eis fieri: quandoque cū profunditate somni propter eleuationem vaporum ad caput sua multitudine opilantium: et forte. immo tantum eleuantur vapores colerici et salsi que ratione sue acuitatis sunt apti facere vigilias: animo sanguinei et flegmatici: quamuis neque

uis neq sanguis neq flegma putreat.

¶ Et hypocras quidem dixit q si alicui accidit in febre causon tremor: tūc permixtio mentis soluit ab eo tremorem.

¶ In pñti pte ponit dictū hypo. scđo verificat ipm scđa ibi. (Et sile). In pria pte dicit hipo. dixisse. s. vi. afforismoꝝ. affo. 26. Quibuscūq i causone tremores fiūt. Itē. iiij. afforismoꝝ affo. lxij. nō cōtē habito. A spasmo ⁊ tetano hito feb. acuta superueniēs soluit egritudinē. Nō si alicui accidat i feb. causon tremor. tunc pmixtio mētis soluit tremorē. ¶ Notandū prio q per pmixtionē mētis debem⁹ intelligere quācūq corruptionē sensus interioris. ¶ Notandū scđo q per tremorē debem⁹ intelligere non solū tremorē pprie sumptū: imo quācunq neruoꝝ passionē maxie a cā frigida ptingētē: sicut accidit in causone ⁊ in alijs febrib⁹ in qbus pper caliditatē febrilē materie frigide liquefacte fluūt ad neruos: ⁊ causant tremorē ⁊ spasmū ⁊ paralesim: ⁊ siles neruoꝝ passiōes. pmixtio autē mētis scđm caliditatē ⁊ vapores acutos calefaciētes notabiliter cerebrū ⁊ neruos resoluit tremorē. i. est signū resolutiōis tremoris. quia resoluūtur materie facientes ipm per caliditatem fortē febrilem.

¶ Et sile est vt sit illud: qm cerebrū calefit valde ⁊ calefiūt nerui: ⁊ est sile vt sit causon: et sit pmixtio mētis et resoluat ab eo p tremorem propter expulsionē materierum ad neruos.

¶ In hac parte Aui. v̄ificās afforismū. di. est sile. i. verisile: vt sit illō. s. resolutio tremoris: qm cerebrū calefit valde ⁊ nerui calefiūt. quapropter materia faciēs tremorē resoluitur ab eis. scđo dicit q est simile vt sit in aliquo causon: ⁊ pmixtio mētis: ⁊ resoluatur ab eo p tremorē pp expulsionē materieꝝ ad neruos: ⁊ hanc sniam voluit Ga. vj. affo. affo. xxvj. Quibuscūq in causone tremores fiunt alienatio soluit. ⁊ pōt pfirmari p afforismū. lviij. qrte particule. A causone habito rigore superueniente solo fit et hoc est verū sequēte sudore: vel aliqua alia euacuatione: vt sumit in qrto de accidenti ⁊ morbo: ⁊ hic per tremorē intellige rigorem.

¶ Et plurimū quidem consumitur cum vomitu et solutiōe vētris aut sudore aut fluxu sanguinis narium.

¶ Nunc Auicē. ponit crises causonū. d. illas cōsumi scđm plurimū vomitu: solutiōe ventris: sudore vel fluxu sanguis nariū. Dixit aūt scđm plurimus cū possint aliqn terminari per insensibilē resolutionem. terminātur aūt rarissime per vrinā aut crisi p mutatiōis: sed frequēter terminant per fluxū ventris: deinde per sudorē. tertio per vomitus. quarto per fluxū sanguinis nariū. quinto insensibiliter.

Pro noticia dictoꝝ in hoc ca. circa principiū tria sunt intelligēda Primū vtrū causon pēdeat a colera vel a flegmate salso. scđm vtrum sit possibile ipsum esse nō putridum. tertium vtrū materia eius contineat tm̄ in locis: de quibus Auicē. fecit mentionē.

Pro horum dubioꝝ decisiōe pmittēdū primo: q causon duplr accipitur. Prio cōiter et significat quācunq febrē vehemētis incendij: sicut sonat eius q̄d nois: ⁊ sic aliqn sumit ab Isaac. ⁊ in. vij. viatici: ⁊ Ga. ij. de differentijs febriū. ca. iij. ⁊ ab Auerro. vij. colliget. ca. p. de cura febriū sinochaꝝ. scđo pprie ⁊ significat febrē que in caumatizādo supremū obtinet gradus quā Auerro. eodē. vij. c. de causone vocat incēsiuā. ¶ Secūdo notandū q materia posset eē fortis caumatis duplr. vno mō merito sue naturalis cōplexionis: ⁊ hoc mō colera inter oēs alios hūores obtinet pricipatū. est eñi ceteris calidior. p ia primi. Scđo mō ratione loci. ⁊ hoc mō que ptinet in mēbris calidiori est magis incēsiua. ¶ Tertio notādus q causon pprie sumpta descriptiue est febris maxime incēsiua pendēs ab hūore supme calido ebuliēte in partib⁹ cordis: aut mēbris sibi primis cui⁹ tepor inter eius exerescētias est occult⁹ ex qbus sequitur causonē pprie sumptā esse colericā siue colera sit naturalis siue nō naturalis. Cōiter aūt sumptā posse a flegmate salso: ⁊ ab alijs hūorib⁹ notabiliter calidis pēdere: sicut a melācolia genita per adustionē sanguis. Itē per adustionē colere. ¶ Descriptio causonis cōiter sumpti vt non differt a febre sinocha est febris incēsiua pēdens ab humore notabiliter calido ebuliēte: ⁊ i partib⁹ cordis et in mēbris sibi vicinis: et hoc mō sumpta puenit sinoche: q si voluerim⁹ eā a sinocha differre addamus huic descriptiōi cui⁹ tepor inter eius exerescētias est occult⁹. Sinocha eī nō hz hmōi exerescētias scđm pportionē aliquā diem sequentē suā formā specificam: sicut habent ceteri humores.

Et ex his patet respōsio ad primū dubiū. Auicē. tamē fecit solū mētionē de causone pendēte a colera vel a flegmate: eo q frequētius ab his duob⁹ hūorib⁹ pting at licz cōtingens a flegmate salso nō sit pprie causon. ¶ Pro respōsione ad scđm dubiū tenēda est hec cōclusio: q lz causon nō verus posset ab hūore nō putrido: sed solū ebuliēte absq putredie cōtingere. causon tamē verus pēdet ab hūore putrido. ¶ Pria ps cōclusiōis probatur. pōt eñi sanguis ebulire sine putredine et facere sinochā nō putridā: igit ⁊ colera pōt ebulire sine putredie et facere causonez. tenet cōsequētia: cū colera sit magis parata ebulitiōi q̄ sanguis. quia calidior: ⁊ minus apta putrere: q: sic ca: hoc etiam est de mēte Auer. vij. colliget. ¶ Scđa pars pclusionis pbat: q: causon verus obtinet supremū gradū caliditatis inter febres et superius dictis. ergo fit tm̄ ab humore putrēte cum humor nō putrēs habeat diminutā caliditatē in cōparatione ad caliditatē ipsius putrētis. immo feb. pendens ab humore nō putrēte est media inter effimeras et febres putridas de mente autoꝝ. ¶ Sed p responsione ad tertiū tenendū q causon verissim⁹ obtinēs supremū gradū in latitudine causonū pēdet a materia putrente in venis totius: sed maxie in venis cordis et sibi proximis. In scđo gradu est que pendet a materia putrēte in venis cordis tm̄. In tertio gradu que pēdet a materia putrēte in venis proximis cordi: sicut in venis. gibbi epatis et parte vene ebilis proxima cordi. nam per venas intelligo arterias. febris aūt pendēs a materia putrente in venis distātibus a corde non est dicenda causon. cōclusio probatur. nam cum materia eius putret in oibus venis est magis apta maxime caumatizare totum corpus: minus tamen cum putret in venis cordis. deinde minus cum putret in venis proximis cordi. Sed que putret in venis distantibus a corde non est factiua tanti incendij. quapropter non est factiua causonis: sed solum continue proportionalis. vtrum autez materia apostemās cor: aut cerebrū. aut mēbrum nobile sibi proximum posset facere causonem est questio dubia apud aliquos: sed indubie tenenda est pars affirmatiua.

¶ De signis eius Ca. xj.

Signa eius sunt inseparabilitas et occultatio temporum: et vehementia accidentium ex asperitate lingue: ꝛ ex citrinitate eius in primis: et ex nigredine eius scdo. Et ex retentiōe sudoris nisi apud crisim. Et vehementia sitis. Inquit Hypocras nisi accidat tussis parua accidentalis: sedat ergo illa sitim. Et videtur vt sit vehementia sitis eorum propter causam pulmonis. ergo cum mouetur tussis parua humectatur: per id quod currit ad ipsuʒ ex carne molli. Et caliditas in causone quidē scdm plurimum nō est ita fortis in exterioribus sicut fortitudo eius in interioribus. Et est cōfractio in ea leuior quā in alijs.

¶ In presenti parte ponit signa: et continet tres partes. in prima ponit signa causonis absolute. in scda causonis colerice. in tertia signa causonis accidentis pueris. secūda ibi. (In facta autem ex colera). tertia ibi. (Et quando accidit infantib⁹). prima posset diuidi in sex partes scdm q sex sunt signa. partes patebunt. ¶ Primū signū est inseparabilitas: idest continuitas feb. et occultatio temporis. quāuis enim tepescat de tertio in tertiū illi tepores sunt adeo remissi vt vix cōprehendi possint: vt dictum fuit superius. et per hoc signū differt ab interpolatis inter quarū paroxismos sunt quietes et a continuis proportionalibus: inter quarum excrescentias sunt manifesti tepores. Si vero textus dicat temporum cōtinet veritatē: quia tempora sua siue hore occultātur. nam apud Gal. c. ij. de differentijs febriū satis ad pricipiū causon potest dici cōtinua conclusa distinguibilis in augmasticā omotenam ꝛ peraugmasticā: sicut distinguitur feb. sanguinea et ipsa existēte augmastica cetera tempora preter augmentū occultantur propter suam breuitatem. Si autem fuerit omotena cetera tempora occultantur preter statuʒ. est enim fere tota status si aūt fuerit peraugmastica cetera tempora occultantur preter declinationē. Per tempora etiā possumus intelligere partes capitis laterales que in causone occultant propter vehementem resolutionem et exiccationem illarum carnium que in temporibus apparent. vnde nō se offerūt sensui tumores naturales in illis partibus consueti. ¶ Secūdum signū est vehementia accidentiū ex asperitate lingue superficie ipsius superflue exiccata p exiccationem facta dura et inequali et ex citrinitate eius in primis vaporibus colericis ad ipsam peruenientibus ipsam citrinātibus: sed postea denigratur per vehementē adustionē eius. ¶ Tertium signum est priuatio sudoris nisi apud crisim. ꝛ per hoc differt a colerica interpolata in cuius paroxismis secundū plurimū accidit sudor. et etiā in parte a continua proportionali cum in fine excrescentiarum suarū scdm plurimū accidat sudor. In hac vero nunquaʒ nisi tempore crisis: quia materia in partibus acute multum distantibus continetur. ¶ Quartum signum est vehementia sitis propter vehementem caliditatem pulmonis et aliorū membrorum spiritualiū. Et est modus sitis positus secundo tegni. decimatertia tertij. quarta afforismorum afforis. lvij. Quibuscunq tusses sicce ꝛ modice prouocate in febribus vrentibus nō valde sitientes fiunt. Et merito dicit Hypo. et modice: quia magne propter vehementē motū exiccātem augerent sitim. Auic. ergo conformādo se affori. Hyp. dicit q sitis in causonizāte est vehemēs nisi accidat tussis parua accidentalis. i. nō antiquata sꝫ nuper facta in causone sedans illam sitim. Et verificans dictū Hypo. dicit q vehemētia sitis eorū sit propter causam pulmonis. scꝫ superflue exiccati. Cū ergo mouetur tussis parua humectatur pulmo per illud qd ad ipsum currit ex carne molli: quē est in radice lingue. ibidem enim humiditas quedam cōgregatur ex vaporibus ad ipsam peruenientibus qui in humiditatē condensati fluētes ad pulmonem humectādo ipsam sedant sitim. scꝫ etiam humiditas posset a capite ad pulmonē catarizare que etiam sedabit sitim. ¶ Quintum signū est q caliditas in causone scdm plurimū nō est ita fortis in exteriorib⁹ sicut est in partib⁹ interioribus.

Cōtra. frustra dicit scdm plurimuꝫ: quia semp caliditas in causone nō est ita fortis in exterioribus: sicut in interioribus. ¶ Dicendū intentionē Auicen. fuisse q caliditas intrinseca in causone magis excedit caliditatē extrinsecā quā in tertiana interpolata ꝛ cōtinua pportionali: eo q materia putrēs i causone pтinet in venis cordis: aut sibi primis valde acute distantibus. quapropter vapores nō ita facile ad cutim sparguntur. sicut i tertiana ptinua in q materia putrēs ptinet in venis pūis primis cuti ꝛ satis a corde distātib⁹ in tertiana iterpolata in qua materia cōtinet in cute et carne prima cuti. ad qd facit q virtus est debilior in causone q in tertiana continua. aut interpolata. quapropter nō sufficit ita vapores exterius spargere. Dixit aūt scdꝫ plurimū: quia aliqñ in eriā ptingit oppositū materia exteri⁹ sparsa cū causon sudore terminatur. ¶ Sextū signū q confractio. i. lassitudo maxie vlcerosa aut apostemosa: est in causone leuior quā in alijs: scꝫ in tertiana interpolata aut continua: eo q materia in causone et similiter vapores minus spargūtur exterius super membra sensibilia quaꝫ in illis propter causam dictam.

¶ Et i facta qdē ex colera fortia fiūt accidentia mala ex vigilijs ꝛ inquietudine et adustione ꝛ permixtiōe mentis ꝛ fluxu sanguinis nariū ꝛ dolore capitis pulsatiōe timporum et profunditate oculorū: ꝛ solutione vētris cū colera pura et casu appetitus.

¶ Hic ponit signa causonis colerice. d. accidētia mala eē fortia vt vigilias inqetudinē adustionē ꝛ mētis pmixtionē ppter vapores vehemēter calidos et siccos petētes caput: ꝛ fluxū sanguinis nariū: propter vehemētem sanguinis ebullitionē ꝛ leuigationē et venarū nariū aperturā. Itē dolorē capitis potētissimū a caliditate vehemēti. Itē pulsationē timporū et eadē cū pfundationē oculor sequentē vehementē resolutionē. ꝛ fluxū vētris colere pure: scꝫ in caliditate q sine mixtiōe frigoris: scꝫ notabilis sed multū accedētis ad naturā igneā. Itē pure: q: sine mixtiōe alteri⁹ humoris ppter colere dnium et maxime vera sunt in cōpatiōe ad causonē flegmaticā. Et casu appetit⁹ colera sua caliditate adurēte superficiē oris stomachi: ꝛ preter modū exiccante ramos neruorū descēdentiū a cerebro ad os stomachi ad dandū sibi sensum. Item ppter raptum colere ad os stomachi forte ad vomitum excitantis et os amaricantis.

Hypocrates.

¶ Et quando

¶ Et quando accidit infantibus abhor-
rent mamillam et non recipiunt eam: et cor-
rūpitur illud qḋ sugitur de lacte et acetat.
¶ Hic ponit signa causonis cum accidit infanti-
bus.d.ꝙ infantes cum causonizāt abhorent mā-
millam:quia sunt vehementer supercalefacti ꝺm
os et stomachum.vnde abhorrēt:quodcunqꝫ actu
calidum:et desiderant actu frigidum.propterea
medici in hoc casu iubent mammillā totā:sed maxi
me pupillam eius infrigidari cum aqua frigida:
et hanc taliter infrigidatam acceptant libenter
nisi forte ex alia causa abhorrerent omnem potū.
vtputa propter raptum colere ad os stomachi:et
similes causas irritantes ad vomitum.

Sed dubitatur vtrum lac in stoma-
cho infantis patien
tis causonem corrumpatur ad acetosuꝫ.Negati-
ue arguitur.quia in stomacho eius corrumpitur
ad fumosum:ergo non ad acetosum.consequētia
tenet.cum huiusmodi corruptiões sint contrarie:
et exigant causas contrarias.Sed antecedēs est
Galenus. Gal.in cōmento illius afforismi.Lac dare caput
dolentibus malum.¶ Secūdo sic.acetositas cau
satur a frigido.ergo lac in stomacho causonizāte
vehementer calefacto non corrumpitur ad aceto-
sum.consequentia tenet.et antecedens est.G.pri
mo de simplici medicina.et Auicen.secūdo cano-
ne.¶ Confirmatur.quia omne acetosum est frigi
dum:et si fit a re calida genitum sicut est acetū vi-
ni.¶ Et confirmatur.quia omnis curatio ad ace
tosum curatur per calefacientia.vt patet prima
quarti.de effimera ex nauseatiua satietate.vtpu-
ta per dyatriō pipereon.¶ Tertio aut acetositas
illa fieret a calido aut a frigido.sed non a calido.
quia tunc magis acetosaretur in stomacho iuue-
nis causonizātis quā pueri.Item magis hec ace-
tositas fieret in epate quā in stomacho.nec a fri-
gido:quia tunc magis acetosaretur in stomacho
senis quā pueri.consequens est contra experien-
tiam.¶ In oppositum est Auicen.

Primo notandum de intentione
Auicen.secū-
do can.capitulo tertio.ꝙ acetositas fundatur in
substantia subtili frigida.propterea mixta subti-
lis substantie frigida scḋm plurimum sunt aceto
sa:sicut acetum:aut facile ad acetosum transmuta
bilia vt lac et aqua ordei.¶ Secundo notandum
ꝙ de intentione eiusdem acetositas prouenit ex
conuersione dulcedinis:cum diminutione calidi-
tatis in eo qḋ digeritur.et hoc scḋm plurimum fit
per viam digestionis:sicut in fructibus ꝗ ex pon-
co conuertuntur ad acetosum:sicut appet in vuis
piris pomis et similibus.¶ Tertio notandum hu
iusmodi transmutationē ad acetosum fieri quan-
doqꝫ a caliditate digerēte quomodo fructus a pn
cipio pontici:sicut poma pira et similia:de quib⁹
supra transmutantur per caliditatem solis:et etiā
per propriam caliditatem digerentem et permi-
scentem partes aqueas et aereas cum sicco terreo
ad acetositatē que acetosa:licet de frigiditate mi
nus habeant quā pontica:et quibus generantur:
aliquando tamē magis infrigidāt quā ipsa pro-
pter maiorem penetrationem eorū substātia ma-
gis subtiliata.Quandoqꝫ vero hec transmutatio
ad acetosum fit a caliditate corrūpente:sicut vinū
a caliditate putrefaciente corrumpitur in aceto-
sum qḋ remanet frigidum partibus calidioribus
resolutis:licet remanentibus in eo quibusdā par
tibus acutis et magis exacutis a caliditate putre
facientе remanet in eo mordicatio satis fortis.et
hoc modo lac et aqua ordei corrumpuntur ad ace
tosum tam a caliditate continentis quā a calidi-
tate stomachi.¶ Quarto premittendum calidita
tem stomachi naturalem fortem propter multitu
dinē calidi naturalis:sed non intēsam valde opti
me etiā conuertere lac aquā ordei et similia:facile
acetosabilia in bonum chilum.Si vero hec calidi
tas esset multa et intensa valde quāuis naturalis
fortasse corrumperet huiusmodi ad acetosum:sic-
ut econtra ipsa existens multa intensa nec obtusa
multo humido corrumperet huiusmodi ad fumo
sum.¶ Ex his infertur ꝙ lac in puero febriente est
aptum acetosari propter extraneationem caloris
stomachi:et eius obtusionē a multo humido.sed
magis in stomacho frigido complexionaliter ha-
bente caliditatem diminutā in quāto.sed in pue-
ro febriente habente stomachum complexionali-
ter calidum cum multitudine caliditatis in quā-
to et in quali corrumperetur ad fumosum:et cor-
ruptio ad acetosum:de qua supra non est apta ita
fieri in iuuene:cum calor eius non obtundatur hu
mido:sicut calor pueri.sed magis est aptum lac in
eo corrumpi ad fumosum.in senibus vero propin
quis iuuētuti iudicium est medium:sed distantes
parificantur pueris.¶ Et ex his infertur omnem
acetosationem siue naturalem siue preternatura-
lem fieri a caliditate aucta:aut diminuta:non au
tem a frigiditate pura.Cuius ratio efficax est.q̄a
si fit naturalis fit a caliditate digerēte.si vero pre
ternaturalis fit a caliditate corrumpente.videm⁹
enim lac citius corrumpi ad acetosum in continē-
te calido ꝙ̄ frigido:vtputa in estate ꝙ̄ in hyeme.

Et ex his facilis ē solo ad rationē suaden
tē oppositū.nā manifestuꝫ est ex
notatis in q̄stione in aliquo puero lac corrūpi ad
acetosuꝫ in aliquo ad fumosuꝫ:nec hoc ē ɔtra mē-
tē.G.in loco ibidē allegato.¶ Et sic pꝫ rn̄sio ad
scḋm.Et cū auctoritates dicūt acetositatē fieri a
frido nō ē intelligendū ꝙ fiat a fridditate pura:sed
a calitate diminuta.lꝫ tn̄ ꝺm pm̄ corruptio ad ace
tosuꝫ sit curāda cū calīs.¶ Et sic pꝫ ex dictis rn̄-
sio ad vltimū.¶ Et ad ɔfirmationē dr̄ chilū i epe
posse corrūpi ad acetosuꝫ tā merito dispōnis ipi⁹
ꝙ̄ merito dispōis epatis ipꝫ trāsmutātis cū cali-
tas ei⁹ est notabilr̄ diminuta i q̄to et in q̄li.vn̄ ista
acetosum frequēter in eo generatur:sicut in eo ve-
hemēter supcalefacto:et ex chilo valde calido vel
ad fumosum corrupto hūores adusti et fumosi ge
nerantur.

¶ De cura causonidis. Cap.xliij.

Et cura tertiane pure.
¶ In presenti parte Auicen.curans
causonem ponit curam eius a prin
cipio vsqꝫ ad declinationem.secūdo
curat ipm in declinatione.scḋa ibi.
(Et in fine eius da in potu.) Pri-
ma in duas.nam primo ponit canonem attenden
dum in cura eius.in secunda parte pro cura acci-
dentium remittit nos ad loca superiora:et cū hoc
aliqua ipsorum curat.secunda ibi.(Et cura acci-
dentium eius superflua.) Prima diuiditur in se-
ptem partes scḋm qḋ septē sunt canones.partes
patebunt.Primus canon.Cura causonis est cura
tertiane pure:intellige de causone a colera pēdē-
te.probatur.quia eadem est causa vtriusqꝫ.i.cau-
sonis et tertiane tam continue ꝙ̄ interpolate:q̄a
eadem materia colerica.Unde eedem intētiones
exiguntur in vtraqꝫ:et non est differentia illarum

nisi scdm magis et minus. Causonã autẽ pendens a flegmate multum assimilatur in cura tertiane non pure cum materia vtriusq; sit ex commixtione colere cum flegmate. licet i colera nota magis do minetur flegma quã in flegmate salso.

¶ Et cum indiget euacuatione: sicut cum illis que dicta sunt; tunc festinatio est melior. Cõplementũ vero est apõ digestionem.

¶ Scdũs canon. cũ indiget euacuatiõe cũ illis aut silib⁹ que dicta sunt in cura tertiane. tunc festinatio et festina euacuatio est melior: quam in tertiana cum pendeat a pluri materia ⁊ magis furente quã tertiane. secundo dicit qd cõplementũ. i. completa euacuatio que dicitur eradicatiua fiat apõ digestionem. i. materia digesta. et hoc est verũ nisi materia sit valde furiosa. nam in eo casu oportet eradicatiue euacuare iuxta posse etiam ab initio.

¶ Et non flebothomet. fortasse eñ inflãmabit eos: et fortasse iuuabit eos: si fuerit illic turbiditas et rubedo.

¶ Tertius canõ. qd causonizans nõ flõmetur fm plurimũ. fortasse eñ flebotbomia inflãmabit eos perducendo ad humorũ colericorũ ebulitionem: et forte iuuabit eos. et si fiat illic tenebrositas et rubedo. i. vrina rubea grossa significans coleram facientem causonem: aut etiam flegma salsum eẽ sanguini commixtum. appellauit autem ipsam turbidam. q: quãdo est mixtio sanguinis color vrine cum a citrinitate tendit in rubedinem opacã siue obscuram attestatur sanguini. hoc autem raro est quare raro in causone competit flebotbomia. fm plurimuz eñ causones fiunt in valde colericis. in quibus est parum de sanguine parum pmixto. cũ colera. raro itaq; in causone competit flebotbomia siue pendeat a colera siue a flegmate salso.

¶ Verũ indiget subtiliatione et regimine vehementiore et infrigidatione actu ei⁹ qd ipsi sumunt.

¶ Quartus canõ. verum indiget subtiliatiõe. i. vt medicus subtiliter se gerat i cura causonis. est eñ egritudo valde periculosa. Aliter subtiliatione. i. dieta subtili et magis subtili quã in tertiana pura interpolata: aut continua cum sit citiorum accidentium et velocioris terminationis. et indiget regimine vehementiori. i. infrigidatiuo: vt non solum sumat: sed etiam exterius frigida applicent: et infrigidatione actu eius qd sumunt. debent eñ esse actu frigida ⁊ potentia. nam multo maiorem exigit infrigidationem quã tertiana.

¶ Et cũ times casum virtutis est necessariũ cibare eos quãuis nõ appetant et proprie in eo ex quo resoluit̃ res plurima: multotiẽs enim aduenit eis bolismus propter priuationem sensus.

¶ Quintus canõ. cum times casum virtutis est necessarium cibare. quãuis non appetant: ⁊ proprie est cibatio necessaria in illo in quo resoluitur res plurima. s. ex spiritibus et humoribus: et ex humido substantifico: sicut sunt colerici habentes humores et spiritus subtiles et poros latos ⁊ os stomachi debile. Multotiens enim aduenit bolism⁹ qui fit in eis propter priuationẽ sensus oris stomachi sequentem caliditatem adurentẽ exiccantem et indurantem superficiem oris stomachi: et neruos qui descendunt a cerebro ad os stomachi ad dandum sibi sensuz. hoc enim posuit superius causare bolismum qui est fames membrorum stomacho cibum retinente.

¶ Et indigent lenificatione in principio fortiori.

¶ Sextus canon. et indigent lenificatione. i. ventris lenitione in principio fortiore. s. quã tertiana eo qd venter in causone est magis stipticus pp̃ter maiorem caliditatem resoluẽtem et feces exiccantem. Debent enim hec lenificantia dari in maiori quãtitate. et cum hoc frequentius iteranda sunt ⁊ humectanda siue sint clisteria siue sumpta per os et cum hoc sunt magis infrigidãtia et humectantia sicut sunt clisteria cum decoctione matrum violarum in quibus ponatur succus angurie cucurbite oleum violatum parum cãphore. et etiã cassia. Et similiter lenientia per os sicut mãna cassia cũ decoctione prunorum tamarindorum violarum ⁊ similium. Gentilis dat. ℥. iij. sirupi violati cũ modico mucillaginis psilij. qd est conueniens si venter sit facile lenibilis. et hec nõ solum dantur ad educendum superfluitates stomachi et intestinorum: sed ad infrigidãdum et prohibendum ne materia conuertatur ad aliqd membrum nobile.

¶ Et indigent curationibus febris acute predictis secundum omnes species narratas.

¶ Hic ponit septimum canonem. secundo describit quasdã medicinas huic canoni deseruientes. secunda ibi. (Et quandoq; cõueniens est.) In prima parte dicit qd indigent curationibus feb. acute scdm omnes species narratas q̃ sunt sex de qb⁹ supra in capitulo feb. acutarum. extinguitur nãq; caliditas vehemens in feb. acutis cum infrigidatione aeris. secundo cum infrigidatione cibi. tertio cum epithimatib⁹. quarto cũ medicinis sumptis. s. aquis sirupis et similibus. quinto cum his que tenentur in ore. sexto, cum clisteribus.

¶ Et quandoq; cõueniens est vt dormiãt apud teporem paruum feb. super aquam tamarindorum. Et quandoq; ponit̃ in ea parum et cãphore et diligitur eis sirupus acetosus aut emulsio seminis portulace aut emulsio seminis endiuie. et melon albin est bonus valde. Et sit contentus potatiõe aq̃ frigide secundum qd diximus illuc. Si autem nõ fuerit quod prohibeat detur in potu de ea etiam vsq; ad satietatẽ. Et fortasse aduenit eis permixtio mentis et obliuiscuntur petere aquam. quare oportet vt sorbeant de ea paulatim sorbitiones plurimas. et proprie in eo cuius linguam vides siccam.

¶ Hic ponit quedam sumenda iuxta quartuz modum infrigidandi. quorum primũ. ℞. tamarindorum. ℥. ij. incidantur ⁊ infundantur in. ℥. vj. aque ⁊ colentur et exprimantur de qua accipiãtur. ℥. iiij. camphore. gra. iiij. super hãc aquam dormiat tepescente febre. quia tepor cõmuniter est in mane. infrigidat enim lenit ventrẽ et cor confortat. Concedit enim somnum ne per vigilias virtus medicine dissoluatur. Et quãuis camphora excitet vigilias. secundo cañ. sua siccitate aut suo odore: tamen multo magis iuuat infrigidando et cor confortando. secundum est sirupus acetosus simplex.

et per hunc intellige reliquos sicut sirupum acetositatis citri limonis et similium. Emulsiones etiã seminis portulace fri. et hu. in secũdo. Itẽ emulsio se. endiuie et similium sicut se. papaueris sunt prestantes et melon albũ. i. anguria est bonus: et sic contentus potatiõe aque frigide. Secũdo qõ dicit superius in cap. de curatiõibus gñalibus feb. putridarũ. illius enĩ potus vsq; ad satietatẽ est virtuosus in extinguẽdo. Sed obseruent̃ octo aut plures de cõditionib' ibidẽ positis. nulla enĩ est feb. in q̃ pueniat hmõi potus sicut in causone cũ sit reliq̃s magis incẽsiua. Et subdit ꝙ fortasse sibi aduenit pmixtio mẽtis et oblíuiscãtur petere aquã. q̃re oz vt sorbeãt. i. cogantur de ea paulatim sorbitiões plurimas. et ppter in eo cuius vides linguã siccã et arentẽ significantẽ. s. magnum incendium.

Et cura accidẽtia ei' superflua cũ eis q̃ diximus in capitulis suis. Et oportet vt caueatur in eis supfluitas sanguinis narium. est enĩ de eis in quib' magnificatur timor apud eos. Et oportet vt obseruetur anhelitus eorũ et nõ dimittas partes pectoris spasmari. Et opz vt obserues capita eorum cum aceto et oleo rosa. et sandalis et aqua rosa. et cãphora et his similibus. et embroces cũ decoctiõibus in quibus sunt ea que diximus. Et quãdo fortes fiunt in eis vigilie. tunc cura eos et non est malũ vt in potu des sirupum de papauere etiã et si sit de nigro in huius dispositione.

In hac parte supius diuisa pcura accidẽtiũ remittit nos ad dicta supius. et exẽplificãdo de his accidẽtibus dicit ꝙ opz vt caueat̃ supfluitas fluxus sanguis nariũ. Est enĩ de eis accidentibus in q̃bus magnificatur timor apõ eos. Ego enĩ cum nõ possem in causonizãte fluxũ sanguis nariũ cõstringere balneaui eũ in athen vsq; ad collũ donec sanguis cõstringeret̃ et rigeret. et eadẽ die sanatus est a fluxu sanguis et a causone. scdo dicit ꝙ opz vt obseruent̃. i. pseruent̃ eoz anhelit' et nõ dimittant̃ partes pectorales spasmari pp calitatẽ exiccãtẽ et ptrahentẽ musc'os et neruos. Hoc aũt fit cũ frigidis et hũidis applicitis pectori collo et capiti: sed de hoc supius pcessit capl'm intitulatũ de pstrictiõe ãhelit'. Et tertio dicit oportere obseruari capita eoz cũ his. ℞. aceti. ℥. s. olei ros. aq̃ ros. añ. ℥. ij. sandaloz. ʒ. ij. cãphore gra. v. et his similibus sicut succis infrigidãtib' sicut lactuce et similiũ embroces. et embroces cũ decoctionib' in q̃bus decocta sunt ea q̃ diximꝰ. s. in capit'o de dolore capitis q̃ sunt infrigidãtes et hũectãtes pfortantes et somnũ puocãtes. et p embrocas intelligẽ embrocas pp̃e sumptas et epithimata. hec enĩ fiũt pro regimine doloris capitis frenesis vere et nõ vere tam pseruatiuo q̃ curatiuo. quarto dicit et quãdo fortes fiunt i eis vigilie cura eos: sed de regimine vigiliaz superius pcessit capitulum. Et subdit qõ pro curãdis vigilijs nõ est malũ vt des in potu sirupum de papauere quãuis sit de nigro qui est magis infrigidans q̃ sirupus de papauere albo. dosis ei' ẽ ab. ℥. i. vsq; ad. ℥. ij. hora somni.

Et in fine eius da in potu trociscos qui cõueniũt eis sicut sunt trocisci de camphora. et in illa hora conuenit eis sirupus acetosus cum emulsione seminis cucumeris et seminis endiuie et semis portulace. de vnoquoq; eorũ sit pondus. ʒ. ij. et sirupi acetosi sit pondus. ʒ. xxv. vsq; ad. xxxv. secundũ qõ videtur.

In hac parte superius diuisa curat causones in declinatione. d. ꝙ tunc dent̃ in potu trocisci q̃ pueniunt eis sicut trocisci de camphora: quorũ descriptionem et vtilitatem vide a Mesue in suo antidotario distinctione octaua. tunc enĩ. s. in fine conueniunt trocisci cum antea non conuenirent iuxta determinata superius in fine capituli de generalibus curationibus feb. putridarum. dosis eorum puluerizatorum est. ʒ. s. cum. ℥. i. vini granatorum aut acetositatis citri aut arancij. et duabus. ℥. aq̃ zucharate aut aque acetose aut aque nenufaris. Et in illa hora. s. in declinatiõe conuenit sirupus acetosus cum emulsiõe semi. cucumeris. semi. endiuie. semi. portulace scdm ꝙ tibi videt̃ dare magis aut minus infrigidantia. et magis aut minus prouocantia: in maiori aut minori quãtitate. Aut est. tamen ordinat aliter hanc receptã dicens ꝙ de vnoquoq; illorum seminum debent accipi. ʒ. ij. de sirupo acetoso simplici a. ʒ. xxv. vsq; ad. ʒ. xxxv. i. a. iij. ℥. vsq; ad. iiij. vel circa. et debent misceri post se. contritionem. et postea exprimi: sed nota ꝙ iste sirupus debet esse longus. non enĩ posset apte sumi. Tempore autem nostro hec recepta est sic ordinãda. ℞. se. cucumeris. endiuie. portulace. añ. ʒ. ij. contũdantur grosso modo et infundantur in. ℥. v. aque calide per duas horas. postea exprimant̃: et aqua illa expressiõis se. illorum misceatur cũ. ℥. ij. sirupi acetosi simplicis breuis.

Et si fuerit illic vẽtris solutio: tunc dentur trocisci de spodio constrictiui. Trocisci boni. Recipe spodij ro. añ. ʒ. ij. s. croci. sextã ʒ. vnius. se. portulace. se. endiuie añ. ʒ. iij. se. cucur. se cucumeris ana. ʒ. ij. sandal. ʒ. j. s. succi liquiritie: amili. ana. ʒ. j. camphore. sextam. ʒ. vnius. s. Et dosis eius sit dragma. j. Et iterum rosa. ʒ. iiij. se. melonis. citruli. cucume. et portula. oĩz añ. ʒ. ij. croci. tertiã. ʒ. vnius. cãphore sextã. ʒ. vnius. gũmi. amili. draganti suc. liquir. añ. ʒ. j. dosis eius. ʒ. ij. Et cum declinat egritudo manifeste: tunc nõ est malum vti balneo: cuius aqua declinat ad frigus. Et illi in quibus magis diligitur balneum ex eis: sunt quorum feb. est ex flegmate salso.

Hic curat fluxum ventris in causone. d. qõ dentur trocisci de spodio constrictiui. ℞. spodij ros. q̃ duo sunt frig. et sic. et stiptica. añ. ʒ. ij. s. croci sextã ʒ. s. ad cordis confortationem. se. portulace: se. endiuie que sunt frig. et hum. añ. ʒ. ij sandali frigi. et sic. ʒ. j. s. succi liquiritie amili añ. ʒ. j. cãphore sextam. ʒ. vnius et mediam. dosis. ʒ. j. Et iterum alia descriptio. ℞. ros. ʒ. iiij. se. melonis cucumeris citrulli portulace. añ. ʒ. ij. et tertia. ʒ. vnius campbore sexta et medietas sexte. ʒ. vnius. et sunt. xv. grana gũmi arabici amili draganti succi liquiritie. añ. ʒ. j. dosis est. ʒ. ij. Cum declinat egritudo: tunc non est malum vti balneo quod declinat ad frigus. secundo dicit ꝙ illi in quibus magis conuenit balneum sunt quorum febr. scilz causon est ex flegmate salso. Notãdũ ꝙ mãifeste declinãte febre et materia pacificata notabiliter vt nõ ti

micamus agitationē et materie ebulitionē conuenit balneū aque declinātis ad frigus: q: tepide tali tepiditate qualē habz aqua in quā ipresserūt radij solis tpe estatis in causone colico ad infrigidādū: humectādū. Sz i flegmate ɔuenit balneū aliqualiter calidius quo balneo fiat pororū aptio et materie resolutio q̄ sua grossitie est ineptior resolutiōi: cui⁹ nō expectata tāta digōne nec tāta materie minoratiōe posset ɔcedi balneū i colica ꝙ in flegmatica: eo qꝺ sua grossitie est ineptior resolutioni: ⁊ est in ea timēda agitatio et dilatatio magis quā in colerica. Et ex his habeam⁹ cōcordiam inter Gal. negantē balneū in causone flegmatica tertio regi. acu. cōmen. vltimo. ⁊ Aui. hic ɔcedentē ipm. Ga. negat ipm an̄ cōpletā digōnē: aliqn̄ tn̄ cōcedit in colerica. ⁊ in hoc nō discrepat ab Aui. preterea nō cōcedit balneū tepidū q̄le ɔcedit in colicis calid⁹ tepido ⁊ idē sensit Aui. CURA.

Pro cura causonis in primis memorandus est doctrine Hy. pria affo:ismo:z. affo. vj. Ad vltimas egritudines ⁊c. ⁊ quarto affo:ismo:z. affo. xx. medicari in valde acutis eadē die si expedit. differre em̄ in talibus malū. cum em̄ causon sit egritudo acuta valde opo:tet multū ⁊ repente subuenire ⁊ multiplicare remedia absq̄ erro:e semper seruata virtute: sed principaliter vacare circa intentiones in quibus consistit vis curatiōis vt sunt digestio euacuatio extinctio calo:is febrilis et accidentium correctiuū. ¶ Quibus premissis sciendū qꝺ cura causonis octo exigit intentiōes. Prima est debitum regimē sex rerū nō naturaliū. scḋa euacuatio. tertia est calo:is febrilis extinctio. quarta est digestio. quinta eradicatio. sexta vrine prouocatio. septima mēbro:um nobiliū ⁊ proprie co:dis confortatio. octaua accidentium correctio. Regimen vero sex rerū iuxta primā intentionem sit excellēter frig. ⁊ hu. ⁊ multo magis quam in interpolata aut cōtinua in q̄ etiā dieta dz esse tenuis ⁊ tenuio: ꝙ in tertiana pura ⁊ excellenter frigi. ⁊ hu. ita vt cibi et potus sint actu et potētia frigida. Sed cū timeamus casum ꝟtutis ꝓpter accidentiū seuitatē: multam resolutionē opo:tet cibare illos: ⁊ p:oprie qui sunt colerici rari in po:is habētes spūs ⁊ humidū subtile ⁊ os stomachi debile etiā si paterent̄ bolismū. ¶ Pro secūda intentiōe. s. euacuatione opz diligēter considerare an opus sit flebothomia ꝙ qꝺ cognoscit̄ p vrinā rubeā grossam ⁊ habitudinē carnosam ⁊ similia: et in eo casu flebothoma quā citius est possibile. licz raro accidat vt in causone competat flebothomia cum scḋm plurimū co:pora sint colerica quo:ū sanguis est paucus cui colera non est immixta: premittatur tamen ventris lenitio cum clisteri si fuerit expediēs: deinde sequēti die poteris minorare cū medicina lenitiue ⁊ eligente. vt. ℞. flo:is cas. ℥. j. vel māne. ℥. j. diap:unis solutiui aut electuarij de succo ros. ana. ʒ. j. vsq̄ ad. ij. scḋm exigentiā aque decoctiōis tamarindo:ū violarum quantū sufficit. fiat potio. Si ꝟo nō sit op⁹ flebothomia. tunc prima die aut quā citius fieri pōt soluendū est cū medicina sup:ascripta: licet tamen frequēter colera multū superabūdante: ꝙuis sit mixta sanguini opo:tet premittere minoratiōnem flebothomie. hec stant in discretione medici. Procuretur tn̄ deinceps ventris lenitio saltem cū clisteribus. vt. ℞. decoctiōis matrū violarū lib. j. succi cucurbite. ℥. iiij. olei ro. olei violati ana. ℥. ij. cāpho:e gra. iiij. sal. ʒ. ij. et tepidum supponatur. ¶ Tertia intentio est extinctio calo:is feb. ⁊ perficitur sex modis positis in curatiōe feb. acutarū. s. aeris infrigidatiōe. scḋo infrigidatiōe cibi ⁊ pot⁹ actu et potētia. tertio cū epithimatibus frig. ⁊ hu. equali stipticitate participātib⁹ capiti co:di epati et renibus. hec tamē omittēda essent tēpo:e crisis et maxime per sudo:ē. quarto cū syrupis ⁊ huic maxime inter oēs febres cōuenit potus aque frigide. syrupus de papauere de acetositate citri ⁊ siles et ex aquis aqua nenufaris acetose po:tulace ⁊ similes. opo:tet em̄ multum infrigidare cum huiusmodi frigidis actu ⁊ potētia multū intēsis in gradu et multiplicatiōe in quātitate. Quod si nō pōt bibere multā aquā semel detur in multis vicibus inter quas sit mora parua. nā naturalr̄ fo:tasse excitaret calliditatē: quinto cum his q̄ in o:e tenent̄ sicut anguria acetositas citri ⁊ arantij ⁊ silia. sexto cū clisteribus de quib⁹ supra. Et in hoc casu aliqn̄ ɔuenit balneū aque fride etiā in statu ad extinctionē calliditatis. licz in declinatiōe iuxta textū ɔueniat aque tepide sumptio ad frigidū declinātis in colerica: sed calidio:is in flegmatica. ¶ Quarta intentio. s. digō perficit̄ cū oxizaccbara syrupo de acetositate citri. limonis. de nenufare. et silib⁹ vsq̄ ad syrupū de papauere: sed in flegmatica syrupus acetosus simplex oxizachara cū quibus modicum syrupi de fumo terre posset admisceri. ¶ Quīta intentio est eradicatio perficiēda cū solutiuis de quibus supra in scḋa intētione. verū pōt solutiua in flegmatica salsa distēperari cū aqua lactis ⁊ tā in minoratiōe quā in eradicatiōe. ¶ Sexta intētio. s. ꝓuocatio vrine pficit̄ cū hmōi. ℞. syrupi acetosi simplicis. ℥. ij. emulsionis se. cōium frig. ℥. iij. misce. ¶ Septima intētio. s. co:dis cōfo:tatio ⁊ membro:ū nobiliū perficit̄ cū hmōi. ℞. troci. de camphora. ʒ. j. acetositatis citri vini granato:ū ana. ℥. j. aque acetose. ℥. ij. Itē cum triasandalis. ¶ Octaua. s. accidētium correctio perficitur regendo fluxum sanguinis nariū difficultatē anhelitus frenesim vigilias fluxū ventris tam regimie curatiuo ꝙ ꝓhibitiuo. ¶ De feb. sanguinis. Cap. xliij.

Chāpen⁹. Differt causus ab intrahe synocho: qꝺ ille in putrido sāguie ɔsistit: ⁊ a p:incipio absolutiōis vsq̄ finē vnū habet paro:ismū. Causus ꝟo inflammabile tabid⁹ ɔflagrat: et tertio quiescit actus hz eius immutionē quandam: ⁊ velut remissionē. Et sp̄ in eo ɔbus ɔsimilis sibi est quo ad resolutur.

Opinatus est gal. ꝙ non sit feb. sanguinis a putredie sanguis: nā sanguis cū putrefit fit colera et nō est sanguis. fit ergo tunc feb. colerica non sanguinem: et fit causon predicta ⁊ tertiana: et curat eam cum illa cura.

¶ Postꝙ Aui. in ɔcedēti pte egit de feb. colericis hic agit de sanguineis: ⁊ hz tres ptes. in prima ponit essentiā feb. sāguīee ⁊ spēs ei⁹. scḋo signa. tertio curā. scḋa ibi (Signa) tertia ibi (Intētio i curatiōe) in pria pōit opinionē Ga. cū rōnib⁹ suis. scḋo ipsā reprobat. tertio ꝓsequit̄ de feb. sanguieis ꝟm opinionē ꝓpriā. scḋa ibi. (Dic ꝟo ꝟmo eius est) tertia ibi (Dicam⁹ nūc) in pria pte dicit Ga. opinatum fuisse nō fieri febres sanguis a putredie sanguis qꝺ ꝓbat duab⁹ rōnib⁹. Pria. nā cū sanguis putrefit fit cola ⁊ nō est sanguis. fit ḡ tūc feb. colica ⁊ nō sanguīea. ⁊ ɔña. cū feb. hūo:ales recipiāt denoīatiōem a cā ɔiūcta. Et istā rōnē pōit Ga. ij. de crisi ⁊. ij. de differētijs fe. Et ex hoc seq̄tur fe. factā ex putredie sanguis eē causonē aut tertianā ɔtinuā vel interpolatā: cū ꝑter hā nō sit aliq̄ feb. colica. scḋa rō. hec feb. curat̄ cura febriū colicaꝝ. ḡ est colica. ⁊ ɔña. cū vnaq̄q̄ feb. exigat curā ꝓpriā a cura aliaꝝ distinctā. aliꝰ aūt est manifestū. cū Gal. non distinguat fe. acutas i cura. sz oēs ponit i cura sanguīee in de feb. ad Glauconem. ⁊. xi. terapētice.

¶ Hic vero sermo eius est contrarius sermoni

moni hypo. et contrarius ei qȯ est conueniens. Et plurimū quidē erroris eius est in sermone eius: quādo putrefit sanguis fit colera. Iste eñi sermo facit opinari duas intentiones: quarū vna est ꝙ quādo putrefit peruenit ad hoc vt fiat post putredinē colera. Et secunda qȯ quando putrefit: tunc fit colera sicut dicitur qȯ lignum quando calefit fit cinis.

¶ In pñti pte Aui. intēdens reprobare Gal. dicit ꝙ ex putredie sanguinis nō fit feb. sanguinea pmo ponit ppositionē q̄ est origo et fundamētum sui erroris ponēs illius ppositiōis duplicē intellectū. scdo arguit ɔtra ppositionē scdm illum duplicē intellectū. tertio de intētiōe Hypo. cōcludit cōtra Gal. scda ibi. (Cōsiderem⁹ itaqȝ) tertia ibi. (Uerū vitas sana ē.) In pma dicit q̄tuor. Primū ꝙ hic sermo Ga. s. ꝙ ex putredie sanguis nō fit fe. sanguinea ē ɔtrari⁹ sermoni Hypo. et ɔtrarius ei qȯ ē ɔueniēs. s. vitati ɔtrarius. scdm ꝙ plurimum erroris sui. s. origo ⁊ fundamētū erroris sui ē i sermone ei⁹. s. i hac ppositiōe sāguis qñ putrefit fit cola. tertiū ꝙ iste sermo facit opiari duas itētiōes. s. hec ppō qñ sanguis putrefit fit colera. pōt hr̄e duos itellect⁹. quoꝝ vn⁹ ē qñ sanguis putrefit ɔuenit ad hoc vt fiat post putredinē cola: ita vt colera sit termin⁹ sue putrefactiōis. Secūdus qñ putrefit tūc fit cola. s. ita cito sicut icipit putrefieri icipit eius ɔuersio i colerā. quartū est exēplū de ligno qȯ qñ ɔburit fit cinis. pōt eñi hec ppō. lignū qñ cōburit fit cinis hr̄e duplicē intellectū. pmus ꝙ cinis sit termin⁹ ɔbustiōis ligni sicut dictū ē scdm pmū itellectū: qr cola ē termin⁹ putrefactiōis sanguinis. secūdus ꝙ lignū eque cito sicut icipit comburi icipit eē cinis sicut dictū ē penes secundum itellectum ꝙ sanguis eque cito sicut icipit putrefieri incipit esse colera. ¶ Primo notandum pro declaratione primi dicti ꝙ dictū Hyp. ɔtra Ga. non habemus manifestum in libris quorū notitia ad nos peruenit. aliqualiter tamen ex dictis suis primo epidimiarū. et in regi. acu. pōt elici ex putredine sanguinis posse fieri febrem sanguineam.

¶ Consideremus itaqȝ in vnaquaqȝ duarum propositionum. Intellectus vero primus est corrupte acceptiōis tribus modis quorum primus est ꝙ sanguis quando putrefit cōuertit͛ subtile eius ad colerā malā et spissum eius ad melancoliā: non ergo cū totalitate sua fit colera. Et secūdus est ꝙ illud fit post putredinē: ⁊ nostra consideratio est in dispositione putredinis. Et terti⁹ est: quoniam post illud fit colera. et non scimus an in ea sit putredo an non. nā plurime res putrefiunt et separatur ex eis subtile et spissum et non est in spisso neqȝ in subtili putredo: quoniam non est necessarium vt sit putridum id quod generatur a putrido. Fit enim ex putredine qȯ nō est putridum. Et si generatio eius a putredine faceret putredinē eius necessariā: oporteret vt spissum cinerulentū iterū esset putridum. Esset ergo illic febris melancolica iterum. hoc ergo est illud qȯ facit esse necessarium expositio eius quod primum intellectū est.

¶ In parte presenti intendēs reprobare Ga. opinionē arguit ɔtra ppositionē q̄ est fundamentum sue opinionis. pmo scdm primū intellectum. scdo penes scdm intellectū. ibi scda. (Qȯ vero intelligitur.) In pma pte dicit Auic. cōsideremus itaqȝ in vnaquaqȝ duarū propositionū. s. cōsideremus ppositionē dictā que ē. sanguis quando putrefit fit colera scdm vnūquēqȝ duoꝝ itellectuū. secūdo dicit ꝙ intellectus primus est corrupte acceptionis tribus modis. s. tribus ratiōibus. et nō dicit ꝙ sit falsus: sed solum corrupte acceptus a Gal. quia dato sicut est veritas ꝙ sanguis quando putrefit tandē transmutet͛ in coleram saltē scdm aliquā eius partē: nō ppter hoc sequit͛ ꝙ ex putredie sanguinis nō fiat feb. sanguinea: immo poti⁹ oppositum: quia quādo putrefit et nō est adhuc trāsmutat⁹ in aliquē hūorē facit febrē: et certū est ꝙ illa est sanguinea: qr est hūoralis et nō colerica nec melancolica nec flegmatica cū feb. debeat denominari a causa ɔiūcta eius. tertio dicit ꝙ primus modus. et pma ratio est ꝙ quādo sanguis putrefit conuertit͛ subtile eius in coleram malā. s. nō naturalem. et spissum eius ad melancoliā. non ergo cum totalitate sua fit colera. Secūdus modus. s. ratio scda est ꝙ illud. s. transmutatio ipsius in coleram fit post putredinē: sed nostra cōsideratio est in dispositiōe putredis. s. dum actu putret anteqȝ sit conuersus in colerā facit febrē. et certū est ꝙ illa nō est nisi feb. sanguinea vt statim deductū est. Tertius modus. s. ratio tertia est ꝙ fit post illud. s. post putrefactionē colera. et nō scimus an illa colera sit putrida an nō. nam plurime res putrefiūt et separatur ex eis subtile et spissum. et non est in spisso nec subtili putredo: qm non est necessarium vt sit putridū qȯ generat͛ ex putrido. fit eñi ex putredie qȯ nō est putridū. sicut acetū generat͛ ex vino per putrefactionē: qȯ tamē nō est putridum. ⁊ sic vermis generat͛ ex putredine: q̄ tamē nō est putridus. Et si generatio alicu⁹ ex putredine faceret putredinē necessariā oporteret ꝙ spissum cinerulentum esset putridum. ⁊ per spissum cinerulentum intelligit cinericium remanens post putredinem hūoꝝ. Ex quo sequit͛ ꝙ cuicūqȝ febri derelinquenti cinericium post sui hūoris putredinē complicaret͛ feb. melica cum cinericiū illud sit terreū ⁊ melancolicū qȯ est cōtra experientiā. hoc est ergo illud qȯ facit eē necessariū expositio eius quo ad pmū intellectū. Primū incōueniēs ꝙ sanguis cum putrefit nō totus cōuertitur in colerā: sed solū pars subtilior et vnctuosa. spissum vero ei⁹ et pars terrestrior cōuertitur in melancoliā. ergo nō ōis feb. sequens putredinē sanguinis est numeranda inter feb. colericas: neqȝ curanda cura feb. colericarum. Cuius oppositum dicit Gal. locis allegatis. s. in de febribus ad glauconem. et. ix. terapeu. scdm inconueniens est ꝙ sanguis per tempus putret anteqȝ conuertat͛ ad colerā. et in illo tēpore facit feb. et certum est ꝙ non potest esse nisi feb. sanguinea cum adhuc non sit in alium humorē transmutatus. tertium icōueniens ꝙ dato ꝙ sanguis post putredinē trāsmutet͛ in colam: stat tñ illā colerā nō eē putridā: qr nō oē qȯ gñat͛ ex putrido est putridū. feb. itaqȝ pendēs a putredie illi⁹ sanguis nō erit colica nec flatica aut melica vt manifestum est. ergo erit sanguinea cum sit hūoralis.

¶ Quod vero intelligitur secūdo est mendaciū: quoniā putredo est via corruptiōis

¶ In parte presenti arguit Auic. ɔtra ꝑpositionē Gal. penes scḋm intellectū. et est ꝙ sanguis quādo putrefit. tunc fit colera. i. ꝙ eque cito sicut sanguis putrefit tūc incipit eē colera: et non datur tēpus neqꝫ instans in quo sit verum dr̄e sanguis putret: quin in illo non sit verum dr̄e sanguis est conuersus in colerā: saltē quo ad eius partē subtilez. et hic per colerā intelligit colerā que est actu hn̄s formā colere. et nō intelligit ꝑ colerā colerā in potentia aut in causis suis. nā hic intellect⁹ secūdus nō differt a ꝑmo. nā in sanguie dū putrefit: lꝫ habeat formā sanguinis ē colera in potētia cū tādē per putrefactionē in colerā trāsmutetꝰ. Hoc sic ꝑmisso arguit sic. qḋ est i via corruptiōis nō est corruptum: sed sanguis est in via corruptionis. ergo nō est corrupt⁹. ꝛ sic nō ē fact⁹ cola: qꝛ gn̄atio hu⁹ colere nō pōt eē nisi ꝑ sanguinis corruptionem.

Et putredo quidem nō habet tempus ꝛ conuersio sanguinis in colerā non fit nisi in tempore.

¶ Hec est scḋa ratio. putrefactio sanguis non habet tēpus: sed ɔuersio sanguis in colerā nō fit nisi in tēpore. ergo putredo sanguinis non est ɔuersio eius in colerā. tenet ɔn̄a. et maior ē manifesta: qꝛ putredo sanguinis incipit in instanti ita vt nunc nō sit putridus: et immediate post hoc erit putridus. minor nota. quod conuersio sanguinis in coleram exigat tēpus. ꝑbatur: qꝛ ante trāsmutationem eius in colerā oportet precedere alterationē que exigit tempus.

Contra hanc rationē Aui. instatur: qꝛ sicut sāguis nō putrid⁹ pōt incipe eē putridus. ita sanguis trāsmutat⁹ in coleram. pōt incipere esse transmutatus in coleram. ergo trāsmutatio siue cōuersio sanguinis in colerā nō magis exigit tēpus ꝙ̄ putredo sanguinis. ¶ Preterea sicut ante trāsmutationē sanguis ꝑcedit alteratio: ita ante putrefactionē eius precedit alteratio. hūores naqꝫ sani prius ad putredinē disponūtur quā putreāt. aliter oīs alteratio prima in putredinē esset putrefactio: et sic nimia infrigidatio sanguis eēt putrefactio: qḋ est cōtra diffinitionē putrefactiōis. ¶ Respōdetꝰ ꝑmittēdo ꝙ putrefactiōis siue putrefacti eē sanguis nō datur primū: sed datur vltimū in quo nō. Sed econtra trāsmutati eē sanguis in colerā datꝰ ꝑmū. datꝰ enī ꝑmū in quo ē cola et nō datꝰ vltimū sanguis: qꝛ sic duo instātia eēnt imediata. Ex qḃ⁹ sequtur ꝙ inter qḋcūqꝫ instās in quo ē sanguis et primū instans i quo ē colera cadit tēpus mediū in quo est alteratio faciēs ad trāsmutationē sanguis i coleram. nō autē est necessariū inter nō putrefactionē sanguis et ei⁹ putrefactionē cadere tēpus mediū. et tūc ad ꝑmā rationē negatꝰ ɔn̄a. et ad scḋam negatur maior. et ad ꝑbationē hn̄ ɔceditꝰ ꝙ hūores sani ꝑus ad putredinē disponūtur quā putrefiāt cū quo tamen stat ꝙ sanguis et alij hūores nō sani proximi putrefactioni possint putrefieri sine alteratione precedente: sed sanguis quātūcūqꝫ primus nature colere nō potest in colerā trāsmutari nisi alteratione precedente que exigit tempus.

Et putredo quidem est corruptio accidens sanguini et est sanguis sicut accidit flegmati ꝛ est flegma et nō colera neqꝫ melancolia nisi conuertatur post illud cū complemento putredinis.

¶ Hec est tertia ratio sicut est de putredie flegmatis ita est de putredie sanguinis: sed potest esse ꝙ flegma putreat et sit flegma: qꝛ retinēs formam ꝛ speciē flegmatis et nō cōuersum ad aliū hūorez. ergo potest esse ꝙ sanguis putreat et sit sanguis non cōuersus in colerā nec melancoliā. tenet ɔsequentia per locum a simili. et antecedens est concessum a Gal. et ab oībus medicis ponētibus febrem quotidianā pendere a putredine flegmatis Galenus. et ideo postea subdit. et ꝙ sanguis non sit colera aut melācolia nisi cōuertatur post illud. i. post initium putredinis cū complemēto putredinis in colerā et melancoliā. nō autē conuertitur in colerāz aut melancoliā nisi in principio sue putredinis. ¶ Nota tamē Auicē. hic per cōplemētū putredinis nō intelligere vltimū terminū putrefactionis quia ille est incineratio: sed intelligit ꝑcessum putredinis in quo scḋm partē eius subtilē et vnctuosam conuertitur in coleram. et scḋm partē grossaz in melancoliā citius tamen ɔuertitꝰ in colerā quā in melancoliā: qꝛ illa est facilior transmutatio.

Verum veritas sana est sermo hypocratis quod ex sanguinis putredie generatur febris.

¶ Hic cōcluditꝰ cōtra Gal. de intētione Hypo. d. veritas sana est sermo Hypo. ꝙ ex sanguis putredine generatur feb. s. sanguinea sicut etiā ex putredine aliorū humorꝫ generatꝰ feb. ab eis denoiate. hic tamen sermo in libris Hyp. ad nos translatis nō reperitur expressus. Sed ꝑter rationes suprascriptas est vna efficax ad conuincendū dicentem ꝙ sanguis cū putrefit est colera: qꝛ sanguis putrefit aut dum est aut dum nō est. ¶ Non est dicendū scḋm: qꝛ sequitꝰ cōtradictio. sequitꝰ enī sanguis putrefit qn̄ non est. ergo sanguis putrefit et sanguis non est: et ex alia parte sequitur. putrefit. ergo est: cū putredo sit passio mitti qḋ putrefit quarto methaurorū. Si vero dicitꝰ primū ꝙ sanguis putrefit quando est. ergo putrefit quando est sanguis. ergo vltimo putrefit quando non est colera. aliter sequeretur ꝙ simul esset sanguis ꝛ colera.

Dubitat Gen. vtrū sit via concordie inter Auicē. et Ga. Et dicit ꝙ sic. nā oēs ratiōes Auic. ꝑhice cōcludūt cū aliquo instāti et tpe pusillo dari feb. sanguineā a putredine sanguinis. et hoc Gal. nō negasset: sed Galenus. dixisset hoc tēpus nō esse de cōsideratiōe medici propter breuitatē suā: eo ꝙ post parū tēpus post initiū sue putredinis scḋm partē vnctuosam in colerā conuertetur q̄ paroxismat de tertio in tertiuz. propterea bonū est incipiēte sanguine putrere vt curetur feb. inde pendēs cura colericarū. ꝑpterea Auēzoar in ca. de feb. sanguineis anteqꝫ faciat flebotbomiā suadet dari euacuantia coleram multiplicatam in sanguine. et sine dubio si video coleram multiplicatam in sanguine faciendūz est qḋ dicit Auēzoar: sed si non sit multiplicata et sit inmixta sanguini incipiendū est a flebotbomia. nā per flebotbomiā tam sanguis quā colera euacuabitur: sed cum alij humores putreut non sic facile vertuntur in alium humorem. ideo febres ab eis pendentes. s. a flegmate colera et melancolia curande sunt cura illis hūorib⁹ ꝑtinēte. ꝑpterea G. i suis dictis appet varius: qḋ sibi hn̄ iponit Auer. q̄rto colli. ita vt nūc ɔcedat a putredie sāguis fieri feb. sāguineā. s. ꝑ pūo tpe. nūc vo neget. s. ꝑ mīto tpe. lꝫ Gen. ipm dicat aliqn̄ locutū fuisse scḋm opinionē cōiter ɔcessaz. aliqn̄ aūt scḋm opinionē ꝑpriā. Qḋ aūt Ga. fuit varius i dictis suis facile appet. nā scḋo de differētijs fe. c. vi. dicit ꝙ pigue et subtilissimū sanguinis cū putret in colerā ɔuertitur. idem

titur.idē in scd'o de crisi.cap.ix.dicit ad litteram. Omnia genera febrium fiunt ex colera.et est plurimū quod accidit in febrib'.quedā fiūt ex flegmate.ꝛ hoc idē confirmat.ca.x°.et.xi.dicit. verūtamē cū incipit sanguis putrefieri non remanet verus sed declinat ad colerā.Cōstat igit̄ propter hoc ꝙ feb.que ꝓuenit a sanguine quādo putrefit ꝓportionatur ad colerā. Oppositū tamē manifeste apparet.ix.terapeū.et i multis alijs locis.vbi distinguit feb.sanguineā in putridā et nō putridā. Itē diuidit eā i augmasticā paugmasticā et omotenā Cōcordia igit̄ ponēda ē iter dicta sua.Et ip̄s Aui. aliquo ex dictis duobus supascriptis. Itē qꝛ lꝫ pendeat a sanguine: multū tamen ꝓportionatur in cura feb.colericis:cum exigat notabiliter infrigidantia et extinguētia.ꝓpterea eam inter colericas reponit.nō autē sic inter melancolicas: qꝛ tarde grossum eius in melancolicū cōuertitur.subtile vero citissime in coleram.

Dicamus ergo nunc ꝙ febris sanguinis est feb.putredinis et feb.calefactionis et ebulitionis;quā nominaui: Hypo.sinocham conclusam sine alijs.

¶ In parte p̄senti Auic.agit de febribus sanguineis scd'm opinionē propriā.habet hec pars tres partes.in p̄ma diuidit feb.sanguinis in duas species primas.in scd'a diuidit eā in alias duas species.in tertia ponit modos terminatiōis eius.secunda ibi.(Et eius species.)tertia ibi.(Et ei' cōsumptio.)prima i duas.nā primo p̄mittit diuisionē.scd'o declarat mēbra diuisiōis.scd'a ibi.(Et plurimū ebulitionis eius.) in prima pte dicit ꝙ feb. sanguinis ē duplex.s.feb.putredinis.i.pendens a putrido sangui.e.altera est feb.ebulitionis et calefactiōis.i.pēdēs a sāguine ebuliente absq; putredine:quā denominauit Hypo.sinochā ꝯclusā sine alijs.i.i hoc noīe ab alijs dr̄nte.¶ Pro quo notādū de itētiōe Symonis genuēsis ꝙ sinocha ē feb. ex sanguie nō putefacto.sinoch' vo ē febris ex sanguine putrefacto:cui' tres sunt species f̄m Ga.ad glauconē.Augmasticus paugmasticus et omotenus.hoc aūt nomē sinocha nō competit alijs febribus neq; sanguineis neq; ab alijs hūorib' pendentibus.Similiter hic termin' ꝯclusa idē sonās qd' vndiq; clausa quasi vniformis non habens excrescētias neq; occultas neq; manifestas f̄m analogiā ad aliquē diē non ꝯpetit alicui febri qꝛ nō febribus pendētibus ab alijs hūoribus p̄ter sanguinē:neq; etiā sinocho.nā sinochus habet diuersitates scd'm tres species ei' de q̄bus supra. Item scd'm plurimū sanguis qñ putret scd'm aliquā ei' partē cōuertit̄ in aliū humorē facientē aliquā exacerbationē scd'm analogiā ad aliquā diem.

Contra. colera ebuliēs ꝓpe cor sine putredie sicut ē posse ex dictis supius facit ꝯtinuā ꝯclusam.igit̄ ꝛc. Respondet̄ negādo añs:imo colera siue putrida siue nō putrida putrēs ꝓpe cor habet tepores occultos de tertio in tertiū sequētes suā ꝓprietatē ꝛ formā substantialē scd'm modū dictū in questione de periodicatiōe: sed sinocha sine putredine nullum habet teporem scd'm analogiā ad aliquē diē. hoc itaq; nomen sinocha ꝯclusa nulli alteri febri cōpetit nisi sāguinee sine putredie. hīs tñ teris.s.sincha et sinochus medici qñq; abusi sunt vnū ꝓ alio accipiētes:et qñq; eos ꝓ oībus febrib' acutis cōtinuis cōcedētes.¶ Nō si queraī an ab alio hūore a sanguie posset fieri feb. ebulitiōis absq; putredine.¶ Dicēdū ꝙ sic non tantū ab humore: sed etiam ab humiditatibus secundis:lꝫ cū frequētius a sanguine cōtigere:qꝛ si calefiat notabiliter absq; putrere propter sui similitudinem potest notabiliter corpus calefacere:nō sic alij humores nec humiditates propter sui paucitatem nisi putreant. ¶ Quod si scd'o queratur an sanguis posset facere feb.nō sanguineā.¶ Dicēdū ꝙ sanguis tā putrēs ꝙ nō putrēs pōt facere febrē effi. inflāmando spiritus et non cōmunicādo vapores cordi sicut materia bubonis quarta affonsmorū.ꝛ scd'o de differentijs febriū.et ita alij hūores. ¶ Et nota ꝙ sanguis nō peccans in quātitate superflua: sed solū inflāmatus et cordi propinquus potest facere sinocham sine putredine.licet scd'm plurimū adsit multitudo sanguinis cum facit eam.

Et plurimum ebulitiōis eius est ex opilatione suffocante caliditatē: et quandoq; fit a causis alijs que vehementes fiunt supra vehementiā feb.effimere. ꝛ nominatur profundi somni fortis.

¶ Hic notificat mēbra diuisionis supra scripte.ꝛ habet duas partes. In prima notificat febrē sanguineā sine putredine. In scd'a feb.sanguineā putridā.scd'a ibi.(Et videt̄ Gal.) Prima iterum in duas.Primo notificat dictā febrē per causas. secundo per cōparationē ad alias febres. scd'a ibi. (Et est de summa.) In p̄ma parte dicit. primo ꝙ plurimū feb. ebulitionis sanguinis absq; putredine causatur ab opilatione suffocāte caliditatē: ꝛ quādoq; ab alijs causis siue corporeis siue p̄mitiuis que sunt vehementiores quā cause feb. effimere. Dicit scd'o ꝙ hec sinocha sine putredine nominatur somni profundi.s.quia ab eo fiat difficilis excitatio.et fortis quia longi.vel si ly fortis sit casus nominatiui hec feb.nominat̄ fortis.s.in inflammādo. ¶ Primo notandū circa primū dictū ꝙ sanguis est difficilius inflāmabilis quā spūs: tum qꝛ grossior:tum q̄a habet plus de frigiditate resistente inflāmatiōi quā spūs.ideo cause potentiores requiruntur ad inflāmandū sanguinē quā spūi.licet tamen causa ꝓ se calefaciēs spūs sit intensior quā causa calefaciens sanguinem cū spiritus sit calidior sanguie et nihil agat vltra gradū propriū. Secūdo notandū pro declaratiōe secundi dicti ꝙ sinocha sine putredine est somni longi et ꝓfundi ꝓpter multitudinē vaporū humidorum facientiū somnū sui multitudine:q; opilante venas subethicas:non sic sinochus putridus cū vapores sui sint acuti nō mulcebres. ¶ Tertio notandum ꝙ lꝫ opilatio siue in poris siue in venis ꝓhibendo vapoꝝ transpirationē et calidi euētationē posset esse cā feb.caliditatē intēdēdo:tamē si esset fortis et extrema posset calorē absq; feb. in paruo tpe extinguere.et hoc dicere possum' de intentiōe Gal.scd'o de accidēti.de causis morbi frigidi: potest tamen sanguis intendi ab alijs cāis. ita vt faciat febrē absq; eo ꝙ opilatio sit causa incēsiōis.

Et ē de sūma feb.q̄ sūt iter febres putredinis ꝛ febres effi.q̄ differt a febrib' effi. ꝓpterea ꝙ calefactū p̄mū i ea ē hūor.et differt a febrib' putredis:qñ nō ē ei putredo et ē feb.acuta:nō feb.effi.neq; febris ethica:neq; feb.putredis.Et multotiēs q̄dē ꝑmutat̄ ad fe.putredis:aut fe.ethicā.Et multotiēs q̄dē facit eā currere ga.cursu fe.dici

¶ Nunc facit qd' dictum est.et dicit hanc febrē esse

Galenus.

Galenus.

de summa.i.de numero febriū mediantiū inter pu
tridas et effimeras differentē ab effimera: quia in
illa primū calefactū.i.immediatū qd est causa con-
iuncta feb.humorū alim est tam humor quā vapor: et
humor nō est primū calefactū nec causa coniūcta
effimere:immo spūs.differētē vero a putridis: qa
in ea non est putredo:sed est feb.acuta:qr est seuo-
rum accidentiū et cite terminationis et nō est effi
mera neqꝫ ethica:quia ethica est caliditas facta:
sinocha vero fiēs. Ultimo dicit ꝙ multotiēs per-
mutatur ad putridā aut ethicā.et hoc est clarū.Et
multotiēs Gal.numerat eā īter effimeras.¶Pri-
Galenus. mo notandū ꝙ sinocha sine putredine ē media in-
ter effimeras et putridas.per abnegationē vt de-
clarat Auicē.in textu.et est aliquo modo media p
Auicēna. participationē.nam cōicat aliquo modo cum effi
mera:quia causa coniuncta eius est vapor sangui
nis nō putridus.et similiter causa effimere est spi
ritus qui est vapor sanguinis.aut saltem genitus
ex parte subtilissima sanguinis existens sicut va-
por eius.Et propter hanc causam Gal.viij.et.ix.
terapeu.numerat eā inter effimeras sicut hic dicit
Galenus. Auicē.Cōmunicat etiā cū putridis: qr causa eius
coniūcta est humor sicut est putridarum.

Dubitatur vtrum feb. sanguinea putri-
da necessario sequat sangui-
neam non putridam.¶Et videtur ꝙ sic.quia san-
guis calefit antequā putreat.ergo prius accendi-
tur sanguis sine putrere antꝙ putreat.¶Tenen-
dum est ꝙ licet scdm plurimum ante febrē sangui
neam putridā feb.sanguinea non putrida prece-
dat aut neutralitas eius.Est tamē possibile ante
sinocham putridā non precedere nō putridā sino
cham neqꝫ eius neutralitatē.¶Primā partem hu
ius conclusionis probat ratio adducta in princi-
pio dubij.Scda vero pars probatur:qr posse est ꝙ
parua pars sanguinis incipiat putrere distanter
a corde ita vt vapor eius non posset cordi cōicari.
et postea putrēte per partē post partē magna par
te sanguinis icipiat neutralitas feb. putride nul
la febre nō putrida aut neutralitate eius pcedēte.
¶Si autē queratur vtrum sinocha putrida posset
conuerti in sinocham nō putridam.¶Dicendum
illud non esse possibile nisi sanguis leuissime pu-
treret in quo casu reductionem recipere posset de
intētione Gal.scda affori smoꝝ.affo.xvij.

¶Et videtur gal.ꝙ feb.sanguinis nō cō-
ponitur cum reliquis febribus: quoniā pu
tredo in sanguine est cōmunis omni humo
ri.Et in hoc est contradictio quibusdā in-
tentionibus suis in quo nō est necesse plon
gare sermonem:quoniam non iuuatur eis
eo medicus.

¶In presenti parte notificat sanguineā putridā
et primo facit hoc cōparādo hanc febrē ad alias
febres.secundo explicando causas eius.tertio po
nendo conditiones eius.secunda ibi.(Et cū qdes
huius febris.)tertia ibi.(Et hec quidem.)Dicit
ergo in pma parte videri Gal.febrem sanguinis
nō componi cū alijs febribus:quia putredo san-
Galenus. guinis est cōmunis omni humori. Dicit secundo
ꝙ inter hoc dictum et quedam alia dicta Gal.est
contradictio in qua contradictione ostendēda nō
oportet prolongare sermonē,quia per hmōi ostē-
sionem nō iuuatur medicus:imo potius impedit
sicut dicit Auicē.in primo cap.huius prime fen.
¶Primo notādū ꝙ hoc dictum Gal.s.ꝙ feb.san-
guinis non componitur cū alijs febribus elicitur
ex dictis eius.scdo de differētijs feb.ca.x°.Reuer-
ti igitur est tēpus dum dicebat eam que est in san
guine febrem simpliciorē his que in alijs sunt hu-
moribus proportionabiliter.¶Secundo notan-
dum ꝙ hic sermo putredo sanguinis est cōmunis
omni humori potest itelligi dupliciter. Primo ꝙ
sanguis per putrefactionem ad vnius cuiusqꝫ triū
humorū naturā et febrē puenIat in canticis.xviij.
Et videtur Gal.ꝙ feb.generata ex sanguine putre-
facto sit de genere colerice.Probabilius tamen ē
ꝙ cū putrefit sanguis et egreditur ab equalitate
sua:ita.s.ꝙ augeatur calor et fortificet siccitas ra
tione augmēti super ipsum generetur inde feb.de
colera citrina.Si vero augeatur et fortificet hu-
miditas et frigiditas ratione augmenti flegma-
tis in eo generatur inde feb.flegmatica.et si ipsi⁹
frigiditas et siccitas intendātur ratione melanco
lie aucte in eodem cōtingit inde feb. melancolica
hec Auerroys.et penes Auerroym vera sunt siue
sanguis mutet species siue remaneat in specie.se-
cundo intelligere possumus putredinē sanguinis
esse cōmunē omni humori : quia sanguis sit pur⁹
et solus in venis.et alij humores nō sunt actu.sed
potentia in venis.vt videtur velle Auerroys.scdi
do colliget ad principiū. et ꝙ per putrefactionē
tamen in tres humores et eorum naturam perue-
niat cum in sanguine sit cuiusqꝫ humori pars ppor
tionata.¶Aut si monachi viā teneremus esset di-
cendū sanguinē esse illam tertiam substantiā hu-
moralem sub certa et debita proportiōe quā pro-
portionē per putrefactionē mutando in illā tri-
plicem substantiā humoralē manifeste. ¶Tertio
notandū ꝙ hec ꝯsequētia.putredo sanguinis est
cōmunis omni humori,ergo feb.sanguinea nō cō
ponitur cū alijs humoribus valet penes Galenū
iuxta primū et scdm modū.quia si sanguis per pu
tredinem acquirendo caliditatem et siccitatē ver-
titur in colerā.tunc fit periodicatio de tertio in ter-
tium proportionata colere. et tūc non periodicat
alia febris cum nō ꝯuertatur ad naturam alteri⁹
humoris facientis febrem aliam.Nam si permu-
tatur in coleram non permutatur in flegma neqꝫ
in melancoliam. cum exigant dispositiones con-
trarias.scdo penes modum Auerroys et philoso
phorū ponentiū ꝙ tantū sanguis in actu in venis
contineatur et reliqui humores sint in potentia.et
penes modū monachi tenentis esse illam tertiā
substantiam debita proportione seruata.Et quia
sanguis variatur in alios humores proportione
variata per putrefactionem valet hec consequen
tia.putredo sanguinis est cōmunis omni humori
ergo feb.sanguinea non cōponitur cum aliq̄ alia
febre cuius humor non prefuerit saltem in poten-
tia tam scdm philosophos quā scdm monachū.
¶Quarto notandū dictum Gal.primo de differē
tijs febriū contradicere dicto eiusdem scdo de dif
ferentijs febriū,capitulo scdo. et capitulo penul-
timo.quare nota de his. In primo namqꝫ loco dicit
febrem sanguineam non componi cum alijs febri-
bus.In scdo loco dicit eā cum alijs febrib⁹ posse
cōponi.Dicit enim ad litteram.Si vero imbecil-
lis facta fuerit hec causa constituetur et vt non so
lum superfluitates: sed ipse sanguis corrumpat
et putrefiat et sanguis accendatur. ¶Sed Conci
liator differentia nonagesima. tollit hanc contra
dictionem.d.ꝙ in primo loco locutus est de febri-
bus sanguinis putrētis intra venas. in scdo loco
de febribus sanguinis apparentis.¶Sed ne in alijs

sermonem

sermonē prologemus:quia hoc prohibet Auicen. tenendū est febrē sanguineā tam sine putredine ꝙ cū putredie:siue illa putredo fit i venis siue in apostemate posse contīgi cū alijs febrib⁹ humoralibus et cum ethica et cū effimera antecedēte eam.licet nō cum effimera subsequēte eam vt declaratū est superius in dubio.vtrū effimera possit contīgi cum putrida.¶ Unde dicendū est sicut dicit Gen. ꝙ licꝫ posset contīgi cum alijs febribus:illa tamē cōpositio non manifeste cōprehēditur:qꝛ feb.sanguinis obūbrat alias.vt dicit Isaac quito febriū. ¶ Ego tamē credo quod si textus ille scḋo de differentijs febriū bene pōderetur non sonet qḋ febris sanguinis nunꝙ cōponatur cum alijs febribus:sꝫ ꝙ rarius cōponatur quā alie febres inter se. dicit enim febrē sanguis simpliciorē esse febre aliorū humorū.⁊ nō dixit eā nunquā cōponi cum alijs.

¶ Et causa quidem huius febris est repletio et opilatio:et multitudo exercitij:et proprie non consueti:et dimissio euacuatiōis: deinde vsus exercitij laboriosi:et quādoqꝫ facit putredinem in eo multam:aquositas sanguinis ex comestione fructuum aquosorum:quare conuertitur ad putredinem.Et multitudo humoris crudi in ea est propinqua:quare preparat ipsum ad putredinem sicut qui generatꝰ ex cucumere et alkethed et piris ⁊ similibus.

¶ In presenti parte ponens causam eius dicit primo causam eius esse opilationē siue intrinsecā siue extrinsecā.et secūdo repletionem tam quo ad vasa ꝙ quo ad virtutē:tertio multū.i.longū ⁊ vehemens idest intensum exercitium:et proprie cum corpus non fuerit consuetum.quarto dimissio euacuationis consuete:et post ipsam vsus exercitij laboriosi non consueti.Quinto in causa quādoqꝫ est aquositas sanguinis ex comestione fructuum aquosorū sicut cerasorū persicorū ⁊ similium:quorum aquositas nō separatur neqꝫ in prima neqꝫ in secūda digestione.quare conuertitur sanguis ad putredinē. sexta multitudo humoris crudi grossi flegmatici cum sanguine mixti sicut qui generatur ex cucumere alkethed:idest citrullis et piris:scꝫ habentibus humidum male digestum et his similibus sicut forte est causa propinqua preparans ad putredinē sanguinis cui admiscetur.

¶ Et hec quidem febris est continua que non tepescit propter cōmunitatem materiei et eius adherentiam vsqꝫ ad crisim aut mortem.

¶ Ponit conditiones huius febris dicens quod febris est continua:quia nō tepescit tepore manifesto neqꝫ occulto vsqꝫ ad crisim:idest eius bonā terminationē vel ad mortem propter cōmunitatem materie.idest multitudinē eius omnibus venis cōmunem et adherētiam:idest cōtinuitatē eius in venis omnibus.Est enim sanguis in maiori quantitate et magis primus in venis quā alius humor et per hoc differt ab alijs febrib⁹ humoralibus que habent teporem manifestum sicut cōtinue proportionales:aut occultum:sicut causon ad aliquam diem.Et si instetur de febre vnius paroximi dicitꝰ quod licet non habeat teporem neqꝫ excrescentiā actu scḋm analogiam ad aliquā diem:habet tamē vtrūqꝫ aptitudinaliter propter ꝓprietatē incrassātem cuicūqꝫ humori.cap.de febrib⁹ apostematū.

Hic sum excusatus a determinatione hui⁹ dubij.vtrum posset sanguis periodicare secundū analogiam ad aliquā diem.nam superius dixi de hoc quantum est oppotunū in questiōe prolixa de periodicatione que in hoc volumine est incerta. Hic tamen memorandū est secundū plurimū hanc febrem esse continuam non habētem analogiam ad aliquam diem. Primo propter multitudinem replētem omnes venas:et etiam ipsum cor. Secūdo propter continuitatem partium sanguinis inter se.Tertio propter caliditatem et humiditatem et eius que disponunt ad putredinē sicut econtra frigiditas et siccitas resistunt putrefactioni. Quarto propter proprietatem eius inter omnes proprietates humorū minime resistentem.quare cum incipit scḋm aliquā partē inflāmari aut putrefieri facile inflammatio et putrefactio procedit in totū et facit ꝯtinuā vniformē vsqꝫ ad crisim vel ad mortem.¶ Secūdo dicēdum ꝙ est possibile de sanguine fieri febrem habentē periodum.nam possibile est aliquā partem sanguinis solitam euacuari per fluxum emorroidarū retineri ⁊ retentam putrefieri et facere vnum paroxismū:et postea illa parte per putrefactionē consumpta alteram similiter re aggregari et facere scḋm paroxismum.et sic deinceps.¶ Preterea ad quemcunqꝫ locum sanguinis posset expelli naturaliter ad eundem potest expelli preternaturaliter.Cum ergo sanguis conuersus in secundas humiditates posset expelli extra venas naturaliter posset expelli ꝑternaturaliter sub forma sanguinis qui retentus in poris et putrefactus poterit facere vnum paroximū.et postea secundo iterum expulsus faciet aliū:⁊ de hac materia dictum est alibi quantū est oportunū.

¶ Et eius species sunt tres. quarū salubrior est epigmasticus:quoniā resolutio in eo est maior quam putrefactio incipiens cum difficultate:et non cessat diminui. Deinde est omotenus.et fortasse assimilatur septē diebus:et nequior eorū est augmasticus:quoniam resolutio in eo est minor quam putrefactio.Et eius crisis est vsqꝫ ad septimū secundum plurimum.

In presenti parte primo ponit tres species sinochi minus generales.Secundo tempus durationis eius.scḋa ibi.(Et eius crisis.)In prima parte dicit quod sinochi tres sunt species:quarum salubrior est epigmasticus incipiens cum difficultate ⁊ procedit minuēdo vsqꝫ ad finem. Uidetur enim totus declinatio et huius diminutiōis causa est:quoniā resolutio vaporis putridi a corde ⁊ corpore:est maior quam eiusdem in eis multiplicatio.Deinde:id est secunda species est omotenꝰ qui fortasse similatur septē diebus:scilicet in seuitate accidentiū vnde videtꝰ totus status.Cuius causa est:quia tanta est vaporis putridi resolutio quantum eiusdem in corde vel corpore multiplicatio. Et tertia species nequior:idest malignior est augmasticus qui procedit augendo:⁊ videtꝰ totus esse augmentum: cuius causa est:quia vaporis putridi resolutio est minor quā eius multiplicatio.In alia parte dicit quod eius:scilicet sinochi crisis et terminatio scḋm plurimū est vsqꝫ ad septimū:idest non transit septimum.¶ Primo notandū. ꝙ licet has tres species Aui.attribuat sanguinee putride possunt tamē attribui sanguinee nō putride.vt voluit Gale.nono Galenus.

terapē. Possunt enim plus de vaporibus non putridis a corpore resolui quā de eisdē multiplicari et econtra et equaliter. ¶ Secundo notandū quod licet augmasticus absolute: et secundū plurimum sit nequior quā omotenus: et omotenus quā epigmasticus: quia absolute ceteris paribus eo deterius per viam signi et per viam cause plus multiplicari de vapore putrido in corpore et corde quā sit illud quod resoluit̄ in secundo loco tantū multiplicari quantum ab eo resoluitur: attamen augmasticus terminatus secundū sui extremū intensius ad gradū omotenī est minus malus quā omotenus. et similiter si terminetur secundū idem extremum ad finem epigmastici est minus malus quā epigmasticus vt patet. ¶ Tertio notandum quod licet epigmasticus non videatur habere nisi declinationem omotenus solum statum augmasticus solum augmentum. omnes tamen incipiētes post principia generationis ad salutem terminādi habent quattuor tempora penes accidentia cōdistincta. reliqua autē tempora propter breuitatē latēt.

Sed dubitatur de epigmastica. nā si illō quod de vapore putrido resoluitur plus est quā illud quod de vapore putrido multiplicat̄. sequitur quod epigmasticus non duraret nisi per vnum instans aut nūquā fieret. secundum est contra mentem autorū: sed primum est impossibile: quia si sic est epigmasticus sensibiliter ledit. et cum sensibilis lesio nec subito acquiratur nec subito deperdatur. sequitur quod per tempus ante hoc fuit et per tempus post hoc erit. ¶ Sed probatur quod non duret nisi per instans. nā quādo prio est: est maior resolutio vaporis putridi a corpore et corde quā eius multiplicatio a materia putrente. ergo quādo prio est desinit esse et sic nō durat nisi per instans. ¶ Dicendū quod ad hoc quod sit principium epigmastici est necessarium vt sit maior in corde et toto corpore vaporis multiplicatio quā resolutio. ad hoc multo maior vt sit status ergo necessariū est vt procedat augendo vsque ad statum inclusiue. sed hec tempora nō manifesta sunt propter breuitatem. sola autē declinatio cōprehenditur in qua fit maior resolutio vaporis putridi quā eius multiplicatio sicut in declinationibus reliquarū feb. tū materialiū: nec est necessarium quod declinatio subito tollatur: quia quāuis fiat maior resolutio vaporis quā eius multiplicatio. tamen tm̄ de eo multiplicat̄ vt sufficiet feb. conseruare. Utrum autē sit possibile feb. durare per instans nō intendo ad presens determinare: sed apud tenētes dari vltimū neutralitatis decidētie et nō primū egritudinis sicut cōmuniter tenetur tenēda est pars negatiua questionis. Apud vero tenētes dari primum egritudinis tenenda est pars affirmatiua: nec propter hoc sequitur vltimā latitudinē realem subito acquiri aut deperdi: sed solum latitudinē denominationis. ¶ Si vero querat̄ vtrū ex aliquo hūore preter sanguinē possent fieri tres spēs dicte scz augmastic⁹ epigmastic⁹ et omoten⁹. tenēda est pars affirmatiua nā potest esse causon augmastica in qua plus de vaporibus putridis aut nō putridis multiplicat̄ in corde et corpore quam illi qui resoluuntur: et causon in qua res se habeat ecōtra: et causon in qua equaliter. Et ita occultabuntur tempora aliqua scdm quod dictum est in sanguinea. licet etiā sanguinea putrida nō semper se habeat cōformiter: sed in aliis febribus: scilicet interpolatis et continuis proportionalibus non sunt hmōi species attendēde cum in ipsis tpa appareant manifeste distincta.

Sed contra dictū huius partis instat̄ quia tertiana prinua terminatur in. vij. vt notat Gal. in cōmento illius affo rismi. tertiana vera septē iudicat̄ periodis lōgissima. et in. pnosticorū: sz pp̄ter subtilitatē et paucitatem materie citius quā sanguinea cū sanguis sit grossior colera et maioris quātitatis q̄ duo faciūt ad prolōgationē feb. ¶ Dōm quod lz sanguis sit grossior colera et maioris quātitatis: pōt tamē sanguinea eque cito terminari cū tertiana prinua: q: sanguis est benignior et facilius obedit v̄tuti digerēti et euacuāti. Et scd̄a causa: q: tertiana prinua habet tepores: neque etiā virtus tantū irritat̄ ad expellendū ipm. ¶ Preterea causon est breuior quā tertiana continua et quā sit nota. ¶ Nota tamē quod dixit scd̄m plurimū. q: quādoque sanguinea prolongat̄ supra decimūquartū cū sanguis est grossus crud⁹ sicut est tertiana pēdens a colera grossa.

¶ Et eius consumptio est cum euacuatione: aut sensata: aut insensata. Et quandoque permutatur ad causonidem et ad sirsen: et quandoque permutatur cum infrigidatione plurima ad litargiā: et quandoque permutatur ad variolas et morbillum. Et quādoque accidit in ea profunditas somni et inflatio ventris ex qua prouenit sicut vox timpani: et non deponit eam ventris solutio cum rarificatione. Et quando solutio ventris non valet: deinde egreditur asaf viridis lata pprie est de signis mortis.

¶ In presenti parte ponit duos modos terminationis sanguinee. Prim⁹ modus est cū euacuatiōe sensata sicut p fluxū sanguis mēstrualis emorroidalis narium per fluxū vētris vomitū per sudorē: siue sanguis sub propria forma expellatur aut in alios humores trāsmutet̄. quādoque cū euacuatione insensata. idest quia sanguis in vapores cōuersus resoluitur. Secūdo quādoque permutat̄ ad causonidem sanguie in colerā trāsmutato. et ad sirsen: idest apostema capitis colericū. licz etiā posset fieri apostema sanguineū dictū ab Auicē. flegmō in cerebro. Tertio quādoque permutat̄ pp̄ter nimiam infrigidationē ad litargiā. i. ad apa flegmaticum in cerebro q̄ infrigidatio pōt fieri potū aque frigide et sitia. Quarto qñque ad variolas et morbillos permutātur: et nota sunt. Et hec permutatio accidit frequēter in pueris. Quinto quādoque accidit in ea profunditas somni dicti subeth pp̄ter mītitudinē sanguinis aut vaporū opilātiū arterias subethicas et rethe mirabile inflatio ventris ex qua prouenit vox sicut timpani: scz cum venter percutit̄. Est enī hec dispositio timpanites sequēs vētositatē et vapores grossos pp̄ter actionē caliditatis extranee conuertētis humores in vētositatē et vapores et nō potētis ipsos resoluere cū maior sit humorū i illa cōuersio quā illorū resolutio pp̄ter virtutis debilitatē ad que adiuuat error digestiue epatis et stomachi: et nō deponit eam ventris solutio cū rarificatione. idest resolutiōe facta: scz cum his que vētri applicātur sicut sunt vnctiones fomentationes sacculi vaporis et vētositatis resolutiua: deinde egreditur asaf. idest morbillus viridis et proprie quādo est latus et est de signis mortis. significatur enim per hoc debilitas v̄tutis et malignitas morbi. nam morbillus ille qui est pustula quedā significat sua viriditate malignam materiam putredinem in

Duo modi terminationis sanguinee.

dinem in cāpū cum materia faciēs illā ēt calida. ¶ Et nota quod secundū plurimū hec materia nō est solum vna pustula: sed plures. et hec pustula si mul cum alijs iam dictis est de signis mortis.

¶ Signa. Cap.xliij.

Signa febris sanguinee sunt ad herentia feb. et rubedo faciei et oculorum. et inflatio venarū et temporum et repletio cōple ta absqꝫ rigore: et non est sudor nisi apud cri sim. et multotiens associatur ei pruritus in naso et in loco colli in quo ponuntur vento se: et constrictio in anhelitu. et multotiēs ac cidit eis profunditas somni et difficultas sermonis et est malum. et similiter aposte ma gutturis et duarum amigdalarū et vue et cursus lachrimarum. et caliditas eius est plurima propter humiditatem vaporosam et lacunalem non excecatam sicut in causo nide. et pulsus eius est magnꝰ leuis plenus velox frequens valde diuersus nō plurime diuersitatis et est minoris diuersitatis et ve locitatis quam in causonide: et non est cali ditas eius in termino causonidis et tertia ne fortis.

¶ Hoc capitulū habet tres partes. in prima ponit signa febris sanguinee. in secunda signa permuta tionis eius. in tertia signa prolongationis eius et quibus dantur intelligi breuitates eius. scda ibi. (Signa aūt permutatiōis). tertia ibi. (Signa ve ro longitudinis). prima in duas. in prima ponit signa cōmunia febri sanguinee. in secunda signa propria speciebus eius. scda ibi. (Illius que et ea est). prima posset diuidi in tot partes quot sunt signa. partes patebunt legendo textum. Primum est adherentia: idest continuitas feb. absqꝫ tempore manifesto vel occulto scdꝫ proportionē ad aliquā diem. et per hoc differt a reliquis febribus humo ralibus. Secundū est rubedo faciei et oculorum: et causa nota est. Tertium est inflatio venarū totius scilicet et temporū: idest venarum et arteriarū que sunt in temporibus propter multitudinē sanguis extendentē simul cum vaporibus eius. Quartum repletio cōpleta: idest cōmunis toti corpori. Quin tum non est rigor: quia materia non egreditur ve nas. Sextum nō est sudor nisi dum fit crisis: scilicꝫ per sudorem: quia sanguis non est aptus faciliter educi sua grossitie: et etiam dum fit crisis per sudo rem rarissime fit euacuatio sanguis sub forma ꝓ pria. Septimū multotiens associatur patiēti eam pruritus in naso et in loco colli in quo cōsueuerūt poni ventose: quia natura tentat euacuationē per illas vias sibi ꝯsuetas. Octauū profunditas som ni et difficultas sermonis et est malum. verū enim istorum sequitur opilationē in arterijs subetbicis et est dispositio in apoplexiā. est enim prima tertij vnus modus apoplexie propter earum opilatio nem. Nonum est apostema gutturis et est squinan tia et duarum amigdalarum et est proprie sinan chia et vue propter multitudinē venarum in illis partibus existentium de quibus sanguis aposte mans illas partes egreditur frequenter. Decimuꝫ cursus lachrimarū propter multitudineꝫ humidi tatis et caliditatē dilatātem meatus per quos la chrime expelluntur. Undecimuꝫ caliditas eius est plurima propter multitudinē vaporum eleuatorū ab humiditate sanguinea vaporosa lacunari. id est se habentē in modꝫ lacune aque calide. est enī caliditas eius humiditati cōtūcta: et nō est ca lidi tas sicca nec aspera sicut caliditas causonis. Duo decimum pulsus eius est magnus: quia virtus for tis. necessitas magna. instrumentū obediēs. leuis quia non coartatus sicut in principijs paroxismo rum. Aliter leuis: quia non durus propter humidi tatem. plenus propter multitudinem sanguinis et vaporum contentam in venis et arterijs velox et frequens cum nō possit satisfieri per solaꝫ magni tudinem. valde. i. notabiliter diuersus: non tamen plurime diuersitatis et velocitatis ꝙ in causone.

Contra. quia sanguis est grossior ma gis opprimens virtutē quā colera. ergo pulsus debet eē magis diuersus quā in causone. ℂ Respōdetur negando consequē tiam. quia licet ratione maioris grossitiei sangui nis quā colere deberet fieri in sinocha pulsus ma gis diuersus quā in causone. attamē ratione inten sionis caloris et magis acuti in causone quā in si nocha: et quia colera est magis horrida quaꝫ san guis ex quibus magis deijcitur virtus in causone est magis in eo pulsus diuersus quam in sinocha. Secūdo non est sinoche caliditas ita intensa aut acuta sicut caliditas causonis et tertiane: quia co lera est calidior quā sanguis. licet propter maiorē multitudinē vaporuꝫ in sinocha quam in causone possit esse in eo plus de caliditate.

ℂ Et illius que et ea est a putredine calidi tas et accidentia sunt vehementiora: et cu ra eius est difficilior et magis similis cum causonide. At vero subtilitas sanguinis et grossitudo cognoscuntur propter illud qđ egreditur de eo.

¶ In presenti parte ponit signa primarū specierū sinoche. et habet tres partes. In pria ponit signa sinoche putride. In alia ponit signa subtilita tis et grossitiei sanguinis. In tertia signa sinoche putride addens aliquid de putrida. secunda ibi. (At vero subtilitas). tertia ibi. (Et sinocha feruī da). In prima parte dicit quod sinoche putride ac cidentia sunt vehementiora: scilicet acuitas cali ditatis sitis dolor capitis et similia cum vapores putridi sint acutiores nō putridis: et cura est diffi cilior: cum in cura non putride frequenter sufficiat sola flobotomia et regimen infrigidans. in putri da vero preter has multe intētiones: scilicet dige stio mundificatio et alie de quibus agitur in sequē ti capitulo. Assimilatur enim cure causonis cū per putredinem sanguis scdm aliquā partem in cole ram conuertatur. In secunda parte dicit quod sub tilitas et grossities sanguinis cognoscit per illud quod egreditur: scilicet de sanguie siue spōte egre diatur siue per flobotomiā aut aliter egrediatur. ¶ Et nota huiusmodi notitiā esse medico necessa riam vt sciat remedias scdꝫ exigētia exhibere. gros sus enim debet equari per subtiliantia et viscosus per incidentia. et contrarie dispositus per contra ria his grossities sanguinis cognoscitur primo q2 nō potest exire sine foramine lato. scdo ex colore. tē dit enim in nigrum. vel si tendit in album per ad mixtionem flegmatis grossi vides manifeste fleg ma grossum immiscatum cum eo. Tertio quia quan do colligitur in aliquo vase lato habente fundꝫ planum frustū eius coagulatum est altum. Quar

to quia si frustum sanguinis suspendatur stilo in eo infixo stat suspēsum stilo et non scinditur. Item quia difficile est scindere ipm cum re habente acutiem obtusam. Quinto ex cōplexione habitudine et regimine precedente illius a quo sanguis ille extractus est. Et contrarijs modis cognoscitur sanguinis subtilitas: et tunc etiam interest cognoscere an declinet ad colericam propter multitudinem colere sibi admixtam: et quia rubedo sua tendit in citrinitatē sicut melācolicus in nigredinem et flegmaticus in albedinem cum admixtione flegmatis grossi aut aquositatis. et putridus tendit in fuscedinem et viriditatē cum pallore.

¶ Et sinocha feruida est res magis similis in principio sui febri effimere: verum caliditas eius est parue mordicationis et lesionis. et inuenit ex ea inflammationem et dispniam. et est plurimū impressionis eius prope cor. putrida vero est equalis et similis equali secundū plurimum.

¶ Hic ponit signa propria sinoche feruide que dicitur feruida: quia in sanguine est feruor absq; putredine. et nō dicitur feruida: quia sit feruidior sinocha putrida. Dicit ergo quod est res magis similis in principio sui febri effimere: q: habet in principio caliditatē mitiorem similatam caliditati effimere sed in processu acutiorē: cum sit facta intensior. verum caliditas sua est pauce mordicationis et lesionis: scilicet i cōparatione ad sinochā putridam et inuenit patiēs in ea inflāmationē et dispniā idest anhelitus constrictionē propter multitudinem sanguinis ebulientis et vaporū eius in venis cordis in dextro ventriculo eius in vena chili et in arteria adorti proximis cordi. putrida vero est equalis et similis equali scōm plurimū in modo afflictionis: non equidem in comparatione ad sinochā sine putredine. illa enim est equalior: sed in cōparatione ad alias putridas in quibus sunt maiores diuersitates in modo afflictionis vt pz et sepe dicis. Aliter est equalis. i. media inter feruorem sinoche nō putride et feruorem causonis.

¶ Signa vero permutatiōis eius sunt cuiusq; eorum ad quod permutatur vt prefocationis et apostematū gutturis et duarum amigdalarum. et tu iam scuisti ea. et signa variolarum scies. et signa sirsen: et doloris capitis: et permixtionis mentis et aliorum iam scuisti.

¶ Nunc Auicēna ponit signa permutationis eius dicens quod signa permutatiōis huius febris: scz ad aliam morbum sunt signa cuiuscunq; ad quod permutatur: idest signa cuiuscunq; morbi in quem sit hec permutatio vt prefocationis quādo scilicet permutatur ad pulmonem opilans viam anhelitus cum apostemate aut sine apostemate. vel squinantie: idest apostematū gutturis. sunt enim squinantie apostemata gutturis et duarū amigdalarum que apostemata dicuntur proprie squinantie: curam scuisti: scilicet nona tertij. t. x. tertij: et signa variolarum scies: quarto tractatu hui⁹ prime fen. quarti. et sirsen: idest apostematis capitis et doloris eius et permixtionis mentis et aliarum passionū capitis iam scuisti. prima tertij. ¶ Pro qua parte notandum permutationē hui⁹ febris ad istos morbos vel accidentia posse intelligi vel permanente febre parte aliqua materie ad hec membra quib⁹ iste egritudines appropriātur permutata: q pluries accidit: vel q: fiat cretica febre recedēte vel declināte.

¶ Signa vero longitudinis eius sicut iam scuisti sunt ex postpositione signorum digestionis et tornalitate faciei: et diuersitate dispositionis eius in spatio suo ex additione et statione et diminutione: ita vt sit quasi ipsa sit tepida. Illud eīm significat q sanguis est plenus humore crudo.

¶ In parte presenti ponit signa lōgitudinis et breuitatis huius feb. Secūdo infert dies creticos in quibus terminatur. ibi scda. (Spaciū vero crisis) Dicit primo quod signa longitudinis et breuitatis sumuntur ex postpositiōe: idest tarditate signorum digestionis. et tu supple et velocitate eorum quia si tardantur prolongatur egritudo. si vero velocitātur breuiatur egritudo. Secundo ex tornalitate et extenuatione faciei et eius contrario. quorū primū significat breuitatem significādo humores subtiles. Scōm prolongationē significādo hūores grossos. Et pro isto facit afforismus secunde particule. Febricitantibus nō omnino &c. Tertio ex diuersitate dispositiōis in spacio suo: idest in sua duratione ex additione: scz in augmastica. et statione scz in omotena. et declinatione scz in epigmastica. Nam additio si morb⁹ mortalis sit significat breuitatem. Si vero salubris significat longitudinem significādo multitudinē materie. Diminutio vero in epigmastica que cōmuniter est salubris si sequatur paucitatem materie significat breuitatem. Si vero grossitiem et tarditatem inflāmationis significat longitudinem. in omotena vero iudicium est medium et propterea loquendo de epigmastica dixit. Et diminutione ita vt sit quasi tepida. Aliter et melius possumus hunc textum adaptare cuilibet istarum ita vt sit sensus quod quelibet istarum cognoscitur ex dispositionis eius diuersitate et vniformitate. nam si in augmastica sit vniformis additio et in omotena vniformis statio et in epigmastica vniformis declinatio. hec vniformitas significat breuitatē. si vero in augmastica sit difformis additio: ita vt nunc magis velocitet nūc minus faciat additionem hoc significat diuersitatem materie: et sic etherogeneitatem: et sic longitudinem. Similiter in epigmastica si fiat difformis diminutio. similiter i omotena si fiat difformis statio. hec enim difformitas significat tepiditatem: et quod quasi sanguis sit plenus humore crudo.

¶ Spacium vero crisis eius significat apparitio signorum digestionis que si tardatur vsq; post tertium et quartum non fit crisis in septimo. Et multotiens quidē fit crisis eius in quarto.

¶ In parte presenti ponit signa velocitatis et tarditatis crisis in hac febre dicens. spacium crisis idest propinquitatem vel distantiam eius significat apparitio digestionis que apparitio digestionis si tardatur vsq; post tertium vel quartum nō fit crisis in septima. immo tardius quā in septima. et multotiēs fit crisis in quarto. et tunc apparēt signa digestionis in prima vel scda die. et hāc sniam habes scda affo. xxiij. septimam quarta manifestat.

Cura febrium sanguinis. Ca. xlv.

Intentio in curatiōe febris sanguinis est euacuatio plurimi vsq; ad sincopim et ingrossatio substantie sanguinis si

guis si fuerit subtilis valde aquosus et colericus. Et infrigidatio eius et mundificatio et subtiliatio ipsius si fuerit grossus et sumpserit eger prius generatiua sanguis grossi et generatiua humoris crudi ꝛ digestio materiei facientis febrē: et eius resolutio.

¶ Primo ponit intentiones curatiuas febris sanguinee. Secundo illas exequitur. Tertio ponit cibaria conuenientia. Quarto pro cura accidentium remittit nos ad capitula supra scripta. scđa ibi. (euacuatio autem). tertia ibi. (cibi vero). quarta ibi. (Et si accidat.) ¶ Primo notandum quod iste intentiones posite hic ab Auicēna sunt sex. prima euacuatio. scđa substantie sanguinis equatio. tertia infrigidatio. quarta est mūdificatio. quinta digestio. sexta est resolutio. ¶ Secundo notādum qđ licet euacuatio mundificatio et resolutio aliquo modo conueniant: quia per quālibet aliquid euacuatur differunt tamen quia euacuatio est materie proprie febris eductio: scʒ sanguinis. sed mundificatio est humorū qui sanguini immixti sunt eductio siue illi humores fuerint ante febrem siue sint geniti post febrē sicut cum sanguis scđm aliquam eius partem in alium humorem trāsmutatur per putrefactionem. Resolutio vero est vaporum qui sunt in venis eductio. hi enim humores ꝛ vapores licet non sint materia propria feb. sanguinee: sunt tamen apti fouere ipsam. Similiter licet equatio substantie et digestio ꝯueniāt: quia vnaqueqꝫ preparat humorē ad expulsionē aut ad hoc vt reducatur ad benignū: tamen digestio respicit humorem putrentē: et proprie opponitur putredini cum faciat cessare putredinem manente substantia. Tertio tegnt. sed equatio substantie respicit vtrūqꝫ. scʒ putrentē et non putrentem. ¶ Tertio notandū ꝙ iste intentiones sumuntur ab essentia febris sanguinee. Sunt enī in ea sex. Primū est impletio cui opponitur euacuatio. Scđm est sanguinis replētis subtilitas vel grossities cui opponit̄ equatio subtilis per ingrossationem: et grossi per subtiliationem. Tertium est caliditas membrorū que est febris vel caliditas sanguinis: et ei opponitur infrigidatio. Quartū sunt materie corrupte q̄ sanguinem inficiunt. huic opponitur mūdificatio. Quintum est sanguinis putrefactio. huic opponitur digestio. Sextum est vaporū multitudo opilatiōe retentorū: et sibi opponitur resolutio. vbi etiā includitur᷑ opilationis apertio.

¶ Euacuatio autem nō est aliqua sicut flebotomia ex manu in quacūqꝫ hora accidat Et non expectatur crisis neqꝫ digestio: nisi sit repletio nauseatiua. tunc enim caue eam et remoue ipsam. quod si febris perseuerauerit tunc flebotoma. Et non cesses flebotomare donec eger appropinquet sincopi: aut cadat in sincopim si corpus fuerit forte.

¶ In hac parte prosequitur curam scđm has intētiones. et primo vsqꝫ ad declinationē. secundo in declinatione. scđa ibi. (Et in fine eius.) prima in quattuor. Primo ponit curam per euacuationem Secundo per equationem substantie. Tertio per infrigidationem. Quarto per mundificationē. secunda ibi. (Sanguis vero.) tertia ibi. (Eius vero) quarta ibi. (mundificatio aūt.) Dimittit curā per digestionem. quia intelligit̄ per equationē substātie. nam quādo sanguis rectificat̄ in substātia cū rebus proprijs ꝯtra putredinē q̄ scđʒ plurimū debent esse frigida sicca et acetosa tunc digerit̄. Cura aūt per resolutionē que cōpletur subtiliādo poros aperiendo ꝛ vapores transpirare faciendo est nota in capitulo de effimeris: ꝛ in cap. de cura putridarū in generali. ad illam enī iuuant fricatiōes et similia. prima in tres. Primo ponit curā principaliter intentam. Scđo ponit euacuationeʒ ante hanc premittendā. Tertio ostendit quid faciendū sit si iste euacuationes nō possint fieri. secūda ibi. (Oportet.) tertia ibi. (Quod si dispositio.) prima in duas. primo premittit. secūdo probat. secunda ibi. (Sincopis nāqꝫ.) ¶ In prima parte dicit tria. primū quod non est aliqua euacuatio prestantior quā flebotomia ex manu. i. ex brachio in quacūqꝫ hora accidit: idest quā primū occurrit patienti. nō enim dāde sunt inducie in flebotomādo. Secūdo dicit quod nō expectetur: scʒ quod natura faciat crisim nec digestio cuʒ opus sit festinātia. neqꝫ etiā pro facienda flebotomia est opus digestione sicut in euacuatione aliorū humorū cum solutiuis nisi sit repletio nauseatiua. tunc enim caue eam: scʒ flebotomiā et remoue ipsam. scʒ nauseatiuā satietatem anteqꝫ flebotomes ne chilus corrupt᷑ ad epar tractus corrumpat humores epatis ꝛ venarū. quo modo autē corrigenda sit dictum est in cap. de effimera ex nauseatiua satietate. Tertio dicit qđ forte virtute existēte forti fiat flebotomia donec eger appropinquet sincopi aut cadat in sincopim si corpus sit forte abūdans in multo sanguine.

Dubitatur vtrum in sinocha solū debeat fieri flebotomia in principio ꝙ sic. pbat̄ per Azarauiū dicentē tam i ca. de sinocha nō putrida. ꝙ ēt in ca. de sinocha putrida ꝙ si eger priuat᷑ fuerit extractiōe sanguis in pricip. caue ipsū penit᷑ extrahere apud augmētū ꝛ in ei᷑ statu et si virtus sit fortis. Idem sentit Isaac in cap. de sinocha cum putredine. ¶ In cōtrariū est Auic. di. ꝙ si feb. perseuerauerit tunc flebotoma. ¶ Dicendū cum Gal. nono terapentice quod conseruata virtute in sinocha nō solum post tres dies sed vltra eos etiā est flebotomandū. ¶ Ad Azarauiū ꝛ Isaac dicendū eos male sensisse. sed si volumus eos saluare dicamus eos voluisse nō esse faciendā tantā flebotomiam in processu quāta est in principio.

¶ Sincopis nanqꝫ infrigidat complexionem fortē. et scias qđ flebotoma et sumere in potu aquā frigidaʒ quādoqꝫ excusant ab infrigidatione alia.

¶ In parte presenti probat esse faciendā flebotomiam vsqꝫ ad sincopim duabus rationibus sumptis a Galeno nono terapentice. Prima. flebotomia vsqꝫ ad sincopim infrigidat cōplexionē forteʒ idest fortem caliditatē febrilem vel fortem complexionem: idest hominē habentē complexionē forteʒ cum abundātia plurimi sanguinis ꝛ spūs patientem sinochā remittendo simul caliditatē eius naturalem et preternaturalē. ergo conuenit cum hoc quod sit cura sinoche. Secunda ratio. hec flebotomia et potus aque frigide excusat ab aliqua cura. ergo est faciēda. q. d. ꝙ aque frigide exhibitio neqꝫ alia fortis infrigidatio est facienda stāte repletione superflua.

¶ Et partitio quidem in ea est melior si nō fuerit quod necessariā faciat festinationeʒ. nam fortasse erit in ea q̄ est infra appropinquationem sincopis vltimatio.

¶ Hic respōdet vni tacite questioni. posset eñi queri an flebotomia infra sincopim sit pstantior. Rñdet ꝙ partitio in flebotomia est melior ꝙ̄ vnica flebotomia copiosa ducēs ad sincopim. Si vō fuerit qđ necessariā faciat festinationē sicut ē timor festine suffocationis aut aductus apatis in aliquo mēbro nobili. nā fortasse in flebotomia q̄ est infra sincopim erit vltimatio vel sufficientia .i. subsidiū vltimū in bonitate sufficiens ad curam.

¶ Et fortasse sequeť flōmiā vltimam stati fluxus vētris colericus ⁊ sudor: quē opꝫ omni hora abstergere donec cōtinuetur. fortasse enim saluabitur cum eo.

¶ Tertia ratio. illa euacuatio est faciēda ad quam statim sequitur fluxus coleric⁹: ⁊ sudor: quē opꝫ omi hora abstergere donec ꝯtinueť ad quos aliqñ sequitur sanitas: sed hanc flebotomiā ducentē ad sincopim sequūtur hmōi euacuatiōes aliqñ ducētes ad sanitatē. ergo est faciēda. Causa vō quare sequunť hmōi eūones est ꝙ natura cōfortata per deonerationē a tanta repletiōe ⁊ equatiōe ꝯplexiōis mouetur cōtra has materias sanguini immixtas ⁊ eas expellit. ¶ Notate tñ ꝙ eēt difficile vt fieret simul fluxus vētris ⁊ sudor: cū sint euacuatiōes cōtrarie et aliqñ fit vnus aliquando alter.

¶ Et succurratur ei qđ accidit ei de debilitate et sincopi cum cibo subtili ⁊ quiete.

¶ Hic docet succurrere debilitati q̄ sequitur hanc flebotomiā dicēs. ꝙ ei succurrēdum est cū cibo subtili .i. velocis ꝯuersionis ⁊ penetratiōis ⁊ pauce q̄ntitatis sicut aqua carnis vinū limphatū subtile boni odoris ⁊ q̄ete. opꝫ eñi ꝙ sincopizātes sint quieti animo ⁊ corpe ita vt sient supini ⁊ nō moueātur immo non loquātur: nō tamen debēt dormire. Dicit eñi Aui. .ij. tertij. precipiātur vigilare et dimittere locutionem.

¶ Et oportet vt premittatur lenificatio nature cum illis que sciuntur de illis que sunt sicut duorum granatorū aqua: scꝫ dulcis ⁊ muzi vsq; ad terminū. et siracost ⁊ tamarindi et colliria leuia de quib⁹ diximus. Et q̄nq; est necessariū apud digestionē euacuare cū eis que sunt sicut mirabolani et fumus terre et cassiafistula et his silia de illis que sciuisti.

¶ In pte p̄nti ponit euacuationē quā opꝫ frequēter p̄mittere flebotomie. Dicit ergo ꝙ opꝫ vt p̄mittatur lenificatio ventris cū eis q̄ sciunť .s. in ca. generali curatiōis feb. putri. ⁊ succus duorū granatorū: scꝫ dulcis et muzi vsq; ad tantū .i. dosim sufficientem que est circa vj. ℥. ⁊ dulcoreť cū. ℥. j. zucca. optimi. ⁊ scđm lenitiuū est hmōi. ℞. tamarindorū. ℥. ij infundātur p īcisionē in. vj. ℥. aque per. vj. horas et aqua illa coletur exprimendo cui⁹ ℥. iiij. misceať. ℥. j. ß. mane. ¶ Et colliria .i. clisteria bona leuia sūt cōuenientia. de quib⁹ in capłis p̄cedētib⁹. Et q̄nq; est necessaria euacuare apud digōnem .i. digesta materia cū hmōi. ℞. corticū mirabolanorū citrinorū. ℥. j. fumiterre. M. j. bulliāt in. j. lib. aque ad medietatis ꝯsumptionē. ⁊ colētur exprimēdo: cū cuius decoctiōis. ℥. iij. misceať floris cassie. ℥. j. lenit eñi vētrē ⁊ sanguinē mūdificat a colera et hūoribus salsis. ¶ Pro quo notandū ꝙ materie corrupte q̄ febri associātur sanguinee quādoq; sunt circa ptes stomachi ⁊ intestinorū ⁊ meseraicarū. ⁊ ante flebotomiam educēde sunt cū lenitiuis prius positis ne materia illa corrupta ad venas trahať. et possibile est ꝙ clisteria lenitiua sufficiāt marie si sint solū in intestinis. aliquādo sunt in venis et post flebotomiā educēde sunt cū hac medicina vltimo posita. licet etiam ante flebotomiā cum hac medicina posset vtraq; materia educi.

¶ Qđ si dispō nō tolerat flōmiā in manu flebotomeť vena q̄ est in cornu frontis aut ponātur ventose. Si aūt nō p̄parať aliquid eorū et hoc ꝓpter acciñs qđ ꝓhibet: tūc fac solutionē vētris scđm modū qui est in causonide. et regimē fit in eis que aperiūt ⁊ incidūt et sedant ebullitionē. Et si acciderit ex flebotomia sincopis ciba cū pane et aqua aggreste. Quod si accidit flux⁹ sanguis nariū per se non abscindatur nisi cum appropinquauerit sincopis.

¶ Ponit quid faciendū sit cū flōmia nō possit fieri ex brachio: qđ forte est: q: vena illa nō repiť. aut q: eger ē debilis: et vult ꝙ flōmeť vena frontis. nā ista imediate cōfert grauitati capitis ⁊ mediate a toto pōt eūare. ⁊ minus debilitat ꝙ̄ vena manus: et ponātur vētose .s. in spatulis aut natib⁹ cū scarificatiōe. Si aūt nō pōt fieri aliqđ horū ꝓpter aliqđ acciñs qđ ꝓhibet: aut q: nō vult tūc fiat solutio vētris cū his q̄ dicta sunt in causonide eūantibus hūorē sanguini admixtum sicut est decoctio tamarindorū cū māna aut cassia. q̄bus aliquid qđ eiecit: ut eūet hūorē peccātē cū sanguine posset addi. scꝫ de his infra. Regimē fit cū his q̄ aperiunt incidūt ⁊ sedāt ebullitionē sicut est sirupus acetosus simplex aut oxizacara cū aq̄ endiuie capillorum ve. vsq; ad aquā feniculi marie qñ sanguis fuerit ingrossat⁹ p flegmatis grossi admixtionē. aut cū aq̄ endiuie detur sirup⁹ acetosus cōpositus q̄ apud Mesue numerať inter sirupos frigidos. Et si acciderit ex flebotomia sincopis ciba eū cū pane infuso in aq̄ aggreste: ⁊ hoc marie cōpetit añ sincopi ad ꝓhibēdū ipsam flōm ꝯfortādo ⁊ post sincopim ꝯuenit ad ꝓhibēdū iterationē ei⁹. Qđ si acciderit flux⁹ sanguinis p se .i. a natura nō abscindatur nisi cū appropinq̄t sincopis. ¶ Pro quo notādū ꝙ ꝓhibet sincopim in fluxu sanguis ab arte .i. flōtomia. eo ꝙ in fluxu sanguinis a natura non fit sincopis nisi valde superflue eūone: cū natura eligēdo eūat sanguinē min⁹ cōuenientē. scꝫ cū minori eūone p artē seq̄tur sincopis.

¶ Sāguinis vero ingrossatio fiat cum eis q̄ sunt sicut rob. iuiubarū. ⁊ ē vt decoquātur c. iuiube cū lib. v. aq̄ donec remaneat tertia ⁊ inspisseť cū zucca. ⁊ q̄nto plus morať zuccarū tāto ē melius. Et lētes iterū ꝓprie preparate cū aceto acetoso forti sunt hui⁹ generis. Et caue ne des in potu rob iuiubarū aut corpus lētū materia exnte grossa.

¶ Hic curat sinochā p sanguinis eēptionē q̄ fuit secūda intētio. Et dicit ꝙ ingrossatio sanguis si fuerit nimis subtilis fiat cū eis q̄ sunt sicut rob iuiubarū. scꝫ q̄nto plus minoratur zuccarū tāto est melius: cū zuccarū inflāmet ⁊ in colerā cōuertaf. sufficiet ergo intātū zuccari ꝙ aq̄ illa fiat dulcis. Et lentes ⁊ proprie carū least abiecta prima aqua conuenit cōditū cū aceto de vino notabiliter acuto qđ exiccat ⁊ notabilr infridat se ꝓfundādo in substātiam sang. ⁊ acuitatē suā ⁊ ptes subtiles resoluendo ingrossat. subtiliat eni ⁊ mollificat dura ⁊ grossa et subtilia

la et subtilia

sa ⁊ subtilia ⁊ mollia ingrossat ⁊ indurat. sicut est videre in auibus q̄ ponūtur in aceto quarū carnes indurat ossa mollificat. Caue tñ ne ded' i potu rob sumbarū aut corpus lētiū materia existēte grossa: īmo q̄rātur subiliātia q̄ dicaȝ cū ordiabo curā.

¶ Eius vero ifrigidatio fit cum eis q̄ sunt sicut aqua lentiū infrigidata ⁊ aqua lactuce infridata: ⁊ sumere in potu aquā frigidā si nō fuerit qd̄ prohibeat. ⁊ fortasse sumitur in potu donec tremere faciat ⁊ faciet. et forsitā. n. sanat eū ⁊ q̄nꝫ ꝑmutatur feb'. ad flegmaticā. ⁊ curatur cū troscicis de rosis ⁊ silibus. ⁊ hec quidē cura est quorūdaȝ antiquorū ⁊ secuti sunt eā q̄dā modernorū. Dare aūt in potu aquā ordei est curatio cō ferēs eisꝫ cū lenitate nature. Et melior ho rarum ad hoc est hora vehemētis ebulitio nis ⁊ angustie ⁊ inflāmationis et frequētie pulsus cordis.

¶ In p̄te p̄nti curat sinocbā ꝑ tertiā intētionē dicēs: ꝙ infrigidatio fiat cū aqua lentiū infrigidata actu ⁊ cū aqua lactuce simil' infrigidata ⁊ cū aqua frida sumpta in potu si nō fuerit aliq̄d ꝓhibens. ⁊ fortasse. i. aliq̄n sumitur in potu donec tremere. i. rigere faciat ⁊ faciet ita vt nō sitiat. cōceditur eū de aqua quantū potest bibere quando adsunt omnes aut plures cōditiōes suadētes potū aq̄ frigide. sed de hac re dictū est sufficiēter in cap̄. de cura putridarū in generali. ¶ Naȝ hec aqua sumpta sanat precipue sinocbā non putridā sanguinē ad benignum reducendo. et fortasse mutat hanc febrem in flegmaticā non quia sanguis ꝯuertatur in flegma sed infrigidatur. et ingrossatur ita vt faciat febrem remissam sicut est flegmatica. ⁊ potest esse qd̄ sanguis reducatur ad benignū sed propter nimiā infrigidationē flegma putreat nimio frigore. ⁊ accendat flegmatica: quam medicus magis eligat ꝙ moriatur ex sanguinea nimio eius caumate sicut hoc modo Auerrois. vij. colliget. permutat causonem in cronicā cum aqua angurie et curatur cū trocis. de ros. hec flegmatica in quā facta est permutatio non quideȝ in principio permutationis sed magis in processu. vl' aliter curatur sed sanguinea cum trocis. de rosis in declinatiōe sicut p̄cipit Rasis. xvij. cōtinētis: et hic est ille de antiquis de quo loquitur Auicen. qui vero sunt moderni deus scit. multi enim erant medici tempore Auicē. quorū noticia nō peruenit ad nos. Dari autē in potu aquā ordei confert sed cum lenitate nature. idest ventre non existente valde stiptico ⁊ pleno fecibus. aliter sed cum lenitate nature. idest quia lenit ventrē cuȝ non sit valde stipticus. omne enim abstersiuum est ventris lenitiuum. scd̄o canone cap̄. quarto. Et melior quidem horarum ad exhibendum aquam ordei aut aquā frigidā est hora vehementis ebulitionis: idest caliditatis ingentis et angustie: scilicet cum eger nō potest quiescere et permutat̄ de figura in figurā ob ingentem caliditatem circa precordia. et nunc est frequentia pulsus cordis. huiusmodi autem infrigidantia magis necessaria sunt ⁊ minus sunt apta nocere propter caliditatis magne resistentiam.

¶ Et scias quod esse contentus infrigidatione et dimittere flebotomiam et vētris solutionem addit in opilatione, et coartatiōe quare additur putredo et caliditas in reliqua dispositiōe.

¶ In presenti parte admonet nos non debere esse contentos sola infrigidatione sed premittendum esse flebotomiam et solutionem ventris ante infrigidantia fortia interius sumpta siue exterius applicita. quia huiusmodi addunt in opilatione: scilicet attenuatoria. et coartatione: idest opilatione coartatoria: quare crescit putredo et caliditas in reliqua dispositiōe: idest in putredine hūoris preexistente et caliditate febrili preexistente per additionem noue putredinis et noue febris que erunt maiores tempore sequenti quam fuerint in precedenti. et forte accendetur putredo in aliquo humore et fiet noua febris.

¶ Mūdificatio enim fiat cum eis que sunt sicut soluentia coleram secundū responsionem necessitatis virtutis et debilitatis cum digerentibus humorē crude. quoniam fortasse ipsa est causa in putrefactiōe sanguis.

¶ Hic exequitur quartam intentionem et est euacuatio humorum qui admiscentur sanguini. ⁊ dicit quod mundificatio sanguinis ab humoribus sibi admixtis fiat cum soluentibus coleram secundum exigentiam necessitatis et tolerantiam virtutis: et fiat cum digerentibus humorem crudū sanguini admixtū qui est cā putrefactionis sanguis. ¶ Pro quo notanduȝ quod in sinocba semꝑ opus est euacuatione. tum quia sanguis per putredineȝ satis cito in coleram conuertitur. tum quia aliquādo preest in sanguine disponens ipsum ad putredinem. Aliquando est opus euacuatione humoris crudi flegmatici grossi aut subtilis qui preexistens in sanguine disponit ipsum ad putredinem sed innuit Auicenna hunc digerendum esse primo. non autem sic dicit de colera sed solum ipsam esse euacuandā: eo qd̄ ipsa paratior est euacuationi ꝙ flegma. Cū quibus autem hec intentio debeat cōpleri videbitur in ordinatione cure.

¶ Et in fine eius da ei in potu que sunt sicut trocis. de camphora ⁊ trocisci de spodio et da ei in potu.

¶ Isti etiaȝ trocisci sunt boni. Recipe spodij. ʒ. tres. seminis. portulace. ʒ. quinqꝫ semi. cucumE. ʒ. quattuor se. cucurbite. ʒ. sex gummi. et dragan. et amili omnium ana. ʒ. tres. suc. liquiri. pondus. ʒ. septē. fiant ex eis trocisci. ¶ Descriptio alia et proprie apud debilitatē epatis. Recipe rosaruȝ. ʒ. tres succi berberis. ʒ. duas se. cucumeris et melonis. et citrulli. et portula. et spodij omniuȝ ana pondus. ʒ. vni' gummi et draganti: et amili omnium ana. ʒ. semis. rauedi cini. et croci et camphore. omniū ana. pondus quarte partis vnius. fiant trocisci.

¶ In presenti parte curat sinocbam in declinatione dando trocis. de camphora et trocis. de spodio secundo describit quosdam trociscos. Prima descriptio est ista. Recipe spodij. ʒ. iij. semi. portulace. ʒ. quinqꝫ semi. cucumeris. ʒ. quattuor. se. cucurbite. ʒ. sex gummi draganti amili ana. ʒ. iiij. liquiritie. ʒ. septem. fiant ex eis trocisci incorporādo cum aliquo liquore sicut aqua rosaȝ. aut aqua acetose. ¶ Descriptio alia proprie ad debilitatem epatis.

Recipe ros. ʒ. iij. succi berberis. ʒ. ij. seminis cucumeris: melonis: citrulli portula. spo. ana. ʒ. j. gummi arabici amili dragāti ana. ʒ. ß. reubarba. croci. campbore ana. quartā. ʒ. j. fiant trocisci. hos dicit valere ad debilitatē epatis ppter reubarbarū. ¶ Pro qua parte notandū hos trociscos conuenire in declinatione iam precedentibus euacuatiōibus: tum ad extinguendū caliditatē: tum ad vniendum substantiā membrorū nobilium et ea confortandum. datur autem conuenienter de eis. ʒ. j. cum aqua ro. aut acetose et similibus ita vt bibi possit.

¶ Cibi vero sint illi qui fiunt ex iuiubis: et illi qui fiunt ex lentibus cum aceto ⁊ granatis et sumach. Et si sit aliquid eorum cōstrictio cuius timeatur frangatur cum siracost et pruniis et cum eo quod fit de cucurbita ⁊ cum herba acetosa. et eius fructus sint pira de seni et granata et mala de seni. et eius olera sint cucumeres et cucurbite ⁊ allzebeted et endiuia et olus benedictū et acetosa et coriandruz et que sunt eis similia.

¶ In presenti parte curās per dietam dicit cibos conuenientes illis qui fiunt ex iuiubis et qui fiūt ex lentibus conditis cum aceto et cum granatis et cum sumach et omnes infrigidant ⁊ ingrossant. et omnes conueniunt sanguine existente subtili ⁊ hec sanguine existente grosso sunt vitanda. ¶ Secūdo dicit quod si ex aliquo istorū timeamus cōstrictionem meatuum siue opilationē aut constrictionem ventris frangantur cum siracost et manna aut pruniis miscendo illa cum suprascriptis ⁊ dando post illa. Item nutriatur cum solo cibo facto ex cucurbita. Itē acetosa et eius fructus sunt pira de seni. i. de regione illa et granata et proprie muza acetosa. et mala de seni et eius olera sint cucurbita cucumeres allzebeted. i. citrulli endiuia olus bñdictū. i. portulaca ⁊ acetosa et coriandrū et silia frigida.

¶ Et si accidat dolor capitis aut pulsus cordis: aut vigilie: aut profunditas somni: aut fluxus sanguinis nariū superfluus destruens virtutē et alia de accidentibus suis cura cum eis que docuimus te in loco suo.

¶ Hic procura accidentium remittit nos ad capitula suprascripta in hac fen. in quibus omniuz horum ponitur curatio. ¶ Dicit tamen fluxus sanguinis destruens virtutem. qr fluxus sanguis creticus nō est restringēdus nisi manifeste debilitet v̄tutē.

Dubitatur vtrum liceat in sinocha flebotomare vsq ad sincopim. negatiue arguitur primo per Rasim decimoseptimo continentis dicentem. dico magne sagacitatis est non subtrahere sanguinē subito vsq ad sincopim sed trahere prima vice medietatē. Et idē dicit Auicenna in hoc capitu. Et partitio in ea ⁊c. Et Galenus secundo terapētice di. duos flebotomatos vsq ad sincopim mortuos fuisse. nullum tamen dicit flebotomatū citra sincopim mortuum fuisse. ergo nō videtur esse flebotomādū vsq ad sincopim inclusiue. tertio sincopis est accidens seuissimū maxime vitandum. ergo per flebotomiā nemo debet duci ad sincopim. quarto quecunq nocumenta vitantur et quecūq iuuamēta sequūtur flebotomādo ad sincopim ⁊ vitātur ⁊ sequūtur nō flebotomādo vsq ad sincopim. ergo non est faciēda flebotomia vsq ad sincopim. pz ɔña: et antecedēs probatur. quia diuidēdo flebotomiā in modico tempore vtputa in spacio vnius hore aut duarū: poterit eadem quātitas extrahi vtputa due libre absq hoc quod sequatur sincopis que due libre extracte continue facerent sincopim et vtrobiq eadē iuuamenta sequūtur et eadem nocumēta vitantur. ergo ⁊c. ¶ Et confirmatur. qr flebotomia tarde quāuis cōtinue sanguinē educendo minus debilitat quā flebotomia velociter et cōtinue tantundē de sanguine educens. Sit ergo ꝙ in duplo minus et pono quod vna lib. sanguis continue et velociter per flebotomiā extracti precise inducat sincopim in for. tunc arguit̄ sic. flōmia educēs tarde sanguinē q̄ sit a. in duplo min⁹ debilitat quā flōmia velociter educens: q̄ sit. b. ḡ in duplo plus de sanguie extractū p flōmiā precise ducit for. ad sincopim: ⁊ min⁹ eo nō ducit fortez ad sincopi: vt exempli gratia extrahēs in sexquilatera plus ⁊ hec que sit. c. que faciet iuuamenta et vitabit eadem nocumenta que facit et vitabit. b. et hec est infra sincopim. b. v̄o ad sincopi. ergo ⁊c. ¶ Preterea arguit̄ rationib⁹ Auer. septio colliget. cōtra Gal. quarū prima est ista. illa euacuatio nō est faciēda q̄ est inartificialis: sz euōvsq ad sincopi est inartificialis. ḡ nō est faciēda. tenet ɔña: maior est manifesta: sz minor pbat̄. illa euacuatio est inartificialis que est cōtraria operationi nature: sed euacuatio vsq ad sincopim est contraria operationi nature cuz natura nō faciat euacuationē vsq ad sincopim nisi in crisibus mortalibus. ¶ Secunda intentio euacuationis est euacuare superflua seruata tanta quantitate spiritus et humorum quod virtus non cadat: sed in flebotomia vsq ad sincopim virtus cadit. ergo non debet esse intentio ad faciendū eam. ¶ Tertio si esset facienda flebotomia vsq ad sincopim maxime esset quoniam infrigidat malam complexionem fortē: sed istud iuuamentū non est conueniens cum fit de per accidens. sequitur enim paucitatem sanguis et spiritus quod est nociuuz. ¶ Quarto minus malum est quod post euacuationē aliquid superfluuz maneat et cum hoc notabiliter de calore naturali quam quod totum superfluū remoueat̄ cum maxima paucificatiōe caloris naturalis: ita vt cadat virtus: sed primū fit per flebotomiam citra sincopim. Secundū v̄o per flebotomiam vsq ad sincopim. ergo pria faciēda est: ⁊ nō scda. ¶ Quinto sm plurimū in sinocha hūores sunt superflui sanguini admixti apti ad putredinez qui per diminutionem caloris per flebotomiā vsq ad sincopim putrescent et facient aliam feb. cum calor naturalis diminutus nō posset se a putredine tueri. ergo inconueniens est flebotomare vsq ad sincopim.

In oppositum est Galen⁹ nono terapentice. et Auicenna in parte presenti: quod si febris perseuerauerit tūc flōma ⁊ nō cesses flōmare donec appropiquet sincopi aut cadat in sincopim si corp⁹ forte fuerit.

Inter illos duos autores et Auer. non oportet in ponendo concordiam elaborare sicut quidam tentauerunt cum a proposito sint discordes. Videamus ergo cuius rationes sunt fortiores et illum sequamur. ¶ Rōnes Auer. iam dicte sunt. audiamus rōnes pro opinione Gal. In primis Azaranius et Auēzoar quibus Rasis marie credit quos putat prestātiores medicos quā Gal. sunt ɔtra Auer. i hoc ca. ¶ Ampli⁹ cōuenientius ē mai⁹ periculū euitari minori periculo sed in flōmia facta vsq ad sincopim maius periculum euitam⁹. s. mortē paruo pīculo. s. sincopi a q̄ homo resurget aspersiōe aque frigide. periculum autē qd̄

aũt qḋ euitatur ē mors festina ꝑ viã suffocatiõis et quãdoq; ꝓpter apã alicuiꝰ membri pñcipalis. ¶ Tertio si fiat flõmia vsq; ad sincopim i sinocha nõ putrida tollitur fe. et si fiat citra nõ tollit̃ feb. immo multotiẽs ad putridã permutat̃ q̃ multotiens ducit ad interitũ quare ꝛc. ¶ Quarto in infrigidãdo est timor et minor quã euacuãdo apud Auer. vij. colliget. sed vltimam infrigidationẽ concedit Auer. in sinocha. ergo vltimã euacuationem ꝯcedere potest. et iste sunt ratiões medicoꝝ quoꝝ sciẽtie ꝛ experiẽtie credere debemꝰ. ¶ Et si q̃ratur an in sinocha putrida sit ducendus vsq; ad sincopim ꝑ flõmiã sicut in sinocha nõ putrida. ¶ Dicẽdũ ꝙ sic: quãdo. s. egritudo nõ dat inducias. ¶ Dicendũ tamẽ ꝙ minorẽ flõmiã debemꝰ facere i putrida q̃ in non putrida. vt dicit Gal. xiº. terapeũ. v. ca. et hoc q: virtus in ea est minus fortis et sanguis sic nõ est aptus euõni. et tertio q: non posset feb. cessare per hanc flõmiã. quia in sanguine putrido nõ posset subito fieri equatio cõplexionis ꝛ cessatio. Itẽ oportet cõseruare virtutẽ in putrida ad alias crises quare minus est extrahendũ q̃ in nõ putrida. licet vtrobiq; vt dictũ est sit ducẽdus vsq; ad sincopim. minor tamen flõmia in putrida ducit ad sincopim quã in nõ putrida ꝓpter maiorem debilitatem virtutis et maiorem malitiam materie.

His ita determinatis respõdẽdum ẽ ad ratiões ꝯtrariũ suadẽtes. Ad rationẽ Ras. ꝛ Aui. dicendũ est ꝙ ptitio est melior si nõ fuerit ꝙ necessariã faciat festinationẽ. sed vbi timeat̃ mors festina que aliquãdo accidit in. xij. horis potius eligẽda est flõmia vsq; ad sincopim. ¶ Ad scḋam rationẽ de duobus flõmatis vsq; ad sincopim mortuis ꝛc. Dicendũ est illos mortuos fuisse quia nõ fuerũt seruate debite circũstãtie nec tenor ṽtutis eoꝝ. Et quãuis nõ recitet ibi aliquos flõmatos infra sincopim mortuos fuisse vi sincopis: fuerũt tamen mortui vi egritudinis ducẽtis ad prefocationẽ vel ad apã mẽbri nobilis. ¶ Ad tertiũ dicit̃ ꝙ sincopis est accidens seuissimũ ꝛ maxime vitandum quãtum est possibile nec medicus flõmans intendit pñcipaliter sincopim. immo vitat quãtũ est ei possibile cũ remedijs opportunis. sed hñ statuit in mente sua tantam sanguis quãtitatẽ haurire etiã si esset casurus in sincopim vt vitent̃ maiora pericula. ¶ Ad quartã rationẽ negat̃ ans. et quãuis diuidat̃ flõmia in modico tẽpore in duas partes: illa tamẽ nõ poterit ꝓhibere nocumentũ mortis festinũ sicut ꝓhibet continua eiusdẽ quãtitatis extractio. ꝛ ad confirmationẽ forte negatur suppositum.

Contra pro ipso est experientia. nã sanguis egrediens paulatim ex naribus minus debilitat quã si egrederet̃ velociter et cõtinue. et est idẽ iudiciũ de sanguine mẽstruali et emorroydali. ergo simile erit de sanguine extracto ꝑ flõmiã. ¶ Preterea aqua ydropicoꝝ et sanies empicorum paulatim et successiue educta minus debilitat. immo cum paulatina et successiua euacuatione liberatur ydropicus extrahẽdo totã aquositatẽ. et silr empicus attrahẽdo totã materiã in pectore contentã: et vtraq; istarũ velociter educta anteq̃ totaliter extrahat̃ interficit debilitãdo ṽtutẽ. Et hec iuuamẽta sunt. vi. affo: sexti. aff. xxvij. Quicũq; empici aut ydropici incidunt̃ aut vrunt̃. Idẽ sanie paulatim et successiue ex apate magno educta. quare suppositũ nõ põt negari. ¶ Rñr ꝯcedẽdo suppositũ ꝛ admittẽdo casum et tũc dicit̃ ꝙ. x. flõmia extrahẽs sanguinẽ in sex q̃latera plus nõ facit eadẽ iuuamẽta neceuitat eadẽ nocumẽta. nõ eñi vitabit festinã suffocationẽ: neq; apã qḋ vitabit̃ ꝑ miorẽ quãtitatẽ sanguinis. ideo i his casibꝰ extremis faciẽda ẽ flõmia lata satis de sanguie in ꝓuo tpe educẽs. ¶ Ad pmaꝫ rationẽ Auer. ꝙ nõ tantũ illa euacuatio ẽ naturalis q̃ imitat̃ naturã: imo q̃sq; illa q̃ est opatiõi nature ꝯtraria: sicut qñ natura mutat materiã ad aliquod mẽbrũ qḋ apabit̃ et medicꝰ ꝓhibꝫ cũ repcussiuis. Itẽ illa q̃ supplet defectũ nature vbi deficit sicut cũ ars abscidit mẽbrũ putridũ qḋ natura nõ facit. et sic in ꝓposito ars supplet opationẽ nature. ¶ Ad scḋꝫ dr̃ ꝙ intẽtio euõnis ẽ educere superflua ꝓuata ṽtute a casu a quo nõ possꝫ releuari. sꝫ ꝙ notabilr̃ ṽtꝰ debilitet̃ hoc nõ intẽdit euo. ¶ Ad tertiũ dr̃ ꝙ multa iuuamẽta de ꝑ accñs sunt cõueniẽtia sicut infrigidatio corpis febricitãtis ꝑ exhibitionẽ scamomee. ꝛ sicut curatio tetani cũ balneo aq̃. vij. affo. ¶ Ad aliaꝫ negat̃ maior. nã casus ille ṽtutis facile remouebit̃ sed fe. remanẽs facile trãsibit in putridã et forte seq̃tur egri festina mors.

¶ Ad vltimum dicitur ꝙ virtus deonerata leuata a sincopi deonerata sanguine superfluo mouebitur contra humores illos et expellet: quos non expulisset nisi fuisset facta tanta sanguinis euacuatio: qḋ affirmat Aui. c. d. Et fortasse seq̃tur flõmiã vltimã statim fluxus coliꝰ et sudor quẽ opꝫ di hora abstergere donec ꝯtinuet̃ ꝛ fortasse sanabitur.

¶ Cura fe. sanguinee nouẽ exigit itẽtiões. pma est debitũ regimẽ sex reꝝ. scḋa ẽ euo. tertia ẽ caliratis extictio. q̃rta ẽ digõ. q̃nta mũdificatio. sexta ẽ vrie ꝓuocatio. septia resolõ. octaua cordis ꝛ mẽbroꝝ ꝯfortatio. nona accñtiũ correctio. ¶ Regimẽ sex reꝝ dꝫ eẽ frm sꝫ mlto magis i sinocha nõ putrida ꝛ in sinocha filii causoni. i sinocha ṽo i quo ẽ putrefactio ab hũore crudo grosso vl̃ aquoso nõ ẽ necesse ifridare mltũ. ꝛ dieta dꝫ eẽ subtilis. sꝫ subtilior in sinocha nõ putrida ꝛ sinocha filii causoni i q̃bꝰ Aui. laudat iuiubas: sꝫ deberẽt decoq̃ i aq̃ post earũ incisionẽ. ꝛ sus eaꝝ sine ipsaꝝ hñs ꝯducit. ifridat eñi et ingrossat. Silr ꝓfert hñs lentiũ abiecta pma aq̃ ꝯditis cũ aceto granatoꝝ vel sumach. Itẽ laudat cucurbitas acetosam. portulacã. lactucas endiuiã. cucumeres. pruna. pira. poma. q̃ oĩa coquẽtur vt decet. Silr laudat̃ acetositas citri. arancij: limonis. cerasa acria. berberis agresta et vinũ granatoꝝ cũ aq̃ sit potꝰ eoꝝ. i sinocho ṽo q̃sq; oꝫ dietare dieta grossa ꝛ restauratiua: et conari summopere vt comedãt sicut i pestilẽtialibꝰ. cuius cã esset sanguis bonꝰ restauret̃ cũ p̃ceñs sit corruptꝰ: et in hoc sinocho opꝫ cũ cibis miscere calĩa vel frida fꝫ gradũ egritudinis ꝛ causam eiꝰ prohibẽtia putredinẽ. Frigida vero q̃ miscẽtur sunt scḋm plurimũ acetũ ꝛ reliqua acetosa. Itẽ sandali: coralli: margarite et similia. calida vero sunt cinamomum garios. et similia boni odoris cõuenientia quãdo humores frigidi sunt ad mixti faciẽtes sanguinẽ putrere et tunc conueniunt abstersiua subtiliatiua incisiua quãdo humores admixti sunt crudi grossi. Si vero sunt crudi: q̃quosi huiusmodi declinẽt ad siccum cum pauca incisione et abstersione. et tunc milium et pannicum et far essent conuenientia. vinum carnes et oua non conueniunt nisi in declinatione aut nisi timetur casus virtutis. ¶ Secunda intentio scilicet euacuatio perficienda est flebothomia quam cito ẽ possibile. ventre tamẽ existente pleno fecibus. premittatur clistere lenitiuũ

eoꝝ q̄ sunt in scd̄o eductiuū. et post eoꝝ eductionē
ꝙ cito est possibile flobomet̄ ex vena brachij ex q̄b⁹
eligat̄ basilica sanguie multū īflāmato circa spi-
ritualia ⁊ epar peccāte. nigra vo ꝑtō ex̄nte ī toto.
si vero in casu fuerit retētio emotroydarū aut mē-
struoꝝ p̄mittat̄ flobomia saphenaꝝ: deinde flobomē
tur vene manus. et nō est in hac febre expectanda
digō q̄ expectat̄ ī alijs feb: ib⁹ ab alijs hūorib⁹ ꝓi
dētib⁹ ꝓcipue ī sinocha. In sinocha vo vbi eēt ad-
mixtio multi fl'atis grossi cū sanguine: ⁊ nō esset
opus magna festināntia ꝑmissa flobomia minorati-
ua ante scd̄az flobomiā ꝑmitte digestiuū. ⁊ si nō pos
sent flobomari manus vene flobomet̄ alie vene ꝓpin
que his in tumādo. Et A. mēorat flobomiā vene frō
tis aut apponātur vētose cū scarificatiōe aut san
guisuge in naribus ⁊ in spatulis. et si nihil horum
fieri posset soluat̄ venter scd̄m exigentiā humoꝝ
peccantium. et hec flebothomia de qua supra esse
copiosa ⁊ magis in sinocha ꝙ in sinocho. Et mi-
nori etiā flobomia sincopizat patiēs sinochū ꝙ sino
cham. Et ne decipiaris nota ꝙ non debet esse tua
intētio vt eger cadat in sincopim: immo debes il-
lam ꝓhibere quātū est possibile. Sed intētio tua
debet esse vt extrahat̄ tāta quātitas sanguis que
sufficiat ad curā etiā si ꝑ eā duceret̄ ad sincopim.
Quātitas aūt sufficiēs ē cōiter ab. j. lib. et. ß. vsqꝫ
ad. ij. Sed cū extraxerit lib. j. si superuenit sincopis
dimitte ꝑ tūc. et ipso releuato a sincopi cum reme
dijs opportunis extrahe residuū. Est tamē meli⁹
si egritudo dat idutias partiri flobomiā. nā bis aut
ter poteris iterare flobomiā in die naturali: imo in
xx. horis. ¶ Tertia intētio ē extinctio caliditatis di-
uersimode perficiēda. in sinocha eni ⁊ sinocho assi
milato causoni cū vehemēter extinctiuis sicut cū
aqua ordei infrigidata in magna quātitate. Itē
cū aqua portulace acetose vino granatoꝝ oxiza-
chara et similibus frigidis actu et potētia et etiā
cū exterius applicitis. et his nō sufficiētibus cū
potu aque frigide vsqꝫ ad satietatē quādo adsunt
oēs vel plures cōditiōes suadētes potū aq̄ frigi-
de. Sed si nō sit tanta caliditas q2 forte sanguini
est mixtus humor grossus crudus aut subtilis nō
est opus tanta infridatione. sed sanguine existēte
grosso crudo detur̄ subtiliātia sicut sirupus aceto
sus simplex aut oxizachara cū aqua endiuie ⁊ fili-
bus. et ipso existente subtili aq̄ iuiubarū et filiuꝫ.
¶ Et nota ꝙ exhibitio horū infrigidantiū nō p̄e
missis oībus opportunis multo magis noceret ꝙ
iuuaret. quapropter procedendū est scd̄m intētio-
nes ꝑdictas. ¶ Quarta intētio est digestio in qua
intēdunt̄ duo. vnū est cōtio substātie grosse ꝑ sub
tiliantia sicut est sirupus acetosus oxizachara. aq̄
endiuie ordei et similia. et subtilis ꝑ ingrossantia
sicut est aq̄ iuiubarū lentiū et similiū. Alterū ē ꝓhi
bitio putredinis ad quā ꝓhibendā cōfert acetum
et acetosa. acetosa itaqꝫ sunt cibis et rebus medi-
cinalibus īmiscēda sicut acetū agresta. vinū gra-
natoꝝ. acetositas citri et similia. ¶ Quinta inten-
tio. s. mūdificatio fiat cū soluētibus hūores san-
guini admixtos: colerā quidē cū aqua fructuū cui
aliquid modicum diaprunis solutiui et electuarij
succi ros̄. addi pōt. Flegma quoqꝫ aquosum cum
cassia dissoluta cū decoctione turbith sine admi-
xtione zinzi. sed flegma grossum cū aqua dissolu-
ta cū decoctione turbith correcti cū. zinzi. agari-
co et similib⁹. melācolia vero cuꝫ aq̄ lactis sine et
epithimo. ¶ Sexta est vrine ꝓuocatio cum deco-
ctione se. fri. cū sirupo acetoso composito dissolu-
to cum aqua sparagoꝝ. ¶ Septima intentio que
est resolutio cōpletur cum fricationibus et cū ꝓ-
uocatione sudoris ad quē ꝓuocandū iuuat aqua
ordei cū pauco vini subtilis. Itē suffumigatio cū
aqua calida super lateribus aspsa ipso iacente in
lecto et pannis debite cooperto. ¶ Octaua inten
tio. s. membroꝝ nobilium confortatio perficitur
cū trociscis de cāpho. trocis. de spodio sandalis ⁊
similibus. ¶ Nona intētio. s. accidentiū correctio
perficitur scd̄m eorum exigentiam.

¶ De feb. flegmatica. Ca. xvj.

Ciuisti qd̄ feb. putredinis fleg
matis quādoqꝫ est paroxisma
lis. et quādoqꝫ est inseparabi-
lis. ⁊ sciuisti causam in hoc.

Champerius. Amphemeris⁹ febris vocitata est: qd̄ dici nos-
tris qꝫ spacia aliq̄ obtineat i naturis magis pituitosis resi-
det: et hiberno tp̄e: senesqꝫ et pueros magis infestat ꝓpter
edacitates tp̄- cipue i hūidis fridisqꝫ locis degētib⁹: et vi-
tio segnib⁹ cuꝫ saturitate: et magis cū in di-
bus ꝯtinue sese lauerint: ac mi-
to magis cum ipa cibaria na
tura suapte sūt magis pituito
sa: et manifesto inordinata. in-
cipit non cū ri-
gore statim pri
mo die inadit:
sed frigiditate
circūcepti ma-
gis difficilē ca
lorem habent.

¶ Superius egit de febribus colericis ⁊ sangui-
neis: hic agit de flegmaticis. Et hec pars ptes
tres. in p̄ma agit de his fe. in gn̄ali. in scd̄a in spe
ciali ponēdo signa. in tertia curā. scd̄a ibi. (In il-
la quidē.) tertia ibi. (Cura huius egritudinis di-
uersificatur). Primā partē seu p̄mū capitulum in
q̄nqꝫ partes diuido. in p̄ma diuidit feb. fl'aticam
in duas p̄mas species. in scd̄a ponit tp̄a eius ipa
adinuicē cōparando. in tertia ponit ei⁹ causas. in
quarta q̄ corpa sint ad eā magis disposita. in q̄n
ta ponit duos canones. secūda ibi. (Et sunt ei ho
re.) tertia ibi. (Et flegma q̄dē putridū.) q̄rta ibi.
(Et plurimū quidē.) quinta ibi. (Et parū quidē
euacuatur. ¶ In prima pte dicit. Sciuisti. s. in ca.
de putredine ꝙ feb. putredinis flegmatis quan-
doqꝫ est paroxismalis. i. interpolata: quandoqꝫ ē
inseparabilis. i. continua. Sciuisti causam eius.
fit eni interpolata ex materia putrente extra ve-
nas. et continua ex materia putrente intra venas
aut ex a p̄a te flegmatico intrinseco.

¶ Et sunt ei hore sicut in reliquis febrib⁹.
Et minor horarum sui principij scd̄m plu-
rimū est. xviij. dierum. et eius eradicatio in
pluribus est intra. lxiiij. dies. Et salutior eo
rum est illa que est mundorū tēporū. et pre
cipue illa que ē multi sudoris. significat eni
subtilitatem materiei et paucitatem eius ⁊
raritatem corporis. Longior ergo partiū
huius egritudinis est augmentuꝫ: quāuis
eius declinatio iterum sit longior declina-
tione tertiane plurimum.

¶ In hac scd̄a parte dicit: qd̄ hec feb. habet tēpo-
ra tam vniuersalia quā particularia sicut reliq̄ue
fe. scd̄o dicit qd̄ ad minus suū principiū vniuersa
le durat. xviij. dieb⁹. Dicit tertio ꝙ huius feb. era
dicatio est scd̄m plurimū intra. xliiij. dies. quarto
dicit quod illa feb. flegmatica est salutior que est
mūdoꝝ tēporum. alias. temporū p̄cipue illa q̄
est multi sudoris. significat eni mult⁹ sudor pau-
citatem materie: subtilitatem eius et raritatē cor
poris. quinto dicit ꝙ longior partiū huius egri-
tudinis est augmentū quāuis eius declinatio sit
longior declinatione tertiane vt plurimum.

Contra. secundū dictū instat̄. si p̄n
cipiū durat. xviij.
dieb⁹ et tota. feb. durat. xliiij. ergo tp̄a reliq̄ erūt
minora diuidēdo residuū in tres ptes. ꝯ̄n̄s est cō-
tra auctoritatē Aui. dicentē ꝙ augmētum est lon-
gi⁹ tēpus hui⁹ egritudis. ¶ Dicit. Ge. ꝙ p̄ncipiū
i fl'atica ē lōgi⁹. q2 hūor frid⁹ ⁊ viscosus tardat ac-
cēsionē ⁊ appitionē digōis: sꝫ ꝙ hec lōgitudo sit
18. di. nō possꝫ ꝓbari: sꝫ stat̄ expīmēto ⁊ testificatiōi
auctoꝝ

auctorū.nõ eīm est dubiū qḋ in febrib⁹ flaticis tā ꝯtinuis ꝙ̄ interpolatis diu stat cruditas in vrina anteꝙ̄ appeat signū digōnis manifestū:ideo pn̄cipiū est longū. ¶ Sed ad rōnē in ꝯtrariū dicedū p̄mo ꝙ p p̄ncipiū hic nõ intelligim⁹ p̄ncipiū ꝑpe sumptū distinctū ꝯtra totū augmētū qḋ excludit signa digestionis manifesta.sed intelligēdū ē p̄ncipiū includēs ptē augmēti.s.vsq ad apparitionē manifestoꝝ signoꝝ digōnis q̄ si icipiāt appare rere vsq ad.20.dies erit terminus circa.40.aut xliiij.scdm gnales sermones Ga.i cō.afo.quarte ꝑticule.Quibuscūq in feb.in.vij.terminat̄ aut i.s. Tadeo tn̄ visum ē qḋ text⁹ debeat dicere eradicatio ē intra.lxiiij.dies.Et forte sermo ei⁹ est ver⁹ in flatica iterpolata.sed in flatica ꝯtinua pōt termi nari ifra.xliiij.dies.ceteris eīm pib⁹ ꝯtinuū ē breuius suo iterpolato apḋ Gal.et fm Tadeū ratio nihil cōcludit. attribuem⁹ eīm p̄ncipio.xviij.dies. augmēto.xx.statui.10. Est eīm ceteris breuior declinatiōi.xvi.et summa erit.lxiiij. ¶ Notandum p declaratiōe q̄rti dicti.qḋ si text⁹ dicit mūdoꝝ temporū est clar⁹.illa eīm flatica q̄ hꝫ tepores magis mūdos.i.magis ꝑimos ꝟe q̄rtā est magis salua. significat eīm hūorē putrentē eē pauciorē minus grossum ꝛ min⁹ viscosum ꝛ maiorē ꝑportionē vtutis.supra morbū vel ad materiā. Hic aūt tepor de quo ē hic sermo est q̄ durat.vj.horis.et i ꝯtinua ē remissior fe.ꝙ̄ in tpe p̄cedēti.sed in iterpolata nõ est fe.sed neutralitas fe.Si vero text⁹ dicat tēporꝝ verus ē.illa eīm febris q̄ hꝫ tpa magis mūda.i.minus ꝯfusa ē salubrior.et tpa dicūtur mūda q̄ nõ confundūtur.et illa immūda q̄ cōfundūtur. Nā aliqñ in his febrib⁹ post statū vr redire p̄ncipiū pp difformitatē materie.qꝛ aliqñ post manifesta signa digestiōis appebit in vrina cruditas moto hūore grossiori ꝛ viscosiori ꝛ faciēte nouam opilationē. Ita etiā in p̄ncipijs particlarib⁹ vr aliqñ post statum redire augmētuꝫ pp difformitatē materie. et hoc significat lōgitudinē:et q̄nq malā morbi terminationē.vbi ecōtra mūdicies de q̄ supra significādo materie vniformitatē et ꝑportionē vtutis ad ipam significat salutē et breuitatē. ¶ Scdo notandū ꝙ flatica ē salubrior q̄ est multi sudoris si ille sudor fit fact⁹ in ꝓcessu iā apparētib⁹ signis digestionis.significat eīm obedientiā materie et ꝑportionē virtutis ad eā. Si ꝟo fiat mult⁹ sudor a p̄ncipio nõ significat salutē:sed magis longitudinē hndo materiā illā expelli ꝑpter multitudinē et non ꝑpter digestionē. ¶ Tertio notandū ꝙ sudor multus nõ significat paucitatē materie absolute:imo potius multitudinē:significat tamē paucitatē materie:qꝛ in ꝯparatiōe ad illā que esset tāta ꝙ suffocādo calorē innatū faceret ipm impotentē ad ei⁹ expulsionē. Aliter significat paucitatē materie et ꝙ materia paucificat̄.ꝛ ꝯñr breuitatē egritudinis p̄cipue si paroxismi sequētes minorētur.

¶ Ultimo notandū ꝙ vltimū dictū huius partis pōt dupliciter itelligi. Primo ꝙ scdm pñm declinatio flegmatice est longior declinatiōe tertiane non semꝑ cū interduꝫ reperiat̄ flegmatica vnius aut duoꝝ dierū. Secundo ꝙ declinatio flegmatice est plurimū.i.valde lōgior declinatiōe tertiane ceteris paribus:et est notum.

¶ Et flegma quidē putriduꝫ quādoq est vitreū.et quādoq est acetosum. ꝛ quādoq est dulce.et quādoq est salsum. et tu iā sciuisti quomodo ex salso fit causon.

¶ In parte p̄senti ponit causas flegmatice dicēs qḋ flegma putridū faciēs flegmaticā q̄nq est vitreū.q̄nq est acetosum.q̄nq dulce.q̄nq salsum. Et dicit ꝙ tu iā sciuisti.s.in ca. de causone quō ex flegmate salso fiat causon. ¶ Cōtra p̄mū dictum instat̄ arguēdo Auicē.de insufficiētia.natura p̄ter hos modos flatis repitur flegma crudū. flegma mucillaginosum.flā insipidū.flā aquosum pōticum ꝛ gipseū. Respōdet̄ qḋ gipseū nõ facit febrē sed crudū et mucillaginosum dant intelligi p vitreū.sed insipidū et aquosum ꝯprehendunt̄ p flā dulce.pōticū vero p acetosum. ¶ Pro notitia scdi dicti hui⁹ partis notādū qḋ flā salsum putrēs in corde aut locis sibi ꝑpinq̄s facit causonē.putrēs vero in venis p̄uis facit ꝯtinuā exacerbantē quotidie.putrēs vero extra venas facit quotidianā interpolatam.

¶ Et plurimū q̄dē accidit feb.flegmatica humidis et quietis et senibus et infantib⁹ et patientibus nauseatiuam satietatē:ꝛ exercitātibus et balneātibus se super repletionē.ꝛ habētibus eructuatione acetosaꝫ: et habētibus repletionē:ꝛ patientibus descensum humoris et fit catarrus ad stomachu in qui putrefit in eo.

¶ In hac pte ostēdit corpa pata ad hāc febrē di.ꝙ pl̄m accidit hūidis.s.q̄ sunt flatici nõ aūt hūidis sanguineis et q̄etis.multiplicat eīm flā ꝛ senibus et ꝑpṫe decrepitis et infantibus pp humiditatē et multā comestionē et patiētibus nauseatiuā satietatē.s.cū corruptiōe ad acetosum et exercitantibus et balneātibus se post repletionē.s.cibi. quia nõ fit bona digestio spūtib⁹ distractis a stō ad instrumēta motus et ad circūferētiā.et habentibus eructuationē acetosaꝫ.qꝛ causat et significat multitudinē flatis et habētib⁹ repletione flatū et patiētibus viscerastā humoꝝ et catarrū ad stom qui putrefit i eo.Est eīm catarrus scdꝫ plurimū flaticus.q̄nta tertij. Raro vero accidit iuuenibus ꝛ colericis. Unde Gal.in terapentica ad Glauconem nunq̄ vidit adolescentē colericuꝫ captum a febre flegmatica.

¶ Et parum quidem euacuatur a lesione in ore stomachi.

¶ In pte p̄senti pōit duos canōes. Prim⁹.patiēs flatica raro euāt̄ a lesiōe oris stōi.qꝛ stōach⁹ ē minera flatis.iō flatica nocet stō sicut tertiana felli et epati.et q̄rtana spleni. vt Rasis.xvi.continentis.

¶ Et scias ꝙ cū omni feb.cū qua ē frigus constringitur pulsus et minoratur.

¶ Hic ponit scdm canonē.in oi feb.cū q̄ est frigus stringit̄ pulsus quātū ad vnā dimēsionē q̄ est latitudo. Et fit puus quātū ad oēm sequēdo vocabla Gal.in li.de dfijs feb.et cā nota ē et sepe dicta.

¶ De signis flegmatice periodice. Cap.xlvij.

A illa quidē in qua cā est flegma vitreū aut acetosuꝫ frigus multiplicat̄ valde.et rigor in vitreo est vehemētior. At frigus non incipit in ea subito: immo paulatim in extremitatibus.deinde perueniunt ad hoc vt fiant sicut nix:que nõ calefiūt nisi cū difficultate:neq calefiūt subito neq scdm gradationē continuā: imo paulatim cum reditu frigoris.et fortasse cōmi

scetur frigori et' in principio rigor. Fit ergo frigus propter illud qđ non putruit. et horripilatio propter illud qđ iam putruit. τ maius frigus eius et ipsius rigor sunt in periodis status.

¶ Hic ponit signa febrium flegmaticarum. et primo earū q̄ cōiter eueniūt. scđo raro euenientium q̄ scđm plurimū sunt flegmatice. scđa ibi. (Et sunt feb.) prima in duas. in p̄ma ponit signa flegmatice interpolate. in scđa ꝯtinue. scđa in sequētis capituli principio. (Sunt sicut reliq̄ signa.) p̄ma iterū in duas. nā in prima ponit signa flegmatice interpolate ꝓpria scđm causas eius. in scđa ponit signa flegmatice continua omni speciei eius. scđa ibi. (Et plurimi quidez paroxi.) p̄ma in tres. in p̄ma ponit signa facte a flegmate vitreo et acetoso. in scđa facte a flegmate salso. in tertia facte a flegmate dulci. scđa ibi.) Illa vero.) tertia ibi. (Illam autē.) Prima in duas. nā in prima ponit signa dicta. in scđa immiscet quedā signa cōia flegmatice. scđa ibi. (Et hec q̄dez feb.) ¶ In p̄ma parte dicit q̄ in illa in qua cā est flegma vitreū aut acetosum frigus multiplicat̄ valde. et rigor in vitreo est vehemētior. s. quo ad durationē licet nō necessario quo ad intēsionē. ¶ Scđo dicit: qđ frigus nō incipit in ea subito. i. qđ in paruo tpe notabiliter intendatur: immo paulatim in extremitatibus. et deinde paulatim perueniūt ad hoc vt fiant sicut nix qui nō calefiūt nisi cū difficultate nec calefiūt subito. nec scđm gradationē cōtinuā. immo paulatim cū reditu frigoris. s. postq̄ inceperunt calefieri. ¶ Tertio dicit qđ fortasse. i. aliquādo admiscetur frigori rigor in principio sez particulari. fit ergo frig' ꝓpter illđ fl'a qđ nō putruit: τ horripilatio siue rigor pp illud qđ iam putruit. ¶ Ultimo dicit: qđ maius frigus et maior rigor i sunt periodis status. ¶ Primo notādū pro noticia primi dicti. qđ causa multiplicatiōis frigoris i flegmatica vitrea τ acetosa ē quia illa flegmata sunt valde frigida et frigidiora quā reliqua flegmata nostri corpis. certū tamen est qđ flegma vitreū est magis frm quā acetosum. Unde Rasi. xvi. cōtinētis. In vitreo est frigus forte. nam ipsum est ceteris frigidius licet aliquādo acetosum magis infrigidet quā vitreū propter subtilitatem substantie sue potēs magis in profundū penetrare. est tamen ceteris paribus frigus sequens flegma vitreum longioris durationis quā frigus sequēs flegma acetosum: lz illud possit esse intēsius. et causa sumitur ex mō substātie vtriusq;. similiter rigor est vehemētior in vitrea. i. longior: lz in acetosa sit intensior: q: flegma acetosuz subtilitate sue substātie velocius mouetur ad mēbra sensibilia. et cum hoc sua punctiōe magis stimulat expulsiuā. ¶ Secundo notandū p noticia scđi dicti. q̄ licet tam i vitrea quā in acetosa frigus paulatim intendat̄ i extremitatib'. et lz extremitates postq̄ sunt infrigidate nō calefiāt subito nec scđm gradationem cōtinuā: imo tarde et cū reditu frigoris. hec tamē tardatio et difformitas infrigidatiōis et calefactionis est magis in vitrea quā in acetosa ꝓpter maiorem grossitiē et difformitatem flegmatis vitrei quā acetosi. ¶ Tertio notandū pro notitia tertij dicti. q̄ rigor admiscet̄ frigori in principio paroxismi siue rigorē accipiam' ꝓprie siue cōiter. s. vt est cōis ad rigorē ꝓprie sumptū τ horripilationem. et rigor magis sequtur flegma putrēs. q: magis subtiliatū est τ veloci' mouet̄ ad mēbra sensibilia. et ecōtra frigus magis sequtur fl'a nō putridū. q: sua intēsa fritate ē magis aptū infrigidare. ¶ Ultimo notādū pro declaratiōe vltimi dicti frigus eē duplex. est enī qđdā positiuū: et illud ceteris paribus ē magis i p̄ncipio vl' q̄ in statu cū in statu materia hec sit magis calefacta q̄ i p̄ncipio. Est aūt aliud frig' p̄uatiuū sequēs reuocationez caloris ad itra. τ illud potest esse magis i statu q̄ in p̄ncipio sicut τ rigor ē maior siue ꝓprie accipe' siue cōiter ꝓpter velociorē motū humoris ad membra sensibilia in statu q̄ in p̄ncipio cū sit magis subtiliat'. ¶ Et nota sicut hī dicit Gētilis. q̄ Auicen. τ alij auctores multuz abutunt̄ his terminis frigus rigor horripilatio: vnū pro alio accipientes: imo aliquādo vnū istorū accipiendo tanq̄ sinonymū huic termino typus qui est cōmunis ad hec tria proprie sumpta.

¶ Et hec quidē feb. nō est ex materia que faciat punctionem ita vt sit causa rigoris i via expulsionis. putredo nāq; eius est putredo rei lenis et incipit cū grauitate τ profunditate somni. Et multotiens incipit in paroxismus primis sine frigore et neq; ē rigor: immo postponitur vsq; ad tēpus τ fortasse erit frigus et non erit rigor. et multotiens incipit cū sincopi et nō fit. Et in hac quidem egritudine multiplicatur sincopis propter debilitatē oris stomachi et casum appetit' τ priuationē alitimbre q̄ est fundamentum materiei nutrimēti et virtutis.

¶ In parte p̄senti immiscet q̄dā signa cōia fere oī speciei flatice. mīn' tñ ꝯueniūt pēdenti a flate salso. Et p̄mo dicit: q̄ hec fe. nō ē ex materia que faciat pūctionē: ita vt sit cā rigoris i via expulsiōis. i. cū materia expellit̄ ad mēbra sensibilia. putredo enī eius ē putredo relenis. i. non acute nisi sit fl'a salsum. Et i summa vult hic dīc q̄ hec fe. fm plm incipit sine rigore. Et ppea cū dictū sit sup' eā incipere cū rigore p rigore itellige rigorē cōiter sumptū cōem ad horripilationē et rigorē ꝓprie sumptū. freq̄nter enī icipiūt porsimi ei' sine rigore ꝓprie sumpto. ¶ Scđm signū. q̄ icipit cū grauitate capitis et totius corpis pp mltitudinē materie τ vapor. ¶ Tertiū signū. q̄ icipit cū pfunditate sōni pp mltitudinē grossitiē τ viscositatē materie τ vapor. ¶ Quartū signū q̄ multotiēs icipit in primis. i. in p̄ncipijs vlib' porsim' sine frigore τ sine rigore: imo postponit̄. s. frigus τ rigor vsq; ad tēpus i quo materia erit subtiliata p actionē caloris. tunc enī mota veloci' ad mēbra sensibilia faciet maiorē rigorē ipsorū ꝓtuē magis stimulādo τ ꝯsr faciet maī' frig' nō q̄dē positiuū q: tūc erit calior. sz p̄uatiuū reuocādo calm itert'. Et subdit q̄ fortasse. i. aliq̄n erit frig' τ nō erit rigor τ maxie i p̄ncipio vl' qñ materia ē grossior τ fridior τ tardi' mota sup mēbra sensibilia. ¶ Quintū signū. et multotiēs erit cū sincopi τ nō fit sincopis. i. scđ. sz maxie fit i p̄ncipijs porsimorū. τ i illa q̄ pēdet ab humore valde frido τ mlto. Nō erit cū sincopi. i. dispōe ad sincopim q̄ dicit̄ lipotomia et nō fit sincopis. s. ꝯpleta. Et subdit q̄ i hac febre multiplicat̄ sincopis ꝓpter tria. s. propter debilitatē et nocumētū oris stōi cui cor facile ꝯpatit̄. scđo pp casuz appetit'. tertio pp p̄uatiōnē digestionis q̄ ē fundamētū. i. cā p̄ncipalis materiei nutrimenti. i. sanguis q̄ dz ꝯuerti in spūs et substātiā corpis. τ cōsequenter supple

sequenter supple.est fundamentū virtutis natura lis vitalis et animalis.deficiente nāq appetiti/ua non sumitur cibus et deficiēte digestiua nō di geritur.quare sequitur defectus cuiuscunq virtu tis ad quem sequitur sincopis.

¶ Illam vero que est ex flegmate salso se quitur horripilatio et nō fit vehemens fri gus eius.

¶ Signa flegmatice pendentis ex flegmate salso ponit dicens q ad ipsam sequitur horripilatio et non fit frigus vehemens. sz positiuum.quia fleg ma salsum est calidum pungens membra sensibi lia:et sic causans rigorem et horripilationem nō positiue infrigidans.

¶ Illam autē que est ex flegmate dulci ra ro antecedit in principio vsq ad plurimos paroxismos horripilatio:neq frigus.neq rigor.

¶ Ponit signa pendentia a flegmate dulci dicēs: qd raro in pncipio.s.vniuersali vsq ad plures pa roxismos antecedit.horripilatio frigus aut rigor: eo qd materia est satis grossa et benigna et male mota super mēbra sensibilia. sed postea subtilia/ta et calefacta a calore naturali digerente et a ca/lore putredinali.et mota velocius super membra sensibilia causat aliquem typum.

¶ Et plurimi quidem periodi febris fleg matis incipiunt cum sincopi.

¶ In presenti ponit signa cōia cuiuscunq speciei flegmatice.Et diuidit i.xij.ptes scdm qd sunt.xij. genera signorū.partes patebūt discurrendo per textum.Primū genus signorū est qd plurimi pe/riodi febris flegmatice incipiūt cum sincopi: et cā nota est ex superius dictis.

¶ Et iam apparet in ea i principijs calor vehementior.et in postremis minoratur il/lud.Et est simile vt causa in hoc qm putre do antecedit prius ad magis dulce et ma/gis salsuz et magis subtile.deinde ad gros sius et frigidius.

¶ Scdm genus signorum sumitur a calore. et ha/bet quinq partes scdm q quinq ponit signa a ca lore.scda ibi.(Et tactus caliditatis.) tertia ibi. (Verūtamē non.) quarta ibi. (Et qualitercunq fit.) quinta ibi.(Et multotiens quidem.) Primū signum est hoc. In paroxismis primis calor ap/paret vehemētior: et in postremis apparet minor. Et est simile.i.verisimile vt sit causa i hoc qm pu⁹ icipit putrefieri magis dulce magis salsum et ma gis subtile.et supple magis calidum.deinde gros sius et frigidius.sed humor magis subtilis et ma gis calidus est aptius cum putret magis calefacē re quā humor grossior et frigidior. ¶ Notandum qd sermo iste est verus.in paroxismis habentibus pro causa antecedente vnum cumulū materie suf ficientis ad plures paroxismos.nam tunc de illo cumulo pars mobilior citi⁹ mouebitur.s. dulcior salsior et subtilior . ideo paroxismi principij erūt maioris caloris.posterius autē mouebitur pars grossior frigidior:et ad motum pigrior:.vnde fient paroxismi minoris caloris. Sed cum paroxismi nō fient ex materia huius cumuli:sed ex ea que de nouo generatur talis erit calor huius paroxismi qualē cōtingit generari materiā q prius nō erat.

Sed contra quia statim oppositū di/ctum fuit superius in fleg matica pendēte a flegmate dulci q paroxismi in primis non incipiunt cū typo.et in processu inci/piunt cum typo materia magis subtiliata et pro/pter subtiliationē mota veloci⁹ super mēbra.sen/sibilia. ¶ Amplius oppositū dictū fuit superius de intentione cōmenta.Alexandrini super primo epidimiarū qd in feb.de materia frigida paroxismi status fiunt de materia subtiliori et velocius mo/ta.vnde rigores paroxismorum in statu quartane sunt fortiores quā in eius principio contra i ter/tiana.et hic dicit Auicen.qd flegma faciens po/steriores paroxismos ē grossius. ¶ Ad hoc respō/detur.qd sermo Auicen.in parte pcedenti et com menta.Alexandrini intelligit in materia vnifor/mi in modo substantie.sed sermo Auicen.hic in/telligitur in materia difformi . Et ex his sequitur qd aliquādo materia flegmatica mota in statu ē subtilior certa data mota in principio . aliquādo grossior:aliquando equalis scdm maiorē aut mi/norem acquisitionem subtilitatis per actionē ca loris digerentis. ¶ Secūdo.et melius dici potest qd semp materia flegmatica posterius mota est subtilior sibi simili mota in principio cum diges/tio in flegmate procedat subtiliando . et hoc vo/luit Auicen.in parte precedenti.et Cōmenta. Ale xandrinus:cum quo tamē stat qd mota posterius: quāuis subtiliata per digestionē sit grossior certa data indigesta mota in principio. Sunt et alie so lutiones quas omitto vt breuitati indulgeam.

¶ Et tactus caliditatis eius in primis ē debilis et vaporosus.deinde cum prolōga tur positio man⁹ super mēbrum sentit ma/nus acuitatem et mordicationem.

¶ Hoc est scdm signū sumptū a caloris modo.et ē qd tactus caliditatis eius.s.flegmatice est in pri/mis.ideo primo occursu debilis et vaporosus.sed cum prolongatur positio manus super membrū sentit membrū acuitatem et mordicationem.Hu/ius causa est:quia vapor flegmaticus perueniens ad manum in primis est paucus et tardus p gros/sitiem:sed postea cumulatus sub manu in magna quātitate facit impressionem fortem.

¶ Verūtamen nō est similis neq equalis in omnibus super que cadit manus: immo est diuersa:quoniā inuenit in loco vno aspe ritatem:et in loco alio lenitatē. et est quasi caliditas colere post rem cribellatam : qm flegma viscosum ē.quare diuersificatur ei⁹ passio a caliditate sicut accidit i reliquis vi scosis cum ebuliunt.ipsa enim disrumpun tur in quibusdam locis et non disrumpunt in locis alijs.

¶ Hoc est tertium signum sumptum a modo calo ris.et est quod caliditas non est equalis in oibus partibus super que cadit manus: imo est diuersa quoniā in vno loco representatur aspera siue acu/ta et in alio loco lenis : et est quasi caliditas cole/re per cribellum.et est ut fit manus super cribellū et perueniat caliditas ad manum per foramina cribelli . in partibus enim manus que obuiabunt foraminibus cribelli sentietur caliditas acuta.in reliqs partibus mitis.Ita apparet tangenti mē/brum patientis flegmaticam: qm flegma est vi/scosum:quare diuersificatur eius passio a calidi/tate sicut accidit reliquis viscosis cum bulliunt , ipsa enim disrumpuntur in quibusdam locis et

nō in alijs. et a locis in quibus fit disruptio egreditur vapor calidus multum imprimēs in manuz a reliquis partibus.

¶ Et qualiscūq₃ sit caliditas eius scdʒ plurimū minor est quā vt inflāmet. ꝛ angustiā faciat et magnificet desiderium aeris frigidi et aque frigide: et inspissationis et rarificationis anhelitus magni et exufflantis.

¶ Hoc est quartū signū a modo caloris sumptuz. et dicit qđ q̄litercūq₃ sit. i. siue sint semꝑ vera ea q̄ statim dicta sunt siue nō. q: possibile ē q̄ nō sit ita licet eñ ptes viscosi flegmatis sint diuerse ī euaporatione. tamē illi vapores veniētes versus cutim possunt vniformiter ꝑ cutim dispgi ꝛ fiet representatio eq̄lis oībus ptibus manus tangētis tamē hoc est verū scdm plurimū. q: calor flegmatice nō est pueniēs ad hoc vt inflāmet et faciat angustiā circa ꝑcordia ꝛ magnificet desideriū aeris frigidi: qđ maxime cognoscit ꝑ anhelitū magnū velocē et frequentē et desideriū aque frigide: quia nō valde sitiūt. et desideriū inspissatiōis. i. discooperiendi se ad quā sequit inspissatio pororum: ꝛ rarificatiōis. i. post coopertionē. patiētes eñ febres acutas nūc se discooperiūt. et postea se cooperiūt. nō ita faciūt patientes febres flegmaticas. stant eñ scdm plurimū coopti cū nō habeāt magnū incendiū: et nō habēt etiā anhelitum magnū et exufflationē. i. valde velocē in cōstrictione et minus in dilatatione. nā quāuis sit multo maior necessitas constrictionis pulsus et anhelitus: quā dilatationis propter multitudinē vaporum tamen quia vapores illi non sunt valde calidi nō est magna necessitas constrictionis neq₃ dilatationis in comparatione ad febres acutas.

¶ Et multotiens quidē accidit caliditati eius vt sedeat tēpore quo habet quātitatē hore vnius aut duarum horarū. quare estimatur q̄ ipsa iam peruenit ad statum cum ipsa adhuc sit in augmento. videbis eñ eā iam incipere augmentari. et similiter sunt ei in declinatione stationes.

¶ Hoc est qntū signū a caliditate sumptū. Et dicit qđ multotiēs accidit caliditati flegmatice vt sedeat. i. stet in eodē gradu vna hora aut duabus. quare estimat qđ iam sit puentū ad statū paroxismi cū ipsa adhuc sit in augmēto paroxismi. nā post illam stationem videbis eā incipe augmētari. et similiter sunt ei in declinatione particulari stationes quia nō declinat vniformiter postq̄ icepit declinare. et hoc totū prouenit ex difformitate flegmatis. cum eñ eius exfumat pars grossior stat calor in eodē gradu aliquāto tēpore nō sic est in tertiana pura propter vniformitatē colere.

¶ Et febres quidē flegmatis sunt multe opilationis ꝑpter multitudinē humiditatis et vaporis sui pauci sudoris ꝑpter viscositatē humoris. Et cum sudare facit est res non exuberans. et de proprioribus significationibus eius est paucitas sudoris et priuatio eius.

¶ Hoc est tertium genus signorū et est q̄ feb. flegmatice sunt multe opilationis. propter multitudinem humiditatis. s. flegmatice. que cum sit multa etiam grossa est et viscosa et vapores sui similiter grossi et viscosi. ¶ Notandum qđ iste opilationes non apparent omnes in veina sed solum ille que sunt in vijs veine. s. epatis et partium ppinquarum in quibus cū est opilatio est veina subtilis. ille tamē que sunt in poris mēbrorū et in paruis venis ad mēbra terminatis nō sunt causa qđ veina subtilietur sed potius impedirent sudorem et sunt pauci sudoris. i. raro sudant propter viscositatem humorū. ꝛ cū fit sudor est paucus. Et subdit qđ paucitas sudoris et priuatio eiꝰ est de proprioribus signis ipsius.

¶ Et sitis quidem minoratur in febribus flegmatis nisi propter causam salsedinis aut causam vehemētie putredinis eius. et cum hoc est minor sitis que est in alijs.

¶ Hoc est quartum genus signorum et est qđ sitis minoratur in febribꝰ flegmaticis nisi quādo pendent a flegmate salso aut a flegmate qđ vehementer putret. intensa eñ putredo est caliditas putredinalis intensa que exiccando facit multā sitim.

¶ Et inflatio laterum multiplicatur ī eis et quandoq₃ accidit cuti lateris vt subtilietur cum tensione.

¶ Hoc est quintū genus signorū. ꝛ est qđ inflatio laterū et totius ventris interioris multiplicat in patientibus flegmaticam. quia calor factus debilis est potens ad conuertendū humores in ventositates ꝛ vapores grossos et non est potens ad illos resoluendum. ¶ Secūdo dicit qđ quandoq₃ accidit cuti lateris vt subtilietur cum tensione. i. propter tensionem factam a vaporibus et ventositatibus. quando eñ aliquid extēditur scdm vnā dimensionem opus est qđ minoretur scdam alteram. Et nota qđ iste est quidā modus cachexie ꝛ dispositionis ad timpanitem ad quam forte adiuuat error digestiue stomachi et epatis.

¶ Color autem patientium flegmatis febrem est decliuis ad viriditatem et citrinitatem currentes in albedinem ita vt sit illud quod aggregatum est sicut color plūbi vsq₃ in statu. Et raro quidem ruber color in eo cuius rubedo sit rubedo ī statu reliquarum febrium.

¶ Hoc est sextum genus signorum. et est q̄ color patientium flegmaticam tendit ad viriditatem ꝛ citrinitatem currentes ad albedinem quasi color sit mixtus ex viridi citrino et albo qui est sicut color plumbi vsq₃ in statum. s. particularem exclusiue. Secundo dicit quod raro ruber color in patiēte flegmaticam in statu cuius rubedo sit tanta quanta est in statu. scʒ particulari reliquarum febrium. s. calidarum. ¶ Notandum quod calor tendit in viriditatem propter frigiditatem flegmatis et aliqualem mortificationem caloris innati. est eñ viriditas via in fuscedinem et mortificationem caloris innati. tendit enim in citrinitatē propter aliquale incendium scdm aliquam partem conuertens sanguinem ad naturam colere. Tendit enim in albedinem propter albedinem flegmatis et cutis. sed color aggregatus ex his tribꝰ est color plumbeus. et hic calor est vsq₃ ad statum particularem exclusiue. sed in statu facies aliqualiter rubet licet remisse.

¶ Pulsus vero eius ē pulsus paruus submersus debilis rarus in primis: deinde fit frequens in fine.

¶ Hoc ē septimū

¶ Hoc est septimũ genus signoꝝ sumptũ a pulsu
et habet hec pars quatuoꝛ ptes. In prima ponit
quasdã differẽtias pulsus flegmatice. In scđa cõ
parat has differẽtias pulsus flegmatice ad diffe
rẽtias pulsus aliaꝝ fe. In tertia pte subdit alias
differẽtias pulsus flegmatice. In quarta pte ex-
collit hoc signũ sumptũ a pulsu. scđa ibi. (Et fre-
quentia quidẽ eius.) tertia ibi. (Et est vehemẽtis
diuersitatis.) quarta ibi. (Et significatiões q̃dẽ)
In prima pte dicit ꝙ pulsus flegmatice ẽ paruus
demissus. i. submersus debilis rarus in primis. i.
in principijs particularib' que oĩa sequũtur debi
litatẽ virtutis suffocate in principijs particulari
bus a materia flegmatica multa grossa viscosa.
Est autem rarus nondũ flegmate ꝑ putrefactio-
nem sufficiẽter inflãmato. deinde fit freq̃ns i fine
idest in ꝓcessu et maxime in statu particulari: fleg
mate tunc magis per putrefactionẽ inflãmato et
potente coꝛ magis calefacere. et tunc fit maioꝛ ve
locioꝛ et fortioꝛ et minus submersus.

¶ Et frequentia quidem eius. et eius par
uitas vehementioꝛ est quã frequẽtia quar-
tane et tertiane. et ei' paruitas et vehemen
tia frequentie eius est propter vehementiã
paruitatis ipsius.

¶ Primo facit hanc cõparationẽ. scđo reddit cau
sam dicti. tertio ponit aliã cõparationẽ. scđa ibi.
(Et vehemẽtia frequẽtie.) tertia ibi. (Uerum nõ
est velocioꝛ.) In pͥma pte dicit duo. primũ ꝙ fre-
quentia pulsus flegmatice est vehementioꝛ. i. ma
ioꝛ quã frequẽtia pulsus q̃rtane et tertiane. In se-
cunda parte reddens causam dicit ꝙ vehementia
frequentie eius. i. pulsus flegmatice est ꝓpter ve
hementiam paruitatis ipsius vt per frequentiam
restauret illud qđ deficit. et magnitudine.

Dubitatur vtrum pulsus flegmatice sit
minoꝛ pulsu melancolice. nã
qđ sit minoꝛ q̃ pulsus melãcolice nõ est dubium.
Et arguitur pͥmo ꝙ pulsus melãcolice sit minoꝛ ꝑ
Galenus. Gal. scđo de crisi. ca. de quartana dicẽtẽ qđ quar-
tana fe. in pͥncipio positiui põit pulsum in dispo
sitiõe paruitatis quã nõ seq̃tur egritudo ꝑter eã.
ergo flegmatica nõ habet tãtã paruitatẽ pulsus
quãtam habet quartana. ¶ Itẽ Auer. iiij. collig. et
cap. de quartana dicit. pulsus q̃rtane est paruioꝛ
plus quã sit in flegmatica.

In contrarium est Aui. in p̃senti pte
et Aliabas. viij. theo
rice. v. ca. vbi dicit in signis flegmatice fe. Est autẽ
is pulsus minoꝛ pulsu quartane. q̃m flegma debi
litat virtutẽ sua frigiditate et sua multitudine in-
firmat. Idem dicit Rasis. xvi. ꝯtinẽtis. ca. de fleg-
matica in fine. Dicit Gẽtilis quod auctoꝛes sunt
multũ discoꝛdes in differẽtijs pulsuũ flegmatice
et quartane. nã qui iudicauerũt ꝯparationẽ pul-
suum harũ febriũ per rationẽ acquieuerũt cause
que scđm estimationẽ suã visa est potioꝛ. Qui eñ
dicũt pulsuz flegmatice paruioꝛẽ estimãt ꝙ mul-
titudo flegmatis grossities et viscositas plus fa
ciant ad paruificandũ pulsum quã frigiditas me
lancolie siccitas et grossities. ¶ Ecõtra vero alij
oppositũ opinati sunt estimãtes frigiditatẽ adiu
tam a siccitate et factã actiuioꝛẽ per eã simul cum
sua grossitie terrea plus facere ad paruitatẽ pul-
sus. tum opprimendo virtutẽ. tum faciendo arte-
riã inobedientẽ. Qui vero per experientiã iudicant
possunt discoꝛdare. q2 excessus qui pulsuũ adinui
cem multũ possunt decipe. et euenit pulsus diuer
sificari scđm varias species flegmatum et varias
species melancolie et multa alia q̃ de facto ꝯcur
rũt. Et ideo vn' potuit inuenire pulsuz flatice paruio
rẽ. alter ecõtra pulsuz melãcolice minoꝛem pulsu
flegmatice. Et certe si q̃s hũ sine passiõe ꝯsideret
iudicabit nec viã ratiocinij nec viaz experientie esse
satis sufficientẽ ad certificãdũ veritatẽ in hoc du-
bio. Credit tamẽ Gẽtilis ꝙ oĩm paritate supposita
quãtũ est possibile ꝙ fingentẽ duo coꝛpa ꝯpara et
in tpe ꝯparato quoꝝ vnũ patiatẽ flaticã a flate dul-
ci. alterũ patiatẽ melãcoliã a melãcolia naturali.
Uel fingentẽ duo coꝛpa vnũ flegmaticũ in hyeme
patiẽs flegmaticã a flegmate dulci. alterũ melan
colicũ patiẽs melicã in autũno ex melãcolia natu
rali. patiẽs flaticã habebit pulsuz minoꝛẽ credẽs
frigiditatẽ. intẽsaz flatis cũ viscositate plus opari ad
ꝑuificandũ pulsum q̃ frigiditatẽ melie cũ siccitate et
grossitie sua. ¶ Sed ad auctoꝛes sentiẽtes cõtra-
riũ dicit ꝙ processerunt suo iudicio estimatiuo et
scđm ꝙ inuenerũt ꝑ experientiã q̃ eis occurrerũt in
q̃bus nõ appet eis vitas. Sed ꝓ rudioꝛib' schola
rib' ad tollendã ꝯtradictionẽ iter auctoꝛes dicit
ꝙ pulsus in flatica ẽ mioꝛ intẽsiue. sed in quarta-
na mioꝛ duratiõe. q2 plus durat typus et pͥncipiũ
in quartana quã in flegmatica.

In dubio autem solito q̃ri an pul-
sus flaticẽ sit fre-
quentioꝛ pulsu quartane fere oẽs auctoꝛes cõcoꝛ
dãt pulsum flatice esse frequẽtioꝛẽ pulsu quarta-
ne vt spissitudine restauret magnitudinis defectũ
quẽ habet respectu quartane. Gal. vero in terapẽ
tica ad Glauconẽ dicit qđ pulsus quartane tãto
est rarioꝛ pulsu flegmatice quãto pulsus flatice ẽ
rarioꝛ pulsu tertiane. hoc tamẽ ꝑ tactũ cõprehen
dere est difficile: lz Gal. scđo de differentijs dicat
hec oĩa per tactũ ꝯprehẽdi posse. ¶ Sed certe i di
ctis Gal. videtẽ ꝯtradictio. nã in scđo de crisi dicit
ꝙ pulsus flatice est maioꝛ q̃ pulsus q̃rtane vt ap-
paruit i dubio pͥmo. In terapẽtica vero ad Glau-
conẽ dicit ꝙ pulsus flatice ẽ freq̃ntioꝛ pulsu q̃rta-
ne vt appuit in dubio scđo. ergo falsa ẽ cã quã di
cũt ꝙ pulsus flatice est frequẽtioꝛ pulsu q̃rtane vt
restauret ꝑ frequẽtiã illud in quo deficit ꝑ magni
tudinẽ. q2 nõ deficit i magnitudine cũ sit ꝑm Ga.
maioꝛ q̃ pulsus q̃rtane. Et certe credo hanc rõnẽ
ꝓcedere ꝯtra Ga. nisi dicat ꝙ in flatica sit maioꝛ
necessitas q̃ i q̃rtana ꝙ nõ ẽ rõnabile cũ fla sit fri
gidi' q̃ melia. Et certũ ẽ acutioꝛẽ calitatẽ sentiri i
q̃rtana q̃ i flatica. Tenẽdũ ẽ itaq3 vt existimo pul
sus flatice eẽ mioꝛẽ et frequẽtioꝛẽ pulsu q̃rtane ad
q̃s dĩas adiuuat debilitas ṽtutis maioꝛ i flatica
ꝙ in q̃rtana ceteris parib'. tũ ꝓꝑ debilitatẽ appe
tit' et malitiã stõmachi. tũ ꝓꝑ dispõnẽ ad sincopim
nã debilitas ṽtutis facit ut pulsuz ꝑuũ et freq̃ntẽ.

Tertio dubitatur vtrũ pulsus fla-
tice sit freq̃ntioꝛ
pulsu tertiane. et videtẽ ꝙ nõ ꝑ Ga. i terapẽtica ad
Glauconẽ. et ꝑ Auer. iiij. colliget i ca. de fe. flatica
dicentẽ ꝙ pulsus flatice ẽ rarioꝛ pulsu tertiane in
quolibz suoꝝ tẽpoꝝ. Idẽ sentit Ras. x. Almãsoꝛ.
et fere oẽs i hoc ꝯcoꝛdãt. ¶ Preterea hũoꝛ colic' est
valde calidus ponẽs in coꝛde caliditatẽ facientẽ
angustiã faciẽs intẽsam sitim magnũ desideriũ ae-
ris frigidi instantiã vigilaruz cuius caliditas est
acutioꝛ caliditate a quocũq3 alio hũoꝛe pendẽte:
Sed opposite dispositiões sunt i flegmate. ergo
in feb. ei' debet eẽ pulsus simul maioꝛ et freq̃ntioꝛ
q̃ pulsus flatice nec ratio Auicẽ. est alicui' momẽ
ti cum dicitẽ ꝙ deficiente magnitudine pulsus fit

restauratio ꝑ frequentiā. diceꝛ eñ primo ꝙ fit restauratio per velocitatē. Scḋo diceꝛ ꝙ ratio bene cōcluderet si calor tertiane et calor flatice eēnt eq̄ intēsi, tūc eñ pulsus q̄ esset minor esset freq̄ntior. ¶ In oppositū ē Aui. di. ꝙ freq̄ntia flatice est vehemētior freq̄ntia tertiane. Dicit Gētilis suspicādū est textū eē corruptū. sed cū oēs text⁹ sint ꝯsiles opꝫ imaginari aliā solonē. dicit ergo ꝙ i ṗncipio et ꝓprie in ṗma medietate ṗncipij multotiēs euenit ꝙ pulsus est freq̄ntior quā in colica ꝑꝑ sincopī aut dispōnē ad eā cū qua flatica freq̄nter incipit vt dixit Aui. Nā in sincopi et dispōne ad sincopim multotiēs fit pulsus formicās cū maxima freq̄ntia et puitate, et fit freq̄ntia illa magna vt suppleat in quo deficit magnitudo et non est dubiū ꝙ tūc pulsus ē freq̄ntior q̄ in tertiana in qua nō ē sincopis. ¶ Cōtra in feb. sincopali fit pulsus rarus. Dicēdū ꝙ in feb. sincopali hūorosa fit pulsus rarus qn̄ hūor nōdū ꝑ putredinē aut digestionē est calefact⁹ et postea cum est calefactus nō fit sincopis. q: vapores frigidi sunt, cā eius et nō calidi. et ideo pulsus ē rarus cū nondū fit feb. aut remissa. sed in flatica cōiter euenītē fit sincopis: tū ꝓpter ꝯpassionē cordis ad os stō. tum ꝑꝑ malitiā istimbre vaporib⁹ venītib⁹ ad cor existētib⁹ calidis. quapropter fit pulsus valde paruus et ꝯn̄r valde freq̄ns et freq̄ntior q̄ in tertiana. hoc aūt vt dictū est accidit merito sincopis. sed nō existēte sincopi pulsus flatice ē rarior pulsu tertiane. et si in tertiana eēt sincopis sicut in sincopali minuta pulsus esset freq̄ntior q̄ in flatica cū sincopi. Aliter posset dici scḋm Gentilē ꝙ pulsus flegmatice est freq̄ntior pulsu colice nō absolute sꝫ ꝓportionaꝛ puitati q: in nulla feb. nec melācolica nec colerica tantū fit additio in freq̄ntia ꝓpter paruitatem quātum in flegmatica.

¶ Uerum non est velocior pulsu quartane et quandoqꝫ est tardior eo aut similis ei in primis.

¶ In hac pte dicit ꝙ pulsus flatice: lꝫ sit frequentior pulsu q̄rtane nō tñ est velocior eo. Et ratio q: virtus q̄ defectū magnitudīs restaurat ꝑ velocitatem opꝫ ꝙ sit fortis: sed i flātica multū deficit virtus. Unde Alyabas dicit virtutem in hac feb. esse dissolutā et infirmā. Et quādoqꝫ est tardior in primis, ꝓpter paucā calefactionē. vnde fit paruus et tardus lꝫ sit spissus. spissitudo eñ soboles ē deficientie siue imbecillis virtutis apud Ga. in ꝯmē. pulsuum. cap. de pulsu freneticoꝝ aut silis ei. s. in tarditate in primis. i. in ṗncipio ṗncipij pꝛoximi nam postq̄ non est velocior pulsu quartane relinquitur ꝙ sit tardior aut sibi silis ꝑꝑ maiorem aut minorem necessitatē et maiorem aut minorem debilitatem virtutis.

¶ Et est vehementis diuersitatis cum priuatiōe ordinis. ꝛ paruiꝛ debiles ex eis sunt in diuersitate eius plus.

¶ In pte ista ponit alias differētias pulsus flegmatice dicēs ꝙ est vehemētis diuersitatis cū ṗuatione ordinis, et parui et debiles sunt i diuersitate eius plus. Causa diuersitatis et inordinatiōis est debilitas virtutis per viā suffocatiōis ab humore flegmatico multo grosso et viscoso. Itē fortitudo pugne inter humorē et virtutē. Diuersitas autē ista est non quia vnus pulsus sit magnus alter paruus. vn⁹ fortis alter debilis. q: omnes sunt parui et debiles, sed diuersitas est in maiori aut minori paruitate. ꝛ maiori aut minori debilitate.

Auēzoar autē dicit ꝙ pulsus in flatica nō est multum diuersus. intelligendus est ꝙ nō est multū diuersus. quia vna pulsatio sit magna altera parua vna fortis altera debilis: sed in latitudine paruitatis et debilitatis cadūt he diuersitates.

¶ Et significatiōes quidem pulsus super eam sunt de certioribus significatiōibus.

¶ In pte presenti dicit qḋ signū sumptū a pulsu ē de certioribus signis huius febris. sed ad cognoscendū has differētias pulsus exq̄sitꝫ opꝫ cognouisse pulsum sui sani. vt dicit Rasis. xix. cōtinētis. et Gal. scḋo de crisi.

¶ Urina autē eius in primis quidē est alba subtilis ꝓpter multitudinē opilationū frigoris: deinde fit rubea propter putredinem. et conturbatur propter malitiam digestionis.

¶ Hoc est octauū genus signoꝝ sumptū ab vrina. et habet q̄tuor partes. primo ponit vrine q̄litates apparentēs in ṗncipio. scḋo ꝓpter putrefactionē contingentē. tertio ꝓpter malitiā digerēdi. quarto ponit quādā vrine diuersitatē et ꝑmutationē. scḋa ibi. (Deinde fit rubea.) tertia ibi. (Et conturbatur.) quarta ibi. (Et quādoqꝫ alteraꝛ.) In ṗma parte dicit ꝙ a principio in flegmatica vrina est alba subtilis. Cuius causa est multa opilatio et multū frigus. vtrūqꝫ eñ. s. opilatio et frigus facit vrinam albam et subtilē albedine trāslucēte sola aquositate trāseūte. Nam si trāsiret flegma ꝑmixtū cū vrina: vrina non esset subtilis: licet esset alba ratione flegmatis albi. septia afo. cōmēto. iij. si ab albo flegmate. esset eñ tunc alba et grossa. Et ecōtra stante opilatione esset alba. i. peruia et subtilis. sed postea aperta opilatione fit grossa ꝛ opaca. nam sicut scḋm plurimū est eius opilatio prius q̄ eius apertio. ita prius est subtilis ꝛ pura q̄ grossa et opaca. scḋo dicit ꝙ fit rubea ꝓpter putredinē. i. calorem putredinalem incendentem et ignientem flegma. vnde fit in vrina rubedo quedā opaca tendēs in cinereū. vnde octauo terapē. ca. v. eiusqꝫ rubor ē qn̄ humor flegmaticus qn̄ imoratus fuerit diutius putrefit et calefit. tertio dicit ꝙ cōturbatur ꝓpter malitiam digestionis. et potest intelligi quadrupliciter. primo quia micta corrūpitur statim qḋ significat malitiā ꝯmixtiōis ptiū adinuicē sequentē malam digestionē stomachi et cꝑis. vnde mali hūores multiplicanꝛ. scḋo cōturbatur. i. perdit luminositatē tendens in opacū, et hoc sequiꝛ malitiā digestionis. Unde scḋa primi de colorib⁹ īmo attinet suscitari ꝓpter priuationē digestionis. tertio possumus intelligere ipsam cōturbari. i. turbidari ad modū vrine animoꝝ. et arguit debilitatē caloris digerētis flegma cū tendētia in malignā putredinem. quarto possumus intelligere cōturbatur. i. inspissatur. et significat aliquam digestionē: licet diminutā. et forte aliquando malam que est forasse via in turbulentiam.

¶ Et quādoqꝫ alteraꝛ in ea dispositio vno tēpore. et qn̄qꝫ mundificabitur ex materia grossa et resoluitur putridū et redibūt opilationes dealbabiꝛ vna hora. et alia quando remanet intra materiam grossam et dispositionē putredinis. et a qua hora opilationū est alba: deinde quādo putrefit res plurima post illud expelliꝛ ꝛ aperit opilationes rubet vsqꝫ quo veniat super opilationes ꝙ opilet

nes quod opilet eas vice alia de illo codez humore.

¶ In parte presenti dicit Aui. ꝙ vrina in febre fle gmatica nō permanet in vna dispositiōe eo ꝙ in vno tēpore est alba subtilis. alio tpe est ruffa grossa: et sic multotiens in paucis dieb⁹ variatur a subtilitate in grossitiez. et ecōtra. et ab albedie in rubedinē. et ecōtra. sicut dicit Iudeus sexto cōtinētis et cām reddens dicit ꝙ qñqꝫ mundificabit̄ et materia grossa supple cum vrina. Et resoluet̄ putridum: et tunc fiet vrina grossa ruffa humoribus cū vrina permixtis et redeunt opilationes. et dealbabitur supple et subtiliabit̄. vnde alia hora qñ scꝫ remanet sed inter materiā grossam opilantem et dispositionem putridē. i. cū dispositione ad putridam. tunc eñ facta opilatiōe dealbabitur supple et subtiliabitur. nā qn est opilatio est dispositio ad putridam: et tunc dealbat̄ et subtiliatur. et sic aliqua hora putridē. i. dum disponit̄ ad putredinē. et aliqua hora opilationis. i. cū est opilatio est alba supple et subtilis. deinde quando putrefit res plurima post illud. s. opilationē et expellit̄ illud. s. putridum cū vrina et aperiūtur opilationes rubet. s. vrina et ingrossatur vsquequo veniat super opilationes. i. loca opilata ꝙ opilet ea vice alia de illo eodem humore: et tunc supple fiet vrina subtilis alba.

Eius vero egestio est lenis subtilis flegmatica.

¶ Hoc est nonū genus signorū sumptū ab egestione. et est ꝙ eius egestio est lenis. i. mollis no dura subtilis. i. fluxibilis flegmatica. i. cū admixtiōe flegmatum subtilium aquosorū aut grossorū ꝓm flegmatum diuersitatem. Est aūt fluxibilis propter indigestionē et paucam epatis attractionē. oppo site cōditiones ꝓm plurimuz sunt in colerica.

Et de eis que significant ꝙ feb. est flegmatica est vt sit paroxismus eius decem et octo horis: et dimissio eius. vj. horis. et nō est dimissio eius dimissio munda: qm̄ materia cū grossitudine et viscositate est multa.

¶ Decimū genus signorum sumptū a paroxismo. Et est ꝙ paroxismus feb. flegmatice durat. xviij. horis et dimissio eius est. vj. horis. et nō ē dimissio munda. qm̄ materia est grossa viscosa et multa. eñ in sex horis illius false quietis fit aliqua neutralitas feb. Et hic penes Gentilē considera quatuor miranda de flegmate. Primuz ꝙ citius mouetur ad putredinem quocunqꝫ alio humore. qr paroxismat quottidie. sed colera de tertio in tertiū: melācolia de quarto in quartum. ¶ Scdo ꝙ difformis putrefit ita vt tempora cōfundant̄ qđ accidit propter eius maiorem difformitatē et viscositatem ꝗ in aliquo alio humore. ¶ Tertio flegma paroxismans citius per putredinem finit̄ postꝗ putrere incipit ꝗ melia: lꝫ tardius ꝗ colera. ¶ Quarto ꝙ minus mundat̄ corpus ꝗ in reliquis febribus periodicis. et huius vltimi causa est multitudo grossities et viscositas et pauca distantia inter paroxismos eius. Sed videtur ꝙ tertium repugnet. primo si eñ tardius per putredinē finit̄ postꝗ putrere incepit ꝗ colera. qr paroxismus ei⁹ durat. xviij. horis paroxismus vero colere. xij. videt̄ ꝙ magis resistat causis putrefacientibus ꝗ colera. Et sic sequitur ꝙ deberet moueri tardius ad paroxismandū ꝗ colera. nō eñ pōt assignari causa cur magis resistat causis putrefacietibus postꝗ putredo incepit ꝗ colera. et nō magis resistat ne incipiat putrefieri ꝗ colera. ea eñ que resistūt putrefactioni in vtraqꝫ sunt forma substantialis ꝓprietas complexio modus substantie. et certum est hec omnia resistere quantū possunt ne incipiant putrefieri et ne putrefactio ꝓcedat postꝗ incepit cū sint agentia naturalia. ergo supposita paritate ex pte quātitatis et aliorū videtur de necessitate concludi ꝙ sicut flegma tardius finitur postꝗ putrere incepit ꝗ colera: ita tardius debeat incipe putrere ꝗ ipa. Dicendū sicut est veritas ꝙ flegma velocius incipit putrere ꝗ colera. tamē tardius finit̄ per putredinem. quāuis oīa resistentia putredini incboande et ne putredo ꝓcedat sint eadem et agētia semper mere naturaliter et ꝓm vltimū conatū. sed hoc est ꝓpter dispositionem flegmatis facilem ad incboandum ad putredinē ꝓpter paruā resistentiā sue ꝓprietatis et econtra magnam resistentiam proprietatis in colera. Sed ecōtra magna est resistentia in flegmate ne finiatur per putredinem ꝓ modum sue substantie grosse et viscose. et ecōtra parua resistentia in colera ne finiatur per putredinez ꝓpter suam substantiam subtilem et priuationez viscositatis. Et exemplū habes in pisce et vino. citius enim valde incipit piscis putrere ꝗ vinū tamen citius vinum per putredinem finit̄ ꝗ piscis.

Cōtra. resistētia flegmatis aggregata ex quatuor predictis semper agit mere naturaliter et ꝓm vltimū conatū ergo tantū resistit ne putredo ꝓcedat postꝗ incboauit quantū resistit ne incboet. sed hec magis resistit ne putrefactio ꝓcedat postꝗ incoauit ꝗ tota resistentia colere. ergo etiā magis resistit ne incboet putredo ꝗ tota resistentia colere. et sic tardius periodicabit flegma ꝗ colera. Ratio est apparens cū nō incipiāt periodicare periodo faciente febrem nisi putreāt. Credo ꝙ sit hec prima cōsequētia neganda eo ꝙ difficilius est in flegmate velocitare putrefactionem incboatam ꝗ ipsam incboare. Et ecōtra difficilius est in colera putrefactionē incboare ꝗ incboatā velocitare. ꝙ si hec rñsio tibi molesta est aliam inuenies.

Significant ipsam etas consuetudo et tempus: et regio et cibi: et aduentus cāruz antecedentium ex satietate nauseatiua. et significant ipsam forma predicta ex colore faciei et inflatione eius. et lenitas tactus et debilitas oris stomachi et casus appetitus et quandoqꝫ magnificatur in ea splen. et sequitur eam eructuatio acetosa in pluribus horis multotiens.

¶ Hoc est vndecimum genus signorū in quo multa cōgerūtur. et dicit ꝙ flegmatica significatur per etatem. s. senij et ꝓpter decrepitatis per cōsuetudinem. s. alias patiendi eā. et tempus. s. frigidum et humidū. et regionem. s. frigidā et humidā. et cibos scꝫ multiplicantes flegma. et per causas antes ꝗ sunt signa aut cāe multiplicatiōis fl'atis sicut est nauseatiua satietas maxime cum corruptione ad acetosum et significāt ipsam forma predicta ex colore faciei. s. plumbeo et inflatiōe eius et lenitas tactus sequens humiditatem flegmatis et debilitas oris stomachi et casus appetitus ꝓpter causas supra scriptas. Et quādoqꝫ magnificatur splē flegmate per putredinem in melancoliaz verso et splenem implente cum sit eius receptaculum. et sequitur eam eructuatio acetosa in pluribus ho-

ris .i. temporibus ipsius flegmatice in quib9 ma-gis debilitatur aut corrumpitur digestio ad aceto-sum. hoc autem fm plurimũ magis est in augmen-to et statu.

¶ Signa flegmatice inseparabilis et est illa que nominatur latica. Cap. xlviij.

Sunt sicut reliqua signa feb. fle-gmatice preter eradicationem et quod similatur eradicatiõi. Et apud inceptionem fiunt ri-gor et frigus et horripilatio. et est res magis similis cũ ethica. et fit illic ri-gor in. vi. horis. aut tantum superaus illũ qui fit in periodica. nam periodica iterum non euacuatur a residuo: veruntamen est oc-cultum non apparens.

Champerius. In pulsu hu9 febris manife-sta est inordina-tio: et inequali-tas consider in paroxismi sua-sione: presertim motum crassitu-do. et ipsis non est vehementia: neq̃ languentes hec currit feb. neq̃ in densum cogit respira-re neq̃ sufflare seu frigus exq̃-rere: verum hu-iusmodi febr. neutiq̃ sitienlo-se sunt sed vo-mentibus pi-tuitose: et que cunq̃ per ven-trem ipsis infer-ne exmanant frigidiora: et pal-lidiora sunt cru-diora: et magis aquosa sese fe-re pferũt prio-ribus diebus: hi neu-tiq̃ sudant: ne-q̃ ad perfectã a cõflagratio-ne immunitatẽ perueniunt: eo-rum color albi-cans aliber et te-nuis p̃mis emi-guntur diebus post cum cras-sescunt turbide.

¶ Hic ponit quatuor signa feb. flegmatice conti-nue. Primũ q2 ij. signa signorũ in precedenti ca. po-sita que sunt signa flegmatice interpolate sunt etiã signa flatice continue. et nõ mirũ cũ ambe pendeãt ab eadẽ materia. et nõ est differentia nisi q2 in con-tinua flegma putret ad intra venas. sed in inter-polata putret extra venas. idõ ambe i hoc differũt q2 in cõtinua nõ eradicatur: neq̃ assimilatur fe. que eradicatur. sed in interpolata lz nõ eradicetur tñ assimilatur febri que eradicatur. q2 cadunt sex hore in-ter vnũ paroxismũ et aliũ in q̃b9 nõ ẽ feb. sed solũ neutralitas febris. sed in continua semp est feb. lz remissior in sex horis paroxismis sequenti paro-xismo: quapropter nec eradicatur nec assimilatur feb. que eradicatur. Secũm signũ est. q2 exacerbatio cõ-tinue incipit cum rigore frigore et horripilatione. Tertium signũ est q2 ẽ multũ similis ethice. Quartũ signũ est. q2 fit illis .i. in flegmatica cõtinua rigor. .i. remissus calor in sex horis sue declinatiõis par-ticularis. aut tantũ .i. vel circa sex horas superãs tamẽ calorẽ remissum qui est in declinatiõe paro-xismi periodice. nam periodica iterũ nõ euacuatur a residuo caloris. veruntñ illud residuũ caloris pa-roxismi interpolate est occultũ nõ manifestũ sicut in continua cũ calor remissus in continua fit feb. sed in interpolata neutralitas febris. ¶ Prio notã-dum pro declaratiõe scõi signi. q2 hi typi .s. frigus rigor et horripilatio cãntur dupl'r. vno mõ ex ip-asiõe materie super mẽbra sensibilia. et hi fiunt in principijs febrium interpolatarũ cũ materia ex-pellitur de venis puis ad membra sensibilia. et hi sunt ppriĩ typi. scõo mõ fiunt ex suffocatione ca-loris innati sub materia multa grossa et viscosa. et hi fiunt in principijs exacerbationum flegma-tice continue cum materia flegmatica expellitur de venis magnis ad paruas ibidẽ suffocãs calo-rem innatũ per quã suffocationem in extremis fit frigus rigor et horripilatio. Et hi sunt improprie typi. q2 valde remissi et parum durantes. et hi ty-pi q̃nq̃ sunt maiores in p̃ncipijs exacerbationũ principij vniuersalis q̃ in p̃ncipijs exacerbatio-num status. Aliq̃n ecõtra fm diuersitatem mate-rierum que faciunt hos typos in frigiditate mul-titudine grossitie et viscositate ppter quã aliq̃n magis suffocatur calor in principijs exacerbationũ principij vñis q̃ in principijs exacerbationum sta-tus vniuersalis. aliq̃n ecõtra. ¶ Scõo notandum pro declaratione tertij signi q2 feb. latica est mul-tum similis ethice. tamẽ q2 calor est mitis sicut in ethica et satis vniformis et fit extenuatio in ea p-pter defectum digestiue stomachi. et nisi esset leni-tas pulsus esset valde plus similis ethice vt dixit Aui. superius in capitulo de rebus in quarum qui-busdam differunt febre putredinis 2c. Et ex hac cõuenientia cum ethica. Ego arguo q2 frigus ri-gor et horripilatio debeat raro accidere in princi-pijs exacerbationum flegmatice continue. q2 per hoc signum faciliter discerneretur ab ethica: cum ethica non habeat huiusmodi typos. Et dicum te-stor me raro reperisse hos typos in laticis. Cete-ra que dicit Auic. in hoc capitulo nota sunt.

¶ Febres que sunt fm plurimũ de genere flegma-ticarum et sunt quandoq̃ ex colera et non sunt ex eis que fiunt ex melancolia. et sunt appropriate cũ nominibus et iudicijs .i. habent nomina ppria et iudicia propria .s. per quam nominantur cogno-scuntur et iudicantur. Cap. xlix.

Et sunt febres empialos et lippa-ria que ambe sunt de summa fe-briũ: in quibus diuersificãtur lo-ca caloris et frigoris intus et ex-terius ppter diuersitatem et lo-cum eius qd putrefit et quod non putrefit. Et sunt tres diuisiones febr. appropriate: sincopal' humorosa: et feb. ex sincopi minu-ta subtilis. et feb. diuturna et nocturna.

¶ Hic determinat de quibusdam febribus ad fle-gmaticas reducibilibus. q2 vt plurimum fiunt ex flegmate: lz quandoq̃ fiant ex colera vt lipparia dicta tabaros et sincopal' minuta. et non fiunt ex melãcolia .s. pura: sed aliquando ex flegmate ten-dente ad naturam eius vel habente eius mixtio-nem. sicut Isaac ponit de lipparia. et hoc dicit pri-ma pars rubrice. Primo ergo Auicẽ. enũerat has febres. scõo exequitur. scõa ibi. (Hec feb. fit.) Di-cit primo he sunt febres empialos et lipparia que ambe sunt de summa feb. in quibus diuersificant loca caloris et frigoris intus et externus ppter di-uersitatem eius quod putrefit et qd nõ putrefit .i. fm diuersitatem materie putrentis et nõ putren-tis et fm diuersitatẽ locorũ intrinsecorũ et extrin-secorum in quibus cõtinentur hmõi materie pu-trentes et nõ putrentes. Et tu adde tertiam feb. in qua interiora et exteriora simul calent et frigent ppter has diuersitates materierũ et locorum. et sunt preter has tres alie diuisiones .i. tres alie fe. sub hac diuisione contente scilz. sincopalis humo-rosa sincopalis minuta subtilis. et feb. diuturna et nocturna.

¶ Febris in qua occultatur frigus et apparet in ea calor et est empialos. Cap. l.

Hec febris fit ex flegmate vitreo sed est comprehensum in occul-to et profundo quod infrigida-tur vbi est. Verũ ipsi accidit iam putredo: quare spargitur ex eo va-por eius quod cum putruit et dispartitur in flãmatur in exterioribus. et illud quod non est putrefactũ ifrigidatur in interioribus.

¶ Hec pars diuiditur in sex partes scõm quod sex facit capitula de his feb. partes patent in princi-pijs capitulorũ. Primũ capitulũ diuido in duas partes. Nam in prima ponit causam empiale et modũ puentus eius ex cã sua in. scõa ponit signa scõa ibi. (Signa eius.) Prima in duas. nã in pri-ma facit qd dictũ est. scõo remouet du"". scõa ibi.

Et eius

(Et eiꝰ quidẽ frigus.) In prima parte dicit Aui. ꝙ cã huius feb. est flegma vitreũ cõtentũ in ꝓfundo corporis occulto sensibus nostris qđ infrigidatur in loco vbi cõtinetur et infrigidat locũ illum ⁊ partes illi vicinas. Sed huius flegmatis aliqua ps putret et a parte putrente vapores eleuati venientes exterius calefaciunt ptes exteriores. sunt enim simul cũ parte putrente a qua eleuãtur facti calidi per putrefactionẽ: quare partes exteriores calefiunt ꝑ vapores putridos ad ipsas venientes. sꝫ ptes itrīsece īfrigidant a pte flatis nõ putrefactã.

¶ Et eius quidẽ frigus nõ appet in hmõi tẽpore. qm̃ est quietum et associatur ei ⁊ nõ patitur ab eo qđ occurrit ei. postꝙ̃ ergo incipit in eo putredo mouet et infrigidat infrigidatione: quadã quãuis non perueniat ad hoc vt cõicet toti corpori.

¶ In parte pñti remouet dubiũ. posset enim qs interrogare. quare frigus huius hũoris vitrei nõ sentiebatur in loco vbi cõtinebatur ante inchoationẽ huius feb. Rñdet ꝙ frigus huius humoris nõ sentiebat. primo q: h flegma erat quietũ et erat cõsuetũ mẽbro in quo continebat. vnde in mẽbro illo ꝯtinẽte iã erat facta mala cõplexio equalis q̃ nõ sentitur. et etiã humor ille ſm eius superficieꝫ erat calefactus quasi factꝰ similis superficiei mẽbri circũdantis et similia nõ sentiunt. Sed cũ incipit putrefieri incipit moueri localr. et pars q̃ primo erat intrinseca efficitur extrinseca. et quia est magis frigida ꝙ̃ ps extrinseca ⁊ obuiat parti cui hic humor nõ erat cõsuetus infrigidat illã partẽ faciens in ea malã cõplexionẽ diuersam que sentitur: nõ tñ eius frigiditas est tante potẽtie vt possit totum corpus infrigidare sentit itaqꝫ frigiditas interius et caliditas exterius. ¶ Primo notandum circa ptẽ pñtẽ ꝙ auctores his terminis empialos ⁊ lipparia vario mõ vtunt. Quidã enim per empialos intelligunt febrẽ in qua ſm eandẽ partem simul sentit calor et frigus. Et hoc mõ vtitur hoc vocabulo Gal. scđo de differẽtijs febriũ. ⁊ in libro male cõplexionis diuerse. et in cõmẽ. afo. septime particule. Si feb. a colla nõ habeat. ⁊ Aliabas septimo theorice. ca. sexto. ⁊ Rasis. 16. cõtinẽtis ca. tertio. Quidã vero hoc noĩe empialos vtuntur ad significandũ febrẽ in qua exteriꝰ appet frigus interius calor: sicut scđo febriũ. ca. de empiala. Et Arist. 27. ꝓblematũ. ꝓblemate scđo. Quidã ṽo ꝯtrario mõ vtunt hoc vocabulo empialos ad significandũ febrẽ in qua intus sentit frigus ⁊ exterius calor. sicut Aui. hic. et Sera. sexto breuiarij. Et Gentilis dicit ꝙ empialos dr ab empi. qđ est supra ⁊ alos. i. aliud: quasi vnũ supra aliud. et ſm hoc quid nois posset dici de quacunqꝫ istarũ febriuꝫ. In qualibet enim est vnũ supra aliud. s. aut calor supra frigꝰ aut ecõtra. sed litẽ de noibus omittamus. Imaginemur febrẽ in qua calor sit exteriꝰ et frigus interius quocunqꝫ noie vocetur et queramus cãm eius. Isaac imaginat cãm huius feb. quam ipse lippariam appellat esse duplicẽ hũorem. s. flegma grossum existẽs interius nõ putrẽs interiora infrigidans. et colerã grossam exterius putrenteꝫ exteriora calefacienteꝫ. et imaginatio sua potest facile defendi.

Hic cadunt duo dubia. Primũ quis est locus ꝓfundus in quo flegma vitreũ infrigidans cõtinetur. ⁊ que sunt loca extrinseca que calefiunt. Scđm si iteriora frigent quõ hic erit febriens? Rñdet Gentilis per loca ꝓfunda occulta possumꝰ intelligere stomachum et intestina et partes sibi vicinas. ⁊ etiã quosdam musculos intrinsecos. Item possumus intelligere concauitates quarundam venarum sed per loca exteriora calida possumus intelligere manus et pedes ⁊ partes cutis et sibi vicinas. ¶ Et ex his pꝫ solutio ad dubiũ an hec feb. sit cõtinua an interpolata. Nam si materia putrẽs cõtinetur ad intra venas febris est cõtinua. si vero extra venas est interpolata. ¶ Ad scđm dubiũ respõdetur ꝙ lꝫ in stomacho et intestinis aut in musculis profundis sentiatur frigus. aut etiã in cõcauitatibus aliquarũ venarũ. tñ vapor putridus petit cor et ipsum inflãmat. vnde hic nõ dr sentire frigꝰ in ꝓfundo. i. in corde vel circa cor. sed sentit frigꝰ in stomacho intestinis et in ptibus dictis. Calorem vero sentit in manibus et pedibus et partibꝰ cutaneis et in corde.

Contra predicta instatur. q: si loca intrinseca sunt frigida ergo multo magis extrinseca cũ ꝓpter frigiditatem locorũ intrinsecorum caliditas debeat a membris exterioribus ad intrinseca frigetia reuocari natura existente magis sollicita de mẽbris intrinsecis nobilibus ꝙ̃ de extrinsecis ignobilibꝰ. ¶ Scđo sequeret ꝙ oẽs feb. pendentes ab hũoribus frigidis deberent esse empiale cũ oẽs hi hũores cũ mouentur deberẽt partes intrinsecas infrigidare sicut flegma vitreũ. ¶ Tertio sequitur ꝙ in partibus intrinsecis deberet simul sentiri calor ⁊ frigus. nã si pars flegmatis vitrei putrens interiꝰ calefacit partes exteriores: multo magis deberet calefacere partes interiores in quibus cõtinetur cũ vnũ quodqꝫ fortius agat in partes ꝓpinquas ꝙ̃ remotas. ¶ Preterea aut pars flegmatis vitrei nõ putrens est potentior ad infrigidandũ ꝙ̃ pars putrẽs ad calefaciendũ aut ecõtra. aut sunt eque potentes. Si primũ sequit ꝙ cor et partes extrinsece deberent infrigidari: et sic nõ esset febris. Si vero ecõtra deberet interius sentiri calor ⁊ nõ frigus. aĩr simul in eadẽ parte intenderet calor et frigus. Si vero sint eque potentes sequit ꝙ neqꝫ calor neqꝫ frigus deberet ꝓduci aut ꝙ simul in eadẽ parte ꝓduceretur calor et frigus.

Pro huius solutione opꝫ imaginari ꝙ pars flatis vitrei interius existẽs putret. Altera vero eius ps nõ putrens est maior. ps tñ putrẽs est tanta et tantũ per putredinẽ inflamatur ꝙ vapores ab ea eleuati venientes ad cor inflãmant ipm et faciunt feb. Et similiter veniẽtes ad partes extrinsecas calefaciũt ipsas. pars aũt flegmatis vitrei nõ putrens que est maior infrigidat partes in quibus cõtinetur et sibi vicinas. nõ aũt infrigidãt cor et partes exteriores. q: vapores ab ea eleuati sunt pauci et grossi nõ potentes ꝑuenire ad partes distantes. neqꝫ etiã ipsum per simplicẽ alterationem põt infrigidare partes distantes. tũ q: vis sua nõ tantũ extendit. tum q: impedit a vaporibꝰ putridis flegmatis vitrei putrẽtis. ¶ Sed superest vt rñdeamus ad rationes suadentes contrarium. ¶ Ad primũ dr cõiter ꝙ vapores calidi flegmatis vitrei putrentis sunt potentiores ad calefaciendum partes extrinsecas ꝙ̃ fuga caloris interius ad infrigidandũ. Cõtra sequit ꝙ in alijs febribꝰ nõ deberent in ꝑncipijs paroxismorũ extrema infrigidari. ꝯñs est falsum. sꝫ ꝓbatur ꝯña. q: putridi vapores petentes exteriora sunt potentiores

ad calefaciendū exteriora ꝙ̄ fuga caloris inter⁹ ad infrigidandū. Credo ꝙ oporteat concedere in ꝑncipijs paroximorū feb. future empialos extrema infrigidari. ⁊ pro tūc nō est empialos actu. ſ3 postea calefactis extremis ꝓpter vapores putridos tandē calefacientes extrema et interioribus existibus frigidis est empialos. non sic est in alijs feb. q2 a vaporibus multis putridis interiora calefiūt. nec oīs hūor frigidus etiā nō putridus est potens ad illa infrigidandū nisi sit vehemētis frigoris sicut est fl'a vitreum et forte aliqḋ acetosum.

¶ Et ex his pꝫ rn̄ſio ad ſcḋm. ¶ Ad tertiū negat ꝯña. ⁊ ꝯñr dr̄ ꝙ oīe agens ceteris paribus magis agit in ptes ꝓpinqs ꝙ̄ remotas. Sed hic cetera nō sunt paria. q2 ps flegmatis vitrei nō putrētis ipedit calefactionē interius: nō aūt exteri⁹ cū nō sit exterius nec sua vis extendat ad infrigidandū ptes extrinsecas. ¶ Sed ad cōfirmationē cum querit an ps flatis vitrei nō putrentis est potentior ad infrigidandū ꝙ̄ pars putrēs ad calefaciēdum. dr̄ ꝙ est potētior ad infrigidandū partes intrinsecas in quibus cōtinet ꝙ̄ ps putrēs ad eas calefaciendū. Est tn̄ ps putrens magis potēs ad calefaciendu3 corꝑ ptes exteriores ꝙ̄ pars nō putrēs ad ifrigidandū eas. q2 vapores ei⁹ sunt pauci et valde grossi quib⁹ nō est facilis trāsitus ad lōginqua. Et ecōtra vapores flatis vitrei putrētis plures et subtiliores facilius penetrant ad partes longinquas.

Signa. Cap. ij.

Signa eius sunt eadē que predicta sunt: et ꝙ eius vrina est frig. cruda minoris caliditatis ꝙ̄ vrina aliarū sui generis: et pulsus eius est rarus tardus.

¶ Primo ponit signa. ſcḋo quādā huius feb. proprietatē declarat. tertio ꝯplet signa. ibi. ſcḋa. (Et ipsa ſcḋm plurimū.) tertia ibi. (Spaciū vero paroximi.) In pria pte dicit ꝙ signa eius sunt ea q̄ dicta sunt in ca. de signis flatice interpolate. et q̄ statim dicta sunt in hoc ca. ꝙ patiens hāc febrem intus frigeat: exterius caleat. Scḋꝫ signū est ꝙ ei⁹ vrina sit frigida. q2 alba arguens frigiditatē. cruda q2 est forte subtilis sine ypostasi. Et hoꝝ cā est q2 fl'a est vitreum infrigidans plus interiora ꝙ̄ in alijs flegmaticis. Tertiū signū est. q2 pulsus ē tardus rarus nō q̄deꝫ respectu sui sani. q2 sic nō febriret: sed respectu patientiū alias febres.

¶ Et ipsa ſm plurimū additur oī die. verū ꝓpter grossitudinē sue materie conuertit̄ qn̄qꝫ in q̄rtanā et tertianā. qm̄ hmōi materia in corꝑe est parua et pue putrefactiōis ignea. Et paucitas quidē est ex causis elongationis periodi.

¶ In presenti parte declarans quādā ꝓprietatē huius feb. prio ponit eam. ſcḋo remouet dubium ſcḋa ibi. (Et ꝓpterea qḋ.) In prima parte dicit ꝙ hec fe. ſm plurimū paroximat oī die. verū ꝓpter grossitudinē sue materie qn̄qꝫ de tertio in tertiuꝫ quādoqꝫ de quarto in quartū. qm̄ materia huius feb. qn̄qꝫ est pauca tarde putrefactiōis ꝓpter suā intensam frigiditatē grossitiē et viscositatē ignea quasi videat̄ ignita. hꝫ em̄ paruam dispositioneꝫ ad putredinem. sed putredo sua est sicut quedam ignitio violenta ⁊ paucitas quideꝫ eius est causa elongationis. i. tardationis sui periodi.

¶ Et ꝓpterea ꝙ paroxism⁹ nō redit omni die nō remanet hec feb. quin sit flatica: sed ꝓpterea est flegmatica. q2 putredo eius est putredo flegmatis. et hec nō extrahit eam ab hoc qn̄ sit flatica: sed ꝓpterea ꝙ putredo est putredo flegmatis nō propterea ꝙ paroximus nō redeat omni die.

¶ In pte p̄nti remouet dubiū posset quis arguere hec feb. paroximat de 3° in 3^m: et de 4° in 4^m. ergo nō est flatica cū ꝓpriū sit flegmatice paroximare oī die. Rn̄det Auic. ꝙ paroximare de tertio in tertiū: aut de quarto in quartū nō facit hanc febrē nō esse flaticā. nā hec dr̄ flegmatica. q2 pendet immediate ex putredine flatis. nō q2 paroximet oī die. Ex quo sequit̄ ꝙ nō paroximare quottidie nō extrahit eā ad h̄ vt sit flatica. specificatio aūt feb. nō sumit̄ ex mō paroximandi: sed ex natura materiei que est cā cōiuncta earū. ¶ Hic dicit Gētilis quosdā arguisse cōtra opinionē suā dicentes ꝙ periodicatio sequit̄ hūorē ex natura sue forme specifice. nā si ita est et ꝓprietas specifica semper comitatur suā formā substantialē. ergo nunq̄ erit periodicatio flatis que nō sequat̄ suā ꝓprietatē et suā formā subalē. sed periodicatio de tertio in tertiū aut de quarto in quartū nō sequit̄ suā ꝓprietatē neqꝫ suā formā subalē. ergo flegma nūq̄ periodicabit his periodis: cuius oppositū dicit Auicē. ergo preter proprietatē et formā substantialē opꝫ assignare cās periodicationis. Rn̄det Gentilis ꝙ effectus qui sequunt̄ ꝓprietates specificas et formas substātiales sequunt̄ eas in determinata mēsura accidentiū nisi sit ꝓhibens. Unde turbith euacuat flegma a ꝓprietate. scamonea colerā in determinata mēsura. et tn̄ si extra quātitatē quā forma requirit ꝑ hac opatiōe dent̄ euabūt sanguinem aut simul cū flate et colera aut sine eis. Silr̄ magnes si vngat̄ cū aīo nō trahit ferrū. flā em̄ mouet̄ quottidie ex sua ꝓprietate cū fuerit cū hoc debite quātitatis et debiti modi substātie. Cū aūt paucificatur et ingrossat̄ lꝫ ex forma specifica debeat̄ fieri paroximus oī die: paroximās tn̄ impedictur ex his accn̄tibus. vn̄ pigritabitur et tardabit̄ motus ad tertiū vel ad quartū diē. Ex quib⁹ apparet videtes Gētilē velle proprietatē specificā humoris et ꝯñr suā formā substantialē intēdere et cōcurrere tanq̄ agentē ad faciendū determinatū periodum. ⁊ ꝯñr intendere per se sui hūoris corruptionem qḋ videt̄ oīno absurdū. Sed de hoc superius in questione de ꝑiodicatione dictū est quantū est oppositum. Ego aūt qui teneo periodicationē sequi ꝓportionē potentie membroꝝ mouentiū hūores ad suā resistentiā pono hūores resistentes suo motui periodicationi et sue putrefactioni ꝑ formā substātialē modū substātie ꝓprietatē ⁊ cōplexionē et pp maiorē ꝓportionē mēbroꝝ mouentiū ad flegma ꝙ̄ ad colerā: et ad colerā ꝙ̄ ad melācoliam fit vt flegma ſm pl'm periodicet quottidie. colera de tertio in tertiū. melia de quarto in quartū.

Contra. sequitur ꝙ quanto flegma esset maioris quātitatis deberet tardi⁹ periodicare propter maiorē resistentiā. ꝯñs ꝯtra Auic. hic et cōtra experientiaꝫ. Respondet̄ verū esse ꝙ quanto est maioris quantitatis tanto magis resistit: sed ex alia pte. q2 magis stimulat virtutē expulsiuā in cāet virtus maiori conatu moueatur ad ipsius expulsionē: ⁊ sic tardius periodicet. ¶ Nota ergo ꝙ paucitas materie. et difficultas putrefactionis est cā retardationis paroximi. q2 materia mouēda ad paroximū habet duos

Gentilis.

habet duos motores.s.naturā et est virtus expulsiua:que tñ nō mouet hūorē nisi cū stimulaf. paucitas aūt materiei est ex causis tarde stimulatiōis. Alius motor est calor extraneus putrefaciens:et pñr localr mouens materiā putrefaciendā.oē eñ qđ putrefit localr mouef.Et qr materia est grossa parū receptibilis putredis tarde mouetur. Uñ calor putredinalis duplr velocitat putrefactionē vno mō.qr stimulat virtutem expulsiuaʒ. scđo mō qr mouet humorem qui putrefit localiter.

¶Spaciū vero paroxismi eius est ex quatuor horis vsqʒ ad.xxiiij.horas. et fm plurimum cōsumitur ante illud. quoniam hec materia nō est cū illa multitudine.

¶Hoc est vltimū signū et est ꝙ spaciū paroxismi empialos est a quatuor horꝭ vsqʒ ad.xxiiij.horas et fm plm cōsumitur ante.24.qm̄ materia eius.s. flegma vitreū lʒ sit grossum et viscosum ꝛ rōne huius deberet paroxismus ꝓlongari:mō tñ est multū raro eñ corpus hūanū ad tantā ꝑuenit frigiditatem vt flegma vitreū possit multiplicari. ¶Et hic nota ꝙ ponit maiorē et minorē terminū durationis poxismi empialos:lʒ possit alr exponi ꝙ paroxismus empialos est a quatuor horis in quibꝰ lʒ nō sit empialos ex quo extrema nō calent:est tñ fe. corde infiāmato. Sed post quatuor horas vsqʒ ad.24.pōt paroxismus empialos durare in quo tēpore interiora frigēt ꝛ exteriora calent.

¶Febris in qua occultaf caliditas et appet in ea frigus et est lipparia sic dicta quasi pinguis.pingues eñ calēt iterꝰ ꝛ frigēt exterꝰ.8ª ꝓblematū. ꝓblemate. 8°. Calēt aūt interius.qr multitudine adipis faciente quandam opilationē attenuatoriam spūalia nō bene euentanf.frigent aūt exterius.qr pinguedo que est in ambitu totius est frigida.prima primi capitulo. de complexionibus membrorum. Capitulum. iiij.

Hec febris fm plurimū est flegmatica. ꝛquandoqʒ est colerica ex colera grossa valde.

¶In hoc caplo determinans de lipparia primo premittit cāꝫ et modū ꝑuentus eius ex causis suis.scđo remouet dubiū ibi.(Et hʒ aliqs vt dicat.)prima in duas.nam in prima premittit causas.in scđa modū ꝑuentus eius ex causis ponit.scđa ibi.(Quō ergo est.)In prima parte dicit hanc feb.fm plurimū esse flegmaticaʒ:et tñ qñqʒ est colerica a colera valde grossa. ¶Primo notādum fm Gentilem ꝯois feb. paroxismalis incipiens cū frigore in aliquo tpe principij pōt dici lipparia.qr priusqꝫ extrema calefiāt stat in eis frigus cū interiori calore.sed de tali mō lipparie nō est sermo hic.sed de illa que in toto paroxismo est in tali dispositiōe. ¶Scđo notandū est ꝙ sicut dictum est de empiala:ita dicendū est de lipparia. medici vario mō vtuntur hoc termino lipparia. Quidā eñ sicut Ysaac. 5.febrium per lippariā intelligit feb.in qua intꝰ est frigꝰ et calor extra. Quidam aūt ecōtra ꝑ lippariā intelligūt fe.in qua interiora calent et exteriora frigent sicut Aui. in hoc caplo et Gale.tertio de simplici.medicina distinctione tertia ca.5°.et in affo.quarte particule.In nō deficientibus feb.si quidē que extra. ꝛ in cōmē. affo.7° ꝑticule.Si feb.a colera nō habeatur.vbi appellat hāc febrē limonis vel lippariā.ꝛ in cōmē.scđi ꝓnosticorū cōmē.quarto. ¶Tertio notandū raro reperiri colerā grossam grossitie ad hanc feb.requisita.flegma vero frequenter quapropter hec feb.frequentius fit a flegmate ꝙ̄ a colera.

¶Quō autē est flegmatica:qm̄ flā itrinsecum quando inflāmaf et putrefit calefacit illū locū:qm̄ nō resoluitur nisi quando putredo calefacit exteriora corpis cū sparsione vaporis sui calefactiōne plurima.

¶In hac parte ponit modū ꝑuentus huius feb. ex causis suis.ꝛ priō quō ꝑuenit ex flegmate.scđo quō ex colera.scđa ibi.(Modus autē quo.)Pria in duas.nā in pria pte ohdit quō calefiūt interiora et nō exteriora.in scđa quō infrigidanf exteriora.2ª ibi.(Et qñ virtus effundif.)In pria parte loquens interrogatiue dicit quō hec lipparia fit a flegmate: Rñdet ꝙ fit a flāte qm̄ flegma exñs interius qñ inflāmatur et putrefit calefacit.illum locū itrinsecū solum:qm̄ illud flā nō resoluif.s.in vapores cōuertif supple sufficiētes calefacere loca exteriora nisi qñ putredo.s.calor putredinalis eiꝰ calefacit exterior a corpis cū sp̄sōe vaporis sui.s. spgēdo vapores suos et calefactione plīma.s.illiꝰ flegmatis qđ putrefit iterius.quasi dicat. opʒ ꝙ flegma illud putrens interius calefiat calefactione pluria ad hoc vt posset spargere vapores suos exterius et calefacere exteriora. Si aūt ipsum existens interius calefiat remisse calefiens solū interiora et nō exteriora cū nō possit vapores calidos ad exteriora spargere. Primo notandū ꝙ flegma faciens lippariā est flā grossum.erit ergo aut vitreū aut mucillaginosum.aut forte erit ponticuʒ et acetosum factū tale ꝑ admixtionē melie aeris. ¶Scđo notandū ꝙ hoc flā calefacit locū intrinsecum vbi est.et nō infrigidat sicut illud qđ facit empialā eo ꝙ totū aut fm maiorē partē est factū calidum per putrefactionē.ecōtra qđ facit empialā est fm maiorē ptē nō putridū.ꝓpterea est potentius ad infrigidandū locū in quo cōtinef ꝑ partē nō putridā.ꝙ̄ ad calefaciendū per ptem putridā. Cōtingens aūt est vtrunqʒ euenire ꝓpter diuersitatem hoim et locorū et materierū diuersitatē in eadē spē ꝛ ꝓpter diuersitatē cāꝝ agentiū. ¶Tertio notandū ꝙ flegma faciēs lippariā in duobus differt a flāte faciente empialā. Primū.qr in lipparia totū calefit per putredinē aut maior pars eius.Ecōtra vero faciens empialā fm maiorem eius partem nō putrefit et fm minorem putrefit et vtrunqʒ possibile est in diuersis hoibus fm diuersas circūstantias de quibus supra. Scđa differētia est.qr putredo in flāte lipparie nō est fortis et multe calefactionis vt possit extra mouere vapores.ecōtra in empiala illa pars parua putrēs hʒ fortē calorē igneum dantem vaporibus motuʒ ad exteriora vnde exteriora calefiunt.

¶Et quando virtus effunditur ad locum vbi est lesio tunc euātur exteriora a calore quare infrigidantur.

¶Iam ꝓbauit ꝙ calefactis interioribus ꝯtingēs est exteriora nō calefieri:sed solum locus interior hic ꝓbat cōtingens esse exteriora infrigidari tribus ex causis.quarū scđa incipit ibi.(Propter qñ in exterioribꝰ.)tertia ibi.(Et iterū qm̄ multotiēs) Prima cā est qr qñ virtus.s.spūs qui est instrm̄ virtutis effundif ad locū vbi est lesio.s.interius tunc euāntur exteriora a calore.quare infrigidanf per absentiā spūs qui fugit interius ad locum lesum. hec aūt frigiditas positiua que inducif in ptibus exterioribus postqꝫ fugit calidum interius est aut ab elementis frigidis aut a frigiditate cōtinuita-

tis aut forte a quibusdam hūiditatibus frigidis
que se intendunt ad maiorem frigiditatem.

Contra.quia in empiala nō effundit calor ad locū intrinsecū
lesuz.ergo neqꝫ i lipparia dꝫ effundi.ꝫ ꝯña.q: nō
videt rō diuersitatis cuꝫ vtrobiqꝫ sit equalis lesio
in interioribus ꝛ forte maior in empiala .q: frigi
ditas est magis inimica nature et apta magis le
dere ceteris partibus ꝙ caliditas. Rñdet. Gētilis
quadruplr.primo q: cā in hac diuersitate pōt esse
diuersitas indiuiduorū in sensibilitate et aptitudi
ne passionū interiorum.ille ergo in quo est multa
sensibilitas et aptitudo ad passionē in locis inte
rioribus vbi flā putrescit habebit fugā caloris in
terius et fiet lipparia.alter aūt talis nō habebit
sīlr:et hic poterit habere empialā. ¶ Scđa cā in
hac diuersitate est modus putredinis malignus
vel nō malignus.et stant ista simul ꝙ putredo si
ue caliditas putredinalis in toto flāte in lippa
ria sit in gradu remissior:ꝛ tñ sit malignior magis
cogens virtutē interius fugere sicut sepe vidimus
in pestilentialibus. Tertia cā pōt esse diuersitas
calefactionis harū materierū.et imaginet ꝙ in
lipparia facta sit quedā assatio totius flegmatis
a caliditate in puo tpe fortiter agente. vñ non fit
euaporatio. ppter tñ nocumentū caloris ignei as
santis int⁹ fugit calor:et tūc opꝫ dicere ꝙ fortior
et acutior est calor putrefacti flātis in lipparia ꝙ
in empiala.et est ꝯriū ei qđ dictū est in scđa diffe
rentia.Quarto dicit ꝙ vtrobiqꝫ calor est apt⁹ fuge
re interius.sed in empiala vapores cali violentāt
extra motū caloris q̄ est intus. Sed hic modus re
ducitur ad precedentes habens originem ab eis.

¶ Proprie quando in exterioribus sunt
flegmata cruda vitrea frigida.

¶ Hec est scđa cā quare infrigidantur extrema.et
dicit ꝙ ppꝛie infrigidant extrema qñ in exterio
rib⁹ sunt flegmata cruda vitrea frigida:ꝛ lꝫ Auic.
ex mō scribendi suo videat ponere hāc cām simul
cū precedente:posset tñ esse vna cā per se.nā lꝫ ca
lor extrinsecus nō fugiat intus:flāta tñ exterius
exñtia pñt infrigidare exteriora maxime si ab ali
quo mouebunt.s.vel a spū inter⁹ moto.vel a pau
cis quibusdā vaporibus exterius motis a flāte pu
trente interius q pñt dare motuꝫ illi flegmati ali
qualiter eliquādo ipsum.nō tamē calefacere exte
riora a flātibus illis exñtibus potentiorib⁹ ad in
frigidanduꝫ exteriora ꝙ sint vapores calidi extra
moti ad calefaciendū.q: tñ Auic. vidit ꝙ vapores
calidi simul cū isto flegmate sunt magis apti face
re sensum caloris et frigoris in exterioribus.ꝛ sic
feb.illa esset magis de sequenti caplo coniunxit
hanc causam precedēti vt ostēderet ꝙ motor istius
flegmatis vitrei infrigidātis exteriora est calor fri
gens intus.nisi eñi illud flegma moueretur nō in
frigidaret vt dictum est de intentione Auicen.in
precedenti capitulo.

¶ Et iterum qñ multotiens resoluit̄ ex
eo vapor qui nō putruit:sed eleuatur et fa
cit caliditatē et associat̄ ei caliditas spacio
paruo:deinde separat̄ ab eo sparsione va
poris aque calefacte. Cū ergo separat̄ ab
eo et fuit in radice ante putredinē vehemē
tis frigiditatis redit ꝛ infrigidat corpus.

¶ In parte presenti ponit tertiā cām:quare infri
gidantur exteriora dicēs ꝙ cā est:qñ multotiens
resoluit̄ ex ea.s.materia calefacta et fm maiorem
ptem putrentē inter⁹ vapor qui nō putrescit ꝛ nō
est putridus sed eleuat̄ a caliditate subtiliāte ma
teriam ex qua fit.ꝛ facit caliditatē in partibus ꝓ
ximis loco quo eleuat̄: que caliditas associat̄ sibi
spacio paruo.deinde separat̄ ab eo separatione
vaporis aque factocalide .i.sicut separat̄ calidi
tas a vapore aque calefacte.Cū ergo separatur ab
eo.s.vapore flegmatis caliditas:qđ flā fuit in ra
dice.i.naturalr ante putrefactionē vehemētis fri
giditatis sicut ē flegma vitreū: redit ille vapor ad
frigiditatē sibi naturalē et infrigidat corpus sicut
aqua calefacta.s.vapor eius redit ad frigiditatē
sibi naturalē.Alr.ꝛ friget in radice ante putrefa
ctionem et est tertius clarus.redit eñi ad frigidi
tatem sibi radicalē.i.naturalē quā habebat ante
putrefactionē.Exemplū habes in illo qui balnea
tus est in aqua calida in cui⁹ poris aq̄ calīa retēta
redit ad frigiditatē sibi cōnaturaleꝫ et infrigidat
ipm.Vñ dixit Aui.2ª primi caꝑ.quidā ornate lo
quentium.ꝛ simile accidit in mamabrio lebetis ad
quē vapores aque calide eleuati ipsiꝫ infrigidāt
cōuertūtur eñi in aquā:ita et vapores flegmatis
sunt apti in flegma cōuerti.Qñō aūt aqua calida
reducat̄ ad frigiditatē vide in contentione quam
habui cum clarissimo doctore Joanne mariano
mediolanensi.

Contra hic vapor nō putridus reduci
bilis ad frigiditateꝫ multo
facilius dꝫ eleuari in empiala q: ps putrida ele
uabit vaporē aquosum et nō putridū a parte non
putrida.sed in lipparia nō āmo necessario vapor
eleuatus erit putridus retinens calorē:cū totus
humor in lipparia sit putridus aut maior ps.ecō
tra in empiala pars mior ē putrida in cōparatio
ne ad nō putridā sicut dictū fuit. Respondet Gen Gentilis.
tilis ꝙ Auicē.hanc diuisionē innuit. vapor qui ab
intrinseco flegmate surgit quidā est nō putridus
et per ꝯñs nō seruās calorē.nō eñi est fixus. Qui
dam eñi est vapor putridus qui nō est aliud ꝙ ipꝫ
corpus putridi vaporis subtiliatum et eleuatum
in vaporē.possumus ergo imaginari ꝙ in empia
la vapor qui extra venit est putridus. q: eleuatus
a putrida parte que est fortis caloris dans illi va
pori motū ad exteriora.sed a reliquis partib⁹ nō
putridis nō eleuatur vapor.q: ille sunt multe par
tes et multū resistentes:et solū sunt eliquabiles a
calore partiū putridaꝝ qui nō pōt eas facere eua
porare ad extra:immo solū eliquare infrigidant
interiora.et si a ptibus nō putridis surgeret va
por veniens extra simul cum vaporibus putridis:
tūc in hac feb.sentiret̄ calor et frigus in exterior
bus ppter duos vapores et esset feb.de sequēti ca
pitulo aut sentiret̄ solus calor in exteriorib⁹ si va
por putrid⁹ cuꝫ suo calore vinceret ꝛ nō pmitteret
vaporē nō putridū reuerti ad suā frigiditatē ꝛ eēt
empiala.aut intus et extra sentiret̄ frigus si va
por non putridus vinceret in hoc qđ est reuerti ad
suā frigiditatē.et tūc nō esset febris merito huius
humoris.q: si vapor nō putridus veniēs extra sup
perat vaporē putridū et infrigidat interiora mul
to magis fugabit vaporē putridū euntē ad cor.et
sic infrigidabit cor.ꝛ ita nō erit febris merito hu
ius humoris:lꝫ Gentilis opinet̄ oppositū. ¶ Cō
cludit ergo Gētil. ꝙ in empiala a partibus putri
dis flegmatis surgit vapor putridus qui veniens
extra calefacit exteriora. sed a partibus nō putri
dis que faciunt sensum frigoris intra nō surgit va
por nō putridus.aut si surgit nō potest reuerti ad
suam frigiditatē radicalē ppter cōtraoperantiā
vaporis

vaporis putridi. In lipparia vero opz imaginari ꝙ oīs pars formalis hz calorez aut saltē nullā hz frigiditatem: que possit sensum frigoris inducere ideo in interioribus senti͡t calor pur⁹. Et quāuis ita sit possumus tñ imaginari ꝙ nō. quelz pars sit putrida. et tunc a partibus putridis ꝓpter debilē calorē earum nō surgit vapor putridus tāti vigoris vt veniēs ad extrema possit calefacere: sed bene tanti ꝙ petit cor et ipsum calefacit. q: interiores vie sunt latiores. a partibus aūt nō putridis opz imaginari ꝙ eleuentur vapores multi nō putridi qui extra venientes cum perdiderunt caliditatem suam infrigidant.

Sed dubitatur quid sequet hos vapores vt putridus tēdat ad cor et faciat feb. nō putridus vero tēdat ad exteriora vbi infrigidet. Dicendū ꝙ vterqȝ est aptus petere cor et vterqȝ est aptus tendere ad exteriora facili⁹ tñ ꝓpter latitudinē viarum possunt ire ad cor ꝙ̄ ad exteriora. ꝓpter hoc vapor nō putridus. q: multus in cōparatiōe ad putridū petit exteriora et illa infrigidat cū redit ad frigiditatem naturalem vapor aūt putridus. q: paru⁹ et paucus nō pōt ire ad exteriora. et si vadit ad exteriora nō potest illa calefacere vapore nō putrido potentiore ꝓhibente calefactiones. Contra maior pars huius humoris est putrida. ergo plures vapores eleuantur ab ea ꝙ̄ a parte nō putrēte. tz ꝯña ꝛ assumptum est superius cōcessum. q: aliter nō calefaceret iteriora cū sit humor naturalr̄ frigidus. Scdo sequitur ꝙ nō deberet fieri febris. q: sicut vapores nō putridi. q: plures exteriora infrigidant ꝙ̄uis vapores putridi cōtra ogentur sibi. sic etiā eūtes ad cor deberēt cor infrigidare quāuis vapores putridi sibi cōtraogentur. ¶ Sed forte dr̄ ꝙ caliditas cordis simul cū vaporibus putridis est potentior ad calefaciendū ꝙ̄ vapores nō putridi ad infrigidandum. ¶ Contra sic caliditas mēbrorum exteriorū simul cū vaporibus putridis est potentior ad calefaciendū ꝙ̄ vapores frigidi ad infrigidandum. ergo exteriora nō debent infrigidari. tz ꝯña et añcedens est manifestū: cū oē viuens declinet ad calidū. ¶ Ad primā rōnē opz negare añcedens. s. ꝙ maior pars sit putrida. et ad ꝓbationem cū dr̄ ꝙ superius cōcessuz est. ꝛ q: si maior pars nō esset putrida nō posset calefacere interiora cū sit humor naturalr̄ frigidus. Rñdetur ꝙ maior pars est calefacta: nō tamē maior pas est putrida. calefactio eñi illa peruenit a parte putrente que ē minor et a caliditate membrorū. Cōsimiliter in empiala pars putrida que est minor deberet calefacere partē nō putrida maiorē coadiuuante caliditate membrorū et multo magis ꝙ̄ in lipparia. q: pars illa est notabiliter per putredinē calefacta sed in lipparia pars putrida nō calefacit partes exteriores: quapropter nō est ita calida. opz dicere has diuersitates prouenire ratiōe diuersitatis membrorum. ita vt imaginemur membra intrinseca calidiora in lipparia ꝙ̄ in empiala. et scdo merito diuersitatis humoris scz ꝙ humor intus existens est frigidior in empiala ꝙ̄ in lipparia. ¶ Ad scdam rōnem respondetur vt supra. sed ad replicationem negetur ꝙ caliditas membrorū exteriorū simul cum vaporibus putridis sit potentior ad calefaciendum ꝙ̄ vapores frigidi ad infrigidandum. nec conueniens est similitudo illa cuz cor sit valde calidius ꝙ̄ membra exteriora.

¶ Modus aūt quo fit colera est qñ colera quādo est pauca et itrinseca ꝛ putrefit ꝛ calefacit locum et nō resoluitur ex ea aliqd accidit qd̄ diximus in sua cōpare ex flegmate: ꝛ appropria͡t hec colerica taburos nomine: verum lipparia est nomē generis et est longioris spacij ꝙ̄ emitriteus.

¶ In parte presenti ondit quō lipparia fit ex colera dicens ꝙ quando colera existens pauca grossa putrens interius calefacit locū intrinsecū ꝛ nō resoluitur ex ea aliquid notabile potens calefacere loca exteriora accidit illud qd̄ diximus in sua cōpare ex flegmate. Scdo dicit ꝙ nomē ꝓprium huius est taburos. sed lipparia est nomen generis. Est eñi cōis ad lippariā colericā et ad lippariam flegmaticaz q̄ colerica dr̄ taburos. Tertio dicit ꝙ lipparia est longioris spacij ꝙ̄ emitriteus. ¶ Notandū p declaratione primi dicti ꝙ prima cā infrigidationis extremorum posita in lipparia flegmatica pōt huic lipparie colerice cōuenire. s. fuga virtutis et caloris extrinseci ad loca intrinseca lesa a colera putrente. similiter scda cā infrigidationis partiū extremorū. s. flegmata vitrea in eis existentia: lz hoc sit min⁹ dissimile ꝙ̄ i lipparia flatica Tertia vero cā infrigidationis extremorū posita in lipparia flegmatica. s. eleuatio vaporū a materia colerica qui venientes exterius infrigidentur nullo modo pōt huic lipparie colerice conuenire cum vapores colerici non sint apti infrigidare. ¶ Notandū pro declaratione vltimi dicti ꝙ lipparia est longioris spacij ꝙ̄ emitriteus quantum ad vnū paroxismū. et quātum ad cōsistentiā comparando lippariā flegmaticā flegmatice cōponēti emitriteū et cōparando lippariā colericā tertiane cōponenti emitriteū cum pendeat lipparia ab humore grossiori ꝙ̄ emitriteus. Ex quo sequi͡t ꝙ lipparia flegmatica est longior absolute ꝙ̄ emitriteus. et hoc verū est s̄m plurimū: immo semper verum est aliorū paritate supposita. Et forte Aui. intellexit ꝙ est lōgioris spacij. s. maius spacium interponens inter vnum paroxismum et aliud ꝙ̄ emitriteus cum nō paroxismet omni die sicut emitriteus: immo lipparia flegmatica propter grossitiem materie paroxismet de tertio in tertium ꝛ colerica forte de quarto in quartum.

¶ Et hz aliquis vt dicat quō erit febris ꝛ nō procedet in ea caliditas ex corde i totū corpus. illud nāqȝ qd̄ narratur est dē genere eius in quo nō procedit caliditas ex corde in totum corpus.

¶ In parte presenti intendens remouere dubium primo remouet ipsum. scd̄o soluit. secunda ibi. (Responsio itaqȝ.) Dubiuz hoc est quomodo lipparia est feb. cum non procedat caliditas in ea ex corde in totum corpus sicut statim dictum est de generatione lipparie scilicet quod lipparia est febris in qua intus est calor: extra frigus. hoc autez repugnat diffinitiōi febris q̄ est calor extrane⁹ ꝛc.

¶ Responsio itaqȝ est ꝙ in terminis harum rerū attendi͡t vna cōditio vt nō sit qd̄ ꝓhibeat sicut diffinimus aquā frigidā et humidam quādo disposita est s̄m naturam suaz et nō fuerit qd̄ ꝓhibeat. Et diffinimus graue qd̄ est illud qd̄ tendit inferius quādo dimissum fuerit cū natura sua. et in omnibus istis caliditas puenit ad cor et procedit in

arterias et spargitur. At vero accidit prohibitio illius in quibusdam locis sicut accidit ei super quem ponūtur pruine: nocumētum vero harum necessarium est esse actu.

¶ Hic soluit dicens ꝙ in terminis idest diffinitionibus harum rerum scilicet febrium et aliorū entium naturalium que diffiniuntur per aliquos effectus idest accidentia attenditur hec cōditio vt nō sit quod prohibeat sicut diffinimus aquam frigidam et humidam quando est disposita ſm suā naturam et nō fuerit quod prohibeat. et diffinim⁹ graue ꝙ tendit inferius quando dimissum fuerit in natura sua. et in omnibus istis feb. caliditas puenit ad cor et procedit ad arterias et spargitur per totum corpus scʒ deducto impedimento. At vero accidit prohibitio illius sparsiōis in quibusdam locis idest membris sicut accidit ei sup quē ponunt pruine que fiūt a vapore aq̄o a forti frigore congregato. secūdo met heororum. Sed vbi habemus pruine textus iudaicus habet nix et in idē redit. Si ergo super extremitates febricitantium vel super aliquo loco ponatur nix vel pruina vel glacies locus ille infrigidabitur et febris nō poterit expandi in illum locum et tamē iste homo dicitur febriens. Simili modo propter multas causas potest prohiberi expansio sup membra et causa similis niui est sta vitreū infrigidās exteriora.

Sed contra predicta instatur sequitur ꝙ lipparia est febr. et non est febris. ꝙ non sit feb est de intentione Auicen. et omnium aliorum. Item est calor extrane⁹ existēs in corde qđ est primum subiectū feb. Sed ꝙ nō sit fe. arguitur q: sibi repugnat diffinitio feb. in qua includitur calorem extraneum procedere in totū corpus. nam si calor extraneus procederet per totū corpus non esset lipparia. ¶ Rñdetur ꝙ lipparia est feb. et sibi competit diffinitio febris. Et cōter dicitur ꝙ ly procedere in totum corpus positū in diffinitione feb. dicit aptitudinē. in lipparia calor extraneus est aptus procedere in totum corpus licʒ de facto non procedat propter impedimentum. ¶ Cōtra cui essentialiter repugnat aliquis actus eidem essentialiter repugnat aptitudo ad illum actum. sed lipparie essentialiter repugnat actualis calefactio extremorum. ergo eidem repugnat aptitudo ad illam calefactionem. cōsequentia nota est simul cum minori. sed maior probari potest inductiue. Itē q: illa aptitudo est frustra alicui nature cui repugnat vt reducatur ad actum. ¶ Preterea lipparie inest essentialiter actus infrigidationis extremorum et aptitudo ad eaʒ. ergo eidem repugnat actus calefactiōis eorum et aptitudo ad eam contraria. tenet consequentia. cum duo contradictoria non possint essentialiter inesse eidem rei. Dicendum cum autoribus ꝙ lipparia est feb. sed potest dupliciter considerari. vno modo vt febris: et sic habet aptitudinem ad calefactionē extremorum. Alio modo vt lipparia: et sic nō habet hanc aptitudinē: immo sibi repugnat. ¶ Contra lipparia continetur sub feb. tanq̄ species sub genere. ergo sibi nō repugnat descriptio generis. negetur antecedens. q: lipparia nō est species feb. sed modus quidam. sicut homo absciso pede est gressibilis. et tamē sibi vt absciso pede nō competit esse gressibile: quod inducitur in descriptione hominis: licet sibi vt hoc competat esse gressibile. Et cōsequenter sequitur ꝙ lipparie vt lipparia repugnat ꝙ sit fe. et homini absciso pede repugnat ꝙ sit homo diffiniendo hominem: ꝙ est animal rationale mortale bipes gressibile. Et ex his facilis est solutio ad omnes instantias. Nocumentum vero earum scʒ pruinarum necesse est esse in actu ad infrigidandum vt sint potētiores ad ifrigidandū extrema q̄ vapores febriles ad calefaciendū. Aliter. Nocumentum vero earum. s. febrium necessarium est esse in actu. s. in extremis quamuis sint in frigidate. Ex quo seq̄tur ꝙ extrema patiunt duos morbos contrarios actu. s. malam complexionē frigidam et feb. sed mala complexio frigida est per essentiam in extremis et feb. solum per communitatem a corde. vterq̄ enim morbus est in actu in extremis cum ab vtroq̄ actualiter ledantur.

¶ Febris in qua fit vnaqueq̄ duarum rerū in vno quoq̄ duorum locorum. Cap. iiij.

Si hec febris fuerit non erit nisi vbi sunt due materie frigide mote propter putrefactionē: quarū vna ē in interiorib⁹. et altera ē in exteriorib⁹ et nō ē aliq̄ earū plurimi nocumēti. Deinde cū incipiūt putrefieri mādat vnaqueq̄ earum vaporem calidum comprehēdentem cū partibus suis et vbi est frigidū.

¶ Primo notificat hanc febrem Secundo remouet dubium. secunda ibi (Et tu quidem) In prima parte dicit si fuerit hec febris quasi dubitando vtrū reperiatur non erit nisi vbi sint due materie frigide mote. scilicet localiter per putrefactionē quarum vna est in interioribus: altera in exterioribus et supple et quia vtraq̄ earū putret secūdum partem minorem: sed secūdum maiorem nō putret et vtraq̄ secūdum partem non putrētem infrigidat locum in quo continetur. sed secundum partem putrentem vtraq̄ mittit vapores calidos calefacientes totum preterq̄ illas partes que actu infrigidantur. secūdo dicit quod non est aliqua earum plurimi nocumenti. quia si esset aliqua earū plurimi nocumenti propter suam malitiam manifestam vel occultam. et proprie intrinsecam: tunc calor fugeret interius. et sentiretur exterius solū frigus et non calor. tertio dicit quod cum iste materie incipiunt putrefieri mittit vnaqueq̄ vaporem calidum comprehendentem cum partibus suis: etiam vbi est humor frigidus: licet tamen partem infrigidatam ab humore frigido non calefaciat: sed partes sibi proximas.

¶ Et tu quidem iam sciuisti causam in regimine hūoris frigidi in dispositiōe mot⁹.

¶ In hac parte remouens dubium dicit quod tu iam sciuisti causam in regimine hūoris frigidi in dispositiōe mot⁹ idest iā sciuisti: scilicet capitulo de rigore causam quare humor frigidus cum mouetur infrigidat et sentitur eius frigiditas cuius frigus duʒ quiescebat nō sentiebat. Sed hec causa dicta est in capitulo de empiala. et in capitulo de rigore. sufficiant ergo que ibidem dicta sunt.

Primo notandum pro declaratione prime partis quod materia frigida intrinseca sola putrens ſcđm minorem partem faceret empialam. materia vero extrinseca sola putrens ſcđm maiorem partem faceret lippariam. ambe vero simul faciūt febrem in qua interiora et exteriora simul calent et frigent. et in veritate hec feb. est composita ex vna empiala et vna lipparia. Et mirum est quod ponens Auicen. in capitulo precedenti causas

cedenti causas hippatic non posuerit hanc causam scilicet flegma extrinsecum quod secundum partem maiorem et non putrentem infrigidat exteriora. et secundum minorem partem putrentem mittendo vapores interius calefacit interiora.

¶ Sed instatur hanc feb. non reperiri. quia sequeretur quod si interiora et exteriora simul calent et frigent quod in eadem parte adequate simul intenderetur caliditas et frigiditas. Respondetur negando consequentiam. pro quo imaginandum est neutrum istorum flegmatum esse cõtinuum in parte in qua continetur. sed quodlibet istorum itrinsecum siue extrinsecum esse diuisum in minima aut in paruas partes que minima in poris continentur: et cum pori non sunt continui in vno poro erit minimum flegmatis non putridum ipsum infrigidans et pars propinqua illi poro calefiet: aut a minimo flegmatis putrido: aut a vaporibus putrentibus qui vadunt in vniuersum corpus. et propter propinquitatem partium: quarum vna putrefit et altera infrigidatur vt tam intrinseca ꝙ extrinseca appareant simul calere et simul frigere: sicut obiectum cuius partes proxime et minime essent diuersis coloribus colorate: vt puta vna colore albo altera colore rubeo apparet totum rubeum et totum album visu nequeunte distinguere propter paruitatem et propinquitatem inter partes rubeas et albas. ita accidit in proposito vt tactus decipiatur: et similiter sensus communis ipsis nequeuntibus distinguere inter partes calefactas et infrigidatas propter earum paruitatem et propinquitatem. et non solum hoc accideret in partibus valde paruis: sed etiam in grandiusculis siue proximis. immo interdum nescimus distinguere inter vnum dentem dolentem. et sibi proximum non dolentem.

¶ De febre sincopali hũorosa. Cap. liiij.

HEc fm plurimum est propter flegma crudum repletionale qđ facit febrem dispartitam plurimum: quia iam vincit virtutem Et fm plurimum adiuuat super eam debilitas oris stomachi: et quando mouetur et incipit in putrefactione virtutem vincit plus et facit eam hesitantem.

¶ Hoc capitulum diuiditur in duas partes. nam in prima determinat de hac feb. quando fit a flegmate. in scđa quãdo fit a colera. scđa in fine capituli ibi. (Et quãdoꝗ.) Prima in tres. nã in prima notificat eam ex causa: et aliqualiter ex accidente. in scđa ex mõ. in tertia ex accidentibus. scđa ibi (Que si dimissa fuerit.) tertia ibi. (Et accidit in inceptione sui.) In prima parte dicit ꝙ hec feb. fm plurimum fit propter flegma repletionale idest multe quãtitatis. vel repletiõale. i. per multas repletiones et nauseatiuas satietates cõgestũ: quod facit feb. dispartitam. i. diuersam ab alijs febribus flegmaticis: et in accessibus et in cura. Aliter dispartitam. i. interpolatã. est enĩ freqũtius. vt dicit Ge. interpolata ꝙ cõtinua. tertio dispartitã. i. distantem a suis paroxismis vel exacerbationibus. Iz enĩ materia fit multa. est tñ frigida et grossa valde que faciunt ad postpositionẽ paroxismorum. qđ flegma tã vincit virtutẽ ppter sui multitudinẽ frigiditatem et grossitiem. et fm plurimũ adiuuat super eã. s. vt ctoriam debilitas oris stõi que. s. est causa vt fiat sincopis per cõitatem cordis ad os stomachi. Et quandoꝗ mouetur. s. localiter et incipit putrere vincit virtutem plus: cũ ipsa mota localiter qñ incipit putrere et potissimare vincit virtutẽ plus ceteris enĩ paribus humor motus plus nocet ꝙ ipse quiescens. et facit eam virtutem hesitantẽ. i. dubitantẽ an debeat pgredi ptra virtutẽ an qescere. nã quocunꝗ modo timet ne succũbat. cuius virtutis hesitatio patebit ex dubitatione medici vicẽ gerẽtis virtutis. dubitat enĩ medicus quid acturus sit.

¶ Que si dimissa fuerit cum materia non sufficiet contra materiam. Et quando occupatio fit in euacuatione eius cum facilitate sit inobediens: aut mouetur motu pfocante virtutem et quando occupatur in euacuatione eius cum solutione ventris: aut flebothomia cum labore nõ tolerat virtus. Quomodo enim tolerabit cum sit illic cum sua quiete sincopis: et cũ hoc toto ipsi indigent euacuatione vehementer.

¶ In hac parte notificat hanc feb. ex difficultate cure. ostendit enĩ quantum difficile sit bene curare hanc egritudinẽ. et ex hac difficultate appet virtutis hesitatio. Et primo oñdit difficultatẽ cure ex parte euõnis. scđo ex pte cibationis. scđa ibi. (Et iterum.) In prima pte dicit ꝙ si virtus fuerit dimissa cũ materia ipsa nõ sufficiet ptra ipam: q: suffocabitur a materia. et qñ fit occupatio in euõne materie illius cũ facilitate. i. cũ euãntibus lenib⁹ materia nõ obedit euõni: aut forte agitata a medicina mouente: et nõ euãnte mouebit motu pfocante virtutẽ repens ad mẽbra nobilia et pprie ad cor et mẽbra spũalia. et qñ occupabit in euõne eius cũ solutione ventris laboriosa. i. forti aut cũ flõmia non tolerabit virtus. Quõ enĩ tolerabit cũ sit illic materia quiescẽte sincopis. nã multo magis fiet sincopis materia mota: q: plus euaporabit ad cor et in euõne spiritib⁹ eductis magis cadet virtus. et cũ hoc indiget euõne vehemẽter ppter multitudinẽ materie et malitiã ei⁹. manifestius tñ nocumentũ est in euõne per flõmiã cũ preter agitationẽ que fit per flõmiam magis debilitet virtus: et magis perducatur ad frigidorũ incrudationem: quare ex toto phibetur. 11°. terap. et. 16° continentis.

¶ Et iterum ipsi indigent cibo vehementer: quoniam in humoribus non est quod nutriat corpus et viuificet ipsum et corpus eius est priuatum nutrimẽto. Quod si studueris in cibãdo additur materia diminuta. et si non cibatur cadit virtus.

¶ Hic oñdit difficultatẽ cure: et pñr hesitationẽ virtutis ex pte cibationis. d. ꝙ ipsi multi indigẽt cibo qm in hũorib⁹ eorum nõ est aliqd qđ nutriat corp⁹ et viuificet ipm. Est. n. corp⁹ puatũ nutrimentũ ꝙ si studuerit in cibãdo addet materia diminuta. i. pauca exñs in cõparatiõe ad seipaz mltiplicatã p cibũ hñt. n. stõz nõ hñi digerentẽ. imo materias crudas multiplicãtẽ: et si nõ cibat cadit vt⁹. Quid aũt faciendũ sit i tãtis hesitatiõib⁹ videbit i cura fm plis tñ h est mortal nisi medici soler^a succurrat cõti^e.

Sed dubitatur q: dicit Aui. ꝙ nõ est in hũoribus eorũ qđ nutriat corp⁹. Cõtrariũ inuit. G. 11. terap. ca° 2° vbi dicit. Languentiũ enĩ q ita dispositi sunt ferũt ieiunium ex ipsis quos habẽt crudis hũoribus digestis nutrito corpore. Idem Ras. 16°. cõtinentis cap. scđo. ¶ Dicendum cum Ras et Gale. ꝙ isti

humores aliqñ nõ sunt multũ crudi et mali:⁊ ho/
mines tunc nõ sunt mali coloris: nec cõcauati in
oculis ⁊ tales põt nutriri flegmate per abstinen/
tiã in sanguine ꝟo et hos cõtinget euadere. Ali/
qñ hũores sunt mali crudi idigestibiles: et hõ est
cũ malo colore. s. plũbeo tendẽte in fuscedinẽ ⁊ vi
riditatẽ: ⁊ quasi cazeticus: et ex hes nõ põt nutriri
et rarissime euadũt. Vñ. G. si vero nõ solum crudi
cõtigerint esse: sȝ intm̃ corruptis aduenerit vt nõ
possint digeri ipossibile est saluari ꝗ ita egrotãt.

¶ Et accidit in inceptiõe sui vt effundatur
ad cor res frigida faciẽs accidere sincopiȝ
et minoratur pulsus: et tardat: et fit rarus.
Amplius natura solicita est in calefactione
materiei et subtiliatione ei⁹. Et putredo q̃
mouetur in quasdã partes eius adiuuat su
per eã: ergo euadit cor a nocumento et fri-
gore ei⁹ et cadit i nocumentũ caloꝝ ei⁹. q̃re
fit pulsus velox. et ꝓpꝛie in cõstrictione sua
plusq̃ sit velocitas aliorũ: cũuis illud qõ vi
cit cũ hoc sit paruitas ⁊ tarditas ⁊ raritas.

¶ Hic ponit signa et accñtia ei⁹ quorũ pmũ est ꝙ
in pñcipijs suorũ paroxismorũ effunditur res fri/
gida. s. vapor frigidus ad cor faciẽs accidere sin/
copim lȝ etiã hũor frigidus posset effundi ad cor
et ꝓpꝛie in cõtinua et pulsus fit paruus tardus ⁊
rarus respectu sui sani corde infrigidato. Ampli⁹
idest deide natura est sollicita in calefactiõe ma/
teriei et subtiliatione eius, mediante spũ ⁊ calore
naturali. et putredo. i. calor putredinalis q̃ moue
tur in quasdã partes. s. facilius putrescibiles ad/
iuuat sup eã. s. calefactionẽ materiei. ergo ꝓpter
hanc calefactionẽ euadit cor a frigore et nocumẽ
to eius. s. sincopi et cadit in nocumentũ calorum
eius. s. hũoris frigidi putridi: qõ nocumẽtũ est fe.
quare fit pulsus velox et ꝓpꝛie in cõstrictiõe sua
plusq̃ fit velocitas aliorũ. s. pulsuũ precedentiũ: ⁊
quasi sunt pulsus naturales: quãuis illud qõ vin
cit. i. qõ fm̃ pħm fit paruitas tarditas et raritas. s.
in cõparatione ad pulsus aliarũ feb. ¶ Ex quib⁹
habet̃ pꝛio ꝙ euasio a sincopi fit per calefactionẽ
materiei tã a calore naturali q̃ preternaturali. et
pñr ꝙ in pn⁹ motus hũoris nõ erat feb. ¶ Habet̃
scdo ꝙ cũ feb. superuenit fit pulsus velox et pro/
prie i ꝯstrictiõe sua cũ maior fit necessitas expellẽ
di fumos q̃ euentãdi. ¶ Habet̃ tertio ꝙ pulsus in
hac fe. ẽ pius fm̃ plurimũ tardus et rarus in cõ/
paratiõe ad pulsus aliarũ feb. q: hũor faciẽs hãc
fe. est radicaliter frigidus valde. in cõparatiõe ta
men ad pulsum naturalẽ est magnus velox et fre/
quens: aut saltem velox et frequens.

¶ Et periodus eius est periodus flegma
tice et non alteratur ab ea.

¶ Hic ponit scðm signũ. d. ꝙ periodus eius est pe
riodus fłatice: q: inuadẽs quottidie. cũ fła in mul
ta quãtitate satis cordi ꝓpinquum: ⁊ nõ est tante
grossitiei: ⁊ ita paucũ sicut flegma vitreũ: ꝓpterẽ
ea nõ est aptũ paroxismare de tertio in tertiũ aut
de quarto in 4m̃ sicut aliqñ paroxismat fła vitreuȝ.

¶ Et est cũ ea iflatio faciei ⁊ mollicies cor
poris: et colores habentiũ eã nõ figunt̃ sup
dispositionẽ vnã: imo quãdoq; est cinerea ⁊
plũbea eius materia: et qñq; fit citrina: et
qñq; fit nigra: et qñq; fiunt labia coꝝ sicut
labia comedentis mora: oculi ꝟo coꝝ sunt
fusci virides exeuntes val de apud cõmotio
nẽ egritudinis: et fit sicut maniac⁹: et qõ est
sub hypocũdrijs coꝝ ẽ vehemẽtis iflatiõis
et simr viscera eorũ: et quãdoq; euomũt ace
tosum: et quando est eis apã in quibusdam
visceribus: tunc nõ speratur omnino.

¶ Hoc est tertiũ signũ qõ est in ea. s. feb. inflatio fa
ciei sicut in cazesia ꝓpter vapores grossos fłatis
crudorũ: et malitiã digestionis ⁊ mollicies superfi/
ciei corpis ꝓpter fłatis hũiditatẽ. quarto colores
patientiũ eã nõ sunt fm̃ vnã dispõnẽ. p⁹ qñq; ma
teria eius patiẽtis. i. corpis supficies q̃ est mate/
ria: et subm colorũ est cinericia. qñq; est citrina. s.
viridis. Sic enĩ vnũ qñq; p altero sumit̃. vt tertio
ꝓnosticorũ cõmẽ. 2⁹. Et scðo regi acutorũ. cõmẽ.
21. hec aũt diuersitas sequit̃ diuersum gradũ pu/
gne et suffocationis caloris sub materia. nã cum
minus suffocatur appet color cineritius vel plũ/
beus. cũ aũt plus fiet viridis vel niger: ⁊ qñq; sint
labia coꝝ sicut labia cõmedẽtis mora. q: denigrã
tur ꝓpter cãm dictã. oculi eorũ sunt fusci et virides
ꝓpter mortificationẽ caloris inati exeũtes. i. emi/
nentes ꝓpter multos vapores fłaticos grossos
facientes eos intumescere. ⁊ ꝓpter suffocationeȝ
apud cõmotionẽ et victoriã egritudinis cũ vehe/
mens fit pugna: et fit sicut maniacus q: nõ põt in
vno loco quiescere ꝓpter angustiã stõi et cordis.
appet sicut ẽt maniacus ꝓpter terribileȝ aspectũ
sequentẽ tumorẽ faciei ꝓpter grossas ꝟticositates
extendentes eã et malũ colorẽ: de quo supra appa
ret enĩ sicut habens maniã lupinã. et qõ est sub hy
pocũdrijs eorũ ẽ vehemẽtis inflationis ꝓpter vẽ/
tositates grossas cõtentas intra viscera eorum. et
sunt inflata: sicut stõus et intestina ex eadem cã. et
qñq; vomũt acetosum. s. cibũ corruptũ ad aceto/
sitateȝ. et qñq; flegma acetosum, et hoꝝ cãe note
sunt Et quãdo eis est apã in aliquo viscerũ loco
nõ est spes liberatiõis: q: malitiã apãtis nõ põt
virtus ita oppressa tolerare. vna enĩ cõis sal⁹ apã
tis in interioribus est virtutis robur. 10. terap. 5.
caplo. Amplius istos nõ possumus cibare timore
apãtis: et cibo indigent eã debilitatis nõ haben/
tes sanguinem laudabilem quo nutriantur. vt di/
cit Gale. ibidem. et in scðo terapeutice.

¶ Et quãdoq; accidit eis in quibusdã ho
ris ex colera dominãte grossa: ⁊ fit cũ ea i vi
sceribus adustio et euomũt coleraȝ: et sunt
ei periodi flegmatice fm̃ plurimum.

¶ Hic põit sincopalẽ qñq; fieri a coła grossa mul
ta. cuius signum q: fit adustio in visceribus et euo
mũt colerã. sunt ⁊ ei. s. sincopali colerice piodi fle
gmatice fm̃ plurimũ ꝓpter multitudinẽ colere. si
cut enĩ flegmata ꝓpter paucitatẽ flegmatis ali/
quando paroxismãt paroxismis tertiane: sic etiaȝ
aliquando colerica propter eius multitudinem
paroxismant paroxismis quottidiane.

¶ Febris sincopalis minuta subtilis dicitur sin/
copalis. quia fit cum ea sincopis. dicitur minuta
quia pendet a pauco humore subtili et in hoc cõ/
tra distinguitur sincopali hũorose. Cap. iv.

Ec febris est acuta et cadit pul
sus et virtus in paroxismo vno
aut duob⁹ paroxismis cũ addi-
tione et eueniens in corpe cũ ve
locitate. Et quãdoq; nõ sufficit

cu ea virtus vsq ad quartu:et fit ex chimis subtilibus plurimu quoru colericu est vehe mentis subtilitatis:et pfundationis male substantie venenose cui iam accidit putrefa ctio in corporibus calide complexionis sic ce valde:et plures paroxismi huius febris sunt paroxismi tertiane.

¶ Omissa diuisione hui9 capli ppter breuitatem eius veniam9 ad expositione eius. Est acuta.q: se/ norum ac.f.itiu:e cite terminationis.et cadit virtus. s.aialis et naturalis:et pulsus in paroxismo pmo et duobus paroxismis:cu additioe.i.multotiens ca dit in scdo paroxismo.et eueniens in corde cu velocita te.i.velociter intendit:et puenit ad statu.est.n.mor bus p acutus:et qnq non sufficit ei virt9 vsq ad quartu.s.paroxismu.q: frequenter morit in quarto paroxismo vel an. Et fit ex chimis.i.huorib9 sub/ tilibus quoru primu est colericu vehementis subti litatis et pfunditatis.i.rone subtilitatis multum se pfundantis in subam mebrorii .et male sube.i. proprietatis venenose:cui accidit putrefactio.q: alr non faceret feb.in corpe cale coplonis et sicce valde.hoc eni est inter alia corpa maxime aptum ad multiplicationem huius colere:et plures pa/ roxismi sunt paroxismi tertiane.

Pro noticia sincopalis minute primo videndu est qui huores fa/ ciunt hac feb.scdo que sit.tertio in quo tpe huius feb. accidit sincopis. ¶ Quantu ad primu ex snia Auic.coprehendumus hunc huore esse subtile vene nosum sm pim colericu. Et infert ipam esse mate ria furiosam. Illi ergo huores qui colera habent huius conditiois pnt facere hac feb .sicut sanguis subtilis vaporosus.et forte hic faceret cotinua co clusam.et forte aliquod fla subtile venenosu.etia infertur.scdo nec colera 3marta:nec prassina pos/ se facere hanc fe.cu sint inter oes spes colere gros siores que tn sm veriore sniam pnt facere febrem ta cotinua q interpolata etia salubre.13 ysaac.5° febriu opinet 3tru. ¶ Ad scdm dicendu hanc feb. sincopale sm plurimu esse 3tinua tertiana aut in terpolata.sm q materia putret ex venas aut intra aliqn esse causone si putret ppe cor.13 erit cite ter minationis ad morte cu frequenti sincopi.aliqn ee cotinua conclusam qn sanguis esset in ca.et qnq quottidiana qn penderet a flate. ¶ Ad tertiu aute d: q in interpolatis et cotinuis pportionalibus sm plurimu in pncipijs pticularibus accidit sin/ copis.tn ppter copassionem cordis ad os stoi ad que magis repit materia in principijs pticulari/ bus q in reliquis tpibus.ideo magis feruntur ad cor.sed in causone et cotinua coclusa magis acci dit sincopis in statu vniuersali.

¶ De fe.diurna et nocturna et flaticis. Cap. iij.

Diurna est cuius paroxismus acci/ dit in die et ei9 tepor in nocte:et no/ cturna est ecouerso.

¶ Prio notificat has fe.ponedo ear qdi tate.scdo eas adinuice copat.scda ibi.(Et vtreq sunt male.) In prima parte dicit q diurna est que affligit in die. et eius tepor est in nocte.nocturna est ecouerso.s.q affligit i nocte et ei9 tepor e in die.

¶ Et vtreq sunt male.

¶ In pnti pte copat eas adinuice.et primo pe/ nes couenientia:scdo penes dfam.scda ibi.(Sz diurna est.) In prima parte dicit q vtreq sunt ma le.cuius ca est:q: ambe sunt longe sm plurimum.

¶ Sed diurna est deterior et longior et fa/ cit cadere multotiens ppter longitudine sua et suu euentu in calore diei in ethicam.

¶ In pte pnti dicit diurna ee logiore et deteriore. qd pbat trib9 ronib9.q: multotiens facit cadere p/ pter suu euetu diei i ethica.due eni cae simul 3cur runt ad ethicadu corp9.s.longitudo fe.et calor diei.

¶ Et si ipsa no esset seua no accideret ho/ ra apertionis pororu et resolutionis vapo ris:et no accidit nisi ppter multitudinem materiei et fortitudine eius.

¶ Scda ca.q: si ipsa.s.diurna no esset seua no acci deret hora aptionis pororu et resolutionis vapo rum.hoc aut est in die sicut ecotra est in nocte pro pter frigiditate eius clauduntur pori et phibet re/ solutio.h aut accidere in die significat multitudine materie et fortitudine ei9.i.grossitie et viscositate.

¶ Et est necessariu cu hoc vt patientes ea cibent in nocte et no pmittant dormire sup repletiones stoi et pcipiant vigilie et e ex eis q faciunt cadere virtute.et toleratia fe.in ca lore diei et vigilie in frigore noctis sunt ex eis magis digne q faciunt cadere in ethica.

¶ Hec est tertia ro.q: op3 vt patientes diurna ci/ bentur in nocte et no pmittant dormire sup reple tione stoi et pcipiant eis vigilie.et est.s.vigilare in nocte ex eis q faciunt cadere virtute in ethicam.

¶ Et ad somnu est de gne feb. difficilium.

¶ Hic cocludit q hec fe.s.diurna est ex gne febriu difficiliu et supple difficilior q nocturna.

Ex his tribus causis 3tra dicta i pnti ca.instat. Primo ois fe. humoralis pot esse diurna vel nocturna ergo no tm hec feb.erit flatica contra rubrica.13 9na:et ans facile pot pbari ex descriptioe diurne et nocturne. ¶ Scdo nulla feb.estiua est peior et logior hyema li ceteris parib9.ergo nec diurna est peior noctur na 13 9na.q: qualis est pportio estatis ad hyeme talem possumus fingere diurne ad nocturna.ans sumit.2a affo.19. Estiue qrtane vt multu breues sut 7c. ¶ Tertio fe.veniens in die venit i tpe ppor/ tionali feb.et no feb.veniens in nocte:igit no lo/ gior:neq deterior.13 9na.ex 2° affo.coment.54. In morbis minus pclitant 7c.et ans est satis notu. Preterea in die plus de materia resoluit pp calo/ re diei dilatante poros et subtiliante materia eco tra in nocte.igit 7c.13 9na q: resolo materie facit ad breuitate et salubritate.ans aut est satis notu ¶ Ite cotra alia pte instat.possibile est nocte esse valde longa in qua cibari poterunt patientes et dormire.igit ro Aui.no est sufficies 13 9na.et ans est satis manifestu. Preterea maiora vel equalia nocumenta sequunt si feb.sit nocturna.q: oporte bit infirmu simul vigilare in nocte et cibare in ca/ lore diei.quare per vtruq equalr ducit ad ethica. ¶ Pro horu solutione premittendu prio q 13 diur nam de quocunq huore possimus coparare no/ cturne de cosimili humore. Intentio tn Auic.fuit hic coparare diurna flaticam nocturne flegmati ce.vt p3 ex rubrica capli et ex cura qua ponit infe/ rius. ¶ Scdo premittendu q Aui. in hac copara/ tione supponit pitate oibus exceptis his in qui/ bus fit coparatio et verisimilr:et sm pim sequenti/ bus ad coparata. ¶ His pmissis sit hec pria 3clo. diurna et nocturna sunt male. pbatur.q: feb. fle/

gmatice sunt longe longorũ paroxismorũ paucarum quietum stõm debilitantes. igit̃ sunt male. tȝ ɔ̃sia. et ahs est Aui. ca. de flatica. ¶ Scḋa cõclusio lȝ nõ sit necessariũ diuturnam semp nocturna esse peiorẽ vt plȝ tñ est diurna nocturna peior. Cõclusio quãntũ ad pmã partẽ. pbat̃. nã ɔ̃tingẽs est pp cãm exteriorẽ aut aliã qualẽcũqȝ flegma modicũ et benignũ moueri in die. et ecõtra in nocte multum et malignũ. ergo ꝛc. scḋa ps pbat̃. q2 nisi flegma esset valde multũ et malignũ differret motũ suũ ad noctẽ que est hora ꝓportionalis eius motui ꝙ aũt mouet̃ in die nõ ꝓuenit nisi ex magna stimulatione virtutis seq̃nte multitudinẽ: aut eꝰ maliciã. Itẽ hãc. feb. moueri in die qñ est vaporis et materie transpiratio ꝓpter caliditatẽ diei ꝛ pororũ aptionẽ significat magnã eius malitiã. ꝛ ecõtra moueri in nocte nõ significaret hoc ex causis ɔ̃rijs. ꝓpterea cũ illud sit flegma durãs longo tpe in suo paroxismo vel exacerbatione quantũcunqȝ dies longa ponat̃: oportebit infirmũ in nocte cibari. ꝛ ita notabili tpe impedicet̃ somnꝰ et ꝑducet̃ corpus ad casum virtutis: et ad ethicã ꝓpter multam resolutionẽ fctãm tã a calore diei ꝙ̃ a febre. aut ꝓpter nocturnas vigilias. Sed si fiat febr. in nocte: lȝ sint vigilie nõ erit resolutio diei nec tãta feb. et die poterit cibari febriens ꝛ dormire ꝙ̃uis ille somnus nõ sit ita cõueniens sicut nocturnus. ¶ Rõnes facte in ɔ̃riũ ex his facile solui possunt. ¶ Ad primũ dictũ est ꝙ Auic. cõparat hic nocturnam et diurnã flegmaticas alias omittens. ¶ Ad scḋm dr̃ ꝙ talis nõ sit ꝓportio ꝛc. nã dies nõ durat tanto tpe ꝙ possit in ea tãta egritudo terminari. yꝰ nec paroxismus. sed in estate sic scḋo moueri de die cõtra naturã flatis arguit maiorẽ multitudinẽ et malitiã. Sed flegmaticã fieri in estate nõ arguit tãta multitudinẽ ꝛ malitiã. Preterea diurna hȝ paroximũ valde longũ et eque longũ: aut longiorẽ ꝙ̃ nocturna aut estiua respectu hyemal. ¶ Ad tertiũ dr̃ ꝙ fe. flegmatica veniẽs in die venit in tpe magis disproportionali ꝙ̃ proportionali. q2 lȝ dies sit ꝓportionalis rõne feb. est tñ improportionalis rõne cause feb. que improportionalitas est maior ꝙ̃ sit ꝓportiõalitas rõne feb. cũ hec fe. ꝑdeat in esse et conseruari a sua cã. s. flate. ¶ Ad aliã ꝙ lȝ plus de materia resoluat̃ in die ꝙ̃ in nocte ꝛ rõne huiꝰ diurna deberet esse breuior tñ multitudo materie aut malitia maior in diurna ꝙ̃ nocturna facit ipsum magis prolongari. ¶ Ad aliũ dr̃ ꝙ qñ nox est longa dies est breuis. ꝛ cũ paroxismus flegmatice duret. 18. horis quãto minus occupabit de die tanto plus occupabit de nocte. igitur in nocte impedicet̃ forte cibus et somnus: aut saltẽ somnus. Ad vltimum patet ex determinatis in questiõe quid sit respondendum.

¶ Cura flegmatice. Cap. lvij.

Cura huius egritudinis diuersificatur fm horas suas. s. pncipiũ ꝛ augmentũ et statũ ꝛ declinationẽ et fm appitionẽ digõnis in ea et eius occultationem: ꝛ diuersificat̃ fm materias suas. s. flaticã acetosam et flegmaticã vitream. et flegmaticam salsam et dulcem.

¶ Hic ponit curã harũ febriũ quas superius notificauit. hȝ hec pars duas ptes. In prima curat flegmaticas cõiter euenientes. in scḋa curat eas que raro eueniũt: et ad flaticas reducunt̃. scḋa ibi. (Et cura earũ est ꝓpinqua.) Prima in duas. in prima ponit curã flegmatice interpolate. scḋo adaptat curaȝ eius flatice cõtinue. scḋa ibi. (Cura eius.) Prima in duas. ꝙ primo ponit curam que debet̃ febri et cause: scḋo docet succurrere accitibꝰ. scḋa ibi. (Et succurrat̃ vomitui.) Prima in duas. prio ponit tria a quibꝰ sumit̃ modus gnalis curatiõis eius. scḋo exequitur. scḋa ibi. (Et oẽs eius spẽs.) In prima dicit curã eius diuersificari fm tpa feb. s. pnm augmentũ statũ ꝛ declinationẽ. ꝛ scḋo etiã diuersificari fm appitionẽ digestionis ꝛ eius occultationẽ. tertio fm materias suas. s. flegmaticã acetosam: et flaticã vitreã. et flaticam salsam. et flegmaticam dulcẽ. ¶ Primo notandũ tpa in morbis materialibꝰ dupli distingui. s. penes accñtia siue morbi cõntiã. et scḋo penes materiã. Priaȝ distinctionẽ primo expressit. 2° scḋaȝ cũ dixit curam diuersificari fm appitionẽ digõnis et eꝰ occultationem. ¶ Pro quo sciendũ ꝙ fm primã distinctionem maxime diuersificat̃ regimen in cibo et potu cũ dieta ordinanda sit in relatione ad statũ pria afo. cõmẽ. 10. Penes vero scḋam distinctionẽ diuersificat̃ regimẽ medicinale cũ nondũ digestam materiã opȝ digerere. ipsa vero digesta opȝ euacuare. ꝛ hanc matie expressit in flegmatica cũ in ea tpa penes materiã sepe cõfundant̃. nã postꝙ̃ appuerit manifesta signa digõnis iterũ redeunt signa cruditatis ꝓpter materie etherogeneitatem et multitudinem. quibꝰ redeuntibꝰ opȝ curare cura principij et dimittere curã augmenti. ¶ Scḋo notandũ ꝙ lȝ preter has quatuor spẽs flegmatis sint multe alie potentes flegmaticã facere: he tamẽ sunt pncipales et frequẽtius cãntes flaticã: p quorũ regimẽ reliquorum regimen facile põt cõprehendi.

Et oẽs eius spẽs cõicant in hora principij in tribus rebꝰ: in necessitate lenificationis equalis aut vomitꝰ. et in necessitate administrationis subtiliantium et incidentiũ et diureticorum.

¶ Hic ꝓsequit̃ curã. primo fm diuersitatẽ tẽporũ scḋo penes diuersitatẽ spẽrũ flatice. tertio ponit medicinas cõuenientes fm illas intẽtiones. scḋa ibi. (Amplꝰ diuersificat̃.) tertia ibi. (Et cõueniẽtes.) Prima in tres. prio ponit intentiões curantes que debent̃ in pn. oñdendo q̇d in eo sit faciendũ. scḋo oñdit quid sit faciendũ in augmento. tertio ordinat regimen in relatiõe ad statũ dans intelligere declinationẽ. scḋa ibi. (Et in augmẽto.) tertia ibi. (Et fortasse est.) pria in duas primo ponit intẽtiones que debent̃ flaticis in pn. scḋo declarat. scḋa ibi. (Et cũ supuenit.) In pria pte dicit ꝙ oẽs spẽs flatice cõueniũt i hora pncipij. s. vtis in tribus rebus. prio in necessitate lenificationis equalis. secundo in necessitate vomitus equalis. tertio in administratione lenificantium et incidẽtium et diureticorum. s. prouocantium vrinam.

Et cũ supuenerint febri dies tres subtilat̃ in ea materia propter feb. Et si ante illud mouebis nocebis et nõ facies aliq̇d.

¶ In scḋa parte declarãs dicit ꝙ cũ trãsierit tres dies a pnº feb. materia subtiliat̃ p feb. et añ illud. s. tres dies si mouebis. s. si euacuabis cũ solutiuis educentibus flegma: aut vomitiuis: aut cũ subtiliantibus incidentibus et diureticis nocebis et non facies aliquid silicȝ notabilis iuuamenti agitabitur materia et non educetur conuenienter. ¶ Primo notandum ꝙ lenificatio accipitur dupliciter. prio ꝓ euacuatiõe qua educunt̃ materie cões q̄ sunt superfluitates prime digestiõis sicut est euacuatio cũ

cassia et

cassia τ similib⁹. scđo accipit̃ p̃ euõne ꝑ quã p̃ter has materias euãamus aliq̃d modicũ de materia ꝓpria q̃ est cũ cõiuncta:aut añs feb.τ vtraq̃ istaꝝ põt dici equalis ĩ cõparatione ad euonẽ notabilit̃r de materia euãntes. Sit̃r vomitus equalis est du plex.quidã leuis in quo nõ est intentio aliquid de materia ꝓpria educere sicut vomitus cũ aqua te pida et pauco oximellis educens tñ materias in stõ repertas facilis eductionis.Quidã modicum de materia educẽs. ¶ Scđo notandũ ꝙ medica/ men incidẽs ꝓprie cõtrariatur viscositati hũoꝛis subtilians vero grossitiei eius. ¶ Tertio notandũ ꝙ medicamẽ diureticũ h₃ educere humoꝛem per vias vrine.hic aũt hũoꝛ est duplex.quidã q̃ in qua cunq̃ feb.multiplicat̃ maĩe hũoꝛal:τ est q̃dã₃ seoꝛsũ.i.decisum a massa sanguinea per actionẽ caliditatis febꝛilis.quidã aũt est materia ꝓpria eĩus.añs vel cõiuncta feb. ¶ Quarto notandũ ꝙ p̃n^m. rẽc h₃ duas partes.pꝛima in qua nullũ ap/ paret vestigiũ digõnis:neq̃ manifestũ neq̃ occul tu₃.scđa est ĩ qua incipit appere vestigiũ digestio nis l₃ occultũ.exẽpli grã.cũ vrina que pꝛius erat subtilis alba albedine translucẽte iam incipit in grossari et colozari que ĩgrossatio τ colozatio põt fieri nõ solũ a caloꝛe naturali:s₃ etiã a febꝛili sub tiliante materiã:τ aliquid eius per vrinã expellẽ/ te.vt dicit Aui.τ hec digestio occulta.et dictũ est superius nõ separat augmentũ a p̃n° imo stat cũ p̃n°.cũ aũt appebit hypostasis que est signũ di/ gestionis manifestũ:tũc sepabit̃ augmentũ a p̃n° pꝛia aũt pars p̃ncipij durat cõiter apud Aui. vsq̃ ad tres dies.Alij võ sicut Serapio assignãt huic pꝛime parti terminũ.4.dierũ.sed hec differentia

Serapio. accidere põt ex p̃te statum tẽpum regiminis et re gionum. ¶ Quibus p̃missis dico de intentione Aui.in p̃te pꝛima p̃ncipij nõ esse soluendũ regul̃r nisi cũ solutiuis lenientibus lenib⁹ similiter tunc nõ esse ꝓuocandũ vomitũ:nisi cũ lenibus educen tibus que in stõ cõtinent̃ facilis eductionis:τ nõ trahentibus a longinq̃s.sit̃r nõ esse ĩcidendũ sub tiliandum:neq̃ vrinã ꝓuocandũ:nisi cũ lenibus vt puta cũ aqua oꝛdei et oximelle simplici.et tunc est digerẽdũ cũ subtiliantibus et incidentib⁹ et ab stergẽdũ cũ lenib⁹ sicut cũ oximel.simplici mixto cũ aqua decoctionis zuc.rubei aut passularũ. Cum aũt ventũ est ad scđam partẽ p̃ncipij:τ appet ve/ stigiũ digestionis occultum:l₃ soluere cũ lenienti bus educentib⁹ de materia ꝓpria sicut cu₃ deco/ ctione violis.℥.turbit τ passularũ.℥.ß.τ.℈.i.s.zi₃.q̃ decoctio triũ.℥.misceat̃ cũ.℥.i flor.cas̃.vel circa. et tunc l₃ dare foꝛtius vomitiuum.vt puta.℥.ß. oxi mel.τ.℥.i.suc.raph.cũ.℥.iij.aque q̃õ tepidũ suma tur.et tũc l₃ subtiliare incidere et ꝓuocare cũ foꝛ/ tioꝛibus:sicut cũ oximelle.ij.radicũ aut.v.et aqua feniculi apij τ spagi.ꝓcessus tñ clare videbit̃ cu₃ oꝛdinabo curã.et hoc est q̃õ sentit Aui.in textu.

Cõtra predicta instat̃.q2 Aui.paruz infra incipit et ꝓce/ dit vsq̃ ad septimũ cũ gelenabim:et aqua feni/ culi et aqua apij que sunt subtiliantia τ vrina₃ ꝓ uocantia:et sic procedunt quidam alij.

Pro solutione p̃mittendũ s̃m Gen tili.ꝙ incisiua τ subtiliã tia preparant materiã grossam et viscosam euoni sed diureticã materiã per vrinã educũt.q̃õ aũt pre parat materiã est debilioꝛis opatiõis ꝙ illud q̃õ materiã illã per vrinã euãt.exemplum incidentiũ τ subtiliantium est oximel simplex vel cu₃ radice fe niculi τ petrosilini.Exemplũ de diureticis est siru pus de.v.radicibus in quo ponit̃ asarus. iste eñ virtutes.s.incisio subtiliatio τ ꝓuocatio q̃uis sint distincte virtutes.tñ ꝓpter patientiũ diuersitatẽ accidit ꝙ ꝓuocatiuũ est solũ incisiuũ et subtiliati uu₃ sicut si materia sit multũ grossa et viscosa nec sufficit ad digestionẽ.i.subtiliationẽ et diuisionẽ oximel simplex:sed opoꝛtebit ipsu₃ miscere cũ aq̃ ysopi:aut exhibere oximel duarũ radicũ aut.v.q̃ sirupus in materia flatica dulci nõ multũ grossa aut viscosa esset sufficiens ꝓuocatiuũ:pꝛouocãs aũt in materia multũ grossa esset sirup⁹ cũ radici bus et asaro τ hmõi. Accidit scđo hec diuersitas ꝓpter diuersitatẽ dosis.Sirup⁹ eñ de radicibus in pua dosi solũ subtiliaret et incideret:sed in ma gna ꝓuocaret.Accidit 3° hec diuersitas ex diuersi tate dispõnis intestinoꝝ et viarũ vrine.ius eñ ci cerũ in hoie apto solui nõ mouet ꝓpter vrinã:sed materias stõi et intestinoꝛũ subtiliabit et abster/ get τ leniet ventrẽ sua nitrositate.Accidit 4° hec diuersitas rõne coꝛũ que secũ miscent̃.nã sirupus de radicibus solus ꝓuocabit.sed si misceat̃ cum zuc.ros̃.remittit̃ eius ꝓuocatio.et remanet diui/ dens et subtilians materias.Sit̃r si sirupo soluti/ uo admisceat̃ aliq̃d notabile diureticũ fiet vrine ꝓuocatiuũ. ¶ 2° p̃mittẽdũ penes Gẽ.ꝙ icidẽtia τ subtiliãtia sunt duplicia.quedã lenia nõ agitanƺ tia materiã:sicut sirup⁹ acetosus.s. mellinus vel zucharin⁹.et ꝓprie cũ aceto nõ multo nec multũ acuto.q̃dã sunt foꝛtia que materias p̃nt agitare: sicut sirup⁹ acetosus cõposit⁹ cũ radicib⁹ vel yso poꝛet cuius acetũ est multum:τ et multum acutũ. Sit̃r dicimus ꝙ diureticũ est duplex.q̃dã ꝓprie q̃õ aliq̃d de materia etiã p̃ vrinã euat.aliud ipꝛo/ prie q̃õ seipm in vrinã pꝛecipitat τ nõ mouet ma teriã ꝓpriã feb.si fuerit adequate grossitiei et vi/ scositatis.sed solũ quasdã materias serosas febꝛi bus cõiunctas aptas euõni per vrinã:sicut dictũ fu τ supꝛa in canonibus gñalibus curationis fe. putri.quoꝛũ exẽplũ est iuleb subtile et aqua oꝛdei subtil.i.in aqua oꝛdeũ non est multum decoctum. Diureticu₃ est duplex.

His p̃missis dicendũ ꝙ ante 3^m diẽ. i.stante cruditate mate rie flegmatice nullo mõ foꝛti subtiliante incidẽte vel ꝓuocãte vti debemus.q2 illud agitat et cõmo uet materiã resolu it subtile et ꝓuocat dimittens grossum.Vñ.G.4° de re.sa.spẽliter õ diureticis foꝛtibus loquens.vrinatiua vera nũc nõ laudo τc. Nõ eñ hñ est digerendũ tanta turbatiõe vel cõ/ motione neq̃ q̃ est opus.cũ eñ materia est mul ta impediũt digõnẽ.Sed cũ materie sunt digeste possumus vti foꝛtioꝛib⁹ et s̃m gradũ digõnis au/ gere gradũ foꝛtiũ medicinarũ. ¶ Sed tu dices ex/ quo materia est digesta nõ indigemus subtilian/ tibus aut incisiuis nec foꝛtibus aut debilibus. ¶ Dicendũ pꝛimo ꝙ nõ indigemus ad digerẽdũ sed ꝓuocandũ.nã subtiliatiua foꝛtia tũc fiunt ꝓ/ uocatiua. ¶ Vel dicẽdũ ꝙ pro p̃te digesta his nõ indigemus sed bene pro p̃tibus nondũ digestis. His tñ in pꝛin.nõ debem⁹ vti.nã materiã in pꝛin. agitarent et p̃misceẽt bonũ cũ malo.et faciendo materias fluere opilationes augerẽt:sed materia digesta:et p̃ p̃te minoꝛata nõ timeam⁹ hãc agita tionẽ τ opilõnẽ aut boni cũ malo mixtionẽ. ¶ Itẽ in ꝓcessu pecs stõi et itestinoꝛũ sunt mũdificate a coꝛruptiõib⁹ materieꝝ.vñ nõ ẽ tãta suspitio õ pe netratione harũ materieru₃ ad epar et ad venas per diuretica et aperientia ante tertiũ diem possu mus vti pꝛouocatiuo debili sicut aqua oꝛdei iuleb subtilibus.possumus etiam vti subtiliante τ inci/

dente leui vt oximelle simplici cū aliqua radice ꝓuocāte leuiter. Et qualiter sit ꝓpandū ⁊ sedatio cōtrarietatis appentis inter auctores quorū quidā cōcedunt hmōi subtiliantia incidentia et ꝓuocātia a ꝓncipio. Aliqui ꝓhibent modū ordinatum ꝓcedendi. primo cū clisteribus. aut solutiuis lenientibus et vomitiuis lenibus. scdō cū digestiuis incisiuis et subtiliatiuis lenibus. tertio cū minorandū materiā cū solutiuis et vomitiuis et diureticis aliquid de materia ꝓpriacuātibus post aliqualem appitionem digōnis. quarto digerendo cum fortibus incisiuis subtiliantibus et aperientibus iam precedente digestione. ⁊ quinto minorando materiam cum solutiuis vomitiuis et diureticis fortioribus ostendam cum ordinabo curam.

Et in augmento cum subtiliatione regiminis ſm equalitatem.

Hic ostendit quid faciendū sit in augmento. d. ꝙ in augmento subtilies regimen. i. dietā ſm proportionem aliquā ad vnamquanꝗ materiam. Itē ſm qualitatē: q: non dꝫ esse grossa sicut in principio nec subtilis sicut in statu. vel ſm equalitatem q: nō subtilis: sicut i tertiana: nec grossa sicut in qrtiana. Omisit aūt Aui. regimen per medicinas in augmento. q: intelligit ex regimine principij. Si eñ in principio aliqualē digestionē materie cognoueris ꝓpter qđ moueas in principio cū incisiuis et subtiliatiuis ꝓuocatiuis et minoratiuis cū multo fortioribus poteris in augmento procedere in quo digestio manifeste procedit.

Et fortasse est contentus aqua ordei in primis tribus diebus sperando ꝙ sit statꝰ eius ꝓpinquior propter subtilitatem materiei aut paucitatem eius.

Hic ordinat dietā ꝓncipij et augmenti in relatione ad statum. ⁊ primo quādo status est propinquus. scdō qñ est longinquus. tertio declarat quedam. scda ibi. (Quod si certe.) tertia ibi. (Verū augmentum.) In prima parte dicit ꝙ fortasse medicus est contentus aqua ordei. i. ptisana ordeacea in primis tribus diebus sperando ꝙ status sit ꝓpinquus ꝓpter subtiliationem materie: aut paucitatem eius. q: sperāt ipaꝫ nō transiturā decimā quartam diem. lꝫ hoc raro eueniat cum prolongetur ſm plurimū. vltra. 44. dies.

Quō si certe sciretur ꝙ statꝰ eiꝰ eēt tardꝰ nō subtiliaret regimē q̄uis fames ⁊ sōnus sup famē ⁊ exercitiū sup famē si nō dbilitāt sint vltima in iuuamento huius egritudis immo declinaretur in principio ad ingrossationem vsꝗ ad septimū. deide gradeť.

Hic ordinat dietam qñ status est lōginquus. d. ꝙ si certe sciret ꝙ status esset tardus nō subtiliaret regimen quāuis fames et somnus et exercitiū super famē: si nō debilitāt optime iuuant in cura huius egritudinis minuendo. s. materiā. imo si status est tardus ingrossetur dieta vsꝗ ad septimuꝫ deinde gradetur. s. subtiliando eam.

Verum augmentū eget vt subtilietur regimen in primis. Si aūt status appet longinquus possibile est vt succurrať illi cū ingrossatione regimis. deinde gradetur vsꝗ ad horā status. qñ tps est sufferens hoc in hac egritudine nō sufferēs in acuta. Cūꝗ pertransierit. vij. nō stes tūc sup subtiliationem. qm̄ illa debilitat et addit in debilitate oris stōi. Et quotiens senseris longitudinē maiorē subtilia minus quāuis subtiliatio eiꝰ i ipa oio sit magis necessaria ꝙ i qrtana.

In presenti parte declarat quedā huic ꝓposito deseruientia. d. ꝙ in prin. augmenti debemꝰ subtiliare dietā in compatione ad pnᵐ vle. Si aūt status appet longinquus possibile est vt succurratur illi. s. augmento deinde gradatim subtilietur dieta vsꝗ ad horā status. qm̄ tēpus. i. longitudo egritudinis est sufferēs hoc. i. subtiliatio diete post ingrossationem in hac egritudine que est cronica et nō sufferens in acuta ꝓpter sui breuitatē. scdō dicit ꝙ cū hec scđ. transierit septimū nō stamus in dieta nimis. qm̄ nimia subtiliatio debilitat ⁊ addit in debilitatem oris stomachi. q: tolerantia famis stomachi debilitat stomachū spūs resoluendo ⁊ ipsum malis hūoribus replendo. tertio dicit ꝙ quāto cognoueris maiorem lōgitudinē subtilia minus quāuis subtiliatio diete in flegmatica sit magis necessaria ꝙ in quartana.

Et similiter opꝫ ne festines cibare ipsuꝫ cum eis que sunt sicut pulli: et panis cū muzaguracħ nisi timeatur debilitas: aut appareat declinatio.

Hic quarto dicit ꝙ festines cibare patientē flegmaticā a principio cū eis que sunt multi nutrimenti: sicut pulli. s. gallinarū: ⁊ etiā columborum cum muzaguracħ qđ est modus quidā cibi velut cibus factus ex aggresta pullꝰ et zuchharo nisi timeatur debilitas: aut appareat declinatio. oportet eñ ne virtus cadat dietā ingrossare: et est cum morbus declinat. Sed pro declaratione partis presentis in dieta debite ordinanda non soluꝫ in flegmatica. yᵒ etiā in alijs febribꝰ materialibus nota ꝙ dieta tripłr ordinať. vno mō in relatione ad statum: et hec dꝫ esse grossa in principio in augmento subtiliari. in statu adhuc magis. ⁊ ꝓpe tpe crisis. sed in declinatione ingrossari. Scdō mō ordinatur dieta rōne dispositionis presentis et hoc mō aliqñ in principio debemus subtiliare multum cū materia est multa. et aliqñ in statu. immo tpe crisis ingrossatur cū timemus casum virtutis. Tertio mō ordinatur vt veniamus in noticiam egritudinis ignote et rōne huius dꝫ subtiliari: vt natura non grauata cibo sit magis expedita. tunc eñ aut superabit egritudinem: aut manifestabit ipsam. et de duobꝰ primis modis dicendi est sermo Aui. in pñti pte. sed maxie de prio.

Amplius diuersificať cura cuius cā est flegma salsum et dulce: et cuius flegma est vitreū et acetosuꝫ: et. fit ex ea nimiū frigus in qua corpus nō calefit. verūtamē in duabus primis necessaria est lenificatio cū medicina leni et infrigidatio quedā. et in duabus scdis. cū medicina magis laboriosa et in duabus primis indigeť incisiōe cū subtiliatiuis in qbꝰ nō ē calefactio plima. quāuis sit exiccatio plima. Et i duabꝰ scdis necessariū est illud qđ subtiliet cū icisiōe ⁊ calefactione cū acredine. et ꝓprie qñ flā est ꝑmixtum cū melia. naꝫ necessaria sunt in huiusmodi ea que sunt sicut dyacimminū et cōfectio de sulfure et administratio salsorū.

Hic diuersificat

¶ Hic diuersificat curā penes diuersitatē spērū flegmatis. d. curā diuersificari penes materiā flatis nā in flegmatica dulci et salsa solutiuū dʒ esse leue: sicut medulla cartami ⁊ odor turbith ecōtra in vitrea ⁊ acetosa soluendū est cū medicina fortiori sicut cum corpore turbith in primis duabus cōuenit infrigidatio q̄dā vel minor calefactio: in alijs duabus maior calefactio. Itē in duabus primis indigemus incisione et subtiliatiōe: cū his in quibus nō est calefactio plurima. i. notabilis: sed in duabus scđis est necessarium illud qđ subtiliet et incidat fortiter cū calefactiōe: et ꝓpter quādo flegma est mixtū cū mel̄ia nam necessaria sunt in eis que sunt sicut dyacimīnū cōfectio de sulfure et administratio salsorum. ¶ Primo notandū ꝙ in duabus scđis solutiuū dʒ esse fortius: q̄r materie sunt fortiores grossiores ⁊ viscosiores ꝓpterea ineptiores euātioni. fortificantur aūt solutiua dando in maiori dosi et dando corpus solutiui. et nō solum virtutē. et ꝓpter eandē cām in duabus scđis medicine digestiue debēt esse calidiores magis subtiliantes ⁊ incidētes: ⁊ magis exiccantes: in salsa vero dʒ esse minor calefactio et exiccatio ꝙ̄ in ceteris: immo siccitas nō cōuenit rōne exiccādi: sed solum rōne subtiliationis et incisiōis que fundātur in sicco. Et forte in salsa s̄m plurimum cōuenit infrigidatio, cū flegma salsum sit humor calidus et faciat causones: in illa aūt que est admixta mel̄ie indigemus maiori subtiliatiōe et incisione sed nō tanta calefactiōe: nisi q̄n fortis subtiliatio et incisio fundātur in notabiliter calido ⁊ sicco.

Et cōuenientiores medicine que administrant in principio sunt geleniabim vsq̄ ad diem septimum. et nō est malū vt administretur iterum aqua feniculi et aqua endiuie et aqua apij cū geleniabim s̄m necessitatē: ⁊ sirupus acetosus est vehemētis necessitatis iterum et aqua mellis cū ysopo.

¶ Positis canonibus cūonis s̄m tpa ⁊ s̄m materias. hic ponit medicinas et cibos conuenientes et canones in vsu eorū ⁊ reliquū regimē. ⁊ hʒ tres partes. In prima ponit medicinas cōuenientes cū canonibus in vsu earū. In scđa ponit cibos cōuenientes. In tertia regit per somnū et balneū. scđa ibi. (Et cibi eorū.) tertia ibi. (Mensure aūt somni.) Prima in quatuor. primo ponit medicinas et canones conuenientes in principio. secundo in augmēto. tertio in statu. quarto. in declinatione. secunda ibi. (Et quādo vides.) tertia ibi. (Cū videris digestionē.) quarta ibi. (Et q̄n declinat.) Prima in tot partes quot sunt canones quorū quidā in vsu sunt subtiliantium et incidentium et prouocantium. quidā in vsu solutiuorū: quidā in vsu vomitus. Quorū primus ꝙ cōuenientiores medicine que administrant in p̄n. vsq̄ ad septimū. sunt sicut geleniabim. i. mel ros. vel iuleb ros. factū cū zucharo: si forte fuerit flā salsum. hec aūt poterūt distēperari cū aqua zucharata vsq̄ tertiū diez. sed post tertiū diē vsq̄ ad septimū poterūt distēperari cū aqua feniculi et aqua apij vitrea et acetosa. sed in salsa cū aqua endiuie. in dulci vero permisceri s̄m tuā estimationem. et sirupus acetosus. s. zucharatus vel mellitus est vehemētis necessitatis idest vtilitatis: q̄r incidit. et aqua mellis cū ysopo in qua decoctus sit ysopus.

Et est possibile vt sequat per eā illud qđ querit de lenificatione nature: et ꝓpter eius solutiuo facto de zucha. ro. et rosis rubeis nominatis persicis: q̄m est solutiuū et lenitiuum. Et quandoq̄ est necessariū vt cōfortetur eius lenificatio: et cō fricet in aqua iuleb et permisceat si voluerit cū cas. fist. et penidijs. Et iterū geleniabim acceptū cum melle terēniabim cum permixtū cum aqua iuleb: et nō fiat assiduatio sup ea cum solutiuis in principio: ⁊ post ipsum: et ꝓpter quādo materia est colera: illud enim perducit ad corruptionem complexionis.

¶ Hic est scđs canō. ꝙ possibile ē et per ea que dicta sunt vēter lenificet et ꝓpter cū iuleb suprascriptum fit ex zucharo et rosis ru. persicis. est eīm solutiuum et lenitiuū. nā per zucharū abstergit: ⁊ si soluit rosas recētes soluit electiue: ⁊ lenit preterq̄. Nos aūt loco ros. vtimur ros. rubeis. ⁊ sic etiā facit mel ro. aut sirupus acetosus cū aqua iuleb. s. decoctionis vel expressionis ⁊ quid sit iuleb dictum est sepe. Itē possunt permiscere aliq̄d ex suprascriptis cū cassia et penidijs. vt. ℞. iuleb. ros. ℥. i. floris cassie. ʒ. vi. penidiarū. ℥. ß. misce et sumatur sicut est: aut distēperet cū aliqua aqua: vt puta iuleb vel aqua que tibi videt. Et item geleniabim permixtum cū melle terēniabim. i. mane que ambo distemperent cū aqua iuleb. ¶ Et nota ꝙ hec lenitiua ꝓpter cōueniunt in prin. quando nō apparent signa digestionis. et nos ꝓ lenitiuo damus ℥. i. floris cas. ⁊ ℥. i. mell. ros. aut iuleb ros. distemperatū cū aqua zucharati: aut passularum. Dicit tñ Auic. ꝙ nō debemus assiduare hmōi in p̄n. nec post principiū: ꝓpter quādo materia est colerica. nam illud. s. assiduare hmōi lenitiua perducit ad corruptionē cōplexionis. s. stomachi mollificādo et relaxando ipsum sine mixtione vera sicut in flegmate salso sine nō vera. educitur eīm per hmōi magis subtile ⁊ magis calidum et reliquū magis remanet ineptū digōni et magis stōm debilitās.

Et multi quidē hoīes dāt in potu in p̄ncipio sicut est medicina de turbith in oi nocte: et sicut pillule de mastice ī hebdomada bis: ⁊ sicut pillule de seminibus diureticis.

Descriptio medicine de turbith. Re. zinzi. et masticis amborum ana. ʒ. x. turbith sicut alcohol. ʒ. x. zuchari tabarzet quātum oia. detur in potu oi nocte aureus vnus: et illud fiat quando natura est nō lenis: si eīm respondet omni die bis non indiget.

¶ Hic est tertius canō in administratione solutiui electiue. ⁊ est sumptū a Rasi. io. Almanso. c. 18. cōtinentis. ⁊ p̄rio ponit ipsum. scđo ponit sniam suam. scđa ibi. (Ego vero non diligo.) In prima parte dicit. ꝙ multi hoīes dāt in p̄ncipio solutiuū qđ est sicut medicamen de turbith omni nocte ad minorandum materiam: ⁊ sicut pillule de mastice bis in hebdomada ad confortandū stomachū. et sicut pillule de se. diureticis ad ꝓuocandū vrinā. scđo describit medicinā de turbith. ℞. zinzi. masticis et turbith puluerizatis: sicut alcohol an̄. ʒ. x. zuchari tabarzet. i. trium coctarū. ʒ. xx. detur in potu oi mane aureus vn⁹ que est sexta pars. ℥. ⁊ hoc solutiuum exbibeatur quando natura. i. vēter nō est lenis. si eīm sponte soluitur omni die bis scđm suum numerum cibationum nō indiget hoc.

¶ Ego vero nõ diligo expectationem di-
gestionis et lenificationis cum eis que dixi
mus prius:immo opz vt euetur ex ea aliqd
et expectetur in reliqua vsquequo digerat
et fiat illud cum facilitate paulatim absq
superfluitate:deinde pueniat ad diuretica.

¶ In presenti parte ponit sniam suam di.ego nõ
diligo expectationem digestionis.i.q completa
digestio expectetur antequa soluat.nec diligo expe
ctationem lenitionis.i.q longo tempore fiat oc-
cupatio in lenitiuis de quib⁹ supra:q: remolliũt
stomachũ ꝛ nõ educũt ð materia ppria nisi qddã
subtile qd magis nocet q̃ oferat:imo opz q euet
de materia ppria aliquid et expectetur digestio
in reliquo:et fiat illa euatio paulatim cum facili-
tate et absq superfluitate.i.absq q in vna vice fiat
multa euatio.opz eñi paulatim digerere.et pau-
latim euare qñ materie sunt grosse iuxta canones
datos.quarta pmi tertio cap.aliter educũtur par
tes subtiles remanẽtibus grossis septis digestio
ni et euationi:deinde minorata materia possum⁹
vti fortioribus diureticis. Confortãtia vero sto-
machum:q: stiptica sunt cõueniũt iam notabili-
ter minorata materia per ventrẽ et vrinam ꝛ aliis
modis:aliter potius impediũt q̃ iuuent.

¶ Et similiter abhorreo quod est sicut aq
prunorum et tamarindorum et similiũ de
illis que debilitant et soluũt subtile:ꝛ si ma
teria fuerit decliuis ad additionem frigo-
ris misceatur cũ ea medulla cartami.Et si
fuerit materia ad coleram decliuis miscea
tur cum ea sirupus violatus:aut viole con-
dite cũ siracost:aut viole sicce contrite.

¶ Auicen abhorret cõtinuationem lenificantiũ
que sunt sicut decoctio:et infusio prunorũ:aut ta-
marindorum pprer causas dictas.q: debilitant
stomachũ et educũt subtile:ꝛ dimittunt grossum.
vnde si materia fuerit decliuis ad additionem fri
goris.i.qñ materia calida fuerit admixta frigida
a predominio misceatur predicta aqua cũ medul
la cartami soluens flegma.Si vero materia ad co
lericam fuerit decliuis.i.q materia colerica dñet
misceat cũ ea sirup⁹ violat⁹ aut viole cõdite et si-
racost et viole sicce cõtrite:vt simul cũ flegmate co
lera educatur:sed magis colera.in primo casu ma
gis flegma.non tamen hec continuanda sunt.Ex
his igitur apte comprehendis Auicẽ aliqualiter
Rasi esse cõtrarium.primo quãdo nõ apparet ali
quod vestigium digestionis nõ cõcedit medicinã
soluentem flegma electiue.Scdo nõ vult soluere
fortiter oi die quando apparuit digestio.licz infe-
rius oi die concedat aliqualez solutionẽ.et in hoc
discrepat a Rasi.Tertio non vult multum soluere
vna vice.sed vult paulatim digerere:et paulatim
euacuare cõtra illos qui nunq̃ soluunt. Item con
tra illos qui statim ab initio electiue soluunt. Itẽ
contra illos qui apparente digestione fortiter sol
uunt in materia grossa et viscosa.Et hec oĩa in-
telliguntur in cura regulari.

¶ Et adiuues cũ clisterib⁹ lenibus factis
ex melle ꝛ sale et aqua sicle et oleo sisamio.

¶ Hic est quartus canon.et adiuues cũ clisterib⁹
lenibus factis et mell.ab.℥.s.vsq.ad.℥.ij.salis
ʒ.ij.aque decoctionis sicle.i.blitis lib.s.olei sisa-
mini.℥.iij.misce.per aquam sicle possumus etiam
succũ intelligere:sed sufficit lib.s.et augeat oleũ.

¶ Et vomitus fiat cũ aqua raphani et ra
phano infuso in sirupo acetoso cum semini
bus et similib⁹.Et si necessarius est vomit⁹
plurimus ppter multitudinem eius qd ac-
cidit ei de nausea et alteratiõe saporis oris
administrentur grana raphani et bibatur
ex eis vsq ad aureum vnum cum aqua fri-
gida.Et vomitus quidem cum eo qd est in
eo de debilitate stomachi est vehemẽtis iu
uamenti valde:et est vltimus huic egritu-
dini.Oportet ergo vt expectet in eo septi-
mus vt non accidat ex eo in principio debi
litas apostemãs corpus stomachi.Et si sit
grauis in eo vomitus non prouoces ipsum
super ipsum cum labore.Et si accidit vomi
tus et proprie in principio periodi non reti
neatur nisi fatiget ꝛ debilitet:tunc enim re-
stringatur:sicut cum miua ꝛ sirupo de men
ta que dicemus post.

¶ Quintus canon.vomitus fiat cum aqua scz.de
coctionis raphani.sed fortior est aqua expressio-
nis.idest succus:de quo dent.℥.iiij.aut circa.Et si
militer raphanus infusus in sirupo acetoso de se
minibus.i.acetoso composito:cuius.℥.ij.dissemi-
perentur cũ.℥.iij.aque tepide.q si necessari⁹ esset
vomitus plurimus ppter multitudinem materie fa
cientis nauseam et alterantis saporem oris detur
aureus vnus se.raphani cõtritorũ cum aque frigi
de.i.tepide.℥.iiij.et vomitus quidẽ quãuis debili
tet stomachu est vehemẽtis iuuamenti valde.ꝛ est
vltimus huic egritudini.i.in cõferentia.Sed opz
vt expectetur septimus vt nõ accidat in princi-
pio ex eo debilitas apans corpus stomachi cũ in
pncipio corpus sit plenum et materia incepta cão
ni.ꝛ hic est sermo de vomitu forti nam debilis cõ
ceditur a pncipio et si sit difficilis vomitus nõ p-
uocet ipsum super ipsum.i.infirmum cũ labore.i.
cum medicinis laboriosis.et si accidit vomitus et
proprie in pncipio periodi non retineatur nisi fa-
tiget et debilitet.tunc eñi restringatur cum miua
scz cum spẽbus si sit flegma multũ grossum.ꝛ feb.
non sit magna.si vero res sit ecõtra retineat cum
miua sine speciebus et sirupo de menta que dice-
mus post.

¶ Et si accidat dolor capitis administren-
tur embroce ex camomilla cum immissione
quatuor extremitatum in aqua calida et li
gatione crurium cum fortitudine.

¶ Sextus canon:q in dolore capitis administrẽ-
tur embroce ex camomilla cum imissione quatuor
extremorum in aqua calida et ligentur crura cum
fortitudine.Et nota q embroca ex camomilla po
test fieri super caput si precesserit materie digestio
et euacuatio.si vero non:embrocentur extrema.

¶ Et si indigetur aqua ordei administre-
tur decocta cum radicibus quãtitate equa
li:aut misceatur cum ea sirupus acetosus
de melle si nõ acetat in stomacho:aut aqua
mellis si acetat.Et melior hora in qua da-
tur in potu illud est:si fuerit in aqua eius in
principio rei tinctura.tunc enim oportet vt
in potu

in potu detur in primis de geleniabim.dein de detur in potu post ipsum duabus horis aqua ordei.

¶ Septimus canon. si indigeret aqua ordei:scilicet propter sitim:aut aliam necessitate,administretur decocta cum radicibus quantitate equali:aut misceatur cum ea sirupus acetosus de melle:si nõ acetat in stomacho : aut si acetat misceatur cum ea aqua mellis. Et apud Gentilem aqua ordei:de qua supra:debet esse duarũ lib.que bulliat cum radicib⁹ apij feniculi aut petrosilini.℥.ß.melius tamẽ est vt ordeum et radices equalis quantitatis simul bulliant:et valet ad digestionẽ:et probibet acetosatio nem. Et subdit quod melior hora in qua datur in potu.id scilicet aqua ordei vł sirup⁹ acetosus est si fuit in aqua:idest eius vrina:tinctura. tunc enĩ oportet vt detur in potu in primis geleniabi:idest mel rosa.vel aliter. secantabim.idest oximel simplex. et post ipsum duabus horis detur aqua ordei vt leniat:quod est absterisum et incisum per geleniabim et secantabim.

¶ Et non oportet vt fiat inunctio cum vnguentis resolutiuis:et neqꝫ embrocatio fiat cum embrocis subtiliatiuis: cum egritudo est in principio et humor est in corpore ambulans.ipsa enim mollificant viscera sua calefactione humida.

¶ Octauus canon. nõ fiat inunctio cum vnguẽtis resolutiuis.nec embrocatio cum embrocis subtiliatiuis cum egritudo est in principio:et humor est apt⁹ fluere per corpus.ipsa enim mollificãt viscera sua calefactione humida. Sed bene hoc potest fieri digesta materia et euacuata. et hic loquitur de vnctionibus q̃ fiunt in hypocundrijs. Sed de embrocis q̃ fiunt in manib⁹ et pedib⁹ ad diuertendũ hic nõ loquitur:immo cõceduntur:quãuis tamen tutius et liberius concedi possint digesta materia et minorata. Fricatiões aũt pedũ et crurum:et totius corporis liberius conceduntur quã vnctiões et embroce. quã uis tunc sit melius vt fricationes:et proprie corporis fiant digesta materia et euacuata.

¶ Et alienetur aqua frigida.

¶ Nonus canon. alienetur aqua frigida: quia poros claudit et includit materiam:et intelligitur de aqua frigida sumpta et applicata.

¶ Et quotiens videris vrinam grossiorem et rubicundiorem non erit malum si flebotomaueris:et necessarium quidem est vt redeas tunc ad sirupos acetosos.

¶ Decimus canon. siue in principio:siue in processu vrinam grossiorem et rubicundiorem videris erit bonum flebotomare:sed maxime in principio tunc erit bonum vti sirupis acetosis:et minus calefaciant. Caue tamen vt dicit Gẽti. ne illa tinctura sit propter profundationem putredinis ad partes flegmatis:et ad aliquam colere excitationem: aut permixtionem.nos enim vidimus quosdam talibus vrinis in flegmatica apparentibus flebotomatos extracto sanguie cui⁹ retentio erat necessaria: defectu subito caloris naturalis et animalis ad mortem peruenisse.

¶ Et scias qđ fricatio est de curatiõibus iuuantibus eos:et quanto fuerit flegma viscosius et grossius: tanto erit fricatio magis conferens:et dicitur quod fricatio cum tela aranee cũ oleo est iuuatiua valde.

¶ Undecimus canon. fricatio est de curatiõibus iuuantibus eos quod quãto fuerit flegma grossius et viscosius tanto magis fricatio confert: et debet esse fortior et prolixior:sed liberius conceduntur digesta materia et euacuata quam in principio. extrema tamen in principio tutius fricari possunt quã corpus. Et dicitur quod fricatio cum tela aranee cum oleo:scilicet mixta est iuuatiua valde. Serapio et Auicenna scđo canone,capitulo de aranea dicunt quod confert in tertiana. Sed Auicẽ. hic dicit autoritate aliorum eam conferre in flegmatica. Quod si verum est credo a forma specifica prouenire cum tela aranee sit frigida.

Et quando incipit egritudo augmentari et post illud:tunc sit sollicitudo de ore stomachi:et quod ipsum confortat. Et sint masticationes facte ex menta et mastice et aniso.

¶ Hic ponit curam flegmatice in fine principij. et habet hec pars tot partes quot sunt canones. Primus canon. quando incipit egritudo augmentari et post illud tunc sit sollicit⁹ de confortatione oris stomachi:ad quod valent masticationes forme siue boli:facti ex menta mastice et aniso que debent masticari et deglutiri. sic enim melius operantur quam si deglutirẽtur absqꝫ masticatione.

Et administretur vomit⁹ cum raphano scđm qđ diximus cum minoratione cibi.

¶ Secundo dicit quod administretur vomitus cum raphano vt dictum est cũ minoratione cibi.i.sumpto aliquo cibo pauco:sic enĩ melius fit vomitus.

¶ Et sit cum geleniabim quod in potu datur in principio:et post septimũ permixtum quod confortet os stomachi. et sit in eo prouocatio plurima sicut anisum et mastix:et sit cum aqua calida et proprie in principio periodi:nam ipsum resistit rigori et frigori:et extinguit cum hoc sitim quãuis sit estuosa.

¶ Tertio dicit quod cum geleniabim quod in potu datur in principio:et post septimũ sit permixtũ quod confortat os stomachi:et sit in ea virtus prouocatiua:sicut anisum et mastix: quorũ pmũ ppꝛie prouocat. secundum confortat et detur totum cum aqua calida:et proprie in principio periodi. nam resistit rigori et frigori:et cum hoc extinguit sitim quãuis sit estuosa: et potest esse.℥.j.et.ß. geleniabim anisi masticis.ana.ʒ.ß.aque calide.℥.iij.

¶ Et multotiens quidem conceditur euacuatio flegmatis et humoris crudi in hac hora:sed melius est vt expectetur in ea complementum digestionis.

¶ Quarto dicit ꝙ multotiens cõceditur in istis euacuatio flegmatis et humoris crudi:idest non habẽtis nisi occultam digestionem:melius tamen est vt expectetur complementum digestionis:si materia non sit nimia.

¶ Et cum egritudo incipit' cum calore:et assiduat iuuatur cum huiusmodi trociscis. Recipe mirabolanorum citrinorum: aloes succi eupatorij:succi absintij:omniũ ana.ʒ.v.croci.et masticis amborum ana.ʒ.vj.informentur trocisci:et sumatur ex eis omni die pondus.ʒ.j.et omni nocte pondus.ʒ.ß.

¶Quinto dicit quod cum egritudo incipit cum calore et assiduat: quia forte pendet a flegmate salso: aut aliquid colere est flegmati admixtum iuuatur cum his trociscis. ℞. mirabolanorũ citrinorũ: aloes succi eupatorij absinthij ana. ʒ. v. croci masticis ana. ʒ. vj. formẽtur trocisci: et sumat ex eis in potu omni die. ʒ. j. et omni nocte. ʒ. ß.

Sed contra quia superius visus est reprehendere Rasim qui nocte dabat medicamen de turbith hic vero dat solutiuum omni die et omni nocte. ¶Dicendum quod hoc est solutiuũ ita leue: vt. ʒ. j. vix educat semel et dantur magis ad confortationem et aperitiones sed medicamen de turbith est satis efficax. Itẽ hoc datur apparente aliquo signo digestionis: sed Rasis pcedebat medicamen de turbith stati a pncip.

¶Et cum vides quod digestio apparet adiuua eam cum eisq͂ sunt sicut folia apij ⁊ feniculi ⁊ radices squinanti et capillus veneris. Si autem scias quod materia est frigida valde non est malum vti pipere pauco ⁊ vti vino pauco subtili non plurimo.

¶Hic curat flegmaticam in augmẽto: ⁊ habet tot partes quot sunt canones. Primus. cum vides q͂d apparet digestio: scilicz manifeste adiuua eam cũ eis que sunt sicut folia apij et feniculi: et radices squinanti et capilli veneris faciendo ex eis decoctionem. est enim aperitiua subtiliatiua et prouocatiua et nõ superflue: sed bonum est quod misceatur cũ zucharo: aut secũ bulliat mel vt sit abstersiua. Si autem scis quod flegma est valde frigidum nõ est malũ vti pipere pauco ⁊ pauco vino subtilẽ nõ plurimo. nam in statu ⁊ declinatione liberius conceditur quam in augmento.

¶Et quandoq͂ adiuuant vnguenta resoluentia ad digestionem et resolutionem cuz virtute forti: et sunt conuenientiora in hac egritudine quã in reliquis febribus: ⁊ oportet vt consideretur in hoc virtus et fortis rigor. Quod si virtus fuerit fortis ⁊ febris nõ fuerit seua valde adde in ea inunctionibus confricando: et si non administrentur olea subtilia que ad equalitatem sunt decliuia. Et quãdo ptransit quartũdecimũ tunc necessarium est administrare quod subtiliat plus sicut feniculum et apium: et fortasse indigemus semine amborum et aniso et eo quod est sicut sirupus acetosus cum seminibus in quo ponuntur ysopus et alhasce et administratione trociscorum de rosis et fortasse est necessarium addere in eis propter stomachum thus et masticem et ciperum ⁊ absinthium et his similia secundum quod exigit illud quod presens est: et vinum subtile confert eis in hac hora cuz subtiliatione sua: et quia confortat calorem innatum. et quia prouocat: ⁊ sudare facit.

¶Secundo dicit quod vnguenta resoluentia quãdoq͂ iuuãt ad digestionem et resolutionem cum virtute forti: idest quando sunt fortis virtutis: sicut oleum rutaceum: et de spica et similia: vel cum virtute forti: idest fortiter adiuuãt vel cum virtute forti. quia debiles et extenuati non debẽt vngi. quia nimis exiccarẽtur et debilitarentur: sed solum fortes. et cum his debet vngi stomachus intestina et dorsum: et hec conueniunt in augmento et non cõueniunt in principio et magis in hac febre quã in alijs propter frigiditatem et humiditatem humoris. Et oportet vt consideretur virtus febris et rigor. Quod si virtus fuerit fortis et febris non fuerit magna adde in vnctionibus: idest in virtute vnctionum confricando vt virtus penetret et precipue si rigor fuerit fortis: et si non administrentur olea subtilia: idest habẽtia virtutem bene penetrãtem propinqua equalitati: sicut oleum camomillinum. Tertio dicit quod quando egritudo pertransit decimũquartũ: tunc est necessarium administrare ea que plus subtiliant: sicut feniculum et apiũ: et dicit quod fortasse indigemus semine amborũ et aniso: et eo quod est sicut sirupus acetosus cũ seminibus in quo ponuntur ysopus et albasce: que omnia sunt fortiora. et vlterius dicit quod indigemus administratiõe trociscorũ de rosis: et fortasse est necessarium addere in eis propter stomachũ thus et masticem et ciperũ et absinthiũ et similia: sicut mentam secundũ quod exigit dispositio presens. Et etiam dicit vinum subtile conferre eis in hac hora: quia subtiliat et confortat calorem innatum: et quia prouocat et facit sudare.

¶Et cum videris digestionem et fortitudinem: dabis ei in potu post illud trociscos de absinthio.

¶Hic curat flegmaticã in statu quo ad digestionẽ licet etiam posset esse in declinatione: si precesserit notabilis materie minoratio quod est scd͂m pluris mis: et si cum hoc statu quo ad digestionem concurrit accidentiũ difficultas erit simul in statu quo ad digestionem et quo ad accidẽtia. Habet hec pars duas partes. in prima exhibet quosdaz trociscos. in secunda describit multas medicinas conuenientes. scd͂a ibi. (Cũ videris). Primo dicit quod cum videris digestionem completam des in potu trociscos de absinthio: quoniã confortant subtiliant aperiunt et prouocant. hic autem tacet de vsu subtiliantiũ diureticorũ et de vsu solutiuorũ. Est eniz notum ex predictis quod hoc tempore debes magis subtiliare aperire et prouocare et soluere quã in tpib͂ precedentibus: et cum hoc confortare.

¶Et cum videris frigus in principio paroxismorum nocere et egritudo non est in principio. Da in potu aquam calidã in qua decocta sunt ea que sunt sicut semen apij et anisum et ozimum et administrabis iteruz huiusmodi: et fortiora eis embrocando et vaporando et huiusmodi.

¶Hic ponit medicinas. primo conuenientes in regimine. secundo que sunt euacuantes et cum hoc digerentes. scd͂a ibi. (Et detur ei omni nocte). In prima parte dicit quod cũ videris frigus in principio paroxismorum nocere et egritudo non est scilicet in principio vniuersali. quia he medicine sunt nimis aperiẽtes et prouocãtes propter quam magis conueniunt transacto principio: ⁊ etiam quia post principium rigoris sunt maiores. Prima est aqua calida decoctionis apij et ozimi: idest basiliconis sumpta in potu vel etiam epithimata vel embrocata. licet embrocatio sit satis inepta.

¶Et quandoq͂ datur in potu ad rigorem vehementem decoctio secundum hunc modum. Recipe

dam. Recipe zinzibe. origani ameos omniū ana.ʒ.tres. coriandri.ʒ.quattuor rosa. calamenti amborum ana.ʒ. tres passularum.ʒ. septem decoquantur scd̄m descriptionem & sit dosis.vnc.tres.

¶ Secunda que datur in potu in rigore vehementi est decoctio huiusmodi. Recipe zinziberis origani ameos ana.ʒ.tres coriandri.ʒ. quattuor ros calamenti ana.ʒ.tres passularū.ʒ.septem coquantur in sex libris aque ad cōsumptionē medietatis: cuius colature dosis sit.℥.iij.per horam ante aduētum rigoris.

¶ Et cum videris flegma dabis in potu tyriacam.

¶ Tertia est tyriaca de qua detur in potu a.ʒ. vna vsq ad.ij.cum pauco vini calidi per horas ante rigorem in flegmatica. tyriaca tamen securius conceditur digesta materia et minorata: licet in passionibus neruorum et proprie in paralesi a quibusdā concedatur in principio: sed materia paralesis est remotior in principio a venis quam materie fe. putride.

¶ Et dentur iterum in potu trocisci de rosis magni cum aqua feniculi.

¶ Quart' est trocis. de rosis magni cū aqua feniculi: qui a longe descriptis dantur cum aqua feniculi vt iuuentur in aperiendo et prouocando: nō cōueniūt nisi digesta materia & minorata.

¶ Et detur ei omni nocte medicina de turbith.

¶ Hic ponit medicinas euacuantes et rectificantes membra et materiam: et primo euacuantes debiliores secūdo fortiores. secūda ibi. (De euacuātibus vero): prima in tot partes quot ponit medicinas. Prima detur omni nocte medicina de turbith superius descripta. Et ex his apparet Auicēnam superius nō fuisse contrariū Rasi in dando medicinam omni nocte: sed in dando eam in principio nondū inchoata digestione. Ego tamen in hominibus nostre regionis iudico tutius esse interpolandum.

¶ Et pillule de aloe facte cum speciebus que sunt sicut piper.

¶ Secunda est pillule de aloe facte cū speciebus que sunt vt piper galanga cinamomū et alia que species dicuntur elephangine et in summa concedit pillulas elephanginas.

¶ Et ad illud decoctio huiusmodi. Recipe yere. dragmas septē turbith. dragmas decem mirabolanorum nigrorum. dragmas quinq eupatorij. dragmas quinq salis indi. dragmas tres bedeguar suchaa omniū ana.ʒ. quattuor anisi. dragmas tres decoquantur cum aqua apij: & sumatur de ea in potu scd̄m quantitatem necessitatis.

¶ Tertia medicina. Recipe yere.ʒ.septē turbith.ʒ. decem mirabolanorum nigrorum eupatorij. ana ʒ.quinq salis indi.ʒ.tres bedeguar.i. spina alba. suchaa alia similis illi in virtute: et est spina arabica ana.ʒ.quattuor anisi.ʒ. tres decoquantur cum aqua apij: et sumatur de ea secundum quantitatem necessitatis: idest plus aut minus secundum quod homo faciliter aut difficulter soluitur.

¶ Et fortius illo est illud qd̄. Recipe duarum radicum et radicis lilij. omnium ana.ʒ. decem yere. dragmas octo succi eupatorij dragmas quinq seminis apij. & feniculi omnium ana dragmas quattuor spice. mente amborum ana dragmas septē fiant ex eis trocisci et administrentur.

¶ Quarta medicina quam dicit fortiorem precedente: quia datur in substantia: sed precedentium solum datur virtus. licet tamen componentia precedentem medicinam sint fortia. Recipe duarum radicum: scilicet feniculi et petroselini et radicum lilij: scilicet albi ana. dragmas decem yere. dragmas octo succi eupatorij. dragmas quinq seminis apij feniculi ana. dragmas quattuor spice mente ana dragmas septem fiant trocisci et administrētur. Dosis a.ʒ.j.vsq.ʒ.ß.

¶ Decoctio bona. Recipe duarum radicū ambarum ana dragmas decem passul'. enucleatarum. dragmas septem anisi. et masti. amborum ana dragmas tres bedeguar. et suchaa. et eupatorij. omniū ana dragmas quattuor decoquātur in libris tribus aque vsq quo redeat ad lib.j. aque. et sumatur in potu aliquot diebus in ieiunio.

¶ Quinta medicina. Recipe duarū radicum ana dragmas decem passularū enucleatarū. dragmas septē anisi masticis ana. dragmas tres bedeguar suchaa eupatorij ana. dragmas q̄ttuor decoquantur cum tribus lib. aque vsq quo redeat: idest sumatur in potu aliquot diebus ieiuno stomacho.℥.iij. pro vice.

¶ Trocisci boni apud cronicas febres et vehementiam rigoris. Recipe yere. suc. eupatorij absintij. suchaa. bedeguar omnium ana dragmas quinq se. apij et feniculi anisi omnium ana. dragmas tres salis naptici dragmas quattuor se. cuscute mirabolanorum kebulorū omniū ana.ʒ. decē agarici.ʒ. quindecim trocisci de rosis dragmas viginti turbith dragmas triginta fiant ex eis trocisci: et sunt solutiui.

¶ Sexta medicina valens ad cronicas egritudines & vehementiā rigoris. Recipe yere. et per yerā intellige yeram simplicem in omnibus his medicinis in qua nihil est solutiuū nisi aloes. succi eupatorij. absinthij. suchaa. bedeguar ana. dragmas.v. se. apij feniculi anisi ana. dragmas tres salis naptici quod est fortius ceteris salibus preter indum educens flegma et melancoliā quattuor. se. cuscute mirabolanorū kebulorū ana dragmas decem agarici dragmas quindeci trocisci de rosis dragmas viginti. turbith. dragmas triginta: fiant trocisci. sunt notabiliter solutiui.

¶ Et iterum aloes mirabolanorum citrinorū & reubarbari. mast. suc. eupa. absinthij. omniū ana. partem.j. croc. partis vnius medietatem. terantur & administrentur.

¶ Septima medicina. Recipe aloes mirabolanorum citrinorū reubarbari masticis seminis eupatorij absinthij omniū ana partem vnam. croci partem.ß. terantur et admisceantur: et melius est vt ex eis fiant pillule: et valent quando cum flegmate est admixta colera.

¶ Et iterum yere mirabolanorum kebulorum salis oium ana.ʒ.iiij.se. apij et feniculi et anisi omniũ ana.ʒ.j.ß.absinthii.ʒ.v.trocisci de ros.ʒ.iij.suchaa bedeguar omnium ana.ʒ.ij.terãtur et informẽtur pillule.

¶ Octaua medicia. Recipe yere mirabolanoꝝ kebulorũ salis ana.ʒ.iiij.se.feniculi anisi apij ana.ʒ.j.ß. absint.ʒ.v.trocis.de ros.ʒ.iij.suchaa bedeguar ana.ʒ.ij.fiant pillule.

¶ Decoctio bona. Recipe eupatorij.ʒ.v.et radicis lilij.et radicis liqritie.et ameos omnium ana.ʒ.iij.seminis apij.fenicul.ana.ʒ.iiij.rosarum.ʒ.v.decoquantur omnia.et sit dosis eius omni die.vnc.tres.

¶ Nona medicina. Recipe eupatorij dragmas.v, radicũ lilij liqritie ameos ana.ʒ.iij.seminis apij feniculi ana dragmas quattuor rosarũ. dragmas quinqȝ coquãtur omnia.dosis omni die.℥.iij.

¶ Et iterum radicum trium omniũ ana.ʒ.decem seminis anisi apij omniũ ana.ʒ.ij.suchaa bedeguar eupatorij absinthij omnium ana.ʒ.v.centauree.ʒ.iij.decoquantur et bibãtur vncie quattuor.

¶ Decima medicina. Recipe radicum trium:scȝ feniculi.petroselini.apij ana dragmas decẽ se. anisi apij omniũ ana dragmas duas suchaa bedeguar eupatorij.absinthij ana dragmas quinqȝ centauree dragmas tres coquantur in sufficientia aque. dosis.℥.quattuor.

¶ Et iterum herbe eupatorij fumiterre. bedeguar.suchaa.absinthij omnium ana.ʒ.quinqȝ passularum.ʒ.decem mirabolanorũ citrinorum dragmas decem.et hec quidem cura est salsa.et ei in qua vincit colera magis conueniens.

¶ Undecia medicina.eupatorij.fumi terre suchaa bedeguar absinthij ana dragmas quinqȝ passularum mirabolanorum citrinorum ana dragmas decem.et hec conueniunt in salsa. et quando colera dominatur.

¶ Et agaricum cum de eo sumitur in puluere ex.ʒ.j.vsqȝ ad vnã et tertiam diebus cõtinuis prohibet elongari egritudinem. Sumatur ergo puluis ex eo et cõmisceatur cuȝ melle et bibat.et semen vrtice post digestionem est mirabile valde sumptum in puluere aut cum melle.

¶ Duodecima medicina quando sumitur de agarico omni die a.ʒ.vna vsqȝ ad.ʒ.vnaȝ et tertiã ꝓhibet elõgari egritudinẽ. sumat ꝗ puluis eius aut sumatur cũ melle et bibatur:et valet mirabiliter digerendo et euacuando: sed apud debiles melius est interpolare secundũ medici discretioneȝ: et semen vrtice digesta materia est mirabile sumptum cum melle aut in puluere digerit enim flegma et prouocat per vrinã et soluit:et nõ detur supra.ʒ.ß.

¶ Uerum si accidenit ei modus aliquis solutionis ventris oportebit vt addatur in eo propter debilitatem epatis semen cuscute. et propter debilitateȝ stõi mastix et anisum et propter debilitatem splenis et grossitudinẽ eius radix apij et scolopendria.nam multotiens associat huic egritudini splen.Et fortasse oportebit vt addantur propter ipsum ciperi et grana de ben et fenugre.et consideretur cum hoc dispositio vehementie se. vt non accidat vehementia calefactionis.

¶ Hic succurrit quibusdam accidentibus in flegmatica dicens quod si accidenit fluxus vẽtris propter debilitatem epatis ponatur semẽ cuscute cũ medicinis flegmatice:sed propter debilitatẽ stomachi misceatur mastix et anisum:et propter debilitatem et grossitiem splenis radix apij et scolopẽdria,nam multotiens associatur huic egritudini grossities splenis.et fortasse oportet vt addantur propter grossitiẽ splenis ciperi:et grana de ben.et fenugrecum que sunt aliqualiter solutiua.hec enĩ aperiunt opilationem splenis et ipsam extenuant sumpta et applicata.cauendum est tamen a calidis superflue cum feb.est vehemens.

¶ De euacuatiõibus vero que sunt fortiora et indigetur eis in hac egritudine apud digestionem est vt augmentetur dosis de pillulis de turbith et administrent clisteria fortia.et de illis sunt pillule iste. Recipe masticis sextam.ʒ.j.succi absinthij quartam.ʒ.j.pulpe colloquintide sextaȝ.ʒ.j.yere pigre.ʒ.ß.agarici.ʒ.ß.informentur pillule cum sirupo acetoso mellino et sumantur in potu. et de illis sunt pil.de mastice et de aloe.quod si materia fuerit ad caliditatem decliuis:sumantur de trocis.de spodio solutiuis.ʒ.tres trocis.de turbith.aureũ.j. scamonee aur.ß. succi eupatorij aur.ij.et dentur in potu ſm quantitatem virtutis.

¶ In presenti parte describit soluentia fortia conuenientia postꝗ materia est digesta.primum est vt augmentetur dosis de pillulis de turbith.quarum descriptio est apud Mes.et ceteris.et administretur clisteria fortia. Ex quo collige clisteria fortia non conuenire ante digestionem.et de eis sunt ille pillule. Recipe masti.sextã.ʒ.j.yere pig.dragmaȝ semis suc.absinth. quartaȝ et pulpe colloquintide sextã.ʒ.agarici dragmã.ß. fiant pillule cũ oximelle. simplici et sunt dosis vna:sed fortis: et de illis sunt pillule de masti.ſ.ʒ.j.aloes.ʒ.j.ꝙ si materia fuerit ad caliditatem decliuis:q: colera sit mixta cum flegmate sumant de trocis.de spodio solutiuis:quorum descriptionem vide in antidotario.ʒ.iij.turbith aur.j.scamonee aur.ß. succi eupatorij aur.ij.et dentur in potu secundũ ꝙ virtus tolerat. est enim forte solutiuum.

¶ Et iterum eupatorij absint. capil.ve. et mirabolanorum fumi terre passularum mũdatarum equales sumantur partes: et dentur in potu ſcdm quãtitatem necessitatis.

¶ Eupatorij absinth.capil.vene.fumiterre mirabol.passul.partes equales:et dentur secundũ necessitatem:et placuit sibi ponere hoc solutiuum:ꝗ sit debilissimum.

¶ Et si non suffert corpus solutionem ventris perueniatur ad diuretica et subtiliatiua et sudare facientia;et de summa illorum quibus indigetur:tunc est infusio aloes cũ melle.

¶ In hac

¶ In hac parte euacuat cum prouocantibus et sudare facientibus quādo corpus non tolerat fortia solutiua: et de summa illorum est infusio aloes cū melle. ¶ Pro quo nota quod licet aloes sit solutiuꝰ tamen infusus cum seminibus prouocātibus prouocat per vrinam: et si illa prouocantia prouocāt menstrua adiuuat ad eorum prouocationē ⁊ aperit orificia venarum menstrualium. quod bene nota: ponitur autem mel ad dulcorandū abstergendum et faciendum virtutem prouocatiuā penetrare: cū dulcia libēter a mēbris attrahātur.

Et quando declinat egritudo nō est tūc introitus balneum ante cibum malus: cibi autem eorum sint subtiles sicut acetum et oleum: et quandoq; ponitur in eis parum almuri et proprie in fine eius. Illi autem qui sunt fortiores sunt altaragi et pulli et alcobugi et his similia post declinationem: et oportet vt ponantur in eis et proprie apud digestionem ea in quibus est incisio sicut acetum et sinapis et almuri. Et si fuerit flegma acetosum malū vitreosum porrum et aqua ciceris sunt de melioribus cibis eis: et quandoq; ponuntur in eis ciminum et anetum et oleum: et beguerid facta ex ficia et almuri et aceto et oleo abluto et alchaguamac sicut chemac de capparibus et chemac de aneto et origano et amiden et sparagis. Et deuitentur olera in quibus est infrigidatio et humectatio: et hora cibi est post teporem paroxismi et eradicationē eiꝰ et ante paroxismū ad minus quattuor horis. mensura autem somni eorum est vt sit equalis vigilijs vt sit digestio materiei ad somnum et resolutio ad vigilias. Et balneū quidem est vehementis nocumenti nisi post declinationem.

¶ Hic curat flegmatica in declinatiōe per balneū et cibos dicens quod quando ventū est ad declinationem balneum stomacho ieiuno confert. et forte melius aereū quā aqueū: accidit tamen vsus balnei a consuetudine: cibi autem eorum sint subtiliatiui sicut acetum ad incidendū. et oleum apud arabes fere semper ponitur pro condimento omnium ciborum: et non nocet in flegmatica. et quandoq; ponitur in eis parum muri: idest salsamenti facti cum placentis ordei cum sale vt docet Azaranus quia fortiter exiccat ⁊ adiuuat ad materiei digestionem. illi autem qui sunt plurimi nutrimenti sicut altaragi: idest aues parue et pulli: scʒ columborum. Per pullos enim absolute intelligunt arabes pullos columborū et alcabugi: idest perdicis: et his similia. postq; incepit declinatio: quia indiget grossiori dieta: et post digestionem ponantur in cibis suis incidentia sicut acetum sinapis et almuri. Et si flegma fuerit acetosum malum vel viscosum: supple aut vitreū conueniunt porri: ⁊ aqua cicerū ad subtiliandum et incidendum et abstergēdum: et sunt de melioribus cibis: et quandoq; ponitur in eis ciminum anetum et oleum. prima duo ad calefaciendum et subtiliandum oleū vero pro cōdimento. Et iterum beguerid que est compositio quedam facta ex ficia almuri et aceto et oleo abluto. Ablutio eū facit vt oleū sit magis in humiditate temperatū sc̄dm canō. cap. de oliua ⁊ alitaguamac h. i. condita saracenorum: et proprie cum aceto aut sale fit chemac de capparibꝰ ⁊ chemac de aneto ⁊ chemac de amidē et chemac de sparagis. Est autem amiden radix herbe ex qua fit assa dulcis. et nos p̄ hoc habemus chemac de caulibus et similia. Et vitentur olera in qbus est infrigidatio ⁊ humectatio sicut lactuce et similia. hora cibi est post teporem paroxismi: aut eradicationē quādo integre eradicat ⁊ ante paroxismū ad minus per quattuor horas. Et hic considera quod Auicenna magis se elōgat a principio paroxismi quā a fine declinationis in dādo cibum quod si esset opus cibare his in dienatura scribetur parum in augmento paroxismi. somnus autem sit equalis: idest proportionalis vigilijs. debet enim esse cōmuniter septem horarum vel circa et proprie in fine status vel in declinatione. ⁊ balneum nocet multū nisi post declinationē.

Et succurratur vomitui eius quando superfluit: et oportet vt administretur in illo quod sit sicut miua et syrupus de granatis cum menta simul coquitus. Et si necessariū est fortius sumatur de granis granatorum muzorum dragmas decem et thuris albi et masticis amborum ana. ʒ. v. mente. ʒ. vij. decoquātur in duabus lib. aque in qua sint folia mente donec minuatur. Et succurratur fluxui ventris eius cum superfluit cum retentione eius cum eis que scivisti de stipticis regimentalibus et medicinalibus. Sed eius quidem debilitatiōi succurrit vt cibetur successione pullis assatis ⁊ in patellis coctis: ⁊ vt adhibeantur suffumigationes et odores viuificantes. Et si acciderit inflatio in facie et extremitatibus iuuātur cum administrātur huiusmodi trocisci. Recipe anisi ⁊ lacce ablute amborum ana pondus dragm. v. amigdalarum excorticatarum. croci. marmacor. omniū. ana. ʒ. quattuor seminis apij seminis feniculi floris squinanti omnium. ana. ʒ. iij. floris eupatorij. ʒ. iij. ß. spice. ʒ. vj. xerepigre. ʒ. vij. rosarum dragmas decem fiāt ex eis trocisci. et administretur. Et fortasse indigebis eis que sunt sicut omorusia. ⁊ dyalacca. et medicamen de amigdalis amaris. Et ad longitudinem febris. Recipe rosarū pondus dragm. decem masticis. et spice. et feniculi. et seminis apij. et seminis endiuie succi eupatorij. ⁊ succi absinthij. olm ana. ʒ. tres spodij dragmas. v. fiant trocisci. Et sit dosis ex duabus. ʒ. vsq; ad quinq; cum. ʒ. x. de gelenjabin in decoctiōis feniculi quantitate vnciarum. ij.

¶ Hic docet curare quedam accidētia. quorum primum est vomitus cui quando superfluit succurrendum est cum miua citoniorum cum aromaticꝰ aut sine scd̄m exigentiā. Item cum syrupo de menta in quo ponitur vinū granatorum. et melius est vt fit cum cotimū citoniorū. Horum descriptio est apud Mes. et alios si necessariū est fortius cōstrictiuus

sumātur de granis granatorū.ʒ.x.thuris albi masti.ana.ʒ.v.mente.ʒ.vij.decoquātur in duabus lib. aque in qua prius fuerint infusa folia mente donec diminuatur ad medias. ¶ Et scdo succurratur fluxui ventris cum superfluit cū eis que scivisti de stipticis regiminē.talib⁹ egri. Subueniaꝫ cibādo ipsꝫ quādo debilitas succedit ad fluxū ventris cū pullis assatis aut in patella coctis. Sic eñi preparati nutriunt et adhibētur suffumigationes et odores vivificantes. spiritus eñi odore confortanꝫ. Quarto si acciderit inflatio in facie et extremitatibus q̄ dispositio est cazexia subueniaꝫ cum his trociscis. Recipe anisi lacce ablute ana.ʒ.v.amigdalarū excorticat.croci marmacor. idest melisse añ.ʒ.iij.se. apij feniculi.floris squinātī.ana.ʒ.ij.floris eupatorij.ʒ.iij.ß.spice.ʒ.vi yerepigre ʒ.vij.ros.ʒ. decem fiant trocisci ꝛ administrētur:et fortasse indigebis eis que sunt bomorusia ꝛ dyalaca. Aperiunt enim opilationē et provocant et valent in cazexia. Hic quinto succurrit longitudini feb. cū medicamine de amigdalis amaris. ℞.ros.ʒ.iiij.masti.spi.feni. se.apij.se.endiuie.suc.eupatorij.succi absinthij añ. ʒ.iij.spodij.ʒ.v.fiant trocisci dosis a.ʒ.ij.ß.vsqꝫ ad ʒ.v.cum.ʒ.x.gelentabim in quātitate.℥.ij.decoctionis feniculi.

Sed dubitatur quomodo hoc vocaꝫ medicamen de amigdalis amaris cum hic nō ponātur amigdale. ¶ Dicendum quod debent suppleri. ¶ Uel dicendū qꝺ quāuis in ipso nō sunt amigdale amare. dicitur tamen medicamen de amigdalis amaris: quia similatur amigdalis amaris in apertione et provocatione: sicut dyacurcuma dicitur a curcuma que est celidonia minor: quia sibi similaꝫ in virtute: quāuis in diacurcuma nō ingrediaꝫ curcuma.

¶ Et ameos confectum cum melle est magni iuuamenti in huiusmodi loco.

¶ Et ameos confectum cum melle est magni iuuamenti in feb. flegmatica cum prolongatur. nā confert humiditatibus malis.

¶ Et fortasse indiges propter longitudinem frigoris fricatiōe. et modus in ea est vt incipiat ab humeris et inguinibus quādo spargitur caliditas in manibus et pedibus et calefiunt. Si autem senserit similitudinē lassitudinis fiat permutatio ad fricationē dorsi. et quando vehemēs fit calefactio que necessaria est in eis. tūc dimitte eā ad aliud membrum. Et de oleis bonis eis est oleum dulce in quo nō est stipticitas. et oleū camomillinum et oleum de aneto decoctum in vase duplici. Cum ergo compleueris. tunc absterge oleum aliqꝺ vt nō angustieꝫ: et nō est malum si fricationē siccam sequaꝫ fricatio cum oleo aliquo.

¶ Hic sexto succurrit frigori longo cum fricatione que debet incipere ab humeris et inguinib⁹ trahēdo versus man⁹ ꝛ pedes. et hoc in fine principij ꝛ in pncipio augmenti qñ spargiꝫ caliditas ad extrema. Si autem senserit similitudinē lassitudinis scꝫ vlcerose dimittatur extremorū fricatio et fricetur dorsum. Similiter quādo per fricationē fit vehemens calefactio aut alicuius membri dimittaꝫ illud membrum et fricetur aliud. Et de oleis bonis cū quibus debent inūgi partes fricate est oleū dulce in quo nō est stipticitas: qꝺ scꝫ nō fit fermē ex olivis imaturis. Itē oleum camomillinū ꝛ oleum de aneto decoctū in duplici vase. cum autem vncxeris fricando: absterge oleum cum panno ne remanens in poris opilet: ad quā opilationē sequatur angustia prohibita transpiratione et non est malum si fricationē siccam sequatur fricatio cum aliquo oleo vt adiuuet ad materie resolutionem. Innuit ergo quod aliquādo fricetur absqꝫ hoc quod succedat vnctio fricando iterum et tandem oleum cum quo facta est fricatio abstergatur.

¶ Et de illis que seruāt stomachos eorum vt nō debiliteꝫ sunt vnguēta inuncta capiti stomachi q̄ sunt sicut oleū camomillinum et nardi. et oleū anc. et fortius illo alnazolri et de emplastris iuuatiuis est vt decoquaꝫ camomilla cū re pauca: masticeꝫ decoquendo cum vino cum duplo sui de melle.

¶ Hic septimo docet prohibere debilitatē digestiue stomachi: et etiā succurrere ei si acciderit. dicēs quod oleum camomillinū nardinum: idest de spica anetinum ori stomachi applicetur. et melius est vt cum pauco cere vnum aut plura ex his composita applicentur: et fortius istis est alnazolri oleum de gesemino. et aliquādo gūmi quod reperitur in pino: idest resina et est prestans. Et de emplastris iuuatiuis est vt decoquanꝫ camomille. ℥.ß. seminis masticis.ʒ.iij.vini.℥.ij.mellis.℥.iiij. simul bulliant vsqꝫ ad spissitudinem et applicentur stomacho.

¶ Et si ceciderit appetitus. tunc meli⁹ est vt nō administretur vinū solū: immo in quo decocta sunt sicut camomilla: ꝛ dactili: ꝛ melilotū: et absinthiū.

¶ Hic octauo docet succurrere casui appetit⁹. melius est vt nō administretur vinū: scꝫ in potu maxime saraceni qui non sunt assueti. nam cliquando materias remollit stomachum: immo administreꝫ vinum in quo decocta sunt camomilla. dactili. melilotum: et absinthiū secundū Dynuꝫ exterius: sed secundū Gentilem via syrupi: et certus sum quod vinum decoctionis absinthij est prestās medicina ad nocumentum appetitus a causa frigida sicut est in flegmatica

¶ Cura statice cōtinue q̄ noiaꝫ lattica. Cap. lviij.

Cura eius est cura facientis paroxismū oī die. et differt ab ea: qm̄ opꝫ vt in illa sit administratio subtiliantiū calidorū cū facilitate. ꝛ hoc si fuerit ꝯtentus eis q̄ sunt sicut syrup⁹. acetosus. ꝛ geleniabi: ꝛ iuleb de melle ꝛ aq̄ eius. ꝛ aqua feniculi. ꝛ apij. ꝛ radicū triū sine dubio cōfert. Et qñqꝫ ꝯfert eis lixiu de aneto. ꝛ lixiu de capparib⁹. et ꝓprie cū vestigijs digōnis. Et ꝑpareꝫ cibi eorū in obseruatiōe tēporū et diuersitatis ei⁹ et fortitudine virtutis ꝛ debilitates eius. ꝑparatione cuius rememoratio ꝑterijt. et de medicinis bonis ad eos sunt trocisci de decē generibus. Et iterū de medicinis expertis ad eos est illa que. ℞.ros.ʒ.vj.succi liquiritie.fumi terre.spice.olm.ana.ʒ.iiij.masticis.ʒ.iij.lcarabe.ʒ.iij.anisi.ʒ.ij. preparenꝫ. Iterū troci. eupatorij.ʒ.iiij.ro.ʒ.j.ꝛ tertiā spodij.ʒ.ij.ꝛ.ß.

Et iterum

Et iterum trociscorũ absinthij. quorum descriptio. ℞. asari. se. apij: anisi. amigdalaꝝ amaraꝝ. suchaa. bedeguar. suc. eupatorij. spice. masticis. olim. ana. ʒ.ij. et iterũ eupatorij vncias. iij. rosaruꝫ. rubearũ. lib. j. spi. lib. ß. spodij. vnc. quattuor.

¶ Hic curat laticā dicens q̄ curat̃ cura flegmatice interpolate differt tamen q: in latica calida subtilitantia debent esse remissiora cũ sit in eis minor caliditas quā in interpolata. Et si fuerit ꝯtētus syrupo acetoso mellino aut zucharino aut gelentabin et iuleb de melle scꝫ in quo est multum de melle et aqua eius: scilicet in quo sit aqua multa et parum mellis est bonum. fit enim solum ex aqua et melle in qua cōpositiōe potest esse plus ⁊ minus in comparatione ad aquā. et aqua feniculi et apij et triuꝫ radicũ. scꝫ petroselini et brusci et sparagi sine dubio confert nō transeũdo ad fortius calida quādo confert eis loſit de aneto loſit de capparibus ⁊ proprie apparente digestione manifesta: quia in principio non cōueniūt. et preparētur cibi eorum secundum diuersitatem specierum flegmatice vt notum est. Item secundũ fortitudinē et debilitatem virtutis de quorum preparatione rememoratio precessit in capitulo precedenti. Et de medicinis bonis sunt trocisci de decem rebus. Et iterum de medicinis expertis ad illos est illa quā ponit Auicēna in hoc capitulo. ℞. ros. ʒ. vj. succi liquiritie. fumiterre. spice. ana. ʒ. iiij. masticis. ʒ. iij. anisi. litarabe ana ʒ. ij. terātur et cum aliquo liquore fiant trocisci eupatorij. Item trocisci eupatorij. ʒ. iiij. ros. ʒ. j. ⁊ terciam. spodij. ʒ. ij. ß. et troci. absinthij: quorũ descriptio asari apij anisi amigdalarũ amaraꝝ suchaa bedeguar succi eupatorij spice masticis omnium ana. ʒ. ij. Et mirandũ est quod dicantur trocisci de absinthio cum in eis nō ponatur absinthiũ. vel q̄ debet poni absinthiũ vel sumāt denominationeꝫ ab absinthio: quia sibi assimilātur in virtute sicut et de dyacurāna dictum fuit. Ultima descriptio eupatorij. ℥. iij. ro. ru. lib. j. spodij. ℥. iiij. fiant trocisci cum aliquo liquore. ¶ Cura flegmaticetam continue quā interpolate nouē exigit intentiōes. Prima est debitum regimē sex rerum non naturaliũ. Secunda euacuat materiaꝫ cōes. Tertia flebotomiam. Quarta euacuat euacuatiōe integrata ex minoratione digestiōe et eradicatiōe materiei scd̄m exigētiam. Quinta prouocat vomitũ. Sexta ꝓuocat vrinam. Septima sudorem. Octaua membra. Nona corrigit accidentia. et in horũ executiōe nō est differentia: nisi quia in flegmatica cōtinua debet dieta esse magis tenuis et medicine minus calefacientes ⁊ flebotomia magis ꝯuenit quā in interpolata. ¶ Prima scꝫ regimē sex reruꝫ scd̄m plurimũ debet declinare ad calidũ ⁊ siccũ nisi in salsa in qua scd̄ꝫ plurimũ declinat ad frigidũ ⁊ humidũ. et sint cibi in principio aliqualiter incisiui et subtiliatiui in processu magis: deinde cōpleta digestiōe et notabili minoratiōe sint cum hoc aperitiui et ꝓuocantes. vnde in principio vinũ regulariter nō conuenit: sꝫ bene competit digesta materia et minorata. omitto prosequi reliquũ regimē sex rerũ: quia manifestum est ex textu. ⁊ nimis prolixus essem si oīa singulatim prosequi vellem. ¶ Secūda intentio cōplet̃ cum clisteri. vt. ℞. brodij pulli lib. j. olei. ℥. iij. salis ʒ. ij. mellis. ℥. ij. misce. Item cōuenit factũ ex decoctione blitis mercurialis floꝝ camomille furfuris et similiũ cũ oleo melle et sale ꝑdictis. Aliquando cum leniente sumpto vt. ℞. floris cas. ab. ℥. j. vsq̄ ad. ʒ. x. que misceat̃ cũ aqua passularũ. ¶ Flebotomia iuxta intētionē tertiā ꝯuenit cũ vrina fuerit rubea et grossa ceteris cōsentientibꝰ. ¶ Pro quarta intentiōe facta lenitiōe ⁊ flebotomia si expedierit digerat̃ materia cum oximellis simplicis ⁊ mellis ro. ana. ℥. j. distēperatis cũ aqua zucha. aut passularuꝫ: ⁊ si fuerit salsa loco oximellis ponat̃ syrupꝰ acetosus zucharinus: deinde apparēte aliqua digestione occulta vel manifesta dentur pillule elephangine sole aut cũ tertia parte agarici ꝑparati: aut si venter fuerit stipticus detur cassia cum medulla cartami ⁊ distēperetur cũ aqua decoctionis turbith et pauci zinziberis. postea digerat̃ cũ oximellis cōpositi. ℥. ß. mellis ros. ℥. j. aquarũ feniculi et petroselini. ana. ℥. j. ß. et si materia fuerit salsa digerat̃ cum syrupo acetoso zucharo de fumoterre cum aqua buglosse ⁊ endiuie: aut cuꝫ sero caprino. postea euacuet̃ cum medicamine de turbith. et si fuerit salsa cũ pillulis de fumoterre cũ aqua buglosse et endiuie et pauco turbith cũ modico zinziberi. deinde digerat̃ cũ oximellis cōpositi. ℥. ij. aquarum feniculi. apij. ana. ℥. j. ß. euacuet̃ cum medicamine de turbith. Aut si fuerit salsa digerat̃ materia cũ syrupi acetosi ꝯpositi syrupi d̄ fumoterre anā. ℥. j. cũ sero caprino. Deinde eũet̃ cũ pillulis de fumoterre et pauco turbith correcto cũ zinzib. ¶ Uomitus autem iuxta quintā intentionē est prouocandus natura tentante. primo cum lenibus: deinde cum fortioribus magis digesta materia de quibꝰ dictum est in textu. Si vero natura non tentauerit credo potius quod sit omittendum. ¶ Secūda prouocatio vrine iuxta sextā intentionē perficitur cuꝫ syrupis et aquis digerētibus tam ꝑdictis. ¶ Sudoris autem prouocatio iuxta septimā intentionē pficitur cum aqua ordei et pauco vini subtilis. Iteꝫ fumigādo corpus pannis coopertũ cum aspersione aque super lateribus calidis et vtroq̄ latere existentibus. ¶ Mēbra autem confortent̃ iuxta octauam intentionē cum trociscis de absinthio ⁊ similibus ⁊ cum aromatico ros. dyagalāga electuario regum et similibus magis aut minus scd̄m exigentiam. ¶ Nona intētio: scilicet correctio accidentiũ perficitur scd̄m ipsorũ exigentiā. et de his dictum est in textu quantum oportet.

¶ Cura empialos et lipparie. Cap. lix.

Ura carũ ꝓpinqua est cure quā diximus. sunt et ambe associate vni vie. Et opꝫ vt incipiat̃ in primis a syrupo acetoso mellino et zucharino: et precipit̃ in eis ambabus vt administret̃ rob agreste decoctuꝫ cũ melle et syrupo rosato: deinde fiat gradatio de via sumendi in potu semina et aquas eorum. ad infusionē aloes. ⁊ trociscos de rosis cũ mastice. et pillulas de aloe. et yerāpigram. et pillulas de eupatorio. Et opꝫ vt in eis ambabus simul stomachi solicitudo habeatur et administret̃ vomitiuũ cũ aqua fasceolorum et raphani et anisi et calamenti ⁊ diuretica. Et de solutiuis iuuatiuis est illud quod fit ex mirabolanis nigris et citrinis ⁊ turbith et zucharo. Et de illis que cōferũt eis iuuamentũ magnum sunt clisteria declinia ad acuitatē et in quibus ponuntur me-

¶ Chāpetius. Pituitosi hūoris est ꝓpe nominata empialis febris: cũ simul febricitāt ⁊ rigēt: ⁊ vtrũq̄ sentiūt vno eodē tp̄e in oīm corpis pte. Nā acuta pituita ⁊ quitreosa dicit̃ absq̄ febre qui dē rigorē īfert. Si vo quedaꝫ tabida modico creter ipsās sunt ta sit: empialā efficit febrē: sin plus putrescat precedit q̄dem rigor: cōsequit̃ vero febris ex-

uperata natura excessu caliditatis vt non appareat in excessu et vigore paroxismorum: fere etiā vitreo sa pituita acutas participat qualitatē. Cura vero ꝓpemodū vt q̄ amplius merito egrotāt magis secantē capiēs modū: hoc nāq obliuata: peculiare.

dulla cartami et cētaurea minor ⁊ anetuꝫ et camomilla et alþasce ⁊ mellilotū ⁊ almuri ⁊ mel. Et regimen lipparie indiget subtilitate plus quā regimen alterius.

¶ Sub cura barū duarū febriū includitur cura tertie feb. in qua simul sentit calor ⁊ frigus ⁊ intus et extra: et sine alia diuisiōe di. ꝙ cura barū febrium appropinquat cure flegmatice q̄ statim dicta est. Itē ambe iste due. s. tertia ꝯuenīūt inter se quo ad curā rōnā materie a quib⁹ pendēt vt plurimū tunc si mileꝫ: ꝓ digestiōe ꝯuenit in pncip. syrupus acetosus mellinus ⁊ zucbarinus: scꝫ simplices: ⁊ pcedente digestiōe ꝓcedat ad ipsos cōpositos iuxta canones datos in pcedēti cap. et in bis febrib⁹ cōuenit rob agreste decoctū cū melle ad stomachi cōfortationē et syrup⁹ acetosus siue simul detur siue separētur. ⁊ hoc scdm diuersas necessitates: deinde fiat gradatio de via sumēdi in potu: scꝫ semia aperitiua et aquas. i. decoctiōes eorū q̄ dantur pro digestiuis et subtiliātib⁹ et aperitiuis ad infusioneꝫ aloes que dat ad ꝓuocandū iuxta dicta in pcedēti cap. et ad trocis. de rosis cū mastice q̄ dantur ad ꝯfortandū: et ad pillulas de eupatorio q̄ dant ad fluendū aperiendū et prouocandū. q. d. prima materia digeratur: deinde soluat ꝓuocet ⁊ ꝯfortetur scdm intētiones dictas in pcedenti cap. ⁊ oꝫ vt in bis feb. habeat sollicitudo stomachi ne debilitet sicut habēda est in oībus feb. flegmaticis. Itē administret vomitus cū decoctiōe fasceolorū raphani aneti calamēti marie stomacho nauseāte: ⁊ diuretica etiā administrent ad euacuanduꝫ per vrinā. Et de solutiuis iuuatiuis est q̄ fiūt ex mirabolanis nigris et citrinis turbith ⁊ zucbaro: scꝫ puluere facto. nam si colera peccat cū flegmate misceātur citrini cū turbith. si vero melācolia misceātur nigri cū turbith. Si aūt hi tres hūores sint in cā hec tria sīl misceant. De clisterib⁹ aūt ꝯferētib⁹ sunt illa que declināt ad acuitatē ꝓpter flegma grossum. ℞. medulle cartami centauree minoris aneti camomille alasce: idest ibini mellilotī ana buliant in sufficienti quātitate aque de qua accipiatur lib. s. almuri. ℥. s. mellis. ℥. ij. misce. Ultimo di. quod regimen lipparie indiget subtilitate plus quā regimē emptalos. quia in lipparia cum sit calor intus nō audemus vti calidis subtiliātibus sicut in emptalos. Uel īdiget subtilitate plus: q2 cū posset fieri ex colera: scꝫ illa que dicit tabaros posset fieri error si curet cura flegmatice: immo opꝫ vt curet cura tertiane note. ¶ Cura barū quādo pendet a flegmate exigit intentiones illas que dicte sunt in cura flegmatice eodē modo perficiendas. Quādo vero lipparia dependet a colera grossa curetur cura tertiane note.

¶ Cura feb. cum sincopi ⁊ humorosa. Cap. ix.

Hec feb. est difficilis cure: et modus in curatione eius est euacuatio gradata ex subtili ad fortem: et proprie quando natura non respondet ex se. tunc enim clisteribus munda quod est in intestinis et venis propinquis eis ex superfluitate: et administra in residuo subtiliationē cū fricatiōe.

¶ Primo ponit curā eius qñ pēdet a flate. scdo qñ a colera. scdo a ibi (Quod si fuerit). Prima in duas: primo in gñali curam ponit. scdo in speciali. scdo a ibi (Et Gale.) In prima parte dicit ꝙ hec feb. est difficilis cure. ⁊ modus curationis est euacuatio gradata ex leni ad fortē ⁊ proprie qñ vētet nō ē lenis. tunc eni cū clisteri euacues qd est in intestinis ⁊ in venis meseraicis terminātis ad intestina. incipiēdo a lenioribus ⁊ gradatim pcedēdo ad fortiora. ⁊ residuo corporis administra fricationē subtiliātē materiam cōtentam in ea vt subtilietur ⁊ pro parte soluat q̄ fricatio similiter debet esse gradata pcedēs de subtili ad fortē. ¶ Notandū ꝙ licet Aui. in hoc capitulo nō manifeste exprimat solutiuū exhibendum tamē ipsum nō negat: aliq̄ vero auctores ipsum exhibēt sicut Ra. xvj. cōti. cap. de cura feb. sincopa. ⁊ similiter Alexander in hoc cap. ꝓpterea licꝫ Aui. hoc nō exprimat possumus tū dicere ꝙ ipsuꝫ subintelligit volēs gradatim euacuationē fieri nō solū cū clisteribus: sed etiā cū solutiuis exhibitis. incipiēdo cum clisterib⁹ q̄ leniora sunt minus agitāda. ⁊ forte nō expressit solutiua forte exhibenda: q2 noluit esse cōtrarius Galeno qui solutiua prohibet exhiberi.

¶ Et galenus quidem dixit quod deficit ab euacuatione plurimū eorum nisi cum fricatione: et melior modorū in fricatione eorum est vt incipiat a coxis et cruribus descēdendo a superiori ad inferius: ⁊ administretur illud cum mantili aspero abradente cutem. deinde permutetur ad manus descendendo ab humero ad spatulā ita vt igneatur cutis deinde ad dorsum et pectus: deinde redeat ad crura et reuertatur ad ordineꝫ primū. Et ponatur medietas temporis eorum fricationi: et medietas temporis eoruꝫ dormitioni si possibile est.

¶ In hac parte curat hanc febreꝫ fere in omnibus sequens Galen. duodecimo terapētice. et habet tot ptes quot ponit canones. Primus canō. scdm Gale. scdm plm dimittēda est euacuatio ⁊ procedendum est cū fricatiōe q̄ oꝫ fieri cū mātili. i. pāno aspo abradēte cutim incipiendo fricare coxas et crura trahendo a superiori ad inferius. s. a coxis ⁊ anchis vsq ad pedes: deinde fricetur manus. s. magna incipiēdo ab humeris ⁊ spatulis vsq ad manus paruas ita vt cutis igneatur: deinde redeat ad crura procedendo ordinate ad reliqua membra sicut dictum est et ponatur medietas temporis fricationi: et medietas dormitioni eorum si possibile est.

Dubitatur vtrum patientibus sincopalem humorosam sit exhibēdū solutiuum et videtur ꝙ sic per Rasim decimosexto continentis. vbi autoritate Alexādri concedit solutiuum. dicit enim. da solutiuum ad minorandum flegma vt non aggrauet virtutem quam si videris roborari super residuum: bonum. si vero non: da ei solutiuum. Et confirmatur. non enim videtur verisimiliter tantam molem flegmatis tam grossi ⁊ viscosi posse sine euacuatione notabiliter minorari. ¶ In contrarium est Galenus duodecimo terapentice dicens qualiter ergo ad hoc saluati indigentes quidem euacuatione: non facientes autem euacuantia auxilia nullā aliam inueni in eis curationem nisi per fricationem. Et Auicenna magis in pte pcedēti adheret Ga. vt pꝫ. Et cōfirmat. nā isti humores faciēt sincopim quiescētes aut saltem cum mouentur. ergo multo magis commoti a farmaco forti aut debili.

Pro solutione

Pro solutione ad hanc dubitationē dicendum ꝙ patiētes hanc fe. repiunť in duplici dispositiōe. Quidam enī patiunť hanc febrē a materia cruda nullo modo susceptiua digestiōis. et hi habēt colorē plumbeū tendentem in fuscū oculos cōcauos et virtutē debilē. nō enī nutriūtur nisi diminute. habēt enim parum de sanguine malignato ad hoc maligno flegmate secū permixto et in istis nō est spes salutis. Quidā vero licet habeāt colorē plumbeū habent tamē aliū tendentē aliqualiter ad rubedinē: nec habēt oculos cōcauos. habētq virtutē satis fortē: et in istis ē spes salutis. ¶ Hoc pmisso dicendum pmo ꝙ nō est bonū ponere cōcordiam inter istos q̄ a pposito volūt esse discordes: sicut Alexāder cū Gal. ¶ Sed dicendū vnūquēq istoꝝ viroꝝ pcessisse suo iudicio estimatiuo. Voluit eīn Gal. vt credo primos in q̄bus non est spes salutis esse dimittēdos pronosticis. Sed q̄s tamē vult aliq̄d tentare melius est vt nō tentet remediū: ppter qd manifeste moriať sicut farmacū. nā dum incipiet humores agitare ipsi cōmoti euaporātes vel fluētes ad cor faciūt sincopim irrecupabilē: qd nō erit absq medici magna calūnia quātūcūq pmiserit pnosticū. Sed si fiant fricatiōes dato qd moriantur nō ita cito morienť: imo fricatio reuocat ipsos aliquādo a profunditate sincopis et nō est remediū ita notatum sicut solutiuū: et in potestate tua est dimittere fricationes quādo volueris: sed non est in potestate tua ita impedire operationem solutiui. Ecōtra vero Alexāder estimat fricationes nō esse remediū alicuius efficacie qua posset saluari sicut esset solutiuū. Sed in secūdis dicit Ga. procedendū esse cū fricatione: donec materia sit p fricationē calefacientē et subtiliantē aliqualiter digesta. et donec sedeť sincopis sequēs frigiditatem vapoꝝ venientiū ad cor consueta accidere in principijs paroxismoꝝ. et post illud pcedendum esse cū solutiuis timēs de materia in pncipio cruda per farmacū agitata ne faciat sincopim irrecuperabilē cū etiā materia quiescēte accidat sincopis. Econtra Alexāder vult qd cū virt⁹ est adhuc fortis potēs tolerare agitationē et euacuationem materie sit exhibendū solutiuū timēs si differatur ne virtus ex pcessu egritudinis succūbat aut ante exhibitionē farmaci aut in ipsa solutione et agitatione. et certe vt bene dicit Gen. neutra partium potest bene alteri cōcludere: nec etiā experiētijs et successibus prosperis aut aduersis posset huius rei veritas inueniri. tum quia feb. he sincopales raro accidūt. et etiā quia scdm vtrāq intentionem operando reū aliquando bene succedit aliquādo male. Ego enī vsq ad ānū sexagesimū scdm etatis mee nō inueni nisi quatuor feb. sincopales humorosas quarum habeam memoriā. vnam in quadā sene cū esset exhibitum solutiuū sincopizauit et fere cum solutiuo mortua est. Sed deinceps nobis nō audientibus solutiuū pcepimus fricatiōes et in quarta die post diem solutiui mortua est. Reliq tres iuuenes euaserūt in quorum vno superuenit fluxus ventris. et quāuis passus fuerit frequētes sincopes cum magna triū virtutum debilitate vt fere omnes desperarent de eo tandem euasit. In alio superuenit sudor et cum eo tandem sanatus est. In quadam alia nobili veneta nō fuit processum nisi cum clisteribus et fricationibus per aliquos dies. et postea deficiente sincopi processum est cū solutiuis et euasit. Ego aūt post⁹ credo quousq durat sincopis procedendum esse cum clisteribus: que tamen fiant in declinatione paroxismi quando non sit sincopis quā cum solutiuis. Sed postea cessante sincopi veniendū est ad solutiuum. tu vero fac vt libet. Et si vis dare solutiuum fac vt operet in maiori quiete quando non est sincopis. sincopis enim accidit scdm plurimū a principio paroxismi vsq ad mediū augmenti. Sed caue memor qd non surgant ad assellam: licet assellent iacentes siue sponte assellent siue cum clisterib⁹ vel solutiis. Ratiōes autē facte in principio p vtraq parte facile soluuntur. Fricationes autem quāte debeant et qua hora dicetur quādo ordinabo curam. Non enim credendum est sicut sonat textus qd per medietatem temporis debeant fricari: per aliam dormire. primum enim non est tolerabile secundum .s. somnus .xij. horarum nō est cōueniēs et forte non est possibile: sed vtrūq debet esse pluries vt per somnū vacetur digestioni et resolutioni adeo Aui. dixit. si est possibile.

¶ Et ad summū canō. curationis eorum est subtiliatio nō calefactio valde. et de illis que conferūt illis sunt subtiliantia sicut aq̄ mellis cū virtute isopi et seminis apij in matutinis et similibus eis. Qō si fuerit illic fluxus ventris supfluus decoq̄ mel decoctione vehemētiori et non soluet nisi parū temperatum iuuatiuum.

¶ Hic assumit reliquos canōs. euacuatiōis. quorum primus. debemus subtiliare materiam non calefaciendo valde ne per calefactionem magnam liquefacta materia fluat et dilatetur aut ne resolutis partibus subtilibus ingrossetur. Et de conferentibus est aqua mellis in qua sit decoctus isopus et semen apij aut sibi similia exhibita in matutinis: aut aliter exhibita horis sibi similibus sicut ante etiam. Qō si fuerit fluxus vētris supfluus decoque mel siue detur via cibi: siue via medicine decoctione vehementiori et non soluat nisi paruum iuuatiuum .i. quod solueret parum iuuabit. ¶ Pro quo sciendum quod mel non coctum est solutiuum sua virtute acuta abstersiua et parte ventosabili. si autem decoquatur cum aqua donec abijciatur spuma minus soluit. Si autem post abiectionem spume adhuc magis decoquatur efficitur adhuc minus solutiuum: partibus de quibus supra adhuc magis resolutis. et de hoc est sermo in parte presenti.

¶ Et sirupus acetosus mellinus iterū cōfert eis in estate quidem et cū consuetudine potus aque frigide permixtus cum aq̄ frigida. Et in hyeme oportet vt non sumat eam penitus in potu. et sit cōtent⁹ aqua calida: et assumere calidū ex potibus est melius eis nisi apud necessitatē estus estatis et vehementia caloris plurimi. et cōueniētius que potantur ad sitim est sirupus acetosus mellinus.

¶ Hic ponit tertiū canōn. d. ꝙ oximel simplex permixtū cum aqua frigida consuetis potare aquam frigidā in estate: sed in hyeme et in incōsuetis potare aquā frigidā detur solum permixtū cū aqua calida et in summo assumere potus calidos ē melius in eis nisi i estate valde calida. et quādo adest

set plurimus calor siue a causa extrinseca siue intrinseca. et hoc ꝓpter grossitiē et frigiditatē flegmatis ne per potus frigidos incrudet et ingrossetur. vnde videtur ꝙ conuenientius que potantur ad sitim est sirupus acetosus mellinus. magis eni͂ cōfert quā zuccharinus cum magis abstergat subtiliet et calefaciat.

¶ Et vinū confert eis in principio et proprie si fuerint febres eorū sanguinee: sed parum sunt et proprie in senibus ⁊ necessariū est eis vinum post cibum.

¶ Hic est quartus canon. qđ vinū confert patientibus hāc feb. in principio rei. i. feb. pricipio tam vniuersali quā particulari. vel aliter in pncipio rei. i. sincopis anteꝙ compleatur. et si feb. eorū fuerint sāguinee. i. a statu sanguini pmixto ⁊ nō multū distātes a natura sanguinis. Sed parū iste fe. sunt sanguinee: et proprie in senibus concedit vinum. ⁊ necessariū est eis vinū nō solum in cibo: sed etiā post cibum.

Contra. in principio materia est indigesta. ergo nō competit vinus. tenet ꝯńa ex determinatis superius. ꝯpetit eni͂ vinum materia iā aliqualiter digesta. ¶ Scđo quō si feb. sint sanguinee ꝯpetit vinū. cū tūc materia sit calidior et feb. vehemētior: imo magis cōpetit cū flegma ē magis frigidū. ¶ Tertio quō post cibum ꝯpetit vinū cū sit ꝯtra visum oīm practicantium. licet cōcedāt vinū tēpore cibationis: nō tñ cōcedūt iter cibatiōes. Gen. suspicatur trāslatorē errasse q2 Auicen. insequit Ga. in cura hui9 feb. tex. autē Ga. xij. terapeū. est iste. His aquo sum vinū cōfestim a principio dandū est nisi vehemēter febricitēt qđ nō vehemēter aqua cōpetit scđm predictam dispositionē. adhuc aūt magis si senē contingeret eē. Et si bñ ꝯsideres textū Auic. correspōdēs deberet dicere si nō fuerint eorum feb. sanguinee.

Pro horum solutiōe dicēdū vel arbitror qđ vinū in hac febre ꝯcedi pōt intelligi ex duplici causa: aut ratiōe sincopis aut ratiōe feb. et cause eius. si quidē primo modo dicendū qđ quacūꝗ hora timuerimus sincopim aut voluerimus egrū a sincopi releuare vinū dandum ē aquosum: aut q2 aque notabiliter pmixtum si vinosum fuerit et debet esse subtile boni odoris aut aquosum: q2 albū subtile pauciferū in colore fere aque simile. et hoc vinū maxime ꝯcedit senibus: sed magis vinosum quā iuuenibus ⁊ cū paucior aq̄ etiā post cibū ꝯcedit eis: siue vt sit potus delatiu9: siue timore sincopis: sed ratiōe feb. et cāe eius ꝯcedit vinū ad calefaciendū subtiliandū et digerendū materiā flegmaticā et ad restaurādū humidū et spūs qui a febre resoluūtur. et ratione huius vinū nō ꝯpetit in principio regulariter: sed solū apparēte digestione. et citius in maiori quātitate ꝯuenit senib9 ꝙ alijs cū sint debiliores ⁊ magis fridi indigētes maiori restauratiōe et his ꝓprie mixtū: imo assuetis ꝯpetit vinū post cibū: siue sit pot9 delatiu9: siue ratiōe v̄tutis. Sed ꝙ magis ꝯpetat si fuerint feb. sanguinee mihi vr̄ difficile. lꝫ Gen. dicat ꝙ harū febriū sanguinearū materia ē minus cruda ⁊ magis susceptiua ꝯplemēti digestionis ꝙ ista nō sanguineū. et ratiōe hui9 in statu sanguineo vinū liberi9 cōcedit et citius concedit a principio ⁊ certe magis credo litterā negatiuā esse debere. tum ꝓpter textū Ga. tum q2 patiētes hanc a statu nō sanguineo sunt min9 apti nutriri et facilius sincopim incurrūt a qua difficilius re leuātur. Item quāuis habēt de sanguine ⁊ spiritibus quorū veloci restauratiōe indigēt. hec aūt velox restauratio maxie fit a vino. Et ex his facilis est responsio ad rationes ante oppositum.

¶ Et tibi quidē necessariū est vt cōsideres pulsum habentiū hanc egritudinē semper et cū videris eū incipere debilitari et cadere subito: ciba cum pane infuso in vino cōmixto si non ꝓhibet apostema in viscerib9. Cū ergo associatur ei hmōi egritudo non est curationi modus neꝗ fiducie locus. s. quando accidit hmōi alteratio in pulsu. et hec quidē cibatio est ex eis que necessaria sunt quando vehemens fit sincopis. verum oportet vt prohibeatur illud. Cibus autē super quem fit dormitio est aqua ordei super quam nō addatur nisi cum cadit virtus. et si additur tūc sit panis infusus in iuleb aut aqua mellis.

¶ Hic ē quint9 canō. ꝙ ē necessariū vt obserues pulsum ī hac egritudie et cū videris eū īcipe debilitari ⁊ cadere subito ciba cū pane īfuso ī vino limphato: sed nō ꝓhibꝫ apā itrinsecū. scđo dicit ꝙ cū feb. sincopali associatur apa nō est modus curationis quo. s. pducatur ad salutē nec fiducie loc9. ⁊ maxime qñ accidit hec alteratio ī pulsu. s. debilitas cū casu ei9. tertio dicit ꝙ hec cibatio. s. ex pane infuso ī vino ē necessaria qñ fit vehemēs sincopis. verū oꝫ vt ꝓhibeatur illud. s. sincopis: ne veniat: vel ꝓhibeatur illđ. s. apa. q̄rto ꝙ cib9 sup quē dormiet ē aq̄ ordei. i. ptisana: sup quē cibū nō addit nisi cū ē timor cas9 v̄tutis. ⁊ si addatur nō timēdo casū v̄tutis ē panis īfusus ī iuleb aut in aq̄ mellis q̄ ē pluris nutrimēti ꝙ ptisana ordeacea. Sꝫ si timeret cas9 v̄tutis daret panis īfusus ī vīo sicut dictū ē. ¶ Notādū ꝙ ratiōe sincopis dat cibū magis ⁊ veloci9 restaurātē ꝙ ratiōe fe. et sup cibo q̄ dat ratiōe sincopis nō cōcedit somnū: q2 patiētes pcipiūt vigilare ⁊ dimittere locutionē. ij. tertij. Sꝫ sup cibo q̄ dat ratiōe fe. et cā ei9 deberet dormire ⁊ nō ē tātū neꝗ ita velocis nutrimēti respectu quātitatis sue quāuis absolute debeat esse pluris nutrimenti.

Dubitatur vtrum in cura sincopalis humorose medicus debeat esse contentus fricationibus et dieta tenui. s. ptisana ordeacea et pane infuso in iuleb vel aqua mellis vsꝗ ad plures dies. videtur ꝙ sic. per Gal. et Auic. Item quia cibatio auget materiā. vt ipsi dicūt.

¶ In contrariū est Alexāder in ca. de feb. sincopali cū plenitudine. vbi ꝯtra Gal. per intentionē dicit. Nescio quid passus sit Gal. q̄ sic ordinauit ⁊c. et dicit rem male sibi successisse cū tali modo curationis nec potuisse hoīem a morte euadere cū tali modo curationis. ideo nō videtur qđ virt9 possit eē tam fortis q̄ immaturatas fricatiōes sustineat sine cibo. Ideo suadet moderatius oportere fricari ꝙ Ga. precipiat et nō ita tenuiter dietari. ¶ Dicendum flegma faciens hmōi feb. esse duplex. qđdā malignū ineptū tēpore necessitatis in sanguinē cōuerti neꝗ nutrire. qđdā minus malignū aptus in sanguinē cōuerti tēpore abstinētie. et cōsequēter aptū nutrire. In primo casu dieta nō debet eē multū tenuis. imo opus est exhibere aquā carnis et similia: ne virtus in paruo tēpore deficiat. et in hoc Alexāder bene sentit. Sed in scđo casu debet esse tenuis sicut pcipit Auicē. ⁊ Gal. vt natura nō occupata

occupata conuertens se ad hoc flegma ipsum in sanguinē ꝯuertat deficiēte cibo.et ī hoc bene sentit Auicen.et Gal. Fricatiōes aūt quāte debeant esse ostendetur quando ordinabo curam. licet de hoc in parte dictum sit.

¶Et balneū quidem est de rebus nocibilioribus istis ⁊ calm et frigidū valde ex aere.cū calido em̄ non fit securitas de cursu humorū ad pulmonē et ad cor et ad cerebrum.et frigidū prohibet digestionē eius et addit in opilationem eius.

¶Sextus canon.qꝺ balneū aereum. tu supple et igneum est ex rebus maxime nocentibus.calidum enim liq̄facit materias et ad pulmonē cor et cerebrum fluere facit. frigidum vero prohibet digestionem humoris et opilat.

¶Nō si fuerit in ea humor colericus aliquis tunc si facilis est vomitus et leniatur est iuuatiuus valde et ad vltimū melius est vt assidue proficiat in ea.

¶Hic ponit curā feb.sincopalis a plenitudine colere.d.ꝙ si facilis est vomitus natura tentāte adiuuetur.et similiter cōfert facilis ventris lenitio. ¶Sed in summa melius est vt assidue ꝓficiat.in ea minorando materiā nūc cū vomitu natura tentante nūc leniendo ventrē cū clisteribus aut solutiuis lenibus nō agitātibus materiā: nunc cū fricationib⁹ que debēt esse leniores quā in sincopali flegmatica. ¶Cura eius exigit intentiones sup⁹ positas.in hac habende sunt intētiōes de quibus supius in feb.flegmatica. ¶Quātū ad primā intentionē dieta debet esse magis tenuis: q: ipa nō est acutior ⁊ pendet a multa materia:de qua timemus velocē mortem.vnde vsq ad septimū:in quo tēpore est maior timor:quā in tempore sequēti:q: materia est magis cruda: sufficit ptisana ordeacea:sed tempore nostro in brodio pulli aut panis infusus in iuleb aut aqua mellis: vinū nō competit hoc tēpore regulariter:sed solum ad prohibendum sincopim aut releuandū a sincopi: sed debet esse aquosum vt dictum est in textu. Aut sit mediocriter vinosum:et notabiliter cū aqua ꝯmixtū: et detur in pauca quātitate. Habe tamē menti vt dictū fuit ꝙ si flegma est valde malignū nō aptū nutrire oportet magis ingrossare dietā ⁊ dare aquā carnis contusam et similia. Quādo autē est aptū nutrire:seruaꝫ dieta magis tenuis iam dicta. cū autem securi sumus a sincopi ꝓcedat sicut in aliqs flegmaticis. et cibetur tēpore maioris q̄etis somnus debet esse longus.s.septē aut octo horarum: et hora maioris quietis:et quando non timeꝫ sincopis:qui timor est magis a principio vsq ad medium augmenti:motus non conuenit:sed fricationes non cōtinue:sed iterate incipiendo a lenioribus et procedendo ad fortiores. et conueniunt in quocūq tēpore particulari et vniuersali. ¶Lenitio ventris iuxta scđam intentionē est conueniēs cum clisteribus incipiendo a lenioribus et procedendo ad fortiora.Sed solutiua ore sumenda fm plurimū sunt vitanda durante sincopis timore. Sed deinde procedatur sicut in alijs flegmaticis: propterea vomitus multum timendus est. agitat eīm materias nisi sit facilis. ¶Flebothomiā iuxta tertiam intentionem credo rarius conuenire.aliquando conuenit in illa: cuius flegma est permixtum sanguini et in tēpore maioris quietis ipo iacente supino et semꝑ sumente ea q̄ prohibent sincopim.vnde medicus sit semꝑ presens. ¶Digestio iuxta quartā intentionē fiat cū incisiuis subtiliatiuis et abstergentibus.postea cū magis aperientibus et prouocantibus sicut dictum est in cura flegmatice:sed omnia sint facilia ne agitent nimis et causent sincopim.accipiātur ergo illa que ponūtur ī textu et iam dictis in cura flatice eligātur leniora et magis cordialia materie proprie.

¶Euacuatio iuxta quītā intentionem sit facilis nō agitans materias notabiliter:sed cū educens et detur tali hora vt venter soluatur in maiori q̄etet nō surgat ad assellam:et sit contētus solis clisteribus.postea cū est securus a sincopi soluatur sicut in ceteris flaticis. ¶Vomitus iuxta sextā intentionē cauendus ē nisi fiat faciliter:et fiat in hora maioris quietis. Idem dico de ꝓuocatione sudoris et vrine iuxta septimā et octauam intentionem que fiat cum clisteribus lenibus non agitantibus nimis dictis in cura flegmatice. ¶Sed in confortatione membrorū et ꝓprie stomachi et cordis sollicite attendatur iuxta nonā intentionem ¶Item iuxta vltimā intentionē subueniatur accidentibus scđm exigentiā et ꝓprie sincopi.Sed in sincopali humorosa colerica audacius ꝓcedēdū est ad lenitionem et vomitū et aliqualem materie proprie euacuationē quā in flegmatica: cū colera facilius educatur:et cū minori agitatiōe quā flegma.dieta similiter precipienda est sicut in flegmatica:sed declinet ad magis frigidum:et vinum est magis limphandum. et fricationes debent esse leniores.

¶De cura feb.cum sincopi. Capitulum.lxi.

Oportet vt emplastreꝫ pect⁹ eius cū sandalis.et aqua rosa. et viuificetur cū cibo paulatim.et sit cibus eius sicut panis de sila infusus in aqua granatorū infrigidata si desiderat ipsum.et similiter in aqua de fructibus.si autē indigetur ad virtutē almusosat factis ex pullis cum aceto et aqua agreste et oleribus frigidis et ꝓprie coriādro erit iuuamentū in hoc si exhibeatur.

¶Hic pōit curā feb. sincopal' minute.d.oportere epithimari pect⁹ cū sandal' et aq̄.ros'. ℞. sandalorū oīū aā.ʒ.ſ.aq̄ ro.℥.iiij.his potes addere spodij ʒ.ſ.cāphore.gra.ij.acen.℥.ſ.ad cordis ꝯfortationē et refrigeriū.et si vis magis huectare adde de aq̄ violarū ⁊ nenufaris. Et si vis addere aliq̄d calidum iuxta canonē:pone aliq̄d vini odoriferi et viuificeꝫ cū cibo paulatim exhibēdo ⁊ parū ꝑ vice q̄ sit sicut panis de sila.s.optima farina frumēti ifusus ī aq̄ granatorū ifrigidata actu si appetit illud. silr infusus in aq̄ de fructib⁹ sicut pomorū pirorū angurie ⁊ siīn. Si aūt ad restaurādū et vigorādū ꝟtutē idigeret almusosat.s.cibis acetosꝫ factis cū pullis cū aceto ⁊ aq̄ aggreste ⁊ olerib⁹ fridis ⁊ ꝓprie coriādro qꝺ cordiale erit iuuatiuū: et hic itelligit galatinā et silia. ¶Cura hu⁹ exigit itētiōes superius positas in cura tertiane ꝯtinue:sed complēde sunt cū his q̄ resistūt venenositati ⁊ maligne putredini ⁊ sunt ꝯfortatia cordis ⁊ spūum de q̄b⁹ ī de pestilētiali. ¶Pria itētio.s.regimē sex reꝝ declinet ad fridū et hūidū.⁊ hi sūt sepe cogēdi cōedere exhibēdo paꝝ ꝑ vice.⁊ cibi sint acetosi. ¶Scđa itētio.s.lenitio vētris ꝯpleꝫ cū clisterib⁹ ⁊ cū lenītib⁹ exhibitis sicut cū māna ⁊ cass.aut decoctiōe prunorū ⁊ tamaridorū.⁊ hec fiāt ī die ⁊ hora maioris q̄etis.

¶ Tertia intentio.s. flomia nō conceditur in hac: quia sunt corpa colerica exāguia. et etiaȝ timore sincopis nam flomia multotiens ducit ad sincopim. ¶ Quarta intētio.s. digestio ɔpletur cū actu et potētia frigidis.s. cuȝ sirupo acetositatis citri oriza chara cū aqua endiuie acetose nenufaris et similibus extinguētibus caliditatē fe. que caliditas debet extingui oībus sex modis dictis in regimine feb. acutaꝝ: maxime epithimādo corpus cū frigidis cordialibus de qbus in tertiū. hoc tamen raro accidit. Cōuenit pot⁹ aque frig. nisi sint corpora extenuata. ¶ Quinta itētio.s. euacuatio materie ꝑprie cōpiēda est in die et hora maioris qetis cū mānna aut cassia addēdo reubar. et distēperetur cū aqua decoctionis prunoꝝ et tamarindorū et vitel scamonea et alia exoluētia et non surgat ad assellam. ¶ Prouocatio vomitus nisi sit facilis ꝛ natura tētante vitanda est. ¶ Sed fiat ꝓuocatio sudoris cū aq̄ ordei maxime natura tētante. Mēbra nobilia cōfortētur: sed maxime cor et stomachus cū interius ꝛ exterius applicitis. ¶ Corrigantur accidētia diligenter: sed marie sincopis ꝓhibendo ipsam et releuatio ab ipa cū aspersiōe aque frigide bonis odoribus et ꝓhibendo egrū a motu et cum exhibitione vini aquosi aut alterius optime limphati et oībus ingenijs possibus. et in hac et in similib⁹ valde acutis medicus debet esse semꝑ presens et frequēter tangere pulsum ꝛ aspicere faciem. et cum viderit debilitari et cadere aut cum viderit ipsum pallescere releuet ipsuȝ modis iam dictis et alta voce ipsum vocando.

¶ Regimen nocturne et diurne. Cap. lxij.

Regimen ambarum earum est regimen flegmaticarum; neqȝ est diuersitas in eis.

¶ Regimen autē ambarū est regimen flegmaticaruȝ nec est diuersitas in eis. quare pro regimine recurre ad capitulū flegmatice.

¶ De quartana periodica. Cap. lxiij.

Plurimum quartana est ꝑiodica et minoratur casus quartane inseparabilis.

Champerius. Quartana febris ve plurimū nō statim a prīmo cū rigore inuadit: sed qñqȝ et alijs ex hoc lapsus est ab erratibus: que sine ordie dicūtur: in hanc ꝑcedenti aūt gignitur rigor: seni⁹ aūt languētib⁹ nō est cōpūcta et vellicata cutis: sicut fit i tertianis: sed refrigeratis: et vehementer ꝑturbatis ad ossa vsqȝ: ita nāqȝ audiat q̄ ab ea teneantur febri dicere: vt ossa quati: et caro tota videatur: pulsus aūt exigui et hebe

¶ Primo hic agit de quartana. scdo de febribus eis annexis. scda ibi. (Et nominat ꝑlbamos.) prima in tres. in prima ponit diuersitates ꝛ causas q̄rtane. scdo signa. tertio curaȝ. scda ibi. (Sunt quia q̄rtana.) tertia ibi. (Cōsideret.) ꝑmū capitulum in quatuor diuidit partes. in ꝑma ponit deuisionē ei⁹ in suos modos. in scda pōit suas causas. in tertia ponit modū consecutionis ei⁹ ad alias feb. in quarta ostēdit que est saluior et q̄ minus salua. scda ibi. (Cause vo.) tertia ibi. (Et plurimū quidē.) q̄rta ibi. (Et saluior.) In prima pte dicit ꝙ quartana est periodica ſm plurimū. i. interpolata. raro autē accidit quartana ɔtinua. huius aūt causa ē quia hūor melācolicus et paucus et multus est ineptus putredini. Cū ergo colligitur intra venas anteqȝ putreat expellitur a natura extra venas.

¶ Cause vero quartane sunt ea que generant melancoliam postea putrefaciunt eā et tu iam sciuisti totum illud. et sciuisti qō melancolia alia est que est fex sanguinis. ꝛ alia est que est adustio eius et cinis humorum. Et sciuisti qō de illa est sanguinea et de illa est flegmatica et de illa est colerica. et de illa est adustio ipsius melancolie naturalis. et estimauerunt quidam hominuȝ qō quartana non generatur ex melancolia naturali: quoniam ipsa nō putrescit. Et huius quidem sermo nō oportet vt auscultetur; immo de proprietatibus omnis humiditatis est vt putrefiat quāuis rarificet in preparatione.

teo: et tardi: et tari i significationū sunt ꝑ⁹ mordijs: et in nulla alia affectione.

¶ In hac secunda parte dicit qō cause quartane sunt ea que generant melancoliā. postea putrefaciunt eam. et tu iam sciuisti totum illud: qꝛ causas melancolie sciuisti prima primi. doctrina quarta. cap. de generatione humorum. Causas vero putredinis sciuisti tractatu scdo. cap. ꝑmo hui⁹ fen. scdo dicit sciuisti qō melācolia alia est que est fex sanguinis que supple est melancolia naturalis ꝛ alia generatur per adustionem et est fex aliorꝫ humorꝫ. Et sciuisti qō de illa. melancolia adusta aliqua est q̄ est sanguinea. i. genita ꝑ adustionē sanguinis. aliqua flegmatica: aliqua colerica et aliq̄ genita per adustionem melancolie naturalis. ita ꝙ ex his est vna melancolia naturalis. reliq̄ quatuor sunt melancolie aduste genite per adustionē sanguinis flegmatis colere ꝛ melancolie naturalis. tertio dicit qō estimauerūt quidā ꝙ quartana non generatur de melancolia naturali: quoniam ipsa nō putrescit sed iste sermo non est audiendus immo de proprietate omnis humoris est vt putrefiat quāuis rarificetur in preparatione. i. quāuis sit minus alijs humoribus putrere parata. vnde rarius ceteris putrescit.

¶ Et plurimum quidem euenit in successione egritudinis febrium diuersarum putridarum propter diuersitatem humorum ex quibus generantur: ex quorum putrefactione cum adduntur et non euacuantur multiplicatur melancolia: deinde cum putrefit est quartana.

¶ In hac parte ponit modum successionis ei⁹ ad alias feb. d. eam plurimum alijs febrib⁹ putredinis succedere ꝑpter diuersitates humorꝫ ex quib⁹ et ex quorꝫ putredine generantur. nam cum humores illi diuersi adunantur et nō euacuantur multiplicatur melācolia: deinde cum putrefit est quartana. Ex quibus primo collige qō non omne qō generatur ex putrido est putridum. Nam melācolia generatur ex putredine humorꝫ: que tamen nō ē putrida. licet forte postea putrefiat. et hec dicta Auicen. sunt accepta a Gal. tertio pronosticorū super illo verbo. febres inordinate vagantibus in quartanam perficiunt.

¶ Et multotiēs quidem accidit successione splenis. et cum hoc ipsa scdm plurimuȝ non euacuatur ex dolore splenis aut duritie eius.

¶ Secūdo dicit qō multotiens succedit nocumento splenis. et cū hoc scdm plurimū associatur dolori aut mollitiei. nam cum melancolia multiplicatur splen frequenter ea impletur.

¶ Et saluior quartana est illa que nō accidit ab apostemate splenis aut alijs: aut cū qua non est apostema splenis. Quartana enim que euēit ab apostemate splenis: aut cum qua est apostema splenis: multotiens

perducit

perducit ad ydropisim et perniciem.

¶ In hac parte dicit ꝙ salutior quartana est q̄ non accidit ab apostemate.s.splenis aut egritudinib⁹ alijs ei⁹ et cū qua nō est timor splenis. quartana eī que venit ab apostemate splenis:aut cū qua ē apostema splenis:licet nō pendeat ab ipso multotiens ducit ad ydropisim et mortem.vt patet in xiiij.tertij.cap.de ydropisi.facit eī errare digestiuā epatis infrigidando ipsum superflue.aut non debite mundificando superfluitatem melancolicam ab eo.

¶ Et quartana q̄ salua est liberat ab egritudinib⁹ malis melancolicis sicut melācolia et epilensia. ꝛ in ea est securitas a spasmo.quoniam humor est siccus.

¶ Secūdo dicit ꝙ quartana que est salua liberat ab egritudinibus melācolicis malis sicut est melancolia epilēia et in ea est securitas a spasmo qm̄ humor faciens eam est siccus.

¶ Et s̄m plurimum est egritudo salua. et quādo non accidit in ea error nō addit supra annū. et quādoq̄ perdurat.xij.annis. et quod est infra eos.

¶ Tertio dicit q̄ꝺ quartana s̄cdm plurimū est egritudo salubris.et quando nō erratur in curatione nō transit annū.et q̄nq̄ durat.xij.annis:et q̄ꝺ est infra eos supple.xij.annos.supple ex errore regiminis et etiā ex causa intrinseca ꝑpter cōplexionem sup̄fluē melancolicā et ꝑpter duritiē splenis.

¶ Et que ex ea longa ē perducit ad ydropisim. et scias quod autūnus est inimicus quartane.

¶ Quarto dicit q̄ꝺ quando ꝓlongat̄ aliq̄n ducit ad ydropisim. Ultimo dicit ꝙ autūnus est inimicus quartane.i.patientibus quartanā:faciens fouens et augēs ipsam.multiplicātur eī in eis humores melācolici cū sit facta adustio in hūorib⁹ ex estate p̄cedēte.et postea ꝓhibita transpiratiōe autumni frigiditate:et debilitata v̄tute ꝑpter ei⁹ varietatē vapores retēti faciūt hūores illos melācolicos putrere. ¶ Sed pro declaratiōe s̄cdi dicti nota q̄ꝺ quartana liberat a melancolia epilensia et spasmo et similib⁹ passiōib⁹ cerebri et neruoꝝ hūidis et etiā p̄seruat ab eis.q: humor a quo pendet est siccus his passiōibus humidis cōtrarius. secūdo quia calefaciendo et exiccando mēbroꝝ humiditates superfluas exiccat et resoluit:a q̄b⁹ s̄cdm plurimū pēdēt hmōi passiōes.et tertio propter rigorē accidentē in p̄ncipio paroxismoꝝ huius feb.et rigorē accidentē in fine earū harū passionū materie excutiunt̄. Sed ꝙ liberet a melancolia est difficilius cū pendeat a siccitate et humore melancolico. vnde per quartanā deberet crescere et augeri. Sed mihi videt̄ dicendū ꝙ per putredinem humoris melācolici a quo pendet quartana paulatim humor faciens melancoliā consumitur et finitur. Itē per rigorem et sudorem excutitur:et hic humor educitur a mēbris in q̄bus cōtinetur et sic cessant passiones procedētes ab ipso.

¶ Signa. Capitulum.lxiiij.

Unt ꝙ quartana icipit ī p̄mis cū frigore paruo.deinde icipit frigus eius addi:postea minoratur parū apud statū sicut in flegmate. Cūq̄ calefit corpus nō est caliditas vehemēs.licz sit maior et magis apparēs q̄ illa q̄ est in flatica. Ipa eī cū difficultate sua et inflāmatiōe nō inflāmatur īflāmatiōe de qua curat̄ sicut ignis in lignis grossis.et nō cōprehēdit sup corpus totū.imo est illic calitas cū horripilatione.et cā in hoc ē grossitudo hūoris. Et ē cū frigore et aliquātulo dolore quasi frangat ossa.et est illic cōtractio ꝑpter quā strident dentes.verū nō sicut ī flatica quapropter ꝑducit illud ad debilitatē visus.veruz leuitur apud digestionē. q̄m malitia minoratur sicut fuit in principio parūper.

¶ Primo ponit signa cōia q̄rtane.s̄cdo pōit signa distinguētia causas quartane.tertio quedā signa specialia sumpta a pulsu ꝛ vrina et alijs.s̄cda ibi.(Et ill⁹ qui ē.)tertia ibi.(Et pulsus quidē.)p̄ma in q̄tuor sicut q̄tuor sunt signoꝝ sp̄es:ꝛ cū hoc ponit ī fine duos canones.s̄cda ibi.(Et de signis q̄rtane.)tertia ibi.(Et de signis quartane.)q̄rta ibi.(Et ꝓducit.)eāt.ponit ibi.(Et multotiēs.)p̄mū genus signoꝝ sumitur a natura sui typi ꝙ q̄rtana icipit in p̄mis cū frigore paruo. deinde frigus addit̄ in eodē p̄oxismo.postea frigus minorat̄ parū apō.i.v̄sus statū.et hec miorat io ē in fine p̄ncipij:sicut etiā fit in flatica. Assimilant̄ eī flatica ꝛ q̄rtana.q: in vtraq̄ frigus ē positiuū magis q̄ ex fuga caloris interius et in vtraq̄ frigus est magnū ꝛ longe duratiōis.q: ambe materie sunt tardi motus ad mēbra sensibilia et tarde inflāmatiōis:ita vt in vtraq̄ p̄ncipiū augmentū status et declinatio frigoris possint distingui.

Est tamen dubiū in q̄ istaꝝ sit maius frigus.q: ex vna p̄te v̄r mai⁹ frigus esse in flatica.q: fla ē frigidus.et ex altera p̄te ī melica.q: frigus in melācolica est iunctū siccitati q̄ facit ipsum actiuius. Credo tamen ꝙ maius sit in flatica.q: aq̄ magis infrigidat q̄ terra. possunt tamen sermones isti referri ad principium vīe vt dicat̄ ꝙ frigus p̄mor p̄oxismoꝝ est paruū. q: materia tarde mouet̄ cū sit cruda.deinde sicut ī augmēto et statu icipit addi.q: materia magis digesta magis velocit̄ mouet̄.aut q: p̄oxismi eoꝝ pendēt a plī materia.postea miorat apō.i.p⁹ statū.s.ī declinatiōe:q: miorata ē materia. ¶ Scōo dicit ꝙ cū corp⁹ calefit nō est calitas magna.s.sicut caliditas tertiane.licz sit maior et magis apparēs q̄ in flatica.ipsa eī.s.q̄rtana cuz difficultate sua et inflāmatiōe nō inflāmat̄ inflāmatione notabili sicut ignis in lignis grossis et nō cōprehēdit totum corpus subito:imo est caliditas illic.s.in interiorib⁹.s.cū horripilatiōe.s.frigore in extremis. q.d.q̄rtana insensibiliter ꝓcedit de frigore ad calorē ꝑp hūoris grossitiē q̄ difficulter calefit ꝛ inflāmat̄.ideo subdit ꝙ est cū frigore et aliquātulo dolore q̄si ossiū ꝯfractio.et forte q: nutrimētū circa ossa est multū euenit cōmotionē ibi fieri de ꝓprietate melācolici humoris. Et quia vapores a melancolia surgētes grossi et sicci causant quēdā malum sensum in musculis ꝛ pāniculis q̄ sunt circa ossa.vnde apparet eis quod ossa sint cōfracta. hunc autem sensum contractionis non faceret vapor flegmaticus:quia est leuis in comparatione ad melancolicum et est illic contractio in musculis mandibularum per quam strident dentes. stridor eī dētium fit contractione siue quodam

spasmo musculoꝝ mādibularū. vapores itaqꝫ grossi melācolici faciūt hoc, nō sic flegmatici: cū non sint tāte grossitiei et siccitatis. Et ideo subdit: nō sicut in flegmatica. ¶ Pro quo sciendū qꝺ duplex est stridor dentiū. siue consequaꝫ concussionē coꝝ adinuicē qualis accidit in rigētibus. siue ꝯsequaꝫ coꝝ ꝯfricationē pōt dici stridor. Quidam ꝓprie sumptus. et ē stridor ille q̄ ꝯsequiꝫ ꝯfricationē dentiū. stridor aūt cōiter sumptus potest cōsequi oēm febrem facientē rigere. s. colericā flegmaticā melācolicā vt superius fuit declarātū de intentiōe Aui. et Gal. colericā facere intensiorem rigorē ꝙ flegmaticā aut melancolicā: licet breuiorē: qꝺ tamen nō placet Auer. Quartana vero iuxta mentē auctoꝝ et vt dictat experiētia facit intensiorem et proliziorē rigorem quā flegmatica. et sic facit maiorē stridorē quā flegmatica. sed de hoc stridore nō est sermo hic. Sed hic est sermo de stridore ꝓprie sumpto qui cōsequiꝫ confricationē dentiuꝫ: et hic appropriatur quartane. qꝛ hūoꝝ melācolicoꝝ vapor terrestris siccus et stipticus mouet panniculos lacertoꝝ et neruos ad quādam inspissationē et cōpressionē cōtinuā notabili tpe: qꝺ non facit vapor alterius hūoris. nisi participet de materia melācolica. fiat ergo mādibularū cōtractio cōfricando dentes adinuicē. sed flegma nō facit hoc ꝓpter suā hūiditatē lenientē. Colera vero nō facit hoc: qꝛ licet vapores sui sint sicci: non tamen sunt grossi: neqꝫ stiptici potētes facere cōtractionem musculoꝝ mouentium mandibulas: et ꝓdus est illud. s. cōtractio talis. et causa sua q̄ est malus motus in musculis tēporalibus ad debilitatē virtus cōitate coꝝ ad cerebrū et ad neruos obticos. vel propter cōitatē mandibule superioris et dentiuꝫ confricantiū partib⁹ oculi. verū leuiter. s. frigus apud digestionē. s. materia calefacta. et maxime verificatur de frigore sequente frigiditatē materie: qꝛ per digestionē calefit. non aūt verificaꝫ de frigore sequente reuocationē caloris intus. vel lenitur contractio dentiū. qꝛ materia melica digesta non ē ita terrestris stiptica. et ideo nō facit tantum aut ita verum stridorē. ideo dicit: qm̄ malitia minoratur parūꝫ respectu eius qꝺ fuit in principio. s. malitia sui frigoris et malitia sue stipticitatis. Dicit aūt parūper. qꝛ digestio melie nō oīno rectificat materie frigiditatē neqꝫ terrestreitatem aut ponticitatem. ¶ Cōtra sequitur ꝙ in statu vl' debet esse minus frigus quā in ꝑncipio cōtra superius determinata. et sic debet eē minor stridor dentiū contra experientiā. ¶ Respōdeꝫ duplex eē frigus. vnū frigus sequēs frigiditatem materie. aliud sequēs velocē motū eius supra mēbra sensibilia aut maiorē quātitatē eius. primū frigus est maius in principio. qꝛ materia est frigidior scd̄m mai⁹ in statu. qꝛ materia subtiliata velocius mouet. ꝛ forte est pluris quātitatis. Similiter duplex est stridor. vnus sequens materie terrestreitatē ꝛ ponticitatem. ꝛ hic est maior a principio. alius seqns motum velociorem aut forte maiorem quātitatē. et hic est maior in statu.

Et de signis quartane sunt cause ei⁹ antecedentes et feb. que prolongate fuerunt. et ex splene aut dolore.

¶ Hic ponēs scd̄m genus signoꝝ di. qꝺ de signis quartane sunt febres antecedentes prolōgate ꝛc. grossities splenis aut dolor eius.

Et de signis quartane etiā sunt dispositio cōplonis et significationes melancolie: et etas: et tēpus: cibus et forma et consuetudo: et que sunt his similia.

¶ Tertium genus signorum cōplo supple melancolica ꝛ signa dominij melie et etas. s. ꝑmi senij. ꝛ tēpus. s. autūnus. et cibus. s. melācolicus. ꝛ forma quia macilenta cum fuscedine. et cōsuetudo. s. patiendi quartanam. ꝛ similia. s. aris multiplicatiua melancolie adurendo humores.

Et periodus eius est. xxiiij. horarum.

¶ Quartū gen⁹ signoꝝ est paroxism⁹. xxiiij. horaꝝ

Et multotiens est feb. tertiana in estate quidem. et fit quartana in hyeme.

¶ Hic ponit canones. quorum primus est. multotiens fit feb. tertiana in estate et quartana in hyeme humoribus colericis adustis et per calorē estatis in melācoliā conuersis. postea putrefactis in hyeme. s. in tempore frigido opilante poros et retinente vapores qui retēti sunt causa putredinis illius melancolie que est genita per adustionem.

Et multotiēs perducūt febres diuerse ad feb. permixtas in quib⁹ non est ordo ꝓpter diuersitatem residui humoꝝ remanētium post feb. Cū ergo status cōfirmatur scd̄m cineritatis additionē confirmatur super quartanam.

¶ Secūdus canon. multotiēs febres diuerse adinuicem cōposite sicut due tertiane aut emitrite⁹ et similes perducunt ad febres permixtas in quibus non est ordo. quia paroxismi cōfunduntur dimittētes ordinem suū propter diuersitatē residui hūoris retēti post febres. quia quādo febres precesserūt aduruntur humores non equaliter scd̄m variationem earū dispositionum. propterea cōfunduntur paroxismi. Cum ergo stant et continuanꝫ scd̄m additionē cineritatis. qꝛ sunt versi in melācoliā tunc confirmaꝫ sup quartanā et faciūt quartanā cū prius fecissent feb. inordinate vagātes. et iste est sermo Hyp. iij. pronosticoꝝ. ibi. Febres inordinate ꝛc. Et ibi dicit Galenus. Cum ergo cōstatur egritudo in omnibus venis cū victoria colere nigre accidit tunc febris quartana.

Et illius quidē que est a flegmate adusto sunt paroxismi longiores. et accidit eis frigus scd̄m plus successiōe assiduationis. et est sudor tardior. et vrina grossior et diuities venarū minor. et fit scd̄m plurimum successione febriū flegmaticarū. Et illam q̄ est a sanguie adusto antecedunt signa sanguinis et feb. eius et rubedo vrine. et significant ipsam forma et etas et tēpus. et fortasse erit post feb. sanguineas. ꝛ in illa q̄ est a colera adusta est pulsus vehementioris velocitatis et frequentie. ꝛ incipit cum horripilatione ꝛ frigore in carne et siti ꝛ sudore. Et quādoqꝫ fit ira et sudor et inflāmatio ꝛ significant ipsam forma tempus et etas: ꝛ quandoqꝫ significant ipsam ꝙ ipsa fit successione febrium colericarum.

¶ In parte presenti ponit signa specierum quartane et primo quartane flegmatice di. qꝺ illius q̄ fit a melancolia genita per adustionem flegmatis sunt paroxismi longiores. quia propter viscositatem flegmaticam tardatur resolutio in cineritio materie

tio materie paroxismantis. secundo frigus in principio paroxismorum diutius durat: eo quod tarde inflammatur materia propter grossitiem melancolicam et est sudor tardior propter eandem causam. vrina grossior etiā quā in quartana a melancolia naturali. q: ratione hūiditatis flegmatice est aptū magis dissolui cū vrina. et ratiōe viscositatis magis remanet se. cum permixta. propterea vrina magis ingrossatur. Melancolia autem naturalis licet sit grossior nō ē tamē ita apta dissolui nec etiā cum ea remanere ꝑmixta. sed potius sua grauitate terrea petit fundū. et est durities arteriarū minor. et succedit scd̄m plurimū febribus flegmaticis. Signa sanguinee. s. que fit ꝑ adustionē sanguinis rubedo vrine. Itē significat ipsam forma ꝛ habitudo carnosa cum colore rubeo. tēpus. s. ver etas adolescētie et aliquādo sequitur febrē sanguineā. Signa colerice sunt pulsus multū velox et frequens et magis quā in ceteris. non tamen maior quā in sanguinea. et paroxismi incipiunt cum horripilatione: imo et frigore ꝛ rigore ꝑpter fugā caloris intus et siti et sudore citius festināte quā in ceteris. et quādoq3 adest furor ira inflāmatio. et significat ipsam forma. s. macilenta cū colore citrino etas. s. iuuētutis et tēpus. s. estiuum. Item succedit fe. colericis. Hic nō ponit signa quartane melācolice. q: quatuor prima signa generalia maxime sibi accōmodantur.

¶ Et pulsus in quartana ē decliuis ad duritiē propter siccitatē hūoris. Ipse eñ trahitur ad iteriora. quasi ipse esset pulsus senis et ad equalitatē dum nō mouetur. et si moueatur diuersificatur pulsus valde propter grossitudinē superfluitatis. ꝛ fit mundificatio eius apparens apud teporem. et est significatio cōpleta super quartanam. Et multotiens accidit in ea dyastoles inequalis et sistoles vehementis necessitatis scd̄m contrariū eius quod est in tertiana. Et pulsus quidē quartane melior est pulsu flegmatice in paruitate et frequentia. sed est similis ei in tarditate et apud inceptionem paroxismi additur tarditas sua ꝛ frequentia. et diuersitas eius est maior diuersitate reliquarum febrium. deinde incipit magnificari et fieri velox et frequens.

¶ Hic ponit quedā signa specialia. quia a q̄busdam rebus specialibus sumpta. p̄mo a pulsu. secūdo ab vrina. tertio a sudore. quarto a siti l3 aliq̄ intermisceat. partes patent. ¶ In prima parte dicit qd̄ pulsus quartane vel in quartana est decliuis ad duritiem propter siccitatem melācolie indurantis arteriā. ipse eñ trahitur ad iteriora q̄si sit pulsus senis. q: arteria indurata nō potest eleuari et est decliuis ad equalitatē quia nō multum diuersus dum nō mouetur. s. materia ad faciendū paroxismū: hoc est dū nō est in principio et si moueatur sic. s. in p̄ncipio paroxismi diuersificat̄ pulsus valde propter grossities superfluitatis humoris melancolici. et fit mūdificatio eius. s. quartane manifeste apud teporem. s. in die quietis. et in hoc differt a quartana cōtinua. ideo subdit qd̄ est significatio cōpleta super quartanam. s. interpolatā. et multotiens accidit in pulsu dyastoles inequalis respectu dyastolis tempore sanitatis. sed sistoles est vehementis diuersitatis. sed contrariū huius accidit in tertiana. ¶ Pro quo notandū q3 licet in omni putrida sistoles sit velocior et maioris diuersitatis quā dyastoles iuxta dicta superius: tamen in quartana respectu tertiane plus hoc accidit. quia humor est multū grossus vehementer incitans ad sistolem. sed in tertiana quia humor est ardens subtilis est econtra. respectu quartane. Et pulsus quidē tertiane est melior. s. non est ita paruus nec ita frequens sicut pulsus flegmatice. Sz dictum fuit superius in cap. de flegmatica. et est similis ei in tarditate. q: quātum facit in feb. flegmatica ad tarditatem debilitas virtutis. vnde recuperat per frequentiam tantum facit ad tarditatem pulsus in quartana minor paruitas quam in flegmatica. vnde per magnitudinē siue minorem paruitatem recuperat in quo deficit per velocitatem. quare ambo in velocitate equantur. et apud īceptionē paroxismi addit̄ tarditas sua cū freq̄ntia qui textus si volumus sequi Gal. scd̄o de crisi dicit quod feb. quartana cum incipit ponit pulsum habentis quāuis ipse sit adolescēs scd̄m dispositionem eius qui est in vltima dispositione senectutis debet sic intelligi qd̄ pulsus quartanarij cum incipit est tardus et freq̄ns respectu sui sani. nā tūc necessitas est pauca ꝑpter frigiditatē humoris et virtus est debilis quia ꝑpressa a materia grossa ꝛ arteria dura inobediens nō potest satisfacere necessitati per magnitudinem et velocitatem satisfacit per frequentiā. habent eñ pulsum paruum et frequentem respectu ipsorū iuuenum. Et quod hec expositio sit bona ostenditur: quia non potest intelligi quod fiat tardus ꝛ frequens respectu pulsus flegmatice. nam statim dicit quod assimilantur in tarditate. nec potest intelligi quod fiat tardus et frequens respectu sui ipsius et in tempore sequenti cū statim dicat oppositū. nec potest intelligi q3 sit tardus ꝛ frequens respectu colerice aut sanguinee: cū de illis hic nō faciat mētionē. ꝛ sic esset falsum. quare relinquitur qd̄ sit tardus et freq̄ns respectu sui sani. nec hoc alicui debet apparere mirabile. nam sicut fit paruus respectu sui sani in principio quartane ꝛ etiam flegmatice in quibus esset pauca necessitas. quid ꝓhibet q3 etiā fiat tardus et necessitati satisfaciat virtus per frequentiā: Nam flegmatica et quartana in paruitate parificantur. Hic omitto alias expositiones et multas ambages aliorū: que magis obsunt q̄ ꝓsint. Deinde dicit qd̄ diuersitas eius ē melior diuersitate reliquaꝝ febriū virtute magis oppressa a grossitie materie et instrumento magis duro et inobediente. et in hac diuersitate pulsationis apparēt maiores quā in flegmatica. Deinde pulsus incipit magnificari velocitari frequentari aucta necessitate et virtute nō tantū oppressa.

¶ Et vrina in quartana est similum horarum in priuatione digestionis propter frigus materiei et grossitudinē eius: nisi apō statum bonum. verum dispositiones eius et colores eius diuersificant̄. et illud ideo. quoniam melancolia generatur ex humoribus diuersis.

¶ Hic ponit signum sumptū ab vrina. d. qd̄ est similium horarum in priuatione digestionis. s. longo tempore indigestis propter frigus materiei et grossitiem eius nisi apud statum bonū. s. salubrē. tunc eñ apparet manifesta digestio. s. in augmen

to et cõplete in statu. Et nota q̃d vrina in quartana non apparet modo subtilis modo grossa sicut in flegmatica. quia nõ est humor tãte multitudinis et viscositatis aut etherogeneitatis. ideo nõ sic difformiter mouetur nũc ad opilationẽ nũc ad apertionẽ opilationũ. verũ dispositiões ex parte modi subẽ et coloris diuersificãtur in vrina scd̃m diuersitatẽ specierũ melãcolie et supple etiã aliquãdo scd̃m diuersitatẽ temporũ. maior tamen vniformitas apparet in vrina quartane quãtũ ad indigestionẽ in principio quam in flegmatica ppter materiã ei⁹ esse magis ɔformẽ ⁊ vniformiter opilãtẽ q̃ materia flegmatice. Itẽ maior diuersitas apparet in vrinis quartane cum fit ex humoribus adustis aut sequens feb. inordinate vagantes q̃ in quartana de melancolia naturali propter maiores diuersitates in materia illius quam in melancolia naturali.

¶ Et de signis digestionis quartane est leuitas tremoris. Vrina autẽ in principio est alba ad viriditatem decliuis cruda cui non est digestio. Et post principium diuersificatur eius dispositio propterea q̃d plurimũ melãcolie est generatum ex humoribus diuersis. et est apud declinationẽ nigra.

¶ Hic dicit q̃d de signis digestionis materie q̃rtane est leuitas tremoris. ¶ Cõtra quia in statu q̃rtane rigor et frigus magnificant̃ vt superius dictum fuit in ca. de tertiana de intentione Cõmenta. primo epidimiarũ. et Rasis. xvj. continẽtis. ca. de quartana iuxta finẽ dicit. quod post prolongationẽ dierum subtrahit̃ humor et spgit̃ per mẽbra sensibilia et tunc est vehemens rigor. et hoc est bonum signum in hac febre. significat enĩ finem digestionis in materia. ¶ Dicendũ q̃ digesta materia frigus et rigor sequens materie frigiditatẽ remittitur. quia materia frigida per digestionẽ calefit. sequẽs autẽ motum materie per mẽbra sensibilia augetur. et vtrũq̃ de facto potest contingere q̃d aliquãdo in statu materia digesta sit minor rigor et aliquando maior scd̃m q̃d velocitas materie in statu plus facit ad intensionẽ rigoris quã remissio frigiditatis ad eius remissionẽ aut econtra. et aliquãdo rigores pncipij et status erũt equales: vt patet supra. Vrina aũt in principio aliquãdo est alba albedine translucente et subtilis ad viriditatem decliuis cruda cui nõ est digestio: q̃ oĩa fiunt ppter frigiditatẽ melie grossitiẽ et opilationẽ. vnde hec oĩa maxime verificant̃ in quartana a melia naturali. in alijs autem factis a melãcolijs adustis nõ hec oĩa ita apparẽt nec tãdiu. Et post principiũ diuersificatur dispositio. in vrina. quia coloratur et ingrossatur subtiliata materia et apta opilatione et apparent tunc maiores diuersitates tam penes modũ subẽ quã penes colores propter diuersitates melãcolie: cũ plĩn melie generẽtur ex humoribus diuersis vt dictũ fuit supra. frequẽtius enĩ fit pmutãdo ex alijs feb. quã incipiendo ⁊ apud declinationẽ est vrina eius nigra materia pdigesta cũ vrina expulsa. nõ credo tamẽ per vrinam solã posse cõprehẽdi quartanã ppter cõueniẽtiã magnã quartane cũ flatica in vrina ⁊ maxime in pncipio. cuius opinionis max͡ie fuit Gilbertus anglicus pmo practice ca. de q̃rtana rephendẽs quosdã insciolos loq̃ces q̃ se pfitent̃ cognoscere oẽs egritudies p vrinã sicut multi medici lombardi hoc tpe hoim illusores q̃ vt aiunt oẽs egritudines cognoscũtur p vrinã etiã putridã. q̃ tñ cũ sunt psentes et oĩa signa ɔsiderant pauca cognoscũt. nã vt dicit magister Richardus oĩm doctorũ doctissim⁹ et expertissimus aspiciẽs garrulos ⁊ i iudicio vrinarũ gliosos in multiloquio facundos. in ratione exiles et mutos in vrinarũ suo excellẽtissimo tractatu cui⁹ doctrinã singularẽ ⁊ nulli ɔpabilẽ in plerisq̃ dicit se secutũ his v̓bis pbatissimis redarguit. q̃dã garruli et arrogãtes vltra metam debitam excedũt variãtq̃ doctrinã cũ regulis ppria auctoritate inuẽtis. sed deũ testor et numina celi: q: nec cura nec arte de ɔceptiõe mulieris nec de epidimia nec de q̃rtana potui inuenire cognitionẽ certam per vrinã solam. est enĩ fallax nũci⁹ et equiuocus.

¶ Et sudor in quartana est plurimus per cõparationẽ ad flegmaticã et nõ multiplicatur per cõparationẽ ad alias. et sitis minoratur in hac febre nisi sit a melãcolia colerica.

¶ In q̃rtana sudor ẽ plurim⁹ in ɔpatiõe ad flaticam: q: in flatica ẽ maior opilatio. Itẽ grossities flatis et viscositas magis phibẽt sudorẽ quã sola grossities melie. et non est mult⁹ in ɔpatiõe ad alias. q: aliarũ humores sunt subtiliores. verũ i sanguinea raro accidit sudor nisi sit creticus ⁊ sil͛r i causone. et sitis minoratur in hac feb. in cõparatiõe ad alias pter flaticã nisi pcedat a melãcolia colerica in qua sitis est maior quã in sanguinea ⁊ forte quã in certa colerica. ¶ De cura. Cap. lxv.

Consideretur in hac egritudine an sit melancolia flegmatica: aut melancolia sanguinea: aut melãcolia colerica: aut melia melica. Deide rege vnamquãq̃ earum cum eo q̃d ei est cõueniens de illis que dicem⁹.

¶ Hic curat q̃rtanã pmo ponit curã ei⁹ cõem tam cõtinue q̃ interpolate lz magis ɔueniat iterpolate. scd̃o spãlr hãc curam applicat ad ɔtinuã. scd̃a ibi. (Dispõ hui⁹ feb.) pma i duas. pmo ponit curã p medicinas ⁊ dieta. scd̃o pncipalr ponit cibaria istis ɔueniẽtia. scd̃a ibi. (Recti⁹.) Pria i duas pmo ponit vnde sumit̃ diuersitas in cura q̃rtane. scd̃o psequit̃. scd̃a ibi (Verũ in oĩb⁹ speb⁹). ¶ In pma pte dicit. ɔsideret̃ in cura q̃rtane an pcedat a melia sanguinea aut a melia flatica aut a melia colica aut a melia melica. i. naturali aut genita p adustionẽ ei⁹. deinde rege vnãquãq̃ earũ cũ eo q̃d sibi magis ɔuenit de illis q̃ dicem⁹. hic aũt voluit intelligi diuersitatẽ cure sumptã ex parte tẽporũ p ea q̃ dicta sunt i ca. de flatica. ambo enĩ cõicãt in hoc q̃ nõ habẽt admistrari subtiliãtia expuocantia fortia nisi aliq̃lr pdigesta materia. Et silr non debem⁹ soluere regulariter nisi pdigesta materia. de hoc etiã aliq̃d dicet i pcessu. explicauit aũt diuersificari curã scd̃m spẽs melie. q: melia magnã diuersitatẽ recipit i suis speb⁹ scd̃m quarũ diuersitatẽ oz curã q̃rtanarũ diuersificari cũ oporteat vniuscuiusq̃ quartane causam prius abscindere.

¶ Verũ oĩb⁹ speciebus suis sunt iudicia i quibus cõmunicant. et illud est q̃d ipse minuitur in principio. quare necesse est vt attendatur an sit sanguis dominans in ea. et proprie quando quartana est a melancolia sanguinea. tunc enĩ flebothomet̃ et extrahatur sanguis scd̃m quãtitatẽ necessitatis

tatis: et fortasse exigit multitudo eius vt extrahaꝰ de eo res plurima. Et quando nõ est necessaria flebotomia tunc flebotomia est nociua inquantũ debilitat et inquantũ educit cõtrariũ melancolie: ⁊ inquantuȝ mouet humores ad exteriora.

¶ In ista parte prosequiꝰ curã. ⁊ habet tot partes quot ponit canones. ptes patebũt legẽdo textum. ¶ Primus canõ. nõ in omnibus speciebus quartane sunt iudicia in quibus cõicant: ⁊ per iudiciũ intellige aliquã determinatã noticiã aut electionem aliquid faciẽdi aut omictẽdi. quorũ iudiciorũ primum est ꝙ oẽs minuãtur in principio si adsint conditiones faciẽtes necessariã esse minutionẽ quare in quacũqꝫ specie necesse est vt consideretꝰ an sanguis sit dominãs ⁊ proprie quãdo quartana est a melancolia sanguinea. tunc flebotomeꝰ ⁊ extrahatur quãtitas sanguinis necessaria. et fortasse multitudo exigit vt extrahaꝰ de eo res plurima. Scdo dicit quod quãdo nõ est necessaria flebotomia est nociua inquantũ debilitat: et inquantũ educit cõtrarium melãcolie. scȝ sanguinẽ qui scdm cõplexionem cõtrariaꝰ melãcolie. Itẽ inquãtum mouet humores ad exteriora. ¶ Notandũ quod minutio fit scdȝ plurimũ ante alias eũones. quia est eũo magis cõis et securiꝰ ⁊ cũ minori nocumẽto ⁊ maiori iuuamẽto fit in princip. quã qñ postponiꝰ: ⁊ p principiũ intellige tẽpus in quo egritudo parũ processit. sicut exẽpli gratia vsqꝫ ad tres paroxismos et fit ad minorandũ et vt crescat proportio virtutis supra residuũ materie. hic autem obserua cõditiones sepe dictas: quod scȝ peccet sanguis aut melãcolia cũ sanguine mixta ⁊ nõ sit multũ distãs a natura sanguinis: quod maxie cognosciꝰ ex vrina rubea grossa: et ꝙ virtus et etas consentiũt. ¶ Scdo notandũ ꝙ tria nocumẽta tangit quãdo flebotbomatur flebotbomia nõ existẽte necessaria: qꝛ neqꝫ sanguis peccet: neqꝫ melãcolia est sanguini mixta. Primũ quia debilitat: vt ptȝ. ¶ Scdm qꝛ melãcolia ex hoc magis malignaꝰ: quia euacuat sanguinem quia melancoliã rectificat cum sit sibi cõtrarius et hoc etiam notum est.

Sed dubitatur de tertio. vtrũ flebotbomia moueat hũores ad exteriora ⁊ ratione huius sit nociua. ¶ Pro solutiõe huius dubij notandũ quod flebotbomia alicuiꝰ vene trahit materias a locis qui cõicãt ad ipsam et ad venas sibi propinquas. Unde cum vene que cõiter flebotbomanꝰ cõmunicẽt mẽbris intrinsecis ⁊ extrisecis flebotbomia ex ipsis mẽbris intrinsecis et extrisecis trahet materias ad venas que flebotbomãtur ⁊ ad venas sibi ꝓpinqꝫ. Ex qbus inferꝰ pzio ipsam flõmiã ꝯferre in apatibus mẽbrorũ exteriorũ minorãdo ⁊ diuertẽdo materiã ex eis nisi vena flebotbomata sit ꝓpria mẽbro apostemato. Ad ipm eñ traheret materiã: ⁊ sic ipsam augeret maxie corpe existẽte pleno. ¶ Scdo sequitur ipsam nocere in morbiꝰ venenosorũ trahendo venenũ interius. ¶ Seqꝰtur tertio ipsam nocere in variolis quãdo ꝑ magna parte materia perijt exteriora: et sic nocet in scabie et lepra: quorũ materia ꝑ maiori pte est extra. Cũ autẽ nõdũ exiuit aut pauca optime ꝯfert. ⁊ iõ in lepra aut scabie qñ materia iã exiuit nõ sunt flebotbomãde nisi vene parue per cutim sparse aut scarificãdo: aut sup eis sanguisugas applicãdo aut ꝑpe. neqꝫ etiã ꝯfert flebotbomia in veneno bibito. Trahit eñ materias ad epar ⁊ mẽbra nobilia. Cõfert aũt flebotbomia in apatibus mẽbroꝝ intrisecorũ minorãdo materiã et diuertẽdo eã exteriꝰ ad venã flebotbomatã: ⁊ cõfert in quartana qñ peccat sanguis aut melãcolia est sanguini admixta: qꝛ simul cũ sanguis euacuaꝰ melãcolia. nocet aũt quãdo nõ est sanguini admixta. qꝛ mouet ipsam extra versus venã q flebotbomatur et facit ipsam magis distare a locis a qbus faciliter põt euacuari: et cũ hoc nõ euacuat ipsam sed potius sanguinẽ qui corrigit ipam. ¶ Pro quo sciendũ est ꝙ melãcolia ꝑ magna pte continetur in ramis vene porte. per quos deferẽ melãcolia ab epate ad splenẽ. Item ꝯtineꝰ in splene: et etiã in vena chilis et in venis sibi proximis. illa scȝ q transit cũ sanguie ad nutriẽdũ. que autem ꝯtineꝰ in vena porte et eius ramis facile põt expelli per meseraicas ad intestina cũ meseraice oriãtur a vena porte et illa que ꝯtineꝰ in splene facile expelliꝰ ad stõm per venã q defert melancoliaȝ ad os stomachi ad famẽ excitandã ⁊ facile cũ vomitu expelleꝰ. illa vo que ꝯtineꝰ in vena chilis facile ꝑ venas emulgentes expelliꝰ ad renes et vesicã ⁊ cũ vrina educitur. Propterea dicit Auicẽ. ꝙ vrina est nigra: quãdo. s. melãcolia cũ vrina expelliꝰ. nunc aũt qñ fit flebotbomia mesia trahiꝰ ab alijs locis ad extra ad venam q flebotbomaꝰ ⁊ ab ea nõ fit facilis eius euacuatio nisi per cutim cũ sudore aut insensibilr. ⁊ hec euacuatio nõ est apta fieri nisi in lõgo tpe. vñ hec attractio quãuis faciat eam magis a corde distare. tamẽ magis nocet quã cõferat faciẽdo ipam elõgari a vijs ductuũ. ¶ Ex his facile solui pñt rationes q cõtra hunc textuȝ fieri ꝯsueuerũt. Uisum aũt ex dictis est quõ flebotbomia materias q sunt exterius trahit intra: ⁊ que interius trahit extra: et in quibus cõferat: et in quibus noceat.

¶ Et si opȝ vt euacueꝰ a principio de hũore faciẽte fe. aliquid ad alleuiãdum ⁊ mũdificandũ. Illud eñ apud digestionẽ est scdȝ ꝙ innuã ad ipm ⁊ sit post potissimũ per diẽ.

¶ Hic est scds canõ de euacuatiõe cũ solutiuis. d. si opȝ ꝑpter multitudinẽ melãcolie aut malignitatem eius aut ꝓpinquitatẽ ad aliqõ mẽbrũ nobile euacueꝰ a principio de hũore faciẽte febrẽ ad alleuiandũ vt virtus fiat potẽtior supra residuuȝ ⁊ ad mundificandũ. scȝ materias cões q in stõ ⁊ intestinis cõtinẽtur illud. i. euacuatio illa apud digestionem. i. cũ materia est manifeste aut cõplete digesta scdm ꝙ innuã ad ipm: scȝ tẽpus in quo erit manifeste aut cõplete digesta. Scdo dicit: ꝙ illa eũo dȝ eẽ post paroxismũ per diẽ scȝ in die tertia a die paroxismi q est dies añs sequentẽ paroxismũ. ¶ Notandũ ꝙ qꝛ quartana cõiter nõ est morbꝰ repletionalis sicut flegmatica debemꝰ scdm plurimũ tardiores esse ad euacuandũ in quartana ꝙ in flegmatica. ⁊ iõ scdm plurimũ debemus in ea expectare notabilẽ digõnẽ anteqꝫ soluamꝰ: sȝ in pratica frequenter expectamꝰ solã occultã digõnẽ q est in pricipio attamẽ in pricip. qñ materia esset multa: aut maligna aut valde nocẽs mẽbris nobilibꝰ coacte soluimus in pricip. qñ apparẽt occulta signa digõnis nõ expectata manifesta digõne: sed hoc est rarissimũ: ⁊ tunc melius est vt medicie eligẽtes misceanꝰ cũ medicinis lenientibꝰ sicut. ℥. s. cas. cũ. ʒ. i. sene. ⁊. iij. gra. ʒinʒi. ¶ Notãdũ scdo pro declaratiõe scdi dicti ꝙ due sunt potissime cause quare in quartana debemus soluere die tertia a paroxismo ⁊ non die scda. Prima qꝛ virtus debilitata ex pcedẽti paroxismo est magis ꝯformata in die tertia ꝙ in die scda. Scdo qꝛ materia melãcolia est magis cumu

lata in die tertia ꝛ preparata pro scđo paroxismo et magis irritans virtutē in die tertia quā in die secunda. ꝛ rōne huius facilius est euacuabilis.

¶ Et non oportet vt fiat prouocatio in primis cum fortitudine.

¶ Hic est tertius canō. s. nō oportere fieri ꝓuocatiōnē. s. vrine in principio: scʒ cū fortibus. nam iuxta superius dicta opʒ ante administrationē ꝓuocantium fortiū precedere digestionē ꝛ notabilem minorationē.

¶ Et opʒ administrētur mollificātia.

¶ Quart⁹ canō opʒ vt administrenť mollificātia: idest humectantia ad materie digestionē.

¶ Et si tibi nō videtur bonū vti potiōibus administra loco earū clisteria cōuenientia: sʒ opʒ vt sint lenia: ꝛ nō ꝯceditur cōfortatio eorum nisi quādo ꝯsequiť egritudo statū.

¶ Quintus canō. ꝛ si tibi nō videť bonū vti potionibus ad educendū materias cōes contētas in stomacho et in intestinis grossis: q: forte eger abhorret: aut nō cōtinenť educēde nisi in intestiis grossis. administra loco earū clisteria diuretica: sed opʒ vt sint lenia: sed nō cōcediť vt sint fortia nisi qn̄ egritudo cōsequitur statū. i. quādo est in statu aut ꝓpe statū quo ad digestionē. ¶ Hic nota ꝙ clisteria acuta exigunt digestionē cura regulari. xvi. tertij cap̄. de cura colerice passionis.

¶ Et si medicus iam presumpserit et solutione eduxerit melancoliā in principio aliquotiens forti et prohibuit egritudinē penitus sed est rectum ab errore.

¶ Sextus canō. et si medic⁹ presumpserit cōtra canones datos ab autorib⁹ ꝙ nō dʒ fieri euo in principio cū fortib⁹ nisi materia fuerit multa aut furiosa: ꝛ solutiōe eduxerit melācoliā aliquotiēs solutione forti: ꝛ ꝓhibuit egritudines penit⁹. est tamē ipse vel opus eius rectū ab errore. i. ab electiōe erronea nā quāuis hac vice sibi successerit: quia forte materia erat in vijs ductuū forte in centū casib⁹ sibi nō succedet. potius ergo ex hac operatione vituperādus est quā laudandus.

¶ Et oportet vt prohibeať in die paroxismi a comestiōe ꝛ p̄cipiať ieiuniū et ꝓhibeať ab aqua frigida illa die. Et est necessariū in reliquis diebus vti carne talegi aut pulli in primis talegi vsqʒ ad tres vel quattuor periodos. deide pulli. tūc eñi pullus ē melior.

¶ Septim⁹ canō. oʒ vt ꝓhibeať in die paroxismi a comestiōe ꝛ ieiunet. ꝛ eadē die ꝓhibeať ab aq̄ frigida ꝛ in reliq̄s dieb⁹ vtať carne talegi. i. auicularū aut pulli. sʒ in primis talegi vsqʒ ad tres aut q̄ttuor periodos deide pulli. tūc eñi pullus ē melior. Nō in p̄ria p̄te dicit. intelligi dʒ cōstante virtute ꝛ quartanario nō existēte de illis qui famē tolerare nō pñt. de quib⁹ in ca. de cibatiōe febricitantiū dictū fuit. Cōis tñ mos i t̄pe nr̄o est vt deť aliq̄d i declinatiōe ꝑoxismi vel postq̄ declinauit. obserua tñ etatem ꝛ ꝯsuetudinē. ꝓhibetur aūt aqua frigida non solum in die paroxismi sʒ in quocūqʒ die ne igrossetur et icrudet materiā. Explicuit tamē diē paroxismi q: videť hac die magis conuenire rōne estus febrilis. ¶ Ultimo notandū ꝙ q: materia quartane in princip. est amplior terrestrior ꝛ magis grauatiua ṽtutis: nec expectať crisis de ꝓpinquo: ꝛ status est remotus. Auic. potius ordinauit dietā tenuē in princip. ꝓpter causam dictā attendēs dispōni tūc pñti sperās ꝓpter lōginquitatē stat⁹ ꝙ postq̄ attenuauit poterit iterū ingrossare ꝛ postea ꝓcedere subtiliādo vsqʒ ad statū. hoc eñi mō dietādo natura nō grauata cibo in princip. melius vacabit digestioni materie. postea virtute resoluēte attendeť cū dieta grossiori. postea iterū subtiliabiť dieta ẜʒ exigentiam status.

¶ Et sit medicia in die paroxismi gelenia bim confricatum cuʒ aqua calida in die bis aut ter. sintqʒ. ʒ. iij. gelenjabim. cum. ʒ. decem sirupi acetosi.

¶ Octauus canō. sit medicina in die paroxismi gelenjabim: idest iuleb aut zuccarum roŕ vel mel roŕ. dissolutū cū aq̄ calida. ꝛ exhibeať bis aut ter in die dando ꝑ vice. ʒ. iij. gelenjabim. ꝛ. x. ʒ. sirupi acetosi simplicis mixti. s. cum aqua calida tāte quātitatis vt bibi possit. ¶ Cōtra. q: superi⁹ in cura ꝯᵗinuali putridarū ꝓhibuit aquā ordei in hora paroxismi zuccarū ꝛ iuleb. ¶ Amplius acetū nocet his q̄ habēt dominiū melācolie. tertio regiminis acutorū tex. cōmenti. ¶ Ad primū dicendum ꝙ hic pot⁹ dʒ dari in die paroxismi nō autē in hora paroxismi nisi forte in declinatiōe. Dicendū etiā ꝙ hic potus est magis medicinalis ꝛ minus nutritiu⁹ quā zuccarū ꝛ aq̄ ordei ꝛ iuleb. ꝓpterea in hac mixtiōe fit multū de aqua in cōparatiōe ad gelenjabim ꝛ sirupū acetosum et fit parū nutritiu⁹ ꝛ multū medicinalis. ¶ Ad secundū dr̄ ꝙ licʒ acetū sit ẜm cōplexionē sue melancolie ꝛ rōne hui⁹ augeat ꝛ foueat ipsam: sua tñ malitia rectificatur per zuccarū. Et fit hic potus bonum digestiuū aliquibus diebus in principio. confert eñi abstergēdo et incidēdo.

¶ Et tu quidē scis ꝙ quādo melācolia est colerica: tūc opʒ vt administreť in ea qđ soluat eā ex genere mirabolanorū ꝛ viole. Et si est flegmatica opʒ vt administreť in ea aliquid in primis in quo sit virtus polip. ꝛ epithimi et similiū. Et scias ꝙ aqua casei ē bonuʒ vehiculū ei qđ administrať de virtutib⁹ predictis. et fortasse confert administratio eius sol⁹ quādo ē calitas violēta. nam gelenjabim ꝛ aqua ei⁹ colata cū decoctione sua forti est loco ipsius. proprie quādo est in stomacho debilitas aut est illud qđ vincit humor frigidus.

¶ Nonus canō. ꝙ in melācolia colerica soluatur scʒ cū mirabolanis scʒ citrinis et indis ꝛ violis. citrini eñi educūt colerā. nigri melācoliā adustā. viole aūt soluūt colerā ꝛ cū hoc infrigidāt ꝛ humectāt et ad soluendū opʒ de istis dare multā quātitatē: sed si est melācolia flegmatica opʒ in primis quādo scʒ materia nō est nisi diminute digesta: soluere cū virtute polipodij et epithimi et similiū sicut sene. nā in primis nō debem⁹ euacuare nisi cū medicina debili. per virtutes ergo istarū medicinarū intelligiť aut doses paruas: aut earū infusiones aut decoctiones. Et scias ꝙ aqua casei est bonū vehiculū. i. bene vehit ṽtutes medicinarū soluentiū melancoliā qn̄ secū permiscetur: siue solū infundantur cū ea: siue corpora earū misceanť: et forte ipsa sola administrata cōfert quādo caliditas est violenta: et al gelenjabim ꝛ aqua eius colata decoctione sua forti: idest quādo gelenjabim multum decoquitur in aqua ꝛ postea colatū in loco hui⁹. s. aque

casei ꝓpter

casei ꝓprie quãdo stomachus est debilis et domi/natur humor frigid⁹. ¶ Notãdũ ꝙ aq̃ casei siue la/ctis: licet sit calida et sicca et solutiua humoris co/lerici adusti et mixta cũ soluẽtibus melancoliã iu/uet ipsius solutionẽ ⁊ optime debat virtutẽ earum contra melancoliã: attamẽ rõne quarundã partiũ frigidarũ ⁊ humidarũ nocet stomacho frigido. ꝓ/pterea bonũ est in hoc casu vt ꝓprie dominãte hu/more frigido sicut melãcolia flegmatica vice eius capiatur aqua decoctionis mellis ros. que cũ hoc ꝙ confortat stomachũ est bonũ vehiculũ medicina/rum soluentiũ melancoliam.

Ebãperius. Utilissim⁹ aũt est vomitus ex pituita et bile coniũcta nõ cras/sis euomit. vo/mitus eñ q̃ mi/nus mixti com/positiq̃ nõ sũt mali: nam vita/les ⁊ laceratio/nis ⁊ difficulta/tis excedũt indi/cesfunt: cũ hoc nũ signum est dominari solã bilẽ. Uerũ va/rios quoq̃ col/pes etiã vomi/tus et liuidos ⁊ nigros et por/raceos: sunt nã ꝙbi pernicio/si.

¶ Et vomitus iterũ et ꝓprie ante cibum et post cibũ ⁊ est cõuenientior: et ꝓprie in die paroxismi ⁊ ante paroxismũ: ⁊ ꝓprie quãdo melancolia est flegmatica est de rebus innã/tibus in ea et nõ in principio tñ: immo et in omni hora.

¶ Decimus canõ. vomitus ante cibũ et post cibũ est valde conueniens ⁊ ꝓprie in die paroxismi ma/xime quãdo melãcolia est flegmatica et de rebus innãtibus in ea non tñ in princip. imo in oĩ hora.

Dubitatur an in die paroxismi cõueniat vomitus: ⁊ arguiẽ ꝙ non quia in die paroxismi non cõuenit euacuatio, ergo nec vomitus. tenet cõsequẽtia. et antecedẽs est Auicẽ. in cap. de cura putridarũ in gñali. ¶ Scdo vomit⁹ accelerare facit paroxismũ ⁊ facit ipm acutiorem: ergo nõ cõuenit. antecedẽs ꝓbatur: q: agitat ma/teriã febris ⁊ nõ educit: et vomitiua sunt vehemen/ter calefactiua. ¶ Tertio medicina solutiua vẽtris nõ ꝯuenit ante paroxismũ ergo nec vomitiua. te/net cõsequẽtia: q: nõ apparet ratio diuersitatis: et antecedẽs est manifestum ex cõi modo operandi. ¶ Quarto melancolici nõ sunt euacuãdi superius sed inferius: ergo questio falsa ꝓ parte affirmati/ua. et aĩs ponit. iiij. afo. afo. x. Melãcolicos vo infer⁹ ⁊c. ¶ In oppositũ est hic Aui. ¶ Pro decla/ratione dubij p̃mittendũ p̃io vomitũ duplici vo/mitiuo posse ꝓuocari. forti sicut cũ elleboro: aut de/bili sicut cum decoctiõe raphani. ¶ Scdo p̃mittẽ/dum ꝙ in quartanarijs habẽtibus stomachũ debi/lem materie flegmatice et aliquãdo melãcolice in eo continent p̃io paulatim in stomacho congeste aut aliunde deriuate per viã colligantẽ os stoma/chi cum splene: que quãuis nõ sint materie ꝓprie quartane: inflãmate tamẽ a calore feb. fouẽt quar/tanã et augẽt. ¶ Tertio p̃mittendũ materias quar/tanarum maxime aũtes in venis splenis aut sibi ꝓpinquis ꝯtineri ⁊ eas pelli ad stomachũ per ve/nam colligantẽ splenẽ ori stomachi. Contingens est tamen has aut earũ partem pulsas ad venas post epar distãtes a splene in feb. interpolatis mo/ueri extra venas. in continuis vo moueri de venis magnis ad paruas. ¶ Quibus p̃missis sit hec p̃i/ma cõclusio. nunq̃ regulariter in die paroxismi an/te paroxismũ per vomitiuũ forte est fortis vomit⁹ prouocãdus. ꝓbatur: q: illud agitat inquietat ac/celerat paroxismũ debilitat virtutẽ q̃ iterũ futura ẽ de/bilior ꝓ paroxismũ secuturũ. ¶ Scda ꝯclusio in die paroxismi ante cibũ et post cibũ ꝯuenit vomit⁹ cũ leui vomitiuo. ꝓbatur. nam si corpus de facili vo/mat sine premissione cibi concedi põt ad diuersio/nem melãcolie que pelli debet ad locũ minere pu/tredinis et ad trahendũ melãcoliã a splene ad sto/machum ⁊ cum vomitu euacueẽ. Qõ si nihil istorũ fiat saltẽ materie in stomacho ꝯtente fouẽtes feb. euacuabũtur. Si aũt vomat difficulter melius est cibum p̃mittere vt vomitus faciliteẽ. ¶ Tertia cõ/clusio vomitus fortis cũ vomitiuo forti cõuenit in die quietis materia p̃digesta: in corporibus aptis vomitiui ⁊ cõsuetis vomitu purgari maxime natu/ra ipm tentãte. ꝯclusio p̃z. cũ per vomitũ materia melãcolica sit optime apta purgari: et est de inten/tione Aui. in parte sequẽti. ¶ Quarta ꝯclusio. qua/cunq̃ hora natura tentante vomitũ siue in paroxis/mo siue in quiete materia digesta aut non digesta est adiuuãdus saltẽ cum lenibus. hec ꝯclusio est de intentiõe Aui. in cap. gñali curatiõis febriũ putri/darũ ⁊ in p̃senti pte. Et ex his p̃z solutio ad duas p̃imas rõnes. ¶ Ad tertiũ diciẽ f̃m Gentilẽ. ꝙ nõ est similitudo de vomitiuo et solutiuo exhibito an/te paroxismũ: q: non potes regulare farmacũ tuũ ⁊ dicere agas hoc antequã paroxismus superueniat. Nec potes precipere vt agat in humorẽ motum et nõ in alium: immo aget in totũ. Et fiet magna cõ/motio que nõ deberet cum farmaco cõcurrere: sed tuti⁹ est in die quietis solutiuũ exhibere. vomitiuũ autẽ exhibeẽ cũ materia in stomacho existit vt ad ipsum attracta educaẽ nec aget vlterius. ¶ Preter ea cõtra dicta instatur q: superius in cap. cure pu/tride in generali dictũ fuit ꝙ in die paroxismi non fiat euacuatio gratia cause ꝯiuncte: q: illa moueẽ motu cõtrario farmaci. nam tam vomitiuũ quã so/lutiuũ trahit a circũferẽtijs ad centrum: et hic dicit Auicen. ꝙ in quartana fiat vomit⁹ et diuertat ma/teriam a parte sui motus ad stomachũ ⁊ intestina. ¶ Rñdet Gẽtilis ꝙ materie que sunt distãtes a sto/macho nõ debent nec forte possent diuerti ad sto/machũ: q: illud nõ fiet sine forti motu debilitãte ⁊ violẽtãte: cõcurrente tamẽ motu paroxismi. sed mo/tus materierũ q̃ sunt prope stomachũ possunt vo/mitu facto nõ cũ forti farmaco diuerti maxie quã/do melãcolia est flegmatica. hora aũt istius vomi/tus debet esse prope paroxismũ tñ. q: aliqua cõ/motio incipit in materia ⁊ hoc est ꝓ horã ante pa/roxismũ vel circa. vel forte in. horã e paroxismo se/cundũ ꝙ tibi videtur. et hoc eñ fit ad educendum materias que sunt in stomacho ⁊ prope stomachũ et quia hora paroxismi cõmouẽtur sunt tunc facili/liores eductiõis. ¶ Ad quartũ dr̃ ꝙ melãcolia sup/flue ⁊ scdm totum repleti regulariter ⁊ electiue nõ sunt euacuãdi cum forti farmaco sursum: deorsum plurimi melancolia declinante deorsum.

¶ Oportet ergo vt nõ laboreẽ in p̃cipio et in principijs digestionis vsq̃ ad euẽtum complementi digestionis in euacuando su/perfluitatem cum eo quod calefacit cũ for/titudine: neq̃ cum eo qd̃ exiccat cum forti/tudine ex medicina et dimissione ciborum: neq̃ cũ eo qd̃ debilitat ex solutiõe vẽtris: neq̃ iterum cum eo quod debilitat in principio et subtiliatione regiminis.

¶ Undecimus canon. opz vt nõ laboreẽ. scz in p̃i/cipio cũ materia est cruda. neq̃ in principijs dige/stionis: idest cũ materia est occulte digesta: sed di/mitte vsq̃ ad cõplementũ digestiõis in euacuãdo melancoliã cũ eo qd̃ calefacit cũ fortitudine sicut diatrompipercon. nec cum eo qd̃ fortiter exiccat ex medicina sicut dyasulphur et ex dimissione ciborũ scz nihil exhibẽdo. neq̃ cum eo quod debilitat in paroxismo et subtiliatiõe regiminis sicut est dieta propinqua tenuissime que est nihil dare. quorũ cõ/cordiam habes in Serapione. vi. breuiarij. cap. xv. de cura quartane: que dicta sunt cõtra quosdã im/

persios profitentes se curare oēs quartanas quoꝝ aliqui parum ante paroxismū dant parū aque vitis. aliqui dant tria grana piperis ⁊ febrem augēt materiā dilatāt et permiscentes malum cum bono sunt causa alterius quartane. Illi autem qui dant exiccantia sicut sulphur resoluūt subtile: et reliquū dimittunt ineptum digestioni et euacuationi. qui vero nihil cibi exhibēt aut modicissimū debilitāt virtutē. Qui vero dant medicinas euoluentes educunt humores nō educēdos agitāt et permiscent humorem melancolicū cum bono qui ab eo corrūpitur et componunt quartanā cum quartana et debilitant virtutes. Hec tamen exhibita in declinatiōe digesta materia ⁊ minorata frequēter curant quartanam vna aut bina exhibitione.

¶ Et scias quod quando īcipit quartana in estate aut hyeme: tunc oportet vt in potu detur in primis de aqua ordei ⁊ secaniabin vt aperiat vias opilatas propter prouocationē ⁊ consumatur velociter: ⁊ illō est post periodum antecedentem tribus horis aut quatuor. Et cū accidit quartana in hyeme tunc non est modus vt dent̄ ī potu trocisci.

¶ Duodecimus canon. et scias quod quando fit quartana in estate aut in hieme bonū est vt detur in primis: idest in pricipijs de aqua ordei et secaniabin: idest sirupo acetoso mellino aut zuccarino simplici aut composito secundū exigentias vt aperiat vias opilatas et materiam prouocandā consumat velociter: et hec dentur post finem periodi per tres aut quatuor horas. ¶ Secundo dicit: qd quando accidit quartana in hieme non debent dari trocisci. sunt enim stiptici et sicci cōmuniter opilantes: sed opilationes maxime vitare oportet. potus autem suprascript⁹ ex sirupo acetoso cū aqua ordei datur ad humectandū: subtiliādum aperiendum et ad prouocandum proprie. in estate sit zuccarinus cum aqua multa: sed hieme mellinus cum aqua pauciori.

¶ Et scias quod res frigide et humide facilis digestionis boni chimi sunt conuenientes huic egritudini inquantum febris: ⁊ ex hoc quod sunt contrarie vni duarum qualitatum melancolie que est siccitas. quare oportet vt administretur iterum vbi nō timetur nocumentum digestionis. et non sit quantitas ex qua timetur nocumentum in digestione. aut misceat̄ cum eis aliqd qd earū frigiditatem temperet et non minuat earum humiditatem. et iste sunt res calide cum equalitate. et alienetur omne frigidū et siccum. et res frigide et humide huic egritudini cōuenientes sunt sicut endiuia et lactuca ⁊ melon et persica quandoqꝫ. Et non oportet vt deuitentur huiusmodi nisi aut propter vehementiam frigiditatis. et est inuentū sicut in lactuca: et non est inuentum sicut in melone dulci. aut propter vehemētiam prouocationis perducentis ad ingrossationē sanguinis. et illud est inuentum in melone dulci. aut propterea quia preparata sunt ei qd permisceat putredinem: et illud est inuentū in persicis. et oportet vt obserues huiusmodi. Cibi vero calidi cum equalitate cum additione in humiditate sunt iuuantes valde et proprie cum volunt equationē caliditatis eorum vbi non diligitur vt per ea fiat iuuamentum ad digestionem cum frigidis et humidis sicut commixtio ficuum cum endiuia. ⁊ nō est malū in primis sumere ea in quibus est salsedo et acredo et incisio cum non timetur crementum caliditatis. in fine aūt egritudinis nō est excusatio illius.

¶ Decimustertius canon. et scias quod res frigide et humide facilis digestionis boni chimi sunt conuenientes in cura huius egritudinis inquantū feb. cōueniūt etiā ratione cause in hoc quod contrariātur siccitati melancolie: sed opꝫ vt hec administrētur vbi non timetur nocumētum digestionis: quia frigida debilitāt digestionē. nec sint in multa quātitate propter eandem causam: aut si timeatur eorum frigiditas misceatur cum eis aliquid qd temperet eorum frigiditatē et nō minuat humiditatē. Ista autem sunt remisse calida ⁊ vitetur omne frigidum ⁊ siccum. Et res frigide ⁊ humide cōuenientes patiētibus hanc egritudinē sunt sicut endiuia lactuca melon et persica. quādoqꝫ nō debēt hec vitari nisi ꝓpter vehementiā frigoris sicut in lactuca q̄ est frigida in scdo: ⁊ nō est in melone dulci bene pempasato: aut aliqñ vitātur ista ꝓpter vehementiā ꝓuocātis ꝑducētis ad ingrossationē sanguinis eductis partibus subtilib⁹ ⁊ remanētibus grossis: ⁊ illud scꝫ ꝓuocatio ē inuētū in melone dulci maxie qñ comedit̄ cū seminib⁹ suis ⁊ partib⁹ ubi primis: cōpeteret etiā cū seminib⁹ suis melācolia digesta. Persica aūt sibi cōueniūt si decoquant̄ aut si dentur cōsuetis infusa in pauco vini puri qd exsiccat ipsa in ea. de ꝑsicis ⁊ grissomilis. Cibi vero calidi nō multū sed notabilr̄ humidi iuuāt valde. et ꝓprie cū volum⁹ moderate calefacere sicut in melia fecali ⁊ in melia flegmatica. et in summa in oī specie melācolie quā nō intendim⁹ digerere cum frigidis ⁊ humidis sicut est melia colerica. melancolia sanguinea ⁊ melācolia genita per adustionē melācolie melice. In his enī cōueniūt frigida et humida. Exemplū calidorū ⁊ humidorū sicut ficus cū endiuia iura pinguia pulli bene pingues ⁊ similia. Subdit tamē qꝫ nō est malū in principijs sumere ea in quibus est salsedo et acuitas ⁊ incisio cum nō timetur caliditas superflua sicut in melācolia naturali et flegmatica. In fine autem egritudinis nō est excusatio ab eis: scꝫ salsedine et acuitate. Notandum quod ista salsa sunt sicut almuri. acuta sicut sinap. incisiua sicut acetū cōueniunt a principio aliqua digestione apparente. nam rectificant stomachum preparāt materias: et quandoqꝫ eis vtimur ad vomitū digesta materia et minorata. his vtimur copiosius ad findendū ⁊ resoluendum materias.

¶ Et trocisci de absinthio iuuatiui sunt vsqꝫ ad finem egritudinis.

¶ Decimusquartus canō. trocisci de absinthio cōueniunt a manifesta digestione vsqꝫ ad finem egritudinis. quia sunt aperitiui et confortatiui. tempore tamen nostro his non vtimur sed aliqua confectione eiusdē intentionis loco eorum sicut aromaticum ro. electuariū regum et similia.

¶ Et de illis quibus fit iuuamentū est sessio in aqua calida dulci ante cibū omni die

et balneatio que humectat ⁊ nõ facit sudare neq; excitat caliditatẽ ⁊ continuatio delitiarum et quietis ⁊ abhorrere exercitium ⁊ motus corporeos ⁊ animales.

¶ Decimusquintus canõ: et de iuuãtibus est sessio in aqua calida dulci stomacho ieiuno ⁊ balneatio que humectat ⁊ nõ facit sudare nec excitat ad caliditatem et continuatio delitiarũ et abhorrere exercitium et motus corporeos et animales. ¶ Notandũ ꝙ a principio nõ digesta materia concedi tur balneũ parue more ad humectanduz et poros dilatandum. digerit enim materiam melancolicã: et non agitat neq; per corpus eam fluere facit: sed digesta materia et minorata conuenit balneũ longioris more ad resoluendum. ideo in pricipio motus abhorremus corporeos et animales qui magis in fine conueniunt.

¶ Et omnes iste febres indigent humectãtibus ⁊ diuersificãtur in quantitate infrigidatiõis ⁊ calefactiõis. ⁊ necessitas sua qua indigent exiccatiuis est propter illud qđ est in eis de virtute incisionis ⁊ abstersiõis ⁊ solutionis et non propter exiccationẽ.

¶ Decimussextus canon. et omnes iste feb. indigẽt humectãtibus et diuersificãtur quantitate calefactionis et infrigidationis. Causa autem quare indigent exiccatiuis non est propter exiccare: sed qꝛ in sicco est virtus incisionis abstersionis ⁊ solutionis quibus indigetur in hac egritudine.

¶ Et oportet vt obseruetur stomachus cũ emplastris bonis confortantibus que sunt inter virtutez caliditatis et subtilitatẽ eius secundum quod exigit dispositio et obseruetur splen ⁊ epar ⁊ regantur vt non indurentur ⁊ apostementur.

¶ Decimusseptimus canon. et oportet vt obseruetur stomachus cum emplastris confortãtibus que sunt inter fortem caliditatem ⁊ remissam secundũ exigentiã dispositionis ⁊ obseruetur splen ⁊ epar. et taliter regantur vt non indurentur et apostementur. Cauendum est itaq; a grossis et viscosis: ⁊ vtẽdum est subtiliantibus incisiuis abstersiuis et aperitiuis.

¶ Et fortasse est necessarium ad prouocãdum vomitum vti aqua raphani cum semine suo que misceatur cum sirupo acetoso. Et fortasse iuuatur cum antecessione comestionis siclе. ⁊ eius quod salitum est de piscibus ⁊ sinapis ⁊ his similium ante ipsum. Et adiuuatur post illud cum potu aque multe deinde fiat successio cum sirupo acetoso et euomat. Et de illis que conferunt ei ẽ vt sumat ipsum in die paroxismi. deinde euomat super ipsum ⁊ securitatem facit a nocumento febris quod est propter frigus et rigorẽ ⁊ acuitatem febris si sumat allia ⁊ mel ⁊ bibat sirupum acetosum mellinum ⁊ impleatur cibo. Deinde sumat aquam calidam et euomat. Cum ergo cõsumitur paroxismus cenet rem paruam ⁊ balneetur in mane. Et si sumat ante paroxismum quinq; horis cibum vt euomat fortasse iuuabit illud; licet non euomat. Et vomitus ante paroxismum quicunq; humor sit aut alleuiat paroxismũ aut eradicat ipsum.

¶ Decimusoctauus canon. de vomitu ⁊ fortasse necessarium est ad prouocandũ vomitũ vti aqua: scz decoctionis aut expressionis raphani cum semine suo que misceatur cum sirupo acetoso zuccarino aut mellio. expressio tñ raphani est fortior ꝙ decoctio et sil'r semen raphani est fortius quã radix et' et fortasse iuuatur vomitus et facilitatur primo comedẽdo blitem et aliquid salitũ: pisces. s. sinapim et similia anteq; vomitiuũ detur et bibendo multam aquam: et post hanc comestionẽ et potum scz per horam detur sirup' acetosus cum aqua raphani. Secundo dicit: ꝙ de illis que cõferũt ad vomitiuum est vt sumat voomitiuum in die paroxismi: deinde euomat. Et tertio dicit: quod securitatem facit a nocumento sequente frigus rigorem ⁊ acuitatem eius: scz rigoris si primo sumat allia ⁊ mel ⁊ bibat sirupũ acetosum mellinum et ipleatur cibo. deinde sumat aquam calidam et euomat. Quarto dicit: quod cum consumitur paroxismus cenet rem paruam ⁊ si sumat ante paroxismũ quinq; horis cibum et euomat fortasse iuuabitur valde licet etiaz nõ euomat: quia nutrietur ex cibo sumpto. Quinto dicit: quod vomitus ante paroxismum quicũq; humor sit: alleuiat paroxismum aut eradicat quando materia propria est pauca et ꝓpinqua stomacho. vomitu enim educitur.

¶ Et de regimie bono est quod ieiunet in die paroxismi si non est quod prohibeat: et non sumat cibum donec consumatur paroxismus: et ingrediatur balneum die secundo. siquidẽ fuerit digestio secundum descriptionem: et si non fuerit digestio non fiat in eo nisi effusio aque calide quantitate quam delectat corpus et humectat minus quã vt perueniat ad hoc vt liquefiat ex ea humor. Et in die tertio administretur vomitus propter illud quod sup̃fluit de cibo et quod resoluit balneum. quãuis oporteat vt administretur vomitus in die paroxismi iterũ.

¶ Decimusnonus canon. de regimine bono est vt ieiunet in die paroxismi nisi sit aliquid quod prohibeat sicut est etas aut timor casus virtutis ⁊ non sumat cibum nisi finito paroxismo ⁊ ingrediat̃ balneum: scz in die scđo ad resoluẽdũ reliquias materierum. Quod si materia fuerit digesta fiat balneũ secundũ dispositionẽ supple ordinatam transeundo per casas et describitur scđa primi. et trahẽdo sufficiẽtem moram in eo. ⁊ si materia non fuerit digesta non fiat nisi effusio aque calide ꝗtitate que delectet corpus et humectet. et' non perueniat ad hoc vt liquefiat per eam humor. ⁊ in tertio die qui est ante paroxismũ sequentẽ administretur vomitus per illud quod superfluit de cibo. suspicandus est enim quod stomachus habeat aliquas superfluitates per indigestionem multiplicatas et balneatio aliquas materias calefacit et mouet ad stomachum. et hoc est preceptum Rasis. xviij. continẽtis capitulo de quartana autoritate Constantini. Dicit enim. Quare vero balneuz spargit superfluitates ad stomachum ⁊c. necessarius est vomitus in tertia die. non tamen vult Auicenna propter vomi

tum factum i tertia die tu excuseris a vomitu quar
te diei que est dies paroxismi.

¶ Quod si materia fuerit sanguinea iuua-
bitur cuz flebotomia et basilica. deinde per
euacuationē subtilē cum eo in quo ponunt
de mundificātibus sanguinē sicut virtutes
suchaa: et bedeguar: ⁊ polipo. et fumiterre.
et mirabolanorum kebul. ⁊ hoc quidem ge
nus velociter recipit curationē. Et si fuerit
melācolia colerica. tunc tibi inest vt admini
stres infrigidationem ⁊ humectationē vlti-
mas ex medicinis ⁊ cibis: et admīstra aquā
temperatam sedendo in ea et abluendo. et
fiat lenificatio nature in principio cum eis
que sunt sicut illud quod fit ex violis. et qđ
fit ex aqua casei cum virtute polipo. aut si-
rupus acetosus cum epithimo. et sirupꝰ ro-
sa. et aqua iuleb. et cassiefi. At vero solutio
eius integra sperat post viginti dies. quo-
niam digestio apparet in eo. s. quando ma-
teria est melācolia colerica. deinde fiat gra
datio ad illud quod subtiliat et incidit. Et
si necessaria est rectificatio stomachi: tunc
fiat cū inunctionibꝰ et oleis et epithimatibꝰ
que non pertranseant virtutes camomille.
absinth. et meliloti. et similium. Et ieiuniū
plurimum vsqꝫ in die periodi: et quandoqꝫ
iterum est ex eis que non conueniunt ei et si
sit vt in die periodi sufficiat eis de cibo pa-
rum modicum. Et de mundificantibus iu-
uatiuis sunt ea in quibus est decoctio mira
bol. et epithim. et sene in sirupo acetoso in
quo decocte sunt viole. ⁊ fortasse sumitur in
potu ante in eo assa in ieiunio proprie i die
paroxismi et euomat ipsum si nauseat cum
anima eius. Et si fuerit melancolia flegma-
tica redeat ad sirupum acetosum mellinum
cum aqua apij et feni. ⁊ similiū. Et si necessa
ria fuerit lenificatio misceatur cū eo in prin
cipio virtus solutiua flegmatis de virtutibꝰ
turbith. et polip. et fiat gradatio pauca ad
virtutem agari. et fiat vt vomat cum siru-
po acetoso mellino de semi. et his simili-
bus vsqꝫ quo incipiat digeri. et fiat vapora-
tio stomachi. et eius emplastratio cū eo qđ
est fortius: ita vt cum dactilis. et ficubus et
similibus: et similiter inunge ipsum cum
oleis calidis perueniendo vsqꝫ ad oleum de
costo: et fortasse est necessariū in eo prouo-
care vomitum cum siru. acetoso. et sit in eo
virtus sinapis. ⁊ ellebori al. Immo fortasse
est necessarium vt in potu detur elleborus
cum dispositione sua cum non timetur debi
litas dispositionis virtutis. Et si fuerit me-
lancolia melancolica pura de genere fecis
sang. tunc rectificat solutio eius in primis
cum aqua iubleb. et pendijs. et est conue-
niens administratio geleniabin mellini et
zuccarini. et in fine eius euacuetur cum eis
que sunt sicut decoctio mirabola. citri. et ni
grorum. et fumiterre et passularuz. Cum er
go egritudo digesta est: tunc bonum est fle
bothomare ex basilica. et administretur vo-
mitus super cibum cū fortitudine. aut leui-
ter secunduz horā et necessitatem. Et opor
tet vt assiduet ipsum quoniam est radix ad
euacuationem cum medicinis ⁊ clisteribus
fortibus. et medicine que administrātur in
huiusmodi hora sunt epithimū et polipo-
dium. et agari. et sticados et lapis arme-
nus et lapis lazuli abluti et nō abluti. ⁊ suc-
cus foliorū centauree cum sirupo mellino.

¶ Hic specialius ponit curam scđm vnāquāqꝫ ma
teriā. Scđo ponit curā faciendā post euacuatiōes
factas post digestionē. Tertio describit mixtas me
dicinas. scđa ibi. (Et habeas psillium). tertia ibi.
(Et de trociscis.) Prima in quattuor: scđm quat-
tuor species melancolie faciētes quartanas. par-
tes patent. ¶ In prima parte dicit: ꝙ si melācolia
fuerit sanguinea: idest sanguini admixta vel ex san
guine facta: propinqua tamē materie ipsius: iuua-
bitur cum flebotomia ex basilica. scꝫ dextra si epar
fuerit causa vt per caliditatē eius superfluam san
guis in melancoliā puertat. Si aūt splen esset tu-
midus ⁊ melācolia repletus flebotomatur basili-
ca sinistra. deinde iuuabit p euacuationē subtilē. s.
leuē cū mūdificātibꝰ sanguinē sicut solutiuū i quo
sunt virtutes suchaa bedeguar polipodij fumiter
re mirabolanoꝝ kebul. ¶ Ultimo dicit quod illud
genus: scꝫ quartana sanguinea velociter curat in
cōparatiōe ad flegmaticā ⁊ fecalē. Dixit aūt dein
de ꝙ necessarijs existētibus flebotomia ⁊ solutiōe
ventris incohoandū est a flebotomia scđꝫ plurimū
quarta primi ca. iiij. Mundificāt aūt sanguinem
queciiqꝫ extrahūt ab eo humores inficiētes ipm et q
faciūt citius substātiā clarā ⁊ illustrē que sunt ista
et eorum virtutes. ¶ Nota ex sepe dictis: licet mi-
rabo. kebuli euacuēt plus flegma: tamē etiam eua
cuant melancoliā. ¶ Qđ si fuerit melācolia coleri-
ca administra notabiliter infrigidātia ⁊ humectā
tia ex medicinis et cibis ⁊ sedeat in aqua tēperata
et balneet in ea. est enim ceteris calidior. vnde om
nia que administrātur debent esse magis frigida
aut minus calida potentia aut actu: et lenificetur
venter in principio cum decoctione facta ex violis
⁊ polipodio ⁊ aqua casei. Et administretur sirupus
acetosus cum epithimo. aut sirupus ros. cum iu-
leb et cassiefi. hec enim infrigidant et ventrem le-
niunt: et duo prima ex his aliqualiter soluūt melā
coliā. pueniūt igitur duo pria cū aliq̄ appareat di
gestio: sꝫ illa pueniūt ab initio: aut solutio eius in-
tegra. s. cū medicinis fortioribꝰ ꝑparat post duos
dies qñ materia est colerica. tunc eīn est cōplete di
gesta. citius enim digeritur quam flegmatica ⁊ fe-
calis. Sed de sanguinea forte est dubium. Deinde
scꝫ post minorationē fiat gradatio ad subtiliātia
et incidentia. ⁊ quāto magis pcedit digestio ⁊ mi
noratio tanto cū fortioribus est subtiliandū ⁊ inci
dendum. Et si necessaria fuerit stomacho cōforta-
tio fiat cuz vnctionibꝰ ex oleis ⁊ epithimatibus q̄
nō pertrāseūt virtutes camomille ⁊ absin. ⁊ meli-
loti ⁊ similiū que sunt calida in pmo gradu et ieiu
nium plurimū in die paroxismi quādoqꝫ nō conue
nit: immo

nit:immo in die paroxismi detur in cibo parū.nā
corpora que incurrūt quartanā colericā sunt aptis
sima resolui: multū apta ledi ex ieiunio. Et de mū
dificantibus est decoctio mirabolanorū.i. indorū
et epithimi: et sene cū sirupo acetoso.i quo viol. deco
cte sint. soluit enī melancoliā colericā. et fortasse su
mitur in potu. sed vomitiuū aliqđ in quo sit assa sto
macho ieiuno proprie in die paroxismi. et euomit
ipsum: sed vomitiuū cū humoribus existētibus in sto
macho si nauseat aia: idest os stomachi eius. cum
enī os stomachi nauseat maxime pueniens vomitiuū
Bonū tamē est cū sit notabiliter calidū cū aliquo
frigido tēperetur: idest cū aqua ordei. ¶ Quod si me
lancolia fuerit flegmatica redeat ad sirupū aceto
sum mellinū cum aqua feniculi apij et similiū subti
liantiū et aperientiū. Dicit aūt redeat q2 ista dige
stiua superius posita fuerunt in flegmatica. His
tamen non est vtendū nisi aliqualiter digesta mate
ria et minorata: sed in principio vtendū est oximel
le cum aqua zuccarata pro digestiuo postea veniē
dum est ad hoc. Et si fuerit necessaria lenificatio:
idest lenis seu leuis solutio misceatur in pricip. cuz
eo sez sirupo acetoso mellino virtus solutiua fleg
matis sicut virtus turbith et polipodij. et fiat grada
tio parua ad virtutem agarici.

Contra. quia agaricus est debilior q̄ turbith. Dicendū insta
tiam cōcludere nisi dosis agarici augeatur in cōpa
ratione ad dosim turbith: et forte agaricus solus
est fortior quā aggregatus ex polipodio et turbith
ceteris paribus et ex parte quātitatis. Nam aggre
gatum ex intenso et remisso est minus intensuz quā
solū intensum: vt ptz in questiōe nostra de cōposi
tione medicinarū. et fiat vt vomat cū sirupo aceto
so mellino de seminibus et similibus sicut radicibus sub
tiliātibus vsquequo incipiat digeri manifeste. Naz
cōplete digesta materia erit opus fortioribus me
dicinis vomitiuis. et sic vaporatio stomachi: et eius
emplastratio cū magis calidis quā illa que cōue
niunt in quartana colerica: sicut cū ficubus dacti
lis et similibus peruenientibus vsq3 ad scdm vel tertiū
gradū. Unde subdit q vngatur stomachus cū oleis
calidis vsq3 ad oleū de costo. Et fortasse est necessa
riū puocare vomitū cū sirupo acetoso i quo sit vir
tus sinapis et ellebori albi qū scz flegma ex quo ge
nita est melācolia fuerit valde grossum et viscosum
Immo fortasse est necessarium q detur ellebor9 cum
dispositiōe sua. i. substātia cuz nō timetur debilitas
virtutis. Mesue tamē in cap. de elleboro iubet al
bum vitari. q2 prefocatiu9 est. si ergo nō detur nisi
in parua dosi: scz circa. ℈.s. Et si fuerit melācolia
que est fex sanguis pura. q2 nō alteri humori admi
xta. Et sub hac cōprehēditur melācolie cura genti
te ex melācolia fecali per adustionē fiat solutio in
principio cum aqua lubleb que lubleb est spēs vo
lubilis de qua specie dictū est. et penidijs ad lenie
dum et educendum que in stomacho et in intestinis
cōtinentur: et tunc est pueniēs administratio gelenia
bim. i. cōditi de rosis cū melle aut zuccaro ad sto
machi cōfortationē et lenitionē quādam rōne mel
lis et ros. recentiū. et in fine. i. in pcessu euacuatur cuz
decoctione mirabolanoꝝ citrinorū et nigroꝝ fumi
terre et vassularū ptis ad leniēdū: ptis ad educēdū
materiā adustā. Cū q digesta ē egritudis materia
fiat flebotomia ex basilica dextra aut sinistra scdz
exigentiā. Et hic nota quod flebotbomia aliquan
do negatur in principio que cōceditur in processu
quando materia per digestionem subtiliata est ad
mixta sanguini: et tunc vrina efficitur rubea grossa

Et hoc dictum est quarta primi cap. de flebotbo
mia. et a Gal. in libro de flebotbomia. Et admini
stretur vomitus sumpto cibo fortis aut debilis se
cundū horam. quia in principio aut parū digesta
materia leuior. sed magis digesta fortior et necessi
tatem maiorē aut minorē scdz q melācolia est ma
ioris quātitatis aut minoris. et difficilius aut faci
lius educibilis a splene ad stomachū. Et opz vt as
siduet vomitū quoniā est radix in curatiōe quarta
ne. et assiduet etiā euacuationes cum medicinis et
clisteribus fortiter exoluētibus. Medicine aūt que
administrātur in hac hora: idest in statu digestio
nis sunt epithimū et polipodiū. agaricus. et sticas. et
lapis armenus et lapis lazuli ablutus et nō ablut9
et succus foliorū centauree cum sirupo mellino. i.
melle rosato aut oximelle. et fortasse est necessari9
elleborus niger. melius tamē est quod iste medici
ne sint correcte et psolate scdm q expedit sicut do
cet Mesue in pprijs capitulis.

¶ Et fortasse infundūtur in colerica sene. et fumus terre: cum epithimo in sirupo ace toso.

¶ Hic incidēter ponit solutiuū cōueniens in melā
colia colerica: et dicit qđ sirupus acetosus in quo
fuerint infuse sene. fumus terre epithimū facta bo
na expressione cōuenit etiam si horū substātia de
tur cum sirupo acetoso.

¶ Deinde habeas consiliū tunc apud eua cuationem. et da in potu flegmatice et me lancolice ex ea tyriacam et metridatum. et medicamen de assa. et sulfur. et piper solum bibatur in aqua. Et de illis est sinapis que administretur non assidue: immo in omni bus tribus diebus. et in primis et ante illud in spacio longiore: et similiter dyapipereon et similia illis de electuarijs. et nō festines cū aliquo horum ante digestionē. Nā si tu de deris in potu tyriacā et similia illi in primis cōpones quartanā cū quartana. et fortasse attrahes egritudines alias et proprie in hie me. Et si in fine necessaria fuerit flebotho mia aude super eam.

¶ In hac parte superius diuisa curat quartanam
post complementū digestionis et notabilē euacua
tionem. et habet duas partes. In prima facit qđ
dictū est. In secunda ponit curā Gal. scdm ibi (In
quit Galenus). In secūda parte dicit. deinde ha
beas consiliū apud euacuationē. i. post euacuatio
nem: nō tamē multū distāter: et da in potu flegma
tice et melācolice tyriacā et metridatū et medicamē
de assa et sulfur. et piper soluz bibatur in aqua. Et
de illis ē sinapis que nō administratur quotidie: im
mo in omnibus tribus diebus simul. et administra
tur in primis. i. ante omnes medicinas hic dictas.
vult enī q sinapis pparata qualiter pparatur cuz sit
mostarda posset dari ante medicinas iam dictas
cum sit minus calida ceteris: non tamē debet dari
tunc nisi in tribus diebus semel. et ante id. idest an
tequā sit facta euacuatio multotiēs iterata in spa
cio longiore. sicut exēpli gratia. omnibus quattuor
diebus semel. nam quanto materia est magis di
gesta idest magis minorata huiusmodi fortiter ca
lefaciētia frequēti9 etiā minori quātitate dari pos
sunt. et inter huiusmodi fortiter calefacientia de
bemus incipere a minus calefaciente sicut est mo

starda inter has. et similiter dandus est diatrionpiperon. Secundo dicit quod non festines cum aliquo illorum ante digestionē. nam si dederis in potu tyriacam et similia illi in primis cōpones quartanam cum quartana et forsitan attrahes egritudines alias sicut febres colericas et ethicas et similes sequentes inflāmationē et materie dissolutionem et proprie in hieme. quia in ea propter pororum opilationem vapores a materia calefacta eleuati non possunt educi. nec etiam ipsa materia sudore educitur et retenta auget febres que tempore calido poris apertis educerent. Tertio dicit quod in fine eius si necessaria fuerit flebotomia aude super eam que necessitas potest esse propter inflāmationem sanguinis et ebullitionem sequentē huiusmodi calidorū administrationē. Et ex his infertur quosdam profitentes se curare omnem quartanam cum huiusmodi calidis sudorem prouocantibus nō habere consilium de quo hic loquitur Auicenna cum indifferēter exhibeāt huiusmodi calida in omni specie quartane et omni tempore ipsius tam tempore calido quam frigido: cum Auicenna huiusmodi solum exhiberi precipiat in flegmatica et melancolica et complete digesta materia et pro magna parte minorata et nō in hieme. Ubi ergo plurimum accidit quod componunt quartanā cum quartana: et interdum egros interimunt. hec autem secundum Auicennam ministranda essent tempore quietis. Si tamen velles facere aliquam experientiā quam vidi sepe succedere aliquod istorum exhibe inchoante parotismo. ʒ. ʒ. ſ. aut. ij. tyriace aut metridati cum maluatice. ℥. ij. aut. iij. aut. ℥. ſ. j. diatrionpiperon cum maluatico. et postea ipsum pannis bene cooperiat et sudet. vidi enī sepe ipsos in bina aut trina exhibitione fore sanatos.

¶ Inquit galenus sanaui gentem plurimam a quartana ita. Dedi eis in potu post digestionem solutiuum: deinde dedi eis in potu succum absint. deinde dedi eis in potu tyriacam. et dico quod assa et piper singularia sunt iuuatiua valde quando apparet digestio et peruenit status. Et ciba illum sabane et elbune et lzeniculi capparis et sinapis et almuri et omnibus in quibus est virtus solutiua cum fortitudine. et forsitan erit tibi necessarium vt des ei in potu post quadraginta dies omni mane quantum est nabaca vna de eis que sunt sicut medicamen de assa. et omni sero similiter: cum febris non fuerit acuta et materiei radix nō fuerit colerica.

¶ Hic ponit curam Gale. dicens se sanasse plurimos a quartana hoc modo. Dabat eis primo in potu post digestionem solutiuū et post solutiuum succum absinthij. deinde post illū tyriacā. et subiungit quod assa et piper sunt singularia: idest quodlibet de per se sunt iuuatiua valde quando apparet digestio et prouenit status: scilicet quo ad digestionem: et ly prouenit est preteriti perfecti temporis. Et ciba cum sabane idest cibatione facta ex piscibus salitis mucis speciebus et oleo. et elbune: idest alio simili cibo facto ex carnibus salsis: et lzeniculi de capparis idest cōdito de capparis et sinapis idest mostarde et almuri quod est salsamentum sepe dictum: et omnibus in quibus est virtus solutiua idest resolutiua fortiter et forsitan erit tibi necessarium vt des ei in potu post quadraginta dies scilicet quando materia est complete digesta et minorata quantum est nabaca que est eiusdem magnitudinis cuius est granum vue de eis que sunt sicut medicamē de assa etiam omni sero cum febris non fuerit acuta et radix materiei eius non fuerit colera. Fere omnia hec a Galeno dicta sunt cōformia dictis Auicen. sed magnā excellentiā succi absinthij in quartana non intelligo.

¶ Et de trociscis iuuatiuis in hac hora et apud declinationem sunt trocisci secundum hunc modum. Recipe succi eupatorij et croci amborum ana pondus. ʒ. iij. scolopendrie aristologie et lace et reubarbari et spodij omniū ana dragmas quinque et seminis acetose et seminis portulace et rosarum et spice et seminis cuscute et seminis anisi et apij et radicum capparis et granorum alben et seminis feniculi omniū ana dragmas quattuor conficiantur cum aqua apij et fiant trocisci et dentur in potu cum aqua feniculi et endiuie et cuscute: et hec quidem medicina iuuatiua est modis pluribus.

¶ Hic describit primo nouem medicinas compositas non solutiuas. Secundo describit solutiuas. secunda ibi (Rebulorum) Dicit primo quod de trociscis iuuatiuis in hac hora et apud declinationem id est in fine status et declinatione sunt trocisci huiusmodi. Recipe succi eupatorij croci ana dragmas tres scolopendrie lace aristologie reubarbari spodij ana dragmas quinque seminis acetose portulace ro. spice seminis cuscute anisi seminis apij radicis capparis granorum alben q̄ sunt grana albene sunt solutiua seminis feniculi ana. ʒ. iiij. conficiantur cum aqua apij fiant trocisci et dentur in potu cum aqua feniculi endiuie et cuscute. et iuuāt pluribus modis. scilicet aperiendo confortando epar splenem et omnia nutritiua prouocando et resoluendo de materia.

¶ Et si digeritur materia tunc fiat istud. Recipe myrrhe. ʒ. xv. spice. ʒ. xiij. agarici costi floris squinanti omnium ana dragmas quinque petrosilini. ʒ. xv. anisi dragmas decem conficiantur cum vino antiquo et cum melle et zinzibere.

¶ Id est digesta materia. hec est secunda. exhibe illud mirre dragmas quindecim spice dragmas tredecim agarici costi floris squinanti. ana dragmas quinque petrosilini dragmas quindecim anisi dragmas decem conficiantur cum vino antiquo et melle zinziber. bulliendo mel in quo conditum fuit zinziber cum vino ad vini consumptionem et reliqua secum miscendo ex fac electuarium et magis appropriatur flegmatice.

¶ Et quandoque datur in potu in fine et conualescentibus et apud paucitatem nocumenti in ea et multitudinem caliditatis cum subtiliatione materie medicina huiusmodi. Recipe seminis iusquiami albi mandragore amborū ana siliquā. j. et asse circiter tertiam fabevnius.

¶ Hec est

¶Hec est tertia que datur in fine quartane et conualescentibus et apud paucitatem nocumenti in ea, quia in ultimo est declinationis et multitudinem caliditatis q̄ remāsit in mēbris iam subtiliata materia. ℞. iusquiami albi mandragore ana siliquam unam que est pondus quattuor granorum ordei asse circiter tertiam partem fabe unius. Hic temperat per caliditatem iusquiamum et mandragoram. assa ponitur ad rectificandum maliciam eorum et est dosis una.

¶Et de hoc genere ē ut sumatur iterū calamenti domestici aure. iiij. et seminis urtice aure. xx. et epithimi aureus unus fiant trocisci parui valde. et sit dosis. ʒ. j.

¶Quarta medicina est de hoc genere quod conuenit apud declinationem. ℞. calamenti domestici aure. iiij. seminis urtice aure. xx. epithimi aure. unum. fiant trocisci parui dosis. ʒ. j. iuuāt aperiendo prouocando resoluendo, et soluendo.

¶Et ex eis que bona sunt eis est ut administretur post apparitionē digestionis usq̄ ad finem eius istud. Sumatur passularum de semi. aut de alacoen et allij siluestris et mirti recētis omnium ana pars una. et decoquātur in aqua dulci postq̄ infusa sunt in ea: deinde buliant exquisite et coletur et detur de ea. uncia. j.

¶Quinta medicina est ex his que bona sunt post apparitionem digestionis usq̄ ad finem eius. ℞. passular. de semi. aut alaconum. i. illarum regionum. aliter allacoen. i. matricarie allij siluestris mirti recentis. ana. partem unam buliant in aqua in qua prius infuse fuerint exquisite sicut ad consumptionem duarum partium aque et coletur et detur de ea. ℥. j.

¶Et iterum seminis apij et anisi et cordumeni omniū ana. ʒ. v. origani siluestris eupatorij omnium ana. ʒ. vij. ameos. ʒ. iiij. suchaha. ʒ. iij. passularum. ʒ. x. decoquantur in tribus libris aque usquequo redeat ad libram unam.

¶Sexta medicina. Et iter. ℞. seminis apij anisi cordumeni. i. cardamoni. vel scd̄m Ioā. serapionem cui credendus est dicitur carui agreste. ana. ʒ. v. origani siluestris. eupatorij. ā. ʒ. ameos. ʒ. iiij. suchaha. ʒ. iij. passularū. ʒ. x. decoquātur in lib. iij. aque donec redeat ad unā lib. et conuenit in quartana de materia frigida.

¶Et de illis que bona sunt eis est ut sumantur ameos spice et calamenti omnium ana. ʒ. x. et carui. et anisi. amborum ana. ʒ. vij. et asse pondus. ʒ. v. et zinziber pondus. ʒ. iiij. et cassie pondus. ʒ. iij. conficiantur cum sufficiētia mellis. et sit dosis eius pondus. ʒ. j. cum aqua apij et feniculi.

¶Septima medicina est de illis q̄ sunt bona eis. ℞. ameos spice calamēti. ana. ʒ. x. carui anisi. ana ʒ. vij. asse. ʒ. v. zinziber. ʒ. iiij. cassie scilz lignee. ʒ. iij. mellis quantum sufficit dosis. ʒ. j. cum aqua apij et feniculi. et valet in materia frigida aperiendo et prouocando et resoluendo.

¶Trocisci huiusmodi. Recipe succi eupatorij. ʒ. x. scolopēdrie. spodij. feniculi. spice. croci. omnium ana. ʒ. v. lacce et reubarbari omnium ana. ʒ. iij. seminis cucumeris et seminis portulace omnium ana. ʒ. vj. fiāt trocisci cum aqua apij et sumantur in potu cum sirupo acetoso.

¶Recipe succi eupatorij. ʒ. x. scolopendrie. feniculi. spodij. spice. croci. ana. ʒ. v. lacce. reubarbari. aā. ʒ. iij. seminis. cucumeris seminis portulace. ana. ʒ. vj. fiant trocisci cum aqua apij: et sumantur in potu cum sirupo acetoso et valent in sanguinea. est enim temperate caliditatis.

¶Et iterū ad flegmaticam mirre. ʒ. xxxv. croci petrosilini amborum ana. ʒ. v. spice. ʒ. xlv. castorei. ʒ. iij. anisi. ʒ. iij. ß. seminis apij et carui amborum ana. ʒ. iij. amomi corticum cassie storacis omnium ana. ʒ. ij. et tertiā filoneos adriani confectionis omnium ana. ʒ. j. et tertias duas.

¶Nona et iterum ad flegmaticam mirre. ʒ. xxxv. croci petrosilini. ana. ʒ. v. spice. ʒ. xlv. castorei. ʒ. iij. anisi. ʒ. iij. ß. seminis apij et carui amborum ana. ʒ. iiij. amomi et corticis caß. i. lignee storacis. i. calamite. ana. ʒ. ij. et tertiam filoneos adriani. i. confectionis descriptione Nicolai et Auicen̄. ana. ʒ. j. et tertias duas. et ex his possunt fieri trocisci miscēdo cum aliquo liquore. potest etiam fieri electuarium miscendo cum melle.

¶Et quando vehemens fit rigor ē vomitus cū aqua tepida et sirupo acetoso ad illud iuuatiuum. Qd̄ si virtutes eius nō obediunt; tunc cum eis quorum rememoratio precessit scd̄m horā. Et fiat vaporatio cum embrocha in qua decocta sunt schea sandonici et camomilla et similia. homine cooperto cum pānis laneis aggregantibus calefactionem.

¶Discurans rigorem dicit in eius vehemētia cōuenire et conferre vomitum cum aqua tepida et sirupo acetoso. quod si virtutes eius rigoris nō obediunt. i. non sedatur per hoc: tunc curentur cū his quorum rememoratio precessit scd̄m horam. i. digestionis materie. Ipsa enim existēte digesta possumus fortiora medicamina adhibere tam vomitiua quā resolutiua aperitiua et prouocatiua: et ubi minor est digestio dentur remissiora. Secūdo dicit qd̄ euaporatio cum embroca. i. decoctiōe in qua decocta sunt schea que est species absinthij. et putatur qd̄ sit sandonicum idest herba lumbricorum camomilla et similia homine cooperto pānis laneis aggregantibus supple calefactionem iuuat.

¶Rememoratio solutiuorum quib9 indiget post digestionem. Capitulum. lxvj.

llhebulorum .ʒ.vj. epithimi absinthij amborū.ana. ʒ.v. mirabolanorum citrinorum succi eupatorij:em blici.omnium.ana.ʒ.iiij.seminis apij. ⁊ anisi. ⁊ seminis feniculi omnium.ana. ʒ.ij.fiat ex eis decoctio et soluatur cum eo cum facilitate.

¶ Recipe kebulorū.ʒ.vj. epithimi absinthij.ana. ʒ.v.mirabolanorum citrinorū succi eupatorij emblici.ana.ʒ.iiij.seminis apij:anisi feniculi.ana.ʒ. ij.et fiat ex dictis decoctio et soluatur cum facilitate.hec enim medicina erit leuis. et possunt dari de ea quatuor: aut quinq̃.ʒ.

¶ Aut sumatur absinthij pondus.ʒ.x.mirabolanoꝝ kebulorū.⁊ epithimi.oīm ana. ʒ.viij.⁊ fumi terre pondus.ʒ.vij.⁊ suchaha.⁊ centauree maioris.amborū.ana.pondus ʒ.vj.eupatorij.et radicis squinãti amborū ana podus.ʒ.v.decoquãtur cum quinq̃ libris aque donec redeat ad lib.j.

¶ Secunda medicina absinthij.ʒ.x.mirabolanoꝝ kebulorū epithimi.ana.ʒ.viij.fumiterre.ʒ.vij. suchaba centauree maioris.ana.ʒ.vj.eupatorij radicis squinanti.ana.ʒ.v.decoquant̃ in lib.v.aque donec remaneat vna.

¶ Pillule leues.Quando administrantur in omnibus quinq̃ diebus semel sunt iuuãtes in ea:⁊ sunt experte. Recipe epithimi ⁊ turbith amborum.ana.ʒ.x.carui.anisi. amborū.ana.ʒ.vij.ameos.ʒ.viij.seminis apij. et feniculi amborum.ana.ʒ.iij.polipodij.ʒ. vj.agarici albi:quod facile teritur.ʒ.viij.salis indi.ʒ.v.yere pigre.ʒ.xv. fiãt pillule cū aqua mente.Et sit dosis.ʒ.j.ß.

¶ Tertia.pillule leues quando administrantur in omnibus quinq̃ diebus semel. ℞.epithimi turbith.ana.ʒ.x.carui anisi.ana.ʒ.vij.ameos.ʒ.viij.seminis apij feniculi ana.ʒ.iij.polipodij.ʒ.vj. agarici albi facile frangibilis.nam he sunt bone eius conditiones.ʒ.viij.salis indi.ʒ.v.yere pigre.ʒ.xv. fiant pillule cum aqua mente.et sit dosis.ʒ.j.ß.et sunt prestantes maxime in flegmatica.

¶ Et cum materia est flegmatica cōferūt iste pillule.℞.epithimi agarici ameos oīm ana.ʒ.viij.seminis apij anisi feniculi omniū ana.ʒ.iij.sal' naptici.ʒ.v.yerepigre turbith amborum ana pondus.ʒ.x. dosis pondus. ʒ.ij.ß.

¶ Quarta et cum materia est flegmatica cōferūt iste pillule.epithimi ameos.agarici.ana.ʒ.viij. seminis apij.anisi.feniculi. ana.ʒ.iij.salis naptici soluentis flegma.ʒ.v.yere pigre turbith.ana.ʒ.x. dosis.ʒ ij.ß.

¶ Et quando est cum dolore splenis iuuatur hoc medicamine ⁊ soluit eū cū facilitate.Recipe scolopendrie.ʒ.xv.agarici.ʒ.xij. mirabolanorū nigrorum yere.ana.ʒ.x.kebulorum:absinthij omnium ana.ʒ.viij.suchaha bedeguar camepitheos succi eupatorij omnium ana.ʒ.vij. fructus tamarisci. radicum capparorum amborum ana.ʒ.iv. seminis apij:anisi:seminis feniculi omniuꝫ ana.ʒ.iij.fiat confectio aut pillule.

¶ Quinta.et quando est cum dolore splenis iuuatur hoc medicamine ⁊ soluit faciliter scolopendrie ʒ.xv.agarici.ʒ.xij.mirabola. indorum.yere.s.simplicis ana.ʒ.x.kebulorum absinthij.ana.ʒ.viij.suchaba bedeguar succi eupatorij camepitheos ana.ʒ.vij.fructus tamarisci radicū capparis ana. ʒ.iv.semi.anisi.apij feniculi ana.ʒ.iij.fiat confectio permiscendo cum melle aut zuccaro: aut fiãt pillule.et hoc aperit opilatiões splenis.et in electuario possunt dari.ʒ.viij. et in pillulis.ʒ.ij.potissime valet in frigida materia. Et si bene consideres oēs iste medicine sunt leues. Ex quo Auic. nos facit intelligere in curatione humoris melancolici esse vtendū leuibus:quod etiam debet obseruari in curatiōe cuiuscunq̃ humoris grossi. debent enim esse medicine fortes ⁊ debiles sicut precipit Auicēna in capitulo de cura tertiane note.

¶ Cibatio patientium quartanam. Cap.lxvij.

Rectius est vt inclinetur regimen eorum in primis septimanis vsq̃ ad tres septimanas ad subtiliationem quandam preterq̃ destruat virtutem. ⁊ illud est vt abstīeat a carne et alzumet.hoc enim minorat eorum materias ⁊ alleuiat eos et abbreuiat spacium egritudinis eorum.Et post illud necessarium est virtutem viuificare cum eis que sunt sicut pisces alcatradie et oua sorbilia et pulli et altaiegi.Cum ergo peruenit ad tempus in quo sequuntur in ea alzumet:et non minoratur egritudo tunc necessarium est custodire virtutem et cibare cuꝫ eo quod est fortius ex carnibus gallinarum et pullorum et arietum ⁊ edorum ⁊ auiū mollis carnis sicut sunt pulli ⁊ aduragi ⁊ pisces boni qui nō sunt magni.

¶ Hic ponit regimē cibandi quartanarios.et primo ponit gradationē regiminis in quartana . secundo tangit conditiones ⁊ proprietates ciborū ipsorum.tertio ponit canones in cibatione obseruandos.secunda ibi.(Et scias quod cōditio.)tertia ibi.(Scituisti iterum.)In prima parte dicit q̃ rectius est vt dieta subtilietur a principio vsq̃ ad tres septimanas aliqualiter:ita tamen vt non cadat virtus . quapropter hoc tempore abstineat a carne ⁊ vnctuosis.hec enim subtiliatio diete minorat materias:alleuiat egros:et abbreuiat spaciū suarum quartanarum.Secundo dicit quod post hoc tempus est necessariū fortificare virtutem cū cibis pluris nutrimenti sicut pisces alcatradie.i. parui petrosi:in colerica oua sorbilia et pulli gallinarum et columborum ⁊ altaiegi.i. aues parue. cum ergo peruenit ad tempus in quo sequūtur in ea alzumet.i.debent sequi cibaria vnctuosa.i.carnes pingues et similia multi nutrimenti:et nō minoratur egritudo. immo supple videmus statum esse distantem:tunc necessarium est custodire virtutem et cibare eum cū eo qđ est fortius.i. pluris nutrimēti sicut sunt carnes gallinaꝝ pullorū arietum.i.agnoꝝ

tum.i.agnorum et castratorum iuuenum et edorū et auium mollis carnis sicut sunt pulli.i.columborum et aduragi.i.turturum.et pisces bene conditionati qui nō sunt magni in specie sua.quia sunt difficilioris digestionis et grossioris nutrimenti et magis viscosi quā pisces parui. ¶ Notandū φ in quartana et in aliquibus alijs febꝰ. aliquando in principio subtiliamus dietā:et postea ingrossamus multis ex causis. Primo quia dietamꝰ aliquando scđm presentem dispositionē et nō in relatione ad statum.et in hoc casu quandoqꝫ a principio subtiliamus ꝓpter multitudinē materie et postea ingrossamus timore casus virtutis. Scđo quando ignoramus egritudinē a principio subtiliamus vt natura cibo nō grauata se totam conuertens contra materiā egritudinis superet ipsaꝫ aut saltē manifestet. Tertio quando egritudo terminatur per paulatinā consumptionē materie et materia continue paucificatur. Quarto quando status est valde lōginquus sicut in quartana a principio subtiliamꝰ:sed nō multū vt natura nō multo cibo impedita sese melius conuertens contra materiam ipsam subtiliet et digerat. speramꝰ eñ φ post tres septimanas poterimꝰ ingrossare dietam donec virtus bene restaurata fuerit.et postea subtiliando procedere vsqꝫ ad statum. Unde propter aliquas aut vnā ex istis causis Ysaac in tertio fe.in cura quartane dicit abstineatur a pullis gallinaceis starna et perdice per tres hebdomadas initiantis febris ne cum vnctuositate carnis calefiat et nutriatur febris. quia vnctuosum in febre est quasi oleuꝫ in lucerna. Ex quibus inferꝰ φ Alzumet que prohibet Auic.in ꝑncipio sunt cibaria sic facta ex carnibus vnctuosis et lardone. aut ex carne ꝛ piscibus conditis cū oleo sicut est mos saracenorū et omnia valde vnctuosa.et aliquādo per alzumet intelligunt panem super quem cadit pinguedo carnis cū assatur:licet tamen valde vnctuosa etiā non ꝯueniūt in ꝓcessu.verū ius galline pinguis:non tamē valde vnctuosum. ꝛ similia: immo ipsa gallina magis cōueniret in ꝓcessu φ in principio et hec est mens Auic. ¶ Secundo notandum qđ Auic.hic incipit regimen subtile sine carnibus postea dat carnes cum ingrossat dietā. et in hoc se confert istis.superius autem pro subtili dieta incepit ab auibꝰ minutis et in ꝓcessu ingrossando ad pullos.et in hoc non est ꝯtradictio quoniā vtraqꝫ gradatio est possibilis in diuersis hoibus:et in diuersis dispositionibus vnius hominis.et cum mutatur quartanarius ab abstinentia a carnibus ad carnes incohoandum est a carnibus minoris nutrimenti.ꝛ procedendum est paulatim ad carnes pluris nutrimēti sicut de auibus paruis ad pullos et edos. Et econtra ingrossata dieta et confortata virtute procedēdo versus statum procedat cōtinue magis ac magis attenuando dietam.

¶ Et scias φ cōditio in eo ex quo cibatur habēs quartanā est qđ sit aggregans proprietates:quarum vna est vt non sit crudū: immo resoluēs cruditatē quam facit accidere melācolia.et scđa est vt nō sit grossuꝫ: immo subtiliās grossum. et tertia est vt nō sit constrictiuū:imo soluēs ventrē.et quarta vt sit sanguis ex eo generatus laudabilis et plurimū quidē est ita illud qđ habet caliditatem et humiditatem.

¶ Hic ponit quatuor conditiones ciboꝝ patientium quartanā. Primo est qđ non sit crudus.i.materiam incrudans aut generans materiam crudā immo destruat cruditatē quā facit accidere melācolia. Secūda est vt nō ingrosset:sed potius subtiliet grossum. Tertia vt sit lenitiuus ventris. Quarta vt generetur ex eo sanguis laudabilis et scđm plurimū cibi calidi et humidi sunt tales vt patet discurrendo. Ut autem calidi magis conueniunt in melancolia frigida quā calida:immo in multū calida non conueniunt licet humidi in omnibus speciebus melancolie conueniant.

¶ Et tu iam sciuisti qñ cibeꝰ ante paroxismū et ꝑ quot horas et quare illud.et sciuisti iteruꝫ qđ quādoqꝫ necessarius est cibus in paroxismo et proximo eius ꝓpter causam predictam. verū rectius est vt eueniat febris ventre vacuo vt nō occupeꝰ natura cū materia alia nisi cum materia egritudinis donec expellat eam. ꝛ vinum sit purum subtile.

¶ Hic ponit canō.tu iam sciuisti in capitulo de cibatione febricitantiū quomodo cibentur ante paroxismum et per quot horas ꝛ quare cibantur. Et iterum in eodē capitulo φ quandoqꝫ necessarius est cibus in paroxismo et in principio eiꝰ propter causam ibi dictam. Attamē melius est vt occurrat febris ventre vacuo vt natura non occupetur cum materia alia preter materiam egritudinis donec expellat eam. ¶ Secundus canō.ꝛ vinum sit purū subtile maxime in quartana frigida et proprie in processu.sed in quartana calida melius est vt sit aliqualiter limphatum et maiorem in ea debemꝰ expectare digestionem antequā detur φ in frigida. et debet esse clarum subtile et vnius anni tantum vt humectet.

¶ Cura quartane continue. Cap. lxviij.

Dispositio huius febris est secūdum qđ enūciauimus ante ipsam. ꝛ canon in ea est homogeneus canoni quartane interpolate et nō diuersificatur ab ea nisi in rebus paucis. De illis est qđ declinatio in illa ad equalitatem in calefacientibꝰ et ad infrigidationē in hac est melior propter adherentiam febris:quare oportet:ꝑt administrētur in curatiōe eius ea que sunt sicut sirupus acetosus cū seminibus et gelenjabin ꝛ aqua de radicibꝰ equalis ꝛ suppositoria cū melle. Et de illis est qđ flebothomia in hac ē magis necessaria:qm̄ materia est magis cōprehensa in venis. Et de istis est φ licētia in carnibus in hac egritudine est minor.ideo caue hoc.

¶ Hic dimissis diuisionibus dicit. qđ dispositio huius febris est scđm qđ dictum fuit in precedēti capitulo:idest qđ raro accidit. Secundo dicit qđ eedem sunt intentiones in cura quartane cōtinue et interpolate ꝛ non est differentia nisi in paucis.

Primo quod declinatio ad calefaciendum equaliter: idest secundũ exigẽtiam materiei et reliquarum circunstantiarum in interpolata. et ad infrigidandum vel minus calefaciendũ in hac est melior propter adherentiã febris. quare oz vt administret in curatiõe hui⁹ sicut sirupus acetosus cũ seminibus .s. feniculi ꝛ petrosilini et gelentabim. idest conditũ de rosis et aqua de radicibus equalis: vtputa feniculi et petrosilini quibus forte addanẽ. capilli veneris et forte endiuia et similia ẽm exigentias. Sed his fere bonum est semꝑ addere boraginem et buglossam. Itẽ fiant suppositoria cũ melle et nõ ita acuta: sicut in interpolata. Secũda differẽtia qꝫ in continua magis cõuenit flebotbomia et ꝙ materia est contẽta in venis. Tertia qꝫ liberius concedũtur carnes in interpolata quã in ꝯtinua. Caue hoc idest obserua hoc. et idẽ de vino. dieta debet esse magis tenuis in cõtinua quã in interpolata. ¶ Cura eius nouẽ exigit intentiones. Prima est debitũ regimen sex rerum. scda est materierũ ꝯmuniũ eductio. tertia est flebotbomia. quarta ẽ euacuatio ꝓpria et sepe iterata ꝑcedentib⁹ digestiuis scdm plurimũ. quinta est ꝓuocatio vomitus. sexta prouocatio vrine. septima est eductio materie ꝑ poros cutis insensibiliter. octaua mẽbrorũ ꝯfortatio. nona accidentiũ correctio. Et hic sicut in cura reliquarũ febriũ posui flebothomiam pro tertia intẽtione quãuis sub quarta includatur. quare flebotbomatur cõiter in hac febre negligitur: que tamẽ est ꝑstantissimũ remediũ si fiat vbi oportet et scdm ꝙ oportet. ꝛ econtra est multũ nociua si fiat vbi nõ oportet et scdm ꝙ non oportet. ¶ Pro prima intentione regimẽ declinet ad humidũ. sed in quartanis a melãcolia flegmatica aut fecali declinet aliqualiter ad calidũ. sed in reliquis aliqualiter ad frigidũ. Dieta a principio vsqꝫ ad tres septimanas debet esse tenuis: sed non multũ. quapropter aut dimittant carnes aut vtantur paucis carnibus et modici nutrimẽti. sed tẽpore nostro melius est vt vtantur carnibus sicut auibus paruis. postea pullis. deinde grossiorib⁹ et pluris nutrimenti. et postea si videbiẽ stat⁹ securus cũ seuis accidẽtibus. vt quia paroxismi crescant intensiue ꝛ duratione dieta paulatim attenuetur vsqꝫ ad statũ inclusiue. Si vero nõ: cõtinuetur dieta iam dicta. Cibi autẽ sui habeãt quatuor conditiones. Prima qꝫ nõ sint crudi: immo resoluentes cruditatẽ quã facit melãcolia intelligẽdo sicut dictũ est in expositiõe huius passus. scda vero qꝫ nõ sint grossi: immo subtiliantes. tertia sint lubricatiui ventris et nõ ꝯstrictiui. quarta sint generatiui boni sanguinis ꝛ scdm plurimũ calidi et hi ꝛ humidi sunt tales licet calidi magis ꝯueniãt in frigida. imo i notabiliter calida sicut in colerica debent esse frigidi. humidi autem conueniũt in omnibus. Cibi autẽ frigidi et humidi aliquando misceãtur cum calidis remittentibus frigiditatẽ et nõ humiditatẽ sicut lactuca que forte esset minus frigida misceretur cũ calidis non mouẽtibus humiditatẽ: sicut cũ ficubus aut cũ temperatis in caliditate sicut boragine aut buglossa. Cibi vero acuti salsi in fine ꝯcedũtur proprie in flegmatica vitentur sicca inquãtum sicca. vinũ sit purum subtile: in calida tamen aliqualiter limphari debet. somnus sit longus: quies animalis et corporea conueniunt. vitentur motus laboriosi. ¶ Leniatur venter iuxta secundã intentionẽ cum clisterib⁹ aut sumptis per os sicut est cassia. et est bonũ vt cum his lenitiuis sit mixtum aliquod leuiter. educẽs melancoliam sicut serum caprinum cũ cassia aut decoctio epithimi cum eadem et similia. et vomitus etiam adiuuetur cum leuibus in ꝑncipio maxime natura tentante. et bonum est etiam vt materie cõmunes que sunt in venis educantur cũ leuiter prouocantibus vrinam et sudorem. ¶ Flebothomatur iuxta tertiam intentionem cum vrina ẽ grossa reliquis consentientibus scdm plurimũ in principio. et aliquando in processu conuenit licet a principio non conuenerit. sed maxime conuenit quando melancolia est sanguinea. et si non est magna indicatio de flebotbomia dimittatur. ¶ Sed de euacuatione materie proprie cum solutiuis iuxta quartam intentionem bonũ est vt premittantur digestiua. quia humor est valde inobediens nisi melancolia sit nimis superflua. aut forte esset in vejs ductuum et digestiua accõmodentur humori melancolico facienti febrem. et in principio digestiua sint minus subtiliantia incidentia prouocantia et aperientia ꝛ in processu magis. ꝛ euacuantia sint propria contra materiam: et etiã contra humorem ex quo genita est. et cõmuniter euacuetur in die ante paroxismũ. digestiua autem cõmunia sint sicut sirupus de pomis sirupus de epithimo aqua boraginis et buglosse. serum caprinum. et multa posita sunt ab Auicẽ. valentia in omni materia. sed in processu his addatur sirupus acetosus mellinus aut zuccarinus scdm exigẽtiã et balneũ aque dulcis parue more iuuat ad digestionem. et euacuatiua sunt sicut sene epithimũ polipodium et similia. fortia vero sicut lapis lazuli lapis armenus elleborus niger. Cõposita reperiũtur multa debilia et fortia. sed cõmuniter vtendum est leuibus et leuiora competunt in principio cum apparet digestio. fortiora cõpleta digestione competunt. ¶ Prouocetur vomitus iuxta quintam intentionem primo cum lenibus ad educendum materias cõmunes que sunt i stomacho. postea materias proprias antecedentes et coniunctas. et debet esse fortior quãto magis processerit digestio. Et quãdoqꝫ fit in die paroxismi parum ante paroxismũ quandoqꝫ in die quietis: sed maxime tentandus est natura adiuuãte et in quibus est difficilis vomitus ꝑcedat cibatio cũ multo potu vini aut aque: aut amborum scdm exigentiam materie et consuetudinem. Multa autẽ vomitiua posita sunt i textu debilia fortia et mediocria. ¶ Prouocetur vrina iuxta sextam intẽtionem in principio cum leuibus in processu cum fortioribus magis aut minus calidis scdm exigentiam materie et temporis egritudinis: quorum copiam habuisti in precedentibus capitulis. ¶ Educatur iuxta septimam intentionem materia per poros cutis cum sudore. et insensibiliter cum fricatione que sit fortior in processu quã in principio. Item cum aqua ordei vino subtili admixta. Item cum suffumigijs que maxime fiunt natura tentante sudorem. ex fortioribus vero que dantur materia digesta et notabiliter miorata sunt sicut tyriaca metridatum dyatrion pipereon medicamen de assa et similia cum vino potenti. nam hec exhibita in principio paroxismi actu calida ꝓuocant sudorẽ et aliquando educũt totam materiam maxime in declinatiõe. et debet post horum sumptionẽ pannis cooperiri. Sed hec valde calida non sunt administrãda nisi in flegmatica ꝛ fecali. balneũ vo in oib⁹ spẽbus cõuenit. ¶ Confortetur iuxta octauã itẽtionẽ cor cerebrũ ꝛ mẽbra naturalia cũ electuario regum dyamusco ꝛ similibus magis aut min⁹ calidis

calidis scdm exigentiam. ¶ Corrigantur acciden tia iuxta nonam intentionem scdm q oportet.

¶ De febre sextana septana et similibus. Ca.lix.

Ec nominatur phitamos τ quidam nominant huiusmodi febres reuolubiles. Iste generantur ex materia homogenea materiei quartane: sed est minor et grossior. Et plurimum quidem fiunt ex melancolia flegmatica.

¶ In hoc capitulo auctor determinat de quibusdam febribus annexis quartane. Et primo inuestigat possibilitatē earū opinione propria τ aliorum. secundo ponit curā. secunda ibi. (Appropinquatur.) Prima in tres. pmo notificat has febres ratione nominis et materie. secūdo ponit opiniones Hypo. et Gal. de possibilitate et impossibilitate dictarum febrium quintane sextane et septane. Tertio pertractat hanc materiā scdm opinionem propriā. secunda ibi. (Sextanā autē.) tertia (Et ego quidē opinor.) In pma parte dicit istas febres nominari phitamos et quosdam nominare illas reuolubiles. secūdo dicit has febres generari ex materia nature consimilis materie febris quartane et eam scdm plurimū esse materiā flegmaticam. ¶ Notandū qꝺ Auicen. tria dicit de materia harū febrium. Primū quod earum materia est eiusdem generis vel speciei cū materia quartane. Cuius ratio est. quia est materia melancolica. sed grossitie et paruitate tardat motū. Secundo dicit qꝺ harum materia ē grossior et paucior materia quartane. propterea tardius mouetur quā materia quartane. nam grossities et paucitas retardant paroxismū: sicut ecōtra subtilitas et multitudo ipsum accelerant. tum quia tales subtiles et multe facilius mouētur. tum quia magis stimulant virtutem. Tertium dictū. qꝺ quāuis sint multe species melancolie. tamen vt plurimū fiunt ex melancolia facta per adustionē flegmatis. et hic est sermo Rasis. xvi. continentis capitulo secūdo. Huius autem tertij dicti ratio est. quia melācolie ex alijs humoribus cum perueniunt ad maiorem ingrossationem per calidum adurens ad paucitatem tantum incinerantur et paucificātur quod cinis ille non potest amplius putrefieri. et si putrefit non potest deferre calorē actualem ad cor sufficientem ad febrem. non enim est illis humorib⁹ humidum tenax. sed flegma. quia habet multam viscositatem potest comburi et fieri melancolia q faciet quartanam. et si amplius comburatur τ terrestrificetur faciet quintanam τ sextanam. nā adhuc remanebit humidum qꝺ potest putrescere et euaporando portare calorem febrilem notabilem ad cor. sicut carbones facti ex lignis viridib⁹ magis emittunt flammā quam facti ex lignis siccis.

¶ Sextanam autem τ septanam et q sunt post illas Hypocra. dixit.

¶ In hac parte agens de possibilitate aut impossibilitate harum febrium. Primo ponit opinionē Hypo. scdo Gal. secunda ibi. (Et Gal.) In pma parte dicit quod sextanam et septanā et que sunt post illas. s. octauanam et nonanam dicit Hypo. in libro epidimiarum fieri.

¶ Et galen⁹ dixit. ego non vidi in vita mea

aliquam ex eis: neq vidi quintanā nudam fortem et neq est febris nisi quasi occulta. Inquit et non est longinquū quin sit causa in septana. verbi gratia. et nouena regimē qꝺ quādo administratur et curritur super ipsum facit febrem. nā iteratio facit necessario in huiusmodi hora illam febrem et si dimitteretur et rectificaretur non faceret. Est ergo causa in periodis eius τ in ipsius iterationibus reiteratio regiminis: τ periodi eius non sunt periodi materie que effundatur τ eius reditiones. Inquit oportet vt obseruetur in experientia huius egritudinis hec intentio ita vt non accidat error.

¶ Hic primo ponit opinionem Gal. secundo assumit intentionē eius. secunda ibi. (Quāuis Gal.) In prima parte dicit Gal. dixisse in primo de differentijs febrium quarto capitulo. sed prolixius in cōmēto epidimiarum se nunq aliquam vidisse ex eis. s. sextanam neq septanam aut aliam ex sequentibus: immo nec quintanam nudam. i. alteri non associatam fortem. i. manifestam: immo non visa est ab eo febris nisi occulta quidem. i. cū alijs complicata. ¶ Item quia remissa. Secundo dicit quod non est longinquum. s. a veritate quoniam causa septane et nonane sit regimē quod quando administratur τ currit super ipsum. i. continuatur facit has febres. nam alteratio regiminis cōsimilis priori regimini quod fecit primum paroxismū facit necessario i hmōi hora. i. in die correspōdēti illam febrem. τ si illud regimē dimitteretur τ rectificaretur idest fieret regimen conueniens contrarium primo non faceret febrem. ergo causa periodoꝝ ei⁹ et reiterationū illi⁹ febris. s. reiteratio regiminis primi. et periodi huiusmodi feb. non sunt periodi materiei que effunditur ad locum mine re putredinis eius. Et non sunt eius. s. materie reditiones que. s. existēs in aliquo cumulo pellatur pars post partem sicut fit in tertianis quartanis τ similibus secundū naturam materiei: immo per malum regimen continuatum cuiusq paroxismi materia de nouo generatur. aut forte aliquis humor preexistens putrefit forte prohibita transpiratione. et forte nunc vnus nunc alius. ¶ Tertio dicit Gal. dixisse quod obseruetur in experientia huius egritudinis an pendeat a regimine malo continuato an a materia que effunditur per partem post partem et non sit error in regimine. imo supple ordinetur regimen contrarium primo.

¶ Quāuis galen⁹ sit quasi negans aduentum harum febrium. et quasi qꝺ sit necessarium vt sit huiusmodi febris alia radix. Uerum hypo. iam verificauit sermonem in inuentione septene et nouene. et non est illud manifestum mirabile neq manifeste īpossibilitatis. ita vt sit necessariū in eo redire ad administrādum. Et sermones quidē quos locut⁹ est hypocrates in capitulo harū febrium sunt qꝺ septena est prolixa et non ē mortifera: et nouena est longior ea et nō est mortifera. Et dixit qꝺ quintana est deterior febrium. quoniā fit ante ptisim et post ipsum.

¶ Hic Auicen. assumit intentionem Gal. dicens q̄ Gal. est quasi negans aduentũ harum febrium. q: nõ absolute negat eas: sed negat eas accidere sicut accidunt alie febres paroxismales. s. secundum naturam humoris periodicantis quottidie sicut flegma. aut de tertio in tertiũ sicut colera. aut de quarto in quartũ sicut melancolia. cuius negationis ratio est. quia si darentur he febres: tũc daret̃ alia radix. s. alius humor a quattuor generibus humorũ. sed hoc est falsũ. consequentia tenet. quia humor faciens has febres non potest esse melãcolia que mouetur de quarto in quartũ nec colera nec flegma propter similem causam nec sanguis. q: facit motũ continuũ. ergo necessario erit alius humor distinctus ab illis. Et hoc est quod dicit Rasis. xvi. continentis vltimo cap̄lo. dixit Gal. s. in lib. epidimiarũ. Non vidi feb. currere per septẽ et displicet mihi dictũ Hyppo. hoc affirmãtis. q: impossibile est vt dicat de quo humore est. Aliter potest exponi radix alia ab humoribus. q: radix huius febris nõ est aliquis humor qui secundum naturã suã faciat hãc feb. sed solum malitia regiminis. ¶ Scd'o dicit q̄ Hyppo. dixit cum veritate inueniri septanã ⁊ nonanam. ⁊ hoc non est manifeste mirabile aut manifeste impossibile. ita vt sit necessarium in eo redire ad administrandũ. s. ad inueniendum aliquas causas occultissimas. Mysteria enim sunt res occulte soli deo cognite vel difficillime cognite. ¶ Tertio dicit q̄ sermones quos locutus est Hyppo. in cap̄lo haruꝫ feb. sunt q̄ septena est prolixa: sed nõ mortifera: ⁊ nonana longior ea: sed non mortifera. ⁊ dixit q̄ quintana est deterior febris: quoniaꝫ fit ante ptisim aut post ipsam. Et dixit in ea Gal. vt scitis in commẽtando textum illum satis diminute ⁊ parum ad mentẽ Hyppo. quare tex. ille indiget expositiõe. Textus autem de quo est sermo hic in primo epidimiarum sic iacet. Quintana omnium pessima. etenim ante ptisim ⁊ iam ptisim patientibus interficit. Commentũ Gal. est hoc. Qui ptisim patiuntur ethica febriunt febre nunquaꝫ desinente. Euentus namq̃ eius sicut ⁊ aliarũ omniuꝫ iam didicisti in libro de differentijs febrium. et eã que per tertiã aut per quartam diem paroxismãtur: sicut dixit Hyppo. eam q̄ per quintam. de qua quintana existimes causam dictam a nobis quod de septenis ⁊ nouenis paruꝫ ante audiuisti. Dixit autem Gal. in cõmẽto precedẽti non reperiri has febres nisi casualiter. Ex quibus verbis aperte liquet Gal. in commentando textum illum fuisse diminutũ ⁊ parum declarasse mentẽ Hyppo. Eget ergo sermo iste expositione ꝓpria Aui. intendẽtis tex. illum declarare et ponere opinionem suam in hac materia dicit.

Ego quidem opinor huic sermoni modum quẽdam. et est vt sit ptisis significans ethicam. ⁊ sit sermo eius quintana subiectuꝫ propositionis indefinite nõ significãtis cõmunitatẽ. Ergo ẽ quasi dicat q̄ de quintana est vna species deterior febrium. ergo ẽ significatio huius sermonis eius q̄ cũ febres prolongantur et permiscẽtur et diuersificãtur perueniũt plurimũ ad inflãmandũ mẽbra principalia et ad ethicã. ⁊ de ꝓprietate harum febriũ ẽ vt sient in fine suo secundum ordinẽ vnũ. et plurimũ illius sup quartanã. et iã testificati sumus eam quintanã. verũ ipsa perducit ad quartanã quando in humoribus ẽ exuberatio et in humiditatibus multitudo. Cũq̃ liquefactio iaꝫ multiplicatur et euacuationes sensate ⁊ insensate frequẽtes fiunt non remanet in humoribus cinereitas nisi illud q̄ minus est et grossius. et illud facit esse necessarium vt sit paroxismus tardior et fiat illa que fuit quartana quintana. Et in huiusmodi quidem dispositione fortasse erit corpus preparatũ vt inflãmetur et fiat ethica.

¶ In parte presenti Auicẽ. pertractãs hanc materiam primo exponit textũ Hypo. in primo epidimiarum. ⁊ declarat mentem eius. secundo cõfutat rationes ꝯtra Hypo. ⁊ remouet quãdã instantiam. tertio summis laudibus extollit Hypo. dicens sue auctoritati credẽdum esse. quarto dicta Hyp. confirmat ex relatu ⁊ visu. secunda ibi. (Et nõ oportet vt negetur.) tertia ibi. (Amplius non est. quarta ibi. (Et iam retulit.) Prima in duas. In prima ostendit quomodo q̄ntana q̄ est deterior feb. aliq̄n antecedit ptisim siue ethicã. Secundo ostendit quo aliq̄n subsequitur. secunda ibi. (Et iterum ethica.) ¶ Sed pro notitia prime partis est sciẽdum q̄ Auicen. intẽdens declarare dicta Hypo. primo epidimiarum ⁊ maxime illud. quintana est deterior feb. q̄ fit ante ptisim. et post ipsam premittit sex propositiones dicens. ¶ Ego opinor huic sermoni Hyp. esse modum quẽdam. i. quẽdam intellectum verũ: ⁊ tunc ponit primam propositionẽ que est q̄ ptisis significat ethicam. i. cõuertitur cum hoc termino ethica. ⁊ non accipitur hic ptisis pro ethica. sequente vlcus pulmonis. ¶ Secunda propositio ẽ vt sit sermo eius quintana subiectum propositionis indefinite non significãtis cõmunitatẽ. ergo est. quasi dicat. quintana est vna species deterioꝝ febrium. i. q̄ subiectũ huius propositionis quintana est deterior febris est subiectum propositionis indefinite: cum in ea subijciatur terminus cõmunis sine signo. vnde significat q̄ aliqua quintana ẽ deterior febris. ¶ Tertia propositio. ergo est significatio. i. verificatio huiusmodi sermonis eius quod febres cum ꝓlongantẽ ⁊ permiscẽtur ⁊ diuersificantur perueniunt: vt plurimũ ad inflammandum mẽbra principalia ⁊ ad ethicam. i. q̄ febres permixte diuersificate prolongate. et diuersificate. i. facte inordinate vagantes in suis paroxismis inflãmãt mẽbra principalia. ⁊ propterea cor ⁊ ducunt ad ethicam ⁊ hec propositio nota est ex dictis Galeni in cõmento tertij pronosticorum. ¶ Quarta propositio est de proprietate harũ febrium. et est vt sient in fine suo secundum ordinem vnũ et plurimum illius. s. ordinis trãsit super quartanã. etiam testificati sumus eam quintanam. i. feb. inordinate vagantem propter difformitatem in adustione humorum a quibus pendent. tandẽ reducũtur ad vnum ordinem. q: transeunt in quartanam et aliquando in quintanam que secunduꝫ plurimum sequitur quartanam: aliquando non. Causa autem huius est. quia humores a quibus pendent huiusmodi feb. inordinate cum prius essent difformes in adustione tandem reducunt̃ ad vniformitatẽ cum sunt versi in melancoliam. propterea faciunt feb. vnius modi secundum formaꝫ et proprietatem melancolie que est quartana. et aliquando est quintana: quam secundũ plurimuꝫ precessit quartana aliquando vt ostendetur.

¶ Quinta ppositio. verū ipsa. s. febris inordinata perducit ad quartanā quando in hūorib⁹ est exuberatio. etiā hūiditatib⁹ multitudo. Cū aūt liquefactio iā multiplicatur ꝛ euacuatiōes sensate frequentes fuerint nō remanet in hūorib⁹ cinereitas nisi illius qd̄. est minus: et illius qd̄ est grossius. et illud facit eē necessariū vt porism⁹ fit tardior: ꝛ fiat illa q̄ fuit q̄rtana q̄ntana. s. febris inordinate vagās pducit ad q̄rtanā qn̄ hūor melācolicus ē mult⁹ nec valde ingrossatus p adustionē. Cum aūt pcedēte adustione et liquefactione et multiplicatis euacuationibus sensatis aut insensatis hūor melācolicus paucificatur et ingrossat̄ parorism⁹ fit tardior et fit transit⁹ ex quartana in quintanā. ¶ Sexta ppositio ꝛ in hui⁹ quidē dispositione fortasse erit corpus p̄paratū vt inflāmet̄ ꝛ fiat ethica. s. corpus existens in hac dispositione erit paratum ad ethicam. vnde sequitur ethica quintanā ꝛ eius causas.

Et iterum ethica quando antecedit nō est lōginquū quin faciat accidere in humoribus cinereitatem quādam propter paruitatem suam in postremis ethice. et accidit illi cinereitati putredo: quare accidit febris.

¶ Hic declarat duo. Primū q̄ quintana aliquando sequit̄ ethicam. scḋm q̄ ipsa est mala. scḋa ibi. (Et iā destruxit.) Primū pbat̄ sic. Ethica aliquādo causat cinereitatē i hūorib⁹. s. hūorē paucū terreū melancolicū genitū ex hūorib⁹ per adustionē ab ipsa. s. adustione factā cui hūori accidit putredo. igitur causat quintanā. pn̄a tenet. cum quintana fiat ex putredine hūoris melancolici pauci terrei grossi.

Et iam destruxit febris ethica corpus. est ergo mala ex hoc qd̄ ipsa est signū adustionis humoris de quo nō remāsit nisi parum: et fit adustus parū: ꝛ ex hoc qd̄ ipsa ē cā additionis febris et duplicationis eius.

¶ Hic pbat scḋm. s. qd̄ ipsa sit mala et mortifera. Nā ipsa est mala p viā signi ꝛ p viā cause. igit̄ ꝛc. tenet pn̄a. et p̄ma pars pbat̄. nā ethica iā destruxit corp⁹. ergo q̄ntana q̄ est effect⁹ ei⁹ ē mala p viā signi eo q̄ significat hūoris adustionē ex quo nō remāsit parū adustū: et significat corpis extremā consumptionē. Sz qd̄ sit mala per viā cause. pbatur. quia quintana veniēs post ethicā est causa duplicationis ꝛc. et augmēti ethice. nam primo erat solū ethica. nunc vero quintana est addita ethice. et sic sunt due febres. quarum vna auget alteram.

Hic cadunt dubia discussione digna. Primuz q̄ est materia febriū inordinate vagantiū sequentiū febres cōpositas plongatas. Dicendū q̄ febres multe adinuicē cōposite sicut tres tertiane note et due tertiane cum vna flegmatica qn̄ habent materias habentes modos subē et quantitates suis formis proportionatas habēt periodos ordinatos suis formis et proprietatibus proportionatos. Cum vero putredine et adustione diu procedente hi humores sunt cōuersi in melācoliā faciūt quartanā vnā aut duas ordinate de quarto in q̄rtum affligentes. in tempore autem medio quādo isti humores sunt multum elongati scḋm quātitates et modos substātie a quantitatibus et modis substantie suis formis pportionatis: vt quia sunt notabiliter paucificati aut igrossati: retinētes tn̄ suas formas substantiales et proprietates: tūc faciunt febres inordinatas et vagantes. quia magis tardantur parorismi quā conueniat formis et proprietatibus humorū illoꝝ. et cum hoc retardationes suorum parorismoꝝ sunt difformes: eo qd̄ difformiter hūores illi sunt paucificati et ingrossati ipsis difformiter resistentibus caliditati putredinali eos paucificanti et ingrossanti. materie itaq̄ febrium inordinatarum sunt materie difformiter magis paucificate et ingrossate per putredinem et adustionem quā conueniat formis suis substantialibus quas adhuc retinēt. Et ex his infertur ex febre sanguinea posse fieri febres diuersas: postea inordinatas: postea quartanā aut q̄ntanam: quod patet ex dictis hic et in capitulo de sinocha.

Secundum dubium vtrum cū deueniatur ad quintanā precedentē ethicam aut sequentē sit necessariū preuenire quartanā. Et arguitur q̄ sic. quia ad grossitiem maiorem et paucitatem maiorem non est deuenire nisi per grossitiem ꝛ paucitatem minorem. ergo prius erit materia incinerata grossitie et quātitate proportionata quartane q̄ quintane. ¶ In contrarium est Auicen. dicens qd̄ licet plurimū super quo stant febres inordinate sit quartana tamen testificatur ipsam fuisse quintanam. ¶ Dicendum scḋm Gentilem qd̄ licet scḋm plurimū ante quintanā sit quartana cū antecedit ethicam aut sequitur: nō tamē est necessarium: cuius ratio est. quia humore facto melancolico non est necessarium ipsum putrefieri. ergo non est necessariū fieri quartanā. et iterū dum non putrefit potest fieri grossior et paucior quā primo proportionalis q̄ntane et postea putrefieri. ergo potest esse ante ethicam ꝛ post ethicam quintana quam non antecedit quartana.

Tertium dubium vtrum quintane et sextane et relique possint fieri nō precedente alia febre. In quo dubio scḋm Gentilem tenenda est pars affirmatiua. Nam homine remanente in apparente latitudine sue sanitatis potest humor melancolicus paulatim ingrossari et paucificari. et tardius moueri quā per quartū. ergo potest moueri per quintum diem aut aliquem ex subsequentibus.

Quartum dubium q: ex dictis Auic. hic de intētiōe Hypo. videt̄ posse pcludi sextanā ꝛ sequētes esse deteriores quintana. q: sicut quintana est deterior quartana. quia humor p adustionē est magis paucificatus et ingrossatus ita sequentes ex eadē causa sunt deteriores. pn̄s pꝛa Hyp. qui dixit quintanā esse deteriorē ceteris. ¶ Pro solutione huius dubij premittendū hmōi feb. dupliciter posse fieri. vno modo ex errore regiminis sicut placuit Gal. scḋo modo ex adustiōe febrili paulatim hūorē melancolicū paucificante et ingrossante siue antecedant ethicam siue sequantur. tertio ex successiua paucificatione et ingrossatione humoris non quidem per adustionem febrilem. sed ex actione caloris naturalis et continentis paulatim humorem melancolicū et flegmaticū paucificante et ingrossante homine remanente in latitudine sue sanitatis aut neutralitatis apparētis cui hūori taliter paucificato et ingrossato postea accidat putredo. Posset etiam media putrefieri et ingrossari per frigiditatē cōgelantē et exprimen

tem humidū: et postea putrefieri. quo premisso dicitur qḋ si he febres puenīāt p°mo modo certū est qḋ qntana est deterior sextana et sextana septana: et sic deinceps eo qḋ qntana frequētius affligit. ceteris ergo paribus est deterior: et similiter sextana septana. Si vero hmōi febres fierent. scḋo modo ex adustione febrili hūorē paucificāte ratio facta in pncipio dubij cōcluderet sextanā et sequētes deteriores quintana. sed non est verisimile per adustionē feb. posse corpus tantū ꝯsumi vt humores ita paucificētur et ingrossentur et faciant sextanā et sic deinceps quin prius accidat mors. ideo Hyppo. dicit qḋ qntana est deterior cū non cōparauerit eam nisi ad quartanā et fe. inordinatas q̄ illas pcesserūt. et dato etiam qḋ et ethicus nō moreretur melācolia tamē hoc modo incinerata non posset āplius ferre calorē putredinalē sufficientē ad feb. Si vero hec fe. accidat. tertio modo dicendum est quintanā esse deteriorē sextana: et sextanā septana: et sic deinceps. Primo per eandē rationē qua ꝯclusum est quintanā p°mo modo venientē esse deteriorē sextana. Itē quia parocismus eius est intēsior: q2 pcedēte resolutiōe ꝯtinue remanēt partes terrestriores & magis frigide: a quib9 pauciores vapores eleuantur. tertio quia porismi qntane sunt longiores verisimiliter quā parocismi sextane cum pcedant a pluri materia. Et similiter dico de parocismo sextane in cōparatione ad septanā. et sic deinceps.

Contra nouana est longior septana. ergo porism9 nouane debet esse longior parocismo septane tenet ꝯnā. quia sicut se habet tota ad totā ita parocismus ad parocismū. ahs aūt est Auicē. in littera de intētiōe Hyp. Et confirmatur. q2 grossities materie plus operatur ad longitudinē quā multitudo eius vt ex textu colligi potest. ¶ Ad hoc dicitur negando primā ꝯsequētiā. causa em̄ quare nouana est lōgior septana est. q2 tardius porismat. vnde in equali tēpore minus de materia eius consumitur Ex quo tamē non sequitur qḋ parocismi sint longiores. nec sequitur grossitiē plus operari ad longitudinē quā multitudinē precipue in materijs valde terreis que per putredinē sunt apte cito incinerari: quanto em̄ materia est grossior et terrestrior: tanto est vicinior incinerationi. Forte tamē in materia non ita terrestri posset esse verū. male tamen grossities materie posset multitudini eius cōparari in faciendo longitudinē vnius febris totalis aut parocismi si quis bene consideret.

¶ Et nō oportet vt negētur egritudines quas non cōtingit videre in tēpore quodā et quadā regione. nam hoc genus non cōprehenditur per multitudinē. neq3 iterum oportet vt dicatur q si est quintana: tūc necesse est vt sit materia quinta. nam melācolia generat quintanaꝫ nō propter hoc ipm quod ipsa est melancolia: immo propterea qḋ ipsa est pauca grossa. etiam non plongatur quin sit in corporibus quibusdā melancolia grossa pauca cui accidit putredo.

¶ In parte presenti Auicē. primo cōfutat rationes Gal. scḋo remouet instātiā. scḋa sol. (Et non cōuenit.) Rationes Ga. fuerūt due. prima q ipse nō vidit in vita sua aliquā illaꝝ que sunt post qntanā nec vidit quintanā nudā forte. ergo nō sunt ponēde. scḋa ratio. quia si darētur essent dādi aliꝗ humores pter quatuor. ¶ Ad p°mā rationē rndit Auicē. negādo ꝯnam. nō em̄ opꝫ vt negētur egritudines quas nō ꝯtingit videre in quodā tpe et i qdā regiōe. Hoc em̄ gen9 nō cōprehendit per multitudinē. i. q2 multotiēs eueniat. cōtingit em̄ hmōi fe. in quodā tpe & in qdā regiōe videri et nō in oibus et ita videri ab aliquo. & nō ab oibus. ¶ Ad scḋam rationē similiter negat ꝯnam dicēs. nec opꝫ iterū vt dicatur q si aliq̄ ē qntana q tūc necesse ē q sit materia qnta. i. qnt9 hūor. nā melā gnat qrtanā. al. qntanā nō pp h q ipa sit melā: imo ppea q2 pauca & grossa. & tā nō plōgat. i. nō ē ipossibile qn sit i qbusdā corpib9 melā pauca & grossa cui accidit putredo. Hic tex. apte est ꝯtra Gētilē: qui vult prodicationē sequi pprietatē & formā substātialē humoris actie ꝯcurrētis ad motū hūoris i determiato tpe sed puc si text9 dicat, qrtanā sicut cōiter reperit: lꝫ Gētilis inuat hūc tex. esse malignatū. & in antiqs libris inuenitur quintanā. apparuit eni ei hunc tex. non bene sonare pro opinione sua.

Notandum fm gentilē p declaratiōe p°mi dicti sue rōnis q aliquādo ptransit magna ānoꝝ reuolutio in q nō videntur aliq̄ egritudines sicut Gal. non vidit suo tpe lapidē ab intestis vt refert sexto interioꝝ: quē tamē Gētilis bis se vidisse dicit. Et ipso scribēte hāc lectionē laudabilis vir mag°r Ioā. Iuliani de forliuio misit ad ipm lapidē ad qntitatē nucis vomitu expulsum post dolorē stōi & erat illi9 lapidis duricies qlis ē duricies gipsi & figura lapidis erat rotūda oblōga. i. figure oualis. & hoc nō fuit visuꝫ a predecessorib9 nris. non tn̄ dꝫ negari: imo dꝫ cōcedi sicut monstrū raro veniēs. Ego etiā meo tpe vidi vna cuꝫ mag°ro Bndicto egregio doctore verone apa in igne cuiusdā mulieris i quo erāt lapides tres ad qntitatē castanee forme tēdentis ad rotundum & duritie gipsi: qḋ apa me pūte secuit. Itē vena medena multiplicatur in medena ciuitate quaꝫ Gal. nūq̄ vidit. tertia qrti. cap. ppo. Item tpe nro pauci aut nulli videntur & vermē reptātē sub cute. quē tn̄ Auēzoar & quidā sapiētes hyspani ponūt. non sunt ergo hec a nobis negāda: imo pot9 nra interest hoꝝ causas inuestigare & oim potiuꝫ ꝯtingere in natura sicut recte sensit Auer. primo colliget. Ego. n. credo causam materialē lapiduꝫ de quib9 supra esse flā grossū & viscosū. cām aūt efficiētē eē calorē loci in quo generātur vna cū calore mēbrorum circūstantiū cū adiutorio etiā caloris continētis qui calores etiā resoluēdo partes humidiores residuū inspissant et indurant. figurātur enim et colorantur scḋm figurā et coloreꝫ mēbri in quo generantur. hinc ē qḋ lapides renū sunt longi rotundi rubei. figurantur etiā aliquando in locis amplis scḋm figurā flegmatis qḋ ibi reperitur. augētur autē ppter additionē flegmatis: qḋ sicut paulatim additur et inuiscatur cū preexistēte: ita paulatim induratur. Causaꝫ aūt vermiū vide. xvi. tertij. cap. pprio. et in plerisq3 locis. Sed cā cur reptant sub cute est eoꝝ subtilitas & agilitas. Causam autem vene medene vide ab Auicē. loco allegato.

¶ Notādū scḋo pro declaratione rnsiōis scḋe q si tex. Auic. dicat q melā gnat qntanā nō pp hoc q ipsa est melā: imo ppea q ipsa est pauca & grossa sicut cōiter reperitur: est multū ꝯtra opinionē Gētilis ponētis prodicationē sequi pprietatē humoꝝ et formā specificā eius. Hꝫ igitur ꝯnr dicere q melā generat quartanā inq̄tū melā: et per formā specificā & proprietatē eius. Glosat tn̄ hunc textū p salute sue opiniōis q melā nō facit quartanā solū

inquātū

inquantũ melancolia.sed inquantũ melãcolia cũ determinata grossitie et quantitate. ¶ Pro cuius intellectu nota ꝙ Gale.et Aui.viderũt ꝙ periodicatio cõiter ꝛ vt in pluribus inuenta sequitur formam specificã humorũ.nã ex grossitie et quãtitate in hũore impossibile est inueniri has determinatas periodos ꝓximũ inuẽtas cũ ille dispositiones sint in infinitũ variabiles:vt dicit alias se declarasse.Et affirmat Gal.hoc sensisse in cõ.epidimiarum.hec tñ differentia est inter hos viros.qꝛ postꝙ.G.cõcessit ꝙ periodicatio sequit̃ formam specificã hũorum nõ potuit cõcedere ꝙ esset dare quintanã et sextanã:et feb.hmõi.qꝛ sequit̃ ꝙ esset dare aliũ humorẽ.Si eñ periodus cõtinua est sanguis quotidiana flegmatis.tertiana colere.quartana melancolie.ergo quintana erit q̃nti hũoris. Aui.tñ vidit ꝙ lꝫ periodicatio sequat̃ formas siue naturas specificas:tñ est de h̃ sicut de alijs actionibus naturalibꝰ.sequunt̃ eñ formas cũ determinatis accidentibus vt attractio ferri sequitur magnetem in determinata quãtitate ꝛ qualitate.vnde si allio vngat̃ nõ trahit 15ᵃ.tertij. Et in.5.phisicorũ.dicit Auer.lꝫ igit̃ melia ꝓcipalr̃ moueatur in quarto a ꝓprietate:tñ requirit determinatã quantitatẽ et modũ substantie quibꝰ ꝑmutatis nõ põt seruare suũ modũ:ꝛ cũ possit in aliqua substãtia ꝛ quãtitate putrefieri et ꝑelli igitur aliquo tꝑe moueri poterit ꝛ nõ ꝑ quartũ.hec sunt dicta Gẽ.Ego tñ credo.G.et Aui.voluisse formas specificas humorũ et suas ꝓprietates cõcurrere ad periodicationem:sed nõ eo mõ quẽ ponit.G.volẽs eas cõcurrere actiue.nã sequeret̃ ꝙ forme substantiales et ꝓprietates humorũ essent date eis in ꝑniciem et corruptionẽ:qđ nõ sane mentis diceret:cũ a natura sint date hũoribus ꝛ oibus in istis ad sui cõseruationẽ ꝛ ad resistendũ causis corrũpentibus: sicut ꝛ cõplexio.resistũt ergo quãtũ ꝑñt mẽbris expellentibus hũores extra locũ suũ naturalẽ.verbi grã:de itra venas ad extra venas et cuiuslibet humoris periodicatio insequit̃ hãc ꝓportionẽ potẽtiarum mẽbrorũ mouentiũ hũores ad suas resistẽtias.Et qꝛ melia per formã substantialẽ ꝓprietatem modũ substantie et cõplexionẽ magis resistit mẽbris expellẽtibus q̃ colera:ꝛ colera q̃ flegma:ꝛ flã q̃ sanguis ipsa tardius ꝓdicat ceteris.s.de quarto in quartũ:colera d̃ tertio in tertiũ:flã quotidie:sanguis ꝯtinue.Et hec oĩa sunt amplissime declarata in q̃õne de periodicatione. Et hãc opinionẽ voluit.G.in cõmẽ.epidimiarũ.et Aui.prĩa quarti ca.de sermõe vñ.in febribꝰ putridis.§.illo Et ille quidẽ fe.quibꝰ sunt paroxismi eradicationis ꝛ tꝑoris:q̃sꝗ dimittunt ordinẽ suũ ꝓpter diuersitatẽ materierũ in multitudine ꝛ paucitate et grossitie et tenuitate:ꝛ ꝓpter diuersitatẽ in eis in genere:ita vt ꝑmutent̃ quedã materie:et fiant de genere alterꝰ que diuersificant̃ in eis in specie et nõ in multitudine et paucitate ꝛ tenuitate ꝛ grossitie tñ.Et nota illaꝫ particulã.que diuersificant̃ in eis in specie ꝛ nõ in multitudie et paucitate tenuitate et grossitie tñ.Itẽ in ca.de feb.ꝓpatũ vnicuiꝗ humori inest periodus:que sibi cõuenit:ponende sunt itaꝗ forme specifice et ꝓprietates in humoribus facientes ad determinatas periodos sed nõ sicut Gen.qui posuit ipsas actiue concurrẽtes ad motus humorum:immo debent poni resistẽtes mẽbris expellentibus hũores mõ iam dicto.

Auerrois.

¶ Et nõ conuenit alicui vt dicat possibile est in flegmate vt fiãt ei paroxismi alij quãdo ingrossatur et minoratur qñ concessio est res ampla et raro fit possibile vt necessario sequatur eius contradictio.

¶ Hic Aui.soluit instantiã que posset fieri contra solutionẽ rõnis scdẽ.G.ꝯtra Vyppo.cum arguebat si daretur quintana ꝛc.tũc daret̃ q̃ntus hũor. R̃ndet Aui.negãdo ꝯñaꝫ:qꝛ melia facit quintanã et que deinceps:nõ inquantũ melãcolia.s.solũ:sꝫ inquantũ est pauca et grossa.qꝛ paucitas ꝛ grossities faciunt ad retardationem paroxismi et tanto magis:quãto magis augent̃.Instãtia est ista.sequitur ꝙ qñ flegma paucificat̃ et ingrossat̃ deberent eius paroxismi retardari et fieri tertianã quartanã quintanã:ꝛ sic deinceps. R̃ndet Aui.esse possibile ad qđ deducit̃.Subdit postea ꝙ possibilitas est res ampla ꝛ raro fit possibile:vt necessario sequatur eius ꝯtradictio. Cuius textꝰ prima pars sic declarat̃. Nam qđdam est possibile vt in pluribus:vt ꝙ flegma faciat quotidianã:melia quartanam:qđdam vt in paucioribus.s.ꝙ flegma et melancolia faciat quintanã sextanã ꝛ ceteras.ꝛ hec possibilitas est res ampla:lꝫ prima sit amplior:et multa sunt possibilia que nunꝗ erunt:nec ponuntur in esse.Et tertio possibile equaliter:sicut apoplecia minor in hoc vt sit salubris vel mortalis.et ꝙ habẽtes ventrẽ humidũ:aut siccũ in iuuentute se habent ꝯtrario mõ in senectute.et materia prima indifferens ad formas contrarias et volũtas ad cõtradictoria.scđa aũt pars textus non dꝫ intelligi vt verba sonant:immo nunꝗ est possibile ad qđ sequitur cõtradictio.sed est modus loquendi.q.d.si cõcessero ꝙ flegma possit facere quintanam aut sextanã et reliquas.lꝫ illud nũꝗ eueniat aut difficile erit vt ducatur ad cõtradictionem.

¶ Amplius nõ est dispositio in concessione quod nunꝗ videtur et non audit̃:neꝗ de quo testificatur experimentator aut sapiẽs sicut concessio eius quod testificatur qualis Vyppo.

¶ Hic summis laudibus extollit Vyppo.d.ꝙ nec cõcedere illud qđ nõ videt̃:nec cõcedere illud qđ nõ auditur:nec cõcedere illud qđ diceret aliquis expertus:nec cõcedere qđ diceret quidam ꝓhs est tale quale est cõcedere illud qđ testificat̃ Vyp.cõcedere ergo illud qđ testificat̃ Vyp.est cõcedere rẽ visam auditam expimentatã et ꝓbice probatam.

¶ Etiam retulit mihi fidelis quidã se vidisse nouenã.quintanam vero nos multotiens vidimus:et nõ cogimur propter hoc dicere ꝙ illic sit alius humor.

¶ Hic cõfirmat opinionem Vyppo.s.dari hmõi febres et relatu et visu.d.ꝙ sibi retulit fidelis q̃dam se vidisse nouenã et seipsum iam vidisse q̃ntanam multotiens.et per hmõi nõ cogimur dicere ꝙ det̃ hũor alius preter quatuor humores.Et dicit Gen.se vidisse quintanam et feb.inuadentẽ de decimoquinto in decimũquintum in Bernardino de bonauẽtis de perusio:inuadentem aũt semel in mense:affirmat Rasis.10.cõtinentis et quãuis ab his auctoribus nõ sit facta mentio de octauana dꝫ subintelligi.Et refert Gẽtl.ꝙ magister Iacobus de fermo habuit pluribus annis vnũ paroxismũ semel in anno.Ego vero magnificã dñam Catharinã de lamirandula vidi laborãtem quintana pluribus mensibus a qua tandẽ sanata fuit.

Rasis.

¶ Cura specierum huius febris. Caꝑ.lx.

ppropinquat huius febris cura cure quartane flegmatice.

¶ Hic auctor curans sextanā et cōsimiles primo premittit conuenientiā inter quartanā flegmaticā ⁊ sextanā quantū ad curam. scḋo ponit regimē per dietā. tertio tangit regimē per vomitiua ⁊ solutiua. quarto ꝑ ꝓuocātia sudorem. scḋa ibi (Et indiget in curatione.) tertia ibi (Et de curationibus.) quarta ibi. (Et cōfert tunc sudatio.) In prima parte dicit ꝙ cura sextane et aliarū appropinquat cure flegmatice quartane. Et notanter dictū fuit appropinquat: q: nō est omnino similis materie quartane flegmatice ⁊ sextane et similium eū harū materia sit paucior ⁊ grossior. est enī opus in his fortiori subtilitante.

¶ Et indigetur in curatione eius supfluo ieiunio ⁊ subtiliatione cibi ⁊ regiminis ⁊ somno digerēte vt resoluatur per illud materia grossa ⁊ digeratur ⁊ iterum indiget ingrossatione regiminis vt nō destruatur in eo virtus: et sunt ista sicut duo cōtraria. ⁊ ppterea ꝙ feb. iste non faciunt accidere lesionē virtutis nō curamus si subtiliemus regimē et faciamus egrū vti ieiunio vno tpe. ⁊ succurrimus illi sicut ostēdimus: ita vt cibem⁹ cū eo cuius bonum est nutrimentū: ⁊ velox fit et multiplicatur ⁊ in quo nō est ingrossatio materiei: neqꝫ additio in ea.

¶ In hac parte ponens regimen per dietam dicit primo ꝙ indigetur in curatione sextane ⁊ aliarum ieiunio supfluo. i. multo. s. in pricipio vsqꝫ ad tres septimanas: aut quatuor: ⁊ subtiliatione cibi. i. cibis subtiliantibus ⁊ generantibus humorē subtilem nō grossuꝫ: viscosum: melancolicum: ⁊ regiminis. i. ꝙ reliquū regimen sex rerū non naturalium et regimen medicinale sit subtiliatiuū ⁊ somno digerente ⁊ resoluente vt resoluatur per ipsum materia grossa ⁊ digeratur quapropter somnus debet esse tantus vt bone fiant digestiones scilicet prima secunda tertia ⁊ quarta. non tamē superfluus: ne prohibeatur superfluitatum resolutio. sit ergo septem aut octo horarum in adultis. ⁊ indiget iterum ingrossatione regiminis: vt non destruatur cum ea. s. vltima subtiliatione virtus. ⁊ sunt ista duo sicut contraria: sed non vere contraria. q: contradictio est oppositio vnius et eiusdem nō nominis tantum: nec rei tantū: sed nominis ⁊ rei simul ad ideꝫ secundum illud: ⁊ in eodem tempore: sed ista regimina nō precipiuntur eodem tēpore: sed debet precedere regimen subtile: postea sequi grossum. Et propterea ꝙ iste feb. loquēdo de his q̄ nō antecedunt: nec sequuntur ethicā nō faciunt accidere lesionem virtuti. i. nō sunt acute debilitantes virtutes non curamus: si subtiliemus regimen ⁊ faciamus egrum vti vno tēpore ieiunio. ⁊ succuramus illi nutrimento. s. ingrossando: sicut ostendimus in capitulo de quartana. s. cū eo nutrimētum est multum velox et multum in quo nō est ingrossatio materie nec additio in ea. s. materia melancolica. Que autem sit differentia inter nutrimentū bonum velox ⁊ multum est satis notum. In istis ergo subtiliam⁹ ad minorādum materiā: sicut in quartana: postea ingrossamus deinceps. quia materia nō reseruatur ad vnā creticam expulsionem: immo paulatine consumitur. ⁊ etiam si seruaretur: et status esset futurus cum accidentibus fortibus post subtiliationem factam a principio possumus ingrossare. ⁊ postea subtiliando procedere vsqꝫ ad statum inclusiue propter longitudinē egritudinis.

¶ Et de curationib⁹ cōferentib⁹ ad illud est vomitus cū elleboro ⁊ semine raphani: ⁊ raphano ⁊ elleboro: ⁊ semine attriplicis: ⁊ nuce vomica: ⁊ cūo cū yeris: ⁊ post illud administratio tyriace ⁊ eis similiuꝫ. Et cōfert tunc sudatio cū medicinis ⁊ cū balneo calido absqꝫ administratiōe aque: ⁊ absqꝫ administratione humectantium.

¶ Hic curat ꝑ vomitiua ⁊ solutiua. d. ꝓrio de curatiōibus magis cōferētib⁹ est vomitus cū elleboro et se. raphani. Itē cū elleboro et raphano: ⁊ se. attriplicū. Itē cuꝫ nuce vomica que est fructus scḋe spēi tintimali carsiceti apud Dyascoridē. sꝫ apud quosdā vocatur castanea indica. Serapio in lib. aggregationū cap. leu. albe auctoritate habet facit vomere fortiter. Eius color est inter albedinem et glaucedinē: ⁊ est parū maior auellana: ⁊ sunt in ea nodi qñ. ʒ. ij. de cortice eius teruntur ⁊ cribrātur: et miscentur cū duobus aur. anisi tritis: aut se. feniculi cū melle sufficienti ⁊ bibūtur cū aqua calida mouent vomitum ⁊ expellūt superfluitates cronicas et flegmaticas. et vomitiua alia suprascripta euacuant materias flegmaticas et melicas: dosis et modus preparandi illas patent in ca. de quartana. scḋo dicit ꝙ euatio cū yeris euāntibus flegma et melancoliā quas vide in antidotario cōfert: et post illud administratio tyriace ⁊ similiū: sicut metridatum dyatriōpereon ad ꝯfortandū mēbra principalia calefaciendū ⁊ resoluendū residuū materierū: que nō sunt exhibēda: nisi post euōnes vīes. Et cōfert post horū administrationē sudoris prouocatio cū medicinis: ⁊ balneo calido. s. potentialiter et actualiter absqꝫ administratiōe humectātiū sicut sunt balnea aerea et ignea terme: et balnea eiusdē intentiōis artificialia. itellige semp qñ est vltimata intētio exiccatiōis ⁊ resolutiōis. ⁊ nō in q̄ntana: aut sextana ꝑcedēte aut sequēte ethicam. Serapio.

Uia iuxta intentionē Auic. in hoc ca. de feb: cōpendēt ab humoribus multis paucis subtiliatis ⁊ igrossatis: loq̄ndo de his que nō antecedūt ethicā: neqꝫ sequuntur: curantur sicut quartana flegmatica: id intentiōes superius posite in cura quartane sunt his accōmodande ⁊ medicine cōuenientes in quartana flegmatica cōplebunt has intētiones. si qua erit differentia forte erit: q: in his opus erit magis subtiliantibus. Aui. ēt pro cura harū multū cōfidit in regimine sex rerū. ⁊ ponit in hoc cap. regimē vtrūqꝫ. s. sex rerū. et medicinale satis distincte ita vt ex textu colligere possis tā itētiōes curatiuas ꝙ illa cū qb⁹ illa perficiuntur. Sed in his que antecedūt ethicā aut sequuntur opus est multū humectare. tū rōne ipsarum: tū rōne ethice sed opꝫ ꝑpter ethicā dimittere multū calefacientia et etiā subtiliantia. Item exoluentia: ⁊ fortiter ꝓuocantia vomitū et sudorē immo q: ethica ⁊ ꝑpue scḋe spēi est maior morb⁹ et etiā ꝑ magna parte cā illarū. Et iuxta canoneꝫ Aui. quarta p̄mi capl'o vltimo maior intentio hꝫ esse ad ethicaꝫ q̄ ad quintanā aut sextanā: illis tñ nō neglectis ꝙ si forte esset opus solone ⁊ vomitu fiat cū leuibus et mixtis cum humectantibus sicut sene epithimum cum iure pulli pro soluendo: aut

aqua ordei

aqua o:dei cum ocimelle provocando.

¶ Tractatus tertius de ethica. Cap.I.

Iam scivisti q̄ in mēbris sunt humiditates diversarū spērū de q̄bus sunt humiditates preparate ad nutriendū et humectandū iuncturas.

Champerius. Ethica febris nominatur cuz tantā firmo ītantiam contra naturam p̄venit febris vt in habitu soli de essentie fit ſi milium partiū corporis cor ip sius. Ob hoc diffiniter hec cō structio dissolvitur. Maxima quoq̄ et indu bitata cogni tio nature ipsi⁹ fit hoi ingesto nutrimēto q̄ ca lor incenditur: pulsus capit in crementum ac celerior fit vt his ppemodū enecatur: vt i cal ce satisq̄ percussi in que si frigi gidissimam in fundas aquam multo calidio ra euadunt va pida. in his ca liditate ab hu mida aspsa es sentia: quo ad igit ētie hūi ditāpplaz mo do custoditur ethica dūtaxat est febris.

¶ Postq̄ in p̄io tractatu huius sen p̄me quarti egit de egritudinib⁹. s. effimeris que pendēt a calefacto esse spirituū. in scđo de febrib⁹ hūoralib⁹ que pendēt a calefacto esse hūorum cū putredine: aut sine putredine. In hoc tertio agit de ethicis q̄ sunt feb. mēbrales: q: fixe et in mēbris habituate. ethica eīm dr̄ ab ethysimos grece idē sonante latine qđ cōsuetudo. per cōsuetudnē eīm figit̄ ⁊ habituatur in mēbris. ppterea scđo de differētijs feb. dr̄ ethica: q: solidas nostri corpis ptes possideat. i. in ptāte habeat. Dividit̄ iste tractatus in duas partes. in p̄ia determinat de ethica febrili. in secūda de ethica non febrili. i. de ethica senectutis. scđa ibi. (Currit ɔsuetudo.) P̄ima in tres. in p̄ima ponit spēs fe. ethice modū distinctiōis et cās. scđo ponit signa. tertio curā. scđa ibi. in p̄n° scđi tn capli (pulsus) tertia i n p̄n. 4' capli. (Intētio) P̄ia in duas. in p̄ª ponit spēs. in scđa cās 2ª ibi. (Ethica quidē q̄sq̄.) P̄ima in duas. in p̄ia p̄mittit distinctionē scđarū hūiditatū: que sunt in nobis. scđo ondit quid sit ethica: et distinguit s̄m illas hūiditates spēs ethice. scđa ibi. (Et cū inflammatur.) P̄ima in duas. in p̄ia ponit scđarū humiditatū distinctiones: et declarat illas descriptiue. in scđa declarat illas p similē scđa ibi. (Et similitudo hūiditatū p̄marū.) p̄ia in duas. p̄imo p̄mittit quandā divisionē generalē: scđo numerat et declarat mēbra divisionis. scđa ibi. (De illis ergo est illud.) In prima parte dicit. Iā scivisti. s. prima p̄mi: doctrina quarta q̄ in mēbris sunt hūiditates. s. quatuo: diversarū spērū. s. nomē nō habēs ros cambiū ⁊ gluten que oēs intra se differunt specie: de quibus sunt humiditates preparate ad nutriendū. s. nomen nō habens ⁊ cambiū et gluten. quedā sunt preparate ad hūectandū iūcturas sup. ⁊ alia mēbra cū aliqua cā fortis eas exiccauerit: sicut fortis motus: et hec hūiditas dr̄ ros. finis eius p̄ncipalis. s. roris est hūectare iūcturas non nutrire nisi cū nutrimentū deficit. ¶ Et nota q̄ inter humiditates preparatas ad nutriendum est nūerandū gluten. nā lz sit cōuersum in substantiam mēbri. et sit ps eius: tñ adhuc aptum natum est nutrire mēbra cū deficit actus tertius virtutis nutritiue qui est assimilatio. nondū eīm est factum simile oīno parti cui est appositū et vnitū. deficit igitur aliquid nutritionis per ipm perficiende.

¶ De illis ergo est illud quod est repositū in venis.

¶ Hic notificat quatuo: humiditates scđas. ⁊ primo notificat primā humiditatē. scđo scđam redeū do ad primā. tertio tertiā. quarto quartā. scđa ibi (Et de illis est illud qđ est.) tertia ibi. (Et de illis sunt humiditates.) quarta ibi. (Et de eis sunt humiditates.) In p̄ia parte dicit q̄ de illis. s. humiditatibus scđis est illud quod est repositum in venis. s. nomē nō habēs qđ generat̄ in extremitatibus venarū que ad mēbra terminant̄ immediate ex sanguine. licet non differat ab eo specie. nam dealbatur et ingrossatur: cum hec digestio procedat ingrossando.

¶ Et de illis est illđ qđ ē sparsum in mēbris sicut ros: et iste sunt sunt due divisiones.

¶ Hic declarat scđam humiditatē. scđo redit ad primā. scđa ibi. (Et prima earū). In prima parte dicit q̄ de illis. i. humiditatibus scđis est illud qđ est sparsuz i mēbris sicut ros sparsus: qđ q: nō recipitur in poro cā nutriendi: sicut cambiū: sed spargitur super mēbra sicut spgitur ros sup foliorū superficiez cā humectandi: ⁊ iste due sunt divisiones idest duo membra divisionis. s. nomen non habēs et ros. Et nota q̄ nomē nō habēs immediate trāsmutatur in rorē et cambiū: in rorē quidē s̄m subtiliorem: in cambiū s̄m partez grossiorem: neq̄ ros transmutat in cambiū nisi cū deficit nutrimentū sicut chilus in epate imediate transmutat̄ in sanguinē et flegma: neq̄ trāsmutat̄ flegma in sanguinem nisi cum deficit nutrimentum.

¶ Et prima earū est materia feb. putredinis: aut feb. ebulitionis: sicut scivisti cū nutrimentū totū nō expandat̄ q̄ñ est: immo remanet de eo illud qđ ē in semita expandēdi et remanet qđ est in semita recondēdi.

¶ In ista parte dicit q̄ prima earum. s. humiditatum. s. nomē nō habens est materia feb. putredis scz cū putret aut feb. ebulitionis. s. cū ebulit absq̄ putredine: sicut scivisti. s. in ca. de febre sanguinea et hoc supple accidit q̄ fiat feb. putredinis ⁊ ebulitionis: cū nutrimenum. i. ista humiditas futura nutrimentū nō totū expandit̄ q̄ñ est. s. in venis extra venas: immo remanet de eo. i. de ea humiditate qđ est in semita expandēdi. i. aptū cōuerti in rorem qui per mēbra expandit̄ et remanet. s. invenis qđ est in semita recōdendi. i. pars apta cōuerti in cambiū aptum recondi in porositatibus membrorum vt nutriat.

Pro huius partis declaratiōe nota primo q̄ prima humiditas cuz sit formalr̄ sanguis per eius putredinē facit sinocham putridam. sed per eius ebulitionē absq̄ putredine facit sinochā nō putridā. ¶ Scđo notandum q̄ cā quare remanet in venis est vna: aut plures: aut q: nō est cōueniēs ad nutriendū membrū aut ex impotentia expulsiue venarū: aut ex impotentia attractiue mēbrorū: aut ppter opilationē in poris mēbrorū: per quos dz pelli ad mēbra. remanens ergo in venis etiā nō tendēs in finē a natura institutū derelictūq̄ a regimine eius alterat̄ a calore extraneo et ebulit cū putredine: aut sine putredie: et facit spēs sinoche: vt dictum est.

¶ Et de illis sunt humiditates proximi temporis coagulationi: et sunt humiditates: que fiunt actu nutrimentū. s. attracte ad locū q̄ est permutatio eius qđ est de eo resolutum: et fiunt additio in eo similis illi. verūtamē tempus cursus earum ppinquū est. ergo sunt nō coagulate.

¶ Hic notificat tertiā humiditatez dictā cambiū d. q̄ de eis. s. humiditatib⁹ scđis sunt hūiditates primi tpis coagulationi. s. que de nouo coagulate sunt: ⁊ sunt hūiditates q̄ fiunt actu nutrimentū s. primū: ita immediatū: vt nihil inter ipsum ⁊ mēbrum mediet. s. attractione ad locū. i. attractione ad porū mēbri qđ dz nutrire: qđ. s. nutrimentū est permutatio seu cābiū eius. s. humidi qđ est a mēbro resolutū. ⁊ fiūt. s. humiditas ista additio in eo scz membro similis illi qđ resolutū est. verūtamē

tempus cursus earum ad poros illius membri est propinquũ. i. paruũ: quare nõ sunt coagulate. i. inuiscate: taliter vt sint animate. sed parum post animabuntur. et erunt pars membri.

¶ Et de eis sunt humiditates cũ quibus cõtinuanf partes mẽbrorũ similiũ partiuz a principio creatiõis: et per ipsarum destructionem perueniunt ad separationem.

¶ Hic notificat quartã humiditatem dictã glutẽ dicens ꝙ de eis. s. humiditatibus scdis sunt humiditates cũ quibus cõtinuanf partes mẽbrorũ similium partiũ. i. quorũ partes sunt eiusdem denominationis cũ toto que fuerunt facta a principio generationis. et per istarũ humiditatũ destructiones veniunt ad separationem. i. soluũtur et discõtinuãtur. he ergo humiditates sunt partes membri ⁊ cõtinue mẽbro cui vnite sunt. sed cãbium ex quo immediate facte sunt erat cõtiguuz.

¶ Et similitudo humiditatũ primarũ est oleum lucerne effusum in lucerna. Et similitudo scdarum est oleũ imbibitũ in corpore lichinij. Et similitudo tertiane hũiditatis est humiditas cui continuantur partes coti: de quo factus lichinius.

¶ In pte presenti declarat has hũiditates per simile. d. ꝙ similitudo primarũ humiditatum. s. roris: est oleũ effusum in lucerna. et similitudo scdarum est oleũ imbibitũ in corpore lichinij. ⁊ similitudo tertie humiditatis. s. glutinis est humiditas cui cõtinuãtur partes coti: de quo factus est lichinius. Similitudo aũt prime humiditatis quam omisit. q: dicit ex ea fieri feb. s. no: has sunt vascula in quib' oleũ continetur a quib' oleũ fundif in lucernam. Uel possumus dicere ꝙ oleum effusum in lucernã est similitudo duarũ primarũ humiditatum. s. nomẽ nõ habentiũ et roris. Similitudo autẽ ista vt dicit plusꝗ̃ Cõmentator in de signis epatis nõ est oĩno ꝓpria. q: per oleũ imbibitũ in corpore lichinij non restaurant partes lichinij: sicut restaurantur partes membrorum per cambiũ receptum in poris membrorum.

¶ Et cũ inflãmantur mẽbra radicalia: ⁊ ꝓprie cor est illud ipsa egritudo que est ethica ẽm ꝙ sciuisti. Et caliditas quidem epatis: quandoqꝫ ꝑducit ad ethicã: verũ nõ est ipsa ethica: immo ethica est illa que est causa cordis: ⁊ silr̃ est dispositio pulmõis stõi.

¶ Hic cũ premisit distinctionẽ scdarũ humiditatum ostẽdit primo quid sit ethica. scdo species siue modos ethice distinguit penes scdarũ humiditatum distinctionẽ. scda ibi. (Uerũ dũ ipsa.) In prima parte dicit ꝙ cũ inflãmantur. i. habent inflãmatum esse mẽbra radicalia que sunt ꝓprie membra spermatica. lꝫ in ethica tã carniformia ꝗ̃ spmatica habeãt inflãmatũ esse: ⁊ ꝓprie cor est illud inflãmatũ circa ethica. Scdo dicit ꝙ caliditas epatis quãuis sit cã ethice: ipsa tñ nõ est ethica: immo ethica est caliditas facta in corde nõ caliditas facta in epate: aut pulmõe aut stõ. Est eñi cor primũ subiectũ feb. ita vt nulla caliditas põt dici feb. nisi que est in corde: aut pendet a caliditate cordis. Sed in hac materia dixi in principio huius operis ꝗ̃tum opportunuz est in qõne de subiecto feb.

¶ Uerũ dũ ipsa permanet finiendo hũiditates que sunt in digestione prima in membris: et ꝓprie cordis sicut finit cãdela oleũ infusum in lucerna: tũc est gradus primus appropriat' noĩe generis qđ est ethica: et grece ethicos cum nõ habeat in speciebus suis nomen.

¶ In pñti ponit distinctionez spẽrum ethice. ⁊ hꝫ tres partes. in pria ponit distinctionẽ siue diuisionem spẽrũ ethice feb. penes distinctionẽ humiditatum scdarũ. in scda remouet dubiũ. in tertia ponit ẽm opinionẽ aliorũ aliã intentionẽ spẽrũ feb. ethice. scda ibi. (Et hec qdez egritudo.) tertia ibi (Et quidã dixerunt.) Prima in tres. in prima ponit ex quarũ humiditatũ cõsumptione fiat prima spẽs ethice. in scda ex quarũ hũiditatũ ꝯsumptione fiat scda spẽs. in tertia ex quarũ humiditatum cõsumptiõe fiat tertia spẽs. scda ibi. (Et cũ finit humiditates.) tertia ibi (Cũ ergo finiũtur iste.) In prima parte dicit dũ caliditas extranea finit humiditates diuisionis prime que sunt in membris et ꝓprie cordis sicut flãma finit oleũ effusuz in lucerna: tunc est gradus appropriat' noĩe generis: qđ est ethica. et grece ethicos cũ nõ habeat in spẽbus suis nomẽ. i. nõ oĩbus speciebus ethice sit nomen impositum. ideo prima spẽs hꝫ nomen.

¶ Et cũ finit humiditates q̃ sunt diuisionis prime et incipit resoluere hũiditates q̃ sunt diuisiõis scde et finire ea sicut finit flãma oleũ cũatum in lucerna: et incipit finire imbibitum: et ĩ corpus lichinij erit gradus scdꝰ et nominatur dubulen et forosimos et hꝫ latitudinem et principiũ et mediũ ⁊ statum. Amplius nõ rectificatur ille qui consequif statũ adubul et parũ recipit curationem nisi deus velit et ꝓprie quando peruenit ad hoc vt caro minuatur.

¶ In ista parte scda dicit ꝙ cum caliditas extranea finit humiditates. q̃ sunt diuisionis prime et incipit finire hũiditates diuisiõis scde. s. cambiũ sicut flama finit oleũ effusum in lucerna: et incipit finire oleũ effusum in lichinio erit gradus scdꝰ: et noĩatur dubulen. i. arefactio et forosimos vel marasmos. i. tabes: ⁊ hꝫ latitudinẽ. s. pñcipiũ mediũ et statum. scdo dicit ꝙ ille qui peruenit ad statum adubul siue dubulen parũ recipit curationem nisi deus velit. i. nisi miraculose: ⁊ ꝓprie qñ peruenif ad hoc vt caro minuatur. s. valde superflue. et per carnem intellige mẽbra omnia mollia scilicet preter ossa et cartilagines.

¶ Cum ergo finiuntur iste et incipit finire humiditates que sunt diuisiõis tertie sicut incipit flãma adurere corpus lichinij ⁊ humiditates eius radicales est egritudo gradus tertius et nominatur curuatiuus et almulzasif grece.

¶ In ista parte dicit ꝙ cũ finiunf iste. s. ros ⁊ cambium incipit finire humiditates diuisionis tertie scꝫ gluten: sicut incipit flamma adurere corpus lichinij et humiditates eius radicales. i. cõtinuantes partes adinuicẽ: est gradus tertius. ⁊ appellatur curuatiuus: q: totũ corpus contrahif ad curuationem. et almulzasif grece. i. in quo apparet forma que est in decrepitis: quantum ad calorẽ et siccitatem. est eñi infrigidatum et exiccatum: sicut corpus decrepitorum.

Pro dictorum declaratiōe cadūt tria dubia. Primū vtrū sicut ex ebulitione prime humiditatis si ebuliat cū putredine generat̄ feb. putri. s. sinocha putrida. et si ebuliat sine putredine generat̄ sinocha nō putrida: ita ex ebulitione roris cābij glutinis cū putredine et sine putredine possunt feb. putride: et nō putride generari. ¶ Scōm dubiū vtrū tres modi siue spēs ethice ab Aui. posite sint vere species ethice. ¶ Tertiū dubium. vtrum sint tantum tres.

Pro horum dubiorū declaratione ꝛ solutione. primo premittendum iuxta eādem opinionē primā humiditatē de secūdis esse formaliter sanguinē. quartā vero esse aiatam: et partē corporis hūani. sed scōam ꝛ tertiam ab his differre specie: et differre specie etias inter se. ¶ Premittendū scōo ꝙ sicut prima hūiditas pōt ebulire: et inflāmari sine putredie: et cū putredine: ita reliquie tres: imo mēbra ipa q̄nq̃ inflāmant̄ ꝛ putrent. ꝛ q̄nq̃ inflāmant̄ ꝛ nō putrent.

His premissis videtur ad primū dubium: ꝙ si iste tres hūiditates putreant et sufficienter cor inflāment faciunt feb. putridas: differētes tñ a fe. humoralib⁹ Quod eñ faciant feb. putridas est satis manifestum cū earū cā coniuncta sit putredo. Nō aūt sint differentes a feb. hūoralibus est etiā manifestū cū res putrentes que imediate faciūt has feb. differant ab hūoribus: denominant̄ aūt ꝛ specificantur more medicorum oēs feb. a causis cōiunctis earū preter ethicas. cuius ratio est: q: oēs feb. preter ethicas sunt fientes ꝛ depēdētes a causis suis cōiunctis. ethice vero sunt feb. facte ꝛ independētes. Si vero iste tres hūiditates inflāmentur sine putredine et euaporantes ad cor faciunt caliditatem in corde sensibiliṫ ledentē faciūt feb. nō putridas differētes ab hūoralibus effimeris et ethicis prīa ꝑte ꝑꝫ ex diff. ōne fe. Nō aūt sint nō putride pꝫ cū nō pēdeāt a putredie. Nō aūt differāt ab humoralibus et effimeris ꝑꝫ ex fundamento supra posito. Nō aūt differāt ab ethicis: est etiā manifestū: cū ethica sit fctā: ille vō fiētes. Et forsitan has feb. intellexit Auer. tertio colliget de feb. in membris tertie digestiōis. Et si forte instaret̄ ꝙ plura ꝙ̄ tria essent genera fe. dic ꝙ aliquo mō reducunt̄ ad aliqd̄ illoꝝ. Vel dic ꝙ medici distiguētes feb. in illa tria genera prima locuti sunt de feb. cōiter euenientibus. nā eedē rōnes fieri possunt de feb. ꝓuenientibus a putredine vermiū: ꝛ a putredine cibi lactis et similium. de hac tamen materia locutus sum in principio huius operis.

Pro decisione scōi dubij tenendū est istos tres modos ethice nō esse veras species ethice: etiā more medicorum: q: si vnus calor remanens vn⁹ et idē eque intensus a pn̄ᵒ vsq̄ in finē in mēbris fixus cōsumeret manifestius prio duas primas humiditates: et scōo cambiū. tertio gluten erunt isti tres modi ethice. ergo si isti tres modi ethice sumant̄ ꝑm varium modū se hñdi eiusdē caloris ad humiditates mēbrorū: et ꝑm variā ipsorū cōsumptionē: nō erūt vere spēs ethice: q: dicendū est ꝙ calor manens idē numero independens: et eque intensus migret de specie in spēm: sicut etiā in exēplo Auic. in eadē flāma accensa in lichinio primo manifestius cōsumeret oleū in lucerna effusum: deinde oleū imbibitū in lichinio: ꝛ tertio humiditatē imbibitā coti ex quo factus est lichinius. et nō migrat de specie in spēm: ꝙ autem calor in mēbris posset manere eque intēsus saltem in prima spē et parte scōe nō est negandū: lꝫ in fine scōe: ꝛ in tertia minoret̄ ꝑpter defectū humiditatis: sicut minuit̄ calor cuꝫ fit transitus de iuuentute ad senium. sed si deberent fieri tres spēs ethice more medicorū oporteret ꝙ per ebulitionē duarū priarum humiditatū fieret caliditas in corde ꝛ cōseruaret̄. et per ebulitionē tertie fieret alia caliditas et alia per ebulitionem quarte. sed sic ethica esset feb. fiens contra Auicen. et reliquos auctores.

Pro decisione tertij dubij nota auctores posuisse tantū tres spēs ethice. primā in qua lꝫ oēs hūiditates cōsumantur: et preternaturaliṫ resoluant̄ manifestius tñ ꝯsumit̄ prīa et scōa: aut saltē 2ᵃ. s. ros. In scōa vero spē ethice iam cōsumptis prīa ꝛ scōa aut saltem scōa manifeste consumit̄ tertia. s. cambiū. In tertia vero specie iā cōsumptis his tribus: aut saltem duabus. s. rore et cābio manifste cōsumit̄ gluten. Cā huius gradati ꝓcessus in cōsumptiōe harum hūiditatū ē. q: p̄me due hūiditates: aut saltē ros est subtilioris substātie ꝙ̄ tertia. s. cābiū: ꝛ tertia ꝙ̄ quarta. s. gluten. ꝑpterea prio manifestius cōsumunt̄ due prime: aut saltē scōa ꝙ̄ tertia et tertia ꝙ̄ quarta. Dixi aūt notanter prime due: aut scōa ꝑpter varias opiniones. Quidā eñ dicūt in prima spē ethice cōsumi p̄mas duas: quā opinionem credo esse cōformem dictis Aui. maxime cuꝫ dixit. prim⁹ gradus hꝫ modū ꝛc. cū nō habeat in spēbus suis nomē. species aūt sue nō possunt nisi ꝑm duarū humiditatū cōsumptionem assignari. Quidā vero dicūt in prima spē solū manifeste cōsumi scōam. pro qua opinione sunt rōnes magis apparentes: sicut statim apparebit. Et cā huius gradate cōsumptiōis ē. q: gluten ex ordine nature ꝑ̄ciatur ex cābio: ꝛ cābiū ex rore ipe necessitatis ros aūt et similiter cambium non ita faciliter ꝑ̄nt generari ex prima que in venis cōtinet̄. q: mēbra debilitata nō possunt ipsum faciliṫ ex venis extrahere neq̃ vene ipsum expellere cū pori venarū sint valde stricti et strictiores ꝙ̄ pori mēbrorū. Exēplū aūt Aui. ad huius rei declarationē deseruit. nam oleū effusū in lichinio ꝓhibet cōsumptionē humiditatis cōtinuantis coti ex quo fact⁹ est lichini⁹ et oleū effūs in lucerna paulatim imbibit̄ in lichinio: sicut oleū effūs in ipso paulatim consumit̄ a flāma: nō tñ est ponēda vna species ethice in qua consumitur sanguis manifeste. q: sanguis ꝑpter multitudinē suā in venis et grossitiē sue substantie et densitatē venarū nō facile cōsumit̄. imo frequēter hoies incurrūt primā et scōam speciē ethice cū notabili quantitate sanguis in venis. ꝑpterea auctores distixerūt species ethice in quib⁹ mutatur corporis habitudo ad maciē penes cōsumptionem illarū hūiditatū: per quā p̄ñtiā stat bona habitudo: vt puta debita grossities cū sufficienti pinguedine: ꝛ ad earū cōsumptionē: sequit̄ macies et extenuatio. hec aūt sunt quatuor dicte: sed magis tres postreme: nō aūt sanguis: stat eñ multa macies cū presentia multi sanguinis tres itaq̃ sunt modi ethice: ꝛ nō plures siue primū modum ethice attendamus penes cōsumptionē duarum primarū humiditatū siue penes cōsumptionem roris que est humiditas secunda.

¶ Et hec quidē egritudo est ex fe. que nō habēt ꝑoxismos: neq̃ horas paroxismoꝝ.

¶ In presenti parte remouet dubiū. d. ꝙ hec egritudo est ex febribus que nō habēt ꝑoxismos: neq̃ horas paroxismorum. s. principiū. augmentū. sta

tum: et declinationē. et hec nota sunt cum nō sint feb. humorales paroxismantes ſm motum materie ad mineram putredinis.

¶ Et quidā dixerūt fe. ethice aut pendēt cum humiditatib⁹ ꝓpinqui tpis cū coagulatione: aut cū eis que sunt sicut caro: aut cum mēbris radicalib⁹ duris sicut sunt ossa et nerui. Et si ex sermone isto intelligitur ꝙ pendent ſm semitā ꝙ finiūt qđ in eis est de humiditate radicali cōtinuata cis erit hec. Et intētio pria equalis: et si significat ꝙ primus: qđ finit ethica est humiditates propinqui temporis cum coagulatiōe nō erit sermo sanus.

¶ In parte pñti ponit aliā distinctionē ſpērum ethice. d. ꝙ quidā. s. G. 10. terap. vltimo c. et sequaces eius dixerūt. feb. ethice: aut pendent cū humiditatibus ꝓpinqui tpis cum coagulatione. i. feb. ethice aut specificant pen es cōsumptionē hūiditatum nup coagulatarū que sunt molles: sicut humiditas adipis et pinguedinis: aut cū eis q̄ sunt sicut caro. i. aut specificant penes cōsumptionem hūiditatū q̄ sunt caro que est durior et difficilius cōsumitur: aut cū mēbris radicalibus duris: sicut sunt ossa et nerui humiditatū: quarum difficilima est resolutio. si primo modo est pria spēs ethice. si scđo mō est scđa. si tertio mō est tertia spēs ethice scđo dicit ꝙ si intētio illorū sic dicentiū sit: ꝙ quādo cōsumunt hūiditates cuiuscūq mēbri. sed manifestius: et citius hūiditates mēbrorū mollium: sicut est adeps: et pinguedo est prima spēs ethice et qñ cōsumunt humiditates spissiores. s. carnis: et similiū iam cōsumptis hūiditatib⁹ alijs mollioribus est scđa spēs ethice. et qñ cōsumunt hūiditates mēbrorū duriorū: sicut sunt ossa et nerui tā cōsumptis alijs humiditatib⁹ est tertia spēs ethice: erit hec distinctio bona et similis prime. Sed si significat ꝙ pmū qđ finit ethica est humiditates molles: et nihil cōsumant de humiditatib⁹ aliorū mēbrorū nō erit sermo sanus. i. verus. calor: eñi applicitus humido cōsumit ipsum in quocunq mēbro sit: sed manifestius et citius humidū mēbrorū molliū. deinde magis durorum. postremo durissimorum que sunt nerui cartilagines et ossa.

¶ Et ethica q̄dē quādoq accidit post fe. effi. et quādoq accidit post feb. putri. et apātum: et longinquū est vt accidat ethica incipiendo: q̄re sunt mēbra radicalia iā inflāmata: et nō inflāmat hūor: neq spūs ante illud. immo opꝫ vt calefiāt illa in pmis. deinde scđm ꝓcessionem dierū calefiant ista nisi accidat causa fortis valde.

¶ Hic ponit causas ethice que sunt cause in fieri. ethica eñi cū facta est: est indepēdens. Et primo ponit quasdā feb. esse causas ei⁹. scđo declarat. tertio cōplet cās ethice. quarto ponit canōes. scđa ibi. (Et cā quidē vna.) tertia ibi. (Et feb. quidē putridas.) quarta ibi. (Et qñ cōponitur.) In pria parte dicit ethicā qñq sequi febrē effi. qñq febrē putridā supple nō apostum: qñq feb. apatum. Scđo dicit ꝙ rarissime accidit ethica incipiendo. s. nulla alia febre precedente: quasi mēbra radicalia. s. spermatica: supple et alia sint inflāmata. et non sit inflāmatus hūor neq spūs ante illud: imo opꝫ vt calefiant illa prius. deinde post aliquos dies calefiant mēbra nisi accidat cā valde fortis. s. altera duarū: aut maxima mēbrorū dispositio aut cā agens fortis que figat caliditatem in membris et non in humoribus aut spiritibus.

Ex quibus apparet solutio ad dubium hic solitū queri an possit incipere feb. ethica nō precedente effimera: aut humorali. Ad qđ dicendū ꝙ illud rarissime accidit: lꝫ sit possibile. Primā partē huius cōclusiōis declarat Aui. q: valde facilius inflāmantur hūores et spūs ꝙ mēbra. tū q: subtiliores. tū q: minus habent de frigiditate resistente. Scđa vero ps ꝓbat q: hoc pōt esse ꝓpter cām valde fortē que est mēbrorum dispositio ad acquirendū calefactū esse: et nō humorū et spūū: vt puta ꝓpter membrorū arefactionem ex fluxu: aut longa abstinētia et similibus: quib⁹ mēbra possunt arefieri: et nō ita spūs: aut humores. vñ cā calefaciens primaria figet caliditatem in mēbris et nō in humoribus aut spiritibus. lꝫ forte citius calefaceret hūores et spūs ꝙ mēbra. Scđa cā ꝓpter esse cām valde fortiter calefacientem que figet caliditatē in mēbris ꝓpter densitatē sue substātie: et nō in hūoribus aut spiritibus. q: sunt nimis tenuis substantie in cōparatione ad mēbra. vnde caliditas nō figit in illis: sicut figitur in membris: sicut fulmē agit in ferrum: et res densas: et nō agit in vestes et similia. q: sua caliditas excessiua in ipsis nō retinetur: sed retinetur et figitur in re densa et dura. Dicit tñ Gen. se numꝙ vidisse aliquē esse factū ethicū incipiendo. Ego tñ credo vidisse aliquos ptisicos et vlcere crustoso esse factos ethicos nulla precedente effimera aut putrida. Itē aliquos esse factos asmaticos primo. postea ethicos exiccata re superflua ꝓpter puluerē lapidū quos terebāt in agro veronensi pro vitro cōficiendo. Et quosdā esse factos febriles ex ethica senectutis nulla effimera: aut putrida precedente.

¶ Et cā quidē vna quādoq est cā febris ethice: et quādoq est cā febris effimere secundum vehementiā febris et vehementiā mutationis sue et debilitatē suspensionis sue sicut ignis. nā ipse obuiat lignis scđm duos modos: quorū vnus est scđm modū ꝙ calefacit ea et firmat in eis: et secūdus est secundū semitam inflammationis.

¶ In parte presenti declarat qđ statim dixit nisi accidat cā fortis valde. Et etiā dicit ꝙ qñq vna causa est cā ethice sup. et non effi. et qñq est effi. et nō ethice ſm ꝙ forte imitatur et agit supple: aut debiliter. et ſm debilitatem suspensionis. i. fixionis sue. i. ſm ꝙ facile figitur aut difficulter. et declarans in exēplo dicit: sicut ignis. nā ipse obuiat lignis ſm duos modos: quorū vnus est ꝙ ipse calefacit ea et firmat in eis: et facit ea firmare et nō inflāmatur. scđs modus est ſm semitā inflāmationis. i. ꝙ ligna inflāmant: et remanet flāma in eis in absentia ignis inflāmātis. ¶ Pro cuius declaratione sciendū primo: ꝙ q: nō erat ita difficile ꝙ vna cā inflāmans possit facere ethicā et nō putridam: q: putrefactio est passio determinati modi que nō est apta fieri a quocunq inflāmāte: immo interdū per cām valde calefacientē ꝓhibetur: sicut est difficile ab aliqua cā inflāmante fieri ethicam et nō effimerā. Auic. hic specificauit cām aliquā inflāmantem posse facere ethicā et nō effimeram derelinquens quasi notū ꝙ possit facere ethicam

et non

et non putridas. Immo etiã difficilius est posse facere ethicã et nõ effimerã ꝙ ethi. ⁊ nõ humoralẽ sine putredie. ¶ Sciẽdũ scd'o ꝙ ad esse cuiuscũꝗ fe. requiritur ꝙ calefactũ esse. i. ꝙ caliditas sit fixa in aliquo subiecto nostri corporis. s. aut in mẽbris quo ad ethicas: aut in spiritibus quo ad effi. aut in humore vel vapore quo ad humorales. nõ enĩ sufficit sola caliditas fiens. nam sic vno febriente vno genere febrium febriret quocunꝗ genere febrium. ¶ His ita premissis dicendũ est ꝙ cã aliqua fortiter calefaciens occurrens alicui corpori sicut sol: aut balneũ calidũ valde quãuis calefaciat membra humores et spũs: põt tñ infigere caliditatem in mẽbris et nõ in humoribus neꝗ spiritib'. tum q: mẽbra forte erũt arefacta paratissima ad ethicam. tum q: sunt dense substantie facile retinẽtia caliditatẽ sibi impressam in absentia agẽtis: non aũt sic humorales: aut spũs merito tenuitatis sue substantie: immo in absentia agentis remouet̃ caliditas sibi impressa ⁊ redeũt ad dispositionẽ sibi naturalem: sicut in exemplo de fulgure dictuꝫ est. ¶ Et ita et eodẽ fundamento dicendũ est aliquã cãm inflãmantem posse facere humoralẽ ⁊ nõ effimeram. Causa aũt leuiter inflãmans faceret effimeram et nõ humoralẽ neꝗ ethicam: lꝫ tanta posset esse dispositio passi ꝙ ipsa citius faceret ethicam ꝙ humoralem et humoralẽ ꝙ effimeram. De causis aũt cõiter occurentibus corpori hũano fm plurimũ effimera ẽ apta pcedere hũoralẽ: ⁊ hũoralis ethicã: ⁊ sic ethica rarissime fit incipiendo.

Et fe. quidẽ putredinis et apatis pmutatur multotiens ad ethicam ppter vehementiam febris. et vehementiam subtiliationis cibi in ea et phibitionem aque frigide: ⁊ paucitatem obseruatiõis lateris cordis cum vnctionib' et emplastris et epithimatibus et pprie in egritudinibus membrorum vicinorũ cordi: sicut dyafragmatis Et multotiens facit cadere in eam necessitas medicorũ ppter casum virtutis et frequentiã sincopis ad dandũ in potu vinum et aquam carnis et medicinam de musco et his similia.

¶ Hic cõpletis causas dicit ꝙ ethica aliquãdo sequitur putridas nõ apostas ppter vehementiã earum. Itẽ et errore medicorũ cuꝫ nimis subtiliant dietam ⁊ phibent aquã frigidam: ⁊ nõ infrigidãt regionem cordis pprie in egritudinibus membrorum vicinorum cordi. s. dyafragmatis: qñ. s. apatur a pate calido: et multotiens facit cadere in ethicã necessitas medicorũ quãdo cogũtur dare in potu vinũ et aquam carnis dyamuscum et similia calida propter casum virtutis et frequentiã sincopis.

Et quãdo cõponitur ethica cũ fe. putredinis et apatum: et ethica quidẽ in principio rei est difficilis cognitionis et facilis curationis: et in fine sui est facilis cognitiõis et difficilis curationis: et finis adubul non recipit curationem penitus.

¶ Hic ponit tres cãn. primus ꝙ quãdoꝗ cõponitur ethica cũ fe. putredinis: et fe. apatum. scd'o ꝙ ethica in principio sui est difficilis cognitiõis. q: parũ permutat corpus a dispositione sua naturali. et est facilis curationis. q: corpus est facile tolerans infrigidationeꝫ. sed in pcessu suo est facilis cognitionis corpore multũ permutato. sed difficilis curationis: cũ virtus sit facta debilis: ⁊ multum humidũ sit depditum qđ difficile est restaurare. Tertius canon: ꝙ finis adubul. i. scd'e speciei non curatur propter nimiam consumptionem: et nimiam virtutis debilitatem.

¶ Signa. Capitulum. ij.

Pulsus quidẽ est minut' durus frequens debilis fixus fm habitudinem vnam.

¶ Primo ponit signa ethice absolute lꝫ multum accõmodent̃ prime speciei. scd'o ponit signa scd'e spẽi. scd'a ibi. (Signa vero adubul.) prima in tres. primo ponit signa ipsius fm se. scd'o ponit signa transitus ex effi. tertio signa eius cõpositẽ cũ putrida. scd'a ibi. (Et de significationibus permutationis.) tertia ibi. (Et de significationibus cõpositiõis.) Prima hꝫ tot partes quot sunt signa primum signuꝫ sumitur a pulsu: q: est minutus. i. paruus ppter debilitatem virtutis. dur' ppter exiccationem arterie. et in his est gradus debilitatis: et duricies. manifestior est eniꝫ virtutis debilitas et duricies in processu maior ꝙ in principio frequens vt recuperet defectum magnitudinis. debilis fixus fm vnã habitudinẽ. i. dispositionem: q: nõ hꝫ paroxismos neꝗ tñ est fixus fm habitudinẽ vnã quin permutetur in cibo potu et similibus et somno et vigilia.

In tactu vero est illud quod sentitur de caliditate min' caliditate sinochi: et ei similium inflãmatarum in materia: et in pncipio dum tangit̃ est magis suauis: et cum remanet super eũ manus hora. j. apparet cum fortitudine et mordicatione: ⁊ nõ cessat augmentari: et est calidius quod est in eo locus venarum et arteriarum. Et est eorum caliditas similis nõ enĩ minuitur verũ ipsa quando superuenit ei cibus augmẽtatur velociter: et fit fortis pulsus valde: ⁊ incipit magnificari. Et propter illud accidit stultis medicorum ꝙ phibent eis cibũ propter illud qđ accidit eis de eo ex accidentibus quare perdũt eos: sicut augmentatur flãma ppter iniectionẽ olei et sartago cũ effunditur aqua super eam. Et iste quidem significationes eius sunt fortes. Et cib' in reliquis quidẽ febribus pculdubio nõ incendit hac incensione sicut inuenitur huic: quãuis necessario faciat diuersitatem per mot' nature: et hec inflãmatio nõ est sicut incensio reliquarũ feb. post coartationem neꝗ fm periodos notas: imo cũ comedunt et in qcunꝗ hora sit. Et est habẽs egritudinem nõ vehementer discernens illud qđ est in eodẽ de caliditate: qñ facta est complexio membro conueniens: et iam sciuisti in libro primo qualitatem dispositionis in huiusmodi: veruꝫ ipsa apparet apud susceptionem alicuius ciborum propter vehementiam suam.

¶ Hoc est scd'm signum sumptum a tactu. ⁊ primo dicit ꝙ caliditas sua ad tactũ apparet minor ca

liditate sinoche: et similium inflāmatarum in materia pendentiū a materia calida: sicut tertiana causon et similes. scđo dicit φ in principio dū tāgitur, caliditas eius est magis suauis. sed cū retinetur manus super ethicaȝ aliquādo apparet calor fortis et mordicans: et augendo ꝓcedit. tertio dicit φ locus calidior in eo est locus venarū et arteriaꝝ. quarto dicit φ corū caliditas est similis: q2 nō augeṫ neqȝ minuiṫ: sicut paroxismales nisi propter aliquā cām primitiuā. iō subdit φ qñ cibanṫ augmentatur velociter. i. notabiliṫ crescit in quo tpe: et fit fortis pulsus valde saltē appenter: et incipit magnificari: et ꝓpter hoc stulti medicorū ꝓhibent eis cibū: q2 vident post cibū eius accñtia augeri: quare interficiunt eos. nā ꝓpter abstinentiā a cibis quā faciūt augeṫ fe. et exiccatio: et post ea qñ cibant eos per cibū assumptū calor eorum augmentaṫ: sicut augmentaṫ flāma cū oleū poniṫ in lucerna: et sartago augmentaṫ in caliditate: qñ effunditur aqua sup eā calefactā: q2 sentimus eaȝ stridere et fumare. et iste sunt significationes fortes eius. s. ethice. et cibus quidē in reliquis feb. procuidubio nō incendiṫ tanta incensione φta videṫ incendi in hac feb. quāuis necessario in quacunqȝ feb. faciat diuersitatem quandam: q2 aliqualiter incendiṫ ꝓpter motuȝ nature. s. caloris naturalis quinto dicit φ inflāmatio nō est sicut incēsio reliquarū post coartationē. s. pulsus. nec ꝟm periodos notas. s. quotidie: aut de tertio in tertiū: aut de 4° in quartū. immo dū comedūt excrescit calor: i quacunqȝ hora sint. sexto dicit φ ethicus nō discernit caliditatem eius. q2 ethica est facta cōplexio mēbro cōueniens. Et iā sciuisti primo lib. fen. scđa ca. de causis dolorū. qualitateȝ dispositionis in his. s. quare nō sentiāt caliditatē suā. verū appet. s. sentitur ab eis cū sumūt aliquem cibum propter vehementiam suam. s. quia excrescit.

Primo notandū ꝓ declaratione pmi dicti et vt soluaṫ dubiū solitū queri quis calor est maior an ethice: an feb. ex qua facta est ethica: φ calor feb. hūoralis ex quo facta est ethica est maior quātitatiue. q2 pendet a pñti humido vaporoso. vñ primo de differētijs fe. sinoche habēt flāmam obuiantē manibus tangētis: ꝟm vero ethicas feb. neqȝ multitudo obuiat calori. Ex quo apparet φ in ethicis remanēte manu plus apparet calor qui statiȝ nō appuit defectu vaporꝫ multorꝫ. oppositum aūt cōtingit in humorali. ¶ Scđo dicendum φ calor ethice in nulla ꝓportione est intēsior aut remissior φ calor feb. ex qua imediate est genitꝰ cū nulla latitudo subito acqri possit aut deꝑdi. ¶ Tertio dicendū φ calor ethice in ꝓcessu minuiṫ gradualiter et quātitatiue ꝓpter defectū humidi: et ꝓpterea cū deuenitur ad finem secunde speciei: et per totam tertiam speciem.

Pro notitia tertij dicti premittendū est φ loca arteriaꝝ sunt illa in quibus sunt arterie magne. ibi etiā sunt venenotabiles cū ꝟm plurimū vena supponaṫ arterie: sicut in manibus pedibus et timporibꝰ: vbi manifeste pulsus sentitur. hec eñi loca appent calidiora φ relique ptes extrinsece nō arteriose: tñ q2 in veritate sunt calidiora sicut cor etiā est alijs partibus intrīsecis calidiꝰ a quo arterie oriūtur. ¶ Premittendum scđo. φ lȝ in feb. putridis hec loca sint calidiora φ relique partes extrinsece nō arteriose tñ in ethicis caliditas locorū arteriosorū manifestius excedit caliditatē locoꝝ nō arteriosorū φ in putridis. q2 in putridis vapores putridi sparsi ꝑ vniuersum corpus faciunt apparere in oibus partibus ingentē caliditatē. sed in ethicis in quibus alie partes nō sunt calide ex presentia vaporū putridorū apparet excessus caliditatis harū partiū manifestior φ in putridis: ad qđ adiuuat φ caliditas arida in ethicis facit sanguinē arterialem et venalē: cuius multa est quātitas in locis dictis euaporare magis φ in putridis: in quibus caliditas nō est ita arida. Et quibꝰ appet in illis partibus excessum caliditatis sup aliarū ptiū caliditatē esse manifestiorē φ in putridis. ¶ Tertio notandum hūc excessum caliditatis locorū arteriosorū supra caliditatem aliarū partiū nō arteriosarum nō solū apparere in ethicis: immo in spasmatis et litargicis: vt sumiṫ tertio canone. fen. scđa cap. de spasmo. et in cō. pulsuum. c. de pulsu litargicorum. Ideo. G. de differētijs caute dixit hoc accidens nō inueniri ꝟm alias fe. et nō dixit ꝟm alias egritudines. sed cā quare h appet in spasmate est: q2 ꝓpter tensionē arteriarū nō fit debita euentatio propterea in arterijs calitas excrescit magis φ in alijs ptibus: sed in litargicis hoc accidit. sꝫ in cōgelatis: q2 ꝓp hūores frigidos ptes vbi nō ē multus calor infrigidanṫ: sicut ptes non venose neqȝ arteriose. sed loca venarū et arteriarū ꝓpter pñtiā sanguinis et spūs nō pñt ita infrigidari. q̄re in cōparatione ad alias notabiliter apparent calide et hec eadem ratio pōt accōmodari spasmo pendenti a materia frigida.

Pro notitia quarti dicti notandū: φ lȝ cibꝰ in alijs fe. incēdat aliqua incēsiōe ꝓp motū caloris naturalis q̄ prio est suffocatiuus: deinde dilatatiuꝰ cū vapores cibales ꝑ corpus sparguṇṫ. tñ ceteris ꝑibus nō incendit tanta incēsione in alijs feb. φta incēdit in ethica. in oi itaqȝ fe. fit ex cibo aliqua caloris cōfortatio et augmentū: nisi hō sit in dispōne valde extranea: aut morti ꝓpinqua. ¶ Scđo notandū φ inflāmatio q̄ fit in ethico a cibo nō est inflāmatio paroxismalis: aut exacerbatiua. φuis. n. in pn. sumpto cibo calor aliqualr suffoceṫ: sicut supposit lignis postea dilateṫ et amplieṫ cibo calefcō: et ꝟm aliquā ptē in vapores cōuerso. tñ hoc nō est ꝟm proportionē ad aliquē diē sicut in feb. periodicis. sed h fit qñcunqȝ sumiṫ cibus. ¶ Tertio notandū. φuis fit cōe oi febri: supcalefieri a cibo: tñ hoc signū appropriaṫ ethice: ꝑ qđ ab alijs distinguiṫ febribꝰ primo q2 ceteris ꝑibus ethicus magis supcalefit ex cibo φ alij febriētes: ꝓp suā calitatē aridā faciētē cibū magis euaporare ceteris ꝑibus φ calitas aliorū febriētiū: q̄ nō est sic arida. scđo q2 dato φ equalr supcalefieret ex cibo cū alijs febrientibus immo magis: tñ hoc signū ethicis appropriaṫ. q2 mutanṫ de nō sentiēdo calitatē ad sentiēdū ipam notabilr: sed alij febrientes nō sic mutanṫ. q2 prius sentiebāt suā calitatē: ethici vero nō. q2 ethica est facta cōplexio mēbro cōueniēs. Cōueniēs quideȝ q2 nō sentit ethicus impssionē calitatis ethice. est eñi fctā et sibi cōsueta. quare nō sentiṫ: sed alie feb. sentiunṫ q̄ sunt fiētes nondū ꝯsuete. ¶ Ex his inferṫ φ calitas in ethico repta postφ est inflāmatus a cibo exñs in eodē subiecto adequato est cōposita ex duabꝰ ptibus incēsiuis: quarū vna est facta. s. precēsis: altera fiens. s. de nouo inducta a cibo. Ex quo sequiṫ φ aliqs effectus puta imutatio tactus, ꝓuenit ab vno gradu caliditatis qui nō ꝓuenit ab altero secū in eodē subiecto coextenso ꝑ supius determinata in qōne. verū febris sit calor additus, sibi. n. determinatū est febrē esse totū calorem in

lorem in febriēte reptū:& q̄ nō est effectus q̄ pue/
niat ab vno gradu caloris q̄ nō pueniat ab vnoq̄
secū in eodē subiecto extenso. ¶ Forte dr̄ q̄ p addi
tionē huius noue calitatis a cibo caliditas pre/
existens actuatur & permutatur:ab esse insensibi/
li ad esse sensibile:vnde vtraq̄ immutat tactum.
¶ Contra sequeretur q̄ eadem caliditas numero
fm eandem partem incēsiuam sepe esset facta:et
sepe fiēs in puo tempore:& sepe dependēs & sepe
indepēdens.& pñr q̄ habit⁹ est qualitas de facili
mobilis:hec sunt incōuenientia. Quapropter di/
cēū est q̄ sola caliditas de nouo īducta a cibo sen
titur.cā aūt quare pexis nō sentit̄ nō est ex pte sui
cū oēm calefactionē quā inducit calitas de nouo
inducta:inducat etiā calitas pexis tanq̄ pticula
re agens:sed defect⁹ est ex pte organi cui calitas
preexñs est assueta.oīs ergo effect⁹ q̄ p se inducit̄
ab vna:inducit̄ ab altera p se.i.quātū est rōne sui
¶ Et pñr dicēdū ē q̄ nō tota calefactio sua sentit̄
ab eo.q̄uis tñ sensatio calefactionis sensui cōmu
ni vel cogitatiue ptineat cuius organum pōt esse
assuefactum illi calefactioni.

Hic Gētilis mouet duo dubia. Primū
qōo ethi. pōt fieri mēbro
cōueniens. Et in summa dicit fm communem mo
dum causam huius esse quia est facta:& eius non
sentitur impressio ab ethico sicut a mala cōplexio
ne fiēte. Et dicit quod quousq̄ ex forma que erat
in subiecto:& illa que acquiritur non fit vna for/
ma est complexio fiens et est extranea:& stat actio
et passio.qñ aūt illa q̄ acqrit̄:& illa q̄ est ī subto fa/
ciūt vnā formā:tūc illa extranea fct ā ē ɔueniēs q:
est fctā vna nūero cū illa que erat cōueniēs.s3 dicit
q̄ hec dicta sunt ɔfusa. ¶ Cōtra hācopinionē no
lo instare ne plixus sim. Sed breuiter dico p nūc
q̄ calor ethicus q̄ prio erat fiens & dependens:et
nō aptus ex se cōseruari:imo deducta cā cōseruā/
te q̄ pmū incipit tēdere ad nō esse nunc est factus
q: fixus & habituatus taliter q̄ deducta quacunq̄
causa conseruante seipso in subiecto poterit con/
seruari.& quando sic est calor:ille taliter membro
consuetus dicit̄ complexio corpori conueniens.
q: quamuis corpus sit sensibile & ledatur notabi
liter ab ea:nō sentit̄ nocumentum eius:sed mala
complexio fiens non dicitur corpi conueniens:q:
sentitur nocumētum & eius impressio.sed de hac
materia alias dicet̄ vberius.

Secundū duᵐ:quare ethicus supcalefit
a cibo:& q̄s est cib⁹ q̄ ethicū su
percalefacit. ¶ Pro cuius decisione sciendum q̄
G.primo de differentijs febrium dicit cām huius
esse:quia omnis caliditas arida irrorata humido
magis manifestatur:sicut caliditas calcis aque
irrorate. Ethicorum autem caliditas est arida ir/
rorata:itaq̄ cibo manifestari debet:cōuertit enī
cibum in vaporē calidum totum corpus calefaciē
tem. Auer.aūt 4° colliget deridet hāc cām d. esse
fabulas. Dicit enī nō esse possibile calorē corpis
hūani tātū extraneari:vt corrūpat cibū sicut calx
aquā:qd verū est de toto cibo aut magna ei⁹ pte:
sed q̄ aliquā ptē subtilē & in vaporē cōuertat cor/
pus calefaciētē nō est irrōnabile:imo verissimū.2°
aliqua caliditas putride fe.est magis arida q̄ ca/
liditas prime spēi:vt puta causonis:ita vt corpus
exiccatū tal'r pducat ad scdaz spēz ethice nō trās
eundo p pmā.ergo p cibū in hac d3 magis mani/
festari caliditas q̄ in pria spē ethice cū magis ci
bum in vaporē cōuertat. Ad hanc credo Ga.rñde
ret negando pñam.nā l3 forte in hac magis exere

scat caliditas per cibū q̄ in pria spē ethice.nō tñ
magis mānifestat̄ caliditas q̄ in prima spē ethice.
q: nō permutat̄ de nō sentiendo caliditatē ad sen
tiendu3 ipsam:sicut permutat̄ in pria spē ethice.
Auer.aūt .4°.colliget reddēs hui⁹ cām dicit cām
esse quia ethica calor est fixus.sed in putrida nō.
nihil aliud voluit dicere l3 in obscuris:et in cōsue/
tis verbis dicat nisi q̄ ethicus habens caliditatē
fixam que nō sentitur permutatur per cibū sum/
ptum de nō sentiendo caliditatem ad sentiendu3
ipsam.sed patiens putridam nō.l3 forte per cibū
amplius sentiat.q: prius sentiebat caliditatem
suam.nō permutatur de non sentiendo ad sentiē
dum eam. Item permutatio ex parte medici tan/
gentis.nam cum sentiret in ethico caliditatēm
formē sumpto cibo videt eam:excrescere et pul/
sum velocitari:magnificari:frequentari. sed hec
permutatio in putridis nō est apud tactum medi
ci cum etiam extra horas cibationis sentiret hāc
diuersitatem in calore. ¶ Ad secūdam partē dubij
dicendum q̄ in cibo intrante stomachū est dupli
cem dare partem vnam subtilē roralem que cito
transit ad mēbra sez in duabus horis post cibatio
nem vel circa.& illa pars est ex qua ethicus sentit
caliditatem. Et q: motus huius partis diuersifi/
catur.ideo quidam auctores dicunt duabus ho/
ris post cibum sentire caliditatē. quidam aūt tri/
bus.quida3 aūt vna hora. Altera autē pars cibi
est grossa cuius mora est in stomacho plurib⁹ ho/
ris q̄ duabus:et vadit ad epar gradatī3 et fit san
guis:postea humiditas prima:et cambium et nu
trit:et totum hoc videtur fieri spacio nouem hora
rum.vt Auer.sexto colliget in fine:et in practica
canticorum.12.cōmento. Et an iste cibus calefa/
ciat ethicum eget consideratione. quia nō est de/
terminatum. Et cum hoc debet considerari si illa
pars rorida que transit vere digeratur et fiat chi/
lus:aut sanguis:an nō vere nutriat:hec Gentilis.
Cum hoc tamē credendum est aliquam partem ci
bi in vapores conuerti qui corpus calefaciunt.et
huiusmodi calefactionem credo fieri citius q̄ fm
modum predictum.

¶ Et de significationibus permutationis
fe.effimere ad febrem ethicam est vehemē
tia fortitudinis caliditatis in tertio valde
nam fm plurimum incipit febris post duo
decim horas declinare. Cum ergo pertran
sit febris duodecim horas et nō apparent
signa declinationis:immo continuatur vsq̄
ad tertium omni die:et fit fortis:tunc illa
est ethica.

¶ Hic ponit signa permutationis effimere scilicet
vere in ethicam.et est dictum Gale. primo de dif/
ferentijs febrium. Et dicit quod vehementia ca/
liditatis in tertio die significat hoc.na3 scdm plu
rimum effimera incipit declinare post duodecim
horas. Cum autem nō apparent signa declina/
tionis:immo continuatur vsq̄ ad tertium:et fit
fortis:tunc illa est ethica maxime si nō habeat dif
formitates et excrescentias in hoc tēpore.q: si ha
beret eas posset esse putrida.

¶ Et de significationibus compositionis
ethice cum febribus putredinis est remis/
sio caliditatis sicce post finem declinatio/
nis:post sudorem exuberantem:et additio
in arefactione et extenuatione scdm illud

quod facit necessarium illa egritudo et vnctuositas in vrina et egestione. Et si fuerit ethica illud quod apparet et occultũ aliud significat ipsum coartatio accidens in parorismis: huiusmodi enim non est inuentũ in ethica omnino.

¶ Hic ponit signa compositionis ethice cum putrida. et est remãsio caliditatis scilicet febrilis cũ siccitate post finem declinationis: et post sudorẽ exuberantem. Item additio in extenuationem et arefactionem scđm ꝙ facit necessarium in ethica Item vnctuositas in vrina et egestione manifeste apparens. Et si fuerit illud quod apparet ethica idest si ethica fuerit manifesta: et aliud idest si ethica fuerit occulta significatur per coartationem .s. pulsus et caloris accidentem in parorismo putride: et non est inuentum in ethica: quia non habet parorismos.

¶ Et scias ꝙ quandoq̃ incipit ethica retenta cum stomacho: quare corrumpit cõplexionem epatis per vicinitatem.

¶ In parte presenti ponit causam: ꝙ quandoq̃ incipit ethica retẽta in stomacho. qua corrumpit complexionem epatis propter vicinitatẽ. ¶ Pro quo notandum: ꝙ ethica retinetur in stomacho: vel q2 incipit ab eo scilicet a mala complexiõe sicca ad quã sequitur ariditas: et ista causa sequitur ethica: et talis malitia stomachi ledit epar per vicinitatem: et quia magis exiccat chilum ꝙ sit opportunum. vel ethica retinetur in stomacho: quia ethice coniungitur stomachi malitia que nocet epati.

¶ Signa adubul. Capitulũ. iij.

Signa vero adubul sunt ꝙ quãdo feb. expellitur adubul vehemens fit duricies pulsus et eius debilitas et paruitas ipsius et eius frequentia. et proprie quãdo causa casus in ethicam est apostema qđ non resoluitur. nam illud scz frequentia additur valde: et similiter velocitas: et fit pulsus eius de genere eius qui nominatur cauda muris. Quod si fuerit ex potu calidi vini erit loco caude muris acualis: et nõ erũt accidentia adubelati vehementia valde. non enim dat ei spacium vsq̃ ad huiusmodi. Et apparet in vrina vnctuositas et petala et incipit oculus profundari. Cũ ergo adubul peruenit ad statum fit fortior profundatio amborum oculorum et multiplicat̃ lippitudo sicca et crescunt extremitates ossiũ omnis membri et in facie planantur timpora et tenditur cutis frontis et destruitur color cutis: et fit quasi sit super eam puluis: quidam ex adustione solis et perducit ad grauedinem eleuandi supercilia: et fit oculus somnolentus et clausus absq̃ somno et subtiliatur nasus elongantur pili et apparent pediculi et videtur venter iam minorari et adherere cũ dorso quasi sit cutis sicca que iam attracta est: et attrahitur cum ea cutis pectoris. Cum ergo curuant̃ vngues et arcuantur: tunc iam venit ad statũ et incipit tẽdere ad occasũ: et cũ incipit tẽdere ad occasum liquefiunt cartilagines.

¶ Hic ponit signa secunde speciei que cum sunt remissa sunt signa prime speciei ethice: cum vero intensa in vltimo sunt signa tertie speciei. Habet hac pars tot partes quot sunt signa. Primũ quãdo fit transitus ad secundã speciẽ ethice: siue fiat ex prima: siue ex alia causa nõ transeundo per primam vehemens fit durities scilicet pulsus propter multam exiccationem arterie et debilitas et paruitas propter debilitatem virtutis frequentia eius vt recompenset defectum magnitudinis et velocitatis. et proprie fiunt hec quando causa casus in ethicam est apostema: quod non resoluitur. sed vel induratur: aut rumpitur. nam frequentia additur valde: et similiter velocitas: et fit pulsus de genere eius qui vocatur cauda soricina procedendo de paruo ad minorem: et de frequenti ad frequentiorem quousq̃ accidat. Quod si fuerit ex potu vini calidi erit loco caude soricine pulsus acualis siue fussalis. quia propter caloris confortationẽ ex vino post pcussiones paruas fierent alique magne. deinde redibit ad paruas. et hic pulsus dicitur fusalis ad similitudinem fusi. et dicitur acualis ad similitudinem acus cum qua sotulares suuntur. quia hec duo sunt grossa in medio et versus extremitates subtiliando procedũt Siue ergo ista ethica sit ex vino siue mutatio pulsus fit ex vino: oportet imaginari ꝙ mutatio pulsus fit ex vino tunc imbibito.

¶ Et non erunt.

¶ Hic textus potest dupliciter exponi. primo quod quando casus in ethicam fit ex apostemate adubelet non erunt accidentia adubelet vehementia valde. non enim dat ei spacium vsq̃ ad huiusmodi ethicã vel pulsum talem in ethica: quia prius occidit ꝙ fiat finis secunde speciei ethice: vel ꝙ fiat pulsus huiusmodi. Aliter potest exponi quãdo casus in ethicam est ex potu vini calidi non apparẽt accidentia adubelet vehementia de quibus sunt pulsus vt cauda muris similiua. non enim q2 si apparerent accidentia valde vehementia non darent spacium vt fieret pulsus acualis. Et si apparet in vrina vnctuositas scilicet natans in superficie et petala idest corpuscula parua decisa per liquefactionem cum fit transitus adubelet et incipiunt oculi eius profundari humido consumpto. Cum ergo adubul idest secunda species ethice peruenit ad statum fit fortior profundatio amborum oculorum. et ly peruenit est presentis temporis et multiplicatur lippitudo sicca humido consumpto: scz in augmento secunde speciei: et crescunt extremitates ossium in omnibus mẽbris reliquis partibus preter ossa consumptis. et in facie applanantur timpora carnibus eorum cõsumptis et tenditur cutis frontis humido eius cõsumpto et destruitur color frontis: idest tẽdit in fuscũ calido naturali mortificato. et est quasi super eam sit puluis quidam ex adustione solis parte superficiali ab eo exiccata: vt sit quasi puluis in eius superficie. et perducitur ad grauitatem eleuandi supercilia facta in virtute impotenti ad contrahendum musculos eleuantes supercilia. et fit oculus quasi somnolentus et clausus absq̃ somno. non enim est somnus: sed in potentia vigilandi: primo de differentijs febrium. et subtiliatur nasus carnibus consumptis:

bus consumptis: et elongantur pili: idest apparent longiores consumptis carnibus: et ad intus pressa cute: et ad hoc facit corrugatio siue contractio cutis: quia pili eriguntur et apparent magis: et simile est quod sumitur octauo problematum problemate. xi°. cum assignant causam quare pili rigentium eriguntur. Aliter possemus imaginari q pili elongantur propterea in istis ex calido adustiuo multiplicatur materia fumosa que est conueniens ad pili generationē et augmētum. prima tamē causa est melior. apparent pediculi propter corruptionem nutrimenti. primo em̄ generatio est sub cute: deinde exeunt. et videtur venter eius iam minorari et adherere dorso quasi sit cutis sicca que iam attracta est et attrahitur cū ea cutis pectoris cum habeant adinuicē cōtinuitatem. cum ergo curuantur vngues et arcuantur: tunc iam peruenit ad statum. et ly peruenit est tēporis preteriti perfecti et incipit tendere ad occasum idest mortem. et cū incipit tendere ad occasuz liquefiunt cartilagines.

¶ Cura ethice. Capitulum. iiij.

Intentio in curatiōe feb. ethice est infrigidatio et humectatio. ⁊ vnaqueqꝫ earum completur cuz approximatione suarum causarum. et expulsione causarum sui contrarij. Et fortasse est causa vnius earum causa cōtrarij alterius sicut causa infrigidationis. Ipsa enim quādoqꝫ est causa exiccationis que est contraria humectationi. sicut infrigidatio cum trociscis camphoratis et illis que sunt ex spodio et his similibus. Et fortasse humectatio iterum est causa calefactionis que contraria est infrigidationi. sicut vinum. nam ipsum humectat: sed calefacit. quare oportet vt obseruetur illud. Et si necessitas vocat ad fortem infrigidationem nō erit nisi cum re cui cōiungitur: aut quam precedit: aut cui succedit res in qua est virtus humectationis. Et similiter cum vocat necessitas ad fortem humectationē velocem in ea sicut aqua carnis et vinum. tunc oportet vt adiungat̄ ei aut antecedat eam: aut sequatur eam illud in quo est infrigidatio. Et si fuerit causa ethice apostema aut lesio in membro: tunc necessarium est curare ipsum in primis.

¶ Auicenna primo ponit curam ethice. scd̄o succurrit quibusdā dispositionibus sequētibus ethicam. scd̄a ibi. in principio quarti capituli. (Et de illis est sincopis.) Prima in duas. nā in prima explicat curā magis generalē. scd̄o magis specialē scd̄a in principio sequentis capituli. (Ille vero.) Primum capitulū diuido in duas partes. in prima ponit intentiōes curatiuas ethice et docet vitare quendam errorē. et ponit canones in curando ethicam sequentem alias egritudines. in scd̄a ponit in generali ista per que complentur intentiones dicte. scd̄a ibi. (Et qui diligit cōponere.) In prima parte dicit tria. Primum q intētio in curatione feb. ethice est duplex scꝫ infrigidatio et humectatio. et vnaqueqꝫ earum completur cū administratione suarū causarū et euitatiōe causarum sui cōtrarij. scd̄o dicit q causa vnius earū fortasse est causa contrarij alterius sicut causa infrigidationis est quandoqꝫ causa exiccationis: que contrariatur humectationi. sicut trocisci de spodio. et camphora et similes infrigidantes et exiccantes. Et fortasse causa humectans est causa calefactionis que est contraria infrigidationi sicut vinum. nam ipsum hūectat et calefacit. quare opꝫ vt obseruetur illud vt administrentur mūdātia que non noceant quantuz est nobis possibile. quapropter si necessitas vocat ad fortem infrigidationeꝫ non fiat nisi cum re quam precessit aut cui coniungitur aut cui succedit res humectans. Et similiter cum vocat necessitas ad fortem humectationem ⁊ velocē in ethica fiat humectatio que fit cū aqua carnis scꝫ expressionis decoctiōis aut distillationis. et vinum scꝫ dulce vnius anni tamen paucifeum aut mediocris vinositatis. tunc oportet vt adiungat̄ eis aut p̄cedat ea: aut sequat̄ illud in quo est infrigidatio. Tertio dicit q si fuerit causa ethice apostema vel lesio scilicet alia in membro sicut viceꝫ: tunc necessarium est curare illud primo oportet enim vniuscuiusqꝫ causam prius abscindere: deinde ad eam que ex ea facta est egritudinem deuenire. tertio regim. Et hoc est verum in cura regulari. nam aliquando propter fortitudineꝫ egritudinis oportet ei magis attendere q cause: sed pro hoc vide Auic. quarta primi vltimo capitulo.

¶ Et qui diligit componere regimen eius ex diuersis modis cōuenientibus eis in quo feb. fit vehemens valde: tunc necessarium est vt incipiat. et det in potu trociscos camphoratos. et que currunt cursu eorum cū syrupo acetoso diluculo in ortu solis. sicut aqua ordei in canceris si nō abhorret eos ⁊ cum iuleb et aqua granatorum: et ad mansionem mucillaginem psilij. si non fuerit prohibens aliquid propter stomachuꝫ et alia.

¶ Nunc ponit regimen complens has duas intētiones. et primo simul. secundo seiunctim. secunda ibi. (Et regimen infrigidans.) In prima parte dicit quod qui vult componere regimen ethice ex dictis modis diuersis cōuenientibus ei in quo febr. ethica est vehemens valde idest simul ipsum infrigidare et humectare dat ei in potu trocisci camphor. et similes infrigidantes notabiliter. vt puta. ʒ. j. mixtos cū syrupi acetosi. ℥. j. in diluculo idest cum incipit aurora et in ortu solis: q: distanter ab assumptione trocisci. per duas horas det aquaꝫ ordei cū canceris ad humectandū si non abhorret eos. vt puta. ℞. ordei mundi. ℥. j. cancroruꝫ fluuialium excorticatorum. ℥. ij. bulliant in lib. iiij. aque quousqꝫ ordeum sit apertum. et cum iuleb ex aqua idest vino granatorum. Fit autem iuleb ex aqua et zuchharo vt sepe dictum est. et possunt adinuicē misceri. vt puta iuleb. ℥. iij. cū vini granato ℥. j et ad mansionem idest in meridie vel dum manet caliditas impressa a sole detur mucillago psilij. et potest misceri cum aqua granatorum. et dosis amborum in proportione que videbitur sicut ℥. j. vel circa si non fuerit aliquod prohibens propter stomachum. et alia sicut est lassitas stomachi et lubricitas intestinorum. Et manifestum est primam ex his notabiliter infrigidare. secundam notabiliter humectare reliquas simul infrigidare et humectare.

¶ Et regimen infrigidans est per illud qđ sciuisti de potibus infrigidantibus et de oleribus infrigidantibus et trociscis sicut trocisci de camphora. et emplastris: et vnctionibus. et his similibus. ⁊ infrigidatione aeris eorū ita ꝙ in hyeme. ⁊ si non tolerat alleuietur ab eo ignis. Infrigidatio nāq3 aeris eorum est melior res. et sicut vestire eu3 cum sandalitis et cāphoratis. et facere ipm odorare illud in quo sunt rose. ⁊ camphora ⁊ sandali et fructus frig. ⁊ schesabre ⁊ lilium cum aqua rosˀ. et vaporatio cum sudore et balneo. Et oportet vt non prolōgetur retentio emplastrorum infrigidātium valde super membra propiqua membris anhelitus. fortasse eni3 infert illud anhelitui et voci nocumentum magnum. Et oportet vt declinet ad quietem ⁊ somnum ⁊ tranquilitatem et gaudium et custodiatur eger ab eo quod facit ipsum irasci et quod facit ipsum tristari. et quod facit ipsum angustiari et a fame ⁊ siti longa. Emplastra infrigidātia quibus oportet eos vti sunt aromatica. nam ipsa sunt propinquioris iuuamenti et proprie super pectus et que sequunt̄ ipsu3 et sint infrigidata ⁊ nō sit in eis stipticitas. Stipticitas enim cum hoc ꝙ ipsa facit accidere exiccationem prohibet virtutem medicine profundari. Et oportet vt assiduetur permutatio vt non remaneat medicamē et calefiat cum obseruatione vehementie infrigidationis eius. nam cum ipsu3 infrigidat vehementer non elongatur quin debilitet membrum. Et quando est prope membra anhelitus non est longinquum quin impediat dyafragma et alia ab emissione anhelitus cum facilitate. Et de regimine humectāte sunt cibi leues et fructus ⁊ robub et vnctiones et emplastra et odoramenta et caputpurgia et q̄es et trāquilitas et vt non inferatur ei violentia in fame aut siti.

¶ Nunc facit quod dictum est. primo ponit regimen infrigidans. secūdo humectans. secūda ibi. (Et de regimine humectante.) In prima dicit ꝙ regimen infrigidans completur per ea que sciuisti de potibus oleribus et trociscis infrigidantibus sicut de cāphora et emplastris vnctuosis ⁊ similibus et infrigidatione aeris. ita ꝙ in hyeme ⁊ si nō possunt stare sine igne alleuietur idest nō cōcedas ignē magnum. nā infrigidatio aeris est melior res cum immediate ad cor inspiretur. et confert vestire cum vestimentis sandalitis et camphoratis idest in quibus steterunt sandali et camphora. et olfacere rosas et camphoram et sandalos et fructus frigidos et schesabre. idest granatu3. et lilium. idest nenufar aspersa cum aqua rosˀ. et euaporatio cum sudore et balneo idest aspergatur corpus cum aqua tepida aut frigida vt appareat simile sudanti in balneo. verus nanq3 sudor nocet et nō prolōgentur emplastra infrigidantia super pectora eorum ne forte noceatur anhelitus. et vox et oportet vt dormiant et sint traquilli animo ⁊ corpore. et custodiantur ab ira angustia ⁊ fame et siti longa. et huiusmodi exiccantibus. et que ponuntur supra pectus et partes propinquas sint frigida vt poma odorifera actu frigida et non sint stipti͠ca: quia exiccant et non sinunt virtutem medicine profundari nisi forte haberent partes difformes quasdam scilicet subtiles que primo actuate in porositatibus membrorum profundarent: deinde actuatis partibus stipticis fieret maior pars subtilium frigidarum aut humidarum profundatio sicut oleum rosˀ. hoc modo magis humectat ꝙ oleum cōmune. tertio de simplici medicina. et medicine applicite debent permutari. nam cum diu remanent calefiunt: et corpus calefaciūt caueatur tamē vehemens infrigidatio q3 debilitat membrum aliquando impedit dyfragma ab anhelitu. et de regimine humectandi sunt cibi humidi et fructus rob vnctiones. emplastra. odoramenta. caputpurgia. quies. sc3 corporis et tranquilitas scilicet animi. et non patiantur famem ⁊ sitim longam.

¶ Rememoratio medicinarum infrigidantium eos. Capitulum. v.

Ille vero que de eis sunt infrigidantes aut humectantes omnes sunt nutritiue: aut vincit in eis nutribilitas. sicut aqua ordei decocta cum canceris ex parte canceri. Et oportet vt euellantur extremitates cancrorum ex pedibus et corporibus suis et abluātur cum aqua frigida et sale bono cum cinere vicibus tribus et supra. donec mundificentur et purgētur a grauitate sui odoris: deinde decoquant̄ in aqua ordei et sicut aq̄ lactis vaccini de quo extractum est butyrum et sicut succi olerū elixatoru3 predictorū in capitulis febrium acutarum sicut mucilago psilij. In aceto autem est vehemens exiccatio: et virtus resolutionis. quare oportet vt bibatur cum eo quod resistit duabꝰ proprietatibus sc3 per cōmixtionem aque multe: aut cum quibusdam humectantibus et lenificantibus. Et proximum quide3 vt lac asine sit cum humectatiōe sua infrigidans ita vt quidam faciant meliorē infrigidationem eius super infrigidationem lactis vaccini de quo extractum est butyrum. verum ipsum conuenit ei qui non habet feb. periodicam neq3 materiam: neq3 humorem preparatum ad putredinem. et oportet vt caueatur spissum lac. Et de illis que conferūt eis est zuccharum et cum senseris putredinem accidentem ex lacte: tunc solue cum facilitate. et si timueris calefactionem. tunc abstine ab eo aliquot diebus: et cura in ea cum trociscis et aquis fructuu3: deinde itera lac.

¶ Nunc Aui. magis in speciali ponit curam ethice. et primo per infrigidantia. sc̄do per hūectātia tertio per cibos. secūda in principio sequentis capituli ibi.

pituli ibi.(Illarum.)tertia ibi in principio tertij capituli.(Oportet.)Primum capitulum diuiditur in duas.In prima ponit res infrigidantes et humectantes.In secūda res infrigidantes et nō humectantes.secūda ibi.(Medicine vero.) Prima in tot partes quot numerat medicīas.In prima parte dicit ꝙ omnes medicine infrigidantes et humectantes sunt nutritiue. et per medicinas maxime intelligit cibos medicinales infrigidantes et humectantes non qualitatiue tantum:sed substantifice.in his eñi nutribilitas vincit infrigidationē sicut aq̄ ordei decocta cū cācris ex pte cancri sup. est magis nutritiua ꝙ̄ infrigidatiua.⁊ opꝫ vt euellantur extremitates idest partes corticales ex corpore et ex pedibus cancrorū:q: sunt exiccantes et abluantur cum aqua frigida sale bono et cinere miscēdo hec simul vt cācri purgent a graui odore suo ⁊ a quibusdā partibus nitrosis.Sed vltimo debēt lauari cum aqua frigida sola.⁊ postea decoqui cū aqua ordei ponendo ꝑ vnaquaq̄ libra aque ordei.ʒ.j.cācrorum.Et sicut aqua lactis vaccini de quo extractum est butyrū que multū humectat per partem aquosam:et modicū hꝫ de serositate exiccante:sed aufert butyrum:q: inflāmabile.Dicit tertio succos.i.decoctiones olerum frigidorum predictorum in capitulis febriū acutaꝝ et sicut mucillago psilij.acetum aūt:q: resoluit et exiccat dꝫ misceri cum his que humectant ⁊ resolutionē ꝓhibent sicut cū aqua multa ⁊ reb⁹ alijs humectantibus et lenientibus:sicut oleū amigdalarum dulcium.et lac asine cōuenit:q: infrigidat et humectat et magis et melius infrigidat ꝙ̄ lac vaccinum de quo extractum est butyrū.tum q: frigidius.tum q: magis subtile verum nō compectit habenti febrem putridam aut habenti humorem paratum putredini.⁊ caueatur spissum lac:quia nō ita facile conuertitur nec ad extrema corporis facile penetrat.⁊ zucharum est conueniens:sed dꝫ esse mixtum cū aqua vt frangatur eius caliditas et augeatur eius humiditas.humectat eñi qualitatiue et substantifice:⁊ si senseris putrere lac qd̄ maxime rugitibus cōprehendetur:solue ventrem faciliter vt lac et chilus corruptus educatur.Et si timueris calefactionem ethice.q: sit nimis intensa abstine a lacte aliquot diebus et cura cuꝫ trocīscis ⁊ aquis fructuum sicut vino granatorum et similibus.

¶ Medicine vero infrigidantes que non habent humectationem sunt sicut trocisci noti narrati scilicet trocisci camphorati et trocisci de dactilis ⁊ succis frigidis:et sicut trocisci huiusmodi.Re.spodij boli armeni ana.ʒ.iiij.rof.ʒ.vj.semi.portulace et citruli et cucurbite et karabe omnium ana.ʒ.ij. fiant ex eis trocisci et sit dosis pondus.ʒ.ij. et sunt boni valde.et iterum alij ꝓximi eis. Reci.arnoglosse amili et gummi draganti omniū ana.ʒ.iij.boli armeni spodij amborum ana.ʒ.iiij.papaueris.ʒ.v.rof.et se.cucurbite et citrulli et portulace omniū ana. ʒ.v.granorum citoniorum excorticatorum et semi.melonis et cucumeris omniū ana. ʒ.vij.suc.liquiri.pondus.ʒ.x.conficiantur cum mucillagīe psilij.vnctiōes vero et epithimata et enplastra infrigidantia,et odoramenta et caput purgia infrigidātia sunt illa que tu sciuisti.Et meliores vnctiones sunt cum oleo de cucurbita et papauere et de nenufare et salicibus et violis.stratus autem infrigidantes et humectātes sunt qui sunt plani valde de corijs aspsis aqua ro.aut de lino de genere eius quod fit in tabrasten.et sit impletio eius illud non calefacit:immo sit de genere lini pectinati ⁊ renouetur assidue.Aut sit stratus de corijs que iam sunt impleta aqua.post sint sup ea rectificationes que applanent aquam bene et prohibeant eius inequalitatem:et sint prope stratus aque cursus earum et sub eis folia arborum frigidorum et humidorum scilicet de salicibus et sempuiue et olera humida et odorifera frigida sicut rose et folia arborum frigidorum et preputia vitis et his similia.

¶ Medicine vō infrigidātes que nō hūectāt sunt sicut trocisci de cāphora de dactilis siccis:q: dactili maturi recentes humectant.Et sicut trocisci huiusmodi.℞.spodij.boli ar.aū.ʒ.x.rof.ʒ.vj.se. portulace.citrulli cucurbite.karabe aū.ʒ.iij.fiant ex eis trocisci quorū dosis sit.ʒ.ij.cū aliquo liquore frigido et humido.Et iterum ꝓximi eis in virtute sunt.℞.arna glosse.amili draganti aū.ʒ.iij. boli arme.spodij aū.ʒ.iiij.papaueris.ʒ.vj.semi.cucurbite citruli portulace aū.ʒ.vj.granorum citoniorum excorticatorū.semi.melonis aū.ʒ.vij.succi liquiricie.ʒ.x.conficiantur cum mucillagine psilij.et hi sunt prestantiores ceteris.Vnctiones vero ⁊ et emplastra et epithimata infrigidātia sunt illa que sciuisti in cura febrium acutarū.et meliores vnctiones sunt cum oleo de cucurbita de papauere de nenufare de salicibus de violis.strat⁹ autem infrigidantes et humectantes sunt illi qui sunt bene equati de corijs aspersis cum aqua rof. aut sint de ligno sicut illi qui fiūt in tabrastē idest in hospitali illo famoso.et impleatur pānus ille de lino et eo qd̄ nō calefaciat sicut est linum:et sit bene pectinatum vt sit molle:et renouetur assidue vt sit molle et equetur. Aut sit stratus de corijs plenis aqua ⁊ sint bene equata.⁊ sint prope aquas stantes vel currentes.et sub eis sint folia arboruꝫ frigidorum et humidorū scilicet de salicibus sempruiue et odorifera frigida sicut rosaruꝫ et folia arborum frigidorum et preputiorum vitis ⁊ his similia.

¶ Rememoratio medicinarum humectantium cos. Capitulum. vj.

Illarum quidem que sunt cū infrigidatione rememoratio iā preterijt.Et restat nunc considerare in qualitate dādi in potu genera lactis et lac de quo extractum est butyrum et in qualitate administrationis tine ⁊ balnei ⁊ administratione vnguentorū ⁊ oleorū et epithimatū ⁊ reliqui regiminis. Et nos quidem iam docuimus modū dandi in potu genera lactis in capitulo ptisis ⁊ siccitatis stomachi:quare opꝫ vt sit illud canon.

Et nō est lac post lac mulieris sicut lac asine. postea lac caprarū: cuius pascua oportet esse ex herbis et oleribus frigidis humidis sicut scis. nam ipsum et proprie lac asine eradicat ethicam si fuerit ei eradicator: et non est electio super ipsum nisi prohibeat putredo accidens: aut expectatio materiei cōprehense. Et lac quidē iuuatiuū est eis a principio ethice vsq ad finem eius. Et lac mulieris suggendo sumptum cōuenientius est oibus. Et canon in dando in potu lac de quo extractum est butyrum est, primus illi iterum. Et melius quidem est vt incipias a 3.x. vsq ad. 3.xxx. et quod est supra eas si fuerit virtus adiuuās et tibi inest vt cōmisceas cū ea aliquid de trociscis infrigidātibus. et tibi inest vt addas supra summā predictam in potione prima. et postrema si fuerit virtus potens super digestionem.

¶ In parte presenti ponit medicinas humectantes vt lac tinam et vnctiones et c. Habet duas partes. in prima parte ponit intentionē et regimē per lac. scdo ponit regimē per tinam balneum et vnctiones. scda ibi. (Tina autem.) In prima parte dicit. iam esse memoratas medicinas infrigidantes et humectantes. Restat nunc dare modum exhibendi in potu genera lactis. et lac de quo extractum est butyrum. et modum administrationis tine et balnei. et modū administrationis vnguentorum et oleorum et epithimatum et reliqui regiminis. et dicit se docuisse scilz. 12ª. et. 13ª. tertiū modum dandi in potu genera lactis in capitulo ptisis et exiccationis stomachi: quare illud fit pro parte canon. Hic per tinam intellige vas in quo ponuntur ad balneandum. Balneum vero est domus habens tres casas in qua tamē est tina. et post lac mulieris prestātius est lac asine. post lac caprarū pascua debent esse ex oleribus et herbis supple et folijs frigidis et humidis. nam lac et proprie asine eradicat ethicam: si potest eradicari. et nullum est prestantius ipso nisi sit putredo accidens ex lacte aut expectata materiei comprehēse scilicet in corpore. que lz nōdū putreat: est tamē apta putrere. et lac est cōueniens in ethica in principio vsq ad finem et lac mulieris suggendo sumptū est prestantius oibus. Et canō dādi in potu lac de quo extractū est butyrū est iste. canō dādi i potu lac de quo nō est extractū butyrū et melius est vt incipias a pondere. 3.x. lactis paulatim augendo vsq ad. 3.xxx. et supra. si fuerit virtus digestiua potēs et cum lacte potes admiscere aliquid de trociscis infrigidātibus. Et potes augere summā predictā in potione prima a qua incipias scilicet dare supra. 3.x. et postea scz supra. 3.xxx. si digestiua fuerit potēs.

¶ Et nota vt tollatur cōtradictio apparens: q lac mulieb:e magis confert q lac asininum propter proportionem currentem inter indiuidua humane speciei: sed asininum magis confert: quia magis infrigidat et humectat: et est subtilius. propter ea quando virtus est fortis et magna necessitas infrigidandi magis confert lac asininum: sed quando est debilis et minor necessitas infrigidādi: magis confert lac mulierum.

Tina autē illa est melior que est tepida in qua nō est caliditas multa: et est cū hoc cum virtutibus olerum et herbarū infrigidantium et humectantiū: et nō sit ita vt rarificet nedum q sudare faciat: et nō licet vt vapor tine sit calidus.

¶ Hic facit quod dictum est. Et primo ponit regimen per tinam. secūdo per balneum. scda ibi. (Ingressio autem.) prima in duas. primo ponit regimen per tinam absolute. secundo ponit regimen per tinam comparando ad alias res. secūda ibi. (Et si sumpsit aquam ordei.) prima in quatuor partes sicut sunt quatuor canones: aut dicta eius principalia. Primum dictum. tina melior est illa que est tepida habens virtutem olerum infrigidantium et humectantium virtualiter decoctarum in ea: et nō sit ita calidum vt rarificet idest notabiliter humidum euaporare faciat nedum q sudare faciat: et nō licet vt tine vapor sit calidus: immo sit minus calidus q aqua quia inspiratus ad membra spiritualia nimis ea calefaceret. hoc autem fiet si tina non sit in aere valde calido: cum enim exibit ab aqua notabiliter infrigidabitur antequam inspiretur.

Et si nō esset qd prohiberet administrationem tine frigide nō eligeretur sup eam: verum qd prohibet ab hoc est debilitas corporum eorū et eorum extenuatio. in primis vero rebus fortasse sanat eos istud. verum debilitatem corporis sanat iam illud cum infrigidatione pauca: quā facit in complexione eius que possibile est vt curet. Quod si fuerit debilius illo timetur q cadant in ethicam senilē: et illud est minus. veruntamen cum illo tardatur magis tēpus mortis: et fortasse viuit cū ea tēpore cui est quātitas. et multotiens quidē est rectior permutatio eius ad illam ethicam.

¶ Hic secundo dicit q si non esset hic prohibēs administrationem tine frigide nulla esset eligibilior ea. verum prohibet ab ea debilitas corporum et eorum extenuatio inter que duo est differentia nota. et propter quālibet istarum dispositionū aptū est corpus ledi ab aqua frigida: sed in pricipio cū corpora non sunt extenuata neq debilia fortasse aqua frigida sanat ea. verum debilitatem corporis scilicet paucam sanat iam illud scilicet balneū et aqua frigida cū infrigidatione pauca: id est non superflua: quia corpus existens parum debile resistit ne superflue infrigidetur: sed solūmodo tantum infrigidatur eius complexio quantum sufficit ad salutem eius qui potest sanari. Quod si corpus fuerit debilius eo et timetur quod cadat in ethicam senectutis que est siccitas fixa in frigiditate aut saltem absq caliditate febrili: illud tamen raro euenit: veruntamen est eligibilius: quia cum ethica senectutis magis tardatur mors q cum ethica febrili: immo cū ethica senili viuit lōgo tēpore et notabili: quia non ita corpus exiccatur. vnde multotiens permutatio ethice febrilis ad ethicam senilem est recte facta.

Illud autē in quo sumus de relatione tine rectius est vt fiat inceptio in ea cuz aqua que est calida ad terminum. et fiat gradatio ad frigidam et temperatam frigidam tolerabilē. hec enim gradatio facit corpus susceptibile

sceptibile aque frigide cum lesio non fiat per aduentum contrarii in complexione subito. Et iterum corpus acquirit ex aqua calida similitudinem tenereitatis et tolerat cum ea frigidam.

¶ Tertium dictum est quod rectius est id quod primo dictum est de tina. s. vt fiat inceptio cum aqua calida vsque ad terminum. i. temperata et fiat gradatio. i. paulatinus transitus ad frigidam temperate que possit bene tolerari. hec enim gradatio facit corpus susceptibile aque frigide sine notabili nocumento cum lesio nõ fiat nisi per aduentum cõtrarii in complexiõe subito. Et iterum corpus acquirit ab aqua calida tenereitatem: quia corpus fit mollius et pori magis aperiuntur. licet nõ fiat substantifice humidius per nutritionẽ que est vera tenereitas: et cum ea tenereitate tolerat aquam frigidam per paulatinam infrigidationem. infrigidatur itaque magis: quia poris apertis frigiditas aque magis penetrat. et cum hoc frigiditas aque melius toleratur. modus autem quo debet fieri iste gradatus processus dicetur cum curam ordinabo.

¶ Et si iteretur tina in die tribus vicibus erit rectum. Et oportet vt administretur cum facilitate vt non cadat virtus.

¶ Illud est quartum dictum et si iteretur tina ter in die. s. ante prandium in meridie et ante cenã erit rectum vt bona fiat infrigidatio et humectatio. Et oportet vt administretur cum facilitate: quia non sit multum calida nec diu moretur in ea. et vt deferatur ad eam ne virtus debilitaretur.

¶ Et si sumpserit aquam ordei aut tinam duabus horis erit cõueniens. Et si premittat tinam post emulsionẽ lactis super corpus eius secundum quod dicemus vt dilatet tina meatus cibi: deinde suscipiat aquam ordei et que sunt eis similia. postea expectet: deinde administretur aqua tine vt dilatetur cibus erit bonum.

¶ Hic ponit regimẽ per tinã cõparando ad alias res. et habet sex partes secundum quod sex sunt dicta principalia. Primum dictum si sumpserit aquam ordei vt puta. iiii. ℥. ante tinam duabus horis erit conueniens. et si premittat. s. aque ordei post emulsionem lactis scilicet quod primo fiat emulsio lactis super corpus. exempli gratia. per vnam horam ante tinam: deinde fiat tina. postea detur aqua ordei est cõueniẽs. dilatabit enim tina meatus nutrimẽto futuro ex aqua ordei. sumpta aqua ordei expectet per duas horas. s. donec aqua ordei sit digesta prima digestione: deinde egrediatur tinam vt dilatetur cibus idest vt attrahatur nutrimentũ scilicet aqua ordei ad omnia membra erit bonum.

¶ Et administretur post tinam et balneũ inunctio cum oleis infrigidantibus et humectantibus sicut oleo violato proprie quãdo est factum ex oleo de cucurbita similiter oleo nenufarino et oleo de cucurbita.

¶ Hoc est secundum dictum. post tinã et balneum administretur vnctio cum oleis infrigidantibus et humectantibus sicut oleo de violis proprie quando factũ est ex oleo de cucurbita scilicet bulliendo in oleo de cucurbita violas. et similiter cum oleo nenufarino et oleo de cucurbita.

¶ Et si permutetur post tinam ad illud quod est declinius ad frigus parum tolerabile: deinde inungatur.

¶ Hoc est tertium dictũ. si permutetur post tinam tepidam ad tinam declinantem magis ad frigus tolerabile tamẽ: deinde vngatur erit rectum. vnctio namque sua viscositate diu retinebit aquam in poris que retenta magis infrigidat et humectat.

¶ Et si premittatur inunctio et festinetur: deinde ingrediatur aquã frigidam parum erit rectum et illud secundum tolerantiã: et nõ est malum gradari in eo: et melior quidem horarum huius actionis est post digestionem cibi.

¶ Hoc est quartum dictum si premittatur vnctio et festinetur. i. ad vngẽdum ipsum post balneum aque tepide: deinde ingrediatur aquam aliquantulum frigidam erit rectum et illud secundum tolerãtiam idest ingrediatur aquã tantum frigidã quantũ bene tolerare potest. et non est malum gradari in eo idest fundendo ipsum in aqua paulatine frigida. debent enim ingredi paulatine et nõ subito vt fiat assuefactio. Et melior horarum huius balneatiõis est post digestionem cibi. s. primam et secundam.

¶ Et si possibile est vt submergatur post tinam calidam in aquam frigidam subito absque gradatione est magis vltimũ ex parte cure et magis forte ex parte timoris: et effusio eius cum facilitate est minoris timoris quam submersio infirmi in ea subito et minoris iuuamenti: et sit frigus secundum quantitatẽ frigoris aque estatis que ẽ inter tepidã et illam que est vehementis frigoris.

¶ Hoc est quintum dictum. si potest tolerare vt submergatur post tinam calidam in aqua frigida subito absque gradatione. i. absque hoc quod ingrediatur aliam aquam mediam inter calidam et frigidam. Aliter absque gradatione. i. quod submergatur secundum totam personã. et nõ paulatim est magis vltimum ex parte cure: quia fortiter infrigidat et magis forte ex parte timoris. quia timorem affert ne ledãtur nerui et ne extinguatur calor innatus aut ne incurrat ethicam senilem et alia talia nocumenta et effusio eius cum facilitate idest paulatim est minoris timoris quam submersio infirmi in ea subito et minoris iuuamenti: quia nõ fit fortis infrigidatio et caloris febrilis extinctio. et frigus eius debet esse secundum quantitatem frigoris aque estatis que propter calefactionem a sole est media inter tepidam et illam que est vehementis frigiditatis.

¶ Et si premittatur emulsio lactis super membra sua si non fuerit debilis: aut eius quod mixtum est aqua si fuerit debilis: deinde administretur tina: erit rectum. nam emulsio lactis super corpus est vehementis humectationis. Et genera quidem lactis bona ad emulgendum sunt predicta. et oportet vt emulgeatur ex vbere. Et dignius est vt fiat fixio super inunctionem fricando ex medicinis predictis corpori toti et iuncturis.

¶ Hoc est sextũ dictũ si premittatur emulsio lactis super mẽbra ethici si nõ fuerit debilis: aut emulsio lactis admixti aque si fuerit debilis: deinde sequatur tina rectũ

est. Nã emulsio lactis sup corp⁹ ethici est vehemẽtis humectationis. quare si volumus humectare multum premittamus emulsionem lactis tine. Si vero maiorem operationem pororum premittamus tinam emulsioni lactis. Postea dicit. genera lactis bona ad emulgendum sunt predicta scilicet humanarum asinarum caprinum et debent mulgeri ex vbere. postea dicit cõueniens est vt fiat bona et fortis fricatio quãdo vnctiones corpori ethici applicant vt pfunde virtus eaꝝ penetret ꝛ pprie in per functuris. nam cum sint sicce indigent multa humectatione.

Sed dubitatur cur lac debet mulgeri solũ cum virtus est fortis et admixtũ aque cũ virtus est debilis. videtur enĩ ex his dictis ꝙ lac debilitet. ¶ Dicendũ ꝙ lac est viscosum et phibet vaporum transpirationem necessariam in quocunqꝫ ethicorũ: eorũ retẽtio virtute existente debili forte duceret ad putridam: non aũt tantum oppilat si admixtum sit aque. Huic responsioni nõ bene acquiescit animus me⁹ sed aliam non habeo.

¶ Ingressio aũt balnei non conceditur ei nisi fuerit ita ne sudare faciat neqꝫ igniat neqꝫ alteret anhelitum: ꝛ sit calidũ aq̃ eius minus calido sui aeris. et sit caliditas aque eius ita vt delectet et nõ ledat et nõ faciat sudare et quãdo nõ est in corpore eius materia preparata putredini et pprie cũ illud est ꝛ nõ digestus est cibus. immo opꝫ vt sit illud cũ voluntas est vt expãdatur digestuꝫ eius in corpore et nõ prolonget morã eius in eorũ separetur ab eo velociter: et quãdo separatur ab eo sumat aliquid de humiditatibus et de sorbitionibus que non nocẽt ei factis ex ordeo et lacte: et quando accidit ei in balneo sitis sedet eam cum aqua ordei et aqua araib et lac sit lac asine.

¶ Hic ponit regimen per balneum. et primo docet quale debet esse balneum. scdo modum vsus eius. scdo a ibi. (Et oportet vt sit.) In prima parte dicit ꝙ balneum quod conceditur non debet esse multum calidum: immo tepid[illegible] ne sudare faciat nec inflammet corpus nec alteret anhelitum: ꝛ sit caliditas aque eius minor caliditate sui aeris: aer nãqꝫ calidus licet magis noceat ꝙ̃ aqua eque calida quando ipse inspiratur ad spiritualia: attamen si non inspiratur: sed solum obuiet corpori sicut aqua minus calefaceret: quia caliditas aq̃ est in subiecto magis denso in quo est plus de multitudine caliditatis. et caliditas aque debet esse ita vt delectet ꝛ nõ ledat nec faciat sudare. Et debet balneum administrari quando in corpore non est materia putrens: neqꝫ parata putredini. et debet cibus esse digestus. s. digestione prima et secunda digestione quando scilicet cibus digestus prima digestione expanditur per corpus ad vniuersa mẽbra. et nõ debet stare in balneo nisi paruo tempore vt puta a quarta hore vsqꝫ ad mediam et plus et minus fm ꝙ tolerat et delectatur: et quando se paratus est a balneo et aliquantulum quieuit sumat de sorbitionibus que nõ nocent eis factis ex ordeo idest farina ordei et lacte coniunctim vel diuisim fm appetitum ꝙ si dum est in balneo sitiret bibat aquam ordei vel aquam lactis acetosi qd̃ sit lac asine.

¶ Et opꝫ vt sit introitus in balneum: deinde exitus eius ab eo fm modum vt nõ sit labor in eo olno. et iam enunciauimus illud in locis alijs et iterabimus de illo conditionem. Opꝫ vt permutetur ad balneum in lecto portato in quo sunt strati stratus ingeniose ita vt perueniat cũ ea ad primam domuꝫ et permutetur ad illud qd̃ ex duobus pannis factum est plenum lana vel coto. et dicitur grece pedetolene quod cõueniens est balneo et exuatur vestimẽtis suis in ea aut in media si nõ fuerit calida: et nõ moretur in aliqua earũ nisi quãtitate permutationis et anhelitibus paucis ꝛ iam exutus vestimentis: deinde ingrediatur ad domuꝫ secundã et tertiã. veruntamẽ nõ sit vehementis caliditatis: et stet in ea quantitate qua tolerat tinam. Hoc est illud qd̃ dictũ est qd̃ magis est dilectũ mihi est vt sit tina eius in domo media tempata. Cuꝫ ergo separatur a tina frigida cooperiatur mantili: aut farcha habente duas tunicas et pmutetur ad stratum suũ et lectũ cũ sua sabana et extergetur sudor eius cũ mãtili et inungat et cibetur.

¶ In hac parte docẽs vsum balnei dicit tria. Primum ꝙ introitus in balneuꝫ et exitus ab eo debꝫ fieri fm modum vt eger nullo modo laboret. et dicit se dixisse de hoc in alijs locis. s. secunda primi. capitulo de eis q̃ puenĩũt ex balneatione ꝛ scietrum dicturũ de hoc. ergo opꝫ vt eger portet in lecto in quo sint strat⁹ cõmode facti ad primã casaꝫ balnei. et ibidem permutetur de lecto in quo erat ad lectum alium factum ex duobus pãnis plenuꝫ lana vel coto. ex his enĩ duobus pannis est facta culcitra que est plena coto vel lana vt sit minus calida ꝙ̃ lectus in quo portatus fuit: qꝛ forte erat ex plumis. sic enĩ est necessarium vt prima casa sit calidior ꝙ̃ locus in quo primo erat. et hic lectus qui est balneo conueniens dicitur grece pedetolene et exuat vestimẽtis suis in ea. s. prima domo aut in media si pma nõ fuerit sufficiẽter calida et nõ moretur in aliqua illarũ nisi tanto tempore ꝙ possit permutari et anhelitibus paucis. i. ꝙ tẽpus sit ita paucum ꝙ nõ habuerit nisi paucos anhelitus. et iam exutis vestimẽtis in pᵃ casa portet ad scdam et ad tertiã: que tñ nõ sit vehementer calida. ꝛ ibi scꝫ in secunda vel tertia casa ponatur in tina. ꝛ ibi stet ꝙ̃titate qua toleret bene tinam. ꝛ hoc est qd̃ dictum est alibi. secundo dicit ꝙ sibi videtur meli⁹ ꝙ tina sit in casa media temperata. est enim prima minus calida ꝙ̃ oportet: tertia magis: sed media est temperata. cum ergo separatur a tina. s. facta balneatione cooperiatur mãtili. s. pãno lineo aut farca magno habente duas tunicas. ꝛ farca illud est sicut linteamen duplum et permutetur ad stratum suum quod stratuꝫ est sua sabana. Credo ex modo loquendi Auicen. ꝙ sabana est stratus factus ex duobus pannis ex quo immediate mittebatur in balneum et in quem exiens a balneo immediate poni debet vt gradatim transeat: nec immediate veniat in lectum plumosum. tertio dicit sudorem suum siccandum esse si sudare cõtigerit vel melius siccetur sudor. s. gutte aque similes sudori que remanserunt in cute ne vehementiorem ꝛ profundiorem

fundiorem faciant infrigidationem iam precedē te infrigidatione debita. et inungantur et cibētur cū aliquantulum in proprio lecto quieuerunt.

¶ De cibatione habentium ethicā. Ca.vij.

Oportet vt separetur in eis cibus et non cibentur in saturitate eorum vice vna.

¶ Hic agit de cibatione ethicorū ⁊ cōtinet partes duas. in prima ponit regimen generale. secundo speciale per potum specialem: scʒ aque frigide. secūda ibi. (Aqua vero frigida). Prima iterum in duas. nam primo ponit canonem generalem in cibatione. secundo ponit cibos speciales. scōa ibi. (Amplius melius) In pria parte dicit cibum oportere diuidi ⁊ nō cibari vice vna vsqꝫ ad saturitatē. nā virtus est debilis non potēs multum vna vice exhibitum digerere.

¶ Amplius melius quo cibantur est aqua ordei et ordeum et panis tritici abluti infusus in aqua frigida. Et genera lactis cū ab eis non prohibet aliquid eorum que diximꝰ Et lac vaccinum de quo extractum est butyrum: et quoniam est plurimi nutrimenti et almes et cucurbita: et de fructibus melonis palestini et sunt arachij cognominati apud nos indi: et quando sentit rectificationem: tunc nō est malum cibare ipsum caseo humido non salito. Et si virtus debilitatur non est malum vt cibetur iure issidegeti cum coriandro humido decocto cum eis que sunt sicut aduragi et altaciugi. ⁊ fortasse oportet vt detur eis in potu aliquid vini subtilis permixti cuʒ aqua multa. Et fortasse necessarium est vt cibes cum mosos ex carne aduragi et altaciugit alcobugi ⁊ pullis et hosune acetoso aut congelato acetoso ex carne edi aut carne vaccina quādo est illic fortitudo virtutis et acetum almosos: et congelati est iuuatiuum eis et confortatiuum in hac dispositione. Et fortasse non est excusatio ab aqua carnis permixta cum sirupo de fructibus acetosis frigidis aut vitello oui sorbilis. Et quando prolongatur cum ea debilitas ad sincopim est necesse vt cibentur aqua carnis accepta ex lateribus edi cum sale pauco que coletur ⁊ fundatur super eam quantū totum eius de aqua malorum: et quantū est decima eiꝰ de vino odorifero et potetur.

¶ Hic ponit cibos dicens quod aqua ordei ⁊ ordeum debite coctum et panis tritici ablutus ⁊ infusus in aqua frigida et genera lactis cum eis nisi prohibeat quod diximus: scʒ putredo p̄sens aut futura et lac vaccinū de quo extractuʒ est butyrū: q2 plurimū nutrit. et almes: idest robilie in vulgari veronensi bizi: et cucurbita conueniunt. ⁊ de fructibus melones palestini arachij habentes colluʒ lōgum vt cucurbita. et apud nos cognominati indi. de his loquitur Isaac. iij. dietarū particulariū. capitu. j. de melonibus dicēs. Est aliud genus melonis qui palestinus vocatur ⁊ vulgariter saracenus cuius humiditas est minor ceteris. Et quāuis conueniant: q2 frigidi ⁊ humidi. tamē prouocando vrinam et proprie scdm partē intrinsecā nocēt. Et qñ sentit rectificationeʒ: q2 virtus digestiua fortificatur caseus recens mollis non salitus confert. Et si virtus debilitetur cibentur iure issidebegeti: idest brodio facto ex rebus frigidis et humidis in quibus sit coriandrū recens coctum cum eis que sunt aduragi. i. edi ⁊ altaciugi. i. agni. licet aliqui dicāt quod sunt aues parue. Et fortasse opus est vt detur parum vini permixti cum aqua multa. humefacit enim qualificatiue et substantifice. Et fortasse necesse est vt cibes cuʒ mosos. i. cibo acetoso ex carne aduragi. i. turturis. Et altaciugi est similis perdici sicut coturnix aut fraquilinus: alcobugi. i. perdix. ⁊ pullis. i. gallinis et similibus in sua specie. et hosune acetoso: idest iure acetoso vel cum agresta: vel cum vino granatorū aceto et similibus: aut aceto coagulato. idest gelatina ex carne edi aut vituli quando digestiua est fortis: et acetum almosos: id est ciborum acetosorum: sicut apud nos cōpostella guaceto soffrito et similibus. Et cōgelati: idest gellatina est iuuamentū eis et confortatiuū in ethica ⁊ fortasse nō est excusatio ab aqua carnis: idest suco mixto sirupo. de fructibus frigidis sicut de limone citris ⁊ similibus: aut aqua carnis misceatur cum vitello oui sorbilis. Et quando sincopis timetur ex aqua carnis accepta ex lateribus edi paruʒ salita. que coletur et misceatur cum succo malorū idest pomorum sicut apiorum que sunt cordialia. ⁊ sint ambe equalis quantitatis et quantum est decima de vino odorifero. Et potetur tepidum: idest debite calidum.

¶ Aqua vero frigida que non est valde vehemētis frigoris non est malum si in potu detur eis si non fuerit debilis aut aliqd prohibens: et illud prohibens aut erit apostema sub hypocundriis: aut erunt in corpore toto chimi putridi et chimi crudi qui omēs digestione indigent ⁊ non apparet signum digestionis. quod si appareat timor erit minor ⁊ similiter si fuerit ethica permutata ex sirsen aut birsen. nam cum hac melius est vt interdicatur potus aque frigide quam cuʒ aliis. Ethica est cū superuenit egritudinibꝰ destruentibus virtutem mollificantibus eā arefacientibus ossa et carnē superuenit debilitati. Cum ergo coniungitur ei super debilitatem post sumptioneʒ aque frigide nō moratur quin cadat in genus alterius ethice que cōmunicat huic generi in siccitate: et diuersificatur ei in calore et frigore ⁊ nominatur ethica senectutis ⁊ ethica senij. Et illa quidem est egritudo seua in qua innatus calor iam destructus est. Et similiter aqua vltimi frigoris et plurimi nocet eis in omni dispositione ⁊ corrumpit innatum calorem membrorum eorum radicalium: et fortasse festinat cum eis aut permutat eos ad modum alium ethice.

¶ In hac parte agit de potu aque frigide dicens. quod aqua frigida que non est vehementis frigoris non est mala si potetur quando non fuerit prohibens. ⁊ suppole nō est mala quādo nō apparet signuʒ digestiōis: quia in ethica simplici tale signū

non curatur cum sit morbus immaterialis. licz apparente signo digestionis sit minor timor dare in potu aquã frigidã. Nam dato quod ethica sit immaterialis cum apparet digestio humorũ non timemus lesionem per aquã frigidã sicut si essent indigesti. Huius concordiam vide tertio regiminis acutorum. cõmen. xiiij. illius partis. Sereatus opportunus. Prohibens autem aquam frigidaz aut erit apostema sub ypocundrijs aut humores putridi in toto corpore aut humores indigesti ꝛ maxime grossi. nam aqua frigida incrudãdo materias magis nocet quã conferat infrigidando et humectando ethicũ. Similiter nocet ethica sequens sirsen: idest apostema cerebri ꝛ byrsen. i. apostema pectoris. nam in hoc melius est vt pretermittatur potus aque frigide quã in alijs ethicis: quia supervenit egritudinibus deprimẽtibus virtutẽ: laxantibus eam: arefaciẽtibus ossa et carnẽ. quare supervenit cum corpus est debile. Cum aũt debilitati ꝛ extenuationi cõiungitur potus aque frigide non moratur quin cadat. i. cito cadat in ethicã senectutis que est siccitas absq3 caliditate febrili que est egritudo seua in qua calor naturalis iam destructus est. i. notabiliter paucificatꝰ. Similiter aqua valde frigida: vt plurimuz nocet omnibus ethicis corrũpendo calorem innatum membrorũ radicalium. idest nobiliuz. et forsasse festinat cum eis ad mortem. i. cito interficit propter extinctionẽ caloris innati: aut permutat eos ad alium modũ ethice scz senectutis cum qua possunt notabili tempore viuere.

¶ De succurrẽdo dispositionibus sequẽtibus ethicã. Cap. viij.

DE illis est sincopis ꝛ iam diximꝰ regimen in hoc multotiens. Et de illis est fluxus vẽtris. et oportet vt curetur et succurratur ei. nam in ipso est timor magnus: et de curis eius in primis est vt sit aqua ordei corum aqua sauich et ponatur in aqua ordei corum milium torrefactuz et gummi aut lentes elixate iterate aut lac decoctum cum lapidibus: aut cum igne solo donec cõsumatur eius aquositas et ꝓprie cũ milio.

¶ In hoc capitulo curat accidentia sequẽtia ethicam: et omissis diuisionibꝰ. dicit primo quod de his accidentibus est sincopis. ꝛ iam dixit regimẽ eius multotiens. i. in cura feb. sincopalis: et dum curauit accidẽtia feb. ꝛ. xi. tertij. Secũdo dicit quod de illis est fluxus ventris cui oportet succurrere. nã in ipso est timor magnus cum addat in debilitatem et extenuationẽ neq3 in aliquo potest iuuare cum ethica sit morbꝰ immaterialis. Et de cura eius est vt aqua ordei sit sauich: idest sit aqua ordei torrefacti et ponatur ad bulliendũ milium torrefactum et gummi arabicũ et lentes torrefacte. scz semel aut iterate semper abijciẽdo aquam vt amoueatur ab eis pars subtilis nitrosa solutiua: hec aq̃ est stiptica et inuiscatiua: aut lac decoctum cum lapidibus fluuialibus aut supple cum ferro ignito: aut cum igne solo donec cõsumatur eius aquositas que est solutiua. et conuenit hoc lac et proprie cum milio facto ex ambobus ferculo.

¶ Et potẽt hos trociscos. ℞ecipe boli armeni. ʒ. v. castanee torrefacte rof. omniuz ana. ʒ. quattuor. spodij karabe amborum ana. ʒ. iij. semi. acetose excorticati granorũ berberorum omniũ ana. ʒ. vj. fiant trocisci cum succo citoniorũ: et detur in potu aqua pirorum in mane et apud somnuz: et detur in potu psilium torrefactum. et similiter sufsuf de spodio in quo est bdellium de mecha est iuuatiuum valde. Et si peruenit ad excoriationem curetur excoriatio cum clisteribus que scis: quoniam illud est cõueniens.

¶ Hic ponit regimẽ medicinale dicens quod possent hos trociscos. ℞. boli ar. ʒ. v. castanee torrefacte rof. ana. ʒ. quattuor spodij karabe ana. ʒ. iij. se. acetose excorticati granorum berberis ana. ʒ. sex fiant trocisci cum succo citoniorum ꝛ dentur a. ʒ. i. vsq3 ad. ij. Item detur in potu aqua. i. succus pirorum in mane et ante somnum et simul somno ꝛ sue cuius stipticitate stringatur et detur in potu psilium torrefactũ vt stipticet et infrigidet: et similiter sufsuf: idest puluis de spodio in quo est bdelliũ de mecha subquadruplum ad spodium iuuat valde stipticando: sed magis inuiscando. Et si peruenit ad dissinteriam curetur cum clisteribus que scis decimasexta tertij. capitulo de fluxu ventris cum excoriatione intestinorum.

HEc erigit tres intentiões. ¶ Prima est infrigidatio et humectatio. scda ẽ resumptio. tertia accidentium correctio. ¶ Prima intentio magis debetur ethice prime speciei quã scde: sz secunda magis debetur ethice scde speciei ꝛ tertie q̃ prime cũ in eis sit facta mlta ꝯsumptio. lz nõ sit cura possibilis in tertia spẽ: neq3 in statu scde nisi deꝰ voluerit sz põt fieri aliquãta vite ꝓlongatio. Prima intẽtio ꝛ maxie ifrigidatio diuersificaẽ scdz diuersitatẽ intensionis ethice ꝛ tolerãtiã frigidorum non aũt tm̃ diuersificaẽ humectatio. Prima autez intentio duplici cõpletur regimine: scz rerũ nõ naturaliũ et medicinaliuz. De primo sit primo sermo. aer sit frigidus ꝛ humidus boni odoris ꝛ cauenda est accensio multi ignis in camera etiã tẽpore hiemis. et vestes sint proportionate aeri nõ multũ calefacientes. in quibus aliquãdo sternerint sandali ꝛ cãphora et similia frigida boni odoris. Cibi ꝛ potus sint frigidi ꝛ hu. multi nutrimẽti et aliqualiter viscosi facilis digestionis nõ prouocãtes ꝛ ptiendi sunt et magis in scda specie ꝛ tertia cum sit virtus debilior quã in prima et vinũ pauciferũ ꝛ mediocris vinositatis scdm tempus ꝛ cõsuetudinem vinus tamẽ anni multũ aque admixtũ ꝯfert humectando qualitatiue et substãtifice lac asininũ ꝛ caprinũ et humanũ sumptũ ex vbere est propriũ quãdo non ẽ humor putrens neq3 paratus putredini. Nec obstent conditiones de quibus in affoꝛismo. lac est dare caput dolentibus ꝛc. et aqua non multum frigida confert quando non obstant particulares cõditiones. scilicet frigiditas et humorũ grossities nimia debilitas extenuatio et similes ꝛ maxime conceditur consuetis. Somnus longus confert et maxime nocturnus. et in mane educãtur superfluitates naturales per conuenientes regiões. Et si venter esset siccus clisterizetur lacte oleo violato zuccaro rubeo: et similibus declinantibus ad frigidum et humidum. caueatur tamen magis lubricitas quã stipticitas. vitetur coitus: non exerceatur exercitio notabili: sed deambulatio. et huiusmodi

tusmodi exercitia leuia conceduntur: fricationes quoq3 leues completa prima digestione ꝛ scd'a cōferunt trahendo nutrimentū ad membra. Sit sperans et gaudens. omnia accidētia corpus extenuātia vitanda sunt. Regule in cibādo sunt vt ꝙ comedat precedētis cibi digestione celebrata. non toleret famē neq3 sitim longam: non multiplicet cibaria in mensa vna. partiatur cibum ita vt cibum necessarium comedat in pluribus vicibus quā cōsueuit. et quanto est debilior tanto magis partiēdus est cibus comedēdo parū pro vice. Regimē autem medicinale cōplens primā intentionē est vt syrupi aque confectiōes ꝛ electuaria ꝛ similia que sumuntur sint infrigidātia et humectātia qualitatiue et substantifice. similiter que applicantur capiti dorso et iuncturis pectori marie et directo cordis epati sint frigida et humida ꝛ ꝓpria mēbro cui applicantur et iteretur scd'm exigentiā. Item tina et balneum faciendū modo infrascripto ꝛ balneatio in tina que est vas in quo balneātur siue sit posita in balneo quod est domus diuisa in tres casas: quarum tertia est calidior scd'a. ꝛ scd'a prima: et sint omnes pauce caliditatis nō inflāmantis siue sit posita in camera in qua cubat eger dz esse plena aqua tepida decoctiōis rerum frigidarū et humidarum in qua ethicus existens sentiat potius se calefieri quā infrigidari: sed nō multū. vas autez debet esse taliter fabricatū vt in eo homo possit sedere ꝛ cuz sedeat aqua attingat vsq3 ad mentū. ꝛ debeq3 poni in ea stomacho ieiuno: cum tamen eger sumpserit prius aliquid qđ iam digestū sit prima digestione et scd'a: sicut aquā or. vel lac: vel ptisanā: vel panez lotum: aut aquā carnis: aut cōtusum ꝛ similia: et stet in tina cōmuniter a quarta hore vsq3 ad mediā: et cum steterit paruz in aqua infundat in tina vna fistula decoctiōis rerum frigidarū: deinde parū post vna alia. ꝛ sic deinceps donec aqua tine sit facta frigida sicut aq̄ frigida tpe estatis a sole calefacta. et prima die balneet semel. scd'a die bis. tertia ter. ꝛ sic cōtinue quousq3 sanatus sit aut quousq3 senserit se iuuari balneando se qualibet die semel aut pluries. Regimē autem balnei non differt a regimine tine nisi quia oportet ponere tinā in casa media aut tante caliditatis quod cū exuitur vt ingrediatur tinā non sentiat se calefieri aut infrigidari ab aere balnei ꝛ debet ad illam super lecticā quādam portari et cōmode reportari: et cū egrediat a balneo pāno lineo tepido circūdari. ꝛ postea inungi si fuerit expediens cum oleo de cucurbita et similibus. et aliquando cum est in lecto potest lac super eo mulgeri. ¶ Secunda intētio. scz resumptio que simul cum prima exequēda est completur cum cibis et potib' iam dictis spargendo eos et inter cetera vtatur electuario infrascripto sumēdo de eo inter prandiū et cenam cum oportuerit. ꝛ etiam in principio prandij et cene scd'm ꝙ voluerit. ℞. pulparū caponū vel fasianorū. ℥. iij. amigdalaꝝ ꝑparatarū pinearū preparatarū aā. ℥. ß. se. portulace se. papaueris. se. lactuce. se. endiuie ana. ʒ. j. margaritarum perforatarum. sandali al. ru. ꝛ citrini cinamomi. ana. ʒ. ß. zuchari trium coctarū ℥. vj. liq3 fiat zucharum cum aque ros. et brodij caponis vel fasiani macri ana quātum suffic. fiat electuariūꝫ cooperiatur folijs auri. posset tamē reduci ad formā solidam diminuendo carnes et reliqua humida. et addendo seu diminuendo zucharum. et conficiendo cum aqua ro. et posset addi parum musci ꝛ ambre si non abhorret et parum croci. ¶ Tertia intentio: scz accidentiū correctio completur scd'm corus exigentiam. inter cetera corrigātur sincopis ꝛ deiectio appetitus. vigilie et omnis euacuatio superflua sicut fluxus vētris vomitus sudor sanguinis fluxus per quācunq3 regionē que qualiter debeāt curari perquiratur ex capitulis proprijs. superius positis in regimine accidentiū. nimis eīm prolixus essem si omnia prosequi vellem.

¶ De ethica senectutis. Cap. ix.

Ccurrit' consuetudo vt dicant ethicam senectutis post febrem ethicam: et nos etiam incedamus via consueta.

¶ Hic agens de ethica senectutis primo ponit qđ rei ꝛ qđ nois ꝛ que corpora sint paratiora: ꝛ causas scd'o signa. tertio curam. scd'a ibi in princip. sequētis capituli. tertia in principio tertij capituli. Primum capitulum in quinq3. in pria ponit quare hic determinet de ethica senectutis. in secunda ponit quid rei et quid nominis. in tertia que corpora sint paratiora. in quarta causas. in quinta pnosticum. scd'a ibi (Intētio) tertia ibi. (Senes quidē.) quarta ibi. (Et cum faciens.) quinta ibi. (Et hec quidē egritudo.) In prima parte dicit quod consuetudo est apud reliquos medicos vt post ethicam febrilem determinēt de ethica senectutis quāuis nō sit febr. propter hoc volens incedere via cōsueta hic determinat de ea.

¶ Intentio itaq3 ethice senectutis est dominium siccitatis super complexionē, absq3 febre: et quandoq3 fit cum equalitate in calore et frigore: ꝛ illud est secundū minus. Et quandoq3 fit cum frigore ꝛ nominatur hec dispositio senectus et ethica senij: quoniaz corpi accidit in hora senij illud qđ accidit in illa hora de adhubul et siccitate.

¶ In hac parte describens ethicam senectutis dicit qđ est dominiū siccitatis cōplexionalis absq3 febre que quandoq3 licet raro est cum equalitate caloris et frigoris: quandoq3 est cum frigore: ꝛ hec dispositio dicitur senectus siue ethica senij: qr corpori accidit in hora senij: idest decrepitatis: quod accidit in ista ethica: et de adhubul. idest de ꝯsumptione et siccitate.

¶ Et senes quidem sunt velocioris casus in eam quam iuuenes: et iuuenes velocioris casus in eam quam pueri. licet accidat in iuuenibus et pueris.

¶ In hac parte ostendens que corpora sint paratiora ad hanc febrem dicit quod senes velocius cadunt in eam quā iuuenes et iuuenes quam pueri. licet raro accidat iuuenibus et pueris.

¶ Et causa faciens cadere in eam: aut est caliditas que resoluit et liquefacit humiditates: quare caliditas innata debilitatur ꝛ succedunt frigus et siccitas: aut est frigus dominans cum debilitate corporis: quare prohibet virtutē nutritiuam ab operatiōe sua integra sicut accidit iterum in fine vite.

¶ In parte p̄senti ponit causas eius. Prima quia cā faciēs accidere in ethicā est caliditas resoluēs et liquefaciens humiditates: quare caliditas innata debilitatur: et paucificatur notabiliter substantia sua: periculum diminutionē notabilē necessa

rium est ipsum diminui gradualiter et quantitatiue sicut in senib⁹:et sequitur frigiditas et siccitas Secūda causa est frigus dominās corpori debili prohibens virtutem nutritiuā ab operatione sua integra.i.restauratiōe humidi tante quātitatis qđ posset corpus in eadē grossitie ꝛ hūiditate etbabitudine ꝯseruari sicut accidit in fine vite in quo homines superflue macrescuntꝙ extenuātur.

¶ Et de hoc capitulo est potus aque frigide non in hora sua aut super debilitatē corporis cum febre aut in dispositione aut successione exercitij resoluentis virtutem ꝛ aperientis poros:et quod vocat ad attrahēdū aquā frigidā ad viscera subito.

¶ Tangit tertiam causam dicens ꝙ de hoc capitulo:scꝫ causarum ethice est potus aque frigide non in hora sua.i.debita:aut super debilitatem corporis cum feb.i.quādo corpus est factū debile ex feb. aut quādo exercetur aut quādo exercitatū est exercitio forti resoluēte virtutē:idest spūs et humiduꝫ et aperiente vias.ꝛ quod vocat:idest propter omnem causam vocantem et attrahentem aquam frigidam ad viscera subito sicut potus aque post balneum et post coitum.

¶ Aut vapores mali frigidi qui eleuantur ad cor et infrigidant complexionem eius.

¶ Hic ponit quartam causam dicens quod vapores mali frigidi qui eleuantur ad cor et infrigidāt cōplexionē eius:que frigiditas iuncta cum siccitate est ethica senectutis.Uel melius ethica senectutis et siccitas coniuncta cum frigiditate sunt causa huius ethice.hi autem vapores eleuātur a flegmate vitreo aut a re valde frigida corporea vel incorporea.

¶ Et quandoꝙ sequitur euacuationes.

¶ Hic ponit quintam causam ethice senilis que quandoꝙ sequitur superfluas euacuationes calorem innatum debilitantes.

¶ Et quandoꝙ attrahit hanc egritudinē superfluitas in infrigidando patientes febres cum eis que bibuntur et emplastrant.

¶ Hic ponens sextam causam dicit ꝙ quandoꝙ superflua infrigidatio febrientiū cum sumptis et applicatis attrahit hanc egritudinem.

¶ Et hec quidem egritudo quando confirmatur non curatur:et si esset ei ingenium esset morti ingenium.

¶ In hac vltima parte pronosticat.d.ꝙ hec egritudo quādo confirmat nō curat:ꝛ si esset ei ingeniū esset morti ingeniū. ¶ Pro quo notādū ꝙ per ethicam senilē confirmatā intelligit eam in qua facta est manifesta consumptio humiditatis glutinose:et si esset illi ingeniū esset ingeniū senectuti:ꝛ per consequens morti. ¶ Notandū pro declaratiōe prime partis ꝙ antiqui medici sicut Serapio.vi.breuiarij.ꝛ Ras.xvi.continētis īmediate post ethicaꝫ febrilē determinauerunt de ethica senili tribus de causis.Prima quia cōtrariātur:cū ethica febrilis sit morbus calidus.et ethica senilis sit morbus frigidus scđm plurimū.ꝛ cōtrarioꝝ cadit eadem scientia in eodem loco.Secūda qꝛ ambe conueniūt in eo ꝙ vtraꝙ est morbus siccus.licet tamē ethica febrilis sit formaliter calor.et ethica senilis sit formaliter siccitas:et propter hanc conuenientiā debet esse sermo de vtraꝙ in eodem loco.Tertia causa:quia quidā medici nominauerūt ethicā senectutis febrē:de quib⁹ fuit Allabas.viij.theorice.ꝛ Serapio.vi.tractatu diuidēs ethicam in calidā ꝛ frigidā .i.senilē:illa tamē nominatio est impropria:cū febris dicatur a feruore:sꝫ ethica senectutis scđm plurimū est morbus frigidus. Sed vt dicit Ras.decimoseptio ꝯtinētis scđꝫ quandā similitudinē appellat feb.qꝛ sicut feb.est totius caliditas ꝛ primo cordis ita ethica senectutis ē tot⁹ siccitas ꝛ primo cordis.

Dubitatur pro declaratione secūdi dicti. vtrū ethica senij posset esse cōiuncta feb. Et arguitur ꝙ nō .quia Auic.diffiniēs ethicā senilē dicit ꝙ est dominium siccitatis super complexione absꝙ febre. ¶ In oppositū arguitur quia senectus naturalis potest esse coniuncta feb. vt notum est.ergo ꝛ ethica senij:consequētia tꝫ.qꝛ fere omnino assimilantur ꝛ nō est differentia:quia vna est naturalis ꝛ alia preter naturam.Item pro hac parte est Gale.in libro de tabe cap.primo.

Pro declaratione huius dubij ꝛ sequentiū premittēdū ꝙ reperiūtur isti termini ethica febrilis:ethica senilis:tabes:marasmus. Ethica febrilis est caliditas fixa in corde aut mēbris a siccitate cordis depēdens:ꝛ ethica senilis ē siccitas fixa in corde aut mēbris a siccitate cordis depēdens. Unde si siccitas alicuius membri vel totius proueniet ab aliquo mēbro alio a corde nō diceretur ethica febrilis.Idem diceretur de frigidate q̄ ethice senili associatur:quāuis hoc sit voluntarie dictum. Marasmus autē est consumptio humiditatis substantialis naturalis siue glutinose:ꝛ tabes est terminus sibi sinonimus.ꝛ similiter marcor apđ Allabatē octa. theorice. ¶ Premittēdum scđo ꝙ sicut ethica febrilis habet tres species siue modos penes consumptionē humiditatū secūdarum factā a caliditate: ita ethica senilis habet tres species ethice senilis distinctas penes cōsumptionē humiditatum factam a siccitate.

His premissis dicendū nō esse dubiuꝫ ꝙ cum quacunꝙ specie ethice senilis potest esse feb. cuiuscunꝙ generis existat:quia spiritus possunt acquirere calefactum esse.saltē a causa extrinseca humorali:quia humores possent acquirere calefactuꝫ esse. Ethica quia potest caliditas pendēs a calefacto esse humoruꝫ ꝛ spirituū figi in corde ꝛ in mēbris. ¶ Sed bene est dubiū vtrū acquisita aliqua ex febribus superaseriptis siccitas que est in mēbris que ante aduētū fe. dicebat ethica senilis sic debeat appellari āt alio nomine propter textū Aui.qui diffiniens ethicā senij dicit ꝙ est dominiū siccitatis super complexione absꝙ febre. ¶ Ad quod dubium dicit Gē.ꝙ siccitas in tāto gradu in quāto reperitur in quacūꝙ specie ethice senilis.verbi gratia.siccitas q̄ est cōsumptio ꝛ defectus humiditatis glutinose membralis pōt ꝯiungi caliditati dupl'r:vl' caliditati q̄ est cā illi⁹ siccitatis vel caliditati illi accidētaliter cōiuncte:nō th̄ vt cā.si quidē siccitas solidoꝝ mēbroꝝ coniungeretur caliditati que sit sua causa.tunc vel esset fiens vel esset facta.si quidē esset fiens. tunc talis siccitas dicitur tabes que idem est ꝙ marasmus coniunctus febribus colliquatiuis:ꝛ ista caliditas dicitur febris colliquatiua cōiuncta marasmo siue tabi. Unde Galenus primo de differētijs febrium dicit. Ille causones que omnem cordis cōsumpserunt liquorem nō ethice sunt sed soluꝫ marasmones vel tabide.si vō talis caliditas sit facta tunc hoc aggregatū ex hac caliditate ꝛ hac siccitate et ethica tertie speciei idē sunt quoniam earum

eadem est diffinitio. Ethica enim tertie speciei est calor preter naturā factus in corde ⁊ in mēbris cū cōsumptione vltime humiditatis. Ista etiā diffinitio est diffinitio presupposite siccitatis. Si vero talis siccitas dicta ethica senectutis coniūgatur caliditati accidētaliter que nō sit sua causa tunc est duplex egritudo. ⁊ quelibet habet suū nomē ⁊ vna ab alia nō dependet. ¶ Ad tex. Auicē. respōdet ꝙ quādo dicit: qđ ethica senilis est dominium siccitatis absq̄ feb. nō intelligit qđ posset sibi coniungi: sed voluit ꝙ illa proprie dicit̄ ethica senilis distincta ab ethica febrili q̄ a principio est absq̄ febre. ¶ Cōtra accipio caliditatē factā coniūctā accidentaliter ethice senili scđe speciei quod ē possibile. vt superius determinatū fuit: et etiā de intentiōe Gal. tunc certū est qđ illa est ethica febrilis cū sit feb. facta et nō fiens: ſ; nō potest dici ꝙ illa sit ethica prime speciei neq̄ scđe cum nomē non habēs rōs et cambiū penes quorū distinctionē cōsumebātur prime due species ethice iam sint finite mō Auicēne ⁊ modo notabiliter consumatur hūiditas quarta per ipsam caliditatē factā. ¶ Et confirmatur ex textu Aui. Cū ergo finiūtur isti ⁊ incipit finire humiditates que sunt diuisiōis tertie sicut incipit flāma addurere corpus licinij ⁊ humiditates eius radicales est gradus tertius. s. ethice febrilis. Credo itaq̄ hanc esse dicendā ethicam tertie speciei cum sibi competat diffinitio eius. Et consequēter dicitur posse fieri ethicā febrilē tertie speciei nō precedente prima nec scđa specie nō aūt dicetur ethica senectutis: quia sibi nō cōpetit eius diffinitio. est enim siccitas illa cum feb. augente ipsam. ¶ Et cōfirmatur. quia debet curari cura ethice febrilis infrigidādo ⁊ humectādo ⁊ nō cura ethice senectutis Propterea Gentilis superius in questione vtrum ethicus supercalefiat a cibo concedit in causonizante aliquādo fieri transitū ad secundā speciem ethice nō transeundo per primā quādo caliditas non figitur nisi cōsumpta prima humiditate ⁊ secunda a causone. tunc caliditas facta cōsumēs cābium dicit̄ ethica scđe speciei: quāuis nō consumpserit primas humiditates. ergo nisi velit esse contrarius sibi debet cōcedere in casu nostro caliditatem illam fixam consumentē humiditatē glutinosam esse tertiam speciē ethice quā nō precessit prima neq̄ secūda. et nō esse ethicā senilem. Et text⁹ ille Aui. Ethica senilis est dominiū siccitatis sup cōplexione absq̄ febre. intelligi debet absq̄ febre facta nō autē absq̄ fiente. Aliqui dicūt ꝙ ly absq̄ febre intelligit̄ absq̄ ꝙ febris includat̄ in quidditate ethice senilis. et scđm hunc modū oportet cōcedere quod fere cuiq̄ ethice febri coniūgitur ethica senilis. quod non est bene consonum mentibus autorum.

Secundum dubium vtrum ethica senectutis possit eē cum equalitate in calore et frigore. Et arguitur ꝙ nō. quia talis est dispositio ethice senilis qualis est dispositio senij: et senes sunt frigidi et sicci. ergo ⁊c. Secūdo ꝙ in ethica senectutis non nutriuntur particule: sed quādo nō nutriuntur infrigidātur. Unde nono terapē. certissime eīm in nutritionibus infrigidātur particule. ¶ Preterea infrigidatio fit in nobis defectu humidi qđ est calidi naturalis subiectū. sed hoc fit in ethica senili. ergo ⁊c. ¶ Amplius in hac parte rabi moyses qui tertia particula affo. miratur de Gal. dicente cū tanta excellentia siccitatis posse esse tēperamentu; in calore et frigore. ¶ In oppositum est hic Auicen. ⁊ Gal. nono terapen. ⁊ in lib. de tabe. cap. primo.

Pro solutione huius dubij est p̄mittendum ꝙ duplex est temperamentū in actiuis. iustitiale et graduale. temperamentū iustitiale est optimarū operationū productiuū merito ꝓportionis inter qualitates actiuas tam scđm gradū quā scđm multitudinē necnō debitā ꝓportionē ad passiuas ⁊ reliqua facientia ad perfectionē operationū. Sed temperamentum graduale habet solū ꝓportionē gradualē actiuarum. ¶ Quo premisso pro solutiōe huius dubij tenenda est hec cōclusio. licet ethica senectutis sit secundū plurimū cū frigiditate pōt tamē esse aliq̄n cum tēperamēto graduali in actiuis. Hec ꝯclusio est de intentiōe Aui. in hoc cap. ⁊ Gal. loco allegato. Item pars prima declarat̄ ⁊ probat̄ per rōnes immediate p̄cedētes ⁊ quotidiana experiētia. Sed scđa pars de qua nō est paruū dubiū hic ꝓbatur rati onib⁹: q: vna de causis faciēs cadere in ethicā senilē apud Auicē. et reliquos est caliditas resoluens humiditates: quare caliditas innata debilitatur et succedūt frigus et siccitas: sed nō pōt fieri trāsitus de calore ad frigus per hanc resolutionē; factā nisi per mediū. ergo aliq̄n erit siccitas cū tēperamēto graduali actiuarū qđ certum est habere latitudinē. ¶ Forte diceret̄ hanc rōnem hoc ꝯcludere: sed in hoc temperamēto nō ꝑmanebit cum semper sit in trāsitu ratiōe ꝯsumptiōis hūidi semper p̄cedētis que est cā infrigidatiōis. ¶ Cōtra cū est in tēperamento graduali pōt applicari cā calefaciens equipotēs in calefaciendo sicut resolutio humidi in infridādo. ergo corpus illud poterit in eadem mēsura graduali actiuarū ꝯseruari. aīs ꝓbatur: q: posset applicari cā magis potēs calefacere quā humidi exiccatio infrigidare ⁊ minus potens. ergo equipotēs. ¶ Preterea si superfluitas infrigidādo febricētes cū eis q̄ dibūtur ⁊ applicātur est cā vt fiat ethica senilis cū dñio frigiditatis vt dicit Aui. ⁊ ceteri. ergo mior infridatio q̄ sit ista pōt esse cā ethice senilis cū tēperamento graduali actiuarū. Tertio pōt aliq̄s ꝓpter debilitatē digestiue exēpli grā. sequentē raritatē texture exiccari ⁊ tū nō gradualr̄ infridari. q̄ ⁊c. His ⁊ p̄missis ꝯ concluditur veritas cōclusiōis. ¶ S; cōtra primā ptē ꝯclusiōis ⁊ eius fundamētū instatur. seq̄tur ꝙ ois ethic⁹ febrilis anteq̄ morīat̄ fieret ethicus senilis ꝯñs cōtra autores ⁊ experientiā. ſ; ꝯñs ꝓbatur. q: hūidi ꝯsumptio est cā ethice senilis. sed in morientе ex ethica febrili ꝯsumit̄ hūidū vsq̄ ad vltimum gradū cū quo nō stat vita. ¶ Et ꝯfirmat̄: q: sicut homo naturalr̄ decurrēs per etates ꝓpter hūidi exiccationē infrigidat̄: ita hoc d; fieri ꝓpt̄ ꝯsumptionem p̄ternaturalē humidi cū in vtroq̄ equalis fiat humidi ꝯsumptio vsq̄ ad gradū cum quo non stat vita. He rōnes sunt apparēter ꝯcludētes oēm ethicam febrilē fieri ethicā senilē ante mortē;. ¶ Forte respōdetur in nullo ethico febrili ꝓpter solā hūidi resolutionē calorē diminui gradualr̄ sed solum quātitatiue. Nā cum sit factus stat sp̄ affixus suo subō nisi occurrat cā frigida ipm extinguens. Hec rñsio est ꝯtra Gal. Auic. ⁊ ceteros autores.

¶ Preterea sequit̄ ex ea calorē naturalē nō debere diminui gradualr̄ et decursu etatiuo cū non sit minus affixus subō suo q̄ calor ethicus. cui⁹ signū q: hō san⁹ nō magis sentit suū calorē q̄ ethicus suū. ¶ Preterea si calor naturalis diminuit̄ graduatur ex decursu etatiuo: cū calor ethic⁹ sit cōposit⁹ ex calore naturali p̄existēte et calore addito sicut dicit cōis opinio oꝫ ethicū gradualr̄ diminui. Dicen

dum est ergo ꝙ actio caloris resolutiũ in humidũ ad cuius diminutionẽ sequit̃ diminutio caloris i. gradu est duplex. nã aliqñ magis ꝓportionabilr̃ resoluitur humidũ quã calor gradualiter minuat̃: sicut exẽpli grã in etate iuuẽtutis ⁊ pueritie. aliqñ econtra sicut in etate senectutis. hoc autẽ accidit scd̃m diuersam dispositionẽ passiue aliarũ rerũ actiue cõcurrentiũ ad resolutionẽ humidi ⁊ caloris diminutionem naturalẽ. cũ ergo in ethico febrili plus proportionabiliter minuat̃ humidum quã calor gradualiter minuat̃, tunc remanet ethicus febrilis. hꝫ enim calor nimiã ꝓportionẽ ad humiduꝫ. cũ vero est econtra sic trãsitus ad ethicaꝫ senectutis. Et ex his patet solutio ad duas rõnes suadẽtes contrarium. ¶ Ad primã dr̃ ꝙ licet in vtroqꝫ: scꝫ ethico febrili ⁊ ethico senectutis diminuat̃ humidum vsqꝫ ad gradũ cum quo nõ stat vita. stat tamen in vno plus proportionabiliter diminui humidũ quã calorẽ in alio econtra. ¶ Ad secundã dicit̃. qđ tam in ethico tendẽte ad mortẽ preternaturaliter quã moriente naturaliter calor gradualiter minorat̃. cum quo tamẽ stat quod in ethico continue crescat proportio caloris ad humidũ aut remaneat eadẽ ⁊ sic remaneat febricĩs: ⁊ in moriẽte naturalr̃ decrescat ꝓportio gradualis caloris ad hũiduꝫ ⁊ sic ꝯtinue infrigidet̃. ⁊ sic fit ethico senectutis: ſꝫ de his satis. ¶ Notandũ vltimo ꝑ declaratiõe tertie partis ꝙ pueri merito gradus sue hũiditatis ⁊ vigoris nutritiue sunt remotiores a casu in ethicã senilem quaꝫ iuuenes: sed merito humidi multuꝫ apti ad euaporandum paratiores sunt ad ethicã quã iuuenes. licet ab ea facilius releuentur.

¶ Signa. Capitulum decimum.

N istis videntur signa adhubul et exiccationis et nõ videt̃ in eis incensio ⁊ inflãmatio: immo fortasse inueniũtur frigidi tactus. et eoꝝ pulsus nõ est sicut pulsus habentiũ febres ethicas: immo est paruus tardus et rar⁹ nisi fortis fiat debilitas. qm̃ tunc incipit pulsus fieri frequens et ꝓprie in illis quibus aduenit hoc ex potu aque frigide. Et quãdoqꝫ est vrina eorũ alba subtilis aquosa. ⁊ sunt in dispositionibus suis sicut senes.

¶ Hic ponit signa ethice senectutis cõtra tam illã q̃ est cũ frigiditate q̃ illã q̃ est cum temperamẽto actiuarum ⁊ passiuarũ. Primũ signũ. ꝙ in istis apparent signa adhubul. i. cõsumptiõis ⁊ exiccatiõis et tñ nõ apparet in eis inflãmatio: imo fortasse. i. aliqñ inueniũtur frigidi ad tactũ maxĩe qñ ethica est coniuncta frigiditati. Scd̃m ꝙ pulsus eorũ nõ est sicut pulsus habentiuꝫ feb. ethicas: immo paruus tardus et rarus nisi forte fiat debilitas quoniam tunc pulsus incipit fieri frequẽs vt recuperet ꝑ frequentiam in quo deficit per paruitatẽ ⁊ tarditatẽ et ꝓprie est pulsus paruus tardus et rarus in quibus accidit ethica ex potu aque frigide. ¶ Et quãdoqꝫ est vrina eorum aquosa alba subtilis ꝓpter frigiditatem ⁊ siccitatẽ ⁊ impotentiã expellẽdi superflua cum vrina. Dicit autem quandoqꝫ. quia cũ expelluntur superflua cum vrina ingrossat̃. Vltimo dicit: quod sunt in dispositiõibus suis sicut senes decrepiti quia frigidi et sicci cõtracti.

¶ Curatio ethice senectutis Cap. xi.

N On adhibetur hec cura nisi cum nondũ confirmata ⁊ speratur qđ nõ cõformet̃: et cum confirmata est speratur vt postponat̃ perditio parũper. Et canõ quidẽ in curatiõe eoꝝ est calefactio et hũectatio. Et ex humectatione sunt balnea scđꝫ ꝙ scisisti: que nõ administrẽtur nisi post digestionẽ. nã si ipa administrent̃ successiõe comestiõis faciunt cadere virtutẽ. et clisteria facta ex capitibus ⁊ pedibus et cicere cõtrito et ficubus cũ melle: ⁊ camomilla de quo admistret̃ quãtitas medie lib. cum vncijs. ij. olei sisamini et aliquantulo olei de been. Et administret̃ fricatio super cibationẽ. et lac coctũ cum lapidibus est vehemẽtis iuuamenti eis. et mel est vltimũ in iuuamẽto eorum. sicut est vltimuꝫ in nocumẽto habentiũ febrẽ ethicã: ⁊ oĩs cibus humectãs facilis penetratiõis velocis descensionis in quo non est viscositas sicut aqua carnis et vitelli ouorum sorbiliũ. et vinum subtile odoriferũ parue quãtitatis est vehemẽter cõueniẽs eis. Et oportet obseruet̃ humectatio predicta in ca. ethice. ⁊ misceatur cum ea qđ calefaciat ex odoribus ⁊ emplastris ⁊ vnctiõibus fricando ⁊ cibis alijs.

¶ In presenti parte omissis diuisionib⁹ dicit: ꝙ cura his ethicis nõ est adhibẽda nisi cũ ethica nõdũ est cõfirmata. scꝫ per notabilẽ ꝯsumptionẽ hũiditatis glutinose. Et sperat̃ quod nõ ꝯfirmet̃ q: dato ꝙ nõ esset notabiliter ꝯsumpta humiditas glutinosa: imo dato ꝙ esset ethica prime speciei: si nõ est spes ꝙ nõ cõfirmet̃ non dꝫ curari. qñ enĩ habemus causam euidentẽ ꝙ debeat cõfirmari dato ꝙ nõ sit cõfirmata: vtputa ꝙ esset magna et sicca frigiditas in corde et in mẽbris aut magnus defect⁹ virtutis nutritiue nõ debemus eã curare. nam morituri sunt solis ꝓnosticis dimittẽdi. Et tu medice nota quod nõ est bonũ aggredi curã egritudinum que nõ sunt sanabiles. nõ enĩ tibi deficiet scãdalũ dato qđ ꝓmiseris ꝓnosticũ. ꝓpterea Gale. Nolite malarũ egritudinũ cure onus suscipe ne mali medici nomẽ subeatis. Dicit tñ qđ cũ cõfirmat̃ speratur quod postponet̃ mors parũper. i. paruũ spacium retardãdo actionẽ causarũ exiccantiũ. ¶ Secundo dicit: quod can. in curatiõe eoꝝ est calefactio ⁊ humectatio: quod verũ est scd̃m plurimũ. qđ si fuerit cum temperie actiuarũ. et tẽperies illa ꝓportionalis cõplexioni naturali ethici. nec minet̃ lapsum in aliquã discrasiã dꝫ cõseruari cũ similibus: si vero minet̃ lapsum adhibe contraria. Si ṽo illa temperies actiuarũ nõ sit ꝓportionata cõplexiõi ethice vide ad quã discrasiã lapsura est: et illi resiste cum cõtrarijs. Si ṽo ad nullã lapsura sit: reduc versus cõplexionẽ sibi naturalẽ: vt plurimũ tñ illa tẽperies magis lapsura est ad frigiduꝫ q̃ ad calidum. Ideo Aui. dicit canõ in curatiõe eorũ est calefactio ⁊ hũectatio. ¶ Tertio dicit: ꝙ ex rebus humectantibus sunt balnea scd̃m ꝙ scisisti. scđa prime. ⁊ in cap. de ethica febrili. q̃ nõ administrentur nisi post digestionẽ primã ⁊ scđam. nã si ipsa administrent̃ post comestionẽ nondũ celebrata digõne faciunt cadere virtutẽ: scꝫ digestiuã. naꝫ trahũt spũs

qui sunt

qui sunt in stomacho et circa stomachū ad circūfe rentiā. ¶ Quarto dicit: ꝙ clisteria facta ex decoctio ne capitū ⁊ pedū cum cicere cōtrito ⁊ cū ficub⁹ mel le ⁊ camomilla. de qua decoctiōe administrēt lib. ß. cū ℥. ij. olei sisamini ⁊ aliquātulo olei de been. s. ab ℥ ß. vsq ad. j. supple cōfert: sed in hac decoctio ne nō ponat nisi tm̄ mellis vt p vno clisteri sit. ℥. j. Si eīn de eo multū ponit nō sinit clistere retineri. Apud tamen modernos illud clistere reputat par uum quā facimus clistere. ℥. xviij. sed tamen cum sit paruū melius retinet. ¶ Quinto dicit: ꝙ post ciba tionem: cōpleta. s. prima digestiōe et scđa fricetur eger vt scʒ trahatur nutrimentū ad mēbra: sed non fortiter. ¶ Sexto dicit: ꝙ lac coctū cum lapidibus est vehemētis iuuamēti. nā per decoctionē calefit et superfluitas aquosa resoluit et est boni ⁊ multi nutrimēti: cui si misceat mel vel zuccarum est cōue niens. Itē mel est vltimi iuuamēti. nā est aptum in frigido corpe conuerti in bonū sanguinē ⁊ calefa cere. ⁊ ita ethice febrili. qꝛ calidū ⁊ inflāmabile val de discōueniēs. vn̄ Gal. in de marasmo ad finem. Mel aūt in frigidis dispositiōibus ꝓficuissimuʒ in calidis cōtrarijssimū. ¶ Septimo dicit omnem cibum humectantē facilis digōnis nō viscosum ve hemēter conuenire: qꝛ facile a virtute supat et fa cile ad ꝓfundū corpis penetrat sicut aqua carnis vitelli ouorū sorbiliū: ⁊ vinū subtile odoriferū par ue quātitatis est vehemēter cōueniēs: ⁊ nimia eius quātitas nō bene digerit: immo suffocaret calorē innatū: ⁊ dʒ esse vnius anni tm̄ medie vinositatis ⁊ bene depuratū. hec eīn sunt moderate calida ⁊ hu mectantia qualitatiue ⁊ substātiue. ¶ Ultimo di cit: ꝙ seruet humectatio dicta in cap. ethice feb. et misceatur cū ea qđ calefaciat et odorib⁹ ⁊ emplis et vnctiōibus fricādo ⁊ alijs cibis ꝓpter iam dictos Et nota ꝙ bonū est vt mel cū sit siccū misceat cum aliq̄bus humidis: ⁊ forte mel canne esset prestāti⁹ quāʒ mel apū. ¶ Hec cura exigit tres intentiones: scʒ calefactionē: humectationē ⁊ resumptionē ⁊ ac cidentiū correctionē. qualiter debeāt cōpleri pʒ ex dictis in hoc ca. ⁊ ex ordine cure ethice febrilis.

¶ Tractatus quartus de febribus pestilētialibus et que sunt eis homogenea variolis ⁊ morbillis.

¶ De febre pestilentiali. Cap. j.

Champerius. Difficillima omnium inter morborum cau sas habetur pe stilentie origo de vniuersali eīn dicimus: q̄ regiones ⁊ pro uincias trepi do metu fati gat. Cūcta eīn in pestilētia fi unt grauissima ⁊ nihil occulta tur vt in quouis morbo: multa variaq obue niūt: amētieq multiplices et bilis vomitus intēsionesq hy pocūdriorū: ⁊ labores ⁊ sudo res multi et ex

Quandoq accidit aeri quod docui mus te in libro vniuersalium. sicut accidit aque de alteratiōe in qua litate sua ad calorē ⁊ frigus. et de alteratione in natura sua ad profundatio nem et putredinē sicut profundatur aqua et fetet et putrefit.

¶ Actum est in primo tractatu de effimeris. in scđo de humoralibus. in tertio de ethicis. In hoc quar to Aui. agit de febribus pestilentialibus et de va riolis ⁊ morbillis que sunt homogenea febrib⁹ pe stiferis q multiplicātur eīn in aere putrido ⁊ multo tiens antecedunt pestilentiam. licet etiam in hoc tractatu pro complemento scientie de feb. agat de feb. apostematum et de febribus compositis. ¶ Pro notitia dicendorum nota quod reperiūtur isti tres termini: scʒ epidimia. endimia. ⁊ pestilen tia. Epidimia enim apud Symonem idem signifi cat greco quod superueniens latine. Et est dispositio aeris per quā multiplicantur morbi diuersi in vno tēpore ⁊ in vna regione. vt puta febres diuerse apostemata. fluxus ventris. ⁊ similes egritudines Endimia autem est dispositio per quā multiplicā tur in vna regione egritudines vnius generis. vt pu ta botium in agro tridentino. vena medena in ciui tate sic nomiata. durities splenis ferrarie. ⁊ multo tiens sequūtur dispositiōes aquee et aeris aut fri gum illius regionis. Pestilētia vero est aeris dispositio per quā multiplicatur egritudines vnius gene ris aut etiam diuersorum vt plurimū mortales. et de hac est sermo in presenti: et dicitur pestilētia a pasco scis: qꝛ depascit homines ad mortem. ¶ In tractatu tamē meo de pestilentia aliter sum inter pretatus hos terminos: sed de nominibus non est curandum. ¶ Hec pars diuidit in duas partes. in prima agit de febribus pestilētialibus. in secūda agit de variolis. secūda pars incipit in principio sexti capituli. Primā diuido in tres: in pria ponit causas pestilentie. in secūda signa. in tertia curam secūda ibi. (Hec feb. est quieta.) tertia ibi. (Sum mam curationis.) Capitulū primū diuido in tres partes. in prima parte ponit modum quo aer pu trefit. et fit pestilens. in scđa ponit causas putredi nis. in tertia parte ostēdit quomodo ex aere putri do fiant febres pestifere. secūda ibi. (Et quandoq est illud.) tertia ibi. (Et quādoq fit aer scđʒ hunc modum.) Prima iterum in duas. nam in pria po nit modū quo putrefit aer et fit pestilens. in secun da declarat. scđa ibi. (Et sicut aq.) ¶ In pria par te dicit: quod quādoq accidit aeri quod docuim⁹ in libro vniuersaliū. idest in pmo canone. scđa fen. de mutationibus aeris cōtra naturam. sicut acci dit aque in alteratiōe sua in qualitate ad calorē et ad frigus et ita supple ad siccitatem et humidita tem de alteratione in natura sua. idest in substan tia sua ad profundationē et putredinē sicut ꝓfun datur aqua et fetet ⁊ putrefit. ¶ Pro quo notandū ꝙ Auicenna volens declarare mutationē aeris cō tra naturam declarat ipsam per mutationē aque. et hoc ideo quia aqua est nobis magis nota quāʒ aer: immo antiqui aerem appellabant vacuū. secū do de anima. Intendit ergo ꝙ tam in aere quāʒ in aqua est duplex mutatio. vna in qualitatibus pri mis. altera in substātia per quā molliūtur: ingros santur. et de hac scđa dicit quod aer ⁊ aqua profun dantur ⁊ putrefiunt et fetent. illa eīn profundatio nō est nisi ipsorū passio. scʒ secundū suam substan tiam quo ad omnes partes tam formales quā ma teriales que passio est ipsorum putrefactio ad quā sequitur fetor.

Et sicut aqua nō putrefit vllo modo ꝓ pter suā simplicitatē: immo ꝓpter illud qđ admiscet ei de vaporibus malis qui permi scentur. ⁊ accidit toti qualitas mala.

¶ In hac parte declarās modum secundum quem aer fit putridus dicit ꝙ sicut aq̄ non putrefit pro pter suam simplicitatem: immo propter illud quod admiscetur de corpib⁹ terreis malis que scʒ corpa ꝑmiscētur ei. s. ad minima et accidit toti. idest ag gregato ex corporibus illis et aqua qualitas ma la que est calor putredinalis. similiter aer non pu trefit vllo modo propter suam simplicitatē: immo propter illud quod admiscetur ei de corporibus malis que: scilicet corpora admiscētur ei: scilicet ad minima eius et accidit toti: idest aggregato ex ae re et vaporibus qualitas mala. i. putredo. ¶ Pro quo notandum quod per corpora terrea non solus debemus intelligere partes terreas sibi admixtas sed quecūq extranea potentia putrescere aquam.

Dubitatur vtrum aer et aqua possint pu trere. ⁊ arguitur qđ sic: et quar

tremarum par tium frigiditas bilosaq sin guis: suffiatiōes tenues primca lius qđē aquo se tenues alijs biliose alijs por ro atre q̄ terrifi cas habent hy postases et sub lationes pesti mas a naribus sanguinis di stillationes et⁹ in thorace lin gue exasperatio vigilie spasmi violenti. vlcera iprobe carbū culata oiaq molesta i peste fiūt vt i toto cor pore ita i facie et faucib⁹. huic nāq victus cō periens pulcher rime instituen dus vt si tēpus bonū. At si hūi dū sit tū victus aridus dʒ exhi beri: qui excedē tem humiditatem depascat si vēter superior fuerit pituito sus vomitibus exinaniēdus ē: quibus vero san guis redundat ⁊ vena secta de trahendus: bo na est que per vrinas purga tio et queuis alia.

Utrum aq & aer possit putrere.

Epidimia
Endimia
pestilentia

to metheororum omnia putrescunt preter ignem. ¶ Amplius .xxv. problematum. problemate .xiiij. querit Aristo. propter quid terra et aqua putrent. aer vero non. Soluit quod aer non putrescit. quia est mixtus multo igni. ¶ In oppositum est Auicenna dicens quod aer et aqua non putrescunt dum sunt simplicia sed dum componuntur cum rebus extraneis.

Pro solutione huius dubij dicendum quod putrefactio accipitur dupliciter. Uno modo proprie: et hec est passio mixti et opponitur simplici generationi mixtorum. Nam sicut mixta ex elementis componuntur, ita per putrefactionem demiscentur et separantur in elementa: sola itaque mixta putrescunt putrefactione proprie sumpta. Secundo modo accipitur putrefactio improprie. et hoc modo dicimus aliqua putrefieri: quia in eis remanent aliqua accidentia putrefactionis proprie sumpte: scilicet remollitio: fetor: et similia. et hoc modo putrescunt omnia elementa preter ignem. Ignis vero licet non sit vere simplex sicut flamma ignis non potest putrefieri aliquo modo propter caliditatem fortem exterminantem eius humidum: et hoc est quod voluit dicere Aristoteles quarto metheororum: quod omnia putrescunt preter ignem putrefactione proprie sumpta vel improprie. Quod autem dicitur vicesimoquinto problematum quod aer non putrescit. quia est mixtus cum multo igne intelligitur de aere existente in extremitate aeris proxima igni. non enim potest putrefieri cum potius comburatur a caliditate ignis sibi immixti.

¶ Et quandoque est illud causa ventorum deferentium ad locum bonum fumos malos ex locis fetidis in quibus sunt valles profunde. et corpora excecata in prelio, aut occisa non sepulta neque tumulata. et fortasse est causa propinqua loco in quo venit. Et quandoque accidunt putredines in interioribus terre propter causas quarum euentus ignoratur et nocere faciunt aquam et aerem.

¶ In parte presenti ponit causas putrefactionis aeris. et habet hec pars tres partes. in prima ponit causas magis propinquas. in secunda ostendit que febres sequuntur ex mutatione aeris contra naturam. in tertia ponit causas putredinis aeris et consequenter pestilentie magis remotas. secunda ibi. (Et febres quidem.) tertia. ibi. (Principium omnium.) ¶ In prima dicit Auicenna. Putrefactio aeris quandoque est causa ventorum deferentium fumos malos ex locis fetidis in quibus sunt valles profunde plene aqua fetida: et ex locis fetidis in quibus sunt corpora occisa vel mortua in prelio non combusta nec tumulata. ¶ Secundo dicit quod fortasse causa putrefaciens aerem est propinquitas loci in quo venit vel currit: scilicet pestilentia: et declarans dicit: quod quandoque accidunt putredines in interioribus terre: scilicet proxime loco pestilenti propter causas quarum euentus ignoratur et nocere faciunt aerem et aquam illius loci ipsos putrefaciendo. Ex quo textu accipe primo quod per flatum ipsorum ventorum deferentium malos vapores aliquis locus sanus multum distans a loco infecto potest infici, et per hunc modum anno isto Millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto infecta sunt loca sita in littore maris adriatici per ventos deferentes vapores malos a littore opposito: scilicet sclauonie diu vexate a pestilentia. Accipe secundo loca proxima aliquando posse infici ex apertione aliquorum meatuum venientium ab antris subterraneis in quibus erant conclusi vapores putridi maligni qui venientes ad aerem illius loci ipsum inficiunt: immo cloaca una diu clausa postea aperta posset inficere aerem illius loci in quo est. Harum autem causarum que faciunt putredinem in interioribus terre euentus ignoratur secundum plurimum tam a medico quam ab astrologo licet forte astrologi quandam generalem habeant notitiam. ¶ Accipe tertio aquam putridam magis signa putredine esse interdum causam febrium pestilentialium. Unde Auicenna secunda primi. ¶ Amplius mortalitas corrumpit vegetabilia: ideo homines qui eis vtuntur corrumpuntur: idem de aqua potata: licet magis proprie sequantur aerem pestilentem cum continue ab eo inspiretur. Est autem aer pestilens putridus cum venenositate.

¶ Et febres quidem accidentes causa aeris sicci sunt iterum causa vt eueniant febres colerice. pestilentiales vero fiunt ex aere turbido et humido. et febres in aere humido sunt pluris euentus. sed sunt minoris acutatis et longioris spacij. in estate vero sicca pauce pluuie sunt minoris euentus et maioris acutatis et velocioris separationis et meliora tempora sunt que seruant naturam suam.

¶ In presenti parte declarat quomodo diuerse febres sequuntur diuersam aeris alterationem: et dicit quattuor. Primum quod febres: idest dispositiones ad febres sequentes aeris siccitatem simpliciter cum caliditate sunt cause vt eueniant febres colerice sicut in diebus canicularibus. Secundum quod febres pestilentiales sunt ex aere turbido et humido cum malitia occulta. Tertium quod plures febres veniunt in aere humido quam in aere sicco. magis enim disponit ad putredinem. attamen sunt minoris acutatis: idest caliditatis et longioris durationis humore putrente existente magis grosso. febres enim aeri proportionantur. in aere namque humido grosso pendent ab humore humido grosso: et in aere subtili et sicco econtra. Quarto dicit quod in estate sicca pauce pluuie pauciores eueniunt: et sunt maioris acutatis: idest caliditatis et citius terminantur. ¶ Sed nota quod febres pestilentiales licet ratione aeris humidi grossi deberent esse longe cum secundum plurimum fiant ab humore grosso: tamen ratione venenositatis et quia secundum plurimum putrent humiditates cordis sunt breues ad interitum. Signum autem quod merito aeris et grossitiei debeant esse longe est: quia que sunt salubres secundum plurimum sunt longe. et etiam apostemata pestifera que fiunt ab humore proportionali sunt dura longe terminationis. et meliora tempora sunt que seruant suam naturam. ¶ Contra. autumnus humidus est melior. secunda primi. corrigit enim siccitatem estatis precedentis. ¶ Dicendum quod autumnus humidus est melior sicco. attamen seruans suam naturam est melior sicco et humido reliquis temporibus seruantibus suam naturam. verum si estas precedens non seruasset suam naturam immo distemperata fuisset notabiliter ad calidum et siccum: autumnus humidus melior esset quam siccus et quam medius seruans suam naturam. et hoc voluit Aui. secunda primi.

¶ Et principium

¶ Et principium omnium horum sunt forme et formis celi facientes esse necessarium illud cuius aductus ignoratur: sz sunt quidam qui dixerunt in eo aliquid nō proportionatum ad causam eius: immo oportet vt scias ꝙ cā prima lōginqua ad illud sunt figure celestes/et propinque dispositiones terrestres. et quando faciunt necessario virtutes agentes celestes et virtutes patiētes terrestres humectationem vehementē aeri expelluntur vapores et fumi ad ipsum ꝛ sparguntur in ipso et putrefaciunt eum cū caliditate debili.

¶ Hic ponit causas longinquas pestilētie di. qȝ principiū .i. causa prima oīm horum .i. preliorum et quibus remanēt cadauera nō tumulata. Item aquarū putridarū et ventoꝝ deferentiū vapores putridos. Itez putredinū in interioribus terre et quibus fit aer pestilēs et egritudines pestifere. Aliter pncipiū horū oīm .i. aeris pestilētialis: et egritudinum pestilētialiū sunt forme et formis celi .i. alique et figuris celestibus facientes esse necessarium illud .i. hunc effectū .i. pestilentiā: cuius aductus ignorat quātū ad causas suas a medico: licet ab astrologo sciatur cognoscenti coniunctiōes q̄ sunt cause pestilētie reputa cōiunctionē martis cū saturno et similes. ¶ Pro quo notandū ꝙ aliq̄ astrologi voluerunt oēs effectus inferiores fieri a causis supercelestibus: ꝛ per p̄ns fieri pestilentiā per hec media sicut haly ben racbel: quorum opinioni accōmodat prima expositio. Alij autem voluerūt aerē fieri pestilentez nō necessario p hec media sz imediate p formas celestes imprimētes aeri malitiā venenosaz. videm⁹ eñ aliquādo aerē optime dispositū quātum ad id qȝ subiacet sensibus nostris q̄ esse pestilentē. et aliquādo aerē esse male dispositū quātū ad qualitates nobis manifestas: ꝛ tñ non esse pestilentē. Scḋo dicit: ꝙ sunt quidā hominū qui dixerūt in eo .i. in hoc effectu qui est aeris pestiletia aliquid nō proportionatū vel pertinens ad causam eius. Dixerūt eñ q̄dam astrologi posse fieri imaginē in aliqua astroꝝ coniunctiōe corruptiua aeris venius loci de quoꝝ numero fortè fuit Conciliator: quā opinionē abijcit Auicen. tanq̄ falsam: et confirmās primā dicit: immo ops qȝ scias qȝ causa prima remota sunt figure celestes. et ppinqua dispositiōes terrestres. et quādo virtutes agētes celestes ꝛ virtutes patientes terrestres ꝛ vehemēter humectāt aerē: expellūtur vapores ꝛ fumi .i. exalatiōes ad ipsum et spargūtur in ipso ad minima eius: et putrefaciūt eum cum caliditate debili. qua obtusa a multo humido tunc supple fit aer pestilēs. Innuit ergo ꝙ causa pma remota pestilētiꝫ est putredo maligna aeris cū proprietate venenosa sunt forme celestes: cāpa propinqua sunt exalationes ꝛ vapores terrestres cum aere ad minima diuisi plus superflue humectantes et putrefacientes.

¶ Et quando fit aer secundum hunc modum venit ad cor: quare corrumpit cōplexionem spiritus: qui est in ipso: et putrefit quod circundat ipsum de humiditate. ꝛ accidit caliditas egressa a natura/et spargitur in corpore: tunc per causam suam erit febris pestilentialis.

¶ In pte p̄senti p̄mo ponit q̄ñ aer pestilēs facit feb. pestilētiales. scḋo ostēdit quo cōicant multis hoib⁹ p̄paratis ad eas. tertio ostēdit q̄ hoīes sint ad eas pparati. scḋa ibi. (Et cōicāt) tertia ibi. Et pparatio corpoꝝ.) ¶ In pma dicit: ꝙ quando aer fit putridus ꝛ pestilēs scḋm hūc modū inspiratur ad cor: q̄re corrūpit cōplōnē sp̄us qui est in corde et putrefit qȝ circūdat ipm .i. ipm de humiditate que est sanguis scḋm plurimū eius. et accidit caliditas egressa a natura in corde q̄ est caliditas feb. ꝛ postea spargitur in corpe: et tūc erit .s. in corpore et in corde feb. pestilentialis per causam suam .i. p aerem pestilentialem qui est causa eius factiua ꝛ conseruatiua.

Hic solet dubitari vtrū feb. pestilētialis sit effimera vel putrida. ¶ Pro cuius dubij decisiōe tenende sunt iste cōclusiōes. ¶ Prima feb. pestilētialis aliquādo est effimera. probat ex textu Auicē. dicētis. Et quādoq̄ fit aer scḋm hūc modū. venit ad cor: et corrūpit cōplōnē sp̄us. aut ergo putrefacit ip̄m aut inflāmat absq̄ putredine. Si primū est effimera putrida. si scḋm est effimera absq̄ putredine. et necessarium est effimeram posse esse putridā si sp̄us potest putrescere. et certū est ipm posse putrescere: cū sit mixtum: lz putredo ei⁹ non sit manifesta sicut putredo humoris pp tenuitatē suoꝝ. sb̄e ei⁹. ¶ Scḋa decło feb. pestilentialis scḋm plurimū est putrida .i. pcedes ab humore putrido. pbat p̄mo p Auic. hic dicentē. putrefit qȝ circūdat ipm de humiditate, sed humiditas putrēs in corde facit feb. putridā in cuius aduentu cessat effimera .s. q̄ prima fuit: sicut determinatū fuit in tractatu de effimeris. et p hac ē intētio Gal. p̄mo de differētijs feb. q: oēs pestilentiosarū mentionē⁹ oīm a putredine fientiū. Et iz oīm more medicoꝝ distribuit vt in pluribus. differunt tamē feb. pestilētiales a febrib⁹ cōiter euenientib⁹ nō pestilētialibus. Primo. q: in febrib⁹ pestiletialibus scḋz plurimū putredo ē in corde aut prima cordi. in alijs aūt febrib⁹ scḋm plm est distās a corde. Scḋa differētia. q: pestilētiales scḋm plm hūt determinatā causaz .i. aerē pestilentē q̄ ē malign⁹ maligna putredine ꝛ propter venenositate. ¶ Sed cōtra primā differētia imitatur qȝ feb. pestilere debent scḋm plm esse causones aut sinoche cū earum putredo fit in corde et ppe cor. Dicit: ꝙm plm qȝ sunt sinoche. cū magna quātitas sanguinis in corde aut ppe cor reperiat. et quādoq̄ sunt causones cola dominātē et raro flāttica: et rari⁹ melācolia rarissime dominātē. et aliquādo sino frequenter autē putrēte frequēter massa humorali.

¶ Et cōmunicat multitudini hominum q̄ iterū habēt in seipsis proprietatē preparationis. agens enim solum cum peruenit: et patienti non est preparatio: non accidunt actio et passio.

¶ In ista pte dicit: ꝙ febris pestilētiales ꝙm plm cōmunicat multitudini hoīm qui habēt preparationē ad illam. quod pbat. quia si solū esset agens et nō esset dispositio passi non fieret actio in passo. oportet ita ꝙ cōcurrere passi dispositionē.

Dubitatur vtrū febris pestilētialis posset esse in vno solo homine. ꝛ arguitur quod non ex Auicenna dicente quod cōmunicat multitudini hominū. Idem vult Aristoteles prima problematum problemate octauo. ¶ In oppositum est experientia. frequētius enī sunt

vna patria incipit aliq̄s febricitare febre pestilētiali quā plures simul. Dicit Gētilis se litigasse cū Dino in ciuitate Senarū. Dicebat em̄ Gētilis vnū esse pestilentē ꝙ oppositū dicebat Dinus: cū nullus esset Senis laborans hac egritudine. ¶ Tenenda est hec pclusio. qꝺ licet scd̄m plurimū febris pestilentialis cōicet in paruo tpe multitudini hoim: possibile tamē est vnū posse febrire febre pestilentiali vera: quā non antecessit nec sequet̄ in eadem patria longo tēpore alia feb. pestilētialis. ¶ Prima pars pbat̄. q: cause cōes debēt habere effect9 cōes. sed aer pestilens et forme celestes sunt cause cōes ergo ꝛc. Scd̄a pars pbat̄ nam possibile ē ab intrinseco in humoribus cordis fieri malignā putredinē venenositati coniunctā. ergo et pestilētialem putridā aut similem pestilentiali. tenet pña. cum posita causa sufficiēti ponat̄ effectus. antecedens est manifestū cum cōtingat ab intrinseco generari colerā prassinā ꝛ̄ (?) materiā furiosā ꝛ vt dictū est supius sepe: et hmōi putrescere et facere febres. ¶ Preterea arguit̄ ratione Gētilis. est em̄ possibile hoiem esse conclusum in aliquo loco in quo sit cadauer fetidissimū: cuius vapores putridi venientes ad cor putrefaciāt hmōi hūiditates putredine pestilentiali. et certū est qꝺ hic nō min9 erit pestilens quā si multi laborarent simili febre propter vapores delatos a multitudine cadauerum putrentium: sicut dicit Aui. Rationes autem oppositū suadētes facile ex dictis solui possunt.

¶ Et preparatio corporū ad illud in quo sumus de passione est vt sint plena humoribus malis. nam mūnda nō forsitan patiūtur ex illo. et corpora debilia iterum patientia sunt ex eo sicut illa que multiplicāt coitum et corpora dilatatorum pororum humida multe balneationis.

¶ In hac parte ostēdit auctor que corpa sint magis ad fe. pesti. preparata di. qꝺ preparatio corpor ad illud de passione in qua sumus. i. ad feb. pestilentialem de qua loquimur ē vt sint plena humoribus malis. nam corpa munda nō fortasse patiūtur ex illo. i. ex aere pestilentiali. Itē corpora debilia sunt patientia ex aere pestilēti sicut illa q̄ multiplicant coitū. sunt em̄ pauce resistētie. tertio corpora dilatatorū pororū. quarto corpa hūida multe balneationis. et appellat ea hūida. quia p multam balneationē humectātur quādo balneantur in aqua dulci tepida aut frigida. Cause eorum q̄ dicuntur in presenti note sunt.

Solum superest dubiū vtrū corpa dilatatorū pororū sint parata feb. pestilentialibus. et arguitur ꝙ nō per Gal. p̄mo de differēti. feb. dicente contrariū. ¶ In contrariū est Auic. ¶ Gentilis soluit dupliciter. primo qꝛ hoiēs ex duab9 causis incurrunt morbuꝫ pestilentē. vel ex violētia aeris maligni ꝛ huc magis incurrūt q̄ plus aeris attrahūt. ꝛ hi sunt q̄ sunt rari i poris. ingredit̄ namq̄ aer pestilēs liberius per poros latos. et hoc voluit Auicē. Alia cā potest esse putrefactio inchoans interius: licet ad hoc iuuet aer pestilens. et huc magis incurrūt corpora densa in poris. et hoc voluit Gal. qꝛ ex hoc transpiratio prohibet̄ que est causa putredinis. Secūda solutio est ꝙ dilatatio naturalis sicut est totū quādo opponitur dēsitati naturali sicut mulierū. et hec dilatatio preparat ad febrem pestilētem pp̄ter maiorē aeris pestilentis subingressuꝫ. et hoc voluit Auicē. propterea aliqñ vidēm9 viros adolescētes et iuuenes magis perire quā mulieres et senes qui sunt magis densi corpis. Si vero psiderēmus naturalē dilatationē opposita densitati accidētali ab hūoribus supfluis replentibus poros hoc modo densitas corpis magis pparat ad febrē pestilētē quā dilatatio. significat em̄ corpus nō purū plenū humoribus. et hoc voluit Ga. Et hic nota pestilentiam diuersificari penes effectum. quia q̄q̄ eius est hoim interēptiua. quedam alius alterius speciei. et q̄ interēptiua hoim quedam magis interimit masculos quā feminas: et iuuenes quā senes: et calidos quā frigidos. q̄q̄ econtra. Quas diuersitates credo prouenire tā ex diuersitate causarū terrestriū quā ex diuersitate influxuū celestiū. Immo credo aliqñ influxus celestes ē aeris īfectiuos absq̄ pcursu alteri9 cāe terrestris sicut et aliqñ cā terrestris ē aeris īfectiua absq̄ celesti: et terrestrē voco q̄ est infra pcauū orbis lune. imo certum ē hoc sicut aer pestilēs est causa morborum pestilentialium. ita morbi pestilētiales possunt esse causa aeris pestilentis. ꝛ credo cadauera hominū magis esse hoim infectiua. et cadauera equorum: magis equorū ꝛ sic de ceteris. quorum oim causa ē satis nota exercitatis in philosophia.

¶ Signa febris pestilentialis. Cap. ij.

Hec febris est quieta exterius cōturbans interius secundū plurimum perdens. et qua percipitur caliditas ꝛ inflāmatio fortis. ꝛ est cum ea magnitudo anhelitus ꝛ ei9 exaltatio. et cōstringitur multum ꝛ curtatur multum. et frequentatur. et vehementia sitis ꝛ siccitas lingue. ꝛ quandoq̄ fit cum nausea aut casu appetitus. et si non resistitur ei cum comestione violenter interficiet eum. ꝛ dolor oris stomachi ꝛ magnitudo splenis et angustia vehemens ꝛ inquietudo. et fortasse erit tussis sicca et casus virtutis. et peruenitur in ea ad sincopim et commixtionem rationis: ꝛ tenditur quod est sub hypocundriis. et fiunt cuꝫ ea vigilie et mollificatio corporis et tepor. et quandoq̄ accidit cum ea bothor subalbida et rubea. et quandoq̄ est velocis occultationis et accidunt cosa ꝛ vlcera: et fit pulsus secundum plurimū frequens: paruus. et fit vehemens secundum plurimuꝫ in nocte. Et quandoq̄ accidit eis dispositio sicut ydropisis et fluxus vētris colere ꝛ aliorum. et est egestio eius lenis feda non naturalis. et quandoq̄ est melancolica. et plurimum eius est spumosum fetidum et est in illa aliquid de genere eius quod liquefit. ꝛ est vrina eius aquosa colerica melancolica et multotiens euomunt melancoliam. coleram vero plus illa. et sudāt sudore fetido.

¶ Auicēna intendēs ponere signa primo ponit signa febriū pestilentialiū. scd̄o signa pestilētie. secunda ibi in p̄ncipio sequētis capituli. (De illis) Primū capl̄m diuido in ptes duas. i p̄ma pōit signa febriū pestilētialiū cōit̄ euenientiū. scd̄o ponit signa febrium

signa pestilentialiū raro euenientiū. scđa ibi.(Et qñq3 est ex his.) Primā diuido in tot partes quot sunt signa. partes patebunt discurrēdo p tex. Primū signū. hec feb. est q̄eta exteri⁹ .i. mitis ad tactū: cōturbās interi⁹. tū ppter nocumētū cordis. tum propter malignā putredinē venenositati cōiūcta. sm plurimū perdēs .i. interficiēs: vt declarat experientia. et hoc ppter causas duas pdictas et qua percipit caliditas et inflāmatio fortis nō tm propter intensionē gradualē:xptū ppter multitudinē caliditatis ⁊ cordis ppinquitatē: 13 vtrūq3 cōcurrat: sicut cū putrefit colera ppe cor q̄ facit causonem pestilētialē. ¶ Cōtra deberet tūc sentiri caliditas acuta exteri⁹: cui⁹ oppositū dictū est in primo signo. Dicēdū in aliqua pestilētiali sentiri caliditatē acutā exteri⁹ .i. in causone pestilētiali. Sz qđ dicit in primo signo veritatē habet vt in pluribus: eo q̄ caliditas feb. pestilētialis proportionat aeris pestilentis caliditati:q̄ est remissa ⁊ obtusa multo humido: cū quo tñ stat q̄ aliqua pestilētialis sit intensa exteri⁹. ¶ Nota tñ q̄ causon pestilētialis nō est ita intēsa exterius sicut causon nō pestilētialis. ppter tractū caloris interi⁹ ad succurrēdū multo nocumēto cordis ⁊ maiori q̄ in causone nō pestilēti. ⁊ ecōtra maior calor debet sentiri iteri⁹ in causone pestilētiali oī paritate supposita. ⁊ hoc propter maiorē fugam caloris interius ppter maius nocumentū illatū cordi in pestilentiali quā in nō pestilentiali. Et est cū ea magnitudo anhelit⁹ sm omnē dimēsionē et eius exaltatio .i. altitudo q̄ est magnitudo anhelitus solū scđm vnā dimensionē scilz pfunditatem quā expressit. q: maxime sensui subiecta. et hoc significat magnā caliditatē in corde. Et cōstringit multū .s. scđm oēm dimensiones: cum sit magna necessitas expellendi fumos malignos. Et curtat .i. abbreuiat. cōstringi em significat ipm cōstringi sm oēs dimēsionē. sed coartari significat ipm cōstringi scđm dimensionē longitudinis et frequētatur vt satisfaciat necessitati nō solū p magnitudinē: sed etiā per velocitatē et frequētiā. Et vehemētia sitis maxime ppter cauma in spūalibus: qm fit exiccatio humidi roridi oris stomachi. Et siccitas lingue vaporibus sibi p cannā cōmunicatis. Et qñq3 est cū nausea aut casu appetitus humoribus repentibus ad os stomachi. Et si nō violenter comedere cogātur moriūtur ppter magnā corruptionē spūum. vnde requiratur cib⁹ cōueniens et sufficiens p eorū restauratione. sed de hoc in cura ⁊ dolor oris stomachi. et hūoribus. vt supra et magnitudo splenis melācolia cōuersa in vapores et ventositates per actionē caliditatis q̄ tamen nō est potens ad eo3 resolutionē. angustia vehemēs ppter magnū nocumentū in spūalibus ad quā sequitur inquietudo nō em potest ppter angustiā quiescere. Et fortasse erit tussis sicca .s. sine sputo vaporibus acutis pulmonē stimulātibus. Casus virtutis .i. dispositio infra sincopim .s. lipotomia. et puenitur quandoq3 vsq3 ad sincopim propter magnum nocumentū cordis et cōmixtionem rationis vaporibus capiti cōmunicatis. Et tēditur quod ē sub ypocundrijs. quia defectu caloris naturalis fit ventositatū multiplicatio et earum retentio. et fiunt vigilie propter vapores acutos caput petentes. Mollificatio est quidam modus paralisis vt non possit membra mouere propter defectum animalis virtutis sequentem nocumentum tam spūs vitalis quā animalis. tepor .i. caliditas tepida. Glosa tamen Gerardi dicit: qđ est debilitas in qua homo stat ita vt nō loquatur nec bene sentiat: ⁊ est casus virtutis subito de quo Aui. fecit capitulum vndecima tertij. Et hic seq̄tur paucitatem .i. corruptionem spiritus: ⁊ est dispositio infra sincopi: q̄nq3 añs eā: q̄nq3 sequens ⁊ q̄nq3 accidit cum ea bothor .i. pustula subalbidā ⁊ rubea secundum diuersitatem humoris que quandoq3 est velocis apparitionis ⁊ velocis occultationis ⁊ hec pustula vna vel plures velociter apparent natura tētante expulsionē ad cutim velociter occultatur defectu virtutis non potentis continuare expulsionē materiei exterius. vnde fit vt illa pauca materia resoluatur aut retrocedat quod est deterius: ⁊ quomodocunq3 est malum signum. Et accidunt colla .i. pustule et vlcera he enim pustule prius fiunt: postea vlcerantur ⁊ sequuntur vapores acutos febriles vel vlcera in alijs partibus: q̄ q̄nq3 sunt maligna propter materiei malignitatē fit pulsus frequens vt satisfaciat necessitati: cui p magnitudinem neq3 velocitatem potest satisfacere cum virtus debilis nō possit magnificare neq3 velocitare pulsū. Et fit vehemens scilicet febris vel frequentia pulsuum in nocte quia intus recluditur calor: ⁊ quandoq3 accidit eis dispositio sicut ydropsis. id est q̄dam modus cazelle vel forte conclusio vapor3 grossorū sub cute. vel forte inflatio ventris: et fiunt sicut tympanitici vaporib⁹ grossis et vētositatib⁹ reclusis sub syphac. fluxus ventris colere et alior3 humorū natura sibi homines illos humores expellēte. ¶ Et ex his p3 feb. pestilentes esse diuersas et a diuersis fieri humoribus vt in vno sit colerica. in altero sit flegmatica. in altero melancolica. plurimū tamen ē sanguinea: cū plurimū de sanguine in corde reperiatur: et aliquādo in vno fiunt febres diuerse putredine maligna pluribus humoribus cōmunicata. et ē egestio lenis .i. liquida quandoq3 propter idigestionē: q̄nq3 ppter liquefactionē: quādoq3 ppter humor3 permixtionē. Alr lenis .i. equalis in malitia: que equalitas significat dominiū caloris preter naturam. vnde vituperatur hec equalitas a Gal. scđo pnosticorum. cōmen. xxi. et scđa pmi. cap. de egestione fetida ppter malitiā putredinis. fetor em significat putredine pro pnost. cōmento vltimo. ⁊ tertia quarti cap. de iudicijs fanici nō naturalis .s. in colore neq3 in substantia. Et quandoq3 est melancolica .i. fecalis grossa quā3 forte antecessit subtilis virulenta. nam possibile est p euacuationē partiū subtilium illud qđ remanet magis igrossari: ⁊ sic fieri fecem melancolicam grossam. et fortasse incipit grossa nullo alio fluxu pcedēte solū per resolutionē partiū subtiliū a calitate febrili. Scđo egestio pōt esse melica p fluxū alicui⁹ hūoris melācolici: q̄ hūor melicus forte perat ante pestilētiā. vel forte q: malitia fe. hūores puersi sunt ad naturā melācolicā. et plm eius est spumosum pp ebullitionē vapores em grossi generati a calitate reclusi i superficie alicui⁹ hūiditatis viscose eleuāt eā in corpum: et faciūt ampullas ⁊ multitudo ampullarū paruar3 primar3 ē spuma. fetidū pp calorē putredinalē et ē in ea .s. egestione aliqd de genere eius qđ liquit. aliqd em pinguedis liqfacte appebit in supficie. ⁊ ē ei⁹ vrina aquosa qn pēdet a materia flatica. colica qn pendet a cola. melica qn pēdet a melia. Et hoc datur intelligi iuxta superi⁹ dicta q̄ ab omni humore pot fieri hec fe. ex em pōnt a multis hūoribus simul. Et propterea in vno febriente apparet aliquādo hmodi vrinarū ⁊ multotiens euomit melācoliā colicā. colam vero post idest meliam q colera nigra appellat post illas .s.

melancoliā colericam q̄ citius euacuatur: q: magis stimulat virtutē expulsiuā quā melancolia naturalis aut genita per adustionē melie naturalis. Itē quia he sunt grossiores non ita faciliter educibiles. Aliter euomit colerā post melancoliā. nā licet ordine naturali prius deberet euomere colerā ex causis suprascriptis. quādoq3 tñ accidit prius euomi melancoliā natura preter modū stimulata sinthomatice operāte. aut forte q: melia erit magis ꝓpinqua viis vomitus quā colera. sudāt sudore fetido. q: quicqd exit ab eis ē fetidū quarto Aui. mansoris cuius cā est calor multus putredinalis.

¶ Et hec quidē febris incipit cū accidentibus predictis cū fortitudine sua et veniunt res eius ad sincopim ⁊ frigus extremitatū et spasmum et alcuzem.

¶ Hic cōpiens signa feb. pestilentialis cōiter eueniencis dicit: ꝙ hec febris incipit cum accidentibus predictis fortibus: et nō mirū. est enim egritudo pacuta scōm plurimū perdēs. vnde statim ab initio incipiūt apparere accidētia fortia. deinde peruenit parū post ad accidētia mortalia. s. ad sincopim. cuius causa ē vehemēs cordis lesio. frigus extremitatū calore reuocato interi⁹ ꝓpter magnū nocumentū intrinsecū. et spasmuz qui pōt esse de inanitione de repletiōe. et nō proportionatas ad materiā scōm diuersitatē corporū et diuersuz modum lesionis. et alcuzem. s. tetanum.

¶ Et quādoq3 est de his febribus pestilētialibus in qua nō percipit eger neq3 tangens propinquus multitudinez caloris. et non alteratur pulsus et aqua magna alteratione. et cum hoc ipsa est interficiens velociter ⁊ hesitant medici in esse eius.

¶ In parte presenti ponit modū cuiusdā pestilentialis raro euenietis. Scdo ponit pronosticū. scdo ibi. (Et plurimū. In prima parte dicit: qḋ est aliq de his febribus pestilentialibus in qua nō percipit eger neq3 tangēs calorē multū. ⁊ nō alteratur pulsus et vrina magna alteratione et cū hoc ē interficiens velociter. Secūdo dicit qḋ medici hesitant in causam eius cū nō preuiderint mortē. mirantur eñi qḋ tam festina secuta est mors cū accidentibus ita leuibus.

Primo dubitatur q: oppositū huius dicti dixit Auic. superius ꝙ. s. in feb. pestilentiali percipit calitas et inflamatio fortis. Preterea materia putret ꝓpe cor. et materia taliter facit causonē. ¶ Secūdo dubitatur. quia videt̄ qḋ pulsus debeat alterari: quia fit ex putredine humiditatū cordis. ¶ Amplius hec feb. velociter interficit. ergo oportet in corde esse maximū nocumentū. et cōsequenter in pulsu. ¶ Tertio dubitatur. q: dicit: quod vrina nō ꝑmutatur magna alteratiōe. qḋ etiā dicit̄ fen scda huius capituli de iudicijs vrine. ¶ Sed cōtra. si vrina parū ꝑmutat̄ habebit digestionē. sed in febribus materialibus digestio ostēdit velocitatē crisis. et fiduciā sanitatis. primo de crisi. ¶ Amplius deficiente virtute cordis. oportet qḋ deficiat virtus epatis cū epar digerat in virtute cordis. et sit eius ei⁹ vt vult Auer. scdo colliget. nā epar nō digerit nisi cū auxilio caloris vitalis. et etiā sentiut medici: quō ergo spū cordis ita malignato vt cito eueniat mors. potest eē vrina laudabilis. ¶ Ad primū dicendū ꝙ febris pestilētialis de qua hic ē sermo est raro eueniēs. et habet accidētia hic ab Auicēn. descripta. habet eñi dispositionē ꝯformē aeri pestilētiali q̄ non excedit in calore: et3 habeat putredinē malignā venenositati cōiunctā. ⁊ forte ꝓcedet a materia flegmatica: cui⁹ calor putredinalis est remissus: licet malignitas sit intēsa. ⁊ hec est febris maligna lēta de qua loquit̄. Gal. iij. de crisi. ¶ Et ex his ad primā rationē ante oppositū est responsio. ¶ Ad secūda dicit̄. ꝙ non ōis materia putrens prope cor facit causonē. sed solū qñ illa materia fuerit naturaliter calida. Itē possibile est eādem materiā putrere calore intēso ⁊ remisso: et3 cū putreat calore remissiori. sic possibile eam putrere putredine maligniori. s. imprimunt̄ eñi in passum dispositiōes ſm exigentiā agētis. Aer itaq3 in calore remissus habens malignā putredinē pōt illas dispositiōes inducere. ⁊ si esset in calore intēso: intēsiorē calorē induceret. et vt videmus in estate pestilentiales magis intensas q̄ in hyeme. ¶ Ad scōm dubiū de pulsu dicūt cōiter ꝙ pulsus non alterat̄ magna alteratiōe q̄tū ad differētias pulsuū q̄ sequūtur caliditatē. magnitudinē. i. eo nō fit magn⁹ velox ⁊ frequēs frequētia. s. sequētē excessum caloris: sed alterat̄ magna alteratiōe q̄tū ad differentias q̄ sequunt̄ defectū virtutis: ideo fit pulsus debilis inordinat⁹. ⁊ si erit frequēs: erit frequēs: quia paruus. hec tñ solutio non est ad mentē Aui. semp eñi Aui. diceret pulsum debilē diuersum et inordinatū eē alteratū alteratiōe magna a dispositiōe naturali ⁊ multomagis q̄ si esset velox ⁊ frequēs ⁊ magn⁹. ¶ Preterea nō ē ꝯformis his q̄ accidūt cū aliqñ in feb. pestilētiali videam⁹ pulsuz nullo mō notabiliter ꝑmutatū a dispōne naturali q̄ tñ velociter interficit. Est ergo ad hoc dubiū aliter dicēdū. Pro quo ꝑmitto p̄io ꝙ hic velox interit⁹ principaliter sequit̄ venenositatē materie. cū non videamus in qualitatib⁹ manifestis notabilē ꝑmutationē. ¶ Premittēdū scdo hanc formā venenosam siue subito inducat̄ in materiā siue successiue. aliqñ induci anteq̄ materia putreat. aliqñ cū icipit putrere. aliqñ postq̄ incepit putrere. ꝓpter diuersam dispositionē tam agētis q̄ passi. si primū: tūc fiunt feb. pestilētiales cū accidētib⁹ fortib⁹ vsq3 ab initio et he cōiter eueniūt. si scōm. s. ꝙ icipit induci eque cito sicut putrere icipit ⁊ nō acq̄rat̄ subito. s3 successiue. accidētia a principio non sunt valde maligna. s3 postea cōtinue malignitas intendit̄ valde saltē vsq3 ad statū. s3 vero forma venenositatis subito a ꝓncipio inducit̄. accidētia sunt maligna a principio ⁊ malignādo ꝓcedūt vsq3 ad statū nō ꝓpter intēsionē forme venenose: s3 ꝓpter calorē putredinalem ⁊ ex defectu resistētie. Si vero post inchoationē putredinis forma venenositatis subito inducat̄ velociter iterficit: cū antea accidētia fuerint remissa ⁊ si successiue nō ita velociter. ⁊ hoc mō accidūt febres pestilētiales q̄ ꝓcesserūt cū accidētib⁹ remissis. postea velociter occidūt. Scds modus: q: pōt hmōi materia maligna distās a corde in die q̄rta aut septima aut forte sexta q̄ est assimilata seuo tyrāno: aut alio die moueri v̄sus cor. ⁊ subito iterficere. sicut iterficit materia furiosa. Est eñi ꝓprium venenositatis petere cor. Tertius modus: q: hic nō morit merito hui⁹ fe. nec merito materie sue cuius apparuit digestio: s3 merito alteri⁹ materie venenose q̄ latebat. ⁊ in die crisis agitata mouebit versus cor. et iterficiet. ⁊ hoc magis ꝯtinget in aere pestilētiali. s. hmōi materias generari. et i aere nō pestilētiali ꝯtigat eas generari sicut docet quotidiana experientia. s. colaz prassinā ⁊ eruginā ⁊ furiosaz generari i aere pestilēti ⁊ nō pestilēti. Et ꝑ has ꝯtingētias q̄ a medicis scirī

medicis sciri nõ possunt/ multotiẽs ipsi incurrũt infamiã absq; causa/cũ antea promiserint salutẽ deinde sequatur festina mors. ¶ Ad tertiũ dubiũ licet ex dictis quodãmodo possit apparere solu- tio: attamẽ cõis solutio est q vrina est superfluitas epis et venarum. in febre aũt pestilentiali non est principaliter nocumentũ in epe: sed in corde. pro- pterea superfluitas/q ab epe descẽdit/nõ alterat alteratione magna. vnde vrina in talib' febrib' nõ est propriũ signũ: imo põt esse naturalis i colo- re et substãtia et sedimine. et tñc cu' est tendit ad mortem. vt scdã dubiũ. et hoc etiã videm' in egri- tudinibus alijs mortalibus vt in ptisi in qua vri- na nõ est pmutata a naturali. attamẽ infirmus ẽ propinquus morti. qñ ergo materia non est in lo- cis vrine: sed in partibus spiritualibus vrina pot- test esse bona et egritudo mortalis. ¶ Contra. vir- tus vitalis est bonitas dispositionũ cordis. q sic- ut forma est pfectio dispositionũ epatis: ergo cũ magno lapsu in dispositiõibus cordis nõ potest stare pfectio dispositionũ epatis. pña est/assum- ptum est oim medicorũ et philosophoꝝ. ¶ Et cõ- firmatur. quia virtus vitalis pncipaliter cocurrit ad quãcũq; operationẽ epatis et alioꝝ mẽbrorũ. sicut agens vniuersale qð magis pcurrit ad effe- ctũ quã particulare. ergo cũ magna corruptione spũs vitalis nõ potest stare pfectio virtutũ natu- ralium. quare nec vrina bona. tenet pña, et assum- ptum est ab oĩbus cõcessum. ¶ Ad hoc dicendum scdm Gentilem: q licet perfectio cordis virtutis vitalis et spirituum eius sit sicut forma et pfectio epatis virtutis naturalis et spirituũ eius et non posset totaliter deperdi pfectio cordis/qn totali- ter deperderet perfectio epatis/et sequeret mors ipsius: posset tamen fieri lapsus notabilis in pfe- ctiõe dispositionũ cordis nõ facto notabili lapsu in perfectione dispositionũ epatis: cum latitudo dispositionis cordis sit alia et multũ differens a latitudine dispositionũ epatis. Unde non est ne- cessarium qð proportionabiliter sicut pfectio dis- positionũ cordis deperditur: ita deperdatur pfe- ctio dispositionum epatis ad intra latitudinem. Et ex his facilis est solutio ad rationes suadẽtes contrarium.

¶ Et plurimum quorũ anhelitus fetet ex illis et ex primis moriũtur. nam putredo ẽ iam confirmata in corde.

¶ In pte pñti ponit pnosticũ certũ per qð tolli- tur dubietas tam in pestilentialibus cõiter eue- nientibus quã in his q raro eueniũt. dicẽs: q scdm plurimũ illi quoꝝ fetet anhelitus et illis et ex pri- mis moriũtur. nam putredo iam est cõfirmata in corde. hoc signũ vitatẽ habet si fetor anhelit' pro- ueniat et putredie humiditatũ cordis et nõ ex causa alia sicut ex dente putrido et humiditatib' putrenti- bus in pulmone/et ex silib' causis. qð tñ nõ erit fa- cile distinguere. ¶ Signa pestilẽtie aeris. Ca. iij.

De illis que significãt pestilẽtiã de rebus q currũt cursu causarũ/est vt multiplicẽtur rovoni et asubub in principijs autũni et in ebul. nã indicant pestilentiã indicatione cause.

¶ Hoc capitulũ diuidit in ptes duas. in pma po- nit signa pestilẽtie q currũt cursu causaꝝ. scdã po- nit signa pestilẽtie q sunt scdm semitas societatis cause. scdã ibi. (Signa aũt q sunt.) ¶ Prima i q- tuor. in pma ponit signa pestilẽtie autũnalis. in secũda signa pestilẽtie hyemalis. i tertia signa pe- stilentie estiue. in quarta signa pestilẽtie cõia ver- nali et ceteris. scda ibi. (Et qñ multiplicat auster.) tertia ibi. (Pestilẽtiã aũt estiuã.) quarta ibi. (Et similiter qñ videris.) ¶ In pma pte dicit: q signa significãtia pestilentiã que currut cursu causaꝝ. i. quunt simul signa et cause. est vt multiplicent rovo- ni. i. ignes moti in suprema aeris regione et asu- bub. i. ignes stantes in eadẽ regione et in pncipio autũni. et in ebul. i. in mẽse octobris. nã illi ignes indicant pestilẽtiã indicatione cause. i. sunt cause et signa pestilentie. aliter indicatione cause. i. in- dicant pestilentiã indicando eius causam.

Sed duo cadunt dubia pro decla- ratione ptis pre- sentis. Primũ vtrũ isti ignes sint simul signa et cã pestilentie. Scdm quo tẽpore ventura sit pestilẽtia per hos ignes indicata. Arguit pmo q illi ignes nõ sunt signa et cause. quia isti ignes apud Arist. quarto methe oroꝝ fiunt exalatiõe calida et sicca ascendente apud supremã aeris regionẽ. hec autẽ non ẽ causa: necq; signũ pestilẽtie: imo remotiõis pestilentie. q: aer pestilẽs est humidus cũ obtuso ca- lore. Et cõfirmatur. q: Arist. xxv. problematũ. pro- blemate. xix. querẽs q̃re aer nõ putrescit. Respon- det q est igne plenus. Et cõfirmatur. q: ois ignis est corruptiu' pestilẽtie. ppterea Ypo. iussit suc- cendi nemora vt cessaret pestilentia. ¶ Preterea hi ignes q sunt i suprema regiõe sunt multũ dista- tes a pma in qua sumus in quã nihil possunt im- primere. non itaq; possunt esse causa.

Pro solutione huius dubij premittẽ- dũ triplicẽ esse aeris regionẽ. s. primã a terra distantẽ qnq; aut sex mi- liaria/ que regio ẽ calida ppter reflexionẽ radioꝝ a terra et ab aqua. cuius signũ. q: existẽtes in monti- bus altissimis Italie interdũ in estate vident nu- bes de subtus et audiũt tonitrua. et descendẽtes vident grãdines que cum nubibus ceciderunt. in hac eñi prima regione p antiperistasim fiunt grã- dines. Secunda autẽ regio est supra pmã et maior prima: q est frigida notabiliter. multuz eñi distat ab igne et ẽ supra spherã reflexiõis radiorũ sola- riũ/ et in hac fiunt pluuie et niues. Suprema autem regio aeris est calida quia appropinquat igni et in hac non fiunt pluuie: necq; niues: necq; venti. sed solum apparent in ea ignes facti ab exalationi- bus ascendentibus ad supremam partem eius.

¶ Secundo notandũ huiõi ignes esse duplices quosdam motos quosdam quiescentes. moti au- tem iterum sunt duplices. quidã qui insequuntur motum firmamenti. et isti sunt comete. Ignes eñi isti sequuntur determinatum astrum vtputa mar- tem scdm plurimuz sequũtur motum eius. et ideo videmus cometarum ortum et occasum. et est ve- risimile qð illi ignes mouentur simul cum aere in quo sunt qui aer simul cum igne mouetur ad mo- tum celi. sunt aũt alij ignes moti sicut stelle cadẽ- tes: qui mouentur non motu circuli sicut comete. sed quia ignis accẽditur in vna extremitate exala- tionũ et mouetur ad aliud extremũ. sicut ignis ac- census in stuppa carminata mouetur ad aliud ex- tremum. Sunt autem alij ignes stantes qui fiunt exalationibus accensis in aliqua parte aeris de- terminata. et durat ille ignis tandiu quandiu no- ua exalatio sibi superfugerit. et habet diuersas figuras scilicet columnatam quadratam et simi- les secundũ qð contingit illas exalationes figu- rari: et hi ignes ab Auicen. appellantur asubub

sicut ignes moti vocātur royoni. negen autem est quidā modus ignis a figura aut motu determinato sic nominatus. ¶ Tertio premittendū ē pestiētiam accipi dupliciter. s. proprie pro maligna aeris putredine ex qua egritudines fiunt scōm plurimū mortales. Scōo cōmuniter pro quacūq aeris dispōne mltiplicatiua egritudinū siue mortalisū siue nō mortalisū. et hoc mō sūpta ē epidimia. ¶ Quibus ita premissis sit hec pma cōclusio. licz ignes existentes in suprema aeris regione sint signa pestilētie tam cōmuniter quā proprie sumpte non tamen sunt cause pestilentie: neq cōiter neq proprie sumpte. prima pars pbaē. quia significatur dominiū alicuius astri qd est causa pestilentie tam cōiter quā proprie sumpte. scōo quia significant exhalatiōes eiusdē speciei cū illis ex quibus geniti sunt in pma aeris regione que in ea retēte. vel quia grossiores vel alio modo ipedite ne ascēderint supius. et he possunt esse causa pestilentie cōmuniter accepte generādo egritudines acutas sicut feb. colericas. Itē alias egritudines pendentes a materia adusta. Item quia significant vapores multos aeri prime regionis admixtos ipsum putrefacientes: qui simul cū exalationibus exleuātur. sed exalatiōes suas subtilitate scōm plurimū petunt aeris regionē superiorē remanētibus vaporib⁹ aeri pme regiōis mixtis cū qbusdā exalationib⁹ grossioribus q putrefaciēdo aerē sunt causa pestilentie proprie sumpte ad quā putrefactionē forte adiuuant exalationes cū vaporibus mixte si fuerint pauce. quia si multe calefaciendo et exiccando prohibēt putrefactionē. secūda pars pbatur. quia pp̄ter maximā distantiā non possunt imprimere in aerē regionis inferioris. ¶ Secūda cōclusio hi ignes cum multiplicantur directe et magis proprie significant pestilentiā cōiter sumptā quia significāt aeris prime regiōis superfluā caliditatē et siccitatē ex qua et maxime in autumno multiplicantur egritudines colerice et pendētes a materia adusta. et similiter exalationes q sunt retente in hac inferiori regione per se sunt causa huius pestilētie cōiter sumpte cū notabiliter sint per se calefactiue et exiccatiue hui⁹ aeris inferioris. Et ex his patet solutio ad rationes factas in principio suadentes oppositū huius determinationis. ¶ Ad scōm dubiū respondeē q accipiēdo pestilētiā cōiter hoc veniet in autūno. fient nāq i autūno egritudines colice et pendētes a materia adusta. sed accipiēdo pestilētiā pprie scōm plurimum inchoabit in autūno et pcedet lente in hyeme et vere z in estate notabiliter inualescet. sed in autūno sequenti preter modum seuiet.

¶ Et quādo multiplicatur auster z subsolanus in hiemis diebus aliquot. et quotiens videris turbiditatem aeris et nebulositatem eius z estimaueris pluuiā et inueneris aerem vacuum siccum et nō pluit tūc scias qd cōplo hyemis est corrupta.

¶ In psenti parte ponit signa pestilētie hyemalis di. qd quando multiplicatur auster qui est ventus meridionalis calidus et humidus. et subsolanus qui est ventus orientalis calidior austro in hiemis. idest mēsis dieb⁹ aliquot: vtputa qd dieb⁹ aliquot nouembris. et similiter diebus aliquot cuiuslibet mēsib⁹ aut pluriū et mēsis sequētibus vsq p totā hyemē. Et scōo qd tu quotiēs. i. aliquotiēs videris turbiditatē aeris z nebulositatē z estimaueris qd debuerit pluere et iuenis vacuū. i. siccū aerem: quia nō pluit. tunc scias qd cōplo hyemis est corrupta: z supple aer est fact⁹ putridus et pestilēs. ¶ Pro quo notandū q auster multiplicat⁹ replet aerē vaporibus z facit ipsum calidum z humidū. subsolanus autē addit in calorē. si ergo in hyeme que incipit cōiter scōm medicos circa mediū nouembris aut scōm astrologos circa decimādecēbris vides hos ventos flare significātur multi vapores aerē turbidātes sibi admixti. si ergo pluit p horū descēsum z cōuersionē in aquā tunc aer non remanet pfundat⁹ cū vaporibus et secū ad minima eius mixtus: et sic non fiet aer putridus. Sed quia nō pluit vapores illi ad minima secū pmixti illū putrefaciūt. et posset esse tanta vapoz admixtio vt nō solū hyeme sed etiam tēporibus sequētibus remaneat aer putridus. et hoc vult problema tertiū primo pblematū. pp̄ter qd austri sunt sicci. i. nō aquosi. Soluit q: caliditatē z hu. extraneam faciūt in aere. sunt enī humidi et calidi. Et cōsiderandū qd si simul cū austro fiat subsolanus additur caliditas superflue humiditati aeris propter quā citius putrescit et nō expectatur calor veris aut estatis sed putrescit in hyeme. subsolan⁹ autem non nocet in principio sed in fine.

¶ Pestilentiam autem estiuam malignaz malam significat paucitas pluuie ī vere cū frigore. deinde multiplicatur auster et conturbatur aer aliquot diebus. deinde clarificatur per hebdomadam vnam nō supra: et accidit frigus in nocte. et in die calor est vehemens et prefocatio et conturbatio et caliditas tunc iam venit pestilentia et expectātur febres pestilētie et variole et his similia. Et similiter quando estas non est vehemētis caloris et est vehementis conturbationis habens matutina alterata et iā pterierunt in autumno asuhubuz et ignes et vehzim. et alia est signum pestilentie et aliorum.

¶ Hic ponit signa pestilentie estiue dicens: quod paucitas pluuie in vere cū frigore significat pestilentiā estiuam magnā q: inuadentē multitudinez hoim. et malā. quia paucissimi euadūt. significat enī multitudinē vaporū retentoz in aere eo q nō pluit. Adest enī frigus: quia vapores redeūt ad frigiditatē naturalē. deinde multiplicatio austri et subsolani qui magis replent aerem vaporibus et conturbatur aer in estate aliquot diebus propter multitudinem vaporum. deinde post clarificatur hebdomada vna: que clarificatio hebdomade illius significat illorū vaporū subtiliationem z ad minima cum aere permixtionem: nō autem vltra hebdomadam clarificatur aer. quia psumeretur de vaporū consumptione. et accidit frigus in nocte. s. in estate. quia transacta aliqua parte noctis cum sol est a nobis distans. et calore solari in aerem impresso iam incipiēte remitti: vapores aqi quibus aer est plenus reducunt se versus frigiditatē aque et sic aer infrigidatur. et conturbatio. s. aeris vel conturbatio scilicet hominum et prefocatio. quia senserunt homines se quodammodo prefocari corde non sufficienter per aerem illum euentato neq mundificato. et caliditas. scilicet sentiē interius: lz forte exteriora frigeant: tunc iam venit

iam venit pestilentia. scilicet estiualis et febres pestilentes variole et similia his sicut morbilli antraces. Et nota huiusmodi prouocationem et nocumenta aeris pestilētis plus apparere in nocte ꝙ in die. quia homines sunt in die intenti circa alia negocia et nō cōsiderāt leuia nocumēta q̄ fiūt in ipsis. Econtra in nocte nō potētes dormire cōsiderant q̄cūqꝫ sibi accidūt sicut accidit. s. philosopho habenti apā in copa in libro de motib⁹ liquidis. Et similiter quādo estas nō est vehementis caloris. quia caliditas ab hūiditate superflua vapor obtunditur. sed est vehemētis pluuiationis ppter eandem causam et habēs matutina alterata ad frigus et causa supius dicta. et iam preterierūt subbub. i. ignes stantes: et ignes. s. moti: et negen sunt ignes descendētes. oēs autē hi differūt inter se q̄re motu aut figura: et significāt pestilentiaꝫ et morbos pestilētiales significādo dominiū alicuius astri maliuoli: quod est horū causa: cuius impressio durat aliquādo longo tempore.

¶ Et similiter quando videris aerē alterari vno die multis vicibus et clarificatur aer die aliquo et oritur sol clarus et cōturbatur die alio et oritur in velaminibus nebule que est vt puluis: tūc indica qđ pestilentia accidet.

¶ Ponit signa pestilētie in generali q̄ possunt accōmodari veri et cuicūqꝫ alteri tēpori dicēs: quod quādo tu videris alterari aerē i die vna multis vicibus. s. a caliditate in frigiditatē. et econtra: qđ est causa debilitatis ꝟtutis. et similiter a turbulētia in claritatē. et ecōtra: q̄ duo puemūt ex multitudine vaporū qui cū ingrossanꝫ et tendūt ad naturā aqueā aer infrigidaꝫ et turbidatur. Cū aūt subtiliantur ex actione caloris solis et aeri ad minima pmiscētur calefit aer et clarescit. Et clarificaꝫ aer die aliquo. s. integro i quo sol oriꝫ clarus: deinde turbidatur aer die sequēti a mane in quo erit cum nebula q̄ est vt puluis sequēs multitudinē vapoꝝ vsqꝫ ad sero: tūc indica qđ pestilentia accidet. s. cito. quia in eodē tēpore in quo hmōi varietates apparent aut in tēpore imediate sequēti scđm multitudinē vapoꝝ aut eoꝝ maliciā. he eīm varietates siue sint in vna die multis vicibus siue sint in diuersis dieb⁹ significāt multitudinē vapoꝝ aeri pmixtoꝝ ad eius minima: et sic significāt pestilētiam. nam prima problematū proble. xxi. dicit Arist. ꝙ qñ ex terra mult⁹ vapor ascēdit fit ann⁹ pestilens.

¶ Signa aūt que sunt scđm semitā societatis cause sunt. vbi gratia. videas ranas iam multiplicari. et videas reptilia generata ex putredine iam multiplicari. et de eis que significāt illud est videas mures et animalia que habitāt sub terra fugere ad superficieꝫ terre et exire manifeste. et videas aīalia male nature sicut alaKalili et similia fugere ex nidis suis et ire ab eis. et fortasse dimittunt oua sua.

¶ Hic ponit signa q̄ sunt scđm semitaꝫ societatis cause. i. que associātur pestilentie in causa. nā hec et pestilentia pene depēdent ab eadeꝫ causa. s. ab humiditate superflua et a putredine in visceribus terre sicut rane genite per putrefactionē: que secūdum plurimū sunt parue et cauillate: et de his sermo. similiter et reliqua reptilia sicut vermes qui repunt per terrā geniti per putrefactionē quādo scꝫ multiplicātur preter modū. et de illis q̄ significant illud. s. pestilentiā est quādo mures et animalia que habitāt sub terra sicut talpe fugiūt ad superficiē terre et exeūt in apertū. similiter animalia male nature. i. venenosa sicut alaKalili et eis similia fugiūt et dimittūt oua sua. hec eīm fuga significat pestilentiā procedentē ex visceribus terre. et hoc idem aues cōsuete volare ad terram que nunc alte volant et petunt altissima montiū. sicut econtra significatur pestilētia a superioribus et corporibus celestibus quando animalia cōsueta stare in altissimis montium et aues que cōsuete sunt volare alte petunt ima: et volant prope terram.

¶ Curationes febrium pestilentialium. Cap. iiij.

Summa curationis earū est exiccatio et illud cū flebothomia et solutione ventris. Et oportet vt incipiatur in ea ad euacuandū. si autē materia vincēs erit sanguinea fiat flebothomia. et si fuerit humores alij euacuētur.

¶ Primo ponit regimen curatiuū febriū pestilentialium. secundo regimen preseruatiuū. secunda ibi in pncipio capituli. (Oportet vt extrahātur.) Primū capitulū diuido in qnqꝫ partes. In prima curat febres pestilētiales per euacuationē. i scđa per infrigidationē. in tertia ponit regimē determinatū cuiusdā pestilētialis. in quarta ponit regimen per cibos. in quinta rectificat aerem pestilentialem. secūda ibi. (Et oportet vt infrigides.) tertia ibi. (Nō si res.) quarta ibi. (Et quando cadit.) quinta ibi. (Et rectificationis autē.) In prima pte dicit qđ summa. i. fundamentū feb. pestilentialis curationis est exiccatio. i. mundificatio corporis a superfluitatib⁹ cōplenda per flebothomiā et solutionē ventris: a qua in mundificatiōe oportet incipere. si eīm materia vincēs. i. dominās sit sanguinea fiat flebothomia. si fuerint alij humores euacuētur. ¶ Primo notandū qđ feb. pestilentiales diuersificantur scđm humorū diuersitatem ita vt quedam sint sanguinee: quedā colerice: quedā flegmatice: quedā melancolice scđm plurimū sunt mixte. Diuersificātur scđo penes loca in quibus materie putrēt. nam quādoqꝫ putrent humiditates cordis. aut saltem putredo est in venis prope cor. et hec est vera pestilentialis quandoqꝫ est putredo i venis distātibus a corde scđm diuersitatē dispositionū et causarū impimentiū. scđm plurimū tamē causa consueta pestilentialiū est in venis ppterea scđm plurimū sunt continue. ¶ Secundo notandū quod cum in cura febris humoralis duplex sit intentio. vna que debetur febri. et est infrigidatio. alia que debetur humori et est digestio et euacuatio. potior intentio et in primis exequenda est euacuatio que debetur humori: cū magis ledat sua maligna putredie et venenositate ꝙ noceat febri sua caliditate. et etiam pōr et potior est quā digestio cū nō possit fieri nisi in longo tempore quod in egritudine ita acuta nō potest expectari. et etiam quia hūor pestilens est magis apt⁹ malignari. tum pp malā dispositionē suam. tum propter presentiam aeris pestilentis. ppterea cū primum occurris inchoādum est ab euacuatione. aut cum flomia sola si sol⁹ sanguis peccat. aut cū farmacia sola si solū alij hūores peccent: necqꝫ sint

admitti sanguini: aut cum vtraq; vtrisq; peccantibus scd'm q' est vt plurimū. et p'mittēda est flebotomia si sanguis fuerit dominās: etiā si alij humores eque proportionabiliter peccant cum sanguine. Si aūt alij humores valde dominātur sanguini a farmacia est inchoandum. et hauriat' sanguis in multa aut pauca quantitate. et similiter alij humores euacuent' scd'm exigētias repletiōis et virtutis. Ex quibus autem venis faciēda est flebotomia videbitur cum ordinabo curam. et videbitur etiam que & qualia debeant esse huiusmodi solutiua.

¶ Et oportet vt infrigides domos eorū et rectifices aeres ipsarū domoꝝ. aut infrigidatio fit vt vallentur fructib' odoriferis frigidis & extremitatibus arborū frigidarum et linimētis et rorationibus sumptis ex fructib' frigidis odoriferis & ex cāphora et aqua rosata & sandalis et roretur domus eorū omni die aliquotiens et proprie cum aqua rosata et de salicibus & nenufare. Et si fuerint in domo manationes & rorationes aque erit melius. aeris vero rectificationem dicam.

¶ In parte p'senti ponit modū infrigidandi hos febrietes. et habet hec pars duas ptes. In parte prima docet infrigidare cū eis q̄ extra occurrunt. in secunda cū eis q̄ sumūtur interius. scd'a ibi. (Et administrētur eis.) In prima parte docet infrigidare domos eoꝝ et rectificare aerem ipsoꝝ. Quid autē sit rectificatio aeris statim dicetur. scd'o dicit q' infrigidatio domus fit vallando .i. circundādo domū fructibus et odoriferis frigidis. vtputa pomis citonijs et similibus: et extremitatibus arborū frigidarū sicut pirorū citonioꝝ et similium: et linimētis quib' parietes domus liniātur. et rorationib' sumptis ex fructibus frigidis odoriferis sicut aqua decoctionis aut distillatiōis hm'oi fructuū frigidorū boni odoris. et cāphora. & aqua ros. et sandal. et potest aqua ro. cum aqua suprascripta misceri addēdo sandalos et camphorā. et potest vnaqueq; de p se cū sandalis misceri & camphora. et roretur dom' eorū omni die aliquotiēs et proprie cū aqua ros. et de salicibus et de nenufare. cōferunt em̄ sua frigiditate et suo odore. et si fuerint in domo manationes .i. aque copiose fluētes. et rorationes .i. aque sparse vel fluentes min' copiose erit melius cum multum infrigidēt. aeris vero rectificationem dicam .i. in hoc capitulo.

¶ Et administrentur eis trocisci de camphora et robub fridida et aqua lactis acetosi: et lac acetosum ablato butiro et aqua rosata in qua est dissolutū serum acetosum bonum et acetū cum aqua iterum. et aqua frigida plurima subito est iuuatiua valde. pauca autem cōsequēter exhibita fortasse excitat caliditatem.

¶ In parte presenti docet sumenda di. q' administrentur trocisci de cāphora & robub .i. succi per decoctionē inspissati. frida .i. rob de ribes: rob de agresta et de granatis. & similia q̄ sunt frida & suo odore & proprietate cordis cōfortatiua & caloris fe. extinctiua et lac acetosum ablato butiro. quia vnctuosum est et aqua ros. in qua dissolutū sit serum bonū .i. factū ex bono lacte. infrigidat em̄ et est propriū cōtra humores adustos. et aqua ro. secū mixta cōfortat cor. et iterū acetū et aq̄ ro. simul sumpta scd'm proportionē que placuit gustui sumentis. & aqua frigida subito .i. in paruo tēpore sumpta est iuuatiua valde. pauca aūt freq̄nter sumpta. alias ofr paulatim sumpta fortasse excitat caliditatē. et est dictū Io. āntij positū .x. i. cōtinētis. Cui' dicti causa est. q2 quando febris ē pestilētialis fortis i qua scd'm cau. generales cōpeteret copiosus potus aque frigide si exbibeatur pauca p vice calefit et in vapores cōuertitur qui totū corpus magis calefaciunt: sicut aqua frigida pauca sparsa sup solo calido inflāmat in vapores cōuersa. Sed si sumat' in magna quātitate i modicissimo tēpore infrigidat notabiliter. et hoc ē q' dicit Ypo. scd'o regiminis acutoꝝ. q' quādoq; cōuertitur in colerā. ¶ Notandū q' licet frigida et sicca et acetosa maxime cōueniāt in febre pestilētiali vt pestilentialis ē & ratiōe qua putrida & maligna putredine. quia p'hibēt putredinē. et etiā opponit' causis suis cū fiat ex calido et humido: tamen debet attendi diuersitas scd'm diuersitatē in multitudine caloris & paucitate. Si em̄ fuerit pestilētialis sanguinea aut colerica magis frigida conueniūt sicut trocisci de cāphora. rob de ribes. de agresta de granatis de acetositate citri limōis. aqua acetose & similia magis tamē sicca in sanguinea quā in colerica. et in his p'prie cōpetit potus aque frigide. Si autem fuerit flegmatica aut melācolica suprascriptis op; miscere calas: sicut species dyamusci dyamuscū ipsum. sirupus de buglossa maxime in melācolica. mel ro. et oximel simplex et aq̄ melisse in flatica. et hoc voluit Hali in tegni cuz dixit. Et post Gal. et Diascoridē inuēte sunt heredes vltimi iuuamenti et valoris velocis sicut valor cāphore in egritudinibus pestilētialibus calidis et muscus in egritudinib' pestilētalib' frigidis et in his q̄ sunt remisse caloris: sed venenose putredinis cōcedi potest aliquid de tyriaca. et hoc voluit Gal. in lib. de cōmoditatibus tyriace. Medicina aūt cōis iuuamēti ad p'seruādū et curandū est. R. aque ro. lib. v. vini subtilis odoriferi. ℥. ij. boli armeni. ʒ. ij. misce. et potest exhiberi sola quantitate ij. aut. iij. ℥. et pōt aut cū sirupus p'misceri i maiori aut minori quātitate scd'm q' videt'. et potest aliq̄d de hac plurib' vicib' i die p'misceri. & si stipticaret ventrē leni ipm et minora dosim aut da rarius. Medicinas autē solutiuas hic non posuit Auic. dans intelligere q' in pestilentialib' conueniunt eadem solutiua que in non pestilentialib' vis pendentibus ab hūore p'portionali: debemus tamen quātum possumus vti hūdictis solutiuis euacuātibus humorē quē oportet euacuare et dimittere que inimicantur cordi et mēbris nobilibus. & hec ponentur cum ordinabo curam.

¶ Quod si res prolōgetur ad hoc vt tendantur hypocūdria et infrigidētur extrema. et prolongētur vigilie & permixtio mētis. & vides pectus & quod est sup ipsum eleuari et descēdere: tunc necesse est administrare q̄ regimen trahens caliditatem exterius.

¶ Hic ponit regimē determinatū cuiusdā pestilētialis di. q' si res p'longet' .i. deueniat ad hoc vt hyppocūdia tēdātur vaporib' et ventositatibus subclusis et nō potentibus resolui propter impotentiam caloris inati: et infrigidētur extrema calore naturali tracto interius: et p'longētur vigilie et p'mixtio mētis vaporibus multis et malis petentibus

tentibus

tentibus caput. et videns pectus ⁊ qđ est super ipm scȝ pānos eleuari multū propter cordis euentationem. et descēdere multum ad vaporū expulsionē: tunc necesse est trahere caliditatē exterius cum fricationibus et euaporationibus extremorū ⁊ calidum naturale augmentare cum cordialibus conuenientibus: potius tñ sumptis quā applicatis.

¶ Et quando cadit appetit⁹ restaurentur ad comestionē nā plurimi eorum q̄ viriliter agūt sup illud ⁊ comedunt violenter absoluuntur ⁊ viuunt: ⁊ necesse est restaurare eos super cibum et oportet vt sint cibi eorum ex acetosis et desiccatiuis et sint pauce quantitatis.

¶ In parte p̄senti ponit regimē per alios cibos. d. ꝙ quādo cadit appetitus: quod scđm plurimū accidit tum ꝑpter cōitatē stomachi ad cor. vnde spiritus stomachi est infectus nō potens suam operationem perficere vel forte propter raptum materie ad os stomachi restaurētur ad comestionē: idest cogātur violēter comedere. nam plurimi eorū qui viriliter agunt super illud et comedūt violenter absoluuntur ⁊ viuunt: et necesse est restaurare eos super cibū. i. freq̄uēter cibare exhibendo parū pro vice cum nō possint cibum multū vna vice exhibitū digerere: et etiam oportet quod sicut frequens est resolutio et spirituum corruptio ita frequens sit cibatio et spirituū noua generatio: et hoc regimē est simile regimini venatorū qui propter easdē causas debent frequenter cibari paruȝ exhibendo vna vice: et oportet vt sint cibi eorum ex acetosis et desiccatiuis vt resistāt maligne putredini ⁊ pauce quantitatis: cum nō possint multum vna vice exhibitū digerere: quapropter partiendus est.

¶ Cibi nancȝ eorum sunt iterū mali. quare nocet eorū multitudo inquātū fit additio et nocent inquantum sunt mali.

¶ Hic probat quod cibi non debent esse multi ⁊ debent esse acetosi. quia multi nocent addēdo in materiā morbi cum nō possint bene digeri. Itēȝ nocēt inquantū sunt mali apti ad augendam putredinē eo quod sunt nati in aere pestifero. iuxta Aui. scđa primi. Amplius mortalitas corrūpit vegetabilia et arbores: ideo animalia que eis vescūtur corrumpuntur. quapropter opȝ vt fiant acetosi ad corrigendum eorū malitiā. propterea dicit Auicē. scđa primi. Aceto preterea in cibo et potu vti est nocumenti eius: scȝ pestilētie securatio. Cibi nancȝ acetosi conuersi in vapores cum spiritibus permixti fouent eos ⁊ prohibent eorum putredinem. et conuersi in humores nō aptos facile putrescere: postea conuertuntur in spiritus maligne putredini resistentes.

¶ Rectificationis aūt pestilentie pars est secundum sanos qui sunt in ea et pars eius est secundum sanos et egros.

¶ In parte presenti Auicen. intendens docere modum rectificationis aeris pestilentis. primo ponit quandam diuisionem. secundo exequitur membra diuisionis. secundo ibi. (Illa vero que est.) In prima parte dicit quod rectificationis pestilentie idest aeris pestilentis pars est secundum sanos qui sunt in ea scȝ aere pestilenti ad preseruandum eos a morbis pestilētialibus: et pars eius scȝ rectificationis est secundū sanos et egros: idest ad curandum egros ⁊ preseruandū sanos qui seruiunt egris pestilentibus in aere pestilenti.

¶ In illa vero que est secūdū sanos intētio est vt exiccetur aer ⁊ fiat boni odoris ⁊ prohibeatur eius putredo cū quacunq̄ re sit ⁊ rectificatur cuȝ xiloaleos crudo ⁊ ambra ⁊ thure ⁊ musco ⁊ costo dulci ⁊ storace et sandaraca ⁊ assa ⁊ gariofilis ⁊ mastice ⁊ glutino albotiȝ ⁊ laudano ⁊ melle ⁊ croco ⁊ hebano ⁊ cipo ⁊ iunipero ⁊ alusne ⁊ lauro ⁊ ciperis ⁊ squināto ⁊ sauia ⁊ acoro ⁊ gallia ⁊ amigdalis amaris ⁊ assaro. Et quādocȝ fiunt ex istis composita ⁊ aspergatur domus aceto et assa.

¶ In hac parte prosequitur membra diuisionis. et primo primū modū. scđo scđm. scđa ibi. (Scđm sanos) In prima parte dicit quod in illa: scȝ parte rectificationis aeris que est secunduȝ sanos: idest per quam sani debent preseruari. intentio est vt exiccetur aer et fiat boni odoris et prohibeatur eius putredo cum quacunq̄ re sit: idest cuȝ omni re que sit conuenies. siue sint ignes siue suffumigia ⁊ similia: et rectificetur cum xiloaloes: idest ligno aloes puro. Melius eīn xiloaleos apud Auicen. est illud quod submergitur in aqua. Natans vero est priuatum spiritu et vita et est malum. ⁊ xiloaloes est vene arboris que eradicātur et sepeliūtur in terra donec eorum lignū et cortex putrefiant et remaneat xiloaloes purum. calidū est ⁊ siccum et est celebrale cordiale et stomachale. ambra et thure ⁊ musco ⁊ costo dulci et storace: scȝ sicca ⁊ sandaraca. i. vernice. assa. s. dulci et gariofilis. et mastice. ⁊ glutine albotim: idest terebētina. laudano. melle. ⁊ croco. ebonis. idest brasillio ⁊ cipresso. ⁊ iunipero. ⁊ alusne de quo apud Auicen. scđo canone. lauro. et ciperi. squinanto ⁊ sauina. acoro. gallia. amigdalis amaris. ⁊ assaro. ⁊ quādocȝ fiunt ex istis cōposita: et aspergatur domus cum aceto ⁊ assa.

¶ Secūdū sanos vero ⁊ iterū febricitātes egros est suffumigatio cū sandalis ⁊ cāphora ⁊ corticibus granatorū ⁊ murto ⁊ malis ⁊ citonijs ⁊ hebeno ⁊ alsegi ⁊ tamarisco ⁊ ribes ⁊ oportet vt multiplicet̄ suffumigatio.

¶ Docet rectificare aerem secundū febricitantes et egros: scȝ alijs egritudinibus sicut sunt apostemata pestilentialia. et etiam secundū sanos q̄ seruiunt illis egris: ⁊ est suffumigatio cum sandalis cāphora ⁊ similibus ⁊ corticibus granatorū. ⁊ mirto. ⁊ malis. et citonijs. ⁊ ebeno qui est arbor boni odoris ⁊ nigri coloris ⁊ allegi. et est spēs fungi in pandectis. Si vero dicat alcalingi. est species solatri. ⁊ tamarisco ⁊ ribes. ⁊ oportet vt suffumigatio multiplicetur vt fumi penetrent ad minima aeris.

¶ Notandū quod Auicenna rectificat aerem pro sanis cum calidis ⁊ siccis vt melius exiccet eum et remoueat ab eo vapores corrūpentes ipsum. rectificat autem aerem pro febricitātibus et sanis seruientib⁹ eis cū frigidis ⁊ siccis. tum vt exsiccēt aerē tū vt resistāt maligne putredini incohāti i egris: et que facile posset inchoare in sanis seruiētib⁹ egris ꝑpter malignos vapores febriles puenientes ab egris ad sanos sibi seruiētes.

¶ Preseruatio a pestilentia. Cap. v.

Oportet vt extrahantur a corpe
humiditates superflue et incline-
tur regimē eius ad exiccationē
ex oī mōr ex minoratiōe cibi nisi
exercitio. opʒ eīn vt nō administreṫ neqʒ bal
neum neqʒ vina: neqʒ toleret sitis. et rectifi
cetur aer cū eis q̄ diximus ⁊ declinet cibus
ad acetosa. et minoreṫ ex eo: et sit caro q̄ ad
ministraṫ decocta in acetosis: ⁊ sumaṫ de al
heluen et alchoris et almosos factis cū ace
to et absqʒ aceto cū sumach. et aqua agre-
ste. et aqua limonis. et aqua granatorū. Et
condita aceto iuuatiua sunt. et ꝓprie cappa
ris aceto cōdita. et algelenabin. ex illis est
que conferūt ⁊ ꝓhibēt ab eis putredinem.
Et de illis quib⁹ ex ea fit euasio est admini-
stratio tyriace et mitridati ante eam cū reli
quo regimine bono et de medicamine facto
ex aloe et croco ⁊ myrrha sumatur omni die
circiter. ʒ. j. quoniā est iuuatiuum.

¶ Nunc hic preseruans corpora a morbis pestilē-
tialibus primo iubet superflua euacuari ⁊ corp⁹
exiccari. Secundo rectificat aerem ⁊ ordinat dietā
Tertio ponit quasdā medicinas. scḋa ibi (Et re-
ctificetur) tertia ibi (Et algelenabin) In prima
pte dicit oportere extrahi humiditates superfluas
a corpore. s. flebothomia ⁊ ventris solutione. secū
do totum regimen tā sex rerum non naturaliū q̄
medicinale esse exiccatiuum ita vt minoretur cib⁹
et dentur ea que corpus exiccant secūdū omnē mo
dum preterq̄ exercitio ⁊ balneo ⁊ siti. hec eīn corp⁹
inflammant ⁊ faciunt necessitatem inspirādi mul-
tum aerem qui cum sit putridus putrefacit humo-
res. ⁊ est causa febris pestilentis. nec dentur vina:
⁊ proprie vinosa in multa quātitate. q: inflāmant
sed supple dētur paucifera in modica quantitate ⁊
ad acetosū tēdētia nisi obstet stomachi frigiditas.
Et rectificetur. s. cum eis aer que diximus in prece
denti cap. et cibus declinet ad acetositatē ⁊ mino
retur in quātitate vt corpus exiccetur ab humori-
bus superfluis. ⁊ carnes sint decocte in acetosis. ⁊
etiam cum aceto: ⁊ aliis acetosis: sicut agresta. vi-
num granatorum. acetositas citri. limonis ⁊ citrā
guli ⁊ similia. ⁊ sumant de alheluen ⁊ alcaris ⁊ al
mosos que sunt cibaria acetosa facta aut cū aceto
aut sine aceto: sicut cū sumach aut agresta aut suc-
co limonis. k. recētis ⁊ granatorum. sed condita cū
aceto sunt iuuatiua ⁊ proprie cappares cum ace-
to conditi. aceto nāqʒ in cibo ⁊ potu vti est eius no
cumenti securatio. scḋa primi. ⁊ algelenabin. i. cō
ditū de rosis. ⁊ est zuccarū ro. ⁊ est ex eis que confe-
runt cōfortādo cor. ⁊ prohibet putredinē exiccan-
do ⁊ infrigidādo. ⁊ de illis quibus fit euasio in pe
stilētia est administratio tyriace ⁊ metridati ante
eam. s. anteqū fiant morbi pestilentiales cum reli-
quo regimine bono. s. suprascripto. ⁊ de medica-
mine facto ex aloe parte vna ⁊ croco ⁊ myrra. ana.
tertiam partem vnius circa. ʒ. j. quottidie sumatur:
qm̄ iuuatiuū est: sed sumatur cū pauco vini odorife
ri. Inquit eīn Ruffus. nūq̄ vidi aliquem bibentem
hanc medicinā qui nō liberaretur ⁊ preseruaretur
ab epidimia. ¶ Nota tn̄ q̄ aliq̄ vino dediti nō cre-
dunt se posse preseruari a morbis pestilentialib⁹
nisi per copiosum potum vini potentis. ⁊ ita pre-
seruātur ab his ⁊ dolorib⁹ articicis per copiosum
mictū vrine turbide grosse. sunt tamē in sensu sicut
animalia bruta. sicut xxviii. problematum scribit
Aristoteles de Dyonisio siracusano. ¶ Regimen
cōtra pestilentiā ⁊ morbos pestilētiales est triplex
Primū prohibet ne aer fiat pestilēs ⁊ ipsum factū
pestilentē rectificat. Secundū preseruat a morbis
pestilētialibus. Tertium curat morbos pestilen-
tiales. ¶ Primū cōpletur ꝓhibēdo ne quis veniat
a loco infecto. nec aliqua inde deferantur ad locū
cōseruādū. secūdū vt cloace ⁊ reliqui meatus de-
putati ad expulsionē superfluitatū teneātur aper
ti vt loca tam publica q̄ priuata possint mūdari
a superfluitatibus. Et loca que debent stare cōdu
sa sint optime obturata ⁊ pro cōseruatione dom⁹
habitationis precipue aperiantur fenestre q̄ sunt
versus septētrionē ⁊ oriēs saltem in pricipio diei
que vero sunt versus meridiē ⁊ occidēs sint clau-
se. tertiū est vt in locis tam publicis q̄ priuatis ac
cendantur ignes ⁊ fiant suffumigia de quib⁹ Aui-
cēna ⁊ fiāt aspersiones cū aceto ⁊ similibus. ¶ Se
cundū regimē preseruatiuum a morbis pestilen-
tialibus habet tres intētiones. Prima ordinat de
bitū regimē in sex rebus non naturalibus ⁊ anne-
xis. Secunda materias superfluentes educit. Ter
tia virtutes mēbrorū principalium ⁊ proprie vita
lem cordis cōfortat que itētiones quō debeāt cō-
pleri patet ex textu ⁊ ex dictis pro declaratiōe e⁹.
Tertiū regimē curatiuum morborū pestilētialiū
scʒ febrium ⁊ apostematū que secūdū plurimū cō
iungūtur: tripartitur. quoddā eni debeṫ cause an-
tecedēti. quoddā causę cōiuncte. s. facienti aposte-
ma. tertiū est cōmune vtriqʒ. Primū habet quat-
tuor intentiones. prima euacuat. secunda alterat
discrasiaʒ. tertia digerit materiā. quarta eradicat
que qualiter debeant cōpleri patet ex dictis in ex-
positione textus. Et cum fit euacuatio iuxta pri-
mam intētionē fiat frequēter ⁊ cū medicinis electi
uis benedictis maxime cuʒ pillulis in textu dictis
ex inuentione Ruff. ⁊ flebothomatur taliter vt mi-
nuatur materia ⁊ elongetur a mēbris principali-
bus ⁊ maxime a corde. Secundū regimē quod de-
betur apostemati perficitur hoc modo. nā si apo-
stema fuerit de genere carbūculoruʒ sicut altoim.
primo scarificetur locus apostemat⁹. aut sangui-
suga applicetur. vt materia ex codē loco eradiceṫ.
secūdo cauterizetur cū cauterio actuali aut poten
tiali. sed melius ē actuale ⁊ procuretur casus escha-
re. ⁊ curetur cura vlcerū. si vero nō fuerit vlcerosuʒ
sicut ea que fiūt in locis emūctoriis similiter sca-
rificetur ⁊ vētosa aut sanguisuga applicetur: ⁊ post-
ea maturetur cum emplastro maturāte ⁊ attrahē
te: ⁊ post maturationē aperiatur et curetur cura vl
cerum. Si vero nō obedit maturationi cauterizeṫ
et procuretur casus escare. ⁊ deinceps curetur cura
vlcerum. Hic breuiter me expedio: multa eīn i hac
materia scripsi in tractatu meo cōtra pestē. ¶ Ter-
tiū aūt regimen habet duas intentiones. scilicet
curationem accidentium. scilicet vigiliarū subeth
sincopis destructionis appetitus et similium que
complenda est secūdū exigentiam ipsorum. secun-
da est regimen sex rerum quod declinet ad frigidū
et siccum. precipue rectificetur aer et violenter co
medere cogantur precipiendo cibū. similiter par-
ciendus est somnus vt maior non sit vltra tres ho-
ras sit tamen totus sex aut septem horarum.

¶ De variolis. Ca. xi.

uandoqʒ accidit in sanguine ebul-
litio ꝑ semitā putredinis cuiusdā
de genere ebulitionū que accidūt
succis. et talia

Ysaac. v. febriū
Cā variolarū
materia est in
cōpositiōe se⁹

in vulna excitē / nisi quā in qui/ busdā locis na tura claudit a pricipalib⁹ mē bris remotis et / nō vicinātis ppter debilitatē mēbrorū eius q̄ tātillum ma/ terie nō sustinē tiam.

succis: et talia quidē accidētia fiūt per eam ita vt partes eorum ab inuicē discernātur.

¶ Post scientiā de pestilētia et feb. pestilentialibus agit de variolis et morbillis: q sunt homogenei morbis pestilētialibus sicut dictū fuit superius. et habet hec pars duas partes. In pria agit de ipsis theorice. in scda practice. scda ibi. (Ops in variolis). Prima iterū in duas. in prima agit de variolis: et etiā dicta sua possint morbillis accōmodari In scda parte specifice agit de morbillis. scda ibi (Scias q morbillus). Pria iterū in duas. in pria ponit modū puētus variolarū. cās spēs et indicia. in scda signa. scda ibi in princip. sequētis capituli (Quādoq). Primū capitulū diuido in octo partes. in pria parte ponit modū puentus variolarū et morbillorū: in scda cās: in tertia in quibus corporibus accidāt: in quarta in quib⁹ tpib⁹ magis accidāt. in quīta in quib⁹ locis accidāt. in sexta ponit tēpora. in septima spēs. in octaua accidētia. secunda ibi. (Et variole quidē). tertia ibi. (Et plurimū). quarta ibi. (Et earū euentus) quinta ibi (Et variole nō accidūt.) sexta ibi. (Et quādoq apparet) septima ibi. (Variolis .n. insunt.) octaua ibi. (Et virides quidē). Prima in duas. nā in pria ponit modum generalem ebulitionis horum. secūdo declarat subdiuidens ipsum. secunda ibi. (Et de hoc est cuius). In pria parte dicit q quādoq accidit ebulitio in sanguie scdm semitā cuiusdā putredinis q̄ ebulitio est de genere ebulitionū q̄ accidūt succis q̄ fiunt talia accidētia per eā ebulitionē qd partes eorū. scz sanguinis et succorū ab inuicē separantur et discernūtur. ¶ Prio notandū pro declaratione huius partis ebulitionē tam sanguis quam succorū esse duplicē. vnā perfectiuā q̄ fit a calore ppio naturaliter agente. adiuto tamē a calore cōtinentis: cuius terminus est perfectio eius qd ebulit per separationē superfluo q̄ putrēt et corrūpunt. Ebulitio aūt corruptiua que fit a calore pprio facto extraneo adiuto a calore continētis cuius terminus est putrefactio eius qd ebulit p separationē humidi a sicco aliqñ tamē perducēs ad incinerationē et elementoz separationē. Exemplū prime ebulitiōis est q̄ fit in musto qd in vinū depuratum cōuertit per actionē caloris naturalis adiuti a calore ptinētis separātis superflua: scz grossum terreum petens fundum et partes aquosas et aereas q̄ in spumā ɔuertunt: et in medio remanet vinū depuratum. Et scdm exemplū eiusdē ebulitiōis est que fit in massa sanguinea infecta q̄ in massam sanguineam depuratā cōuertit per actionē caloris naturalis pprij adiuti a calore cōtinentis separātis superflua: scz partes aquosas terreas et aereas. quarum aliquas interdū pellit per secessus et resolutionem insensibilē. plurimū tñ earū pellit ad mēbra. sed maxime ad cutim ex quib⁹ fiunt variole et morbilli. Exemplū scde ebulitionis: scz corruptiue est qñ mustū vel vinū ebulit et putrefit per actionē caloris proprij facti extranei adiuti a calore continētis soluētis cōplexionē et separātis humidū a sicco. et quādoq tandē incinerātis et ipm in elemēta separātis q̄ incineratio et elementorū separatio est terminus vltimus putrefactionis. et sic accidit in massa sanguinea. Et ex his facile patere pōt hoc primū dictū Auicen. vtriq ebulitioni cōuenire: et fuisse intentionē Aui. de vtraq loqui. qd etiā manifestatur ex partibus sequētibus.

¶ Et de hoc est cui⁹ causa est res quasi naturalis faciens ebulitionē sanguis; quare putrefit ab eo illud qd admiscet ei de reliquijs nutrimēti sui mēstrualis: qd est in pregnatiōe. aut gñatur in eo post illud ex cibis feculētis et malis de illis q̄ rarificāt substātiam eius et faciunt eā ebulire donec fiat ei substātia recta fortior prima. et magis apparens: sicut illud qd natura efficit in succo vue ita quod rectificat ipsum faciendo vinū similis substātie et iam putruit spuma aerea et fex terrea.

¶ In parte psenti Aui. declarat vtrūq modū ebulitionis. et prio perfectiuū. scdo corruptiuū. scda ibi. (Et de hoc). In prima parte dicit q de hoc: id est de hac ebulitiōe est vna. cuius cā est res .i. calor quasi naturalis. q: nō est ex toto naturalis: cū excedat in gradu faciens ebulitionez sanguis .i. masse sanguinee que naturalē faciēs malitiā sanguinis idest faciēs sanguinē malū esse naturalē. et putrefit ab eo scz sanguie cū sit naturalis id qd ei admiscetur de reliquijs nutrimēti menstrualis qd est in pregnatione .i. putrefit residuū sanguis menstrualis ex quo fetus nutriebat in vtero: qd residuum remāsit in eo post partū. aut generat in eo: idest aut putrefit ille sanguis qui generat in eo post illud .i. post partū ex cibis feculētis et malis .i. malarū superfluitatū et mali nutrimēti de illis qui rarificāt substantiā eius .i. de illis qui faciūt substantiā mollē lassam siue fluidā. et faciūt eum ebulire .i. sunt cause cur ebulīāt donec fiat illi substātia recta fortior prima: idest donec fiat ei. scz sanguini post ebulitionē modus sube bonus fortior prio ppter meliorē modū mixtionis hūidi cū sicco et sepationē superfluorū. et magis apparēs: q: suba bona latebat in superfluis eius. nūc post eorū sepationez est facta manifestior: sicut illud qd natura efficit i succo vue idest sic accidit in sanguie ebuliēte qd accidit in musto qd natura rectificat faciēdo vinū silis substantie .i. equalis substātie quo ad oēs eius ptes tā formales q materiales. et iam putruit spuma aerea .i. ptes aeree: et aque ex quib⁹ facta est spuma extās in parte superiori: et fex terrea petēs fundū: et sic a sanguie ebuliēte separātur supflua: quorum pars terrea aliqñ flura expellit et subtiliter insensibiliter resoluit: sicut etiā in vino. plurimū tñ superfluorū ad cutim expellit: et fiunt variole et morbilli. Vñ ɔparando hec adinuicē mēbra corporis hūani sunt sicut veges. massa sanguinea sicut mustū. proprius calor in hoie similatur calori pprio musti. calor cōtinētis est idē. qui ambo sunt cā ebulitionis. supflua separātur in vtroq p ebulitionem: et pellūtur ad extrema. sanguis depuratus et sic vinum remanet in medio. ¶ Prio notādū q calor faciēs ebulire tam sanguinē quam mustū cum ebulitiōe perfectiua est partim naturalis cum per ipsum id quod ebulit perficiat: et partim preternaturalis cū calefiat intensius q̄ ɔueniat illi qd ebulit post eius perfectionē: est tñ magis naturalis q̄ pternaturalis. cum finis eius sit perfectio et cōplemētuz eius qd ebulit: que quidē perfectio est digestio veriusq̄ illam digestio .iiij. methcoroz est perfectio in vno quoq hūido a pprio et naturali calido ex oppositis passiuis. ¶ Et si querat an huiusmodi digestio debeat dici pēpasis. Respōdet q pēpasis .iiij. methcororū appropriat fructib⁹. ideo digestio siccorum fructuū non pprie appellat pēpasis neq ad ipm reducit: eo q sunt partes fructuū: sed digestio sanguinis neq dicēda est pēpasis neq ad ipm redu/

citur nisi metaphorice. Et nota ꝙ talis horũ trãs mutatio ꝓpriꝫ dr̃ ebulitio cũ per actiones caloris pars eorũ in vapores trãsmutet̃ penetrãtes p eoꝝ corpa: ⁊ ipsa extẽdẽtes ⁊ in altũ eleuãtes. ¶ Scḋo principalr̃ notãdũ ꝙ sanguis rectificabilis p ebulitionẽ est duplex. vnus cõtractus ab vtero materno: et variole q̃ fiũt per hmõi ebulitionẽ sunt apte cõicari cuilibet hoi ⁊ scḋz plurimũ solũ semel. ali⁹ est sanguis ebulitiõi parat⁹ aptus facere variolas acq̃sit⁹ post ptũ p cibaria feculẽta et aquosa sicut lac camelinum ⁊ eq̃num ⁊ ꝓprie sumptũ ab incon suetis ⁊ p hmõi sanguis mĺtiplicationẽ sunt apte fieri variole. est eñi filis sanguini menstruali mulie ris hñs ptes feculẽs grossas ⁊ ptes malas aquosas crudas. vnde et ebulitiõe fiet rectificatio: et ex hoc sanguine eueniũt quibusdã hoibus variole ⁊ sunt apti multotiẽs variolari: vt dicit Auicen.

¶ Et de hoc est cuius causa est res adueniens extrinsecus ebulire faciens occulta q̃ permiscet humores cum sanguie cõmixtiõe eunte in dispositiõe ebulitiõis et stationis sub sole. sicut accidit apud alterationẽ temporis: et proprie veris ab eo qḋ pertinet ei de qualitatibus et ordine.

¶ In pte pñti declarat ebulitionẽ corruptiuã di. ⁊ de hoc. i. de hac ebulitiõe est aliq̃ cui⁹ cã est res occulta aduentẽs extrinsecus ebulire faciẽs q̃ res faciens ebulire pmiscet hũores cũ sanguie mixtiõe eunte in dispõne. i. in similitudie statiõis sub sole. id est ebulitiõis eoꝝ q̃ stant sub sole. sicut accidit cum tp̃s alterat̃ ⁊ ppe ver ab eo qḋ ptinet. i. cõuenit ei de q̃litatib⁹ suppl' pmis aut scḋis. et in ordine ad tp̃a pcedẽtia aut subsequẽtia aut suarũ partiũ inter se. ¶ Primo notãdũ ꝙ cã occulta adueniens extrinsec⁹ põt eẽ aliq̃ occulta dispõ aeris pestilẽtialis: cui⁹ cã multotiẽs est occulta siue pẽdeat a causis celestib⁹ siue terrenis sicut dictũ fuit in cap. de pestilẽtia. Ista eñi est cã cur ebuliãt hũores maligna ebulitiõe. et est aliqñ cã euent⁹ multitudis variolarũ. quarũ plurime sunt maligne ⁊ ebulitiõis antecedẽtis cau. variole nãq3 ⁊ morbili multotiẽs antecedũt pestilẽtiã. Aui. iiii. prĩnẽtis. cap. de variolis. variole ⁊ blacelle. i. morbili sunt de morbis qui dñr nũcij pestilẽtie ⁊ plurimũ inducũtur ex corruptiõe aeris inducti a cadauerib⁹. ⁊ ad hãc ebulitionẽ corruptiuã ꝯcurrũt etiã cause manifeste extrinsece: sicut statio sub sole ꝑmutatio in tp̃ib⁹ anni: et malitia regiminis in sex rebus. s3 pter has cãs extrinsecas cõcurrũt etiã calor ꝓprius eoꝝ q̃ ebuliunt fact⁹ extrane⁹. Est eñi. iiij. metheoroꝝ putrefactio corruptio quedã in vnoquoq3 hũido ꝓprie fm naturã caliditatis ab aliena caliditate. hec ãt est que ambiẽtis. ita vt vterq3 calor ꝯcurrat extrinsecus ⁊ intrinsecus: sicut etiam in ebulitiõe pfectiua. sed placuit Auicẽ. in ebulitiõe corruptiua facere mentionem de cã extrinseca magisq3 de cã intrinseca: cũ hec magis extranea ⁊ aliena sit quã calor proprius eius qḋ ebulit. ¶ Secũdo notãdũ ꝙ licet in vtraq3 ebulitione: s3 pfectiua ⁊ corruptiua fiat humorũ pmixtio cũ sanguine. Aui. tñ dixit fieri hanc pmixtionẽ in corruptiua ⁊ nõ in perfectiua ꝓpter finẽ. In fine nãq3 ebulitiõis pfectiue remanet sanguis clar⁹ separ⁹ a supfluitatib⁹ q̃ tpe ebulitiõis fuit ad mĩma secũ pmixt⁹. sed in fine ebulitionis corruptiue remanet putrid⁹ ⁊ supfluitatibus admixt⁹. ⁊ hic forte scḋm aliquã pte expulsus extra venas faciet variolas malas violaceas virides aut nigras: licz tandẽ ꝓcedẽte putrefactione fiat humidi a sicco sepatio ⁊ tandez incineratio et elementorũ sepatio sicut in ceteris que vere putrefiunt. Hic eñi est termin⁹ vltim⁹ putrefactiõis. iiij. metheoroꝝ. ¶ Et nota ꝙ nõ solũ ex supfluis in q̃b' fiunt variole ⁊ morbili: sed etiã cũ sanguis superfluit in quãto: dato ꝙ sit bonus. expellit̃ eñi ꝓpter virtutẽ: sicut videm⁹ in ceteris expulsiõib⁹ a natura factis hũores expelli nõ solũ ꝓpter malitiã: sed etiã ꝓpter multitudinẽ: cũ humores possint ledere ⁊ virtutẽ stimulare tã sui multitudine ꝙ sui malitia. ¶ Tertio notandũ p declaratiõe exẽploꝝ Aui. qḋ statio sub sole. i. qñ hõ diu se ⁊ forti soli expõit ebulit eius sanguis poti⁹ ebulitiõe corruptiua quam perfectiua. Sil'r qñ ver est ꝑmutatum suis q̃litatibus. vt q2 est valde calidũ aut humidũ. aut q2 sit ꝑmutatũ in ordine ad hiemẽ. q2 etiã pcessit hiems calida ⁊ hũida. aut q2 sit ꝑmutatũ in ptib⁹ suis. vt q2 pricipiũ sit calidũ ⁊ hũidũ notabilr̃: ⁊ finis eius valde remissior in his qualitatib⁹. Et tu potes exẽplificare de estate ⁊ autũno. exercitio ⁊ balneo et similibus poti⁹ ebulire faciẽtib⁹ sanguinẽ ebulitione corruptiua ꝙ perfectiua. ¶ Ultimo notandum ꝙ he due ebulitiões siue vt meli⁹ dicaz bonitas et malitia hmõi ebulitiõis pñt ꝯiungi ⁊ vsq3 ad certum terminũ simul intẽdi qḋ manifestum est: eo ꝙ cause sue simul pñt ꝯiungi ⁊ intendi. verbi grã. sit puer apt⁹ variolari ex residuo nutrimẽti mẽstrual' cui⁹ calor naturalis sit fortior: et fiat aer in quo est pestilẽtialis ⁊ incipiat fieri ebulitio. illa eñi simul erit perfectiua ⁊ corruptiua denoiatio: aut tandez fiat denoiatio a dispõne: ⁊ a cã vincente. ꝙ si cause sunt eq̃les ⁊ passuz indifferẽs simul eq̃liter vsq3 ad mediũ latitudinis intendũtur sub quo medio contraria se cõpatiũtur. Sed de hac dixi quãtũ est oportunũ in q̃one de ptarijs. et ibi ondi quõ digõr putrefactio intendãtur ⁊ vsq3 ad quẽ terminũ.

Pro declaratione dictoꝝ cadit dubium vtrũ ex residuo sanguis mẽstrualis fiant variole ⁊ morbili.

¶ Ad partẽ negatiuã arguit̃ ꝙ infans in vtero: nõ nutrit̃ neq3 gñatur ex sanguie mẽstruo: immo ex optimo sanguie mulieris vt sentit zoar in fine Teysir et Gal. in lib. de spmate. cap. viij. ¶ Scḋo. variole tardãtur scḋm plurimũ vsq3 ad annũ quintũ sextũ vel septimũ. quãq3 vsq3 ad annũ decimũquintuz. et quãdoq3 vsq3 ad sexagesimũ vt docet experiẽtia. s3 nõ est possibile sanguinẽ menstruuz vsq3 ad illud tẽpus remanere in venis. ergo ⁊c. ¶ Et cõfirmatur q2 sanguis mẽstruus trãsiuit in mẽbra. sed mẽbra nõ ebuliunt: ergo ex illo residuo non fit ebulitio.

¶ Tertio. sequeret̃ qḋ infans deberet variolari in vtero aut per paruũ tẽpus postq3 exiuit vterũ: sed ꝯñs est falsum: cũ fm plurimũ variolẽt inter quintũ annũ et septimũ: cũ nõ appareat sibi acquiri illo tẽpore dispõnẽ aliquã: quã prius nõ habuerit.

¶ Quarto principalr̃. aut variole fierẽt ex toto sanguine ebuliẽte aut ex supfluitatib⁹. nõ ex sanguine ebuliẽte: q2 pficitur ⁊ rectificat̃ ⁊ remanet in venis nõ ex supfluitatib⁹. q2 aut ille essent aquositas colerica flegmatica aut melãcolica que preerãt in venis: aut que de nouo facte sunt. nõ primũ. q2 sic de illis absq3 ebulitiõe sanguis potuissent fieri sicut quotidie ex illis generantur pustule ⁊ apostemata in cute absq3 precedenti ebulitiõe. Si secũdũ queritur a quo ille supfluitates genite sunt. et an sint ille numero que preerãt ante ebulitionẽ: aut eiusdez speciei: numero tantũ differẽtes a preexistẽtibus. sic de sanguine querit̃ an sit ille idem numero qui

preerat

p̄cerat ante ebullitionē. ¶ Quinto si ex residuo sanguinis mēstrualis reseruato ī infante, fierēt variole: sequerēt q̄ mulieres in quib⁹ retinētur mēstrua deberēt variolari. ɔ̄ñs manifeste falsum. sed p̄bat̄ cōsequētia: q: posita causa ponit̄ effectus. ⁊ nō videtur cur ex simili sanguie mēstruo debeant infantes variolari: ⁊ nō mlieres. ¶ Sexto querit̄ que est differētia inter infectionē mēstrualez que est causa variolarū: et eā que est cā lepre cū apud Azarabiū in cap̄. de lepra ɔceptus in prima die mēstruozum efficiat̄ leprosus in duodecimo anno vel ante. cōceptus vero in secūdo fiat leprosus in .xiij. vsq̄ ad .xxiiij. cōceptus v̄o in tertia die efficiat̄ leprosus in .xxv. vsq̄ ad .xxxvi. cōcept⁹ vero in quarta die efficiatur leprosus a .xxxvij. vsq̄ ad .xlviij. ¶ Septimo ex parte affirmatiua q̄oniā sequit̄ q̄ equi ⁊ boues et similia aīalia que nutriūtur ex sanguie mēstruo in vtero deberēt variolari p̄pter candē causam ex qua hoīes variolant̄. ¶ Octaua si variolatio fieret ex reliquijs sanguis mēstrualis nō eēt necessariū precedere ebulitionē. ɔ̄sequēs cōtra experientiam sed ɔ̄sequentia p̄bat̄ cū superfluitates cuiuscūq̄ generis ⁊ per quācunq̄ regionē quotidie expellātur: et etiā ad cutim nulla p̄cedente ebulitiōe: sicut videmus in assaphati scabie lepra ⁊ similibus.
¶ In oppositū est Auicenna ⁊ reliqui autores.

Pro solutione dubij p̄rio p̄mittendū q̄ variole sunt pustule facte in oībus mēbris cōsimilib⁹ ⁊ scd̄z plurimū in cute ex superfluitatibus masse sanguinee scd̄m plurimū ipsius ebulitiōe precedēte per quā fit ei⁹ depuratio per expulsionē hmōi sup̄fluitatū extra venas morbillus aūt est variola colerica. ¶ Scd̄o notandū q̄ sunt due cause variolatiōis. sub variolatione etiā cōp̄rehendēdo morbillationē: scz efficiens et finalis. variolatio nāq̄ et sīr variole cum sint accidētia nō habēt causam formalē neq̄ materialē ex qua. Cā aūt finalis variolatiōis est masse sanguinee depuratio: ⁊ ɔ̄sequenter sanitas hoīs. Causa aūt efficiēs est duplex. vna est superfluitates que sunt in massa sanguinea aquee aeree ⁊ terree stimulātes virtutē. Cā aūt multiplicatiōis harum in sanguine est residuū sanguinis mēstrualis in venis derelictū. Itē infectio mēbrorum fetus a sanguine mēstruo secū in secūdina contēto: ⁊ eorū ex eodē nutricatio ⁊ augmētatio ex quib⁹ fit vt oē nutrimentū in massam sanguineā sīr infectū ɔuertatur. ¶ Secūda causa est cibi sup̄flui aquosi: sicut lac camellinū ⁊ equinū p̄portionati ad multiplicandum sanguinē simile sanguini menstrualī: ⁊ hi p̄nt esse causa vt hoīes multotiēs variolētur. ¶ Secunda causa efficiēs est virtus ab hmōi superfluis grauata vtens p̄ instrumēto calore naturali mēbrorū necnō proprio calore ipsius masse sanguinee coadiutus a caliditate ⁊ humiditate ⁊ influxu celesti. q̄ oīa sunt causa cur massa sanguinea ebuliat: ⁊ remaneat in venis depurata per expulsionē superfluorū extra venas que superflua faciūt pustulas in oīb⁹ mēbris ad que cōtingit hmōi sup̄flua pelli. ¶ Ex his infertur cōclusio respōsiua ad quesitū variole fiunt ex superfluitatib⁹ masse sanguinee infecte p̄pter reliquias sanguis ab vtero ɔtractas aut p̄p̄t infectionē membrorū fetus a sanguie mēstruoso secum in vtero contento. aut ex quo nutrita et aucta sunt. aut tertio p̄pter malum sanguinē feculentū ex malis cibis generatum. ¶ Que conclusio. licz ex predictis sit manifesta: tamē probat̄ euidēti⁹ quo ad primas duas partes. variole sunt cōmunes oībus hoībus et fiunt scd̄m plurimū vsq̄ ad septimum annuz: ergo op̄z eas prouenire absq̄ aliqua causa cōmuni oībus hominib⁹ que faciat eas sibi accidere scd̄m plurimū hoc tēpore. s; nulla est causa cōmunis nisi que ab vtero materno cōtracta est aut ex lacte quo nutritus est post exitū ab vtero: s; lac nō p̄ōt esse causa huiusmodi superfluitatū cuz sit nutrimentū conueniēs⁊ sibi p̄prium. ergo relinquitur p̄rimū. Amplius variole aliquādo fiunt in fetu existēte in vtero. aliquādo parū post exitu; ab vtero. sed hoc nō potest esse ex lacte. quare ⁊c. ⁊ assumptū declarat experiētia. ¶ Scd̄a pars ɔclusionis probat̄: q: cōtingit hominē multotiens variolari. Unde Auicē. cap̄. isto. Et multotiēs homo variolatur duabus vicib⁹. sed cū vna vice sanguis depuratur per variolationē corrigit̄ infectio ab vtero cōtracta. Si ergo variolat̄ post illud. ē p̄p̄t infectionē nouā sanguis a sanguine genito ex cibis feculentis. p̄pterea hoc est de intētiōe Aui. in principio cap. ¶ Sed nunc superest vt respōdeamus ad rōnes factas in princip. suadētes oppositū. ¶ Ad primā dicit̄ quod fetus aliquādo ex sanguine optimo generat̄ nutritur et augetur. ⁊ hic degit multū sanus sine assaphati cū paucis variolis et sine huiusmodi infectiōibus si bene regat̄. variolat tamē p̄pter infectionē mēbrorū in vtero cū sanguine mēstruo cōtentorū: q̄d declarat Ioar per similitudinē de fermēto in vase vitreato diu cōtento q̄d inficit̄ taliter vt post eius lauationē et optimā abstersionem si ponatur in eo pasta azima fermētat̄. ¶ Ad scd̄am rōnem cōcedit̄ antecedēs ⁊ negat̄ cōsequētia. nam quāuis nō remaneat sanguis menstruus in venis infantis vsq̄ ad tēpus notabile: tamē remanet infectio in mēbris per quā fit ex cibis sanguis mali generatio q̄ infectio est acquisita a sanguine mēstruo ex quo nutritus est in vtero aut saltē infectus dū sīr cū eo in vtero cōtinebat̄. quāuis nō esset immediatus ei. ¶ Et ex his p; solutio ad confirmationē. Et dicit Gētilis q̄ nec ratiōe nec autoritate limitata est quātitas tēporis in quo aliquis humor remanet in venis in naturali aut preternaturali dispositione. Unde licz Galen⁹ in lib. de euchimia aut cacochimia dicat q̄ malū regimē factum in iuuētute apparet ī senectute: hoc p̄ōt esse propter remanentiā qualitatis absq̄ remanentia humoris qui impressit qualitatē illā. Et licet Auicenna in cap̄. de emitriteo dicat aut fiat senex post iuuentutē aut acuitatē cōplexiōis. nō t̄n apparet quāto tempore deficiēte iuuētute durauit colera q̄ reperit̄ in prima senectute. extrema omniū harum etatū sunt cōtinētia. nec habet̄ aliqua ratio p̄babilis ad limitandū hoc tēpus. Unde hoc tēpus limitatū aut nō est scibile sicut res scibiles sunt proportiones irrationales quinto euclidis cōmento tertio: aut si est scibile nōdum est scitū sicut quadratura circuli est scibilis nōdum scita. ¶ Ad tertiū cōceditur infantē aliquādo variolari in vtero. aliq̄ p̄ paruū tēpus post exitū ab vtero. scd̄m plurimū tamē variolat̄ post primū aut scd̄m annū vsq̄ ad septimū: licet quādoq̄ tardet̄ variolatio vsq̄ ad decimūquartū vel quinquagesimū ⁊ sexagesimū. nec est necessariū sanguinē menstrualē derelinqui vsq̄ ad illud tēpus. sed sufficit q̄ in mēbris ⁊ in sanguine sola infectio qualificatiua derelinquat̄ que successiue conseruetur. sicut successiue cōseruat̄ in his qui fiunt leprosi in duodecimo anno post ɔceptionem factam in prima die mēstruorū vt dicet̄ post. ¶ Ad quartū dicitur quod alique variole possunt fieri ex sanguine depurato cuz superfluit in quāto et cum nimis ebulit. nec est necessarium totū san-

guinem etiam perfectũ remanere in venis:sed scdʒ
plurimũ sunt ex superfluitatibꝰ. Sed cũ instat. qꝛ
aut generatur ex superfluitatibꝰ que preerãt. aut ꝙ
de novo per ebulitionẽ genite sunt. Dicit gentilis
ꝙ generãtur ex sup̃fluitatibꝰ que preerãt solum in
potẽtia in massa sanguinea: nunc vero p̃ ebulitio/
nem sunt facte in actu. ¶ Cõtra suppono ꝙ q̃tuoꝛ
hũores sunt in actu in massa sanguinea. Suppo/
no secũdo ꝙ materia variolarũ sit aliq̃s ex pluribus
ex humoribꝰ. tunc arguit̃ sic: aut materia p̃ia hu/
moris facientis variolas qui sit flegma prefuit aut
nõ. Nõ est dicendũ ꝙ nõ prefuit: quia esset de no/
vo generata qð est i possibile. si aũt prefuit aut sub
forma aliqua aut sine forma. nõ scdʒ: qꝛ impossibi
le est materiã esse informẽ. Si prefuit sub aliq̃ for/
ma ꝛ nõ nisi hũoris: ergo aliquis humoꝛ preexĩs
corruptus est. aliter aliquid esset genitũ sine alterꝰ
corruptiõe. aut ergo ille humoꝛ est eiusdeʒ speciei
cum isto aut nõ: nõ p̃mũ: qꝛ sic vnũ indiuiduũ cor
rumperet̃ immediate in indiuiduũ eiusdẽ speciei.
Si differt spẽ. ergo hoc flegma genitũ est imedia/
te ex sanguine colera aut melãcolia per solã ebuli
tionem: quod est impossibile. Credo quod tutꝰ sit
dicere qð ille superfluitates preerãt in massa san/
guinea sub formis suis: nõ tamẽ p̃pter ad minima
permixtionẽ poterant expelli nisi per fortẽ ebuli/
tionem separantẽ eam ab humoribus laudabili/
bus: et licet sup̃flua aliquãdo expellãtur ad cutim
et alia mẽbra sine ebulitiõe: nõ tamẽ oĩa. s. quãdo
sunt cũ humoribus bonis ad minima p̃mixta. Et
p̃sequẽter dicit̃ ꝙ oẽs humores siue laudabiles in
venis retẽti siue illaudabiles expulsi sunt scdʒ plu
rimũ idem numero qui primo erãt: sicut etiã in mu
sto vinũ laudabile post ebulitionẽ est idem nume/
ro quod prius erat. et sic sue superfluitates sunt il
le eedem. cuius signũ: qꝛ superfluitates possunt a
vino per solã collationem sine ebulitiõe separari.
¶ Ad quintã rationẽ respõdetur mulieres non va/
riolare propter sanguinẽ menstruũ retentũ ꝛ in ve
nis cum residuo sanguinis sui permixtũ: qꝛ virtus
mulieris nõ sustinet ip̃m tanto tẽpore vt posset. di
geri et ebulitiõe perfici post separationẽ sup̃fluo/
rum: sꝫ ille p̃pter defectũ virtutũ naturaliũ in mu
liere aut putrefit aut expellit̃. ¶ Contra similiter
deberet fieri in infante cui magis p̃ternaturalis
ẽ ꝙ mulieri a qua factus est. Respõdetur ꝙ est ma
gis disproportionatus mulieri cũ ex ip̃o nõ sit ali
tas: sed ex sanguine meliori in epate eius generato.
Econtra vero infans ex ipso alitus est ꝛ sibi paula
tim assuefactus. melius ergo sustinet ip̃m quousq̃
digerat̃ ꝛ perficiat̃. ꝛ virtutes etiam naturales in
fantis sunt fortiores et virtus sensitiua magis hebes
nõ ita irritata a p̃sentia illꝰ sanguinis. Aliter s̃m
Gentilẽ dicit̃ ꝙ sanguis in venis fetus reseruatus
nõ est ille qui ebulit ebulitiõe perfectiua: sed illud q̃
est genitus in epate infantis qualitatiue infectus
per longã morã in vtero cũ illo sanguine mẽstruo.
Et etiam ille qui est ex malis cibis feculẽtis geni/
tus. ¶ Ad sextã dicit̃ ꝙ infectio cõtracta ex p̃ceptio
ne fetus t̃pe menstruatiõis est deterioꝛ quã cõtra/
cta ex mora fetus in vtero cũ sanguine menstruo et
forte ex aliquali nutrimẽto eius: cũ deterꝰ sit san/
guinẽ mẽstrualẽ subijci pro materia generationis
eius quã esse materiã nutrimẽti: ꝛ similiter est val/
de deterioꝛ quã infectio contracta in vtero cũ san/
guine mẽstruo. ꝛ qꝛ sanguis prima die menstruorũ
est deterioꝛ ꝛ acutioꝛ magis accelerat ad leprã. ꝛ si
militer sanguis secũde diei in cõparatiõe ad ter/
tiam. ꝛ sanguis tertie in cõp̃atiõe ad quartã. cum
ergo fetus cõcipit̃ extra tẽpus mẽstruatiõis conci
pitur ex sanguine laudabili: ꝛ quia sanguis est ma
gis laudabilis post integrã purgationẽ mẽstruoꝝ
quã alio tẽpore: magis debemus elaborare ad im
pregnationẽ tempore illo: sꝫ perfecte mundifica/
tionis et eo tẽpore coitũ celebrare. ¶ Ad septimã
dicitur animalia illa nõ variolari. qꝛ superflua il/
la cedunt in materiã pilorum: non sic in homine. et
propter hanc causam illorũ femelle nõ menstruã/
tur. ¶ Ad octauã dicitur esse necessariũ secundũ plu
rimuʒ precedere ebulitionẽ: quia superflua que ad
minima cum bonis humoribꝰ sunt permixta non
possunt aliter separari. et non est ita in assaphati
scabie et similibus. aut quia materie illaꝝ nõ sunt
ad minima cum bonis humoribus permixte: aut
quia non fit sep̃atio perfectiua sicut in lepra. No/
ta tamẽ quandoq̃ fieri variolas absq̃ ebulitione
precedente aut saltem absq̃ quod precedat nota/
bilis ebulitio et cõmuniter ille variole sunt pauce
salubres a pauca materia pendẽtes ꝛ in infantibꝰ
bene dispositis. et aliquãdo accidit hoc quia non
fit completa separatio superfluorum. vnde forte
alias variolabitur.

¶ Et variole quidem ꝛ morbillus sunt de
summa egritudinũ aduenientiũ ꝛ multipli
cantur in successione austrinoꝝ quãdo mul
tiplicatur eorum perflatio. Et corpus qui/
dem variolis preparatũ est illud qð est ca/
lidum ꝛ humidũ ꝛ cõturbate humiditatis
proprie qð parũ extrahit de sanguine per
flebotomiã. Et de cibis sunt cibi qui faciũt
cadere in variolas velociter. et proprie q̃
non sunt consueti ꝛ administrãtur sup eos
medicine ꝛ cibi calefaciẽtes sicut lac: ꝛ pro/
prie camelarũ ꝛ equarũ cum multũ reple/
tur ex eis ille qui non est assuetus eis: dein/
de bibat vinum plurimũ aut medicinas ca
lidas: ꝛ variole quidem sunt quasi modus
quidã crisis. ꝛ plurimũ quidẽ accidunt va/
riole infantibus: deinde iuuenibus. ꝛ mino
ratur earum euẽtus in senibus nisi propter
causas fortes: ꝛ in regionibus vehementis
caliditatis ꝛ humiditatis: ꝛ earũ euẽtus in
corporibus humidis est plus q̃ sit ipsaruʒ
euentus in corporibus siccis: ꝛ earum euen
tus in vere plus est q̃ ipsarum euentus in
hyeme. ꝛ post ver in fine autumni: ꝛ proprie
quando precedit estas calida ꝛ sicca et fue
rit ille autũnus calidus ꝛ siccus.

¶ Cum Auicenna docuerit modũ euentus variola
rum: iam pro integra notitia earum ponit multos
canones. Habet hec pars quinq̃ partes. In p̃ia
ponit causas earum tam factiuas quam disposi/
tiuas. in secũda loca earum. in tertia tẽpora. in quar
ta species et earum diuersitates. in quinta iudicia
earum. scda ibi. (Et variole). tertia ibi. (Et quan
doq̃ apparent) quarta ibi. (Et plurimũ.) quinta
ibi. (Et videtur quidẽ.) Prima posset diuidi in tot
partes quot sunt canones circa causas earuʒ. par/
tes patebũt legẽdo textum. ¶ Primus canõ. vario
le et morbillus sunt de numero egritudinũ adue/
nientium: sꝫ a causis primitiuis ꝛ multiplicantur
tempore austrino. i. calido et humido: et cum flant
venti

vent/ austrini. Aliter sunt de summa egritudinum advenientium .i. cōtagiosarum. ¶ Secundus canon. corpus paratum variolis est quod est calidū et humidum humiditatis conturbate .i. infecte et ebulitioni apte. et propterea quo fit pauca sanguinis exiccatio. ¶ Tertius canon. cibi apti multiplicare variolas sunt cibi humidi humiditate superflua. et propterea quando sunt calidi aut secum admiscētur calida aut sequuntur calida. humiditas enī dispositive concurrit. caliditas vero effective et propterea quando dantur inconsuetis sicut lac. et proprie equinum vel camellinum cum multum repletur eis ille qui nō est assuetus. deinde bibat vinum plurimū ⁊ medicinas calidas. ¶ Quartus canon. et variole sunt quasi quedā modus crisis permutationis cum febris antecedens variolas terminetur per expulsionem superfluorum ad cutim et ita inter crises numeratur secūda fen huius. secundo capitulo. ¶ Quintus canon. et plurimū accidunt variole infantibus: deinde iuvenibus raro accidunt senibus. et non accidunt eis nisi propter fortes causas: scilicet propter complexionem calidam et humidam et reliquias sanguinis menstrui aut propter maliciam aeris in regionibus calidis ⁊ hūidis. Dicit scđo qđ plus eveniūt in corporib⁹ humidis quam in corporibus siccis. Dicit tertio quod plus eveniunt in vere quam in hieme ⁊ post ver in fine autumni. et propterea cum precedit estas calida et sicca: etiam si autumnus fuisset calidus ⁊ siccus: quia in fine autumni dato quod esset calidus et siccus fiet infrigidatio et pororum clausio. vñ nō trāspirantib⁹ vaporib⁹ fit humorū ebulitio. Dicit autē et ppter quādo precedit estas calida et sicca: quia si precessisset estas calida et humida fuissent facte variole in illa et non tardassent usq; ad autumnū. horum autem omniū causa est. quia caliditas et humiditas magis causant variolas quam qualitates contrarie. Opinatur tamen Gētilis quod huiusmodi constitutiones: scilicet estas calida et sicca autumnus calidus et siccus sint cōformiores generationi morbillorum quam variolarum. et causa est nota. Rasis vero decimooctavo continentis vult quod iste variole fiant in fine hiemis. Dicit enim cum vides autumnum vehementis caliditatis et siccitatis hieme sive vere humido expecta variolas in fine hiemis.

¶ Et variole non accidunt in cute solū et in eo quod sequitur illud quod apparet: immo accidunt in omnibus membris similiū partium apparentibus et occultis ita que pellaminibus et nervis.

¶ Hic ponit loca variolarum dicens quod non accidunt in cute solum et in eo quod sequitur cutim immediate: immo accidunt in omnibus membris consimilibus apparentibus et occultis ita quod in panniculis et nervis. ¶ Pro quo nota de intentione Ysaac quod licet natura dum est potens eligat materiam a membris nobilibus versus cutim dum vero non est ita potens aut materia non ita obediens non solum cutis: sed etiam multa membra intrinseca variolantur. et quanto materia magis in interiorib⁹ remanet tanto sunt periculosiores. Unde non est longinquum quod aliquis possit mori propter variolas incboantes in corde.

¶ Et quando apparent variole faciunt incurrere pruritū: deinde apparent res sicut capita acuum similia milio: deinde egrediūtur et implentur sanie. deinde evacuantur et fiunt cruste diversorum colorum deinde cadunt. Et fortasse pmutantur variole ad flegmonē et escare. et ad dubellati que aggregat saniem.

¶ Hic ponit tēpora variolarum innuens qđ principium est quando apparent facientes pruritum. et quando sunt sicut capita acuum similia granis milij: tunc est principium: deinde egrediuntur scilicet manifeste: tunc est augmentum. Et quando implentur sanie tunc est status: ⁊ quando fiunt cruste diversorum colorum per earum exiccationes. deinde cadunt tunc est declinatio. Apparent autem in fine diversi coloris propter diversitatem temporum in exiccatione. nam magis sicce sunt alterius coloris quam minus sicce propter diversitatē materierum. quarum colores diversi magis apparent post eruptionem quā quando materie sub cute latebant. et fortasse permutātur variole ad flegmonem qui est apostema sanguineum. nam una variola est unus parvus flegmon: sed cum multa materia sanguinea expellitur ad unum locum fiet magnus flegmon. aliquando permutatur ad escare que est pustula parva lata pendens a materia subtili vaporosa. nam ebulitēte sanguine possibile est grossum expelli per fluxum ventris et subtile vaporosum ad cutim et fiet escare: et quandoq; permutatur ad dubellati: scilicet calidum quod est extitura aggregans saniem. posset enim fieri adubelet flegmaticum variolis pendētibus a materia flegmatica.

¶ Et plurimum quidem cum apparēt habent colorem flegmonis. veruntamen quādoq; egrediuntur secundum colores diversos cineritie. et violacee. et nigre. variole enī sunt species et colores. nam de eis sunt albe et de eis sunt citrine. et de eis sunt rubee. et de eis sunt virides. et de eis sunt violacee. ⁊ de eis sunt ad nigredinem declives.

¶ In parte ista ponit species et diversitates dicēs quod cum apparent habent colorem flegmonis: scilicet rubeum. ¶ Ex quo sequitur quod secundus plurimum sunt sanguinee. veruntamen aliquando egrediuntur secundum colores: scilicet diversos. scz cineritie. et sunt flegmatice et violacee aut nigre aut virides que sunt melācolice quando sanguis per adustionem aut putredinem transmutatur in malos humores melancolicos. morbilli tamen sunt sicut dicetur colerici. ¶ Ex quibus infertur quod morbilli et variole pendent a quocunq; humore: sed secundū plurimū a sanguine. ⁊ frequēter humores sunt permixti. Nam tertia quarti. capitulo primo. Raro apostemata sunt singularia et plurima eorū sunt composita. Ideo subdit quod variolis insunt species et colores. nam alique ex eis sunt albe flegmatice. alique sunt citrine a colera. alique sunt rubee a sanguine. alique sunt virides: scilicet obscure. alique violacee. alique ad nigredinem declives: et he tres ultime pendent a melancolia aut sanguine tendente in melancoliā acquirente colorem magis ad nigredinē tendētē secundum maiorem accessū ad melancoliam: aut per adustionem aut putredinem.

¶ Et virides quidem et violacee sunt male: et quanto plus addatur declinatio ad ni

gredinem tanto est deterius: et quãto plus sunt decliuiores ad illud tanto plus sunt decliuiores ad malitiam.

¶ In parte ista ponit canones iudiciales. Et habet quattuor partes. In prima ponit canones iudiciales ex colore. in secũda ex modo exitus. in tertia ex ordine. in quarta ex signis et accidentibus. secunda ibi. (Et de speciebus malarum.) tertia ibi. (Et vt sit febris.) quarta ibi. (Et illud quidẽ.) In prima parte ponit quattuor canones. Primus virides et violacee sunt male: et quanto color fuerit magis decliuis ad nigredinem sunt deteriores Significatur enim maior adustio cui frequenter coniungitur venenositas. nigre itaqꝫ sunt pessime.

¶ Et albe quidem sunt meliores et prope quando sunt pauci numeri magne quãtitatis facilis exitus pauce angustie debilis febris: et vides febrem minui cum earum apparitione et ipsarum grossitie. et est principium exitus earum in tertio ꝛ quod ei approximat.

¶ Secundus canon albe sunt meliores. significatur enim maturatio. Quod vel pendet a sanguine flegmatico. vel flegmate benigno. Et proprie quando sunt pauci numeri magne quantitatis facilis exitus pauce angustie debilis febris. Et vides febres minui cum apparitione earum. et multo magis cum egressione earum. Et est principiuꝫ exitus vel egressionis earum in tertio et quod ei appropinquat. scilicet in secundo vel quarto. significatur enim benignitas materie paucitas eius et proportio virtutis ad materiam: quanto enim magis tardatur exitus: est deterius. et hec computatio debet fieri ab initio febris: et hic obserua dies creticos inter quos melior est dies quarta postea septima. sexta autem mala. ¶ Sed contra. quia ille que sunt pauce quantitatis et pauci numeri sunt meliores. Significatur enim quod materia est paucior. Respondetur quod si illa paruitas earum sequitur paucitatem materiei quod illud est melius: sed vbi illud nobis non constet per multa bona signa ab ipso initio debemus iudicare maiores saluiores cum sint pauci numeri. Significatur enim proportio maior virtutis ad materiã per magnas quam per paruas.

¶ Et post istas sunt albe magne pluris numeri propinque absqꝫ continuatione. nam ille que continuantur adinuicem ita vt continuantur in frusto magno carnis habentes latera aut rotundam formam sunt male. et similiter iterum duplices magne in ventre vnius quarum est variola alia.

¶ Tertius canon. et post istas sunt albe magne pluris numeri propinque absqꝫ continuatione. Nam ille que continuantur adinuicem in frusto magno carnis habentes latera aut rotunda sunt male. et similiter male duplices in quarum ventre vnius altera variola continetur sunt male. Significatur enim multitudo materie et virtutem nõ habere equalem proportionem ad expellendum materiam secundum plurimum prouenit ex diuersitate materie. immo non expellit materiam equaliter secundum omnem partem immo ad vnã plus ad aliam minus.

¶ Albe vero parue dure propinque difficilis exitus licet faciant extimari in principio rei salutem: tamen timetur in eis ꝙ difficilis fiat earum maturatio et fiat cum eis mala dispositio egri et perueniat per eas ad ꝑditionem: quoniam causa in eis est grossitudo materiei.

¶ Hic est quartus canon. et vltimus sumptus a colore in quo dicit quod albe parue propinque difficilis exitus licet faciant existimare salutem in principio cum apparent. tamen timetur in eis scilicet in processu. quia difficulter maturantur et fiat in eis mala dispositio egri. et quod proueniat ad mortem. quoniam causa in eis est grossities materie que difficulter expellitur et difficulter maturatur. ¶ Pro quo nota quod color albus facit medicum in principio sperare et forte promittere salutem non cõsiderans reliqua signa. Nam si cõsideraret propinquitatem significantem et multitudinem materie et duriciem cum albedine que significant grossitiem materie flegmatice et difficultatem exitus. quia tarde apparuerunt post eius ebullitionẽ et tarde procedunt: quod significat paruam proportionem virtutis ad materiam: potius desperasset quam sperasset. propterea non fit facilis ad pronosticãdum.

¶ Et de speciebus malarum timorosaruꝫ que pleruncqꝫ interficiunt sunt ille: quarum diuersificatur egressio. nam quandoqꝫ apparẽt: ꝛ quãdoqꝫ occultatur et proprie quãdo apparẽt violacee. et similiter tenaces: quarum operatio non cessat a debilitate virtutis et viridificatione membri et nigrificatione eius perdunt. Et si viriditas et nigredo quibus succedit resudatio nõ faciũt cadere virtuteꝫ: immo additur cũ eis virtus non sunt mortifere: sed fortasse cadere faciunt in vlcera et que currunt cursu eorum.

¶ In presenti parte ponit canones iudiciales sumptos ex modo exitus: dicens ꝙ de speciebꝰ malarum timorosarum que plerunque putrefiũt sunt ille quarum diuersificatur egressio. nam quãdoqꝫ apparent. quandoqꝫ occultantur: et ex hoc significatur malignitas materie quam virtus non potest regulare: ergo si apparent violacee significatur materie venenositas. Similiter tenaces sic dicte. quia multum tenent membrum secundum latum et profundum. aut quia tenent ipsum intus: et non exeunt: vel quia multe se tenent simul: vel quia materia est tenax viscosa nõ obediens virtuti expellentium non cessant debilitare membrum viridificare et nigrificare perdunt. si tamen viriditas et nigredo quibus succedit resudatio. scilicet virulentie non faciunt cadere virtutem: immo addatur: cum eis virtus non sunt mortifere. sunt enim cretice. quia tamen materia est maligna et venenosa faciunt vlcera mala et melancolica corrosiua difficilis curationis: et que currũt cursu eorum: et forte fit alicuius membri corruptio. et est sermo similis ei qui scribit secundo pronosticorum. ibi. si leuior.

¶ Et vt sit febris deinde variole salutius est quam vt sint variole precedentes: deinde consequatur eas: et accidat super eas febris.

¶Hic ponit canonem medicinalē ex ordine.d.qđ est salutius qđ febres precedant variolas quā qđ variole precedant feb.

Contra.quia oppositus huius dicit. scđa fen quarti.cap.de signis sumptis ex parte pustularum.vbi sicut scribit cū acuta feb.prouenit ad apata titillicorum.i.subasellarū et locorum emūctoriorum ⁊ extremitatū est deterius quā vt sint primo illa apata.deinde sequatur ea feb.causa putredinis:quāuis etiā illud sit malū.¶Dicēdū qđ Auic.scđa pmi.loquitur de superuentu apatū ad febrē febre remanente.sed hic loquitur de feb.recedēte taliter qđ variole sint laudabilis crisis illius feb.qđ quidē melius est quā qđ incipiāt variole:et feb.sequatur que pseueret cū illis.illa enī fe.est ppter aliquas variolas intrinsecas:quarū materia non putruit a principio.sed postea putrēs facit feb.¶Scđa responsio ꝙ feb.faciēs apata titillicorū sit effimera qđ pōt esse:quia sequitur dolorē apatis:aut sequitur calitatē putridi hūoris inflāmantē spūs qui recipiētes calefactū esse ponunt calitatē fientē in corde quāuis putridi vapores ad cor nō perueniāt.sed feb.sequens variolas sit putrida:variole enī non fiunt solum in cute:sed in pfundo.poterūt ergo alique materie frigide tarde ad putrendum:difformes tamen sm partes subtiliores expelli:et facere variolas exterius parte grossiore variolāte interius:q̄ materie postea putrent et faciant putridā febrē:cum ante variolationē non putruerūt et expulse fuerint sine ebullitione precedente.hoc enī est deterius:quia nescimus ad quid iste terminabūtur quā qđ habuerit febrē que iam recessit per superuentū variolarū.sed qđ aliquis habeat febrē putridam:et post illam sequātur apata titillicorum et extremitatum quāuis putrida recesserit peius est quā ꝙ habeat apata:ad que sequitur feb.effi.illa enī debilitas est per putredinem recedentem nec talis crisis permutationis est oīno salua.cū apata facta per viā permutatiōis sint mala:et similiter vlcera sequētia ea q̄ñ natura expellit ab ea residuū materie q̄rta q̄rti tractatu de vlceribus.¶Et hic nota pro cōfirmatiōe pme solonis:et itellectu text⁹ Auic.scđa q̄rti.qđ ī pestilentijs videbis magis saluari illos in quib⁹ incipiūt apata:⁊ postea sequitur febris q̄ illos in quibus incipit febris:et postea apata sequūtur eadem die:vel scđa.significatur enī maior obedientia materie:et maior proportio virtutis ad eā cū prius materia expellatur extra q̄ faciat febrē.et econtra minor obediētia et minor pportio.

¶Et illud quidē quod plurimū cōsiderare oportet in esse patiētis variolas est eius anhelitus et ipsius vox:nam ipsa duo cum remanent bona est res salua.Et cū videris anhelitū patientis variolas consequentem:et similiter patientis morbillum:tunc extima casum virtutis:aut apostema dyafragmatis:deinde cum vides sitim vehementem fieri et angustia assiduat:⁊ ea que apparēt infrigidantur:et variola et morbillus virides fiunt:tunc iam percipitur eger mori:⁊ festinat illud si variole fuerint de genere earum quarū egressio et apparitio tardatur.

¶Hic ponit canones iudiciales ex accidētibus:et habet octo ptes sicut octo sunt ptes.scđa ibi.(Et plurimū corum.)tertia ibi.(Cū videris violaceas) quarta ibi.(Et q̄ñ festinat.)quinta ibi.(Et flux⁹ vētris).sexta ibi.(Et albumera.)septia ibi.(Et multotiēs q̄dē)octaua ibi.(Et colores plūbini.) In prima pte dicit qđ illud qđ maxime cōsiderari opus in esse patiētis variolas ē ei⁹ anhelit⁹ et ipsi⁹ vox.nā cū ista duo remanēt bona res ē salua.significatur enī materiā expulsam eē a mēbris nobilib⁹:et maxime spūalib⁹ q̄b⁹ saluis raro accidit mors ppter variolas.Esset tamē possibile ipm mori ex fluxu vētris sequēte variolas.scđo dicit qđ cū videris anhelitū patiētis variolas:aut morbillos cōsequentē.i.valde frequentē estima casum virtutis:aut apa dyafragmatis.hec enī duo sunt maxime apta frequētare anhelitū.tertio dicit qđ cum videris sitim vehementē:que sequitur fortē inflammationē et reclusionē materierū interius ⁊ angustia assiduat que significat magnū nocumentū in spūalibus vt nō possit in vno situ quiescere:et infrigidātur extrema propter caloris diminutionem et reuocationē eius interius.et variole ⁊ morbilli virides fiunt:qđ significat materiā malignā:tunc manifeste eger tendit ad mortem.et festinat illud scilicet mors:si variole fuerint de genere earū:q̄rū egressio et apparitio tardātur.significatur enim parua proportio virtutis ad materiam.

¶Et plurimi corū qui moriūtur p variolas moriūtur pfocati ex squinātia:⁊ quandoqȝ moriūtur p casum virtutis cū rasura intestinorum ⁊ fluxu ventris.

¶Hic est secūdus canon.ꝙ multi qui moriūtur p variolas moriūtur pfocati ex sq̄nātia.et quādoqȝ ex casu virtutis cū rasura.i.dissinteria.fit aūt dissinteria:aut quia itestina variolantur:aut quia materia fluens per intestina ipsa excoriat.

¶Et cum videris violaceas de variolis ⁊ morbillis profundari tunc scias qđ superueniet egro sincopis.

¶Tertius canō.cū videris violaceas de variolis et morbillis profundari:tunc scias qđ egro superuenit sincopis.significatur enī cōuersio venenose materie versus cor.

¶Et q̄ñ festinat ad mingendū sanguinem ⁊ succedit ei vrina nigra:tūc est mortiferum precipue quādo est illic casus virtutis.

¶Quart⁹ canō:q̄ñ festinat ad mingendū sanguinem:et succedit vrina nigra post mictū sanguinis tūc est mortiferū:et p̄cipue cū illic est casus v̄tutis mict⁹ enī sanguis in feb.acuta ē mortalis significans replēonē sanguineā ⁊ acuitatē ebullitionis.significatur enī et hoc pfocatio:vt scribit scđo hui⁹ de vrina rubea.cū ergo puenit ad pfocationē mingit vrinam nigram per viam extinctionis caloris et hoc significat casus v̄tutis.si enī esset vrina cretica virtus esset fortis.

¶Et fluxus vētris viridis sanguine⁹:aut lotiuus non cum casu virtutis.

¶Hic ē q̄[?]t⁹ canō:qđ flux⁹ vētris viridis sanguie⁹ aut lotiu⁹ absqȝ casu v̄tutis nō est mortalis.nā p ebullitionē cōtingit materias fieri virides in mēbris nutritiuis:et ex eis aliq̄d expelli per vētrē.similiter aliq̄d sanguis expelli pp ei⁹ supabūdātiā et ebullitionē.Itē pp calorē colliquatiuū aliq̄d hūidum aquosū iq̄ fieri et sāguini pmixtū fluere.⁊ primus erit fluxus viridis.secūdus sanguine⁹.tertius lotiu⁹:sicut lotura carnis recētis.Si q̄ nō vides casū virtutis non iudices mortem:sed de hac materia in de fluxibus abunde dicitur.

¶ Et albumera est aliquid de variolis et morbillis.

¶ Hic est sextus canō. qd albumera est aliqd de variolis ⁊ morbillis. est eñ eius dispositio in q̄ procedit ebullitio quedā postq̄ fiunt pustule quedam in cute: sed maiores quā sint variole et pauce numero in cōparatiōe ad variolas. vnde estimandū est aliquā partialem ebullitionem fieri in q̄busdā humoribus superfluis.

¶ Et multotiens quidē variolatur homo duab⁹ vicibus quādo aggregatur materia ad expellendum bis.

¶ Septimus canon. et multotiēs variolatur homo duabus vicibus qñ aggregatur materia que bis expellitur. Auer. quarto colliget dicit qd solū accidūt variole semel. Auicen. dicit qd qñq accidunt bis. Rasis. xix. continētis. dicit qd qñq accidunt bis aut ter. Sed pro tollenda hac apparēti cōtradictione: dicendū qd de menstruali infectione semel accidit cū sit ebullitio cōplete separatiua. et si accideret bis esset valde extraneū. et esset cum per ebullitionē vnā non esset cōpleta facta rectificatio sed variole ex malitia ciborum. et aeris bene possunt bis ter ⁊ amplius euenire. et hoc Auic. innuit cū dicit quādo aggregatur materia ad expellendum bis.

¶ Et coloris plūbini sunt variole: quarum bothor i facie et pectore et vētre sunt plus q̄ in cruribus ⁊ pedibus: et sunt male: ⁊ significant materiam grossam que nō expellitur ad extremitates.

¶ Octauus canō. quādo variole coloris plūbini fiunt plus in facie, ventre et pectore quā in pedibus et cruribus: et sunt male significantes materiam grossam que non expellit̄ ad extremitates. fiunt eñ ex materia flegmatica admixta materie melancolice q̄ propter grossitiem non pōt expelli ad extrema: sed pellitur ad propinqua in q̄b⁹ pori sunt magis aperti: et maior viget caliditas.

¶ Signa apparitionis variolarum. Caplm. vij.

Uandoq antecedūt apparitionē variolarū dolor dorsi et pruritus nasi et timor in somno: et cōpūctio vehemēs in mēbris corporis et grauitas cōis et rubedo in colore faciei: et oculi: et lachrymie: et inflāmatio: ⁊ multitudo aliēū: ⁊ saltus cum constrictione anhelitus: ⁊ raucedo vocis: ⁊ grossitudo sputi: ⁊ grauitas capitis: et dolor capitis: et caphacam: ⁊ exiccatio oris: ⁊ angustia: ⁊ dolor in gutture ⁊ pectore: ⁊ tremor pedis apud resupinationē et declinationem ad ipsam: et cū hoc toto febris conclusa.

¶ Hec pars potest diuidi in tot partes quot sunt signa. et hec signa antecedūt apparitionē variolarum: nō qd semper adsint hec oīa signa. sed quedam antecedūt aliquas: quedā alias. Dolor dorsi seq̄tur extensionē vene cbilis et arterie adorti: q̄ incedunt scdm longitudinē dorsi. que extēsio fit a multitudine sanguinis: et eius ebullitione: et sequitur etiam superfluā caliditatē pruritus. q2 materia temptat apertionē orificiorum venarū que sunt in naribus vt sanguinē expellat timor in somno ex vaporibus motis ad caput: et ibi retētis qui in vigilijs resoluebātur. Et repletio superflua aggrauans ē causa somniorum: et multotiēs somniant se cōprimi: punctio vehemēs in membris corporis: q2 materia iam penetrat ⁊ facit variolas. Grauitas cōis toti corpori propter multitudinē sanguinis in toto. rubedo faciei et oculi propter sanguinē ebullientē in partibus illis: et propter vapores calidos lachryme et liquefactiōe humiditatū. inflāmatio. q2 propter ebullitionē in toto sentit se totum inflāmari. multitudo alienum ex multis vaporib⁹ q̄ petunt brachia quos natura tētat excutere. saltus. i. fectigatio ex eisdē vaporib⁹. constrictio anhelit⁹ propter magnā repletionē et multitudinē vaporum in partib⁹ spūalibus. raucedo vocis et nocumēto gutturis ⁊ causone pulmonis a multitudie vaporum ⁊ p̄sentia materie volētis illas ptes violare. grossitudo sputi. quia eliquātur materie a capite ad guttur: et ab eadē ingrossant̄ et exiccant̄. ⁊ forsasse hec est causa raucedis. Grauitas capitis, et dolor eius. Est eñ dolor grauatiuus capitis vna ex q̄ndecim speciebus doloris. et hec sequit̄ multitudinē sanguinis. per dolorē vero intelligit aliam doloris speciē: sicut extensiuū ab eadem causa: aut pulsatiuum a superflua caliditate. Cafacam. i. tremor cordis ex sanguine ebulliente circa ipm. exiccatio oris: cuius causa nota ē. et angustia ex nocumēto spūaliū. et ē q2 sētit se suffocari: nec pōt i vno loco quiescere. dolor in gutture et pectore. q2 incipiunt materie in illis partibus exire vt variolent̄ et sūt ibi ptes sensitiue. Tremor pedis apd resupinationē ⁊ declinationē ad ipm: itellige de tremore ppe sūpto. apd resupinationē. i. cū mouet̄ vt resupinet se. et declinationem ad ipm. i. resupinari vel ad ipm. s. pedē vt se resupinet. nam propter malū situm pedū in voluendo se: et materie agitationē apparet magis eorum tremor quā in ipso quiescēte hoc tamen est cōmune ad quēcunq situm se vertat. Sed de motu ad resupinationē exēplificat. est eñ maior labor in mouēdo quā in quiescēdo. Itē materie et spūs magis in motu agitātur quā in q̄ete. et hec quotidie sensib⁹ subiacēt. Et cū hoc toto. i. in omnib⁹ his signis feb. conclusa. est eñ sinocha scdm plurimū licet aliquādo visum sit ad interpolatas sequi variolas: sed paucas. pauca existente materia: immo aliquando fiunt sine febre.

¶ De morbillo. Cap. viij.

Cias qd morbillus oīs ē variola colerica: ⁊ non est differētia inter ea ambo in plurimo reliquarum dispositionū: nisi quia morbillus est colericus: et qd ipse est minoris quātitatis: et quasi ipse nō pertrāsit cutem: et nō est ei altitudo de qua curetur proprie in principio sui. Variole vero in principio sue apparitionis est eminētia: et altitudo ⁊ morbill⁹ est minor variolis: ⁊ min⁹ accidit oculo quā variole.

¶ Quāq dicta de variolis morbillis accōmodent̄ placuit tñ Auicen. pro cōpletiori doctrina agere in speciali de morbillis. Et primo ponit differentias iter morbillos et variolas. scdo ponit signa salutis. Prima in duas. pmo ponit drām ex pte cause quorūdā ⁊ pñsequētiū. scdo ex pte signorum apparitiōis. scda ibi. (Et signa appitiōis) In pma parte dicit. qd oīs morbillus est variola colerica.

et nō est

⁊ non ē differētia inter variolas et morbillos nisi ex parte cause et accidētiū: que causas ꝯsequūtur morbillus eñ fit a colera siue a sanguine colerico. Ex quo sequit̄ qḋ ipse ē minoris quātitatis: et q̄n non pertransit cutim: et nō est altitudo: de qua fit curandū: et ꝓpter in ꝑncipio variolis autē in ꝑn-cipio est eminentia ⁊ altitudo. et morbillus est mi-nor variolis: et minus accidit oculo quā variole: quare materia eius in eo non retinetur: sed exalat. non ita variolarum cum sit grossior.

¶ Et signa apparitionis eius prima sunt signis apparitionis variolarum: verum la-chryme in eo sunt plures et angustia: et in-flammatio est vehementior et dolor dorsi minor: quoniam causa eius in variolis est repletio sanguinea et extendens venā po-sitam super dorsum: nam generatio vario-larum est propter multitudinē sanguinis corrupti: et morbilli propter vehementiaꝫ malicie sanguinis corrupti pauci. Et mor-billus secundum plurimum egreditur su-bito: et variole aliquid post aliquid.

¶ In parte p̄senti ponit signa morbillorū anteꝙ appareāt. d. qḋ sunt prima signis apparitiōis va-riolarum. fiunt eñ per ebulitionē precedētē sicut variole. verum lachryme sunt plures in morbillis ꝓpter acuitatē materie pungētis oculum et angu-stia. et inflāmatio vehementior ꝓpter intēsioneꝫ caliditatis materiei: dolor dorsi minor. q: causa eius in variolis est repletio sanguinea extendens venā dorsi positā scḋm longitudinē dorsi. maior autē est hec repletio sanguinea. sequūtur eñ mul-titudinē sanguinis corrupti: sed morbilli eiꝰ acui-tatem ⁊ paucitatē. Et morbillus scḋm plurimum egreditur subito. quia in secunda die aut in tertia incipit apparere: et postq̄ incepit valde cito egre-ditur propter subtilitatē materie: variole autē in-cipiunt post tertiū scḋm plurimum: et paulatim ⁊ tarde egrediuntur.

¶ Signa salutis eius. Cap. ix.

Sunt sicut signa salutis variola-rum. nā ille qui est velocis pro-cessionis et apparitionis ⁊ ma-turationis est saluus: et durus et viridis et violaceus est malus: et qui est tarde maturitatis frequentis sincopis et angustie est perniciosus: et qui occultatur iterum subito est malus faciens sincopim.

¶ Que dicit nota sunt ex p̄cedētibus. sed sumēdo signa salutis sunt febres nō valde fortes ⁊ notabi-liter remittūtur: aut auferūtur in apparitiōe mor-billorum: velox eoꝝ apparitio et ꝓcessio matura-tio mollities color rubeus. Ecōtra feb. intensa vel de que nō sedatur in apparitione morbilloꝝ tar-da apparitio durities color viridis violaceꝰ: aut niger: frequens sincopis et angustia vehemens et occultatio post apparitionem signa sunt mortis.

Dubitat gentilis vtrū magis ꝓpe-ret aduētus mor-billorum quā variolarum. et vr̄ qḋ sic. q: pendēt a materia calidiori magis ebulitioni parata quam materia variolaꝝ. Ecōtra s̄o vr̄ qḋ variole debēt magis ꝓperare: q: pēdēt a materia plī magis ra-tione multitudis ꝯtutē stimulāte. Itē variole sunt magis appropriate etati humide: ecōtra morbil-li: sed ꝑor etas ē magis humida. ¶ R̄ndet gētilis nondū esse decisum hoc dubiū. cū nullius ratiōes militēt ꝯtra aliā: neq̄ etiam experiētia hoc decidi posse. ¶ Sed tenendū est in aliq̄bꝰ morbillos ma-gis properare. s. in habētibꝰ cōplxōnē calidiorē: aut etiā sicciorē: aut vtentibus regimine declinātē ad calidū et siccū: et ecōtra in regimine et cōplxōne cō-trarijs magis ꝓperare variolas. Aspectus auteꝫ celestes nunc velocitāt variolas: nunc morbillos.

¶ Cura. Capitulum. x.

Oportet in variolis vt incipiatur et extrahatur sanguis sufficiēter cū conditiones fuerint: et similiter si morbillus fuerit cuꝫ repletio ne sanguinis et spacium illius est vsq̄ ad quartuꝫ. Sed quando procedunt variole: nō oportet tūc vt administretur flebothomia nisi inuenia-tur vehementia repletionis et dominiū ma-teriei: tunc enim flebothometur quantita-te que excedit: ⁊ conuenientius quidē qḋ in hac administratur egritudine est flebotho-mia: et si flebothometur vena nasi confert iuuamentum fluxus sanguinis narium et tuetur partes superiores a malicia vario-larum: et est facilis super infantes.

¶ Primo curat variolas. scḋo preseruat quedam mēbra a nocumēto variolarū. tertio eradicat vesti-gia. scḋa ibi. (Mēbra q̄ oportet.) in ꝑncipio scḋi huius capituli. tertia ibi. (In hoc q̄d̄ loq̄mur.) in ꝑn-cipio tertij. Primū capitulū diuido i q̄tuor ptes. In prima ponit curā anteꝙ appareāt. in scḋa q̄n ceperit apparere. in tertia q̄n ꝯplete egresse sunt et apparet maturatio. in quarta q̄n incipiūt exic-cari. scḋa ibi. (Cū ergo ptrāsierit.) tertia ibi. (Et q̄n egrediūtur.) quarta ibi. (Et q̄n incipiūt vario-le.) Prima in duas. in prima ponit curā p flebo-thomiā et sibi silia. in scḋa ponit cibationē ⁊ regi-men medicinale cōueniēs tēpore ebulitiōis. scḋa ibi. (Oportet vt fiat.) Prima iterū in duas. nam i prima facit qḋ dictuꝫ est. in scḋa probat. scḋa ibi. (Et q̄n necessaria est flebothomia.) In p̄ma p̄te dicit. oportet vt in variolis incipiat̄ ab extractio-ne sanguinis sufficiēter cū cōditiōes fuerint. s. vir-tus etas et similia. et similiter in morbillo q̄n ade-rit repletio sanguinea. Et spaciū extractiōis san-guinis est vsq̄ ad quartū. i. quousq̄ incipiunt ap-parere variole. sed q̄n procedūt tūc nō fiat flebo-thomia nisi adsit vehementia replōnis ⁊ multitu-do materie. nam in eo casu licet apparuerint flōme-tur quātitate q̄ excedit. i. maior est. nam cōueniētius qḋ administrat̄ in hac egritudine est flōmia. scḋo dicit qḋ si flebothomet̄ vena nasi cōfert. et simili-ter fluxus sanguinis nariū. et tuet̄ partes supio-res. s. faciens aꝰ nocumento variolarū. Et est faci-lis super infantes. s. tam flōmia nasi q̄ fluxus san-guinis nariū: facile eñ tolerāt vtrūq̄: nō ita faci-le flebothomiam venarum magnarum.

¶ Et quando necessaria est flebothomia et non flebothomatur iterum complete ti-metur super ipsum corruptio extremitatis: et similiter timetur quandoq̄ simile illi su-per illū cuꝰ assidua fit extictio et vēter soluit̄.

¶ In parte presenti probat necessitateꝫ flebotho-

mit, d. qd quādo necessaria est flebotbomia .s. ꝑp multitudinē et nō fit complete .i. sufficienter scdm exigentiā repletionis timetur sup infirmū corruptio extremitatis .i. alicuius mēbri extrinseci propter fluxum multe materie ad illud. vnde forte fit in eo cancrena et similia. et similiter timetur quādoq; simile illi .i. corruptioni super illū egrū cuius assiduatur extinctio .i. supflue infrigidatur. materia enī nō potens exire propter nimiā frigiditatē ingrossantē et cōpingentē eam et poros claudentem retenta interius corrūpit aliqd mēbrū intrinsecum: et forte extrinsecū remanēs prope cutim et non exiens. et soluitur venter .i. aliquando accidit fluxus vētris .s. ꝑpter omissionē flebotbomie cū .s. materia ē plurima: aut ꝑpter nimiā infrigidationem. nam ipsa nō minorata: cū flebotbomia neq; exterius expulsa ꝑpter nimiā infrigidationē conuersa interius facit fluxum vētris qui frequēter ē mortalis. facienda itaq; est flebotbomia: aut aliquid gerens vicē eius cū replō est magna neq; superflua fiat infrigidatio. ¶ Notandū pro declaratione partis qd cum in variolis fit ebulitio in sanguine optima est ei⁹ euacuatio. vnde ꝯsentiēte virtute et etate fieri debet et copiosa scdm exigentiā replōnis: ita vt Rasis dicat .xviij. cōtinētis ē aliquando flebomandum vsq; ad sincopim. tum ꝑpter euacuare multitudinē. tum ꝑpter sedare ebulitionem. Ego tamē non auderē facere tantā flebotbomiā in hac febre qualis fit sinocha quātū ī alijs sinochis que non terminātur per variolas timēs ne hmōi crisis p variolas impediret. hec tamen flebotbomia debet fieri tēpore ebulitiōis anteq; appareant variole que frequēter apparent in q̄rta die. Et post earū apparitionē siue fit in quarta siue añ: siue post non debet fieri flebotbomia nisi in casu in quo esset magna replō. nam tūc dato q; apparuerint ē apd Aui. facīēda flebotbomia minoratiua .s. a .iiij. ℥. vsq; ad .vj. nec ꝑpter hanc flebotbomiā timendū est materiā cōuerti interius et crisim impediri cū vene in tanta replone ꝑpter leuem flebotbomiā non inanitātur: ita vt trahant materiā intra. imo potius hō⁹ alleuiata erit potētior ad expellendū residuū. Si vero virtus ꝛ etas non sufferrent flebotbomiā magnarū venarū que sunt in manibus et pedibus: dicit Auic. flebotbomandū esse venā que est in extremitate nasi. Sed hec cōiter omittit̄. q2 difficulter inuenit̄: et interdum trahēdo materias ad nasum difformat ipm: et ē pluris nocumenti quā iuuamēti. vt innuit Aui. in quarta primi de flebotbomia. sed prouocatio fluxus sanguinis narū est cōueniēs. Ego autem in his infantibus credo conuenire ventosas cum scarificatione: aut sanguisugarū appōne. cū hoc enī q; minorant materiā trahūt eam exterius: qd nō ita facit flebotbomia. ¶ Scdo nota q; licet tēpore ebulitionis sit infrigidandum: non tamē extreme infrigidandum ꝑpter causas dictas. vnde nō conuenit syrupus de papauere: aut pot⁹ aque frigide multe: sicut conuenit in alijs sinochis: sed infrigidantia applicita exterius nullo modo cōpetunt: sicut epithimatha et similia: etiam si ebulitio esset fortis. scdneq; existente ebulitione forti est multum operiendus pānis: aut aliter multum calefaciendus sicut inferius dicetur.

¶ Et oportet vt fiat in eis cibatio in primis cū eis in q̄b⁹ est confortatio cū repercussione et extinctione absq; ꝯstrictione nature ꝛ inspissatione sanguinis sicut qd fit de iuiubis cū tamarindis ꝛ caf. fist. ꝛ cū eo qd fit ex dactilis imaturis: et ex lentibus preparatis. ꝛ isfidebegi ꝛ lenificatio vehemēs Et sil̄r opꝫ vt sint cū istis tamarindi: ꝛ que eis ꝯueniūt. Et cib⁹ factus ex cucurbita et melō alrachin: imo opꝫ vt sit natura lenis in principio: ꝛ sit intētio in eis quibus lenitur tamarindi. Et si non obedit cū eis additur sup eos siracost cū facilitate ꝛ cautela ꝛ tereniabim; aut infusio prunorū: ꝛ confert quandoq; si in potu detur in principio apparitiōis vestigiorū variolarū pōdus ʒ. iij. de rob. dactilorū siluestriū cū vno de trociscis camphoratis: et syrupus de dactilis immaturis est vehemētis iuuamenti in huius hora.

¶ In hac pte ordināt regimē cibale ꝛ medicinale ꝯueniēs tpe ebulitiōis: dicit qd dꝫ cibari in p̄mis idest tpe ebulitiōis cū eis q̄ ꝯfortēt repcutiāt extinguant .s. calitatē supfluā insp ssent sanguinem absq; ꝯstrictiōe nature .i. vētris: sicut qd fit de iuiubis tamarindis cassia. ꝛ hoc mihi vr̄ magis medicina quā cib⁹. et pōt sic ordiari. ℞. pulpaꝝ iuiubaꝝ .xx. tamarindoꝝ ℥ ij. floris cassie ʒ. ij. misce ꝛ fac electuariū qd ē partis nutritiuū ꝯtim stipticū rōne tamarindoꝝ inspissatiuū sanguis rōne iuiubarū infrigidatiuū et lenitiuū rōne hoꝝ triū. ꝛ est dosis vna. pōt tñ ex his fieri decoctio ꝛ assumi de hac calida. et cū eo qd fit ex dactilis imaturis q̄ infrigidāt stipticāt et igrossant: ꝛ ē magis cibale. et ex lētibus ꝑparatis .i. decoctis abiecta p̄ma aq̄. ꝛ isfidebegi: dicūt qd est mica panis cū zuccharo. et lenificatio vehemēs .i. cibi in quib⁹ est notabilis lenificatio misceātur cū cibis stipticis: ita vt fiat vtrorūq; mutua refractio: vt per bonā mixtionem leniat̄ vēter et mēbra intrinseca ꝯfortentur ꝑpter qd subdit. sil̄r opꝫ vt sint cū istis tamarindi: ꝛ que ꝯueniūt eis: sicut pruna ꝛ cibus fact⁹ ex cucurbita et melon alrachin .i. melon palestinus hñs collum lōgū vt cucurbita vocat̄ apd arabes melonidus. Et subdit: imo opꝫ vt sit natura .i. vēter lenis ī principio et intētio ī eis cū q̄b⁹ vēter lenit̄ sit sicut ī tamarindis .i. q; lenitio sit facilis. et si non obedit .s. vēter cū eis .s. tamarindis addat̄ sup eos siracost cū facilitate ꝛ cautela ꝛ tereniabim. et sunt ambo species mānę: aut īfusio prunoꝝ .q. d. lenitiua dꝫ esse facilis. semp enī in hac passione timendus est fluxus: et confert quādoq; si in potu detur in p̄ncipio apparitiōis variolarū pōdus ʒ. iij. de rob dactiloꝝ siluestrium cū vno de trociscis de camphora. et syrupus de dactilis imaturis est vehementis iuuamēti in hac hora: īfrigidat enī et igrossat. ꝛ hec q̄uis in p̄ncipio apparitiōis ꝯueniāt. qñ .s. est vehemēs ebulitio. aliter nō ꝯueniūt: vt statim dicetur. ¶ Et ex his apte ꝯprehēdis qd regimē tam cibale quā medicinale dꝫ esse frigidū ad sedandū ebulitionē. stipticū ad ꝯfortandū mēbra itrinseca nobilia vt repellāt a se materiā. et īspissatiuū sanguinis vt equetur ei⁹ sub̃a. est enī nimis subtilis ī variolis p admixtionē colere. et dꝫ eē ꝯtim lenitiuum ne vēter nimis ꝯstringat̄: ꝛ dꝫ eē pauci nutrimenti. ita vt dicta sit tenuis tpe ebulitionis. Hec hmōi īfridātia administrata añ apparitionē variolaꝝ nō tollūt ebulitionē ꝑfectiuā: sed hñ remittūt

ne supfluat

ne superfluat ne sanguinis rectificationes corrūpantur. Sed in principio apparitionis tam regimen cibale quā medicinale debet esse calidū aut temperatum in actiuis: nisi forte febris supfluat. sit tamen transitus gradatus de regimine infrigidante ad calefaciens. Et nota qḋ quāuis dictum sit quod regimen tam cibale quā medicinale debet esse lenitiuum vt educantur superfluitates in intestinis contente: non tamen debet esse solutiuū eligendo. immo nec multū lenitiuū ne forte sequatur fluxus ventris qui frequēter est mortalis tam in principio quā in processu propterea dicit Aui. Si non obedit cum tamarindis addatur sira cost cum facilitate et cautela: q2 ponendo paruā quātitatem. Ego autem vbi venter sit nimis stipticus sto contētus clisteribus lenitiuis. Si vero assellat semel in die omitto clisteria.

⁋ Cum ergo pertransierit egritudo diem scdm: et incipiunt variole apparere: tunc fortasse erit infrigidatio causa erroris magni: et eo quod retinet superfluitatem interius et delationē eius super mēbra principalia: et fortasse non fit eis possibile procedere et apparere: et accidit inquietudo ⁊ angustia: et fortasse accidit nausea.

⁋ In hac parte ponit curam quando incipiūt apparere. secundo ponit medicinas conuenientes tēpore ebulitionis. secunda ibi. (Medicine ingrossantes.) Prima pars in quatuor. primo ponit canones in his que intus sumuntur et ponit medicinas. scdo in his que extra occurrunt. tertio in flebothomia. quarto ponit quosdam alios casū speciales. secūda ibi. (Et oportet vt nō approximēt) tertia ibi. (Et fortasse flebotbomia.) quarta ibi. (Et quandoq; accidit.) Prima in duas. In prima ponit canones. in secūda medicinas. secunda ibi. (Immo oportet.) Primo dicit qḋ quādo transierit egritudo. s. febris diem scdm et incipiunt variole apparere innuens qḋ raro apparent nisi post scdm diem: tunc fortasse erit infrigidatio causa erroris magni: eo qḋ retinet superfluitatem interius et delationē eius super mēbra principalia. et fortasse non est possibile eas procedere aut apparere. vnde accidit inq̄etudo et angustia: et forte nausea nocumēto oris stomachi cōmunicato. Dixit autem fortasse. nam dato qḋ apparerent ⁊ esset feb. magna esset prestantius infrigidare aliquantulū quā calefacere. quia temperando caliditatem superfluam virtus fiet potentior ad expellendum: et sic magis iuuabit hoc modo quā nocebit poros claudendo.

⁋ Immo oportet vt iuuētur superfluitates in huius dispositione cum eis q̄ faciūt ebulire ⁊ aperiunt opilationes: sicut feniculum et apium cum zucharo. et succus eorū: aut decoctio radicū et seminum et fortasse odoratur aliquid de croco: et aqua ficuum est bona valde: ficus enim sunt vehemētis expulsionis ad exteriora: et illud ē vna de causis euasionis a nocumento earum.

⁋ In ista parte describit quasdā medicinas. d. immo oportet vt iuuetur superfluitas. s. ad exeundū in hmōi dispositiōe. i. in hoc tempore cū eis q̄ faciunt ebulire et aperiunt opilationes: sicut feniculus et apium faciēdo ea bulire in aqua et in decoctione illa aliquid zuchari ponēdo. et succus eorū cōuenit maxime cū zucharo sirupizatus aut decoctio radicum et semē eorum: aut similiū calefaciētium ⁊ aperientiū et fortasse odoratur. i. ponit aliquid de croco cū his que dicta sunt. facilitāt enim exitum supfluitatis et cor confortant: et forte naribus odoretur vt trahat superfluitates extra in partibus faciei. ⁊ aqua ficuū est valde bona. facit enī materias exire ad cutim. quapropter scdo canone. faciunt pediculos et rectificant colorē corruptum mouēdo sanguinē exterius. ficus enī vehementer expellūt materias ad exteriora que est vna de causis euasionis a nocumento earum.

⁋ Et de illis que conferūt valde in hmōi hora est vt sumātur lacce ablute. ℥. v. lentiū excorticatarū. ℥. vij. dragagāti. ℥. iij. deinde coquātur cum libris quinq; aque vsq; quo remaneat quarta lib. vnius ⁊ detur i potu.

⁋ Et de illis cōuenientibus in hac hora est hoc. ℞. lacce ablute que calefacit et aperit et cōfortat mēbra naturalia. ℥. v. lentiū excorticatarū. ℥. vij. dragaganti. ℥. iij. que duo defendūt pulmonē a nocumento variolarū: et etiā intestina. bulliant in lib. v. aque quousq; remaneat quarta lib. vnius. ⁊ detur in potu. et certe male poterit bibi nisi misceatur cum aliquo liquore.

⁋ Et de illis q̄ sunt vehementis iuuamenti ad faciendū apparere variolas est vt sumantur ficuum citrinarū. ℥. vij. lentiū excorticatarū. ℥. iij. lacce. ℥. iij. dragagāti: seminis feniculi ana. ℥. ij. decoquantur cū lib. v. aque donec remaneat ex ea fere tertia et coletur et detur in potu de ea: expellit enī caliditatē a partib⁹ cordis et p̄hibet pulsum cordis.

⁋ Et de illis que multum iuuant ad faciendum apparere variolas est vt sumantur ficuum siccarum. ℥. vij. lentium excorticatarum. ℥. iij. lacce. ℥. iij. dragagāti se. feniculi ana. ℥. ij. decoquantur in lib. v. aque donec remaneat fere ex ea tertia. coletur et detur in potu de ea. hoc similiter bibi non potest nisi misceatur cum aliquo liquore: expellit enī caliditatē a partibus cordis et prohibet pulsum cor. eius. hoc enim facit mouendo materias exterius.

⁋ Et oportet vt nō approximet ei in hac hora oleū aliqḋ omnino. Et oportet vt regatur et elōgetur ab aere frigido: et p̄prie hyeme ⁊ fiat illo illud qḋ fit cum sudante: frigus enī opilat poros et redire facit materias retro. Et multitudo potus aque frigide cū niue ⁊ introitus in domo venti mala sunt valde: et fortasse flebothomia ē mala p̄pterea qḋ repellit ⁊ cōuertit illḋ qḋ p̄cedit: q̄re caueatur post duos dies aut tres.

⁋ Hic ponit canones in his que extra occurrunt. Et primo dicitur q̄ nullum oleum approximetur ei in hac hora. s. quando incipiunt apparere: quia impedit exitum earum claudendo poros sui viscositate. et debent elongari ab aere frigido ⁊ p̄prie in hyeme. frigus enī opilat poros et redire facit materias intus. vnde seruetur i eo regimen quod seruatur in sudante: quia cauere debet a vento et aere frigido. nam si sudantes ab extra infrigidantur nauseant. secundo problematum. xix. problemate. Tertio dicit qḋ multitudo potus aque frigide. i. frigidate cum niue et introitus in domo ven-

ei sunt mala valde. est enim mos arabum et sarracenorum frequenter vti aqua cum niue infrigidata que omnino oportet caueri postquam inceperunt variolari. Nam antequam incipiant apparere conceditur. xviij. ? vnctis. ad sedandum ebulitionem fortem. li. credam multum potum aque frigide rarissime conuenire. quia nõ nisi in ebulitiõe fortissima. Et forsitan in hac parte dicit flebotbomiam esse malam: propterea quia repellit et conuenit intus illud quod debet procedere extra: quare caueatur post duos dies: aut tres. s. postquam inceperunt apparere. Sed de hoc dictum est supra quantum est oportunum.

¶ Et quãdo accidit ex coopertura et calefactione quasi sincopis: aut accidet sincopis: tunc necessarium est regimen aeris qui attrahitur et reuerti ad odores camphore et sandalorum: et si non fuerit excusatio quin detegatur corpus domui venti: aut aeri frigido paulatim fiat. et similiter quãdo adiutorium est cum calefactione: aut dimissione infrigidationis.

¶ Hic ponit quosdam canones. Primus quando accidit ex coopertura et calefactione quasi sincopis. i. lippotomia: aut accidit sincopis: tunc necessarium est regimen aeris qui attrahitur: qui debet esse frigidus. est enim conueniẽs odorare sandalos et camphorã vt infrigident et cor confortent. Et si non fuerit excusatio quin detegatur corpus vento: aut aeri frigido fiat paulatim, et similiter est paulatim procedendum de auxilijs frigidis ad calida quando necessitas exposcit de frigidis ad calida procedere. Et est hic affo͛rism⁹ secũde particule. Omnia secundum multũ: aut rumpente calefacere et infrigidare &c.

¶ Et quando incipiunt exire et non inuenitur cum exitu earum alleuiatio: immo inuenitur caliditas inflammata et lingua ad nigredinem decliuis tunc caue ne calefacias.

¶ Hic est secundus canon, quod quando incipiunt: et non inuenitur cum exitu earum alleuiatio: immo inuenitur caliditas inflãmatiua et lingua ad nigredinem decliuis: tunc caue ne calefacias. significatur enim multitudo materie. cuius licet aliquid exiuerit: remanet tamen multa intus continuans ebulitionem. et forte ebulitio illa est corruptiua et non perfectiua: quare est infrigidandum.

¶ Et oportet vt tu alienes ab habẽtibus variolas et morbillum emplastrationẽ ventris: in hac enim est timor constrictionis anhelitus subito. et quod accidat fluxus ventris malus et mictus sanguinis.

¶ Tertius canon. ventres habentes variolas nõ sunt emplastrandi et maxime cum frigidis aut stipticis. in hoc enim timetur constrictio anhelitus subito. et quod accidat fluxus ventris malus et mictus sanguinis materia cõuersa interius. ¶ Contra hunc canonem procedunt medici cum variolis associantur vermes: vomitus: aut fluxus ventris: applicant enim medicinas exterius pro horum curatione: sed errant. Alijs enim ingenijs est procedendum in horum curatione.

¶ Et in fine eius oportet vt conseruetur natura: et cibetur loch lentiũ sicut sunt: lentibus elixatis duabus elixationibus cũ renouatione aque: et loco lentium almalzid cum tamarindis et lentibus frigidis acetosis et aqua granatorũ et sumach et agresta et his similibus.

¶ Quartus canon: in fine eius. i. in processu conseruetur natura. i. venter ne fluat, et cibetur loch. idest succo lentium sicut sunt: nihil aliud vltra lentes addendo lentibus elixatis duabus elixationibus cum remotione aque vt virtus nitrosa solutiua existens in superficie lentium remoueatur et loco lentium cibetur almalzid. i. cibo facto ex farina ordei: et lacte extracto butyro cum tamarindis. Sed ponatur parum de eis: quia leniunt. Aliter almalzid. i. dactilis et lentibus factis acetosis cũ aqua granatorum sumach et agresta: non autem cum aceto: quia abraderet intestina.

¶ Medicine autem ingrossantes sanguinem et infrigidantes cum prohibentes eum ab ebulitione que in initio precipiunt sunt sicut rob: ribes: agresta: et aqua fructuum frigidorum: et sirupus alcori proprie et sirupus altelea: et syrupus de zumar. Et sirup⁹ quidem alcori habet descriptiones plures quas diximus in antidotario. Et dicemus hic descriptionem fortem mirabilem: et est illa que fit cum aqua lactis acetosi iterati: et virtus eius est vehemens valde. ¶ Descriptio hec est. Sume rob alcori partes duas. si autem non fuerit tibi presens. Accipe alcori et fac serrare ipsum et accipe serraturam eius: aut mole ipsum et misce molitum eius cum medietate sui de sandalis in aceto distillato: aut in aqua agreste pluribus diebus aliquot. deinde decoquatur in eo decoctione cum facilitate cum longitudine donec dissoluatur: deinde exprimatur et sumatur de succo: et quãto acetum: aut aqua agreste est plus tanto est melius: deinde sumatur aqua adeo abstracto butyro mundificata a sua caseitate adeo: aut cum colatione vltima que fit dimittendo residere: aut cum decoctiõe: sicut est decoctio aque casei donec separetur aquositas: deinde sumatur farina ordei et fiat ex ea et aqua lactis acetosi foca et fiat acetosum illud foca: deinde coletur postea sumatur illud foca: et sit in eo de subtili aqua ordei: et fiat acetosum: et quanto plus iteratur tanto est melius. Sumantur ergo de eo partes quinque et sumatur aqua pirorum de seni et aqua citoniorum acetosorum plurime aque: et aqua granatorum acetosorum: et aqua pomorum acetosorũ plurime aque: et aqua azarur: et aqua limonis: et aqua prunorũ acetosorum: et aque dactilorum in primis cum incipiunt apparere expressorum: et aque alcori recentis: et aque mororum de seni que non maturantur integre: et aque crisomillorum immaturorum et acetosorum: et succi

rum:et succi agreste: et succi ribes:et succi preputiorum vitis:⁊ succi rose psice: ⁊ succi nenufaris:⁊ succi violarum. omniuz ana tertiā partis vnius; ⁊ succi acetositatis citri.et succi acetositatis citrāguli ana duas tertias partis vnius ; succi coriandri et lactuce ⁊ foliorū papaueris humidi et endiuie:⁊ portulace ana quartaz partis vni⁹ foliorum salicum:foliorum malorum:et foliorum pirorum.⁊ foliorum azarur : ⁊ foliorum rosarum: ⁊ foliorū virge pastoris ana quartam partis vnius:succi herbe hyrci. ⁊ rosarum siccarum ⁊ nenufaris sicci: ⁊ succi berberis sicci:⁊ seminis endiuie : ⁊ seminis lactuce:⁊ balaustiarū:⁊ nenufaris ana medietatem decime partis vnius:et succi mēte humide sextam partis vnius:⁊ succi berberorum humidorū medietatē partis: aggregentur medicine ⁊ succi et componātur super ignem:et ponantur in eis de lentib⁹ ptes quatuor:et de ordeo excorticato partes due:⁊ de sumach partes tres: ⁊ de granis granatorum partes tres : ⁊ decoquantur omnia ad ignē donec remaneat medietas:deinde dimittatur donec infrigidetur et confricetur fortiter et coletur ⁊ sumatur de cāphora ad oē pōdus.ccc.ʒ.pōdus aur. j.et terat cāphora ⁊ pulverizet sup radicē cucurbite aut lumie ⁊ fundat super ea medicina cum facilitate.deinde ligetur caput eius cū re vehemētis fortitudinis : deinde ponatur super prunas donec sciatur ꝙ forsitan feruet et concutiatur et ponatur in vitreata et stringatur caput eius vt non perdatur camphora et lutetur: ⁊ dosis eius sit vsq; ad.ʒ.x.Et de hominibus est qui ponit in ea spice et zinziberis ⁊ semen feniculi et anisi et ciperi et piperis ptes equales sm quantitatem que ei videtur.

¶ Hic describit medicinas conuenientes in principio tēpore ebullitiōis et patet.aqua.i.succus frigidorū fructuū:sicut pirorū citoniorū et sirupus alteica.i.de piris de zumar.i.de sorbis scdm aliquos:sed zumar ē germen:siue pustulatio palme siluestris.scdo canōe.⁊ syrup⁹.alcori.i.de palmis siluestribus habet multas descriptiōes dictas in antidotario tractatu quinto vbi dicitur syrupus allzedit vel allzedic.℞.alcorum.i.siluestrium palmarum.Est autem palma arbor dactilorum siluestrium.et oēs partes eius sunt stiptice ptes duas sicut exēpli gratia lib.ij.si autez habueris acori.i. palmas recentes siluestres fac serrare ipsum iam siccatum.et accipe serraturam eius:aut mole ipm scilicet diuisum in partes paruas cum molis molēdini:vt fiat sicut farina.q̄ dicit in hac descriptione longa p maiori parte nota sunt.Aqua adog.i. lactis acetosi.foca.i.potus fact⁹ ex ordeo et aliis rebus.et ceruisia est species eius apud Symonez siue pot⁹:foca est species ceruisie.citranguli.i. arācij et barba hyrcina scdm Auicēn. est planta ypoquistidos crater est nomen vasis.cirmen nomē alterius vasis.¶ Descriptio huius sirupi est nota et virtus eius est infrigidatiua ingrossatiua et sedatiua ebulitiōis.i.non ponitur in ea zucharū neq; mel:sed ponitur succus mente ad stomachi cōfortationem:quidam homines addunt quedam calida ad remittendum frigiditatem superfluā medicinarum frigidarum pororum apertionē et mēbrorum confortationem.

¶ Et quando egrediūtur variole cum cōplemento ⁊ pertrāsit septimus et apparet in eo maturatio:tunc necesse est vt rumpātur cum acubus de auro ⁊ auferatur humiditas cum coto.

¶ In pte phci curat variolas in statu:et p̄mo aperiendo eas.secundo saliendo eas vt exiccētur.tertio docet eas quibusdam aliis ingeniis exiccare. secūda ibi.(Salitio autem.)tertia ibi.(Et fumigatio)In prima parte dicit.quando egrediuntur variole complete, et pertrāsit septimus ab initio apparitiōis et apparet maturatio completa: tūc necesse.i.vtile est vt rumpātur cum acubus de auro.est enim prestantius quam ferrum ad aperiendum et cauterizandum propter bonitatem et proprietatem sue complexionis et sectio facta cū ere facili⁹ curatur quā facta cū ferro . prima pblematum.34.problemate.et auferatur humiditas cum coto:vtilitas apertionis est.quia nō derelinquūt ita cruste vestigium.

¶ Salitio autē necessaria ē:et cum volueris salire:tunc elōga salitionē ab eis quas erupisti de magnis dolorosis ex propiquo illud enim facit dolorē:immo sali illas que sunt pter eas ⁊ dimitte claudēs cum eo viā orificiorum suorum:donec fugant salē suū: ⁊ non salientur ante complemētum maturatiōis:illud enim fortasse faciet accidere dolorē vehementē et apostema . Et salitio quidē est res que est necessaria postq̄ maturantur: ⁊ illud quidē fit cum aqua salis ī qua est virtus croci: ⁊ si aqua illa est aqua rosata:tunc est melius ⁊ aqua in qua decoquuntur tamariscus ⁊ lentes ⁊ rose:deinde salitur est vltima ⁊ proprie si ponūtur iterū in ea cāphora ⁊ sandali.hec enī salitio maturat ⁊ exiccat: ⁊ facit cadere cū velocitate.

¶ Salitio autem qua tamen hoc tempore nō vtimur est ad festinam eorum exiccationem : sed non saliende sunt dolorose:nec que de nouo apte sunt neq; imature.fortasse enī accideret dolor fortis et apostema.Sed pro salitione.℞.aque rosā.℥.i.salis.ʒ.i.croci.℈.s.dissolue simul.Uel.℞.tamarisci lentiū rosā.ana.ʒ.ij.aque lib.i.bulliant simul quousq; lentes decocte sint:sed rose ponātur ad bulliēdum in fine:deinde colētur.et pro vnaquaq; ℥.addatur salis.ʒ.i.aut minus:et hec est vltima.⁊ proprie si ponatur pro vnaquaq; ℥. aque camphore gra.i.sandali.℈.s.hec enī salitio exiccat et maturat:et proprie per crocum si quid fuerit incomplete maturum:et facit velociter cadere eas. modus autem est vt cotum in huiusmodi aqua tepida infusum variolis applicetur:et aliquanto dimittatur tempore:et hoc aliquotiens fiat:exiccat: et facit eas cadere velociter.

¶ Et suffumigatio cum tamarisco ē iuuatiua valde: et in hyeme oportet vt applicet eger incensioni ex tamarisco. Et quādo variole sunt vehemētis humiditatis: tunc necessaria est suffumigatio cum mirto & folijs eius. Et de regimine bono apud maturitatem variolarum paruarū et magnarum voluntatem exiccationis earū est vt dormiat patiens variolas sup farina risi et milij et ordei et fabarū: et magis conueniēs est vt ponas ipsam impletionē culcitre que sit rara in qua penetret virt⁹. Et folia cipressi sunt bona in hoc: et oleum malum est in hac hora: qm̄ prohibet exiccationem.

¶ Hic docet alijs ingenijs exiccare. primo suffumigando cū tamarisco et applicando partes variolatas igni ex tamarisco. Item, suffumigatio cū grano mirti lignis et folijs eius. scd̄o quando nō essent ex toto mature faciendo egrum dormire super farina risi ordei milij fabarum aut aqua carū aut impleatur culcitra rara his farinis et iaceat super eam et super pāno subtilissimo posito immediate super farinam. et folia cipressi sub lintheamine posita conferunt ad hoc. et omne oleum tempore exiccationis est vitandum. nam sua oleagi nitate prohibet exiccationem.

¶ Et quando incipiunt variole exiccari: tūc oportet vel liniatur super eas ex medicinis predictis cum virtute croci. Et quando accidunt ex variolis vlcera confert vnguētum album et proprie permixtum cum aliquantulo camphore et rasura radicum canne cum aqua rosata aut rasura venarū arboris salicis aut arboris azarur. Et quādoq3 confert vnguentum de cerusa et litargiro. Et quādo sunt in naso cruste confert cerotum factum cum oleo rosato puro cū virtute ceruse et climie. Et admistratio alicuius olei post exiccationē et apud vlcerationem est bona. apud exiccationem quidē cum eo quod facit cadere cū velocitate et apud vlcerationem propterea qđ ipsum ē materia emplastri & vnguenti. vnguentum quidem rubeum bonum ē ad vlcera variolarum.

¶ Ponit curam variolarum quando incipiūt exiccari. d. qđ liniatur super eas ex medicinis p̄dictis scilicet farina risi milij et similibus cū pauco croci miscendo cum aliquo liquore vtputa oleo ros. et similibus. crocus maturat et sedat dolorem. Et quando accidunt vlcera ex variolis ꝯfert vnguentum album camphorizatum. Item rasura radicū cāne que vocatur arūdo cum aqua rosata. Itē rasura radicum arboris salicis aut arboris azarur. et est species piri. pro ipsa accipimus radicem arboris sorbe. Et quandoq3 confert vnguentum de cerusa et litargiro. Et quando sunt in naso cruste confert vnguentum factum ex oleo ros. puro .i. facto solum ex oleo et rosis cum virtute ceruse et climie que .s. sint solum infuse in eo et colate. et sit climia argenti aut plumbi. et administratio alicui⁹ olei quando sunt exiccate. et quando remansit vlcus confert remolliendo et faciendo cadere crustas ipsarum: sed ratione vlcerum confert: quia ē materia vnguentorum simul cum cera. et vnguentum rubeum est bonum ad vlcera variolarum. vide ipsum. quinto canone. tractatu nono.

¶ De obseruatione membrorum et defensione eorum a nocumento variolarū et morbili. Cap. xi.

Membra que oportet custodiri a nocumento variolarū sunt sicut guttur et oculus et partes superiores narium & pulmo et intestina. hec enim mēbra sunt illa que vlcerantur.

¶ In hoc capitulo defendit quedam mēbra a nocumento variolarum. in sequēti remouet vestigia earum. Hoc primum capitulū habet tres partes. in prima enumerat mēbra que oportet custodiri. in secunda ponit nocumenta q̄ accidunt vnicuiq3 eorum. in tertia curat. secunda ibi. (Fortasse quidem. tertia ibi. (Conseruatio autem.) In prima parte dicit quod membra custodienda a nocumēto variolarum sunt guttur et oculus et partes superiores narium pulmo et intestina. hec enī membra vlcerantur supple et alia nocumēta patiūtur.

¶ Fortasse enim oculus destruitur et fortasse accidit in eo albugo. In gutture vero fortasse accidit prefocatio. et fortasse accidunt vlcera que prohibēt deglutionem in meri. et fortasse perueniunt ad hoc vt sit illic corrosio pernitiosa. In superioribus vero partibus narium fortasse accidunt vlcera que stringunt meatus odorat⁹. In pulmone vero fortasse accidit ex bothor variolarum et morbili constrictio anhelitus vehemens. et fortasse faciūt cadere in ptisim cum vlcerantur. In intestinis fortasse accidit excoriatio cui succurrere est difficile.

¶ Hic ponit nocumenta que incurrunt hec membra. et habet quinq3 partes sicut quinq3 sunt hec mēbra que nocentur. partes patent. Primum mēbrum est oculus qui fortasse destruitur et aliquando rumpuntur tunice et hūores egrediūtur. et fortasse accidit in eis albugo. In gutture vero accidit prefocatio cum variole fiūt in epiglotti. et aliquando fiunt variole et vlcera in meri que prohibent deglutionē. et aliquādo vlcera illa fiunt corrosiua ducentia ad perniciem malignitate meri. In superioribus partibus narium aliquando accidunt vlcera supple & variole que stringūt meat⁹ odoratus. In pulmone vero aliquando accidit ex pustulis variolarū et morbillorū constrictio anhelitus vehemens. et aliquando cum vlcerantur faciūt ptisim. In intestinis accidit excoriatio cui difficile est succurrere propter vlcera derelicta ex variolis. et propter materiā acutam fluentē per intestina ipsa excoriantem.

¶ Conseruatio autem oculi melior est vt fiat alcohol oculo cum almuri et aqua coriandri. et aqua rosa. in qua posita sunt sumach et camphora & proprie in primo die. et cum almuri solo. et similiter fiat alcohol cum alcohol nutrito ex aqua coriandri et

aq̄ sumach

aqua sumach posita in ea camphora. et succus pulpe granatorum est bonus iterum in principio. Cum vero apparent tunc facere alcohol cum aqua rosa. et caphora est magis conueniens. Et dictũ est q facere alcohol cum napta alba est bonum in hoc. Et oleum de phisticis est de eis quibus vtunt mulieres in regione nostra post variolas ad euentum nocumenti in oculo: et eradicat caliginem si fuerit et rectificat oculum: et collirium album est bonum valde apud apparitionem bothor. Conseruatio autem oris et gutturis est sicut suctio granatorum et suctio granorum eius in principio et suctio mororum de seni et gargarizatio cum rob eorum: et proprie quando cõqueritur de dolore in eis. et tunc oportet vt lãbatur de rob eorũ aliquid post aliquid. Sed superiores partes narium cum epithimatione ex menithe et sandalis et rob agreste et aceto. Et odorare acetum solum est vehementis iuuamenti. In conseruatione vero pulmonis non est quod sit sicut lohoc ex lentibus lene cum semine papaueris. Intestina autem plurimum quidem oportet vt conseruentur post inceptionem cũ stipticis. Et cum incipit solutio ventris in fine egritudinis curetur cum trociscis de spodio et ribes et trociscis de semine acetose.

¶ Hic succurrit nocumentis bonum quinque membrorum dicens quod conseruatio oculi ne incurrat nocumenta variolarum est vt fiat collirium cũ almuri. i. de ord. vt. R. almuri de ordeo. ℈. ß. aque coriandri aque rosa. añ. ʒ. ij. in quibus posita sint in infusione sumach. ℈. ß. camphore. gra. ij. misce et proprie in primo die ante aduentum variolarũ. Itẽ cũ almuri solo dissoluto cum aliqua ex aquis vnde Aui. scdo can. capitulo pprio fit ex eo alcohol. in principio variolarum et phibet bothor ab oculo. Et similiter fiat alcohol. i. cohol. i. collirĩu. cũ alcohol. i. puluere subtilissimo nutrito ex aqua coriãdri. Hic aũt puluis põt esse ex almuri exiccato. postea nutrito et dissoluto cũ aq coriandri. Itẽ aqua sumach posita in ea cãphora. et succus pulpe granatorum est bonus. et iterum in principio ante apparitionem. Cum autem apparent: tunc magis cõueniens est facere alcohol. i. collirium cũ aqua ros. ʒ. ß. camphore gran. vj. et non cum valde stipticis. phibent eñi in principio obtalmie et pustularum foitia stiptica. et laudantur stiptica non multum frigida. Sed de hoc in obtalmia dicit quãtum est opportunum. et dictum est q alcohol. i. collirium cum napta alba que est oleum petroleum est bonum valde: sed nõ in principio/immo potius in fine ad remouendum albuginem et similia. Et oleũ de phisticis est de illis quibus vtũtur mulieres in regione nostra post variolas ad euentum nocumenti in oculo et eradicant caliginem. i. vestigiũ caligans oculum et collirium. i. sief album in oculo collirizatum est bonum cum apparent bothor. Conseruatio autem oris et gutturis fit sugendo succum granatorum expressum ex toto granato. Item succum eorũ in principio. Item suctio mororum de seni et gargarizatio cum rob eorum. et proprie cum conqueritur de dolore in eis. et bonum est vt lambat de rob eorum aliquid post aliquid. Sz superiores partes narium conseruentur cum epithimatione ex menite et sandalis et rob aggreste et aceto: quod epithima dz potius intus poni q exterius. et odorare acetum solum est vehementis iuuamenti. In conseruatione autẽ pulmonis nõ est aliquid ita conueniens sicut succus lentiũ. s. coctarum cum semine papaueris qui põt lambendo sumi. Intestina aũt debent conseruari cum stipticis sumptis et clisterizatis. et cũ incipit solutio ventris in fine. i. pcessu egritudinis curetur cũ trociscis de spodio de ribes de semine acetose sumptis cũ aliquo liquore. sedant eñi febres et sistunt fluxum ventris. sed pro completa noticia recurre ad tertiam quintam nonam decimam et decimam sextam tertij.

¶ De eradicatione vestigiorũ violarũ. Cap. iij.

In hoc quidem loquemur vice alia cum loquemur de decoratione: nũc vero dicemus illud quod est magis conueniens et magis pertinens. Et de eis que eradicant vestigia variolarum iterum sunt radices arũdinis et sarcocolla et semen melonis et cortices eius exiccati et rizi ablutũ et aqua ordei et albumen oui et creta rara vel lutum rarum et litargirum et zucharum taberzet et amilon et amigdale dulces et amigdale amare. Et de oleis oleum de lilio et oleum de fisticis et adeps asini cum oleo ro. et que sunt eis similia et aqua que fit in vngula cameli que assatur est vltima. Et de illis que sunt fortiora est spuma maris et lapis piperis et costus et armoniacum et thus et sapo cũ baurac. et ossa vetusta adusta semẽ raphani farina raphani exiccati aristologia lupini. Et de cibis rectificantibus colorem pisũ beum sunt granata dulcia et cicer et vinum bonum vitelli ouorum sorbilium ius galline et alcobugi et alduragi impinguati. Et oportet vt assi duet habens ea balneationẽ Et de cõpositis est vt sumas ossium adustorum et stercoris ouium antiqui et ostracorũ nouorum et amili et seminis melonis et rizi abluti et ciceris omnium ana partes. x. et granorum alben et lupulorum et costi et aristologie omnium ana partes quinq et radices arundinis sicce partes. xx. fiat ex eis epithima cũ aqua melonis aut cũ aq cucumeris siluestris: aut cũ aq ordei aut cũ aq fabarum et liniatur cũ eo mẽbrũ et abluatur in mane cum decoctione violarũ. Aliud ostracorum nouorum ossium antiquorum radicis arundinis psicce amili seminis melonis rizi abluti. granorum granatorũ costi partes equales fiat ex eis gumera. Et iterum lupini et cicer nigrum liniatur cum eis.

¶ Primo premittit se locuturum septima huius de

hac materia.scḋo ponit quedam cōuenientia.secunda ibi.(Et de eis.)Et hec ps diuidit in quatuor.In prima ponit simplicia quedā debilia:deinde fortia.In scḋa cibos rectificantes colorē plūbeum.In tertia regimen per balneum.In quarta medicinas cōpositas.scḋa ibi.(De cibis.)tertia ibi.(Oportet.)quarta ibi.(Et de cōpositis.)Et que dicit in oībus his partibus nota sunt.Lutuz rarum.i.lapis piperis sm aliquos est lapis inuētus in spongia ad similitudinem piperis:aut intellige lapillum qui diu stetit in pipere.alcobugi idest gdit.alkuragi et auragi idem sunt qḋ turtur sed in vno ponitur alqui est articulus apud arabes.gumera est medicina cū qua mulieres fricant faciem vt se decorēt.¶ Et nota ꝙ he medicine cōmuniter applicanꝭ de nocte:sed postea in die abstergunt faciem ab his medicinis cū sacculo pleno furfuribus et violis quē infundūt in aqua calida et faciei applicant totiens ꝙ fiat bona abstersio.Ideo dicit Auic.ppe finem capituli.et liniatꝭ mēbrū cuz eo.s.in nocte.In mane vero cū decoctione violarū lauetur.¶ Cura variolarū triplex hꝫ regimen.primū debetur tempore ebullitionis anteꝙ appareant.scḋm postꝙ apparuerint vsqꝫ ad completam exiccationē.tertium nō est cōmune vtriqꝫ.

¶ Primum regimen hꝫ duas intentiones.prima est euacuatio.scḋa est digestio sub qua comprehēditur ebullitionis sedatio.Prima intētio.s.euātio complꝭ cū flebotomia:et aliis modis sanguinem minuentibꝰ.si ergo virtus et etas consentiūt fiat flebotomia ex vena cōmuni in brachio dextro et hauriatur quantitas sanguinis sm exigentiam repletionis ꝛ virtutis tolerantiā:que quātitas sanguinis debet esse aliqñ multa:immo vsqꝫ ad sincopim exclusiue sm Rasim.18.continentis.Sed credo prestantius esse plectoria existente magna partiri flebotomiā.exēpli gratia.primo flebotomatur vena cōmunis dextra.scḋo sinistra:ꝛ hauriatur sanguis sm exigentiam.Si vero nō cōsenserit sicut est cōiter ventosetur cū scarificatione:vel sanguisuge apponantur spatulis aut naribus:aut pꝛouocetur sanguis ex naribus.huic tamē euātioni si venter fuerit stipticus premittatur clistere lenitiuum in cōi forma magis aut minus declinans ad frigidum sm exigentiam febris:nec in ipso ponantur solutiua eligentia.¶ Scḋa intētio est digestio sub qua cōprehenditur ebullitionis sedatio que perficitur cum frigidis ingrossantibus moderate stipticis:nō tū ventrē cōstringentibus sicut aqua decoctionis or.ꝛ iuiubarū cū syrupo de granatis aut de acetositate citri aut limonis:agreste ribes ꝛ similibꝰ:aut sine his que digestiua debēt esse frigida.magis in morbillis ꝙ in variolis.ꝛ ad humi.ꝛ siccum aut temperiem in estiuis.

¶ Regimen scḋm debitum variolis postꝙ apparuerint hꝫ tres intentiones.prima est eductio superfluorum ad cutim que sunt materia variolarum et morbillorū vsqꝫ ad maturationē.scḋa est ipsarum maturarum apertio.tertia ipsarum exiccatio.Prima intentio cōpletur cum calidis subtiliantibus aperientibus opilationes ꝛ ducentibus materiā ad cutim.sint tamē admixta aliqua que confortēt et tueātur membra intrinseca a nocumento.¶ Et nota ꝙ quāuis hec debeant esse calida:sint tamen in initio remisse calida:et caliditas sicut remittitꝭ feb.augendo pcedat.Et ex optimis que eligi ex Auic.possunt est.℞.ficuum citrinarū numero sex lentium coctarum abiecta prima aqua.ʒ.ij.lacce ʒ.ſ.dragaganti:feniculi añ.℈.ij.incidātur ficus et cum reliquis bulliant in.ij.lib.aque vsqꝫ ad consumptionē medietatis ꝛ coletur.hec possunt aromatizari cum gra.iij.croci.scḋo materia ducatur ad cutim cū debita coopertura pannorū ita vt calefiat:nō tū superflue.ꝛ si panni sint rubei trahunt exterius rōne similitudinis et nō competunt olea neqꝫ alia exterius applicita phibētia exitū.¶ Secunda intentio.s.ipsarum maturarū apertio cōpletur cuz acubus de auro et fugatur humiditas fluens cum coto:sed melius est vt remoueatur aliquid cum forpicibus de pelle ne recludantur.

¶ Tertia intentio.s.ipsarum exiccatio completur suffumigando cum tamarisco.ꝛ foliis mirti et cū granis.et Auicē.docet iacere super farina risi milii fabarum et similium.ꝛ precipit saltationem que nō est in vsu:sed medici nostri veneti tangunt eas cum foliis absinthii viridis.ꝛ hoc tempore cauēdum est ab oleo et humectantibus.Oleū tū cōuenit post eorum exiccationē ad faciendū crustas cadere:ꝛ qr ē materia vnguētorum.¶ Tertiū regimē hꝫ duas intentiones.vna est correctio accidentium.altera est regimē sex rerum.Prima intentio cōpletur subueniendo sincopi sequenti superfluam caliditatem cū inspiratione aeris frigidi et odore camphore ꝛ sandali et paulatim discooperiendo eum in aere frigido.Dolor aūt qui sequitur maturationem variolarum sicut in manibus et pedibꝰ sedatur infundendo loca in aqua calida:et accelerat maturationē et eruptionem earū.ꝛ cōfert cum extrema infrigidantur ponere ea in aqua calida:vlcera aūt subsequentia variolas curanꝭ cum vnguento albo camphorato:sed putrefactiones extremitatum curātur cura cancrene.variole future in oculo subueniꝭ cum aqua ro.in qua infusum sit sumach.ꝛ si est magna caliditas ponantur pro.℥.i.aque suprascripte grana.iij.cāphore:sed inchoāte pustula in oculo prima die.postea addatur his parum sief albi.et curetur cura pustule oculi.vestigio aūt et caligini remanenti in oculo subueniaꝭ cum zuchharo candi:ꝛ apud Auic.cum oleo de pistaciis.Sed ad phibendum nocumentum oris:et gutturis suctio succi granatorum expressorum cū tota substantia cōfert.Similiter suctio mororū et dyamoron cum aqua ro.in earum augmento et in statu dyamoron cū aqua ordei ꝛ passularū.ꝛ tueātur partes superiores narium cum aqua ro.ꝛ agresta.ꝛ pulmo cū dyadraganto.ꝛ intestina cū trocis.de spodio et clisteriis ppriis in dissinteria:sed vestigia variolarum phibentur ne fiāt ligando manus pueri aut alr phibendo ne scalpent.ꝛ epithimetur cum hoc vnguento.℞.farine lentium lupinorum fabarum orobi litargiri cerusse ablute catimie añ.ʒ.ij.cum oleo de lilio et assungia asini fiat vnguentum et linimentū.Aliud Ras.℞.litargiri nutriti radicis arūdinis ossium vetustorum farine cicerum farine risi se.melonū mundorū ben costi añ.quantū libꝫ hec cū mucillagine fenugreci ꝛ se.lini misceantur:ꝛ ex altero eorum facies eorum epithimetur de nocte et in mane abstergaꝭ cū sacculo ex furfure et violis infuso in aqua calida.Secunda intentio scꝫ regimen sex rerū patere pōt ex dictis:sed dieta dꝫ esse infrigidans et ingrossans aliqualr stiptica:nō tamē ventrem cōstringens declinans ad siccum in variolis:ꝛ in morbillis ad humidum.Et dꝫ cauere tempore ebullitionis a carnibus ouis et vino.postea debet igrossari dieta quāto magis accidit ad sanitatem.et in summa sit pportionata regimini medicinali.

¶ De febribus apostematum. Cap. xiiij.

Iam sciuisti

Sophista Alexandrinus p(er) la(m) Epidimiarum In interpolatis quidem in quibus rigores fiunt nō fit apostema: in continuis vero in quibus nō sunt rigores apostema superuenit aut materia grossa existēte: aut virtute nō potente expellere materias.

Iam sciuisti dispositiōes febrium que sequuntur apostemata apparentia. et q(uod) sunt scd'm plurimum de genere febrium dici cum apostemata ista scd'm plurimū nō perueniunt ad cor nisi cum calefactione sua absq(ue) sua putredine. et plurimum quidem horum est a causis primitiuis. Cū aūt peruenit putredo eorū ad cor propter suaz magnitudinem aut p(ro)pter suam p(ro)pinquitatem fit feb. fortasse nō de genere feb. diei Et plurimum quidem similium horum nō fit nisi a causis antecedentib(us) corporis et repletionalibus crudis. et quandoq(ue) fiunt ex vlceribus ad que trahuntur materie maligne et retinentur in carnibus mollibus.

¶ Primo ponit que febres sequantur apostemata taz intrinseca q(uam) extrinseca. secūdo signa. tertio curam. partes patent. Primum capitulū diuidit in duas partes. in prima ponit que febres sequātur apostemata extrinseca. secūdo que sequantur apostemata intrinseca. secūda ibi. (Febres aūt.) In prima parte dicit q(uod) tu iā sciuisti scz in effimera scz et apostemate cuiusmodi febres sequantur apostemata extrinseca. et q(uod) s'm plurimum sunt de genere febrium effimerarum: cum scd'm plurimū apostemata ista non perueniant ad cor nisi cū calefactione absq(ue) putredine idest calefaciūt cor nō mittendo vaporem putridum ad ipsum. Secundo dicit q(uod) plurimum horum apostematum est ex causis primitiuis quando faciunt feb. effimeram Tertio dicit q(uod) cū fortasse. idest aliquando peruenit putredo idest putridus vapor ad cor: propter suam magnitudinem idest apostematis: aut propter suam propinquitatem ad cor: sicut quando esset in subassellis: aut sub māmilla sinistra nō fit feb. effimera: sed supple fit febris putrida. Quarto dicit q(uod) plurimum horum scz apostematuz que faciunt feb. putridas nō perueniunt nisi a causis antecedētibus corporeis sicut sunt male complexiones opilationes et a causis repletionalibus crudis idest ab humoribus replētibus indigestis. Quinto dicit q(uod) hec apostemata quando fiunt ex vlceribus supple vel pustulis ad que vlcera attrahunt materie maligne et retinentur in carnibus mollibus q(ue) sunt in locis emunctorijs sicut post aures propter vlcera labiorum menti et colli. et sub assellis propter vlcera manuum et in inguinibus propter vlcera in virga aut in pedibus. Hec tamē apostemata facta in locis emunctorijs: quādoq(ue) faciunt putridas: quandoq(ue) effimeras iuxta assertionem. In bubonibus omnes febres male dempt(is) effimeris.

¶ Febres aūt que sequunt(ur) intrīseca apostemata fortasse non fiunt ex applicatione calefactionis ad cor sine putredine.

¶ In parte presenti ostendit que febr. sequuntur apostemata intrinseca. secūdo ponit quasdam diuersitates febrium sequentium apostemata. in tertia ponit canones. secunda ibi. (Et vehementiores.) tertia ibi. (Et scias.) In prima parte dicit q(uod) feb. que sequuntur apostemata intrinseca fortasse non fiunt ex applicatione caliditatis ad cor sine putredine. nam ab apostemate intrinseco facile putridus vapor peruenit ad cor: propter propinquitatem ad cor. et propter viarum rectitudinem et amplitudinem. econtra ab apostemate extrinseco. aliquando tamen accidit ab apostemate intrinseco fieri effimeram propter sui paruitatem et distantiam sicut a paruo apostemate existē te in extremitate intestini recti: immo quedā apostemata intrinseca nullam faciunt feb. sicut glandule et scroffule: et similes que non sunt calide nec per se nec per accidens.

¶ Et vehementiores quidem febres fiunt ab apostematibus intrinsecis quādo sunt ex genere herisipille in quibusdam visceribus et extenditur dolor et sitis et inflāmatio. et significant ea significationes permixtionis colere plurime cuz sanguine. Et hec apostemata intrinseca sunt sicut apostemata cerebri et velaminuz eius et sumach auris et gutturis quandoq(ue). et in velamine quod sequitur pectus. et epate et rene et vesica et matrice et intestinis et que sunt eis similia.

¶ In ista parte ponit diuersitates harum febrium. Habet hec pars p(ar)tes quinq(ue) sicut quinq(ue) sunt he diuersitates. Prima diuersitas est quod vehementes febres sequūtur apostemata colerica sicut herisipillam q(uam) apostemata ab alijs humoribus pēdentia. secūdo dicit q(uod) dolor sitis et inflammatio intēditur in his apostematibus colericis. tertio dicit q(uod) apostemata colerica significantur per signa permixtionis plurime colere cum sanguine. quarto dicit q(uod) apostemata intrinseca que faciunt has febres sunt sicut apostemata substantie cerebri et pānicolorum eius. et sumach idest hoctum auris siue nerui auditiui ortum habentis a quinto pari neruorum cerebri et apostema gutturis et apostema velaminis pectoris idest pleure. et per pleuras intellige ceteros panniculos pectoris intrinsecos Item apostema renis vesice epatis matricis intestinorum. et his similibus sicut stomachi splenis mesenterij pulmonis et apostema cordis in hoc excedit reliqua.

Primo notandum p(ro) declaratione partis p(ri)me q(uod) apostemata colerica sine dubio maiorē faciunt febrem q(uam) apostemata flegmatica aut melancolica. sed de sanguineis est dubium. in quo tenendū est apostema colericum maiorez facere febrem intensiue q(uam) apostema sanguineum. et econtra sanguineum maiorem facere febrem extensiue p(ro)pter maiorem multitudinem vaporum eleuatorum ab apostemate sanguineo q(uam) colerico. De dolore etiā est dubium quis sit maior. et credo q(uod) in eodem mēbro vel proportionali maior sit dolor sequens flegmonem q(uam) herisipillam. Primo q(uia) hoc experimur sepe in apostematibus extrinsecis. naz in flegmone magnus dolor est. in herisipilla fere nullus. sic etiam debet esse interius. scd'o q(uia) dolor magis sequitur solutionem continui q(uam) malam cōplexionē vt docet experientia licet hoc nō placuerit Auerroy sed in flegmone maior est solutio continui q(uam) in herisipilla: cum sanguis sit grossior colera. Itez q(uia) dolor sequēs flegmonem est extensiuus et pulsatiuus: sed sequens herisipillam est pungitiu(us) qui est minor illis. Nec Aui. dicit oppositū huius determinationis q(ui)uis dicat q(uod) dolor intendit(ur) aut aliter extendit(ur) in herisipilla. nō enī cōparauit herisipillam flegmoni: sed apostematibus frigidis. Si tamē

tertio dicat extenditur est verū in herisipilla comparata flegmoni in qua dolor est magis extensus in mēbro:cū colera ipagaȝ per mēbri superficiem sed i flegmōe sanguis magis in vno loco colligiȝ lȝ tñ intensior sit dolor in flegmone.¶ Scđo notādum ꝙ signa ꝑmixtionis colere cū sanguie multū sumunȝ ex signis cōplexionū q̄ vide scđa primi.

¶ Et diuersificantur febres eorū in vehementia et debilitate ſm propinquitatē cordis et longitudineȝ.

¶ Hec est scđa diuersitas:ꝙ febres diuersificanȝ in magnitudine ⁊ puitate ſm propinquitatem et distantiā apatum a corde.que eñ sunt ꝓpinquiora ceteris paribus maiorem faciunt febrem.

¶ Et eorū iterū fe.q̄ sunt in mēbris carnosis est fe.vehementior.et eorū feb.q̄ sunt in pāniculis et eorum similibus est debilior.

¶ Hec est tertia diuersitas:ꝙ feb. q̄ sequunȝ apata exñtia in mēbris carnosis sunt vehementiores ꝙ̄ febres que sequuntur apostemata in panniculis et similibus que sunt neruosa.

Contra.oppositum vult Auicē. scđa primi cap.de signis apatum.¶ Dicendū ꝙ febres dicūtur vehementiores dupl'r.vno mō in calore.⁊ sic febris apatum mēbri carnosi dr vehementior:quia plus de materia aggregaȝ in membro carnoso et plus calefit.sunt eñ febres pluris caloris. Alio mō dr feb.vehemens in accñtib⁹ q̄busdā cōibus sicut dolore vigilia spasmo et siłib⁹.⁊ sic fe.apatū que sunt in mēbris neruosis sunt vehementiores.

¶ Et eorū q̄ sunt in vicinitate arteriarū febris est vehementior:⁊ eorū que sunt in vicinitate venarū solum feb.est debilior.

¶ Quarta diuersitas est ꝙ feb. horū apatum que sunt in vicinitate arteriarū sunt vehemētiores ꝙ̄ feb.apatum que sunt in vicinitate venarū solum: cuius cā est:q: magis cōicant cordi per arterias ꝙ̄ per venas ceteris paribus.

Contra.q2 apata splenis sunt in mēbro magꝭ arterioso ꝙ̄ apata epatis.et tamē minorē facit febrē.¶ Dicendū cetera nō esse paria. est eñ dispitas:q: epar cōicat cordi per venā maximā.s.per venā chiliȝ immediate: nō aūt splē imediate cōicat cordi per arteriaȝ maximam.Itē est diuersitas.q: epar est maius membrū et nobilius ꝙ̄ splen.Itē epar magis vicinatur arterie magne ꝙ̄ splen.quāuis ergo splen habeat plures arterias ꝙ̄ epar:q: epar nullā hȝ saltē ſm gibbū:nō tñ ꝓpter causas dictas sequitur ipsum debere maiorem facere febrem ꝙ̄ epar.

¶ Et nō euacuanȝ iste febres a periodis scđm materias que effunduntur ad apata earum.periodi nanq̄ earū sunt scđm generationem earum et scđm motuȝ ipsarum et secūdum attractionem caliditatis et doloris ad ea.vnicuiq̄ enim hūori est periodus qui sibi conuenit.

¶ Quinta diuersitas.febres apatū habent diuersos periodos ſm diuersitatē materierū q̄ effundūtur ad apata ipsorū febricitantiū. periodi nanq̄ earū feb.fiunt ſm generationē materierū earū et ſm diuersum motū ipsarū ad apata:qñ iam sunt genita ⁊ ſm alterationē caliditatis et doloris ad ea.s.ſm variā attractionē ipsarū materierū ad loca apata:que attractio fit a calore et dolore mēbri apostemati.vnicuiq̄ enim humori inest periodus qui sibi conuenit.

Pro huius partis notitia est sciendū ꝙ Auicē.innuit hic oēs causas periodicationis intrinsecas:quarū quedā de intētio Gal.scđo de differentijs feb. sumunȝ ex dispositionibus mēbrorū mittentiū materias ad membrum apatum que materie cōtinenȝ in ipsis membris mittentib⁹.Quedā sumunȝ ex dispositionib⁹ ipsorū mēbrorū apatorū attrahētium que materie attrahunt per caliditatem et dolorem:et hie tenent ex parte mēbrorū de quibus loquiȝ Ga.loco allegato.Quedā se tenent ex ꝑte diuersificatorum ſm quātitatē.modū substantie.et ipsorū cōplexionē.⁊ formā substantialē:et ꝓprietatem resistiuam.⁊ he ponūtur a multis auctoribus:precipue ab Aui.in hac prima quarti tractatu scđo ca. primo:quia oēs Aui.innuit in his paucis verbis Primas se tenentes ex ꝑte mēbrorū cū dixit. periodi nanq̄.scđas se tenentes ex parte humorū cū dixit:vnicuiq̄ humorū inest periodus qui sibi cōuenit.et hic vult Gale.feb.apatum periodicare propter nouū motū materie ad membrū apatum qui motus diuersificaȝ ꝓpter diuersitatē causarū iuspraescriptarū.ſm plurimus tñ flegma periodicat quottidie:colera de tertio in tertiū.melancolia de quarto in quartū.sanguis quottidie affligit maxime ꝓpter suas formas substātiales ⁊ ꝓprietates resistiuas.Omittit aūt cās extrinsecas sicut regimē sex rerū ⁊ influxus supcelestes quos astrologi ponūt.Sȝ de hac materia dictū est supius quātū est opportunū in questione de periodicatione.

¶ Et scias ꝙ multotiens sanatur apostema in pleuresi et alijs et remanet febris.⁊ significat tunc ꝙ mundificatio non accidit.

¶ Hic ponit duos canoñ.Primus.multotiēs sanatur apa pleureticū ⁊ feb.remanet.⁊ similiter accidit in alijs apatibus.⁊ hec remanentia feb.significat ꝙ nō est facta perfecta mūdificatio.⁊ hoc accidit qñ apa nō est totaliter cū feb.immo pars materie que facit febrē fecit apostema.stat ergo apa pendens a pauca materia terminari ante feb.terminationē.Sicut me scribente super hoc capitulo euenit magnifico equiti dño Cristino Frācisco de heuilaqua veronēsi.aliqñ accidit qñ apa nō ꝑfecte curaȝ:sed euātis partibus subtilioribus remanent quedā ꝑtes terrestres potentes febres cōtinuare.nō tamen dolorem tussim ⁊ alia accidentia propria pleureś facere.

¶ Et iste quideȝ febres quādoq̄ ꝓlongātur et perducunt ad ethicam et ꝓprie quādo apostemata sunt in epate.Ille vero que sunt in velaminibus cum confirmantur nō expectant vsq̄ ad ethicam.

¶ Secūdus canō.Et iste q̄dē febres cū ꝓlongātur ducunt ad ethicā.⁊ ꝓprie qñ apata sunt in epate.

Contra.quia apata pulmōis deberēt magis ducere ad ethicā ꝓhibendo cordis euentationē. ¶ Dicenduȝ est ꝙ ethicam que est quedā tabes et exiccatio cū pauca caliditate magis incurriȝ ꝓpter apostema epatis ꝙ̄ pulmonis ꝓpter defectum nutrimenti qui defectus est ab epate nō a pulmone:sed ethicam que est corporis arefactio cū inflammatione magis incurritur ex apostemate pulmonis. scđo dicit ꝙ ille febres que cōsequūtur apostemata in velaminibus cū cōfirmantur apostematibus a quibus pendent

bus pendent cõfirmatis nõ expectãt vsq̃ ad ethicam: q: moriunt̃ prius q̃ fiant ethici. Vñ Gal. 10. terapen. loquens de apãtibus dyafragmatis dicit. Multotiens vidi interficere anteq̃ cõpletur dissuia et desipientia: sed in quibus tales dispositiones sunt plurimũ moriũtur anteq̃ ethica generetur. Ex his pz q̃ per apã cõfirmatum nõ debes intelligere apã existẽs in statu: q: ab hoc cõtingit euadere. Sed per apã confirmatum intellige maxime fixum et in malitia confirmatum.

¶ De signis earũ et ipsarũ indicijs. Cap. xiiij.

Um febribus et apãtibus intrinsecis inueniunt̃ tres spẽs signoꝝ et accñtium. s. signa et accidentia significantia membrũ infirmũ: et signa et accñtia significantia materiam: et signa et accidentia significantia dispositionem infirmi. Prima aũt signorũ spẽs est sicut pulsus serrinus. et dolor pũgitiu⁹ apãtis in partibus pectoris. et similiter tussis sicca in primis et humida in scđo et q̃ sunt illis similia de signis pleuresis significantibus apostema in partibus pectoris.

¶ Primo ponit quandã diuisionẽ trimẽbrẽ signorum et accidentiũ febrũ apãtum et ipsam declarat. scđo ponit quandã diuisionẽ fundatã sup primo mẽbro diuisionis. tertio subdit quedam alia signa feb. apãtum intrinsecorum. scđa ibi. (Et mẽbra quidẽ occulta.) tertia ibi (Et caliditas q̃dẽ.) Prima in duas. nã in prima ponit diuisionẽ predictam. Loco exẽpli ponit signa pleuresis. in scđa ponit signa quedã gñalia apãtis intrinseci. scđa ibi. (Et ad summũ.) In prima pte dicit q̃ cũ feb. et apãtibus intrinsecis sunt tres spẽs signorum et accidentiũ significantium mẽbrũ apostematum. Prima est species signorũ significantiũ mẽbrum infirmũ. Scđa est spẽs signorũ significantiũ materiam apãntem. Tertia species est signorum et accidentium significantiũ dispositionem infirmi. s. quid sit futurũ de infirmo. Et pro notitia signorũ primorũ vult redire ad tertiũ canonẽ. et pro scđa specie signorum ad tertiã quarti. et pro tertia spẽ ipsorum ad secundã quarti vbi ponũtur signa pnostica. Ideo in omni specie omnium horũ signorum hic abbreuiat: et solum exempli gratia dicit q̃dam. Secũdo declarans primã speciẽ signorũ dicit q̃ pulsus serrinus et dolor lateris pungitiuus sunt signa apãtis in partibus pectoris. s. pleuresis. s. tussis sine sputo i pmis. scđo cũ sputo et alia de signis pleuresis. s. fe. cõtinua cõstrictio anhelit⁹.

¶ Et ad summũ dolor et grauitas in mẽbro. et est calidius reliquis mẽbris addita calefactione nõ consueta et sicut spasmus: qm̃ multotiens associatur apãtib⁹ calidis in mẽbris neruosis. Species vero scđa est sicut significatio vehementie febris tertiane significat q̃ materia est colerica. Accidentia vero infirmi sunt dispositiones que indicãt ei⁹ salutẽ aut indicãt ipsius mortẽ.

¶ In ista parte dicit q̃ signa generalia apostematis intrinseci sunt dolor. scđm grauitas. tertiũ caliditas maior in mẽbro apostemato q̃ in reliquis est cũ sicut fornax febris. 11. terapen. vltimo cap. quartũ q̃ in reliquis mẽbris est addita caliditas nõ consueta. quintũ est spasmus qui frequẽter sequitur apostemata calida in membris neruosis. Et tu istis adde duritiem et tumorẽ si illa apãta fuerint in mẽbris que subiacent sensui. et tu cum visitas aliquem hec septẽ signa semp habeas mẽti ne incidas in errorem nõ bene excusabilẽ. Scđa species signorũ est sicut fe. tertiana que significat q̃ materia apostematis est colerica: et quotidiana q̃ est flegmatica. et quartana q̃ est melancolica. et cõtinua cõclusa q̃ est sanguinea: lz fm plurimum in processu paroxismi harum febrũ cõfundantur. Tertia species signorum significat salutẽ vel mortem. et his similia ventura super egrum.

¶ Et membra quidẽ occulta diuersificantur in faciendo feb. et recipiendo eas. et p durationem earum et ipsarũ periodis fm magnitudinem eorum in seipsis et magnitudinem venarum eorũ: et fm membra sua.

¶ In parte presenti pro declaratione primi membri diuisionis precedentis. s. q̃ quedã signa significant mẽbrũ apãtum Auic. primo ponit vnã diuisionem. scđo declarat eam. tertio infert quosdam canones. scđa ibi. (Mã in mẽbris.) tertia ibi. (Cũ autem aggregatur.) In prima parte dicit q̃ membra intrinseca apãta diuersificantur in faciẽdo et recipiẽdo eas: q: primo fit calor in corde qui formaliter est feb. per mẽbrum apãtum: deinde recipitur in eo et in alijs membris hoc dicit q: dato q̃ aliquod membrũ habeat calorem extraneum et ipsum alteri mẽbro cõiectalle tamẽ calor nõ dicit̃ feb. nec alia mẽbra recipientia calorem ab eo dicuntur febrire nisi calor prius fiat in corde et postea per cor alijs cõiectur: cũ cor sit primum subiectum feb. iuxta superius determinata. Et hec prima diuersitas cõcernit feb. magnitudinẽ aut paruitatem: salubritatem aut cõtrariũ. nam quedam mẽbra apostemata faciunt maiorẽ febrem et magis mortalem sicut epar et pulmo. quedam minorem et magis salubrẽ sicut renes et matrix. scđa diuersitas est in duratione earũ nam quedã faciunt longam sicut matrix: et quedã breuem sicut cerebrum. tertia diuersitas est in periodis earũ. Aliter enĩ periodicant febr. apãtis: epatis. et aliter feb. apostematis renũ: quãuis he diuersitates sequãtur diuersitates materierũ: tñ etiã insequuntur diuersitates mẽbrorũ. he aũt tres diuersitates fiunt fm magnitudinẽ ipsorum. s. membrorũ in seipsis que magnitudo attenditur penes tria. s. penes nobilitatem sue operatiõis: penes sensibilitatẽ eius: et penes ppinquitatem ad cor. Aliter fm magnitudinem ipsorum. s. apãtuz in seipsis. s. fm q̃ apostemata sunt magna vel parua. Secundũ aũt penes quod diuersificantur membra apostemata in faciendo feb. est fm magnitudinem venarum scilz pulsatilium et quietarum. et in hoc tangit maiorem aut minorem colligantiã cum corde. Tertiuz vero in quo diuersificantur membra apostemata in faciendo febrẽ est fm membra sua scz alia a corde quibus membris cõmunicat membrũ apostematum faciens feb. exempli gratia. matrix cõicat capiti. ideo apostemata matricis faciunt feb. cuz dolore capitis.

¶ Nam in membris intrinsecis sunt que sunt propinqua cordi et vehementis communitatis: sicut velamẽ et pulmo: et de eis sunt que sunt longinqua a corde et debilis cõmunitatis sicut renes. ipsi enim nõ semper faciũt propter apostemata sua febres

fortes neq; continuas ꝛ multotiens quidē sunt interpolate et sunt de genere febriū cō mixtarum et febrium tertianarū: ꝛ quartane et quintane et sextane. ꝛ fiunt cum eis rigor et horripilatio: et ambiguū fit esse earū et significat eas grauitas in loco renum et in partibus alkatim et dolor ꝛ proprietas caliditatis in mēbro maioris cōsueta.

¶Hic declarat predictam diuisionem: et quāuis sua interesset ostēdere quō membra diuersificata in magnitudine et paruitate et diuersificata ſm venas suas. et in summa ſm maiorem aut minorē colligātiam cum corde. et tertio diuersificata ſm membra sua alia a corde quibus cōicant faciunt febres diuersas in magnitudine et paruitate salubritate et mortalitate et longitudine et breuitate Item diuersitas in periodis tamen q2 hec sunt nota et dictis in tertio canone solū exempli gratia. ostendit quomodo membra diuersificata in longitudine et propinquitate ad cor: et in maiori et minori cōmunitate cum corde cum apostemantur diuersificantur in faciendo febrem. Dicit ergo ꝙ de membris sunt aliqua que sunt ꝓpinqua cordi et vehementis cōmunitatis cum cor: sicut velamen. i. dyafragma et pulmo. et ista supple faciunt magnas febres et mortales ꝛ breues et cōtinuas cum apostemantur. et de eis sunt aliqua longinqua a corde: ꝛ debilis cōitatis cum cor: sicut renes. ipsi enī non semper faciunt cum apostemantur feb. fortes: neq; continuas: sed multotiēs sunt interpolate: et multotiens nō sunt interpolate. ꝛ sunt de genere febriū cōmixtarum: ꝛ quādoq; sunt tertiane et quartane et quintane et sextane: ꝛ fiunt cum eis rigor ꝛ horripilatio ꝛ ambiguū fit esse eorū. i. apostematum. ignoratur enī cuius mēbri sint apostemata ista que faciunt tantas feb. diuersitates: et an sint apostemata renum. hec tn̄ apta renū significātur per grauitatē in alkatim qui est locus renum. et per dolorem eius loci. et q2 proprie in illo loco sentitur caliditas maior cōsueta. Et nota ꝙ quāuis hmōi inquisitio nō pertineat ad hūc locum sed potius ad. 17. tertij ꝙ cā tantarū diuersitatum in his febribus est triplex. Prima est diuersitas materierū que faciunt hec apata. vnde rōne huius permiscenē feb. diuerse. scōa est longinquitas huius mēbri a corde. vnde feb. eius quāq; non sunt cōtinue: neq; fortes. tertia cā est diuersitas in adustiōe cū apostemata hec cronicāt: sicut frequēter accidit. vnde per adustionē materierum huius apatis añcedentiū: ꝛ cōiunctarum fit transmutatio harū in melancoliā. vnde fiunt quartane: quādo sunt pluris quantitatis: et nō ita per adustionem ingrossate. cum vero per adustionem magis paucificantur ꝛ ingrossantur fiunt tertiane et eodem modo sextane.

¶Cum aūt aggregantur in membro vt sit proximum principali: aut fortis cōmunitatis cū cor: aut vehementis sensus et est neruosum: tunc cum vehementia feb. comitantium apostemata eius accidūt ei inquietudo magna et spasmus.

¶In pte pñti infert canō primus. qñ hec oīa aggregantur in mēbro aliquo. primū ꝙ sit ꝓximum ꝑncipali. i. cordi. aut vehemētis cōitatis cū cor: vt puta per venas ꝛ arterias. aut vehemētis sensus: ꝙ sit neruosum: tunc cū vehemētia feb. ꝯñtiū apa eius accidūt inq̄etudo magna ꝛ spasm⁹. sicut exempli gratia. in apate pānicolorum cerebri.

¶Et fortasse comitantur ipsum accidentia extranea sicut apostemata matricis: associatur enī ei cū fe. soda et dolor ceruicis.

¶Scōo infert ꝙ aliqñ cū comitanē apata mēbri intrinseci: sicut apa matricis accñtia extranea fit in eo soda et dolor ceruicis. i. partis posterioris colli ad caput terminati. huius aūt est cā: q2 matrix dorso alligatur. vnde faciliter cōicatur capiti et collo per nucā et venas et arterias que sunt in dorso. appellat aūt hec accñtia extranea propter magnā distantiam matricis a collo ꝛ capite. ꝛ q2 matrix nō est neruosa per neruos a cerebro ꝛ nucha ortum habentes. sic enī accideret spasmus in fortibus doloribus eius. qō bene sensit Gal. 11. tertij. caplo de anathomia matricis. et hoc est exemplū diuersificatis feb. sequentiū membra apata diuersificata ſm membra alia a corde quib⁹ cōmunicāt.

¶Et caliditas quidem quāuis inflammetur in his apatibus. tamen nō est valde vehemētis acuitatis: sicut est in causonide nisi sit res magna. et causa in eo est quoniam putredo nō ē sparsa neq; mota ad exteriora.

¶Hic ponit signa apatum intrinsecorū. primū est sumptum a caliditate. scōm a pulsu. tertiū ab vrina. partes patent. In prima parte dicit ꝙ caliditas quāuis sit intensa in his apatibus. nō tñ vehementis caliditatis. i. exteri⁹. sicut in causonide nisi sit res magna. i. apa magnū ab humore multū calido. Et cā huius est. q2 putredo. i. vapores putridi nō est sparsa ad exteriora. tum ꝓpter debilitatem virtutis. tum ꝓpter inobedientiā materie. et causa est. q2 mouetur interius ad locum apatum.

¶Et pulsus quidē in febribus apatuū intrinsecorum est pulsus febrium putredinis paruus in principio velocis constrictionis apud statum: deinde magnificatur et fit velox et spissus ſm membrum et materiam: et ſm ꝙ sciuisti: deinde erit serrinus et faciēs secundū membrum in neruositate et carnositate sua.

¶Scōm signum. pulsus in febribus apatū intrinsecorum est sicut pulsus in fe. putridis. paruus in prin. exacerbationis ꝛ velocis cōstrictionis apud statum. i. in statu vel parū ante statum: cū maior fit necessitas mundificationis ꝙ euentationis. Deinde: ly deinde notat ordinem locutionis ꝛ nō tpis vt sit sensus: deinde debes scire ꝙ pulsus magnificatur: et fit velox ꝛ spissus ſm mēbrum et materiam sicut sciuisti. i. lib. primo fen scōa cap. de pulsu apatum. et lib. tertio in ꝓprijs capitulis. nam membro apato existēte carnoso ꝛ arterioso vt materia existente calida pulsus fit magnus velox et frequens. ecōtra in membro ecōtrario se habente et materia frigida. Deinde. ly deinde notat ordinem locutionis. vt sit sensus. etiam debes scire ꝙ pulsus fit serrinus aut vndosus. ꝛ secundum membrum in neruositate et carnositate sua. nam membro existēte neruoso sicut panniculi fit serrinus. et existente carnoso sicut substantia cerebri et caro epatis fit vndosus.

¶Et vrina scōm plurimū est ad albedinē declinis et paucitatē tincture ꝓpter declinationem materiei ad apa scōm ꝙ sciuisti.

¶Ultimum

¶ Ultimum signum vrina que s̄m plurimū est ad albedinem declinans.i.ad paucitatē tincture propter declinationem materie ad apa sicut scivisti. cap.de essime.et apate.z fen scda capi.de coloribus vrine.

Dubitatur an ad apostemata viscerū sequātur febres cōtinue arguit q̄ nō.materia feb.cōtinuarū est intra venas.vt .3. cap.de putredine:sed materia apatum exivit venas et in poris membri cōtinetur.scdo.continuarum pprium est nō habere rigorem. primo de differentiis feb .sed quedam apostemata quorundā viscerum vt renum faciunt febres cū rigore vt hic Avicē.¶ In oppositum est Ga. quarto afforismorum super illo afforis.Febres quecunq̄ deficientes.¶ Dicendum q̄ licet s̄m plurimum febr. apatum viscerum sint continue:stat tamen ipsas esse interpolatas.primam partem huius cōclusionis voluit Gale.loco allegato et quottidiana experiētia comprobatur.secundam partem vult Avicen. in loco presenti.et multotiens sunt interpolate.

Sed ad rationes in oppositum respōdet.¶ Ad primam negetur maior vniuersaliter intellecta.¶ Ad secundam concedetur ad quod deducitur. est tamen neganda maior vniuersaliter intellecta:imo exacerbationes continuarum aliquando incipiunt cū horrore vt in capitulo de latica.

¶ Cura earum. Capitulum. xv.

Curatio harum febrium est curatio febrium acutarū post curationem apostematum. radix enim in eis est cura apostematis cum obseruatione cure febris de infrigidatione et humectatione. Et in his febribus non conceditur potus aque frigide neq̄ introitus balnei.

¶ Habet hoc capitulū duas partes.in prima ponit duas intentiones habēdas in cura feb.apostematum.et ostendit que sit dignior.in secūda.exempli gratia.ponit curam apostematis colerici.secūda ibi.(Et si fuerit apostema.) In prima parte dicit q̄ curatio harum febrium est curatio feb. acutarum post curationem apostematum. nam radix idest fundamentum in curatione earum est cura apostematis. ¶ Hec enim est intentio prima cui maxime intendendum est.¶ Secunda intentio est obseruatio cure febris cum infrigidatione et humectatione.¶ Notandum hic Avicen.multum abbreuiasse curam febriū apostematum:quia si radix cure est apostematus scita est in generali.quarta primi capitulo de cura apostematum.et scita est tertio canon. de cura cuiusq̄ apostematis intrinseci.Et intentio que est ad febres scita est in capitulo generali curationis febrium putridarū. et in capitulo curationis acutarum. et si intentio sit ad accidentia cura precessit in hac fen. ¶ Sed contra dicta Avicen instatur.quia cura harum febrium nō semper est cura febrium acutarum:cum aliquando nec apostemata sint acuta neq̄ febres sequentes ea sicut manifestum est in febribus sequentibus apostemata frigida. ¶ Secundo aliquando cura febris est dignior q̄ cura apostematis:quando feb.est corpus arefaciens:tunc quamuis obstet apostema cōpeteret potus aque frigide.vt voluit Avicen. in capitulo generali curationis fe.et in capl̄o de rebus in quarū quibusdā ec.

¶ Ad primam cōceditur ad quod deducitur.Sed intentio Avic.fuit hic ponere curam feb.acutarum que sequūtur apostemata calida. q: feb. sequētes apostemata frigida parū aut nihil vertunt ad se curam.sed quasi totaliter attendit̄ apostemati nisi fuerit ethica:que tamē raro accidit nisi post longum tempus nisi forte fuerit apostema pulmonis aut capsule cordis z similium impedientiū debitam cordis euentationem.et etiā nisi esset apostema epatis et stomachi quibus nutrimentū subtrahitur toti.hec enim satis festine ducūt ad ethicam. ¶ Ad secūdum cōceditur similiter ad qđ deducitur.sed dicta Avic.in presenti parte veritatē cōtinent vt in pluribus.Et nota q̄ ly post positū in hoc textu nō dicit ordinem tpis:sed ordinem dignitatis.ambe enī intentiones.s.que debet̄ apati et que debet̄ febri sunt simul tpe exequēde. Scdo dicit q̄ in his feb.nō cōceditur potus aque frigide ne materia apatis incrudetur.hoc tn̄ et statim dixi veritatē h3 regulariter vt dixi:z vt in pluribꝰ neq̄ cōceditur introitus balnei ne materia putrefacta per balneum amplius fluat ad apostema vt .ii.terapeutice.

¶ Et si fuerit apa herisipila l3 fiat positio rerū frigidarū et infrigidatarū actu de foris sup ipsum sicut succus lactuce z sempiuiue et portulace cū aliquātulo de sauich ordei albi q̄ sine cessatione infrigident̄ sup niues z pmutent̄.et fortasse permiscet̄ cū eis oleū onfacinū aut oleū rosatū.Et si comederit lactucas ablutas ifrigidatas pertrāsit et iuuatur cum eis.

¶ Hic curat apa colericū dictum herisipila z intēdit repercussioni et multe infrigidationi ne corpꝰ marasmetur.dicens sup loco apato debent poni res frigide.s.potētia infrigidate actu sicut succus portulace lactuce sempiuiue frigide et hūide in secundo cū aliquātulo de farina ordei que incessanter infrigident̄ super niuem et permutētur.Et fortasse.i.aliquādo permiscetur cū eis oleū onfacinum.et illud est ex oliuis immaturis et oleo rosa. et hoc qn̄ nō esset opus tāta infrigidatione et maioris doloris mitigatione.ioan tn̄ primo Thegni ca.octauo timuit vngere cū oleo aliquo membrū qđ cunq̄ in qđ colera dn̄atur.Scdo dicit q̄ si comederit lactucas ablutas infrigidatas.s.actu trāsit. s.loco cibi.q: erit satis subtilis dieta.z iuuat̄ cum eis loco medicine.¶ Sed nota q̄ lactuce nō ablute sunt minus frigide q̄ lactuce ablute.scdo canone et pprie cū aqua calida.habēt enī partē nitrosam in superficie que post ablutionē remouetur. propter hoc nō ablute magis conueniunt sanis. sed ablute egris maxime patientibus herisipila3 cu3 opus sit vehementi infrigidatione. nec timetur de ventositate.fortis enim calor herisipile resoluit illa3.debent autem comedi cocte vel crude s̄m vigorem digerentis. ¶ Cura febris apostematis duplex habet regimen.vnum debetur febri complendum infrigidatione et hūectatione.secūdum debetur apostemati quod tripartitur.quoddam debetur cause antecedenti. quoddam cause coniuncte.tertium vtriq̄.Primu3 regimen habet tres intentiones.scilicet euātionem:diuersionē.z fluxus interceptionem.Euacuatio aute3 maxime complenda est flebotomia aut aliquo tenente locū eius.Cōpletur etiā solutiōe integrata minoratiuo.digestiuo.et eradicatiuo.q̄ respiciant ma

teriam peccantē et apatū membrū. Euacuatiua sint ita moderata vt euēnt materiā ppriā que est antecedens ⁊ nō agitent materiā piunctā. Diuersio aūt perficitur cū euāntibus iā dictis cū clisteribꝰ et similibus. Itē cōueniūt ventose sine euōne: fluxus interceptio perficitur cū stipticis applicitis super mēbrū: per qd fluit materia ad mēbrū apatum. Itē cū ingrossantibus ⁊ cōstringentibꝰ materiam sicut sirupus de papauere: ⁊ similia. ¶ Scōm regimen debitū cause cōiuncte hꝫ tres intentiōes scꝫ repercussionē q̄ debet in pn°. scdo repercussionē mittam cū resolutione que debet post pncipiū vsqꝫ ad medium status. tertio resolutionē que debetur deinceps qꝛ si in viā maturationis tenderet adiuuetur et tandē erūpatur cū motibus. Item cū sumptis interius postea mundificet ⁊ cōsolidet. ¶ Tertiū aūt regimen hꝫ duplicē intentionem. s. curam accīntium perficiēdā fm eorū exigentiā. Secūda est regimē, ⁊ rerū qd declinet in dctū diseraste ⁊ dieta dꝫ esse magis tenuis in feb. apatū q̄ in quacunqꝫ alia febre ne apata augeantur.

¶ De dispōnibus febriū cōpositarū. Cap. xvi.

Febres quādoqꝫ cōponunt̄ adinuicem. Fortasse enī cōponuntur ex eis spēs ingrediētes in genera diuiꝫata sicut cōpositio feb. ethice cū feb. putrida. ⁊ quādoqꝫ cōponūtur spēs ex eis in genere pximo cōuenientes sicut est cōpositio specierū feb. putredinis sicut tertiana cū flatica vt pote febris noīata emitriteus. et sicut cōpositio feb. apatū. Et qñqꝫ cōponunt̄ de eis spēs cōuenientes in spē sicut cōpositio duarū tertianarū et duarum quartanarū et trium quartanarum. Quare sunt due tertiane in appitione dispositionis fm paroxismos flatice. et tres quartane in paroxismis flatice: et quandoqꝫ cōponuntur tres de febribꝰ tertianis. Si igitur fuerit fm coalternationē erit paroxismus in die tertia vehementior qm ptinet ei produs diei pzimi et inceptio diei tertii: et similiter in die quito. et similatur hec emitriteo sicut compositio duarum tertianarū similatur paroxismis flegmatice.

¶ Hic incipit determinare de feb. cōpositis. ⁊ primo in gn̄ali. scdo in spāli determinat de quadā febre dicta emitriteus. scda incipit in pn. sequentis capli. Primū caplm diuido in tres partes. in pzia ponit diuersas cōpositiones feb. sumptas ex diuersitate fe. cōponentiū. In scda ponit canones. in tertia ponit tres diuersas cōpositiones feb. sumptas ex tpe cōpositionis. scda ibi (Et ppter.) tertia ibi (Et spēs.) Que dicit in pzia pte nota sunt pro maiori parte. ⁊ sicut cōpositio feb. apatū intellexit q̄ fe. sequēs apa est fm plurimū cōposita ex diuersis spēbꝰ feb. que cōueniūt in genere hūoralū. et hoc qꝛ apa vt plurimū fit de diuersis hūoribus pzimo de accīti et morbo vltiō cap. ⁊ tertia quarti. Et qñqꝫ cōponūtur tres de febribus tertianis. si ergo fuerint fm coalternationē erit poxismus in die tertio vehementior: qm cōiungit̄ primus paroxismus tertie tertiane cū scdo pme tertiane. et ita per dies impares cōiungent̄ duo poxismi. Sed nota q̄ dato q̄ poxismi nō coalternēt immo cōiungere nt̄ per viā introitus aut cōitatis tn̄ paroxismus in diebus iparibꝰ esset vehementior. sed exemplificauit de paroxismis coalternātibus. qꝛ illa cōpositio est manifestior. reliqua vero nota sunt.

Hic cadunt duo dubia. Primū vtrū effimera possit cōiungi cū aliis generibꝰ febriū. ⁊ hoc per me terminatum fuit in ca. de fe. effi. scdm vtrū putrida posset cōiungi cū ethica. ¶ In quo dubio tenendū est q̄ ethica posset cōiungi cū putrida ⁊ ethica precedēte et putrida precedēte. ⁊ ambabus a causa vna vel diuersa pendentibus.

¶ Et ppter hmōi nō opꝫ vt tota occupatione occupetur cū paroxismis: immo oportet vt occupet̄ cum accidentibus.

¶ In parte pn̄ti ponit canones. ⁊ diuidit̄ in quatuor partes fm q̄ quatuor sunt canones. Primus canon. ppter hmōi cōditiō ei opꝫ vt medicus nō cōfidat in solis poxismis ad cognoscendū fe. imo opꝫ vt cōsideret accidentia feb. per que deueniat in earum notitiam.

¶ Et quādoqꝫ accidit si fuerint fe. iste tertiane pure vt festinent poxismi earū ad contentā. i. ad illā que fortior est: ita vt destruatur debilior earum prius.

¶ Scds canō. qñqꝫ accidit si fuerint feb. iste tertiane pure. s. due aut plures vt festinent. i. anticipent paroxismi ad contentā. i. ad illā que fortior est fm expositionē traductoris que merito dr cōtenta: qꝛ tenet̄ a causis magis fortibus q̄ febres minꝰ fortes. ideo paroxismi anticipant: cū forte aliarū poxismi postponant. qꝛ pendent a pauciori materia et minus irritante virtutē. iō subdit q̄ destruit̄ debilior ea in pzimis et remanet fortior posterius. ¶ Et notanter dixit si fuerint iste tertiane pure. qꝛ si essent impure aut forte vna earū ipura staret q̄ debilior minus molestās et cuius paroxismi postponerent remaneret posterius. qꝛ pēdet a materia grossiori et minus calida. Et omitto alias expositiones quas ponit Ge. et alii qꝛ hec est de intentione traductoris et cōsona textui Aui. et multiplicatio expositionum est confusio.

¶ Et quādoqꝫ significat cōpositionē reditio horripilationis post quietem.

¶ Tertius canō. reditio horripilationis post quietem eius significat cōpositionem. s. si per notabile tempus redit postqꝫ quieuit: immo hoc est de signis emitritei vt videbitur.

¶ Et turpe quidē est medico scienti significationes cuiusqꝫ feb. et accīntia eiꝰ vt non pcipiat cōpositionē a pzio die aut secūdo.

¶ Quartus canō. turpe est medico scienti. i. q̄ scire dꝫ signa cuiuscunqꝫ feb. ⁊ accīntia eius et non cognoscat cōpositionē earū a pzio die vel a secūdo. ¶ Notandū q̄ cōpositio harū fe. que dꝫ cognosci a primo die vel scdo nō est cōpositio effimere cum ethica vel putrida. qꝛ iuxta superius determinata hec cōpositio nō pōt fieri saltē p notabile tēpus. ethica etiā raro reperit̄ a pncipio. hec ergo cōpositio erit hūoralium adinuicem que si coniungantur per viam cōmunicationis cognoscuntur. quia non apparent accidentia vnius solius materie: neqꝫ vnius solius paroxismi. id tamen est valde difficile nisi apud medicos valde doctos et exercitatos.

citatos. Si autem componantur secundum viam introitus id est minus difficile. sed opꝫ medicū cōtinue assistere vt cōprehendat coartationē pulsus scdam post primā. Si vero cōponantur sm viam coalternationis id est satis facile. Ga. tn̄ scdo de crisi mitiꝰ locutus ē dicens: ꝙ si nō cognoscis primā vel scdā die cognosces tertia vel q̄rta. ¶ Sed nota ꝙ aliud est cognoscere hoc generale. s. ꝙ plures fe. sint cōposite adinuicē. ⁊ aliud est cognoscere distincte fe. cōponentes. Prima noticia est satis facilis quā medicꝰ pōt cognoscere ppria die vel scd'a. s. secūda est difficilis. de qua loquit̄ Gale. scd'o de crisi.

¶ Et cōpositio feb. ethice cū feb. putredinis est ex illis que valde ambigua sunt. qm̄ ipsi vident interpolationes et inceptiones rigoris et horripilationis. et reditionis sudoris si fuerint ⁊ horas particulares. quare estimant ꝙ sint ille feb. putredinis tantum inseparabiles aut composite ex continua et interpolata.

¶ Hic est quintus canō. et est de cōpositione ethice cū humoralibus ꝙ cōpositio ethice cū febribꝰ putredis est de illis que sunt valde ambigua. qm̄ medici vident interpolationes. i. remissiones ⁊ inceptiones rigoris et horripilationis ⁊ reditiōes sudoris post sudorem precedentē si in illa feb. fuerit rigor. ⁊ vident horas pticulares porismorum. quare existimant ꝙ sint febres putredinis tantum cōtinue aut cōposite ex cōtinua et interpolata. et nō existimant ibi esse ethicam cū in ethica nō sint excrescentie neqꝫ typi neqꝫ sudores. et apparet sibi ꝙ oīa accidētia reduci possint in solas feb. humorales. ¶ Notandū ꝙ multi medici sm Gē. credentes se esse magnos iudicatores cū vidēt vnas cōtinuā q̄ exiccauit corpus ⁊ vident aliquas vrine grossitiē et telā vnctuosam in supficie vrine statī iudicāt esse cōplicatā ethicā cū putrida: cū tn̄ nō sit. nā oīa hec accidētia in pluribus putridis cōtingi possunt. ¶ Nota tn̄ ꝙ minus malū est iudicare egritudinem maiorem q̄ minorem multis ex causis que tibi note esse debent.

¶ Et quandoqꝫ cōtinuat̄ cōpositio ita vt appareat fe. vna cōtinua similis que similatur sinocho. et tūc quidē nō est excusatio reditionis ad significationes. Et si fuerint paroxismi breues nō cōsequit̄ eorū continuatio nisi ppter rē magnā de multitudine numeri eorū ppriē. et fortasse vides interpolationes harum febrium longas.

¶ Sextus canō. qn̄qꝫ cōponunt̄ fe. adinuicē vt appareat febris vna cōtinua similis. i. vniformis q̄ similat̄ sinocho. i. febri cōtinue. ⁊ p cognitione cōpositionis earū opꝫ redire ad signa. s. ad notandū coartationes pulsus que erūt qn̄ paroxismi subingrediunt̄ alter alterū. ⁊ si porismi erunt breues nō poterit saluari illa vniformitas nisi sint multi: ⁊ tūc videbis frequentes coartationes pulsus. et fortasse qn̄ sunt breues et nō multi tu videbis interpolationes longas inter vnū porismū ⁊ alterū ita vt nō seruet̄ feb. vniformitas. Si vero sunt longi et pauci tu videbis pauciores coartatiōes pulsus et erit difficile ꝙ seruet̄ vniformitas feb. cum oporteat porismos pcedere per tpa sua q̄ a medico facile cōprehendunt̄. Si vero sunt multi ⁊ longi senties frequentes coartationes pulsus ⁊ feb. augendo procedit. coartatio itaqꝫ pulsus est efficax signum subingressionis paroxismi. aut ꝙ noua materia moueatur.

¶ Et qn̄ cōponunt̄ fe. diuerse sicut emitriteus eradicat̄ postrema eorū ⁊ remanet cronica pura siue sint due interpolate aut due cōtinue aut interpolata et continua.

¶ Septimus canō. qn̄qꝫ cōponunt̄ feb. diuerse sicut emitriteus q̄ cōponit̄ ex colerica et flegmatica et eradicat̄ postrema. i. colerica que est postrema in paroxismando cū porismet de tertio in tertium flegmatica quotidie ⁊ remanet cronica pura scꝫ flegmatica. ⁊ hoc est verū vt plurimum siue sint due interpolate aut cōtinue aut interpolata ⁊ continua dico vt plurimum cuꝫ posset esse flegmatica breuior certa colerica.

¶ Et quandoqꝫ cōponit̄ cū emitriteo alia tertiana et flatica et melica. nā si est cū tertiana eradicat̄ tertiana et purus fit emitriteus. et si est cū flatica aut melica eradicatur emitriteus et depuratur flegmatica et similiter melancolica.

¶ Octauus canon. ⁊ qn̄qꝫ cōponunt̄ cū emitriteo tertiana alia ⁊ flegmatica ⁊ melica. ⁊ si cōponitur eradicat̄ tertiana ⁊ remanet emitriteꝰ purus. Si cū flatica aut melica eradicat̄ emitriteus ⁊ remanet pura flatica aut melancolia. ¶ Cōtra q: eque cito dꝫ eradicari colerica q̄ cōponit emitriteū sicut colerica addita emitriteo. et eque cito dꝫ eradicari flegmatica emitriteo addita sicut flegmatica cōponens emitriteū: cū nō videat̄ cā diuersitatis. ¶ Rn̄detur ꝙ cā diuersitatis ꝙ flegma admixtum cū colera sicut est in emitriteo retardat motū colere et eius resolutionem: sir cola accelerat motū flegmatis et eius resolutionem nō ita est quando flegma et colera sunt in diuersis mineris.

¶ Et quādoqꝫ accidit cōpositio in eis fm aliū modū et est vt cōponat̄ interpolata et cōtinua diuersi generis aut cōuenientes ambe in eo. aut cōuenientes in spē sicut tertiana periodica cū tertiana inseparabili. ⁊ sicut componuntur due interpolate similiter cōponuntur due continue.

¶ Hic ponit nonū canonē. scd'o reprobat opinionē quorumdā. scd'a ibi (Quidā aūt.) In hoc 9° canone ponit plures cōpositiones duarū feb. simul nā qn̄qꝫ cōponunt̄ cōtinua ⁊ interpolata diuersi generis. vt puta humoralis interpolata et continua ethica: aut cōuenientes ambe in vno genere. vt puta interpolata colerica et flegmatica continua vel ecōtra aut cōuenientes in spē sicut tertiana interpolata cū tertiana cōtinua. Et similiter sicut cōponunt̄ due iterpolate eiusdē spēi: sicut due tertiane interpolate sic cōponuntur due cōtinue eiusdem spēi sicut due continue tertiane.

¶ Quidā aūt extimauerūt ꝙ due cōtinue nō cōponuntur sicut due tertiane: qm̄ quādo materia est intra venas nō est posē vt diuersificetur illud in quo accidit putredo. putredo eni est procedens in toto.

¶ In hac parte ponit opinionem quorūdam circa compositionem duarum continuarum eiusdeꝫ speciei siue eiusdem humoris. scd'o reprobat illaꝫ secunda ibi. (Et hec quidē.) In prima parte dicit

q quidam estimauerũt q due cõtinue.s.eiusdẽ humoris nõ cõponuntur adinuicẽ:sicut due tertiane cõtinue nõ cõponuntur adinuicẽ:qm̃ quãdo materia.exẽpli gratia.colerica est intra venas illud.s.locus in quo accidit putredo.s.vnius ptis colere facientis vnã tertianã nõ põt diuersificari a loco in quo altera cõtinetur faciens alterã tertianam. putredo qm̃ accensa in vna parte colere est procedens in tota colera que in illo corpore cõtinetur: eo q vene illius corporis sunt continue.similiter colera in illis venis cõtenta est cõtinua. ergo ex illa colera nõ possunt fieri due febres.aliter sequeretur q quelibz feb.esset due:immo plures q̃ due: cum humor faciens febrem sit diuisibilis in duas ptes aut plures:quarũ q̃libz sufficeret facere feb. relinquit̃ ergo q si debent esse due feb.eiusdẽ speciei.vt puta due tertiane:q materia vnius dz esse distincta a materia alterius loco.Hoc aũt nõ põt esse ad intra venas ppter cãm dictaz:sed bene ad extra:cum pori mẽbrorũ nõ sint adinuicẽ cõtinui. possunt itaqz due interpolate eiusdẽ spẽi adinuicẽ cõponi.nõ aũt due cõtinue eiusdem speciei.

¶ Et hec sententia nõ ẽ de illis que necessaria sunt pculdubio apud me:qm̃ putredo incipit pculdubio ex loco:deinde spargit̃: deinde currunt indicia vehementie et interpolationis ſm gradationẽ putredinis prime.et ſm eam sunt ei motus.nõ ergo elongat̃ quin accidat putredo cui sit dñiũ aliqd incipiẽs in pte materierũ:cui nõ sit dñiũ sequendi aliud:immo aggregatur in ea vt incipiat et vt sequat̃ simul:quare erit ei gradatio tẽporis qua experitur.

¶ In presenti parte remouet duorum opinionem et fundamentũ suum.Sed pro huius textus difficilis declaratione:vt habeatur mens Auic.premitto q ad hoc vt due cõtinue eiusdem speciei.vt puta due tertiane cõponãtur requiritur q colere putrẽtes vel multũ disposite ad hoc vt putreãt faciẽtes istas duas tertianas sint discontinue vt vtriusqz tam cã aũs q̃ cõiuncta sit discõtinua a causa añte et cõiuncta alterius.aliter sequeret̃ sicut dictum fuit q quelibz feb.pendens a materia sufficiente p duabus febribus essẽt due feb.qd tñ est absurdum.¶ Hoc premisso pono casum Genti.q vna portio colere pata putredini cõtineat̃ i venis orium habẽtibus a parte vene chilis descendentẽ infra emulgentẽ sinistrã que vene ramificant̃ per totũ crus sinistrũ.Similiter altera portio colere parata putredini cõtineatur in venis orientibus a parte vene chilis ascendentis ramificantis per brachium dextrũ.et colera existens in oibus alijs partibus sit bene disposita nõ parata putredini. Et pono die lune hora.12ª.partẽ colere que continetur in venis cruris sinistri putrere et facere exacerbationem vnã que sit remissa et parũ affligens sed die martis hora.18ª.putreat vna pars colere existentis in venis brachij dextri et faciat exacerbationem fortẽ et multũ affligentẽ.postea die mercurij hora.12ª.putreat altera portio colere q̃ est in prima minera et faciat exacerbationem scđam prime similem in intensione et accñtibus:sed die iouis putreat altera portio scđe minere hora.18ª. faciens exacerbationem inteñsam et seuam similez alteri que incipit die martis.et sic deinceps.et tãdem leuior feb.prio terminet̃ remanente scđa per aliquot dies.tunc manifestũ est has duas feb.tertianas cõtinuas simul cõponi.et sunt vere due:cũ materia aũs vnius et cõiuncta sit loco distincta a materia alterius.¶ Et tunc ad formã argumenti prime opinionis rñdet Auic.negando pñam hanc vene sunt cõtinue.ergo colera cõtenta in venis est cõtinua:immo forte nullus humor est cõtinuus nisi sanguis.Secũdo negetur hec pña.colera est cõtinua in venis.ergo nõ possunt fieri due febres cõtinue a duabus portionibus colere putrentibus ad intra venas.Et sicut dictũ est de colera ita dicendum est de alijs humoribus q a quocũqz possunt fieri due febres cõtinue.¶ His premissis facilis est expositio textus.Et hec quidẽ snĩa nõ est de illis que apud me pculdubio sunt necessaria: immo supple nõ est vera:qm̃ pculdubio putredo.s.calor putredinalis incepit ex loco.s.in parte materie que in loco determinato cõtinet̃:deinde putredo spargitur per partẽ materie sufficientis p vno paroxismo:deinde currũt indicia vehementie idest excrescentie et interpolationes inter vnam excrescentiam et alteram ſm gradationẽ putredinis prime.s.ſm q putredo.s.calor putredialis accensus in prima parte materie egredit̃ ad reliqs partes.et ſm eam gradationẽ fiunt ei motus quibus periodicat:et hec dicta huiusqz pertinent ad vnam feb.cõtinuã.nõ ergo elongat̃ quin accidat putredo.s.calor putredialis:in alia materia eiusdem speciei distincta loco a prima cui putredini sit dominiũ incipiens in parte materiei illius:cui scz putredini nõ sit dñium sequendi aliud.s.aliaz materiam loco ab hac diuersam:immo aggregat̃ in ea.s.putredine vt incipiat in hac.s.materia secunda.et vt sequatur simul scz in eadẽ materia putrefaciendo partem post partem et faciendo nouas exacerbationes.quare erit ei scilicz putredini gradatio partis inter vnam excrescentiã et alterã qua experitur hanc esse febrem distinctam a priori.et hec ptinent ad secundam febrem.

Sed dubitatur. vtrum due cõtinue de sanguie que sinoche appellãtur possint componi.¶ In quo dubio tenendum est q due vere sinoche sine putredine nõ possint componi adinuicem saltez pro tempore notabili q sit de cõsideratione medici.nam cũ sanguis sit in venis cõtinuis:et ppter aliquã causam primitiuam ipsum inflammãtẽ incipiat ebullire:ebulitio in toto faciliter pcedet. Similiter si ppter superfluam quantitatem ipsius opilantez et prohibentẽ euentationẽ ebulliat sine putredie. ¶ Secũdo dicendum est q due aut plures sinoche putride pendentes a sanguie malignato:propter alterius humoris mixtionem possunt adinuicem componi.vt puta si sanguis a furcula supra maligniaretur et putresceret ppter alteri⁹ humoris admixtionem.similiter ab inguinibus infra reliquo sanguine nõ existente malignato.¶ Tertio dicendum est q sinocha sine putredine põt componi cũ sinocha putrida pendẽte ab aliqua putredine alicuius sanguinis in aliqua pte corporis malignati ppter alicuius humoris admixtionẽ ipsum putrefacientis.nam quãuis ppter causam primitiuam totus sanguis ebulliat:stat tamen vnã partẽ putrescere et alteram non putrescere propter diuersam sanguinis dispositionem.

¶ Et species quidem cõpositionis febriũ sunt tres intrans.et coalternata.et cõicans. Et intrans est vt ingrediatur vna earum super alteram.

per alteram. Et coalternata vt ingrediaẽ post eradicationem eius et cõicans císter incipiat cum ea.

¶ In ista parte ponit diuersitates cõpositionis febris sumptas ex tpe cõpositionis. d. ꝙ sunt tres, intrans coalternãs et cõicans. Intrans est vt vna ingrediatur super alteram. Coalternans est vt ingrediatur vna earum post eradicationem alteri⁹. Cõmunicãs est vt vna incipiat cum alia.

Sed ad illa duo dubia quibus vult Gen. excitare intellectus solertes facilis est responsio. ¶ Ad primuz querens in quo differunt due feb. simul incipientes ab vna pendente a tanta materia quanta est materia ambarum. Rñdetur ꝙ ille calor qui est in corde existens vnus numero pendens a duabus materiebus loco distinctis est due febres. alter vero diuo similis illi pendens ab vna materia existẽte in vno loco que ẽ equalis duabus materijs fe. duarũ se cõicantium est solũ vna feb. Sed hec difficultas et similes determinate sunt in expositione primi capituli huius fen. ¶ Ad scdm dubium querens in quo differt paroxismus vnius flegmatice in quo postꝙ incepit calor post frigus iterum incipit frigus. postea calor vt aliqñ accidit iuxta superius dicta in cap. de flegmatica a paroxismis duobus duarũ flegmaticarũ qui cõponanẽ ꝺm semitam introitus. ¶ Rñdetur ꝙ in primo casu calor qui est in corde est vnus paroxismus. in scdo casu calor vnus existens in corde est duo paroxismi qꝛ pendent a duabus materijs loco distinctis.

¶ Et cũ videris feb. cõclusam ⁊ est in ea rigor et non sudor. fortasse accidit in rigoribus pluribus sudor vnus. tunc testifica cõpositionem.

¶ Hic ponit duos canones. Primus cũ videris febrem cõclusam. i. forte ⁊ vniformẽ siue pendeat a colera siue a sanguine. et est in ea rigor ⁊ nõ sudor qꝛ forte materia ĩ3 putreat extra venas ⁊ faciat rigorem nõ tñ est sudatiua. ⁊ fortasse accidit in rigoribus pluribus sudor vnus: qꝛ forte tantum materia vnius feb. erit sudatiua et reliqua nõ: quãuis putreat extra venas. tũc testifica cõpositionẽ. Est eñi manifestũ in ꝯclusa nõ accidere rigorẽ nisi tpe crisis iuxta afforismũ. A causone habito rigore.

¶ Et simil'r cũ videris in cõclusa superfluitatem in frigore extremitatũ ⁊ rigoris: sed parũ de ambobus. tũc fortasse est in cõclusa.

¶ Secũdus canõ. sil'r cũ videris in cõclusa superfluitatem in frigore extremitatũ et rigore testifica cõpositionem: sed parũ de ambobus. s. frigore fortasse est in cõclusa absqꝫ ꝙ sit alia feb. secum cõposita. ¶ Ex his ergo ĩferẽ ꝙ in feb. colerica cõtinua cui nõ sit admixta alia feb. põt esse parũ frigoris ⁊ rigoris. vel qꝛ vene habẽt obtusum sensuz in earũ cõcauitate: vel qꝛ aliquis vapor colericus acutus in pñ. exacerbationis motus extra posset aliquẽ facere: aut tertio qꝛ ꝓpter suffocationẽ caloris inati aut aliud nocumentũ intrinsecum calor naturalis fugit interi⁹ sicut in latica. hi tñ typi in cõtinuis parui sunt. ¶ Nota cura feb. cõpositarum multũ pendet ex notitia curatiõis feb. simplicium cõponentiũ. Itẽ ex canonib⁹ traditis superius in capitulis gñalibus. Sed hic attende ꝙ feb. cõposite aut sunt similes aut aliquo mõ cõtrarie. si similes eodẽ regim se regende sunt. si vero cõtrarie magis attẽdendũ est ei que magis infestat et sine cuius curatione altera curari nõ põt: altera tñ nõ neglecta. ꝓpterea sanũ cõsilium est vt in morbis ꝺpo cõpositis medicine cõtrarie misceãtur que nõ sint fermentate vt natura sagax possit dirigere vnanquãqꝫ cõtra suũ cõtrarium corrumpendum. Vel primo cura illã que periculosior est et minores dat inducias: deinde reliquaz. Vel tertio elige medicinas medias inter vtrũqꝫ cõtrariũ nã medium cõtrariaẽ extremis: et est aptũ vtrũqꝫ corrumpere cum auxilio nature: cũ remissum semper remittat intensum.

¶ De emitriteo. Capitulum. xvij.

Emitriteus est febris cõposita ex duabus febribus. quarũ vna est terciana. et altera est flãtica.

Champerius. Febris hec mixta ẽ tabida: putridaqꝫ pituita cum amara bili tabida cõposita: ex vtrisqꝫ. Amphemerino quidẽ cũ frigiditate ingrediẽte: terciana vero cuz rigore mixta ex vtraqꝫ horrorem incutit: rigores quidem minus aliquatenus habente. Maius autẽ circũgruẽte frigore: quibus mixtis nihil est extremũ maximumqꝫ.

¶ Primo notificat emitriteũ ponens diuersitates et causas. scdo signa ei⁹. tertio ponit curã. scda ibi. (Magis ꝓprius signorum est.) tertia ibi. (Necessarium.) Primũ capl'm diuido in tres partes. in prima diffinit emitriteum. in scda ponit quasdã diuersitates ei⁹. in tertia ponit cano. pnosticos. scda ibi. (Et fit in die vno.) tertia ibi. (Et fortasse extenditur.) In pma parte dicit ꝙ emitriteus est fe. cõposita ex duab⁹ quarũ vna ẽ terciana ⁊ altera flegmatica. In qua descriptione ponitur fe. loco generis. Ex quo apte intelligere possumus emitriteum quãuis componatur ex duabus feb. esse fe. vnicã cuius vnitas seruatur in minera vna. nã in emitriteo flegma et colera facientes duas feb. sunt in vna minera. vt etiã clarius videbiẽ statim. Ex quo inferẽ ꝙ si due feb. cõponerenẽ vna flegmatica ⁊ altera colerica quarum minere essent distincte loco. ille feb. non essent emitrite⁹: qꝛ nõ seruareẽ vnitas in minera.

¶ Et fit in die vno paroxismus tertiane et quotidiane simul: aut ꝺm semitã cõitatis ⁊ inuentionis: aut ꝺm semitã coalternatiõis et vicinitatis: aut ꝺm semitã itroitus. Et de diuisionibus difficilior ad cognoscẽdum est prima: deinde secunda.

¶ In hac parte ponit diuersitates q̃ sunt quatuor prima ꝙ in emitriteo fit in vna die paroxism⁹ tertiane et quotidiane simul et ꝺm semitã cõitatis et inuentiõis: qꝛ paroxismi ambo simul icipiũt: aut ꝺm semitã coalternationis ⁊ vicinitatis: qꝛ finito vno alter incipit: aut ꝺm semitã introitus: qꝛ scds subingreditur post inchoationẽ pmi et ante finẽ eius. scdo dicit ꝙ de his diuisiõibus. i. mẽbris diuisionis difficilior ad cognoscendũ est pria: deinde scda. ¶ Notandũ ꝺm Gen. ꝙ scda nõ accipitur hic vt distinguitur cõtra tertiã. esset eñi sermo falsus. nã intelligereẽ ex hoc ꝙ emitritea composita ꝺm semitã coalternationis ⁊ vicinitatis esset difficilior ad cognoscendũ q̃ emitritea cõposita ꝺm semitã introitus: sed hoc est falsum: qꝛ paroxismi quanto magis distincti inuadũt tanto est minor cõfusio et maior certitudo. sed distinctius inuadũt qñ cõpositio est ꝺm semitã coalternatiõis. ergo emitriteus talis cõpositionis est facilioris cognitionis. et illa que est ꝺm semitã cõitatis est difficilioris cognitionis. illa aũt que est ꝺm semitã introitus medio modo se hꝫ. Accipiẽ ergo hic scda pro scda et tertia. et est sermo Gal. p° lo de differentijs fe. vbi pmisit ꝙ duplex est dr̃ia fe. emitritee cõplicationũ q̃nqꝫ qdẽ inuadẽtib⁹ paroxismis eadẽ hora sil' quãdoqꝫ ꝺm diuersa tpa subdit ꝙ emitritee ꝺm diuersa tempora inuadentes sunt facilis cognitio

nis scȝ respectu eius emitritee: cuiꝰ paroxismi easdem hora inuadũt. hoc Gale. sed cum postea subdiuiditur certũ est ꝙ ea cuius paroxismi coalternant est facilior ad cognoscendum ꝙ̄ illa cuiꝰ paroxismi subintrant.

¶ Et quandoqꝫ sunt febres due cõtinue: qñ due putredines sunt intrinsece: ⁊ quando due sunt periodice eradicantur: qñ due putredines sunt extrinsece: ⁊ quandoqꝫ est cõtinua colerica: qꝛ eius putredo est extrinseca. et flegmatica est ecõtrario: ⁊ quãdoqꝫ est econtrario.

¶ Hec est scd̃a diuisio quadrimẽbris, et est nota: quã posuit Ga. scd̃o de differẽtijs fe. ꝙ qñqꝫ sunt ambe cõtinue: qñqꝫ ambe interpolate: qñqꝫ est cõtinua colerica flatica ecõuerso: qñqꝫ econtra.

¶ Et quidã posuerũt emitriteũ purũ feb. cõpositã q̄ fit ex terciana extrinseca ⁊ flatica itrinseca. et illã q̄ est pter eã nominãt nõ puram. Et non est illud de illis in quibꝰ superflua occupatio sit habenda.

¶ Tertia diuisio fe. emitritea. quãdoqꝫ est pura. s. vera et est sm medicoꝝ. s. Gal. scd̃o de differentijs feb. et Aliabatem. 8. theorice. c. Jo. Serap. 6. sue prac. Cõposita ex terciana interpolata et flatica cõtinua. et alias tres ponũt non veras. scd̃o dicit ꝙ hoc nõ est de illis in quibus superflua occupatio sit habenda cũ nõ sit qd̃ nisi de noie. ¶ Hic nota sm Gen. anteꝙ̄ libri Ga. et Aui. ad nos venirẽt in scientia emitritee: multa erat varietas. Nã Salernitani diuiserunt emitriteũ in maiorẽ minorem et medium. Et dixerũt ꝙ maior emitriteus est qñ colera putret intus et melancolia extra. minor qñ colera intus putret et flegma extra: media quãdo flegma putret intus ⁊ colera extra. Aliqui dixerũt sicut passionarius ꝙ maior emitriteus est cõiunctus quartane. ita ꝙ preter flegmaticam et colericã cõiũcta sit vna quartana. Minor emitriteꝰ est cõiunctꝰ vni quotidiane. media tertiane. Sed hec est ociosa cõtentio. et qui vult videre has diuersitates: legat Gilbertum anglicum.

¶ Et fortasse antecedẽs ad putredinẽ est colerica: ⁊ fortasse antecedẽs ad putredinẽ est flegmatica: ⁊ fortasse venũt simul.

¶ Quarta diuisio. aliqñ añs ad putredinẽ est colerica. qꝛ prima die paroxismus eius incipiat. ⁊ secũda die paroxismus flegmatis. et tertia die ambo paroxismi. ⁊ sic semp duo cõponentur paroxismi in diebus imparibus. Si aũt erit ecõtra ꝙ prima die incipiet paroxismꝰ flegmatice. et scd̃a die paroxismus colerice in diebus paribus concurrent ambo paroxismi: et fortasse simul venient quia ambo paroxismi in prima die simul incipient: et tũc fiet afflictio maior per impares. Aliter posset exponi: ꝙ quando fient ambo paroxismi in eodem die: aliquando prius incipiet paroxismus colerice: aliquando prius paroxismi flegmatice: ⁊ aliqñ simul venient sm semitam cõmunitatis.

¶ Et iterũ quandoqꝫ est materia faciens feb. flegmaticam magis dominãs: ⁊ quandoqꝫ est materia faciẽs feb. colericã magis dominans: ⁊ qñocunqꝫ sit materia flegmatice ponit paroxismos colerice longiores ⁊ tardioris crisis ⁊ materia crisis ⁊ materia colerice ponit paroxismos flatice ecõtrario.

¶ Quinta diuisio: ꝙ quandoqꝫ materia flegmatica est magis dñans: qñqꝫ colerica. et tu supple ꝙ qñqꝫ sunt equales. vel quo ad molem vł quo ad virtutem: sed rarissime quo ad molem colera equatur et dñatur flegmati. scd̃o dicit ꝙ qñocunqꝫ sit materia flegmatice ponit paroxismos colerice lõgioris et tardioris crisis. ⁊ materia colerice ponit paroxismos flegmatice ecõtra. s. breuioris ⁊ velocioris crisis. Ex quibꝰ inferẽ id qd̃ dictũ fuit superiꝰ: ꝙ colera ⁊ flegma facientes has duas feb. sunt in eadem minera: aliť nõ possent agere ⁊ pati adinuicẽ.

¶ Et fortasse extendiẽ emitriteus lõgo tẽpore. s. vsqꝫ ad septẽ mẽses ⁊ supra: ⁊ qñqꝫ fit ex emitriteo egritudo acuta.

¶ Hic ponit canones. Primus ꝙ quãdo extẽditur emitriteus vsqꝫ ad septem mẽses. et est supple ꝓpter diuersitates materierũ quibꝰ natura nequit faciliter dñari. et quãdoqꝫ fit ex emitriteo egritudo acuta qñ forte materia est pauca ⁊ propinqua vijs ductuum. Uel forte fit aliquãdo egritudo acuta: qꝛ permutatur ad aliquod mẽbrum nobile ⁊ cito interficit.

¶ Et quandoqꝫ est emitriteus de febribꝰ magis interficiẽtibus: qñ ꝑducit ad ethicam et egritudines cronicas et difficiles.

¶ Scd̃s canon: ꝙ qñqꝫ est de febribus magis interficientibus: quãdo perducũt ad ethicam: et ad egritudines cronicas. i. in quibus fit error digestiue: sicut est ydropisis marie ꝓpter lõgitudinẽ eiꝰ.

¶ Signa emitritei. Cap. xviij.

Magis ꝓprium signorum eius ⁊ primũ eorum: lȝ necessaria sint cõparia alia: est vt sit spacium huius febris vno duorũ dierum longius spacio tertiane et magis dicta: deinde fit in die alio leuioris paroxismi et pauciorum accidentium.

¶ Hoc capitulum sex hȝ partes. In prima ponit signa emitritei absolute. in scd̃a signa eius diuersificate sm tpa. tertio signa sumpta ex parte dierum. quarto aggregat signa diuersorum modorũ quinto ponit signa dñij vel equalitatis. sexto ponit signa emitritei sumpta ex parte componentiũ secunda. ibi. (Et quãdoqꝫ fiunt.) tertia ibi. (Et in hac febre.) quarta ibi. (Et quandoqꝫ accidit significatio.) quinta ibi. (Et non expecteẽ.) sexta ibi. (Et quandoqꝫ compositio.) In prima parte ponit tria signa. Primũ qd̃ est magis ꝓprium ceteris. qꝛ sumitur ex natura humorũ: lȝ sint necessaria alia comparia. s. pariter cũ hoc significãtia. et est vt spacium huius febris sit in vno duorũ dierum. s. in quo inuadunt ambo paroxismi longius spacio tertiane pure ⁊ magis quieta quo ad accidentia sequentia impressionem materie. s. sitim instantiam vigiliarum inflãmationem ⁊ similia. Deinde fit in alia die. s. in qua est solum paroxismus flegmatis leuioris paroxismi et pauciorum accidentium ꝙ̄ altera et verificareẽ hoc primum signum. Dicit autem lȝ sint necessaria alia comparia: quia possent esse due tertiane note: quarum vna esset lõgior et vehementiorum accidentiũ ꝙ̄ altera. ⁊ verificatur hoc primum signum.

¶ Et quãdoqꝫ iteratur in ea horripilatio sm plurimum aliquotiens ꝓpter illud qd̃

accidit de

accidit de pugna duarū materierum: aut introitu vnius earum super alteram. Et forsitan accidit hec iteratio tribus vicib⁹: aut quattuor: et iam calefiunt membra aliqua horripilatione fixa adhuc.

¶ Secūdm signū ꝙ horripilatio que est dispositio in qua homo sentit diuersitatē in frigore cum pūctione i cute ꝛ in lacertis iterat̄ multotiēs in emitriteo sez in die in quo ambo veniunt paroxismi sc̄dm sc̄mitam cōitatio: aut introitus. ideo dicit ꝑpter illud qd̄ accidit de pugna duarū materierū: aut introitu vnius earum super alterā. Et fortasse accidit hec iteratio tribus vicibus: aut quattuor: ꝛ iam calefiunt mēbra aliqua horripilatione existēte adhuc fixa in aliquibus mēbris propter diuersitatē materierū quarum vna iam calefacta calefacit aliqua mēbra. altera vero nuper mota infrigidat aliqua. ¶ Pro huius partis declaratiōe. nota ꝙ hec varietas ex horripilatiōe ad calorē iterata totiēs et similiter diuersitas in calefactiōe quorundā mēbrorum et corū horripilatiōe sequitur pugnā flegmatis et colere qui humores sunt aliquo mō contrarij: et ꝑpterea quādo sunt quasi eque potētes. nā colera pungit mēbra: ꝛ infrigidat faciēdo calorem retrahi: et silr̄ flegma suffocando calorem si putret intra infrigidat. si putret extra cū primo venit ad mēbra sensibilia infrigidat. deinde postea colera calefacta calefacit membra. postea flegma motum infrigidat dictis modis: sed nō multum infrigidat propter cōtraoperantiā colere: nec colera facit rigorē purū propter cōtraoperantiā flegmatis. fit ergo dispositio media: sez horripilatio que multotiens iteratur ex causis dictis. propterea hec iteratio non fit quādo humores ambo putrent intra venas. nec quādo colera putret intra ꝛ flegma extra: qr sic non fieret horripilatio: sz frigus: sed fit quādo flegma putret intra et colera extra: aut quādo ambo putrent extra.

¶ Et hac quidem que est emitriteus corpus non mundificatur integre.

¶ Tertium signū: quod ex emitritea corpus nō mūdificatur integre. nam si ambe sunt continue: aut vna est cōtinua res est clara. si vero ambe interpolate: adhuc propter flegmaticam remanent quedam reliquie caloris a quibus corpus nō integre mundatur.

¶ Et quandoqꝫ fiunt pricipiū eius et augmentū ipsius vehementis cōmotiōis: ꝛ proprie quādo fuerit cōicatio: aut fuerit introitus in huius hora: tūc enī fiunt horripilationi reditiones: et est status longinquus: ꝛ cum extimatur ꝙ corpus iam calefactum est; et febris habet statum inueniens horripilationem redeuntem: et ista accidētia sunt propter pugnā humorū. Et status quidem huius egritudinis in horis particularibus et vniuersalibus est ante statum flegmatice et velocior statu eius et tardior statu colerice: qm̄ caliditas non expanditur nisi cum labore: et proprie in primis: et fit fortis eius acuitas apud statum: et similiter fit declinatio longa propter illud qd̄ accidit de stationibus quas efficit reluctatio vnius duarum materierum cum alia: et parum quidem tepescit cum sudore.

¶ In hac parte ponit signa emitritei diuersificati scdm̄ tēpora. et primo scdm̄ principiū et augmentum. secundo penes statū. tertio penes declinationem. partes patent. Dicit ergo quod quādoqꝫ fiūt principiū et augmentū: scilicet particulare vehementis cōmotionis et alterationis. ꝛ proprie quādo fuerit cōicatio: aut introitus huius paroxismi in alterū in huiusmodi hora. tunc enim horripilatio redit pluries: sicut dictū est in parte precedenti et est status: scilz particularis longinquus: et cum estimatur ꝙ corpus iam calefactum est: et est feb. in statu. sez particulari inueniis horripilationem redeuntem: et ita accidentia sunt propter pugnam humoris: vt dictum est in parte precedenti. Si enī finita paroximatiōe vnius humoris alter humor coalterna inuasiōe moueatur: nō fit pugna: et status quidem huius egritudinis in horis particularibus et vniuersalibus est ante statum flegmatice et velocior statu eius: quia colera velocitat statū flegmatis: et tardior statu colerice. quoniā caliditas nō expanditur nisi cum labore flegmate tardāte: et proprie in primis quando materia est cruda. Unde Gale. scdo de differētijs febrium. Colerica velocitatem detinet humor flegmatis. flegmatica vero tarditatem et pigritiā colericus colligit. ꝛ fit eius acuitas apud statum ambobus humoribus iam notabiliter calefactis. et similiter fit declinatio longa: scilicet vniuersalis et particularis propter id quod accidit de stationibus. quia licet incepit declinare: non tamen declinat vniformiter: quas scilicet stationes efficit reluctatio: idest pugna vnius duarum materierū cum alia. colera enī velocitat declinationem: flegma retardat. et propter hanc reluctationem accidunt stationes. ꝛ parum quidem tepescit: idest declinat cū sudore flegmate prohibente. Et est credendum quod secundū plurimū minus accidit sudor in emitriteo quā in colerica. et magis quā in flegmatica propter causas ab Auicen. sepe dictas.

¶ Et in hac febre dies tertius de diebus eius est similis primo ꝛ quartus secūdo.

¶ In hac tertia parte ponit tertium genus signorum sumptorum ex parte dierū dicēs: quod in emitriteo tertius dies est similis primo et quartus secundo: et sic in toto processu dies impares similantur inter se: ꝛ pares similiter similant̄ inter se: sz impares dissimilantur paribus. causa nota est.

¶ Et quandoqꝫ cadit significatio sup emitriteum ex modis diuersis. nam quandoqꝫ accidit ex consuetudinibus: et quandoqꝫ accidit ex accidentibus.

¶ In hac quarta parte ponit quattuor modos signorum. secundo prosequitur. scda ibi. (Et casus) In prima parte dicit quod super emitriteis cadit significatio ex modis diuersis. nam quandoqꝫ significam⁹ super emitriteis ex cōsuetudinib⁹. qn̄qꝫ ex accidētibus: quid sit vtrūqꝫ statim patebit.

¶ Et casus consuetudinū est sicut si in corpore hominis multiplicetur colera et putredo eius. deinde vtatur delitijs ꝛ dimittat exercitia et vtatur cibis de speciebus regiminis generantibus flegma: aut multiplicetur in corpore hominis flegma et putredo eius. deinde exercitetur plurimū et vtat̄

eo quod generat coleram de speciebus regiminis: si fecerit necessarium etas illud in eo ita vt fiat adolescens post pueritiam ⁊ dominium humiditatis: aut fiat senex post iuuentutem et acuitatē complexionis.

¶ Hic ponit signa sumpta ex cōsuetudinibus. secūdo ex accidentibus. secūda ibi. (Ex accidētibus vero.) In prima parte dicit quod casus consuetudinum est sicut si in aliquo multiplicetur colera ⁊ putredo eius quod forte erit merito complexiōis: aut regiminis: deinde vtatur delitijs sicut somno multo multitudine ciborū et dimittat exercitia et vtatur regiminibus generātibus flegma: sicut accidit clericis impinguantibus per adeptiones pinguium beneficiorū cum fuerint pauperes et multum vigilassent et laborassent et consequerētur finez optatum: quipropter colerā priori tempore multiplicatam: et propter flegma multiplicatū. postq̄ facti sunt pingues incurrunt iusto dei iudicio emitriteū et quo frequēter moriuntur. Similiter accidit ecōtra si in aliquo multiplicetur flegma merito regiminis aut cōplexionis: deinde in eo multiplicetur colera per exercitiū et vigilias et regimen ipsorum multiplicans incurrit emitriteū ambobus humoribus simul peccantibus. Similiter accidit merito etatis: vt si quis fiat iuuenis post pueritiā in iuuentute incurrit emitriteum propter flegma reseruatum ex pueritia et colerā multiplicatā in iuuentute. Similiter accidit: si aliquis fiat senex post iuuentutem et acuitatē cōplexionis in senectute incurrit emitriteū ex similibus causis. hec autē dicūtur cōsuetudines. quia consuetū est hos humores scdm exigentiā regiminis et etatis multiplicari. ex quib⁹ simul multiplicatis est aptus seq̄ emitrite⁹.

¶ Ex accidentibus vero sicut pulsus ⁊ vrina et processio eius quod procedit ex vomitu ⁊ egestione et dispositione digestionis: et signa eius: ⁊ dispositio sitis: et dispositio tactus: ⁊ dispositio horripilationis ⁊ rigoris: ⁊ dispositiōes horaꝝ ⁊ paroxismoꝝ.

¶ Hic ponit signa emitritei sumpta ex accidētib⁹ et primo enumerat ea. secūdo declarat. secūda ibi. (Pulsus autē.) Dicit in prima parte quod accidētia quibus cognoscitur emitriteus sunt pulsus vrina exiens cū vomitu ⁊ egestione dispositio egestionis et signa quibus ipsa significatur: sicut tactus horripilatio rigor. Item indispositiōes horarum et paroxismorum.

¶ Pulsus autem fit in ea minoris magnitudinis ⁊ velocitatis ⁊ frequētie q̄ ille qui est in tertiana ⁊ cōtrarie earū sunt minores q̄ ille que sunt in flegmatica.

¶ Hic declarat signa sumpta ex pulsu dicēs: quod pulsus in emitriteo est minor tardior et rarior quā in tertiana: et econtra maior velocior et frequentior quam in flegmatica. Cuius causa est: quia in emitriteo est minor necessitas euentandi quam in tertiana: et maior quam in flegmatica. ¶ Sed contra. pulsus flegmatice est frequentior pulsu tertiane: sicut dictum est in capitulo de flegmatica. ergo etiam est frequentior pulsu emitritei. Soluatur sicut solutum fuit superius in cap. de flegmatica.

¶ Urina vero est tarde digestionis.

¶ Intelligo respectu vrine tertiane et non est tante tincture quāta est in tertiana.

¶ Et vomitus est permixtus ex colera et flegmate: et egestio est permixta ex colera ⁊ flegmate.

¶ Et vomitus est permixtus ex colera et flegmate: et similiter egestio. nam talis est materia que dominatur. Hinc accipe quod vomit⁹ in quo flegma est permixtum colere est aliquando peior quā vomitus colere purioris: quia vomitus permixtus ex colera et flegmate cadit in signis tertiane pure q̄ feb. est salubrior quā emitritea.

¶ De dispositione autē calefactionis ⁊ frigoris ⁊ sitis ⁊ horripilationis ⁊ horarū paroxismorū iam locuti fuimus qd̄ oportuit.

¶ Hic succincte loquens de ceteris signis comprehensis sub hoc quarto genere signorum: dicit q̄ de dispositione calefactionis et frigoris que accidūt in paroxismis emitritei iam locut⁹ est quod oportuit. Et iam similiter de siti cum superius dixit: qd̄ est paucorū accidentium: et similiter de horripilatione cum dixit: quod multotiens iteratur: similiter de dispositione horarum: scilicet vniuersalium et paroxismorum cum comparauit in hoc capitulo eam flegmatice et colerice. dicens quod status huius egritudinis in horis particularibus ⁊ vniu⁹ est ante statū flegmatice et tardior statu colerice.

¶ Et non expectatur statio super dominātem duorum humorū nisi per vincentē ex significationibus. nam si dominatur flegma sunt paroxismi longiores ⁊ horripilatio minor ⁊ coartatio ⁊ propter in pulsu fortior: ⁊ extremitates sunt velociores ad suscipiendum frigus in principijs egritudinis et tardioris mundificationis a suo frigore ⁊ sitis est minor: ⁊ vomitus colere minor et vrina vehementioris albedinis ⁊ cruditatis ⁊ sudor minor ⁊ etas. pueritia aut senectus ⁊ cōplexio corporis significat eam: ⁊ similiter cōsuetudo ⁊ que currūt cum ea. Et si dominatur colera sunt paroxismi breuiores ⁊ extremitates velociores ad calefactionē ⁊ sitis ⁊ vomitus colere plus ⁊ sudor magis exuberans. ⁊ fortasse declinat ad horripilationez que est sicut rigor: ⁊ fit vrina vehemētius tincta: ⁊ etas est iuuētus. et cōplexio corporis quandoq̄ significat eam. ⁊ similiter consuetudo ⁊ que currunt cum ea. Et qn̄ equātur duo humores frequētantur significatiōes et est horripilatio pura completa nō rigor: ⁊ non perueniens ad rigorem.

¶ Hic ponit signa dominij humoris aut equalitatis. et primo ponit signa quando flegma dominatur. secundo quando colera dominatur. tertio quādo equantur. In prima parte dicit quod non expectetur statio: idest firma indicatio humoris peccātis siue dominantis nisi per vincentem ex significationibus: idest nisi quando signa vnius humoris vincunt signa alterius. Nam si dominatur flegma sunt paroxismi longiores ⁊ horripilatio est minor quare accedit plus ad frigiditatem. et coartatio in pulsu fortior: et extremitates ad suscipiendū frig⁹ in principijs particularibus egritudinis: et quod tardius mundificantur a frigore et sitis minor ⁊ vomitus colere minor et vrina magis alba et cruda:

et sudor

et sudor minor: et etas puericie et senectutis: quia in his magis multiplicatur flegma quã in iuuentute: et cõplexio corporis: scilicet flegmatica significat eam: et similiter consuetudo patiendi flegmaticam et consuetudo in cibis multiplicãtibus flegma: et que currunt cum ea: scilicet ars et sexus. Et quando dominatur colera sunt signa his contraria que patent ex dictis: et quando equantur duo humores frequẽtantur significationes: scilicet viriusq; et est horripilatio pura: idest vera. et completa: idest fortis non rigor ꝛ non perueniens ad rigorem: quia significatur dominiũ colere: et tu supple nec perueniens ad infrigidationẽ: quia significaret dominiũ flegmatis: sed est media: et sic est multa medior signorum apparitio.

¶ Et quando compositio est manifestior in periodica et continua quẽ plures hominum appropriant nomine emitritei puri, et est continua ipsa flegmatica est rigor debilior: quoniam materia extrinseca est colerica: et non est contrarium ei ex parte flegmatis extrinseci cum ea in eo quod necessariũ est de rigore: sed est debilior. et fortasse iteratur in ea frigus ꝛ horripilatio ita vt faciat errare in statu sicut scis. et multiplicatur in ea caliditas viscerum et ventris cum frigore extremitatum: et fit pulsus vehementioris paruitatis et raritatis. Si autem continua est ipsa colerica non fit rigor: neq; magna horripilatio. et fit pulsus maior et velocior et angustia vehementior: et si componuntur due continue non erit rigor omnino et accidit tertiane continue vt alleuietur ante alleuiationẽ flegmatice. licet non redeat ante eius reditionem.

¶ Dicponit signa emitritei. et primo veri compositi ex flegmatica continua ꝛ colerica interpolata Secundo emitritei compositi ex colerica continua et flegmatica interpolata. Tertio quando ambe sunt continue. In prima parte dicit quod quando emitriteus componitur ex flegmatica continua et colerica interpolata quem plures appellãt emitriteum purum: idest verum est rigor: quoniam materia colerica est exterius que est apta facere rigorem et non habet flegma extrinsecũ impediens rigorẽ faciendo frigus: sed ille rigor est debilior: propter flegma fuisse mixtum cum colera quando erat sub forma cause antecedentis quod fregit acuitatem eius. Et fortasse multiplicatur in ea frigus ꝛ horripilatio propter fugã caloris interius et punctionem factam a colera: ita vt faciat errare in statu vt scis: scilicet ex dictis in primo genere signorum: quia quandoq; corpus calescit et apparet principiũ recessisse: et postea redeunte frigore et horripilatiõe constat ipsum non recessisse. et multiplicatur in ea caliditas: scilicet viscerum cum frigiditate extremitatum caliditate fugata interius propter nocumentum maxime a flegmate interius putrẽte causatum. et fit pulsus vehementer paruus propter flegma intrinsecum suffocans calorẽ. fit etiam vehementer rarus in comparatione ad emitriteum in quo ambe materie putrent intra venas: et etiã in comparatione ad illum in quo colera putret intra et flegma extra. ¶ Si autem continua est ipsa colerica non fit rigor neq; magna horripilatio: quia materia acuta non peruenit ad membra sensibilia: sed supple fit frigus propter flegma petens membra extrinseca: et fit pulsus maior et velocior propter maiorem necessitatem supple et frequentior et angustia vehementior propter magnam caliditatem spiritualem. Et si componantur due cõtinue non fit rigor omnino: quia nulla materia petit membra extrinseca sensibilia: et accidit tertiane continue vt alleuietur: scilicet ex illa exacerbatione ante alleuiationem flegmatice. licet non redeat ante eius reditionẽ: quia citius redit flegmatica cum redeat omni die. et colerica de tertio in tertium. ¶ Considerãdum quod omittit signa emitritei compositi ex flegmatica et colerica interpolatis: quia sunt ex dictis intellecta. et propter hoc ibi cum dixit. Et quando equantur. et etiam cum dixit de reditu horripilationis. in hac enim est apta horripilatio frequenter iterari maxime cum ambe cõponuntur secundũ semitã introitus.

¶ De cura emitritei. Cap. xix.

Necessarium est in emitriteo vt vehementem habeas solicitudinem in euacuando materiam secundũ species euacuationis ex solutione ventris et vomitu et prouocatione ꝛ sudatione plusq; vehementia que est per extinctiua.

¶ Post theoricam emitritei ponit curam eius. Secundo quia febres composite et proprie emitriteus est recidiualis: ponit canones in cura recidiue. secunda ibi. in principio sequentis capituli (Recidiuatio.) Primũ capitulũ in tres partes diuiditur. In prima ponit canonẽ generalem in cura emitritei. In secunda prosequitur et declarat illum canonem. tertio ponit medicinas conuenientes in cura eius. secunda ibi. (Et cum solutiuis.) tertia ibi. (Medicine vero.) In prima parte dicit esse necessarium in emitriteo vt multum sis solicitus in euacuando secundum species euacuationis in hoc casu oppoꝛtunas: scilicet solutiõe ventris: vomitu prouocatione vrine et sudoris ꝛ multo magis quã in extinguendo caliditatẽ febrilẽ. Huius autem canonis causa est: quia emitriteus est multum repletionalis: sed nõ est multũ inflãmatiuus.

Sed hic cadit dubium discussione dignũ. cum emitriteus sit multum repletionalis et repletioni maxime opponatur flebotomia. quare Auicenna hic non precepit flebotomiam. Amplius si flebotomia precipitur in tertiana et flegmatica: vt patet in capitulis precedentibus. quare non precipitur in emitriteo ex vtriusq; composito. ¶ Dicendum quod flebotomia secundum plurimũ competit in emitriteo ꝛ multo magis quam in tertiana et flegmatica cum sit magis repletionalis. ¶ Preterea sicut dicet statim timetur in eo permutatio ad apostema intrinsecum a quo maxime preseruat flebotomia. Auicẽna tamẽ omittit loqui de flebotomia breuitati indulgens: et quia satis datur intelligi eius conuenientia per ea que dicta sunt in capitulo generali curationis feb. putridarum. necnõ per dicta in cura tertiane et flegmatice.

¶ Et cum solutiuis opoꝛtet vt conueniat digestio nisi sint ex genere que leniunt naturam et soluunt et nõ inquietant sicut aqua

iubieb cum geleniabim. si fuerit illud quod superat flegma. et sicut terentabim: et siracost et infusio tamarindi. et syrupus viol. si dominans fuerit colera et sicut quod cōponitur ex istis si fuerit duo hūores quasi pares. et post apparitionē digestionis si euacuatio fiat hūoris cum fortibus pertransit.

¶ In presenti parte prosequitur casū. iam dictum in euacuatiōe. et primo per solutiua. Secūdo per vomitiua. Tertio per prouocatiua vrine et sudoris. secunda ibi. (Et vomitus iterū.) tertia ibi (Et prouocatio.) In prima parte dicit qd̄ opz vt cum solutiuis conueniat digestio: idest quod oporteret materia solutione euacuanda sit predigesta nisi illa solutiua sint ex genere eorum que leniunt naturam sicut aqua ordei et passularū et parum cassie. et nisi sint de genere eorum que soluunt etiam electiue: sed non inquietant: idest agitāt materiam sicut aqua decoctiōis iubieb. ℥. iij. cum duab℥. ℥. mellis ros. dominātē flegmate ꝛ sicut terentabim. Et vt. ℞. māne syrupi violati ana. ℥. j. aque infusiōis tamarindoꝝ. ℥. ij. misce dn̄ante colera. Et sicut qd̄ cōponitē ex istis si duo humores fuerint quasi pares. ℞. iubieb. ℥. iij. māne. ℥. j. mellis ro. syrupi violati ana. ℥. ß. moderni tamē cōmuniter darēt. ℥. iiij. floris cassie cum aqua decoctionis prunoꝝ ꝛ passularum. ¶ Sed pro noticia dictorū sciendū quod aliqua solutiua sunt solum lenitiua sicut passule ꝛ ficus et earū decoctio iura pinguia. Aliqua vero cum hoc quod sunt lenitiua sunt etiā solutiua electiue sicut cassia et manna: et hec si dentur in pauca quantitate solum leniunt et nō eligunt. in multa vero eligunt et leniunt. et hec ambo possunt exhiberi nō premissis digestiuis: sꝫ de speciebus solutiuorū. et quot modis fiat solutio dictum est oportune in capitulo generali curationis feb. putridarum. Secūdo dicit quod post apparitionē digestionis si euacuatio fiat cum fortib℥ sicut turbith scamonea et similibus nō pertransit quin magis iuuat minorādo quā noceat agitando. oportet enī sicut dictū est i capitulo de flegmatica. in hismorbis repletionalibus paulatim digerere et paulatim euacuare. Sed quando esset completa digestio non diceret pertransit: sed diceret quod est regimen cōueniens. q: illa euacuatio iuuaret absqꝫ nocumento notabili: sed apparente digestione et nō completa aliqualiter nocet agitādo. maius tn̄ est iuuamentū nocumēto. ideo dicit pertransit.

¶ Et vomitus oportet vt sit iterum secundum humorē dominātē aut ex aqua raphani cū syrupo acetoso calido aut syrupo acetoso cum aqua calida.

¶ In hac parte ponit vomitiua dicens quod vomitus fiat secundū humorē dominātēꝫ: vt ex succi raphani ℥. iij. flegmate dominante. et cuꝫ syrupi acetosi. ℥. ij. aut. iij. cum aqua tepida colera dominātē et potest esse syrupus acetosus zuccharin℥ aut mellitus secundum exigentiam complexionis humoris et temporis anni.

¶ Et prouocatio oportet vt fiat cum eis in quibus est equalitas: et cum festinatur in potando decoctiones ante digestionem timetur sirsen.

¶ Hic ponit canonē in euacuatione per vrinam et sudorem. ꝛ primo ostēdit qualia debent esse. Secūdo tēpus vsus illorū quando sunt fortia. scd̄a ibi. (Et cum fortia festinatur.) In prima parte dicit quod prouocatiua vrine ꝛ sudoris quibus vtimur nondum completa digestione debent esse equalia idest nō fortia: sed mediocria. lenia vero debēt esse illa quibus vtimur in principio sicut dictuꝫ fuit in capitulo generali. Et causam addens dicit quod cum festinatē in potando decoctiones: scilicet fortes ante digestionem: scꝫ completā timetur sirsen: idest apostema cerebri. ¶ Notandū quod medicine prouocatiue vrine et sudoris sunt calide subtilis substantie: et quāto sunt fortiores sunt calidiores et magis subtilis substantie: et sunt triplices quedam leues vt aqua ordei et decoctio se. frigidorū. et hoc conceditur in principio nonduꝫ apparente digestione. quedā mediocres sicut sunt aqua decoctionis radicū apij feniculi petroselini. ꝛ hec conceduntur apparēte digestiōe. quedā fortes: et hec concedūtur cōpleta digestiōe sicut decoctio assari rubee milij foliis et similiuꝫ. Et hic dicit Gentilis quod rudes expositores intelligūt per decoctiōes medicinas solutiuas. Et quod sic intelligentes dupliciter errant. Primo quia iam de solutiuis dixit canones completos. Secundo quia deficeret scientia Auicenne in canone de tempore vsus prouocātium. quapropter dicit per decoctiones Auicēna intelligit decoctiōes prouocatiuas vrine et sudoris. Conuenientes enim medicine prouocatiue vrine et sudoris dantur in forma decoctionis vt fluat in venis. medicine auteꝫ solutiue quarū parū euacuat parū ex malo: et plurimū euacuat plurimū ex malo conueniētius dantur in substātia quā in decoctione: vt supra dixi in caplo de terciana nō pura. Cum ergo iste medicine prouocatiue habentes fortitudinē aliquā dantur ante digestionē timetur sirsen. i. apostema cerebri. agitāt enī materias ꝛ faciunt eas fluere ad caput vel ad pect℥ vel ad alias partes corporis: sed solū dicit de partibus superioribus: quia ista prouocatiua inflāmant et agitant materias que ascendētes faciunt sirsen. Ego autē credo hunc textum accōmodari et ampliari ad medicinas exoluētes que exhibite ante digestionē inducunt apostema agitando materias et faciendo eas fluere ad locum debiliorē sicut frequenter vidi accidisse. ꝛ proprie in febribus repletionalibus medicine itaqꝫ soluētes leniēdo: nō eligendo: aut que licet eligant: nō tamē inquietant possunt dari in principio ante digestionē: sed eligentes non: tamen exoluētes aut leniter exoluētes dantur apparente digestione. fortiter autem exoluentes nō dantur nisi completa digestione. Memor esto tamen semp qd̄ est melius infra subsistere quā exquisitissime euacuare. ꝛ ita dico de medicinis pūocātibus.

¶ Medicine vero iuuatiue in via peruenientē ad statum ad rectificanduꝫ materiam et maturandum ipsam et succurrendum nocumentis eius. Ex singularibus est absinthium verum post septimū et apparitioneꝫ digestiōis ita vt sit romanū quod ex ipso bonum est. et cum tu festinas cuꝫ eo mouet humores et nō euacuat eos: cumqꝫ similiter facit accidere angustiam et tristitiam et nauseam: deinde reuertitur super eos cum sua caliditate et exiccat eos et cum sua stipticitate facit eos pigros.

¶ Hic ponit aliquas medicinas: et primo ponit medicinā vnam simplicem: scilicet absinthiū. Secūdo medicinā

eundo medicinā Gal. Tertio quādā compositas scđa ibi.(Et Gal.)tertia ibi.(Cōposita vero)In prima parte dicit ꝙ medicine iuuatiue in via perueniente ad statum: idest in augmento ad rectificādum materiā: scȝ minorādo materiā ⁊ maturando ipsam scȝ equādo substantiā eius ⁊ succurrēdū nocumentis eius que sunt horripilatio et membrorū debilitas. Ex simplicib⁹ est absinthiū maxime romanum bene cōditionatū: et quāto vis ipsum magis solutiuū et aperitiuū elige qđ est magis amarum. Secūdo dicit ꝙ absinthiū debet administrari post septimū ⁊ apparitionē digestionis. nō enī conceditur nisi apparētē digestiōe que cōiter post septimū consueuit apparere. propterea inter alios dies maxime nominauit septimū. Et causam reddens dicit quod cum administras ipm ante apparitionem digestiōis mouet hūores ⁊ non euacuat eos. et facit accidere angustiā ꝓpter nocumentuȝ in spiritualibus: et tristitiam propter nocumētum stomachi et nauseā humoribus qui sunt in stomacho cōmotis et nō eductis: deinde remanens cum humoribus exiccat eos sua caliditate et stipticitate: et facit ipsos pigros, et ineptos euacuationi.

Dubitatur vtrū digestione apparēte cōpetat absinthiū in emitriteo. et arguitur quod nō: quia non euacuatur flegma cuius maxime necessaria est euacuatio. scđo apparēte digōne aliqua ei⁹ pars nō est digesta. ergo illaȝ mouebit et nō euacuabit. et sic illam exiccabit ⁊ faciet pigrā. In contrariū est Aui. et ceteri doctores.

Pro solutione sciendū qđ absinthiuȝ calidū est in primo. ⁊ siccū in scđo. sed succus eius ⁊ flos ei⁹ est calidior accedens ad scđm. et per substantiā suā calidā est aperitiuū opilationū et solutiuuȝ colere et flegmatis aquosi. ⁊ per substātiā terreā est membrorū confortatiuū ⁊ partiū laxarū sua stipticitate ꝯgregatiuū et confert feb. lōgi tpis ⁊ feb. opilationū: ⁊ mirabilem est appetitū faciens. ¶ Scđo notandū ꝙ possumus vti succo eius et aqua decoctiōis ⁊ distillationis ei⁹. Itē sua substātia pulueriȝata ⁊ trocisata: aliqñ damus ipm viride solū cū alijs reb⁹ ꝯmixtū sicut passum: et alijs ſm diuersas necessitates.

His premissis sit hec pria cōclusio. Absinthiū nō ꝯuenit in principio ante apparitionē digestiōis: q2 multa nocumenta facit agitādo materiā ⁊ nō educendo. Itēȝ q2 remanēs cum materia exiccat: ⁊ facit ipsam ineptam euacuatiōi: sicut dictū fuit in textu. Itē quia stiptica nō cōueniunt ante digestionē: sicut de intentione Aui. declaratū fuit in ca. gñali curatiōis febriū putridaȝ. ¶ Scđa ꝯclusio. apparēte digōne succus eius ꝯuenit: ⁊ aqua decoctiōis ⁊ distillationis eius. euacuat nāq; coleraȝ et aquosum flegma propter succus et aqua ꝯdecoctiōis et distillatiōis eius: et cū hoc aperit ꝓuocat ⁊ mēbra ꝯfortat ⁊ nō facit sua stipticitate materiā ineptaȝ euacuationi cū iam semidigesta sit. ¶ Tertia ꝯclusio. cōpleta digestiōe multo magis ꝯuenit tam in decoctionib⁹ quā in sua substātia exhibitū: cū materia sit paratissima euacuationi ⁊ mēbra indigeāt ꝯfortatiōe. ¶ Sed superest respōdere ad rōnes adductas in cōtrarium huius determinatiōis. Ad primū dr. ꝙ quāuis nō euacuet flegma viscosum: tamē iuuat multuȝ euacuando colerā ⁊ flegma aquosuȝ. ¶ Ad scđm negetur ꝯña. nā euacuat partē paratā euacuatiōi: ⁊ cū illa extra corpus educetur. vnde nō poterit exiccare residuum materie: nec poterit ipsam facere pigrā sua stipticitate: ⁊ si forte faceret aliqđ nocumēti erit multo maius iuuamentum.

¶ Et gale. quidē et qui ante eum fuerunt curauit eos cum aqua ordei in qua est ꝟtus piperis.

¶ In parte pñti ponit medicinā Ga. scđo ponit redargutionē Alexādri ꝯtra Gal. tertio ponit errorem Alexādri: et redarguit ipm. scđa ibi. (Et dixit quidā.) tertia ibi. (Iste quidē.) In prima parte dicit: qđ Gal. ⁊ q̄ fuerūt ante ipm. s. hypo. ⁊ alij curauit. s. in terapētica ad Glauconeȝ patiētes emitriteum cum aqua or. in qua est virtus piperis. vt. ℞. or. mundi. ℥. i. piperis. ℈. ß. aque. ℥. xx. bulliant ad apertionem ordei.

¶ Et dixit quidā primorū medicorū ꝙ gal. transgressus est in alienatione: et stetit: vnde opȝ vt miretur de eo: et nō sciuit ꝙ piper inflāmat feb. ⁊ aqua or. pigrā efficit materiā.

¶ Ponit Auicēna dicta Alexādri vituperātis Ga. dixit nanq; iste ꝙ Gal. alienat et stetit: sicut illi qui errant et loquūtur: et nesciūt quid dicāt. vnde mirandū est de eo: et loquēs interrogatiue dicit non scimus ꝙ piper inflāmat feb. ⁊ aqua ordei infrigidando pigrā facit materiā suppl. flegmaticam.

¶ Et iste quidē cōtradictor errauit errore qui nō appropriatur in hac intentiōe: imo canon datus in adiutorio nature quādo ꝑparatur ad resistēduȝ huiusmodi materijs est cum medicinis cōpositis ex infrigidātibus et calefaciētibus vt discernat natura inter duas virtutes quare occupatur infrigidatiuū cū fe. et partibus cordis: ⁊ calefactiuū cum materia: ⁊ quis est q̄ curet emitriteū absq; hoc.

¶ Hic remouet opinionē Alexādri primo ostendēs ꝙ eius error est error gñalis ⁊ ꝯfutat quoddā eius motiuū vituperādo eum. scđo in speciali remouet quendā errorē eius redarguens eū ex dictis suis. tertio ad laudē Gal. miratur de quodā dicto huius cōtradictiōis. scđa ibi. (Et iste quidē.) tertia ibi. (Amplius mirabile.) In prima parte dicit qđ error nō est solū in cura emitritei: immo supple in cura cuiuscūq; morbi in quo exigūtur intentiōes cōtrarie, in illis enim miscemus medicinas ꝯtrarias cōfidentes ꝙ natura discernat. ideo subdit: immo canon datus est in adiutorio nature qñ preparatur ad resistēdū hmōi scȝ ꝯrijs materijs vt cū medicis cōpositis ex īfrigidātib⁹ ⁊ calefaciētib⁹: vt discernat natura inter duas cōtrarias virtutes qualiter occupatur infrigidatiuū cum feb. et partibus cordis: supple et cum materia colerica: ⁊ calefactiuū cum materia colerica: ⁊ interrogatiue loquens dicit. et quis est qui curet emitriteū absq; hoc.

¶ Et si natura non est fortis ad discurrendum: tunc nō prodest curatio quocūq; modo fiat: et errauit in alijs modis: allatione quorum nō est necesse nos incedere via prolongantium.

¶ Hic remouet dubiū: posset enī cōtradictor dicere ꝙ natura nō est potēs ad discernēdum inter hec cōtraria. Respōdet ꝙ si natura nō est fortis ad discernendū: tunc nō ꝓdest curatio quocūq; mō fiat siue fiat cū medicinis mixtis et cōtrarijs scđm opinionē Gal. siue fiat scđm modū Alexādri q̄ statim ponetur. Nam vt sepe dictū est cū deficit virtus non valet curatio. Ultimo dicit ꝙ iste cōtradictor errat

alijs modis: quos nõ est necessarium nobis afferre in medium ne sermo prolõgetur.

¶ Et iste quidẽ cõtradictor dixit: ꝙ opꝫ vt administrẽtur subtiliãtia quibꝰ non est fortis calefactio: sicut apiũ ⁊ anetũ: ⁊ nõ sciuit ꝙ possibile est vt piper īfrigideť minoratione sui: ad hoc vt frãgatur eius calefactio et nõ abbreuieť eius subtiliatio a subtiliatiõe apij plurimi: et fit aqua or. adiuuãs ipm in faciẽdo puenire virtutẽ eius ⁊ destruẽdo superfluitatẽ eiꝰ: et faciẽdo cadere materias ad ipsum vt alleuietur penetratio virtutis eius in eis.

¶ In parte presenti ponit opinionem Alexandri in cura emitritei. Secundo ex dictis suis probat opinionem Galeni esse bonaꝫ. secũda ibi. (Et nõ sciuit.) In prima parte dicit quod iste cõtradictor in cura emitritei dixit debere administrari subtiliantia in quibus non est fortis calefactio. sicut apiuꝫ et anetum faciendo ex eis decoctionem. secundo ex his verificat opinionem. Gale. interrogatiue dicens. Non sciuit iste contradictor quod possibile est vt piper infrigidetur minoratione sui: ad hoc vt frangatur eius calefactio. ⁊ non abbreuiatur eius subtiliatio a subtiliatione apij plurimi: idest quod piper potest in tanta quãtitate minorari quod parum calefaciet: et tamen ita subtiliet sicut apium in quantitate multa. ¶ Et ex his patet quod medicina calida quarti gradus: sicut piper per minorationem sui potest calefacere precise in secũdo gradu: quia tunc non administratur in debita dosi secundum quod est ab autoribus graduatum: et fit aqua ordei adiuuans ipsum piper et faciẽdo peruenire virtutem eius ad partes distantes: et in destruendo superfluitatem. scilicet caliditatis eius. et tertio in faciendo currere materias ad ipsum vt alleuietur penetratio virtutis eius in eis ĩhumectãdo materias et in faciendo eas fluxibiles: vt facile patiantur a pipere et penetret eiꝰ virtus ad eas: vbi forte eſt ẽ ypalage in faciẽdo currere materias ad ipsũ .i. ipm currere ad materias. ¶ Et ex his pꝫ rñsio ad rationes Alex. Negat enim Aui. ꝙ piper inflãmat febrem: sed natura dirigit piper ad materias flegmaticam et negat quod aqua ordei facit materiam pigram: quia natura dirigit illam ad partes cordis ad infrigidandum ipsum. Et si aqua ordei agit in materiam ipsam preparat: vt facile patiatur a pipere: et facit alia duo iuuamenta que dixit.

¶ Ampliꝰ mirabile fuit ꝙ ipse posuit galdeillis qui ignorant ꝙ piper inflãmat febrẽ et nominat ipsum de illis qui obliuiscũtur ab hoc: vbi iudicat de hoc.

¶ Hic auicenna laudat Galenum in practica huius scientie summis laudibus dicens quod mirabile fuit quod iste posuerit Galenum in numero illorum qui ignorant quod piper inflammat febreꝫ quasi dicat quod bene piper est calidum in quarto: ⁊ mirabile est ꝙ ipse nominet ipsum inter illos qui obliuiscantur alicuius rei particularis circa quam fert iudicium: ideo dicit vbi iudicet de hoc: idest de aliqua re particulari. quasi dicat. ipse fuit doctissimus in practica et in rebus particularibus sicut sibi bene imponit Auerro. dicens quod multa nouit in ramis. pauca in radice.

¶ Cõposita vero de medicinis quibus opꝫ in hac hora vti sunt sicut trocisci de absinthio et trocisci de rosis. Trocisci leues boni ad emitriteum. Recipe rosarum. radicum liquiritie amborũ ana. ʒ. iiij. tereniabim. ʒ. iij. spice. succi absinthij. spodij omniũ ana. põdus. ʒ. ij. fiant ex eis trocisci. Trocisci alij ad inflãmationem. Recipe rosarũ. ʒ. vj. seminis acetose. gummi omniũ ana. ʒ. iiij. amili pondus. ʒ. iij. berberis spodij se. portulace omnium ana. pondus. ʒ. ij. dragagãti croci spice reubarbari omniũ ana. ʒ. . camphore põdus tertie. ʒ. j. fiant trocisci. Trocisci alij boni habẽtibus hanc febrẽ. et proprie quãdo cõqueruntur cum hoc de solutione ventris et tussi. Recipe spice aromatice xiloaloes croci berberis et succi eius omnium ana. ʒ. iij. reubarbari. ʒ. quattuor spodij rosarum. cum capitibus suis lacce gummi torrefacti karabe omnium ana. ʒ. quinqꝫ seminis acetose torrefacti. ʒ. vj. crete romane. ʒ. septem. fiant trocisci. Descriptio alia bona. Recipe rosarum rubearũ. ʒ. vj. berberis gummi seminis acetose omniũ ana. ʒ. quattuor. spice eupatorij spodij amili semis portulace granorum cucumeris omniuꝫ ana. ʒ. ij. seminis endiuie seminis cuscute omniũ ana. ʒ. j. ß. succi liquiritie. ʒ. j. lacce reubarbari amborum ana. ʒ. semis aggregentur illa et fiant trocisci. Pillule bone ad hanc egritudinem ⁊ omnes cronicas et febres ledentes viscera. et ꝓprie quãdo materia flegmatica ẽ magis vincẽs. Re. aloes. masticis mirabolanoꝝ citrinoꝝ. reubarbari. succi eupatorij succi absinthij. rosarũ rubearum omnium ana. partes equales. croci partẽ mediam fiant pillule cum aqua endiuie. Et sit dosis. ʒ. ij. cum syrupo acetoso. Descriptio bona cõueniẽs post digestioneꝫ. Recipe aloes masticis succi absinthij rosarũ omnium equaliter croci ʒ. ß. informẽtur pillule cum aqua endiuie. et sit dosis. ʒ. ij. cum syrupo acetoso.

¶ Hic Auicen. primo nominat quasdã medicinas compositas. scdo describit quasdam: et nulla istarum conuenit a principio: sed postꝙ apparuit digestio illarum quas describit. prime quattuor sunt trocisci digerentes ⁊ confortãtes. secunde due sunt pillule solutiue ⁊ cum hoc confortatiue. et simplicia has componentia secundũ plurimũ sunt nota ad inflãmatũ. idest in qua colera dominatur. reu. idest reubarbarum in tertia descriptione quam dicit conferre in hac febre quãdo coniungitur cuꝫ tussi ⁊ solutione ventris multa ponuntur cõferentia solutiõi ventris: sed ad tussim solũ ponitur crocus et gũmi. Creta romana est sicut nostra: ſꝫ loco illius melius est vti bolo armẽ. aut terra sigillata. ¶ A prima recepta pillularuꝫ posset argui aloem soluere magis phlegma quã choleraꝫ. In vltima descriptiõe dicit ꝓpe digestionẽ. i. cõpletã. ideo tex. qui ẽ in margine ẽ melior. ¶ Sed hic nota scdm

Gentilem

Gentilē q̄ꝺ oēs hi trocisci et pillule cōuenientio res sunt pfecta digestione ꝛ factis aliquibus eua cuationib⁹ quā in aliquo alio tp̄e. licet in augmē to postq̄ digestio appāruit possint competere. ꝛ cā nota est ex p̄cedentib⁹. ¶ Cura emitritei decē exi git intētiones. Prima ordinat regimē sex rerum. secūda len ꝛ ventrem. tertia flebotbomat. quarta digerit. quīta euacuat materiā phlegmaticā: hec due debent iterari scđm exigentiam. sexta est p̄uo catio vomitus. maxime natura tentāte. septima prouocatio vrine. octaua p̄uocatio sudoris. nona mēbroꝝ cōfortatio. decima accidentiū correctio. ¶ Regimen sex rerū debet ad humidū et frigidū declinare maxime dominante cholera. et debet in p̄ncipio dieta attenuari saltē per tres dies: quia est morb⁹ repletionalis. postea ingrossari. ꝛ quāto magis accedit ad statū debet magis attenuari. Unde in principio vniuersali subtrahendū est vi num regulariter: cui nō obstet ꝯsuetudo. Cibi sui debēt esse mixti cū calidis ꝛ frigidis sicut medicie digestiue. aut debēt esse circa tēperiē potius leuiter ad frigidū et humidū declinātes: et debēt eē boni et copiosi nutrimenti. post primos tres dies cum egritudo sit cronica reliquū regimen pōt esse no stum ex regimine tertiane nō pure. ¶ Pro secunda intētione Auicēna variat lenitiua scđꝫ q̄ꝺ magis phlegma aut cholera dominat̄ intēdens forte ad aliqualē materie p̄p̄ie minorationē absq̄ agita tione. et cassia cū decoctione fructuū est p̄p̄ia. et in processu teneat̄ venter lenis cum clisteribus.

¶ Tertia intentio est flebotbomia que scđm plu rimū est necessaria scđm q̄ dictū fuit cū sit morb⁹ repletionalis: ꝛ fiat cōiter ex basilica: aut cō i: aut ex saphenis: si in causa esset retētio menstruorum aut emorroydarū. ¶ Pro quarta intētione sint di gestiua mixta: quedā cōtra cholerā: quedam ꝯtra phlegma nō fermētata: et debēt esse in p̄ncipio i cisiua ꝛ abstersiua et parū apritiua postea magis apritiua. ¶ Pro q̄nta intētione etiam solutiua sint mixta euacuātia cholerā et phlegma nō fermen tata: aut eligat̄ vnū simplex euacuās vtrūq̄ hūo rē: et sepe iterāda est digestio et euacuatio: sicut in phlegmatica et tertiana nota. et nō est p̄perādū ad solutiua fortia. ¶ Prouocet̄ autē vomit⁹ iuxta sextā intentionē maxime natura inuitāte in p̄nci pio cū lenioribus in p̄cessu cū fortioribus q̄ acco modētur vtriq̄ hūori scđm exigentiā. ¶ Septima intētio. s. prouocatio vrine pficit̄ cū decoctiōe ra dicū apii feniculi et seminū ꝯmuniū. et si opus sit fortiorib⁹ addātur in decoctiōe radices sparagi. et ponātur magis calida aut minus scđm exigen tiā humoris dominātis. ¶ Prouocatio aūt sudo ris iuxta octauā intētionē pficit̄ cum aqua dulci cui parū vini subtilis addi potest: et sumat̄ cali dum infirmo bene pānis coopto. ¶ Mēbroꝝ aūt cōfortatio iuxta nonā intētionē pficitur cū troci scis i textu descriptis. Itē cū aromatico ros. dya rodon abbatis s̄m ꝯsiliū hūoris dn̄antis. ¶ Corri gant̄ aūt accidētia iuxta decimā intētionē s̄m ip sorū exigētiā: sed inter cetera succurrat̄ casui appe titus maxime cū egritudo est longa.

¶ De recidiuatione. Cap. xi.

Recidiuatio est deterior radice. ¶ Primo ponit iudiciū. scđo dat cau telā in curatione. scđa ibi. (Et consi lium.) In prima pte dicit q̄ꝺ recidiua est deterior radice sua: cuius causa est. quia inuenit virtutem debilem.

¶ Et consiliū quidē est vt in ea nō fiat in ceptio ad curandū donec manifest⁹ sit mo dus egritudinis. nā scđm plurimū est seua. ¶ Hic dicit q̄ꝺ cōsiliū est q̄ꝺ medicus nō incipiat curare ipsam nisi p̄mo sit manifest⁹ modus egri tudis. i. nisi p̄mo sit nota causa recidiue. et q̄ egri tudo et quāta sit in cōparatiōe ad virtutē: nā s̄m plurimū est seua. et p̄p̄ie cū est a causa intrinseca cū verisimiliter causa illa itrinseca sit fortis ꝛ inue niat virtutē debilē. Et nota q̄ꝺ licet hoc ꝯsiliū sit generale non solū in recidiua: sed in quacunq̄ fe bre imo in quacūq̄ egritudine iuxta Auic. in ca pitulo generali curationis feb. cū inquit. Et scias q̄ nō ē tibi possibile vt cures fe. nisi postq̄ cogno ueris eam: attamē p̄p̄ie seruandū est in recidi ua in qua ex p̄cedēti egritudine virt⁹ est facta de bilis. et quia aliquando in principio licet recidi ua appareat leuis est tamen praua occulta praui tate. Si igitur multiplicas remedia et p̄p̄ie no cāda sicut medicinā solutiuam detegit̄ malitia ꝛ moritur infirmus et tu eris infamatus absq̄ tui culpa. p̄cede igitur cū lenibus sicut cū clisteribus si opus est euacuatiōe. et attenua dietā donec ma nifesta sit tibi egritudo et causa eius. nā que pen dena causa extrinseca ē leuis. que vero a causa in trinseca ē fortis s̄m plurimū. ¶ Hic omitto solu tionē q̄stionis an recidiua ꝛ sua radix sit vna egri tudo. quia de hac dixi quantū ē oportunū in que stione de maioritate morbi. et eius solutio magis pertinet parti theorice. Cura recidiue est eadem scđm plurimū cum cura sue radicis. verū oportet nos esse magis sollicitos de v̄tute cū sit debilior: et laborare vt recidiue causa amoueatur.

¶ Et in hoc finitur expositio fen prime quarti ca nonis Auicē. edita per. d. magistrū Joannē Her culanū Ueronēsem doctorē famosissimū. Expēsis honesti viri Uincentij de portonarijs de tridino de mōteferrato Lugduni cusa anno dn̄i. 1518. in edibus Jacobi myt sexto mensis Decēbris die.

Registrum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U X Y Z ꝛ Omnes sunt q̄terniones exceptis Z et ꝛ qui terniones sunt.

Herculeo arnulphus genitus sacra saxa Joanni
Hec statuit merita pro pietate patri.
Ille vir Hypocratem medicās et Apollina vicit.
Atq̄ fuit nostro tempore verus apis.
Doctrine preclara sue monumenta reliquit:
Multaq̄ per doctos scripta Joannis eunt.
Codicibus febres pestes cunctosq̄ nocentes
Corporibus morbos scripsit in orbe tribus.
Pulchra salutifero Uerona exultat alumno.
Huius enim medicam mundus adorat opem.
Sub duce quem borso clarum Ferraria vidit:
Fataq̄ corpus habent: cetera cuncta deus.

¶ Finis.

Index capitũ in Fen pma qrti canõis Auicenne contentorum.

Primi tractatus capita.

Febres ephimere.

Tractatus secundi qui est de febribus putridis in vniuersali capita.

Febres putride.

De signis

Finis Indicis seu Tabule omīa capita in Fen p̄ma q̄rti canōis Auicē. cōtēta ea serie et ordine quo explicantur complectentis.

¶ Index dubiorū in expositiōe Johannis Herculani contentorum.

febres ethice

febres pestilentiales

Apostematis febres

Composite

Index

Utrũ fabule

¶ Finis Indicis seu Tabule dubia in expositiōe Joannis Herculani contenta complectentis.

13
400

